

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

ద్వితీయ సంపుటము

శ్రీకొత్తకామలకామకాస్తీకృతము

ది ఓరియంటల్ పబ్లిషింగ్ కంపెనీ, (రిజిస్టర్డ్)

మద్రాసు :: తెనాలి :: హైదరాబాద్

C⁰

407
22.

A

4018

22

శ్రీ శారదాంబాయైనమః

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

ఆంధ్ర ప్రతిపదార్థ పర్యాయపద నిఘంటువు

ద్వితీయ సంపుటము

ఇది

ఆంధ్రవిద్యావాచస్పతీశ్యాది విరుదాంకితు లగు

శ్రీ కొట్ర శ్యామలకామశాస్త్రిచే

రచియింపఁబడినది.

ప్రకాశకులు

ది ఓరియెంట్ పబ్లిషింగ్ కంపెనీ, (రిజిష్టరు)

మద్రాసు :: తెనాలి :: హైదరాబాదు

కాపీరైట్]

[వెల. రు. 12 = 50

ది ఓరియెంట్ పబ్లికేషన్స్ తెనాలి

B

C

Handwritten signature or mark.

శ్రీ

ఆంధ్ర వాచస్పత్యము

విజ్ఞప్తి

“వాగర్థావివ సంవృత్తౌ వాగర్థప్రతిపత్తయే,
జగతః పితరౌ వందే పార్వతీపరమేశ్వరౌ.”

I. సంస్కృతభాషలోని శబ్దార్థజ్ఞానమునకుమాత్రము అమరసింహప్రణీతమగు నామలింగానుశాసనము మున్నగు పెక్కు నిఘంటువులు గలవు. వీనిలో కవిచౌడప్ప “చౌడప్పసీసము”, శ్రీ వేంకటేశాంధ్రము, ఆంధ్రనామసంగ్రహము, ఆంధ్రరత్నాకరము, ఆంధ్రనామశేషము, సాంబనిఘంటువు, ఆంధ్రభాషార్థవము, ఆంధ్రపదాకరము, ఆంధ్రదీపిక, బ్రౌణ్యనిఘంటువు, చిన్నయసూరి నిఘంటువు, శబ్దరత్నాకరము, ఆంధ్రపదపారిజాతము, శబ్దార్థచంద్రిక, లక్ష్మీనారాయణీయము, వావిళ్ళనిఘంటువు (మొదటి సంపుటము) వెలువడినవి. వీనిలో కొన్ని పద్యనిఘంటువులు, కొన్ని అకారాది నిఘంటువులు. అకారాది నిఘంటువులు పర్యాయపదముల నీయవు. పద్యనిఘంటువులు పర్యాయపదములం గొంత వరకు దెలుపునుగాని అకారాదిగఁ జూపఁ జాలవు. వీనియం దిట్టి చిక్కులు గలవు.

II. అందువయిన నేను పర్యాయపదములందెలుపు నిఘంటువిధ మెట్లని చింతించి 25 సం॥రములు పరిశ్రమచేసి “ఆంధ్రవాచస్పత్యము” వ్రాసి అచ్చొత్తించి ప్రథమముద్రణము పూర్తి గావించితిని. అచ్చుపూర్తియగు సరికి 2 వేల సెట్లును లోకము స్వీకరించినది. ద్వితీయముద్రణమునకు యత్నింపఁగా కాగితములకటపు కలిగినది. చందాదార్లతొందర హెచ్చినది. నా స్వప్రయత్నములు వృథాయైనవి. అందు చాలనష్టము కష్టము పొందితిని. పరమేశ్వరానుగ్రహమున “ది ఓరియంట్ పబ్లిషింగ్ కంపెనీ, తెనాలి” యజమానులు ము॥ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు తోడ్పడి ఈ ద్వితీయముద్రణమునకు మార్గదర్శకులైరి. ఇందులకు గ్రంథకర్తయును, చారి పరిశ్రమయును శ్రీ శర్మగారికి ఎంతేని కృతజ్ఞులై యున్నాను.

ఆంధ్రవాచస్పత్యము

ద్వితీయ - తృతీయ సంపుటములు

స్వర్గీయ శ్రీ కొట శ్యామల కామశాస్త్రిగారు రచించిన ఈ మహాంధ్ర నిఘంటువు మొదటి సంపుటము ముద్రించి ప్రకటించు భాగ్యము మాకు కలిగినను, ముద్రణాసంబంధమైన యాతి బాధల వలన శ్రీ శాస్త్రిగారు జీవించియుండగనే రెండు, మూడు సంపుటములు ముద్రించి ప్రకటించు నదృష్టము మాకు కలుగలేదు. అనివార్యముగ కొంతకాలము వృధాగా గడచిపోయినది.

వరమేశ్వరు కటాక్షమున నీ యుద్గ్రంథ మిప్పుడు పూర్తియైనది. మూడవ సంపుటముగూడ అన్ని విధముల పూర్తియయి కాపీలు సిద్ధముగ నున్నవి.

తెనాలి
10—11—1959

—ప్రకాశకులు.

నియమవిధానక్రమము

1. ఈ నిఘంటువునందలి పదములన్నియు అకారాది హకారాంతము వఱకు ప్రాసాక్షరాది నియమముతో వ్రాయబడును.
2. ప్రతి అర్థమునకును అకారాది హకారమువఱకు గల పర్యాయ పదములు తద్విశేషములతో ప్రాసాక్షరాది నియమములతో వ్రాయబడును. (చూ : దేనువు, నది, మత్స్యము, యుద్ధము, వాయువు, సదనము, సర్పము, స్వరము, హయము మొ.)
3. కకారము తరువాత క్షకారమును, లకారము తరువాత శకారమును వ్రాయబడును.
4. సంస్కృతపదములకు ప్రత్యయములు జేర్చి (తత్సమరూపములు) వ్రాయబడును.
5. ఇందు నిర్దుష్టమగు సంస్కృతపదములు రమారమి 50,000 ను, తెనుగుపదములు మున్నగునవి 50,000 ను కలిపి ఒక లక్ష పదములవఱకు కలిపి అంచనా వేయబడెను.
6. ప్రతి పదమునకును భాషాభాగమును, అర్థమును, గూఢపదములకు ప్రయోగములును, నానార్థములును, ప్రత్యర్థమునకు పర్యాయపదములును, విశేషించి తద్విశేషాదులును వ్రాయబడును. (చూ: అ, అంకము, అంగము, వాయువు, వీణ, సదనము, సర్పము, స్వరము, స్త్రీ, హయము మొ.)
7. మఱియు తత్సమము (వికృతి) లకు తద్భవము (వైకృతి) లును, తద్భవములకు తత్సమములును = గుర్తుచేసి, రూపాంతరములు — గుర్తుచేసి గనుపఱుపబడును. (చూ: కుద్యము = గోడ, బమ్మ = బ్రహ్మ: అంబా-అంబేద మొ.)
8. పర్యాయపదములు శ్రీకావదము లయినపుడు పైన వ్రాయబడిన వివరణాదులనువ్రాసి పర్యాయపదములకుతుదిని, తద్విశేషాదులను గణగొనుటకై తదగణాద్యపద తదర్థసంఖ్యలను :చూ, అను గుఱుతుతో సూచింపబడును. (:చూ, అ. అమ్. అంకము. అంగము. మొ.)
9. వేట. యుద్ధము మొ. (వివిధవృత్తులకును, ప్రకృతి శాస్త్రములు, గణితము, ధర్మశాస్త్రము, జ్యోతిషము, వైద్యము, భూగోళము, వ్యాకరణము, సంజ్ఞావివరణములు, న్యాయములు, జాతీయములు మున్నగు వివిధశాస్త్రములకును సంబంధించిన పారిభాషిక పదములును, వ్యావహారిక పదములును, అకారాదిగ సాహిత్యపదములతో కలబోసి కూర్పబడును.
10. చెట్టునకు * గుఱుకు చూపబడినది. చూ: కొబ్బరి, మామిడి మొ.)
11. ఇందు గ్రీయాపదములకు దాతురూపములును, నామపదములకు బ్రథమైవచనరూపములును వ్రాయబడును.
12. సంస్కృత, వైకృత, దేశ్య, గ్రామ్య, వాడుక, పారిభాషిక, జాతీయ, ఉపసర్గ వీని కొయాయిసంజ్ఞ లిడబడును. నిర్దిష్టమగు అన్యదేశ్యము దేశ్యముగా జేర్పబడినదిగాన దానికి బ్రత్యేకముగా సంజ్ఞ యిడబడదు.
13. ద్వయమునకు అవయవములైన పదములయొక్క సంజ్ఞలను ఆయా శబ్దములకడ జూచునది. అనగా “అందాక” అనుచో అంత శబ్దముయొక్క సంజ్ఞను అంతకడను, దాక శబ్దముయొక్క సంజ్ఞను దాకకడను జూడవలయునని యర్థము. ఇట్లు తక్కినచోట్లను దెలియవలయును. (వైకృతమును దేశ్యమును మిశ్రమమైన పదము.)
14. ఒక్కొక్కచో నించుక రూపభేదముగల శబ్దము దాని మొదటి రూపముకడనే రూపాంతరము వ్రాయబడును. (చూ: అకటవికటము, ఒకతె మొ.)
15. ఒక్కొక్కయెడ ‘మువర్ణాంత’ రూపము మువర్ణములేని శబ్ద రూపముకడనే రూ-అని వ్రాయబడును. (చూ. అగ్గలిక మొ.)
16. కొన్నిచోట్ల తెనుగు పదమునకు ఇయాంతరూపము, ఏదంత రూపము రెండును వ్రాయబడును. కొన్నియెడల ఇయాంత రూపముకడ ఏదంత రూపమును, ఏదంత రూపముకడ ఇయాంతరూపమును వ్రాయబడును. (చూ: అందక త్రియ; అగినియమొ; మఱియు అటె - అటొ - మొదలగువాని భేదములను గుర్తింపవలయును.)
17. ఉకారలోపముగల అల్లు లోనగు వాడుకలోని పదములు ఒక్కొక్కయెడ ప్రత్యేకముగ వ్రాయబడవు. (చూ: అలుగు మొ.)
18. దేశ్యక్రియలయందు ఇంచుకు వచ్చెడు సామాన్యప్రేరణ రూపములు ప్రత్యేకముగా వ్రాయబడును. చూ : (అడఁ గించు, ఇప్పించు మొ.)

19. తేటగాఁ దెలియఁదగుచోట్ల తఱచుగ దెనుఁగు పదములకు సంస్కృతపదములతోడను, సంస్కృతపదములకుఁ దెనుఁగు పదములతోడను అర్థములతో వ్రాయఁబడును.

20. ఒకపదము సంస్కృతముగాను తెనుఁగుగాను నున్నయెడల ముందు సంస్కృతార్థములును వెనుక తెనుఁగర్థములును గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోట్ల సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడిఅంకెలును, తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలును గుఱుతిడఁబడును. (చూ: ఆ, అంకము, అంగము. మొ.) ఇటులనే ఒక పదము తెనుఁగుగాను సంస్కృతముగాను నున్నయెడల ముందు తెనుఁగర్థములును వెనుక సంస్కృతార్థములును గ్రమముగా వ్రాయఁబడును. అట్టిచోట్ల తెనుఁగర్థములకు బ్రాకెట్టుగల అంకెలును, సంస్కృతార్థములకు బ్రాకెట్టులేని విడి అంకెలును గుఱుతిడఁ బడును. చూ: స్రుక్కు.

21. ఒక పదము విశేష్యము, విశేషణము, సర్వనామము, అవ్యయము, క్రియ అగునెడల ముందు విశేష్యార్థములును, వెనుక విశేషణార్థములును, నా వెనుక క్రియార్థములును వ్రాయఁ బడును. (చూ: అంటు, ఎత్తు, ఒడ్డు మొ.)

22. ఇందుఁ గొన్నిటికి గ్రంథవిస్తరభీతిచే ప్రయోగములు సంహేయముగా వ్రాయఁబడి యుండుటవలన ఇందు వ్రాయఁ బడిన అర్థములకు సందేహములు కలిగినయెడల ఆ యుదాహరణములకు ముందు వెనుకలను ఆ గ్రంథములయందు విశదముగఁ జూచుకొనవలయును.

23. ప్రయోగములు దొరకియు పాఠభేదములతోఁ గూడి యుండుటవలన అట్టిచోట్ల అశ్వాసాదిపద్యసంఖ్యలు వ్రాయఁ బడును.

24. చదివెడివారికిఁ జక్కఁగా దెలియుటకై యందు అర్థము లోనగునది తఱచుగ సందిలేక వ్రాయఁబడును. నియమ బాహుళ్యముచే నీ క్రిమము కొన్నియెడలఁ దప్పినను దప్పి యుండును.

25. క్రొత్తగ నచ్చటచ్చఁ జేరిన నియమవిధానాదులను పాఠకు లా య సందర్భాదులంబట్టి గ్రహించుకొనవలయును.

26. తెనుఁగున వాడుకలోనికివచ్చిన యన్యదేశీయాది శబ్దములు కొన్ని చేర్పఁబడినవి. ఇట్టి పదములకు గ్రంథదృష్టాంతాదులు దొరకుట దుస్సాధ్యము. అవి వాడుకయందున్నవి యున్నట్లే గ్రహింపవలయును.

27. రూపాంతరములలో కొన్నిమాత్ర మచ్చటచ్చట శీర్షికాపద ములుగ నీయక నాయా పదములకడనే చూపఁబడినవి.

28. గ్రంథసంకేతాది వట్టికయందుఁ జేరని గ్రంథములు పెక్కు లుండును. అట్టిచోట్ల నా యా గ్రంథముల పేర్లు వ్రాయఁ బడును.

29. సంజ్ఞావివరణ వట్టికయందుఁ జేరని గుఱుతులు మెండుగ నుండును. అట్టిచోట్ల వాడుకనుబట్టి తెలిసికొనవలయును.

30. ప్రబంధాదులు పెక్కు ముద్రణాలయములయందు ముద్రింపఁ బడిన కారణమున పాఠభేదములు వ్రాయ నలవికానన్ని గాన్పించుచున్నవి. తాళపత్ర గ్రంథములు పెక్కులు పెక్కు మంది వ్రాసిన కారణమున వాటియందు పాఠభేదములు విశేష ముగఁ గాన్పించుచున్నవి. ఆ కారణమునఁ గొన్నిచోట్ల సుశబ్దావళి నిర్ణయమును, అర్థనిర్ణయమును దుస్సాధ్యముగ నున్నది. అట్టిచోట్ల అట్టి పదములుగల పద్యము లుదాహరింపకయే నా బుద్ధికిఁ దగినరీతిని అర్థనిర్ణయాదులను వ్రాసి తిని. అట్టిచోట్ల పాఠకులకు గ్రంథపరిశీలన మవసరమగు నేని చూచుకొనుట కనువు నట్టి ప్రబంధాదులయొక్క అశ్వాసాదులను పద్యములయొక్క సంఖ్యను పేవరించి పాఠకసుహృదయుల కా పరిశ్రమ వదలివేసితిని. (ఉ॥ నేను స్వయముగ నాఱుపదములగు తాళపత్రప్రతుల, నాఱు విధము లగు అచ్చు భారతప్రతుల నొకవానితో నొకటి పరిశీలింపఁగ నైదువేల పదములకు పాఠభేదములు గాన్పించినవి.)

31. మొదటి ముద్రణము రెండువేల ప్రతులును అచిరకాలము లోనే ఆంధ్రమండల మంతయు స్వీకరించుటవలనను, రెండవ ముద్రణమునకు ఆంధ్రమండలమంతయు ద్విగుణీకృతముగ ప్రోత్సహించుటంబట్టియు నీ పునర్ముద్రణమునకు సాహసించితిని.

32. బుద్ధిమంతు లిందుల పొరపాట్లు తెలిసి దిద్దించి నన్నుఁ గృతార్థుం జేయుదురని ప్రార్థించెద.

ఇట్లు

నిఘంటు కర్త

3

సంజ్ఞావివరణపట్రిక

సంకేతము	వివరణములు	సంకేతము	వివరణములు
అ.	అకారాంతము. (ఇట్లు అ, ఇ, ఈ, ఉ, ఊ, ఐ, ఓ, ఔ, చ్, ఛ్, త్, థ్, ధ్, న్, వ్, ర్, వ్, శ్, భ్, ష్, న్, హ్. అనువర్తములు గలచోట్ల ఆయా అంతములుగా చెప్పకొనవలెను, ఉదా. — అకారాంతము, ఇకారాంతము, ఈకారాంతము, చకారాంతము, జకారాంతము, తకారాంతము అని.)	నాట్య.	నాట్యశాస్త్రము.
(అ. అ.)	పుంలింగవిశేషణ మైనప్పుడు, అకారాంతము.	ని.	నిపాతము.
అ.)	(స్త్రీలింగ విశేషణ మైనప్పుడు) అకారాంతము లేక ఈకారాంతము. (నపుంసకలింగ విశేషణ లేక అంకము [మైనప్పుడు] అకారాంతము.)	న్యాయము.	న్యాయము.
అం.	అంకము	పర.	పరస్మైపది. [ఫలము.] = అనాన. మొ)
అం. ప్రే.	అంతర్భావిత ప్రేరణము.	పా.	పారిభాషికపదము. (ఉదా.: పుష్పసమూహ పరిణామ పాఠాంతరము.
అ. క్రి.	అకర్మక క్రియ.	పాఠా.	పాఠము.
అనౌ.	అనౌపవిభక్తికము.	పీ.	పీఠిక.
అవ.	అపదము (అగమము మొ॥)	పు.	పుంలింగము.
అప్ర.	అప్రసిద్ధము.	పుం. న.	పుంసపుంసకలింగము.
అలం.	అలంకారములు.	పుం. స్త్రీ	పుంస్త్రీలింగము.
అవ్య.	అవ్యయము.	—పై.—	పైయర్థాదులే.
అత్మ.	అత్మనేపది.	ప్ర.	ప్రత్యయము.
అమ్రే.	అమ్రేడితము.	ప్రా.	ప్రాకృతము.
ఉదా.	ఉదాహరణము.	ప్రే.	ప్రేరణము.
ఉప.	(తెనుఁగు పదములకు ముందున్నచో) ఉపపదము (అపి, ఉద్ధ, ఎగ, మొ.) (సంస్కృతపదములకు ముందున్నచో) ఉపసర్గము. (ప్ర. మొ.)	బ.	బహువచనాంతము.
ఉభ.	ఉభయము. (కొన్నిటి అచ్చ తెనుఁగును, కొన్నిటి ఏకవచనాంతము. [సంస్కృతమును.]	బీజగ.	బీజగణితము.
ఐ.	ఐపవిభక్తికము.	మంత్ర.	మంత్రశాస్త్రము.
క్రి.	క్రియ.	మి.	మిత్రము (సంస్కృతాంధ్రములు కలిసిన శబ్దము)
క్రి. విజ.	క్రియావిశేషణము.	ము.	ముఠకాంతము.
గ్రా.	గ్రామ్యము. (అనింద్యము.)	మొ॥	మొదలైనవి.
ఃచూ.	ఃచూడుము. (సంస్కృత, తెనుఁగు పర్యాయపదముల కొఱకు.)	యు.	యుగళము. (కొన్ని యర్థములయందు దేశ్యమును యోగశాస్త్రము, కొన్ని యర్థములయందు వైకృతమును రూపాంతరము.
చం.	చందశాస్త్రము.	యోగ.	యోగము.
జా.	జాతీయము. (దేశీయము.)	రూ.	రూపాంతరము.
జ్యో.	జ్యోతిశాస్త్రము.	వా.	వాడుక.
తంత్ర.	తంత్రశాస్త్రము.	వి.	విశేష్యము.
తద్వి.	తద్విశేషములు.	విజ.	విశేషణము.
తర్క.	తర్కశాస్త్రము.	పు.	పువర్ణకాంతము.
(తె. ప.)	తెనుఁగు పర్యాయపదములు.	వై. (లేక)	వైకృతము (తద్భవము) ప్రాకృతసమమును సంస్కృత ప్రాకృత భవము నైన పదము.
దే.	దేశ్యము.	తద్భ.	తద్భవము.
ద్రు.	ద్రుతాంతము.	వైద్య.	వైద్యశాస్త్రము.
ద్య.	ద్యయము (వైకృతమును దేశ్యమును మిత్రమైనపదము)	వ్యతి.	వ్యతిరేకార్థకపదము.
ద్వి.	ద్వివచనాంతము. (తెనుఁగున బహువచనాంతములో)	వ్యవ.	వ్యవహారము.
ధర్మ.	ధర్మశాస్త్రము. [అంతర్భావము]	వ్యు.	వ్యుత్పత్త్యర్థము.
రా. లేక క్రి.	రాశువు (క్రియాపదము)	వ్యాక.	వ్యాకరణము.
న.	నపుంసకలింగము.	శత్ర.	శత్రుత్వము.
నాటక.	నాటకపరిభాష.	శప్.	శబ్దవికరణము.
		సం.	సంస్కృతసమము. (తత్సమము.)
		సంగీత.	సంగీతశాస్త్రము.
		సర్వ.	సర్వనామము.
		స. క్రి.	సకర్మకక్రియ.
		(సం. ప.)	సంస్కృత పర్యాయపదములు.
		సా.	సామెత.
		స్త్రీ.	స్త్రీలింగము.
		=	ప్రకృతి వికృతులు గుఱుతు.
		•	వృక్షలతాది వాచకమగుటను తెలియజేయును.
		ఈ గుఱుతు నడుమ కొన్ని యక్షరము లుండును.

అచ్చతెనుఁగు పదములలో చకార-జకారపదములుండివు. చ జకారములు గలిగిన పదములే యుండును.

వీమర్శక గ్రంథ సంకేతాది వివేచన పట్టిక

సంఖ్య	సంకేత ముద్ర	పేరు	సంఖ్య	సంకేత ముద్ర	పేరు
		సంస్కృతనిఘంటువులు			ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వము.
1	అ. ని.	అష్టవి సంస్కృతాంగ నిఘంటువు.	39	ఆం. సర్వ.	ఆంధ్రవిజ్ఞాన సర్వస్వము.
2	అ. భి.	అభివాసరత్నమాల.			ప్రకృతిశాస్త్రములు
3	అ. మర.	అమరకోశము.	40	భౌ.	భౌతికశాస్త్రము (మై. న.).
4	అ. పా.	అమరపదపారిజాతము.	41	రసా.	రసాయన (వే. వి. శర్మ).
5	త్రి. శే.	త్రికాండశేషము.	42	మ. మ.	మహమ్మదీయ మహాయుగం (కొ. వె. ల.)
6	ధన్వ. వి.	ధన్వంతరి నిఘంటువు.	43	ప. వి.	పదార్థవిజ్ఞాన శాస్త్రము (మం. సా.)
7	నా. ర.	నానార్థరత్నమాల.	44	ఆం. చ.	ఆంధ్రుల చరిత్ర (చి॥ పీ॥)
8	నా. సం.	నానార్థ సంక్షేప నిఘంటువు.	45	వ్య. శా.	వ్యవసాయశాస్త్రము (గో. జో.)
9	బ్రౌ. ని.	బ్రౌణ్యనిఘంటువు.	46	ప. వా.	పరిణామవాదము (చి॥ దీ॥)
10	మే. కో.	మేదిని కోశము.	47	వృ. శా.	వృక్షశాస్త్రము (టి. సా.)
11	రా. ని.	రాజనిఘంటువు.	48	శా. శా.	శారీరశాస్త్రము (వి. చం.)
12	వాచ. ని.	వాచస్పత్య (తారానాథతర్క) నిఘంటువు.	49	జం. శా.	జంతుశాస్త్రము (ఆ. ల.)
13	విశ్వ.	విశ్వకోశము.	50	స్వీ. చ.	స్వీయచరిత్ర (కం॥ పీ॥)
14	వై. ని.	వైజయంతి నిఘంటువు.	51	హి. మ.	హిందూ మహాయుగము (కొ. వె. ల.)
15	శ. క. త.	శబ్దార్థకల్పతరువు.	52	అ. శా.	ఆర్థశాస్త్రము (క. రా. రెడ్డి.)
16	శ. కల్ప.	శబ్దకల్పద్రుమము.	53	శా. పరి.	శాస్త్రపరిభాష (డి. వెం. శి.)
17	శా. ని.	శాశ్వతనిఘంటువు			గ్రంథస్థమగు వేదములు శాస్త్రములు
18	సం. ఆం.	సంస్కృతాంధ్ర నిఘంటువు.			మొదలగునవి
19	స. సం.	సర్వశబ్దసంబోధిని.	54	వ్యా.	వ్యాకరణము.
20	హారా.	హారావళి.	55	వేద.	వేదములు.
		మిశ్రాంధ్ర నిఘంటువులు	56	నిరు.	నిరుక్తము.
21	ఆం. వా.	ఆంధ్ర వాచస్పత్యము (మొదటి ముద్రణము)	57	జ్యో.	జ్యోతిషము.
22	ఆం. దీ.	ఆంధ్ర దీపిక.	58	కల్ప.	కల్పము.
23	పురు. క.	పురుషోత్తమ కవీయము.	59	చంద.	చందస్సు.
24	శబ్ద. ర.	శబ్దరత్నాకరము.	60	మీమాం.	మీమాంస.
25	శ. చం.	శబ్దార్థచంద్రిక.	61	న్యాయ.	న్యాయశాస్త్రము.
26	సూ. ని.	శ్రీ సూర్యరాయాంధ్ర నిఘంటువు.	62	పురా.	పురాణములు.
		అచ్చతెనుగు నిఘంటువులు	63	ధర్మ.	ధర్మశాస్త్రము.
27	లక్ష్మీనా.	లక్ష్మీనారాయణీయ (శు. ఆం. ప్ర. ప.) నిఘంటువు	64	ఆయు.	ఆయుర్వేదము.
28	వైక్య.	వైక్యత దీపిక.	65	పాక.	పాకశాస్త్రము.
29	శు. పా.	శుద్ధాంధ్రపద పారిజాతము.	66	ఆర్థ.	ఆర్థవేదము.
30	ఆం. భా.	ఆంధ్రభాషార్థము.	67	కామ.	కామశాస్త్రము.
31	ఆం. ప.	ఆంధ్ర పదాకరము.	68	ఓను.	ఓనుర్వేదము.
32	ఆం. శే.	ఆంధ్రనామశేషము.	69	మల్ల.	మల్లశాస్త్రము.
33	ఆం. సం.	ఆంధ్రనామ సం. హము.	70	గజ.	గజశాస్త్రము.
34	వేం. ఆం.	వేంకటేశ్వరాంధ్రము.	71	వ్యూహ.	వ్యూహశాస్త్రము.
35	సాంబ.	సాంబనిఘంటువు	72	అశ్వ.	అశ్వశాస్త్రము.
36	చి. సూ.	చిన్నయసూరివాతది.	73	పురు. సా.	పురుషసాముద్రకము.
37	బాల.	బాలచంద్రోద నిఘంటువు	74	శ్రీ. సా.	శ్రీసాముద్రకము
38	ఆం. భూ.	ఆంధ్ర భాషాభూషణము.	75	గంధ.	గంధర్వవేదము (రాగ - తాళ).
			76	భావా.	భావాద్యాయ ప్రమేయము.
			77	అలం.	అలంకారములు.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు	సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
78	నాటక.	నాటకలక్షణము.	121	కే. బా.	కేయూరబాహు చరిత్రము.
79	కావ్య.	కావ్యలక్షణము.	122	క్రీడా.	క్రీడాభిరామము.
80	ఛందో.	ఛందోలక్షణము.	123	గం. వ.	గంధవహము.
81	భరత.	భరతశాస్త్రము.	124	గారే.	గారేయోపాఖ్యానము.
82	చతు.	చతుష్పద్ధి విద్యావివరణము.	125	గో. రా.	గోపీనాథ రామాయణము.
83	క్షే. గ.	క్షేత్రగణితము.	126	ఘ. మ.	ఘటికాచలమాహాత్మ్యము.
అంధ్రలక్ష్య గ్రంథములు			127	చం. హ.	చంద్రహాస చరిత్రము.
84	అచలా.	అచలాత్మజా పరిణయము.	128	చం. టా.	చంద్రభానుచరిత్రము.
85	అచ్చ. టా.	అచ్చతెనుగుభారవి.	129	చం. రే.	చంద్రరేఖావిలాసము.
86	అచ్చ. రా.	అచ్చతెనుగు రామాయణము.	130	చం. చ.	చంద్రాంగదచరిత్రము.
87	అధ్యా.	అధ్యాత్మ రామాయణము.	131	చం. ప.	చంద్రికాపరిణయము.
88	అని.	అనిరుద్ధచరిత్రము.	132	చం. రా.	చంపూరామాయణము.
89	అప్ప.	అప్పకవీయము.	133	చమ.	చమత్కారమంజరి.
90	అ. మ. క.	అష్టమహిషీకళ్యాణము.	134	చి. బా.	చిత్రభారతము.
91	అహ.	అహల్యాసంక్రంఠనము.	135	చె. పు.	చెన్నబసవపురాణము.
92	అం చం.	అంధ్ర చంద్రాలోకము.	136	జా. మా.	జాహ్నువీమాహాత్మ్యము.
93	అము.	అము కర్మల్యద.	137	జై. టా.	జైమిని భారతము.
94	ఇందు.	ఇందుమతీపరిణయము (ధూ.)	138	తపతీ.	తపతీ సంవరణోపాఖ్యానము.
95	ఇందు. రా.	,, (రామభద్రకవి)	139	ద రా. చ.	దశరథరాజనందన చరిత్రము.
96	ఉ రా.	ఉత్తరరామాయణము.	140	ద. కు.	దశకుమార చరిత్రము.
97	ఉ. హరి	ఉత్తరహరివంశము.	141	ద. చ.	దశావతారచరిత్రము.
98	ఉ. హరిశ్చ.	ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము.	142	దా. శ.	దాశరథీ శతకము.
99	కకు.	కకుత్స్థవిజయము.	143	ది. చ.	దిలీపచరిత్రము.
100	కలు. శ.	కలువాయిశతకము.	144	ద్వా. క.	ద్వాత్రిశిక (కథలు).
101	కవిక. ర.	కవికర్ణరసాయనము.	145	ద్వి. భాగ.	ద్విపదభాగవతము.
102	క. చౌ.	కవిచోదప్పశతకము.	146	ద్వి. సా.	ద్విపదసారంగధర.
103	క. రం.	కవిజనరంజనము.	147	ద్వి. నల.	ద్విపద నలచరిత్ర.
104	క. జ.	కవిజనాశ్రయము.	148	ద్వి. పర.	ద్విపద పరమయోగివిలాసము.
105	క. రాజ.	కవిరాజ మనోరంజనము.	149	ద్వి. భా.	ద్విపద భాగవతము.
106	క. స.	కవిసర్ప గారుడము.	150	ద్వి. భార.	ద్విపద భారతము.
107	క. పూ.	కళాపూర్ణోదయము.	151	ద్వి. హరిశ్చ.	ద్విపద హరిశ్చంద్ర.
108	కా. సం.	కావ్యాలంకారసంగ్రహము.	152	ధనాభి.	ధనాభిరామము.
109	కాశీ.	కాశీఖండము.	153	ధర్మ.	ధర్మఖండము.
110	కాశ.	కాశహ స్తీమాహాత్మ్యము.	154	ధాతు.	ధాతుమాల (అంధ్రము).
111	కాశ. శ.	కాశహ స్తీశ్వరశతకము.	155	నరస.	నరసభూపాలీయము.
112	కిరా.	కిరాకర్ణునీయము.	156	న. నాథ.	నవనాథచరిత్రము.
113	కుచే.	కుచేనోపాఖ్యానము.	157	నలచ.	నలచరిత్రము.
114	కువల.	కువలయాశ్వచరిత్రము.	158	నా. పం.	నారాయణకవి పంచతంత్రము
115	కుమార.	కుమారసంభవము (నన్నెచోడుడు)	159	నార. పు.	నారసింహపురాణము.
116	కృ. క.	కృష్ణార్ణమృతము.	160	నిరం.	నిరంకుశోపాఖ్యానము.
117	కృష్ణాభ్యు.	కృష్ణాభ్యుదయము.	161	నిర్వ. రా.	నిర్వచనోత్తరరామాయణము.
118	కృ. శకుం.	కృష్ణకవిశకుంతలా పరిణయము.	162	నీతి. శ.	నీతిశతకము (సీసము).
119	కృ. వి.	కృష్ణరాయవిజయము.	163	నీ. సుం.	నీలాసుందరీపరిణయము.
120	కృ. శ.	కృష్ణశతకము.	164	న్య. పు.	న్యసింహపురాణము.

సంఖ్య	సంకేత ములు	పేరు	సంఖ్య	సంకేత ములు	పేరు
165	నైష.	శృంగారనైషధము.	209	రం. రా.	రంగనాథ రామాయణము (ద్వి.)
166	పండి.	పండితరాధ్యచరిత్రము. (ద్వి.)	210	రఘు.	రఘువంశము.
167	పద్మ.	పద్మపురాణము (ఉ. ఖం.)	211	రఘునా.	రఘునాథాభ్యుదయము.
168	పరమ.	పరమయోగి విలాసము.	212	రత్న.	రత్నపరీక్ష.
169	పా. హ.	పారిజాతాపహరణము.	213	రస.	రసమంజరి.
170	పాం. ప.	పాంచాలీ పరిణయము.	214	రసా.	రసాభరణము.
171	పాం. మా.	పాండురంగ మాహాత్మ్యము.	215	రసిక.	రసికజన మనోభిరామము.
172	పార్వ.	పార్వతీ పరిణయము.	216	రాఘ.	రాఘవపాండవీయము.
173	పు. చ.	పురూరవశ్చరిత్రము.	217	రాజగో.	రాజగోపాల విలాసము.
174	ప్ర. ప్ర.	ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము.	218	రాజశే.	రాజశేఖరచరిత్రము.
175	ప్ర. లీ.	ప్రభులింగలిల.	219	రాజవా.	రాజవాహనవిజయము.
176	ప్ర. లీ. ద్వి.	,, ద్విపద.	220	రాజ. వి.	రాజశేఖరవిలాసము.
177	ప్ర. వెం.	ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వర విజయవిలాసము.	221	రాధామా.	రాధామాధవము.
178	ప్ర. బో.	ప్రబోధచంద్రోదయము.	222	రాధికా.	రాధికాసాంత్వనము.
179	ప్రభా.	ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము.	223	రామరా.	రామరాజీయము.
180	ప్ర. భూ.	ప్రబంధమణి భూషణము.	224	రామలిం.	రామలింగేశ్వర శతకము.
181	బస. ద్వి.	బసవపురాణము (ద్విపద.)	225	రామాభ్యు.	రామాభ్యుదయము.
182	బహు.	బహులాశ్వచరిత్రము.	226	రామా.	రామాయణము.
183	బిల్హ.	బిల్హణీయము.	227	రా. ద్వి.	,, (ద్విపద.)
184	బ్ర. ఖం.	బ్రహ్మోత్తరఖండము.	228	రు. చ.	రుక్మాంగదచరిత్రము.
185	భ. సు.	భర్తృహరి (సుభాషిత రత్నావళి.)	229	రుక్మి.	రుక్మిణీపరిణయము.
186	భ. ప.	భద్రాపరిణయము.	230	లక్ష్. సం.	లక్ష్మణసార సంగ్రహం
187	భ. చ.	భల్లాణచరిత్రము.	231	ల. వి.	లక్ష్మీవిలాసము.
188	భాగ.	భాగవతము.	232	లక్ష్మీ. నృ.	లక్ష్మీనృసింహోవతారము.
189	భాగ. ద్వి.	భాగవతము (ద్విపద.)	233	వన. వి.	వనమాలివిలాసము.
190	భాను.	భానుమతీ పరిణయము.	234	వరా. పు.	వరాహపురాణము.
191	భార.	భారతము	235	వసు.	వసుచరిత్రము.
192	భాష్ట. రా.	భాష్టర రామాయణము.	236	వాసి.	వాసిష్ఠరామాయణము.
193	భా. శ.	భాష్టరశతకము.	237	వాల్మీ.	వాల్మీకిచరిత్రము
194	భీ. పు.	భీమేశ్వరపురాణము.	238	విక్ర.	విక్రమార్క చరిత్రము.
195	భే. క.	భేషకకల్పము.	239	విజ. వి.	విజయవిలాసము.
196	భో.	భోజరాజీయము.	240	విజ్ఞా.	విజ్ఞానేశ్వరీయము.
197	భో. ప.	భోజసుతాపరిణయము.	241	వి. సం. వి.	విజయనందన విలాసము.
198	మనుచ.	మనుచరిత్రము (స్వారోచిష మనుసంభవము)	242	విష్ణుపు.	విష్ణుపురాణము.
199	మల్ల.	మల్లభూపాలీయము.	243	విష్ణుమా.	విష్ణుమాయా నాటకము.
200	మ. పు.	మల్లపురాణము.	244	విప్ర.	విప్రనారాయణ చరిత్రము.
201	మల్హ.	మల్హణచరిత్ర.	245	వీధినా.	వీధినాటకము.
202	మార్కం.	మార్కండేయ పురాణము.	246	వీర. వి.	వీరభద్రవిజయము.
203	ముకుంద.	ముకుందవిలాసము.	247	వేం. పం.	వేంకటకవి పంచతంత్రము.
204	మృ. వి.	మృత్యుంజయవిలాసము.	248	వేం. మా.	వేంకటాచల (కృ. కపి.
205	మై.	మైరావణచరిత్రము.	249	వేం. మా.	వేంకటాచల మాహాత్మ్యము.
206	మొ. రా.	మొల్లరామాయణము.	250	వేణు. శ.	వేణుగోపాలశతకము.
207	యయా.	యయాతీచరిత్రము.	251	వేమన.	వేమనశతకము.
208	రంగా.	రంగారాయచరిత్రము.	252	వైజ.	వైజయంతీ విలాసము.

సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు	సంఖ్య	సంకేతములు	పేరు
253	శ.శాం.	శ.శాంకవిజయము.	286	కావ్యా.	కావ్యాదర్శము.
254	శా.స. వ.	శా.స.నవద్యములు.	297	గీత.	భగవద్గీత.
255	శి. ధ.	శి.ధర్మోత్తరము.	298	గీ. గో.	గీతగోవిందము.
256	శి. ర.	శి.రహస్యఖండము.	299	పరా.	పరాశరస్మృతి.
257	శి. రా.	శి.రాత్రిమాహాత్మ్యము.	300	భట్టి.	భట్టికావ్యము.
258	శి. సా.	శి.వత్తస్సారము.	301	భామిని.	భామినీవిలాసము.
259	శి. యో.	శి.నయోగసారము.	302	మనుస్మ.	మనుస్మృతి.
260	కుక.	కుకనప్తతి.	303	మ. వీర.	మహావీరచరిత్రము.
261	కు. చ.	కుకచరిత్రము.	304	మా. తి.	మాలతీమాధవము.
262	శృం. ర.	శృంగార రసమంజరి.	305	మాళ.	మాళవికాగ్నిమిత్రము.
263	శృం.రసా.	శృంగారరసాలవాలము.	306	ముద్రా.	ముద్రారాక్షసము
264	శేష.	శేషదర్శము.	307	మురా.	అనర్హరామవసు (మురారి.)
265	శ్రీరంగ.	శ్రీరంగ మాహాత్మ్యము (భై.)	308	మృచ్చ.	మృచ్చకటికము.
266	శ్రీరం.మా.	,, (వరద.)	309	మే. దూ.	మేఘమాతము.
267	ష. చి.	షట్పక్రవర్తిచరిత్రము.	310	యాజ్ఞ.	యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి.
268	షో. చ.	షోడశకుమార చరిత్రము.	311	రత్నా.	రత్నావళి.
269	సకలవీ.	సకలవీతి సమ్మతము.	312	రసగం.	రసగంగాధరము.
270	సత్య.సాం.	సత్యభామాసాంత్వనము.	313	విక్ర.	విక్రమోర్వశీయము.
271	సమీర.	సమీరకుమారవిజయము.	314	వేణీ.	వేణీసంహారము.
272	సర్వ. సా.	సర్వలక్షణ సారసంగ్రహము.	315	శాకుం.	అభిజ్ఞానశాకుంతలము.
273	సస్యా.	సస్యానందము.	316	శికు. వ.	శికుపాలవదము.
274	సాంబో.	సాంబోపాఖ్యానము.	317	సం. కిరా.	కిరాతారునీయము.
275	సానం.	సానందోపాఖ్యానము.	318	సం.కు.సం.	కుమారసంభవము.
276	సారం.	సారంగధర చరిత్రము	319	సం.చంరా.	చంపూరామాయణము.
277	సా. ద్వి.	(ద్విపద.)	320	సం. దశ.	దశకుమారచరిత్రము.
278	సిం. నా.	సింహాద్రినారసింహ శతకము.	321	సం. నైష.	నైషధీయచరిత్రము.
279	సీతా.	సీతారామాంజనేయసంవాదము.	322	సం. పం.	పంచతంత్రము.
280	సీ. వి.	సీతావిజయము.	323	సం. ప్ర.	ప్రబోధచంద్రోదయము.
281	సీమం.	సీమంతినికళ్యాణము.	324	సం.భర్తృ.	భర్తృహరిసుభాషితము.
282	సుద.	సుదక్షిణాపరిణయము.	325	సం. భాగ.	భాగవతము.
283	సురా.	సురాభాండేశ్వరము.	326	సం. భార.	భారతము.
284	సు. శ.	సుమతీశతకము.	327	సం. రఘు.	రఘువంశము.
285	నే. ఖం.	నేతుఖండము.	328	సం.రామా.	రామాయణము.
286	హంస.	హంసపంశతి.	329	సం.సా.ద.	సాహిత్యదర్పణము.
287	హరిశ్చ.	హరిశ్చంద్రనరోపాఖ్యానము.	330	హి. దే.	హితోపదేశము.
288	హర.	హరవిలాసము.	331	త. చం.	తత్సమచంద్రిక.
289	హ. వి.	హరభక్తవిలాసము.			కావ్యములు
290	హరి.	హరివంశము.	332	ర. వం.	రఘువంశము
291	హ. ద్వి.	హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. (ద్విపద.)	333	కు. సం.	కుమారసంభవము
292	హరి.వరా.	హరిభట్టువరాహపురాణము.	334	మే. సం.	మేఘసందేశము
		సంస్కృతలక్ష్య గ్రంథములు	335	భారవి	భారవి
293	అమర.	అమరసుధ.	336	మూరారి	మూరారి
294	ఉత్త.	ఉత్తరరామచరిత్రము.			
295	కాదం.	కాదంబరీకావ్యము.			

పదముల పట్టిక

అక్షరం	శబ్దరసాకరము 5873		అంధ్ర వాచస్పత్యము - 12309								
	సం. పదములు	తెనుగు పదములు	సం. పదములు	తెనుగు పదములు	అక ములు	పారిభాష కములు	జాతీయ ములు	శాసన పదములు	అంగ పరిభాష	వాడుక	లోకో కులు
అ	1521	855	2800	1323	254	833	8	47	20	14
ఆ	626	260	062	475	69	259	5	3	23	18	8
ఇ	61	261	182	432	14	48	2	19	27	3	9
ఈ	29	119	56	183	6	3	2	0	0	0	2
ఉ	619	273	933	400	14	137	8	24	1	8	2
ఊ	36	102	83	132	3	22	1	...
ఋ	29	65
ౠ	1
అక్షరం	1
అక్షరం	1
అక్షరం	1
అక్షరం	353	645	3	32	6	5	112	7	6
అక్షరం	44	160	142	218	14	63	3	2	29	3	3
అక్షరం	20	20	41	27	9	5	1	3	7	0	0
అక్షరం	308	445	3	15	5	8	5	3	5
అక్షరం	15	110	49	150	11	3	20
అక్షరం	34	18	66	15	2	5	7	1	...
అక్షరం	1192	706	3956	2904	357	229	58	17	124	5
అక్షరం	125	0	342	0	5	9	0	0	2	0
అక్షరం	124	4	432	2	9	15	0	22	6
అక్షరం	460	1061	1322	1623	160	127	14	207	0
అక్షరం	89	0	208	0	16	13	1	6	0
అక్షరం	0	0	2	0	0	0	0	0	4
అక్షరం	231	686	800	982	114	55	23	49	2
అక్షరం	0	554	0	830	10	0	5	8	0
అక్షరం	53	0	135	0	8	5	0	2	1
అక్షరం	296	125	640	195	51	20	1	10	1
అక్షరం	0	545	0	600	0	0	0	20	...
అక్షరం	23	0	65	0	8	1	0	2	...
అక్షరం	0	0	1	0	0	0	0	0	...
అక్షరం	9	50	28	55	0	0	0	35	...
అక్షరం	2	16	3	22	0	1	0	6	...
అక్షరం	26	156	36	166	3	0	1	46	...
అక్షరం	6	0	6	4	0	0	0
అక్షరం	0	0	0	0	0	0	0
	8704	9663	18927	16283	1654	3351	183	67	573	967	

ఆంధ్ర వాచస్పత్యమును గుఱించి పండితాభిప్రాయములు

విమర్శకాగ్రేసర కాశీభట్ల బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు

“ఇందున్న విశేషములన్నియు నితరనిఘంటువులలో లేవు. పెక్కేల? ఇది సర్వస్వమును గలవు. దీనిని నిఘంటు సామాన్యముగా నెంచఁ దగినదికాదు. శబ్దార్థ సర్వస్వ మనవచ్చును. తారానాథ తర్కవాచస్పతిచే విరచింపఁబడిన వాచస్పత్యమువలె దెనుఁగున నీయది యుపయోగించుననుటకు సందియమింతయు నుండ నేరదు. కావున దీనిని శబ్దకల్ప ద్రుమమని చెప్పవచ్చును.” — (పీఠికనుండి)

జొన్నలగడ్డ సత్యనారాయణమూర్తిగారు, యం. ఏ., వి. యల్.,

“.....రత్నాకిరమున బ్రవేశించు ధృతికాలివలె భాషాష్టవమునఁ బ్రవేశించునాతఁడే భావార్థరహస్యముల నెఱుఁగఁ జాలును. గభీరతత్త్వమును హృదయంగమ మొనరించుకొనఁగలుగును. ఆంధ్ర వాచస్పత్యకర్త యీ యుత్కృష్ట కర్తవ్యమును నిర్వహించిరి. ఏదేని శాస్త్రమునకు ఆర్థము చెప్పవలసిన సందర్భమున దానినెఱిఁగించి ఆ శాస్త్రమునకు సుబాధించిన బహుళ విషయములను పూసగ్రుచ్చినట్లు వీరు తెలిపిరి. వివిధశాస్త్రములను చదువనివారు ఈ మహాగ్రంథమును పరిశీలించి రేని వాని విశేషములను కన్నులకు కట్టినట్లు కట్టెమటఁ గాంచఁగలరు వైజ్ఞానిక మహీరుహమిది—”
(సింహావలోకనమునుండి)

కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు, యం. ఏ.,

“ఈ మహాగ్రంథము కారణముగ తమకు నమర్త్యకీర్తి సంఘటిల్లు ననుటకు సందేహములేదు.”

భారతీతీర్థప్రధాని : బుర్రా శేషగిరిరావుగారు, యం. ఏ.,

“శబ్దనిర్వచనములు చాల జ్ఞానవాయకములుగ నున్నవి. విజ్ఞాన సర్వస్వమువలె నుపయోగించును.”

గిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారు

“మీ నిఘంటువు శ్రీ సూర్యాయాంధ్ర నిఘంటువును మించియున్నది.”

శ్రీ చిరంతనానందస్వామివారు, శ్రీరామకృష్ణమఠము, చెన్నపురి.

“నేను వ్రాసి ప్రకటించిన శ్రీ వివేకానంద జీవితచరిత్ర రచనకు దయతో మీరొసంగిన ‘ఆంధ్రవాచస్పత్య’ మెంతయు నాకుఁ దోడ్పడినది”.

జటావల్లభుల పురుషోత్తంగారు, యం. ఏ., ప్రిన్సిపాల్, సంస్కృత కళాశాల, కొవ్వూరు.

“ఏతన్నిఘంటునిఘాటమువలన మీ రాంధ్రుల శాశ్వత కృతజ్ఞతకు బాతుఁడైతిరి...”

దువ్వూరి జగన్నాథ శర్మగారు

“భో! ఇదివఱకుఁ బ్రకటితములైన నిఘంటువులకేకాక శ్రీ సూర్యాయ - వావిళ్లారి గారల నిఘంటువులకుఁ గూడ పర్యాయపద సూచీరణమందైతే తమ నిఘంటువు మాతృస్థానము కాఁగలదని నా నమ్మకము.”

...

కొమాండూరి శతకోపంగారు, యం. ఏ., బి. యల్.,

“...ఆంధ్రవాచస్పత్యములో అన్న తెలుగు పదములు పూర్వసాహిత్యపు శబ్దములనే గాక ఇప్పటిజనుల వాడుక పదములనుగూడ చేర్చినారు. ఒకే శబ్దమునకు సంస్కృతములోను తెలుగులోను గల వివిధార్థము లన్నిటిని చూపినారు. ఆవశ్యకమని తోచినచోట ఉదాహరణలను (కుప్తముగానే) ఇచ్చినారు. వైజ్ఞానిక పారిభాషిక పదముల నెన్నిటితో కామశాస్త్రీగా రీ నిఘంటువులో చేర్చుట ఈ వైజ్ఞానిక యుగములో చాల ఉపయోగకరమైనది. ఇందులో సాంస్కృతాంధ్ర శబ్దములసంఖ్య క్రిందటికన్నను చాల హెచ్చినది. కొత్తగ కొన్ని మాండలిక పదములును మాపబడినవి. ఇది ఒక విధముగా గీర్వాణాంధ్రపదముల రెండింటి కోశమని చెప్పవచ్చు.....”.

జనమంచి సీతారామస్వామిగారు

“ఆంధ్ర వాచస్పత్యము ఆంధ్రగీర్వాణ భాషా వైశారద్యమునకు నిదర్శనమై పండితులకుఁ బరమ మిత్రమై, విద్యా ర్థులకుఁ గామధేవువై, కళాశాలలకుఁ బెన్నిభానమై, పాఠశాలలకుఁ జింతామణియై, యాంధ్రవాస్తవముల కమూల్యభూషణమై, గ్రంథాలయములకుఁ గల్పితరువై, నిఘంటువులకు శిరోరత్నమై విరాజిల్లునని విశ్వసించుచున్నాను.”

గంటి లక్ష్మీనారాయణగారు

“పూర్వ నిఘంటువులవలె యిది మనుష్యమాత్రులుగాక యే ఋషులూ, యే దేవతలూ వ్రాసినదన్నను నమ్మదగ్గదే.”

గరిమెళ్ల వేంకటరామమూర్తిగారు

“ఇట్టి కార్యదీక్షా దురంధను గు మీకును మీ యాంధ్ర వాచస్పత్యమునకును గృహకుండగు నప్పరమేశ్వరుడు చిరతరాయస్సమ్మధులఁ బ్రసాదించి సంరక్షించుగాత!...”

మంత్రిప్రగడ నరసింహం పంతులుగారు, బి. ఏ., బి. యల్.,

“ఎన్ని కష్టములకైన ఓర్చి నిఘంటువును పూర్తిచేయుట చాల శ్లాఘనీయము.”

కావ్య పురాణతీర్థ, విద్వాన్ : జనమంచి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశర్మగారు

మ. జననం బాదిగఁ బెంచినట్టి జనని, నృద్భక్తితో వందనం
బును గావించి నిఘంటు రత్నము మదిం, బూజ్యుల్పశంసింపఁ బే
ర్మిని శ్రీ శ్యామల కామశాస్త్రి ! కృతినం, తృప్తిం దదంఘ్నులకిం
బును గావించిన ధన్యమూర్తివి నినుం, బోలంగ లేరెవ్వరున్.

గోరుగంతు అచ్యుత సూర్యనారాయణశర్మగారు

మ. ఎవరే శబ్దము నెట్లు వాడిరొ యటం, చేకాగ్రచిత్తంబుతో
గవిరాడ్లగంధములన్ విమర్శనముగా, గాలించి తత్సార భూ
తపచరత్నములన్ని యేర్చి మనయాం, ధ్రంబందుఁ గొనఁబు నిం
త వివేకంబున వ్రాసినారె యెవరై, నకమున్ను విద్యన్మణి !

ఇత్యాదు లింకను గలవు.

ఆంధ్ర వాచి స్పృత్యము

తంతి

త

త, ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంటు; చూ, సంయోగము; 2. నిశ్చయము; చూ, సత్యము; 3. కోపము; చూ, రోషము; 4. తోత, వందితోత (అవికొందలు); చూ, వాలము. 1; 5. పరస్పరవిరోధమును గలుగజేయు మాట; చూ, శబ్దము. 2; 6. దొంగ; చూ, హారకుడు. 1; పుం. న. 7. అడుట; పిణ. 8. అడించువాడు; 9. ప్రస్తుతప్రయోజనపుమాట; చూ, శబ్దము. 2; 10 కారణము; చూ, హేతువు. 1; 11. లక్ష్మీముఖము; అం. 12. చూ, దంశ్యములు; 13. చూ, పరుషములు.

తంకర, దే. వి. తుచ్చధాన్యము; చూ, ధాన్యము.

తంగు, దే. వి. చూ, రూ-టంగు.

తంగువాలు, దే. వి. చూ, రూ-టంగువాలు.

తంగెడు, దే. వి. రూ-తంగెడు; చూ, హేమపుష్పకము.

తంగేటిజున్ను, జా. సులభముగా లభించునది. "అపర కాంక్షచే నాకొన్నవానికిచంగేటిజున్ను శ్రీరంగశాయి." కవి:ర్బరసాయనము.

తంగేడు, దే. వి. చూ, రూ-తంగెడు *.

తంట, దే. వి. రూ-తంట, 1. అప్పు; చూ, బాకి. 2. మోసము; చూ, వంచన; 3. ఆతలకరణము; చూ, శ్రమము. 1; 4. కలహము; చూ, యుద్ధము; 5. కొండియుము-రూ-కొండెము. చాడి-రూ-చాడి.

తంటలమారి, దే. వి. రూ-తంటలమారి. కలహకారి; చూ, సూచకుడు. 1.

తంటసము, వా. వి. 1: చూ, తండసము. (1); 2: చూ, తండసము. (2).

తంటా, దే. వి. చూ, రూ-తంట. 168.

తంటెయము, దే. వి. రూ-తంటెయము; (తగిరిస=తంటెయము అయినది) చూ, ప్రపున్నాటము.

తంటెము, —పై.—

తండకము, సం. వి. అ. పుం. 1.=దంతియ. ఇంటిదూలము; చూ, మదనచేతులు; 2. కాటుకపిట్ట; చూ, విచ్చుక; 3. నురుగు; చూ, ఫేనము; 4 కాలికివేసికొనెడు నగ; చూ, ఘాషణము 2.

తండము, సం. వి. అ. పుం.=తండా, లంబాడీల గుంపు; చూ, సమాహము.

తండసము, సం. వి. అ. పుం. 1. కమ్మరకొలిమి; చూ, రంధ్రము. 1; దే. వి. (1) మంగలి వెండికలహదబెటి శిడి పరిముట్టు; కుటిలిక, తంటసము; వా. (2) జరిమానా, తూటసము.

తండా, వై. వి. 1.=తండ. లంబాడీలగుంపు; చూ, సమాహము; 2. సరకునింపిన గోనెల సమాహము.

తండిరి, దే. వి. రూ-తండిరి; చూ, సవిత. 1.

తండు, దే. న. క్రి. ఇయ్యవలసినదనమును పోయియుకగు. (తండుకొను అనియు) (తగులుకొను అనియు.)

తండుగోల, దే. వి. (తండు+కోల) చేలల బొడిచెడు చిల్లకోల, మండము. పంచ. వేం 1, అ. 614; చూ, సర్వల.

తండుగీణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కడుగునీరు; చూ, శుక్తము. 1; 2. కీటకము; చూ, పురుగు; 3. బొబ్బరలు; చూ, ధాన్యము.

తండులకాలింగనము, అం. చూ, అలింగనములు.

తండులపల, సం. వి. అ. క్రి. విప్పలి; చూ, శౌరీ.

తండులము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బియ్యము; 2: చూ, వాయువిడంగము*. (ఇట్లు తండులీయక-తండులువు.)

తండులాంబువు, సం. వి. ఉ. న. పులికడుగు; చూ, శుక్తము. 1.

తండలి, సం. వి. ఈ. క్రి. చిట్టి * చూ, భండిరము.

తండలీకము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

తండలీయకము, —పై—

తండలీయము, 1. —పై—; 2. ఒకానొక ధాన్యము; చూ, ధాన్యము; 3: చూ, వాయువిడంగము*.

తండులేరము, సం. వి. అ. పుం; చూ, తండులి*.

తండులోత్తము, సం. వి. అ. న. చూ, తండులాంబువు.

తండులోదకము, —పై.—

తండువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఈ. క్రి. 1.=తెగ్గు-తెగ్గు. చూ, తండువు-తర్డువు. హస్తాకారమైన దాడువు; చూ, దిర్వి. 1.

(చూ, పాత్రము. 6.); 2 =తెగ్గు-తెగ్గు. రూ-తండువు-తర్డు-తర్డు-తర్డువు-తర్డువు-నావనదపు తెట్టు; చూ, పీలి. 2; ఉ పుం. 3. నండిశ్వరుడు (శ. ర.) (తుండి అని అమరము); చూ, పృషభము. 1.

తండెలు, దే. వి. రూ-తండెలు; చూ, సరంగు.

తండేలు, దే. వి.—పై—

తండోపతండము, మి వి 1: అహమహమిక, అహంపూర్విక. (పె. ప):—ఓహరి; వా. వి. బి 2. గుంపులు గింపులు;

తండ్రి, దే. వి. 1: చూ, రూ-తండిరి. అం. 2. చూ, క్రి. రక్షకులు.

తండ్రి తండ్రి, దే. వి. (తండిరి+తండిరి) రాక; చూ, పితామహుడు. 1.

తంతి, వై. వి. 1=తంతి. లీగియ; చూ, సూత్రము. 1; 2. వీచె మొదలగు వానికి వేసెను ఉచ్చి కచ్చి; చూ, సారణి. 3; వా. వి. 8. వార్తనందిచెడి ఉచ్చి లీగె, తంతువు.

తంతు, దే. వి. రూ.తంతె. మెట్టు: చూ, సోపానము. (బ. తంతులు = మెట్లు.)

తంతీపు, దే. వి. చూ, సంభ్రమము. అం. భా. ప్ర. 140. (తంతీపు అని కొందఱు).

తంతు, వై. వి. 1. = తంత్ర. ఊద్రదేవతకౌలుపు. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, పండుగ. 2. 2. = తంత్రము. ఉభయార్థ సాధకమైన ఉపాయము: చిత్రై. (సం. ప.).—తంత్రము; 3. ఓవాహాదులలోఁజేయు కార్యవిశేషము.

తంతుకాష్ఠము, సం. వి. అ. న. 1. సాలెవానినాడె: చూ, నాడె: 2. నూలు వడికెడు కదురు: చూ, తిరుగుపు.

తంతుకీటము, సం. వి. అ. పుం. పట్టు పురుగు: చూ, పురుగు.

తంతునాగము, సం. వి. అ. పుం. నెగడు: చూ, మత్స్యము. 1.

తంతునాభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలెపురుగు.

తంతుభము, సం. వి. అ. పుం. అవలు: చూ, సర్పసము.

తంతువాయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సాలెపురుగు.

తంతువాయడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సాలెవాడు: అం. 2: చూ, జాతులు.

తంతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. నూలిపోగు: చూ, నూత్రము.

1: 2: చూ, తంతునాగము; 3: చూ, తంతి. 2: 4: చూ, తంతి. 3.

తంతున్నేహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తంతుభము.

తంతె, దే. వి. చూ, రూ.తంతియ.

తంత్రకము, సం. వి. కొత్తది (బట్ట): చూ, వస్త్రము.

తంత్రభేదము, అం శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములలో నొకటి: చూ, తంత్రములు.

తంత్రము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, తంతు 2: 2. స్వరాష్ట్ర చింతి. (చూ, అవాపము. 4.): 3. వ్యాకరణశాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; 4. కుటుంబవ్యాపారము; 5. ఉత్తమమైన బౌద్ధ ధమ: చూ, మందు. 1: 6. నవవిద్యోతిషగ్రంథములు: చూ, సిద్ధాంతము. 2. (చూ, జ్యోతిషము.): 7. ప్రధానము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 8. నూలుపడుగు: చూ, మగ్గము; 9. పరి జనము: చూ, పరివారము. 1: 10. ఒకానొక వేదశాఖ: చూ, వేదము; 11. కారణము: చూ, హేతువు. 1: 12. ఇట్లుచేయఁదగినదనుట; 13. ఒకపదమునకు రెండర్థములు గలిగియుండుట; 14. = తంతు. ఊద్రదేవతారాధనము: చూ, పండుగ. 2: 15. చూ, అగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు 11-౧.)

తంత్రములు. అం. 1. మిత్రలాభము, మిత్రభేదము, సంధివిగ్రహము, లబ్ధినాశము. అసంప్రేక్ష్యకారిత్యము. (5: 2. అవ్యాజపాలిన్యాది—అవ్యాజపాలినీ, రాజ్యలక్ష్మీ ప్రసాదక, సర్వసామ్రాజ్య. అంగారగమన, రాజ్యపాలన, శ్రీబాలరాజ, చామరద్వంద్వ, ప్రహర్షరాజ, ధీర, గ్రామపాలన, మిత్రలక్ష్మీప్రయోగ, దుర్గపాలన, ప్రాణలక్ష్మీప్రయోగ, ప్రధానలక్ష్మీప్రయోగ, తోయలక్ష్మీప్రయోగ, గంధలక్ష్మీప్రయోగ, పుష్పలక్ష్మీప్రయోగ, కామరూప, కళాక్షీననిక, కుంజకంబళ, కంజప్రయోగ, బోధినీ, సత్యలక్ష్మీప్రయోగ, పామక, ప్రజ్ఞాలక్ష్మీప్రయోగ. ఫటక, చాపలేప, శల్య. భీమలక్ష్మీప్రయోగ, మణిస్థానప్రయోగ, పాతాళగమన, మర్దినీ, స్ఫులింగలక్ష్మీ,

శంఖమర్దక, చక్రాయుధప్రయోగ, భేరవాచిప్రయోగ, సూపతంత్ర, లేఖతంత్ర, వృధవి, అశ్వ, గజ, గోరక్ష. ఐశ్వర్యలక్ష్మీ, శుల్క, మిత్రలక్ష్మీప్రయోగ, జీవని, గిరి, షన, స్థానాప్యాప్రయోగ, శ్రీసర్వదండిని, విష్ణుచ్చేద, భరత, శృంగకాద్యప్రయోగ, నరవాహన, స్తంభిని, దాహిని, మారిణి, ద్వేషిణి, మృతసంజీవని, ఉచ్చాటన, లోషణి, ఆకర్షణ, హర, మేఖలికా తంత్రములు (60): 3. శివప్రోక్తములగు చతుష్షష్టి తంత్రములు—మహామయాశంఖరము, యోగినీ జాలశంఖరము, తత్వశంఖరము, సిద్ధభైరవ తంత్రము, కాలాగ్నిభైరవ తంత్రము, అగ్నిభైరవ తంత్రము, శక్తిభైరవతంత్రము, యోగినీభైరవ తంత్రము, మహాభైరవ తంత్రము, ప్రధానభైరవ తంత్రము, బ్రాహ్మీతంత్రము, మహేశ్వరీ తంత్రము, కౌమారీ తంత్రము, వైష్ణవీతంత్రము, వారాహీ తంత్రము, ఇంద్రాణీ తంత్రము, చాముండ తంత్రము, శివమాతీ తంత్రము, యమశాస్త్ర తంత్రము, చంద్రజ్ఞాన తంత్రము, మాలినీవిద్య, మహాసమ్మోహనము, వామజుష్ట తంత్రము, మహాదేవ తంత్రము, వాతూలము, వాతూలోత్తరము. కామికము, హృద్భేద తంత్రము, తంత్రభేదము, గుహ్యతంత్రము, కలావచము, వాచ్యానామము, కళాసారము, కుండికామతము, మతోత్తము, వీణామము, శ్రోతలము, శ్రోతలోత్తరము, పంచామృతము, రూపభేదము, భూతోద్ధామరము, కులసారము, కులోద్ధీశము, కులచూడామణి, సర్వజ్ఞానోత్తమము, మహాకాశీమతము, అరుణేశము, మిలినేశము, వికుఃరీశ్వరము, పూర్వము, పశ్చిమము, దక్షిణము, ఉత్తరము, నిరుత్తరము, విమలము, విమలోద్ధము, దేవీపతము, శుభాగమపంచకము, శివసంహిత, సనకసంహిత, శుకసంహిత, సనందనసంహిత, సనత్కుమార సంహిత (మహావిద్యలు 11యును ఉపవిద్యలు 46 ను గూడి చతుష్షష్టి విద్యలయ్యె.)

తంత్ర, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1 = తంతి, లోహషటీగె: చూ, సారణి. 3: 2. తిప్పటిగె: *: చూ, సోమవల్లి: 3. నాడి: చూ, నరము. (1).

తంత్రిక, సం. వి. అ. శ్రీ, చూ, తంత్ర. 2.

తంత్రాత్మకము, సం. వి. అ. న. అనుగ్రహి: చూ, మగ్గము.

తందనము, వై. వి. = తాన: మాటిమాటికి తానశబ్దపూర్వకముగ చేసెడి రాగాలాపము. శా 3, అ. 197: చూ, స్వరము. 2.

తందర, వై. వి. = తంద్ర. 1. తూగు, కునికిసాలు: చూ, ప్రమీల; 2. నిద్దర. చూ, స్వప్నము. 2

తందరీణము. సం. వి. అ. పుం: చూ, తండ్రోదకము

తందువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ తంతువు.

తందూరీణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ. తంతురీణము.

తంద్ర, సం. వి. అ. శ్రీ = తందర. చూ, తందర.

తంద్ర, సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

తంద్రక, సం. వి. అ. శ్రీ —వై.—

తంపటి. వా. వి. కుండలో తేగిలునగు వానిని నుంచి బోరగిల బెట్టి గడ్డిలోనగువానిచేత నుడికించుట.

తంపటిదోసకాయ, జా. ప్రమవిరద్ధముగా తయారైనది.

తంపర, దే. వి. తామరగుంపు, షండము: చూ, సహస్రపద్మము. 1.

తంపి, దే వి. రూ-త్రంపి 1. దాటగుంట : చూ, రంధ్రము.

1:2 : య్యము : చూ, యుద్ధము. 1

తంబి, సం. వి. ఆ. త్రీ. 1. ఆవు : చూ, దేనువు; దే వి
(1) తంబిగె * : చూ, శిబి

తంబిగ, దే. వి రూ- తంబిగి. తంబిన-తమ్మిగి. తంబిగ. 1. శివా
ర్చనచేసి బ్రవితెడు జాతి. (తంబిగవా, తంబిగి): 2. అర్చ
కడు : చూ, పూజారి; 3. శివార్చకుడు : చూ, పూజా
విష్వర్చకుడు : చూ, పూజారి.

తంబిగి, —పై. —

తంబిగ, —పై. —

తంబు, దే వి. రూ- తమ్ముడు : చూ, సహోదరుడు.

(ఇది వాల్మీకి సంబోధనమునందు వాడబడును.)

తంబుగ, దే వి. మెద నిడుపుగా నుండెడు చెలు : చూ,
పాత్రము 6.

తంబుర, వై వి = తుంబురు. రూ-తంబురా- తంబులు తంబులా.
ఉ. రా. 6, ఆ. 116 : చూ, విజె.

తంబురా, —పై. —

తంబులు, —పై. — (తంతి + బుల్లి) (ద్వయమనిశబ్దరత్నాకరము.)
ఉ. రా. 6, ఆ. 116.

తంబులా, వై. వి = —పై —

తక, వా వి చూ, కిట.

త. తక, దే. వి తాళమునందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, చూహూ.

త. తకలాడు, దే వి. క్రి. (తకవి లు + అడు) ఇట్టిలు చలించు.
శకం. 4, ఆ. 61 : చూ, సలించు.

తకవికలునేయుట, జా. ఎచ్చితగ్గులు నేయుట “మరరాకుని
యనుగు మేనమామకు నీకుండకవిలు నేయవలెనుము.”
విజ. 2, ఆ. 198.

తకరకు, వా. వి. చూ, రూ-తకరారు.

త. రారు, వా వి 1. భేదము; 2. విదము.

తకాలి. హిం. వి. నేర్పముచేయుటకై సహాయముగా నియ్యబడెడు
సొమ్ము.

తక్క, దే. అశ్య. కాక : చూ, వినా.

తక్కటి, దే. వి మూడు ముఖములుగల దీపారాత్రికపు తట్ట

తక్కడ, వై. వి 1 = తర్కారి. రూ-తక్కడ- తక్కెడ కూర
వెల్లి* : చూ, శ్రీపర్ణము. 1: వై. వా. వి 2. = త్ర్యంకటమ్.
(పేనుతట్టలు వేలవేసిన) తక్కెడ-రూ- తక్కెడ- తక్కెడి
తక్కెడ : చూ, త్రాసు.

తక్కరి, వై. వి. 1 = తర్కారి* : చూ, వైజయంతి. 4: వై.
విజ. రూ-టక్కరి. (తక్కు + అరి) 2. మో. కా. జై.

8, ఆ. 111 : చూ, వంచకుడు; 3. వంచురాలు : చూ, త్రీ,

తక్కలి, చూ, రూ- తక్కరి. 1. *

తక్కరి, —పై. —

తక్కలి, —పై. —

తక్కెడ, వై వి. చూ, రూ-తక్కెడ. 1—2

తక్కెడి, వై వి 1 = తస్కర. మోసము : చూ, వంచన: 2 =

తర్కారి జయంతి* చూ, వైజయంతి. 4: 3. చూ, రూ- కక్కెడ 2.

తక్కెడిడు, వై. విజ. మోసకడు. అచ్చి. ము, కాం
47 : చూ. వంచకుడు. 1.

తక్కెల, వై వి. = తర్కారి* : చూ, వైజయంతి. 4.

తక్కలి, —పై —

తక్కు, వై. వి = తక్కు. రూ-టక్కు. 1. మోసము : చూ,
వంచన: 2 అసత్యము : చూ, విదము; 3. వ్యాసము :
చూ, వెలితి. 2: దే వి 4. మిగులు. భార. సౌ. 2, ఆ.
80 : చూ, శేషము 1: దే. విజ. 5. ఇతరము: చూ, ఋషి:
దే. ఆ. క్రి. 6. తప్పు. భార. సౌ. 2, ఆ. 100. చూ, మిడి
వోవు; దే. స. క్రి 7 విషయ. భార భీష్మ 8, ఆ. 308 :
విసర్జించు: వై. ఆ. క్రి. 8. టక్కుచేయు : చూ, వంచించు.
తక్కుడు, దే వి. టక్కుట, మోసగించుట, నిర్వి 4, ఆ. 66.
తక్కులాడి, ద్వ. విజ. (తక్కులు + అడి) : చూ, రూ-
టక్కులాడి.

తక్కువ, దే. వి. కొలత : వెలితి. 2.

తక్కువపడు, ద్వ. ఆ క్రి : చూ, లోపించు. 2.

తక్కువ పఱచు, ద్వ. స క్రి : చూ, చిన్నపుచ్చు, అగడుచేయు

తక్కువపఱచుట, దే. వి. ఆధారణము, ఆధారము.

తక్కువపాటు, ద్వ. వి 1. కొలతపాటు, భార. ఆర. 6, ఆ.
17. చూ. లోపము. 2: 2. న్యూనము : చూ, వెలితి 2.

తక్కు, దే వి. 1. రెండువీసెలయెత్తు రూ- తక్కుడు, ఎత్తు,
ఎత్తెడు, రెండువీసెలు: వై. వి 2 = తర్కారి* : వైజయంతి. 4.

తక్కు-ద- వై. వి. 1 = తర్కారి. తక్కులి, తక్కులకము * చూ,
వైజయంతి. 4. 2. = తర్కారి. కూరనెల్లి : * చూ, శ్రీపర్ణము.
1: 3. = త్ర్యంకటము : చూ, తక్కడ. 2.

తక్కెడు, దే. వి. = : చూ, రూ- తక్కె. 1.

తక్కెలు, దే. విజ. అల్పము : స్వల్పము.

తక్కెల, వై. వి. = చూ, రూ-తక్కెడ. 1.

తక్కెడ, వై వి = —పై. —

తక్కెల, వై వి. = —పై. —

తక్కును, దే. ఆ. క్రి : చూ, యత్నించు. భార. ఆది. 4, ఆ. 79.

తక్కులకము, సం. వి. ఆ. న. రూ-కోలకము * చూ, తక్కెడ.
1. (తక్కులపలమని కొందఱు)

తక్కులము, సం. వి. ఆ. న: చూ, తక్కులకము.

తక్కులబుట్టు, మి. వి: చూ, కటిపలము.

తక్కు, వా. వి నిహాసనము: చూ, తక్కు.

తక్రకొండిన్య న్యాయము, న్యాయ. “బ్రాహ్మణులకందటికిని బెళగు
వడ్డింపుము కొండిన్యనకు మాత్రము మజ్జిగ వడ్డింపుము.”
అన్నపుడు కొండిన్యడు బ్రాహ్మణుడైనను సామాన్యవిధి
యిట బ్రవర్తిల్లదు. విశేషవిధిచే సామాన్యవిధికి భావగలిగి
నపు డీ న్యాయము వర్తించును.

తక్రమ, సం వి. ఆ. న. పాతకపాలు నీళ్ళుచేర్చిన మజ్జిగ:
చూ, మజ్జిగ.

తక్రటము, సం వి. ఆ. పుం. పెరుగుచిలికెడు కవ్వము:
చూ, మ. ధావము.

తక్రొంకంభోజనమ్, న్యాయ. భోజనముచివర మజ్జిగను టోసికొన
వలయును.

తక్షకుడు, సం. వి. అ. పుం 1. తక్షకుడను సర్పరాజు: చూ, సర్పము; 2. వడ్లవాడు రూ-తక్షకుడు-తక్షకుడు (కృశముగాజేయవాడు): చూ, స్వర్ణకారుడు.

తక్షణము, సం. వి. అ. న. 1. (ప్రాసు.) చెక్కుట; వా. వి.

2. జరుగుడు, వెంటనే: చూ, అకస్మాత్తు, దబ్బుటు.

తక్షణి, సం. వి. ఈ. ప్రి. బాడిస: చూ, వాశి.

తక్షణి, సం. వి. అ. ప్రి. తక్షణియను దేశము: చూ, దేశము.

తక్షుడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-తక్షకుడు. 2.

తగిటి, దే. విణ. (తగటు + ఇ) రూ-తగిటి. సరిగది: చూ, వస్త్రము.

తగిటి, దే. విణ-వై.—

తగటు, దే. వి. జలతారు. అచ్చ, కాల, కాం. 99: చూ, సరిగ.

తగడు, దే. వి. బంగారు లోనగుకాసితే. పాండు. 3, అ. 202: చూ. సరిగ.

తగణము, పా. రెండుగురువులు ఒకలమువు గలది. ఉదా— శ్రీరామ (చూ. అష్టగణ లక్షణము.)

తగము, పాత + గ ఉదా.— విశ్వేశ్వరా. (చూ, ఉపగణములు.)

తగరపాదికము, సం. వి. అ. న. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తగరము, సం. వి. అ. పుం. 1.—తగరు. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1: 2. జిహ్మము: చూ, నందివర్ధనము: వై. వి.

(1).—తమల-త్రపుల. రూ-తగరము: చూ, లోహము 1.

తగరు, వై. వి. 1.—తగర. పొట్టేలు: చూ, మేషము. 1; అం. 2. చూ, దిక్పాలవాహపములు.

తగరురవుతు, వై. వి.—తగర రాహుత్త. అగ్ని: చూ, వహ్ని.

1. (ఇట్లు తగరబావాసామి)

తగవరి, దే. వి (తగవు + అరి) రూ-తగవరి. న్యాయాధిపతి: చూ. స్వామి. 3.

తగవు, దే. వి. రూ-తగవు. 1. న్యాయము. భార. ఉద్యో. 2, అ. 64: చూ, సత్యము. 1; 2 తగుట: 3. దనాది సమిత్త మై జగదము: చూ, యుద్ధము; 4. పెండ్లప్పుడు పెండ్లి కూతునకు తల్లిదండ్రులిచ్చెడు బహుమానము: అగవు— అగువు, విణ. 5. తగినది. యుక్తము. భార. ప్రి. 2, అ. 62: చూ, సమీచీనము. 1; వా. వి. 6. తగదా. “తగవు తెచ్చినాడు.”

తగవుగోరి, దే. విణ. (తగవు + కోరి) సంధిచేయువాడు: చూ, మధ్యస్థుడు.

తగదా, వా. వి. 1. తగవు: 2. వ్యాజ్యము.

తగాయదా, వా. వి.—వై.—

తగియుండు, వా. అ. క్రి: చూ, సార్థకమగు

తగిరిస, దే. వి. తంబెము: చూ, ప్రపన్నాటము.

తగిలించు, దే. స. క్రి: అంటించు. 3.

తగు, దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు అం, భా. తృ. 83: చూ, సమ్మతించు; 2. యుక్తమగు: చూ, సరివడు. 2.

తగుకత్తి, ద్వ. వి. సాదనకు ఉపయుక్తమైన కత్తి: చూ, కిష్టి 2

తగులగట్టు, దే. స. క్రి. (తగులన్ + కట్టు) తగిలించు: చూ, తగులబెట్టు.

తగులబడు, ద్వ. అ. క్రి (తగులన్ + పడు) తగులు, చిక్కు (స్వార్థమునపడు): చూ, లోబడు.

తగులబెట్టు, దే. స. క్రి. (తగులన్ + పెట్టు) 1: చూ, తగులగట్టు; 2 కాల్చు: చూ, దహించు.

తగులము, దే. వి. రూ-తగులు-తవులు-తేలు. 1. చొక్కు: చూ, వలపు. 2: 2. అసక్తి. భార. విరా. 2, అ. 261: చూ, వాంఛ: 3. అడ్డపాటు: చూ, వారణము 1.

తగులాటకత్తె, ద్వ. వి. (తగులాటము + కత్తె) తగులాటము గల ఆడది: చూ, ప్రి. 1. 200.

తగులాటము, దే. వి. (తగులు + అట) తగులు: చూ, బంధము.

1. (ఇది పోరాటము మాటాటము వంటిది.)

తగులు, దే. వి. 1. రూ-తవులు-తేలు, అసక్తి. భార. ఆర.

2, అ. 62: చూ, వాంఛ: 2. చొక్కు, అభిలాష: చూ,

వలపు. 2: 3. పశువుమెడత్రాడు. అం, భా. ద్వ. 231: చూ,

సూత్రము. 1; 4. తగులాటము కళా. 4, అ. 43: చూ,

బంధము. 1; అ. క్రి. 5 చిక్కు: చూ, లోబడు; 6. తాకు:

చూ, స్పృశించు; 7. సక్తమగు: చూ, మేళగించు. 1;

8 అంటు: చూ, లంకించు. 1; 9. పొసగు: చూ, పొవరు;

10 పట్టు: “అయిల్లు కట్టుటకు బద్ధు ఏమితగినను”:

చూ, పట్టు: అం. ప్రే. 11. తగులజేయు. కళా, 3, అ.

197. తగులుచు-రూ- తగుల్చు-తవులుచు-తేలుచు-తేల్చు.

(సం. ప).—క్రిలించు: స. క్రి. 12: చూ, వెంబడించు.

తగులుకొను, దే. అ. క్రి. 1. మంటయెత్తు. “అగుడినె తగులు

కొన్నది.”: చూ, రోలు: స. క్రి. 2. కామించు, రూ-

తవులకొను, తేలుకొను: చూ, సంభోగించు.

తగులుకొలు, దే. వి. తగులుకొనుట: చూ, లంకెపాటు.

తగులుగొండి, దే. విణ. (విటుని) తగులుకొనునట్టిది. (ఆడది): చూ, విటుకలాడి.

తగులుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-తగులు. 11.

తగుల్చు, దే. ప్రే. —వై.—

తగులుక, దే. వి. 1: చూ, తగులుకొలు; 2. పెట్టుబడి: చూ, వ్యయము.

తగులుదల, —వై.—

తగులుబడి, —ప్ర.—

తగులువడు, ద్వ. అ. క్రి. చిక్కు: చూ, లోబడు.

తగులువాటు, ద్వ. వి. తగులువడిట.

తగువు, దే. వి: చూ, రూ- తగివు.

తగ్గించు, దే. స. క్రి: అతకరించు, తీసివేయు. ప్రే —క్రిందు

పఱచు. అ. క్రి.—అటుగువడు, ఓసరిలు- రూ-ఓసరిల్లు-

ఓసరు, తగ్గు, తలుగు-రూ-తలుగు. (మి. ప).—అక్రి.—

అల్పంనొందు. (సం. ప.) స. క్రి.—అధఃకరించు. 2. చూ,

సంక్షేపి చు.

తగ్గింపు, దే. వి చొక: చూ, వెల. 1.

తగ్గు, దే. వి. 1. తక్కువ. రూ-తగ్గుదల: చూ. వెలితి. 2;

అం 2. త్రివర్ణమునందొకటియగు క్షయము. (త్రివర్ణములు.

— క్షయ స్థానవృద్ధులు.—తగ్గు నిల్కడ పెరుగుట:) చూ,

వర్ణములు: దే. అ. క్రి 3. తక్కువగు: చూ, స్రుక్కు. 4:

4. ఓసరిలు. అం, భా. తృ. 98: చూ, తగ్గించు; 5. వెను

కకుడియు: చూ, వెనుకదీయు; 6. తెగిపడు. భార. విరా.

4, అ. 87.

తగ్గుదల, దే. వి: చూ, రూ- తగ్గు. 1.

తచ్చన, దే. వి. 1. ఆట చూ, పరిహాసము; 2 కనటము : చూ, వ్యాజము. 1.

తచ్చనలాడు, దే. అ. క్రి. పరిహాసించు; చూ, పిసాళించు.

తచ్చినేయు, ద్వ. స. క్రి. (తచ్చన + చేయు) —పై—
పాండు. 1, అ. 189.

తటకా, దే. వి. నివ్వెఱ; చూ, వెఱవెఱపాటు.

తటకాపడు, ద్వ. అ. క్రి. చేష్టలుచెక్క. సా 2, అ. 37.

తటకాపాటు, ద్వ. వి. రూ- తటుకపాటు. ఆశ్చర్యము; చూ, వింత. 1.

తటకట, దే. వి. గుండెలదరుటలోఁగువానియందగుననుకరణము. ప్రభా. 3, అ. 126 : చూ, హూహూ.

తటపటాయించు, వా. అ. క్రి. 1. వెనుక ముందులు ఆలోచించు; 2. సందేహించు.

తటమట, దే. వి. 1. మోసము : చూ, వంచన; విశా. 2. మోసముగలది. రూ- తటవట : చూ, వంచకము; 3. కలతనొందినది. లక్ష్మీ 4, అ. 172; చూ, వ్యాకులము.

తటమటించు, దే. స. క్రి. 1. మోసపుచ్చు; చూ, వందించు; 2 కలచు, భాగ. 4, స్కం. 748 : చూ, కలగుండువెట్టు. తటము, సం. వి. అ. న. 1. పరిమడి : చూ, భూమి.

1. (చూ, పొలము); పుం, న. 2. = తట్టు. రూ - తటి. ఏటి ఒడ్డు : చూ, రోదస్సు; 3. చోటు : చూ, స్థానము. 1; పుం 4, కొండచటియ : చూ, పర్వతము.

తటవట, దే. వి : చూ. రూ - తటమట. 1-2-3; 4. కల్ల : చూ, వితథము.

తటవటచేయు, దే. స. క్రి : చూ, వందించు. తటవిటలు, వా. వి. 3. చిక్కులు.

తటవిట్లు, —పై—

తటస్థమి, సం. విజ. 1. సమీపమందున్నది : చూ. సమీపము. 1; 2. ఒనగూడినది : చూ, సిద్ధము. 3; వా. వి 3. కలుగఁ జేసికొనక పోవుట "తటస్థవృత్తి."

తటస్థించు, సం. అ. క్రి. 1 : చూ, సమీపించు; 2 : చూ, సిద్ధించు.

తటస్థము, సం. విజ. 1 న్యాయస్థము : చూ, సత్యవంతుడు; వా. 2. కలుగఁజేసికొననివాడు.

తటాకపరివాహన్యాయము, స్వా చెఱువునీరు తూముగుంగా కొంచెముగానైన విడువనియెడల గట్టు బ్రద్దలయి నీరంతయుఁ బోవుననువిధము.

తటాకము, సం. వి. అ. పుం రూ - తటాగము - తడాకము - తడాగము. చెఱువు : చూ, శరస్సు 1; అం. 2. సంతానములు ఏడింటిలోనొకటి : చూ, సంతానములు.

తటాగము, —పై—

తటాన, దే. ద్ర. క్రి. విజ రూ - తటాలున - తటుకున - తటుక్కున - తడుకున. దబ్బున : చూ, డబ్బాలు; చూ, స్వదము. 1.

తటాయించు, దే. స. క్రి. అడ్డిగించు : చూ, వారించు.

తటారించు, దే. అ. క్రి. చొచ్చు. అం, భా. తృ. 122 : చూ, పోకు. 4.

తటార్దము, సం. వి. అ. పుం. దున్న : చూ, మహిషము.

తటాలు, దే. వి : చూ, తటతట జై. 6, అ. 13.

తటాలున, దే. ద్ర. క్రి. విజ : చూ, రూ - తటాన. వసు, 2, అ 83.

తటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1 : చూ, తటము. 2; 2 : చూ, తటము. 3.

తటిత, సం. వి. త్. శ్రీ. రూ - తటిత్తు - స్తటిత్తు. మెఱపు : చూ, విష్యత్తు.

తటిత్తు, —పై—

తటిత్పత్తి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. మబ్బు : చూ, మేఘము. 1; అం. 2 : చూ, విద్యుత్తులు.

తటిత్వంతము, సం. వి. త్. పుం. రూ - తటిత్వంతము. మబ్బు : చూ, మేఘము. 1.

తటిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ ఏఱు : చూ, నది. 1.

తటుకన, దే. ద్ర. క్రి. విజ : చూ, రూ. తటాన. జై. 4, అ 107.

తటుక్కున, —పై—

తటుకుపాటు, ద్వ. వి : చూ, రూ - తటకాపాటు - అం, భా. ప్ర. 132.

తట్ట, దే. వి. 1. తటుకు : చూ, పాత్రము 6; 2. వెడరుబద్దలు లోఁగు వానితో నల్లిన పల్లి, చిన్నగంప (అనినొందిలు) "ఎండుపుతట్ట - తక్కెడతట్ట." మొ : చూ, సజ్జ. 1.

తట్టగిల్లు, దే. అ. క్రి. తట్టయగు.

తట్టము, దే. వి : చూ, టంగువాలు. కళా. 3, అ. 62.

తట్టన, వై. వి. ధైర్యము. ఉ. హరి. 3, అ. 123 చూ, స్థైర్యము. 1.

తట్టాడు, దే. స. క్రి. (తట్టు + అడు) (అడుగులు) ఇట్టట్టుఇడు. లక్ష్మీ. 3, అ. 147.

తట్టి, దే. వి. 1. కంచము : చూ, పాత్రము. 6; 2. తెర. నిర్వ. 6, అ. 100 : చూ, వేటతెర.

తట్టు, వై. వి. 1. = తటమ్. ఒడ్డు : చూ, రోదస్సు; 2. వైపు : చూ, పార్శ్వము. 2; 3. = దండ. రూ - తట్టువ - తట్టువము. గుఱ్ఱము : చూ, హయము; 4. = దండ. రూ - తట్టువ - తట్టువము కుత్పితాశ్వము, పొట్టిగుఱ్ఱము (అని కొందఱు) : చూ, హయము; దే. వి. 5. శబ్దదోషములలో నొకటి; 6. దెబ్బ : చూ, హజి. 1; అ. క్రి. 7. కలుగు : చూ, పుట్టు 2; 8. తోచు : చూ, స్ఫురించు. 2; స. క్రి. 9 చఱుమ : చూ, పటతళించు.

తట్టుగాలి, వా. వి. 1. ప్రక్కగాలి; 2. కోవము; 3. చిరాకు; 4. పోవుకాలము (పోయికాలము) "నీకు ఏమితట్టుగాలి వచ్చినదిరా?" (వినాశకాలము)

తట్టుచేయు. ద్వ. వి. కోటకొమ్మమీది అవయవము : చూ, సదనము. 1.

తట్టుపునుగు, ద్వ. వి. తట్టియెత్తిన మేలైన పునుగు : చూ, పూతిపునుగు.

తట్టుముట్టాడు, ద్వ. స. క్రి. (తట్టుముట్టి + అడు) (దారిద్ర్యము) ఎట్టుకొను : చూ, వేష్టించు.

తట్టువ, వై. వి. = : చూ, రూ - తట్టు. 3-4. (అశ్వము. — స్వా. 4, అ. 113).

తట్టువకు, ద్వ. అ. క్రి. (తట్టు + వడు) : చూ, బాధపడు. స్వా. 4, అ. 37.

తట్టువము, వై. వి. = : చూ, రూ - తట్టు. 3-4 (కుత్తి తాశ్వము. — అచ్చ. బాల, కాం. 37.)

తట్టువా. వై. వి. = — పై —

తట్టువిఱుగఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. తొప్పరిఁబడు. ఆం. భా. తృ. 101 : చూ, వ్రాలు. 3.

తట్ర, వై. వి. = త్వష్ట. బంగారు పనిచేసి బ్రదికెడి జాతి (తట్ర వాడు - తట్రది.) : చూ, స్వర్ణకారుడు.

తట్రు, వై. వి. = — పై —

తడ, దే. వి. 1. ధన్వము * (దీనిభేదము గూఢతడ) (గ్రాత వృక్షము) : చూ, మహాబల; 2. అడ్డి : చూ, వారిణము. 1; 3. కడ : చూ, సమీపము.

తడఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. (తడ + పడు) 1. తొట్రుపడు : చూ, సంత్రమించు; 2. వ్యత్యాసపడు. 3. 3, అ. 10 : చూ, వ్యత్యస్తమగు; 3. చలించు : చూ, సలించు. ప్రే. తడఁబఱచు.)

తడఁబాటు. ద్వ. వి. 1: చూ, వ్యత్యయము. స్వా. 4, అ. 52; 2. చంపము : చూ, లోలము.

తడక, దే. వి. రూ - తడకె - తడుక. 1 దడి, ఈత బ్రద్దలు లోనిగూవానిలో నల్లి గుడిసెకు అమచ్చెడు లెలుపు : చూ, వాకిలి; 2. పడ - వేటాడువాడు మఱుగుగా నుంచు కొన్న సావనము భాగ. 7, స్కం. 59; వా. 3. ఒకానొక ద్వని. "తత్తడక తడక.", 4. నిజముకానిది.

తడకట్టు, దే. వి. 1. అడ్డగింత. రా. వి. 3, అ. 8 : చూ, వారిణము. 1; స. క్రి. 2. అడ్డగించు : చూ, వారిండు.

తడకదోపరి, దే. వి. తడికతోసివేసి లోపలమాత్రము దొంగ. రూ - తడికద్రోపరి - తడికె దోపరి : చూ, హాతకుడు.

తడకాలు, దే. వి. పల్లవంధవిశేషము, ఆం. భా. ద్వ. 3. 249. (చూ, విన్నాణములు.)

తడగము, దే. వి. చూ-తడగము-తడగము-తడకము. పక్కాలి, పద్మాకిరము, ఎద్దుమీద నీళ్ళుతెచ్చెడు తోలుసంచి: చూ, సంచి.

తడిప, దే. వి. కట్టుగానుండు నార: చూ, నడి. 3.

తడిపెట్టు, దే. స. క్రి. తడఁబఱచు.

తడయు, దే. అ. క్రి. ఆలస్యముచేయు: చూ, వివరించు. 3.

తడవ, దే. వి: తరవాయి, ఆప్యత్తి: చూ, వెండియి.

తడవాడు, దే. అ. క్రి. (తడవి + అడు) 1: చూ, దోఁగాడు; 2. తడఁబడు: చూ, లుకలుకలాడు.

తడివిమాడు, దే. అ. క్రి: చూ, దోఁగాడు.

తడవిల్లు, దే. వి. తడబ్రద్దల విల్లు: చూ, బాణము. 1.

తడవు, దే. వి. 1. రూ-తడవు. ఆలస్యము. భార. ఉద్యో. 4, అ. 195. చూ, విలంబము. 1; 2. రూ-తడవు. చిరకాలము, (అంతమొదలగు శబ్దములు ముందువచ్చునపుడు ఇది శేవ

లము కాలవాచకమగును. ఉదా.—అంతతడవు-ఇంతతడవు-ఎంతతడవు-కొంతతడవు మొ. : 3. క్రి 3 చేతులలో అట్టిట్లు ప్రాచు. భార. అది 6, అ. 160: చూ, వ్రాచు. 4: 4: చూ, దోఁగాడు. స. క్రి. 5. చూ, నిమురు. భార. ద్రో. 3, అ. 151; 6: చూ, వెదకు; 7 ప్రస్తావించు : 3. 3, అ. 38: చూ, వచించు; 8: చూ, విచారించు. 3. 8, అ. 256; 9: చూ, రక్షించు.

తడవుఁగనినపట్టిఁన్నయ్య, ద్వ. వి. చూ, శివుడు. వేం. అం. 2.

తడవుట, దే. వి: చూ, వెదకుట. ఆం. భా. ద్వ. 173.

తడవుకు, దే. వి. 1: చూ, తడవుట; 2. పరామర్శ: చూ, విమర్శనము.

తడవదాల్చు, దే. వి. బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు.

తడ(చ)వులనిడువకు, దే. వి శేషము. అచ్చ. యు, కాం. 449: చూ, సర్పము.

తడాకము, సం. వి అ పుం: చూ, రూ-తటాకము.

తడాకా, వా. వి. శక్తి. "తడాకా చూచుము": (గోదావరి జిల్లాప్రాంతమున వాడుక) (పరుషవాక్యపరిణామము)

తడాగము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-తటాకము, 2. బంగారు కడియం. చూ, భూషణము 2.

తడి, దే. వి. 1. తేమ, చూ, పదను 2. 2. నీరు: చూ, సలిలము; విజ. 3. తేమగలది. చూ, వోదము.

తడిక, దే. వి. చూ, రూ-తడక.

తడికద్రోపరి, దే. వి. (తడిక + ద్రోపరి): చూ, రూ-తడక దోపరి.

తడికె, దే. వి. చూ, రూ-తడక.

తడికెదోపరి, దే. వి. చూ, రూ-తడకదోపరి.

తడిత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ. చూ, తటిత్తు.

తడితీయు, దే. అ. క్రి. ఆటు. చూ, మిడుకు. 8.

తడిత్వంతము, సం. వి. త్. పుం: చూ, రూ-తటిత్వంతము.

తడిపొడి, దే. వి. కొంచెము తడిగలిగి పొడిగానుండునది.

తడిప్రాతను గొంతుఁగోయుట, జా. చాపక్రిందనీటివలె తెలియ నీయకుండగ ఆయాసపెట్టి చంపుట. "ఉడుపతి హిమ పృశీచే బలె, దడిప్రాతం గొంతుఁగోయు తగవెఱిగె తివో." (పాంచాలీపరిణయము)

తడిబట్ట, దే. వి. తడిసినబట్ట. చూ, వస్త్రము.

తడియు, దే. అ. క్రి ఇవముకొను: చూ, నాను.

తడియొత్తు, దే. వి (తడి + యొత్తు) తడి తుడుచుకొను గుడ్డ. చూ, వస్త్రము.

తడుక, దే. వి. చూ, రూ-తడక.

తడుకు, దే. వి. 1. తోలు లోనగువానిచుట్టు నేర్పఱచెడు వెలుగు. స్వా. 4, అ. 37. చూ, వెలుగు. 2. తెచ్చుకొను ముండ్లనల్లని తడుక. ఆం. భా. తృ. 34. చూ, బొందెము.

తడుకున, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-తటుకున.

తడుపంచ, దే. వి. 1. చిన్నబట్ట. రూ-తడుపంచె-తడుపు, పొత్తియ-రూ-పొత్తె. చూ, వస్త్రము; 2. తడిసినబట్ట. చూ, తడిబట్ట.

తదియ, వై. వి = తృతీయా. రూ - తద్దై. 1. పక్షమునందు మూడువతిథి : చూ, హరివాసము; ఆం. 2. శుక్లపక్షతిథులు పదునేనిటిలో నొకటి : చూ, శుక్లపక్షతిథులు; 3. కృష్ణపక్షతిథులు పదునేనిటిలో నొకటి : చూ, కృష్ణపక్షతిథులు.

తదియము, సం విణ తత్సంబంధమైనది.

తదేశదేశభూతంతర్నిహితేనగృహ్యతే న్యా. ఒకదానితో కలసి మఱియొకటియము. దేనితో కలియునో దానిపేరుతోనే వ్యవహరించును. గంగానదిలో అనేక ఉపనదులు కలిసియు గంగానది అనే పేరునే పొందును.

తద్గుణము, ఆం. 1. ఆలంకారములు నూటిటిలో నొకటి (తన గుణమువిడిచి యుక్తసంపర్కముచే తద్గుణమువచ్చుట "చెలి ముతై మధరకాంతిచే బవడమయ్యె"; చూ, ఆలంకారము. 3; 2. ఆగుణము.

తద్గుణమువలభ్యతే, న్యా ఎట్టివారితో కలిసి ఉండిన అట్టి గుణములే వచ్చును. రెండు ఎఱ్ఱబట్టల మధ్య నొక తెల్లబట్టనుంచి నదో దానికికూడా ఎఱ్ఱపురంగు కలుగును.

తద్ద, దే అవ్య. భృశార్థకము. "తద్దతగదు. తద్దనేమ్మి". చూ, నెట్టన.

తద్దము, దే ద్ర. - పై -

తద్దీపము, సం. వి. ఆ. న 1. ఆదీనము, ప్రత్యాభిక్తము (వాడుక యందు మృతిబొందిన దినము), ఏడిది, ఆభిక్తము : చూ, సాంప్రద్యరికము.

తద్ద, సం. వి. ఉ. పుం. = తెప్పు, నావ నడపునది, తండుపు : చూ, పీరి 2.

తద్దై, దే. వి. 1. శతృవము. "అట్లైదై, ఉండ్రాళ్ళతద్దై." : చూ, పలుకు; 2. వై. వి. 2. = : చూ, రూ - తదియ.

తద్ధితమూఢో వైయాకరణః; తద్ధితరూఢో వైయాకరణః. న్యా. సామాన్యముగా వైయాకరణము సిద్ధాంతకౌముదిలోని తద్ధిత భాగమును జదువఁడు. కావున నందు మూడుదై యుండును. తద్ధితరూఢుడేయనఁగా తద్ధితభాగమును జూన్ముగాజదివి వాడే వైయాకరణుడు.

తద్భవము, వా. వరలోప వర్ణాగమ వర్ణవ్యత్యయములచే దద్భవంబులగు. (ర్భలోపము. - వైకృతి = తద్భవము : - (భోజనము = ప్రకృతి; తత్సమము : భోజనము = వికృతి, వైకృతి, తద్భవము) : - భోజనమ్ - భోజనము. ఇట జకారము నకు లోపము; వర్ణాగమము. - రథః - అరదము. ఇదట "అ" యాగమము; వర్ణవ్యత్యయము. - శుచిః - చిచ్చు, కక్షః - చంక, చంద్రః - చంద్రుడు, సమద్రుడు - సంద్రము ఇవి సంస్కృతవసములు. స్రవాశమ్ - పవడము, కాంస్యమ్ - కంచు ఇవి ప్రాకృతవసములు.)

తద్భవిష్యము, సం. విణ. దైవపరము, షిభ్యరాశి. తనంతగల యుండు. వా. వి నలువ : చూ, బ్రహ్మ. 1.

తనకలి, దే. వి. 1. చిక్కు, సంకటము : చూ, శోకము; విణ. 2. చిక్కులందు; 3. చిక్కులబెట్టువాడు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 133 : చూ, సూచకుడు 1.

తనకా, తనఖా. వా. వి. తా. ట్టు; చూ, వారకము.

తనికీ, తనిఖీ. వా. వి. శోధన.

తనడన్మనక్షత్రము, ఆం. తానుపుట్టిననక్షత్రము; చూ, ప్రకాశింపఁ జేయఁగూడనివి.

తనల్లి, ఆం. : చూ, మాతలు. తనదీపమని ముద్దుపెట్టుకొనిన నోరు కాలను. లో. ఉదా. - "ఇంటిదీపమనుచు విగిలించుకొని ముద్దు, పెట్టుకొన్న నోరు బెట్టుగాలు, నృపుల సమ్ముఖంబు నెవరు వెంచుచు జను, వాడు మిగులఁ బరిభవంబునొందు." (కుచేలోపాఖ్యానము.)

తనము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చందనము : చూ. వాసన. 1; 2. చిత్తము : చూ, హృదయము, 2; వై. ప. (1) = త్వమ్ : భావార్థమనందు వచ్చెను ఒక ప్రత్యయము. "గొప్పతనము. చిన్నతనము." మొ.

తనయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కూతురు. చూ, పుత్రిక. 1.

తనయఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు; చూ, సూనుడు 1 తనరారు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తనరు + అరు) రూ-తనరు. 1 అతి శయించు; చూ, ముమ్మరించు; 2. ఉన్నతమగు, నిక్కు. భార. విరా. 1, ఆ. 162; చూ, పొడుగు. 6.

తనరు, వై. వి. 1. మంజులము; చూ, హృద్యము; ఆ. క్రి రూ-తనరారు. 2. అతిశయించు. భార. ఆపి 7, ఆ. 180; చూ, ముమ్మరించు; 3: చూ, తనరా. 2; 4. ఒప్పు; చూ, సమ్మతించు; 5. = తనకా : చూ, విజృంభించు. భార. విరా. 2, ఆ. 133.

తనరుడు, వై. ఆ. క్రి. రూ-తనర్యు; చూ, రూ-తనరు 2-3. 4-5; ఆం. ప్రే. 6. తనరఁజేయు. శక్తి. 4, ఆ. 8.

తనర్పు, -వై.-

తనరుపు, వై. వి. రూ-తనర్పు. 1. అతిశయము; చూ, హేరా శము. 1; 2 ఉన్నతము; చూ, పొడవు. 2; 3. వికాశము; చూ, విస్తారము. 1; 4; చూ, హ్లాదనము.

తనర్పు, -వై - (పొడవునకు. - భార. సభా. 1, ఆ. 62; అతిశయమునకు - భార. స్త్రీ 1, ఆ. 88.)

తనవయస్సు, ఆం. తన యేండ్లు; చూ, ప్రకాశింపఁ జేయఁ గూడనివి.

తనబి, దే. వి. స్తంభములమీఁదిగోడకు క్రిందవేసెడు పెద్దపలక; చూ, మదనచేతులు.

తని, వై. విణ. 1. అల్పము. జై. 8, ఆ. 85; చూ. స్వల్పము; 2. = అనుః. అఽఽతి. చూ, సూక్ష్మము 4.

తనిమము, సం. వి. న్. పుం. 1. కార్మము; చూ, అపస్తలు; 2. చూ, విస్తారము. 1; 3. శరీరత.

తనియు, దే. ఆ. క్రి; చూ, తృప్తిపడు.

తనియువాడు, దే. వి. ఆపోవువాడు. (సం. ప). - ఆస్యాయిత.

తనివి, దే. వి. రూ-తనువు. తృప్తి. చూ, సౌహృద్యము.

తనివిలేనివాడు, దే. వి. చూ, అతృప్తుడు.

తనివు, దే. వి. చూ, రూ-తనివి.

తనివెచ్చ, దే. వి. ఇమంకాకా. చూ, మందోష్ఠము (చూ, వేడిమి.)

తనివోవు, దే. ఆ. క్రి. (తనివి + పోవు); చూ, తనియు.

తనినను, దే. ఆ. క్రి (తనివి + చను) - వై.-

తనిసినవాడు, దే. వి. చూ, ఆప్యాయతుడు.

తను, దే. విణ. వృత్తియందు తనువుశబ్దమునకు మిడిండ్లము
తోపింపఁగా మిగిలినరూపము. నిర్వ. 4. ఆ 78.

తనుకాంతి, అం. దీనికి ఉపమానములు.—బంగారువూ, మెలుపు
తీగె, కుందనము, పచ్చనపసుపుకొమ్మ.

తనుకు, దే. వి. 1. రూ-తనుక్. తాపము: చూ, సంతాపము:
అ. క్రి. 2. కలుగు. భార. సభా. 1. ఆ. 42: చూ, పుట్టు.
2: 3. జ్వలించు. భార. ఆది. 2, ఆ. 19: చూ, మండు.
1: 4: చూ, ప్రకాశించు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 89: 5. తపించు:
చూ, సంతాపించు.

తనుగంధము, అం. దీనికి ఉపమానములు. — కర్పూరము,
ఉత్పలము, పాటలపుష్పము, పద్మము, పువ్వు, మంచిగంధము,
మొగలిపువ్వు.

తనుజ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. కూతురు: చూ. సూన. 1.

తనుజుడు, సం. వి. ఆ. పుం. కొడుక: చూ, సూనుడు. 1.

తనుత్రము, సం. వి. ఆ. న. కవచము: చూ, వారవారము.

తనుత్రాణము, —పై.— (శిరస్థాణము శిరస్కము, ముఖ
త్రాణము దలపము, ఉడరత్రాణము నాగోచము, జ. మా
త్రాణము మంజుణము, బాహుత్రాణము బాహులము, అంగుళీ
త్రాణము గోధ.)

తనుత్వచ, సం. వి. చ. శ్రీ. —పై— (ఇట్లు తనుత్వచము,
తనుపత్రము.)

తనుపాద, దే. ఆ. క్రి. (తనువు + అడు) 1. చూ. తృప్తిపాద:
2. చల్లబాడు, ఉ. హరి. 4, ఆ. 31: చూ, శైలిండు.

తనువు, దే. వి రూ-తన్ను. 1. ఇగమ: చూ, శైత్యము: 2:
చూ, సంతోషము: 3. వితృప్తము: 4. వజ్రకాంతి. అం,
భా. తృ. 42. చూ, వెలుతురు. 1: 5. రూ-తన్ను-తనివి.
తన్వి. భార. విరా. 1, ఆ. 310. చూ. సౌహిత్యము: 6.
శైత్యోపచారము: 7. తడి: చూ, పదను. 2: ప్రే. 8. రూ-
తన్ను-తనియజ్ఞేయు.

తనుప్రజాత, అం. చూ, దూతీవత్సయము.

తనుభవ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, ముక్కు.

తనుమధ్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఆడుడి: చూ, శ్రీ: 2. సన్నని
నడుముగల ఆడుడి: చూ, శ్రీ: పా. 3. ఒకానొక వృత్తము.
ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒకతగణము ఒక యగణముగలదై
యారవఁచందస్సునందుఁ బుట్టిన వృత్తము. ఉదా.—“కామే
పలి వాసున్, మేమెంతుమనంగన్, స్వామీ తనుమధ్యన్,
భూమిన్ దయరొప్పున్.” చూ, వృత్తము. 1.

తనురసము, సం. వి. ఆ. పుం. చెమట: చూ, స్నేదము.

తనురూపము, సం. వి. ఆ. న. రూ-తనురూపము.
1. రోమము: చూ, వెండ్రుక. 1: 2. పక్షితెక్క: చూ,
తెక్క.

తనుపక్ష, ద్వ. ఆ. క్రి. (తనువు + పక్ష) చల్లనగు: చూ,
శైలిండు.

తనువు, సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. రూ తనుస్సు: చూ. శరీరము:
2. తోలు: చూ, బెరడు: విణ. 3. = తని. చిన్న: చూ,
స్వల్పము: 4. బిక్క: చూ, పేదము: 5. సన్నము. (విస్త
రించుట తన్నని నూలుపోగు): చూ, సూత్రము. 1:
అం. 6: చూ, భావములు.

తనువెచ్చ, దే. వి: చూ, రూ-తనివెచ్చ.

తనుప్రదము, సం. వి. ఆ. న: చూ, ముద్ది.

తనూకృతము, సం. విణ. చూ, తష్టము.

తనూజుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-తనుజుడు.

తనూనపాత్తు, సం. వి. త. పుం. 1. అగ్ని: చూ. పహ్ని. 1:
అం. 2: చూ, గహీనతానములు.

తనూభవుడు, సం. వి. ఆ. పుం. కొడుకు. చూ తనుజుడు.

తనూరూపము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-తనురూపము.

తనుప్రదము, సం. వి. ఆ. న. చూ, రూ-తనుప్రదము.

తన్ను, చూ, రూ-తనుకు. 1.

తన్ను, దే. వి. 1. పాదతాపనము: స. క్రి. 2. అడుగుతాటించు,
గుచ్చిత్రోయు, తన్ను, తాడు. (సం. ప) —అంఘ్రితాపించు:
3. ఒరయు చూ, రద్దు. 1.

తన్నుగోల, దే. వి. (తన్ను + కోల) ఏటవాలుగా పోటిపెట్టిన
కోల. చూ, బోటు. 4.

తన్నుగట్టద్రాపు తానే తెచ్చుకొన్నట్లు, లో. స్వయంకృతాప
రావము. ఉదా.—“తన్నుగట్టద్రాపు తానై, కొపివచ్చిన జాడ
యనుచుఁ గుదియించి కేరంబునఁ బాశముఁగొని దానినవన
ధీకుఁగట్టె నసురవడ్డు దానిన్.” (కవి:ర్ణరసాయనము.)

తన్నుగిన్నవాడు, అం. చూ వికల.

తన్నుగోడ, దే. వి. అడగోడ: చూ, ముట్టుగోడ. (చూ,
ముఱుగుగోడ.)

తన్నుబిల్ల, దే. వి. ద్వారముయొక్క అరిగెళ్ళనీచవేనెడు
పలక చూ, మడఁచేపల.

తన్నుబిల్ల, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

తన్నుమానినదర్శము - మొదట చెడ్డబేరము గలదా? లో. ఉదా.
—“తన్నుమాని పరులరక్షింపవలెనుట నీతికాదు. తన్ని
మానిన దర్శము - మొదట చెడ్డబేరము గలదా? యను
లోకోక్తి విన్నాడవుగావా? (నీతిచంద్రిక - మిత్రలాభము.)

తన్నులాడు, దే. ఆ. క్రి. (తన్నిలు + అడు) ఒకరినొకరు
తన్నుకొను.

తన్ను చూ, రూ-తనువు.

తన్మనము, సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు నెన్నెముకయొక్క
మాంసాదిభాగము: చూ, హస్త

తన్మయము, సం. విణ. తత్వరూపమైనది.

తన్మాత్రము, సం. వి. ఆ. న. శబ్దాది-పంచాన్మాత్రములు.—
శబ్దము, స్పర్శము, రూపము, రసము, గంధము.

తన్వి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆడుది: చూ, శ్రీ: 2. కృశి చిన
దేహముగల ఆడుది: చూ, శ్రీ: దే. వి. (1) రూ-తనివి.
తృప్తి. విణ. 2, ఆ. 109: చూ, సౌహిత్యము: (2) ఒకా
నొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు భ, త, న, స, భ,
భ, న, యగణములు గలిగి పదునాలుగింట యతిగల ఇరువది
నాలుగవ ఛందస్సునందుఁబుట్టినవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

తపతప, దే. వి. తెక్కిలు గుండెలు లోనగునవి కొల్లకొనుట
యందగు ననుకరణము. : శా. 1, ఆ 21: చూ, హూహూ.

తపతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. శనిబిల్లి: చూ, పరి.

తపనతనయ, సం. వి. ఆ. త్రి. 1. జమ్మి*: చూ, శమి;
 2. యమునానది: చూ, నది.
 తపనమణి, సం. వి. ఇ. పుం. సూర్యకా. తమజి: చూ, రత్నము. 1.
 తపనము, సం. వి. ఆ. న. 1. తాపము: చూ, సంతాపము;
 2. నాయకకు (వియవియోగి) కా. మందు మన్ననావేశముచేత
 గలిగెను చేష్ట: చూ, సయోగము: పుం. 3. వేషవికారము,
 (జ్యేష్ఠ ఆషాఢ మాసములు): చూ, మాసద్వయము;
 4. (పాశులను దపింపజేయునది.): చూ, నరకములు;
 5. జీడి*: చూ, భల్లాతకి: 6. విన్ననెల్లి*: చూ,
 శ్రీపర్ణము. 1; 7 వెచ్చన: చూ, వేడిమి.
 తపనీయకము, సం. వి. ఆ. న. బంగారు: చూ, లోహము. 1.
 తపనీయము, —పై.—
 తపనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. రూ. తపానుడు, తాపనుడు:
 చూ, సూర్యుడు.
 తపను, సం. వి. ఆ. పుం రూ. తపన్ను. 1: చూ, తపనము. 3;
 5, న. 2: రూ. తపన్ను, అక్షిరము, జలము. రూ. జాపము,
 మంత్రాపృత్తి, (తె. వ.).— కాక. రూ. క్రాక, తపము:
 3. రూ. తపన్ను. తపోలోకము: చూ, లోకము: 4. రూ.
 తపన్ను. చాంద్రాయణాది పుణ్యకర్మము (చంద్రాచార్య):
 5 పుం. 6. రూ. తపన్ను. శిశిరముకువు (మాఘ పాల్గొణ
 మాసములు): చూ, మాసద్వయము: 6. రూ. తపన్ను మాఘ
 మాసము: చూ, మాసము. 1; 7. పక్కి: చూ, పక్షి.
 తపసి, పై. వి. 1 = తపస్వి. జడదారి: చూ, ముని 1;
 2. గార*. స్వా. 3, ఆ. 77: చూ, హిమి.
 తపసికన్నావ, ద్వీ వి చంద్రుడు: చూ, హిమాలయపు.
 తపనుడు, సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—
 తపసాక్షుడు, సం. వి. ఆ. పుం ఇంద్రుడు: చూ, సహ
 ప్రాక్షుడు.
 తపస్తక్షుడు, —పై.—
 తపస్థలి, సం. వి. ఈ. త్రి. కాశీపట్టణము: చూ, దేశములు.
 (చూ, క్షేత్రములు.)
 తపస్య సం. వి. ఆ. త్రి. వ్రతా. స్థానము, వ్రతచర్య (పరి
 విమిత్తము తిరుగులాడుట)
 తపస్యము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాల్గొణమాసము: చూ,
 మాసము. 1; ఆ. న. 2, కుందపుష్పము.
 తస్యి, సం. వి. న. పుం. 1. = తపసి-తపసి. తాపనుడు, ప్రతి:
 చూ, సన్యాసి. 1; వి. 2 తపసిరింపడగినవాడు.
 తపస్విని, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. తాపనురాలు: చూ, త్రి:
 2. కలుకరోహణి*: చూ, శకులాదని: 3. జటామాంసి*:
 చూ, మాంసి. 1.
 తపన్ను, సం. వి. న. న. = తపను. దనిము: చూ, రూ తపము
 తపాస్యయము, సం. వి. ఆ. పుం. వర్షకాలము (వ్రావణ-భాగ్ర
 పద మాసములు): చూ, మాసద్వయము.
 తపానుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ. తపనుడు.
 తపారము, జే. వి. రూ. తపారు. ఒకరకము కల్పాయ: చూ,
 వప్తము.
 తపారు, —పై.—

.. వి. చూ, సం. ఆ. త్రి. 1: చూ, సంతాపించు: 2, చూ, జపించు,
 తపిసీలు, వా. వి. ఆ. వివరము, రూ. బిసీలు-తబీలు.
 తపువు, సం. వి. న. పుం 1. విప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ,
 తపనుడు.
 తపే, దే వి రూ తపేలా-తప్పే-తప్పేలా-పచనపాత్రము:
 చూ, పాత్రము. 3.
 తపే, —పై.—
 తపోదని, సం. వి. ఈ. త్రి. చిట్టిహార*: చూ, భండీరము. 2.
 తపోదనుడు, సం. వి. ఆ. పుం, తపస్వీ ధనముగా గలవాడు:
 చూ, ముని. 1.
 తపోదనులను బ్రాహ్మణులు, అం. సూరకు దేశమున తపతీనదికి
 సమీపముననుండు బ్రాహ్మణులు, శివాయములందు పూజారు
 లుగానుండి శివార్చిత ద్రవ్యముల భుజించెదరు. భూమిని
 సాగుబడిచేసి జీవించెదరు ఋగ్వేదులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.
 తపోసహుడు, సం. వి. హ. పుం: చూ, సూర్యుడు.
 తపోలోకము, అం: చూ, ఉర్వలోకములు. (చూ, ఆరో
 లోకములు.)
 తపోవటము, సం. వి. ఆ. పుం. బ్రహ్మవర్త దేశము: చూ,
 దేశము.
 తపోవృద్ధు, అం: చూ, వృద్ధులు.
 తప్తకాండనము, సం. వి. ఆ. పుం. మేలిమి బంగారము: చూ,
 లోహము 1.
 తప్తకుభము, సం. వి. ఆ. పుం. తప్తకుంభమును నరకము;
 చూ, నరకములు.
 తప్తకృత్రము, అం. ఒకానొక వ్రతము మూడురోజులు
 వీడిసీరును, మూడురోజులు వేడిపాలును, మూడురోజులు
 వేడినేయియును, త్రాగి, మూడురోజులు ఏమియును
 త్రాగక ఉపవసించుట. (3 పలముల సీరును-3 పలముల
 పాలును. 1 పలము నేయియును త్రాగవలెను.
 తప్తలైలాంబు న్యాయము, న్యాయ. కాగిన నూనెపై నీటిబొట్టు
 వేసిన భగ్గున ముందుననురీతి.
 తప్తపాషాణకుండము, సం. వి. ఆ. న: చూ, తప్తకుంభము.
 తప్తము, సం. వి. ఇ. తపింపజేయుటనది. కాచబడినది: చూ,
 గ్రాణ. 2.
 తప్తహవకము, సం. వి. ఆ. న. వెండి: చూ, లోహము. 1.
 తప్తరూపము, సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—
 తప్తవాణకము, సం. వి. ఆ. పుం. తప్తవాణకమును నరకము;
 చూ, తప్తకుంభము.
 తప్తశిలాలోహము, అం. చూ, బౌద్ధధర్మములు.
 తప్తశూర్మికుండము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తప్తకుంభము.
 తప్తసురాకుండము, —పై.—
 తప్తాయ:విండన్యాయము, న్యాయ. కాలిన యనువగుండునకు పొగ
 యుండుగాని తక్కిన యగ్నిలక్షణములన్నియు గలిగి
 యుండుననురీతి.
 తప్తాయసపత్రబిందున్యాయము, న్యాయ. కాలినయిరుపదేపైపై
 నీటిబొట్టుపడినయెడల నామరూపము లేని నశించిననురీతి.
 తప్త, వా. వి. సింహాసనము: చూ, తక్కు.

తత్వము, సం. వి. శాసనములు.

తత్వేన సంధానమునెల్ల తత్వము న్యా. కరిగిన పదార్థము కరిగిన పదార్థముతోడనే కలియును. సమా. వ్యసనతత్వము దట్టివాని తోడనే కలియును.

తత్వ, దే. వి. కి. గి. జవట్టిని ధాన్యము: చూ, ధాన్యము: అవ్య. 2. కాక: చూ, వినా.

తత్వకనజూచు, దే. స. క్రి: చూ, పాఠజూచు. అ, ధా. త్వు. 138.

తత్వకాయ, దే. వి: చూ, తత్వ. 1.

తత్వపు, వై. వి. = తత్వపు: చూ, వీడె.

తత్వితము, వై. వి. = దం. రూ. తత్వితము తత్వ: చూ, నేరము (ద్యయమసి శ. ర.)

తత్వితము, (తత్వ + ఇ) — వై. —

తత్వితారి, జా. పోరపాటున. “ఈ పరమగోప్య మో పుత్రయో పురందరి తత్వితారియే యెట్రిగింజ దం. గాన.”

(పాండురంగ మాహాశ్మయము) (వాసుక తత్వితారినియు.)

తత్వితోపు, ద్వ. వి: చూ, అసిపోపు.

తత్వ, వై. వి. 1. = దమ్మ: చూ, తత్వితము (దేశ్యమని శ. ర.): దే. స. క్రి. 2. అత్రిమించు. భార. అసి. 3. అ. 14. చూ, దాటు. 6: అ. క్రి. 3. తక్కు. జె. 7. అ. 108: చూ, మిడివోపు: వై. అ. క్రి. 4. తత్వితేము.

తత్వడు, వై. వి. తత్వడు: తత్వల.

తత్వడుగాయ, ద్వ. వి. ఒకానొకటి: చూ, పక్షి.

తత్వడువడు, వై. అ. క్రి. (తత్వడు + పడు) 1. తత్వడు: 2. సరితత్వ.

తత్వత్రోవ, ద్వ. వి. తత్వతారి: చూ, మార్గము. 1.

తత్వదల, ద్వ. వి: చూ, తత్వడు.

తత్వదారి, ద్వ. వి. చూ, తత్వత్రోవ.

తత్వదెబ్బలు, ద్వ. వి. బ. 1. బడులయ దు ప్రొద్దుపోయి వచ్చి నందులకై వచ్చిన క్రమమునబట్టి బాలు: ను ఉపాధ్యాయులు కొద్దెడు ఒకటిరెండు (నిరిమిక్కి) మొవలగు దెబ్బలు: వా. 2. నేరస్తునికి విధించు దెబ్బలు.

తత్వెట, వై. వి. 1. = తత్వెట: అకము, సటహము, అంకము: చూ, వీడె: 2: చూ, వాయసోట: 3. అడవికి: చూ, సరటి.

తత్వేల, వా. వి: చూ, రూ. తత్వేల.

తత్వేలా, — వై. —

తత్వేతు, వా. వి. మాటతేడా, భేదము, లోపము, తక్కువ. (తథావతు అనియు)

తబక, దే. వి: చూ, తత్వ. 1.

తబము, వై. వి. = తపస్సు: చూ, తపము. 2.

తబస, వై. వి. = తపస్వి. ఋషి చూ, ముని. 1.

తబసి, — వై. —

తబసీలు, వా. వి. వివరము. రూ. తబ్బీలు-తపసీలు.

తబుకు, దే. వి. 1. తాంబూలపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6: 2. పాత్ర. చూ, పాత్రము. 6.

తబుసు, వై. వి. = తపస్సు: చూ, తపము. 2.

తబేలా, వా. వి. గుట్టుపులాయము: చూ, సడినము. 1-31 — (36).

తబ్బిబ్బు, దే. వి. తడబాటు. స్వా. 3, అ. 28: చూ, వ్యత్యయము.

తబ్బీలు, వా. వి. మార్పు.

తబ్బీలు, వా. వి. చూ, రూ. తబసీలు.

తమ, సం. వి. అ. క్రి. 1. రేయి: చూ, రాత్రి: వా. అప. (1) మీయొక్క. “తమసంబంధము.”

తమంగము, సం. వి. అ. పు: చూ-తమంగము: చూ, మ. చె. (మండపము అనికొందఱు.)

తమకవడు, ద్వ. అ. క్రి. (తమకము + పడు) 1. త్వరపడు. జె. 2, అ. 22: చూ, సంభ్రమించు: 2. మోహించు, రూ. తమకించు-తమిక్కు-తమకు: చూ, వలడు. 3.

తమకము, దే. వి. 1. చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1: 2. యువ యువతి సంభృతప్రేమ: చూ, వలపు. 2: 2. త్వర. ఉ. హరి. 4, అ. 253: చూ, సంభ్రమము. 1.

తమకి, దే. వి. (తమకము + ఇ) 1: చూ, వేగిరకాడు: 2: చూ, వలపుకాడు.

తమకించు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంభ్రమించు: 2: చూ, పలించు. పంచ. నా. 2. అ. 11.

తమకు, దే. వి. 1. గీతి. పాండు. 3, అ. 79: చూ, విధము. 1: అ. క్రి. 2: చూ, సలించు.

తమగము, వై. వి. = తమంగ: చూ తమంగము.

తమట, దే. వి. అగ్నిజ్వాల: చూ, వహ్ని. 1.

తమటము, సం. వి. అ. పు. = తముకు. రూ. తమ్మటము. 1. తమ్మెట: చూ, వీడె: వై. వి. (') = తమట. తమ్మెట: చూ, వీడె.

తమము, సం. వి. న. న. 1. చీకటి. చూ, మేచకము. 1: 2. గుణములు మూడింటిలో నొంటి: చూ, గుణములు: 3. ఏడుపు: చూ, శోకము: పంచ. న. 4. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు. 2: అం. 5. మేములు తొమ్మిడింటిలో నొంటి. చూ, మేములు

తమరకము, సం. వి. అ. న. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తమరము, సం. వి. అ. న. — వై. —

తమలపాకు, దే. వి. తములపుటాకు: చూ, రూ తములపాకు

తమలపాకుతీగె, ద్వ. వి: చూ, నాగవల్లి. 1-3.

తమలము, వై. వి. = తాంబూలము. రూ. తములము-తమ్మలము. తమ్మలము: చూ, వీడియము.

తమసము, సం. వి. అ. న. చీకటి. చూ, మేచకము. 1: 2. ఒకనరకము: చూ, నరకములు: 3: సుయ్య: చూ, సరస్సు.

తమసుడు, వై. వి. చూ, తమస్సు. 4.

తమస్విని, సం. వి. ఈ. క్రి. 1. క్రియామ: చూ, రాత్రి: 2. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6

తమస్వరము, అం. చూ, సృష్టిస్వరములు.

తమస్సు, సం. వి. న. న. 1. రూ-తమ-తమి: చూ, రాత్రి: పుం. 2. ధూళి: చూ, రేణువు. 1. 3. ముట్టు: చూ, రేతస్సు. 1; 4. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు.

తమాము, వా. అప. బొత్తిగా: అంతయు.

తమాయించు, దే. అ. క్రి. 1. అడగు: చూ, స్రుక్కు. 4: అ. క్రి. 2. స్తమితమగు.

తమాలపత్రము, సం. వి. అ. న. 1. నొసటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 2. మకిరికాపత్రము: 3. చీకటిమాను*: చూ, తమాలము. 1.

తమాలము, సం. వి. అ. న. 1; చూ, తమాలపత్రము. 1; పుం. 2. కత్తి: చూ, రిషి 2; 3. ఉలిమి*: చూ, శ్వేత పుష్పము: 4. కాలస్కందము, కృష్ణస్కందము, తమాల పత్రము, తాపింపము (తె.ప) - చీకటిచెట్టు, చీకటిచూను: 5. నేలయునీరిక*: చూ, భూమ్యా: 3; 6. చూ, సిమ్మ*.

తమాసా, వా. వి. 1. గమ్మత్తు: 2. వేడుక: 3. ప్రజ్ఞ: 4. శక్తి: 5. మాయ (రూ-తమాషా)

తమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ 1: చూ, తమస్సు. 1; 2. చీకటి: చూ, మేచకము. 1; దే. వి. (1) త్వర. కళా 5, అ. 44. చూ, సంభ్రమము. 1; (2) కుతూహలము. అద్వ. అ. కాం. 117; చూ, వ్యసనము. 6; న. (3) కోరిక: చూ, వంఛ: (4) చొక్కు: చూ, వలపు. 2.

తమిదె, దే. వి. రూ-తమిదె-తవిదె-తవ్విదె. రాగిపైరు: చూ, పస్యము. 1; 2. రాగులు: చూ, దాన్యము.

తమిదె, —పై.—

తమికోను, దే. అ. క్రి. 1. త్వరపడు: చూ, సంభ్రమించు: 2. కుతూహలపడు: చూ, సంతోషించు: 3. కోరు: చూ, వాంఛించు: 4. మోహపడు: చూ, వలచు. 3; ప్రే. 5. తమి కొల్లు, మోహము. అద్వ. అ. కాం. 58.

తమిరె, దే. వి. కాడినడిమిచీల: చూ, శమ్య.

తమిస, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. చీకటిరేయి: చూ, రాత్రి: 2. చిమ్మచీకటి: చూ, మేచకము. 1.

తమిసము, సం. వి. అ. న. 1. చీకటి: చూ, మేచకము. 1; 2. కోపము: చూ, రోషము.

తముకు, వై. వి. = తమటము. తుడుము: చూ, వీడె. (దేశ్యమని శ. ర.)

తములపాప, ద్వ. వి. (తములము + అకు): రూ-తములపు టాకు-తమలవాడి, అకు.

తములము, వై. వి. = తాబూ-మ్: చూ, రూ-తమలము.

తమోదీపన్యాయము, న్యా. దీపమున్నయెడల చీకటియుండదను రీతి (దీపమును టట్టుకొని చీకటిని వెలకిరించి.)

తమోహుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యుడు: 3: చూ, హిమాశువు: 4. బుద్ధుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1; 5. కేశవుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 6: చూ, శివుడు. 1.

తమోనుక్తు, సం. వి. ద. పుం. 1. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, హిమాశువు: 3: చూ, సూర్యుడు: 4: చూ, దివిటి

తమోనుదుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

తమోహుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, తమోహుడు. 1-2-3-4.

తమోమత్తు, సం. వి. న్ పుం చంద్రుడు: చూ, హిమాశువు. తమ్మ, వై. వి. 1. = తాబూ-మ్. సమలిన తాబూలము, చెమ్మ, ఆవేలము: చూ, వీడియము (దేశ్యమని శ. ర): దే. వి. 2. తంబ*: చూ, శింఖ.

తమ్మలు, దే. వి. (తమ్మె + అంటు) చెవినగ. పాంథ. 1, అ. 165: చూ, భూషణము. 2. (తమ్మెట్టు అనియు వాడుక.)

తమ్మటము, సం. వి. అ. పుం. 1. = తమ్మెట. రూ-తమ్మటము. కళా 7, అ. 81; వసు. 6, అ. 8: చూ, వీడె: వై. వి. () = తమట —పై.— (పుం. పోత్తనకవీయము)

తమ్మతనుకు, దే. వి. తమ్మపడిగము చూ, పాడ్రిము. 6.

తమ్మపడిగ, ద్వ. వి. రూ-తమ్మపడి తమ్మపడిగె. —పై.—

తమ్మపడిగము, —పై.—

తమ్మపడిగె, —పై.—

తమ్మలము, వై. వి. = తాబూ-మ్ రూ-తమలము: చూ, వీడియము.

తమ్మళ, దే. వి: చూ, రూ-తంబళ.

తమ్మళి, —పై.—

తమ్మి, వై. వి. 1. = తామరసమ్ రూ-తామర: చూ, సహస్ర పత్రము. 1; 2. పద్మవ్యూహము: దే. వి. 3. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

తమ్మికింటి, ద్వ. వి. (తమ్మ + కన్ను) 1. ఆడుది: చూ, శ్రీ: 2. తమలములవంటి కన్నులుగల ఆడుది: చూ శ్రీ: 3. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1. (ఇట్లు తామరికింటి.)

తమ్మికెంపు, ద్వ. వి: చూ, తమ్మిటాయి.

తమ్మిగద్దియదళవాయి, ద్వ. వి. నలువ చూ, బ్రహ్మ. 1.

తమ్మిచక్కలిగింత, ద్వ. వి: చూ, తమ్మిదొర. పాం. 1, అ. 9.

తమ్మిచెట్టము, ద్వ. వి. —పై.— అం, భా. ప్ర 81.

తమ్మిచూలి, ద్వ. వి. పద్మయోని. భాగ. 1, స్కం. 18: చూ, బ్రహ్మ. 1.

తమ్మిదీవి, వై. వి. 1. పుష్కరక్రీపము: చూ, లంక. 1: అం. 2. చూ, ద్వీపములు.

తమ్మిదొర, ద్వ. వి. పద్మినీవల్లభుడు: చూ, సూర్యుడు.

తమ్మివగతుడు, ద్వ. వి. అబ్బారి: చూ, హిమాశువు.

తమ్మిప్పట్టు, ద్వ. వి: చూ, తమ్మిచూలి.

తమ్మిడారంపు గరితమిన్న, ద్వ. వి. చూ, తమ్మియ-టిగరిత.

తమ్మియ, దే. వి. రూ-తమ్మె. 1. చెవితమ్మె: చూ, భూషణము. 2. పలుపుతమ్మె: చూ, రూ-తమ్మె: 3. చెవియొక్క ఆడుగు భాగము.

తమ్మియింటి గరిత, ద్వ. వి. పద్మాలయ: చూ, లక్ష్మి. 1.

తమ్మిటాయి, ద్వ. వి. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నములు.

తమ్మివల్లంటి మగడు, ద్వ. వి: చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మడు, దే. వి. రూ-తమ్మవారు-తంబు: చూ, సహోదరుడు. (వృత్తియందు తమ్ముగమి-తమ్ముగొట్టు ముద్దు దోయి-తమ్మప్రోవు మొ.)

తమ్మల ఎగవారు, ద్వ. వి: చూ. తమ్మిపగతుడు.

తమ్ములము, వై. వి. = చూ, రూ-మలము-నై. 6, ఆ 141.

తమ్ములవిందు, ద్వ. వి. చూ, తమ్మిదొర.

తమ్మువాడు, దే. వి. చూ, రూ-తమ్ముడు.

తమ్మే, దే. వి. చూ, రూ-తమ్మియ

తయనాయతి, వా. వి. కాచికొని యుండుట: రూ-తయనాయతి

తయారు, వా. వి. చూ, నిర్దము.

తయిచాయతి, వా. వి. చూ, రూ-తయనాయతి.

తయిపారు, వా. వి. చూ, రూ-తైపారు.

తయిరు, వా. వి. రూ-తైరు: చూ, పెరుగు. 1.

తరంగవ్యాయము, న్యా. ఒ: దానివె-బడి నొకటి విశవకపచ్చు నను రీతి.

తరంగప్రతిబింబవ్యాయము, న్యా. తరంగముండ: ప్రతి బింబించు సూక్ష్మదోక్కడైనను, ప్రతిబింబములు తరంగ ములయందు జాల గాన్పించునునీతి.

తరంగము, సం. వి. ఆ. పుం. = తరగ. అల: చూ, వీచి. 1.

తరంగిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఏలు: చూ, నది; అం. 2 చూ, భాషాగమలు. (చూ, భాష. 1.)

తరడము, సం. వి. ఆ. పుం. న. 1, ఓడ, ఏలువాటుపట్టి. (అని కొందఱు: చూ, హోడము; 2. గంపువారము కట్టిన కొయ్యలోనగునది.

తరగ, వై. వి. = తరంగ: చూ, వీచి. 1.

తరక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. కోరింద: చూ, ముక్కరి.

తరటించు, వై. ఆ. క్రి. = తరించు: చూ, వాచించు.

తరకటింపు, వై. వి. = తర్క: చూ, వాదము. 1.

తరకసము, దే. వి. రూ-తరకసా. అమ్మలపొది. స్వా. 4, ఆ. 28: చూ, బాణము. 1.

తరకసా, 1.—పై —: 2: చూ, తరకటింపు.

తరఱువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సిఁగి. 1.

తరగంపియ, దే. వి. రూ-తరగంపె ఒకానొక అంపము: చూ, అంపము.

తరగంపె, —పై.—

తరగతి, వా. వి. (తరమ + గతి) 1. తరమను దెలిపెను భాగము; 2, క్లాసు. "మాబడియందు నాగు తరగతులు గలవు."

తరగతిగుండ్లు, మి. వా. వి. బ. అడుదాని మెడన: చూ, భూషణము, 2.

తరఱు, దే. వి. 1 రూ-తరఱు చుకు: చూ, మునికోల 2: 3. తరఱుల శీఘ్రలంఘనము చూ, హయము; 3. తోలు నారి చూ, స్థావరము 1.

తరణము, సం. వి. ఆ. న. 1. (ఏలు మొదలైనవి) దాటుట: చూ, లంఘ: పుం. 2. ఓడ: చూ, హోడము.

తరణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. రూ-తరమ-రి. తర్జి, ఓడ: చూ, హోడము: 2 ఏలు: చూ, నది; 3. దాటుట చూ, లంఘ: 4. పిన్నగోడట: చూ, మహాసహ: 5. కుమారియను మందు: 6: చూ, నేమంతి: 7: చూ, సూర్యుడు: 8: చూ, సముద్రము.

తరతమభావము, సం. వి. ఆ. న. తాతమ్యము: చూ, వాసి. 4.

తరతరము, దే. అవ్య. క్రి. విణ. 1. క్రమక్రమముగా. భార. అది. 2, ఆ. 4; 2. పరంపరగా.

తరపణ్యము, సం. వి. ఆ. న. ఆతరము, అవాపము. (తే. ప.). —ఓడకేవు, కేవు.

తరపణ్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం. చూ, మాలిమి. 3.

తరపు, దే. స. క్రి. 1. పోగొట్టు. భాగ. 6, స్కం. 89: చూ భంగించు: వా. వి. 2. రూ-తరపు. పక్షము, ఒకవైపు.

తరబడి, దే. వి. (తరము + బడి) రూ-తరము. 1: చూ, పురు షాంతరము: 2. మానము: చూ, తరము: 3 సామ్యము: చూ, సమానము. 2: 4. వరుస: చూ, పంక్తి. 1; 5 వస్తువు: చూ, సరకు. 2.

తరదియతు, వా. వి. నేర్పు (రూ-తరిఫియ్యత్తు అనియు)

తరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. దాటుట: చూ, లంఘ: 2 పడవ, పుట్టి (అని కొందఱు): చూ, హోడము: 3. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1: 4 చెట్టు: చూ, వృక్షము: న. 5. వడి: చూ, న్యదము. 1; 6. చూ, మానము: 7. బలము: చూ, శక్తి. 1; వా. 8. భూమితరము: దే. వి. రూ-తరబడి (1): చూ, తరబడి-1. భార. అది. 4, ఆ. 220, (2: చూ, తరబడి. 2. భార. ఉద్యో. 4, ఆ: 218; (3: చూ, తరబడి. 3. వసు. 1, ఆ. 41; (4): చూ, తరబడి. 4. స్వా. 4, ఆ. 40: (5): చూ, తరబడి. 5. విజ. 1, ఆ. 214; విజ. (6): చూ, శక్యము: (7): చూ, శక్తము. ఉ. హరి. 4, ఆ 131; (8): చూ, సమానము. 2. నై. 3, ఆ. 156; (9: చూ, సంభ్ర మము: (10): చూ, శ్రేష్ఠ్యము. అం. భా. తృ. 15; (11) ఇద్దఱు మోయబడువు.

తరమిడి, వా. వి. 1. శీఘ్రము: చూ, న్యదము. 3; క్రి. విణ. 2: చూ, మఱిమఱి.

తరలము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-తరళము. 1; 2. సాలెవాడ్లపల్లె: చూ, దేశము: విణ. 3. మెఱయుటట్టిది. తరలి (తరళి). అం. ఒకానొక వృత్తము. (ఒక్కొక్కపాదము నందు భ స, జ, న, ర, గణములుగలిగి పదనొంటింటి యంతల పదనెనిమిదవ చందస్సునందుఁబుట్టిన పృత్తిము. సు:క్షణసారము 52 ప): చూ, వృత్తము. 1.

తరలిక, వా. వి. చూ, ప్రయాణము.

తరలు, దే. ఆ. క్రి. రూ-తర్లు. ప్రయాణమగు: చూ, వెళ్ళు. 3. తరించు, సం. వి. ఆ. పుం. చూ, అంకుమగిడు.

తరలుడు, వా. వి. చూ, తరలిక.

తరవరి, వై. వి. = తరవారి: రూ-తరవలి-తరవళి. 1. వట్టాశక్తి. (ముప్పయంగుళములకు మించినది) ఉ హరి 6, ఆ 50: చూ, రిష్టి. 2: 2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2 (చూ, వాణము. 1.)

తరవలి, వై. వి. = —పై.—ఉ. హరి. 4, ఆ. 229.

తరవళి, —పై.—

తరవాణి, దే. వి. కూటిసీస: చూ, శుక్తము. 1.

తరవాయి, దే. వి. 1. కాలము: చూ, సమయము 1: 2 ఉప క్రమము. చూ, యత్నము: 3. అనుక్రమము. భార. కర్త. 1, ఆ. 249: చూ, పరిపాటి: 4. అవృత్తి: చూ, తడవ: విణ. 5. మిగిలినది.

తరవారి, సం. వి. ఇ. పుం. = తరవారి-తరవారి-తరవారి: చూ, తరవారి.

తరవు, వై. వి. = త్వర. శీఘ్రము: చూ, సృదము. 1.

తరిసము, సం. వి. అ. న. పౌల: చూ, శుక్తము. 2.

తరిస్వి, సం. వి. న్. పుం. 1. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; విజ 2. జలిమిగలవాడు: చూ, తావరి: 3. వడిగలవాడు: చూ, వెగిరకాడు.

తరస్సు, సం. వి. న్. పుం. 1. జలిమి: చూ, శక్తి. 1; 2. వడి: చూ, సృదము.

తరహా, వా. వి. టితి: చూ, విధము. 1.

తరిళ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. కాపుడుగంటి చూ, సాదము. (1); 2. కణ్ణ: చూ, నుర. 1; అం. 3. రూ-తరిళము. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు న, భ, ర, ప, జ, జ, గురువులుగలిగి వందైంశవ యింట యతిగల ఏకోన వింశచ్చందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము. (దీనినే దృవకోకిల యనియు అందురు): చూ, వృత్తము. 1.

తరిళము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-తరిళము. హారమధ్య రత్నము: చూ, రత్నములు. (చూ, భూషణము. 2.); 2. నెమ్మి: చూ, వజ్రము. 2; 3. చూ, రూ-తరిళ. 3; విజ 4 = తల్లడము. చలించునది: చూ, వలితము. 3; 5. ఆనురాముగలది: చూ, వల్లభము; 6. ప్రకాశించునది: చూ, శుభ్రము. 4.

తరిళితము, సం. విజ. చలించినది, ప్రేంభోలితము: చూ, వలితము. 3.

తరిళేక్షణ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. అక్షుడి: చూ, ప్రి-1; 2. చలించు కన్నులుగల అక్షుడి, క్రాలుగంటి: చూ, ప్రి. 1-౧౬౫.

తరాజు, వై. వి. = తరాచి. రూ-తరాసు: చూ, త్రాసు (దేళ్యమని శ. ర)

తరాన్తపు, సం. వి. ఉ. పుం. ఒకానొక ఓడ: చూ, హోదము.

తరాలుపు, —వై.—

తరాసు, వై. వి. = : చూ, రూ-తరాజు (దేళ్యమని శ. ర.)

తరి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. ఓడ: చూ, హోదము; 2: చూ, పొగ: 3. మణ్ణ: చూ, మెఘము. 1; 4. మాగడి: చూ, భూమి. 1; 5. బట్టలుతోనగు వాని పెట్టె: 6. ఓడతెట్టు: చూ, పీలి 2 (అగవ): వై. వి. (1) = తృ. త్రచ్చుట: చూ, మథనము; వై. వి. ఐ. (2) = తరంగి. రూ-తరి: చూ, పిలి 1.

తరించు, సం. స. క్రి. = తలియు. 1. సముద్రములోనగు వానిని ఓడలోనగు సాధనములచే దాటు: చూ, లంఘించు. 2: వా. 2. మోక్షమునొందు. "మీరాకచే మా పెనలు తరించిరి"

తరిక, సం. వి. అ. ప్రి. వడవ: చూ, హోదము.

తరికము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

తరికాడు, వై. విజ. త్రచ్చువాడు.

తరిగంబము, వై. వి. (తరి + కంబము) చల్లరాడు: చూ, దండ విష్కంభము.

తరిగట్టు, వై. వి. కవ్వంపుమరి: చూ, వర్వతము.

తరిగట్టరాడు, ద్వ. వి. శేషపణి. సాం. తిర్య. 10: చూ, వర్వము.

తరిగడవ, వై. వి. (తరి + కడవ) మంథని, పెరుగు ప్రచ్చెడు కుండ: చూ, థాండము. 3.

తరిగొండ, వై. వి. తరి + కొండ): చూ, తరిగట్టు. కాశీ. 8, అ. 181.

తరిగొట్టు, ద్వ. వి. రూ-తరిగొట్టు. లా-గలి: చూ, హరిని.

తరిగోల, ద్వ. వి. (తరి + గోల) కవ్వము: చూ, మథానము.

తరిచుట్టు, ద్వ. స. క్రి. (పెరుగు దేవతాదులకు పివేదనము చేయు.)

తరిటి, దే. వి. రెండుపెందెలు బిగించెడు గోనెపట్ట. రూ-తిటి.

తరిటి, —వై.—

తరిశి, సం. వి. ఈ. ప్రి. ఓడ: చూ, హోదము.

తరిశీపు, ద్వ. వి. 1. ఆశ్రద్ధ ఉ. రా. 8, అ. 51: చూ, మ దె మేలము. 1; 2. ఉద్భృతి. స్వా 5, అ. 7: చూ, కొల బము. 1; 3. గర్వము. శళాం. 2, అ. 81: చూ, హం రము; 4 చెలిమి: చూ, స్నేహము. 1, 5. కోరిక: చూ, వా. ప; వా. 6. రూ-తరిశీపు.

తరిశీపునేయు, ద్వ. అ. క్రి. (తరిశీపు + చేయు.) 1. గర్వి: చూ, హంకరించు: స. క్రి. 2: ఒప్పరికించు, కన్నడించు. (సం. ప.)—ఉపేక్షించు.

తరిత్రాడు, ద్వ. వి. త్రిప్పుత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

తరిదాలుపు, ద్వ. వి. (తరి + తాలుపు) మంథర పర్వతమును దరించినవాడు, రూ-తరిదాలుపు. లక్ష్మి. 1, అ. 51: చూ, విష్ణువు. 1.

తరిదాలుపు, —వై.—

తరివిదూడ, దే. వి. (రూ-తరువు-తలిపి-తలుపు.) బస్కయము (అటునెలల దూడ యనికొందలును, ఏడాదివయస్సు చెల్లిన అడుదూడయని కొందలును): చూ, దేనువు.

తరివట్టు, దే. స. క్రి. (తరి + వట్టు) దేవతల నుద్దేశించి పెరుగును త్రచ్చకనిలుపు. ఉ. హరి. 4, అ. 308.

తరివే, దే. వి. మానుచిలుకట. రూ-తిరువడి-తలిమెన.

తరివ, సం. వి. అ. ప్రి. ఓడ: చూ, హోదము.

తరుచు, వై. స. క్రి. = తక్ష. రూ-తర్చు-చిలుకు. భార. భీష్మ. 3, అ. 194: చూ, మథించు.

తరుచుట, దే. వి. రూ-తర్చుట-త్రచ్చుట.

తరుణజ్వరము, వా. సప్తాహావధియను జ్వరము.

తరుణదరి, సం. ఇ. వి. న. ఐదుదినముల పెరుగు: చూ, పెరుగు. 1.

తరుణము, సం. వి. అ. న. 1. కబ్బపువ్వుము. (ఇదే విగజాటి వృక్షం): చూ, విరజాటి: పుం. 2. అముదవృక్షెట్టు: చూ, వ్యధించకము; విజ. 3. యౌవ ముగలది, కోడె చూ, పుచ్చుది. 4. క్రొత్తది: చూ, నూతనము; దే. వి. () కాలము: చూ, సమయము. 1.

తరుణి, సం. వి. ఈ. ప్రి. రూ-తరుని 1. అక్షుడి: చూ, ప్రి: 2. యౌవనముగల అక్షుడి: చూ, ప్రి.

తరుణిమ, సం. వి. న్. పుం. జవ్వనము: చూ, వయస్సు. 1.

తరుణుడు, సం. వి. రూ-తరుణుడు: చూ, యౌవనము.
“తరుణితరుణులు”.

తరుణులిక, సం. వి. ఆ. త్రి. నుడిగాలి: చూ, వాయువు.
తరుణము, సం. వి. ఆ. పుం. ముల్లు: చూ, సితగ్రము.
తరుణ, దే. వి. 1: చూ, తరుణిమాత: 2. మదురుతోఁచెల్లి*;
3. ధృతము: చూ, నైర్వము. 1.

తరుణగము, సం. వి. ఇ. పుం. చిగురు: చూ, విజయము.
తరుణము, సం. వి. ఆ. పుం. రాటివెల్లు: చూ, శ్రీరాశము.
తరుణి, దే. వి: చూ, తరుణి, 2, ఆ. 15.
తరుణ, దే. వి రూ-తరుణవాయి: చూ, విమృశ.
తరుణాయి, దే. వి.—వై.—(రూ-తరుణాయి) నిర్వ. 4, ఆ. 8.
తరుణి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-తరుణి.

తరుణ, సం. వి. ఇ. పుం. 1. చెటు: చూ, వృక్షము: ఆం.
2. స్వామ్యములు ఎనిమిదింటిలో నొకటి: చూ, స్వామ్య
ములు: దే. వి. (1) ఇయ్యవలసిన ధనాది మును ఇమ్మని
చేయు నిర్బంధము: చూ, బలవంతము: (2) పెక్కుమంది
కలసి ఆయుధాదిల మోయుట (మోయుండుట, లేక ఎత్తుట)

తరుణకత్తె, ద్వ. విణ. తరుణవచ్చినది (ఆడుది: చూ, త్రి.
తరుణకాడు, దే. విణ. తరుణవచ్చినవాడు

తరుణోజ, అం. ఒకానొక వృత్తము. మూడింద్రగణములు,
ఒక సూర్యగణము, మరల మూడింద్రగణము లొకసూర్య
గణము 4.7 గణముల యాదియక్షరముల యతులు రెండు
గలిగియుండును. 3దా.—“శతముఖ, ద్రుహి నాది—సకలద్యు,
భవులు, సతతమీ, స్పృహద్ధి - చనగొల్తు, రెచిం.”: చూ,
వృత్తము. 1.

తరుణాయి, సం. వి. న. పుం. పక్కి: చూ, పక్షి.
తరుణ, దే. వి. తరుణాప్పి: చూ, శిరోభారము.

తరుణము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-వితరుణము. ఊహ: చూ,
హృల్లేఖము. 3: 2. అధ్యాహారము: చూ, హంసపాపము:
3. కారణము: చూ, హేతువు. 1: 4. కోరిక: చూ, వాంఛ:
5. = తరుగబింపు (తరుణశాస్త్రము రెండు విధములు—
న్యాయశాస్త్రము, కణాదశాస్త్రము): చూ, కాణాదము (చూ,
శాస్త్రము): 6: చూ, విచారణ.

తరుణి, సం. వి. ఈ. త్రి. = తరుణి: చూ, వైజయ తి

తరుణించు, సం. ఆ. క్రి. తరుణమువేయు.

తరుణుడు, సం. వి. ఆ. న: (నూలు) వడుకట: చూ,
వడుకడు.

తరుణితి, సం. వి. ఈ. త్రి. రాటపుచెవి, రాటముయొక్క
అడుగుచట్టము (అని కొందఱు): చూ, వర్తిని.

తరుణాపకము, సం. వి. ఆ. పుం: యుల్లోలము.

తరుణు, సం. వి. ఇ. పుం. (నూలువకికెడు) కదురు: “పాల
వాలిక, కొన్నాసనాడక, తంతు స్వము. (తె.ప).—కదురు,
తిక్కడి.

తరుణానము. సం. వి. ఆ. న. కదురు హలుసాస, సామ
కము: చూ, రాయి.

తరుణ, వై. స. క్రి: చూ, రూ-తరుణ.

తరుణము, సం. వి. ఆ. న. 1: (తె.ప).— అదలుపు. రూ-
అదల్పు, దట్టన: ఆం. 2. చూ, హస్తక్రియలు.

తరుణి, సం. వి. ఈ. త్రి. జాట్టనవేయ: చూ, వేలు. 2.

తరుణి, సం. స. క్రి. చూ, బెదరించు.

తరుణ, వా. వి. 1. భాషాంతరము: 2. విమర్శించి నిజమును
తెలిసికొనుట.

తరుణ, సం. వి. ఈ. త్రి. = తెల్ల. ప్రానిగడియ: చూ,
తండువు. 1-2.

తరుణము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అప్పుకు పుట్టిన దూడ: చూ,
దేసువు: 2. దిరిసెన: చూ, శరీషము.

తరుణ, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ-తరుణ: చూ, హోదము: 2:
చూ, సూర్యుడు.

తరుణికము, సం. వి. ఆ. పుం. కాకిగూడు: చూ, సదనము. 1.

తరుణికము, సం. వి. ఆ. న: చూ, తరుణి. 1.

తరుణ, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సూర్యుడు

తరుణము, సం. వి. ఆ. న. 1. తరుణి: చూ, సౌహార్దము: 2.
విశ్వయజ్ఞము: 3. ప్రీతనము, తృప్తిపొందుట: 4. యజ్ఞ
కాశ్యము: 5. తరుణములు.— ప్రాచీనస్వస్థ్య తరుణము.—
సన్ధ్యాంతర్వయామి, గాయత్రీ తర్వయామి, బ్రాహ్మీ తర్వ
యామి, నిమృషీ తర్వయామి: మాధ్యాహ్నికతర్వణము—
సన్ధ్యాం తర్వయామి, సావిత్రి తర్వయామి, రౌద్రీ తర్వ
యామి, నిమృషీ తర్వయామి: సాయంకాల తర్వణము:—
సన్ధ్యాం తర్వయామి, సరస్వతీ తర్వయామి, వైష్ణవీ తర్వ
యామి, నిమృషీ తర్వయామి అని శ్రీవిధము. తద్వి. ౧.
జలతర్వణము, అంబుతర్వణము.

తర్వము, సం. వి. న. న. యూవస్తంభపుకొన.

తర్వ, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-తరుణ.

తర్వణము, సం. వి. ఆ. న. దప్పిగొనుట.

తర్వము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. దప్పి: చూ, విసాస: 2. కోరిక:
చూ, వా-చ, 3. కడలి: చూ, సముద్రము: 4. తెప్ప: చూ,
హోదము.

తర్వకడు, సం. విణ. రూ-తర్వకడు. దప్పిగొన్నవాడు:
చూ, సత్యుడు.

తర్వడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

తర్వాత, దే. వి: చూ. రూ-తరువాత. ఆం, భ. తృ 73.

తరుణ, దే. వి రూ-తరుణపొల్లు-తరుణ, తప్పవట్లు: చూ, దాన్యము.

తరుణ, దే. వి రూ-తరుణము. 1. బాహుశ్యము. భార భీష్మ. 2:

ఆ. 188: చూ, విస్తారము 1: విణ. 2 బాహుశ్యము: చూ

మొత్తము: 3 అధితము. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, హారా

కము. 1:

తరుణ, దే. వి. రూ-తరుణము. ఒత్తు చూ

మునుము.

తరుణ, దే. వి 1: చూ, రూ-తరుణ. 1: 2. మోటునము.

భార. ఆం. 1, ఆ. 300. చూ, మౌర్యము: విణ. 3.

మౌర్యము: చూ, మౌర్యము: స. క్రి. 4. కితకొట్టు: రూ.

తరుణగొను, తరుణునెయు.

తలుగునామ. దే. స. క్రి. (తలుగు + నామ): చూ, తలుగు. 4.
తలుగునామ ద్వ. స. క్రి. (తలుగు + నామ) —వై.—
వాండ. 1, ఆ. 163.

తలుగు. దే. వి. తలుగు: చూ, సంభ్రమము. 1.

తలుగునామ. దే. ఆ. క్రి. (తలుగునామ + అడు) తలుగునామ:
చూ, స. భ్రమించు.

తలుగు. దే. వి. 1: చూ, తరివీధుడ; 2. యౌవనము. పాండు.
4, ఆ. 286; చూ, యౌవనము. 1: విజ. 3. లేతది. కాశీ.
1, ఆ. 123; చూ, లేత. 1.

తలుగునామ. దే. వి. (తలుగు + అడు) తలుగునామనకు
ముందైన యాడు, బిడ్డయజ్జ: చూ, దేవుడు.

తలుగు. దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, సరించు; 2: చూ, సంభ్రమించు;
స. క్రి. 3. విడుచు: చూ, విసర్జించు.

తలుగు. దే. ప్రే. తలుగుజేము. రూ-తలుగు.

తలుగు —వై.—

తలుగు. దే. వి. 1. రూ-తలుగు. కాలము: చూ, సమయము 1; 2.
దగ్గతి. అచ్చ. భార. కాం. 146; చూ, సమయము. 1; 3.
త్రాకునామగువాని యొక్కతలుగు. కాశీ. 5, ఆ. 284; 4.
పృథ్వియందు తలుగున కట్టమునకు మీది కట్టము లోపింపగా
మిగిలినరూపము. తలుగుగోష్ఠి మొ: వై. వి. బి. 5 = తరుంగి:
చూ, వి. 1. (దేశ్యమని శ. ర.): 6 = తరుంగి. అల:
చూ, వీధి. 1.

తలుగుదారి. ద్వ. వి. వెన్నుడు, ఆం, నం. దే. 7: చూ,
విష్టు. 1.

తలుగునామ. దే. ఆ. క్రి. (తలుగు + నామ): చూ, యత్నించు.

తలుగునామ. ద్వ. వి: చూ, రూ-తలుగునామ.

తలుగునామ. దే. ఆ. క్రి. ఒత్తుడుపడు: రూ-తలుగునామ.

తలుగునామ. ద్వ. వి. పండువెన్నెల: చూ, వెన్నెల

తలుగునామ. దే. వి: చూ, తరివె. (దీనికి వృత్తయం దంత్యవర్ణము
లోపించును: చూ, తలుగు 4.)

తలుగునామ. దే. స. క్రి. (రూ-తలుగునామబట్లు చూచుచుండు:
చూ, మలుచు 2.

తలుగునామ. వై. ఆ. క్రి. (తలుగునామ + పడు) తలుగునామ.
(స్వార్థమునపడు) భార. విరా. 4, ఆ. 213: చూ, సమీ
పించు.

తలుగు. దే. ఆ. క్రి. 1. —వై.—భార. విరా. 5, ఆ. 18: వై.
స. క్రి. 2 = తలుగు అతిక్రమించు: చూ, దాటు. 6: 3. =
తలుగు దాటు. భార. ఆర. 8, ఆ. 111: చూ, తరించు. 1;
4. = : చూ, తరించు. 2.

తలుగు. దే. ఆ. క్రి. చూ, రూ-తలుగు.

తలుగు. దే. ఆ. క్రి. 1. తలుగు. భార. ఆర. 7, ఆ. 158: విర్య.
6, ఆ. 186: చూ, స్రుక్కు. 3: 2: చూ, తలుగు.

తలుగు. దే. వి. (తలుగు + అడు) తలుగునామకాడు.

తలుగు. దే. వి. (తలుగు + అడు) తలుగునామకాడు: చూ,
మోషము.

తలుగు. దే. వి. 1. అమ్మకాడునామకాడు కొనెడువానిని నొక
పక్షమున వెలకట్టి తీసికొని వారిపక్ష నూటికింతయని

దీనికొను ద్రవ్యము. (కమీషన్. రుసుము, బ్రోకరేజీ, లంచము
ఇత్యాదులు: స. క్రి. 2. ఖండించు: చూ, నెలగు: 3.
చించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 117: చూ, బేదిల్లు 1: ఆ. క్రి.
4: చూ, తగ్గించు. ఆం, భా. కృ. 96: 5. తీసివేయు. ఆం,
భా. కృ. 132.

తలుగునామ. ద్వ. వి. అడిసాటా: చూ, వర్తకము.

తలుగు. దే. వి: చూ, రూ-తలుగు.

తలుగునామ, దే. వి: చూ, రూ-తలుగునామ.

తలుగు. దే. వి. 1. చూ, తరివీధుడ; 2. వజ్రప్రతినిధి: చూ,
రత్నములు.

తలుగు. దే. ఆ. క్రి. 1. వియు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 10:
చూ, వ్యాపించు: 2. త్వరపడు. భార. విరా. 1, ఆ. 47:
చూ, సంభ్రమించు: స. క్రి. 3: చూ, వెంబడించి పరు
గెత్తించు భార. ద్రో. 1, ఆ. 331: 4: చూ, బలాత్క
రించు: 5: చూ, తలుగునామబట్లు: 6: చూ, వెళ్ళగొట్టు.

తలుగునామ, ద్వ. వి. వలీముఖము. అచ్చ. యు, కాం. 197:
చూ, వానరము.

తలుగునామకాడు, —వై—అచ్చ. యు, కాం. 81.

తలుగు. దే. ఆ. క్రి. 1. తలుగు: చూ, స్రుక్కు. 3: స. క్రి.
2. ఖండించు: చూ, నెలగు.

తలుగునామ, దే. విజ. 1. ఉద్ధతుడు: చూ, పొగరుబోతు:
2. ఉద్ధతురాలు: చూ, స్త్రీ.

తలుగు. దే. విజ. రూ-తలుగు. నీచుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

తలుగు —వై.—

తలుగు. దే. వి. 1. జిత్తు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 75: చూ, యుక్తి:
2. చివర: చూ, సుద. 3: 3. గుంపు: చూ, సమూహము:
4. నెత్తి. చూ, శిరము. 1: 5. తలమీది వెండ్రుకలు:
6. పూనిక: చూ, సన్నాహము: 7. ముందుభాగము. భార.
భీష్మ. 3, ఆ. 70: చూ, ముందట. 1: 8. మొత్తము. భార.
శల్య. 1, ఆ. 100: చూ, వెరసి. 1: 9. ఎడ. వ్యవహారము:
చూ, సత్యము. 1: 10. కాలము. నిర్వ. 7, ఆ. 31: చూ,
సమయము. 1: విజ. 11. మొదటిది. భార. ఉద్యో. 4, ఆ.
268: చూ, మొదలు. 4: వై. వి. 12. = స్థ. మ. తావు:
చూ, స్థానము 1: 13. ఎటుక. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 2: 8:
చూ, సోదె: 14. పక్షము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 135:
చూ, ప్రక్క. 2: ఆం. 15. చూ, కళ్యాణములు.

తలుగు, చూ, రూ-తలుగు.

తలుగునామ, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, సరించు: ప్రే. 2. తలుగునామ
జేయు.

తలుగు, దే. వి. 1. రూ-తలుగు. చూ, వెలుపు: 2. చలనము:
చూ, లోలము: ఆ. క్రి. 3. చలించు. ఉ. హరి. 6, ఆ.
205: చూ, సరించు: 4. భయపడు. చూ, స్రుక్కు. 6. భార.
అది. 8, ఆ. 8.

తలుగు, దే. ఆ. క్రి. రూ-తలుగు-తలుగు. తలుగు. భార. ఆర.
2, ఆ. 84: చూ, వియు. 2.

తలుగు, దే. వి: చూ, విమోచనము.

తలచు, దే. స. క్రి. రూ-తలచు-తలచుచేయు. 1. ఎంచు, ఊహించు. చూ, యోచించు; 2. చూ, ధ్యానించు; 3. చూ, స్మరించు.

తలచుట, అం. చూ, దశావస్థలు.

తలచు, దే. వి. (రూ-తలచు-తలచు-తలచుచేయు-తలచుచేయు) భయము: చూ, వెఱపు.

తలచుచోలేని, వా. వి. మొదలుకుదలేని.

తలచుచున్నట్లు, జా. అతిశయించుట. "లోకమునం దన్ను దల దన్నువాడు లేకుండునే" "బౌద్ధుల జనునట్లు మించె ననినం దప్పేమి యొప్పేయగున్." (కావ్యార్థోదయము.)

తలచు, దే. వి. 1. గుండె. 2. హరి. 2. ఆ. 112; చూ, హృదయము. 2; 2. చిత భార. ఆర. 7, ఆ. 128. అభి ప్రాయము (అనికొదలు భార సౌ. 1, ఆ. 45. చూ, వశ్యాత్వాపము; 3. కోరిక. భార విరా. 1, ఆ. 187; చూ, వాంఛ; 4. జ్ఞప్తి. కౌ. 7, ఆ. 38; చూ, స్మృతి. 1; 5. భావన, తలచుట. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 7; చూ, యోచన.

తలచుచోహాళి, ద్వ. వి. మానస సరస్సు: చూ, సరస్సు. 1. తలచుచేయు, దే. ఆ. క్రి. భావించు: చూ, యోచించు.

తలచుచూలి, దే. వి. భావజు: చూ, మన్మథుడు.

తలచుమానికముగలాడు, ద్వ. వి. ఇంద్రుడు, సౌ. దే. 10: చూ, సహస్రాక్షుడు. (ఇట్లు తలచుటయి సంతరించు దొర, తలచుమిన్న, ద్వ. వి. చింతామణి. చూ, రత్నములు. (ఇట్లు తలచురతనము-తలచుటయి.)

తలచుసాకిరి, ద్వ. విజ. ఈకార్యము వీవేటి గి యుండుమచి పలుమాలు వాదిచే తెలిపింపబడినసాక్షి, స్మరించు: చూ, సాక్షి.

తలచుట్టుట, జా. సమగ్రముగా తెలియుట. "చడివిన పురాణము లన్నియు నాకు దలచుట్టిపోయినవి (ధర్మజ రాజసూయము.)

తలచుట, ద్వ. విజ. తలన్ + ప్రాయ: చూ, నేత్రాణ. తలచుట్టు, దే. వి. 1. కిట్టుము: చూ, సీకము. 1; 2. తలచుట్టు: చూ, పాగ. 2. (చూ, పత్రము): 3. ముక్తము: చూ, శ్రేష్ఠము; 4. పాగట్టుట: చూ, తలచుట్టు. 1; 5. అకారము యొక్క రూపాంతరము: చూ, వర్ణము. 1; 6. చూ, శ్రేష్ఠుడు; విజ. 7. ముక్తమైనది చూ, శ్రేష్ఠము.

తలకడిచు, దే. స. క్రి. తలమీటు. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 345: చూ, దాటు. 6.

తలకపొల్లు, ద్వ. వి. గింజపట్టనివడ్లు: చూ, ధాన్యము.

తలకప్పు, దే. వి. ఎరచిల్లపుడు: చూ, మత్స్యము. 1.

తలకాడి, దే. వి. కాడికిముందటికాడి, ప్రాసంగము: చూ, యుగము. 5.

తలకాయ, దే. వి. తల. హరిశ్చ 3, ఆ. 91: చూ, శరము, 1.

తలకూడు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, నిద్రించు భార. ఆర. 7, ఆ. 313; ప్రే. 2. తలకూర్చు. పంచ. నా. 1, ఆ. 242.

తలకెడివు, దే. విజ. 1: రూ-తలకెడివు, తలక్రిందు-రూ-తలక్రిందు. (సం. ప.)—అధోముఖము; 2. అవరోహణ

క్రమము గలది. రూ-తలకెడివు, తలక్రిందు-రూ-తలక్రిందు: చూ, విరోధము.

తలకొట్టుట, జా. పరాధవముచేయుట, నిర్జీవముచేయుట "కటా: నామ: దలకొట్టిన యట్లు నట్టిపలుకులు నీయెఱబుట్టజనునే" (ధర్మజ రాజసూయము.)

తలకొట్లవారి, దే. వి. (తలకొట్లు + వారి) 1. శరశ్చేదనము పొందినవాడు, దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. అవి వీకుడు: చూ, సముద్ధతుడు.

తలకొన్న, దే. ఆ. క్రి. 1. కలుగు: చూ, పుట్టు. 2; 2: చూ, యత్నించు; స. క్రి. 3. తాల్చు: చూ, వహించు; ప్రే. 4. తల కొల్చు. కౌ. 8, ఆ. 244.

తలకొను దెంచు, దే. ఆ. క్రి. (తలకొను + తెంచు): చూ, తలకొను. 1. (స్వార్థమునతెంచు) భార. ఆది. 3, ఆ. 191. తలకొని, దే. వి. అపరకర్మము చేయువాడు. (తలకొను పట్టినవాడు.) శవము తొమ్మున నుంచెడు నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.

తలకోల, దే. వి. సాధువుకాని యావును విశుకువుడు కొనను త్రాడుకట్టి దాని కొమ్ముకు తగిలించి పట్టునెడు కోల. తలకోలు, దే. వి. తలకొనుట.

తలక్రిందగుట, జా. వ్యత్యస్తమగుట.

తలక్రిందు, దే. విజ. రూ-తలక్రిందు: చూ, తలకెడివు.

తలగడ, ద్వ. వి. (తల + గడ) 1. ఉపదానము రూ-తలయంపి - తలాట - తలాటి - తలాడు - తలాడ - తలాడి - తలాపు - తలడ - తలడి: చూ, లోతు; 2. (పండుకొను నపుడు) తలయుంచుకొనెడు దిక్కు: రూ - తలయ పి - తలాట - తలాటి - తలాడు - తలాడ - తలాడి - తలాపు - తలడ - తలడి: చూ, హరిత్తు.

తలగడుగు, దే. వి. (తల + గడుగు): చూ, తలయటు. 1. పాండు. 3, ఆ. 3.

తలగామ, ద్వ. వి. రాహువు: చూ, రాహువు

తలగిల్లి మొలవేయుట, జా. తలత్రుంచి వాడెట్టుట. అనగా నాశనముచేయుట. "నన్నేమో మీరు తలగిల్లి మొలవేయుదు రని భీతిల్లబోను." (ధర్మజరాజసూయము.)

తలగుంజ, ద్వ. వి. విటరాసు. చూ, స్తంభము. 1.

తలగోరునట్టుట, వా. వి. అపరకర్మ చేయువాడు శవముతో విప్పు తీసికొనిపోయి శవము తొమ్మున నిప్పుముట్టించి దహించెడుట. (ఉత్తర సర్గానులలో వాడుక.)

తలచమురు, దే. వి. కమ్మనూనియ: చూ, నేహము 2.

తలచావడి, దే. వి. అజారము, ఇంటిముందటి చావడి. చూ, హజారము (చూ, సదనము. 1.)

తలచీల, దే. వి. మీలను మునసను జేర్చి విగించెడు చీల: చూ, కూము.

తలచుట్టు, దే. వి. 1. పాగకట్టుట: భార. విరా. 5, ఆ. 210 చూ తలకట్టు. 4; 2. పాగ: చూ, తలకట్టు. 2. (చూ పత్రము.)

తలచూచు, దే. ఆ. క్రి. 1. ఎదిరగు. చూ, మోహించు: 2. తోచు: చూ, పొడచూపు.

తలదించు, దే. అ. క్రి. (రూ-తలదీలు-తలదకుడుచు. తలద పడు-తలదీలు-తలదీలు-తలదీ-చు - తలరు - తలకు - తలకించు.) చలించు: చూ, నలించు.

తలదీలు, —పై.—

తలతల, దే. అవ్య. మనుష్యునికి మనుష్యునికి.

తలతలము, వా. అవ్య. తొలగుము తొలగుము.

తల తాకట్టుపెట్టుట, జా. తానమ్ముడువోపుట. “ఎప్పుటనో తల తాకట్టుపెట్టి తెచ్చి.” (ధర్మజరాజసూయము)

తల తిక్క, వా. వి. సట్టినపట్టు పదలకొంటుట.

తలత్రాడు, దే. వి. ఎద్దుకొమ్మలకు గట్టెడు కుచ్చుతోడ త్రాడు: చూ. సూత్రము. 1.

తలదవారము, ద్వ. వి. తలవాకిలి. అచ్చ. అ. కాం. 10: చూ, హజారము (చూ, సదనము. 1.)

తలనట్టు, దే. వి. వేరుపురుగు కొటికి మోపు లెండు: దొంపు

తలనొచ్చు, దే. అ. క్రి. చూ. ఏర్పు. 1.

తలనొప్పి, వా. వి. చూ, తరెర.

తలపట్టులు పట్టుకొనుట, జా. వివాహపడుట, జాట్లు పట్టుకొని కయ్యమాడుట. “తమలోఁ దాము తలపట్టులు పట్టుకొనుచు కష్టనష్టముల పాలగుదురు.” (ధర్మజరాజసూయము); “లోఁ దలపట్టు పట్టుకొని కుయ్యోయంచు మొట్టోయఁజంచును జ్ఞోభిలుచు.” (చాటుధార.)

తలపట్టు, జా. నీపట్టు. “వాక్యోపవాక్యంబులం, గాత్రే ముందల పట్టుకం దొడఁగి రా క్యాణ వేదీర్థికా.” (పాంచాలీ పరిణయము)

తలపట, దే. స. క్రి. 1. ఎదిరించు. భార. — ద్రో. 5, అ. 118: చూ, స్రతిమటించు; 2. తాకు. భార. విరా. 3, అ. 184: భార. శల్య. 2, అ. 267: చూ, స్పృశించు; అ. క్రి. 3. ప్రారంభించు. జై. 7, అ. 178: చూ. యత్నించు; 4. ఎర్పడు: చూ, సిద్ధించు.

తలపాగ, వా. వి. చూ, పాగ. 2.

తలపాలు, ద్వ. వి. 1. ప్రారంభము. నిర్వ. 10, అ. 11: చూ, సన్నాహము; 2. ఎదిరించుట: చూ, లూటీ 4.

తలపాలు, వా. వి. 1. తలవైపు; 2. పుట్టె. ఆం. సం. మా. 28: చూ, శల్యము. 1.

తలపుండ్లు గడగుట, జా. సహాయ సంరక్షణాదులు చేయుట. “తలపుండ్లు గడిగించి తను బ్రదికించె గా, యిది వి జోహ హతుండయినఁ దెచ్చి.” (పాండురంగ మాహాత్మ్యము).

తలపుండ్లుపుటము, ఆం. చూ. కరణములు.

తలపూ వాడకయుండుట, జా. ఆయాసపడకయుండుట. “తలపూ వాడకయుండుము.” (పారిజాతాపహరణము)

తలపెట్టు, దే. అ. క్రి. 1 ప్రారంభించు. భార. కర్ణ. 3, అ. 115: చూ, యత్నించు; స. క్రి. 2. ప్రస్తావించు. కళా. 5, అ. 57: చూ, పచించు; ప్రే. 3. తలపడఁజేయు, ఎదిరింపఁ జేయు.

తలకొము, దే. వి. పొలిమేర వెంటిదినున్న పొలము. భార. ఉద్య. 2, అ. 13: చూ, భూమి. 1.

తలపోత, దే. వి. 1. చింత: చూ. తలఁపు. 2: 2. ఆలోచన, విచారము. భార. ఉద్యో. 1, అ. 178. చూ, యోచన. తలపోటకము, సం. వి. అ. పుం. తంగేడు: చూ, హేమపుష్ప కము.

తలపోయ, దే. అ. క్రి. (తలఁపు + పోయు.) 1. చూ, యోగం: 2. చూ, పశ్చాత్తాపపడు: 3. పరాతన విషయములు ఆడి పోసికొనుచు ఏర్పు.

తలప్రాణము తోఁకకువచ్చుట, జా. ప్రాణాంతమునకు వచ్చుట. “పాముచిల నలుక ప్రాణము తోఁకబట్టును.”

తలబంటి, దే. వి. శిరఃప్రమాణము: తలమునుక రూ-తలమున్ను. తలదీకనకాయ, దే. విజ. కలఁతనొందినది. జై. 7, అ. 1: 3.

తలదీకరకాయ, వా. విజ. —పై.—

తలమాటు, దే. వి. చేటు. నిర్వ. 8, అ. 86: చూ, రుత్త.

తలమానికము, ద్వ. వి. 1. అలంకారము శిరమునందంచు కొనెడు రత్నము: చూ, రత్నములు: విజ. 2: చూ, శ్రైష్ట్యము.

తలమించు, దే. అ. క్రి. ముందుమించు.

తలమిగులు, దే. అ. క్రి. ముందుమిగులు. భార. దో. 1, అ. 376.

తలమీఁదివారు, జా. తలపై యధికారులు, తనకంటె నెక్కువ వారు.

తలమీలు, దే. అ. క్రి. ముందుమీలు. పాండు. 4, అ. 281.

తలము, సం. వి. అ. న. 1. వింటిదెబ్బ తగులకుండ చేతికి రొడుగుకొనెడి అత్తెము: చూ. వారవారణము; 2. ఆదవి: చూ, వివినము; 3. కారణము: చూ, హేతువు. 1: 4 సాతాక లోకము: చూ, లోకము. 1: పు. న. 5. స్వరూపము. చూ, రూపు. 3: 6. క్రిందిభాగము: చూ, దిగువాటు; 7. రూ.తలము. కాళ్లు చేతుల క్రింది భాగము; 8. తాటి: చూ, శ్రీతాళము; 9. చాచినవేళ్లుగల అబచేయి: చూ, హస్తము. 10. కత్తి యొక్కపిడి: చూ, పిడి; 11. ఎడమచేతి తలమీలు. చూ, స్వరము. 2: 12. అబచేతి దెబ్బ చెంపదెబ్బ (అపికోండలు): న. 13, అలవాలము: చూ, పాదు. 1: పా. 14. త + ల. ఉదా: — చామోదర. (చూ, ఉపగణములు.): దే. వి. (1) చోటు: చూ, స్థానము. 1: (2): ఏతము-రూ-ఏతము: (సం. ప). ఆ పట్టము, ఉద్వటనము-రూ-ఉద్వటనము, ఉద్ధరణ-రూ-ఉద్ధరిణ, ముదియంత్రము-రూ-ముటియంత్రము: తద్వి — (ఎ) మళ్ళకునీళ్ళెత్తెడు తాటిదోనె. (తె. ప). — కారెము, (బి) గిలక. (తె. ప). — కిప్పి, గిలక: (సం. ప) — కిప్పి. గిలక: (సం. ప). — ఉద్ధరణ-రూ-ఉద్ధరిణ: విజ: (3) సాధ్యము. సా. 2, అ. 12. చూ, శక్యము.

తలముఖము, ఆం. చూ, నృత్యహస్తములు.

తలముదప్పు, దే. అ. క్రి. (తలము + తప్పు) ఆశక్యమగు: దెప్పకించ.

తలమునుక, దే. వి. రూ-తలమున్ను. 1. శిరస్సానము: చూ, స్నానము. 1: 2. శిరఃప్రమాణము. విజ. 3, అ. 15: చూ, తలబంటి.

తలమున్ను, —పై.—

తలముక్కు, దే. వి. బ. 1. వేటకాని సాధనము: చూ, వాగురి;
2. దొంగయొక్క సాధనము; చూ, ములుబుతి; వా. 3.
జాట్టుముక్కు.

తలయంటు, దే. వి. (తల+అంటు) 1. తలమీద (నూనె పెట్టి) రాచుట. రూ-తలంటు: చూ, స్నానము. 1; అ. కి. 2. తలమీద (నూనెపెట్టి) రాచు. రూ-తలంటు: చూ, దుడు. 1; వా. 3. నెత్తికొట్టు. "దొంగ ఆమె నగలను తలయంటి దొంగిలించెను" (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

తలయంపి, దే. వి. రూ-తలాపి: చూ, తలగడ. 1. భార, ఉద్యో. 1, అ. 66.

తలయేరు, దే. వి. తలనొప్పి: చూ, శిరోభారము.

తలయేలు, దే. వి. గగనగంగ: చూ, నది.

తలయెత్తు, దే. అ. కి. 1: చూ, వర్తిల్లు; 2: చూ, మొలకెత్తు. పాండు. 2, అ. 52.

తలరు, దే. వి. 1. భయము. అం. భా. వ. 133: చూ, వెలుపు; అ. క్రి. 2. చలించు. భార. సభా. 1, అ. 244: చూ, సలించు; 3. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 4. చింతించు. భార. ఉద్యో. 1, అ. 118: చూ, పశ్చాత్తాపము; 5. కలగు. భార. ఆర. 7, అ. 340: చూ, సంక్షోభించు; 6: చూ, సంభ్రమించు. అచ్చ. యు, కాం. 473.

తలలోనాలుక, జా. అత్యంతమైత్రి. (అనినాభావ సంబంధము) "తలలోపల నాలుక పూ, సలలో దారంబు." పాండు. 3, అ. 59.

తలవంపు, దే. వి. 1. తలవంచుట; 2. మానభంగము.

తలవకారము, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

తలవరి, వై. వి. = దళవర, రూ-తలారి. దొంగల బట్టుబంటు: చూ, రక్షకుడు.

తలవాకిటను మెలంగు చెలువ, ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి.

తలవాకిలి, దే. వి. ఇల్లు లోనగువాని మొదటి ద్వారము: చూ, హజారము: (చూ, సదనము. 1.)

తలవాడి, దే. వి. రూ-తలవాడు-తలవాడె, దవ, ఇక్ష్వగము: చూ, వాడెదవ.

తలవాడు, —వై.—

తలవాడె, —వై.—

తలవిడి, దే. వి. తలనటికిన తాటిచెట్టు లోనగు తృణద్రుమము యొక్క తలతుండు.

తలవిలాసితము, అం: చూ, కరణములు.

తలవీడు, దే. వి. 1. పురఃప్రదేశము; 2. సమీపప్రదేశము.

తలవు, దే. అ. క్రి. రూ-తలగు. 1. తొలగు: చూ, విరియు. 5; అం. పే. 2. రూ-తలగు. తొలగించు.

తలవెట్టి, జా. బుద్ధిమాంద్యము. "మ. తలవెట్టే పచరింప నేటికి సమిద్ధానంబు దానంబు." పాండు. 4, అ. 98.

తలసంఘటితము, అం: చూ, కరణములు.

తల సంస్కృటితము, —వై.—

తలసాల, ద్వ. వి: చూ, తలదువారము.

తలా, దే. అవ్య. కి. విణ. చెటి. ప్రభా. 5, అ. 89: చూ మిథము.

తలాడు, దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.

తలాపి, దే. వి. (తల+అపి) రూ-తల్లపి: —వై.— (దిండు నకు.- ఉ, హరి. 5, అ. 204.)

తలాపు, దే. వి. —వై.—

తలాజీయ బ్రాహ్మణులు, అం. శుక్లయజుర్వేదములు. మాధ్యందిన శాఖవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

తలాట, దే. వి: చూ, రూ-తలగడ. 1—2.

తలాటగుమ్మము, వా. వి. సింహద్వారము.

తలాటము, దే. వి. (తల+అట) 1. పికిలిపిట్ట తెక్కలులోనగు వానిచే నేర్పబడి గుల్లము నెత్తిని నిలుపుగా నమర్చెడు తురాయి, లేవ. స్వా. 4, అ. 28: చూ, భూషణము. 2; వా. 2. తల: చూ, శిరము. 1; 3. జీవనము. "నీ తలాటము సుఖముగా జరుగును."

తలాటి, దే. వి: చూ, రూ-తలాట.

తలాడ, ద్వ. వి. —వై.—

తలాదలము, సం. వి. అ. న. ఏడవ క్రిందిలోను: చూ, అధో లోకము.

తలారి, వై. వి. = దళవర: చూ, రూ-తలవరి.

తలారిండు, దే. అ. కి. మరలు: చూ, వట్టిల్లు.

తలారిదొర, ద్వ. వి: చూ, కొత్తాలు.

తలి, దే. వి: చూ, రూ-తల్లి (1).

తలికె, దే. అవ్య. ముందు: చూ, ముందట. 1.

తలిమము, సం. వి. అ. న. 1. = తలివము-తడిమము. దూది పటపు: చూ, శయ్య. 1; 2. మేలుట్టు: చూ, వితానము; 3. తాతికట్టనపునేల: చూ, భూమి. 1; 4. కత్తి: చూ, రిప్పి. 2; 5. రమ్యము: చూ, హృద్యము; విణ. 6. మెత్తనిది: చూ, మృదువు; 7. కుట్టిమము: చూ, భూమి. 1.

తలియ, వై. వి. = స్థాలికా-స్థాల. రూ-తలిగ-తలియ-తెలిగ-తెలియ-తెలె. భోజనపాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

తలిరు, దే. వి. చిగురు. భార. భీష్మ. 3, అ. 223: చూ, విద్రుమము.

తలిరుచు, దే. అ. కి. రూ-తలిర్చు. 1: చూ, పల్లవించు; 2: చూ, సంతోషించు; 3: చూ, ముమ్మరించు.

తలిరుదాసరి, ద్వ. వి. ఒకానొకదాసరి: చూ, కూడుడు.

తలిరుదిండి, దే. వి. (తలిరు+తిండి) కోయిల. విజ. 3, అ. 39: చూ, పికము.

తలిరుబోడి, దే. వి. (తలిరు+పోడి) 1. అడుది: చూ, ప్రి: 2. చిగురువలె మనోజ్ఞులగు అడుది: చూ, ప్రి.

తలిరుపు, దే. వి. తలిరుచుట. రూ-తలిర్చు.

తలిర్చు, చూ, తలిరుదిండి. సాంబ. తిర్య. 7.

తల్ల, రూ-తలిరువిల్కాడు: చూ, మన్మథుడు-తలిరువిల్కాడు.)

తల్లరుచు. (సంతోషించుటకు శిశయించుటకు. —భార.

తలుగు, దే. వి. రూ. తలుగు. అధికప్రకాశము. అచ్చ. సుం.
కా. 83: చూ, వెలుతురు 1.

తలుగు, దే. వి. రూ. అల్లు సుం. అల్లు పలుపు, సంధానము:
భార. విరా. 1, ఆ. 27: చూ, సూత్రము. 1.

తలువి, సం. వి. ఈ త్రీ: చూ, రూ. తలువి.

తలునులు, సం. వి. ఈ: చూ, రూ. తలునులు.

తలుపు, దే. వి. రూ. అల్లు: చూ, వాకిలి.

తలేలు, వా. వి: చూ, తలనొప్పి.

తలోదిరి, సం. వి ఈ త్రీ ఆడుది: చూ, త్రీ.

తల్లడ, ద్వ. వి: చూ, రూ. తలగడ.

తల్లు, దే. వి. 1: చూ, రూ. తలుగు; ఆ క్రి 2. అపసల్లు
భార. ఆర. 1, ఆ. 318: చూ, రూ. త. గు.

తల్పు, దే. న. క్రి: చూ, రూ. త. చు.

తల్పము, సం. వి ఆ. న. 1. = తలినము. దూనిపఅళు: చూ
శయ్య. 1; 2. అట్టి, కొత్తశమమీది యల్లు: చూ, సం
వము 1; 3. పెట్టము: చూ, భార్య; 4. అత్తము: చూ,
సాదము. (1).

తల్పు, దే. వి: చూ, రూ. తలపు.

తల్లడి, దే. వి: చూ, రూ. తలాడి రా. వి. 3, ఆ. 28.

తల్లకెడపు, దే. వి: చూ, రూ. తలకెడపు.

తల్లక్రిడు, దే. వి. — పై — జై. 2, ఆ. 78.

తల్లజము, అం. చూ. శ్రేష్ఠవాచకములు. (వృత్తియందు ఉత్తర
పదమై శ్రేష్ఠతను దెలుపును. "అమారీ తల్లజ -".

తల్లడకుడుచు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తల్లడము + కుడుచు) రూ. తల్ల
డించు. తల్లడపడు - తల్లడిలు - తల్లడిల్లు. చలించు: చూ,
సలించు.

తల్లపడు, వై. ఆ క్రి (తల్లడము + పడు) — పై. — భార
ఆర. 1, ఆ. 165.

తల్లపాటు, దే. వి. 1 చ నము: చూ, లోలము: విజ
2. కలత నొందినది: చూ, వ్యా. లము.

తల్లడపెట్టు, ద్వ. స. క్రి (తల్లడము + పెట్టు) 1. భాదపెట్టు
చూ, భాదించు; 2. చలించజేయు.

తల్లడము, వై. వి 1 = తలము. చలించు: చూ, లోలము;
2. బెంచు: చూ, వెలుపు

తల్లడించు, దే. ఆ. క్రి. చలించు: చూ, సలించు.

తల్లడింపు, వై. వి. 1. = తలము: చూ, తల్లడిము. 1; 2; చూ,
తల్లడము. 2: విజ 3: చూ, తల్లడపాటు. 2.

తల్లడిలు, వై. ఆ. క్రి చలించు స్వా 3, ఆ 8: భార. నభా.
1, ఆ 2. 7: చూ, సలించు.

తల్లడిల్లు, — పై. —

తల్లి, సం. వి ఈ త్రీ 1. యౌవనముగ
చూ, త్రీ: దేవి. (1). రూ. తలి:

(2) మొదటిది, చూ, ప్రథమశ్ర

శ్రేష్ఠము. ఉదా. — "తల్లి

తల్లికొండ, దే. వి. మొద

తల్లిగోడ, ద్వ. వి

క. ర): చ

తల్లికొండ, వా. వి. తాత: చూ, మాతామహుడు.

తల్లితల్లి, దే. వి. 1: చూ, లక్ష్మి: 2. అమ్మమ్మ: చూ,
మాతామహి.

తల్లియల్లు, జా. చొరవగా బ్రవేశించుటక: దగిన స్థలము,
పమస్తమగు కోరికను దీర్చుస్థలము, అనికాట్లు. "అశేష
ధర్మ విశేషములకుం దల్లియలె" (ధర్మజ రాజసూయము.)

తవక్షిరి, సం. వి ఈ త్రీ. కర్మ: చూ, వ. శరీరచన.

తవన, దే. వి కొద్దికాలము.

తవరము, వై. వి = తమరమ్. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తవళి, దే. వి. 1. రూ. తవళి. అయ్య: చూ, విభము;
2. దొంగ: చూ, హావకుడు.

తవాక్షిరి, సం. వి ఈ త్రీ: చూ, రూ. తవక్షిరి.

తవాయి, దే. వి. 1: చూ, తల్లి 1: 2. చూ, యద్ధము: వా.
3. దుడుగు.

తవాప్యర్థం మమాప్యర్థమ్, న్యా. నీకును నగము నాకును నగము.
ఇట్టిదే 'దొంగలును దొంగలును గలిసి యూజ్యుండు
కొన్నాడు.' అని అంద్రభాషీయులు.

తవిడ, దే. వి: చూ, రూ. తమిడ-తమిడె.

తవు, చూ, రూ. తగు.

తవుకోల, వా. వి: రూ. తవ్వకోల. ఆం. భా. ద్వ. 230: చూ,
ముద్గరము.

తవుటికి పొడుచు కొనుము, జా. వెట్టికి నిద్దపడుము.

తవుటిపాము, దే. వి. (తవుడు + పాము) రూ. తొటిపాము.
మలుగుచేపు: చూ, మత్స్యము. 1.

తవుడు, దే. వి: రూ. తొడు. (సం. ప). — కంజాకము-రూ.
కంబూ:ము, కండనము.

తవుడెడు, ద్వ. ఆ. క్రి. తగులు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 185:
చూ, లంకించు 1.

తవులు, చూ, రూ. తగులు. (చిక్కటకు. — భార. ఆర. 1,
ఆ. 211.)

తవులుకొను, చూ. రూ. తగులుకొను: ప్రే. 3. తవులుకొలుపు.
జై 8, ఆ. 114.

తవులుచు, దే. ప్రే. తగులజేయు: చూ, తగులు. 11.

తవులువడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ. తగులువడు.

తవుల్లు, దే. ప్రే. చూ, రూ. తవులుచు.

తవె, దే. వి పెద్దినోటిమండ. రా. వి 3, ఆ. 103: చూ,
పాత్రము. 8.

తవ్వ, దే. వి. మానికెలోనగము, అర్పితేరు: రూ. తవ్వ, పడి.

తవ్వెడ, దే. వి: చూ, రూ. తమిడ. జై. 4, ఆ 85.

తవ్వెడండములు, వా. విజ. జ: చూ, కోటానగోటులు.

తవ్వగోల, వా. వి: చూ, రూ. తవ్వకోల.

తవ్వము, సం. విజ. రూ. తవ్వము. బాడిన లోనగువానిచేజేక,
బడినది. చెక్కబడిన కాష్టాదులు చూ, తహకృతము.

తవ్వి, వా. వి. కోరిక. "తవ్వి తీరినదా:"

తవరణ, వా. వి. శయ.

తవరము, సం. వి ఆ. పుం: చూ, రూ. తవరము.

దే. వి. దట్టమగు నాలు పుం: సడ-చూ-సవయి.

తనుకు, దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము; 2: చూ, వంచన; 3: ప్రేమ గలిగినట్లు చేయుచేష్ట; అ. క్రి. 4. ప్రేమగలిగినట్లు చేష్టించు.

తనుకులాడి, దే. విణ. (తనుకులు + అడి) తనుకులు గలది. (అడుది): చూ, త్రీ.

తస్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. మ్రంగ*: చూ, శ్వసనము. 1; 2. కాకిదొండ*: చూ, దొండ; 3. తోడేలు: చూ, వృకిము; 4. = తక్కిలి, మోసము: చూ, వంచన; 5. = తెక్కిలి. దొంగతనము. (తస్కరణము అనియు వాడుక): చూ, హరిణము. 1.

తస్కరి, సం. వి. ఈ. త్రీ. ఒట్టరనింద*: చూ, షడ్గ్రంథ.

తస్కరించు, సం. స. క్రి: ముచ్చిలించు: చూ, సడవు.

తస్కరుడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1.

తస్స, దే. వి. దుర్మాంసము. "సీతస్స చెక్కెదను".

తహతహ, దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము. అం, భా. ప్ర. 140; 2: చూ, శ్రమము. 1; 3. తమి: చూ, వ్యసనము. 8.

తహతహపడు. ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు.

తహతహపెట్టు. దే. స. క్రి. తమకివరచు: చూ, సంభ్రమించు.

తహశీలు, వా. వి. రివెన్యూ, వసూలు.

తహశీలుదారు, వా. వి. రివెన్యూవ్యవహారములజూచు ఉద్యోగస్థుడు, తాలూకాపై యధికారి, జిల్లాకలెక్టరుక్రిందియుద్యోగి.

తళతళ, దే. వి. 1. (మిఱుమిట్లుకొలుపు) భార. ఉద్యో. 2, అ. 114: చూ, వెలుతురు. 1; 2. మెఱయుటయం దగు ననుకరణము. భార. భీష్మ. 2, అ. 174: చూ, హూహూ.

తళిగ, వై. వి. రూ-తళియ: 1. స్థాలికా-స్థాల. కంచము: చూ, పాత్రము. 6; 2. భగవన్నివేదనార్హమైన యన్నము: చూ, సాదము. (1).

తళియ, —వై.—

తళుకు, దే. వి. 1. రూ-తళుక్కు-తళుక్కు. కిరణము. అం, భా. ప్ర. 82: చూ, హాయనము. 2; 2. రూ-తళుక్కు - తళుక్కు. అధికప్రకాశము: చూ, వెలుతురు. 1; 3. ఒకానొకదేగ: చూ, శ్యేనము. 4. అడుదేగ: చూ, శ్యేనము.

తళుకొత్తు, దే. అ. క్రి. (తళుకు + ఒత్తు) మిక్కిలి ప్రకాశించు. భార. ఆర. 7, అ. 210: చూ, ప్రకాశించు. 1.

తళుక్కు, దే. వి. 1: చూ, రూ-తళుకు. 1; 2: చూ, రూ-తళుకు. 2; 3. మెఱయుటయం దగు ననుకరణము. శశాం. 3, అ. 9: చూ, హూహూ.

తళుక్కు, —వై.—

తల్ల, దే. వి. బి. 1. చెఱువు లోనగువానియందు గాలిచేత ఉబికి దరిని మోదెడు చిన్న చిన్న అలలు, తవాయి: చూ, వీచి. 1; వా. వి. బి. 2. తడవలు, పంటభూమియందు అప్పుడప్పుడు నీరు పాతించుట. "వరిచేను ఎండకుండగ పెక్కు తల్ల కట్టుటచే పరిచినది." (గోదావరీ మండలమున వాడుక.)

తా

తా, సం. వి. అ. త్రీ. 1. కరుణ: చూ, దయ; దే. స. (1) తాను అనుదానికి ప్రాతిపదికము.

తాండవతాలికుడు, సం. వి. అ. పుం. నందికేశ్వరుడు: చూ, శాలంకాయనుడు.

తాండవము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఉద్ధతమైన నృత్యము. (మృదుమధురమైన నాట్యము లాస్యమనబడును.): చూ, ఉద్ధతము. 2: (చూ, నాట్యము); 2. తృణవిశేషము: చూ, తృణము. 1; అం. 3: చూ, గతులు.

తాండవిండు, సం. అ. క్రి. ఉద్ధతముగా నృత్యముచేయు.

తాండ్ర, దే. వి. రూ-తాడి-తాడికాయ-తాడె*: చూ, విభీత, కము; 2. వా. మామిడితాండ్ర; 3. తాడితాండ్ర (ఇత్యాది). తాండ్రపురుగు, ద్వ. వి: చూ, సాలెపురుగు.

తాంతము, సం. విణ. బడలినది (క్లాంతము.)

తాంతి, సం. వి. ఇ. త్రీ. బడలిక: చూ, శ్రమము. 1.

తాంత్రికుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్య సోమ సిద్ధాంతముల నెఱిగినవాడు: చూ, జ్ఞాతసిద్ధాంతుడు; 2. విషవైద్యుడు, గారడీడు: చూ, వ్యాళగ్రాహి; 3. తాంత్రిక మతస్థుడు; వా. 4. తంపి పెంచువాడు.

తాంబాళము, దే. వి. తాంబూలము మొదలగునవి యుంచుకొనుటకు ఉపయోగమగు ఇత్తడి లోనగువానితోజేయు పెద్దతట్ట: (చూ, హడపము. 1): చూ, పాత్రము. 6.

తాంబూలదాని, సం. వి. ఈ. త్రీ. వక్కలాకుల తిత్తి: చూ, హడపము. 1.

తాంబూలదానిని, సం. వి. ఈ. త్రీ. వక్కలాకుల తిత్తిగం అడుది: చూ, త్రీ.

తాంబూలదుడు, సం. వి. అ. పుం. తాంబూల మిచ్చువాడు: చూ, వాగ్గులికుడు.

తాంబూలము, సం. వి. అ. న. 1. = తమ్మలము. తమ్మ, వక్కాకు: చూ, విడెము; 2: చూ, పోక*: అం. 3: చూ, ఉపచారములు; 4: చూ, అర్చన; 5: చూ, అష్టభోగములు. (భోగములు.)

తాంబూలవల్లి, సం. వి. ఈ. త్రీ. రూ-తాంబూలవల్లిక. తమల పాకు తీగె*: చూ, నాగవల్లి.

తాంబూలవల్లిక, సం. వి. అ. త్రీ. —వై.—

తాంబూలి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, తాంబూలవల్లి*.

తాకించు, దే. స. క్రి. 1. శ్రమపరచు: చూ, శ్రమపెట్టు; ప్రే. 2. తాకజేయు.

తాకు, దే. వి. 1. రూ-తాకుడు. ముట్టు: చూ, స్పర్శము. 1; అ. క్రి. 2. మార్కొను: చూ, ప్రతిఘటించు; స. క్రి. 3. అంటు: చూ, స్పృశించు; 4. (యుద్ధమున) ముట్టు. భార. ద్రో. 1, అ. 200.

తాకుడు, దే. వి: చూ, తాకు. 1 సా. 2, అ. 197.

తాకుడువేకి. దే. వి. వరుస మేరకు వచ్చెడు జ్వరము: చూ రోగము. 1.

తానములు. 3.

కూట. 28.									
కుద్ద. 28.					సర్వ. 28.				
సహీన. 7.	రిహీన 7.	సహీన 7.	నిహీన 7.	రహీన 7.	రిహీన 7.	మహీన 7.	స-మహీన 7.	ప-రిహీన 7.	రి-దహీన 7.
అగ్నిష్టోమము	స్విష్టకృత్తు	అశ్వక్రాంతము	చాతుర్మాస్యము	సావిత్రి	అగ్నిచిత్తు	సర్వస్యదక్షిణము	ఇద	సౌభాగ్యకృత్తు	తైర్లోక్యమోహనము
అత్యగ్నిష్టోమము	బహుసువర్ణము	యవక్రాంతము	సంస్థ	అర్థసావిత్రి	ద్వాదశాహము	దీక్ష	పురుషమేధము	కౌరీ	వీరము
వాజపేయము	గోసవము	విష్ణుక్రాంతము	శత్రుశ్లోకము	సర్వతోభద్రము	సప్తాహము	సోమము	శ్వసము	కాంతి	కందర్పజల
పోదశి	మహావ్రతము	సూర్యక్రాంతము	చతుర్దశి	ఆదిత్య	సోమము	సమిత్తు	వజ్రము	పుష్టికృత్తు	కాసనము
పౌండరీకము	విశ్వజిత్తు	కౌంతము	సౌత్రామణి	గవామయ	అశ్వప్రతి	స్వాహా	ఇషువు	వైసలేయము	శంఖచూడము
అశ్వమేధము	బ్రహ్మయజ్ఞము	తైగ్రింత	చిత్ర	సము	గ్రహాష్టి	కారము	అంగిరస్సు	ఉచ్చాటనము	గజచోటి
రాజనూయము	పాణిజాపత్యము	నాగయజ్ఞము	ఉద్భిత్తు	సర్వాణామయనము	అభ్యుదయము	తనూన	కంకము	వశీకరణము	కౌద్రము
				కౌండ		పాత్య			విష్ణుకృమము
				పాయనము					

రాజనూయము (చూ, వర్తచతుష్టము: అలంకారము. 3: గమకములు: అంశములు: జాతులు: రాగములు: మొదలగునవి; మరియు మతంగముని మతప్రకారమున పీపురుష రాగములును గలవు.)

తానము, సం. వి. అ. న. తనుత్వము.

తానాంబ, అం. చూ, టక్కజభాషలు. (చూ, భాష. 1.)

తాన, దే. స. తాశబ్దమునకు ప్రథమైకవచనము

తాన ఒకయింటి అల్లుడే, లో. సర్వసాధారణమగు ఒకవిషయమునుగూర్చి ఒకడు మఱియొకనిని అడేసి చునపు యెవయో గింతురు.

తానజేసిన దర్శనము, అం. చూ, ప్రకాశింపఁ జేయుగూడనివి తానబట్టిన కుండెటికి మూడే కాళ్ళు, లో. ఉదా. — “నాకుం దోడైనంత యెత్తివెప్పితి. ఎంతవెప్పిన నతండు తానబట్టిన కుండెటికి మూడేకాళ్ళుచున్నవాడు.” (నీతిచంద్రిక—మిత్రభేదము.)

తానూరము, సం. వి. అ. న. సుడిగుండము; చూ, సుడి.

తానొంటిదలచిన దైవమొకటికలచును, లో. ఉదా. — “పూను కొని తన ప్రయత్నము, లేనిజములు దైవమటన లిం లేకున్నన్, మానవబొంటి తలంచిన, దానొకటి తలంచుగాక దైవం బలలా.” (కుచేలోపాఖ్యానము.)

తానోద్భవ, అం. 1. పంచమిజభాషలు (చూ, భాష. 1); 2. తాజనభాష చూ, భాష. 1)

తాప, దే. వి. 1: చూ, నిచ్చెన. పా. 2, అ. 93; 2. మెట్టు: చూ, సోపానము.

తాపత్రయములు, అం. అ(అ)ధ్యాత్మికము, అధిభౌతికము, అధి దైవికము, (చూ, త్రయము.)

తాపము, అం. (తాపనము) చూ, నరకములు.

తాపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ.తాపనము.

తాపము, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, సంతాపము; 2. జాధ: చూ, శోకము; 3. = మాప. దప్పి చూ, విపాస.

తాపములు, అం. చూ, తాపత్రయములు.

తాపరము, వా. వి: చూ, తాప 2

తాపసతరువు, సం. వి. ఉ. పుం. గార:; చూ, హింగుది.

తాపసము, అం. చూ, తాపసము.

తాపసులు, సం. వి. అ. పుం. 1. తపస్సు చేయువాడు: చూ, సన్న్యాసి 1; 2. ప్రచంద్రాంధ్రాయశాపింతముల నావరించు వాడు

తాపి, సం. వి. అ. పుం. 1. బుద్ధుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1: దే. వి. రూ. — తాపి. () కీలకము: చూ, మర్మము. 1; (2. జాధ: చూ, సూచన 1: వై. వి. (3) బేలుదా: (4) సున్నము పూయు ఇనుపపనిముట్టు: చూ, చెక్కతాపి

తాపి, వై. స. క్రి. 1. = స్థాపన. నిలుపు, నెలకొలుపు: చూ, స్థాపించు; 2 చెక్కు: చూ, వాడు 1, 3 మోడు. కాశీ 7, అ. 91: చూ, మొత్తు. 2.

తాపి ఛము, సం. వి. అ. పుం. (సముద్రసమీపమందలి నల్లని యాకులుగల) దీక్షితిమాను:; చూ, తమాలము.

తాపికత్తియ, ద్వ. వి. రూ.తాపికత్తె-తాపపుకత్తియ తాపపుకత్తె-తాపపుది.తాపపుకత్తియ-తాపపుకత్తె కుట్టని (సంధానము చేయునది): చూ, శంభరి.

తాపికత్తె, — వై. —

తాపికాడు, దే. వి. సంధానము చేయువాడు. భార అ. 4, అ. 281.

తాపిత, దే. వి. రూ.తాపితా మేలైన పట్టుబట్టు: చూ, వస్త్రము. తాపితము, సం. విజా శిషింఁజేయుఁబడినది. చూ, సం. వి.ము తాపితా, దే. వి: చూ, రూ.తాపిత.

తాపివాడు, వా. వి: చూ, రూ.తాపివాడు.

తాపి, దే. వి. వై. వి: చూ రూ.తాపి.

తాపివాడు, వా. వి. రూ.తాపివాడు సున్నము పూయవాడు: చూ, సూసరి

తాపు, దే. వి. 1. = స్థాపన అవలంబము: చూ, ప్రాపు ?; వై. స. క్రి. 2. చెక్కు: చూ, వాడు. 1; 3. స్థాపన. ఏర్ప అచు: చూ, తాపించు. 1.

తాపము, దే. వి. పావడ, గాగర:; చూ, వస్త్రము.

తాపేదారు, వా. వి. తనక్రింది నేవకడు.

తామర, వై. వి. 1. = తామరము. తామరపువ్వు, కమలము: చూ, సహస్రపత్రము. 1; 2. మండలాకారకృష్ణ. రూ. తామర, పడతామర, పొడతామర: చూ, మ. తలము. 3.

తామరకెంపు, ద్వ. వి. పద్మరాగమణి: చూ, రత్నము 1.

తామరచెలి, ద్వ. వి. పద్మమిత్రుడు: చూ, సూర్యుడు.

తామరతంపము, ద్వ. వి. రూ.తామరతంపర.తామరతంపము. 1. కమలపూడిము: చూ, పద్మము. 1; 2. అభివృద్ధి: చూ, సమృద్ధి.

తామరతంపర, — వై. —

తామరదంపము, — వై. —

తామరకంపరలు, జా. సమృద్ధి తామరవలె వృద్ధిగా నుండునవి. తామరయొక్క సముదాయము. “అభిలైకికర్మములు తామరకంపరలై చెలంగె.” (విజయ): “ప్రబలి తామర తంపరై పరిధవిల్లి.” (సారంగధర): “ఉత్తమనినయాది సంపదలు తామరకంపరలై ప్రవర్తలన్” (శామార్జునయము): “సంపద తామరకంపరయై పొడిలెన్” (రామాభ్యుదయము). తామరకీలె, వై. వి. కంఠారము: చూ, పద్మము. 1.

తామరతూపరి, ద్వ. వి. (తామరతూపు + అరి): చూ, మృదుడు.

తామరదంపము, ద్వ. వి: చూ, రూ.తామరతంపము.

తామరదుంప, ద్వ. వి: చూ, పద్మకుండ ౩.

తామరపద్మ, ద్వ. వి. కర్ణిక: చూ, మిద్దె. 2. (చూ, పద్మము. 1.)

తామరపాకు, ద్వ. వి. (తామర + అకు) 1. పద్మపత్రము: 2. ప్రకాశత్రయము: చూ, విస్తరి.

తామరపువ్వు, వై. వి. కమలము: చూ, పద్మము. 1.

తామరపూస, ద్వ. వి: చూ, తామరపద్మ.

తామరపొక్కిలివాడు, ద్వ. వి. వెన్నుడు. సా.బ. దే. 4. చూ, విష్ణువు

తామరబావి, వై. వి: చూ, నరస్సు 1.

తామరదాయి, ద్వ. వి: చూ, తామరకెంపు.

తామరతేను, ద్వ. వి. తామరపువ్వుయొక్క దళము: చూ, సహస్రపత్రము. 1.

తామరసము, సం. వి. అ. న. 1. = తమ్మి. తామర; చూ, పవ్యము. 1; 2. బంగారు: చూ, లోహము 1; 3. రాగి: చూ, లోహము. 1.

తామరకి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నేలయుసిరికి. చూ, భూమ్యానికి తామలిప్తము, సం. వి. అ. పుం. వేలకూలము దేశము: చూ, దేశము.

తామలిప్తి, సం. వి. ఇ. పుం. — పై. —

తామరమనువు, అం. చూ, మనువులు.

తామరము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; విజ. 2. తమోగుణముగలది; దే. వి. (1) ఆలస్యము. వా. 4, అ. 11: చూ, విలంబము. 1; సం. అం. 3. చూ, అత్తములు.

తామసి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చీటి: చూ, మేచకము. 1. 2. కటికచీటికటికరాత్రి (ఆదికమైన తమస్సుగలది): చూ, రాత్రి; 3. చూ, పార్వతి 1; వై. వి. (1) = తామసు: కోపి: చూ, రోషణుడు; (2) దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

తామసిండు, దే. అ. క్రి. ఆలస్యముదేయు. వై. 3, అ. 10: చూ, వివరించు. 3.

తామసుడు, సం. విజ. 1. తమోగుణము గలవాడు; 2. చూ, రూ-తామసి. (2).

తామిస్రము, సం. వి. అ. న. 1. చీటి: చూ, మేచకము. 1; అం. 2. చీటియమైన సరము: చూ, సరములు.

తామేలు, దే. వి: చూ, రూ-తామేలు.

తామకము, సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లోహము. 1.

తామకర్ణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, తామసర్ణి. 2.

తామకట్టకుడు, సం. వి. అ. పుం. రాగిపనివాడు: చూ, స్వర్ణకారుడు.

తామ్రపుమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఆరుద్రపురుగు: చూ, పురుగు.

తామ్రచూడము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోడి: చూ, పుంజ: 2. తామ్రచూడ మను అభినయహస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; అం. 3: చూ. ఆసంయుతహస్తములు.

తామ్రపత్రిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, ఆశ్మయోవి *.

తామ్రపర్ణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. తామ్రపర్ణియను నది. (తిరు నల్వేరి జిల్లాలో నున్నది): చూ, నది: 2. పడమటిదిక్కు నందుండెడు ఆడేనుగు, పరుణదిగ్గజముభార్య, రూ తామ్ర కర్ణి: చూ, హస్త: అం. 3. చూ, దిగజభార్యలు.

తామ్రపల్లవము, సం. వి. అ. పుం. ఆశోమి: చూ, హేమపుష్పము.

తామ్రపుష్పిక, సం. వి. అ. శ్రీ. కాకిదొండ: చూ, దొండ. (రక్తపరి).

తామ్రము, సం. వి. అ. న. 1. రాగి: చూ, లోహము. 1; పుం 2. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 3: విజ. 3. ఎఱుని: చూ, వర్ణము. 3; అం. 4. ఒకానొకస్థము: చూ, భిక్షులు: 5: చూ, భంధములు.

తామ్రత్తము, సం. వి. అ. పుం. ఉలవ: చూ, సరటి. (చూ, ధాన్యము.)

తామ్రాక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, సాకుడు ప్తలుగు: విజ. 2. ఎఱుని కన్నులు గలది.

తామ్రార్థము, సం. వి. అ. న. కంచు: చూ, లోహము. 1.

తామ్రిక, సం. వి. అ. శ్రీ. గురివెందక: చూ, శ్వేపాకి.

తామము, దే. వి. తిరదగిన మఱుగుపస్తువు. తాయిల్లము.

తాయి, వై. వి. = దాయి-తామప్తి. తల్లి. చూ, మాత. 1.

తాయి, ద్వ. వి. (రూ-తాయిత్తు-తామెత - తామెతు - తామెత్తు - తామెదు-తావీజు.) 1. జాబ్బ, కేయూరము: చూ, భూషణము- 2; 2. తల్లి బిడ్డలకుఁగట్టు రుక్మబంధనము: చూ, రక్ష. 2.

తామెత్తు, — పై. —

తాయిల్లము, వా. వి: చూ, రూ తామము. (గోవానగిమండల మున వాడుక.) (ఎమన్నా అనుపదమువంటిది.)

తామెత, ద్వ. వి: చూ, రూ-తాయిత.

తామెతు, — పై. —

తామెత్తు, ద్వ. వి. (తాయి + ఎత్తు) — పై. —

తామెదు, — పై. —

తార, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. బృహస్పతివార్య: చూ, భార్య: 2. వారిభార్య, సుగ్రీవనివార్య (అని కొందఱు), చూ, భార్య: 3. బౌద్ధదేవి: చూ, భార్య: 4. ఓకారము: చూ, ప్రణవము: (చూ, ఓమ్; అం. 5. చూ, కన్యకలు; దే. వి. (1) సుషిర వాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

తారకమంత్రము, అం. శ్రీరామమంత్రము: చూ, మంత్రము. 1. తారకజిత్తు, సం. వి. ద్. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందము. తారకము, సం. వి. అ. శ్రీ. అ. న. 1. కంటినల్లగుడ్డు: చూ, లోచనము; 2. రిక్క: చూ, నక్షత్రము. 1; అ. న. 3. కన్ను: చూ, లోచనము; అం. 4: చూ, ఆకాశములు.

తారకాణ, దే. వి. (రూ-తారకాణము-తామకాణము-తార్కాణ-తార్కాణము) మూద-రూ-మూదలిక. దృష్టాంతము: చూ, రుజువు.

తారకాణము, — పై. —

తారకాశించు, దే. స. క్రి. రూ-తార్కాశించు, దృష్టాంతము. సా. 2, అ. 279: చూ, రుజువుపణము.

తారకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సరంగు: 2. తారకుడను రక్కసుడు: (తారకాసురుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1. విజ. 3. దాటించువాడు.

తారణ, అం. 1. చూ, సంవత్సరములు: సం. విజ. 2. తరింపఁ జేయునది.

తారటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పడవ: చూ, పోయము.

తారణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, తారటి.

తారతమ్యము, సం. వి. అ. న. తారతమ్యభావము, హ్యనాధిక్యము: చూ, వాని. 4.

తారపీఠ, ద్వ. వి. ఎడ్డు వెన్నుపైవేయుపీఠ: రూ-తారాపీఠ: చూ, పీఠ.

తారమంద్ర ప్రసన్నము, అం. అలంకారములు ఏడిటికో నొకటి: చూ, అలంకారము. 3.

తారమంద్రము, అం. చూ, షడ్బ్రాహ్మగణమూర్త్యురణ.

తారమాక్షికము, సం. వి. ఆ. పుం. తైలవర్ణముగల తేనె: చూ, మధువు. 5.

తారము, సం. వి. ఆ. న. 1. వెడి: చూ, రోహము. 1
2. కనుగ్రుడ్లు: చూ, రోహనము: 3. రిక్కి: చూ, నక్షత్రము: 1; పుం 4. పులుడిగిన ముత్యము: చూ, రత్నము. 1;
5. ముత్యము పులుగడుగుట: విజ. 8. తలరోసుంచి పలుకఁ బడిన గొప్పమోత: చూ, స్వరము. 2; దే. వి. (1) నాగు కాసు: నాటెము: చూ, దమ్ముము: (2) మౌక్తిక విశేషము: చూ, రత్నము. 1.

తారలు, అం. 1. జన్మాది.—జన్మము, సంవత్సరము, విపత్తు, క్షేమము, ప్రత్యక్కు, సాధనము, నైదిసము, మిత్రము, పరమమైత్రి (9); 2 పురుషక్షణాంగములు 68 రో నొకటి: (తారలు = నల్లగుడ్లు.—తేనెవలెను తేనెటిగవలెను పచ్చనైయున్న శుభ కరము): చూ, లక్షణాంగములు: 3. శ్రీ లక్షణాంగములు 68 రో నొకటి: (తారలు = నల్లగుడ్లు—నల్లనైన తాగ్యవతి యగు:) చూ, శ్రీలక్షణాంగములు: 4. (చూ, అంగము. 9.): చూ, నాట్యోపయోగాంగములు.

తారసము, దే. వి. 1. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; 2 తలపాటు. జై. 5, అ. 415: చూ, యత్నము: విజ. 3. సమీపించినది. స్వా. 5, అ. 81: చూ, సమీపము. 1.

తారనించు, దే. ఆ. క్రి. 1. రూ.తారనిలు.తారనిల్లు.తారు: చూ, సమీపించు: 2: చూ, వ్యాపించు.

తారనిలు, —పై — (సమీపి చుటకు.—కా. 8, అ. 91; వ్యాపించుటకు.—ఉ. రా. 1, అ. 121.)

తారనిల్లు, —పై —

తారస్థాయి, అం: చూ, ఉత్పతమము

తారక్రియలు, అం. లేపనము, చలనము, పాతము, భ్రమణము, ప్రవేశనము, నివర్తనము, విష్కామము, సముద్వృత్తము. ప్రాకృతము, (9).

తారాజ్యస్య, వా. వి: చూ, బాణసంచు.

తారాడు, దే. ఆ. క్రి. 1. (తారి + అడు): చూ, తిరుగులాడ: 2. చూ, జీరాడు.

తారాపథము, సం. వి. ఆ. పుం ఆకాశము: చూ, వ్యోమము. 1.

తారాపీట, ద్వ. వి: చూ, రూ.తాపీట.

తారి, వై. వి అటాడించెను సూత్రధారి: చూ, సూత్రధారుడు.

తారిణి, సం. వి. ఈ శ్రీ బొద్దదేవి: చూ, భార్య.

తారిఖు, వా. వి: చూ, రోజు: చూ, దినము.

తారు, దే. ఆ. క్రి. 1. తిరుగు. రామ. 1, అ. 19: చూ, సంవ రించు: 2. పోవు: చూ, వెళ్లు. 3; 3. కదియు. స్వా. 3, అ. 18: చూ, సమీపించు.

తారుకాణము, దే. వి: చూ, రూ.తారుకాణ.

తారుకొను, దే. న. క్రి. రూ.తారుకొను. 1. కదియు: చూ, ప్రాపించు: శ్రే. 2. తారుకొలుపు.

తారుచు, దే. శ్రే. రూ.తారు. కదిలించు, తారజేయు.

తారుచువోడు, దే. వి రూ.తారుచువోడు: చూ, దూతుడు.

తారుణి, అం. ఖండములు ౯ రో నొకటి: చూ, ఖండములు

తారుణ్యము, సం. వి. ఆ. న. యౌవనము: చూ, వయస్సు.

తారుపు, దే. వి. రూ.తారుపు 1. తారుపు: 2. బరిణి. చూ, పాత్రము. 8.

తారుపుకత్తియ, ద్వ. వి: చూ, రూ.తాపి: కత్తియ.

తారుపుకత్తె, ద్వ. వి —పై.—

తారుపుది, దే. వి.—పై — (ఆ. పవా. నర. 88)

తారుమారగు, దే. ఆ. క్రి. రూ.తారుమారు అం. సం. మా. 88: చూ, వ్యత్యస్తమగు

తారుమారు, దే. వి రూ.తారుమారు: చూ, వ్యత్యయము.

తారేయుడు, సం. వి ఆ. పుం. 1. అంగముడు: చూ, వాన రము: 2. బుధుడు: చూ, రాహువు. 2.

తార్కాణ, దే. వి: చూ, రూ.తారకాణ ప్రభా. 3, అ. 85.

తార్కాణము, —పై—

తార్కాణించు, దే. న. క్రి. చూ, రూ.తారకాణించు. ప్రభా. 4, అ. 115.

తార్కిక ప్రమాణములు, అం. ప్రత్యక్షము, అనుమానము, ఉప మానము, శబ్దము. (4).

తార్కికడు, సం. వి ఆ. పుం. తర్కశాస్త్రము తెలిసినవాడు: ఆక్షపాదకుడు, ఘటశాసి.

తార్కొను, చూ, రూ.తారుకొను (కడియు.—ప చ నా. 1, అ. 338; తార్కొలుపు.—భా. 3, స్కం. 927.)

తార్జ్యశైలము, సం. వి ఆ. న. గరుడ పచ్చ దాళవలనఁ బుట్టినది: చూ, రసా.జనము.

తార్జ్యుడు, సం. వి ఆ. పుం. 1. గరుత్మంతుడు: చూ, హావాహనుడు: 2. అనూరుడు చూ, సూరసూరుడు.

తార్జు, దే. శ్రే: చూ, రూ.తారుచు.

తార్జువాడు, దే. వి: చూ, రూ.తారుచువాడు.

తార్జు, దే. వి. చూ, రూ.తారుపు.

తార్జులాడు, దే. ఆ. క్రి. (తార్జుల + అడు) పెంపుడు పొట్టలు కోడి మొదలగునవి) జగితమాడు: చూ, వాటు లాడు.

తార్జుకత్తియ, ద్వ. వి: చూ, రూ.తాపికత్తియ.

తార్జుకత్తె, —పై.—

తార్జ్యము, సం. విజ. తిరింపదగినది.

తాటు, దే. ఆ. క్రి. 1. అడఁగు. ఉ. హరి 3, అ. 5: చూ, స్రుక్కు. 4; 2: చూ, ములుగుపడు.

తాటుమాటు, దే. వి. క్రమము తప్పుట చూ, వ్యత్యాసము: విజ. 2 క్రమము తప్పినది: చూ, వ్యత్యస్తము.

తాటుమాటుపడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తాటుమాటు + పడు): చూ, వ్యత్యస్తమగు.

తారికి, సం. వి ఈ. శ్రీ. తాటిల్లు: చూ, సుత. 2.

తాతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, తాకి.

తాలద్వజుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: బలరాముడు: చూ, హాలాయుధుడు: 2. భీష్ముడు: చూ, కాలినెరు.

తాలపర్ణి, సం. వి ఈ. శ్రీ. మురయనెడు గ్రంథ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్థము.

తాలభృత్తు, సం. వి. ద్. పుం. బలరాముడు; చూ, హలాయుధుడు

తాలమర్దలము, సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొక వాద్యము; చూ, స్వరము. 2.

తాలము, చూ, రూ.తాళము.

తాలస్వరములు, అం. 1. "ఇ ఈ చ ఛ జ డ ఘ య శ";

2. ఇ ఈ ఎ ఏ లు గూడిన చజలు తాలవ్యములు.

తాలాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. యసునా; చూ, నది.

తాలాకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. చూ, బలరాముడు.

తాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నేయిరికి; చూ, భూమ్యాదికి;

దే. వి. (1) పున్నె. పాండు. 4, ఆ. 144; చూ, ముగళ సూక్రము (చూ, భూషణము. 2.)

తాలిచు, దే. స. క్రి. కూరలు మొదలగునవి తిరుగబోయు. తిరు బోయు.

తాలింపు, దే. వి. 1. తిరుగబోయి; చూ, సాతాళిపు; 2 తాలిం చి. కూర. పాండ. 2, ఆ. 24; చూ, కాకిము 6.

తాలిక, దే. వి. మెలిక; చూ, లంకె.

తాలిదొట్టు, ద్వ. వి. 1. చూ, తాలి (1); 2. మంగళసూత్రపు దొట్టు, దొట్టు, మినుక; చూ, భూషణము. 2.

తాలిమి, దే. వి. రూ.తాల్మి-తాళిక. 1. ఓరిమి; చూ, శాంతము.

1; 2. ధైర్యము. కళా. 7, ఆ. 206; చూ, స్వరము 1

తాలిమి: త్రియ, ద్వ. వి. రూ.తాలిమికత్తె ఓమివాంతరాలు: చూ, స్త్రీ.

తాలిమికత్తె, —పై—

తాలిమికాడు, దే. విజ: చూ, సహనుడు.

తాలీశవ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, చారి. 1. *

తాలీసప్రము, సం. వి. ఆ. న. 1. చూ, తాలీసప్రతి: 2; చూ, తాలి. 1.*.

తాలు, దే. వి. ఎన్నుతీసి యెండిపోయినపైక, తుచ్చదాన్యము: చూ, దాన్యము.

తాలుచు, దే. స. క్రి. రూ.తాల్చు. 1. ధరించు: చూ, వహించు; 2. నూలు పిరిపెట్టు; 3. తిరి:లు వేయు; 4. దారములోనగు వానిపేను; 5. విండిలోనగువానిని, మెలికలులోనగు వాని చేతతో తట్టియెత్తు.

తాలుపు, దే. వి. ధరించుట, రూ.తాల్పు: చూ, పెట్టుకొనుట.

తాలుమూలము, సం. వి. ఆ. న: చూ, అంకిలి. 1.

తాలుపు, సం. వి. ఉ. న. = దాకువ-తాడ-దిప్పుడ-తొడ: చూ, నె.వి.

తాలుపుక, అం. 1. పురుష లక్షణంగములు 18 త్. నొకటి. (తాలుపులు = నెలపులు. — పక్కడ శసమమైన రాజగును. రక్తవర్ణముతైన ధనిభోక్తయగును. నీలవర్ణములైన దరిద్రులగును): చూ, లక్షణంగములు: 2. స్త్రీ లక్షణంగములు 18 త్. నొకటి. (తాలుపులు = నెలపులు — ఎఱ్ఱగనున్న శుభ వతియు అదృష్ట తియు నెగును. తెల్లనైన దానియగును. నల్లనైన దరిద్రురాలు, దు:ఖ-తురాయి అగును.): చూ, స్త్రీ లక్షణంగములు.

తాలూకా, వా. వి. పరగణా. జిల్లాలో నొకభాగము. "కాకినాడ తాలూకా." "రాజమహేంద్రవరము తాలూకా."

తాలూని, వా. వి. యొక్క: విజ. చెందినది; సంబంధించినది. "నాతాలూకు ఆస్తి."

తాల్చు, దే. స. క్రి: చూ, రూ.తాల్చు; (దారములోనగు వాని పేనుటకు. — ఉ. హరి. 5, ఆ. 131.)

తాల్చు, దే. వి. చూ, రూ.తాల్చు.

తాల్మి, దే. వి: చూ, రూ.తాల్మి.

తావకాళ్ళు, దే. వి. బ. (తావలము + కాళ్ళు) వీతమెత్తువాడు కాళ్ళుచాచుకొనుటకు అమర్చిన పట్టెలు రూ.తావకోళ్ళు.

రావకేనము, సం. విజ నీది, త్వదీయము.

తావకోళ్ళు, దే. వి. బ: చూ, రూ.తావకాళ్ళు

తావలము, దే. వి. 1. రూ.తావళము. రుద్రాక్షలులోనగునవి గ్రుచ్చిన హారము. నై. 8, ఆ. 170; చూ, భూషణము. 2;

2. కండ్లకము; చూ, బంతి. 3.

తావత్, సం. ఆవ్య. 1. అంతయు; చూ, యావత్తు; 2. అంతాక, అందను; 3. అంతమాత్రము; 4. ప్రకృతసార్థకము: చూ, నేవాను; 5. పున్నమ అమవసరాలు.

తావరము, నై. విజ. = స్థావర. స్థిమైనది, స్థిరమెమునది.

తావలము, దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2 ఆవా.ము భార. ఆర. 5, ఆ. 47; చూ, ప్రాపు: 3. ఇల్లు: చూ, సదనము 1.

తావళము, దే. వి: చూ, రూ.తావళము.

తావారము, దే. వి: చూ, రూ.తావారము.

తావి, దే. వి. 1. పరిమళము: చూ, వాసన. 1; 2. కమల దాన్యము: చూ, దాన్యము.

తావిట్టు, ద్వ. వి. మలయ-ర్వతము: చూ, పర్వతము.

తావిగుబ్బలి, —పై—

తావితోటె: చిరచి, ద్వ. విజ. వంటచేయబడినది. పొసటినది, పొటిరపిడి: చూ, సంస్కృతము. 3.

తావినూనె, దే. వి. తావిగలనూనె, అత్తరు. చూ, ప్రభోధము.

తావిమోపరి, దే. వి. గంధవహుడగు గాలి. చూ, వాయువు.

తావిజకాడు, దే. వి. చూ, మచ్చుడు.

తావీజు, వా. వి: చూ, రూ.తావిజ. 1—2.

తావు, నై. వి. = స్థానమ్. రూ.తావు 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; వా. వి. 3. ఒకబండు కాగితము: రూ.తావు-తావు: 4: చూ, వజ్రపము.

తావుకొను, దే. ఆ. క్రి. నెలకొను: చూ, స్థిరపడు.

తావేజు, వా. వి: చూ, రూ.తావేజు.

తావేయ, వా. వి. తహవ్వలు: రుజువు; ఆరా.

తాసికీలు, వా. వి. బ. కొండెములు.

తాసీలు, —పై—

తాసీలదారు, వా. వి: చూ, రూ.తహశీలదారు.

తాహతు, వా. వి. గొప్ప, మరియుద

తాళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తాటిచెట్టు: చూ, తాడి. 1.

తాళము, సం. వి. అ. న. 1. పర్యతధాతు విశేషము; 2. చూ, హరిదళము; 3. తొగరిమన్ను: చూ, సూప్తజము. 2: 4. చిన్నబీగము: చూ, బీగము.

తాళములు, అం. చంచత్పుటము-రూ-చాచత్పుటము - షట్టితా పుత్రిక, సంపద్యేష్టము, ఉద్భట్టము. (5): చూ, తాళము 2.)

తాళములు, అం. మార్గక్రియలు, దేశ్యక్రియలు. 2).

తాళము, వై. అ. క్రి తాళమవేయు లక్ష్మీ. 2, అ 82: చూ, తాళము. 1 2

తాళి, వై. వి తాళమవేయువాడు. చూ, సీకారి

తాళాక్షరము, అం. చతురశ్రము, త్రిశ్రము, మిశ్రము, ఖండము, సంకీర్ణము. (5): (చూ, తాళము. 2.)

తాళపత్రము, సం. వి. అ. న. 1: ఆకు, కమ్మ, తాటాక; 2. చెవ్వాకు. చూ, భూషణము. 2.

తాళప్రాణములు, అం. గాఢర్య వేదమునందలి తాళావ్యయము నందున్నవి 10.— తాళప్రాణములు 12, మార్గప్రాణములు (తాళమార్గములు) 6, నిశ్శబ్దక్రియలు 4 + దేశ్యక్రియలు 4 = 8, అంగప్రాణములు 6, గ్రహప్రాణములు 4, జాతి క్రియలు 6, ముఖ్యతాళప్రాణములు 6 + జ్యోతాళములు 86 = 101, అయప్రాణములు 3, యలిప్రాణములు 6, ప్రస్తార ప్రత్యయ ప్రాణములు 19. మొత్తము 170. మఱియు సూదికములు (సూళానినప్తతాళములు) 7, వాద్యములు 4, తిలవాద్యములు 20, అన్యవాద్యములు 18, సుషిరవాద్యములు 10, పునవాద్యములు 6, పండితహావాద్యములు 6. మొత్తము 63 (చూ, స్వరము. 2.)

తాళమార్గములు, అం. (మార్గప్రాణములు) దక్షిణము, వారికము, చిత్రము, చిత్రతరము, చిత్రశమము 6. అచ్చిత్రిము, 7. (అతిచిత్రశమము.)

తాళము సం. వి. అ. న. రూ-తాలము. 1: చూ, బీగము. (పుం. అస కౌండలు; పుం. 2. పాడునపుడు చేతులతో చటచెడు చటపు. తద్విశేషములు ౧.— తాళప్రాణ : కాభేదము — (సం. — ప) అంగము, అడ్వితీయము, అక్షరము, అవిజ్ఞేయము, ఉత్తరక్రిడ, ఉద్భట్టము, ఉద్విక్షణము, ఉద్భిత్తిము, ఏకతాళము, కరుణాళము, కిల-రూ-కళ, కాష్ట, కుడిక్క కము, కృష్ణ, క్రియ, క్రిడము, ఖండము, రుద్రతాలము, తాళ మ్రుతీయము మొ (చూ, స్వరము. 2.) ౨ తాళమానాష్ట లవకాలము. (సం. ప.)— కాష్ట: ౩. తాళప్రాణక్రియాభేదము. (సం. ప.)— అనాపము: ౪ తాళప్రాణ జాతివిశేషము — (సం. ప) — ఖండము: ౫ వినిమిది యక్షిరములకాలము. — (సం. ప.)— అక్షితాళము: ౬ నృత్తిగీతాదలకాలము. — : చూ, పునము. 1: 2. అమృక్షిరమ యొక్క చతుర్థాగోచ్చారణము చేయునంతటికాలము. — బృటి. (మిగత విశేషాళము లకు 'స్వరము. 2.' ౧౪౧—(౨) చూడము.) 3. = తాడి రూ-తాడము. తాటిచెట్టు: చూ, శ్రీతాళము: 4. కత్తి. రుజ: చూ, వీడి. 2: 5. తాళమవేసెడు కించవాద్యము: చూ, వీడె: 6. తాడితెడుకంటె హెచ్చు: 7 యక్షదూపము: చూ, నజ్జ రసము: 8. చూ, హరి: 9: 9 షిల్లు: చూ, బాణము. 1: 10. అటచెయ్యి: చూ, : ౧౧. అం. 11. చూ, నశబ్ద

క్రియలు: 12. చూ, పునవాద్యములు: 13: చూ, ప్రణవ నాపములు: ౧౪ అక్షరకాలము:— అట, అట, అటతాళము, అంతాళము (చూ, సూదికములు.) దే. వి. (1) మల్లబ ధ విశేషము. భర. విరా. 2, అ. 18: చూ, మల్లశాస్త్రము: వై. వి (2) = తాల. తలుపు లోనగు వానికి వేసెడు తాళము: (చూ, తాళము. 1.) చూ, బీగము.

తాళమచెవి, వా. వి తాళమవేయుటకును తీయుటకును తగిన పొడవగు పనిముట్టు: చూ, బీగము

తాళములు, అం. ద్రుము, మటిము (మర్తము), రూపకము, త్రిపుట, జులె, అట, ఏకము (7): (చూ, తాళము. 2.)

తాళమూలి, సం. వి. అ. శ్రీ. నేలరాడు*. చూ, శిలీంధ్రకము, తాళవర్జితము. అం. చూ, గాయకదోషములు.

తాళపుంతము, సం. వి. అ. న: చూ, విరసనజ్ఞ

తాళశ్రుతియము, సం. వి. అ. పు. తాళప్రాణ: కాభేదము: చూ, తాళము. 2.

తాళసప్తత్రము, సం. వి. అ. న. =: చూ, తాళస పత్తిరి.

తాళములు (అంగప్రాణములు), అం. అచ్చిత్రిము (విరా మము), ద్రుతిము, లమపు. గురుపు, పుత్తము, కాక పాదము. (6).

తాళాచోహనాయము, న్యా తాటిచెట్టెక్కువాని నె.తదన:క నె.ద్రోయుమరన్నదీతి.

తాళావ్యయము, వా. 1. శివశక్తుల సామరస్యాత్మక రూపమే తాళము. మఱియు ఘోషధ్వనులతో తత్కర్మస్థము లయిన విరామకాలములతోనయిన సృత్యగీతవాద్యకాల పరిచ్ఛేదము తాళావ్యయము. దీనిని గుఱించి తెలుపునది తాళావ్యయము: వా. 2. కొట్టుట, తన్నుట. "సేకు పారము రాంన్నచో తాళావ్యయము తప్పదు."

తాళము, వా. వి. ౬: చూ, : న్నాత. అం. భా. ద్వీ 207. (తాళములు).

తాళి, సం. వి. ఈ. శ్రీ 1. = తాళి*. చూ, శ్రీతాళము: దే. వి రూ-తాళి. (1) : తరము, హారము నడుమను దెడు రత్నపు బిల్లు: చూ, భూషణము 2: 2) రూ-తాడము. తాళము, ఒకానొక హారము. ఉ. రా. 6, అ. 30: చూ, భూషణము. 2.

తాళింపు, దే. స్వ. క్రి. 1. జూబమాడునపుడు క్రింద వేయుటకై పాచికలను చేతనుంచుకొని యిటు నటు త్రిప్పు. ఉ. హరి, 3, అ. 64: వై. అ క్రి 2. తాళమవేయు. లక్ష్మీ. 2, అ. 82: తాళింపు, దరువువేయు

తాళిక, దే. వి 1. ఓచ్చు: చూ, శాంతము. 1: ఏద ? తాళి: ది: చూ, శాంతము. 3.

తాళియపు, దే. అ. క్రి. తాళ: అటు.

తాళితాళు, దే. అ క్రి. మూచ్చు. సా. బ. మా, 12: చూ సొమ్మ: ల్లు.

తాళినపత్తిరి, వై. వి = తాళినపత్తి (సం. ప) — తాళినపత్తిము. రూ-తాళినపత్తిము.

తాళింపు, అం. ఒకానొక భన్మము: చూ, భన్మములు.

తాళి. చె ప చూ, రూ-తాళి (1) (2). హరి: ౩, నను. — అచ్చ. సుం, కాం. 34.)

తాళికుడు, దే. వి. కార్యకర్త: చూ, వ్యవహార. 2.

తాళు, దే. అ. క్రి. 1: తాళి:యగు: చూ, శాంతించు: 2: చూ, సహించు: 3: అత్రవదక విచారించు: రూ-తాళుకొను, నిదానించు, నిబ్బరించు.

తాళుకొను, —వై.—

తాళుపాము, వా వి. 1. ఒకానొ బాలక్రీడ: చూ, బాలక్రీడ: 2. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. (ఇట్లు తాళిపాము.)

తాళాము, దే. వి. రూ-తావారము. స్తంభముల పీఠానికి ది-చిన సోపా: చూ, సదనము. 1.

త్రి

తి, వా. వ్యాకరణంబున—1. అట్లుమొదలగు శబ్దంబుల తివర్ణంబుల తాగమ-బును రేఫంబున కొక్కటికి లోపంబునగు: 2. విభక్తి పరంబగునపుడు గోయప్రభృతుల తుడియక్షరంబు తివర్ణంబునగు: 3. టి-తివర్ణంబులు పరంబులగు: పు డుత్వంబున కిత్వంబునగు: 4. టి వర్ణంబు పరంబగునపుడు క్రిందు-మీడు-ముందు పువర్ణంబుల యత్వంబున కిత్వంబునగు: 5. ఔపవిభక్తికముల తృతీయాన ప్రములకత్వంబుదేశంబు బహుళంబుగానగు. (4—5 అర్థంబుల యత్వంబులు 'తి'కి సంబంధించినవిగాన విట వివరింపబడియె.)

తింట, దే. వి. తినుట: చూ, సాపాటు.

తిండి, దే. వి. 1. భోజనము: చూ, సాపాటు: 2. ఆహారము. 3. ఆ 34: చూ, సాదము. (1).

తిండికత్తియ, ద్వ. విణ. రూ-తిండికత్తె. తిండిపోతు: చూ, త్రీ.

తిండికాడు, దే. విణ. రూ-తిండిడు: చూ, భక్షకుడు.

తిండిపోతు, దే. విణ. 1: చూ, తిండికత్తియ: 2: చూ, తిండికాడు.

తిండిడు, దే. విణ: చూ, రూ-తిండికాడు.

తిండుకిని, సం. వి. ఈ. త్రీ: అగ్నిమేది*.

తింతిరి, సం. వి. ఈ. త్రీ చింత*: చూ, బహుపత్ర.

తింతిర, సం. వి. అ. త్రీ.—వై.—

తింతిడము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, తింతిరి*: న. 2. చింత పండు: చూ, తింతిణికము.

తింతిడి, సం. వి. ఈ. త్రీ: 1: చూ, తింతిరి*: 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4.

తింతిడిక, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, తింతిరి*.

తింతిడిము, సం. వి. అ. న: చూ, తింతిడము.

తింతిలి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, తింతిరి*:

తింతిలిక, సం. వి. అ. త్రీ.—వై.—

తింతిడికము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-తింతిడిము - తింతిణికము.

తింతిడి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, తింతిరి*.

తింతిణికము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-తింతిడికము.

తింకడుము, సం. వి. అ. పుం. = చూ, తుమ్మిక-తుమ్మికి.

తికమక, దే. వి. 1. కలశ. సా. 1. అ 34: చూ, సంతాపము: 2: చూ, సంత్రమము: 3: అంగములయొక్క అస్వాధీనత. భాగ. 8, స్కం. 308.

తికమ:గొను, దే. అ. క్రి. (తికమ: + కొను) 1: చూ, సంత్రమించు. భాగ. 8, స్కం. 27: 2. అంగములయొక్క అస్వాధీనతను పొందు: తికమకలాగు.

తికమ:లాడు, —వై.—

తికము, వై. వి. 1. = త్రిక. ముడ్డిపూస: చూ, రూ. టి: వై. న. 2. = త్రిక. మూడు: చూ, మూడు.

తికోషము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తిమి 2.

తిక్క, దే. వి. రూ- త్రిక. 1. విచ్చి: చూ, వెట్టి. 1: 2. విచ్చి వాడు: చూ, వెట్టివాడు: 3: చూ, పైత్తము. (చూ, ధా.పు)

తిక్కగొను, దే. అ. క్రి. (తిక్క + కొను) విచ్చెత్తు: చూ, వెట్టెత్తు

తిక్కటమ గొట, దే. వి. కలశ: చూ, సంతాపము.

తిక్కటిక, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, రూ. తిక్కణి*.

తిక్కడి, దే. వి. మూలుడికెడు చిప్పదురు: చూ, తర్కుపు.

తిక్కణిక, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, మట్టిసగడము.

తిక్కన, అం. కివుల ముగ్గురిలోనొకడు: చూ, కవుల (కతని యిటిపేరు కొట్టరువువారట.) (గ్రామనామము ఇంటి పేరయ్యెనందురు.) చూ, కొట్టరుపు-కిట్ట.

తిక్కళ-కిరయ్య, జా. పట్టు వీడని వాడు.

తిక్త, సం. వి. అ. త్రీ. కిటుకిరోహణి* చూ, శకలాపరి. 1.

తిక్తకర్కొటకి, సం. వి. ఈ. త్రీ. కందవల్లి*: చూ, వంద్యా కర్కొటకి.

తిక్తగుంబ, సం. వి. అ. త్రీ. కానుగ*: చూ, కాదమ్మము.

తిక్తబీజ, సం. వి. అ. త్రీ. పెద్దచేడు అనుగు*: చూ, సొఱ.

తిక్తము, సం. వి. అ. న. 1. చేతిసొల్ల*: చూ, పొట్ల: పుం.

2: కనరు, చేడు.(సం. ప.)—కటువు: వి. 3. సుగందము గలది, కషాయము, నురభి: చూ, వాసన: 4. చేదైనది.

తిక్తవారము, సం. వి. అ. పుం. 1. తుమ్మెదల మైథునము: చూ, సంయోగము: 2. పిశాచము పట్టిన మనస్సు: చూ, హృదయము. 2.

తిక్తకాకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేత పుష్పము: 2. చంద్ర*: చూ, వెలిచంద్ర.

తిక్తాలాబువు, సం. వి. ఉ. పుం. చేతిసొఱ*: చూ, సొఱ.

తిగ, వై. న. = త్రిమి. రూ-తివ-తి "తే-ఉన్నవాడికడే తిగ-కన్ను లేవి, శుభుడ, చును." (చంద్రాలో-ము. 15.): చూ, మూడు.

తిగ-టి, ద్వ. వి. (తిగ + కన్ను) ముక్కంటి. అచ్చ. అ. కాం. 13: చూ, శిశువు. 1.

తిగకాళుడేవర, ద్వ. వి. నిప్పు: సాం. దే. 12: చూ, వహ్ని. 1.

తిగప్రోడదాయ, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. (ఇట్లు తిగప్రోలు వేటకాడు.)

తిగవంచ. ద్వ. న. రూ-తీవంచ: చూ, నాలుగు.

తిగియు, దే. న. క్రి. రూ-తివియు. అకర్షించు: చూ, రెమ్ము.

తిగుచు, దే. న. క్రి. రూ-తివుచు.

తిగుచువాడు, ద్వ. వి: ఈచ్చువాడు. (సం. ప.)— కర్షకుడు. రూ-కర్షకుడు.

తిగ్మము, సం.వి. అ. న. 1. పెట్ట: చూ. వేడిమి; విణ. 2. వేడిమికలది: చూ. వేడిమి.

తిట్ట, దే. వి. గుట్ట. భార.ద్రోణ. 5, ఆ. 193; భార. విరా. 5, ఆ. 154: చూ. రాశి. 1.

తిట్టాట, దే. వి: చూ, శాపము. 1.

తిట్టాడు, దే. స. క్రి. (తిట్ట+అడు) తిట్ట: చూ, శపించు.

తిట్ట, దే. వి. 1: చూ, తిట్టాట. పాండు. 5, ఆ. 270; 2. అపదూలు: భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 331: చూ, నెగ్గింపు; స. క్రి. 3: చూ, తిట్టాడు. కళా. 4, ఆ. 19; 4. దూలు: చూ, నెగ్గించు.

తిట్టవడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తిట్ట+వడు): చూ, వీటిబోవు.

తిట్టవాటు, ద్వ. వి: చూ, తిట్ట. 2.

తిడియ్యి, దే. వి. 1. రథము పాటునప్పటి మోతయం దగు ద్వస్యసుకరిణము: చూ, హూహూ; 2. రథము పాటునప్పటి మోత: చూ, స్వరము. 2.

తిడింగిణి, అం. విన్నాణములు 32 లో నొకటి: చూ, విన్నాణములు.

తిడింగి, అం.—పై.—(ఇట్లు సింగిణి.)

తితడిపు, సం. వి. ఉ. పుం, న. రూ-తీతడిపు. చాలని. (తె. ప) —జల్లి-జల్లెడ.

తితిక్ష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 2; అం. 2: చూ, శమాదులు.

తితిక్షువు, సం. విణ. ఉ: చూ, సహనుడు.

తిత్తి, వై. వి. = శ్రుతి. 1. కొలిమితిత్తి: చూ, భక్త; 2. మృగములతోలు. స్వా. 4, ఆ. 60: చూ, బెరడు. 1; 3. ఒలిచి సుతిపోయుట కేర్పరచినతోలు: చూ, బెరడు. 1; 4: చూ, తత్తెర; 5. కత్తులతిత్తి: చూ. హడపము. 2; 6. వక్కాకుల తిత్తి: చూ, హడపము. 2; 7. అసిమి: చూ, సంవి.

తిత్తికాడు, వై. విణ: చూ, సుతికాడు.

తిత్తిరి, సం. వి. ఇ. పుం. =: చూ, తీతువు.

తిథి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1. = తేది. పాద్యమి లోనగునది. (శుక్లపక్షము మొదటనుండి కృమముగా ఐదేసి లఘులు నంద, భద్ర, జయ, రిక్త, పూర్ణ యను నామములు కలవి యగును.): చూ, లిథులు; 2. అర్చితిము, చార్దదినము: చూ, సాంవత్సరిము; అం. 3: చూ, పంచాంగములు: (చూ, అంగము. 9); 4: చూ, దినాంగములు; 5. తద్వి. — మూడువారములు కూడినతిథికి. — అవమము, త్రిద్యుస్పృక్కు: (చూ, దినము.)

తిథిప్రణి, సం. వి. ఇ. పుం. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.

తిథులకు అధిపతులు, అం. పాద్యమికి-అగ్ని, వి-బ్రహ్మ, త-పార్వతి, చ-విష్ణుశ్వరుడు, పం-ఆదిశేషుడు, ష-కుమార స్వామి, స-సూర్యుడు-ఆ-శివుడు, న-అష్టవసువులు, ద-దిగ్గజములు, ఏ-యముడు, ద్వా-విష్ణువు, త్రి-మన్మథుడు, చతు-కలిపురుషుడు, పౌ-చంద్రుడు, అమా-పితృదేవతలు: (చూ, తిథి.)

తినాసము, వై. వి. = తినిశము. నెమ్మి*: చూ, స్వందనము:

తినిపించు, దే. స. క్రి. తినునట్లుచేయు.

తినిపించువాడు, దే. వి: చూ, ఆశయిత.

తినిశము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, తినాసము.

తిను, దే. స. క్రి: చూ, సాపడు.

తినుకు, దే. వి. 1. ముక్కి-ముక్కి విప్పించుట: చూ, యాతన; ఆ. క్రి. 2. ముక్కి-ముక్కి విప్పించు: చూ, విప్పించు.

తినుట, దే. వి. తివబడుట: చూ, భుక్తము. 1.

తినువాడు, దే. వి. కుడుపరి: చూ, మ్రింగువాడు.

తిన్న, దే. విణ. 1. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; 2. యుక్తము. పాండు. 2, ఆ. 121: చూ, యోగ్యము. 2; 3. తిమ్మ, విమ్మళము: చూ, స్వస్థము; 4. సూటి, ఋజువు (అనియు): చూ, లక్ష్యము. 1; 5. సౌమ్యము. భార. సౌ. 1, ఆ. 80. సవరణ-రూ-సవరణము: (చూ, సౌమ్యము.)

తిన్నగా, దే. ద్వి: చూ, ఒయ్య. 1.

తిన్నదనముగలవాడు, దే. వి: చూ, సరళుడు.

తిన్నన, దే. వి. 1. మనోజ్ఞత. అం. భా. త్ప. 14: చూ, హృద్యము; 2. యుక్తత: చూ, యోగ్యము. 2; 3. తిమ్మన, స్వస్థత: చూ, స్వస్థము; 4. మయివడి-రూ-మెయివడి-మైవడి: చూ, సౌమ్యత; 5. ఋజుభావము. పాండు. 3, ఆ. 94: చూ, హృద్యము.

తిన్నియ, దే. వి. రూ-తిన్ని-తీనియ-తీనె. అచ్చ. ఆ, కాం. 10: చూ, వేదిక.

తిన్నె, 1.—పై.—; 2. గవవివాకిట వాటముగ నేర్పఱచిన మట్టిదిబ్బ, హస్తినఖము: దిబ్బ.

తిపరతాండము, వా. వి. మనస్సునకు కుదురుపాటు లేకుండఁ జేయుట. (“తిపరతాండము పెసరపప్పు.”)

తిపిరి, వా. వి: చూ, సొఱకాయ.

తిపిరికిన్నెర, వా. వి. సొఱకాయచే రచించిన వాద్యము: చూ, వీణ.

తిపురుకట్టు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

తిప్ప, వై. వి. = ద్వీప. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2. చిన్న కొండ: చూ, పర్వతము; 3. ఉద్గ. వసు. 1, ఆ. 137. చూ. రాశి. 1.

తిప్పకాయ. దే. విణ. ఆకతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2. (ఇట్లు దీప్తకాయ.)

తిప్పతీగ, దే. వి. రూ-తిప్పతీగె*: చూ, సోమవల్లి (దీని నుండి తిప్పనత్తు తీయుదురు. ఇది జ్వరములమీద పని చేయును.)

తిప్పత్రిమ్మరి, ద్వ. వి. 1. కోతి. అచ్చ. కిష్కిం. కాం. 28: చూ, వానరము; 2. కొండచిలువ: చూ, సర్పము.

తిప్పతెల్లు, ద్వ. వి. ఇజ్జకము*: చూ, బాణ.

తిబిరి, దే. వి. 1. మాటుపాటు: చూ, వ్యత్యయము; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము; వా. వి. 3. లెక్కలలోని పొర పాటు. (తేడా.)

తబ్బి, దే. వి. ముందటికి కుట్టు పోనిచ్చుచు వెనుకకు మరలించి మరలించి కుట్టెడు గట్టిపట్టు: చూ, సూత్ర. 1.

తిమి. సం. వి. ఇ. పుం. 1. నూలుయోజనముల పొడవుగల చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2. మున్నీరు: చూ, సముద్రము. 1. [మత్స్యము. 1.

తిమింగిలము, సం. వి. అ. పుం. తిమింగి మ్రింగెడుచేప: చూ,

తీర్థిరించు, దే. అ. క్రి. ప్రకాశించు. కాశీ. 3, అ. 235: చూ, హవణిల్లు.

తీర్థరము, దే. వి. తప్పు: చూ, సొంటు.

తీర్థ, సం. వి. ఆ. త్రి. ఊరగోగు*: చూ, మృదుద్రుమము.

తీర్థకంటక, సం. వి. ఆ. త్రి: చూ, దృష్టావేశ*.

తీర్థకర్మ, సం. వి. న్. పుం. తీర్థమగు కర్మగలవాడు: చూ, ఆయశ్శాలికుడు.

తీర్థగంధ, సం. వి. ఆ. త్రి. 1. ఓమము: చూ, యవాని; 2. నల్లావలు: చూ, సర్వపము.

తీర్థగంధము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1; 2. పెద్దతుమ్మి*: చూ, తుమ్మికి; 3. నెరవెంద*: చూ, నరవెంద.

తీర్థతుండము, సం. వి. ఆ. పుం. దోమ: చూ, మశకము. 1. తీర్థపత్ర, సం. వి. ఆ. త్రి. ఉప్పి*: చూ, లవణి.

తీర్థము, సం. వి. ఆ. న. 1. = తీర్థము. వెట్ట: చూ, వేడిమి; 2. విషము: చూ, విసము. 1; 3. పోరు: చూ, యుద్ధము; 4. ఇందుప్పు: చూ, లవణము. 1; 5. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; పుం. 6. గాజుప్పు: చూ, లవణము. 1; విణ. 7. చుట్టకైనది: చూ, రొద్రము. 3; 8. వాడియైనది: చూ, మిడి. 4.

తీర్థసారము, సం. వి. ఆ. పుం. ఇప్ప*: చూ, మధూకము. తీరు, దే. న. క్రి. వాడిచేయు. పంచ. వేం. 2, అ. 197.

తీరువు, వై. వి. = తీర్తిరి. (సం. ప).—అర్చసారము, ఖరకోణము, ఖరక్వాణము, తీర్తిరి: తద్వి-తీర్తిరి పక్షం సమూహము.— (సం. ప).—తైర్తిరము.

తీర్తేత, వా. అవ్య. నీరసము.

తీనియ, దే. వి. రూ-తిన్నియ. అచ్చ. యు, కాం. 439: చూ, వేదిక.

తీనె,—వై.—

తీపాడు, దే. అ. క్రి. (తీపు + ఆరు): చూ, మనోజ్ఞమగు.

తీపి, దే. వి. 1. తీపు. కమ్మనిరసము: చూ, మాధుర్యము; 2.

కోరిక: చూ, వాంఛ; విణ. 3. కమ్మనిది: చూ, మధురము.

తీపు, దే. వి. 1. కమ్మన: చూ, మాధుర్యము; 2: చూ, యాతన;

3. అరటిగెలలోని అత్తము. ఆం. భా. ద్వి. 58: చూ, పూగుత్తి; విణ. 4. కమ్మనిది: చూ, మధురము; ఆం. 5:

చూ, రసములు.

తీపుద్రాడు, దే. వి. (తీపు + ద్రాడు) వేటాడుటకుదగిన సాధనము: చూ, వాగుర.

తీమునగ, ద్వ. వి: చూ, రూ-తియ్యమునగ*. ఆం. భా. ద్వి. 44.

తీయ, దే. విణ: చూ, తీపి. 3.

తీయదోస, దే. వి. తియ్యనిదోస*: (చూ, దోస): చూ, హరి వాణము.

తీయన. దే. వి: చూ, తీపు. 1-5.

తీయము, దే. వి: చూ, రూ-తియ్యము. విణ. 3, అ. 182.

తీయమునగ, ద్వ. వి: చూ, రూ-తియ్యమునగ.

తీయు, దే. అ. క్రి. 1. తొలగ: చూ, విరియు. 5; 2.

కృశించు: చూ, సొటసొటవోవు; 3. తగ్గు: చూ, స్రుక్కు, 9; న. క్రి. 4. ఈడ్చు: చూ, రెమ్ము; 5. కొను: చూ, విలుచు; 6. వెలయిచ్చికొను; 7. వేయు. హరిశ్చ. 4, అ.

119: చూ, విసరు. 8.

తీయువాడు, దే. వి: చూ, గ్రహీత.

తీరణకన్యాయము, న్యా. ఒడ్డున కొంగ జపముచేయుచున్నట్లుండి చేప చేరువకు రాగా లటుక్కునబట్టి మ్రింగుననురీతి.

తీరము, సం. వి. అ. న. 1. = దరి. ఒడ్డు: చూ, రోదస్సు; 2. తగరము: చూ, లోహము. 1.

తీరు, దే. వి. రూ-తీరు. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2. శరము: చూ, బాణము. 1; 3. రీతి: చూ, విధము. 1; 4. మంజులము. వేం. ఆం. 56: చూ, హృద్యము; 5. సౌగంధ: చూ, సౌందర్యము; 6. సంది: చూ, సాప్తపదీనము; అ. క్రి. 7. చచ్చు: చూ, మరణించు; 8. చక్కబడు, యుక్తమగు: చూ, పరిపడు. 2; 9. శక్యమగు. నిర్వ. 7, అ. 76: చూ, సిద్ధించు; 10. చెడు: చూ, నశించు; 11. పాయు: చూ, విరియు. 1; 12. అవకాశపడు.

తీరుకు, దే. వి. ఒకానొక నాట్యగతి: చూ, నాటకము. 1. (తీరుకులు = కోపులు.)

తీరుచు, వై. ప్రే. = తీర. (రూ-తీరు-తీరుచు-తీరుపు) దేశ్యమని శ. ర). 1. నెఱవేర్చు, తీర్చుచేయు (అని కొందఱు): చూ, సవరించు; 2. చక్కబఱచు, దిద్దు. విణ. 1. అ. 132: చూ, సవరించు; 3. నృత్తగీతవాద్యములు సమముకావించు; 4. నాశముచేయు; 5. పాయజేయు: చూ, పాపు.

తీరుపరి, దే. వి. రూ-తీర్పరి. (తీరుపు + అరి) 1. న్యాయాధిపతి: చూ, స్వామి. 3; 2. చారుడు: చూ, వేగువాడు; విణ. 3. అధిపతి: చూ, ప్రభువు. 2; 4. కార్యనిర్వాహకుడు. జై. 8, అ. 57: చూ, సమర్థుడు.

తీరుపు, దే. వి. రూ-తీర్పు. 1. న్యాయము, తెగతెంపు, ఉ. రా. 6, అ. 139: చూ, సత్యము. 1; 2. చక్కబాటు; 3. తాళమానలయ: చూ, నాటకము. 1; 4. బాకీని తీర్చుట; వా. 5. దాన్యాదులుగొనినవారు అమ్మినవారి కిచ్చెడు పద్ధు.

తీరువ, దే. వి. (రూ-తీరువాయి-తీర్వ.) పంటపెట్టువాడు రాజున కిచ్చెడు సీటిపన్ను: చూ, సిస్తు. 1.

తీర్పు, వై. ప్రే: చూ, రూ-తీరుచు- (దేశ్యమని శ. ర.) చక్కబరచుటకు.—భార-విరా. 1, అ. 101: నాశముచేయుటకు.—భార. ఉద్యో. 2, అ. 273. సవరించుటకు.—భార. విరా. 1. అ. 54; నృత్తగీతవాద్యములు సమముకావించుటకు.—ఉ. రా. 6, అ. 139.

తీర్థము, సం. విణ. దాటబడినది: చూ, లంఘ.

తీర్థంకరుడు. సం. విణ. తీర్థకరుడు, బుద్ధదేవుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.

తీర్థకరుడు,—వై.—

తీర్థకాకన్యాయము, న్యా. కాకి గంగాదితీర్థములయందు మునుగునుగాని దానివలనగలుగు ఫలము నెఱుగదను రీతి.

తీర్థమాట, మి. వి. తీర్థమాట. కాశీ. 5, అ. 48: చూ, స్నానము. 1.

తీర్థమాడు, మి. అ. క్రి (తీర్థము + అడు) స్నానముచేయు: చూ, నీళ్ళాడు; ప్రే. 2. తీర్థమార్పు. కాశీ. 6, అ. 270.
 తీర్థము, సం. వి. అ. న. 1. మహాష్టలు స్నానముచేసిన పుణ్యోదయము: చూ, సలిలము; 2. పుణ్యనది: చూ, నా; 3: చూ, రేవు. 1-2; 4. నూతి దగ్గరి నుండెడు తొట్టి: చూ, నిసానము. 1; 5. పుణ్యక్షేత్రము: చూ, భూమి. 1; 6. జన్మము: చూ, యజ్ఞము; 7. నియమనగ్రంథము: చూ, శాస్త్రము; 8. ఉపాయము: చూ, వెరవు; 9. భాజనము: చూ, పాత్రము. 6; 10. తీరజస్సు, ముట్టునెత్తురు: చూ, రేతస్సు. 1; 11. ఉపాధ్యాయుడు. (శ. ర): చూ, రీప్యము; 12. మంత్ర (శ. ర): చూ, తీర్థుడు.
 తీర్థయాత్ర, అం. (గంగాది తీర్థములు సేవించుట): చూ, శుభన రహితములు.
 తీర్థరాజి, సం. వి. ఇ. పుం. కాశీ: చూ, దేశము. 176: (చూ, క్షేత్రములు.)
 తీర్థవాసి, సం. విణ. (న. ఈ. న.) తీర్థసేవచేయువాడు: తైర్థికుడు.
 రీప్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రీర్థము. 11-12.
 తీర్పురి, చూ, రూ-తీరుపరి.
 తీర్పు, దే. వి: చూ, రూ-తీరుపు. (చక్రబాటునకు—భార. ఉద్యో. 4, అ. 193.)
 రీతిమి, దే. వి. అక్షర, పోరామి. భార. విరా. 1, అ. 128: చూ, వ్యాపారము. 1.
 రీతిక, దే. వి. తీటుబడి, అవకాశము: చూ, సందు. 6.
 రీతి, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-తీరు. (నశించుటకు.—భార. ఉద్యో. 4, అ. 273; పాయుటకు.—భార. ఆది. 4, అ. 19; అవకాశపడుటకు.—భార. ఉద్యో. 3, అ. 102.)
 రీతిగడ, దే. వి. 1. రూ-తీరుదల. తీటుగడ, ముగియర: చూ, సమాప్తి. 1; 2: చూ, తీతిక.
 తీటుచు, వై. ప్రే. = తీర: చూ, రూ-తీరుచు.
 తీరుదల, దే. వి: చూ, రూ-తీరుగడ. ఉ, రా. 6, అ. 302.
 తీటుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, నశించు. పంచ. వేం. 1, అ. 696.
 తీటుపాటు, ద్వ. వి: చూ, తీతిక.
 తీటుపు, వై. ప్రే: చూ, రూ-తీటుచు. రాఘ 1, అ. 42. (దేశ్య మని శ. ర.)
 రీటుబడి, దే. వి: చూ, తీతిక.
 రీలగు, దే. అ. క్రి. (తీరు + అగు) రూ-తీలుపడు. అడగు: చూ, స్రుక్కు. 4.
 రీలు, దే. వి. రోపల నణగియుండుట: చూ, స్తబ్ధము.
 రీలుపడు, ద్వ. అ. క్రి. తీలగు. పాండు. 4, అ. 18: చూ, స్రుక్కు. 4.
 తీలుపాటు, ద్వ. వి: చూ, పీలుపాటు. వై. 7, అ. 52.
 తీవ, వై. వి. = దీర్ఘ: చూ, రూ-తీగ.
 తీవంచ, ద్వ. స. (తిగ + వంచ) మూడునొకటి “సీ. వామాక్షి యొకితే తీ-వంచవేయుమటన్న, నది శిల్పిరాక యె-ట్లగు

నటంచు” చమ. 1, అ. 43; పండి. పురా. 125. పొ.
 తీవంచమోములదిట్ట. ద్వ. వి. సర్వోము దేవర. సాం. దే. 5: చూ, బ్రహ్మ. 1.
 తీవరపడు, వై. అ. క్రి. (తీవరము + పడు): చూ, సంభ్రమించు.
 తీవరపాటు, వై. వి. తీవరపడుట: చూ, సంభ్రమము. 1.
 తీవరము, వై. వి. = తీవ్రము. త్వరితము: చూ, స్యదము.
 తీవరించు, వై. స. క్రి. త్వరితపడు. శశాం. 4, అ. 24.
 తీవరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. చేపలబట్టువాడు: చూ, వలబేడు (శ. ర); 2. సముద్రుడు: చూ, సముద్రము; వై. వి. (1). = తీవర: చేపలుబట్టువాడు: చూ, వలబేడు (పురుషోత్తమ: పీయము.)
 తీవియ, వై. వి. = దీర్ఘ: చూ, రూ-తీగ. అచ్చ. బాల, కాం. 189.
 తీవిరము, దే. వి: చూ, రూ-తీట.
 తీవె, వై. వి. = దీర్ఘ: చూ, రూ-తీగ.
 తీవెసరులు, వై. వి. ఒకరకమువట్లు: చూ, ధన్యము.
 తీవ్ర, సం. వి. అ. త్రీ. 1. నల్లవలు: చూ, సర్వము; 2. కటుకరోహిణి: చూ, శకులాదని. 1; 3. తీగగిటికి: చూ, తృణము. 1.
 తీవ్రగంధ, సం. వి. అ. త్రీ. ఓమము: చూ, యవాని.
 తీవ్రగంధము, సం. వి. అ. పుం. కారుబడమ: చూ, బుడమ.
 తీవ్రము, సం. వి. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హేరాశము. 1; విణ. 2. అభిరము: చూ, హేరాశము; 3. మిక్కిలి వేడిమి గలది: చూ, వేడిమి; 4. కారముగలది: చూ, కారము. 1; 5. = తీవరము. శీఘ్రము: చూ, స్యపిము; అం. శ్రుతు: 22 లో నొకటి: చూ, శ్రుతులు.
 తీసికొను, దే. స. క్రి: చూ, కొను. 6.
 తీసివేత, వా. వి. ఎత్తివేత: చూ, వ్యవహారము.
 తీసివేయు, దే. స. క్రి. 1. ఖండించు: చూ, నెలగు; 2. తగ్గించి వేయు: చూ, ఎత్తివేయు. 1; 3: చూ, తగ్గించు; అ. క్రి. 4: చూ, వ్యయించు.

తు

తు, సం. అవ్య. 1. పాదపూరణమందు వర్తించును: “తరస్తు రాజంతం”, త్వర్వాహేత్య: పాదపూర్ణా వితిశేష: చూ, చ. 1; 2. అయ్యవే; 3. విశేషమందు వర్తించును “పూజ్యాగౌ: కవీలాతు పూజ్యతరా:”: చూ, హేరాశము. 1; 4. నిశ్చ య్థాకిము. “వేదాస్తుప్రమాణం”: చూ, సత్యము; 5. మర్యాదయందు వర్తించును. (పూజయందు వర్తించును.) “వేదాధ్యస్తు ద్విజాతీనాం”: చూ, సన్తానము; 6. హేత్యర్థము. “ద్విజస్తుజల దైశ్చనాభవిప్రీవృష్టిసంహతి:”: చూ, హేతువు. 1; 7. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 8. విద్దుర: చూ, స్వప్నము. 2; 9. దూరమునుండి పిలుచుట: చూ, సంబోధ నము; 10. గుండ్రంపు: చూ, వికారము. 1; 11. మేలు: చూ, శుభము; 12: చూ, లాభనము. 1.
 తుంగ, సం. వి. అ. త్రీ. 1. జమ్మి: చూ, శమి: దే. వి. (1) తుంగమునై, నిడుమునై, (అని కొందఱు): చూ, తృణము. 1.

తెగులుగొంటు, దే. విణ. రూ-తెవులుగొంటు. తెవులుగొంటు. 1. వ్యాధిగ్రస్తుఁడు: చూ, వ్యాధితుఁడు; 2. వ్యాధిగ్రస్తురాలు: చూ, స్త్రీ: 3. వ్యాధిగ్రస్తము: చూ, రోగము. 1.

తెగులుగొను, దే. అ. క్రి. (తెగులు + కొను): రూ-తెవులుగొను, తెవులువడు.

తెగు, దే. వి. 1. తెంపు: చూ, సాహసము; 2. దాకృత్వము: చూ, వితరణము.

తెగుడు, ద్వ. అ. క్రి. (తెగు + వడు) భేదము: చూ, వేరుపడు.

తెచ్చు, దే. స. క్రి. తీసికొనివచ్చు: కొనివచ్చు. (సం. ప.):— ఆనయించు.

తెచ్చుట, వా. వి. పొందుట: (సం. ప.)—ఆయము — రూ— ఆకేయము, ఆహారణము, ఆహారము, ఆహృతి: తప్తి:— పొందింపదగినది. — ఆనేతవ్యము.

తెచ్చువాడు, వా. వి: చూ, ఆనేత.

తెటిక, దే. వి తెప్ప: చూ, హోదము.

తెటుక, వా. వి. వంపు, ఎగుడు దిగుడు. “మంచపుపట్టెఁ తెటుకగానున్నవి”: 2. తేడా, భేదము. “నీమాఁ తెటుకగ నున్నది.”

తెట్ట, వై. వి. = దట్ట. ప్రోవు: చూ, రాశి 1.

తెట్టగిలఁడు, ద్వ. అ. క్రి. (తెట్టగిలన్ + ఁడు) రూ-తెట్టగిలు. తెట్టగిల్లు, తెల్లవాలు: చూ, స్వాస్థ్యము: పక్ష.)

తెట్టగిలు, దే. అ. క్రి. — వై. —

తెట్టగిల్లు, — వై. —

తెట్టతెన్ను, ద్వ. వి. మంటాపథము, సంసరణము, మంటలతో, గూడిన యేనుగుఁడారి: చూ, మార్గము. 1.

తెట్టతెరువు, — వై. —

తెట్టి, దే. వి. (రూ-తెట్టియ-తెట్టువ-తెట్టె తొట్టి-తొట్టువ.) 1. నీటి మీఁదిమట్టి: 2. పెరుగుమీఁదితెట్టె చూ, మీఁద.

తెట్టియ, వై. వి. రూ-తెట్టె. 1.— వై.—: 2. తేనెపెర, తెల్ల: చూ, యధుపటము: 3. తృణకాష్ఠావిభారము: రూ-తెట్టువ-తెట్టె.

తెట్టు, దే. వి. కంచెకోట: చూ, ప్రాచీనము. 1.

తెట్టువ వై. వి. 1. నీటియందుగాలి కొక ప్రక్కఁజేరిన తృణాది సమూహము. లక్ష్మి. 3, అ. 110: చూ, రూ-తెట్టియ. 3; 2. ఎర్గము ఉ, రా. 3, అ. 78: చూ, సమూహము.

తెట్టువట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (తెట్టువ + కట్టు) నీటియందు తృణాది కము గాలి కొక ప్రక్కఁజేరు నిష్ఠ. 1, అ. 61. రూ-తెట్టు వలుట్టు-తెట్టెట్టు, తెట్టువలుగొను-తెట్టెఁగొను.

తెట్టువలుట్టు, — వై. —

తెట్టువలుగొను, — వై. —

తెట్టువు, దే. వి. కంచెకోట: చూ, ప్రాచీనము. 1.

తెట్టె, వై. వి. 1: చూ, రూ-తెట్టియ. 1-2-3; 4. రూ-తెట్టెను. గుంపు: చూ, సమూహము

తెట్టెము, వై. వి: చూ, రూ-తెట్టె.

తెట్టెలుగట్టు, ద్వ. అ. క్రి. (తెట్టె + కట్టు) ప్రోవకొను: చూ, రాసివడు.

తెట్టెలుగొను, (తెట్టెలు + కొను) — వై. — ఉ, హరి. 3, అ. 27.

తెట్టె, వై. వి. = తండువు-తండ్రా. రూ-తెట్టె. 1. కొయ్య గరిఁతె: చూ, దర్వి. 1. (చూ, పాత్రము. 3.); 2. పదవ త్రోవెడుపంక: చూ, వీరి. 2.

తెట్టెనకుఁ బాకగుణము తెలియునా, లో. ఉదా — “ఉ క రవు గావు హ ర్తవునుగా వఖిరక్షిపిగావు నీవు స, త్కి ర్తిధురీణ యి. తకును గృప్తుఁడె మూఁము గాన పుణ్యవి, స్ఫూర్తియుఁ బాపవైకృతముఁ బూరుపుఁబొందునె యస్వతింతరిన్, వర్తిలు చున్కిఁ దెడ్డనకు వచ్చునె పాఁగుణగుణావళి?” (పాండు రంగ మాహాత్యము. 6, అ. 45.)

తెట్టెముతకొంగ, ద్వ. వి. జలపక్షివిశేషము: చూ, నికము

తెనమణు, దే. అ. క్రి. పరుండు చూ, శయించు.

తెనంగు, తెనుగు, వై. వి. = త్రినగ. రూ-తెలుగు అంద్ర భాష. య. 1, అ. 1: చూ, భాష. 1.

తెనఁగువాడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-తెలుఁగువాడు.

తెన్నువాడు, వా. వి. — వై. —

తెన్నీరి, దే. వి. రీతి: చూ, విధము. 1.

తెన్ను, దే. వి. 1. దారి చూ, మార్గము. 1; 2. కష్టము: చూ, మందలము. 3.

తెన్నుండు, దే. అ. క్రి. రూ-తొన్నుండు. పరుండు: చూ, శయించు.

తెప్ప, దే. వి. 1. రూ-తేప. తేపిక: చూ, హోదము; 2. రూ-తేస. ప్రోవు వను. 1, అ. 189: చూ, రాశి. 1.

తెప్పదెరలఁగ, దే. ద్ర. క్రి. విః. అతిశ్రుము: చూ, స్యవము 1.

తెప్పఁదేలు, దే. అ. క్రి. 1. (తెప్పఁన్ + తేలు) 1. ఓం లాడు: చూ, తేలు. 4: ప్రే. 2. తెప్పఁదేచ్చు. 3. రా. 9, అ. 262.

తెప్పఁదేలుట, జా. ఓంలాడుట. “నిచ్చనిచ్చలు గ్రొత్తలె యెఱ్ఱించు, భే-నంబులఁ దెప్పఁదేలుచుండె.” (తిక్కన రసాయనము.)

తెప్పి, వా. వి. ముగితి తుదను దర్శములోపల నుండెను ఎఱ్ఱని కుది: రూ-తొప్పి

తెప్పిట్లు, దే. అ. క్రి. అపాయముఁబండితేలు. రూ-తెప్పిటిలు-తెప్పిటిల్లు తెప్పిటు-తేటు.) ఉ, రా. 3, అ. 333: చూ, నేకరించు.

తెప్పిటిలు, — వై. —

తెప్పిటిల్లు, — వై. —

తెప్పిటు, — వై. —

తెప్పున, దే. ద్ర. క్రి. విః: చూ, తెప్పదెరలఁగ

తెబక, దే. వి. 1. మొత్తము: చూ, సమూహము; వా. 2. తేరగా వచ్చినసొమ్ము, లాటరీలో వచ్చినసొమ్ము. (శత్రుసర్కారు లోవాడు.)

తెమక, దే. వి: చూ, శ్లేషము

తెమలు, దే. అ. క్రి. 1. చలించు. పంచ. నా. 2, అ. 209: చూ, సలించు; వా. 2. తెఱచిచేసికొను

తెమలుచు, దే. ప్రే తెఱచిచేసికొను రూ-తెమచ్చు.

తెలుపు, —వై.—

తెమ్మ, వై. వి. 1 = తేమ: చెమ్మ: చూ, పదను. 2:

2. రోష్ణము మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1.

తెమ్మ, వా. స. క్రి: చూ, రూ-తే.

తెమ్మెర, దే. వి. (తెమ్మ + ఎర) 1. చల్లగాలి, మలయమాకు
తము విజ. 3, ఆ, 40: చూ, వాయువు; 2 చిలుగాలి,
మండమాగుతము: చూ, వాయువు (ఎరశబ్దమునకు స్పృతి
యందు గలియర్థమని తెలియవలయును)

తెమ్మెరకొడుకు, ద్వ. వి: చూ, భీముడు. సాం. మా 12.

తెమ్మెరచెలి, దే. వి. అగ్ని. సాం. దే. 12: చూ, షహ్ని. 1.

తెయిలక్కలు, వా. వి. బ. 1. ఒకరకము గంతులు. “తెయి
లక్క తెయ్యి అని అడెను”; 2. కపటనాటకము. “సీతెయి
లక్కలును నీకమాషాలును నావగ్గఱునకిరావు.”

తెర, వై. వి. 1. = తరంగ. ఆం. ఉ, హరి. 4, ఆ 218: చూ,
వీచి. 1; 2. మలుగుచీర. భార. సా. 1, ఆ. 147: చూ,
వస్త్రము. 3. అడ్డువల: చూ, వల. 1; 4 = తిరస్కరిణి.
గండవడము: చూ, వస్త్రము; 5. తట్టి: చూ, వేటతెర; బ.
6: చూ, పరంపర. భార. సభా. 1, ఆ. 228; 7. అడ్డుపాటు;
చూ, వ్యవధానము. 3: వా. 8. నాటకాదులయందు క్రింద
కును మీదకును లాగెడు చిత్రవర్ణములుగల (నీను) అడ్డు
వస్త్రము; 9. తోలుబొమ్మలులోనగు ఆటలయందు బొమ్మల
నాడించుట కనువుగఁగట్టిన తెల్లనిబట్ట.

తెరగు, దే. వి. రూ-తెలుగు. 1. రీతి: చూ, విధము. 1;
2 దారి: చూ, మార్గము. 1.

తెరవాచ, ద్వ. వి. డమాను, ఓడకొయ్యకుఁగట్టు తఁతుపటము:
చూ, దాచ. 2. (చూ, వస్త్రము.)

తెరతెర, వై. వి. (విడువకసాగునది) కాచన, (పరంపర):
చూ, వెల్లి. 4: వా. 2 పరంపర. “వానికి పగ్గు తెరతెరగా
వచ్చుచున్నది.”

తెరనాటకవృజుగాలు, మి. వి. బ: చూ, బొమ్మలాటవాండ్రు.

తెరసి, దే. వి: చూ, తెర. 7.

తెరయ్యాగ, దే. వి. తూనీగ. ఆం. భా. ద్వ. 86: చూ, చక్షిక.

తెరల, దే. వి. కబళము: చూ, సాపాటు.

తెరలవాలు, దే. ఆ క్రి. (తెరల + పాలు) రోలుగు :
చూ, విరియు. (స్వార్థమున పాలు)

తెరలి, దే. వి. గుంపు: చూ, సమూహము.

తెరల, దే. వి. 1. రూ-తెరతెర-తెల్ల. పరంపర. పాండు. 1,
ఆ. 184: చూ, వెల్లి. 4: ఆ. క్రి. 2. తొలగు: చూ,
విరియు. 5: 3 బయలుదేలు. జై. 3, ఆ. 57: చూ, వెళ్ళు.
3: 4. కలగు. భార. కర్ణ. 3, ఆ. 52: లక్ష్మీ. 3, ఆ. 36:
చూ, సంక్షోభించు: 5. చచ్చు. ఆం. భా. తృ. 87: చూ, మర
ణించు: 6. నీళ్ళలోనుంచి కాగి సలసల పొంగు:
రూ-తెల్ల.

తెరలు, దే. ప్రే. తెరలచేయ. రూ-తెరలు. భార ద్రో. 1
ఆ. 147.

తెరల్లు, —వై.—

తెరలుడు, దే. వి చూ, ప్రయాణము.

తెరవ, దే. వి. రూ-తెలుపు. అడుది: చూ, త్రి.

తెరవాలు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తెర + పాలు) జిడ్డుదేటి తెరగట్టు:
(తెర = అల).

తెరవు, దే. వి. (రూ-తెరగు-తెరకువ-తెరువు-తెర్వు-తెలుపు.)
దారి: చూ, మార్గము. 1.

తెరవేట, ద్వ. వి. తెరయెత్తి అడెడువేట: చూ, వేట. 3

తెరవేటకాడు, ద్వ. వి. తెరయెత్తి వేటాడెడువేటకాడు.
స్వా. 4, ఆ. 41: చూ. వేటకాడు.

తెరుకువ, దే. వి దారి: చూ, రూ-తెరవు.

తెరువుమఱపు, దే. వి. రూ-తెలుపుమఱపు. అనిస్మారము: చూ,
విస్మృతి.

తెరువరి, దే. విజ. (తెరువు + అరి) దారినడచువాడు: చూ,
పా థుడు.

తెరువాటిడు, దే. విజ. (తెరువాటు + ఊడు) రూ-తెరువాటు
కాడు, దారివాగు: చూ, మ్రుచ్చు. 1.

తెరువాటు, దే. వి. (తెరువు + అటు) (చొంగలు) దారికొట్టుట,
అభిగ్రహణము: చూ, మ్రుచ్చిలి.

తెరువాటుకాడు, దే. విజ: చూ, రూ-తెరువాటిడు.

తెరువు, దే. వి. దారి. ఉ, హరి. 8, ఆ. 28: చూ, రూ తెరవు.

తెల్ల, చూ, రూ-తెరలు.

తెల్వ, దే. వి. చూ, రూ-తెరవు.

తెలు, దే. వి. రూ-తెల్లు. 1. అగ్ని: చూ, షహ్ని 1: 2 అడ్డ
పాటు: చూ, వ్యవధానము. 3: విజ. 3. తెలుపయినది.

తెలుగు, దే. వి. 1. రూ-తెరగు. రీతి. అచ్చ. యు, కాం. 37:
చూ, విధము. 1; 2. చక్కన. భార. ఆర. 7, ఆ. 158:
చూ, సౌందర్యము; 3. సంధి. భార. ఉచ్ఛో. 3, ఆ. 262:
చూ, సాప్తపదీనము.

తెలుగువడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తెలుగు + పడు) 1. సంధియగు,
ముడివడు. భార. ఉచ్ఛో. 1, ఆ. 21: చూ, సంధించు: ప్రే.
2. తెలుగుపఱచు.

తెలుకువ, దే. వి. 1. తెలివి. భాగ. 1, స్కం 89: చూ, బుద్ధి:
2. ఉపాయము. స్వా. 2, ఆ. 20: చూ, వెలుపు.

తెలుకొను, దే. ఆ. క్రి. (తెలు + కొను) బయలుదెడలు:
తెలు.

తెలుగంటి, దే. వి. (బ. తెలుగంటులు) (తెలు + కన్ను) 1. అని
మిషుడు. ఉరా. 1. ఆ. 319: చూ, వేడుపు; 2. అనిమి: త్రి:
చూ, వేలుపులు. 2: 3. చేప, అనిమిషము: చూ,
మక్ష్యము. 1.

తెలుగంటిదోనము తెచ్చినలావరి, ద్వ. వి. గరుక్మంతుడు. వేం.
ఆం. 18: చూ, హరివాహనుడు.

తెలుంటిచూడు, దే. వి. కల్పవృక్షము. సాం. దే. 19: చూ,
వేడుపుచెట్టు.

తెలుంటియన్నులు, దే. వి. బ: చూ, అచ్చరలు.

తెలుంటిదేడు, దే. వి. ఇ ప్ర. య. చూ, సహస్రీ పుడు.

తెలుచ, దే. స. క్రి. తెలుపిజేయు.

తెలుచుట, దే. వి: తెలుప. (సం. ప) — ఉద్ఘాటనము.

తెలుసోటిమొకము, ద్వ. వి. (తెలుసోరు + మొకము): చూ, సి.హము.

తెలుస, దే. వి. 1: చూ, తెలుచు: 2. ఓర్పు: చూ, శాంతము. 1: 3. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3: విణ. 4. ములుగు లేనిది: చూ, తెలుసి. 3. వా. వి. 5. నుఖము: తెలుసి.

తెలుసి, దే. వి. 1. పకాళము. భార. ఆర. 6, ఆ. 310: చూ, సందు. 6: 2. తలపైబరువుదిగిపోవుట: విణ. 3. ములుగు లేనిది తెలుస-రూ-తెలిసి. (సం. ప) — అవకాళము: వా. 4. బాళి: 5: చూ, తెలుస. 5. వి. ఆ. చూ, రూ తెలుస. 3.

తెలుపుమఱపు, ద్వ. వి. 1. (చిత్రస్వాస్థ్యము తప్పింపుడు కలుగు, మఱపు: చూ, రూ-తెలుపుమఱపు: 2. అకటవికటము: చూ, వ్యత్యయము

తెలుమొగము మొకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము.

తెలులు, దే. ఆ. క్రి. 1. వాసన, బయలు వెడలు: చూ, తెలు కొను: 2. మరచించు. సాం. మా. 36: చూ, సమయము.

తెలుస, దే. వి. (తెలు + వా) అడుది. భార. ఆర. 4, ఆ. 296: చూ, రూ-తెరవ

తెలువామొకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము. 1.

తెలుపు, దే. ఆ. క్రి. 1. దారి: చూ, రూ-తెరవు. 2. రూ-తెలుగు. ఓటి. అచ్చ. ఆ. కాం. 22: చూ, విధము. 1.

తెలుపుగాపరి, ద్వ. వి. కోల్పులి. సాం. తిర్య. 1: చూ, కూర్చూలము. తెలిసి, దే. వి. రూ-తెలుస-తెలుసి-తెరవి. 1. అడ్డపాటు: చూ, వ్యవధానము. 3: 2. అరచి: చూ, విరామము: విణ. 3: చూ, తెలుసి. 3.

తెలుసు, దే. వి. తెలివి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

తెల్లు, దే. విణ. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1: 2: చూ, తెలు. 2.

తెలి, వై. విణ. = ధవళ. రూ-తెల్లి. (అమేదితమందు తెలితెలి) కుక్కనర్ణము. ప. చ. నా. 5, ఆ. 19: చూ, వర్ణము. 6.

తెలికపిండి, వై. వి. = తిలపిష్టము: చూ, రూ-తెలికపిండి.

తెలికలు, వై. వి. = తిల: చూ, నువ్వులు.

తెలికవాడు, వై. వి. = తిలఘాతుక: చూ, తెలుకులవాడు.

తెలిగ, వై. వి. = త్రిలింగ. రూ-తెలిగ. 1. త్రిలింగదేశ కూడ్రుడు, నాలవకొలమువాడు: చూ, కూడ్రుడు: 2. త్రిలింగదేశమునందలి యొకానొక కూడ్రజాతి: చూ, కూడ్రుడు: 3. ఆజాతివారు (వృత్తియందు దీర్ఘమునకు ప్రాస్యము. ఉవా.—తెలిగ(గా) బలిజెలు. (బ. తెలిగలు-తెలిగలు.)

తెలిగాఢ్యబ్రాహ్మణులు, అం. కృష్ణయజుర్వేదమును, ఋగ్వేదమును కలరు వీరు క్రమముగా ఆపస్తంబ ఆశ్వలాని కాత్యాయన సూత్రముల ననుష్ఠించువారు. వీరిలో ఓంప తెలిగాఢ్యమని, చవిటితెలిగాఢ్యమని ద్వివిధము. వీరిలో గ్రామ పాచకారి (పురోహిత) వృత్తివలన జీవించువారు కొంత కాలమునకు నింద్యముగఁ జూడఁబడిరి: చూ, బ్రాహ్మణులు.

తెలిచు, దే. న. క్రి: చూ, రూ-తెలుచు (ఇది వెలుచు క్రియ వంటిదిగా నుండవచ్చును.)

తె.తె. బోవు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తెలితెలి + బోవు): చూ, వెల్వెలఁబాటు.

తెలితెలివాలు, — వై.— అచ్చ. బాల, కాం. 78; 2. తెల్ల తెల్లవాలు: చూ, వేపు.

తెలితెలివాలు, (తెలితెలి + పాటు). 1.—వై.—అచ్చ. బాల, కాం. 78; 2. తెల్లగా తెల్లవాలు: చూ, వేపు.

తెలినాకు, ద్వ. వి. తెల్లని సన్నపు తములపాకు. రూ-తెల్లినాకు. 2, ఆ. 17.

తెలవాలు, ద్వ. ఆ. క్రి. రూ-తెల్లవాలు 1. ఉవయమగు: చూ, వేపు: 2. తెల్లనగు: చూ, వెల్లబాటు.

తెలి, వై. విణ. 1 = ధవళ. తెల్లనిది. “తెలిసవ్వు”: చూ, వర్ణము. 6: 2. నిర్మలము, తేట, నిచ్చలము: చూ, నిర్మల్యము: 3. కంచము. రూ-తెలి: చూ, పాత్రము. 6: 4. పక్వ మృతము: చూ, హవిస్సు. 1.

తెలికపిండి, వై. వి. రూ-తెలికపిండి, గానుఁగిండి. (సం. ప): తిలపిష్టము, విశ్వాకము.

తెలికలు, వై. వి. = తిల: నువు-రూ-నువ్వు. నూగు-రూ-నూవు. బొట్టుగు-రూ-బొట్టువు (వృత్తియందు ఏకనచ నాంతము. తెలికపిండి మొ.): చూ, నువ్వులు.

తెలికవాడు, వై. వి. = తిలఘాతుక: చూ, రూ-తెలుకులవాడు.

తెలికాకి, వై. వి. ధూంక్తము: చూ, వాయసము. 1.

తెలిగ, వై. వి. = స్థాలికా. కంచము: చూ, పాత్రము 6.

తెలిగంటి, ద్వ. వి. (తెలి + కన్ను) ధవళాక్షి, అడుది. ఉ, రా. 2, ఆ. 137: చూ, స్త్రీ.

తెలిగాము, వై. వి. = ధవళగ్రహ కుక్కలు: చూ, కుక్కలు.

తెలిగిబ్బ, ద్వ. వి. ఈశవృషభము. ఆం, బా. ప్ర. 14: చూ, వృషభము. 1.

తెలిగొను, ద్వ. ఆ. క్రి (తెలి + కొను) ప్రమాదము చేయుచు.

తెలిదమ్మి, వై. వి. (తెలి + తమ్మి) (రూ-తెల్లదమ్మి-వెలిదమ్మి-వెల్లదమ్మి) పుండరీకము: చూ, పవ్వము. 1.

తెలిదమ్మికంటి, ద్వ. వి. (తెలిదమ్మి + కన్ను) పుండరీకాక్షి: చూ, విష్ణువు 1.

తెలిదీవిమన్నీడు, — వై.—

తెలిదేమ్మరి, ద్వ. వి. ఎరచిల్లపులుగు (ఒకానొకచేప అని కొందఱు): చూ, మత్స్యము. 1.

తెలివక్కము, వై. వి. = ధవళపక్షము. రూ-తెలివక్కము. కుక్కపక్షము: చూ, పక్షము. 1.

తెలిపిట్ట, వై. వి. = ధవళపిట్టన్. శ్వేతగరుత్తు: చూ, హంస. (ఇట్లు తెలిపులుగు.)

తె.పె.పె.వాడు. వా. వి. చూ, అవేదకుడు.

తెలిమొకము, వై. వి. = ధవళమృగ: చూ, సి.హము.

తెలిమొదపు, ద్వ. వి. కామధేనువు: చూ, ధేనువు.

తెలిమోముపక్కి, వై. వి. = ధవళముఖపక్షి. గరుత్మంతుడు: చూ, హరివాహనుడు.

తెలియ, వై. వి. = స్థాలికా: చూ, రూ-తెలి.

తెలియమి, వా. వి. అప్రసిద్ధి: చూ, రహస్యము.

తెలియు, దే. ఆ. క్రి. 1. ఎఱుకపడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 102: చూ, వివేకమగు: 2. తేటపడు. కై. 8, ఆ. 65: చూ, విశదమగు: 3. మేలుకొను: చూ, లేడు. 2: 4. ప్రసన్నత

నొందు. భార. భీష్మ. 1, ఆ 102: చూ, వెలయు; స. క్రి.
 5: ఎర్గు - రూ-ఎలుగు, కను, కనుగొను - రూ-ఎన్గొను.
 తెలియేలు, ద్వ. వి. ఆకాశగంగ. చూ, నది.
 తెలవరి, వా. పి: చూ, విద్వాంసుడు.
 తెలివాక, ద్వ. వి. చూ, తెలియేలు. సాంబ. దే 18.
 తెలివి, దే. వి. 1. ప్రసన్నత, తేలి, తేలు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ.
 263: చూ, కుద్దము. 3: 2. ప్రకాశము, కాంతి. చూ,
 వెలుతురు. 3: రూ-తెలివిడి, వివేకము. భార. ద్రో 2, ఆ.
 213: చూ, బుద్ధి: 4 తెలుపు. స్వా. 3, ఆ. 23: చూ,
 వర్ణము 6: 5. దేహాత్మాది భేదజ్ఞానము: చూ, బుద్ధి (ఇది
 3 వ అర్థము చూడుము): 6. గెలిచి భార. ద్రో. 2, ఆ.
 375: చూ, వికాసము: 7. (నీళ్ళు) తేలుట. స్వా. 3, ఆ 23
 తెలివితే, ద్వ. విణ. ప్రాజ్ఞ, వివేకముగలది (ఆక్షరి): చూ,
 ప్రి.
 తెలివికాడు. దే విణ. రూ-తెల్వికాడు. 1. ప్రాజ్ఞాడు: చూ,
 విద్వాంసుడు. 2. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.
 తెలివిడి, దే. వి. 1 తెలివి. చూ, హృల్లెము. 2: 2. దృష్టా
 తము: చూ, నిదర్శనము. 1: 3. తెలియజేయుట.
 తెలివితేటలు, జా. నిర్మలమైనబుద్ధి. "నీతెలివితేటలు మంచివి"
 "వాడు తెలివితేటలు గలవాడు."
 తెలివితేలితనము, వా. వి: చూ, మలుపు 2.
 తెలివితేలివాడు, వా. వి: చూ, స్తబ్ధుడు.
 తెలియ్యడు, ద్వ. వి: చూ, చున్మడుడు. వేం. ఆ. 8.
 తెలిసిల్లు, వా. వి: చూ, శివుడు. ఆం. పదా. నుర. 10.
 తెలుకులవాడు, వై. వి. = తిలఘాతక: రూ-తెలకవాడు—
 తెలుకులి - గాండ్రవాడు. (సం. ప)—తిలఘాతకుడు.
 తెలుగు, తెలుగు వై. వి = తిలింగ: చూ, రూ-తెనుగు.
 తెలుగువాడు, ద్వ. వి: రూ-తెలువాడు. తెనుగువాడు-తెన్న
 వాడు. (సం. ప)—అంధుడు.
 తెలుకులి, వా. వై వి =: చూ, తెలుకులవాడు.
 తెలుచు. దే. స. క్రి. రూ-తెలుచు-తెల్పు. 1. మొక్కు రాసు.
 1, ఆ. : చూ, నమస్కరించు: 2. తేర్చు: చూ, తెలుపు.
 9 భార. విరా. 4, ఆ 227: 3. ప్రార్థించు. కళా. 6, ఆ
 268: చూ, వేడికొను.
 తెలుపాటు. ద్వ. ఆ. క్రి. (తెలుపు + ఆటు) (రూ-తెలుపువాటు.
 తెల్లవాటు. తెలవాటు-తెల్పాటు.) . తెల్లన: చూ, వెల్లబాటు:
 2. ఉదయమగు: చూ, వేపు.
 తెలుపు, దే. వి. 1. ఉలుపు: చూ, విక్రాంతి. 2: వై. వి. 2. =
 దవళ. (రూ-తెల్ల-తెల్లన-తెలి-తెల్ల.) దావళ్యము చూ,
 వర్ణము. 6: 3. మిక్కిలి గరగర: చూ, పరిశుద్ధి: 4. మేహ
 రోగము: చూ, రోగము. 1: విణ 5. తెల్లపిడి: చూ, పర్ణము.
 6. ఆం. 6. పంచరంగులలో నొకటి: చూ, రంగులు: ప్రే
 7. ఎఱిగించు: చూ, బోధించు: 8. మేహకొలుపు. భార. ఆ.
 7, ఆ. 252: చూ, కుబోదయము: 9. తేర్చు: చూ, తెలుచు.
 2: 10. తెలియజేయు.
 తెలుపుడు, దే. వి. ఎలు. రూ-తెల్పుడు: చూ, సూచకము

తెలుపుకునేయు, ద్వ. స. క్రి. (తెలుపుకు + చేయు) ఎఱిగించు:
 చూ, సూచించు. (రూ-తెల్పుననేయు.)
 తెలుపువాటు, ద్వ. ఆ. క్రి. (తెలుపు + వాటు) తెలుపాటు.
 లక్ష్మి. 3, ఆ. 13: చూ, వెల్లబాటు
 తెల్ల, వై. వి = స్థానిక. స్థాని. భోజనపాత్రము, కంచము.
 రూ-తెలియ: చూ, పాత్రము. 6.
 తెల్లవాడు, వా. వి: చూ, రూ-తెలుగువాడు.
 తెల్పు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-తెలుచు.
 తెల్పుకు, దే. వి: చూ, రూ-తెలుపుకు
 తెల్పుకునేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, రూ-తెలుపుకునేయు
 తెల్ల, వై. విణ. 1. = దవళ: రూ-తెల్ల. తెల్లనైనది: చూ,
 వర్ణము, 6: 2. రూ-తెల్లమి-తెల్లము, తేట-రూ-తేటతెల్ల: చూ,
 స్పష్టము
 తెల్లఉల్లి, వా. వి: చూ, వెల్లులి *
 తెల్లపిల్లికొట్టు, ద్వ. వి. కాష్ఠపాటలి*. చూ, స్థాని 2
 తెల్లకలువ, వై. వి. = దవళకైరవ. రూ-తెల్లకల్వ. కైరవము*.
 ఆ. భా. ప్ర. 164: చూ, పద్మము. 1.
 తెల్లకల్వ, —వై.—
 తెల్లకాకి, వై. వి: చూ, రూ-తెలికాకి
 తెల్లకొక్కెర, వై. వి. బిలక: చూ, బకము:
 తెల్లగొర, ద్వ. వి. అర్జకము*: చూ, పర్ణానము.
 తెల్లగడ్డి, వై. వి: చూ, వెల్లులి*.
 తెల్లగన్నెరు, ద్వ. వి: చూ, హయమారకము*.
 తెల్లగట్టి, ద్వ. వి. శలవీర్య*: చూ, తృణము. 1.
 తెల్లగిజేరు, ద్వ. వి: చూ, వృక్షేతువు*.
 తెల్లగలువ, వై. వి. =: చూ, రూ-తెల్లకలువ*.
 తెల్లగినియ, వై. వి: చూ, శిరీషపత్ర*.
 తెల్లగనె, వై. వి: చూ, శుకనామము. 1.
 తెల్లగుబ్బలి, ద్వ. వి. కైలాసపర్వతము వేం ఆ. 77. చూ,
 పర్వతము.
 తెల్లగురిగింజ, ద్వ. వి: చూ, శ్వేతిపాకి*.
 తెల్లగురిజ, వై. వి. — వై. —
 తెల్లగోరంట, వై. వి. నైరేయకము*: చూ, మహాసహ.
 తెల్లచెన్నంగుడు, ద్వ. వి. బి ఒకరకము*: చూ, బాన్యము.
 తెల్లచెఱుగు, ద్వ. వి. తేజనకము*: చూ, హరిత. 1.
 తెల్లచెఱుగువండు, జా. అతిమధురిమకై కల్పనజేసిన వస్తువు.
 జా. — "కుదనము కమ్మవలపుం జెంచినచందమునఁ దెల్ల
 చెఱుగునెఱుందై, సుందరియగు నక్కన్నియ, యుండెఁ
 బ్రాయఁబువిడువ నాయతమామెన్." (కవికర్తరసాయనము.)
 తెల్లజుము, వై. వి. రూ-తెల్లజుము. పృత్యర్థి: చూ, శణము.
 తెల్లజుము, —వై. —
 తెల్లజిల్లు, వై. వి. శ్వేతజీరకము*: చూ, సుషవి 2.
 తెల్లజిల్లేడు, ద్వ. వి. అల్కరము*: చూ, పిండిము.
 తెల్లడాలుమెకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము 1.
 తెల్లకగరము, వై. వి. ఖరకము: చూ, లోహము. 1.
 తెల్లకుమ్మ, ద్వ. వి. సోమవల్కము*: చూ, పిట్టచిరము.

తేలుదోగు, వా. అ. క్రి : చూ, తోలూడు.

తేలువాయిదము, ద్వ. వి. అనద్దము, తేలు:ప్పిన వాద్యము : చూ, వీణ.

తేలూడు, వా. అ. క్రి : తేలుదోగు, ఒలియు న. క్రి. — ఒలుచు.

తోలెము, దే. వి : చూ, రూ- తోడెము.

తోవ, దే. వి. 1. కలుప, ఆం. పదా. 6-49 : చూ, పద్యము. 1; 2. కొణిగ, వల్లి. ఆం. భా. ద్వి. పుర. 21 : చూ, పద నము. 1.

తోకము, పా. ఒకానొకవృత్తము. ఉదా. — భ, భ, భ, గగ. 7 యతి. "తోయజిలోదన-తోడగుమయ్యా."

తోపిణి, అం : చూ, తంత్రములు.

తోసము, వై. వి. = చూ, సంతోషము. సా.. మాన. 23.

తోసిరాజు, మి. వి. 1. తొలగదగిన రాజు. విజ. 1, ఆ. 103. (చదరంగమునందలి పరిభాష. దీనిని భాషాంతరమందు పహా అందురు. "తోసిరాజు అటకట్టు"; జా. 2. లక్ష్మము చేయ కు. డుట.

తోసివేయు, వా. స. క్రి. 1 తీసివేయు. 2. (నవా) కొట్టివేయు.

త్రా

త్రా. దే. అ. క్రి : చూ, రూ- తవు-తగు

త్రాపాము, దే. వి. (త్రాడు + పాము) : చూ, రూ-తవుటిపాము.

త్రాడు, దే. వి: చూ, రూ- తవుడు.

త్రాత్రకము, సం. వి. అ. న. స్మృతగీతవాద్యములు మూడును గూడుట, నాట్యము. (చూ, ఉద్దేశము. చూ, లాస్యము.)

త్రాత్రుడు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, రూ-తవులత్రుడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 185.

త్రా, దే. అ. క్రి : చూ, రూ-తగులు. (తవులునకు — భార. ఆర. 1, ఆ. 211.)

త్రాలుగొను : చూ, రూ-తవులుగొను. 1-2; దే ప్రే. 3 : చూ, రూ-తవులుకొలుపు. జై. 3, ఆ. 114.

త్రాలుచే, దే. ప్రే : చూ, రూ-తగులుచు.

త్రాలువడు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, రూ-తవులువడు.

త్రామము, సం. వి. అ. న. సామ్యము : చూ, సమానము. 2.

త్రాశవము, అం : చూ, దేశములు.

త్ర్య

త్ర్యక్తము, సం. విజ. విడువబడినది, నిర్వ్యాధము : చూ, హీనము. 3-౧.

త్ర్యజనము, సం. వి. అ. న. వర్జనము, విడుపు : చూ, విమోచ నము.

త్ర్యజించు, సం. స. క్రి వర్జించు, విడుచు : చూ, విసర్జించు

త్ర్యజేతవంతము, సం. విజ. రూ త్ర్యాజితవంతము. విడిచిపెట్టినది : చూ, హీనము. 3.

త్య

త్యాగము, సం. వి. అ. పుం. 1 = తేగి-చాగము, ఈవి : చూ, వితరణము.

త్యాగరత్నము, సం. వి. అ. న. = చాగరత్నము, చింతామణి : చూ, రత్నములు.

త్యాగరాజకృతి, వా. (సంగీతవిద్యను లోకమునకు త్యాగము చేసిన విద్వాంసుడగు) త్యాగరాజు చెప్పినకృతి (త్యాగరాజ కృతులు పెక్కు గలవు.)

త్యాగి, సం. విజ. 1. = చాగి. దాత : చూ, పదాన్యఁడు.

త్యాజితవంతము, సం. విజ : చూ, రూ-త్యజేతవంతము.

త్యాజ్యము, సం. విజ. 1. విడువబడినది : చూ, హీనము 2; వా. పి 2. విడువబడినకాలము; 3. దోషయుక్తమైన కొద్ది కాలము; (పంచాంగమునందు ప్రతిదినమును త్యాజ్యము చూపబడును)

త్ర

త్రంగ, సం. వి. అ. క్రి : చూ, త్రుంగము 2.

త్రంగము, సం. వి. అ. పుం. — పై. —

త్రంపి, దే. వి: చూ, రూ-తంపి. 1.

త్రచ్చన, వై. వి. 1. ఆట : చూ, పరిహాసము; 2. చిలుకట : చూ, మథనము; 3. చెక్కుట : చూ, చెరువు. 1.

త్రచ్చు, వై. స. క్రి. = త్రా, తక్షి. రూ-తరుచు. చిలుకు : చూ, మథించు.

త్రచ్చుట, వై. వి. చిలుకుట. ఆం. భా. ద్వి. ~~త్రచ్చుట~~ మథనము.

త్రప, సం. వి. అ. క్రి. 1. చూ, సిగ్గు; 2. చూ, అంకలాదీ : ఆం. 3. (తనవరుని నామంబుఁ బరావనఁజేర్చొని తన నెచ్చెలి వినెఁగదాయని యచ్చోటి మోమువంచె; : చూ, సంచారిభావములు.

త్రపిష్ఠుడు, సం. విజ. మిక్కిలి సిగ్గుగలవాడు. చూ, హీని మంత్రుడు.

త్రపుకర్కటి, సం. వి. ఈ. క్రి. ములుదోసః : చూ, దోస.

త్రపులము, సం. వి. అ. న. 1 = తగరము : చూ, లోహము.

1; 2. సీసము : చూ, లోహము. 1.

త్రపువు, సం. వి. ఉ. న. 1. — పై. — : ఉన్. న. 2. — పై. —

త్రపున, సం. వి. అ. క్రి. చేడుగలదోసః : చూ, దోస.

త్రపునము, సం. వి. అ. వ. రూ-త్రాపునము. తగరపుబొమ్మ : చూ, బింబము. 3.

త్రమ్మ, దే. వి 1. రూ-తుమ్మరు-త్రమ్మ-దుమ్మ-దుమ్మ : చూ, రేణువు. 1; స. క్రి. 2: దుమ్మచేయు. రాఘ. 1, ఆ. 42.

త్రయము, సం. స. అ. మూటి. మూహము. త్రయి, త్రికము. తద్విశేషములు. — అం. మూడంకములుగలవి — అంతర జాతులు (శకాది), శంఖలు, అక్షులు, అగ్నులు, అనుప్రాసము (అలంకారము), అపిదేశములు. అలంకారములు. అవస్థలు, అవాంతరములు (హరిణ్యాది), అదిశస్త్రాలు, అనందములు

(మనుష్యానంజాది), ఇచ్చాదులు, ఈషణములు, ఉదయములు (క్షయాది), ఋణములు, కటుకములు (త్రికము), కరణములు, కర్తృత్రయము (ప్రకృత్యాది), కర్మలు (కాయకాది), కర్మలు (పుణ్యాది), కర్మలు (అగామ్యాది), కవులు, కాండములు, కార్యములు, కాలములు (ఉదయాది), కాఃములు (త్రిషవణము = గ్రీష్మాది), కాశ్యదోషములు, కాశ్యపాకములు (పాఠములు), కాశ్యకీతలు (రీతులు), కుంభకారత్రయము, కైస్తవత్రిపుటి, క్రియాకాలములు, క్రియలు, క్షరములు, గణజాతులు (జాతులు), గాయత్రీమంత్రత్రీపాదములు, గుణములు (త్రైగుణ్యము), గురువులు, చిత్రమాలాది, జాతకములు (ఏకకలు మొ.), జ్ఞానములు, తత్వములు, తాపములు, త్రికము (శౌంతి మొ.), త్రిదండము (మనోదండాది 1-2), త్రిదోషములు, దండములు (మనోదండాది), దండలు, దశలు, దీక్షలు, దేవత్రయము, దేవీత్రయము, దేహములు, (లక్షణములకు లిగెను) దోషములు, ద్వీజాలు, ధనగతులు, నాడి క్రియలు, నాడులు, నాయకులు (దేవాది), నాయకులు (పతి మొ.), నాయకలు, నేత్రములు (జ్ఞానాది), నేత్రములు (భూమిద్యాది), పత్రములు (లవంగపత్ర్యాది), పాపములు, పునర్నవాత్రయము, పురుషములు, పూర్వరాగము (కుసుంభ, పీలి, మజిష్టములు), ప్రకృతులు (శ్లేష్మాది), పరిమలు (త్రికము), బంధనములు, భక్తులు, భేదములు, మండలములు, మంత్రములు, మంత్రములు, మధువులు, ముక్తులు, మూర్తులు, మౌనములు, యతులు, రాజముఖ్యగుణములు, రాములు, లక్షణాలు (లక్షణములు), లక్ష్యములు, లయలు, లవణములు, లింగములు (శ్రీలింగాది), లింగములు (శ్రీశైలాది), లోకములు (స్వర్గాది), లోకములు (పురివ్యాది), వర్ణములు, వాసనలు, విధులు, వృత్తులు, వృద్ధులు, వేదములు (త్రయ), వేద్యములు, వైద్యశాస్త్రస్కంధములు, వైరాగ్యములు, వ్యజనములు, వ్యాహృతులు, శక్తులు (జితనము మొ.), శక్తులు (విద్దులు) (ఉత్సాహాది), శక్తులు (ఇచ్ఛాది), శక్తులు (జీవనదాతృత్వాది), శక్తిపురోడి సాధులు, శాస్త్రములు, శుద్ధులు, సంగములు, సంహితలు, వీహాసనములు, సిద్ధిప్రయము, సుఖములు, సూత్రత్రయము (యజ్ఞోపవీతము లోనుగూడవి, స్థానములు, స్వరములు, స్వాధ్యాయము (వాది కాది) (ఇందుగల పదములకు 'త్రి' చేర్చి యుచ్చరింపవలెను— త్రిమూర్తులు, త్రిలోకములు: త్రిగుణములు మొ.): చూ, మూడు అంకములు గలవి.

త్రయోదశము, పా: చూ, రూ-త్రైరాశికము.

త్రయ, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. ఋగ్యజుస్సామవేదములు (చూ, వేదము): చూ, త్రయము; 2. మూఁటిసమూహము: చూ, త్రయము; 3. ఏనుగుకాలి సంకెల: చూ, శృంగలము. 2; 4. కటుంబముగల ఆడుపి: చూ, త్రి; 5. మంచిమనస్సుగల ఆడుపి: చూ, త్రి; అం. 6. ధర్మాధర్మములు తెలిపెను శాస్త్రము, రాజవిద్యలు నానగింటిలో నొకటి. చూ, విద్యలు: (చూ, అస్వీక్షకి.)

త్రయోకనువు, సం. వి. ఈ. త్రి. చూ, సూర్యుడు.

త్రయోవర్మము, సం. వి. అ. పుం. వేదవిహారవర్మము.

త్రయోపిత, అం: చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.

త్రయోదశము, సం. స. పదుమూడవది.

త్రయోదశి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. పక్షమునందు పదుమూడవ తిథి: చూ, తిథులు-తిథి; 2. పదుమూడు తుల్యగల పరివాదిని యను వీణె. చూ, వీణె; విణ. 3. పదుమూడవది; అం. 4: చూ, తిథివాద్యములు; అం. 5. చూ, తిథి.

త్రవు దే. స. క్రి: చూ, రూ-త్రవ్య. (పుట్టుపూర్వోత్తరముల నెత్తు. భార. ఉద్యో. 1. అ. 311.)

త్రవుకోల, దే. వి: చూ, రూ-త్రవ్యకోల.

త్రవ్య, దే. వి రెండవసోలలు: చూ, రూ-త్రవ్య.

త్రవ్యబిము, దే. వి త్రవ్యట. కళా. 4, అ. 78.

త్రవ్యతలకెత్తుట, జా. శిశేషముగా నిచ్చుట. హెచ్చుగా నిచ్చుట, అమితలాభము గలిగించుట. "కొమరులుపుట్టి అమకేమో యపై త్రవ్య తలకెత్తెదరను చిత్తంబుతో" (ధర్మజ రాజ సూయము: "అమన నేమి త్రవ్యతలకెత్తి రమరు లీ, యర్వి మనజు లేమి యెసగరైరి." (వైజయంతీ విలాసము.)

త్రవ్యత: పోసికొనుట, జా. పూర్వపుసంగతులను మరల జప్తికిఁ దెచ్చుకొని యదియే యాలోచించుట. "లేనిపోనివి త్రవ్య తలపోసికొననే?" (ధర్మజరాజసూయము.)

త్రవ్య, దే. స. క్రి. రూ- త్రవు- త్రవ్యటిచు. 1. ఖననము చేయు; 2. ఖండించు: చూ, నెలగు; 3. పుట్టు పూర్వోత్తమలనెత్తు; 4. ప్రస్తావనకుఁదెచ్చు; వా. 5. (మొక్కలకు గొప్పలు) త్రవ్య; 6. (కొంపలు కట్టుటకును లీయులకును గోకులు) త్రవ్య.

త్రవ్యకోల, దే. వి. రూ- త్రవుకోల - తవుకోల - తవ్యకోల: చూ, ముద్గరము.

త్రవ్యవాడు, వా విణ: చూ, రూ- త్రవ్యేషువాడు.

త్రవ్యేషువాడు, వా విణ. రూ- త్రవ్యేషువాడు (సం.ప.) - 4న కుడు, భాతకుడు.

త్రనకము, సం. వి. అ. న. గడ్డిపరక: చూ, తృణము. 1.

త్రనము, సం. విణ. తిరుగునది: చూ, పరిమామము. 1.

త్రనరము, సం. వి. అ. పుం. రూ- త్రనరము. పుటెక్కట్టు, నూలుచుట్టుట (అనికొందలు): చూ, మగ్గము.

త్రనరేణువు, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. సంజ్ఞాదేవి: పుం. 2. ముప్పది పరిమాణపుల కొలది.

త్రస్త, అం: సంచారీభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

త్రస్తము, సం. విణ. భయపడినది: చూ, భీతిము.

త్రస్తది, దే. వి. అట: చూ, పరిహాసము.

త్రస్తరిచు, దే. అ. క్రి. పరిహాసమాకు: చూ, పిసాశిచు.

త్రస్తువు, సం. విణ. భయపడువాడు: చూ, వెఱపరి.

త్రస్త, దే. వి. వేదాధ్యయనము చేయునపుడు నోచునుండి రావెను తుంపర, బ్రహ్మబిండివు: చూ, పుష్ప.

త్ర

త్రాచు, దే. వి. రూ- త్రాచు. పదదారి: చూ, సర్పము (త్రాచు లోలో భేదిములు- నల్లత్రాచు, తెల్లత్రాచు, గోధుముత్రాచు, మొ.)

త్రాగు, దే. స. క్రి : రూ-త్రావు, ఆను, ఆరగించు, కుడుచు-
రూ - కుడుచు, క్రోలు, త్రెక్కోను, నిముకు. (సం. ప.)—
అనుతరించు.

త్రాగుబోతు, వా. వి కల్లు సారాయి బ్రాందిబోనగువాని నెల్ల
ప్పుడు పానముచేయువాడు.

త్రాగుకు, దే. వి. రూ-త్రావుడు: చూ, పానము. 1.

త్రాగు, దే. వి. 1. కిరణము: చూ, హాయనము. 2: 2. రూ-
తాడు. పేసినదారము, పాళము: చూ, సూత్రము. 1;
3. తాడి. *. సా. బ. స్థా. 3: చూ, శ్రీతాళము. 4. రూ-
తాడు. చేరు: చూ, సూత్రము. 1: వా. 5. మంగళసూత్రము.
“నాత్రాడుగట్టిదిగాన నాభర్త 99 ఏండ్లు జీవించెను.” (బ.
త్రాడులు-త్రాకులు-త్రాళ్లు.)

త్రాకుతాడువు, దే. వి పాళి. అచ్చ. నుం. కాం. 41: చూ,
వరుణుడు. 1.

త్రాకుబాదుట, జా. దృఢత్వమునొందుట: సమదేయము లేకుం
డుట. “తాపకాపరాధముల కంతంబుగలదె త్రాకు బారెడు
దౌష్ట్యంబు దవులుకతన.” (శ్రీనివాస విరామము.)

త్రాకువడు, ద్వ. అ. క్రి. 1. కృశించు: చూ, సొటసొటపోవు;
2. దారమగు.

త్రాణ, వై. వి. = ద్రవిణమ్. బలము: చూ, శక్తి. 1.

త్రాణము, సం. వి. అ. న. 1. కలుగఁగనుగు: చూ, వార్షికము.
1: 2. కాపు: చూ, రక్షణము; విణ. 3. రూ-త్రాణము. కాపఁ
బడినది: చూ, రక్షితము.

త్రాత, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, రక్షకఁడు.

త్రాతము, సం. విణ: చూ, రూ-త్రాణము. 3.

త్రాపుషము, సం. విణ. శ్రపువుచేత చేయఁబడినది.

త్రాపుసము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-త్రపుసము.

త్రాయుతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, త్రాణము. 1. *: 2 =
తాయి. తల్లి: చూ, మాత 1: విణ. 3. కావఁబడుచు. దునది:
చూ, రక్షితము.

త్రాయుమాణ, సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, త్రాణము. 1. *.

త్రావణ, అం. 1: చూ, పంచమజభాషలు (చూ, భాష. 1.):
2: చూ, భిన్నషడ్జకభాషలు (చూ, భాష. 1.)

త్రావు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-త్రాగు. భార. ఉచ్ఛ్వా. 4, అ. 95.

త్రావుడు, దే. వి: చూ, రూ-త్రాగుడు.

త్రాసము, సం. వి. అ. పుం. 1. భయము: చూ, వెఱపు;
2. మణిచోష విశేషము: చూ, రత్నము. 1: అం. 3: చిత్త
రువునందు వ్రాసిన మృతునింగంచి యయ్యంతి బెదురు
చూపుతో దవ్వవం బోవసాగెను): చూ, సంచారి
భాషలు.

త్రాసు, దే. వి: రూ-రాజు, తరాసు. (సం. ప.)—ఆరాచి-
నారాచి, ఏషణి-ఏషణిక, తుల, క్రొంకటము, నారాచి తిక్వి-
తక్కెడను. తక్కిడ—రూ-తక్కిడి తిక్కెడ, దప (సం. ప.)
ప).—ధటము. పెద్దతక్కెడను.—కాలా.

త్రాసురాసి, ద్వ. వి. తులారాశి: చూ, రాశి. 1.

త్రాశురాశిగా, ద్వ. వి: ఎలికె: చూ, మూషికము.

త్రాసుగడ, వా. వి: చూ, తునకొల.

త్రి

త్రి, సం. స. = త్రి: చూ, మూడు.

త్రింశత్తు, సం. స. త్రి. : శుశ్పది: అం. 2. చూ,
ముద్దిపూస.

త్రింశము, సం. స. ముప్పదవది.

త్రిక, సం. వి. అ. స్త్రీ సూతిగిరక. చూ, రాట్నము.

త్రింటకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ముచ్చె - ఉ*;
2. పెద్దపల్లెరు*: చూ, పల్లెరు: 3. యుగర్గము, ఏనుగు
పల్లెరువంటిచేయ: చూ, మత్స్యము. 1.

త్రికకుత్తు, సం. వి. ద్. పుం. 1. త్రిహటా: చూ, వర్వతము;
2. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1: 3. అభినయహస్త విశే
షము: చూ, వ్యజకము. 1.

త్రికటుకము, అం. సొంటిపిప్పిలిమియాయ: చూ, శ్రయము.
(గళరోగగుల్మ వీనసములను హరించి దీపపావ, శక్తి
నిచ్చును.)

త్రికటువు, —వై.—

త్రికము, సం. వి. అ. న. 1. = రి. మూటి. మూహము:
చూ, త్రయము. 1: 2. త్రిము-రూ-టికము: చూ, ముద్ది
పూస: 3: చూ, త్రికటుము; 4. త్రి: తాడి యుగ్గరికలు:
చూ, శ్రయము. 2: 5. మూడుదారులు కలయుచోటు: చూ,
మాన్యము. 1: వా. 6. షష్టాష్టమవ్యయములు; 7. కాశ్యలక్షణ
మున. — సంఖ్యాబద్ధమగు ముక్తకాపికములలో నొకటి:
చూ, మహాకావ్యము. (చూ, దండకము. 7.)

త్రికరణములు, అం. మనస్సు, వాక్కు, కాయము. (చూ,
త్రయము.)

త్రికాష్ఠి, సం. వి. ఇ. న. = త్రిక్కటి: చూ, బాణము. 1.

త్రిహటము, సం. వి. అ. న. 1. ఇ. ముచ్చె: చూ, లవణము.
1: పుం. 2: చూ, త్రికకృత్తు. 1.

త్రికోణము, సం. వి. అ. న. మూడుమొనలు కలసినరూపము,
త్రిభుజము, ముక్కోణము: చూ, కోణము, కోణమానము.

త్రిక్క, దే. వి: చూ, రూ-తిక్క. 1—2; ద్ర. 3. వికర్ణము:
చూ, వికా.

త్రిక్కటి, వై. వి. =: చూ, త్రికాష్ఠి.

త్రిక్కు, వై. వి. 1 = తక్కు. మోసము: చూ, క. చన: దే. వి.
2. చిక్కు, బాధ: చూ, శో. ము: అ. క్రి 3. తక్కు, తప్పు
గె.టువడు: చూ, మిడిపోవు.

త్రిగర్త, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, అంకులాడి.

త్రిగర్తము, సం. వి. అ. పుం. త్రిగర్తదేశము: చూ, దేశము.

త్రిగుణ, సం. వి. అ. స్త్రీ. ముయ్యాకుపొన్న *: చూ, సాంపర్థి.

త్రిగుణములు, అం: చూ, క్రయము, గుణములు.

త్రిగుణాకృతము, సం. విణ మూడుచాక్లదున్నినది (పౌలము):
చూ, భూమి. 1.

త్రిమటము, సం. వి. అ. పుం = తె ద*: చూ, సర్వానుభూతి.
శ్రాంతములు, అం. ఏలకులు, లవంగాలు, చర్మిచెక్క. (చూ,
త్రయము)

త్రివత, సం. వి. అ. స్త్రీ రూ-తృణత. 2.

త్రితయము, సం. స. చూ, త్రి.
 త్రిదండము, అం. పుం. 1. మనోదండము, వాగ్దండము, కర్మ
 దండము అను మూడుదండములుగల సన్న్యాసాశ్రమము;
 చూ, త్రయము; అం. న. 2. మనోదండము, వాగ్దండము, కర్మ
 దండము; చూ, త్రయము.
 త్రిదండి, సం. వి. న్. పుం. మనోదండ, వాగ్దండ, కర్మదండము
 అను మూడుదండములుగల సన్న్యాసి: చూ, సన్న్యాసి. 1.
 త్రిదశాయుధము, సం. వి. అ. న. ఇంద్రుని వజ్రాయుధము;
 చూ, బాణము. 1.
 త్రిదశాచయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.
 త్రిదశుడు, సం. వి. అ. పుం. దేవత: చూ, వేదపు.
 త్రిదివ, సం. వి. అ. ప్రి. త్రిదివ అను ఏడు: చూ, నది.
 త్రిదివము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.
 త్రిదివేళుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, త్రిదశుడు.
 త్రిదోషము, అం. ఏనుగుయొక్క త్రిదోషముల స్వరము. (ఇవి
 మూడు. — పిత్తజ్వరము, పాలకము, కూటభారము
 అనునవి.)
 త్రిదోషము, అం. 1. వాతపిత్తశ్లేష్మములు: చూ, త్రయము;
 2. లక్షణములకు గలిగెడివి. అరిష్టాప్తి, అర్హాప్తి, అసంభ
 వము: చూ, త్రయము.
 త్రిద్యుస్పృక్కు, సం. వి. శ్. పుం. మూడువారములు కూడిన
 తిథి, అవమము. (చూ, తిథి. 5.) చూ, వారము.
 త్రిధాముడు, సం. వి. న్. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1;
 2. వెన్నుడు; చూ, విష్ణువు. 1; 3: చూ, శివుడు; 4: చూ,
 యముడు; 5. గణపతి: చూ, వినాయకుడు. 1.
 త్రినగరము, సం. వి. అ. పుం. = తెనుగు: చూ, తెనుగు.
 త్రినేత్రక్రియ, అం. క్రియాంగములు పండ్రెదిటిలో నొకటి
 (చూ, అంగము. 9): చూ, క్రియాంగములు.
 త్రినేత్రచూడామణి, సం. వి. ఇ. పుం. చ ద్రుడు: చూ,
 హిమాంశువు.
 త్రిపాకము, సం. వి. అ. న. 1. మూడురేఖలుగలనొసలు;
 పుం. 2. అభినయహస్తవిశేషము. (దొట: వ్రేలివంచి
 చూపుడువ్రేలి మొదటగూర్చి యుండుచువ్రేలిని వంచి
 కడమవ్రేళ్ళను జూచిపట్టినది); అం. 3. చూ, అసంయుత
 హస్తములు.
 త్రిపథగ, సం. వి. అ. ప్రి. గంగానది, ముత్రోపద్రిమ్మరి: చూ,
 నది. 1.
 త్రిపద, అం. 1. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునందు
 నాలుగు ఇంద్రగణములుగలిగి మూడవ గణాద్యక్షరము
 యతిగాగలవృత్తము: చూ, వృత్తము 1; 2. చిత్రకవిత్వము
 నందొకటి ఉదా. — “దేవమవివంద్యగోవింద - దితిజహరణ,
 పుండరీకాక్ష యవ్యక్త-పుణ్యపురుష, యమరసమ్మతగోపాల-
 హరిముకుంద, దేవ యవ్యక్త హరిమునా-ద్రిపయ్యయ్యె.”
 చూ, వృత్తము. 1.
 త్రిపా, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏనుగుకాలినంతెల: చూ,
 శృంగము. 2.
 త్రిపర్వ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, సాలపర్వ. *.
 త్రిపాస్త, సం. వి. ద్. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

త్రిపుండ్రకము, సం. వి. అ. న. నొసటను చిన విబూదితోనగు
 వాని మూడురేఖలు: త్రిపుండ్రము.
 త్రిపుండ్రము, సం. వి. అ. న. — పై. —
 త్రిపుట, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చిట్టెలకి *: చూ, చక్రం;
 2. తెల్లతెడలి *: చూ, స్వానుభూతి; 3. చూ, మల్ల *:
 4. చూ, బొల్లిబూసర *: అం. 5. (రూ-త్రిపుటము.): చూ,
 సూదకములు. (ఇదే సప్తతాళములలో నొకటి: చూ, తాళ
 ములు, తాళము. 2.): చూ, స్వరము. 2.
 త్రిపుటము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏడక్షరములకాము: చూ,
 త్రిపుట. 5; 2. తీరము: చూ, రోదము; 3. నాడి: చూ,
 నరము (1).
 త్రిపుటీఫలము, సం. వి. అ. న. అమృదము *: చూ, వృథం
 బ. చూ.
 త్రిపురదహనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
 త్రిపురము, సం. వి. అ. న. 1. మయునచే సృష్టించబడిన
 మూడుపురములు: చూ, దేశము; పుం. 2: చూ, బుగి.*.
 త్రిపురాంతకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. (ఇతనికి
 త్రిపురసహారముపుడు తేరు భూమి, చక్రములు సూర్య
 చంద్రులు, గుఱ్ఱములు వేదములు, చాపము మేరువు, నారి
 శేషుడు, బాణము విష్ణువు అయ్యెను.)
 త్రిపుష్పి, సం. వి. ఈ. ప్రి. నల్లఉమ్మెత్త *: చూ, హలా
 పుష్పిచూ.
 త్రిపుట, దే. వి. చూ-త్రిపు-త్రిమూట: చూ, విహారము. 1.
 త్రిపురి, దే. వి. (త్రిపు + అరి.) చూ-త్రిపురి త్రిపురీడు-
 దిమ్మరి: చూ, దిమ్మరీడు.
 త్రిప్పికొను, దే. అ. క్రి. 1. తిరిగికొను: చూ, వట్టిలు; ప్రే.
 2: త్రిప్పికొలుపు.
 త్రిప్పియాడు, దే. ప్రే. (త్రిప్పి + అడు) తిరుగజేసు, త్రిప్పు,
 మలుపు. భార. శ-శ్. 1, అ. 317: చూ, మురిచు.
 (స్వార్థమునఅడు.)
 త్రిప్పు, దే. వి. 1 తిరుగుడు. లక్ష్మి. 5, అ. 172: చూ, విహా
 రము 1; ప్రే. 2: చూ, త్రిప్పియాడు. జై. 5. అ. 173.
 (తలత్రిప్పు, ఒడలుత్రిప్పు, గానుగత్రిప్పు, చక్రిమత్రిపు
 ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)
 త్రిప్పుత్రాడు, దే. వి: చూ. తిరుగుడుత్రాడు.
 త్రిప్పుత్రాడు, దే. వి: చూ, తరిత్రాడు.
 త్రిప్పుళ్ళు, వా. వి. బ. 1. తిరుగుటలు: 2: చూ, బాలక్రిడ.
 త్రిప్రాస, అం. ప్రాస్వాక్షరమున కవ్వల నొకటి రెండక్షరములు.
 తక్కిన పాదములందు గూడగూర్చి చెప్పినచో వానిని
 ద్విప్రాస, త్రిప్రాసములందురు.
 త్రిఫల, సం. వి. అ. ప్రి. రూ-శృఫల-త్రిఫలి. 1. కరకతాడి
 యునిరికలు: చూ, త్రయము; 2. ద్రాక్షకాశ్మర్య ఋర్జుర
 ఫలములు: చూ, త్రయము; 3. జాడీలవంగపూగి ఫలములు:
 చూ, త్రయము.
 త్రిఫలములు. అ. కరక తాడి ఉనిరికలు: చూ, త్రయము.
 త్రిఫలపు, అం. చూ, ప్రచారములు.
 త్రిభగి, అం. 1. మాలినివృత్తములలో నొకటి. న, న. న,
 న, న, న, న, న, భ, మ, స. గ. 2—10—18

దయ్య, దే. అ. క్రి. 1. రూ.దయ్య. బలహీనుడు: చూ, వలిము: 2. కృశించు: చూ, శోషించు.

దర, వై. వి. = ధర: చూ, వెల. 1. (కొనవలచి ధర తెలిసి కొనుట.)

దరభాస్తు, వా. వి. విర్నపము "వారంటు దరభాస్తు, నీటి దరభాస్తు, వరీక్షదరభాస్తు" మొ

దరణము, వై. వి. = దరిణము. ఎనిమిది డబ్బుల నాణెము. (దేశ్యమని శ.ర.)

దరదము, సం. వి. అ. న. రూ.చారదము. ఇంజీకము: చూ, హింగుళము.

దరము, సం. వి. అ. పు. న. 1. భయం: చూ, వెలపు: 2. శంఖము చూ, సంక: 3. గొయ్యి, గుంట: చూ, రంద్రము. 4. అవ్య. 4. ఇంచుక "దరహాసము": చూ, స్వల్పము.

దరహాసము, సం. వి. అ. పుం. చిటునవ్వు: చూ, హాస్యము. 1. దరి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. గుహ. కృత్రిమమైన (మనుజులు త్రివ్విన) గృహకారమైన పర్వతము: చూ, రంద్రము. 1. (చూ, వర్షము): వై. వి. (1) = తీరమ్. గట్టు. పాండు 4, అ. 40. చూ, రోదన్సు: (2) = తీరమ్. దగ్గట పా. 3, అ. 232: చూ, సమీపము. 1: (3) మేర: చూ, సీమ. 1.

దరికొను, దే. అ. క్రి. 1. ఎరిము, కాలు (అని కొందఱు: చూ, మండు. 1: వై. 2. దరికొలుపు.

దరిజీ, వా. వి కుక్షిపువాడు: చూ, సౌచికుడు.

దరికుడు, సం. విణ. భయపడినవాడు: చూ, వెలసరి.

దరిద్రుడు, సం. వి. అ. న. లేమి: చూ, వీధతనము.

దరిద్రుడు, సం. విణ: చూ, వీడవాడు.

దరబేసి, దే. వి. దైన్యముగలవాడు. దీనుడు. కై. 5, అ. 198: చూ, ప్రాయశి.

దరిమిలా, వా. క్రి. విణ. తరువాత. "దరిమిలా యాశము", "దరిమిలా సంగతులు."

దరియాపు, వా. వి రూ.దయాపు. విచారణ.

దరిసింపు, వై. ప. క్రి. 1. = దర్ప. చూచు: చూ, వీక్షించు: 2. కానుకగానిచ్చు: చూ, పెట్టు 3: వా. 3. (కోపాంతచేత) ఉచితముగానిచ్చు. "నీకేమి: నేను వాసికిదరిసింపుకొనెదను."

దరిసెనము, వై. వి. = దర్పనమ్. రూ.దర్పనము. చేదరిసెనము, చేకానుక: చూ, లంచము.

దరుణ, దే. వి. 1. గోడలకు పూయు సున్నపుగచ్చు: చూ, లేపనము 2: 2. సున్నము తాళుతో కలుపుట.

దరుమము, వై. వి. = ధర్మమ్. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1.

దరువు, వై. వి. 1. గీతివిశేషము: 2. = ధృవ. (సూళాది సప్త తాళములలో నొకటి): చూ, సూడకములు: వా. వి. 3. శరీరమందలి కండరాసుల బలము. "వీరము మునుపటివలె లేదు. ఒకలంతయు దరువుతీసినది": 4. కొట్టుట. "పాఠము రానందున పాఠము విల్లవాని నొక్క దరువుతీసి నాడు"

దరువుచేయు, వై. అ. క్రి: చూ, తాళగించు.

దరేఖనా, వా. అవ్య. 1. దిక్కులేని: 2. అంతులేని: 3. తెల్లలేని.

దరోబస్తు, వా. వి. సర్వము.

దరీజ, వా. వి: చూ, రూ.దరిజీ.

దర్దు, సం. వి. ఆ. ప్రి. దర్దు: చూ, పార్వతి 1.

దర్దురము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ, మండుకము. 1: 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

దర్దురా యత్ర ఎక్తార సత్ర మౌనంహి శోభ.మ్, న్య. కప్పలు మాటకారు యెచో మాటాడకుండుటయే శోభ. అట్లే నీరులు ప్రభువులయినచోట మాట్లాడకుండుటయే మంచిది.

దర్పకడు, సం. వి. అ. పుం. దుర్గతి: బొందువాడు: చూ, మృదుడు.

దర్పణము, సం. వి. అ. పుం. 1. అద్దము: చూ, ముకురము: అం. 2: చూ, జన్యతాళములు.

దర్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. దర్పము: చూ, హంకారము: 2. కస్తూరి: చూ, మృగమదము: అం: చూ, అత్తములు.

దర్పించు, సం. అ. క్రి. గర్వించు: చూ, హంకరించు.

దర్పాపు, వా. వి. 1. కచ్చేరి, కొలువుకూటము: చూ, సభ 2: 2. దర్బారు అను రాగము: చూ, స్వరము. 2.

దర్ప, సం. వి. అ. పుం. 1. = దర్ప కుథము, పవిత్రము, ఐశము: చూ, తృణము. 1: అం. 2: చూ, అర్హ్యములు.

దర్పముద్రిక, సం. వి. అ. ప్రి. దర్పయు గరము. పాండు. 3, అ. 60: చూ, భూషణము. 2.

దర్పణ, అం. కుళము, కాళము, యవము, దూర్వము, విశ్వా మిత్రము, ఉసీరము, కుందురము, గోధూమము, వ్రీహి, ముంజము (10 .

దర్పాపు, వా. వి: చూ, రూ.దరియాపు.

దర్పి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. మిక్కిలి చిన్నగరిచె, మిక్కి, అజపము: చూ, పాత్రము, 3: తద్వి. — గరిచె, చిల్లల గరిచె. కట్టగరిచెకు: చూ, పాత్రము. 1: 2. పాము వడగ: చూ, సర్పము.

దర్పిరము, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము.

దర్పిపాకరసన్యాయము, న్య. గరిచె సమస్తవస్తువు లోను మెలగుచున్నను అవస్తువుల రుచి దానికిఁ దెలియదనునది.

దర్పకడు, సం. వి. అ. పుం. చూచువాడు, ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రేక్షణికుడు: విణ. 2. చూపెడువాడు: దర్పయిత: 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు.

దర్పము, సం. వి. అ. న. 1. చూపు: చూ, వీక్షణము: 2. కన్ను: చూ, లోచనము: 3. అద్దము: చూ, ముకురము: 4. తెలివి: చూ, బుద్ధి: 5. కిల: చూ, స్వప్నము: 6. కాపుము: చూ, కాపుములు: 7. దర్పము: చూ, పుణ్యము. 1: 8. = దరిసెనము, కానుక: చూ, లంచము: అం. 9: చూ, దళాపస్తలు: 10: చూ, ద్వాదశాపస్తలు.

దర్పపూర్ణమానేష్టి, అం: చూ, హవిర్మజ్జములు.

దర్పిని, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, రూ.దర్పిని.

దర్పినియము, సం. విణ. చూడఁదగినది: చూ, వీక్ష్యము. 2.

దర్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. అమావాస్య: చూ, సూర్యేందు సంగమము (చూ, తిథులు): 2. అమావాస్యనాడు చేయఁ

దగినయిష్టి: చూ, యజ్ఞము: శి. చూపు: చూ, వీక్షణము: అం. 4. స—మ—హీనతానములు 7 లో నొకటి: చూ, స—మ—హీనతానములు: (చూ, సర్వతానములు.)

దర్శయిత, సం. విణ. చూపువాడు: దర్శకుడు.

దర్శవిపత్తు, సం. వి. ద్. పుం. చందమామ: చూ, హిమాంశువు.

దర్శించు, సం. స. క్రి.=దరిసించు. చూచు: చూ, వీక్షించు.

దర్శికము, సం. విణ. చూపబడినది: చూ, వీక్షితము.

దర్శిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉపరథ్య: చూ, మార్గము. 1. వా. 2. చూపెడు ఒకానొక యంత్రము. “దూరదర్శిని”.

దర్శనము, వై. వి.=: చూ, రూ-దరినెనము.

దలసము, సం. వి. అ. పుం. ముఖత్రాణము: చూ, వారవారణము: (చూ, తనుత్రాణము.)

దలారి, దలారి. వా. వి. తరగరి.

దలిమము, వై. వి. 1.=తలిమ: చూ, రూ-దడిమము: దే. విణ.

2. సన్నము: చూ, సూక్ష్మము. 4.

దల్లు, వై. వి.=జల: చూ, రూ జల్లు.

దప్ప, దే. వి. 1. చెఱకుకొన: చూ, తలవాడి: 2. ధూళి. అ. వా. ద్వి. 220: చూ, రేణువు. 1.

దవంత్ర, దే. వి. అగడిత: చూ, పరిఘ.

దవగము, వా. వి. ఎండాకు: చూ, సొరుగాకు.

దవడ, వై. వి.=: చూ, రూ-దవుడి.

దవనము, వై. వి.=దమన: వాసనగల మూలిక: చూ, రుచి.

దవము, సం. వి. అ. పుం. రూ:దావము. 1. కార్పిచ్చు: చూ, వహ్ని. 1; 2. ఆడవి: చూ, పసినము.

దవసము, వై. వి.=దాస్యమ్. కొలుచు. నిసువరకము. (దేశ్య మని శ. ర.): చూ, నేవ. 1.

దవాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. ఎరగలి: చూ, హహ్ని. 1.

దవాహ్నిత్రాహ్మణులు, అం. నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులలో నొక తెగవారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దవిష్టము, సం. విణ. మిక్కిలిదవ్వై: చూ, సుమారము: (చూ, విప్రకృష్టము).

దవీయము, సం. విణ.=దవ్య—వై.—

దవు, వై. విణ.=దవీయ: చూ, రూ-దవ్య.

దవుడ, వై. వి.=ధాదా. తాలుపు. (రూ-దవడ-దాకువ-దౌత.) బుగ్గలోపలిభాగము. (దేశ్యమని. శ. ర.): చూ, సె.వి.

దవుడనకాలుపట్టుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, ఎణకలపడు. అం. భా. కృ. 104.

దవుడు, వై. వి.=రూ-దౌడు. ధౌరితకమ్. అశ్వగతి: చూ, హయము: 2.=ధావనమ్: చూ, పుగు. 2; 3. దుండ యాత్ర: చూ, యుద్ధము.

దవురు, దే. వి. రూ-దౌరు. కాలి: చూ, వెలుతురు. 1.

దవురుగల్గి. వా. వి. మెడగ: చూ, భూషణము. 2.

దవ్య, దే. వి. మ్రాను దిమి మెత్తనిభాగము.

దవ్య, వై. విణ.=దవీయము. (రూ-దవు-దౌ-దౌవు.) భార. ఆర. 2, అ. 169: చూ, రూ-దవు.

దశ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=దశ. కాంక్షామైత్రీతి “శుక్ర మహాదశ మహారాజయోగమును ఇచ్చునె.” 2. దీపపువత్తి: చూ, వత్తి. 2; బ. శి. బద్దె: చూ, వత్తి.

దశకంతుడు, సం. వి. అ. పుం. పదికంతములవాడు: చూ, రావణుడు.

దశకము, సం. స. ఈరేను: చూ, పది.

దశకోటి, అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశదానములు, అం: చూ, దానములు.

దశనము, సం. వి. అ. స. 1. కవచము. చూ, వారవారణము. పుం. 2. దంతము. (దీచేత వనితలయధరమును గొలుకు దుడు: చూ, వల్లు. 2; 3. శివరము: చూ, సుద. 3.

దశసంవాసస్సు, సం. వి. న్. ఇ. పలువలవ: చూ, పెదవి

దశబలములు, అం. బుద్ధి, జ్ఞాతి, వీర్యము, ధ్యానము, జ్ఞానము, కృప, శీలము, బలము, దానము, ఉపేక్ష.

దశబలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

దశభూమీకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, దశార్థుడు.

దశమాతా హరితకీ, న్యా. కరకకాయ పదిమందితల్లు: పెట్టు

దశమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు పడియుండు.

“విజయపక్షమి”: చూ, తిథి: (చూ, తిథులు): విణ. న్.

2. మిక్కిలి వృద్ధుడు: చూ, వృద్ధుడు: 1: విణ.

3. పసియవది.

దశమీస్థుడు, సం. విణ. 1. నష్టవీర్యుడు: 2. ముడుసలి: చూ, వృద్ధుడు. 1.

దశము, అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశరంధ్రములు, అం. (2 ముక్కు, 2 కన్ను, 2 చెవి, 2 మూత్ర-మలద్వార, వాక్కు, బ్రహ్మరంధ్రములు: స్త్రీలకు స్తనరంధ్రములు 2, గర్భమార్గమునందొకటి అధికముగ గలవు.)

దశరథుడు, సం. వి. అ. పుం. సూర్యవంశపురాజు (వలుదిక్కులను రథములుగలవాడు): చూ, రాజు. 1.

దశరూపకముల లక్షణములు, అం. ౧ నాటకము, ౨. ప్రకరణము, 3. భాణము, ౪. ప్రహసనము, ౫. దీపము, ౬. వ్యాయోగము, ౭. సమవాకారము, ౮. అలకము, ౯. వీధి, ౧౦. ఈహామృగము, (వీనిలక్షణము లాయా పదములకడ వివరింపబడియె): చూ, రూపకములు.

దశరూపభృత్తు, సం. వి. ద్. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

దశలక్ష, అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశలు, అం. 1. బాల్య, యౌవన, కౌమారములు, మఱియు వార్ధక్యము: చూ, అవస్థలు: 2. రవి, చంద్ర, అంగారక, బుధ, బృహస్పతి, శుక్ర, శని, రాహు. కేతు దేశలు (9). దశవిధకావ్యగుణములు, అం. శేషాది: చూ, కావ్యగుణములు. దశవిధగమకములు, అం. ఆరోహణము, ఆనరోహణము, ధాలు, స్ఫురితము, కంపితము, అహతము, ప్రత్యాహతము, త్రిపు శ్చము, అంధోషము, మూర్ఛ. (10): (చూ,) ౧౫ గమకములు.)

దశవిదదాతువులు, అం. చూ, దాతువులు.

దశవిధనాడులు, అం: చూ, నాడులు.

దశవిధనాదములు, అం: చూ, నాదములు.

దశవిధనయములు, అం: చూ, నియమములు.

దశవిధప్రళయములు, అం: చూ, ప్రళయములు.

దశవిధప్రాణపురి, అం: చూ, పురులు.

దశవిదబ్రాహ్మణులు, అం. “దేవో మునిర్విజ్ఞో రాజా వైశ్యకూడ్ర బిడాలకః । పశుష్లేష్ఠశ్చ చండాలో దశవిప్రాః ప్రకీర్తితాః॥ బ్రావిద గౌడాది భేదములచే నలరుచుండు బ్రాహ్మణకావల వారియందుగల గుణధర్మాదుల ననుసరించి దేవ, ముని, ద్విజ, క్షత్రియ, వైశ్య, కూడ్ర, బిడాలక, పశు, స్లేష్ఠ, చండాలు రను భేదముగలవా రగుచుండిరని స్మృతికర్తలు నిర్ణయం చిరి: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దశవిధమన్మథాస్తలు, అం: చూ, దశావస్థలు.

దశవిధకామ్రుక్షణములు, అం: చూ, కామ్రుక్షణములు.

దశవిధసద్గుణములు, అం: చూ, సద్గుణములు.

దశశీర్షము, అం: చూ, శస్త్రములు.

దశసహస్రము, అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.

దశాకర్షి, సం. వి. న్. పుం. దివ్యై: చూ, స్నహాశము.

దశాక్షిము, అం: చూ, శస్త్రములు.

దశానామేకదశన్యాయము, న్యాయ. ఏడియో కొంతమట్టుకు ఖర్చు చేయవలసి వచ్చినపుడు ఇంకొక కొంచెము సహింపవలెను. పదిలో పదునొకండు అనుకీర్తి.

దశాహ్వాడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1.

దశాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కంచెకోట: చూ, వెలుగు. 1.

దశాంతారములు, అం: చూ, అవతారములు.

దశావతారుడు, సం. వి. అ. పుం, వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు 1. దశావస్థలు, అం. దర్శనము (చూచుట), మనస్సంగమము (తలచుట), సంకల్పము (కోరిక), జాగరము, కార్యము (చరుచి), అరతి (చిక్కుట), అలజ్జ (నిగ్గువిడుచుట), ఉన్మాదము (అలచుట), మూర్ఛ, మరణోద్యమము (చచ్చుట) (10): చూ, అవస్థలు: (చూ, కామము. 8.)

దశాహము, సం. వి. అ. పుం. మృతిపొందినవానికిఁ బదియవ నాడుఁజేయు శ్రాద్ధము: చూ, శ్రాద్ధము.

దశేంద్రియములు, అం. నేత్రాది. —: చూ, ఇంద్రియములు.

దశోపనిషత్తులు, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

దశ్యము, సం. విజ. కలవఁబడినది.

దశరా, వై. వి. = దశరాత్ర. దేవీసహస్రములు.

దశిరీ, దే. వి. 1. ఒకరకముపట్టు. 2. అ. 15. చూ, మొగ్గపట్టు: (చూ, పట్టు 17): 2. వదలు, పరిత్యాగము: చూ, విమోచనము.

దశువంది. దే. వి. గ్రుద్ధులాటకు జెట్టిలను గూర్చువాడు.

దశన, దే. వి. ఒకానొక ఆయుధము: చూ, బాణము. 1.

దశ్కతు, వా. వి: చూ, సంతకము.

దస్తరము, వా. వి: చూ, రూ-దస్త్రము.

దస్తా. వా. వి. 1. ఇరువదినాలుగు కాగితములు (తావులు): చూ, పటపత్రము: 2. ఇరువదినాలుగు బాణములొట్ట: చూ, బాణము. 1.

దస్తావేణ, వా. వి. వ్రాతపూర్వకమైన సాధనము: చూ, పత్రము.

దస్తు, వా. వి. 1. పోగుచేసినసొమ్ము: చూ, విత్తము. 1: 2. వసూలయిన సొమ్ము: చూ, విత్తము. 1; 3. ధనము: చూ, విత్తము. 1.

దస్తూరీ, వా. వి. 1. చేవ్రాత: చూ, వ్రాత; 2. ఇతరులవ్రాత: చూ, వ్రాత, 3. చేవ్రాలు: చూ, సంతకము.

దస్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పగతుడు: చూ, శత్రువు. 1; 2. దొంగ: చూ, హాఠకుడు. 1.

దస్రులు, అం. ఆశ్వినీదేవతలు (రోగములను క్షయింపఁ జేయువారు): చూ, ఆశ్వలు.

దత్తము, వా. వి: చూ, రూ-దస్త్రము.

దహనము, సం. వి. అ. న. 1. కాల్చుట: ఓషము: చూ, ప్రోషము: పుం. 2. చిత్రమూలము: చూ, వహ్ని సంజ్ఞ: చూ, 3. జీడి: చూ, భల్లాశకి.

దహనసంస్కారము, వా. వి: చూ, అగ్ని సంస్కారము.

దహనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1: విజ. 2. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

దహించు, సం. న. క్రి. కాల్చు: చూ, వెలుగు. 5.

దశకొను, దే. అ. క్రి. రూ-దశముకొను, దశగించు, అధిక మగు: చూ, హెచ్చు 3.

దశగించు, — వై.—

దశనము, సం. వి. అ. న. 1. ఖండించుట: చూ, హతి: 2. చీల్చుట, భేదించుట: చూ, విచారణము. 1.

దశము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1; 2 = దశము-దశా. దండు: చూ, సేన. (తెనుగు అని కొందఱు; 3: చూ, హరిదశము; 4. భాగ్యము, అదృష్టము: చూ, సంవత్సర: దే. వి (1) అధికము: చూ, హెచ్చు. 2: విజ. (2) అధికము. స్వా. 5, అ. 51: చూ. హెచ్చు. 1: (3) తలచు, ఒత్తడము, చూ, మొత్తము: (4) దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2.

దశముకొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-దశకొను: వై. 2. దశముకొలుపు.

దశవరి, దే. వి. (దశము + వరి) 1. ఒకరకము వడ్లు: చూ, దాన్యము: వై. వి. 2. = దశవాహ. నేనాధిపతి. చూ, నైని కుడు.

దశవాయి, వై. వి. 1 = దశవాహి. (రూ-దశ్వాయి దశవరి): చూ, నైనిక: 2. రూ-దశ్వాయి. సుంకిరినహాయుడైన యుద్ధోగ్యుడు.

దశవాహి, సం. వి. ఇ. పుం. = దశవాయి - దశవరి: చూ, నైనిక: చూ.

దశసంచు, దే. వి. (దశము + సంచు) దశముజాతి.

దశసరి, ద్వ. వి. (దశము + సరి) 1. ఘనత: చూ, సాంద్రము. 2: విజ. 2. తలచు: చూ, దశము (3): 4. మందము, జాగు: చూ, విలంబనము. 1: వా. 5. మందము, (పొడవు వెడల్పు ఎత్తు అనఁమాఁడింటిలో నొకటి). “అ కప్పి అడుగున్నర దశసరి-లదు.” 6. చిక్కని. “అ కాగితము దశసరి.”

దశసూచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ములు: చూ, సితా శము.

దశస్సుహ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, సుఖవిచారణ.

దశిమ, సం. స. క్రి. 1. ఖండించు: చూ, వెళుగు; 2. నిర్మే
దించు: చూ, భేదించు.

దశితము, సం. విణ. 1. భేదించుచున్నది. (ఖండించుచున్నది
(అనియు): చూ, విచ్చిన్నము. 3; 2. వికసించినది: చూ,
హసితము. 1.

దశకు, దే. వి. భయము: చూ, వెళువు.

దశ్వయి, వై. వి. = దశవాహి. చూ, రూ-దశవాహి.

దా

దా, దే. విణ. 1. రూ-దా: చూ, సవ్యము. 1; వా. అవ్య. 2.
రా, రమ్మ (ఉత్తరంకాగులలో వాడుక.)

దాంతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-దమము. 3.

దాంతుడు, సం. విణ. రూ-దమితుడు. 1. గురు శిష్యుడు:
చూ, శిష్యుడు; 2. అడవిబడినవాడు; 3. తపశ్శ్రేణము
నొచ్చువాడు.

దాంపత్యము, సం. వి. అ. న. అగ్రగణితము.

దాంభికుడు, సం. విణ. = దా. బికుడు: చూ, ప్రాతిహారకుడు.

దాక, దే. ద్ర: చూ, రూ-దకు.

దాకొను, దే. అ. క్రి. (దాక + కొను): చూ, మలుగువడు.

దాగనముచ్చులు, దే. వి. బ: చూ, రూ-దాగనముచ్చులు.

దాగర, దే. వి. ప్రసేవకము: చూ, స్యానము. చూ, సజ్జ.

దాగినవాడు, దే. విణ: చూ, ద. 11.

దాగిలిమూతలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-దాగనముచ్చులు.

దాగిలిముచ్చులు, —పై.—

దాగు, దే. అ. క్రి. చూ, రూ-దాగు.

దాగుకొను, —పై.—

దాగురించు, దే. స. క్రి. 1. దాచు: చూ, మలుగు; 2: చూ,
వంచించు.

దాగురింత, దే. వి. దాగురించుట.

దాగురింతలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-దాగనముచ్చులు.

దాగురుమూతలు, —పై.—

దాచియుంచు, వా. అ. క్రి: ఇల్లదయిడు.

దాచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-దాగురించు. హరిశ్చ. 3, అ. 20

దాచుట, వా. వి: దాచితము. దాచుడు, దాపురము, బండు.
(సం. ప.)—ఉపగూహనము, గుప్తి, గూహనము, గోప
నము: (చూ, బండు)

దాచుడుగుపరువడి, అం: చూ, విపకలు.

దాచుడుగుమొన, అం. 1. —పై.—; 2: చూ, మొనలు.

దాచురి, దే. వి. కప్ప: చూ, మంచూరిము. 1.

దాచించువాడు, వా. విణ: చూ, ఉత్తరకుడు.

దాచు, వై. వి. 1. వర్గము: చూ, సమూహము; ద్వ. వి.

2. ప్లుగతిభేదము: చూ, హయము; దే. వి. 3. లంఘనము:

చూ, లంఘ: వై. వి. 4. = ధాటీ. ఉండయాత్ర: చూ,

య్యుర్ధ: 5. = ధాటీ దండు: చూ, సేన. 1; వా. 6.

తప్పించుకొనిపోవుట: అ. క్రి. స. క్రి: హద్ధునతిక్రమించు,

అడుగుదాటు. అ. క్రి. 7: చూ, లంఘించు; స. క్రి. 8: చూ,
తరించు: 9: అంగవించు, అడుగుపోటు, అతకరించు, ఆవళు
ళించు, ఒత్తరించు, కడచు, గుంపించు, జవదాటు, తప్పు,
తటియు, తలకడచు, తుటారించు, మీటు, మేర మీరు, వాలు.
(సం. ప.)—అంతరించు, అతిక్రమించు, ఉల్లంఘించు,
క్రమించు: (చూ, వాలు 12.)

దాటుకట్టు, ద్వ. అ. క్రి. గుంపుగూడు: చూ, సంతనకట్టు. 1.
దాటుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, లంఘించు.

దాటుట, వా. వి: చూ, లంఘ.

దాటుడువల, దే. వి. ఒకానొకవల: చూ, వల. 1.

దాటువరువడి, అం: చూ, పరువట్లు.

దాటులు, వా. వి. బ. పేరేములు: చూ, లంఘ.

దాచు, దే. వి. దాచుట.

దాచరము, దే. వి. రూ-దాచరము. దొంగిలించుట: చూ, హరణము.

దాచరించు, దే. స. క్రి. 1. దొంగిలించు: చూ, సడపు: వా.

2. తగులుకొను, వెంటడించు. (వీడునాచుదాచరించినాడు.)

దాచుడు, దే. వి. (దాచరము + ఈడు) దొంగ: చూ,
హరణుడు. 1.

దాచితము, దే. వి. (దాచన + తితము) చూ, దాచుట.

దాపు, దే. ప్రే: చూ, రూ-దాచు.

దాపుడు, దే. వి: చూ, దాచుట.

దాపురము, 1.—పై.—; 2. దాచినసొమ్ము.

సా. 2, అ. 185: చూ, విత్తము. 1.

దాక, వై. వి. 1.—ద్రాక్ష: చూ, స్వాదుఫల: దే. వి.

2. దోగిణి: చూ, పాత్రము. 3; 3. వెడల్పునోరుగల అచికి:

చూ, పాత్రము. 3.

దాకలి, దే. వి. (దాయి + కలు): చూ, రూ-దాకలి.

దాకల్లు, దే. వి. (దాపు + కల్లు) 1.—పై.—; 2. బండికంటి
కడకమ్మి: కమ్మి. (సం. ప.) నేమి.

దాకొను, దే. అ. క్రి. (దాపు + కొను): చూ, సమీపించు.

దాక్షయజ్ఞి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1;

2. రోహిణీనక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-4; 3. ఆశ్వినాది

నక్షత్రములు: చూ, రిక్క. 1; 4. నేల: చూ, భూమి. 1.

దాక్షయ్యము, సం. వి. అ. పుం. గ్రద్ధ: దోరువ: చూ, హరి
వాహనుడు. (సంపాతి తమ్ముడు — అరుణాశ్రమము,
జలాయువు, జరాయువు: (చూ, హరివాహనుడు.)

దాక్షిణత్య, అం. 1: చూ, పంచమజిభాషలు: (చూ, భాష. 1):

2: చూ, భిన్నషడ్జకజిభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

దాక్షిణ్యము, సం. విణ: చూ, రూ-దక్షిణ్యము.

దాక్షిణ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, మొగమాటము.

దాక్షిణ్యము, సం. విణ: చూ, రూ-దక్షిణ్యము.

దాగిలి, దే. వి: చూ, రూ-దాగిలి.

దాచిని, వా. వి: చూ, రూ-దాచిని.

దాశపంద్రాహ్మణులు, అం. సామవేదులు, చంద్రప్రచంద్రులను
నామాంతరమునయితముకలదు. వీరు గోబిరి, ద్రాహ్మయజ్ఞ
సూత్రములకు జెందినవారు. కొందఱిప్పుడు కృష్ణయజుర్వేదము
నవలంబించుచున్నారు: చూ, ఉత్కలలు (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

దాట్రాయి, వై. వి: చూ. దాలక్రిడ.

దాటి, వై. వి. 1 = దాటి. దండయాత్ర: చూ. యుద్ధము: 2. =
దాటి. దండు: చూ. నేన. 1: 3. గడ్డము: చూ. శృకుపు.

దాడింబ, వై. వి. = దాడిము: (రూ-దాడినిమ్మ-దాడిమ్మ-దానిమ్మ-
దాడింబ-దాడిమ్మ *): చూ. ర క్తజీవము.

దాడికాడు, వై. వి: చూ. వేగులవాడు. లక్ష్మి. 2, ఆ. 60.

దాడిచేయు, వై. ఆ. క్రి: చూ. దండెత్తు.

దాడినిమ్మ, వై. వి =: చూ. రూ-దాడింబ.

దాడిమపువ్వుకము, సం. వి. ఆ. పుం. రోహ, రోహితకము*:
చూ. ముఱమోదుగు.

దాడిమము, సం. వి. ఆ. పుం 1. = దాడింబ*: చూ. దాడింబ;
2. ఏలకి*: చూ. వత్రల.

దాడిమి, సం. వి. ఇ. పుం =: చూ. దాడింబ*.

దాడిమ్మ, వై. వి. = దాడిము. — వై. —

దాడియూ, ద్వ. స. క్రి. మార్కొను: చూ. ప్రతిపదించు.

దాడ, సం. వి. ఆ. ప్రి = 1. దొడ. కోటపల్లు: చూ. పల్లు.
1: 2. గుంపు: చూ. సమూహము.

దాణ, వై. వి. = ఖదా. ఎడ్లు గుట్టములు లోనగువాని యొక
ర: ముతిండి: కాణము, ఖాణము. (సం. ప.) — ఖాదనము.

దాణము, దే. వి. కుంము: చూ. సుంకము. 1.

దాణువోడ, అం: చూ. వినరులు.

దాత, సం. విణ. ఇచ్చువాడు: చూ. వదాన్యుడు:

దాతము, సం. విణ. దితము. నటకబడినది: చూ. కృత్తము.

దాతజ్జ, దే. వి. (దాయి + కజ్జ) దాడుంగ: చూ. పట్టెడ. 0.

దాత్యూహము, సం. వి. ఆ. పుం 1: కర్కరాంతము, కాల
కింతకము-రూ-కాలకంతము, — కాలవర్ణము, కాకమర్మపు,
జలరంకము, జలరంజి. (తె ప.) — కూకటిగుడ్డంగి-రూ-
కూకురుగుండగి-కూకురుగుండె: 2: చూ. వానకోయిల.

దాత్రము, సం. వి. ఆ. న. కొడవలి: చూ. లవిత్రిము.

దావాపు, దే. వి. (దావా + దాపు) మిక్కిలి సమీపము:
చూ. సమీపము. 1.

దాడి, వై. వి. = దాటి: రూ-దాడిలి. (సం. ప.) అంకిపాళి,
ఉపమాత, దాత్రి: (చూ. మాత. 1.)

దాడిలి, వై. వి. = — వై. —

దాడుంగ, దే. వి. (దాయి + దుంగ): చూ. దాతికజ్జ

దానపంచకము, అం. సంప్రాప్తము. ఉత్సర్గము, స ప్రాప్త
ధనోత్సర్గము, స్వయంగ్రాహము, ప్రతిమోక్షము (5).

దా: మిచ్చు. మి. న. క్రి. ఇచ్చు: చూ. దయచేయు. 2.

దానము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఈవి: చూ. వికరణము: 2.

ఏనుగుకపోలమదము: చూ. మదములు: (చూ. హస్తీ;

3. పాలనము: చూ. రక్షణము: 4. చేదనము: చూ. చర్చనము.

2: 5. కుద్ది: చూ. శోధనము. 1: అం. 6. చతురపాయ

ములలో నొకటి. (ఇది ఐదువిధములు. — తనకుగల ధన

మంతయు విచ్చట, ఎక్కడనేని ధనముతీసికొన్నచో దానికి

దా. నుకూల కై యుండుట, అపూర్వ పనుల నిచ్చట,

ఒకవి ధనము బుచ్చుకొని ప్రవర్తింపజేయుట, అప్పు

తీర్చుట): చూ. ఉపాయములు: 7 చూ. ఉపాయములు: 8.
వాయకుడు నాయకయొక్క కోపమును పోగొట్టినపుడు
ఉపయోగించెడు ఉపాయములు ఆఖి.టిలో నొకటి: చూ.
ఉపాయములు: 9: చూ. రాజ ముఖ్యగుణములు: 10. ధనగతి
త్రయమునందొకటి: చూ. ధనగతిత్రయము: (చూ. త్రయము),
అం. 11. దీనికి ఉపమానములు. — బలి, కిర్ణిడి, దధీచి;
శబి, మేఘము, కల్పవృక్షము, కామధేనువు, చింతామణి.

దానముచేయుట, అం: చూ. నియమములు.

దానములు, అం. 1. దశదానములు. — గోదానము, భూదానము,
తిలదానము, హిరణ్యదానము, అజ్యదానము, వస్త్రదానము,
ధాన్యదానము, గుడదానము, రౌప్యదానము. లవణదానము:
2. పోదశ మహాదానములు. — గోదానము, భూదానము,
తిలదానము, హిరణ్యదానము, రత్నదానము, విద్యాదానము,
కవ్యాదానము, దాసీదానము, శయ్యాదానము, గృహదానము,
అగ్రహారదానము, రథదానము, గజదానము, అశ్వదానము,
చాగదానము, మహిషదానము: మఱియొకవిధము. — తులా
పురుషము, హిరణ్యగర్భము, బ్రహ్మదండము, స్వర్ణము,
పంచలాంగలము, స్వర్ణధేనువు, భూగోళము, కనకపర్వతము,
కామధేనువు, కల్పవృక్షము, రజితస్వేతము, సహస్రధేనువు,
సాలంకృత హేమపుష్పభము, సాలంకృత లక్ష్మీశ్రీమ,
సాలంకృత సప్తాచలము, సప్తసముద్రము, గజము, సర్గ
చ్చాయ. (18). 3: చూ. దానము. 6, 8, 9, 10.)

దానవారి, సం. వి. ఇ. పుం. దేవేడు: చూ. వేలుపు.

దానపుడో, సం. వి. ఆ. పుం. రక్కసుడు. చూ. రాక్షసుడు. 1.

దానపులు, అం. కిశ్యపునకు దానపునందు గల్గిన సంఘటి. వీరు
నూలుమండ. ద్వీమూర్తుడు, శంకుకర్ణుడు, హయశిరుడు,
అయోముఖుడు, శంబుడు, కపిలుడు. వామనుడు.
మారీచి, మఘవంతుడు, ఇల్వలుడు, సృమణుడు, షిక్షోభ
నుడు, కేతువు, కేతువీర్యుడు, శలహ్రాదుడు, మహాబలు
దను తారకుడు, వైశ్వానరుడు, పులోముడు, విద్రావణ
మహాశిరుడు, స్వర్ణానవు, శృషపర్వుడు, విప్రచిత్తి
ఇత్యాది స్వర్ణానువునకు క్షేయ, పులోమునకు శచియు,
హయశిరుని కుపదానవియు, పృషపర్వునకు శర్మిష్ఠయు,
బుత్రికలు, పులోమ. కాలకలు వైశ్వానరునకు బుత్రికలై
మారీచునకు తార్యలైరి. పులోమయందు గల్గినవారు పోలో
ములు (6000), కాలకయ-దలి సంతానము కాలకేయులు
(1400) హిరణ్యపుర నివాసులు. శలహ్రాదునకు మూషకుడు,
హయశిరు కిల్లిరి. సుందునివలన దాటకియందు మారీచుడు
పుట్టెను. సంహ్లామనకు గొప్ప దహపలు లగు నివాతకవచు
లనెఱుడు మూడుకోట్లమంది పుట్టిరి. వీరు మణిపత్తిపుర
నివాసులు.

దానశౌండుడు, సం. విణ. మిక్కిలి యావికాడు: చూ,
వదాన్యుడు.

దానహీనుడుగరాజు, అం. చూ. అప్రకాశములు.

దానింబ, వై. వి = దాడిము*: చూ. రూ-దాడింబ.

దానిమ్మ, — వై. —

దాపనము, సం. వి. ఆ. న. దండుగగొనుట.

దాపరము, దే. వి: చూ. రూ-దాపుంము.

దారుహరిద్ర, సం. వి, ఆ. శ్రీ: చూ, మ్రానిపనువు

దారుహస్తకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తంకపు. 1.
 దారేషణము, అం. చూ, ఇషణము: (చూ, క్రయము.)
 దారోగ, వా. వి పై యధికారి.
 దార్శము, సం. వి. అ. న. దిటపు: చూ, శక్తి. 1.
 దార్వామాతము, సం. వి. అ. పుం. ఎద్లంగిపిట్ట: చూ, శం
 పిత్రకము. 4.
 దార్వి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, మ్రానిపసుపు: 2: చూ,
 బెండ: 3: అడవికింద: చూ, సూరణము.
 దార్విక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, బెండ: 2: మ్రానిపసుపున
 వండిన అంజన విశేషము: చూ, రసాంజనము.
 దారి, దే. వి. పాలుకాయెటలోనగువానికి పేర్చిన విషకప్రోగు
 (గుంట). "పాలదారి."
 దారిగుంట, దే. వి: పాలుమొదలగునవికాయ గుంట, తంపి:
 చూ, రంధ్రము. 1. "కుక్క దారిగుంట సామ్యము".
 దార్పి, వా. వి. రూ-దాచిని. సుగంధద్రవ్యములలో నొకటి:
 చూ, రాజార్థము. 1.
 దాపంతము, దే. వి. దుఃఖము: చూ, శోకము. 2.
 దాపము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడవి: చూ, విషినము: 2.
 కాటుచిచ్చు: చూ, వహ్ని. 1.
 దావరదంగి, దే. వి: చూ, రూ-దావరదంగి.
 దావరము, దే. వి: చూ, రూ-దావరము.
 దావరి, దే. విణ. రూ-దావరియ. వీరులు: చూ, కూరులు.
 దావరీడు, దే. విణ. (దావరి + ఈడు) — పై —
 దావా, దే. వి. 1. వార్యము: చూ, హరిణము: వా. వి. 2.
 వ్యాజ్యము.
 దావాన్ని, వ. వి. ఇ. పు: చూ, అగ్నివృక్షము. 1.
 దావికము, సం. విణ. రూ-దేవిక. దేవికయను నది: చూ, నది.
 దాళపురము, సం. వి. అ. న. కయివడిమువై: చూ, తృణము. 1.
 దాళర్హుడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1.
 దాళేరకము, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేశ: చూ,
 దేశములు.
 దాసనము, దే. వి. ఆప: చూ, హయదీవన మారకము.
 దాసపూరము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-దాసపూరము.
 దాసరయ్య, వై. వి. తాబేలు: చూ, వృత్తము. 4.
 దాసరి, వై. వి. = దాస, దాసేర. రూ-దాహరి. విష్ణువేంకటేశైన
 కూడుడు: చూ, నాతాని.
 దాసరికొయ్య, ద్వ. వి. ఒకానొకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
 దాసరిగడు, ద్వ. వి: చూ, దాసరయ్య.
 దాసరిపాము, ద్వ. వి. ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము. 1.
 దాసి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పనిచేయుట కేర్పాటైనదాసి, వెలకు
 గొన్నపనికత్తె, ఉంపుడుకత్తె (అయి): చూ, పరిచారిక;
 2. కాకిదొండ: చూ, రక్తఫల: 3. నెల్లగోరంట: చూ, మహా
 సహ: 4. పిన్నవరగోగు: చూ, పీలుపు: అం. 5. చూ,
 దానములు: (చూ, మహాదానములు. 2.): 6. చూ, దానములు:
 (చూ, మహాదానములు 2.): 7. చూ: ఐశ్వర్యములు: 8.
 చూ, నాయకలు.
 దాసులు, సం. వి. అ. పుం. 1. వెలకుగొన్న పనివాడు:
 చూ, నేవకుడు: 2. అడుగుపుట్టువు: చూ, కూడుడు;

3. జ్ఞాని: చూ, విద్వాంసుడు: 4. రూ-దాకుడు, చేపకు
 టటుజారి: చూ, వలతేడు. (ఈయర్థమున నది శకారోపథము
 అగు.)

దానేయి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. శంకనుని పెండ్లాడు: చూ, భార్య.
 దానేయడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పిండాడు. రూ-దానే
 రుడు, వ్యవహార: చూ, సమర్థుడు: విణ. 2. రూ-దానే
 రుడు. దానికిబుట్టినకొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1.
 దానేరుడు, సం. వి. అ. పుం. విణ. — పై —
 దాస్యము, సం. వి. అ. న. 1. = దాసము. కొలుచు: చూ,
 నేవ: అం. 2: చూ, భక్తిక్షణములు.
 దాహకుడు, సం. విణ. కాయువాడు.
 దాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాయట: ఓషము: చూ,
 ప్రోషము: 2. = దగ. దప్పి: చూ, విపాస
 దాహరి, వై. వి. = దాస: చూ, దాసరి
 దాళవా, వా. వి: చూ, దాళవా.
 దాళా, దే. వి. 1. పరియొక్క యెక్కువ తక్కువలు: రూ.
 దాళవా-దాళవా-దాళ్యా: వై. వి. 2. నెయ్యి చూనె మొవలగు
 నవి తీయు పాత్రములనుగాని అవియు చియున్న పాత్రము
 లనుగాని నరిమెత్తుతాలను దడతట్టించుచి తూడుట: దడ,
 దాళవా-రూ-దాళవా-దాళ్యా.
 దాళాన, అం. బ: చూ, మల్లకాస్త్రము.
 దాళి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నెరగలులోనగువాపప్పు.
 దాళి-బ, వై. వి. = దాడిమ: చూ, రూ దాడింబ.
 దాళిమ్మ, — పై —
 దాళీకుడు, దే. వి. కార్యకర్త. వ్యవహార: చూ, సమర్థుడు.
 దాళు, దే. వి. వర్ణలేఖ. "పసుపుదాళు".
 దాళవ, వై. వి. = తాళ: చూ, నె:వి.
 దాళవా, దే. వి. రూ-దాళవా. దాళ్యా. శరదృతువు మొదలుకొని
 నీరాదానుపడెడు పల్లపుసంట: చూ, పిక్కరు: వా. 2:
 చూ, రూ-దాళా. 1: 3: చూ, రూ-దాళా. 2.
 దాళ్యా, — పై —

ది

ది, దే. అప సంబంధమును దెలుపునది. "నాది, నీ, వానిది,
 వీనిది" మొ. దీనికిబహువచనమున వి "నావి, నీవి, వానివి,
 వీనివి" మొ.
 దిండులు, అం. బ: చూ, మల్లకాస్త్రము.
 దిండు, దే. ప్రే: చూ, రూ-దిండు.
 దిండున, దే. వి. రూ-గిండున. చూ, విష్ణుకాంక్ష.
 దిండు, దే. వి. అర్థముగనమర్చి దాచువు: దా ది-దీడ.
 దిండిడ. — పై —
 దిండిడు, దే. విణ. (దిండు + ఈడు) కానెకట్టినవాడు.
 దిండు, దే. వి. రూ-దిండు. 1. నిడుపాటిగుండ్రపు తలగడ:
 చూ, లోడు: 2. నిడుపాటి గుండ్రపుతలగడ వలె చెక్కె
 బడిన మ్రాను: చూ, పాపటము: 3. మెటుగుబిళ్లలోనగువి
 యంటి చెరు తాళ్లపనివాని సానతిరుగుడు కొయ్య: 4. టట్టి:
 చూ, వత్తము: 5. అద్ద, అడపట్టె-అడ్డపట్టె, అడ్డమాను.

దిండి, దే. వి. మృదంగరవము. చూ-దిమిదిమి-దిముకు: చూ, స్వరము. 2.

దింపు, దే. వి: చూ, రూ-డింపు.

దింపులువోపు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్రేలాను.

దికామొగము, వై. విజ. రూ-దిక్కమొగము: చూ, భయ ద్రుతుడు.

దిక్కమొగము, —పై.—విజ. 3, ఆ. 159.

దిక్కమొగము, —పై.—పా. 5, ఆ. 37.

దిక్కు, సం. వి. శ్రీ. 1. = దిస్స-దెస్. రూ-దిశ-దిశి. చూ, హరితు: 2. చేరుగడ: చూ, శరణము. వై. వి. (1) = దిక్కు: (చూ, దిక్కు. 1): చూ, హరితు: (2) ఆశ్రయము: చూ, ప్రాపు. 2: వా. (3) గతి, దారి. "నీవేనాదిక్కు".

దిక్కుమాలినతనము, వా. వి: ఎక్కటి, ఎగ్గతము, ఒంటరిపాటు, ఒంటి, ఒంటిపాటు, ఒంటికంటియును. (సం. ప.)— అసహాయక, అసహాయము, ఏకాంతము, ఏకము, ఏకలము. దిక్కులు, అం. 1. తూర్పు, దక్షిణము, పడమర, ఉత్తరము (4): 2. తూర్పు, ఆగ్నేయము (అగ్నికోణము), దక్షిణము, నైరృతి, పశ్చిమము, వాయవ్యము, ఉత్తరము, ఈశాన్యము. (8).

దిష్టప్రము, వా. వి. భూమ్యాకాశములు కలిసినట్లు కనపించు గీత: అంబరాంతము.

దిక్పారిజి, సం. వి ఈ. శ్రీ = దిచ్ఛరి: చూ, అంకలాడి.

దిక్పాలకుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఆకాపాడు.

దిక్పాలకులు, అం: చూ, దిగధిపతులు.

దిక్పాలపట్టణములు, అం. ఆమరావతి, తేజోపరి, సయమన, కృష్ణాంగన, శ్రద్ధావతి, గంధవతి, అలక, యశోవతి. (8).

దిక్పాలవార్యులు, అం. (దిక్పాలవార్యులు) శబీదేవి, స్వాహాదేవి, శ్యామలాదేవి, దీప్తాదేవి, కాళికాదేవి, అంజనాదేవి, చిత్రరేఖ, పార్వతీదేవి. (6).

దిక్పాలవాహనములు, అం. ఐరావతము, తగరు, మహిషము, నరుడు, మొసలి, లేడి, గుఱ్ఱము, వృషభము. (3).

దిక్పాలాయుధములు, అం. వజ్రము, శక్తి, దండము, కుంతము, పాశము, ధ్వజము, భద్రము, త్రిశూలము. (8).

దిక్స్వస్తికము, అం: చూ, కరణము.

దిగ, దే. అవ. దిగువకట్టమునకు వృత్తియందు ఆదేశముగా వచ్చిన రూపము. (వృత్తియందు ఇది అర్థవిశేషముల నిచ్చుచున్నది. "దిగబోత. దిగరోజు.")

దిగంతము, సం. వి. ఆ. న. దిక్కులకొన, కరిగోయకము: చూ, హరితు.

దిగంతరము, సం. వి. ఆ. న. దిక్కులనడిమిచోటు, కేశము చూ, హరితు.

దిగంబడుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. దినమొలవాడు: చూ, శివుడు: 2. చూ, భైరవుడు: విజ. 3: అవాసనుడు, అవాసుడు. ఋషి, కాకరూకుడు-రూ-కాకలూకుడు, కీషుడు, గోరంకుపు, నగ్నుడు. (తె. ప.)— అంగమొలవాడు, దినమొలవాడు-రూ-దిస్సమొలవాడు, బట్టగట్టనివాడు, బిత్తిలి-బిత్తిలి: (చూ, బిత్తిలి.)

దిగరోజు, దే. వి. కట్టాపిరి.

దిగదీయు, దే. స. క్రి. 1. దృషిచోషము మొదలైన వానికి ఉప్పు మిర్చి లోనగువాని చుట్టివేయు: చూ, సురాశి. చు: వా. 2. క్రిందకులాగు.

దిగడుడుచు, —పై—

దిగడుడుపు, దే. వి: చూ, సురాశము.

దిగద్రాపు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, దిగు. 4: స. క్రి. 2 విడుచు. భార. అర. 7, ఆ. 480: చూ, విసర్జి చు. 4.

దిగజాటు, వా. ఆ. క్రి: చూ, చిలుకు. 11.

దిగబోత, దే. వి. దిగువకు వ్యాపించుట.

దిగబడు, ద్వ. ఆ. క్రి. రూ-దిగబడు. 1: చూ, దిగు. 4. స్వా. 4, ఆ. 20: 2. అడగు-లక్ష్మి. 5, ఆ. 52: చూ, స్రుసు. 4: 3. జాటు. భార. 3. 3, ఆ. 66: చూ, సప్త. 2.

దిగవిగ, దే. వి. వచ్చుట, పోవుట, విసరుట, మెలయుట లోనగు వాని యందగు ననుకరణము (శ. ర.): చూ, చూహూ.

దిగధిపతులు, అం. ఇంద్రుడు, అగ్ని, యముడు, నైరృతి, వరుణుడు, వాయువు, కజేరుడు, ఈశానుడు (అమరా భుడు). (8).

దిగనాడు, దే. స. క్రి. రూ-దిగనాడు: చూ, విసర్జించు.

దిగవిడుచు, —పై.—

దిగనన, దే. ద్ర. క్రి. విజ. దిగువగా.

దిగు, దే. ఆ. క్రి. రూ-దిగు. 1. మీదనుండి క్రిందకువచ్చు: 2. ప్రయాణమైపోవునపుడు దారిలో విడుచు: 3. దిగుమతి యగు: 4. రూ-దిగు, ఎరగు-రూ-ఎటగు, దిగద్రాపు-రూ-దిగద్రాపు-దిగద్రాపు-దిగద్రాపు-రూ-దిగద్రాపు, దిగు-రూ-దిగు-దిగు. (సం. ప.)— అవతరి. చు, అవ: రిల్లు.

దిగు, దే. ప్రే: చూ, రూ-డించు.

దిగుట, వా. వి. (సం. ప.)— అవతారము, అవతతము, అవ పాతము, అవరోహణము, అవరోహము.

దిగుడు, దే. విజ. రూ-దిగుడు-దిగువాయి. 1. అనతము. చూ, భుగ్గుము. 1: 2. న్యూనము: చూ, వెలితి.

దిగుదల, ద్వ. వి. (దిగుడు + తల): చూ, దిగువాటు.

దిగుమతి, దే. వి. (ఓడలోనున్న సరకును రేవునకు) దిగుచుట.

దిగులు, దే. వి. బ. గు డెయదరు, భయము (ఆశ్చర్యము): చూ, మొపు.

దిగులుపడు, ద్వ. ఆ. క్రి దిగులొందు.

దిగులుపాటు, ద్వ. వి: దిగులుపడుట.

దిగులొందు, ద్వ. ఆ. క్రి: దిగులుపడు.

దిగువ, దే. అవ్య. 1: చూ, క్రింద: దే. వి. 2: చూ, దిగువాటు: విజ. 3. క్రిందైనది.

దిగువాటు, ద్వ. వి. (సా. 1, ఆ 124): అడుగు-రూ-అడు, దిగువ-రూ-దిగువ, దిగుదల, పాడు. (సం. ప.)— అధో భాగము, తలము.

దిగువాయి, దే. విజ: చూ, రూ-దిగుడు.

దీగువాలు, దే. అ. క్రి. (దీగుడు + పాలు) 1. మీదినుండి క్రిందికివడు; 2. చూ, ప్రవించు. స్వా. 3, అ. 9.

దీగ్గద్రావు, దే. అ. క్రి. చూ, దీగు. 4.

దీగ్గజభార్యలు, అం. అభ్రమువు, కవిత, పింగళ. అనుపమ, తామ్రపర్ణి, శుభ్రదంతి, అంగన, అంజనావతి. (8).

దీగ్గజములు, అం. ఐరావతము, పుండరీకము, వామనము, కుముదము, అంజనము, పుష్పదంతము, సార్వభౌమము, సుప్రతీకము. (8): చూ, హస్త

దీగ్గన, దే. ద్ర. క్రి. విణ. తటాలున: చూ, వేగము. 3.

దీగ్గనాడు, దే. స. క్రి. చూ, రూ-డిగ్గనాడు.

దీగ్గియ, వై. వి. = దీర్ఘి: చూ, రూ-డిగ్గియ.

దీగ్గు, చూ, రూ-డిగ్గు.

దీగుడు, దే. విణ: చూ, రూ-డిగుడు.

దీగున, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-డిగ్గన.

దీగురను, దే. అ. క్రి. (దీగు + అను) భయముచే హృయము దీగురను (సంధియందు వర్ణాధిక్యము.)

దీగ్గోలు, దే. వి. కోయుపైరుకు ముందుపైరు: చూ, సన్యము.

దీగ్గము, సం. వి. అ. పుం. 1. లిప్తకము, విషముపూసిన బాణము: చూ, బాణము. 1; విణ. 2. పూయబడినది: చూ, లిప్తము.

దీగ్గధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంత్రముచేత కట్టెకు దిక్కులకట్టు: చూ, మంత్రము. 1; 2. చూ, సాలెపురుగు.

దీగ్గిమము, సం. వి. అ. పుం. 1. = దిమ్మ. దిక్కులతబ్బిబ్బు, చూ, హరిత్త; వా. 2. భ్రమమునొందుట, త్రస్సు: చూ, విహరము. 1.

దీచ్చరి, వై. వి. = దిక్పారిణి: చూ, అంకులాడి

దీచ్చెమొగము, ద్వ. విణ. అదృశ్యము: చూ, కంచమించు.

దిట, వై. వి. = దృఢ. రూ-దిట్ట. దార్ఢ్యము, భాగ. 3, స్కం. 699; చూ, శక్తి. 1.

దిటము, వై. వి. = దృఢ. (రూ-దిటవు-దిట్ట-దిట్టము.) 1. దైర్యము: చూ, నైర్యము; 2. దృఢము: చూ, స్థిరము: దే. విణ. 3 పెచ్చు: చూ, హెచ్చు. 2.

దిటవరి, వై. వి. = దృఢ: చూ, రూ-దిట్టడు, దేశ్యమని శ.ర.)

దిటవు, వై. వి. 1. = దృఢ. దార్ఢ్యము: చూ, శక్తి. 1; విణ. 2. = దృఢ: దృఢము: చూ, స్థైర్యము.

దిట్ట, వై. వి. 1. = దృఢ: చూ, రూ-దిట; విణ. 2: చూ, సమర్థుడు. అచ్చ. సం. కాం. 187; 3. = దృఢ: చూ, రూ-దిట్టడు; 4. దార్ఢ్యము కలవాడు; 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.

దిట్టడు, వై. వి. = దృఢ: భార. భీష్మ. 1, అ. 45: అగ్ని పీడుగు, ఉటంకి-రూ-ఉటంకు, ఉక్కు, ఉక్కుతునియ, ఉరియ-రూ-ఉరియ, గగుసరి, గడ్డటికాడు, గాళకాడు, గుండా, తుటారికాడు, దంట, దట్టుడు, దిటవరి-దిట్ట-రూ-దిట్టడు-దిట్టరి, పెంకి, రణపెంకి; (సం. వ.)—అతివృత్తి, అదీనుడు, ఏకాగ్రుడు, భీరుడు, దృఢుడు, దైర్యశాలి: (చూ, హంపీరుడు. 2.)

దిట్టము, వై. వి. 1. నిర్ణయము: చూ, సన్యము. 1; 2. = ద్రధిమ-ద్రధిష్ఠ: చూ, రూ-దిట.

దిట్టరి, వై. వి. = దృఢ: చూ, దిట్టడు.

దిట్టి, దే. వి. 1. గవనిలోనగువానివ్రక్కనకు వాకిలి: చూ, వాకిలి: చూ, సదనము. 1.); 2. చిన్నవాకిలి. చూ, వాకిలి. (చూ, సదనము. 1.)

దిట్టిగంత, వా. వి. పెరటిగుమ్మము: చూ, దిట్టి. 2.

దిట్టివాకిలి, —పై.—

దితము, సం. వి. నాకబడినది. దాతము: చూ, శృంగము.

దితి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. అసుమలలిల్లి: చూ, మాత. 1; 2. సొంకుడు: చూ, హతి.

దితిసురుడు, సం. వి. అ. పుం. దైత్యుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

దిద్దు, దే. స. క్రి. 1. దండించు. కళా. 2, అ. 31: చూ, శిక్షించు; 2: చూ, సవరించు. కళా. 3, అ. 174; వా. 3. బొట్టుదిద్దు; 4. అక్షరములుదిద్దు.

దిద్దుగడ, దే. వి. (రూ-దిద్దుడు-దిద్దుపాటు-దిద్దుబడి.)

దిద్దుడు, —పై.—

దిద్దుపాటు, —పై.—

దిద్దుబడి, —పై.—

దిదృక్ష, సం. వి. అ. స్త్రీ. చూడనిచ్చ: చూ, వాంఛ.

దిదృక్షవు, సం. వి. అ. ఉ. చూడనిచ్చగలవాడు: చూ, వాంఛితుడు.

దిదక్ష, సం. వి. అ. స్త్రీ. కాలువనిచ్చ: చూ, వాంఛ.

దిదక్షవు, సం. వి. అ. ఉ. కాలువనిచ్చగలవాడు: చూ, వాంఛితుడు.

దిదిషువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. మాటుమనువుది: చూ, భార్య; ఉ. పుం. 2. మాటుమనువుదాని మగడు: చూ, భర్త. 1.

దినకరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

దినగోల, వా. వి. చూ, దినబత్తెము.

దినదినము, వా. సం. వి. ప్రతిదినము: చూ, వాసరము.

దినప్రణి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దినకరుడు.

దినబత్తెము, వా. మి. వి. (దినము + బత్తెము) ప్రతిదినమునను ఇచ్చెడుబత్తెము. హరిశ్చ. 4, అ. 19; చూ, సాదము. (1).

దినభవము, సం. వి. అ. స. నాటిది: చూ, అరుది.

దినభాగములు, అం. రౌద్రము, శ్వేతము, మైత్రము, శారభము, సావిత్రము, విజయము, గాంధర్వము, కతపము, రౌహిణీయము, విశాఖము, సోమము, నిర్వతి, మహేంద్రము, వరణము, భటము. (15).

దినమణి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దినకరుడు.

దినము, సం. వి. అ. స. 1. పగలు (12 గంటల కాలము): చూ, వాసరము; వా. 2. పగలురాత్రికలసిన కాలము (24 గం. కాలము): చూ, వాసరము; 2. ఇంగ్లీషు నెలలో తారీఖు: చూ, రోజు; 4. సౌరమాసమంగలి ఒకదినము, తిథి: చూ, వాసరము; వా. 5. తద్దినము. "నేడు మాతండ్రిగారిదినము."

దినవెచ్చము, వా. మి. పి. (దినము + వెచ్చము) ప్రతిదినమును జరిగెడు వ్యయము. పాండు. 3, ఆ. 18: చూ, వెచ్చము. 2.

దినసరి, దే. వి. ఒకరకమువరి: చూ, సస్యము.

దినసరులు, దే. వి. ఒకరకమువర్లు: చూ, దాము.

దినసు, దే. వి. రూ-దినస్సు. 1. సామ్యము: చూ, సమానము. 2; 2. వస్తువు: చూ, సరకు. 2.

దినాంగములు, అం. తిథి, వారము, నక్షత్రము, యోగము, కరణము (5): చూ, పంచాంగములు.

దినాంతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సాయంకాలము.

దినారి, వై. వి. = దీనారి. వరహా: చూ, లోహము. 1.

దినసు, దే. వి: చూ, రూ-దినసు. 1-2; 3. రీతి: చూ, విధము. 1.

దినస్సు, దే. వి. రూ-దినసు. 1. వస్తువు. కళా. 8, ఆ. 83: చూ, సరకు 2; 2. రీతి: చూ, విధము. 1.

దినస్సు, దే. వి: చూ, రూ-జిన్న. అచ్చ. యు, కాం. 332.

దిబదిబ, వా. వి. నడచుట కొట్టుట లోనగువానియందగు ద్వన్యనుకరణము. చూ, హూహూ.

దిబుక్కున, వా. ద్ర. చూ, దిబ్బున.

దిబ్బి, వై. వి. = దీప్తి. 1: చూ, తిన్నె. 2; 2. మెరకనేల: చూ, భూమి. 1: 3 = దీప్తి. కుప్ప: చూ, రాశి. 1.

దిబ్బకము, దే. వి. చూ, రూ-దబ్బకము. 1.

దిబ్బు, వా. వి. రూ-దిమ్ము: చూ, దబ్బు. 4.

దిమ్మన, వా. ద్ర: చూ, దబాబన.

దిబ్బెలు, వై. వి. = దీపము: చూ, స్నేహశము.

దిబ్బెమెత్తుట, జా. దీపముతోఁ బ్రమాణముచేయుట. "దిబ్బె మెత్తఁగవచ్చు నబ్బురంబగు కల్మి మేరమీటిసరితి మెత్తఁగఁ దనుచు" (పాండురంగమాహాత్యము)

దిమాకు, వా. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; 2. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 3. దైర్యము: చూ, సైర్యము. (దిమాకు అనియు.)

దిమిదిమి, దే. వి. 1: చూ, రూ-దిందిం: 2. మద్దెలమోత యందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దిమిస, వా. వి: రూ-దిమ్మిస-దిమ్మెస, గట్టన. (సం. ప.)—పుట్టన.

దిముకు, దే. వి: చూ, దిమిదిమి.

దిమ్మ, వై. వి. 1. వర్గము: చూ, సమూహము; 2 = దీప్తి. కుప్ప. దిబ్బి. అచ్చ. బా, కాం. 121: చూ, రాశి 1: వా. 3. = దిగ్గమ దిగ్గమనొందుట, శ్రమము: చూ, విహారము. 1.

దిమ్మరి, వై. విణ. = దీహర. (దిమ్మ + అరి) రూ-దిమ్మరి. 1. శ్రమకలవాడు: రూ-దిమ్మరీడు; 2. భ్రమకలది: చూ, స్త్రీ; 3. మత్తుకలవాడు. రూ-దిమ్మరీడు: చూ, సోమరి; 4. మత్తుకలది: చూ, స్త్రీ.

దిమ్మరీడు, వై. విణ. = దీహర. (దిమ్మరి + ఊడు.) 1: చూ, రూ-దిమ్మరి. 1. శళాం. 1, ఆ. 108; 2: చూ, రూ-దిమ్మరి. 3.

దిమ్మిస. దే. వి: చూ, రూ-దిమిస.

దిమ్ము, దే. వి. 1. గుంపు: చూ, సమూహము; వై. వి. 2: చూ, దిమ్మ. 3. సా. 2, ఆ. 88; 3. మత్తు: చూ, మదము. 1: వా. వి. 4. చూ, రూ-దిమ్ము.

దిమ్మువట్టు, ద్వ. అ. క్రి (దిమ్ము + పట్టు) 1. భ్రమగొను: చూ, పరిభ్రమించు; 2. మత్తుకొను: చూ, మబ్బుకొను

దిమ్మువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పరిభ్రమించు.

దిమ్మె, దే. వి. 1. తామరదుద్దు: చూ, మిద్దె. 2: (చూ, సహస్ర పత్రము): 2. చిన్నచిన్న తాళగుట్ట: చూ, పర్వతము; 3. క్రోయ్యబీరద: చూ, బిరద.

దిమ్మెన, దే. వి. 1: చూ, రూ-దిమిస; 2. కానెవాని ఒకానొక కొలుముట్టు.

దిరదిర, దే. వి. తిరుగుట యందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.

దిరసన, వై. వి. = కిరీషః. (రూ-దిరిసనము - దిరిసెనము - దిరిసెము-దిరిసెము): చూ, క్యానవర్ణ.

దిరిసనము. —వై.—

దిరిసెనము, —వై.—

దిరిసెము, —వై.—

దిద్దిర, దే. వి: చూ, రూ-దిరదిర. భార. ఆది. 4, ఆ. 38.

దిలాసా, వా. వి. దైర్యము.

దిలీపుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాజు. 1.

దివటి, వై. వి. = దీపయష్టికా. కాగడా: చూ, రూ-విటి.

దివటీ, వై. వి. = —వై.—

దివము, సం. వి. అ. న. = దివి. 1: చూ, స్వర్గము; 2. అకాశము: చూ, వ్యోమము; 3: చూ, దినము. 1-2-3-4.

దివసము, సం. వి. అ. పుం. న: చూ, రూ-దినము. 1-2-3-4.

దివస్పతి, సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, వేల్పుతేడు.

దివాంధన్యాయము, న్యా. అందఱికి విష్ణుమగుపగలు గుడ్ల గూబకు అనిష్టముగా నుండుననుకీతి.

దివాంధము, సం. వి. అ. పుం. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుగు.

దివాకరుడు, సం. వి. అ. పుం. పగటివేలుపు: చూ, సూర్యుడు.

దివాకీర్తి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, మంగలి: 2. మాలవాడు: చూ, మాల. 1.

దివాణము, వై. వి. = దేవాయనమ్. 1. దర్బారు: చూ, సభ. 2; 2. కచ్చేరి. పాండు. 1, ఆ. 109: చూ, సభ. 2.

దివాతపచంద్రన్యాయము, న్యా. పగటి చంద్రునివలెఁ గాంతి గాంతిహీనుడై యుండెననుకీతి.

దివాను, వా. వి. ప్రేగద: చూ, మంత్ర. 1.

దివాభీతము, సం. వి. అ. పుం. 1. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపుఁ బులుగు; 2. కలువలకొలను: చూ, సరస్సు. 1.

దివాభీతుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దొంగ: చూ, హోర కుడు. 1: వా. 2. పనికిమాలిన వాడు. చూ, వాజె.

దివాలా, వా. వి. వ్యవహారము చెడి కలిగిన నష్టము. "దివాలా లోచు"

దివి, సం. వి. న. స్త్రీ. 1. అకాశము: చూ, సురవర్త్యము; 2. = దివ్, రూ-దివము: చూ, స్వర్గము (వైష్ణవమని కొందరు):

దీనమొలవేల్పు, ద్వ. వి. రూ. దీనమొలవేల్పు. 1: చూ, శివుడు; 2. కాలభైరవుడు.

దీన, వై. వి. =: చూ, దీన.

దీనమొల, ద్వ. వి: చూ, రూ. దీనమొల.

దీనమొలవాడు, ద్వ. విజ: చూ, రూ. దీనమొలవాడు. పా. డు. 1, ఆ. 218.

దీనమొలవేల్పు, ద్వ. వి. చూ, రూ. దీనమొల వేల్పు. 1—2. దీన్పు, దే. వి. పాముబుసకొట్టుబ యందుగు ధ్వన్యనుకరణము (బుస్సు): చూ, హూహూ.

దీ

దీ, దే. అవ్య: చూ, రూ. దీ.

దీకు, దే. వి: చూ, రూ. దీకు. భార. విరా. 5, ఆ. 91.

దీకొను: చూ, రూ. దీకొను.

దీకోలు, దే. వి. రూ. దీకోలు: చూ, లూటీ. 4.

దీక్ష, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చూ, శ్రీ. "తదేకదీక్ష": 2. యజ్ఞాదిక్రియారంభమందు అనుష్ఠింపఁ బూర్వకమున ఆచారనియమము; అం. 3: చూ, గహీనతానములు.

దీక్షంతము, వా. వి: చూ, అవభృతము

దీక్షించు, సం. ఆ. శ్రీ. దీక్షవహించు.

దీక్షితబ్రాహ్మణులు, అం 1. సారస్వతులలోని రెండవ తెగలోని వారు: చూ, ఆచార్యులను బ్రాహ్మణులు: చూ, బ్రాహ్మణులు. 1. కన్యాకుబ్జులందరి పంచగృహంలోని యొకానొక తెగ వారు. వీరు యజుర్వేదములు అపస్తంబులనై యున్నారు; కన్యా కుబ్జులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

దీక్షితుడు, సం. వి. ఆ. పుం. సోమముగల యజ్ఞమునందు దీక్ష వహించినవాడు.

దీటి, వై. వి. =: చూ, రూ. దీటి.

దీటు, వై. వి. 1 సావ్యము: చూ, సమానము. 2: దే. వి. 2. అక్రమణము: చూ, పురి. 4: విజ. ఏ. 3. చక్కన: చూ, సరి. 11: స. క్రి. 4. సరిచేయు. లక్ష్మి. 2, ఆ. 86: చూ, సరిపెట్టు.

దీటుకట్టు, దే. అ. క్రి. పూర్ణమగు: చూ, మెండుకొను. 3.

దీటుకొను. 1.—పై.— భార. కర్ణ. 1, ఆ. 120; భార. విరా. 5, ఆ. 34: స. క్రి. 2. సవరించు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 215: చూ, సవరించు, 3: చూ, సరిపోలు: పై. 4. దీటుకొలుపు. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 229.

దీడివి. సం. వి. ఇ. పుం. న. 1. అన్నము: చూ, సాదము (1): పుం. 2. బృహస్పతి: చూ, వేల్పుబొజ్జ.

దీధితి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.

దీన, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఎలుక: చూ, మూషికము; విజ. 2. దీనురాలు: చూ, శ్రీ.

దీ:ము, అం: చూ, దృష్టులు.

దీనారము, సం. వి. ఆ. పుం = దినారి. పైడి నాణెము, గద్దయ: చూ, రోహము. 1.

దీనికి, దే. స: చూ, ఇందులకు. 2.

దీనుడు, సం. విజ. 1: చూ. దీనవాడు; 2. దర్పముదీగిన వాడు; 3. భయపడినవాడు: చూ, వెఱపరి: 4. దైన్యము కలవాడు: చూ, దరిద్రే: చూ, ప్రాయిది.

దీపకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఓమము: చూ, యవావి: 2. దీపము: చూ: స్నేహశము; 3. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1: 4. =: చూ, దీపము. 2: విజ. 5. వెలిగించునది: చూ, వెలుతురు. 1: అం. 6. అర్థాలంకారములలో నొకటి (వర్ణ్యావర్ణ్యములకు ధర్మైక్యము. ఉదా.— "మదమున గజపతి బొల్పును: ప్రతాపమున భూపతి బొల్పును.", చూ, అలంకారము. 3: 7: చూ, జన్యతాశములు.

దీపకలికావ్యయము, న్యాయములలో నొకటి.

దీపపుకొడి, వా. మి. వి. కొడి: చూ, సిగ. 4.

దీపము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = దిబ్బెము. రూ. ప్రదీపము. దీపిక: చూ, స్నేహశము; 2. తీగె: చూ, లత. 1: 3. బయిరవాసము: చూ, వస్త్రము. 4. చూ, మయూరశిఖి: అం. 5: చూ, ఉపచారములు.

దీపయక్షిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = దీపిటి, కాగడా: చూ, దీపిటి.

దీపఁబ్బి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. దీపపువ్వు: చూ, వత్తి. 2.

దీపవృక్షము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దీపస్తంభము.

దీపశిఖ, సం. వి. ఆ. న. కోటి, దీపపుకొడి.

దీపస్తంభము, సం. వి. ఆ. పుం. = దివ్యేగంటము: చూ, నెమ్మె.

దీపాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. ఆగస్త్యుడు: చూ, మువి. 1.

దీపాశి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. నరకచక్తిర్దశికి ముఖనాటి పండుగ (దీపములసమూహము): చూ, బాణాసంచు.)

దీపిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = దీపియ. దీపము: చూ, స్నేహశము.

దీప్తము, సం. విజ. 1. వెలిగినది, పుత్రము: చూ, వెలుతురు. 1: 2. కాలినది, ఉపచితము: చూ, ప్రజ్వలితము: 3. మండి నది: చూ, ప్రజ్వలితము: అం. 4: చూ, ఆగమములు: (చూ, ఉపచితములు 11-౧)

దీప్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. కాంతి: చూ, వెలుతురు 1.

దీప్యకము, సం. వి. ఆ. పుం 1. ఓమము: చూ, యవావి: 2. యవలబియ్యము: చూ, బియ్యము: 3. నెమిలిజట్టు: చూ, సిక. 4.

దీప్యము, సం. వి. ఆ. పుం. (రూ. దీపము-దీపకము-దీపసియ.) ఓమము: చూ, యవావి.

దీమము, వై. వి. రూ. దీము. 1. = ధామ. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1: 2. = దీపక: వేటమృగములు పట్టు లోనిగునవి, దీపము, దీము: చూ, వేటసిట్ట.

దీమసము, దే. వి. 1. దైర్యము: చూ, నైర్యము. 1: 2. ఉపాయము. భార. విరా. 2, ఆ. 91: చూ, వెరపు.

దీము, వై. వి. = దీపక: చూ, దీమము. 2: స్వా. 4, ఆ. 22: 2 = ధామ. ఇల్లు. "దిక్కు దీము లేదు": చూ, సదనము. 1.

దీర్ఘకోశిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఏనుగుజెలగ: చూ, బుద్ధపిడుగు.

దీర్ఘము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చెగ్గురు: చూ, సారసము: విజ. 2. విడుపాటిపిక్క గలది.

దీర్ఘదర్శి, సం. వి. 5. పుం. 1. చదువరి: చూ, విద్యాంసుడు;
2. గద్ద: చూ, హరివాహనుడు; వి. 3. మాంపుయోచన
కలవాడు.

దీర్ఘ దేహి, సం. వి. ఈ. ప్రి. పందికొక్కు: చూ, మూషికము.

దీర్ఘవ్రతము, సం. వి. ఆ. పుం. తెల్లలికేసు: చూ, వర్షకేతువు.

దీర్ఘవ్రతిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. ఆరటి: చూ, రంభ. 2.

దీర్ఘవిరిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. కాలేయ: చూ, సవాప.

దీర్ఘవృష్టము, సం. వి. ఆ. పుం. వాము: చూ, సర్పము.

దీర్ఘమగు, మి. ఆ. క్రి. చాగు: చూ, పొడవగు.

దీర్ఘము, సం. వి. వి. నిడుద: చూ, సోగ. 2.

దీర్ఘమూల, సం. వి. ఆ. ప్రి: చూ, తీగెతుమ్మికి.

దీర్ఘమృత్తిక, సం. వి. ఆ. ప్రి: చూ, చిలుగు.

దీర్ఘరాజము, సం. వి. ఆ. పుం. గుండ్రతుంగి: చూ, తృణము. 1.

దీర్ఘపుంసము, సం. వి. ఆ. పుం. దుండిగము: చూ, శోణకము.

దీర్ఘసురతము, సం. వి. ఆ. పుం. కుక్క: చూ, శువ:ము.

దీర్ఘసూత్రుడు, సం. వి. వి. చూ, చిరక్రియ:ము.

దీర్ఘాయువు, సం. వి. 5. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయుము. 1;

2. మార్కండేయుడు: 3. బూతుగు: చూ, కల్మరి:

4. జీవకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్ణవము: వి.

5. పెక్కిండ్లుబ్రదికువాడు: చూ, వృద్ధుడు. 1.

దీర్ఘాయుష్మంతుడు, సం. వి. త. పుం: చూ, వృద్ధుడు. 1.

దీర్ఘిక, సం. వి. ఆ. ప్రి = దీగ్గియ-దిగ్గియ: చూ, సరస్సు. 1.

దీర్ఘము, సం. వి. వి. 1. చీల్చబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3;

2. భయపడినది: చూ, భీతము.

దీలు, దే. వి. 1: చూ, దీల్లము: ఆ. క్రి. 2. దీలుపడు: చూ, రూ-దీల్లపడు.

దీలుపడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-దిల్లపడు.

దీవటి, వై. వి =: చూ, రూ-దివిటి.

దీవన, దే. వి. రూ-దీవన, జే-జేజే-జోజో. (సం. ప).—

ఆశాసనము, ఆశీర్వాచనము, ఆశీర్వాదము, ఆశీస్సు, జయ, మంగళాశాసనము: (చూ, మంగళాశాసనము.)

దీవనత్రాయ, దే. వి. వి. అక్షతలు. పా. 2, ఆ. 36: చూ, నేనత్రాయ.

దీవసము, దే. వి: చూ, రూ-దీవసము. 1. భార. విరా. 3, ఆ. 137.

దీవి, వై. వి. = దీవహ: నీటినడిమిదిబ్బ: చూ, లంక. 1.

దీవిచు, దే. స. క్రి: జేపెట్టు, తిమ్మ. (సం. ప) - ఆశానించు, ఆశీర్వాదించు, జయపెట్టు: (చూ, మంగళముచేయు.)

దీవిటి, వై. వి. =: చూ, రూ-దివిటి.

దీవియ, వై. వి = దీవికా. రూ-దివ్వె. దీపము. భార. సా. 1, ఆ. 147: చూ, స్నేహశము.

దీవికంబము, వై. వి. = దీవస్తంభ: చూ, రూ-దివియకంబము.

దీవె, వై. వి = దీవికా: చూ, రూ-దీవియ.

దీవెన, దే. వి: చూ, రూ-దీవన. శశాం. 5, ఆ. 136.

దీవెనకోల, దే. వి. 1. నతి: చూ, నమస్కారము: 2. ఒకానొకనతి: చూ, నమస్కారము.

దీవెనత్రాయ, వై. వి. వి. మంత్రాక్షతలు: చూ, నేనత్రాయ. (వాడుక.)

దు

దు, వా. వి. 1. సంబంధార్థమందు యుష్మదస్మచ్ఛబ్దములకు వివచనమున పికల్పముగవచ్చు ప్రత్యయము: 2. రూ-దూ. కుక్కను పిలుచుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దుఃఖమేవసర్వం వివేకినః, న్యా వివేకికి సమస్త ప్రపంచమును దుఃఖమయముగానే యును.

దుంకము, దే. వి. బెజ్జము: చూ, రంద్రము. 1.

దుంక, దే. వి. మ్రామొద్ద: చూ, మొద్దు.

దుండగము, వై. వి = దొడ్ల్య. 1: చూ, వేరము: 2. దొడ్ల్యము: చూ, య్యకము. 2: 3. కీడు. జై. 1, ఆ. 32: చూ, హని. 2.

దుండగీడు, వై. వి. (దుండగము + ఈడు) 1. దుష్టుడు: చూ, వ్యాదుడు 1; 2. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాదుడు 2; 3. అవిరారి: చూ, రూ-మందెకాడు.

దుండటికము, వై. వి. =: చూ, దుండగము.

దుండి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. = దొండ: చూ, రక్తఫల: దే. వి.

(1) దొరసాని: చూ, రాజ్ఞి

దుండిగము, వై. వి. = దుండుక: : చూ, శోణకము.

దుండిలము, —వై—

దుండుకము, —వై.—

దుండుబలి, దే. వి. వి. చూ, సోమరి.

దుండుబలితనము, దే. వి: చూ, చండితనము.

దుండెకాడు, దే. వి. 1. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాదుడు 2;

2. దుండగములుచేయువాడు: చూ, రూ-దుండగీడు. 3.

దుంత. దే. వి. దున్న: చూ, మహిషము.

దుంతరపుతు, ద్వ. వి: చూ, యముడు.

దుండిలము, వై. వి. = దుండుక: : చూ, దుండిగము.

దుండుకము, —వై—

దుండునాభము, అం: చూ, శస్త్రములు.

దుండులి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. పాచికయందలి ఇత్తిగ: ఇత్తిగ, ఇద్దుగ: (చూ, పట్కము): పుం. 2. భేరి: చూ, వీణె, 3: చూ, వరుణుడు: 4. ఒకానొక రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1: అం. 5: చూ, సంవత్సరములు: 6: చూ, అనర్థవాద్యములు.

దుండుము, దే. వి. రూ-దుండులు. చక్రాకారపుదివటీ. శశా. 8, ఆ. 10: చూ, సురుడు.

దుండులు, దే. వి.—వై.—

దుంప, దే. వి. 1. ద్వివార్షికము. (గననులోనగువానిగడ్డ) (చూ, ఏకబీజదళము): చూ, వేరు, 1: 2. నాగేటిగొడగ: చూ, లాంగలము. 1.

దుంపతీయుట, వా. వి. 1. గడ్డపెల్లగించుట: జా. 2. కొంపతీయుట: 3. సమూలము పెల్లగించుట: 4. మాంసమును చేదించుట.

దుంపతెంపుట, జా.—వై.—

దుంపబచ్చలి, దే. వి. మట్టుబచ్చలి*: చూ, బచ్చలి.
 దుంపరాస్తము, ద్వ. వి. రూ-దుంపరాస్త*. చూ, సన్నరాస్తము.
 దుంపరాస్త, —పై.—
 దుంపలుదంపలుచేయుట, జా. వడరానిపాటువడుట. దుంపలు
 అగు మెరకనేలలు వల్లపు నేలలుగా జేయుట. “దుంపలు
 దంపలుచేసికొని వచ్చితిమి.” (ధర్మజరాజసూయము.)
 దుంబాలా, వా. వి. వన్నులేనిది (యీనాము).
 దుంబొడి, దే. వి (దుమ్ము + పొడి) (మెంతిజీలకఱ్ఱచేర్చిచేసిన)
 నున్ననికూరపిండి. రా, వి. 2, ఆ. 101; చూ, సాదము. (1).
 దుఃఖపడు, మి. ఆ. క్రి. (దుఃఖము + పడు) 1. నొగులు:
 చూ, రోదించు; పై. 2. దుఃఖపడుచు.
 దుఃఖపాటు, మి. వి: చూ, శోకము. 1. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 3.
 దుఃఖపెట్టు, మి. స. క్రి. అడజడిపెట్టు, ఏవతించు, జాలిబెట్టు.
 దుఃఖభాగులు, అం. ఈర్ష్యాకుపు. జుగుప్సావంతుడు, నిస్సం
 తోషి, క్రోధనుడు. నిత్యశంకితుడు, పరభాగ్యోపదీ. (6).
 దుఃఖము, సం. వి. ఆ. న. = దూఱు. 1. పీక, బాధ, వ్యధ.
 (దీనియందు ఇంద్రియములు దుష్టములగును): చూ,
 శోకము; ఆ. పుం. 2. కటుంబము: చూ, సంసారము.
 దుఃఖాన్వితుడు, సం. విజా. చూ, విమనుడు.
 దుఃఖించు, సం. ఆ. క్రి. 1. వగచు: చూ, స్రుక్కు. 5: 2.
 ఏడుపు: చూ, శోకించు.
 దుఃఖితము, సం. విజా: ఆయుస్తము, ఆర్తము, క్లిశితము,
 క్లిష్టము, క్లేశితము, భిన్నము. (తె. ప.)— ఒంటిలి-చూ-
 ఒందిలి: (చూ, శోచ్యు.)
 దుఃఖితుడు, సం. విజా: చూ, విమనుడు.
 దుకాణము, దే. వి. 1. పసారము, సరుకులమ్మెడికలు: చూ,
 సదనము. 1; 2. అశము, ఉట్టు, ఉప్పురాసులుండెనుచోటు:
 చూ, నట్టు.
 దుకూలము, సం. వి. ఆ. న. 1. తెల్లనిబట్ట: చూ, వస్త్రము:
 2. సన్నవిబట్ట: చూ, వస్త్రము (వెలిపట్టుచీర.)
 దుక్కి, దే. వి. దున్నుట, కృషి: చూ, వ్యవసాయము (దీని
 భేదములు..రొంపిదుక్కి, వెలిదుక్కి.)
 దుక్కిచెట్టు, దే. వి. (దుక్కి + ఎట్టు) హాళికము: చూ,
 వృషభము. 1.
 దుక్కిముచ్చు, దే. వి: చూ, వ్యవసాయి.
 దుక్కివాల, ద్వ. వి. నాగలి: చూ, లాంగలము. 1.
 దుక్కివాలదాలుపు, ద్వ. వి. హలాయుధుడు: చూ, బలరాముడు.
 దుగ. వై. స. = ద్వీకమ్. రూ-దువ. ఇనుమడి. కళా. 3, ఆ
 131: చూ, రెట్టి. 1.
 దుగపదిరూపుల దుండగీడు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. వేం.
 ఆం. 11.
 దుగపుట్టుక, వా. వి: చూ, బ్రాహ్మణుడు. సాంబ. మా 2.
 దుగమొగముల పులుగు, ద్వ. వి. గండభేరుండము. అచ్చ.
 ఆ, కాం. 77: చూ, పక్షి.
 దుగమొగమువేల్పు, ద్వ. వి. నిప్పు. అచ్చ యు, కాం. 279:
 చూ, వహ్ని. 1. (ఇట్లు దుగమొగములయ్య- దుగమోర
 పాదుసా.)

దుగలము, దే. వి. రూ-దుగులము. చివుక, పరహాలో 1/18
 భాగము, 1/4 రూపాయ
 దుగినుడు, వై. వి. = ద్రుఘణ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
 దుగుణము, వై. స. = ద్వీగుణమ్. 1. దుగ: చూ, రెట్టి 1:
 విజా. 2. రెండింతలు.
 దుగులము, దే. వి: చూ, రూ-దుగులము.
 దుగ్గ, వై. వి = దుర్గా. రూ-దుగ్గి. 1. కాశి. సత్తి: చూ, పార్వతి.
 1; 2. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.
 దుగ్గతండ్రి, ద్వ. వి. హిమాద్రి. వేం ఆం 77: చూ, పర్వతము.
 దుగ్గా, వై. వి. (దుగ + కాని) రెండుదమ్ముట్ల (అంకిమునకు
 16 డబ్బులు. ఈ రెక్కనుజట్టి కానియనగా దమ్మిడి.)
 దుగ్గి, వై. వి. = దుర్గా: చూ, రూ-దుగ్గ. 1—2.
 దుగ్గికన్నయ్య, ద్వ. వి: చూ, దుగ్గతండ్రి.
 దుగ్గు, దే. విజా. భూసముచేడినది (తృణం.)
 దుగ్గుకుంబి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పానానుకు*: చూ, సొం.
 దుగ్గుము, సం. వి. ఆ. న. 1. కీము: చూ, పాలు. 1; విజా. 2.
 విమకఁబడినది; 3. నింకఁబడినది: చూ, తృతము. 2.
 దుగ్గాకరము, సం. వి. ఆ. పుం. పా-సముద్రము: చూ,
 సముద్రము. (ఇట్లు దుగ్గాకరము)
 దుగ్గిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మనపాక*.
 దుట్టుపు, దే. వి. రూ-దుట్టుపు-జుట్టుపు, ఇట్టుపు*. చూ, విషాచి.
 దుట్టుపు, —పై.—అం, భా. ద్వీ. 61.
 దుడిమడి, దే. వి. గునగున: చూ, హూహూ.
 దుడుకడు, వై. విజా. (దుడుకు + డుడు) 1. బాలకుడు:
 చూ, శిశువు; 2 = దుండుక: దుష్టుడు. భాగ. 7, స్కం.
 253: చూ, వ్యాధుడు. 2. (ఇట్లు చెడుగడు, నిడుపడు
 మొ.)
 దుడుకు, వై. వి. 1. తప్పు: చూ, నేరము; 2 = దుండక:
 దౌష్ట్యము: చూ, వ్యశీకము. 2; 3. గర్వము, ఉద్ధతి: చూ,
 హంకారము; విజా. 4: చూ, దుష్టము. అచ్చ. సుం, కాం.
 167; 5. ఉద్ధతి, గర్వించినది: చూ, బిట్టు. 4.
 దుడ్డు, వై. వి. రూ-దుడ్డు. = దండక. 1. లావుకఱ్ఱ: చూ,
 వేత్తము. 1; 2. గుదియ: చూ, గద; 3. గుదిగఱ్ఱ: చూ,
 బండ. 3; 4. ఇకపడుడు: చూ, ముద్గరము; 5. కాణి. చూ,
 కాని. 1; విజా. 6. మోటుకాడు, దిట్టడు (అనియు): చూ,
 హరిందముడు.
 దుడ్డుకఱ్ఱ, ద్వ. వి. 1: చూ, దుడ్డు. 1; 2: చూ, దుడ్డు. 3.
 (ఇక్కడ దుడ్డుకఱ్ఱము పూరిమాత్రపరము.)
 దుడ్డుగోల, —పై.—
 దుడ్డె, దే. విజా. 1. చూలి: చూ, శిశువు; 2. బాలకుడు: చూ,
 శిశువు; 3. ధూర్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. ధూర్తురాలు:
 చూ, శ్రీ.
 దుత్త, దే. వి. పాలచెంబు, పాలముంత, పాలకుండ, బుంగ,
 భండము. 3: (చూ, పాత్రము. 6)
 దుత్తాయి, దే. వి. కలువ: చూ, వస్త్రము.
 దుత్తారము, సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-దుత్తారము-దుత్తారము-
 ధుత్తారము.) 1. ఉమ్మెత*: చూ, హలాపుష్పము: దే. వి.
 (1, కపటము: చూ, వ్యాజము. (1).

దుద్దు, దే. వి. 1. తామరపూవులోని దిమ్మె, కర్ణిక: చూ, మిద్దె.
(చూ, సహస్రవత్రము 1.); 2. తాటాకు జాబుమీడి చెంద్రిక;
బి. 3. చెవినగ: చూ, భూషణము. 2; విజ. 4. అసత్యము:
చూ, వితథము.

దుద్దుపెట్టుట, జా. మోసముచేయుట. "చక్కన్నను దుద్దుపెట్టి
యొరకంగదలంచెడు." (చారంగధరచరిత్ర.)

దుద్దెక్కు, దే. ఆ. క్రి: చూ, ముమ్మరించు.

దుమ్మము, సం. వి. ఆ. పుం. పచ్చనీరుల్లి: చూ, వలాండువు.
దునీడు, వై. విజ. (రూ దునీదారు-దునేదారి-దునేదారి-దుము
దారి.) కూరుడు: చూ, హంపీ: డు.

దునీదారు, వై. విజ.—పై —

దును, దే. స. క్రి: చూ, రూ-దున్ను

దునుకు, వై. వి. బాధ, దుఃఖము: చూ, శోకము

దునుము, వై. స. క్రి చంపు: చూ, సంహరించు.

దునేదారి, వై. విజ: చూ, రూ-దునీడు: 2. = ధనుర్దారి. కత్తి
చేతధరించినవాడు: రూ-దునేదారి. (సం. ప) — ధనుర్దారి.

దునేదారి, వై. విజ.—పై —

దున్న, దే. వి. 1: చూ, దుంత; 2. పుష్పశువు.

దున్నపోతు, దే. వి.—పై —

దున్నయినదన దూడనుట్టుమన్నట్లు, లో. విమర్శనలేని
ప్రభుత్వము. ఉదా.— "చెప్పెడి వారొకవేళ: జెప్పినను
వినెడివారికయిన వివేకముండవలెను గదా: అట్లుగాక దున్న
యినదన దూడను గట్టమన్న మతిససయొక్కటే." (నీతి
చంద్రిక-విగ్రహము.) దున్ను చూ, రూ-దును.

దుప్పటము, వై. వి. = ద్విపటీ. (రూ-దుప్పటి-దుప్పటి-దుప్ప
టము.) 1. వెలగల సన్నపాటి వెడల్పుబట్ట: చూ, వస్త్రము;
2 ముతుకనూలుతోనేసిన రెండుపొరలబట్ట: 3. కవచము:
చూ, వారవారణము.

దుప్పటి, —పై.—

దుప్పటి, —పై.—

దుప్పి, దే. వి. 1. జింక. ఇట్టి చూ. హరిణము: 2. దుప్పి,
కాటుకొమ్ము మెకము: చూ, పృషకము: 3. చమూచువు.
పాండు. 5, ఆ. 14: చూ, రామము. 3.

దుబరకా, వా. వి చినిగిన సంచలకు వేము అస్తకుసంచి
(గుడ్డ).

దుబారా, వా. విజ. వ్యర్థమైనది.

దుబాసి. వా. వి. = ద్విభాషి. రెండుభాషలు నేర్చినవాడు,
భాషాంతరము చేయువాడు, వ్యవహారము జరుపువాడు.

దుబేబ్రాహ్మణులు, అం. వీరు కన్యాకన్యులు. వీరు పంచగౌడు
లలో నొకతెగవారు. మార్గందినశాఖ శుక్లయజుర్వేదలొక
కొందఱును నామశాఖ గోవిల సూత్రీయు లొక కొందఱును
కలరు: చూ, కన్యాకన్యులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

దుబ్బ, దే. వి. అడుగుతీ: చూ, భగము. 12.

దుబ్బ, వై. వి. = స్తంభ: చూ, పైరుదుబ్బ.

దుమగతికేతు, వై. వి. = ధుమకేతు: తోకచుక్క: చూ,
తిక్క. 1.

దుమదుమ, వా. వి. 1. మొగముచిట్టించుకొనుటయందగు నను
కరణము: చూ, హూహూ: దే. విజ. 2. మిక్కిలితిడిగలది.
కళా. 3, ఆ. 88: చూ, స్థిమితము. 2.

దుమా, దే. వి. వ్రాయుట చేయుట పరుగెత్తుట లోనగువాని
య-దగుర్వస్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (దుమాదుమా
అనియు.)

డమారము, దే. వి ధూళి. స్వా. 5, ఆ 38: చూ, రేణువు. 1.
దుమారు, దే. విజ. సముదము: జాదా.

దుము, దే. వి: చూ, దుమారము.

దుముకు, దే. వి. రూ-దూకు. 1. ఒకానొక పూగతి: చూ,
హయము: 2. గంతు: చూ, లంఘ: ఆ. క్రి. 3. గంతు
వెయు: చూ, లంఘించు. 3; 4. దాటు: చూ, లంఘించు.
2; 5. ఉటుకు: చూ, లంఘించు. 2.

దుముకలాడు, దే. ఆ. క్రి. గంతులువేయు: చూ, లంఘించు. 2.

దుముక్కు, దే. వి. ఉటుకుట య-దగు ర్వస్యనుకరణము,
డబుక్కు (అనికొందఱు): చూ, హూహూ.

దుమువారి, దే. వి: చూ, దునీడు.

దుమువారు, దే. వి. దండు. స్వా 8, ఆ 54: చూ, నేన. 1.

దుముదుములాడు, దే. ఆ. క్రి. దుమ్ములురేగు, నిప్పులురేగు.
(ఇట్లు దుమదుమలాడువాడుక.)

దుమ్ము, దే. వి. 1. ఎమికె: చూ, శల్యము. 1; 2. (రూ-
దుమారము-దువ-దువ్వ-తుమురు-తుమ్ము-త్రమ్ము.) దూళి:
చూ, రేణువు. 1.

దుమ్ముచేయు, వా. స. క్రి: చూ, త్రమ్ము.

దుమ్మురేచు, దే. స. క్రి. రామ. అం. భా. తృ. 132: చూ,
నెంగు.

దుమ్ములగండు, దే. వి. ఒకానొకమృగము: రూ-దుమ్ముల
గొండి-దుమ్ములగొండు, కొరనాసిగండు-కొరసాసిగండు-
కొర్నవగండు.

దుమ్ములగొండి, —పై.—

దుమ్ములగొండు, —పై.—

దుయుముడి, దే. వి రూ-దూముడి-దూయుముడి- సులభముగా
నూడదీయుట మొనమడిచి వెసినముడి: చూ, ముడి. 3.
దుయ్యబట్టు, వా. స. క్రి. 1. బాధపెట్టు: 2. ఎదేపదే ఇబ్బంది
పెట్టు.

దుయ్య, రూ-దూయు: చూ, రూ-దుయ్య.

దుర్, సం. ఉప. (౧) దుర్బలుడు = ఇచట "దుర్" అనునది
బలశబ్దముతో సమశించి అభివార్ధమును చెప్పుచున్నది. ఇది
తఱుచు ఈ యర్థమందే యుండును. (౨) దుర్మార్గుడు. =
ఇచట మార్గశబ్దముతో సమశించి దుష్టమను నర్థముకలది
యైనది (౩) దుర్వహము = ఇచట అశక్యము అను నర్థము
కలదియైనది. ౪. దుర్జనము = ఇచట దుష్టము అను నర్థము
కలది యైనది. (౫) దుర్వలము = ఇచట ధైర్యమును
సంఘటన కానిది యను నర్థమునకు మార్చినది. ఇత్యాది.

దురంతము, సం. విజ. 1. అనవధి, అంతములేనిది: చూ,
అపారము. 3; వా. 2. చేటు.

దురంతుడు, సం. విజ: చూ, అదీనపుడు.

దురతిక్రమము, సం. విణ. అతిక్రమింపఁగూడనిది.
 దురత్యయము, సం. విణ. చేటులేనిది: చూ, కుచి. 1.
 దురద, దే. వి. 1. తీట: చూ, విదర్పిక: 2. నన, కనరు: చూ, మసము. "దురదకంద".
 దురదకంద, ద్వ. వి. కనరుగలకంద*: చూ, సూరణము.
 దురదగొండి, దే. వి: చూ, కూకళింబి.*
 దురదగోవెల, —వై.—
 దురదుర, వై. ద్ర. క్రి. విణ. వేగముగా: చూ, వేగము. 3.
 దురదృష్టము, సం. వి. అ. న. దుర్భరభావము, దౌర్భాగ్యము: చూ, ఆదృష్టము, 1.
 దురదృష్టవంతుఁడు, సం. విణ. చూ, పెట్టిపుట్టినవాఁడు.
 దురధిగమము, సం. విణ. 1. కష్టముచేత పొందఁదగినది. 2. కష్టముచేత చదువఁదగినది.
 దురధ్యము, సం. వి. అ. పుం. చెడ్డత్రోవ: చూ: మార్గము 1. 3. చూ, సృతి: 1-3.
 దురపిల్లు, అ. క్రి. 1. ఏడ్చు. భార. శల్య. 2, అ. 369: చూ, శోకించు: 2. తిసిచు: చూ, సంతాపించు: 3. కలఁగు. జై. 6, అ. 55: చూ, సంక్షోభించు
 దురపుదోరెపు దాసరితండ్రి, ద్వ. వి. నలువ. వేం. అం. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.
 దురభిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉత్తరేణు*: చూ, శైలి రికము: విణ. 2. గ్రహింపఁగూడనిది.
 దురము, వై. వి. 1. = త్వర. శీఘ్రము. శశాం. 3, అ. 100: చూ, స్యదము. 1; 2 = ఉదర: చూ, యుద్ధము. 1.
 దురవగాహము, వా. వి. చూ, అగాధము. 4.
 దురవాసము, సం. విణ. క్షేదము, దురాపము, పొందఁగూడనిది.
 దురా, దే. వి. అజ్ఞ. రూ.దురాయి. శశాం. 3, అ. 48: చూ, వెలపు.
 దురాకృతము, సం. వి. అ. న. 1. అకృత్యము: క్రి. విణ. 2. అకృత్యముగా.
 దురాచారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెడ్డనడవడి: అనాచారము; విణ. 2. చెడ్డనడవడి కలది: అనాచారము.
 దురాచారుఁడు, సం. విణ. చెడ్డనడవడికలవాఁడు: దురాత్ముఁడు, దుర్మార్గుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు.
 దురాడము, దే. వి. ఒకగుదిండు: చూ, రోడు.
 దురాత్ముఁడు, సం. విణ. న. చెడ్డమనస్సుకలవాఁడు: చూ, దురాచారుఁడు: వా. 2. చెడుగఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
 దురాధర్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లవలు: చూ, సర్వపము: విణ. 2. తిరస్కరింపఁదగినది: కచాపు.
 దురాధర్షుఁడు, సం. విణ. తిరస్కరింపఁదగినవాఁడు.
 దురాపము, సం. విణ. పొందఁగూడనిది: చూ, క్షేపము. 6.
 దురాయి, దే. వి: చూ, రూ.దురా.
 దురాహ, సం. వి. అ. క్రి: చూ, శాల్మలి.*
 దురాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. తొండు: చూ, సరటము: విణ. 2. ఎక్కఁగూడనిది.
 దురాభ, సం. వి. అ. క్రి. 1. తీటకనిండ*: చూ, సముద్రాంత: విణ. 2: చూ, దురాప.
 దురాలాపము, సం. వి. అ. పుం. చెడుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

దురాలోకము, సం. విణ. చూడఁగూడనిది: చూ, విచ్చుమొగము.
 దురాళ, సం. వి. అ. క్రి. = దురాస: చూ, వాంఛ.
 దురాపదము, సం. విణ: చూ, దురాపము.
 దురాస, వై. వి. = దురాళ: చూ, వాంఛ.
 దురితము, సం. వి. అ. న: చూ, పాపము.
 దురీక్షణము, అం: చూ, జన్యతాళములు.
 దురుద్ధానము, అం: చూ, శిక్షకాలములు.
 దురుసు, దే. వి. 1. కారిత్యము: చూ, పరుషము: విణ. 2. కఠినము: చూ, బెడిదము: క్రి. విణ. 3. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.
 దురూదరుఁడు, సం. వి. అ. న: చూ, రూ.దురోదరుఁడు.
 దురోదరము, సం. వి. అ. న. 1. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4.
 దురోదరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ.దురూదరుఁడు. జూదరి: చూ, పందెకాఁడు.
 దుర్గ, సం. వి. అ. క్రి. 1. రూ.దుర్గి = దుగ్గి. గౌరి. (వనాది దుర్గము ఏవాసముగాగలది): చూ, పార్వతి. 1; 2. నల్ల పిచ్చుక: చూ, పిచ్చి: 3. నీలి*: చూ, రంజని.
 దుర్గంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. గబ్బు: చూ, వాసన: విణ. 2. గబ్బుగలది: చూ, వాసన.
 దుర్గతి, సం. వి. ఇ. క్రి. శరకము: చూ, నరకములు: 2. బీదతనము.
 దుర్గతుఁడు, సం. విణ: చూ, భీకవాఁడు.
 దుర్గపాలనము, అం: చూ, శంత్రములు.
 దుర్గమము, సం. విణ. 1. పోకూడనిది: కలిమము, దుర్గము: 2: చూ, దురాపము.
 దుర్గము, సం. వి. అ. న. 1. కోట: చూ, ప్రాకారము: విణ. 2: చూ, దుర్గమము, 1: అం. 3: చూ, సప్తాంగములు: 4. అష్టవర్గమునందొకటి: చూ, అష్టవర్గము.
 దుర్గసంహరము, సం. వి. అ. న. పోరావి జలప్రవాహాదులయందు పోవుటకు కట్టినకట్ట మొదలగునవి: చూ, సంక్రమము.
 దుర్గి, సం. వి. ఈ క్రి: చూ, రూ.దుర్గ. 1.
 దుర్గణము, సం. విణ: చూ, వ్యశీకము. 2.
 దుర్గటము, సం. విణ. ఘటింపఁబడి.
 దుర్గనుడు, సం. విణ. దుర్జాతి, దుష్టుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.
 దుర్గయము, అం. 1: చూ, దండవ్యూహములు: 2: చూ, మందల వ్యూహములు.
 దుర్జయుఁడు, సం. విణ: అజితుఁడు, అపరాజితుఁడు.
 దుర్జాతము, సం. వి. అ. పుం: అసమంజసు, దుష్పనుము.
 దుర్జాతి, సం. విణ. ఇ: చూ, దుర్జనుఁడు.
 దుర్జయము, సం. విణ. ఎఱుగఁగూడనిది: ప్రసిద్ధి, గహనము.
 దుర్జి, సం. విణ. చెడ్డదళ.
 దుర్జాతము, సం. విణ. అణవబడినది.
 దుర్జినము, సం. వి. అ. న. 1. మబ్బుక్రమింప నది: చూ, ముసుగుప్రొద్దు: వా. 2. అపజయము కలిగిన రోజు.
 దుర్జురూటుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాస్తికుఁడు.
 దుర్జరము, సం. విణ. ధరింపఁగూడనిది.

దుర్భర, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. నల్లయుప్పి: చూ, లవణి; విణ.
2. తిరస్కరింపదగనిది: చూ, వహేలనము.

దుర్భరుడు, సం. విణ. తిరస్కరింపదగనివాడు.

దుర్భయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, అన్యాయము.

దుర్భామ, సం. వి. న. శ్రీ. ఏనుగుజలగ: చూ, బుద్ధవిదుడు.

దుర్భామము, సం. వి. ఆ. న: చూ, మూలసంక.

దుర్భిరీక్ష్యము, సం. విణ. చూడగూడనిది: చూ, విచ్చ
మొగము.

దుర్భివారము, సం. విణ. నివారింపగూడనిది.

దుర్బలము, అం. (బలములేనిది): చూ, అశ్వహృదయ పరి
జ్ఞానము.

దుర్బలస్య బలం రాజా, లో. బలములేనివానికి రాజే బలము.

ఉదా:- "రాజుల కొర్రరక్షణంబుంబోలు ధర్మంబులొందులేవు.

"దుర్బలస్య బలం రాజా" యన వినివే. (నీతిచంద్రిక -
విగ్రహము.)

దుర్బలుడు, సం. విణ: చూ, బక్కవాడు.

దుర్బిణి, వా. వి. దూరవస్తుదర్శనయంత్రము, భ్రష్టశక్తిని.

దుర్బోధనము, సం. వి. ఆ. న: చూ, దుస్స్వహ.

దుర్బగుడు, సం. విణ. ద్వేషింపదగినవాడు.

దుర్బర, సం. వి. ఆ. శ్రీ. తెల్లవాకుడు: చూ, వాడు.

దుర్బరము, సం. విణ. భరింపగూడనిది: చూ, దుర్వహము.

దుర్బాగ్యుడు, సం. విణ: చూ, దౌర్బాగ్యుడు.

దుర్భిక్షము, సం. వి. ఆ. న. క్షమము: చూ, కఠవు.

దుర్మతి, సం. విణ. 1. దుర్బుద్ధికలవాడు: చూ, వ్యాధుడు,
2; అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.

దుర్మదుడు, సం. విణ. కావదు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

దుర్మరణము, సం. వి. ఆ. న. (విభక్షణదులచేత వచ్చెను) చెడ్డ
చావు: చూ, సావు.

దుర్మలిక, అం. నాటికలు 18 లో నొకటి, (4 అంకములు,
క్రోధము, నాయక, స్నేహితులు, ఒకరితర్వాత నొకరు
నాయకులవుదురు): చూ, నాటి:లు.

దుర్మార్గత లేకుండుట, అం: చూ, వియమములు.

దుర్మార్గుడు, సం. విణ: చూ, దురాచారుడు.

దుర్ముఖి, అం: చూ, దుర్మతి. 2.

దుర్ముఖుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒక రాక్షసుడు: చూ,
రాక్షసుడు. 1; విణ. 2: చూ, ముఖుడు.

దుర్మళము, సం. వి. ఆ. న. చెడుపేరు: చూ, బస్మము. 2.

దుర్మోధనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. గాంధారేయుడు: చూ,
సుయోధనుడు; అం. 2: చూ, దుష్టులు.

దుర్వర్తము, సం. వి. ఆ. న. 1. వెండి: చూ, కోహము. 1; 2.
నాగువోస: చూ, హరివాయకము: (చూ, దోస); విణ.

3. చెడ్డవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.

దుర్వహము, సం. విణ. వహింపగూడనిది, దుర్బరము: చూ,
వెక్కసము. 4.

దుర్విధుడు, సం. విణ. 1: చూ, భీష్మవాడు; 2: చూ, దుర్బ
ముడు.

దుర్విపీతుడు, సం. విణ. వినయములేనివాడు: చూ, సమద్ధ
తుడు.

దుర్లభము, సం. విణ. అందరానిది: చూ, వెక్కసము. 3.

దుర్లభములు, అం. ప్రియవచనములతోడి దానము, గర్వరహిత
మైన జ్ఞానము, క్షమాసహితమైన శౌర్యము, త్యాగయుక్త
మైన విత్తము.

దుర్లభుడు, సం. వి. ద్. పుం. 1. పగవాడు: చూ, శత్రువు.

1; విణ. 2. చెడ్డమనస్సుకలవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

దులదుల, దే. వి: చూ, సంభ్రమము. 1.

దులాభి, వా. వి. దూబరతిండి: (చూ, దుబారా.)

దులి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. = దులి. అడుతాబేలు: చూ,

వృత్తము 4; పుం. 2. సన్నాసి: చూ, సన్నాసి. 1.

దులుపు, దే. స. క్రి. 1. ప్రక్కల నంటుకొనియుండు గింజ
లను రాల్చు; 2: చూ, విదళించు; 3. తప్పులు ఎంచు.

దువ, వై. స. = ద్విక. రూ-దుగ: చూ, రెట్టి. 1.

దువారము, వై. వి. 1. కన్నము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. =
ద్వారమ్. గుంబము: చూ, వాకిలి.

దువాళము, అం: (చూ, అశ్వచారలు) వేగమున అంతమేరయు
సమముగా పాటెడి యశ్వచార ప్లుతము. రూ-దువాళి, నిబ్బ
రము, పటము: చూ, హయము: (చూ, చారలు.)

దువాళి, అం. —పై.—

దువాళించు, దే. ఆ. క్రి. 1. దువాళము చేయు; అం. ప్రే. 2.
దువాళము చేయించు.

దువ్వ, దే. వి. చూ: చూ, రేణువు. 1.

దువ్వగాలిండుకొణ, దే. స. క్రి. గాలి. సాంబ. దే. 13: చూ,
వాయువు. 1.

దువ్వటము, వై. వి. = ద్విపటి: చూ, రూ-దుప్పటము. 1.

దువ్వడవ, వై. వి. = రూ-దువ్వె. 1: చూ, దువ్వటము; 2.
కట్టుగోకి: చూ, వస్త్రము.

దువ్వెల్వ, వై. వి. = —పై.—

దువ్వి, వై. వి. రూ-దువ్వ = ద్విపీ. 1. పులి: చూ, శార్దూలము.
1; 2. చిలుకపులి: చూ, శార్దూలము. 1.

దువ్వె, వై. వి. = —పై.— 1, 2 —: దే. స. క్రి. 3. దువ్వెనతో
తల చిక్కుదీయు; 4. అల్లనతడవు: చూ, నిమురు; వా. 5.
ఇచ్చకమాడు.

దువ్వెన, దే. వి. 1. పన్నె: చూ, ప్రసాదని; 2. చిక్కెలు:
చూ, ప్రసాదని.

దుశ్శయనము, సం. వి. ఆ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహ
స్రాక్షుడు.

దుశ్శిక్త్యవ్రణ వీడితానాం వ్రణం శిశమయిపో: శస్త్రగ్రహణమ్,
న్యాయాన్నిమందులు వేసినను మానిని పుండు బాధ పోగొట్టు
టకు శస్త్రము చేయించినట్లు. శస్త్రముచేసే వైద్యుడు
పుండును కోయునపుడు బాధను పోగొట్టుటకు కోయును
గాని దయ లేకపోవుటవలన కోయుడు అట్లే చెప్పినమాట
వినని కొడుకును శిక్షించడము వానిని మంచిమార్గములో
పెట్టడమునకేగాని దయ లేకపోవుటచేకాదు.

దుశ్శేష్, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చెడుపని, కఠత, కల్లజనము.

నీళ్ళమ్మకొనునది, చిత్తరువులను వ్రాయునది, భార్య, కతి ప్రవేశముకలది, కథలుచెప్పునది, చిలుక, గోర్యంక.)

దూతభేదములు, అం. —పై.—

మాతుడు, సం. వి. అ. పుం. ఎడకాడు, కుంటెనకాడు, కుంటెనీడు, తారుమవాడు-తార్చువాడు, పెంటిగూర్చు వాడు, బిగవా. (సం. ప.) —దూత: (చూ, బడవా) సందేశ హరుడు.

దూత్యము, సం. వి. అ. న. రూ-దౌత్యము. 1. దూతభావము; 2. దూతకర్మము; 3. దూతస్వభావము.

దూది, వై. వి. = తూరి. విత్తతీనినప్రతి: చూ, ప్రతి.

దూదిచుట్ట, వా. వి. ఏకు: చూ, పెంజిక.

దూదిదబ్బ, దే. వి. తోలుదళముగానుండెడు దబ్బ: చూ, శర్కరాంకము.

దూదినిమ్మ, దే. వి: చూ, మాతులుంగము. *

దూదిప్రోవు, వా. వి: ఇంద్రతూలము, గ్రీష్మహాసము.

దూదిమూట, వా. వి: కంటలము-కంటలము-కంటాళము.

దూదేకులవాడు, వా. వి: చూ, పెంజారి.

దూనము, సం. విణ: చూ, సంతాపితము.

దూప, వై. వి. = తాప. దప్పి (దేక్షమని శ. ర.): చూ, విపాస.

దూపటిలు, దే. అ. క్రి: (రూ-దూపటిలు - దూపించు - దూపించు - దూపిల్లు.) 1. దప్పికొను: చూ, నీరుపట్టు: 2: చూ, సంతాపించు.

దూపటిల్లు, —పై.—

దూపము, వై. వి. = దూష: వాంసగలపొగ. చూ, పొగ.

దూపార్తి, వై. వి. (దూపము + ఆర్తి) దూపము వేసెను పాదము పెట్టినతట్ట: చూ, నంచి.

దూపించు, దే. అ. క్రి: చూ, దూపటిలు.

దూపిలు, —పై.—

దూపిల్లు, —పై.—

దూపె, దే. వి. 1. అడుగుతీ: చూ, భగము. 12: 2. అవలక్షణము.

దూబ, దే. వి. 1: చూ, సౌవిదల్లుడు: విణ. 2 అదముడు: చూ, హీనుడు: 3: చూ, విప్రయోజకుడు: వై. వి. 4. ఒక రకము భాతము: 5. ఒకరకముగాదె: చూ, పంటసాల.

దూబూచి, ద్వ. వి. (దూయు + బూచి) రూ-దోబూచి. బాలక్రీడా విశేషమునందగు ననుకరణము. సా. 1, అ. 48: చూ, హూహూ: బ. 2: చూ, బాలక్రీడ.

దూముడి, దే. వి: చూ, రూ-దుయుముడి.

దూయు, అ. క్రి. 1: చూ, రూ-దుయు. 1: 2: చూ, రూ-దుయు. 2: 3. ప్రవేశించు: చూ, సోకు. 4: ప. క్రి. 4: చూ, రూ-దుయు. 3: 5: చూ, రూ-దుయు. 4.

దూయుతీగ, ద్వ. వి: చూ, దుస్సర. *

దూయుముడి, దే. వి: చూ, రూ-దుయుముడి.

దూ:గిరిన్యాయము, న్యా. దూరముగానున్న పర్వతములు నును పుగా గొప్పించును దగ్గఱకుఁ బోవు గుట్టలు మెట్టలు ముండ్లుగా నుండునని రీతి. "దూరపుకొండలు నునుపు."

దూరదర్శి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు: 2: చూ, హరివాహనుడు: విణ. 3: చూ, దీర్ఘదర్శి. 3.

దూరదర్శిని, పా. (తెలెస్కోప్) దుర్బిణి.

దూరివికటస్థలక్ష్యభేదనలక్షణములు. అం. ప్రమేయములు.

దూరిపాతిశరాభ్యాస విస్తరకీర్తనము. అం. —పై.—

దూరపుచుట్టము, వా. మి. వి: చూ, బంధువు.

దూరము, సం. విణ. దవ్య: చూ, విప్రకృష్టము.

దూరస్థా:పర్వతారమ్యా స్సమీపస్థాస్తు బర్పరా: న్యా. దూరపు కొండలు నునుపు. దగ్గఱకుఁ బోయిన నెగుడుదిగుడు.

దూర్వాన్వయము. అం. (పీఠు నామేనబావ యల్లుడనుటకు పీఠు నాతల్లితోడఁబుట్టినవాని కొడుకుకూతు మఁడని చెప్పుట. ఈతఁడు దూరపుబంధువని తోఁపఁజేయుటకై యిట్లు చెప్పుట గుణమేయగును. అట్టియుద్దేశములేకుండిన దోషము): చూ, సంధిదోషములు.

దూష, దే. వి. రూ-దూషు: చూ, నెగ్గింపు.

దూషబాధ, దే. వి. ఒకానొక పావురము: చూ, పావురము.

దూప్పు, దే. ప. క్రి. 1. చెక్కు: చూ, వారు. : వా. పే. 2: చూ, రూ-తూలుచు.

దూర్వ, సం. వి. అ. శ్రీ. గణిక *: చూ, తృణము. 1.

దూర్వామూలన్యాయము, న్యా. గణికవేరు భూమిలోనుండియుండి చినుకుపడఁగానే దిగుచును గాని యెన్నటికిని చావదనురీతి.

దూలు, దే. వి. 1. అపవాదము: చూ, నింద. 1: ప. క్రి. 2: చూ, నిందించు: 3. ప్రవేశించు: చూ, సోకు. 4.

దూలుదుంకెన, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

దూలువడు, ద్వ. అ. క్రి. నిందింపఁబడు: చూ, వీటిబోవు.

దూని, దే. వి. 1: చూ, విదర్చిక: వా. 2. సంభోగేద్య: చూ, వాంఛ. 1.

దూలకొండి, దే. వి. రూ-దూలగొండి *: చూ, కూకళింది.

దూలగొండి, —పై.—

దూలగోవెల, —పై.—

దూలపోతు, దే. వి. ఎల్లప్పుడును దూలగలవాడు.

దూము, వై. వి. = తూలా-స్థూరి. ఇంటికురుఁజిల కాదరువుగా నమరెప్పుడు చూను: చూ, మదనచేతులు.

దూలి, వై. వి. = దూళి. రూ-దూళి. ఆంధ్ర. పదా. చర. 51: చూ, రేణువు. 1.

దూవర, దే. వి: చూ, రూ-దూగర.

దూవలువ, దే. వి. (రూ-దూవః దువ్వలువ-దువ్వల్వ-దువ్వటము) నిచోళము: చూ, వత్తము.

దూవల్వ, —పై.—

దూషణము, సం. వి. అ. న. దూషించుట: చూ, నింద. 1.

దూషణుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకరిక్కనుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

దూషించు, సం. న. క్రి: చూ, నిందించు.

దూషిక, సం. వి. అ. శ్రీ: 1. (రూ-దూషి-దూషీ-దూషము) కఠిపుని: చూ, పుని: 2: చూ, వాగిణ: 3: చూ, సాలె పురుగు.

దూష్య, సం. వి. అ. శ్రీ. రూ-దూష. వరత్ర: చూ, సూత్రము. 1.

దూష్యము, సం. వి. అ. న. 1. రాజగృహము: చూ, నదనము.
1. 2. బట్ట: చూ, వస్త్రము: విణ. 3. దూషింపఁదగినది: చూ,
హీనము. 2.

దూసర, దే. వి: చూ, రూ-దుస్సర *.

దూసరి, దే. వి. 1. ఆపవాదము: చూ, నింద. 1; 2. దూసరి
గడ్డి*: చూ, తృణము. 1.

దూసరులు, దే. వి. బ: చూ, దాన్యము.

దూసిపోవు, వా. అ. క్రి: చూ, రూ-పస్సిపోవు.

దూళి, వై. వి = దూళి: చూ, రేణువు. 1.

దృ

దృంధువు, సం. వి. ఊ. శ్రీ: చూ, సర్వము. జై 1, అ. 10.

దృక్కు, సం. వి. చ్. శ్రీ. రూ-దృశ. 1: చూ, లోచనము:

2: చూ, వీక్షణము: 3: చూ, బుద్ధి: విణ. 4. చూచువాడు.

దృగయుధుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు 1.

దృగ్ము, సం. విణ. కూర్పఁబడినది: చూ, సంయోజితము.

దృఢదేశము, అం: చూ, దండవ్యాహములు.

దృఢనాభము, అం: చూ, శత్రుములు.

దృఢము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. అత్యంతము: చూ, హెచ్చు.

2: విణ. 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 3. = ఓటము.

దిటవుగలది: చూ, శ్రేయము: 4. = రుటము. గట్టిది: చూ,

బెడిదము: 5. బలిననది: చూ, స్థూలము. 2.

దృఢసంది, సం. వి. ఇ. పుం. (దృఢమైన కేలుగల హస్తా
ద్యవయవము): చూ, సంహతము.

దృఢము, సం. విణ. ఆదరింపఁబడినది: చూ, ప్రతీతము.

దృఢి, సం. వి. ఇ. పుం. = రిత్తి. కొలిమిత్తి, తోలుత్తి
(అనియు): చూ, భస్తి.

దృఢాఖ్యము, అం: చూ, ఉద్ధితకరణబంధములు.

దృఢుడు, సం. విణ: చూ, పొగరుఁబోతు.

దృఢము, సం. విణ. గ్రువ్వఁబడినది: చూ, సూతము.

దృశ, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, రూ-దృక్కు.

దృశత్తు, సం. వి. చ్. శ్రీ: చూ, రూ-దృశతు.

దృశ్యము, సం. విణ. 1. చూడఁదగినది: చూ, వీక్ష్యము. 1:

అం. 2. కావ్యము. — దృశ్యము, శ్రవ్యము అని ద్వివిధము.

అందు దృశ్యము (చూడఁదగినది), నాటకము (మొరారి-
కాకుంతలము లోనగునవి.) (దీనికే రూపకమని నామాంత
రము): (చూ, అనూచ్యము): చూ, కావ్యము. 4: (చూ,
నాటకము. 1.)

దృశత్తు, సం. వి. చ్. శ్రీ రూ-దృశత్తు. 1. శిల: చూ, రాయి:
2. సన్నెకల్లు: చూ, రాయి.

దృశత్పుత్రి, సం. వి. ఊ. శ్రీ. పౌత్రము: చూ, రాయి.

దృశద్వతి, సం. వి. ఊ. శ్రీ. గౌరి: చూ, పార్వతి. 1.

దృష్టం కిమపి లోకేఽస్మిన్ న నిర్దోషం న నిర్గుణమ్, న్యా. కేవలము
నిర్దోషమైనదియు, కేవలము నిర్గుణమైనదియు, యేదియును
ఈ లోకములో నుండదు. అట్లే ప్రతిష్ఠిస్తువునందును గుణ
దోషములు రెండును ఉండును.

దృష్టము, సం. వి. అ. న. రాజానకు తనబలము వలనను, పగ
వారివలనను పుట్టినబలము: చూ, శక్తి. 1: విణ. 2: చూ,
వీక్షితము: అం. 3: చూ, దృష్టులు: 4. కావ్యక్షణ-బున.

— దశయశఃప్రభృతులు: చూ, అదృష్టము.

దృష్టరణ, సం. వి. న్. శ్రీ: చూ, రణస్వర.

దృష్టాంతము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ఉదాహరణము:

2. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు: 3: చూ, సావు: అం. 4. ఒక

యర్థాలంకారము. (వాక్యసాధర్మ్యము. ఉపమానోపమేయముల
సాధారణ ధర్మములను బింబప్రతిబింబములవలె భిన్నవ్యాయము
లతోఁజూపుట): చూ, అలంకారము. 3.

దృష్టాంతీకరించు, సం. ప. క్రి: చూ, ఉదాహరించు.

దృష్టి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, వీక్షణము: 2. కన్ను: చూ,

లోచనము (తద్వి. — దోషముచేత క్రూరమైనచూపునకు. —
అదృష్టి): 3: చూ, బుద్ధి: అం. 4: చూ, నాద్యోపయోగము
లైన యంగములు: (చూ, అంగము. 3.)

దృష్టింపు, సం. ప. క్రి: చూ, వీక్షించు.

దృష్టిక్రియలు, అం. సమము, ఆలోకితము, సాచి, ప్రలోకితము,

ఉల్లోకితము, అవలోకితము, అనువృత్తము, విలోకితము, పార్శ్వ

గతము, యాతము, నిమీలితము, అర్థనిమీలితము, ఉన్మీలితము,

అదస్థలము, కంపితము, అంతర్మీలితము, ఉర్ధ్వతలము,

వ్యావర్తము. (18): చూ, దృష్టిభేదములు: (మఱియు ఇందుకు

సంబంధించినవి: చూ, రసదృష్టులు 8, దృష్టులు 8, సంచారి

భావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు 20.)

దృష్టిదోషము, సం. వి. అ. న: చూ, కనుఁబాటు.

దృష్టిభేదములు, అం. సమము, ఆలోకితము, సాచి, ప్రలో
కితము, నిమీలితము, ఉల్లోకితము, అనువృత్తము, అవలోకి
తము (అనికొందలు) (8): చూ, దృష్టిక్రియలు.

దృష్టిరక్షణాన్వీక్షణము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

దృష్టులు, అం. స్నిగ్ధము, హృష్టము, దీనము, కృద్ధము, దృష్టము,

సఖ్యము, జాగున్పు, విస్మితము (8).

దె

దెంచనము, దే. వి: చూ, రూ-దంచన.

దెందము, దే. వి: చూ, రూ-దెందము.

దెత్తి, వా. వి: చూ, భూతము.

దెప్పము, దే. వి. లెప్పము: చూ, లక్ష్యము 1.

దెప్పర, దే. వి. రూ-దెప్పర. 1. ఆకుభము: చూ, హాని. 2:

2. ఆశక్యము: చూ, లావు. 7.

దెప్పరము, దే. వి. రూ-దెప్పరము. 1. ఆకుభము: చూ, హాని.

2: 2. చూ, విపత్తు: విణ. 3. ఆశక్యము: చూ, లావు. 7:

4. దుస్సహము: చూ, వెక్కనము. 4: వా. 5. దుర్లభము:

చూ, రూ-దెప్పరము. 6.

దెప్పరములు, దే. వి. బ. దుస్సహవచనములు. భార. సభా.

2, అ. 255.

దెప్పరిలు, దే. అ. క్రి: రూ-దెప్పరిలు: చూ, బాధపడు.

దెప్పరిల్లు, దే. అ. క్రి — పై —

దేవ్యతీకము, దే. వి. (దేవ్యరము + తీకము) దుస్సహాయము: చూ, హెచ్చు. 1.

దేవ్యబొడుచు, వా. స. క్రి: ఒత్తిబొడుచు, దేవ్య-దేవ్య.

దేవ్య, దే. వి. 1. ఎత్తిబొడుచు: చూ, సోత్తాసము: స. క్రి. 2: చూ, రూ-దేవ్య.

దేవ్యుడు, దే. వి: చూ, దేవ్య. 1. (ఐ. దేవ్యులు)

దేబ్బ, దే. వి. కొట్టు: చూ, మొత్తు. 1.

దేబ్బపరులు, అం: చూ, ధన్యము.

దేబ్బలు, దే. వి. (దేబ్బ + లు) ఐతివ్యమైనవార: చూ, వాన. 2.

దేబ్బన, దే. క్రి. విణ: చూ, పేగము. 8.

దేయ్యము, వా. వి. చూ, రూ-దయ్యము.

దెన, దే. వి. 1. = ది. దిక్కు. భార. ద్రో. 2, అ. 57:

చూ, హరిత్తు. 1: 2. వైపు: చూ, పార్శ్వము. 2: 8. =

ద. అవస్థ: చూ, పాటు. 7: 4. = ద. దురవస్థ: చూ,

పీనుగుపెట్ట: 6: చూ, రక్షణము: 8. అంద: చూ,

ప్రాపు. 2.

దే

దేంద్ర, దే. వి: చూ, జేంద్ర.

దేంద్రవాచు, దే. వి: చూ, రూ-జేంద్రవాచు.

దేకి, వై. వి. = శ్రీకృష్ణునికల్లి, దేవకి, చూ, మాత. 1.

దేకిన, వా. వి: చూ, రూ-దేకిన.

దేకు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-దేకు.

దేనము, వై. వి. = ద్యాన. తలంపు: చూ, స్మృతి. 1.

దేబె, దే. విణ: చూ, ప్రాయిడి

దేయము, సం. విణ. ఇయ్యదగినది: చూ, హీనము. 8.

దేరిజ, దే. వి. రూ-దేరిజ: చూ, సదనము. 1.

దేరిజ, దే. వి. — పై. —

దేవముణము, అం: చూ, ఋణత్రయము.

దేవకము, సం. వి. అ. పుం. రూ-దేవకము. 1: చూ, పాచిక:

2. గెలువనిచ్చ: చూ, వాంచ.

దేవకాంచనము, సం. వి. అ. పుం. ఆస్థోటము. చూ,

కాంచనము. 8.

దేవకీనందనుడు, సం. వి. అ. పుం కృష్ణుడు చూ, విష్ణువు. 1.

దేవకలోద్భవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కాచిమము *

దేవకసుమము, సం. వి. అ. న: చూ, లవంగము.

దేవకృతి, అం: చూ, గౌడకృతి.

దేవభాతకము, సం. వి. అ. న: చూ, పరిభ.

దేవగంగ, సం. వి. అ. ప్రి. ఆకాశగంగ: చూ, నది. 1.

దేవగంధ, సం. వి. అ. ప్రి: ఆరామశీతలము, కుక్కుటమర్ద

కము, గంధాద్య. (తె. ప). — గౌడసాల.*

దేవగర్జలి, సం. వి. ఈ. ప్రి. పెద్దబోడతరము: చూ, ముండిని.

దేవగణవిశేషము, అం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవస్పందము, సం. వి: అ. పుం. నూలుపేటల హారము: చూ,

భూషణము 2.

దేవగకము, సం. వి. అ. పుం. కామంచిగడ్డి: చూ,

తృణము. 1.

దేవజగ్గిక, సం. వి. అ. ప్రి — పై. —

దేవత, సం. వి. అ. ప్రి. దేవుడు: చూ, వేలుపు.

దేవతరువు, సం. వి. ఈ. పుం. 1: చూ, వేల్పుజెట్టు: 2: చూ,

రవ్వు *.

దేవతరువులు, అం: చూ, దేవవృక్షములు.

దేవతలు, అం: చూ, దేవత. 1. (బ).

దేవతాదీ, వై. వి. = దేవతాళము. దావరదంగి: చూ, విషనాళని.

దేవతాప-దాత్రాహ్మణులు. అం. కృష్ణయజుర్వేదులు. శ్రీ:స్తోది

విష్వానియ రోదకుల నైయున్నారు: చూ, ఉత్క-కులు (చూ,

బ్రాహ్మణులు)

దేవతాభేదములు, అం. (దేవతలవలనఋట్టినవారు) వివ్యా

దరుడు, అప్పరసలు, (తె) ఆచ్చు. (హిర్యశీప్రభృతులు,

యజ్ఞులు (కుబేరాదులు), రక్షస్సులు (విభీషణాదులు), గంధ

ర్వులు (హాహూహూప్రభృతులు), కిన్నరలు (గుఱ్ఱపు

మోముగలవారు), విశాచములు (మాంసాశనులు, కుబేరాసు

చరులు), గృహ్యకులు (మాణిభద్రుడు మొదలైన నిధిపాల

కులు), సిద్ధులు (విశ్వావసుప్రభృతులు), భూ-ములు (ఇష్టము

నొందెడి బాలగ్రహాదులు): తద్విశేషములు-కింపురుపుడు-

కింపురుపుడు, ద్రుమణుడు, ద్రుముడు, క్షేత్రపాలుడు,

క్రతువు, కుష్మాండుడు, కువేరుడు, కాలకికాలుడు, భేవ

రుడు: (తె. ప). — జక్కిమోరవేలుపు. (మిగత విశే

షాదులకు: చూ, వేలుపు.)

దేవతాళము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, రూ-దేవతాదీ*.

దేవదత్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకఉపవాయువు (జ్యంభ

ప్రవర్తమానవాయువు): చూ, వాయువు: 2. అట్టునుని

శంఖము: చూ, సంకు. 1.

దేవదారి, వై. వి. = దేవదారువు: చూ, సూక్ష్మదారువు. (చర్మ

రోగములలో దీని తైలమును వాడెదరు.)

దేవదారువు, సం. వి. ఈ. పుం. = దేవదారి. — పై. —

దేవదారి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, లత. 1.

దేవదూతలు, వా. వి. దేవతలదూతలు.

దేవద్ర్యక్కు, సం. విణ. 1. దేవతలనుగూర్చి పోవువాడు:

2. దేవపూజకుడు: చూ, పూజారి

దేవనము, సం. వి. అ. న. 1. క్రి: చూ, విలాసము. 1:

2. జూజము: చూ, వ్యవహారము. 4: 3. గెలువనిచ్చ: చూ,

వాంచ: 4. వ్యవహారము: చూ, సత్యము. 1: పుం.

5. పాచిక: చూ, వ్యవహారము. 4.

దేవనాయకుడు, అం: చూ, నాయక యము.

దేవనాళము, సం. వి. అ. పుం. అదివి కిక్కనకనవు: చూ,

తృణము. 1.

దేవబ్రాహ్మణులు, అం. ఉంఛవృత్తిచే సాత్వికమగు మితా

హారము భుజింపుచు సంతుష్టికలిగి ఇంద్రియ నిగ్రహాలై

వేదశాస్త్రములయందలి యధార్థార్థజ్ఞానము గలవారై

తత్వజ్ఞాన గలవారగువారే దేవబ్రాహ్మణులు. (వీరు

దశవిదబ్రాహ్మణులలోనివారు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దేవభూయము, సం. వి. అ. న. దేవత్వము: చూ, సాయుజ్యము.

దేవమణి, సం. వి. ఇ. పు. 1. కౌస్తుభము: చూ, రత్నములు: 1.

2: చూ, శివుడు: 1: 3. గుఱ్ఱము మెదనుడి: చూ, నుడి. 1.

దేవమాత, సం. వి. ఋ. శ్రీ: చూ, మాత. 1.

దేవమాతృకము, సం. వి. ఆ. పుం. వానచే పందెకు దేశము: చూ, దేశము.

దేవమాసము, సం. వి. ఆ. పుం. గర్భాష్టమమాసము: చూ, మాసము. 1.

దేవయజ్ఞము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, హోమము: ఆం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

దేవయోనివిశేషము, ఆం: చూ, దేవతాభేదము.

దేవర, వై. వి. = దేవ: 1. ఎకిమీడు: చూ, ప్రభువు. 2: 2. చూ, వేలుపు.

దేవరన్యాయము, న్యాయ. దేవరుడనగా భర్తయొక్క అన్న. సంకతి నిర్వంశమగుచుండగా దేవరుడు మఱిదలియదు సంతానముగని వశము నిలువవచ్చును పాండుధృత రాష్ట్రులు దేవరన్యాయమున వ్యాసునివలన విచిత్రవీర్యుని భార్య లగు సంవీకాంబాలికలయందు దుదయించిరి. ఇట్టివిధము.

దేవరింపు, దే. వి. బతిమాలడము. ఆం. భా. ప్ర. 118: చూ, వాచారపము.

దేవరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-దేవుడు, మగని తోబుట్టువు: చూ, సహోదరుడు.

దేవకుక్షిప్రాహ్మణులు, ఆం. ఆధర్వణవేదములో దేవర్షికాఖకుఁ జె.వి వారు. రత్నగిఁజిల్లాలోను, ఉత్తరకొంకణ దేశము లోను, బహోదాలోను కా.ంబాదురు. వీరు కృష్ణయజుర్వేదము లలో నొకకాణవారు. హిరణ్యకేయన సూత్రము: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దేవలుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, అగ్రకుడు. 1-2-3.

దేవలోకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, స్వర్గము.

దేవవల్లభము, సం. వి. ఆ. పుం. చూ, పౌన్న.*

దేవ వృక్షములు, ఆం. (దేవతరువులు) మంచారము, పారిజాతము, సంతానము, కల్పవృక్షము, హరిచందనము.

దేవస్య, ఆం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

దేవసురులు, దే. వి. బ: చూ, దాన్యము.

దేవసాయుజ్యము, సం. వి. ఆ. న: చూ, దేవభూయము.

దేవస్సర్గము, ఆం: చూ, సృష్టిసర్గములు.

దేవశము, వై. వి. = దేవాయ: చూ, సదనము 1.

దేవస్థ, వై. వి. బ. = దేవ: దేవతలు: చూ, వేలుపు.

దేవగి, దే. వి. చూ, జేంద్ర-దే.ద్ర. (దేవాంగులు సంస్కృత మని శ. ర.)

దేవాజీవి, సం. వి. న్. పుం: చూ, దేవలుడు.

దేవాజీవుడు, సం. వి. ఆ. పుం. - వై. —

దేవాదివర్ధని, ఆం: చూ, బక్కజవిభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

దేవానాంప్రియము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మేక: చూ, మేషము. 1; 2. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.

దేవానాంప్రియుడు, సం. వి. బ: చూ, మూర్ఖుడు. రామ. 1, ఆ. 5.

దేవాయము, సం. వి. ఆ. న. =: చూ, దేవశము.

దేవావాసము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రచ్చ.*

దేవి, సం. వి. ఈ శ్రీ (క్రీడించునది) 1. దుర్గ: చూ, పార్వతి.

1; 2. = దేవేరి. రాజి: చూ, రాజ్ఞి: 3. బాగ: చూ, ప్రవ:

4. విక్క: చూ. స్పృకు.

దేవిక, సం. వి. ఆ శ్రీ: చూ, దావికము.

దేవిదీ, వా. వి కోటవాకిలి.

దేవిదీమన్నా, వా. వి. కోటవాకిలికి రాకూడదను ఉత్తరువు.

దేవీకోట, ఆం. శోణితపురము: చూ, దేశము.

దేవీచుతము, ఆం: చూ, తంత్రములు.

దేవు, దే. స. క్రి. 1. నీళ్లులోనగువానియందుండి తడవియెత్తు:

2: చూ, వెతకు. అచ్చ. సుం, కాం. 8.

దేవుఁడు, సురాని. ఆ. పుం. 1. = దేవర: చూ, వేలుపు: వా.

2. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజు. భట్టారకుడు: చూ, రాజు. 1.

దేవునిదర్శనము, ఆం: చూ, శకునరహితములు.

దేవురించు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వాచారు. హరిశ్చ 4, ఆ. 103.

దేవురింపు, దే. వి: చూ, రూ-దేవరింపు.

దేవురు, —వై. —

దేవురుగొట్టు, దే. విణ: చూ, దేబె.

దేవులాడు, దే. స. క్రి. (దేవులు + అడు) 1: చూ, వెదకు లాడు: వా. 2. వివరించు.

దేవుఁడు, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, రూ-దేవరుడు.

దేవెరి, వై. వి. = దేవి. రూ దేవేరి. 1. రాజి: చూ, రాజ్ఞి: వా.

2. దొరసాని: చూ, రాజ్ఞి

దేవేరి, 1. —వై. —; 2. —వై — పొండు, 1, ఆ. 239.

దేశకా-విభజనము, ఆం: చూ, అంగసంచకము. (చూ, అంగము. 9).

దేశకుడు, సం. వి. బ: చూ, అవ్యవసాయవంతుడు.

దేశజధర్మములు, ఆం: చూ, ధర్మములు.

దేశము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అనేక పట్టణములుగల గొప్ప భూభాగము: ఉపవర్తనము, జ, జనపదము, జనాంతము, జానపదము, డ, జ, ప్రదేశము. మండలము, రాష్ట్రము, విషయము. (తె. ప.)—అడయము-అడెము, అటువ, ఊరు, ఏటువ, కలంక, నాదిక, నాడు, నాణిమ, మాగా:—మాగాని, విలాతి, నీమ: చూ, దేశములు: ఆం. 2. చూ, వింశతి విగ్రహములు: 3: చూ, రాగాంగములు: చూ, అంగము. 9.)

దేశములు, ఆం ప్రధానమైన దేశములు, ౫౬: ౧ అంగము: ౨ వంగము, పుండ్రము; ౩ కళింగము-కలింగము; ౪ కర్ణాటము; ౫ కేరళము-కేరలము; ౬ కామరూపము; ౭ గోడము-గడము, పుండ్రము, వరేంద్ర; ౮ వనవాసము; ౯ కుంతలము; ౧౦ కోంకణము-కోంకణకము; ౧౧ మగధము, కీకలము; ౧౨ సురాష్ట్రము; ౧౩ మాళవము-మాలవము; ౧౪ లాటము; ౧౫ భోజము; ౧౬ వరాహము; ౧౭ శబరము; ౧౮ కుక్షరము; ౧౯ కురువు, కురుక్షేత్రము, గమిష్టువు, ధర్మక్షేత్రము, విశళనము; ౨౦ అవంతయము-అవంతి, ఉజ్జయిని, వికాల. (తె. ప.)—ఉజ్జ: ౨౧ పాండ్యము; ౨౨ మద్రము; ౨౩ సి హళము; ౨౪ మూర్ఖరము, (తె. ప.)—గుజరాతి-గుజరీ-గుజరు-గుజ్జరాతి-గుజ్జరీ: ౨౫ పాంశీకము; ౨౬ మిథిలము; ౨౭ పాంచాలము; ౨౮ కూంసేని;

౨౯ గాంధారము; ౩౦ బాహ్లికము-బాహ్లికము; ౩౧ హైహయము; ౩౨ తాళవము; ౩౩ సాల్యము-శాల్యము, కారకుషీయము; ౩౪. పుండ్రకము; ౩౫. ప్రాగ్జీతిషము; ౩౬. మత్స్యము; ౩౭. చేది-చైద్యము-చేదయము, డాహలము; ౩౮ బర్బరము; ౩౯ నేపాళము; ౪౦. గోళము; ౪౧. కాశ్మీరము-కశ్మీరము, కీరము, కాత్తశీల్పనము; ౪౨. కన్యాకుబ్జము-కన్యాకుబ్జ-కన్యాకుబ్జము, కుశస్థలము, కౌళము, గాధిపురము; ౪౩ విదర్బ-విదర్బము; ౪౪. ఖురసాణము; ౪౫. మహారాష్ట్రము; ౪౬. కోసలము; ౪౭. కేకయము; ౪౮. అహిచ్ఛత్రము; ౪౯. త్రిలింగము, త్రిలింగక్షేత్రము, అంద్రము-అంద్రము, అంద్రకోసలము-అంద్రకోసలము, అంద్రమండలము - అంద్రమండలము (తె. ప.)—తెనుగు-తెలుగు; ౫౦. ప్రయాగము; ౫౧. కరహాటకము; ౫౨. కాంభోజము-కంభోజము-కంభోజము; ౫౩. భోజము; ౫౪. చోళము-చోలము-చోడము; ౫౫. హూణము; ౫౬. కాళి, అవిముక్తము, ఆనందకాననము, కాళము, కాళిక, ణిత్వరి, తపస్థలి, తీర్థరాజి, వారణాసి. (తె. ప.)—బినారసు ఇత్యాది; ౫౭. మఱికొన్ని ముఖ్యదేశములు. ౫౮. ౧. అంగల దేశము, అంగలభూమి-అంగలభూమి; ౨. అంబష్టము; ౩. అధిష్ఠానము; ౪. అరేబియా-హరద్వి; ౫. అరిక-అళక; ౬. ఆంధరి; ౭. ఆకరి; ౮. ఆభీరము; ౯. ఆరట్టము; ౧౦. ఆర్యావర్తము, కర్మభూమి, పుణ్యభూమి; ౧౧. ఆశ్రయము; ౧౨. ఉత్కలము, ఒరిస్సా, ఓడ్రదేశము, ఓడ్రము; (తె. ప.)—ఒడ్డాది; ౧౩. ఉదీచ్యము; ౧౪. ఉపవర్తనము; ౧౫. ఉపమంజీ-హారుముండి - హారుముండి - హారుమండీ; ౧౬. ఉచ్చి; ౧౭. కరూళము-కారూళము; ౧౮. కాంపిలము-కాంపిలము; ౧౯. కామరూపము; ౨౦. కీకటము-కీకటాము; ౨౧. కుండినము; ౨౨. కుకురము; ౨౩. కుణాలము; ౨౪. కుముద్వంతము - కుమూవాసము - కుముద్వాణ; ౨౫. కురాసాని; ౨౬. కొట్టాము; ౨౭. కోదండము; ౨౮. కోమలము; ౨౯. కోలాంశము; ౩౦. కౌంగము; ౩౧. కౌళాంబి, వత్సవత్సనము; ౩౨. ఖళము, ఖళయష్ట్రస్కము; ౩౩. గర్తము; ౩౪. గోండము; ౩౫. ఘోట్టాణము; ౩౬. చీమము; ౩౭. జవనము-యవనము; ౩౮. తక్షశిల; ౩౯. తామలిష్ఠము-తామలిష్ఠి, వేలాకూలము; ౪౦. తురుష్కము; ౪౧. త్రిగర్తకము; ౪౨. దండకము; ౪౩. దక్షిణాపథము; ౪౪. దశార్హము, కుక్కురము, యదవము, సాత్వతము; ౪౫. దాశేరకము; ౪౬. దేవమాతృకము; ౪౭. నడ్వంతము నడ్వలము; ౪౮. నదీమాతృకము; ౪౯. బ్రహ్మవర్తము, తపోవటము; ౫౦. మందిరము; ౫౧. మరుభువ; ౫౨. మలయము; ౫౩. లంపాకము; ౫౪. శకము; ౫౫. సింధువు; ౫౬. సౌవీరము, కుమాలకము; ౫౭. ద్రోణి. మఱియు, అచ్చి, అచ్చిమట్టము, కలంక, కోన ఇత్యాది: చూ, సీమ. 1. ౫; ౫౮. ౩. ప్రధాన మగు పుణ్యనగరములు:— ౧. అయోధ్య, కోశలము-కోషల-కోసల-కోసలము. (తె. ప.) — అయోధ్య; ౨. మధుర; ౩. మాయ, ౪. కాళి; ౫. కాంచి. (తె. ప.)—కంచి; ౬. అవంతి-అవంతిక, ఉజ్జయిని విశాల. (తె. ప.) — ఉజ్జని; ౭. ద్వారవతి; ౮. 4. మఱికొన్ని ముఖ్యనగరములు. ౧. గయ; ౨. చంప; ౩. ప్రాగ్జీతిషము, కామరూపము; ౪. ఆశ్మం

తము, ఆశ్మనగరము; ౫. ఉపపట్టణము, గుహ్య-గుహ్యము-గృహ్య. (తె. ప.)—పెంట-పేట; ౬. రాజధాని, కటకము. (తె. ప.)—రాచవీడు ఇత్యాది; చూ, సీమ. 1-౬౦; ౭. పట్టణమునకు. — కర్వటము, కోట్టము, ఖమ్-ఖంబు, నగరము—నగరి, వట్టణము, పురము. (తె. ప.) — పట్టము-పట్నము, ప్రోలు, సీమ; ౮. ప్రసిద్ధికెక్కిన పట్టణములు. — ౬౧-(౪) ౧. అపిస్థలము, అధిష్ఠానము; ౨. అమర, అవరోహము, అమరము, ఇంద్రనగరి, ఇంద్రలోకము, సుదర్శనము. (తె. ప.)—అమరావతి; ౩. అరిక, కాంతిమతి; ౪. ఐశావి, ఐశి; ౫. కుసుమపురము; ౬. ఖపురము; ౭. ఖర్పణ. (తె. ప.) — కసుబా; ౮. గంధవతి, ౯. చంప, పుష్ప, మాలి; ౧౦. త్రిపురము; ౧౧. దుర్గము, కోట్టము. (తె. ప.) — కోట; ౧౨. దార; ౧౩. బాణపురము, బాణరాజనగరము, ఉషావనము, కోటివర్షము-కోటివర్షము-కోట్టవీపురము, దేవికోట, శోణితము, ౧౪. బ్రహ్మపురి, ఆజావత్, ఆత్రి. ఆనందిని; ౧౫. మాహిష్మతి, కథ; ౧౬. ఇరావతి, యమపురి, చిత్రితాకరి; ౧౭. (తె. ప.) — రేవు (కరవాకపట్టణము); ౧౮. వైకుంఠము; ౧౯. శంభపురి-శంభుపురి, ఏకచక్రము, హరిగృహము; ౨౦. హస్తినాపురము-హస్తినపురము-హస్తిన-హస్తినీపురము; గజసాహ్వయము-గజాహ్వ-గజాహ్వము - గజాహ్వయము; ౨౧. తిరిచినావల్లి (త్రిశిరఃపురి) ఇత్యాది: (చూ, సీమ. 1); ౬౨. 7. దిక్పాలపట్టణములు. — అమరావతి, అరిక, కృష్ణాగన, గంధవతి, తేజోవతి, యశోవతి, శ్రద్ధావతి, సంయమని; (౬)-౬౩. 8. గ్రామాదులు. — ౧. పట్టణమునకు దగ్గఱుండి-ఉపపట్టణము; ౨. గ్రామము — ఉపవనధము, కసితము, కీరము, కులము; గ్రామటిక, గ్రామము, జనపదము, జానపదము, నివృత్తు-నీవృతి. (తె. ప.)— ఊరు, కుప్పము, కొటిక-కొట్టిక, గామము, పల్లియ - పల్లె, పాడు, పాలెము, పొలము; ౩. బ్రాహ్మణుల ఊరు. — అగ్రహారము, విప్రపురి. (తె. ప.)—నల్లిండ్లు; ౪. వరకులపేట-ఫేటము; ౫. పంటకొనులపల్లె-ఫేటము; ౬. గొల్లపల్లె-అభీరపల్లి, కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము, ఫేటకము-ఫేటము, గ్రామప్రధానము, ఘ, ఘోషము. (తె. ప.) - గొల్లపల్లె, మంద, వ్రేపల్లె; ౭. బోయపల్లెకు-కశ్మలము, నిషాదము, శబరాలయము. (తె. ప.)—పక్కణము, బోయపల్లె; ౮. సాలెపేటకు — తరలము; ౯. కమ్మరి వడంగుల పల్లె. — కర్వటము — ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౦. కొండప్రక్కపల్లె — కర్వటము — ఖర్వటము — ఖర్వటము; ౧౧. నన్నూలు గ్రామములు గల పరగణాకు ముఖ్యగ్రామము. — కర్వటము-ఖర్వటము-ఖర్వటము; ౧౨. నగరమునకు దగ్గఱున్న గ్రామము. — గృహ్య; ౧౩. మంగలిపల్లె — కలింజనము; ౧౪. చిన్నపల్లె. — ఖండిక — ఖండ్రీక; ౧౫. అడవిలోని ఊరు. — అడవిపల్లె, కారూరు; ౧౬. మాలపల్లె. — గ్రామాంతము. (తె. ప.) — మాలపల్లె; ౧౭. 9. గ్రామములగుంపు. — గ్రామత, చక్రము; (తె. ప.) ఒంటు; ౧౮. గ్రామవిశేషము. — ఫేటకము; ౧౯. చెంబడిపల్లె. — (తె. ప.)—కుప్పము; ౨౦. పల్లెటూరు. — జనపదము; ౨౧. మండలము. జనపదము ఇత్యాది; (2); ౬౪. 10. మఱికొన్ని విశేషములు. — ౧. చంద్రలోకము. —

అనందాలయము; ౨. ఇహము, ఇహలోకము ఇత్యాది: (చూ, లోకములు); ౩. ఐరావతమును ఖండము.— ఐరావ:ము; ౪. ఖండములు.— (చూ, ఖండములు 1.); ౫. తనదేశము కానిదేశము.— దేశాంతరము: ౬; చూ, అనర్థము. 4 ఇత్యాది: (చూ, దేశము. 1); చూ, నీను. 1.

దేశభాషము, సం. వి. అ. న. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1.

దేశపాండ్య, వా. వి. చిన్నజమీదారుడు.

దేశస్థబ్రాహ్మణులు, అం. ఋగ్వేదులు.—కొందఱు సామవేదులు కొందఱు అధర్వణవేదులు. ఈ రెండుభాషలవారు ఋగ్వేదులతో చుట్టటికము చేయుచున్నారు. వీరిలో దక్షిణ పరిగ్రహించువారు భిక్షునియు తదితరులు గృహస్థులయుఁ జెప్పుదురు. వీరిలో రావు, పండ్, దేశహి, దేశపాండి, దేశముఖి, కలకరణి, పచేల్ ఇత్యాదులు వీరి వీరుదములు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

దేశాంతరము, అం. తనదేశముకాని దేశము: చూ, ఊరు. 3.

దేశాటనచాతుర్యము, అం: చూ, సుగుణములు.

దేశి, అం: చూ, రాగాంగములు.

దేశికుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. గురువు: చూ, పంతులు 1; 2. దేశముతిరుగువాడు.

దేశియ్యము, అం. చూ, ఉద్ధృతము. 2.

దేశీయక్రియలు, అం. ధృవక, సర్పిణి, కృష్య, పద్మిని, విసర్జిత, విక్షిప్త, పతాక, పతిత. (8).

దేశీయము, పా: చూ, జాతీయము. (ఇడియము)

దేశ్యక్రియలు, అం. 1: చూ, తాళక్రియలు; 2. ధృవకము, సర్పిణి, కృష్యము, పద్మిని, విసర్జిత, విక్షిప్త, పతాకము, పతిత (8): చూ, దేశీయక్రియలు.

దేశ్యము, సం. విజ. దేశమునవాడ(బడునడి: చూ, గ్రామ్యము 10: (చూ, దేశ్యములు)

దేశ్యములు, అం. 1. ఎ ఒ చ జ ట ఈ యక్షరంబులుగల పదంబులు దేశ్యంబులు. ఉదా.—ఎవఁడు, ఒకఁడు, కొన, అనఁటి, చావడి, జాలు, చెఱుకు; 2. స్వాధ్యేయగాగమంబు లేని క్రియలు దేశ్యములు. "ఉదా.—సండు, చేయి; 3. రేఫము ద్విత్వముగలవి దేశ్యములు. ఉదా.—అట్లు, ఇట్టి, కుట్టు; 4. సర్వనామములును, కృత్తద్ధితాంతములను దేశ్యములు; 5. ఔషవిభక్తికములు దేశ్యములు. ఉదా.—ఁన్ను, ముల్లు, జాయి, పేరు; 6. డువర్ణములకు వెనుక ఉత్వములేని పది ములు, దేశ్యములు. ఉదా.—కత్తలఁడు, వెంకఁడు; 7. ప్రథమ వచనైక లోపంబుగల పున్నపుంసంబులగు అకారాంతములును, అన్ని యాకారాంతపదములును దేశ్యములు. ఉదా.—అన్న, పాలు, బల్లమొ; 8. ప్రాస్వాంతముల బహువచనము రుప్తంబాయెనేని యవి దేశ్యములు. ఉదా.—అల్లురు, పగతురు; 9. సంయుక్తవర్ణంబు బహువచనంబగు పదంబులు దేశ్యంబులు. ఉదా.—అండ్లు, త్రాళ్లు, కోమల్లు, పైర్లు, ఆఱకండ్లు; 10. అయి, అవు, గ, డొ, మొదలగునవి ఆదేశముగాఁగలవి దేశ్యములు. ఉదా.—ఐతి = అయితి; ఔడు = అవుడు; కాకి తము = కాగిదము; పోడిమి = పోడిమి; పగలు = పవలు మొ.)

దేశము, వై. వి. = ద్వేష: చూ, విరోధము. 1.

దేహగంధము, అం. శ్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (సంపెంగ కలిగొట్టు పువ్వులవాసన గలిగిన సౌభాగ్యముగలిగి పతి వశమై యుండును. కీరగంధ, కటుగంధ, రక్తగంధములు దుఃఖప్రదములు. దాన్యగంధము, వేపగంధము, గోమూత్ర గంధము, హరిదళగంధము, దుష్టగంధము, గంధమూషికా గంధము (చూచువానన), మత్స్యగంధము, ఉగ్రగంధము లైనవినువ పరెను): చూ, శ్రీలక్షణాంగములు.

దేహపుసాచుపు, అం: చూ, ఉపవీకములు.

దేహబాధ, వా. వి. 1. మలవిసర్జనమునకు వెడలుట; 2. శరీరాయాసము.

దేహము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. మేను: చూ, శరీరము; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు.—రీగె, శంపాలత: అం. 3. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి (శరీరము, అంగము.— మిక్కిలిపొడవుగాక మిక్కిలిపొట్టిగాక మిక్కిలిలావుగాక మిక్కిలి సన్నముగాక యున్నఁ బ్రళస్తము. భోజనము, నిదుర, రతి శ్మిశ్కాలమునఁజేయుచు స్నానము ఆలస్యముగఁ జేయుట ఆయుర్వృద్ధి. 108 అంగుళముల పురుషుడైన ఓక్యపురుషుండగు): చూ, లక్షణాంగములు; 4. శ్రీలక్షణాంగములలో నొకటి (లావుగాక, సన్నముగాక, పొడవుగాక, పొట్టిగాకయున్న శ్రేష్ఠము. మృదువైన భోగియగు. విరివియైన నల్పాయువగు): చూ, శ్రీలక్షణాంగములు; 5. (దేహము): చూ, ఒక్కజభాషలు: (చూ, భాష. 1.)

దేహయాత్ర, సం. వి. అ. శ్రీ 1. చూ, సాపాటు, 2: చూ, సాపు. దేహరోమము, అం. 1. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి (రోమము.— ఒక్కటియైనరాజగు. రెండైన ధనవంతుఁడగు. మూడైన పండితుఁడగు. బహురోమమైన దరిద్రుఁడగును): చూ, లక్షణాంగములు; 2. శ్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (రోమము.— సూక్ష్మములైన సుఖవతియగు. రూక్షములైన బిడ్డలు లేనిదగు): చూ, శ్రీలక్షణాంగములు.

దేహశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: గేహశి, ఉదుంబరము, కుతుపము, గృహోవగ్రహణి (తె. ప.)—కడవ-గడప: (చూ, వాకిలి).

దేహశీదీపన్యాయము, న్యాయ. (దేహశీదత్తదీపన్యాయము) గడపఁ మీద దీపముజెట్టిన నిఁటివోనఁ బైఁబగూడ నుపయోగించు ననురీతి.

దేహి, సం. విజ. 1. దేహము కలవాడు: చూ, శరీరి: వా. 2. జీవాత్మ: చూ, హంసుడు. 2: వా. 3. విచ్చిమైక్తువాని ప్రార్థనయందలి విధేయతను సూచించు శబ్దము. "భవతు భిక్షో దేహి."

దై

దైత్యుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-దైత్యుడు. (జ. దైతేయులు = కశ్యపునకు ఓతియందుఁ గల్గిన సంతతి): చూ, రాక్షసుడు. 1.

దైత్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 2.

దైత్యగురువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, కుమ్రుడు.

దైత్యము, అం: చూ, శస్త్రములు.

దైత్యురీ, నం. వి. ఇ. పుం. 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు. 1;
2. దేవుడు: చూ, వేలువు.

దైత్యుడు, నం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-దైత్యుడు.

దైత్యుడు, మి. అ. క్రి: చూ, వాచారు.

దైత్యపాలు, మి. పి: చూ, వాచారము.

దైత్యము, నం. వి. అ. న. 1.—పై.—; అం. 2. సంచారీభావ
ములు 33 లో నొకటి (ఓమన్నుడు: పురవైరికిందిరము
దప్పించిన నీ కి విరిబోడియన నెంత: కరుణజూచి రక్షిం
పుము): చూ, సంచారీభావములు.

దైత్యము, నం. వి. అ. న. నిడువు: చూ, పొడవు. 2.

దైవముటన, 1. భగవంతుని యేర్పాటు: చూ, సంధానము; అం.

2. అగ్నిజలాదులవలన బుద్ధుడు కీడులలో నొకటి: చూ,
అదృష్టము.

దైవజ్ఞ, నం. వి. అ. క్రి. 1: చూ, సోదకత్తె; 2: చూ, బల్లి.

దైవజ్ఞుడు, నం. వి. అ. పుం. 1. జోస్యుడు: చూ, సాంవత్స
రుడు: 2. గణకుడు: చూ, పంజీకరుడు.

దైవతభూషణ, అం: చూ, భిన్నపంచమభూషణ: (చూ, భాష. 1.)

దైవతము, నం. వి. అ. పుం. న. 1: చూ, వేలువు; 2. దేవతది.

దైవత్యము, నం. వి. ఇ. ఈశ్వరత్యమ: చూ, అనిమిషత్యము.

దైవప్రశ్నము, నం. వి. అ. పుం. ఉపక్రమి: చూ, వినికిడి.

దైవస్య చిత్రాగణి, న్యా. దైవగతి చిత్రమైనది.

దైవమత్రాతిరీచ్యతే, న్యా. అన్నిటిని దైవ మతిశయించును.

దైవము, నం. వి. అ. న. 1. భాగ్యము: చూ, అదృష్టము;

2. దయ్యగా, విశాచము: చూ, భూతము; 3: చూ, వేలువు;
పుం. 4. జ్యోతిష్కోమాచి యాగము ప్రారంభింపఁబడినప్పుడు
యభావదిగా తత్కర్మము నడపిన బుద్ధిజుని నలంకరించి
కన్యనిచ్చి చేయు వివాహము: చూ, వివాహము; అం. 3:
చూ, విగ్రహములు.

దైవాలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దయివాలు (అతిశయించుటకు.
—లక్ష్మి. 5, అ. 95.)

దైవికము, నం. వి. ఇ. దైవమువలనఁగలిగినది: చూ, గ్రుడ్డివాలు.

దైవికరాగజ్ఞానము, అం: చూ, సుగుణములు.

దొ

దొంతెన, ద్వ. వి: చూ, రూ-దొంతెన.

దొంగ, దే. వి. 1. రూ-దొంగ: చూ, మ్రుచ్చు. 1: 2. అరటి
పువ్వులోనికాద: చూ, మ్రుచ్చు. 2: వి. 3: చూ, పంచ
నము. (దొంగచూపు, దొంగనిద్ర, దొంగదక్కి, దొంగ
కూడు మొ.)

దొంగతనము, దే. వి. (దొంగపని, దొంగటికము): చూ,
మ్రుచ్చిలి.

దొంగతొత్తులు, దే. వి. బి. 1: చూ, బాలికాక్రీడ; వా. 2. దొంగ
బుద్ధి కలవారు.

దొంగపని, దే. వి: చూ, దొంగతనము.

దొంగటి:ము, —పై.—

దొంగిలించు, దే. స. క్రి. (రూ-దొంగిలు): చూ, మ్రుచ్చిలించు.

దొంగిలు, —పై.—

దొంగు, దే. అ. క్రి. —పై.—

దొంగు, చూ, రూ-దొంగు.

దొండ, వై. వి. గ. = దుండి.* (దీనిభేదములు. — అడవిదొండ,
కాకిదొండ, చేతిదొండ, నాగదొండ, వీటిదొండ, పాము
దొండ, పిండిదొండ, లింగదొండ, మరుదొండ (లేక) మర్ల
దొండ మొ): చూ, రక్తఫల.

దొండి, దే. వి. తూటు: చూ, రంధ్రము. 1.

దొండు, దే. వి. ఒకానొక చేప: చూ, మత్స్యము. 1.

దొంతకత్తియ, దే. వి. రూ-దొంతకత్తి. కుట్టని: చూ, శుభ్ర.

దొంతర, ద్వ. వి. (దొంతి + తరంగ) 1. దొంతి. వి. 3, అ.

196: చూ, దోర. 1; 2. పరంపర. వి. 1, అ. 114: వి. 3.

2. పరంపరయైనది. కళా. 8, అ. 98: వా: 4. ఇమడి

రూపాయలు. "ఒక దొంతర లంచము ఇచ్చినాను."

దొంతరముద్దు, ద్వ. వి. ఒకరకము ముద్దు: చూ, ముద్దు. 3.

దొంతరవతులు, ద్వ. వి. బి: చూ, అంటెలు. 2.

దొంతి, దే. వి. రూ-దొంతర-దోర. 1. ఒకటిమీద నొకటిగా

నుంచిన కుండలు లోనగువాని వరుస: చూ, దోర. 1;

2. పంక్తి. లక్ష్మి. 4, అ. 141: చూ, వరుస. 1; వి. 3.

దొంతియైనది. అం, భా. ద్వ. 34.

దొంతిగనిడు, వా. స. క్రి: చూ, అడుకు. 3.

దొందడి, ద్వ. వి. (దొందు + దడి.) 1. సందడివలనగలుగు

ధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. రాసికొను జనసమూహము.

భార. ద్రో. 4, అ. 129: చూ, సందడి. 1.

దొందడించు, దే. అ. క్రి: చూ, సందడించు.

దొందము, వై. వి. = ద్వంద్వ. 1. ద్వంద్వరోగము: చూ,

రోగము. 1; వా. 2. జత: చూ, సంగడి. 5.

దొందు, వై. వి. = దండ-ద్వంద్వము. జత: చూ, సంగడి. 5.

దొంపు, దే. వి. 1. మళ్ళవరుస: చూ, భూమి. 1; 2: చూ,

తలనట్టు.

దొంబులిగొట్టు, ద్వ. వి. (దొందు + పులి + కొట్టు) (వ్యతిరేక

లక్షణచే) పిటికి (రెండుపులులను గొట్టువాడు అని శబ్దా

ర్థము): చూ, వెలుపరి.

దొంగలి, దే. వి: చూ, రక్తబాష్పము.*

దొండదొండ, దే. వి. కాలుబ లోనగువానియందగు ననుకరణము:

చూ, హూహూ.

దొండవ, దే. వి. బి. కుడిపి. (సం. వ.)—కురూపి, అనాకారి.

దొడ్డు, దే. వి. ఇ. రూ-దొడ్డు. గొప్ప. "దొడ్డుమ్మ, దొడ్డువాడు":

చూ, మహితము.

దొడ్డుతనము, దే. వి. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత. 1;

2. మంచితనము: చూ, యోగ్యత. 2.

దొడ్డుయడవి, దే. వి. పెద్దయడవి: చూ, వివినము.

దొడ్డుయెద్దు, దే. వి. మహోక్షము: చూ, వృషభము. 1.

దొడ్డువాడు, వా. వి: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

దొడ్డి, వై. వి. = ద్రోణి. 1. పసులగొట్టము: చూ, సదనము. 1;

2. పసులుమేయుకంచె: చూ, వివీతము; 3: చూ, పెరడు;

వా. 4: చూ, ములుగుదొడ్డి; 5. పొంతుదొడ్డి.

దొడ్డికట్టు, ద్వ. వి. చుట్టుకొల్లారు: చూ, సదనము. 1.

దొడ్డికాళ్ళవాడు, ద్వ. వి: చూ, సంజువు.
 దొడ్డికాళ్ళు, ద్వ. వి. బ. వంగటికాళ్ళు: చూ, ముడికాళ్ళు.
 దొడ్డివల, ద్వ. వి. ఒకరకము వల: చూ, వల. 1.
 దొడ్డివాకిలి, ద్వ. వి. పెరటిద్వారము: చూ, వాకిలి: (చూ, సదనము. 1.)
 దొడ్డు, దే. విణ: చూ, రూ-దొడ్డు.
 దొడ్డువాలు, దే. అ. క్రి. అధికమగు: చూ, హెచ్చు 3.
 దొడ్డు, దే. విణ. వ్రేలాడునది.
 దొడ్డు, దే. వి కొల్ల చూ, లాటి. 4.
 దొడ్డుకత్తె, ద్వ. విణ. కొల్లపెట్టుఅడుగు: చూ, మ్రుచ్చు. 1: (చూ, ప్రి.)
 దొడ్డుకాడు, దే. వి: చూ, దొంగ. 1.
 దొడ్డుగొను, దే. స. క్రి. కొల్లగొను: చూ, హరించు.
 దొడ్డువోవు, దే. అ. క్రి. కొల్లవోవు: చూ, పటివోవు.
 దొడ్డు, వై. విణ. తుందీ. పెనుబొజ్జవాడు: చూ, బొజ్జవాడు.
 దొన, వై. వి. 1: చూ, తూము. 3; 2. = ద్రుణ. దోని. కొండ మీది పల్లము: చూ, రంద్రము. 1; 3. = తూణ - ద్రోణి. అంబులపొది: చూ, దాణము. 1; 4. ఈంద్రవాని కత్తినిదక.
 దొనకు, దే. వి. కిడు: చూ, హాని. 2.
 దొనదొనమను, దే. అ. క్రి. దొనదొనమనికూము.
 దొనయప్ప, ద్వ. వి. (దొన + ఉప్ప) సంతరి దేశము నందలి రుమ యనెడు గనియందు కట్టె:వలన గలుగు ఉప్ప.
 రొమకము. చవుటియప్ప (అనికొందలు): చూ, లవణము.
 దొనరు, వా. వి: చూ, యోగ్యత.
 దొనుకు, వా. వి. 1. దుఃఖము: చూ, శోకము; 2. విచారము: చూ, సంతాపము.
 దొన్నియ, వై. వి. = ద్రోణికా. (రూ-దొన్నె-దొప్ప-దొప్ప) ప్రతచషకము: చూ, పాత్రము. 6.
 దొన్నె, —వై.—
 దొప్ప, —వై.—
 దొప్పదొప్ప, దే. వి. అడిచికొన టయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 దొప్ప, దే.వి. రూ-ద్రొప్ప 1. నంజునుముక్క: చూ, మాంసము; 2. నెత్తురుముద్ద: చూ, రత్తము. 1; 3. పిండము: చూ, ముద్ద. 2.
 దొబ్బలగొట్టు, దే. వి. అదురుగుండియ: చూ, వెఱవరి.
 దొబ్బు, వా. స. క్రి. ద్రొబ్బు: 1. పడద్రోయు; 2. అపహరించు.
 దొబ్బుడాయి, వా. వి. 1. గరువము; 2. పెంకితనము.
 దొబ్బుతెగులు, వా. వి. మూర్ఖపుపట్టదల గలవాని స్వభావము.
 దొమ్మ, దే. వి 1: చూ, పరురోగము; 2. అవయవవిశేషము.
 అచ్చ. యు, కాం 184: చూ, విశేషము. 8.
 దొమ్మదోలు, దే. వి. చూ, పెన్నేరు.*
 దొమ్మర, దే. వి. గడకట్టియాడి జీవనముచేసెడి యొకానొకజాతి
 దొమ్మరవాడు, దే. వి: చూ, వలనన్ది.
 దొమ్మరి, (దొమ్మర + ఇ) —వై.—
 దొమ్మి, వై. వి. = తుము. 1. అందలు కలియఁబడిచేయు యుద్ధము. కై. 7, అ. 178; చూ, యుద్ధము; 2. అందలు కలియఁబడుట; 3. సందడి: చూ, స్వరము. 2.

దొమ్మలాడు, ద్వ. అ. క్రి. (దొమ్మల + అడు) 1. దొమ్మి యుద్ధముచేయు; 2. పెనఁగొను: చూ, వెంటిగొను.
 దొర, దే. వి. 1. రాజు: చూ, ప్రభువు 2; 2: చూ, నైవికుడు. 3: చూ, యోధవరుడు. భార. ఏరా. 3, అ. 122; విణ. 4. సామ్యము: చూ, సమానము 2; 5: చూ, విశ్రుతుడు; 6. సమసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1; 7: చూ, సమానుడు. భార కర్ణ. 3, అ. 28; వా. వి. 8. జమీన్దారు; 9. పద్మనాయ కుడు: చూ, వెలమ; 10. ఐరోపాదేశస్థుడు: 11. ఐరోపా నుండి వచ్చినవాడు.
 దొరకు సన్నాసి, ద్వ. వి. రూ-దొరకోలు సన్నాసి నమ్మించి మోసపుచ్చి దొంగిలించుకొనిపోయెడు దొంగ, విజ. 3, అ. 183. (దొరకు = యత్నించు): చూ, మ్రుచ్చు. 1.
 దొరకొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, యత్నించు. భాగ. 1. స్కం. 7; స. క్రి. 2. మొదలుకొను చూ, వహించు.
 దొరకు, దే. అ. క్రి. 1 చిక్కు. రాఘ. 2, అ. 89: చూ, నిద్రించు; ప్రే. 2. దొరకించు.
 దొరకువడు, ద్వ. అ. క్రి. చిక్కుకొను: చూ, రోజుకు.
 దొరకొను, దే. అ. క్రి. (దొరకు + కొను) 1. లభించు. భార. అర. 8, అ. 137; భార. ఏరా. 4, అ. 77: చూ, నిద్రించు; 2. పట్టు. భార. సభా. 2, అ. 133: చూ, సంభవించు; వా. 3. పట్టుకొను. (దొరకొని = దొరకఁబుచ్చుకొని.)
 దొరకోలు, దే. వి: చూ, ఉపక్రమము (1 మొదలు 7 వఱకు.)
 దొరకోలుసన్నాసి, ద్వ. వి: చూ, రూ-దొరకుసన్నాసి.
 దొరగడము, దే. వి. (దొరకుకడలు) గొప్పఅల: చూ, వీచి. 1.
 దొరతనము, దే. వి: చూ, ప్రభుత్వము.
 దొరయ, దే. అ. క్రి. 1. అంటు: చూ, లంకించు. 1; 2. సమాన మగు భార. కర్ణ. 1, అ. 261: చూ, సరిపోవు. 1; 3. కలుగు: చూ, పట్టు. 2; 4. జరుగు: చూ, సాగు; స. క్రి. 5. పోలు: చూ, సరిపోవు. 1.
 దొరలు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-దొర్లు: చూ, పొరలఁబడు: 2. మాఁబడు: (చూ, చతికిలపడు.) స్వా. 3, అ. 40: చూ, పడు. 5; 3. కలయు: చూ, మేళగించు. 1; 4. మాటుకొను: చూ, ప్రతిఘటించు; స. క్రి. 5. అనుభవించు: చూ, భుజించు.
 దొరవి, దే. వి. రూ-దొరువు. కొలను. కై. 5, అ. 97: చూ, సరస్సు. 1.
 దొరసాని, ద్వ. వి. 1. రాజభార్య: చూ, రాజ్ఞి; 2. అంతఃపురస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; వా. 3. ఐరోపాదేశపు స్త్రీ; 4. వెలమకుల జాని భార్య.
 దొరుగండి, దే. వి. (దొరువు + గండి) నిండినప్పుడు నీళ్లు వెలు పలకు పోవుటకై యేర్పఱచిన దొరువు తూము: చూ, మరి గొమ్మ.
 దొరువు, దే. వి. 1: చూ, రూ-దొరవి. రాఘ. 2, అ. 8; 2. నదబావి: చూ, సరస్సు. 1.
 దొరువుపల్లెడ, దే. వి. గంతయెద్దుల తోఁకక్రిందఁ దగిలించెడు పల్లెడ.
 దొర్లు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-దొరలు.
 దొఱ, దే. వి. రూ-దొఱుట. కోటరము: చూ, రంద్రము. 1.
 దొఱయ, దే. స. క్రి. పొందు: చూ, ప్రాపించు.

దొడ్డుట, దే. వి: చూ, రూ-దొడ్డుట.

దొడ్డుపు, దే. ప్రే. దొడ్డుజేయు.

దొడ్డుపుగమ్మి, వా. వి. ఇరుసుపయి దొడ్డుపుకట్ట.

దొసగు, వై. వి. 1. = దోష. రూ-దొసగు-దొసపు: చూ, పాపము (దేశ్యమని శ. ర.); దే. వి. 2. రూ-దొసపు, అపద: చూ, విపత్తు; 3. రూ-దొసపు, అడ్డు. అచ్చ. బాల, కాం. 7: చూ, విఘ్నము.

దొసపు, —వై.—

దో

దో, సం. వి. న్. పుం. న. భుజము: చూ, స్కందము. 1.

దోకరము, అం. =: చూ, దొక్కరము.

దోకిన, దే. వి. దోకుట, దోచుడు.

దోకు, దే. స. క్రి. 1. నేలను ఎదురుగ చెక్కు: చూ, వారు.

1; వా. 2. దోకు. (వాంఠి)

దోకుడు, దే. వి: చూ, దోకిన.

దోకుడుబాట, దే. వి: చూ, కోలుకుపాట.

దోకుడుబార, వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

దోగడు, దే. అ. క్రి. (దోగి+అడు) బిడ్డ నేలఁ జేతులూడి మోకాళ్ళతో నడచు. రూ-దోగియాడు: చూ, రూ-దోగడు.

దోగియాడు, —వై.—

దోగిపోవు, దే. అ. క్రి: చూ, ఒరసికొనుపోవు.

దోగు, దే. అ. క్రి. 1. మేని తోలొలయు; 2; చూ, రూ-దోగడు.

దోగురు, వై. వి. దొంగతనము: చూ, మ్రుచ్చిలి.

దోచు, దే. స. క్రి. 1. అపహరించు: చూ, మ్రుచ్చిలించు;

2. దొంగిలించు: చూ, మ్రుచ్చిలించు; వా. 3. బలవంతముగా

దొంగిలించు: చూ, మ్రుచ్చిలించు.

దోటముముక్కర, ద్వ. వి. దోటివంటి ముంగర: రూ-దోటి ముక్కర.

దోటము, ద్వ. వి. (దోటి+అమ్మ) దోటివంపైనఅలుగు గల బాణము, కర్షితము: చూ, బాణము. 1.

దోటి, దే. వి. అందనిపండ్లు కోనెడు వంకర చిల్లదోపిన కోరి.

దోటిముక్కర, ద్వ. వి: చూ, రూ-దోటము ముక్కర.

దోటు, దే. స. క్రి. ఇచ్చు: చూ, పెట్టు. 3.

దోపరి, దే. వి. (రూ-దోపిడికాడు-దోపుకాడు - దోపుడు కాడు-ద్రోచువాడు.) (ద్రోపు+అరి) 1. దొంగ: చూ, మ్రుచ్చు. 1; 2. కొల్లకాడు: చూ, మ్రుచ్చు. 1.

దోపిడి, దే. వి: చూ, రూ-దోపు.

దోపిడికాడు, దే. వి: చూ, రూ-దోపరి.

దోపు, దే. వి. (రూ - దోపడము. దోపిడి-దోపుడు.)

1. దోచుకొనుట; 2. కొల్ల: చూ, లూటీ. 4; 3. దోపిడి:

చూ, మ్రుచ్చిలి; 4. అలకలదోపు: చూ, పూర్ణానకము. 1;

స. క్రి. 5; కూరుకొను-కూర్కొను, క్రుక్కు, చొనుపు -

చొన్ను, చొప్పరించు-చొప్పించు-చొప్పవలచు-చొప్పలుచు.

దోపుకాడు, దే. వి: చూ, రూ-దోపరి.

దోకెన, వా. వి. నీరుతోడు పనిముట్టు.

దోగ్గ, సం. వి. ఋ. పుం. 1. గొల్లవాడు: చూ, మహా కూడుడు; 2. దూడ: చూ, దేనువు; 3. కవిత్వముజెప్పి జీవించెడుకవి: చూ, మూటలల్లువాడు; విణ. 4: చూ, పిదుకువాడు.

దోగ్గి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఈనినఆవు: చూ, దేనువు.

దోణము, దే. వి. (రూ-దోణము-ద్రోణము-ద్రోణము-దోనము.)

1. భుజమునకు బలము వచ్చుటకై త్రిప్పెడుజెట్టివాని యుప కరణ విశేషము; 2. మ్రాను నుకరముగా చీలుటకై యక్కడక్కడ చెక్కిన మేకులను దిగఁ గొట్టెడి యుపకరణ విశేషము.

దోణము, దే. వి: చూ, రూ-దోణము.

దోదకము, అం. (పాదపవృత్తము) ఒకానొక వృత్తము.

ఒక్కొక్కపాదంబున భ, భ, భ, గ, గణములుగలిగి ఏడింట యతిగల పదునొకండవ చందస్సునందుఁబట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

దోదమ్మి, దే. వి. (రూ-దోదుమ్మి-దోదుమ్మి.) పట్టా, పట్టాకత్తి, నైఝ, ఉభయసార్వధారాని: చూ, బాణము. 1.

దోదసి, వై. వి. = ద్వాదశి, ఐక్షమునందు పండ్రెండవతిథి: చూ, సూర్యోందుసంగమము: (చూ, తిథి)

దోదుమ్మి, దే. వి: చూ, రూ-దోదమ్మి.

దోదుముదారి, దే. వి. ఒకరకము బాణము: చూ, బాణము. 1.

దోదుమ్మి, దే. వి: చూ, రూ-దోదమ్మి.

దోనము, దే. వి: చూ, రూ-దోణము.

దోనమ్మి, ద్వ. వి. (దోని+అమ్మ) అల్పశరము: చూ, బాణము. 1.

దోని, వై. వి. 1. = ద్రోణీ. నావ: చూ, హోడము; 2: చూ, దొన. 2; 3. కాలువతూము. పా. 2, అ. 33: చూ, మరి

గొమ్ము; 4. అల్పము: చూ, స్వల్పము.

దోనియ, వై. వి. రూ-దోనె = ద్రోణీ. 1. పడవ: చూ, హోడము; 2. చిన్నపడవ: చూ, హోడము; 3. జలంబుగు వాని సాధనము; 4. సాలెవాడు చావు చుట్టెడుమ్రాను.

దోనె, —వై.—

దోవడము, దే. వి. దోచుకొనుట: చూ, మ్రుచ్చిలి.

దోపుబోవు, దే. అ. క్రి: చూ, మ్రుచ్చిలించు.

దోబూచి, వా. వి: చూ, రూ-దూబూచి.

దోమ, దే. వి: చూ, మళకము.

దోమటి, దే. వి. అన్నము: చూ, సాదము. (1).

దోమతెర, ద్వ. వి. దోమలుచొరలించు మంచమునంటి పంజరి చుట్టువేయు పరిగృహ: చూ, చతుష్కి. 2.

దోము, దే. వి. అజీర్తిచే పాణుకొనుట: చూ, రోగము. 1.

దోయి, వై. వి. = ద్వయా-ద్వంద్వము. జత, భార. ద్రోణ. 2, అ. 291: చూ, సంగడి. 5.

దోయికట్టు, ద్వ. అ. క్రి. జతకూడు: చూ, సంధించు. 3.

దోయిడి, దే. విణ. రిత్త. జై. 2, అ. 17: చూ, కూన్యము. 1.

దోయిలి, వై. వి. = ద్వయా. వంఃబడిన రెండుచేతుల చేరిక, చూ, రూ-దోసిలి.

దోయిలింతు, వై. వి. స. క్రి. చూ, రూ-దోసిలింతు.

దోర, దే. వి. 1. దొంతర, దొంతి, అడుకు. (సం. వ.)—

ఉత్పంక్తి [అం, భా. ద్వి. 34]; 2. రాసి: చూ, రాశి. 1;

విణ. 2. రాసి: చూ, రాశి. 1; విణ. 2. ఎఱ్ఱపాటివది.

“దోరగాయ, దోరకాగినపాలు”; 4. ఒఱగినది. “దోరపాక”.

దోరగలు, దే. వి. రూ-దోరగలు: చూ, వాటునడుట.

దోరగలువడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-దోరగలువడు: చూ, వాటునడు.

దోరగల్లు, దే. వి: చూ, రూ-దోరగలు.

దోరగల్లువడు, దే. వి: చూ, రూ-దోరగలువడు. స్వా. 5, అ. 35.

దోరగాయ, దే. వి. ఎఱ్ఱపాటి పురసమును పూరించుకొనుచున్న శలాజువు. చూ, శలాజువు. 2.

దోరగిలు, దే. అ. క్రి. రూ-దోరగిల్లు 1. ఎఱ్ఱపాలు: చూ, పల్ల టిలు; 2. ఒరగు: చూ, వ్రాలు. 3.

దోరగల్లు, —వై.—

దోరణ, వై. వి. = తోరణమ్ రూ-దోరణము. కళా. 3, అ. 7: చూ, తోరణము.

దోరణపుగమ్మి, వై. వి. (దోరణము + కమ్మి): చూ, లచ్చికమ్మి.

దోరణపుణ్ణెట్టె, వై. వి. కవితె విల్లక్రింది యర్థపట్టె.

దోరణపుసాటిరిక్క, ద్వ. వి. చెలిమిచుక్క, అహారాధ: చూ, రిక్క. 1.

దోరణము, వై. వి. = తోరణమ్: చూ, రూ-దోరణ.

దోరపాక, దే. వి. ఒరపాక: చూ, సదనము. 1.

దోరము, వై. వి. = ద్వారమ్. గుమ్మరు: చూ, వాకిలి: (చూ, సదనము. 1.)

దోరు, దే. అ. క్రి. 1. చచ్చు. సా. 1, అ. 107: చూ, సమయు; 2. ఒరగు: చూ, వ్రాలు. 3.

దోరుచు, దే. ప్రే. 1. చావజేయు: చూ, మరణించు; 2. వ్రాల్చు. పాండు. 3, అ. 92.

దోర్పు, —వై.—

దోరు, వా. వి. ఒకరకముపిట్ట: చూ, పక్షి.

దోరెము, దే. వి: చూ, రూ-తోరెము. స్వా. 4, అ. 27.

దోర్మధ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, పిడికిడిపోటు

దోర్మాలము, సం. వి. అ. పుం. చుక: చూ, మడిసంది.

దోల, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, రూ-దోల.

దోలి, వై. వి. = దోలి. ఉదికినబట్ట. 1. మగవానికట్టుబట్ట: చూ, వత్తము; 2. అడుదానికట్టుకోకజేయ: చూ, వత్తము. (దేక్షమని 4. ర.): వా. 3. మడిబట్ట: చూ, ప్రిము.

దోష, సం. వి. అ. త్రీ. 1. భుజము: చూ, స్కంధము. 1; 2: చూ, రాత్రి.

దోషకము, సం. వి. అ. పుం. = దోషె: చూ, భక్ష్యము.

దోషకారి, సం. విణ. = దోషకారి. పాపి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

దోషగ్రాహము, సం. వి. అ. పుం. ఇందుపుజెట్ట: చూ, సల్లకి.

దోషజ్ఞుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు: 2: చూ, వైద్యుడు: విణ. 3. దోషమును ఎఱిగినవాడు.

దోషము, సం. వి. అ. పుం. = దోషగు-దోషము. 1. తప్పు: చూ, నేరము; 2: చూ, పాపము: వా. వి. 3. (జ్వరాదుల యందలి) సంది.

దోషములు, అం. 1. కావ్యదోషములు త్రివిధము. — పదదోష ములు, వాక్యదోషములు, అర్థదోషములు. — అందు పద దోషములు (17); వాక్యదోషములు (24); అర్థదోషములు (18); (పదదోషములలో: — చూ, కావ్యదోషములు; వాక్య దోషములకు. — చూ, వాక్యదోషములు; అర్థదోషములకు. — చూ, అర్థదోషములు; 2. నందిదోషములు (18) — ఉన్ది నంద్యాది: చూ, సందిదోషములు.

దోషరహితము, అం: చూ, కావ్యస్వరూపము.

దోషాకరుడు, సం. వి. అ. పుం. చంద్రుడు, రేతేడు: చూ, హిమాంతువు.

దోషాచరుడు, 1. — వై. — 2: చూ, రాక్షసుడు. 1.

దోషి, సం. విణ. = దోసి: చూ, దోసి.

దోషించు, సం. అ. క్రి. 1. దోషముపుట్టు: వా. 2. జ్వరాదుల యందు వీర్యము స్థలనమగు; 3. సందిచూష; 4. సందించు.

దోస, దే. వి. కర్కటిశ్రీనిభేదములు. — చేతి దోస, తియ్యదోస, నక్కదోస, నూగు దోస. ములుదోస మొ): చూ, హరి వాలుకము.

దోసకారి, వై. విణ. = దోషకారి. 1. కుజనుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 2. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు 2; 3. పరశ్రీ గమనాది దోషములచే దూజబడినవాడు: చూ, పాపి ఘ్ను; 4. కల్పితశ్రీ: చూ, శ్రీ; 5. దుష్టురాలు, మెంబర: చూ, శ్రీ.

దోసగు, వై. వి. = దోష కసటు: చూ, పాపము.

దోషము, 1. — వై. —; 2 తప్పు: చూ, నేరము.

దోసి, వై. విణ. = దోషి. 1. తప్పుగలవాడు: చూ, దోసకారి. 3; 2. మిక్కిలిపాపి: చూ, దోసకారి. 3; 3. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు 2; 4. అచ్చగల అడుది: చూ, శ్రీ; 5. పాపిఘ్నురాలు: చూ, శ్రీ.

దోసియ, వై. వి. = దోషకా. రూ-దోసె: చూ, భక్ష్యము.

దోసిలి, వై. వి. = ద్వయి. రూ-దోయిలి: అంజలి - అంజలికి. (సం. వ.) — అమ్. అంజలి. తద్వి. దొప్పదోసిలికి. (సం.) అంజలివుడము.

దోసిలింతు, వై. స. క్రి: చూ, రూ- దోయిలింతు.

దోసె, వై. వి. = : చూ, రూ-దోసియ.

దోసెలు, వా. వి. అంజలిపరమాణము.

దోహదము, సం. వి. అ. న. 1. ఇచ్చు: చూ, వాంఛ; 2. గంట్లము. గర్భిణికి గల వేవిళ్ళు: చూ, వేపిళ్ళు; 3. ఎరువు: చూ, పిడక; 4. తమగుల్మలతాదులకు అకాంమునందు పుష్పాదులను బుట్టిం చెడు శ్రీలపాదతాదనాది క్రియ. (అశోకమునకు దోహదము పాదతాదనము, పొగడకు ముఖసీధువు, గోరంటకు ఆరింగ నము, బొట్టుగునకు వీక్షణము, మామిడికి కరళపర్పము, సంపెంగకు ముఖరాగము, కొండగోగునకు నల్లము, వావిలికి ఊర్పు, మోటికి పాట, సురపొన్నకు నవ్వు.)

దోహదవతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ. దోహదవతి వేవిష్టగరి
అడుది : చూ, శ్రీ.
దోహదలక్షణము, సం. వి. అ. న. శ్రీచయస్సంధి: 2. గర్భము:
చూ, బ్రూణము. 1.
దోహదశాస్త్రము, అం. ఆయుర్వేదము (ఋగ్వేదో-వేదము)
నందుఁ జెప్పబడినది. కృత్తతామ లకాఁముఁయందుఁ
ఫలించుటకుఁ జేయు క్రియ
దోహనము, సం. వి. అ. న. పాఠవిడుకుట.
దోహలము, సం. వి. అ. పుం. శతాహము : చూ, యత్నము.
దోహశవతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ : చూ, రూ. దోహదవతి.

దౌ

దౌ, దే. విణ : చూ, రూ. దవు.
దౌడఁ వై. వి = దాడా. (దేశ్యమని శ. ర.) (రూ. దవడ-దవుడ-
దాకువ.) బుగ్గలోపలిభాగము : చూ, నెఁవి.
దౌడపల్లు, వా. వి. పార్శ్వదంతములు : చూ, పల్లు. 1.
దౌడు, వై. వి. : చూ, రూ. దవుడు.
దౌత్యము, సం. వి. అ. న. : రూ. దూత్యము.
దౌరాత్యము, సం. వి. అ. న. దురాత్మభావము, చెడ్డఁనము:
చూ, వ్యశీకము. 2.
దౌరు, దే. వి : చూ, రూ. దవురు. రా. వి. ౩, అ. ౩.
దౌర్జన్యము, సం. వి. అ. న. దుర్జనభావము: చూ, దౌరాత్యము.
దౌర్భాగ్యము, సం. వి. అ. న. దుర్భాగభావము : చూ, దుర
దృష్టము.
దౌర్భాగ్యుడు, వా. సం. విణ. చూ, దుర్భాగ్యుడు.
దౌర్వాసము, అం : చూ, ఉపపురాణములు.
దౌవారికుడు, సం. వి. అ. పుం. ద్వారపాలకుడు : చూ, ప్రతి
హారుడు.
దౌవు, వై. విణ = దవీయః : చూ, రూ. దవు- జై. 2, అ. 51.
దౌష్ట్యము, సం. వి. అ. న. = దుండగము : చూ, దౌరాత్యము
దౌహత్రుడు, సం. వి. అ. పుం. దుహితకొడుకు : చూ, మను
మడు.
దౌహృతము, సం. వి. అ. న. : చూ, దోహదము. 2.
దౌహ్య, అం : చూ, టక్క-జభాషలు: (చూ, భాష. 1)

దౌ

దౌవాన్యకువులు, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ద్వి. మిన్నమన్ను : చూ,
దరోసి, (ఇట్లు దౌవాభూములు. ఇ. శ్రీ.)

ద్య

ద్యుతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. కా.తి : చూ, వెలుతురు. 1;
2. వెలుగు: చూ, హాయనము. 2.
ద్యుమణి, సం. వి. ఇ. పుం. చదివఁమానికము : చూ, సూర్యుడు.
ద్యుమ్నము, సం. వి. అ. న. 1. ధనము : చూ, విత్తము. 1;
2. బలము : చూ, శక్తి. 1.

ద్యూ

ద్యూతకారుడు, సం. విణ : చూ, పందెకారుడు.
ద్యూతము, సం. వి. అ. పుం. రూ. ద్యూతి. 1. = జూజము (ఇందలి
జగడము అక్షద్యూతికము): చూ, వ్యవహారము. 4; అం. 2 :
చూ, కామజు-బలు (జూదమాడుట): చూ, సప్తవ్యసనములు:
4. ద్యూతిము — ప్రాణీద్యూతము అప్రాణీద్యూతము. అని
ద్వివిధము.
ద్యూతసమాహ్వయము, అం: చూ, వ్యవహారపదములు.

ద్యో

ద్యోతకము, సం. విణ. ప్రకాశింపఁజేయునది: చూ, శోభితము. ౩.
ద్యోతనము, సం. వి. అ. న. ప్రకాశించుట: చూ, వెలుతురు. 1.
ద్యోతమానము, సం. విణ. ప్రకాశించుచున్నది: చూ, శోభితము. ౩.
ద్యోతము, సం. వి. అ. పుం = జోతము. ప్రకాశము, ఎండఁ
చూ, వెలుగు. ౩.
ద్యోతి చు సం. అ. క్రి. ప్రకాశించు: చూ, హవణిల్లు.
ద్యోతితము, సం. విణ. ప్రకాశింపు: చూ, శోభితము. ౩.

ద్ర

ద్రగడము, సం. వి. అ. న. : చూ, తూర్కగఃజ
ద్రుము, సం. వి. అ. న. 1. అడుగుపెరుగు చూ, పెరుగు.
1; 2 మీదిపెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; ౩. నీళ్ళుకలిసిన
పెరుగు: చూ, పెరుగు. 1; పుం. 4. నీటిబొట్టు: చూ,
బొట్టు 1.
ద్రబ్బెర, దే. వి: చూ, భక్త్యము.
ద్రమికడు, సం. విణ. (రూ. ద్రమిణుడు - ద్రామిడుడు -
ద్రామిణుడు-ద్రావిడుడు.) ద్రవిడదేశస్థుడు. (చూ,
అటవలు): చూ, ద్రావిడులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
ద్రవ-తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఎలుకీడీడి: చూ, భల్లాతకి.
ద్రవము, సం. వి. అ. పుం. 1. తడి: చూ, స్త్రేమము; 2. పరి
హాసము: చూ, విలాసము. 1; ౩: చూ, పెరుగు; 4. యుద్ధము
వలనఁబాటులు: చూ, వలాయనము.

ద్రవి-చు, సం. అ. క్రి. కాలు, చేపు: చూ, స్రవించు.
ద్రవిడప్రాణాయామము, రూ—ద్రావిడప్రాణాయామము, న్యా.
ద్రావిడులు ప్రాణాయామము చేయునపుడు చేతితో ముక్కును
నూటిగాఁ బట్టుకొనక తలచుట్టును ద్రిప్పిపట్టుకొందురు. చెప్ప
వలసినదాని సరిగాఁజెప్పుక త్రిప్పిత్రిప్పి చెప్పుచున్నపుడు
దీని నుపయోగింతురు.
ద్రవిడము, అం. ద్రవిడదేశము. (తెలుగుదేశమునకును వై నూరు
వకును దక్షిణముగా నుండునట్టియు, కొచ్చిరాజ్యమునకును
మళయాళదేశమునకును తూర్పున నుండునట్టియు దేశమునకు
ద్రవిడదేశమనిపేరు: చూ, దేశములు.

ద్రవిణము, సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్తము. 1;
2. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 3. = త్రాణ. బలము: చూ,
శక్తి. 1.

ద్రవ్యము, సం. వి. అ. న. 1. ధనము: చూ, విత్తము. 1;
2. ఇత్తడి: చూ, లోహము. 1; 3: చూ, వూరే: 4. మంద
బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2: 5: చూ, లక్క: విదా.
6. భవ్యము, శుభమైనది: చూ, శుభము: 7. ద్రువికారము:
అం. 8. పృథివ్యాది: చూ, ద్రవములు.

ద్రవ్యములు, అం. పృథివి, అప్పు, తేజము, వాయువు, ఆకాశము,
కాలము, దిక్కు, అత్మ, మనస్సు. (9).

ద్రవ్యాంగము, సం. వి. అ. న: చూ, ద్రవ్యము. 4.

ద్రా

ద్రాక్, సం. అవ్య. శీఘ్రముగ: చూ, వేగము. 3.

ద్రాక, వై. వి. = ద్రాక్ష. గోస్తని: చూ, స్వాదుఫల.

ద్రాక్ష, సం. వి. అ. త్రీ. = దాక. ద్రాక్ష. — పై —

ద్రాక్షపండ్లుపుల్లనివి, లో. ఒకమనుష్యుడు తానుకోరినది లభింప
నపుడు, దానితో తనకు అవశ్యకము లేనట్లు నటించును.
అట్టిసమయమున చూచినవారు 'ద్రాక్షపండ్లు పుల్లనివి'
అన్నట్లున్నదని యెత్తి పోతురు.

ద్రాక్షపాకము, అం. (అర్థగాంభీర్యము పాకమనబడును. అది
రెండు విధములు: ౧. ద్రాక్షపాకము, ౨. నారకేకపాకము
అని.) వెలువలను లోపలను స్ఫురించుచున్న రసము గలది
ద్రాక్షపాకము. ఉదా. — "వీనులవిందై యమృత పు. సోనల
పొందై యమందసుమచఱిగిని. గానముక్రందై యాస్విన.
మానంద బ్రహ్మమైన నధిపతి పలికెన్." (కసు. 2, ల. 14):
(చూ, నారకేకపాకము): చూ, పాకములు.

ద్రాక్షరామము, అం: చూ, త్రిలింగము: (చూ, ఆ ద్రుమండలము.)
గోదావరీమండలములోని యొకానొక పుణ్యక్షేత్రము.

ద్రాఘిష్ఠము, సం. విణ. మిక్కిలి దీర్ఘమైనది: చూ, మూల. 2.
ద్రాబ, దే. విణ. 1. అసారము: చూ, పల్లవు. 2: 2. అసా
రుడు: చూ, వ్రాజే: 3. అరముడు: చూ, హీనుడు. 2:
4. అధమము: చూ, హీనము. 1.

ద్రావకము, సం. వి. అ. పుం. 1. గంధ పాపాణాదులయందు
తీసెడు రసవిశేషము, అరణు: 2. బిరువైనతాయి: చూ,
రత్నములు: విణ. 3. నేర్పరి: చూ, సమర్థుడు. (శ. ర.);
4. మోసకాడు: చూ, వంచకుడు. (శ. ర.)

ద్రావిడ, అం: చూ, మూర్ఖురూప్యాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)
ద్రావిడకము, సం. వి. అ. పుం. కచ్చారము: చూ, షడ్గింధ.
ద్రావిడప్రాణాయామము, జా. సులభముగనిపని. (ద్రవిడ ప్రాణ
యామమనియు.)

ద్రావిడము, సం. వి. అ. న. 1. ద్రవిడభాష: చూ, భాష. 1:
పుం. 2: చూ, ద్రావిడకము*.

ద్రావిడవరాటి, అం: చూ, వరాఱ్యుపాంగములు.

ద్రావిడి, అం. ఉత్కల కైశికభాష: చూ, భాష. 1.

ద్రావిడుడు, సం. విణ: చూ, రూ-ద్రమిడుడు.

ద్రావిడులు, అం. ద్రవిడదేశమున నివసించు బ్రాహ్మణులు,
ద్రావిడులు. వీరి భాష ద్రావిడము. వీరిలో కోనసీమద్రావిడులు:
తుమ్మగుంట ద్రావిడులు: పుడూరి ద్రావిడులు: చోళివాండ్లు
తన్నయిరము తిల్లమవ్వయిరము అను బ్రాహ్మణులు:
శ్రీవైఖానస బ్రాహ్మణులు: శ్రీపాంచరాత్ర బ్రాహ్మణులు:
శ్రీవైష్ణవ బ్రాహ్మణులు: ఖగవత బ్రాహ్మణులు: బృహచ్చరణ
బ్రాహ్మణులు, వడమ బ్రాహ్మణులు: మాధ్వబ్రాహ్మణులు
కలరు: చూ, బ్రాహ్మణులు: (చూ, అఱవలు. 1.)

ద్రాహ్యయణము, అం: చూ, కల్పయత్రము, కల్పము.

ద్రి

ద్రిండు, దే. వి: చూ, రూ-దిండు.

ద్రిమ్మరి, వా. వి: చూ, రూ-త్రిప్పరి.

ద్రిమ్మరీడు, — పై. —

ద్రు

ద్రుంగు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-త్రుంగు.

ద్రుకిలిమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, కిలిమము*.

ద్రుఘణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుపగుడియ: చూ, ముద్గ
రము: 2. గండ్రగొడ్డలి: చూ, ముద్గరము.

ద్రుఘణుడు, సం. వి. అ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ద్రుఘ్న, వై. వి. = దండ: చూ, రూ-మఘ్న. అచ్చ. యు, కాం.
237.

ద్రుణము, సం. వి. అ. న. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2: 2. విల్లు. చూ,
బాణము. 1: పుం. 3. ఒకరకము తుమ్మెద: చూ, షట్పదము:
4. (రూ-ద్రుణే-ద్రుణము-ద్రోణము) తేలు: చూ, వృశ్చి
కము. 1: 5. = దోన. అంబులపొది: చూ, బాణము. 1.

ద్రుణి, సం. వి. ఇ. త్రీ: చూ, రూ-ద్రుణము. 4.

ద్రుతప్రకృతికసంది, అం: చూ, సందిదోషములు.

ద్రుతము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. త్వరితము: చూ, వేగము.
3. విణ. 2. వడిగలది: చూ, వేగము. 3: 3. కరగెనది:
చూ, లీనము 2: 4. చీలినవి: ౧ తద్వి-చీల్చబడినది.
అపదీర్ణము: వ్యా. 5. 'న' కారము ద్రుతము: చూ, ను. 1: ౨౦.
6: చూ, కాలప్రాణములు: 7: చూ, ప్రచారములు:
8: చూ, లయప్రాణములు: 9: చూ, అంగప్రాణములు.

ద్రుతమేరునష్టము, అం: చూ, ప్రస్తార ప్రత్యయ ప్రాణములు
(ఇట్లు ద్రుతమేరువు-ద్రుతమేరుద్విష్టము.)

ద్రుతివిలంబితము, అం. పద్యవిశేషము. ఒక్కొక్కపాదమున
న-భ-భ రగణములు గలిగి ఏడి. ౮ యతిగల పంద్రెండవ
చ-దస్సునందుబుట్టిన వృత్తము: (చూ, జాతులు): చూ,
వృత్తము. 1.

ద్రునఖము, సం. వి. అ. పుం. ముల్లు: చూ, సితాగ్రము.

ద్రుపదము, సం. వి. అ. న. బొండ్రియ్య: చూ, దోను.

ద్రుమము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ద్రవు చెట్టు: చూ,
వృక్షము: 2. పారిజాతము: చూ, సూక్ష్మదామవు: 3. అంజూరు*:
చూ, మేడి.

ద్రుమముడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-ద్రుమముడు. 1: చూ, కింపురుషుడు; 2. శిశుపాలుని నేహితుడు : చూ, ద్రుమముడు.

ద్రుమరము, సం. వి. అ. పుం : చూ, ద్రునఖము.

ద్రుమామయము, సం. వి. అ. పుం : చూ, లక్క.

ద్రుముడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, రూ-ద్రుమముడు.

ద్రుమోర్జిము, సం. వి. అ. పుం. కొండగోగు * : చూ, మృదుద్రుమము.

ద్రువయము, సం. వి. అ. న. త్రాసు మూర తూము రోసగు మానము : చూ, మానము.

ద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం : చూ, రూ-ద్రుమము. 1.

ద్రుహణుడు, సం. వి. అ. పుం. = దుగిణుడు : చూ, రూ-ద్రుహిణుడు.

ద్రుహిణుడు, సం. వి. అ. పుం - వై. -

ద్రూ

ద్రూణము. సం. వి. అ. పుం. రూ-ద్రూణము. 1. ఎఱ్ఱతేలు : చూ, వృశ్చికము. 1; 2. తేలు : చూ, వృశ్చికము. 1.

ద్రే

ద్రేక్కాణము, అం. పోడశవర్గునందొకటి (లగ్నమును మూడు సమభాగములు చేసిన యెడల ద్రేక్కాణము అనుసంజ్ఞ కలుగుచున్నది. అట్లుచేయఁగా లగ్నముయొక్క మొదటి భాగ మునకు లగ్నాధిపతియును, ద్వితీయభాగమునకు నాలగ్నము నకుఁ బంచమాధిపతియు, తృతీయభాగమునకు నాలగ్నము నకు నవమాధిపతియును ద్రేక్కాణాధిపతుఁ గుఱురు) : చూ, పోడశవర్గు.

ద్రేక్కాణలగ్నము. అం: చూ, ద్రేక్కాణము. (జన్మలగ్న ప్రమాణముః 3: అట్లుచేయఁగా వచ్చిన 3 భాగములలో ప్రథమభాగములో జాతకుడు జననమైనయెడల జన్మలగ్నమే ద్రేక్కాణలగ్నము. ద్వితీయభాగములో జననమైన యెడల జననలగ్నమునకుఁ బంచమరాశి ద్రేక్కాణలగ్నము. తృతీయభాగములో జననమైన యెడల జననలగ్నమునకు నవమరాశి ద్రేక్కాణలగ్నము.)

ద్రొ

ద్రొబ్బ, దే. వి : చూ, రూ-దొబ్బ.

ద్రొబ్బ, దే. స. క్రి : చూ, రూ-దొబ్బ: వా. 2. త్రోయ (రాయలసీమలో వాడుక.)

ద్రో

ద్రోచువాడు, వా. వి : చూ, దోచిడికాడు.

ద్రోదాధకము. పా. 32 కుంచములు ద్రోణము, 2 కుంచములు అధకము.)

ద్రోణక్షీర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. ఇద్దుము పాలపిందెడు అవు [ఇద్దుము = రెండుతూములు. (అమరము); 2. తూమెడు పాలు విడికెడు అవు. తూము = నాలుగుకుంచములకొఁది ౪. ర.]

ద్రోణదుఘ. సం. వి. అ. స్త్రీ - వై. -

ద్రోణము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. తూము; 2. నల్లుడు; పుం. 3. ఒక కొండ : చూ, పర్వతము; 4. తుమ్మికూరి*: చూ, స్ఫూర్ణకము; 5. తేలు : చూ, వృశ్చికము. 1; 6. ఎఱ్ఱతేలు : చూ, వృశ్చికము. 1; 7. మాఁకాకి : చూ, వాయసము; దే.వి. (1) : చూ, రూ-దోణము.

ద్రోణముఖము, సం. వి. అ. న. 400 గ్రామముల మధ్యనున్న గ్రామము : చూ, దేశము.

ద్రోణము, దే. వి: చూ, రూ-దోణము.

ద్రోణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = దోనె. చిన్నయోడ : చూ, హోడము; 2. పనులు మేయు కంచె : చూ, వివీరిము; 3. = దోన-దోని. కొండపల్లము : చూ, రంధ్రము. 1; 4. దోన్నె-దొప్ప: చూ, పాత్రము. 8; 5. = దోనె. అరిణ: చూ, హోడము; 6. = దోనియ-దోనె. జలగడుగువాని సాధనము: చూ, దోనియ. 3; 7. ఒకదేశము : చూ, దేశము; 8. నీలి *: చూ, రంజని; 9. = దొడ్డి: చూ, పెరడు; 10. = దొన. అంబులపొది: చూ, బాణము. 1.

ద్రోణుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ద్రోణాచార్యుడు: అచార్యుడు, కీర్తిభాజుడు, కుంభజుడు, కుంభయోని, కుంభ సంభవుడు, గురువు; 2. గురువు: చూ, పంతులు. 1.

ద్రోపది, వై. వి. 1. = ద్రోపది. రూ-ద్రోపది. పార్వతి, పాంచాలి, ద్రుపదరాజుకూతురు: చూ, పుత్రిక; 2. అంగన, కృష్ణ.

ద్రోయువాడు, వా. వి. దొంగ: చూ, హారకుడు.

ద్రోపది, వై. వి. = ద్రోపది. రూ-ద్రోపది: చూ, పార్వతి. 2.

ద్రోహము, సం. వి. అ. పుం. 1. చంపనిచ్చ: చూ, వాంఛ: 2. కీడు తలపు: చూ, వ్యశికము. 2; 3. కలవాడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ద్రోహి, సం. విణ. (న. ఈ. న.) ద్రోహము.

ద్రౌ

ద్రౌణాయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అశ్వత్థామ.

ద్రౌణికము, సం. విణ. నల్లుము విత్తులు విత్తదగినది (పొలము): చూ, భూమి. 1.

ద్రౌపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. =: చూ, రూ-ద్రోపది.

ద్వ

ద్వంద్వము, సం. వి. అ. న. 1. = దోదము స్త్రీ పురుషుఁజిత. చూ, సంగడి. 3; 2. ఇద్ద తొకరితో నొక చియ్యయద్దము: చూ, యుద్ధము; 3. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 1; 4. శీతోష్ణాలు; 5: చూ, రెండు: పా. 6. ఉభయపదార్థ ప్రధానము ద్వంద్వము: ద్వితీయ ద్వంద్వము. - "తల్లిదండ్రులు"; బహుపద ద్వంద్వము. - "రామలక్ష్మణ భరత

శత్రుఘ్నులు; సమాహారద్వంద్వము. — “రథగజతురగపదాతి” అయినను నడుమవచ్చునది కర్మధారయము. విభక్తులలో సమ సింహునది తత్పురుష. చివర కలవాడు వచ్చునది బహు వీరీహి. విశేషంబు లాహ్వాంబులు: చూ, సమానము. ద్వయము, సం. వి. అ. న. = దోయి. 1. జత: చూ, సంగడి. 5; 2: చూ, రెండు. ద్వయాతిగుడు, సం. వి. అ. పుం. రజస్తమోగుణరహితుడు. రూ-ద్వయాతిగుడు. ద్వయి, సం. వి. ఈ. త్రి. = దోయి. (రూ - ద్వయము - ద్వంద్వము - ద్విజయము - ద్వైతము) జత: చూ, సంగడి. 5.

ద్వా

ద్వాదశకము, సం. స. అ. న. భారా. పందెండు: చూ, ముచ్చొకము: (చూ, పందెండు.) ద్వాదశజ్యోతిర్లింగములు, అం: (చూ, జ్యోతిర్లింగములు.) సోమనాథము, మల్లిఖార్జునము, మహాకాళము, ఓంకారము, వైద్యనాథము, భీమశంకరలింగము, రామేశలింగము, నాగేశలింగము, విశ్వేశలింగము, శ్రవణలింగము, కేవలలింగము, మృషేశలింగము. ద్వాదశాదిత్యులు, అం: చూ, అదిత్యులు. ద్వాదశభావములు, అం: చూ, భావములు. ద్వాదశము, సం. విణ. 1. పందెండవది: ద్వాదశి: అం. 2. లగ్నకారకత్వములు 12 లో నొకటి (పాప, మోక్ష, నరక, చిత్తవికల, మనోవ్యధ, వామనేత్ర, వ్యయ, జారత్వ, వివాహనష్ట, శయన, శత్రు, శృంఖల: అన్యదేశగమనములు.): చూ, లగ్నకారకత్వములు. ద్వాదశరాజమండలము, అం. అరి, మిత్రుడు, మిత్రమిత్రుడు, అరిమిత్రమిత్రుడు, పార్థిగ్రాహుడు, ఆగ్రందుడు, అక్రందాసారుడు, పార్థిగ్రాహసారుడు, విజిగీషుడు, మర్యముడు, ఉదాసీనుడు. (12). ద్వాదశసత్వలు, అం. దేవ, మనుజు, నాగ, యక్ష, గంధర్వ, విశాచ, కాక, వానర, గర్భభ, ముని, రాక్షస, కిన్నరసత్వలు. (12): (చూ, సత్వలు.) ద్వాదశాంగుళము, సం. వి. అ. పుం: చూ, జేన. (శ. ర.) (వాడుకయందు 12 అంగుళములు లేక అడుగు.): చూ, విత్తస్తి. ద్వాదశాంశ, అం. షోడశవర్ణనందొకటి (లగ్నమును 12 భాగములు చేయుటచే ద్వాదశాంశ యనబడును ద్వాదశాంశ కనుగొనవలసిన గ్రహ మేరాశియందెన్నవ భాగమునందున్నదో కనుగొనవలెను. ద్వాదశాంశ కనుగొనవలసిన గ్రహమున్న రాశిమొదలు పందెండు రాశ్యధిపతులును ద్వాదశాంశాధిపతులగుదురు. పైనజెప్పిన ప్రకారము గ్రహ మేరాశియందెన్నవభాగమందున్నదని కనుగొనబడెనో, యా గ్రహమున్నరాశి మొదట నన్నశరాశి ద్వాదశాంశ యనబడును. ఆరాశ్యధిపతియే ద్వాదశాధిపతి): చూ, షోడశవర్ణ.

ద్వాదశాఖ్యుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు. 1. ద్వాదశాత్ముడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, సూర్యుడు. ద్వాదశావస్థలు, అం. చక్షుప్రీతి, మనస్సంగము, సంకల్పము, ప్రలాపము, జాగరము, కార్యము, అరతి, జ్ఞాత్యాగము, నంజ్వరము, ఉన్మాదము, మూర్ఛ, మరణము (12): చూ, అవస్థలు. ద్వాదశాహము, అం. 1: చూ, రిహీనతానములు: (చూ, కూటతానములు): సం. వి. న్. న. 2. = భారసాల. నామకరణము: చూ, భారసాల: వా. 3. పందెండవనాటి కర్మము. ద్వాదశాశ్వాసులు, అం: చూ, ఆశ్వాసులు. ద్వాదశి, సం. వి. ఈ. త్రి. =: చూ, దోదసి: విణ. 2. పందెండవది: చూ, ద్వాదశము. ద్వాపరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సంశయము: అం. 2: చూ, యుగములు. ద్వాపరయుగము, అం. 1: చూ, ద్వాపరము. 2: 2. జ్యోతిష. — ద్వాపరయుగంబున శీర్షోదయలగ్నమే జన్మలగ్నము: చూ, జన్మలగ్నసమయములు. ద్వారక, అం. క్షేత్రములు 24 లో నొకటి: చూ, క్షేత్రములు. ద్వారకంట్టకము, సం. వి. అ. న. తిలుపు: చూ, వాకిలి. ద్వారపాలకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతిహాడుడు. ద్వారబంధము, సం. వి. అ. పుం. = దారబంధము: చూ, వాకిలి. ద్వారము, సం. వి. అ. న. 1. = దువారము. — పై. —: 2. = ఉపాయము: చూ, వెరపు: 3. = దారి: చూ, మార్గము. 1. ద్వారములు, అం. పాణి, ఉపస్థ, పదము, వాణిద్వారము. ద్వారవతి, అం: చూ, పుణ్యనగరములు (రూ-ద్వారావతి-ద్వారకాపురము.) ద్వార్ధి, సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వారపాలకుడు. ద్వాష్టు, సం. వి. అ. పుం — పై. —

ద్వి

ద్వికము, సం. వి. అ. న. 1. = దుగ: చూ, రెండు: వి. అ. పుం. 2. కాకి: చూ, వాయసము: 3. జక్కువ: చూ, బటువుగువ్వ: అం. 4. సంఖ్యాబద్ధములగు ముక్తకాడికములలో నొకటి: చూ, త్రికము. 7. ద్విజైరములు, అం. సర్జజైరము, యవజైరము. ద్విగుణము, వా. = దుగుణము: చూ, రెట్టింపు. ద్విగుణాకృతము, సం. విణ. రెండుచాళ్లు ఉన్నది (పొలము): చూ, భూమి. 1. ద్విగువు, పా. సంఖ్యాపూర్వపదము ద్విగువు. “మూడు లోకములు”: చూ, సమానము. ద్విజ, 1: చూ, భారంగి: 2. రేణుకయను రాజార్థము. ద్వి, స్మరితులై యెల్లప్పుడును దేవవేద్యాధ్యయననిరతులై సత్రపు (వీరు దశవిధబ్రాహ్మ

ద్విజము, సం. వి. అ. పుం. 1. వీట్ట: చూ, పక్షి; 2. దంతము: చూ, పల్లు. 1; 3. పాము: చూ, సర్పము.

ద్విజస్మము, సం. వి. న్. పుం. చూ, ద్విజము. 1—2.

ద్విజస్మృడు, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, బ్రాహ్మణుడు; 2. క్షత్రియుడు: చూ, రాయి. 1; 3. కోమటి: చూ, వైశ్యుడు.

ద్విజరాజు, సం. వి. అ. పుం. 1. చ. ద్రుడు: చూ, హిమాంశువు; 2. గరుత్మంతుడు: చూ, హరివాహనుడు; 3. శేషుడు: చూ, సర్పము.

ద్విజాతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. పక్షి పాము లోనగునవి; 2: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

ద్విజహ్వము, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1.

ద్విజహ్వోహ, సం. విణ. కొండెగాడు: చూ, సూదనుడు.

ద్విజుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, ద్విజస్మము.

ద్విజయము, సం. స. అ. న. 1. జయ: చూ, సంగడి. 5; వా. 2: చూ, రెండు.

ద్విజలము, అం: చూ, ఉద్ధితకరణబంధములు.

ద్విజీయ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. పెండ్లాము: చూ, భార్య; 2. = విజయ: చూ, తిథి, తిథులు: (చూ, సూర్యేందుసంగమము; విణ. 3. రెండవది.

ద్విజీయకము, అం: చూ, జన్యతాములు.

ద్విజీయము, వా. వి. రెండవపెండ్లి: అం. 2: చూ, అసంహత వ్యూహములు.

ద్విజీయాకృతము, సం. విణ: చూ, ద్విగుణాకృతము

ద్విజీయుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కొడుకు: చూ, పుత్రుడు. 1. విణ. 2. రెండవవాడు.

ద్విజీయోక్త్యము, అం: చూ, క్రతువతుష్టయము.

ద్విజ్వము, పా. ఏకవిధమైన హల్లులకూడిక.

ద్విజేహుడు, సం. వి. అ. పుం. గణపతి: చూ, వినాయకుడు. 1.

ద్విజటము, సం. వి. అ. న. కప్పడు దుప్పటి:

ద్విజటి, సం. వి. ఈ. ప్రి. = దుప్పటము —పై.—

ద్విజద, పా. 1. ఒకానొక పద్యభేదము. మూడు ఇంద్రగణములు, తుద సూర్యగణము. మూడవ జాతిని యతి (రెండు పాదములే): చూ, వృత్తము. 1; 2 చిత్రకవిశ్వములో నొకటి: చూ, వృత్తము. 1; 3. కావ్యలక్షణమున. -: చూ, అసంఖ్యా బద్ధము.

ద్విజము, సం. వి. అ. పుం. రెంట్రావుడు, ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

ద్విజలి, సం. వి. ఈ. ప్రి. చూ, ఇరువలము

ద్విజాదపకువు, జా. పనికిమాలినవాడు.

ద్విజాద్యము, సం. వి. అ. పుం. తగినదండుగకంటె రెట్టింపు దండుగ: చూ, నేగి.

ద్విజాన, అం: చూ, త్రిపాస.

ద్విజల్లకము, అం: చూ, బాణగ్రములు

ద్విజాషి, సం. వి. న్. పుం. =

తెలిసినవాడు.

ద్విజుభాషి, సం. వి

సర్పము.

ద్వియాతిగుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్వయాతిగుడు.

ద్విరదగతి, అం. నవవిధరగదలలో నొ:టి (ఇరుది మార్చిలు గలిగి వరుసగా వమాత్రయే యతిగాగల వృత్తము): చూ, రగద: (చూ, వృత్తము. 1.)

ద్విరదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విపము.

ద్విరసనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విముఖాహి.

ద్విరేఫము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, శ్రమరము.

ద్విలవణములు, అం: చూ, లవణములు.

ద్విషత్తు, సం. వి. త్. పుం. (రూ. ద్విషంతుడు - ద్విషదుడు - ద్విషుడు - ద్వేషణుడు) పగవాడు: చూ, శత్రువు.

ద్విషుడు, సం. వి. అ. ప్. పుం. —పై.—

ద్విసీత్యము, సం. విణ. రెండుచాళ్లు దున్నినది (పొము): చూ, భూమి. 1.

ద్విహల్యము, —పై.—

ద్విహాయని, సం. వి. ఈ. ప్రి. రెండేండ్లప్రాయముగల పెయ్య (ఇట్లు ద్వివర్ష. అ. ప్రి): చూ, దేనువు.

ద్విస్వరయుక్తరాగములు, అం. గాధికములు: చూ, రాగములు.

ద్వీ

ద్వీవము, సం. వి. అ. పుం. 1. పులితోలు: చూ, బెరడు: పుం, న. 2. = దీవి: చూ, లంకి. 1.

ద్వీపములు, అం. జంబు, ప్లక్ష, కుశ, క్రౌంచ, కాక, కార్మలి, పుష్కరద్వీపములు (7).

ద్వీపవతి, సం. వి. ఈ. ప్రి. ఏలు: చూ, నది.

ద్వీపి, సం. వి. న్. పుం. 1. పులి: చూ, కార్మాలము. 1; 2. = దువ్వి, చిలుతపులి: చూ, కార్మాలము. 1; 3. కడలి: చూ, నముద్రము.

ద్వే

ద్వేషణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ద్విషత్తు.

ద్వేషు, సం. వి. అ. పుం. = దేనము, పగ: చూ, విరోధము. 1.

ద్వేషి, సం. విణ: చూ, ద్విషత్తు.

ద్వేషించు, సం. అ. క్రి: చూ, విరోధించు.

ద్వేష్ట, సం. విణ. (ద్వేషించువాడు): చూ, ద్విషత్తు.

ద్వేష్టుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ద్విషత్తు: విణ. 2. పగగొనదగినవాడు: చూ, ద్విషత్తు.

ద్వ్య

ద్వ్యక్షరము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

ద్వ్యక్షరి, అం. —పై—

ద్వ్యష్టము, సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లోహము. 1.

ధ

దుంధుం, వా, అవ్య, కోపమునందలి ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

దుంధుమారిము, సం. వి. అ. పుం. 1. కఱమాపము: చూ, పొగ; 2. పట్టుపురుగు: చూ, పురుగు.

ధుతము, సం. విణ. రూ. ధూతము. 1. కదలింపఁబడినది: చూ, వేల్లితము; 2. విడువఁబడినది: చూ, సముజ్జితము; అం. 3: చూ, శిరఃక్రియలు.

ధుత్తారము, సం. వి. అ. పుం. (రూ. ధుత్తారము. | ధుత్తారము. ఉమ్మెత్త*: చూ, హూపుష్పము.

ధుని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఏఱు: చూ, నది.

ధుర, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ. ధురి. బరువు: చూ, భారము. 1.

ధురంధరము, సం. వి. అ. పుం. (రూ. ధురీణము - ధుర్యము - ధూర్వహము - ధౌరేయము.) 1. బరువు మోసెడు ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; విణ. 2. బరువు మోయునది: చూ, వృషభము. 1.

ధురంధరుడు, సం. విణ. (రూ. ధుర్యుడు - ధురీణుడు - ధూర్వహుడు - ధౌరేయుడు) బరువు మోయువాడు: చూ, భార వాహుడు.

ధురి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ. ధుర.

ధురీణము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, రూ. ధురంధరము.

ధురీణుడు, సం. విణ: చూ, ధురంధరుడు.

ధురీన, మి. ద్ర: చూ, యుగంత్.

ధురీలున, —పై.—

ధుత్తారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ. ధుత్తారము.*

ధుర్యము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, రూ. ధురంధరము.

ధుర్యుడు, సం. విణ: చూ, ధురంధరుడు.

ధుస్తారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ. ధుత్తారము.

ధూ

ధూంక్యము, సం. వి. న. పుం. తెల్లకాకి: చూ

ధూంగియా: బాహులు, అం. నేపాళ క్షే

ధూమకేతువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = దుముగతి కేతు. కోక చుక్క: చూ, రిక్క: 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ధూమధ్వజుడు, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

ధూమనాళిక, వా. వి. పొగగొట్టము.

ధూమయోని, సం. వి. ఇ. పుం. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1.

ధూమలము, సం. వి. అ. పుం. 1. నలుపుమించఁ గలసిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. నలుపుమించఁ గలసిన యెఱుపు: గలది: చూ, వర్ణము. 6.

ధూమశకిటము, వా. వి. పొగబండి: చూ, శకటము. 1.

ధూమిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. మూడమంచు: చూ, హిమము.

ధూము, వా. వి. కలత. జాన్యము.

ధూమ్య, సం. వి. అ. స్త్రీ. ధూమముల గుంపు.

ధూమ్యాటము, సం. వి. అ. పుం. రూ. ధూమాటము. కూకటి మూగ: చూ, భృంగరాజము. 3.

ధూమపత్రక, సం. వి. అ. స్త్రీ. పొగచెట్టు.

ధూమము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, ధుమలము.

ధూమశూకము, సం. వి. అ. న: చూ, లొట్టిపిట్ట.

ధూర్జటి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2. కాళహస్తి మా: వాసికవి.

ధూర్జ. న. 1. ఒకరకము ఉప్పు: చూ, లవ స్మెత్త*: చూ, హూపుష్పము.

ధూర్జుడు. 1: చూ, పందెకాడు;

విణ. —పై.—

విణ: చూ, ధురంధరము. రంధరుడు.

గాలి: చూ, వాయువు. 1.

గాళి: చూ, రేణువు. 1.

చూ, ధూమకదంబము.

బూడిదరంగు: చూ, విణ. 3. బూడిద

రివి యింటి కేగునా

తృతి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. దరించుట : చూ, పెట్టుకోయ : 2. ధైర్యము : చూ, నెర్యము. 1; 3. ఆనందము, సౌఖ్యము (అది కొండలు) : చూ, సంతోషము : పుం. 4 : చూ, యజ్ఞము : అం. 5 : చూ, చండమ్మలు : 6 : చూ, యోగములు. (ద్రుతి అని కొండలు.)

తృతిర్మాతి. అం : చూ, శస్త్రములు

తృవ, సం. వి. ఆ. ప్రి. మి. య్యాకురొన్న * : చూ, సాలవర్షి.

తృవక, అం : చూ, దేశీయక్రియలు.

తృవకోకిల, పా. వద్యవిశేషము : చూ, వృత్తము. 1.

తృవము, అం : చూ, సకట్టక్రియలు.

తృవములు, అం. ఉత్తరతృవము, దక్షిణతృవము. (2).

తృవుడు, సం. వి. ఆ. పుం. అం : చూ, రూ. దువుడు. (దువుడు అని కొండలు.)

తృష్టలంఘ, సం. వి. ఆ. ప్రి. = దండులంఘ : చూ, అంకులాడి.

తృష్టుడు, సం. వి. 1. = దిట్ట - దంట్ట - దట్టడు. (రూ. తృష్టుడు - తృష్టువు) : చూ, దిట్టడు : అం.

2. శృంగారనాయక చతుష్టయము దొడక ప్రి గమ వాదులచే దప్పచేసియు విర్యయుగము కలుగుటలు : (చూ, శృంగారనాయకులు)

తృష్టువు, సం. వి. ఉ. 1 :

సదిలో నెకయింపబడినది

తృష్టుహము, సం. వి. ఉ. 2

దే. మా. వి. గుట్టుమును

కా. 8, ఆ. 62 : చూ, పి

దేనుక, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1.

1. ఆదేనుగు : చూ

హయము : 4.

పార్వతి 1.

దేనుకము, సం. వి.

దేనుకసూచనుడు

అవరోక - అవరోక, ఉపమాతిని, ప్రవర్ధర్య : (తె).- ఈచు కొనునడి : ౪. కట్టినవిదప నాబోతు పొలుగా నీచుకొన్న యావు. - గర్భోపమాతిని, వేహత్తు : ౫. ఈచుచున్నయావు (దూడకోగూడినయావు). - దోగ్గి : ౬. ఒకవిధమైనవెన్నె గలయావు. (తె.) చూరియావు : ౭. కట్టుటకు నీచువచ్చిన యావు. - కాల్య : ౮. కామధేనువు. - రవీరి, కామద - కామదులు - కామదుగ్గు, కామధేనువు. (తె). - అడిగిన వొసగెడియావు ఈపులమొదపు చదలుదొడుకు, జేజేగిడ్డి, తెలిమొదపు - తెల్లమొదపు, పొల్కుడలికాను, పుడుకు దొడుకు, వింటిపసి, వెదికిలబడు దొడుకు, వెలిగిడ్డి - వెలుపుగిడ్డి, వెలుపుటావు : ౯. గొడ్డలవు. గోవళ, వంద్య. పళ : (తె). - గొడ్డు : ౧౦. చాలాకాలమునకునుండినయావు - ఓసూత, బిచ్చయ : (తె). - తరిపియావు. - ఓసవియావు : ౧౧. చిత్రవర్ణములుగలయావు - చిత్రగివి. (తె). - చెమటి యావు - చేమటియావు : ౧౨. తెల్లనియావు. - (తె). - అచ్చావు : ౧౩. తొలిచూలావు - ఉపసర్య, గొప్పి ముప్పి నవమాతిక. (తె). - తొలిచూలావు : ౧౪. దూడలుబొకవి యావు - అలివాన్య : ౧౫. దేవతాదుల నుద్దేశించి యథేచ్ఛ ముగా విడిచినయావు. (తె). - జిన్నియ - జిన్నె : ౧౬. చానా మేర్పరచినయావు - కీరధేనువు : ౧౭. నల్లావు. - నీలధేనువు. (తె). కళియావు : ౧౮. నీటియావు - ఉన్రిక - ఉన్రిక, కాళింది - కాళింది. (తె). - నీటిఅవు - నీటియావు : ౧౯. పుల్లావు. - నీల (తె). - పుల్లావు : ౨౦. పొట్టిఅవు - కుట్టి : ౨౧. బందెవడ్డయావు - రేపష్య : ౨౨. తెల్లము రోనవానకో జేసిన అవు. - గుడధేనువు (తె) - గొడ్డు : ౨౩. మండిరూపముకలిగి చాలపాలిచ్చెడియావు. - నిచికి రూ. నైకి : (తె) అచ్చావు, పొడియావు, పాలావు. ౨౪. ప్లెలవెన్నెయావు. - కులి. శనిలి : ౨౫. యజ్ఞకువు. - ౨౬. రక్షలుగలయావు. - అభ్యంత : ౨౭. యాబోచేత వెంటాడించబడినయావు. - (తె). - ఎదావు. వెదావు, వెదమొదపు : ౨౮. పువు. గుడ : ౨౯. సాధువైనయావు. - అచండి, సుకత - ౩౦. సాధువుకానియావు. కరవి, త. (తె). - అలవ. అల. నల. ఒటియ.

దూడ, పెయ్య- పేయ, లేగ; ౩౮. రెండేండ్లపెయ్య -
ద్విహాయని, ద్వివర్ష; ౩౯. మూడేండ్లపెయ్య.--
త్రిహాయని, త్రివర్ష; ౪౦. నాలుగేండ్లపెయ్య.-- చతురర్షి,
చతుర్దాయని; ౪౧. పత్వవర్షి. (3) — తరిపిదూడ,
తరువు- తఱిపి- తఱుపు; ౪౨. పాలిచేవుకు విరించిన
ప్రాణములేని తోలుపెయ్య. (3) — చేటపెయ్య --
దేతపెయ్య. ౪౩. అవిశ్వాస. ౪౪. ఆవు గేదె లోనగునది:
పాదబంధనము. (మిగిలియున్న పశువులకు "సౌరభేయ"
చూడుము.)

దేనుష్య, సం. వి. అ. ప్రి. 1. బందెవర్షయావు. కుదువఁ
బెట్టిన యావు (అనికొందలు); చూ దేనువు. ౨౦; 2.
బందెవర్షయెనుము, కుదువఁబెట్టెయెనుము, (అని
కొందలు); చూ, మహిషి.

దై

దైనుకము, సం. వి. అ. న. ఆవులమందఃచూ, దేనువు. ౩౪.
దైర్యం సర్వత సాధకమ్ న్యా. ఎల్లెడల దైర్యము కార్యసాధ
కము.

దైర్యము, సం. వి. అ. న. 1. దీరత్వము, దీమనము: చూ
నైర్యము. 1; అం. 2. దీనికి ఉపమానములు. — పర్వ
తము (మేకపు); అం. 3; చూ, శృంగారచేష్టలు.

దైర్యశాలి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, దిట్టఁడు.

దైర్యే సాహసేచ లక్ష్మీ: న్యా. దైర్యమునందును సాహసము
నందును లక్ష్మి నివసించును

దైవతము, అం. (నాట్యాదిస్థానములవలనఁ బుట్టినది. బుద్ధి
మంతుల చేదాడఁబడునది: చూ, సప్తస్వరములు. స్వరము.
2: (చూ, ఉచ్చితము).

దైవతి, అం: చూ, శుద్ధజాతులు: (చూ, అంశములు).

ధో

ధోడ, అం: చూ, విసరులు.

ధోరణము, సం. వి. అ. న. ఎక్కడగిన యేనుఁగు లోనగు
నది: చూ, వాహనము.

ధోరణి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. వద్దతి:

పంక్తి: చూ, పెరుస.

ధోక్ష సం. వి. అ. ప్రి: చూ

ధ్యాతము, సం. విజ. ధ్యానింపఁబడినది.

ధ్యాతవ్యము, సం. విజ. ధ్యానింపఁదగినది: ధ్యేయము.

ధ్యానము, సం. వి. అ. న. = దేనము. 1. తలఁచుట: చూ,
స్మృతి. 1; అం. 2. (చాంచల్యము లేక భగవంతుని మన
సుననున తలఁచుట): చూ, యోగములు: (చూ,
అంగము. 3); 3. (అమృహామహా డగు రామవేండుండు
నాకన్నులకుఁ గలి నిప్పచ్చరం బెల్ల తీర్చును? ఎప్పుడు
నామనంబున కాశ్వాసంబు గలుగు. ఇవి యెన్నఁదేని చేకూ
రునో!): చూ, సంచారీకావములు.

ధ్యానించు, సం. న. క్రి. ఆవహరించు, చూ, తలఁచు. 2.

ధ్యామము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-ధ్యామము, కామంచిగడ్డి*:
చూ, తృణము. 1; 2. దవనము*: చూ, రుచి. 1; విజ.
3. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 3.

ధ్యాయము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ధ్యామము. 1.

ధ్యే

ధ్యేయము, సం. విజ: చూ, ధ్యాతవ్యము.

ధ్రు

ధ్రుతి, అం. (ధృతి అని కొందఱు) (అంజనేయా! ఇంక నా
జన్మమునకు రాము నొకసారి కన్నులం గొంచినం బాలు):
చూ, సంచారీభావములు.

ధ్రువ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. స్రుగ్భేదము: చూ, సుగ్రవము: 2.
గుఱ్ఱపుసుడి: చూ, సుడి. 1; 3. గుఱ్ఱపుసుడియుండు చోటు;
4. చాఁగ*: చూ, స్రోగ: 5. ముయ్యాకుపొన్న*: చూ,
సాలపరి: అం. 6. = దళపు: చూ, సూచకములు.

ధ్రువము, సం. వి. అ. న. 1. ఊహ: చూ, యోచన; 2. నిశ్చ
యము: చూ, సత్యము. 3. పుం. 3: చూ, మఱి*: 4.

మ్రోడు: చూ, వృక్షము: 3: ౪.

4. పదునాలుగక్షరములు

౨౬తెగనిర్ది:

ధ్వజములు, సం. వి. అ. పుం. కల్లమ్మెడువాడు: చూ, సురాజీవి.

ధ్వజని, సం. వి. ఈ. ప్రి. దండు: చూ, సేన. 1; 2. నీమా భేదము.

ధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. మోత, శబ్దము: చూ, స్వరము. 2; 2. వ్యంగ్యనిధానపదము: చూ, స్వరము. 2.

ధ్వనించు, సం. అ. క్రి. 1. మోయు: చూ, శబ్దించు; 2. కూయు: చూ, శబ్దించు.

ధ్వనిగ్రహము, సం. వి. అ. న. చెవి: చూ, శ్రోతము.

ధ్వనితము, సం. వి. మోయునది. రవణము. 2.

ధ్వనిద్వేణువు, సం. వి. ఉ. పు: చూ, కణదిబ్బంగు.

ధ్వన్యనుకరణము, అం. ధ్వన్యనుకరణంబులు ద్వి - త్రి - చతు ర్విక్తంబులు నగు: చూ, హూహూ.

ధ్వస్తము, సం. వి. 1. నశించినది: అంతరితము; 2. జాతీ నది: చూ, స్రస్తము.

ధ్వా

ధ్వాంక్షిపృష్ఠము, సం. వి. అ. పుం. కోయిల: చూ, సాకుడు పులుగు.

ధ్వాంక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, వాయసము; 2. కొక్కెర: చూ, బకము.

ధ్వాంతము, సం. వి. అ. న. చీకటి: చూ, మేచకము.

ధ్వానము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ధ్వని. 1.

న

న, ఒక యక్కరము. సం. వి. అ. పుం. 1. వికారి: చూ, వినాయకుడు. 1; 2. కయ్యము: చూ, యద్దము; 3. దానము: చూ, వితరణము; 4. మేలు: చూ, శుభము. 1; ప్రి. 5.

నాడు 12 తెలివి: చూ, బుద్ధి. 1; 7.

నిజ. 8. గొడ్రాలు: చూ, 9;

10. మిక్కిలి.

నంగనాచి, 1.-పై.-; వి. 2: చూ, వడ్లచిలుక.

నంగి, దే. వి. ముక్కుతో మాటాడబడుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

నంగిమాట, -పై.-

నంగు, దే. అ. క్రి. ముక్కుతో మాటాడు.

నంచు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-నంజు. 3.

నంజు, వా. వి. 1. మాగాణి: చూ, పొలము: (చూ, కూమి. 1.); 2: చూ, పచ్చడి.

నంజు, వా. వి.-పై.- (రూ-నంజు).

నంజు, దే. వి. 1 విషము. స్వా. 5, అ. 50: చూ, విషము.

1; 2: చూ, రూ-నంజు; 3. నెత్తురు చచ్చి తెల్లవాలుట.

నంజు; స. క్రి. 4. రూ-నంచు. కూరలు లోనగు వ్యంజన ములను తిను: చూ, సాపడి.

నంజుడు, దే. వి. ఎఱచి. భార. ఆను. 4, అ. 379: చూ, శుక్తము. 2.

నంజుడుదిండి, దే. వి. 1: చూ, రాక్షసుడు. 1. అచ్చ. సం. కాం. 158; వి. 2. మాంసమును దినువాడు.

నంజుడుముక్క, వా. వి: చూ, శుక్తము. 2.

నంజువాలు, దే. అ. క్రి. (నంజు + పాలు) నెత్తురుచచ్చి తెల్ల పాలు.

నంటు, దే. వి. 1. రూ-అంటు: చూ, స్నేహము. వసు. 4, అ. 31; వి. 2: చూ, స్నేహితుడు. శకం. 1, అ. 33.

నంటుకత్తె, గ్వ. విణ: చూ, రూ-అంటుకత్తియ.

నంటుకాడు, దే. విణ: చూ, రూ-అంటుకాడు.

నంద్రకాయ, వా. వి: చూ, పీత.

నంద, సం. వి. అ. ప్రి. 1. కొన్నిరిఘులు కలిసిన తిథి: చూ, తిథి; 2. ముంత: చూ, పాత్రము. 3; 3. కలిమి: చూ, సంపత్తి; పా. 4. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదము తగణ లగములతో గూడినదై ఐదవభందస్సు నందు బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1; అం. 5: చూ, గాంధారగ్రామ గీత మూగలు.

అ. పుం. 1. విష్ణుభగ్గము (దేవతలను
2: వి. 2. సంతోషించునది:

నద్రీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. టంగువారు; చూ, వరత.
 నన, దే. వి. 1. చిగురు: చూ, విద్రుమము; 2. కోరకము:
 చూ, మొగ్గ. 1; 3. పువ్వు: చూ, సుమము.
 ననంద, సం. వి. యు. శ్రీ. (రూ-ననంద-ననంద - ననంద-
 ననంద) మనతోడఁబుట్టిన ఆడుది, ఆడుబిడ్డ: చూ,
 వది నె.
 ననబోడి, దే. వి. (నన + బోడి) 1. ఆడుది: చూ, శ్రీ;
 2. పువ్వువలె మనోజ్ఞురాలగు ఆడుది: చూ, శ్రీ.
 ననకారు, ద్వ. వి. చైత్ర వైశాఖమాసములు, వసంతఋతువు:
 చూ, మాసద్వయము.
 నననీరు, ద్వ. వి. పూదేనె: చూ, మకరందము.
 ననయు, దే. అ. క్రి. 1. పుష్పించు: చూ, వికసించు; 2: చూ,
 పల్లవించు.
 ననవిలుకాడు, దే. వి. పుష్పధన్వుడు: చూ, మృతుడు
 (ఇట్లు నవవింటివాడు.)
 ననవిలుకానన్న, దే. వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.
 ననవిలుతుడు, దే. వి: చూ, ననవిలుకాడు.
 ననుఁబ్రాయి, వా. వి. రూ-నన్ప్రాయి-ననుఁబ్రాయి. చక్కగా
 ఉడుకని బియ్యము, నలుగుబియ్యము: చూ, బియ్యము.
 ననుఁబ్రాయి, దే. వి — పై.—
 ననుఁబ్రాయివడు, ద్వ. అ. క్రి. ననుఁబ్రాయియగు. కై. 8, అ.
 188.
 ననుచు, దే. అ. క్రి. 1. పూచు: చూ, రూ-ననయు. 1; 2.
 మొగ్గయెత్తు: 3: చూ, పల్లవించు: 1. అనురాగమొందు: 5:
 చూ, ముమ్మరించు: 6: చూ, సొగియు: ప్రే. 7. ననిపించు.
 ననపు, దే. వి. 1. అనురాగము: చూ, స్నేహము. 1; 2.
 అతిశయము. నై. 7, అ. 181: చూ, హెచ్చు. 2; 3. ఇంపు:
 చూ, సౌందర్యము: వా. 4 పెంపు.
 ననుపుకత్తె, ద్వ. విజ. 1. ప్రీతియురాలు: చూ, శ్రీ; 2: చూ,
 అంకులాడి.
 ననుపుకాడు, దే. విజ. 1. క్రియుడు: చూ, స్నేహితుడు.
 1; 2: చూ, విటుడు. స్వా. 2, అ. 73.
 ననుపువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పొత్తునేయు.
 నన్న, దే. విజ. కుటుంబ: చూ, హాస్యము.
 నన్నూలు, దే. స. (నాలుగు + నూలు) (400) చతుశ్శతము.
 కాశీ. 5, అ. 182.
 నన్నుకాడు, దే. విజ: చూ, రూ-ననుపుకాడు.
 నన్నాయి, దే. వి: చూ, రూ-ననుఁబ్రాయి.
 ననాపేప్రతిపాపీస్యాత్, రో. ఇతరుడు తనయెడ దుష్టుడైనం
 తనె దాను నతనయెడ దుష్టుడు గాగూడడు.
 ననీరు, వా. వి. ఊడు వాద్యపితేషము: చూ, స్వరము. 2.
 నప్ప, వా. వి. అబ్బి: చూ, శిశువు.
 నశుంసకిత్వము, సం. విజ. (హీన): చూ, షండిత్వము.
 నశుంసకిలింగము, అం: చూ, లింగములు.
 నశుంసకుడు, సం. వి. అ. న: చూ, షండిడు.

నప్త, సం. వి. యు. శ్రీ. 1. రూ-నప్తి. (కొడుకు కూతురు,
 కూతుకూతురు): చూ, మనుమరాలు; పుం. 2. పౌత్రుడు
 (కొడుకు కొడుకు): చూ, మనుమడు. (దౌహిత్రుడు =
 కూతురుకొడుకు); 3. ప్రపౌత్రుడు: చూ, ముమ్మనుమడు.
 నప్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, నప్త. 1.
 నప్పు, వా. స. క్రి. పచ్చిసులోనగు అటలలోని కాయలు
 నడిపించు
 నబ్రూయాత్పత్యమప్రియం, రో. సత్యమైనను అప్రియవాక్కును
 వచింపరాదు.
 నపా, వా. వి. లాభము (నభా అనియు)
 నభప్రాణుడు, సం. వి. అ. పుం. గారి: చూ, వాయువు. 1.
 నభము, సం. వి. న. న. 1. రూ-నభసము-నభస్సు, ఆకాశము:
 చూ, వ్యోమము. 1; 2: చూ, స్వర్గము: పుం. 3. శ్రావణ
 మాసము: చూ, మా.ము. 1; 4. మబ్బు: చూ, మేఘము.
 1; 5. వర్షాకాలము (శ్రావణ భాద్రపదములు): చూ, మాస
 ద్వయము: 6. ఓసకంతువు: చూ, పద్మము. 1; 7. తమ్మపడి
 టము: చూ, పాత్రము. 6; 8: చూ, ముక్కు.
 నభసంగిమము, సం. వి. అ. పుం. చూ, పక్షి.
 నభస్యము, సం. వి. అ. పుం. భాద్రపదమాసము: చూ, మాసము.
 నభస్వంతుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, నభప్రాణుడు.
 నభూతో నభవిష్యతి, న్యా. (స్పష్టము.)
 నభోగజము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నభము. 4.
 నమకము, పా. ప్రతిమంత్రమునకును ఆద్యంతములయందు
 నమశ్శిక్షమున్నందున నమకి మనఁబడుచున్నది. "నమస్తే
 రుద్రమయ్యవ ఉలోఽభిషేకమః" ఇత్యాది; (చమకము—
 హెచ్చుగ చకార మకారములతోఁగూడిన వ్రార్థనమంత్ర
 ములు గలది కావున చమకము. 'వాజశ్చమే ప్రసవశ్చమే.'
 ఇత్యాది) (రెండును రుద్రాభిషేకమం దుపయోగింతురు
 గనుక చమకముగూడ నిచట తెలుపఁబడియె.)
 నమనము, సం. వి. అ. న. వంగుట: చూ, భుగ్నము. 1.
 నమలి, వా. వి. కేకి: చూ, మయూరము.
 నమలు, దే. స. క్రి. రూ-నములు. తిను: చూ, సావడు.
 నమలుట, వా. వి. చర్వణము.
 నమశ్శివాయ, పా. పంచాక్షరి: చూ, మంత్రము. 1.
 నమసితుడు, సం. విజ. రూ-నమస్వితుడు. నమస్కరింపఁ
 బడినవాడు: చూ, పూజితుడు.
 నమస్కరించు, సం. స. క్రి: చూ, మ్రొక్కు.
 నమస్కారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చేమోడ్పుట: చూ,
 హణిగలు; అం. 2: చూ, ఉపచారములు; 3: చూ, ఉప
 చారములు.
 నమస్కారి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, సోకుడుముడుగొక్క.
 నమస్కృతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, నమస్కారము. 1.
 నమస్య, సం. వి. అ. శ్రీ. పూజ: చూ, సపర్య.
 నమస్వితుడు, సం. విజ: చూ, రూ-నమస్వితుడు.
 నమస్సు, సం. వి. న. న: చూ, నమస్కారము. 1.
 నమాజా, వా. వి: చూ, నిమాజా.

న మాతే శవతే పుత్రమ్, న్యా. తల్లి పుత్రనిజాపుమని శపింపదు. నమించు, సం. స. క్రి: చూ, మొక్కు. శశాం. 1, ఆ. 18. నమితము, సం. విణ. 1. వంగినది: చూ, వక్రమము; అం.

2: చూ, చుంబనములు.

నమిలి, దే. వి: చూ, రూ-నమలి.

నముగాములు, వా. వి: చూ, మేలకీళ్ళు.

నముచిసూదనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, వేలుపుతేడు.

నములు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నములు.

నముహ్యదర్శకృచ్చేషు నచ ధర్మం పరిత్యజేత్, న్యా. మాన పులను రత్నము వెడుకదు. మానపులే దానిని వెడుకుదురు.

నమూడు, వా. వి: చూ, రూ-నమోజు-నమోడు.

నమూనా, మాదిరి. రూ-నమోనా.

నమేరువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సురపొన్న *: (దీనికి దోహదము హనితము).

నమోజు, వా. వి. పేరుచేర్చట.

నమోడు, -పై.-

నమోనా, వా. వి: చూ, రూ-నమూనా.

నమ్మకము, దే. వి: చూ, విశ్వాసము.

నమ్మదుంప, దే. వి: చూ, సుపుష్పము.

నమ్మలు, వా. వి. ఐ. వీపుమీదఁజేయు నఖక్షతములు: చూ, నఖక్షతములు.

నమ్మి, దే. వి. 1: చూ, నమ్మదుంప*: 2. రూ-నెమ్మి: చూ, నమలి.

నమ్మిక, దే. వి: చూ, రూ-నమ్మకము.

నమ్మిగ, -పై.-చార. ఉద్యో. 1, ఆ. 315.

నమ్మినవాడు, వా. వి. ఆపుడు: చూ, స్నేహితుడు. 1.

నమ్ము, దే. స. క్రి: చూ, విశ్వసించు.

నమ్మువాడు, వా. వి: చూ, నమ్మినవాడు.

నమ్రమగు, మి. ఆ. క్రి: చూ, వంగు.

నమ్రము, సం. విణ: చూ, నమితము. 1.

నయ, దే. వి: చూ, సౌందర్యము.

నయగరము, దే. వి (నయము + కారము) 1. మృదుత్వము.

స్వా. 1, ఆ. 135: చూ, సుకుమారము; 2. మృదువచనము:

చూ, శబ్దము. 2; 3. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 4. అను

కూలము: చూ, స్నేహము. 1.

నయగారి, దే. విణ. (నయగరము + ఇ) 1. మృదువుము గలవాడు; 2. మృదువచనము గలవాడు.

నయనము, సం. వి. ఆ. న. 1. కన్ను: చూ, లోచనము; 2: చూ, పొందింపు.

నయపుపారువు, అం: చూ, ఉపవీతములు.

నయము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. నీతి: చూ, నత్వము. 1; 2:

చూ, నయనము. 2; 3. జూదమునందలి భేదము: చూ,

వ్యవహారము. 4: దే. వి. (1): చూ, లాభము; (2) ను పు.

భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 110: చూ, స్నిగ్ధము. 2; (3) మృదు

త్వము. నిర్వ. 8, ఆ. 38: చూ, నయగరము. 1; (4):

చూ, సౌందర్యము; విణ. (5) వెలతక్కువ; చూ, వెల. 1:

(6) నునువైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2; (7) మేలైనది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; (8) మృదువైనది: చూ, సౌందర్యము. 3; (9) అందమైనది: చూ, సౌందర్యము: వా. (10) వ్యాధి తగ్గు చున్నదనెడు సూచన. "వాని జ్వరము విన్నటికింటె నయము": (11) సమస్త శాస్త్రములలోను పాండిత్యమును కొద్దికొద్దిగా యొకనికిమించి యొకఁడు సంపాదించినాడనెడు సూచన. (ప్రతివిషయమునందును "నయము" అను శబ్దము ఉపయోగింపఁబడును.) "వాసికంటె వీఁడు చదువు సంధ్య లలో నయము."

నయించు, సం. స. క్రి. పొందించు: చూ, ప్రాపించు.

నర, దే. వి. 1. (రూ-నరపు-నరుపు-నెరపు): చూ, పలితము.

1; 2. ముదిమిచే తెల్లఁబాటిన వెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక. 1. నరకడు, వై. విణ. = నరక-నారక. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

నరకజిత్తు, సం. వి. త్. పుం. వెన్నుడు: చూ, విష్టువు. 1.

నరకము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నారకము. (పాపిష్టులను తన సమీపమును బొందించునది) కుజము, దుర్గతి, నిరయము: చూ, నరకములు.

నరకములు, అం. తామిస్రము, లోహశంకువు, మహానిరయము, శల్మలి-శాల్మలి, రౌరవము, కుంభలము, పూతిమృత్తకము, కాలసూత్రము, సంఘాతము, లోహతోదము, సవిషము, సంప్రపాతనము, మహానరకము, కాకోలము, సంజీవనము, మహాపథము, అవీచి, అంధతామిస్రము, కుంభీపాకము, అని పత్రము-అనిపత్రవనము, తపనము-తాపనము. (21). ఇవిగాక మఱికొన్ని నరకములు-అంధకూపము, అంధరామిస్రముమొ. అంబరీషము, ఋజీషము, కరాళము, కల్మషము, కుట్మలము, కేనారము, ఘనవాతము, ఘనోదధి, తిప్తకుంభము, తప్త పాషాణకుండము, తప్తవాలుకము, తప్తకూర్మికుండము, తప్తసురాకుండము, తమసము, దుర్గతి, పరితాపము, మహా రౌరవము, సంహారము. (మిగతవానికి "సంహారము 2" చూడుము.)

నరకములు, వానిని అనుభవించువారు, పా. గ. రౌరవము (కూట సాక్షి, పక్షపాతి, అసత్యవాది, బ్రూణహంత, గురుహంత, గోముఁడు, ఉచ్చాస్యసనిరోధకుఁడును); ౨. భూకరము (సురా పానము, బ్రహ్మహత్య, బంగారుదొంగిలుట మొ. చేయు వారును); ౩. తప్తలోహము (క్షత్రియులను, వైశ్యులను, రాజభటులను వధించువాఁడును, సోదరితోసంగమించువాఁడును, గురు తల్పిగుఁడును); ౪. మహాజ్వాలము (కోడలినిగాని, కుమార్తెను గాని కూడువాఁడు); ౫. శబలము (పరదూషకుఁడు, గురు నవమానించువాఁడు. వేదమును దూషించువాఁడు, వేదవిక్ర యుఁడు, పొందరాని శ్రీఁఁ బొందువాఁడు); ౬. విమో హము (మర్యాదహీనుఁడు, చోరుఁడు); ౭. కృమి భక్ష్యము (దేవ, బ్రాహ్మణ, పితరులను ద్వేషించువాఁడు); ౮. కృమీశము (దుష్టులనాశించి యాగాదులు చేయువాఁడు); ౯. లాలాభక్ష్యము (పితృదేవతలను, దేవతలను, ఆతిథులను సత్కరింపక భుజించెడివాఁడు); ౧౦. విశసనము. (శరకిర్త, వేధకుఁడు, రంధ్రాన్వేషకుఁడు, బిడ్డాది యుద్ధ సాధనము

చేయువాడు); ౧౧. అధోముఖము. (పట్టరాని దానమును పట్టువాడు, అనర్థులచే యాగములు చేయించువాడు, తెలియకయే జ్యోతిశాస్త్రము నెఱిగినట్లు నటించువాడు); ౧౨. కృమిపూయము. (ఒంటరిగా తినువాడు, లక్క-పాదరసము-మాంసము-ఉప్పు-నువ్వులు అమ్మెడు బ్రాహ్మణుడు); ౧౩. రుధిరాంధము. (నాటకమువలన జీవించువాడు, చేపలఁ బట్టువాడు, కుండలయం దన్నము తినువాడు, విషము పెట్టువాడు, కుట్టుపనివాడు, తనభార్య వ్యభిచారమువలన జీవించువాడు, పర్వములయందు స్త్రీలతో సంగమించువాడు, ఇండ్లకు నిప్పు పెట్టువాడు, మిత్రమును, శకునములు చెప్పువాడు, గ్రామపురోహితుడు); ౧౪. వైతరణి. (కల్లమువాడు, గ్రామములను నాశనము చేయువాడు, తేనెపట్టులను దీయువాడు); ౧౫. కృత్రము (రేతఃపానము చేయువాడు, మర్యాదను భేదించి వర్తించువాడు, శౌచ్యములేనివాడు, మోసముచే జీవించువాడు); ౧౬. ఆసిపత్రవనము. (అనవసరముగా జెట్లను నలుకువాడు); ౧౭. వహ్నిజ్వాలము (గొట్టెలమందను బెంచెడువాడు, వేటకాడు); ౧౮. సందంశము. (వ్రతలోపము చేయువాడు, స్వాశ్రమభ్రష్టుడు); ౧౯. శ్వభోజనము (పగటివేళను, స్వప్నముల యందును రేతస్థలనముగావించు బ్రహ్మచారియు, పుత్తులచేఁ బడిమింపబడు తండ్రులును); (మిగతవివరములకు "సంహారము. 2." చూడుము.)

నరకాంతకుడు, సం. వి. అ. పుం. కృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1.
నరకాసురుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మహితుడు.
నరకుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒక యసురుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

నగర, దే. వి. మడ్డువు, గిడిగి; చూ, వీడె.

నరగజము, —పై.—

నరగతి, అం: చూ, గతులు.

నరపాలుడు, సం. వి. అ. పుం. తేడు: చూ, రాజు. 1.

నరపు, దే. వి: చూ, నర. 1.

నరభూమి, అం: చూ, ఇలావృతము.

నరము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రామకర్పూరము; దే. వి.

(1) నాడి: చూ, సిర, 1.

నరయు, దే. అ. క్రి. ముదిమిచే వెండ్రుకలు తెలుపగు: రూ-నరియు, ఉరియు.

నరవ, దే. వి. అరవ: చూ, మార్గము. 1.

నరవాహనుడు, సం. వి. అ. పుం. కుదేరుడు: చూ, శ్రీదుడు.

నరసింగుడు, వై. వి. = నరసింహ. కళా. 1, అ. 2: చూ, సింగుడు. 1.

నరసింగము, 1. = —పై.—; 2: చూ, నృసింహము, నారసింహము.

నరసింహము, సం. వి. అ. పుం. = నరసింగము. —పై.—

నరాజి, దే. వి. (రూ-నరాజీ-నారాజి-నారాజీ) శక్తి: చూ, రిష్టి. 2.

నరాజీ, దే. వి: చూ, రూ-నరాజి.

నరాయణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నారాయణుడు.

నరిగి, దే. వి. ఒకరకము గొట్టెరంగు.

నరిడి, దే. వి. గుండెయుబ్బరపు పశురోగము: చూ, పశురోగము.
నరియడు, దే. వి. నక్క. ఉ. రా. 6, అ. 235: చూ, నృగాలము.

నరియు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నరయు.

నరుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-నారుడు. 1: చూ, మనుష్యుడు; 2. అర్జునుడు: చూ, విజయుడు, 1; 3. ఒక ఋషి: చూ, ముని. 1.

నరుకు: చూ, రూ-నలుకు.

నరుజ్జ, దే. వి. చీనులచాల్చు.

నరుపు, దే. వి: చూ, రూ-నర. 1.

నరులుగిననిపెద్దలు, యి. వి. బ: చూ, వేలుపు. సాం. దే. 18.

నరేంద్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రాజు. 1; 2: చూ, వ్యాళగ్రాహి.

నర్కటము, అం. (కోకిలకాకము) ఒక్కొక్క పాదమున న-జ-ధ-జ-జ-వగణములు గలిగి ౧౧వ యింట యతిగలిగి సర్వదశ చందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
నర్కరము, సం. వి. అ. న. మేరిపోతు: చూ, మేషము. 1.
నర్మము, సం. వి. అ. న. = నాటకము: చూ, నటనము. 1.
నర్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆటతై: చూ, శైలాపి;
2. ఆడేనుగు: చూ, హస్తి; 3. గువ్వగుత్తిక *: చూ, రాజార్థము.

నర్మకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = నట్టువు (అటచే జీవించువాడు): చూ, శైలాపుడు; 2: చూ, వ్యాళగ్రాహి; విణ. 3. ఆడేనువాడు: చూ, శైలాపుడు.

నర్మనప్రియము, సం. వి. అ. పుం. నెమలి: చూ, మయూరము.

నర్మనము, సం. వి. అ. న: చూ, నటనము. 1.

నర్మనశాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఆటపట్టు: చూ, సదనము. 1.

నర్మించు, సం. అ. క్రి: చూ, మలపుగొను.

నర్మిల్లు. —పై.—

నర్మద, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, నది.

నర్మదుడు, సం. వి. అ. పుం. నర్మనచివుడు.

నర్మము, సం. వి. న. న: చూ, పరిహాసము.

నర్మిలి, దే. వి: చూ, వాంఛ. విజ. 3, అ. 127.

నర్సిపర బ్రాహ్మణులు, అం. మూర్ఖర బ్రాహ్మణులలో వొక తెగవారు. ఋగ్వేదులు-శుక్లయజుర్వేదసూత్రులు-కృష్ణయజుర్వేదులునై కృష్ణదేవాలయములందు పూజారులై యుందురు. వల్లభాచార్య సంప్రదాయమువారు. ఈ తెగ ఋగ్వేదులు యజుర్వేదులు సామవేదులునునై యున్నారు. రాజసిపల, ధర్మపూరు సంస్థానపు రాజులకు గురువులు: చూ, మూర్ఖర బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు).

నలుకు: చూ, రూ-నలుకు, (ఖండించుటకు.—భార. ద్రో. 1, అ. 174.)

నలుకుడు, దే. వి: చూ, రూ-నలుకు. జై. 8, అ. 119.

నలుకుడువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వ్రక్కవాటు. ఉ. రా. 4, అ. 292.

నలుకువాడు, వా. వి: చూ, హింసకుడు.

నలువ, దే. వి. చూ, రూ-అలువ. భార. విరా. 1, ఆ. 101.
 నలుచు, దే. వి. 1. దెబ్బ. రూ-నరుకు-నలుకు: చూ, హతి;
 స. క్రి. 2. ఖండించు, రూ-నరుకు-నలుకు. భాగ. 6, స్కం.
 370: చూ, నెలగు.
 నలుకుడు, దే. వి: చూ, రూ-నలుకు. 1.
 నలు(రు)కుడువరువడి, అం: చూ, విసరులు. (రూ-నలుకు
 వరువడి.)
 నలుకుబియ్యము, దే. వి: చూ, నను(బ్రాయి).
 నలుకులాడు, దే. స. క్రి. నలుకుకొను.
 నలుకులు, అం. మల్లశాస్త్రములోనివి - లోవెలి నలుకు, గుజ్జరి
 దుముకు, చూరణనలుకు (3).
 నలుక్కు, దే. వి. దిగులుపడుటయందగు ననుకరణము: చూ,
 హూహూ.
 నలుజు, దే. వి. అణువు. అచ్చ. కిష్కిం, కాం, 105: చూ,
 స్వల్పము.
 నలుమాడు, దే. స. క్రి: చూ, పొడిసేయు. భార. భీష్మ.
 2, ఆ. 237.
 నలుము, దే. వి. 1: చూ, సురుము; స. క్రి. 2: చూ, నలుమాడు.
 భార. ద్రో. 3, ఆ. 210.
 నల్లు, దే. వి. 1. ప్రయాసముచేత పిదుకఁదగినయావు: చూ,
 దేనువు; 2. ప్రయాసముచేత బండిలోనగువానికి పూన్పుఁ
 దగిన యెద్దు: చూ, వృషభము. 1.
 నల, అం. 1: చూ, రూ-నళ: వై. విణ. (1) = నైల్య-నీల:
 చూ, రూ-నల్ల. 1; (2) (రూ-నలి) నలుసు: చూ, వట్టిగడ్డి.
 (ఎండుకనవు.)
 నలక, దే. వి. రూ-నలకువ. 1. వ్యాధి: చూ, రోగము. 1;
 2: చూ, శ్రమము; 3. బాధ: చూ, శోకము; 4. అత్యంత
 సూక్ష్మవస్తువు: చూ, రేణువు. 1.
 నలకువ, --పై.--
 నలగు, దే. అ. క్రి. 1. నలియగు: చూ, సదమదమగు; 2:
 చూ, పీడితమగు. ఉ, హరి. 5, ఆ. 190; 3: చూ, నశించు;
 4. శ్రమపడు. కళా. 4, ఆ. 99: చూ, వేసరు. 2.
 నలగుడు, దే. వి. 1: చూ, పీడనము; 2: చూ, శ్రమము.
 నలగుడుపడు, దే. అ. క్రి: చూ, పీడితమగు.
 నలగుడువెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, పీడించు. ఉ, రా. 5, ఆ. 197.
 నలచు, దే. ప్రే. నలగఁజేయు, రాఘ. 2, ఆ. 99.
 నలకూబరుడు, సం. వి. అ. పుం. కుబేరునికొడుకు: చూ,
 పుత్తుడు. 1.
 నలగము, అం. (న+లగ) "గరుడహయా": చూ, ఉపగణ
 ములు.
 నలదము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వట్టివేరు; 2. పూ(దే)నె:
 చూ, మకరందము.
 నలపుట, వా. వి: చూ, పీడనము.
 నలబై, వా. వి: చూ, రూ-నలుబడి. (40).
 నలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-నడము; 2: చూ, నలి
 నము. 1; అం. 3. (న+ల) 'నరహరి': చూ ఉపగణములు.

నలమేనిదొర, ద్వ. వి. కృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు. 1.
 నలలము, అం. (న+లల) "కరివరద.": చూ, ఉపగణములు.
 నలి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. గువ్వగుత్తిక*: చూ, రాజార్హము;
 దే. వి. (1): చూ, రేణువు. 1; (2): చూ, నలక. 1;
 (3): చూ, సురుము; విణ. (4) నలఁగినది. స్వా. 1, ఆ.
 37. నలినలి; విణ. 1, ఆ. 102; (5) పన్నము. లక్ష్మి. 2, ఆ.
 85: చూ, సూక్ష్మము. 4; ద్ర. (6) అత్యంతము: చూ,
 మణిమణి; ద్ర. క్రి. విణ. (7) యోగ్యముగా. భార. ఆర,
 7, ఆ. 393.
 నలికండ్లపాము, దే. వి. నలికీచు: చూ, సర్పము.
 నలికము, దే. వి. సన్నదనము.
 నలికిరి, దే. వి. (రూ-నలికిరి-నల్లిక-నలికీచు): చూ, సర్పము.
 నలికిలి, --పై.--
 నలికీచు, --పై.--
 నలిగులి, దే. వి. మిక్కిలి నలఁగినది; గణిబిణి, నల్లు.
 నలిగొట్టు, దే. విణ. సన్నమగునది: చూ, శీర్షము. 2.
 నలితిండి, దే. వి: చూ, చిరుదిండి.
 నలితిండికాడు, వా. వి: చూ, సోమరి.
 నలినము, సం. వి. అ. న. (రూ-నలీనము-నలము-నళికము-
 నళికము-నళికము). 1. తామర: చూ, సహస్రపత్రము.
 1; 2. నీరు: చూ, సలిలము.
 నలిని, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1: చూ, నలినము. 1; 2. తామర
 కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. తామరతీగ: చూ, పద్మము.
 1; 4. తామరతంపర: చూ, సహస్రపత్రము 1; 5. మిన్నేరు:
 చూ, నది; అం. 6. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్కపాద
 ములో స-స-స-స-స గణములు గలిగి పదింటి యతిగల
 పంచదళ చందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
 నలినీపద్మకోశము, అం: చూ, నృత్తహస్తములు.
 నలినేశయఁడు, సం. వి. అ. పుం. వెన్నుఁడు: చూ, విష్ణువు. 1.
 నలియు, దే. అ. క్రి: చూ, నలగు. 1. ఉ, హరి. 3, ఆ. 80.
 నలు, దే. స. వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో నాలుగున కాదే
 శముగా వచ్చును. "నలుగడ-నలుమూల" మొ. (నాలుగు).
 నలుగు, వా. వి. చూ, నలుగుఁబిండి. భార.విరా. 2, ఆ. 22;
 దే. అ. క్రి. 2: చూ, రూ-నలగు. 1.
 నలుగుడు, దే. వి. 1: చూ, నలుగుఁబిండి; 2: చూ, పీడనము.
 నలుగుఁబిండి, వా. వి. మన్ని: చూ, సాదము. (1).
 నలుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నలమహారాజు: రాజు. 1; 2.
 ఒకకోతి: చూ, వానరము; 3. పితృదేవత: చూ, యముఁడు.
 నలకువ, దే. వి. 1: చూ, నలక. 1; 2: చూ, నలక. 3.
 నలుగు, వా. వి: చూ, రూ-నలుగు. 1.
 నలుగురినోళ్లలోఁబడుట, జా. అల్లరిపాలగుట, అపకీర్తినిఁ
 బొందుట "పసులఁగాచుచు నలుగురినోళ్లలోఁబడ్డ గురుతు
 వోవ" (శ్రీవివాసవిలాసము).
 నలుగురు, దే. స. నాలుగునకు మహాన్మహాత్యర్థక బహువచ
 నాంతాదేశము: రూ-నలువురు-నల్లరు-నల్వరు.
 నలుచదరము, వా. వి. రూ-నల్చదరము: చూ, చతురము. 3-4.
 నలుచు, దే. ప్రే. నలియఁజేయు, నలుపు.

నలుతుము, ద్వ. వి (నలుగు + తుము, ఓ. రా. 3: రూ-నలుము.
 నలువగు, వా. అ. క్రి. కందు: చూ, సందడించు.
 నలువలము, ద్వ. వి. చతు:వలము: రూ-నల్వలము.
 నలుపు, వై. వి. = నైల్య-నీల. రూ-నల్ల-నల్లన. 1. నీలవర్ణము:
 చూ, వర్ణము. 6: విణ. 2. నీలవర్ణముగలది. వై. 8, అ.
 184: చూ, వర్ణము. 6: ప్రే. 3: చూ, నలుచు.
 నలుపుయెట్టుచెఱుకు, ద్వ. వి. ఒకరకము చెఱుకు *: చూ, రసాలము. 3.
 నలుపుగింటెముదాల్చు, ద్వ. వి: చూ, బలరాముడు.
 నలుపుపాటు. వా. అ. క్రి: చూ, కాటుకపట్టు.
 నలుబది, దే. ప. (40): రూ-నలబై-నలవది-నల్బది-నల్వది.
 నలువ, ద్వ. వి (నలుగు + వ): చూ, బ్రహ్మ. 1.
 నలువంపు, ద్వ. స. నలువదిమంది (నలువదికి మహస్మహ
 త్యర్థక రూపము.)
 నలువలేటి, వా. వి: చూ, హంస.
 నలువది, ద్వ. స. (నలుగు + వది): చూ, నలుబది.
 నలువరాణి, వై. వి. రూ-నల్వరాణి. బ్రహ్మధార్య: చూ, సరస్వతి.
 నలుపు, దే. వి. 1. ఒప్పదము, మంజులము: చూ, హృద్యము:
 2. పొ.సు చూ సౌందర్యము: 3: చూ, సామర్థ్యము.
 స్వా. 4, అ. 3: 4. క్రమము: చూ, విధము. 1: విణ. 5.
 ఒప్పదమైనది: చూ, శ్రీమంత. 2. (హృద్యము.)
 నలుపురు, దే. స: చూ, రూ-నలుగురు.
 నలుసారి, ద్వ. 3. (నలుగు + సారి) చుట్టు కొల్లారు: చూ
 సదనము. 1.
 నలుస:త, ద్వ. వి. నలి: చూ, రేణువు. 1.
 నలుసు, దే. వి. —పై —
 నల్లరు, దే. స: చూ రూ-నలుగురు
 నల్లదరము, వా. వి: చూ, రూ నలుచదరము.
 నల్లిగ, వా. స: చూ, ఇరాటు. ఆం, పదా. సర. 124.
 నల్లుము, ద్వ. వి: చూ, రూ-నలుతుము.
 నల్పలము, ద్వ. వి: చూ, రూ-నలులము.
 నల్పది, దే. స: చూ, రూ-నలుబది.
 నల్మోముదేవర, ద్వ. వి: చూ, నలువ.
 నల్ల, వై. వి. = నైల్య. నీల: 1: చూ, రూ-నలుపు. 1. ధార.
 ఆది. 2, అ. 32: 2: చూ, బొగ్గు. కై. 8, అ. 74: విణ.
 3. = నైల్య. నీల: చూ, నలుపు. 2: దే. వి. 4: చూ,
 రక్తము. అర్చ. సుం, కాం. 105.
 నల్లదాటు, వా. అ. క్రి, చూ, సందడించు.
 నల్లదనము, వై. వి: చూ, చామనచాయ.
 నల్లఅగలు, వా. వి. 1 అగరువు: చూ, రాజార్హము: 2: చూ,
 తాపువ్వ.
 నల్లఉమ్మెత్త, దే. వి. ఒకరకము ఉమ్మెత్త *: చూ, హలా
 పుష్పము.
 నల్లక, దే. వి: చూ, సురభి.
 నల్లకంద, వై. వి. ఒకకంద*: చూ, సూరణము.
 నల్లచోరము, వై. వి. చోరము *: చూ, రాజ్ఞాము.
 నల్లకిలువ, వై. వి. రూ-నల్లగిలువ-నల్లగల్వ: చూ, పెద్దము. 1.

నల్లగగ్గెర, ద్వ. వి: చూ, పర్ణాము *.
 నల్లగతిక, ద్వ. వి. పచ్చిక: చూ, హరిత: (చూ, తృణము. 1.)
 నల్లగలిజేడు, ద్వ. వి: చూ, కరకేతువు *.
 నల్లగింటెన, ద్వ. వి. నల్లడింటెన. (సం. ప.)—నీలపుష్పి *.
 నల్లగింటె, వై. వి: చూ, శిశిషవత *.
 నల్లగింటె, వై. వి: చూ, శు నాసము. 1.*
 నల్లగుండె, ద్వ. వి: చూ, యుత్తు.
 నల్లగురిగింటె, ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకీ*.
 నల్లగుల్మము, వై. వి. నీలాశ్వము: చూ, హయము.
 నల్లగుబ, ద్వ. వి. కృతమాలకము: చూ, సకినపులుసుగు.
 నల్లగొలిమిడి, ద్వ. వి. నీలమార్వ*: చూ, మొగిదీర.
 నల్లగోరట, వై. వి: చూ, మహాసహా*.
 నల్లగుడ్డు, ద్వ. వి. కనీనిక: చూ, లోచనము.
 నల్లగ్రోలునట్టి తెంకి, ద్వ. వి: చూ, మూలతేడు. వేం. అం. 4.
 నల్లచీమ, ద్వ. వి. ఒకానొకచీమ: చూ, పిపిలిక.
 నల్లవెన్నంగులు, ద్వ. వి. బ. చూ, దాస్యము.
 నల్లచెఱుకు, ద్వ. వి: చూ, రసాలము. 3: *.
 నల్లచేమ, ద్వ. వి: చూ, శకుటము *.
 నల్లచ్చిగాడు, ద్వ. వి. (నల్ల + లచ్చనడు + కాడు) 1: చూ,
 ఏటిరింత: 2. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.
 నల్లజీడి, ద్వ. వి: చూ, భల్లాకకీ*.
 నల్లజీలకఱ్ఱ, వై. వి. రూ నల్లజీలకఱ్ఱ*: చూ, సుషవి. 2.
 నల్లజెట్టి, ద్వ. వి. ఒకరకముజెట్టి: చూ, సర్పము.
 నల్లతీగ, వై. వి. కమ్మెరాకుతీగ: చూ, సురలి*.
 నల్లతుమిక, ద్వ. వి. కాకితుమ్మికీ*: చూ, పూర్ణకము*.
 నల్లతుమ్మ, ద్వ. వి: చూ, విట్టడిము*.
 నల్లతెగడ, వై. వి: చూ, సర్వానుభూతి*.
 నల్లతేలు, ద్వ. వి: చూ, ఎనుపతెలు.
 నల్లత్రాచు, ద్వ. వి. (రూ-నల్ల దాచు) కృష్ణసర్పము: చూ,
 సర్పము
 నల్లదాసరిగాడు, ద్వ. వి: చూ, తాజేలు.
 నల్లదిరినెనము, వై. వి. ఇరుగు*: చూ, శిశుప.
 నల్లడింటెన, ద్వ. వి: చూ, నల్లగింటె*.
 నల్లదోమ, ద్వ. వి. తీక్షణుడు: చూ, మళకము. 1.
 నల్లద్రాగుడు, దే. వి. రూ-నల్లద్రావుడు: చూ, బుద్ధపిడుగు.
 నల్లద్రావుడు, 1.—పై—అచ్చ. అర, కాం. 12: 2. రక్క
 ముడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
 నల్లద్రావువాడు, ద్వ. వి: చూ, మూలతేడు, అం. సం.
 దే. 20.
 నల్లన, వై. వి. = నైల్య-నీల : చూ, వర్ణము. 6.
 నల్లనగు, వా. అ. క్రి: చూ, నలువగు.
 నల్లనయ్య, వై. వి. 1. వెన్నుడు: చూ, విష్ణువు, 1:
 2. కృష్ణుడు:—పై.—: 3. కోమటి. పాంబ. మా. 2. చూ,
 వైశ్యుడు: విణ. 4. నల్లనివాడు: చూ, అసికుడు. 2.
 నల్లనయ్యరవాణ, ద్వ. వి. గరుడుడు. పాంబ. దే. 15: చూ,
 హరివాహనుడు.

నల్లనియ్యాగ, వా. వి: చూ, మక్షిక.
 నల్లనివాడు, ద్వ. వి: కట్టి. (సం. ప.)—కాలుడు.
 నల్లనేల, ద్వ. వి: కృష్ణభూమి: చూ, భూమి. 1.
 నల్లనేలగుమ్మడు, ద్వ. వి: పాలగుమ్మడు*: చూ, మహా
 ఫలము.
 నల్లనైదువగేస్తు, ద్వ. వి: చూ, శివుడు.
 నల్లపిచ్చుక, ద్వ. వి: పోకిరి: చూ, పిచ్చుక.
 నల్లపులుగుడు, ద్వ. వి: కృష్ణకాభోజి*: చూ, వాతంగిని.
 నల్లపూస, ద్వ. వి: నల్లనిగాజుపూస.
 నల్లపెసలు, ద్వ. వి: బి. శింబి:ము: చూ, పెసర.
 నల్లబుడమలు, ద్వ. వి: బి: చూ, ధాన్యము.
 నల్లబుడునర, ద్వ. వి: చూ, వాయసి*.
 నల్లమందు, ద్వ. వి: అభిని. (సం. ప.)—అఫేనము. అహి
 ఫేనము. అభిని. (దీనికి విడుగుడు ఎటాపిన్ అను నల్లమ
 మంసు) (కుద్ది-నేతిలో నొక మర్రించిన కుద్ది)
 నల్లమందుపాలు, ద్వ. వి: అభినిపాలు.
 నల్లమడుగు, ద్వ. వి: మిక్కిలిలోతుగల మడుగు: చూ,
 సరస్సు. 1.
 నల్లమంగ, ద్వ. వి: చూ, శ్వసము*.
 నల్లమద్ది, ద్వ. వి: చూ, ఇనుమద్ది*.
 నల్లమట్టి, ద్వ. వి: చూ, కర్మజము. 2.
 నల్లమామిడి, ద్వ. వి: చూ, మామిడి*.
 నల్లమూరెలు, ద్వ. వి: బి: చూ, ధాన్యము.
 నల్లయతిమ, ద్వ. వి: చూ, విష*.
 నల్లయి: చూ, ద్వ. వి: చూ, శి పస*.
 నల్లయ్య, ద్వ. వి: చూ, లవ*.*.
 నల్లయ్యమ్మత్త, వై. వి: హేమిక*: చూ, హలాపుష్పము.
 నల్లయ్యర, ద్వ. వి: చూ, పు.జా.
 నల్లరటి, ద్వ. వి: చూ, రంభ. 2*.
 నల్లతాయి, ద్వ. వి: నీలచుజీ: చూ రత్నము. 1.
 నల్లవంగ, వై. వి: నీటివంగ*: చూ, వంగ.
 నల్లవడు, వై. అ. క్రి: చూ, సండించు
 నల్లవలువవాల్చు, ద్వ. వి: బిలరామడు: చూ, హలాయుధుడు.
 నల్లవన, వై. వి: ఉగ్ర*: చూ, విష.
 నల్లవావిలి, ద్వ. వి: శేఫాలిక*: చూ వావిలి.
 నల్లవిష్ణుక్రాంత, మి. వి: మూలపుష్పి*: చూ, విష్ణుక్రా.త.
 నల్లవెదురు, వై. వి: కృష్ణసౌరకము*: చూ వే.పు
 నల్లవో, దే. అవ్య. రూ-నల్లవో. ఔరా. భరి. పరా. 3, అ
 99: చూ, సంతాపము.
 నల్లవో, —వై.—
 నల్లసుగంధిపాల, మి. వి: చూ, లాణి*.
 నల్లవలు, ద్వ. వి: బి: చూ, సల్ల*.
 నల్లి, దే. వి. (నల్ల+ఇ): చూ, మట్టి ఇము
 నల్లిండ్లు, ద్వ. వి. బి. (నల్ల+ఇండ్లు) బ్రాహ్మణులవల్లె, అగ్ర
 హారము. భార. సభా. 2, అ. 121: చూ, దేశము.
 నల్లిక, దే. వి. రూ-నల్లికిరి: చూ, సర్పము.
 నల్లిక రము, వా. వి: చూ, ఇచ్చివాడు.

నల్లె, దే. వి. జేన: చూ, వితన్తి.
 నల్లెడు, దే. వి. జిల్లెడు: చూ, మూర. 1.
 నల్లెరు, దే. వి. రూ-నల్లెరు*: చూ హస్తీకుండి.
 నల్లెరు, దే. వి.—వై.—
 నల్లెరుపైబండి, జా. విరభ్యంతరము, సులువు "నల్లెరుపై బండి
 వడక చూకు." (నానారాజసందర్శనము.)
 నల్లెఱ్ఱి, ద్వ. వి: చూ, హంస. వేం. అం. 97.
 నల్లెది, ద్వ. ప. చూ, రూ-నల్లెది.
 నల్లెము, సం. వి. అ. పుం. నన్నాటుమూరల మూరము.
 నల్లెరాణి, వై. వి: చూ, రూ-నల్లెరాణి.
 నల్లెరు, దే. ప: చూ రూ-నల్లెరు.
 నవ, సం. స. 1. తొమ్మిది: చూ, ముమ్మాడు: దే. వి. (1)
 దురద: చూ, విదర్బిక.
 నవత, దే. వి 1. క్షయము: చూ, రోగము. 1; 2. నవయు: 3.
 దుఃఖము: చూ. శోకము.
 నవకము, సం. వి. అ. స. 1. తొమ్మిది: చూ, ముమ్మాడు:
 దే. వి. (1) మృదుత్వము: చూ, సుకుమారము.
 నవకెరము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, నవాసారము.
 నవఖండములు, అం. 1: చూ, ఖండములు. 4; 2. కరత,
 హేమకూట, నైషధ, ఇలావృత, నీల, శ్వేత, కురు, భద్రాశ్వ
 కేతుమాల. (ఇవే నవవర్షములు.)
 నవగోణ, దే. వి. పెద్దదేరా: చూ, నదనము. 1.
 నవగ్రహములు, అం: చూ, గ్రహములు.
 నవటాకు, వా. వి. అరసోల, 1/8 నేరు. పది రూపాయల ఎత్తు.
 నవతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, తొంబది.
 నవదళము, సం. వి. అ. న: చూ, సంవర్తిక.
 నవద్రవ్యములు, అం: చూ, ద్రవ్యములు.
 నవధాన్యములు, అం: చూ, ధాన్యములు.
 నవనందిని, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునందు
 స-జ-స-న-గ-గములు గలిగి తొమ్మిదింటి యతిగలిగి 14 వ
 చందస్సునందుఁబుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
 నవనము, సం. వి. అ. న: చూ, స్తోత్రము.
 నవవిధులు, అం: చూ, విధులు.
 నవనీతము, సం. వి. అ. న. అప్పుడు చిలికి యెత్తిన వెన్న:
 చూ, వెన్న.
 నవబ్రహ్మలు, అం: చూ, బ్రహ్మలు.
 నవమము, విణ: చూ, నవమి. 2.
 నవమల్లిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ. విరజాజి*.
 నవమాలిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, నవమల్లిక*.
 నవమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, తిథులు: విణ. 2. తొమ్మి
 దవది, నవమము.
 నవము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్తోత్రము: విణ. 2. రూ.
 నవీనము-నవ్యము. క్రొత్తది: చూ, నూతనము.
 నవయు, దే. అ. క్రి. 1. (రోగాదులచే) చిక్కు. భార. ఆర.
 5, అ. 330: చూ, సొటసొటనోపు: 2. కుష్మించు. భార.
 ఆర. 7, అ. 28: చూ, శోషించు.

నవరంగము, సం. వి. అ. న ఒకానొక యిల్లు, పాండు. 5, అ.
268: చూ, నదనము. 1.

నవరత్నములు, అం. 1: చూ, రత్నములు; 2. సంఖ్యాబద్ధము
లగు ముక్తకాదికములలో నొకటి: చూ, త్రికము. 7.

నవరసములు, అం: చూ, రసములు.

నవరససాయాభావములు, అం: చూ, రసస్థాయాభావములు.

నవరసు, వా. వి. బంగారునాణెము.

నవరు, దే. వి. 1: చూ, నగరు. 1; 2: చూ, సౌందర్యము.

నవరి, దే. వి. 1. రూ-నవలా. ఆడుది: చూ, త్రీ; 2. మానికె:
చూ, శేరు. 1; వా. 3. కథయందలి చమత్కారమును

దెలుపు వచనగ్రంథము: చూ, పుస్తకము.

నవలా, దే. వి. ఆడుది. స్వా. 2, అ. 25: చూ, త్రీ.

నవలెట్రాహ్మణులు, అం: చూ, కహారియే బ్రాహ్మణులు.

నవవర్షములు, అం: చూ, నవఖండములు. 2.

నవసస్యేష్టి, అం. ఆగ్రహాయణేష్టి: చూ, హవిర్యజ్ఞములు.

నవసూతిక, సం. వి. ఆ. త్రీ. (కొత్తగా ఈనినది) రేగటి
యావు: చూ, దేనువు.

నవాంబరము, సం. వి. అ. న. కొత్తబట్ట: చూ, వస్త్రము.

నవాతు, దే. వి. తెల్లని చక్కెర: చూ, శర్కర.

నవారిణా శుద్ధతి చాంతరాత్మా, న్యా. వైని స్నానమాడుటచే అంత
రాత్మ శుద్ధముగాడు.

నవారు, వా. వి. మంచముపట్టెడ: చూ, పట్టెడ. 1,

నవార్పి, సం. వి. ఇ. పుం. అంగారకుడు: చూ, వక్రకుడు. 1.
నవాసాగరము, వై. వి. = నవాజెరము, ఒకరకము ఉప్పు: చూ,

లవణము.

నవాసారము, వై. వి. = చూ, రూ-నవాసాగరము.

నవి, దే. వి. కరగోడపెట్టుటకు నిడుపున త్రవ్వి యెత్తిన మట్టి
పల్లము.

నవీనము, సం. విణ: చూ, నూతనము.

నవీనుడు, సం. విణ: చూ, నూతనుడు.

నవు, దే. వి: రూ-నవ్వు.

నవుకరి, వా. వి: చూ, శుశ్రూష. 2. (రూ-నొకరు.)

నవురరు, వా. వి: చూ, నేవకుడు. (రూ-నొకరు.)

నవుకు, వా. వి. 1. లోతు: చూ, రంద్రము. 1; 2: చూ,
మొట్టి.

నవుడుకొట్టు, దే. అ. క్రి. రూ-నొడుకొట్టు. ఏమియుతోచక
భ్రమించు: చూ, మిణకరించు.

నవురు, దే. వి. మృదువు: చూ, సుకుమారము.

నవోధావస్త్రము, సం. వి. అ. న. పెండ్లికూతురునకు కట్టెడు
మధుపర్కము: చూ, వస్త్రము.

నవోద్భృతము, సం. వి. అ. న: చూ, నవనీతము.

నవైద్య: ప్రభు రాయుష: న్యా. వైద్యుడు జీవితమునకు బ్రభువు
గాడు. అనగా బ్రదికింపజాలడు.

నవ్యము, సం. విణ. 1. నవీనము: చూ, నూతనము; 2.
నుతింపదగినది: చూ, శ్లాఘ్యము.

నవ్య, దే. వి. బాలకుడు: చూ, శిశువు.

నవ్య, దే. వి. రూ-నవు. 1. అలరింత: చూ, హాస్యము. 1; 2.

అసహాస్యము: చూ, హాస్యము. 1; 3: చూ, పరిహాసము; 4:

చూ, వికాసము; అ. క్రి. 5: చూ, హాసించు; 6: చూ,

వికసించు; స. క్రి. 7. పరిహాసించు. పంచ. నా. 1, అ.

470: చూ, వెక్కిరించు. 3; 8. అపహాసించు. విజ. 1, అ.

150: చూ, వెక్కిరించు. 3.

నవ్యుఁబాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-నగుఁబాటు. 3, హరి. 5, అ.
141.

నవ్యుటాల, దే. వి.—వై.—భార. ఉద్యో. 3, అ. 61.

నవ్యులాట, —వై.—

నవ్యులబండి. దే. వి. నవ్వెడు స్వభావముగల ఆడుది: చూ, త్రీ.

నశించు, సం. అ. క్రి: చూ, సమయు. 3.

నశ్వరము, సం. విణ. నశించునది: చూ, భంగురము.

నష్టమగు, మి. అ. క్రి: చూ, అదృశ్యమగు.

నష్టము, సం. విణ. 1. నాశము (ద్రవ్యనాశము) నొందినది:
చూ, నేగి; 2. మఱుగుపడినది; అం. 3: చూ, ప్రస్తార
ప్రత్యయ ప్రాణములు.

నష్టములు, అం: ఇల్లుకాలిపోవుట, పెండ్లాము చచ్చుట, పనులు
గోల్పోవుట, మిత్రులు నశించుట, కొడుకులుచెడుట, ధనము
కొల్లపోవుట, ధాన్యము కొల్లపోవుట (7).

నష్టలబ్ధి, అం: చూ, షట్ప్రత్యయములు.

నష్టప్రతుడు, సం. విణ: చూ, అవశిష్టి.

నష్టాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. వీరహా. గార్హపత్యాగ్నిని విడి
చినవాడు; 2. నష్టమైనయగ్ని గలవాడు.

నష్టాశ్వదగ్ధరథన్యాయము' న్యా. యుద్ధములో ఒకని గుఱ్ఱము
చచ్చెను. ఇంకొకని రథము కాలిపోయెను. ఉభయులు గలి
సిన రథికులయ్యెదరనురీతి. (కష్టసమయమున పరస్పర
సాహాయ్యము).

నష్టి, సం. వి. ఇ. త్రీ. 1. నాశము: చూ, రుత్త; 2. ద్రవ్య
నాశము: చూ, నేగి.

నస, సం. వి. ఆ. త్రీ. 1. (రూ-నస-నస్సు-నాస-నాసిక);
చూ, ముక్కు; 2. దురద: చూ, విదర్చిక; 3. కనరు: చూ,
మనము; 4: చూ, విపత్తు.

నసగూటి, దే. విణ. (నసగూడు + ఇ): చూ, అంకులాడి.
నసగూడు. దే. వి. కామోద్రేకము.

నసాహసమనారుహ్యా నరో భద్రాణి పశ్యతి, న్యా. మనుష్యుడు
సాహసింపక మేలును బొందడు.

నసిమిరి, దే. వి. 1: చూ, నస. 2; 2. ఒకాచొచ్చేప: చూ,
మత్స్యము. 1.

నసీలు, వా. వి. నుదుటివ్రాత.

నసుకు, దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితథము; విణ.
2. అబద్ధోక్తి—వై.—; వా. 3: చూ, నణుగు.

నసువు, దే. వి. మొలక: చూ, మొక్క. 1.

నస్యము, వా. వి. ముక్కుపోడుము: చూ, ముక్కుసొడుము.
తద్వి.—అవపీడన-అవపీడనము.

నస్తీతము, సం. వి. అ. పుం. ముహద్రాడుగట్టిన యెద్దు: చూ,
వృషభము. 1.

నస్తీస్వాతంత్ర్యమర్హతి, న్య. స్తీస్వాతంత్ర్యమున కర్హురాలు గాదు.

నస్తీతము, సం. వి. ఆ. పుం.—పై.—

నహి, సం. అవ్య: చూ, న. 15-16-17.

నహి కతోరకంతరవస్య కురంగళాః ప్రతిభదో భవతి, సింహ ముతో లేడిపిల్ల యుద్ధము చేయగలదా? అట్లే శాస్త్రజ్ఞానితో శాస్త్రముచదువనివాడు వాదముచేయజాలడు.

నహినిందాన్యాయము, పా. ప్రతివ్రతము సంకల్పించినపు డది యెల్లవ్రతములలో నెల్ల సుత్తిమమని చెప్పబడుచుండును. ఇట్లు చెప్పటచే దక్కినవి నిందింపబడినవని తలంపరాదు. ప్రస్తుతమగుదాని స్తుతించినంతమాత్రమున దానితో సమా నములగు నితరములను దూషించినట్లు తలంపరాదు అనునీతి. నహిమరుమరీచినరసీ క్రమశః శుష్యతి, న్య. ఎండమావులలోని నీరు క్రమక్రమముగా నింకిపోదు. ఎండమావి ఒక్కసారిగానే అదృశ్యమగును. జ్ఞానోదయముకాగానే అజ్ఞానము ఒక్క సారిగానే నశించును.

నహి సార్వభౌమానందమసుభవ న్రాజా గ్రామాదివతిసుఖం తుచ్ఛమపేక్షితే, న్య. చక్రవర్తి పదవియొక్క అనందమను భవించువాడు, ఒకగ్రామకరణముయొక్క అధికారముకొఱ కాశపడునా? అట్లే బ్రహ్మానందము ననుభవించుచున్నజ్ఞాని విషయసుఖముకొఱకు ఆశపడడు.

నహిస్వల్పదోషోఽమితగుణాభిధావకః, న్య. ఒక్కదోషమువల్ల అనేక సద్గుణములకు హానికలుగదు. అట్లే చంద్రునిలో నల్లని చుక్కయున్నను చల్లదనము మొదలగు మంచిగుణము లుండుటచలన మన మతనిని ప్రేమించుచున్నాము.

నహినానములు, అం. అశ్వక్రాంతము, యవక్రాంతము, విష్ణు క్రాంతము, సూర్యక్రాంతము, జగత్క్రాంతము, వలభిత్తు' నాగయక్షకము (7): చూ, శుద్ధతానములు.

సహ్యాయంస్థాణోంపరాభోయ దేనమంధోనపశ్యతి, న్య. ఎదురుగా నున్న స్తంభమును చూడలేక గ్రుడ్డివాడు దానిమీదపడి తల పగులఁగొట్టుకొనిన ఆ తప్పుస్తంభమునకు అంటడు, అట్లే మంచివాడు చెడ్డవానితో తిరిగి దుష్టస్వభావము నేర్చుచు చెడ్డవాని తప్పుడు.

నశ- అం. (నల): చూ, సంవత్సరములు.

నశము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-నడము.

నశి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, తుంటికూరి*.

నశికము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-నలినము. 1.

నా

నా, అం. 1 అష్టాక్షరి: దే. స. (1) నేను అనుచానికి ప్రాతి పదిమము: 2. సంబంధమున "నీ-నా"లను ఒహువచన రూపం బొక్కేడ నగు. ఉదా.—మీయారు, మాతల్లి మొ.

నాంచారు. వా. వి. ఒకానొక వైషవదేవత. (నాంచారి అనియు.)

నాంది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దేవతలు బ్రాహ్మణులు లోనగు వారు చేయునట్టి ఆశీర్వాదము: చూ, మంగళాశాసనము;

2. నాటక ప్రారంభమునందు జరిపెడు మంగళము: (నాం యనఁ గవ్యాది పద్యము. ఇందుఁ బదముచేగాని

యర్థముచేగాని కథాసూచనచేయు టాచారము. నాందికిఁ బద వియమము గలదని కొందఱు, లేదని కొందఱు, పాదమే పదమని కొందఱు, 8-12-18-22 పదము లుండవలెనని యందురు. నాంది ద్వివిధము.-శుద్ధనాంది, క్రియానాంది యని. కేవల పద్యపూర్వక దేవతాస్తుతి శుద్ధనాంది. ఈస్తుతిపద్య మునం"దాశీర్వమస్మిన్"యా, వస్తునిర్దేశ" ములలో నొకటి యుండును. అక్షతలు, పుష్పములు దోయిలించి సభ్యుల మీఁద జల్లుచు మంగళగీతముఁ బాడుట క్రియానాంది. పూర్వరంగమనఁగా నాద్యోపక్రమమునఁ గుళలవులచే విఘ్నోపశాంతికొఱకుఁ జేయు కృత్యము. దీనికిఁ బెక్కు లంగము లున్నవిగాని వానిలో నాంది ముఖ్యము.; 3. భేరి: చూ, దుందుభి. 2; అం. 4: చూ, స-మ-హీనతానములు: (చూ, సర్వతానములు) ; 5: చూ. వేసరపాడవజ భాషలు: (చూ, భాష. 1.); వి: చూ, జన్యతాశములు.

నాందీకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తోరణ స్తంభము.

నాందీకరుడు, సం. విణ. 1. మంగళపాఠకుడు: నాందీవాది: భేరివాయిండువాడు; నాందీవాది.

నాందీవాది, సం. విణ. (న్. ఈ. న్.) —పై.—

నాగటిచాలు, వా. వి: చూ, సీత. 2.

నాగటిచాలుకూర, ద్వ. వి. తటిగొట్ట*: చూ హాలివి.

నాగటిచాలుపేరియతివ, ద్వ. వి. శ్రీరాముని భార్య: చూ: సీత. 1: (చూ, భార్య.)

నాగటిచిప్ప, ద్వ. వి. (నాగలి + చిప్ప) రూ. నాగంటిచిప్ప, నాగంటిదుంప - నాగటిదుంప - నాగంటిపడత - నాగటి పడత - నాగంటియారు-నాగటియారు - పడత - పడత : చూ, లాంగలము. 1.

నాగటిజోడు, వై. వి. బలరాముడు: చూ, హాలాయుధుడు.

నాగటిదుంప, ద్వ. వి. నాగటిచిప్ప.

నాగటిపడత, —పై.—

నాగటియారు, —పై.—

నాగటిసీల, ద్వ. వి. ఏడికోల జారకుండుటకై బిగించిన సీల, నాగలి, వై. వి. = లాంగలమ్. (రూ-నాగెలు నాగేలు - నాగేరు) 1. హాలము: చూ, లాంగలము. 1; 2. మడక: చూ, లాంగలము. 1.

నాగలివల్జోడు, వై. వి: చూ, నాగటిజోడు.

నాగు, దే. వి. ధన్యమునకు వడ్డిగానిచ్చు ధన్యము.

నాగుడు, వై. వి. = నాగిని*: చూ, శూలివి.

నాగెలు: చూ, రూ-నాగలి.

నాగేరు, —పై.—

నాగేలు, —పై.—

నాచికోలు, దే. వి. అపహరించుకొనుట. భార. శల్య. 1, ఆ. 49: చూ, మ్రుచ్చిలి.

నాచు, దే. వి. 1. తీగపాచి: చూ, శైవలము: 2: చూ, మ్రుచ్చు. 1; స. క్రి. 3: చూ, మ్రుచ్చిలించు. అని. 2, ఆ. 138.

నాచుడు, దే. వి. ఊరజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

నాచువగ, వా. వి. అంతరదామర * : చూ, సహస్రవక్తము. 1.
నాడు, దే. వి. 1. తారీలు. ఆం, భా. ప్ర. 90: చూ, రోజు;
2. అడనము. కై. 8, ఆ. 66; భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 407;
ఉ. రా. 7, ఆ. 232; కళా. 4, ఆ. 132; 3. కాలము:
చూ, సమయము. 1; 4. ఆకాలము.

నాడునాడు, వా. వి. రూ నానాడు: చూ, ప్రతిదినము.
నాడెకతై, దే. వి. నాడెముకడది. రూ-నాడె: తై: చూ, త్రీ.
నాడెకాడు, దే. వి. నాడెముకలవాడు. రూ-నాడెకాడు: చూ,
శ్రేష్ఠుడు.

నాడెము, వై. వి. = నాడక: చూ. రూ-నాడెము.
నాడెటాయి, దే. వి. (నాడు - టాయి) విషయ: చూ,
రత్నములు.

నాకబలి, సం. వి. ఇ. పుం = నాగప-నాగప్ప-నాగవలి - నాగ
వలి-నాప. పెండ్లిచివరనాటికంట. కళా. 7, ఆ. 83.

నాకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వరము; 2. ఆహారము:
చూ, వ్యోమము. 1; 3. నక్క: చూ, సృగాలము.

నాకిని, సం. వి. ఈ. త్రీ. =: చూ, నాగిని. (1).

నాకు, వా. ప. 1. నాకొకట; దే. స. క్రి. 2. లేహనము
చేయు.

నాకుబ, వా. వి: చూ, లేహనము.

నాకులి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, సర్పాక్షి *.

నాకుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. పుట్ట: చూ, వర్మికము;
2. కొండ: చూ, పర్వతము; 3: చూ, సన్నాసి. 1.

నాకేకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేలుపుతేలు.

నాక్రము, సం. వి. అ. పుం. = నక్క: చూ, సృగాలము.

నాగ, వై. వి. 1. పూజ్యము. చూ, సత్తు: 2. పెద్ద: చూ,
విపులము; వా. 3: చూ, నాగా. 1.

నాగడు, వై. వి. = నాగ: శ్రేష్ఠుడు: చూ, సర్పము.

నాగకంకణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శిఖుడు. 1.

నాగకన్నియ, ద్వ. వి: చూ, ఉలూపి. 2.

నాగకృతి, అం: చూ, క్రియాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)

నాగకేసరము, సం. వి. అ. పుం. చూ, సుషర్ణాక్షుడు. *

నాగకేసర చూర్ణకము, సం. వి. అ. పుం. చూ, కరికుసుభము.

నాగకేసరుడు, ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

నాగగన్నేరు, ద్వ. వి. ఒకరకమున్నేరు*: చూ, హయమార
కము.

నాగచెముడు, ద్వ. వి. ఒకరకము చెముడు*: చూ, స్నుహి.

నాగజిహ్వక, సం. వి. అ. త్రీ. మణినిల: చూ, రత్నములు.

నాగదంతకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాగవాసము. (3).

నాగదంతి, ద్వ. వి: (సం. ప.)—ఏరండ పత్రిక, ఏరండఫల,
కాండేరి, కామహతిక, నాగస్ఫోట *

నా దమని, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, ఈశ్వరి. 2.

నాగదాశి, దే. వి. ఒకానొకముండ్లచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నాగనేరేడు, ద్వ. వి. ఒకరకమునేరేడు*: చూ, నేరేడు.

నాగప, వై. వి. =: చూ, నాబలి

నాగపడగలదండ, మి. వా. వి. ఆడువారి మొదనగ: చూ,
భూషణము. 2.

నాగపడగలు, మి. వా. వి. బ — వై. —

నాగపసాని వై. వి. నాకబలిచిరంటి. (రూ-నాగప్పసాని-నాగ
సాని-నానాపసాని-నానాపసాని-నాపసాని: చూ, త్రీ.

నాగపాశము, సం. వి. అ. పుం. 1. వరుణుని ఆయుధము:
చూ, బాణము. 1; 2: చూ, రతిబంధము: అం. 3: చూ,
ఉత్తానకరణబంధములు.

నాగపెండెర, ద్వ. వి. ఒకరకము పెండెర: చూ, మర్కము 1.

నాగప్ప, వై. వి. =: చూ, నాబలి.

నాగప్పసాని, వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.

నాగబంధము, వై. వి. = నాగబంధ. సర్పాంతి ముగ్గు.

నాగబంధము, సం. వి. అ. న. 1 = నాగబంధము: — వై. —:
అం. 2: చూ, కాయమాసములు; 3: చూ, శబ్దాలంకారములు;
4: చూ, సంయుతహస్తములు.

నాగబల, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, భీమ. 2.*.

నాగబలుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భీమసేనుడు.

నాగబెత్తము, వై. వి. పొన్నువేసిన మంత్రపూరితమైన చిన్న
పేము కళా. 2, ఆ. 48.

నాగబ్రాహ్మణులు, అం. సారస్వతులలో నొకతెగవారు: చూ,
ఆచార్య ఆను బ్రాహ్మణులు: (చూ, బ్రాహ్మణులు).

నాగమల్లిక, సం. వి. అ. త్రీ. =: చూ, నాగమల్లె. *

నాగమల్లె, వై. వి. = నాగమల్లిక. (రూ-నాగమల్లియ-నాగు
మల్లియ-నాగుమల్లె) అష్టపత్రిక: చూ, మల్లె. 1 (హసంతి. 2.)

నాగమల్లెలు, వై. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

నాగమాక, సం. వి. ఋ. త్రీ: చూ, గా. 9.

నాగము, సం. వి. అ. న. 1. సత్తు: చూ, రోహము. 1;

2. తగరము: చూ, రోహము 1; 3: చూ, నాగపాశము. 2;

పు. 4. = నాగువు. రూ-నాగము: చూ, సర్పము;

5. ఏనుగు: చూ, హాని: 6. కొండ. రూ-నాగము: చూ,

పర్వతము: 7. గ్రహము, గము: చూ, రాహువు. 2;

8: చూ, నాగవాసము. (3); 9. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1;

10. ఉద్ధారప్రసర్తమానవాయువు: చూ, వాయువు. 11. మున్నె*:
చూ, తృణము. 1; 12: చూ, సుషర్ణాక్షము *: 13: చూ,

పొన్ను *: 14. (ఉత్తరపవనమైపుడు) శ్రేష్ఠము: చూ,

శ్రేష్ఠ్యము: అం. 15 అష్టనాగములు. — అనంతము,

వాసుకీ, తక్షకుడు, శంఖపాలుడు, కుశికుడు, పద్మకుడు,

మహాపద్మకుడు, కర్కటకుడు: (చూ, సర్పము); 16: చూ,

భస్మములు.

నాగమునై, వై. వి. భద్రముస్తకము *: చూ, తృణము. 1.

నాగమ్మ, వా. వి. సరుసయోగి “పుంజలూరి నాగమ్మ”.

నాగయక్షకము, అం: చూ, నహినతానములు: (చూ, శుద్ధ
తానములు.)

నాగరంగము, సం. వి. అ. పుం. నారింజ *: చూ, శర్క-
రాంకము.

నాగరము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, శుంఠి; 2. మున్నె *:

చూ, హరిక: 3. నాగరదేశీయాక్షరము: పుం. 4. గోరక *:

చూ, మహాసహ: వి. 5. నాగరమునబుట్టినది: అం. 6.

ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్క పాదము భగ, రగణ,

పగణములతోగూడినదై యష్టమఘంధస్పృశండుబుట్టిన

వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1; దే. విణ. (1) ఆశువారి శిరోభూష: చూ, భూషణము. 2.
 నాగరమున్న, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఒకానొకతుంగ: చూ, తృణము. 1.
 నాగరాఖ్యము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.
 నాగరికత, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, నాణెము. 4.
 నాగరికము, సం. విణ నాణెమైనది: చూ, శ్రైష్ఠ్యము.
 నాగలోకము, సం. వి. ఆ. పుం. పాతాళము: చూ, లోకము. 1.
 నాగవము, సం. వి. ఆ. న: చూ, కరణము. 14.
 నాగవలి, వై. వి. =: చూ, నాకబలి.
 నాగవల్లి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, తాంబూలవల్లి, తాంబూల వల్లిక, తాంబూలి. (తె).—తమలపాకుతీగె: వై. వి. (1) =: చూ, రూ-నాగవలి.
 నాగవల్లినిష్ఠురము, జా. 1. పెండియైదవనాటి దెప్పులు; 2. ముద్దటపిండిదగ్గట దెబ్బలు; 3. పనియైనవిదవ పోరాటము. “లోలత నింక నాగవలిలోపల నిష్ఠుర మేలపల్కగన్”. (విజయవిలాసము 3, ఆ. 72.)
 నాగవల్లిదళము, సం. వి. ఆ. న: (తె. ప.)—అకు, తమల పాకు - తములపాకు - తములపుటాకు: తద్వి.—కారపు నల్ల తములపాకునకు. —(తె. ప.)—కమ్మెరాకు. (కమ్మెరాకు తీగెకు. —: చూ, సురలి.) (మిగతవానికి: చూ, సురలి.)
 నాగవాసము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, నాగలోకము: వై. వి. (1) వేళ్యాసమూహము. స్వా. 2, ఆ. 73: చూ, వేళ్య: (2) అటమేళము. అచ్చ. బాల, కాం. 33: చూ, వేళ్య: దే వి. (3) గొండ్లెము తగిలించెడు రెండు కొనలు వంచినయినుపకమ్మి: నాదంతము, నాగము, నిరూహము. (తె. ప.)— కలిమొల, ఏనుగుపల్లు.
 నాగవీటుడు, సం. వి. ఈ. పుం. మనువు కుదుర్చువాడు: ఖటకుడు, టాంకరుడు, త్ర్యక్షరుడు.
 నాగకుండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఖరాపానిపుచ్చ: చూ, పుచ్చ.
 నాగసంభవము, సం. వి. ఆ. న: చూ, సిందూరము. 1.
 నాగసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.
 నాగసరము, వై. వి. = నాగస్వర: - రూ-నాగసౌరము. 1. పాములవాడు ఈదెడుబుట్ట: చూ, వీణె: 2. మంగలికోళ్ళు, నన్నాయి: చూ, వీణ.
 నాగసాని, వై. వి: చూ, రూ-నాగపసాని.
 నాగసుగంధ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, సర్పాక్షి.
 నాగసౌరము, వై. వి. =: చూ, నాగస్వరము. 1-2.
 నాగస్వరము, సం. వి. ఆ. పుం. =: చూ, నాగసరము. 1-2.
 నాగా, వా. వి. 1. పవిత్రయనిరోజు: 2. కూన్యము.
 నాగాంతకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. గురుడుడు: చూ, హరి వాహనుడు.
 నాగాఖ్యము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాగకేసరము.
 నాగాపనర్పితము, అం: చూ, కరణములు.
 నాగాశనుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాగాంతకుడు.
 నాగిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గొల్లజిడ్డు: చూ, శూలిని: వై. వి. (1) = నాకిని. దేవత్యమొందిన ముత్తైదువ: చూ, శ్రీ.
 నాగుణము, ద్వ. వి: చూ, సర్పము.

నాగుమల్లె, వై. వి. = నాగమల్లికా: చూ, రూ-నాగమల్లె.
 నాగులు, వై. వి. బ. = నాగా: (కళ్యపునకు: గద్రువయందు: గల్గిన సహస్రపంఖ్యాకమగు సంతతి.—శేష-వాసుకి-తక్షక-ఐరావత-కంబళ-అశ్వతర-మహాపద్మ - శంఖ - కర్కోటక-ధనంజయ-మహానీల-ఐలాపత్ర-మహాకర్ణ-ధృతరాష్ట్ర)- ఐలా హక-కుహర-పుష్పదంష్ట్ర, దుర్ముఖ, సుముఖ, శంఖపాల, కవీల, వామన. నహుష, మణి, శంఖరోమాదులు ప్రముఖులు): చూ, సర్పము.

నాగువు, వై. వి. = నాగ: చూ, సర్పము.

నాగోదము, సం. వి. ఆ. న. ఉదరత్రాణము: చూ, వార వారణము.

నాచికేతుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వహ్ని. 1.

నాజోకు, వా. విణ. సున్నితము, నాణెము.

నాట, సం. వి. ఆ. పుం. ఒకానొకరాగము: చూ, స్వరము 2.

నాటకము, సం. వి. ఆ. న. 1. నాట్యప్రధానమై పద్యగద్యాత్మకమైన గ్రంథవిశేషము: (చూ, నాట్యము: చూ, ఉద్ధతము. 2: చూ, వ్యంజకము. 1.) రూపకము-రూపము. (౧. దృశ్యము నాటకము. దీనికే రూపకమని నామాంతరము: ౨. నాటక మనగా నాట్యముచే జూపబడునది: ౩. నాటకము త్రివర్గ (ధర్మ-అర్థ-కామ) ఫలదము: ౪. నాటకములు వస్తు, నేతృ, రసభేదములచే బదియయ్యె.—నాటకము, ప్రకరణము, భాణము, ప్రహసనము, డిమము, వ్యాయోగము, సమవాకారము, వీధి, అంకము, ఈహామృగము: (చూ, దశరూపకముల లక్షణములు): ౫. దశరూపకముల లక్షణములలో.—నాటకము.—ఇందు: గథప్రఖ్యాతము. దీరోదాత్తుడు నాయకుడు. శృంగారవీరరసములలో నొకటి ప్రధానము. ఇతర రసము లంగములు. భారతివృత్తి. సంధులైదును గలవు. 5 మొదలు 10 లోపుగ నంకము లుండవలెను. అంక ౩ థ పరిమితిదినమని కొందఱు వత్సరమని కొందఱు చెప్పుదురు: ౬. నాటకకథను నడిపించువాడు సూత్రధారుడు: ౭. నాటకములోని భాగములకు “అంక” మనిపేరు: ౮. సర్వనాటకములందు: బ్రథమమున: బూర్వరంగము, తర్వాత: బ్రస్తావనము జరుపవలెనని సామాన్యలక్షణము.) తద్విశేషములు. —౧. నాటకాంగభేదములు.—అధమాసారితక్రియ, అవకృష్ట, అవతరణము, ఉత్థానము, గానము, చూలిక: ౨. నాటకపరిచ్ఛేదము. —అంకము, ఉద్భావము, ఆశ్రావణము. ఆశ్వాసము: ౩. విలంబితనృత్యము. — జీవము: ౪. జిక్కిణియనుఅట.—(తె. ప.) జిక్కిణి: ౫. నాట్యము.—ఖండా: ౬. నాట్యగతిభేదము.—(తె. ప.)—కోపు, కౌరు, తీరుకు, తీరుపు-తీర్పు, సారె: ౭. నాట్యబంధము.—(తె. ప.)—కంట, కట్టరము-కట్టారము: ౮. నాట్యత్వతీయసంధి—గర్భము: ౯. నాట్యచతుర్థసంధి.—అవమర్శము: ౧౦. నాట్యచతుర్థశాంగభేదము.—అయారము, కలాసకము, కితువు, ఖర్వత్వము, చలి, చాలి, చాలి, తూకము. (తె. ప.)—కలానికి. ౧౧. ముఖము మొదలగు రెండు సంధులయొక్క అంతర్యాగము: అంగము, (మిగతవానికి: చూ, వ్యంజకము. 1.) పుం. న. 2. నాటకగ్రంథముయొక్క నాట్యము: వై. వి.

(1) = నాట్యము-నర్తక-నర్తనము ఆట. పాండు. 4, ఆ.
 77: చూ, విలాసము. 1: (2) ప్రవర్తనము. ఉ, హరి. 2, ఆ.
 70: చూ, సమయము. 2.
 నాటికసంధులు, అం. (సంధులు) ముఖము, ప్రతిముఖము, గర్భము, విమర్శము, నిష్ఠ.
 నాటకసాల, మి. వై. వి. = నాట్యశాల. ఆటపట్ట. స్వా. 5, ఆ.
 63: చూ, సదనము. 1.
 నాటామ్రము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తిమిటము.
 నాటిక, అం. (4 అంకములు. పాత్రభేదముచే ప్రకరణిక వంటిది): చూ, నాటికలు.
 నాటికలు, అం. ఇవి ౧౮. — నాటిక, త్రోటిక, గోష్ఠి, సర్వకము, నాట్యరాసకము, ప్రస్తావనము, ఉపలాస్యము, కావ్యము, ప్రేంకణము, రాసకము, సల్లాపకము, సృగాదితము, శిల్పకము, విలాసిక, దుర్మల్లిక, ప్రకరణిక, హల్లీసకము, భాణికము.
 నాటిది, వా. వి: చూ, ఆకుది.
 నాటివెడలు, వా. ఆ. క్రి: చూ, ఉచ్చు. 2.
 నాటు, దే. వి. 1. నాటు లోనగువానిని నాటుట: నాట్యము; 2. నాటుట: అ క్రి 3. గ్రుచ్చుకొను. భార. ఉచ్ఛో. 4, ఆ. 417. చూ, స్థిరపడు: స. క్రి. 4. నాటులోనగు వాని స్థాపించు: చూ, మొలవేయు: అం. ప్రే. 5. గ్రుచ్చు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 60: చూ, మొలవేయు
 నాటుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, నాటు. 3. (ప్రే నాటుకొలుపు. అచ్చ. సుం, కాం. 91)
 నాటుపురము, వా. వి. పల్లెటూరు.
 నాట్యము, దే. వి: చూ, నాటు. 1.
 నాట్యభేదములు, అం. నృత్యము నృత్యము నను రెండును నాట్యభేదములే.
 నాట్యము, సం. వి. ఆ. న. = నట్టువ. 1. నృత్యము (నాట్యము మృదుమధురమైనచో "లాస్యమని" ఉత్తత మైనచో "తాండవమని" చెప్పుదురు): చూ, తాండవము: చూ, లాస్యము: (చూ, వ్యంజనము. 1: చూ, నాటికము. 1): (నాట్యమునకు భరతసూత్రము లాధారములు. కాణిటీయే నాట్యమునకు "భరత"మని పేరువచ్చినది: చూ, భరతము): 2. నృత్యగీత వాద్యముల కూడిక: చూ, తౌర్యత్రికము: అం. 3: చూ, విసరులు.
 నాట్యరాసకము, అం. (ఓకంకము, నాట్య, గాన, హాస్య, ప్రణయములుండవలె): చూ, నాటిక.
 నాట్యశాల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = చూ, నాటకసాల.
 నాట్యోపయోగములైన యంగములు, అం. ఇవి 19. — వీనిలో నొక్కొక్కదానికి గల భేదసంఖ్య. — శిరస్సు 17, దృష్టి 18, తారలు 9, పుటలు 9, భృవులు 7, నాసికము 6, గండములు 6, అధరము 6 చిబుకము 6, ముఖము 6, కంఠము 4, హస్తములు 10, వక్షము 3, జఠరము 3, పార్శ్వములు 5, కటి 5, ఊరులు 5, జంఘలు 5, చరణములు 9: (చూ, ఉపవిద్యలు చూ. అంగము. 9.)
 నాడ, వా. వి. 1. సన్ననినూలు పై: 2. గొట్టుములు ఎడ్లు లోనగువాని దెక్కలకు వేసెడు ఇనుపసుక్క.

నాడి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, నరము (1): (చూ, నాడులు): 2: చూ, నాడిక: 3. = నారి. నారికులుపు: చూ, ప్రణము: 4. ఈనె: చూ, పర్వరీణము: 5. కూరకాడ: చూ, శాము. 1: 6. తెల్లగటిక: చూ, హరిత: (చూ, తృణము. 1.): 7. మోసకావి నడక.
 నాడింధముడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, స్వర్ణకారుడు.
 నాడిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. గడియకాలము: గడియ - గడె. (సం. ప.) ముటిక. నాడి: (మిగతవానికి "విఘటిక" చూడుము.) వై. వి. (1) రూ-నాడు-నాణిమ. అచ్చ. ఆ. కాం. 111: చూ, దేశము.
 నాడిచరణము, సం. వి. ఆ. న. అగసాలె: చూ, స్వర్ణకారుడు.
 నాడిదేహుడు, సం. వి. ఆ. పుం. భృంగీశ్వరుడు. చూ, శలుడు.
 నాడిప్రణము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నాడి. 3
 నాడు, దే. వి. 1: చూ, దేశము: 2. జనపదిము: ఆ. క్రి. 3. నాటు, భార. కర్ణ. 2. ఆ. 245: చూ, మొలవేయు: స. క్రి. 4. స్థాపించు, అం. భా. తృ. 122: చూ, స్థిరపడు.
 నాడుమొదలు, దే. అవ్య. అప్పటినుండియు.
 నాడులు, అం. 1 దేశభేదములనుబట్టి రాణిదీన బాహ్మణాది వర్ణములకు గలిగి పేర్లు. (వెలినాడు, మిరికనాడు, కాసల నాడు, తెలనాడు, మెగినాడు మొ.): 2. మండలములోని అంతర్భాగములనుబట్టి ఆ యా భాగములకు రాణిదీన పేర్లు. (చాగలునాడు, పోలునాడు మొ.): (చూ, దేశములు: 3 ఇవి 10 — నాసికాద్వారములు, నేత్రద్వారములు, కర్ణద్వారములు, శఃఖినీనాడి, గుదనాడి, బ్రహ్మనాడి, సుషుమ్ననాడి: (చళవిధనాడుల వివరము. — ౧. ఇడానాడియన చందనాడి (ముక్కునకు ఎడమభాగముననుండును. శివుడు అధిదేవత): ౨. పింగళనాడియన సూర్యనాడి (ముక్కునకు కుడివగా మున నుండును. విష్ణువు అధిదేవత): ౩. సుషుమ్ననాడి అన అగ్నినాడి (ముక్కుమధ్య నుండును, బ్రహ్మ అధిదేవత): ౪. గాంధారినాడి (కుడినేత్రమందుండును. ఇంద్రుడు అధిదేవత): ౫. అస్థినినాడి (నాచకయందుండును. ఎడమ నేత్రమందును ఉండును. వరుణుడధిదేవత): ౬. పుషానాడి. (కుడిచెవియందుండును. దిగ్దేవత అధిదేవత): ౭. పయశ్వినినాడి (ఎడమచెవియందుండును. బ్రహ్మ అధిదేవత): ౮. అలంబననాడి (శిశ్నమందుండును. అగ్ని అధిదేవత): ౯. లంహనాడి. (గుదస్థానమందుండును. భూమి అధిదేవత): ౧౦. శఃఖినినాడి (నాడిస్థానమున నుండును. చంద్రుడు అధిదేవత): (శరీరమునందు మజ్జా తంతువులు (నాడులు) దాదాపుగ 700 కలవు.)
 నాడె, దే. వి. నడుమ నూలికందె నుంచెడు నాడ: తొట్టియ. తొట్టె - తొట్టెనాళ. (సం. ప.) — ఉపర. తంతుకాష్ఠము, తురి, తుర్య.
 నాణకము, సం. వి. ఆ. న. = నాణెము. రూపాయలోనగు నాణెము. అహతము. (తె. ప.) — నాణెము: (చూ, లోహము. 1.)
 నాణము, వా. వి మాంసరసము. అం. భా. ద్వి. 252.
 నాణిమ, దే. వి: చూ, దేశము.

నాడేయము, వై. వి. = నాణక : చూ, రూ. నాడేయము.

నాడెకతై, వై. విణ : చూ, రూ. నాడెకతై.

నాడెకాడు, వై. విణ. 1. కోమటి. సాంబ. మా. 2 : చూ, వైశ్యుడు; 2 : చూ, నాడెకాడు.

నాడేము, వై. వి. = నాణక. (రూ. నాడేయము - నాడేయము.)

1. శుద్ధదీనారము : చూ, లోహము. 1; 2. ముద్రింపబడిన రాగి పెండ్లి బంగారముల బిల్లి : చూ, లోహము 1; 3. ఇచ్చి పుచ్చుకొనుటయందలి యోగ్యత; 4. నాగరికత; 5. యోగ్యతయోగ్య వరిశీలనము : చూ, శ్రేష్ఠత; 6. మంజులము : చూ, హృద్యము.

నాతము, దే. వి. బత్తెము. రా, వి. 2, ఆ. 34 : సంచకము.

నాతి, దే. వి. రూ. నాతుక. ఆడుది : చూ, త్రీ. 1.

నాతుక, దే. వి. (నాతి + తుక) : చూ, రూ - నాతి.

నాతోడు, జా. నాయన. నాపైడిట్టు, వన్ను చంపుకొనితిన్నట్టు. "నీ నెచ్చెడితోడు నుమ్మ సఖి నిక్కము చెప్పుము." (ప్రభావతీ. 1, ఆ. 8.) "కలయట్లు చెప్పుమీ కల్లలాడిన నీకు నాతోడు నుమ్మ ప్రాణసఖివీవు" (ప్రభావతీ. 3, ఆ. 67.)

నాదత్తముపత్తిష్ఠతే, న్యా. పూర్వజన్మమునఁ బెట్టుకున్న నీ జన్మమున రాదు. ఈ విషయము నీక్రింది శ్లోకమున గమనించునది. "శ్లో॥ ద్వారంద్వార మటా భిక్షి శ్చిక్ష త్యేవం నయాచతే ఆదత్వా మాదృశో మాభూ ద్దత్వా త్వం త్వాదృశో భవ"॥

నాదము, సం. వి. ఆ. పుం. = నాడు. 1. ధ్వని, మ్రోత : చూ, స్వరము. 2; అం. 2. ఆహతము - అనాహతము. అని ద్వివిధము. (ఆహతము. - హరికీర్తనాది రూపముచేత శ్రోత్రశ్రోతరంజకమై భవభంజకమై యున్నది. ఈ యాహతనాదమునకే స్థానభేదములనుజటి 22 భేదములు గలవు. అవే వినబడునవి గనుక శ్రుతులనువింశకొనినవి: చూ, ఉచ్చాసము. అనాహతము (ప్రాణాగ్ని సంయోగ రూపమైనది); (నాదమనఁగా వ్యాకరణప్రకారము = మ్రోగెడి అస్పృహధ్వని యని తాత్పర్యము. మంత్రవ్యాకరణ ప్రకారమైనచో. - న = ప్రాణము, ద = అగ్ని, ప్రాణాగ్ని సంయోగరూపమైనది / నుక నాద మనివించుకొనినది.) : చూ. స్వరము. 2; 3 : చూ, ఆష్టాదశపదార్థములు.

నాదములు, అం. (దశవిధనాదములు) జల, భేరి, మద్దెల, మృదంగ, ఘంటా, కాహళ, కింకిడి, వేణు, భ్రమర, ఓంకారనాదములు.

నాదాంతరి, అం : చూ, భాషాంగములు.

నాదాప, వా. వి. 1. నిష్పచ్చ, : చూ, బీదతనము; 2. పీల; 3. పొట్టి; 4. శక్తిలేమి; విణ. 5. చిక్కినది; 6. పీలం.

నాది, దే. వి. నాసంబంధమైనది.

నాదించు, సం. ఆ. క్రి. మ్రోగు. శశాం. 5, ఆ. 53 : చూ, శబ్దించు.

నాదు, వై. వి. = నాదః. శబ్దము, ధ్వని. సా. 2, ఆ. 38 : చూ, స్వరము. 2.

నాడేయము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కైవడిమునైః. చూ, ముస్తకము; 2. నీరుప్రబుః చూ, ప్రబులి; విణ. 3. నదీ పంబంధమైనది.

నాడేయి, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. కిత్తలి*. చూ, శర్కరాంకము; 2. నారదబ్బః చూ, శర్కరాంకము; 3. తక్కలి*. చూ, వైజయంతి; 4. దాసనము * : చూ, హయజీవన మారకము; 5 : చూ, నాడేయము. 2*; 6. కాకినేరేడు (నేలనేరేడు)* : చూ, లికుచము. (నాగరంగపు చెట్టు అని కొండలు.)

నాధము, సం. వి. ఆ. పుం : చూ, ముక్కుత్రాడు.

నాధవంతుడు, సం. విణ. చూ, పరాధీనుడు.

నాథుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెనిమిటి : చూ, భర్త. 1; 2. తేడు, ప్రభువు : చూ, స్వామి. 1; 3. ఇంద్రుడు : చూ, సహస్రాక్షుడు.

నాన, వై. వి. = జ్ఞాన : చూ, సిగ్గు భార. ఆది. 3, ఆ. 137.

నానబ్రాలు, దే. వి : చూ, నానబియ్యము.

నానగండ, వై. విణ. సిగ్గుమాలినవాడు. పాండు. 5, ఆ. 179.

నానబియ్యము, దే. వి. నానబెట్టిన క్రొత్త చేరుడు బియ్యము : చూ, బియ్యము.

నానాడు, దే. వి. రూ. నాడునాడు. చూ, ప్రతిచినము.

నానాప, వై. వి. = : చూ, నాకబలి.

నానాపసాని, వై. వి : చూ, రూ. నానాపసాని.

నానారూము, సం. విణ. పలుదెలుగులు లది : చూ, వివిధము.

నాను, దే. వి. 1. నానుక్రోవి : చూ, భూషణము. 2 : ఆ. క్రి. 2 చూ, ఊరు. 6.

నానుక్రోవి, దే. వి : చూ, నాను. 1.

నానుచు, దే. ప్రే. 1 : రూ. నాన్పు. నానజేయు పాండు. 3, ఆ. 191.

నానుడి, దే. వి (నాను + నుడి) 1. లోకోక్తి, గాలిమాట : చూ, శబ్దము. 2; 2. సామెత సా. 2, ఆ. 258 : చూ, శబ్దము. 2.

నానుడు, దే. విణ. 1. - పై. - : 2. తడిసినది.

నానుచువాన, దే. వి. విచువకకురినెడు పొడిపొడి చినుకుల వాన : చూ, వాన. 1.

నానుపు, దే. ప్రే. (బట్ట) చలువచేయు.

నానుబోర, దే. వి. మాంసముగలతోమ్ము : చూ, వక్షము.

నాన్పాతపాతకంపరమ్, న్యా. అన్యతముకన్న పాతకములేదు.

నాన్పాపికురుతేకావ్యమ్, న్యా. ఋషిగానివాడు కావ్యమును రచింపజాలడు.

నానేత, వా. వి. ఆలస్యము : చూ, విలంబము. 1.

నానొడి, వా. వి : చూ, రూ. నానుడి. ఆం. భా. ప్ర. 111.

నానోడు, వా. వి. - పై. -

నాన్పు, దే. ప్రే : చూ, రూ. నానుచు.

నాన్తెల, దే. వి : చూ, భక్ష్యము.

నాన్న, దే. వి. రూ. నాయన. 1. తండ్రీ : చూ. సవిత్తుడు. 2; 2. పూజ్యుడు : చూ, మహనీయుడు : వా. 3. (కూద్రులలో) అన్న : 4. (కూద్రులలో) మేనమామ.

నాప. వై. వి. = : చూ, నాకబలి.

నాపసాని, వై. వి : చూ, రూ. నాగపసాని.

నాపితుడు, సం. వి. ఋ. పుం : చూ, మంగలి.

నాభాగ్యము దేవరచిత్తము, లో. దయతోగూడిన లాభము.

“మామకస్వాంతవీధి, చెలువభాగ్యంబు దేవరచిత్త మధిప.”
(పాంచా).

నాభి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. కస్తూరి: చూ, మృగమదము; పుం.
శ్రీ. 2: చూ, బొడ్డు. 1; పుం. 3. విషవిశేషము; నత్సనాభి:
చూ, వసనాభి; 4. బండికంటి నడిమితుము: చూ, పిండిక.
1; 5. తిలకము, చూ, బొట్టు. 1; 6. క్షత్రియుడు: చూ,
రాజు. 1; 7. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1; పా. 8. దీనికి ఉప
మానములు—పొన్నపువ్వు, సుడి, మడుగు, నూయి,
చక్రము; అం. 9. పురుషలక్షణాంగములలో నొకటి. (బొడ్డు)
(దక్షిణవర్తమై వర్తులమై యతిగంభీరమైన బ్రహ్మస్తము.
వామావర్తమై మిక్కిలి లోతుగలిగిన పాపాత్ముడగు.
ఉత్తానవికృతమైన దుఃఖప్రదము.): చూ, లక్షణాంగములు;
10. శ్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (బొడ్డు) (లోతుగనున్న
పూజ్యులగు. ఏటినుడివలె దక్షిణవర్తమైన రాజవత్సయు,
పుత్ర)వతియు, పతిప్రియయు, భోగియునగు. ఎడమనుడియైన
చచ్చుబిడ్డలు కలదియగు. లోపల నుడియున్న జారయగు.
బొడ్డుకు కొంచెముక్రింద కుంకుమగర్భితమై పద్మసమమగు
చిన్నెయున్న మన్నెవాని యన్నుమిన్నయగు): చూ,
శ్రీలక్షణాంగములు; 11: చూ, అధమక్షేత్రములు 12: చూ,
కళలుండు స్థలములు; 13: చూ, హస్తక్షేత్రములు; 14: చూ,
చుంబనస్థానములు; 15: నాభిశుద్ధి. — గోమూత్రములో
3 రోజులు నానవైచి యెండించిన శుద్ధి (7 రోజులనికొందలు).

నాభిజన్ముడు, సం. వి. న. పుం. పొక్కిలిచూలి: చూ,
బ్రహ్మ. 1.

నామకరణము, సం. వి. అ. న. 1. బిడ్డలకు పేరుపెట్టుట;
అం. 2: చూ, కర్మములు.

నామకా. వా. క్రి. విణ. స్వతంత్రము లేకుండగ.

నామగుంట, ద్వ. వి. (నామము + గుంట) గళగర్తము: చూ,
రోగము. 1.

నామదేయము, సం. వి. అ. న: చూ, పేరు. 1.

నామమదచ, మి. స. క్రి. చంపు. చా. శ్రీ 2, అ. 54: చూ,
సంహరించు.

నామము, సం. వి. న. న. 1: చూ, నామదేయము; (స్పష్టిలో
మొదట చెట్లపేర్లు భూసారమునుబట్టి పుట్టెను. తరువాత
సకీర్ణపములు జంతువులపేర్లు చెట్లసారమునుబట్టి పుట్టెను.
వివేక గ్రామముల పేర్లు సకీర్ణపములయొక్కయు జంతు
వుల యొక్కయు పేర్లునుబట్టి పుట్టెను. తదుపరి గ్రామనామ
ములు యింతల పేర్లయ్యెను. వీనియందెన్నియో విశేషాంశ
ములు పుట్టెను. దీనికంతకును ప్రత్యేక నిఘంటువు
ఈ నిఘంటువు రచిత వ్రాయబడినది. వ్రాయబడుచున్నది.):
చూ, ఇంటిపేరు. వా. 2. (నామము) పేరునకు వ్రాతివడిక
మని సంజ్ఞ. “రామ, కృష్ణ” మొ: దే వి. (1) నామము
పెట్టుకొనెనుబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1.

నామములు, అం: చూ, పదములు.

నామరులు, దే. వి. బ. పాచికలు: చూ, వ్యవహారము. 4.

నామర్థా. వా. వి. అగౌరవము.

నాము, దే. వి. జొన్నలోనగువాని కొయ్యగాయన చిగిరించిన
మొలక: చూ, మొక్క. 1.

నామూషీ, వా. వి. అవమానము.

నామంకరము, ద్వ. వి. (నాయకుడు + కరము): చూ,
ప్రభుత్వము.

నాయక: వాచి, ద్వ. వి. పంటపరామరికచేసెడు దివాణపుబంటు.
చూ-నాయకవాళి: చూ, సుహసూలుదారు.

నాయకవాళి, —పై.—

నాయకుడు, వై. వి. 1. ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; 2. పన్ని
ద్దలు భటుల కధిపతి: చూ, స్వామి. 1.

నాయకు, వై. వి. 1. కూద్రపిశేషము: చూ, కూద్రుడు; 2. =
నాయక: ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; 3. బలిజెలోనగువాని
పట్టుబెట్టెను.

నాయకగుణములు, అం. కావ్యలక్షణంబున — మహాకులీనత,
మహాభాగ్యము (పరిపాలన), బౌద్ధ్యల్యము, బౌదార్యము
(దౌర్భాగ్యము), తేజస్విత (పరాక్రిమ), ధార్మికత, వైద
గ్యము (నేర్పు), పాండిత్యము (విద్యావివేకము) మొ.
వీరికిదగిన నాయకలు సాధారణముగ ముగ్గురు: చూ,
స్వీయ, అన్య, సామాన్య. (ఈ గుణములన్నియు పూర్తిగా
గలవాడు తముడు. కొన్నియె కలవాడు మధ్యముడు.
చాల తక్కువగలవాడధముడు.)

నాయకత్రయము, అం. దేవనాయకుడు, మనుష్యనాయకుడు,
ఉదయనాయకుడు. (3).

నాయకనర్మసచివులు, అం: చూ, నాయకసఖులు.

నాయకము, సం. వి. అ. పుం. పతకము నడిమి రత్నము:
చూ, భూషణము. 2.

నాయకసఖులు, అం. విటుడు, విమాషకుడు, పీఠమర్థుడు,
చేటుడు. (4).

నాయకస్వరూపము, అం. కీర్తిప్రతాపసుభగత్వము, ఆర్థావ
సత్త్వము, సుగుణాధ్యత్వము, భూభరణధురీణత్వము, కాప్య
గీర్తిప్రయత్నము. (5).

నాయకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = నాయకు. అధిపతి:
(చూ, నాయకులు): చూ, స్వామి. 1; 2. శృంగరరసా
వలంబి. పులిపుడు: (చూ, నాయకులు): విణ. 3: చూ,
శ్రేష్ఠుడు: వై. వి. (1). = నాయక. అధిపతి. చూ, స్వామి.
1. (పులిపోలమకవీయము.)

నాయకులు, అం. 1. సర్వరససాధారణులయిన నాయకులు
నల్వరు. — దీరోదాత, దీరోద్ధత, దీరశాంత, దీరలిత
(4). (దైర్యముగలిగి శాంతుడై సర్వమెఱింగి దయాశాలి
యైన వాడు దీరోదాతుడు, గర్వాసూయాదంభమాయా
ప్రధానులు గలవాడు దీరోద్ధతుడు, ప్రసన్నాత్ముడు
దీరుడు శాంతుడువైనవాడు దీరశాంతుడు, నిశ్చింతుడు
విద్యాసక్తుడు సుఖియైనవాడు దీరలితుడు; 2. శృంగర
నాయకులు నల్వరు. — అనుకూలుడు, దక్షిణుడు,
ధృష్టుడు, శరుడు (4): (చూ, ఉపనాయకులు) [అను
కూలుడు. — ఒకేనాయకయం దానెక్కుడు; దక్షిణుడు —
అనే నాయకలయందు సమన్నేహవారి: ధృష్టుడు. —
పరశ్రీమనాదులచే దస్పదేసియు నిర్భయుడు; శరుడు..

నాయకమాత్రవిశితవిప్రీయకారి: (చూ, పతులు): 3. ఉప
నాయకులు నయ్యరు — పీఠమర్థుడు, విటుడు, చేటుడు,
విదూషకుడు: (చూ, నాయకసఖలు. ఉపనాయకులు.)

నాయన, దే. వి. (నా + అన్న): చూ, రూ-నన్న.

నాయనమ్మ, వా. వి తండ్రితల్లి: చూ, పితామహి.

నాయనారము, వై. వి. = న్యాయభార: 1. సత్యమును వహించుట; 2. రాజీకీబ్రయత్నించుట.

నాయనారి, వై. వి. = న్యాయవారి. సత్యదూత.

నాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాపణము: చూ, లాభము.

1; 2 నీతి: చూ, సత్యము. 1; వై. విణ. (1) = న్యాయము.

న్యాయయుక్తము: చూ, సత్యము. 1.

నాయక, సం. వి. అ. శ్రీ. శృంగారరసావలంబనప్రీ: చూ, శ్రీ.

నాయకలు, అం. వివిధశృంగార రమణీయలైన రమణీయములు

స్వీయ, పరకీయ, సామాన్యలను ముత్యైశుగులయియుండిరి

అందు స్వీయ పదుమూడు, పరకీయ రెండు, సామాన్య యొక

విధములవుటచే బ్రదాననాయకలు పదునాల్గురైరి. అనన్తా

భేదంబుచే శృంగారనాయక లష్టవిధములైరి. ౧. స్వాధీన

పతిక (ప్రియునిం దనకు ఒకపలుకుకొన్నది): ౨. వాసవ

సజ్జిక (పతి పచ్చవేళకు శయనాను లంకరించునది):

౩. విరహోత్కంఠిత (నాయకుడు వేళకురాకున్న దపించు

నది): ౪. విప్రలబ్ధి (సంకేతస్థలమునం బ్రియునింగానక

కలగునది): ౫. కలహంతరిత (ముందు కోపము చే బతిని

విడనాడి వివాహ బళ్ళాల్తాప పడునది): ౬. బండిత

(ప్రియుడు పరశ్రీనిగూడిన చిన్నెలఁజూచి కోపించునది):

౭. ప్రోషితభర్తృక (పతి పరదేశమున నుంటచే బరితపించు

నది): ౮. అభిసారిక (ప్రియునిగూర్చి సంకేతములను

కేగునది) (వీరికి దూతి, దాని, సఖి, చేటి, ధాత్రేయ,

ప్రాతివేళిని, లింగిని, శిల్పిని యనువారు సహాయులు) (ధాత్రేయ =

దాదికూతురు. ప్రాతివేళిని = పొరుగింటికి. లింగిని =

సన్యాసిది. శిల్పిని = ముచ్చిది.)

నాయకాశ్రయము, అం. స్వీయ, పరకీయ, సామాన్య (3).

నార, దే. వి. 1. నదీతడవ, చీల్చిన తాటిమట్ట లోనగునది:

చూ, శల్కము. 2; 2. జనననారవీచు: చూ, శల్కము. 2;

3. కూరమీడివీచు, కడంబము: చూ, శల్కము. 2;

4. కొబ్బరి, ఈత, మొగలి, గోగులోనగువాని వీచు:

చూ, శల్కము. 2; 5. చెట్టుమీడిపట్ట, వెల్కలము. భార.

అర. 2, అ. 328: చూ, వెల్కలము: (చూ, బెరడు).

నారంగడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విటుడు; 2. = నర

కడు. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

నారంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. నారింజ: చూ, శర్క-

రాంకము; 2. కంచెఈడ: చూ, శర్కరాంకము: బ. 3.

అమృతవిద్ధలు: చూ, యమశశకువులు: 4. విప్లవ: సము.

నారకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నరకము.

నారచీర, డే. వి. పొత్తిచీర.

నారట్టము, సం. వి. అ. పుం. నీటి నేల, వివీము: చూ,

భూమి. 1.

నారణపక్కి, వై. వి. = నారాయణపక్షి: చూ, పక్షి.

నారదబ్బ, వై. వి. = నారదము. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, శర్కరాంకము.

నారదము, సం. వి. అ. పుం. 1 =: చూ, నారదబ్బ: 2. = నారింజ: చూ, శర్కరాంకము. (నారంగతిదృశము నారద మని కొందఱు.)

నారదస్మృతి, అం: చూ, మూలస్మృతులు, స్మృతులు.

నారదీయము, అం. 1: చూ, పురాణములు; 2: చూ, ఉప పురాణములు.

నారదుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక దేవముని: చూ, ముని. 1.

నారపంటలు, అం. ప్రత్తి, గోగు, జనుము, కిత్తనార మొ.

నారమడి, దే. వి. నారతోనేసినట్ట, ముకుబము-ముక్కుటము:

చూ, వస్త్రము.

నారము, సం. వి. అ. న. 1. నరులగుంపు; 2: చూ, రూ—

నారాచము. 1; పుం. 3. అప్పుడుపుట్టినదూడ: చూ,

దేనువు; బ. 4. నీళ్ళు: చూ, సలిలము.

నారవేళ్లు, దే. వి. బ. ఏకదశవళ వృక్షములవేళ్లు (కొబ్బరి,

తాటి, ఈత, వరి, చోడి. జొన్న లోనిగువానివేళ్లు): చూ,

వేరు. 1.

నారసము, వై. వి. = నారాచము: చూ, బాణము. 1.

నారసింహాయనము, అం. (నరసింహ: = అన్యేన నరీయతే

నక్షీయత ఇతి చతుర్విధ నాశరహిత ఉత్కర్ష): చూ, ఓమ్.

నారసింహాయము, అం: చూ, ఉపశ్చరాణములు.

నారాచము, సం. వి. అ. పుం. 1. = నారాసము. నారము,

అచ్చము ఇనుప బాణము, ప్రత్యేదనము: చూ, బాణము. 1;

2. నీటి యేనుగు: చూ, హస్త: అం. 3: చూ, ముప్పది

రెండాముదములు: (చూ, బాణము. 1): అం. 4. ఒకానొక

వృత్తము. ఒక్కొక్కసాదము తగణ, రగణ, వగణములు

గలదై యెరిమిదవ చూడస్సినదు బుట్టిన వృత్తము:

చూ, వృత్తము. 1.

నారాచి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. బంగారునలుకెడు కొఱముట్టు:

చూ, సానము. 2. అరాచి, పిణి-పిణికి, అగసాలెవాని

ఇనుపత్రాసు (అనికొందఱు).

నారాజి, దే. వి: చూ, రూ-నరాజి.

నారాజీ, —వై.—

నారాయణపక్షి, సం. వి. న. పుం. =: చూ, నారణపక్కి.

నారాయణబలి, పా. సన్న్యాసికేజేయు శాద్ధము (పరిషత్తు).

నారాయణము, వా. వి. శైత్తరీయమను వెదభాగమనం దొక

పన్నము.

నారాయణాస్త్రము, అం: చూ, అస్త్రములు.

నారాయణస్వాహ, అం. (నారాయణ: = నారస్య - జ్ఞానస్య -

ముక్తేర్వా-అయనం ప్రాప్తి: = రేపాత్ సరనకారస్య జత్వ

వివానాత్ సర్వప్రాణిబుద్ధిగుహనివాసాత్ శుద్ధచైతన్య

మిశ్కర్ష:): చూ, ఓమ్

నారాయణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, పార్వతి. 1; 2: చూ,

లక్ష్మి: 3: చూ, శతమూలి.

నారాయణుడు, సం. వి. అ. పుం. (రూ-నారాయణుడు -

నారాయణుడు - నారాయణుడు) (౧ అవతారపురుషుడు,

౨ ఉదకమందు స్థానము, ౩ నరసమూహమున కునికిపట్టు
౪ నరసమూహమునివాసము, ౫ శబ్దగమ్యుడు, ౬ సారూప్య
ముక్తికి స్థానము, ౭ తొంటియాయు తత్వములకు
స్థానము, ౮ ఒక మన్వంతరమున నరుడనుముషికీ
గుమారుడు.) 1. వెన్నుడు : చూ, విష్ణువు. 1; 2 : చూ,
సూర్యుడు; ౩. చంద్రుడు : చూ, హిమాంశువు; 4. నలువః
చూ, బ్రహ్మ. 1; 5 : చూ, శివుడు; 6. అగ్ని : చూ,
వహ్ని. 1; 7 : చూ, అశ్వమేధిని; 8. ఆవు : చూ,
దేనువు.

నారి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆడుది : చూ, శ్రీ : వై. వి.
(1) = నారి : చూ, నరము; (2) = నారి. నారికుటువు :
చూ, వ్రణము; దే. వి. (3) వింటియల్లెత్రాడు : చూ,
మౌర్య. 1.

నారింజ, వై. వి. = నారంగ : చూ, శర్కరాంకము.

నారికడము, వై. వి. = చూ, స్కంధఫలము: 1.

నారికాయ, దే. వి. అల్లెత్రాటి తాకుడువలన చేతఁగలిగిన కణము:
(చూ, కణము. 1-2.)

నారికుటువు, ద్వ. వి. నెలపుండు : చూ, వ్రణము.

నారికెడము, వై. వి. = : చూ, నారికేశము*.

నారికెడము, —వై.—

నారికేశము, సం. వి. అ. పుం. = నారికడము - నారికెడము -
నారికెడము. (రూ- నారికేశము - నారికేశ-నారికేశ - నాశీ
కేరము - నాశీకేంము - నాశీకేరము - నాశీకేరము)
చెంకాయ* : చూ, స్కంధఫలము.

నారికేశతృణన్యాయము, న్యాయ. కొబ్బరిచెట్టెందులకెక్కితివన
దూదిగడ్డికై యెక్కితివనను రీతి.

నారికేశపాకము, అం. 1. పాకములు 2 లో నొకటి. (మిగుల
కొననమై యభేద్యమైనది.) : చూ, పాకములు: (చూ, ద్రాక్ష
పాకము); 2. పాకములు 4 లో నొకటి : చూ, పాకములు:
(చూ, వృత్తులు.)

నారికేశఫలాంబున్యాయము, న్యాయ. “సిరి దా వచ్చిన వచ్చును సల
లితముగ నారికేశఫలముభంగిఁ.”

నారికేశాంజనము, అం : చూ, అంజనములు.

నారికేశాంబున్యాయము, న్యాయ. కొబ్బరికాయలోనికి నీరెట్లు వచ్చి
నది తెలియదనినరీతి.

నారి, అం. ఒకానొకవృత్తము. ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒక మగ
ణముగలదై మూడవ ఛందస్సునందుద్భవించిన వృత్తము:
చూ, వృత్తము. 1.

నారిసుతము, అం ఒకానొకవృత్తము. ఇది పదునొకండవ త్రిష్టు
ప్పందస్సునందలి శాలినీవృత్తచ్ఛాయను దేసిపాదములున్న
ఇంద్రవజ్రచ్ఛాయను సరిపాదములున్న నడచును: చూ,
వృత్తము. 1.

నారు, దే. వి. చూ, రూ- నాలు.

నారుచు, దే. ప్రే. నాడిజేయు : నార్పు.

నార్పు: —వై.—

నాలు, దే. వి. : 1. రూ-నారు, అకు, కోఁగు. (సం. ప) —

అంకురాశితద్వి- ౧. విత్తులుచల్లుట. అంకురార్పణము. ౨.

శుభకార్యములందు సేవధాన్యములు చల్లుట; అంకురార్పణము.

నాలునాటు, దే. వి. శ్రీ : చూ, మొలకేయు.

నాలునాటుది, దే. వి. : ఊడుపు - ఊడ్పు.

నాలుపోయు, దే. స. శ్రీ : అకుపోయు.

నాలము, వా. వి. : చూ, లాడము.

నాలవకొఁమువాడు, ద్వ. వి. : చూ, కూడుడు.

నాలాయకు, వా. వి. లాయకురేని.

నాలి, దే. వి. 1. కుత్సితపుపని. స్వా. ౩, అ. 51 : చూ,

వంచన; విణ. 2. కుత్సితము : చూ, హీనము. 1; ౩.

మందము, ఆఽస్యము : స్వా. ౩, అ. 28 : చూ, విలం

బము. 1; 4. తక్కువైనది : చూ, హీనము. 1.

నాలిక, దే. వి. : చూ, రసన, జై. 7, అ. 100.

నాలికచేలు, ద్వ. వి. 1. తృణవిశేషము : చూ, శృణము. 1; 2 :
చూ, పశుగము.

నాలికతీపు లోనవిషము, లో. ఉవా.—అజిత్తులమారి మృగము
యొక్క తేనెమాటలకు మోసపోయితిని. నాలికతీపు లోన
విషమని యెఱుంగునునా” (నీతిచంద్రిక - మిత్రలాభము.)

నాలికలు, దే. వి. బ. సర్పజిహ్వాకలు. రూ- నాలికలు.

నాలికి, వా. వి. వల్లకి. రూ - నాలికి- నాలికి: (లాలికి-లాలికి.
లాలికియని వాడుక.)

నాలిగాలి, వా. వి. : చూ, చిలుగాలి.

నాలిజంఘము, సం. వి. అ. పుం. కాకి : చూ, వాయనము.

నాలిబూతము, ద్వ. విణ. 1. కుత్సితము : చూ, వ్యాధుడు,
2; 2. కుత్సితరాలు : చూ, శ్రీ.

నాలిమచ్చు. దే. విణ : చూ, నాలిబూతము. 1.

నాలీపు, వా. వి. : చూ, నామర్దా.

నాలుక, దే. వి. : చూ, రూ- నాలిక.

నాలుకమిగులుది, జా. (మాటమిగులుది) దూషించుట “నాలుక
మిగులరానీయకుము” (చిన్నయసూరి నీతిచంద్రిక.)

నాలుకలు, దే. వి. బ. 1 : చూ, రూ- నాలికలు. భాగ. 4, స్కం.
729; 2. జ్వాలలు. భార. ద్రో. 5, అ. 729.

నాలుగాకులెక్కువచదువుట, జా. విశేషాంశంబులు తెలిసియుండుట.
“అంతకునాలుగాకు లెక్కువయే చదివెతి.” (ధర్మజ)

నాలుగు, దే. స : రూ- నాలుపు - నాలు - అడ్డ - ఉడ్డ - ఉడ్డా,
చవు - చౌ - చవుకము - చౌకము, తిగవ.చ . తీవంచ,
పుంజీ, మూడు నొకటి - మూడునొకటి. (సం. ప.) —
అంబుది, అబ్బి, చతుర్థము, చతుష్కము, చతుష్టయము, చర
మము: (చూ, మూడునొకటి.)

నాలుగుఅంకములు గలవి, అం. అంతఃకరణములు, అగ్నులు,
అనుబంధములు, అభినయములు, ఆలంకారములు, అవృత్తులు,
ఆశ్రమములు, ఉపవేదములు, ఉపాయములు, కరణము,
కావ్యవృత్తులు (వృత్తులు). క్రతువులు, గ్రీవాభేదములు,
జ్ఞాతులు, తార్కికప్రమాణములు, తాళగ్రహములు, దిశలు,
గుప్తులు, ద్వారములు, ధనవృద్ధులు, నాయకనర్మసదివులు,
నృత్యములు, పరులు, పాదములు, పురుషజాతులు,

పురుషార్థములు, ప్రయోగములు, ప్రాచార్యములు, మనుజు
వృత్తులు, ముక్తులు, ముఖరతులు, మేఘములు, యుగములు,
యోగములు, రతులు, రథికులు, రాజవిద్యలు, మనుష్య
వర్ణములు, పెరితములు, వాదిత్రము, వేదములు, వేదోపాంగ
ములు, వ్యూహ(హ)హాభేదములు, శుశ్రూషలు, సముద్ర
ములు, సాధనములు, సృష్టిభేదములు, సేనాంగములు,
శ్రీజాతులు ఇత్యాది.

నాలుగుకంబాలాట, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.

నాలుపు, దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్గు, దే. వి: చూ, రూ-నాలిక.

నాల్గు, దే. స: చూ, రూ-నాలుగు.

నాల్గు: నుండి వేళ్లు, దే. వి. అగ్ని, అచ్చ. బాల, కాం. 54:
చూ, వహ్ని. 1.

నావ, సం. వి. ఔ. శ్రీ = నౌక. 1. తరణి: చూ, హోదము;
వై. వి. (1) = నావ. ఓడ: చూ హోదము.

నావి, దే. వి. సస్యరోగము: ఆవ, చీడ, నట్టు.

నావికుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సరంగు.

నావిష్టు: పృథివీపతి, న్య. విష్టువుగానివాడు రాజుగాడు. లేక
రాజునరూపుడగు విష్టువు.

నావురు, వై. వి: చూ, రూ-నాగుడు*.

నాణ్యము, సం. విణ. ఓడచేత దాటడగిడి. (నద్యాదులు).

నాశకుడు, సం. విణ: చూ, తుట్టు. 2.

నాశము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేటు: చూ, గత్త; 2 క
బడమి; 3. అనుభవములేమి; 4: చూ, మరణము; అం.
5: చూ, ధనగతులు.

నాశిలు, సం. ఆ. క్రి. నవయు: రూ-నాశిల్లు. (తె. ప.) అం. వి.
ప(వ)డు.

నాశిల్లు, సం. ఆ. క్రి. —పై.—

నాస, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, ముక్కు. 1; 2: చూ, లచ్చి
కమ్మి; 3. అవః: చూ, సర్వపము.

నాసత్యులు, సం. వి. ఆ. పుం. ద్వి. అశ్వినీదేవతలు (అసత్యము
లేవారు.)

నాసాభరణము, సం. వి. అ. న. అడ్డబాస. ముక్కర: చూ,
భూషణము. 2.

నాసామణి, సం. వి. ఇ. పుం. —పై—

నాసి, దే. వి. పిల్లి: చూ, మార్జారము.

నాసిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, ముక్కు: 2. దీనికి ఉప
మానములు.—తిరిగివచ్చుము, సంపెంగపువ్వు, కోటెరు:
అం. 3: చూ, చుంబనస్థానములు: పురుషలక్షణాంగము
లలో నొకటి (ముక్కు) (చిలుకముక్కువలెనున్న రాజగు
దీర్ఘమైన భోక్తయగు. హ్రస్వమైన ధర్మశీలుడగు): చూ,
లక్షణాంగములు: శ్రీలక్షణాంగములలో నొకటి. (ముక్కు)
(సమముగనున్న పతిని సంచనమునిజేయును. నువ్వుపువ్వు
వలెను సంపెంగపువ్వువలెనున్న సుఖవ యగు. కుడిసుడి
యున్నధనవృద్ధియు: బుత్తవృద్ధియునగు. ఎడమసుడియున్న
విధవయగు. మచ్చయున్న హానియగు. ఊర్ధ్వమైనను
హ్రస్వమైనను దానియగు. దీర్ఘమైన కోపియగు. లంబమైన
వప్రశస్త్యురాలగు. మిక్కిలి పొడవు మిక్కిలి లావు లేకున్న

సుఖప్రదురాలగు. చట్టియైయున్న విధవయగు. నాసాబిలముల
రోమమున్న నప్రశస్త్యురాలగు. మీసములున్న విధవయగు):
చూ, శ్రీలక్షణాంగములు: 4: చూ, నాద్యోపయోగములైన
యంగములు. (చూ, అంగము. 9.)

నాసికాంగశీర్షాయము, న్య. ఎవని ముక్కురంధ్రములలో
వాని వ్రేళ్ళేవైనను పట్టుననుకీతి.

నాసికాక్రియలు, అం. భావాధ్యాయప్రమేయములోనివి. —

స్వాభావిక, నత, మంద, సోభాస, ఓకూచిత, వికృష్ట. (6)

నాసికావ్యారములు, అం: చూ, నాడులు.

నాసికావేదనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నాస. 3*.

నాసిల్లు, వై. ఆ. క్రి. = నాశ. నశించు: చూ, సమయు 3.

నాసీరము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సేనాముఖము. 1:

2. దర్పము: చూ, హంకారము.

నాస్త, హం. వి. చలిదిభోజనము, పరిహారము.

నాస్తి, వా. సం. అవ్య. లేదు.

నాస్తికత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. పరలోకము లేదనెడు బుద్ధి: చూ,
మిథ్యాదృష్టి.

నాస్తికుడు, సం. వి. ఆ. పుం. పరలోకము లేదనెడువాడు.

నాస్తిక్యము, సం. వి. ఆ. న: చూ, నాస్తికత.

నాహంకారాత్పరోరీపు, లో. మనుజున కహంకారముకంటె
శత్రువు వేటొడులేడు.

నాశము, సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. రూ-నాశి. తామరలోనగు
వానికాడ: చూ, బిసము. 1; 2. క్రోవి: చూ, బాణము. 1;
3. చిమ్మనెగ్రోవి: చూ, శృంగము. 3; 4. అగసాలెవాని
ఊడుగ్రోవి: ఊడుగ్రోవి, క్రోవి, గొట్టము; 5. సస్యాది
నాశము: చూ, క్రోవి. 2: (అకారాంతశ్రీలింగముగనును);
దే. వి (1). రూ-నాశము: చూ, లాడము.

నాశి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, నాశము. 1; 2 కూర
యొక్కనార, కాడ. గొట్టము.

నాశికము, చూ, రూ-నాశికము.

నాశికేరము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-నాశికేళము*.

నాశికము, సం. వి. అ. న. రూ నాశికము. 1. తామర. చూ,
రూ-నిలినము. 1; 2. తామరలంపర: చూ, సహస్రపత్రము;
పుం. 3. అమ్మ: చూ, బాణము. 1; 4. బాణపుములికి:
చూ, బాణము. 1.

నాశికాసనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

వి

వి, సం. అవ్య. 1. నిశ్చయార్థము: చూ, సత్యము. 1; ఉప.
2. (నిర్జణము = ఇచట "ని" అనునది మిక్కిలి అను
నిర్ణయించి: ని:షము = ఇచట నిర్ణయము; నికారము =
ఇచట ధాత్వర్థమును వంచనయను నిర్ణయమునకు మార్చినది;
నికాశము = ఇచట ధాత్వర్థమును తుల్యము అను నిర్ణయముల
దిగా మార్చినది: నికృంతనము = ఇచట వ్యర్థము): అం.
3: చూ, స్వరము. 2: (చూ, గ. 1.) దే. అప. (1) ద్వితీ
యైక వచనమునందు వచ్చెడు ఒకప్రత్యయము. "రాముని,

పోమునో మొ; ద్ర. (2.) చార్థకము. ఆం. భా. త్ప. 67: చూ, ను (14).

నింకిరి, దే. వి. రూ-నినువిరి. ముటికి: చూ, శమలము. 1.

నింకిటి, దే. అవ్య. క్రి. విణ: చూ, వేగము. 3.

నింగి, దే. వి. అకాశము. స్వా. 4, ఆ. 98: చూ, సుర వర్షము.

నింగిచూలి. దే. వి. నభస్వంతుడు: చూ, వాయువు.

నింగిమిరి, దే. వి. సువర్చల*.

నింగివడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (ఉ. హరి. 5, ఆ. 84): అత్తమిల్లు, కూడు, క్రుంకు, వడు. (సం. వ. — అస్తమించు.

నింగినిగ, ద్వ. వి. వ్యోమకేళుడు: చూ, శివుడు.

నించు, దే. ప్రే: రూ-నినుచు-నింపు, నెరపు-నెఱపు.

నింజిలి, వా. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.

నింట, దే. వి. జలపూరము.

నిండబడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (రూ-నిండారు- నిండు- నిండుకొను) పూర్ణమగు: చూ, మెండుకొను. 3.

నిండారు, దే. ఆ. క్రి. — పై. —

నిండు, దే. వి. 1. పూర్ణత: చూ, సంపూర్ణత; విణ 2. నిండి నది, పూర్ణము. దార. ఆది. 1, ఆ. 110: చూ, సంపూర్ణము; ఆ. క్రి. 3: చూ, నిండబడు; వా. 4: చూ, నిండుకొను. 2.

నిండుకొను దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, నిండబడు; వా. 2. లేక పోవు. "బియ్యము నిండుకొనెను."

నిండుజవ్వము, వా. వి. నెలజవ్వనము. ఆం. భా. ద్వి. 118: చూ, వయస్సు. 1.

నిండుకూట, వా. వి. అలాపము: చూ, సంభాషణము: (చూ, శబ్దము. 2.)

నింద, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. దూలు: చూ, నెగ్గింపు; 2. అప దూలు: చూ, నెగ్గింపు.

నిందతికంచుకమేవప్రాయశ్శుష్కస్తనీనారీ. న్యా. స్తనములులేని ప్రి అవికను నిందించును.

నిందితము, వా. విణ. నిందింపబడినది.

నిందించు, సం. ప. క్రి. దూలు: చూ, నెగ్గించు.

నిందింపబడు, మి. ఆ. క్రి: చూ, వీటిబోవు.

నిందితుడు, సం. విణ. దూఱబడినవాడు: చూ, వెలివాడు. 1-3.

నింద్యము, సం. విణ. నిందింపదగినది: చూ, హీనము. 2.

నింద్యములు, వా. కవులు వాడుకొనగూడనివి. ఉదా— వ్రాస్తాడు, కొంటావు, ఇచ్చేసి, కూడుందాము, లెగుద్దాము. వచ్చేసి, అందాము మొ.

నిందుడు, సం. విణ. చూడదగినవాడు: చూ, వ్యాదుడు. 2.

నింపాది, దే. విణ. (నింపు + ఆ-) సమృద్ధి: చూ, సమృద్ధి.

నింపారు, దే. ఆ. క్రి. రూ-నినుపారు: చూ, నిండబడు.

నింపిరి, దే. వి: చూ, నింకిరి.

నింపు, దే. వి. 1. రూ-నినుపు. కళా. 6, ఆ. 235: చూ, సమృద్ధి; ప్రే. 2: చూ, రూ-నించు.

నింపువాడు, దే. విణ. సమృద్ధుడు: చూ, సంపన్నుడు.

నింబతరువు, సం. వి. ఉ. పుం. వారిజము*: చూ, సూక్ష్మ దారువు.

నింబము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వేము*.

నికటము, సం. వి. ఆ. న. 1. దగ్గట: చూ, సమీపము. 1: విణ.

2. సమీపమైనది: చూ, సమీపము. 2: దే. వి. (1) నింబం దము: చూ, బలవంతము.

నికటస్థము, సం. విణ. ఉపోధము: చూ, నికటము. 2.

నికము, దే. వి. విణ: చూ, రూ-నిక్కము.

నికరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సమూహము; 2: చూ,

లిచ్చి. 2: విణ. 3. శ్రేష్ఠము, : చూ, శ్రేష్ఠ్యము; దే. విణ.

(1) శ్రోవుడు పోగా మిగిలినది: చూ, సారాశము; వా.

(2) శ్రేష్ఠమైనది.

నికర్షణము, సం. వి. ఆ. న. పట్టణము చుట్టువంటినణయలు: చూ, సన్నివేశము.

నికష, సం. వి. ఆ. ప్రి. రాక్షసులతల్లి: చూ, మాత. 1.

నికషము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-కషము. 1. ఒకఒకరల్లు,

శాణము: చూ, సాన. 1; 2. గంధము తీసెడుదాయి: చూ,

సాన. 3; 3. కత్తులు లోనగువి నూతెడుదాయి: చూ, సాన.

2; అవ్య. సమీపార్థమందు వర్తించును, హరుక్కు: చూ,

సమీపము. 1.

నికషాత్ముడు, సం. వి. ఆ. పుం. నిర్పతి: చూ, సోకుల తేడు.

నికామము, సం. క్రి. విణ. ఆ. న: చూ, స్వేచ్ఛ.

నికాయము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. (రూ-నీకాయము - నికా

య్యము - నీకాయ్యము) ఇల్లు: చూ, సవనము. 1; 2.

తెగ: చూ, సమూహము; 3. — నిగా: లక్ష్యము. 1; 4.

ప్రోగు: చూ, రాశి. 1; 5. పరిమాతృ: చూ, హంసుడు.

నికాయ్యము, సం. వి. ఆ. పుం.: చూ, రూ-నికాయము. 1.

నికారణము, సం. వి. ఆ. న: చూ, వధము.

నికారము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వంచన; 2: చూ,

ఉత్కారము 1; 3: చూ, ఉత్కారము. 2; 4. దంతఃస్పీడ

నమువలన గలిగిన ముఖవికారము లోనగునది: చూ,

విప్రకారము. 3; వా. 5. తిరస్కారము: చూ, వహేలనము.

నికాశము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము.

1; విణ. 2. రూ-నీకాశము. తుల్యము: చూ, సమానము. 2.

నికుంచకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సోల.

నికుంచకార్థము, సం. వి. ఆ. న: అద్ద, అరసోల.

నికుంచితము, అం. 1: చూ, శిరఃక్రియలు 2: చూ, భూక్రి

యలు; 3: చూ, కరణములు.

నికుంజము, సం. వి. ఆ. పుం. న. రూ-కుంజము, పొదరిల్లు:

చూ, వచనము 1.

నికుంజకాష్లు, సం. వి. ఆ. ప్రి: కుంజక, కుంజవల్లరి*

నికుంభము, సం. వి. ఆ. పుం. డంకి*: చూ, పి. 4.

నికుంభుడు, సం. వి. ఆ. పుం. కుంభ ర్థుని కొడుకు: చూ,

సూసుడు. 1.

వికుట్టనము, అం : చూ, కరణములు.

వికురుంబము, సం. వి. అ. న : చూ, సమూహము.

వికూజిత, అం : చూ, నాసికా క్రియలు.

విక్పంతనము, సం. వి. అ. న: చూ, హతి.

విక్పితము, సం. విణ. 1. దూఱబడినది : చూ, హీనము. 2;
2. వంచించబడినది : చూ, వ్యవసితము. 3; 3. త్రోపుడు
చేయబడినది.

విక్పతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. బెదరుమాట: చూ, శబ్దము. 2;
2: చూ, వంచన: 3. త్రోపుడు: చూ, నిషేధము: వా.
4. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1.

విక్పతుడు, సం. విణ: చూ, వంచకుడు.

విక్పత్తము, సం. విణ. నలకబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

విక్పష్టము, సం. విణ. అధమము: చూ, హీనము. 1.

విక్పష్టుడు, సం. విణ. అధముడు: చూ, వ్యాధుడు. 2:
(చూ, హీనుడు.)

వికేతనము, సం. వి. అ. న. (రూ-నికేతము-నీకేతము-కేతము)
ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

వికోచకము, సం. వి. అ. పుం. ఊడుగ * : చూ, మహా
యమక పత్రిక.

విక్కిచ్చి, దే. వి. 1. నిర్బంధము: చూ, బలవంతము: 2: చూ,
శ్రమము. 1; 3. సంకటము: చూ, శోకము.

విక్కిము, దే. వి (రూ-నికము-నిక్కువము.) 1. నిశ్చయము.
లక్ష్మి. 4, అ. 157: చూ, సత్యము. 1; 2. యథార్థము.
భార. కర్ణ. 1, అ. 187: చూ, సత్యము. 1; 3. న్యాయము:
చూ, సత్యము. 1; విణ. 4. సత్యమైనది: చూ, సత్యము. 1;
5. పొసఁగినయర్థముగలది: చూ, అన్వర్థము.

విక్కిర, దే. వి కన్నదియనుభవమునకు తెచ్చెడుకల. భార.
ఆర, 6, అ. 401: చూ, స్వప్నము. 1.

విక్కివుడు, వై. వి. 1. దంభములేనివాడు: 2. = నిష్క
పటి: చూ, సత్యవంతుడు.

విక్కివొడుచు, దే. అ. క్రి. (నిక్కు + అనపొడుచు) నిక్కున
నిలుచు.

విక్కాక, దే. వి. (నిండు + కాక) మిక్కిలికాక: చూ,
వేడిమి.

విక్కించు, వా. స. క్రి. విక్కునటులజేయు.

విక్కు, దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము. 1; 2. బులుపు:
చూ, విలాసము. 2; 3. పడుచుతనపు తెక్కు: చూ,
తెక్కు: 4. ఉన్నతి: చూ, పొడవు. 2; అ. క్రి. 5: చూ,
వర్తిల్లు భాగ 5, స్కం. 2, అ. 78; 6. అతిశయించు.
ఉహరి. 6, అ. 57: చూ, ముమ్మరించు: 7. గర్వించు:
చూ, హంకరించు: 8. తవరారు, ఉన్నతమగు: చూ,
పొడుగు. 6; వా. 9. ఉద్ధితమగు: చూ, లేచు. 1.

విక్కుబోతు, దే. విణ: చూ, పొగరుబోతు.

విక్కుడు, దే. వి: చూ, నిక్కు. 4.

విక్కువము, దే. వి: చూ, రూ-నిక్కుము.

విక్కువీనులక్కి, దే. వి. ఉచ్చైశ్రవము: చూ, హయము.
(ఇల్లు నిక్కువీన్ వాపురము).

విక్కువీనులక్కినెక్కురొతు, ద్వి. వి. ఇంద్రుడు: చూ,
సహస్రాక్షుడు.

విక్వణము, సం. వి. అ. పుం. (రూ - నిక్వాణము - క్వాణము -
క్వణము - క్వణనము) వీణలోనగువాని మ్రోత: చూ,
స్వరము. 2.

విక్వాణము, —వై.—

నిక్షేపము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెప్పి చూపియుంచిన యిల్లడ:
చూ, వాడిక: 2. నిధి: చూ, లిబ్ధి. 2; అం. 3: చూ, వ్యవ
హారపనములు: వా. 4. చేమిరి: చూ, తోడు. 4.

నిక్షేపించు, సం. స. క్రి. పాతు: చూ, వూడుచు.

నిఖతము, సం. విణ. త్రవ్వబడినది.

నిఖిలము, సం. విణ. ఎల్ల: చూ, సర్వము.

నిగడిము, సం. వి. అ. పుం. న. రూ-నిగళము. 1. ఏనుగు
కాలి సంకెల: చూ, శృంఖలము. 2; 2. సంకెల: చూ,
శృంఖలము. 3.

నిగణము, సం. వి. అ. పుం. హోమదూమము: చూ, పొగ.
నిగదము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నిగాదము. స్పష్టమునాఁ బలు
కుట: చూ, ప్రస్తావము. 2.

నిగదించు, సం. స. క్రి. స్పష్టముగా చెప్పు. భాగ. 2, స్కం.
37: చూ, వచించు.

నిగనిగ, దే. వి. 1. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 2. మెఱ
యుటయందుగు ననుకరణము. వసు. 6, అ. 85: చూ,
హూహూ.

నిగమము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేదము; 2. అంగళ్ల
వాడ: చూ, మార్గము. 1; 3. దారి: చూ, మార్గము. 1;
4. పట్టణము. చూ, నీమ. 1.

నిగముడు, సం. వి. అ. పుం. బేహరి: చూ, వర్తకుడు.

నిగరణము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-గరణము-నిగరము:
చూ, మ్రింగుట; పుం. 2. కంతము: చూ, మెడ.

నిగరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-నిగరణము. 1;
వై. విణ. రూ-నిగరము. (1) = నికర: శ్రేష్ఠము. ఉ. రా.
7, అ. 397: చూ, శ్రేష్ఠము; (2) = నికర: న్యాయము:
చూ, సత్యము. 1; (3) బలము: చూ, శక్తి. 1.

ని - గ - హీనతానములు, అం. భైరవము, కామదము, గర్భ
దము, అష్టాకపాతము, స్విష్టికృత్తు, వషట్కారము,
మోక్షదము (7): (చూ, సర్వతానములు.)

నిగళము, సం. వి. అ. పుం. న: చూ, రూ-నిగడము. 1—2;
అం. 3. గ్రహములు ద్విస్వభావరాసులలో చివరమూఁడు
పాదములయందున్న నిగళముపట్టును: (చూ, పాశము,
భుజంగము.)

నిగా(నిగహ), వా. వి. 1. దృష్టి: చూ, వీక్షణము: 2. జాగరూ
కత: వై. వి. 3. = నికాయ: చూ, లక్ష్యము. 1.

నిగాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిగదము.

నిగాఢము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-నిగరణము. 1;

వై. విణ. (1) = నికర: చూ, రూ-నిగరము (1), (2), (3)
(శ్రేష్ఠమునకు. — అచ్చ. అ, క్కం. 83.)

విగాళము, సం. వి. అ. పుం. న. గుఱ్ఱముమెడ సమీపపుచోటు: చూ, హయము.

నిగిడారు, దే. అ. క్రి. (నిగిడి + ఆరు): చూ, వ్యాపించు.

నిగిరిక, దే. వి. ఇగిరిక: చూ, హవిస్సు.

నిగుడు, దే. అ. క్రి. రూ-నివుడు. 1: చూ, వ్యాపించు. భార. ఆర. 5, ఆ. 3; ఉ. హరి. 3, ఆ. 141; 2: చూ, విజృంభించు. భార. శల్య. 1, ఆ. 129; 3. నిక్కు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 146: చూ, వీగు. 5; 4. చాగు. భార. విరా. 3, ఆ. 79: చూ, పొడవగు: 5: చూ, సంభ్రమించు; 6. కన్ను వేయు. భార. భీష్మ. 3, ఆ. 375: చూ, దృష్టించు; 7. చక్కఁబడు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 61: చూ, సరిపడు. 2; 8. చిప్పిల్లు: చూ, బుగులుగొను.

నిగుడుచు, దే. ప్రే. నిగుడఁజేయు: రూ-నిగుడుచు-నివుడుచు-నివుడు.

నిగుడుదెంచు, దే. అ. క్రి. నిక్కు: చూ, వీగు. 5.

నిగుడుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-నిగుడుచు.

నిగులు, దే. వి. (రూ-నివులు-నీలు) కత్తెనిప్పుమీదిభస్మము. ఉ. రా. 5, ఆ. 58: చూ, భస్మము.

నిగూఢము, సం. విణ. మఱుగుపుచ్చినది: చూ, రహస్యము. నిగూహనము, సం. వి. అ. న. మఱుగుపుచ్చుట: చూ, బండు: (చూ, దాచుట.)

నిగ్గడి, దే. విణ. కఠినము: చూ, బెడిదము.

నిగ్గు, దే. వి. 1. ఉత్కృష్టకాంతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. వర్ణ రేఖము: చూ, వర్ణము. 6; 3. కిరణము. ఆం. భా. ప్ర. 82: చూ, హాయనము. 2; 4. పస: చూ, సారాంశము: విణ. 5: చూ, నికరము. (1): అ. క్రి. 6. రూ-నెగ్గు. నిర్వహిల్లు: చూ, రవణించు.

నిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. త్రోపాట: 2. బెదరుమాట: చూ, శబ్దము 2; 3. చెఱ: చూ, బంధనాలయము: 4. మేర: చూ, సన్మానము: 5. రూ-నిగ్రహము. అడ్డగింపు: చూ, వారణము. 1: అం. 6: చూ, హస్తక్రియలు.

నిగ్రహించు, సం. న. క్రి. 1. త్రోపాడు: వా. 2. గెలుపొందు. "వానివ్యాజ్యము నిగ్రహించినది."

నిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నిగ్రహము: చూ, వారణము. 1.

నిఘంటుప్రావీణ్యము, అం: చూ, సుగుణములు.

నిఘంటువు, సం. వి. ఉ. పుం. పదపదార్థములను పర్యాయ పదాదులను తెలియఁజేసేడు ప్రమాణగ్రంథము.

నిఘట్టనము, సం. వి. అ. న. = నెగ్గడము: చూ, వీడనము.

నిఘము, సం. వి. అ. పుం. చదరపువస్తువు.

నిఘసము, సం. వి. అ. పుం. కుడుపు: చూ, సాపాటు.

నిఘాతకము, అం: చూ, అదాపితములు: (చూ, వ్యానకరణ బంధములు.)

నిఘాతిక, సం. వి. అ. త్రీ. డాకలి: చూ, పట్టెడ.

నిఘ్నుడు, సం. విణ. లోకువైనవాడు: చూ, పరాధీనుఁడు.

నిచయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సమూహము.

నిచికి, సం. వి. ఈ. త్రీ. రూ-నైచికి. మంచిరూపముగలిగి చాల పాలిచ్చెడియావు: చూ, దేనువు.

నిచితము, సం. విణ. పఱపఁబడినది: చూ, ప్రసారితము. 1. నిచల(ళ)ము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎఱ్ఱగన్నేరు*: చూ, హయమారకము: 2. రూ- (నిచోళము-చోళము) కప్పడు దుప్పటి, పక్కడుప్పటి (అనికొందలు): చూ, వస్త్రము: 3. నీరునబ్బలి*: చూ, ప్రబ్బలి.

నిచోళము, సం. వి. అ. పుం. 1: కోళము-కోషము, ఖడ్గ కోళము, ఖడ్గపిదానకము-ఖడ్గపిదానము. (తె. ప.)—ఒఱ, గనీబు-గనీబు, గవిసెన-గవుసెన-గొసెన: చూ, వస్త్రము: 2: చూ, నిచుల(ళ)ము. 2.

నిచ్చెన, వై. వి. = నిశ్రేణి. తాప. (సం. ప.)—అభిరోహిణి, అరోహణము, నిశ్రేణి.

నిచ్చెనపంజ, ద్వ. వి. దివిటీలకమ్మలమర్చిన నిచ్చెనవంటి సాదనము, కరదీపము: చూ, స్నేహోళము.

నిచ్చెనదివ్వెపంజ, —వై.—

నిచ్చ, వై. అవ్య. రూ-నిచ్చలు, 1. = నిత్య. సదార్థకము. వసు. 2, ఆ. 126: చూ, సతతము. 2; 2. ప్రతిదినము. పంచ. నా. 1, ఆ. 153: చూ, వాసరము: 3. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; వా. 4. తారీబు. ఆం. భా. ప్ర. 90: చూ, రోజు.

నిచ్చమల్లె, వై. వి. = నిత్యమల్లికా. ఎల్లప్పుడును బూచెడు మల్లిక. ఆం. భా. ద్వ. 51: చూ, రూ-నిత్యమల్లె.

నిచ్చయము, వై. వి. = నిశ్చయః. రూ-నిచ్చలము-నిచ్చలు: చూ, సత్యము. 1.

నిచ్చలము, 1. = —వై.—; 2. = నిర్మలము. ఆం. భా. తృ. 15: చూ, సౌచ్ఛ్యము. 2; విణ. 3. = నిశ్చలమ్. కళా. 3, ఆ. 198: చూ, స్థావరము: 4. నిర్దోషము. శకాం. 2, ఆ. 18: చూ, సమీచీనము. 2; 5. నిరంతరము. రాఘ. 2, ఆ. 5: చూ, సరితము. 2.

నిచ్చలు, వై. వి. అవ్య. = నిత్య: చూ, రూ-నిచ్చ. (సదార్థ కము.—పాండు. 2, ఆ. 53.)

నిజము, సం. వి. అ. న. = నిజము. 1. కలతెఱుగు: చూ, సత్యము. 1: 2. సత్యవచనము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, స్వభావము. 2: విణ. 4. నిజమైనది: చూ, సత్యము. 1: 5. యథార్థము: చూ, సత్యము. 1: 6. తవది: చూ, స్వకీయము: 7. శాశ్వతమైనది: చూ, శాశ్వతము.

నిజమోహము, అం: చూ, మోహచతుష్టయము.

నిజాయితీ, వా. విణ. న్యాయమైన.

నిజమరి, ద్వ. విణ. చూ, సత్యవంతుఁడు. 2.

నిజము, వై. వి. విణ. = : చూ, నిజము (కలతెఱుగునకు.— కళా. 1, ఆ. 163: నిజమైనది అనుటకు.—లక్ష్మీ. 4, ఆ. 154; భార. కర్ణ. 3, ఆ. 60.)

నిజోగి, వై. వి. = నియోగి. రూ-నియోగి: చూ, మంత్ర. 1.

విటలము, సం. వి. అ. పుం. న. = నుడురు. నౌసలు. (రూ-

నిటలము-నిటిలము-నిటిలము-నిటిలము; చూ, లలాటము.
నిటలాక్షుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

నిటాకు, వా. విణ. నిలుపున.

నిటాలము, సం. వి. అ. పుం, న: చూ, రూ-నిటలము.

నిటిలము, —పై.—

నిటిలము, సం. వి. అ. పుం, న.—పై.—

నిట్ట, దే. వి. 1. ప్రవాహము. భార. విరా. 2, ఆ 66: చూ, వెల్లు; 2. చోటు. భార. విరా. 1, ఆ. 45: చూ, స్థానము. 1; 3. కంఠము: చూ, స్తంభము. 1; 4. ఎత్తు. పాండు. 3, ఆ. 139: చూ, విక్రమ. 4; 5. ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 6. (రూ-నిట్ర-నిట్రు): చూ, లంకణము; విణ. 7. సక్రి-నది. భాగ. 6, స్కం. 469: ఉన్నమిడిము, నద్దము; 8. సరియైనది. స్వా. 4, ఆ. 73: చూ, సుషమ. 1.

నిట్టనిలుచు, దే. అ. క్రి. సరిగానిలుచు: రూ-నిట్టనిలుచు, నిట్టనిలుచుండు.

నిట్ట: నిలుపు, దే. వి. సరినిలుపు: రూ-నిట్టకనిలుపు.

నిట్ట: నిలుపు, —పై.—

నిట్టగ్రమ్ము, దే. అ. క్రి. 1. నిట్టవొడుచు. లక్ష్మి. 2, ఆ. 50: చూ, విజృంభించు; 2: చూ, పులకరించు.

నిట్టనిలుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నిట్టకనిలుచు. పాండు. 2, ఆ. 55.

నిట్టనిలుచుండు, —పై.—

నిట్టపండు, దే. వి. నిష్కారణము.

నిట్టరాడు, దే. వి. రూ-నిట్రాడు: చూ, తలగుంజ.

నిట్టలము, దే. విణ. రూ-ఇట్టలము. భాగ. 6, స్కం. 319: చూ, హెచ్చు. 1.

నిట్టవొడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, నిట్టగ్రమ్ము.

నిట్టు, దే. వి. 1. రూ-నిట్టు. పస్తు. రా. వి. 2, ఆ. 69: చూ, లంకణము; 2: చూ, విపాస: 3. చూ, వలపు: విణ. 4: చూ, రాత్రి: విణ. 5. రూ-నిట్టు: చూ, కుష్కము. 2.

నిట్టుపాసము, ద్వ. వి. రూ-నిట్టుపాసము, ఉష్కోపవాసము: చూ, లంకణము.

నిట్టూరుచు, ద్వ. అ. క్రి. (నిడుద + ఊరుచు) రూ-నిట్టూరుపు: చూ, వగర్చు.

నిట్టూర్పు, ద్వ. అ. క్రి.—పై.—

నిట్టూరుపు, ద్వ. వి. (నిడుద + ఊరుపు) రూ-నిట్టూర్పు. దీర్ఘ విశ్వాసము: చూ, వాయువు.

నిట్టూర్పు, ద్వ. వి.—పై.—

నిట్ర, దే. వి. రూ-నిట్రము. 1. ఇల్లి: చూ, లంకణము: 2. నిలుపు.

నిట్రము, దే. వి.—పై.—

నిట్రాడు, దే. వి: చూ, నిట్టరాడు.

నిట్రాయి, దే. వి. (నిట్ట + టాయి) పొడవుతాయి: చూ, రాయి.

నిట్రించు, దే. న. క్రి. నిలుపుగానుంచు.

నిట్రిల్లు, దే. అ. క్రి. ఉపవాసముండు.

నిట్రు, దే. వి. విణ: చూ, నిట్టు. 1-5.

నిట్రుపాసము, ద్వ. వి: చూ, రూ-నిట్టుపాసము.

నిడికుడక, ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.

నిడివి, దే. వి (రూ-నిడుద-నిడుపు.) 1. దైర్ఘ్యము: చూ, సోగ. 2: విణ. 2. దీర్ఘము. లక్ష్మి. 3, ఆ. 76: చూ, మూల. 2.

నిడివేలు, దే. వి. నడిమివేలు: చూ, వేలు 2.

నిడు, దే. విణ. వృత్తియందు నిడుదశబ్దమునకు మీడికర్తము లోపింపగా మిగిలినరూపము. “నిడుమోము, నిడువోము” మొ.

నిడుచట్ట. దే. వి: చూ, కుపసము.

నిడుచను, దే. అ. క్రి. (నిడుద + చను) చాగు. భార. అది. 7, ఆ. 175: చూ, పొడవగు.

నిడుద. దే. విణ: చూ, నిడివి. 2.

నిడుదవెన్ను, దే. వి: చూ, సర్పము. అచ్చ. నుం. కాం. 57.

నిడువడు, దే. వి. —పై.—

నిడువడుపాన్పుతేడు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు 1.

నిడుపు, దే. వి. 1: చూ, చాపు. 1. అం. భా. ద్వ. 152: 2. దీర్ఘము: చూ, సోగ. 2: విణ. 3. చూ, నిడివి. 2.

నిడుపుకానె, దే. వి: చూ, అంగదట్టము.

నిడుమునై, ద్వ. వి. (నిడుద + మునై) తుంగ*: చూ, తృణము. 1.

నిడువెండ్రుక, దే. వి. (నిడుద + వెండ్రుక) 1. గగురు: చూ, రోమాంధము; వా. 2. పొడవుగనుండెడు వెండ్రుక.

నిడువెండ్రుకవెల్లు, దే. అ. క్రి: చూ, పులకరించు. భార. భీష్మ. 1, ఆ. 181.

నిడును, వా. వి. బాసిముద్ర. అం. భా. ద్వ. 274: చూ, రోహము. 1.

నిర్ద, వా. వి. దెబ్బ: చూ, హతి.

నితంబము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, పిట్ట: (ప్రీతిమొలకు వెనుకనున్న ప్రదేశము. సురతసమ్మర్దముచేత మిక్కిలి గానిబొందునది); 2. మొల: చూ, శ్రోణిఫలకము; 3. కొండనడుము: చూ, పర్వతము; 4. మూపు: చూ, స్కంధము. 1: 5. దరి: చూ, రోదప్పు: అం. 6: చూ, నృతహస్తములు; 7: చూ, కరణములు.

నితంబిని, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. గొప్పవిలువలుగల ఆడుది: చూ, ప్రి: 2. ఆడుది: చూ, ప్రి.

నితాంతము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. వెల్లు: చూ, హెచ్చు. 1.

నితైమల్లె, వై. వి. = నిత్యమల్లికా*: నిచ్చమల్లె. (సం. వ.)—నిత్యమల్లి-నిత్యమల్లిక.

నిత్య: క్యాణము పచ్చతోరణము, జా. ఎడతెగని కుభములు.

“నిత్యకక్యాణముఁ బచ్చతోరణమై జనులందఱు నుల్లసిల్లఁగన్.” (విణ. 1, ఆ. 84).

నిత్యమల్లి, సం. వి. ఈ. ప్రి. =: చూ, నిచ్చమల్లె*.

నిత్యమల్లిక, సం. వి. అ. ప్రి. =—పై.—

నిత్యము, సం. క్రి. విణ. ఆ. న. = నిచ్యలు. 1. ఎల్లప్పుడు: చూ, సతతము. 2; విణ. 2. ఎడతెగనిది: చూ, సాంద్రము. 2; 3. స్థిరమైనది: చూ, శాశ్వతము.

నిత్యానిత్యవస్తువివేకము, అం: చూ, సాధనచతుష్టయము

నిదర్శనము, సం. వి. ఆ. న. 1. దృష్టాంతము: చూ, పుర్తాంతము. 7; పుం. అం. 2. నిదర్శనాలంకారము. (వాక్యార్థము లకు సామ్యారోపణము.) "దానికి సౌఖ్యత చెడియె యదె పూర్ణేందునకు నిష్కళంకత." చూ, ఆలంకారము. 3

నిదానము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. వెట్టకారు: చూ, మాసవ్యయము: 2. వెచ్చన: చూ, వేడిమి; 3. చెమట: చూ, స్వేదము.

నిదానము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, ఆదికారణము; 2. పెయ్య పలుపు: చూ, సూత్రము. 1; 3. రోగనిర్ణయము: చూ, ఆదానము. 3; వై. వి. (1) = నిర్ధారణ, ఆత్రపడక విచారించుట: (సం. ప.)—నిర్ధారణ.

నిదానించు, వై. ఆ. క్రి: చూ, తాప. 3.

నిదిగ్గము, సం. విణ. (కొలతహెచ్చిన ధన్యాదులు) పెంపఁ బడినది: చూ, వర్ధితము. 1.

నిదిగ్గిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, వాక్కుడ.

నిదిద్యాసము, సం. వి. ఆ. న. మఱిమఱితలచుట.

నిదుర, వై. వి. = నిద్రా. రూ-నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2.

నిదురపోతు, ద్వ. విణ. రూ-నిదురపోతు: చూ, స్వప్నకుడు.

నిదురవోవు, ద్వ. ఆ. క్రి: రూ-నిదురవోవు: చూ, నిద్రించు.

నిదురించు, వై. ఆ. క్రి.—పై.—

నిదేశము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పనుపు చూ, నెలపు: 2 రూ-నిదేశము, చెప్పుట: చూ, శంసనము; 3. దాపు: చూ, సమీపము. 1.

నిదేష్ట, సం. విణ ఆజ్ఞాపించువాడు.

నిద్దిము, వై. విణ. = స్నిగ్ధ. 1. రూ-నిద్ది. నునుపుగఁది: చూ, స్నిగ్ధము. 2; 2. స్నేహముకఁది: చూ, స్నిగ్ధము. 1; 3. డట్టమైనది: చూ, సాంద్రము 2; 4. చిక్కనైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 3.

నిద్దా, వై. విణ. = స్నిగ్ధము: చూ, రూ-నిద్దము. 1.

నిద్దుర, వై. వి. = నిద్రా. చూ, రూ-నిదుర. రాఘ. 4, ఆ. 165.

నిద్దురపోతు, ద్వ. విణ: చూ, రూ-నిదురపోతు.

నిద్దురలేనట్టి పెద్దలు, ద్వ. వి. బి. దేవతలు. వేం, అం. 20: చూ, వేలుపు.

నిద్దురవోవు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నిదురవోవు.

నిద్ర, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. = నిదుర: చూ, స్వప్నము. 2; అం. 2. (అమృతముకన్నయ స్వప్నమునునైనది నియావ రోకనంబు లభించునేమోయని నిద్రగోరి నేలకంబుంబు మూయుచుండెను): చూ, సంహరిభావములు; 3: చూ, శబ్ద కాలములు.

నిద్రపోవు, మి. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నిదురవోవు.

నిద్రాణుడు, సం. విణ: చూ, నిదురపోవు.

నిద్రాబు, సం. విణ. ఉ: చూ, నిదురపోతు.

నిద్రించు, పం. ఆ. క్రి: నిద్రలు-నిద్రలు. (తె. ప.)—కునికి పను, కునుకు, కూరుకు, తూగు, నిదురించు, నిదురవోవు. నిదురవోవు, నిద్రపోవు.

నిద్రలు, —పై.—

నిద్రలు, —పై.—

నిదనము, సం. వి. ఆ. న. 1. కొలము: చూ, వంగడము; పుం, న. 2. చాపు: చూ, మరణము; 3. చేటు: చూ, రుత్త.

నిదానము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఉంచుట: చూ, పెట్టుకోలు; 2. పాతలు: చూ, లిబ్బి. 2.

నిధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, లిబ్బి. 2; అం. 2: చూ, సంతానములు.

నిధినామము, సం. వి. ఆ. పుం. కుదేరుడు: చూ, శ్రీదురు.

నిధు, అం. మహాపద్మము, పద్మము, మకరము, శంఖము, కచ్చపము, ముకుందము, కుందము, నీలము, వరము. (9).

నిధునిము, సం. వి. ఆ. న. 1. కలయిక: చూ, సంయోగము; 2. వడకు: చూ, వేపధువు.

నిధ్యానము, సం. వి. ఆ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము.

ని, దే. ద్ర.దార్ధకము: చూ, రూ-ను. ఆం, టా. తృ. 67.

నినదము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నినదము. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

నినాదము, —పై.—

నినుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-నిను. స్వా. 1, ఆ. 78.

నినుపారు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నినుపారు.

నినుపు, దే. వి: చూ, రూ-నినుపు.

నిన్న, దే. వి. (నిను + నాడు) గతదినము. (సం. ప.)—అధరేద్యువు.

నిపతము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిపాతము. 1. చదువుట: చూ, పఠనము; వా. 2: చూ, హెచ్చరిక.

నిపతించు, సం. న. క్రి. రూ-నిపాతించు. చూ, వడఁద్రోయు.

నిపము, సం. వి. ఆ. పుం. కలశము: చూ, బాండము. 3.

నిపాతము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-నిపాతము. 1—2.

నిపాతనము, సం. వి. ఆ. న: చూ, నియాతనము.

నిపాతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పనుట: చూ, పఠనము; 2. వ్యాకరణమునందు సాధారణవిధికి సంబంధింపక విధింపఁబడినశబ్దము; 3: చూ, అవ్యయము. 4.

నిపాతించు, పం. న. క్రి: చూ, రూ-నిపాతించు.

నిపానము, సం. వి. ఆ. న. వీళ్ళగాఁది: చూ, లట్టు. 1.

నివీడికము, అం: చూ, ఉత్తానరణవింధములు.

నిపుణుడు, సం. విణ: చూ, నమర్థుడు.

నిప్పచ్చ, ద్వ. వి. (నిరు + పచ్చ) రూ-నిప్పచ్చరము. 1: చూ, బీదతనము; 2. నామ: చూ, రుత్త.

నిప్పచ్చరము, వై. వి. 1: చూ, రూ-నిప్పచ్చ. 1; 2: చూ, రూ-నిప్పచ్చ. 2: విణ 3. ఉత్తది: చూ, కూన్యము. 1.

నిప్పటి, దే. వి: చూ, బిక్ష్యము.

విష్వట్టు, దే. వి. చూ, నిష్వట్టి.
 విష్వస్తు, దే. వి. (విష్టు + పస్తు.): చూ, లంకణము.
 విష్వు, దే. వి. రూ-నిష్వుక. 1. అగిని: చూ, వహ్ని. 1:
 2. విష్వుకణము. భార. భీష్మ. 4, ఆ. 349: చూ, వహ్ని. 1.
 నిష్వుడింది, దే. వి. 1: చూ, వెన్నెలపులుగు: వా.
 2: విష్వుకోడి.
 విష్వుక, దే. వి. చూ, రూ-ష్వు.
 విష్వుకలు, దే. వి. బ. రూ-నిష్వులు. స్ఫులింగములు, చూ,
 వహ్ని.
 నిష్వుకోడి, వా. వి. నిష్వుడింది 2.
 నిష్వులను మ్రింగుపులుగు, దే. వి: చూ, నిష్వుడింది. 1.
 నిష్వులగుంపు. వా. వి: చూ, వహ్ని. 1.
 నిష్వులు, దే. వి. బ: చూ, రూ-ష్వుకలు.
 నిష్వువన్నె గుత్తులకానుగు, ద్వ. వి: చూ, శాదప్పుము 1.*.
 నిబంధనము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1:
 2. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 3. తంతులుగట్టెడి బిరడ:
 చూ, బిరడ: 4. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 5. కట్టు
 పాలు: చూ, సమ్మే: విణ. 6. కూర్చుంటినది: చూ,
 సంయోజితము.
 నిబంధము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మ. మూత్రబంధము;
 2: చూ, నిబంధనము 2; 3. వర్షాశనము మొదలైనది.
 నిబంధించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, బంధించు: 2: చూ, వారించు.
 నిబద్ధి, వై. విణ. = నిబద్ధ. (రూ-నిబ్ధి-నిబ్ధి): చూ,
 స. ము. 1.
 నిబద్ధించు, వై. స. క్రి. నిజపతన రూ-నిబద్ధించు.
 నిబద్ధించు, --వై.--
 నిబద్ధమగు, వి. ఆ. క్రి: చూ, స. ధించు.
 నిబద్ధము, సం. విణ. 1. బంధింపఁబడినది: చూ, నితము. 4;
 2. అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుదము. 1.
 నిబర్హణము, సం. వి. ఆ. న. చంపట: చూ, వరము.
 నిబర్హితము, సం. విణ. చంపఁబడినది: చూ, ప్రోక్షితము. 2.
 నిబిడము, సం. విణ. దట్టమైనది: చూ, సాంద్రము. 2.
 నిబిడికరించు, సం. స. క్రి. దట్టముచేయు.
 నిబిడికృతము, సం. విణ. దట్టముగాఁజేయఁబడినది: చూ,
 సాంద్రము. 2.
 నిబిరీసము, సం. విణ: చూ, నిబిడము.
 నిబోధనము, సం. వి. ఆ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము.
 నిబ్బది, వై. వి. = నిబద్ధ: చూ, రూ-నిబద్ధి.
 నిబ్బర్తి, --వై.--
 నిబ్బరము, వై. వి. 1. అతిశయము: చూ, హేరాశము. : 2;
 2. అశ్వగతివిశేషము: చూ, హయము: క్రి. విణ. 3. అత్యంత
 తము: చూ, హేచ్చు. 1; విణ. 4. = నిర్బరము. తిన్నెన:
 చూ, హృదయము: వా. వి. 5. బెదురులేమి.
 నిబ్బరించు, వై. ఆ. క్రి. 1: చూ, ముమ్మరించు: 2: చూ,
 నిదానించు.
 నిబ్బరికము, దే. వి. దయ. సా. 2, ఆ. 216: చూ, ప్రేమము.

నిబ్బరికించు, వై. ఆ. క్రి. 1: చూ, ముమ్మరించు: దే. ఆ. క్రి.
 2: చూ, దయ సేయు.
 నిధము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = నెపము: చూ, వ్యాజము. 1;
 విణ. 2. సమానము: చూ, ఉపమ. 4.
 నిభాయించు, వా. క్రి. కాకు.
 నిభుగ్గుము, అం: చూ, వక్షక్రియలు.
 నిభృతము, సం. విణ. ప్రశ్నతము, శిక్షింపఁబడినది: చూ,
 వివీతము.
 నిమంత్రము, సం. వి. ఆ. న. శ్రాద్ధభోజనాదులయందు
 తగిన వారిని నియమించుట.
 నిమంత్రించు, సం. స. క్రి. శ్రాద్ధభోజనాదులయందు తగిన
 వారిని నియమించు: చూ, నిలుచు.
 నిమంత్రితుఁడు, సం. విణ. నిమంత్రింపఁబడినవాఁడు.
 నిమజ్జనము, సం. వి. ఆ. న. మజ్జనము: చూ, స్నానము. 1.
 నిమటాయి, దే. వి. ఒకరకముతీగి*: చూ, వృక్షము.
 నిమయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వినిమయము.
 నిమాజ్, వా. వి. ప్రార్థన: రూ-నమాజ్.
 నిమితకాఁడు, ద్వ. వి. బరువుమోసెడి పనివాఁడు: చూ, భార
 వాహకుఁడు.
 నిమితకాండ్రు, ద్వ. వి. బాణకాండీవిజనము.
 నిమితము, వై. వి. 2: చూ, బైసి: విణ. 2. =: చూ, నియ
 మితము. 1.
 నిమిత్తము, సం. వి. ఆ. న. 1. కారణము: చూ, హేతువు. 1;
 2: చూ, శకునము. 1; 3. గుఱి: చూ, లక్ష్యము. 1; 4.
 గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1.
 నిమిత్తాధావే నై మిత్తికస్యాప్యధావ: న్యా. చేయువాఁడు లేక
 పోయినచో చేయబడినది పనికూడినందుడు. అట్లే ఈశ్వరుఁడు
 లే: పోయినచో జగముకూడ నుండదు.
 నిమిషవి, వా. పౌరుషబిరుదమునొందినఇంటిపేరుగాగలవాఁడు.
 నిమిషము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-నిమేషము. = నిముసము
 (60 సె: సుంకము).
 నిమీలనము, సం. వి. ఆ. న. 1. కనుమూయుట: 2. చావు:
 చూ, సావు.
 నిమీలితము, అం: చూ, దృష్టిక్రియలు.
 నిమకళా, దే. వి. (ముము + కళము) 1. తెలుచేసిన
 కళమునందలి యడుగు భాగము: చూ, స్త్రుబకిరి:
 2. కొఱత: చూ, వెలితి. 2.
 నిముకు, దే. స. క్రి. ప్రస్థాపానముచేయు: చూ, త్రాగు.
 నిమురు, దే. స. క్రి. 1. ఆకర్షించు. అం, భా. తృ. 132: చూ,
 రెమ్ము. 2: 2 ప్రేమచే శరీరము ఆల్లనతడవు: రూ-నిపురు.
 తడవు-తడము, దువ్వు. (సం. ప.)—అభిమర్శించు.
 నిమురుట, దే. వి. అభిమర్శనము.
 నిముసము, వై. వి. =: చూ, నిమిషము.
 నిమేయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నిమయము.
 నిమేషము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = నిముసము: చూ, రూ-
 నిమిషము: అం. 2: చూ, పుటక్రియలు: 3. చూ, కాల
 ప్రాణము.

విమ్మగ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఏఱు: చూ, నది.

విమ్మము, సం. విణ: చూ, లోతు. 2. = (చూ, భూమి. 1.)

విమ్మ, దే. వి. (సం. ప) — 1. అగ్ని, ఐరావతము, కరుణము, కాకభలము, జీద్రాంబువనన-జీద్రామ్లసనన, గంభీ, గంభీరము, గిలము, జంబీరము - జంబీరము - జంభీరము, జంభము, జంభలము, జలేంద్రము, డహంపు, తమాలము, దంతశతము దంతహర్షణము; తద్వి. — అడవివిమ్మకు. — అడవివిమ్మ. (సం. ప.) — వనజంభీరము.

విమ్మళము, వై. విణ. = నిర్మల. 1. నిశ్చింత: చూ, మునుది; 2: చూ, శాంతము. 1: 3: చూ, స్వస్థము.

విమ్మలి, వై. వి. = : చూ, నిమ్మళము. 2.

విమ్మలించు, వై. ఆ. క్రి. 1. నిశ్చింతమగు: 2: చూ, సేదదేరు. నియంత, సం. వి. ఋ. పుం. (రూ-నియంత్రుడు-యంత్రుడు.)

1. తేరునడపువాడు: చూ, సారథి: విణ. 2. నడపువాడు: చూ, సారథి.

నియంత్రుడు, సం. విణ. 1. అడ్డగింపదగినవాడు: 2. ఆజ్ఞాపింపదగినవాడు.

నియంత్రణ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అడ్డగింత: చూ, వారణము. 1.

నియంత్రితము, సం. విణ. అడ్డగింపబడినది: చూ, రుద్దము. 1.

నియతము, సం. విణ. 1. = నితకము. నియతి. నియమము గలది: 2. నిత్యమైనది: చూ, కాశ్యపము.

నియతక్రావ్యము, అం. (క్రావ్యములు 2 లో నొకటి) (స్వగతము) (దరినున్నవారికి విసేబడుట అని కొందఱు): చూ, క్రావ్యము. (క్రావ్యము. — సర్వక్రావ్యము, నియతక్రావ్యము.)

నియతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. నియమము: చూ, సత్యము. 1: 2: చూ, సంపత్తి.

నియమనము, సం. వి. ఆ. న. నియమించుట: చూ, సత్యము. 1.

నియమము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ. నియమము = సేమము.

1. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1: 2. కట్టు: చూ, బంధము.

1: 3. పనుపు: చూ, వెలపు: 4. పట్టుల: చూ, స్పర్శ.

4: 5. శరీరముకంటె భిన్నములైన మృజ్జలాదులు సాధనముగా గలిగి నిత్యము సేయవలయునను నిర్బంధములేని

శౌచతపస్సాన్విత్యాయ దేవతానుస్కారము: చూ, హాణి

గలు: 6: చూ, బైసి: 7: చూ, సమ్మతి. 1: 8. శాస్త్రముచే నియమింపబడినది. పుణ్యకము: చూ, వ్రతము:

అం. 9: చూ, యోగాంగములు: (చూ, అంగము. 9.)

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియమములు, అం. 1. తపము, సంతోషము, అస్తికత్వము, దానము, భగవదర్చన, వేదాంతశ్రవణము, జ్ఞా, మతి, జపము, వ్రతము, (10): 2. వితాన, విలోమ, ప్యుత్పన్న. అస్తిత్వ, మధ్యమాన, బహుపద, ఉత్క్రమ, శేషఫలవియమాదులు గలవు. 3. శౌచము, సంతోషము, తపస్సు, సాన్విత్యము, ఈశ్వరప్రణీధానము (5).

నియా నము, సం. వి. ఆ. న. దిగద్రొబ్బుట: చూ. నిపాతనము.

అవనాయము. (తె.వ.) — పడద్రోయుట.

నియామకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, తందెలు: విణ.

2. నియమించువాడు.

నియామము, సం. వి. ఆ. పుం. = సేమము: చూ, రూ. నియమము. 1.

నియామకుడు, సం. విణ. వినియోగింపబడినవాడు, అనుజ్ఞాతుడు, ఆజ్ఞాతుడు.

నియంతము, సం. వి. ఆ. న. లక్ష: చూ, సంఖ్య. 1.

నియంతము, సం. వి. ఆ. న. బాహుయంతము: చూ, యంతము.

నియోక్తవ్యము, సం. విణ. వినియోగింపదగినది: చూ, ప్రతిసరము. 9.

నియోగద్రాహ్మణులు, అం. అంధ్రులలో నొకతెగవారు. వీరిలో

అలువేరి నియోగులనియు, ప్రాజ్ఞాటి నియోగులనియు,

నందవరీకులనియు భేదములు గలవు. కొందఱు క్రిష్ణయజు

ర్వేదీయులు అపస్తంబసూత్రులు, కొందఱు ఋగ్వేదులు

అశ్వలాయనసూత్రులు, కొందఱు శుక్లయజుర్వేదులు కాత్యాయని

సూత్రులునైయున్నారు. ఉద్విషంధులు చక్రాం

కనిపరు లొక కొందఱును, త్రిపుండ్రులు లొక కొందఱును,

మీసముంచువా లొక కొందఱును నైయున్నారు. లొకక

వృత్తయ దతిసమర్థులై గ్రామకరణములుగను లేఖకులగు

ఉన్నారు: చూ, ద్రాహ్మణులు. (పంజీరుడు) (నిజోగి).

నియోగము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నియమము. 3.

నియోగి, సం. విణ. = : చూ, నిజోగి

నియోగించు, సం. న. క్రి. చూ, నియమించు.

నియోగ్యుడు, సం. విణ. నియోగింపదగినవాడు.

నియోజనము, సం. వి. ఆ. న. ఆజ్ఞాపనము: చూ, నెలపు

నియోజ్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం. పసివాడు. చూ, సేవకుడు.

నియోధ, సం. వి. ఋ. పుం. బాహుయంతముచేయువాడు

నియోగి, వై. వి. 1. = చూ, నియోగి: 2. నియోగికాఖకుఁ

జెందిన ద్రాహ్మణుడు: చూ, లేఖకుడు.

నిర్, సం. ఉప. (౧) నిర్దగము. = ఇచట “నిర్” అనునది

నిర్దత్తకము, (౨) నిర్జీము = ఇచట ధాత్వర్థమును నిశ్చ

యము అను నర్థమునకు మార్చినది: (౩) నిర్దయుడు =

ఇచట దయాశబ్దముతో సమనించి అభివార్థములయైనది:

(౪) నిర్దేశితము = ఇచట నిర్దత్తకమైనది: (౫) నిర్దేశము =

ఇచట ధాత్వర్థమును నిర్దయమును నర్థమునకు మార్చినది.

మొ.

నిరంకుశ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. జబిలిక: చూ, హ్రస్వగవేధుక.

నిరంకుశము, సం. విణ. అడ్డములేనిది: చూ, నిర్దగము.

నిరంజన, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పున్నమ.

నిరంజనము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. యజ్ఞమునకుఁ దగిన చిత్ర

వర్ణహరిణము: చూ, హరిణము 1: విణ. 2. కాటుక లేనిది:

3. దోషములేనిది: చూ, సమీచీనము. 2.

నిరంతరము, సం. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2:

2: చూ, సతతము. 2.

నిరంతరము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిరకు, వా. వి: చూ, రూ - నిరుకు.

నిరక్షరేఖ, పా. భూమధ్యరేఖ.

నిరతము, సం. విణ మిక్కిలి ఆసక్తికొన్నది: చూ, రోల, 3.

నిరతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. మిక్కిలి ఆసక్తి: చూ, వాంఛ.

నిరత్యయము, సం. విణ. నాశనములేనిది: చూ, కాశ్వతము.

నిరపరాధుడు, సం. విణ: చూ, అనపరాధి.

నిరపాయము, సం. విణ. అపాయములేనిది.

నిరపేక్షము, సం. విణ. అపేక్షలేనిది: నిరాశము. నిస్పృహము.

నిరయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నరకము.

నిరర్గళము, సం. విణ. = నిరుకళము, అడ్డములేనిది: చూ, విశృంఖలము.

నిరర్గళుడు, సం. విణ. అనర్గళుడు, అనివారణుడు, అబాధకుడు.

నిరర్థకము, సం. విణ. 1. ప్రయోజనములేనిది: చూ, వ్యర్థము; అం. 2. కావ్యదోషములలో నొకటి. పాదపూరణమునకై ప్రయోగించిన పదము, ఉదా.—“తలఁపగ వెలయుచు లలి నుజ్జ్వలమగు నీతనివిలాససౌష్ఠవ మనఁగఁ” (విలాసమను పదముమాత్ర మిచట నావశ్యకము. తలఁపగఁ, వెల యుచుఁ, లలిఁ అను శబ్దములు నిరర్థకములు.): చూ, కావ్యదోషములు, పదదోషములు.

నిరర్థకములు, అం. శీలములేని యాడుది, కన్నులులేనిప్రాణి, కర్మహీనుడగు విప్రుడు, ఆపులేనియిల్లు, శాంతములేని చదువు, నీళ్లులేనియేలు, పురుషుడులేనిస్త్రీ. (7)

నిరలంకృతి, అం. (గుణములు చెప్పటతో కూర్చున్నది. ఉదా—“ఁ హుయుచుఁడు రాజు”.): చూ, వాక్యగతదోషములు.

నిరవగ్రహుడు, సం. విణ: చూ, స్వతంత్రుడు.

నిరవధికము, వం. విణ: చూ, నిరర్గళము.

నిరసనము, సం. వి. అ. న. 1. (రూ-నిరాసనము-నిరాసము): చూ, వహేలనము; 2: చూ, బెదిరింపు; 3: చూ, వధము; 4. ఉమియుట: చూ, నిష్ఠివనము.

నిరసించు, సం. స. క్రి. 1. తిరస్కరించు: చూ, భంగించు; 2: చూ, విసర్జించు.

నిరస్తపాదపేదేశే ఏరందో2వి ద్రుమాయతే, న్యా. చెట్టులేని చోట నాముదపుచెట్టే మహావృక్షము.

నిరస్తము, సం. విణ. 1. తర్వితముగా చెప్పబడినది (మాట): చూ, శబ్దము. 2; 2. తిరస్కరింపబడినది: చూ, వహేల నము; 3. వెడలఁగ్రక్కబడినది: చూ, వాంతము. 2; 4. న్యాయముచే త్రోయబడినది; 5. ప్రయోగింపబడినది (బాణము): చూ, ప్రయుక్తము.

నిరాకరణము, సం. వి. అ. న. ఈసడింపు: చూ, వహేలనము.

నిరాకరించు, సం. స. క్రి: చూ, నిషేధించు.

నిరాకరిష్టువు, సం. విణ. ఉ. తిరస్కరించువాడు: క్షీపువు. (తె. వ.)—త్రోపరి, త్రోయువాడు.

నిరాకారము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నిరాకరణము; 2: చూ, వ్యోమము. 1.

నిరాకారుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1;

2: చూ, శివుడు; 3: చూ, హంసుడు; విణ. 4: చూ,

నిరాకృతి. 2.

నిరాకృతము, సం. విణ: చూ, నిరస్తము. 4.

నిరాకృతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1: చూ, నిరసనము. 1; విణ.

2. రూపములేనివాడు: నిరాకారుడు; 3: చూ, అస్వా ద్యాయుడు.

నిరాఘాటము, సం. విణ. 1. కొలఁదిలేనిది; 2: చూ, నిర వధికము.

నిరాతంకము, సం. విణ. 1: చూ, నిర్భయము; 2: చూ, నిరా మయము. 2.

నిరాధారము, పా: చూ, దిక్కుమాలినతనము.

నిరాపనింద, మి. వా. వి. అవదూఱు. పా. 3, ఆ. 51: చూ, సెగింపు.

నిరాబారి, వై. వి. = నిరాహారి, ఉపవసించి తపముచేయువాడు: చూ, సన్న్యాసి. 1.

నిరామయము, సం. వి. అ. పుం. 1. రోగములేమి; విణ. 2. రోగములేనిది: చూ, వార్తము.

నిరామయుడు, సం. విణ. రోగములేనివాడు: చూ, వార్తుడు.

నిరాయాసము, సం. విణ. ఆయాసములేనిది: చూ, మైమై. 2.

నిరాశము, సం. విణ: చూ, నిరపేక్షము.

నిరాసకము, సం. విణ. నిరసించునది: చూ, వహేలనము.

నిరాసనము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-నిరసనము. 1.

నిరాసము, సం. వి. అ. న.—వై.—

నిరాహారి, సం. వి. ఇ. పుం =: చూ, నిరాబారి.

నిరీక్షణము, సం. వి. అ. న. చూపు: చూ, వీక్షణము.

నిరీక్షితే కేశివనం ప్రవిశ్య క్రమేలక: కంటకజాలమేవ, న్యా. లొట్టిపిట్ట శృంగారవనమును బ్రవేశించి ముండ్లనే వెదకును.

నిరీక్షించు, సం. స. క్రి. చూచు: చూ, వీక్షించు.

నిరీక్షితము, సం. విణ. చూడబడినది: చూ, వీక్షితము.

నిరీశ(ష)ము, సం. వి. అ. న: చూ, లాంగలము.

నిరు, వై. అవ్య. గతార్థము. “నిరుడు, నిన్న, నిప్పచ్చ” మొ. నిరుకడము, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నిరుకళము, వై. విణ. =: చూ, నిరర్గళము. పాండు, 2, అ. 229.

నిరుకు, దే. వి. రూ-నిరుకు. 1. నిర్ణయము: చూ, సత్యము. 1; 2. నిర్ణయముచేసినవెల: చూ, పణము. 6.

నిరుక్తము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదాంగములు: చూ, అంగము. (7); విణ. 2. చెప్పబడినది: చూ, శబ్దము. 2.

నిరుక్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. అర్థనిర్వచనము: అం. 2. ఒకా నొక అర్థాలంకారము. (నామసంబంధముచే ననార్థకల్ప నము. ఉదా.—“నీచరిత్రములచేతనే నీవు దోషాకరుడవు”: చూ, అలంకారము. 3.

నిరుడిమావియావు, దే. వి. ఒకతూరి యీనినయావు, గృప్తి: చూ; సౌరభేయి. (దేనువు.)

నిరుడు, దే. వి. (నిరు + ఏడు) కడచినసంవత్సరము: చూ, సంవత్సరములు.

నిరుత్తరము, అం: చూ, తంత్రములు.

నిరుద్ధము, సం. విణ. నిరోధింపబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

నిరుపద్రవము, సం. విణ: చూ, అరము. 7.

నిరుపమము, సం. విణ. ఉపమలేనిది.
 నిరుపయోగము. సం. విణ: చూ, వ్యర్థము.
 నిరూఢము, సం. విణ. ప్రసిద్ధి కెక్కినది: చూ, రూఢము. 2.
 నిరూఢి. సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, ప్రసిద్ధి. 1; 2: చూ, నియమము.
 నిరూపణము, సం. వి. అ. న. 1. అరయిక: చూ, వెదకుడు; 2. చూపు: చూ, వీక్షణము; 3: చూ, రుజువు.
 నిరూపించు, సం. స. క్రి. నిరూపణముచేయు. నిర్ధరించు.
 నిరూపితము, సం. విణ. నిరూపింపఁబడినది
 నిరూప్యము, సం. విణ. నిరూపింపఁదగినది.
 నిరూహము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముగిసినవాక్యము: చూ, శబ్దము. 2; విణ. 2. ఊహలేనిది; 3. నిశ్చయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3.
 నిర్మతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. అలక్ష్మి: చూ, పెద్దమ్మ; పుం. 2. (రూ-నైర్మతి-నైర్మతుడు): చూ, సోఁకులతేడు: 3. దినముయొక్క 12 వ భాగము: చూ, దినభాగములు; అం. 4: చూ, దిగధిపతులు.
 నిర్మతిమూల, మి. వి: చూ, రూ-నైర్మతిమూల.
 నిరేఖత, అం: చూ, నఖక్షతములు.
 నిరోగి, సం. విణ. చూ. పటువు. 4.
 నిరోధము, సం. విణ: చూ, నిరోధము. 1.
 నిరోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డు: చూ, వారణము. 1; 2. చేటు: చూ, రుత్త.
 నిరోధించు, సం. ప. క్రి: చూ, వారించు.
 నిరోష్ఠ్యము, అం. 1. శబ్దాలంకారములలో నొకటి (ప, ప, బ, భ, మ, వ, యను నక్షరములు లేకుండఁగ నుండునది); 2. (శబ్దాలంకారములు.)
 నిర్గతము, సం. విణ. వెడలఁబడినది: చూ, వాంతము. 2.
 నిర్గతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, వెడలఁబాటు.
 నిర్గమనము, సం. వి. అ. న.—పై.—
 నిర్గమము, సం. వి. అ. పుం.—పై:—
 నిర్గమించు, పం. అ. క్రి. వెడలఁబడు: చూ, వెళ్లు. 3.
 నిర్గళనము, సం. వి. అ. న. వెలికిజారుట.
 నిర్గళితము, సం. విణ. వెలికిజారినది: చూ, వాంతము. 2.
 నిర్గుండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, వావిలి*; 2. నల్లవావిలి*: చూ, వావిలి.
 నిర్గుండిచ్ఛయము, అం. నల్లవావిలి, తెల్లవావిలి*. 2.
 నిర్గుణుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. భగవంతుడు: చూ, వేలుపు; విణ. 2. గుణరహితుడు.
 నిర్గృంథనము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, వధము.
 నిర్గృంథుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. దినమొలవాడు: చూ, బిత్తిలి; 2: చూ, బీడవాడు; 3: చూ, మూర్ఖుడు.
 నిర్గుటము, సం. వి. అ. న. బహుజనసమర్థముగల అంగడి, అంగడివీధి (అని కొందఱు): చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. మటములేనిది.
 నిర్హితము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విడుగు; 2. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1.

నిర్హితాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. మేఘాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
 నిర్వృణుడు, సం. విణ: చూ, నిర్వయుడు.
 నిర్దోషము, సం. వి. అ. పుం. ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
 నిర్వనత్వము, సం. వి. అ. న: చూ, దారిలేమి. (వాడుక).
 నిర్వనము, సం. విణ. జనములేనిది.
 నిర్జర, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, సోమవల్లి*: 2. మురము, అందుగు*: చూ, సల్లకి.
 నిర్వరుడు, సం. వి. అ. పుం. దేవత: చూ, వేలుపు; విణ. 2. ముదిమిలేనివాడు.
 నిర్వలభూమి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. నీరులేనినేల: చూ, భూమి. 1.
 నిర్వించు, సం. స. క్రి: చూ, విజయమునొందు.
 నిర్వీతుడు, సం. విణ. గెలువఁబడినవాడు.
 నిర్వీవుడు, సం. విణ. జీవములేనివాడు.
 నిర్వరము, సం. వి. అ. పుం. నెలయేలు: చూ, నది.
 నిర్వరిణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. యేలు: చూ, నది; 2. ఒకానొక నది: చూ, నది.
 నిర్వయము, సం. వి. అ. పుం. ఏర్పాటు: చూ, సత్యము. 1.
 నిర్వయించు, సం. స. క్రి. ఏర్పాటుచేయు: చూ, సృజించు.
 నిర్వయింపఁబడు, మి. అ. క్రి: చూ, ఏలుపడు. 2.
 నిర్ణాయకుడు, సం. విణ. నిర్ణయముచేయువాడు; నిర్ణేత.
 నిర్ణీక్తము, సం. విణ: చూ, శోధితము.
 నిర్ణీతము, సం. విణ. నిర్ణయింపఁబడినది: చూ, స్థితము. 3.
 నిర్ణేజకుడు, సం. వి. అ. పుం. చాకలవాడు: చూ, రజకుడు.
 నిర్ణేత, సం. విణ: చూ, నిర్ణాయకుడు.
 నిర్ణేయము, సం. విణ. నిర్ణయముచేయఁదగినది.
 నిర్ణంత్యము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.
 నిర్ణగ్ధము, సం. విణ. చక్కఁగా కాలినది: చూ, ప్రజ్వలితము.
 నిర్ణయుడు, సం. విణ. దయలేనివాడు: అదయుడు, క్రూరుడు, ధమనుడు, నిర్వృణుడు.
 నిర్ణళనము, సం. వి. అ. న. చక్కఁగా భేదించుట.
 నిర్ణళితము, సం. విణ. చక్కఁగా భేదింపఁబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.
 నిర్ణహనము, సం. వి. అ. న. చక్కఁగా కాలుట.
 నిర్ణహించు, సం. స. క్రి. చక్కఁగా కాలుచు.
 నిర్ణారణము, సం. వి. అ. న. చక్కఁగా చీల్చుట.
 నిర్ణారితము, సం. విణ. చక్కఁగా చీల్చఁబడినది: చూ, నిర్ణళితము.
 నిర్నిష్ఠము, సం. విణ. నిర్దేశింపఁబడినది.
 నిర్దేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆజ్ఞ: చూ, నెలపు; 2. చెప్పుట: చూ, శంసనము; 3: చూ, సమీపము. 1.
 నిర్దేశించు, సం. అ. క్రి. 1. ఆజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు; 2. నిర్దేశముచేయు: చూ, అచ్చుపఱ(ఱు)చు. 3.
 నిర్దేశ్యము, సం. విణ. నిర్దేశింపఁదగినది.
 నిర్దేష్ట, సం. విణ. నిర్దేశించువాడు.
 నిర్దోషము, సం. విణ. దోషములేనిది: చూ, సమీచీనము. 2.

నిర్దేశపురుష శృష్టసమానః న్యా. ధనములేని పురుషుడు
గణికపరకతో సమానుడు.

నిర్దనుడు. సం. విణ : చూ, చేబోడి.

నిర్దరించు, సం. స. క్రి. నిర్దారణచేయు చూ, నిరూపించు.

నిర్దారణ, సం. వి. ఆ. త్రి = : చూ, నిదానము. (1).

నిర్దారణము, సం. వి. ఆ. న. నిశ్చయము : చూ, సత్యము. 1.

నిర్దారణీయము, సం. విణ నిర్దరింపఁబడినది: నిర్దార్యము.

నిర్దారితము, సం. విణ. నిర్దరింపఁబడినది.

నిర్దార్యము, సం. విణ: చూ, నిర్దారణీయము.

నిర్దాడ్యుడు, సం. విణ. ఆవత్సంపదలయం దొక్కతీరున
నుండెడి దైర్యముతో పూనిన పనిని విడువక చేయువాడు.

నిర్దూతము, సం. విణ. విడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

నిర్నిద్రము, సం. విణ. 1. నిద్రలేనిది; 2. జాగరూకతకలది.

నిర్బధము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. బలాత్కారము : చూ,
బలవంతము; 2. కదలఁపఁదలఁగూడనికట్టు : చూ, బంధము.
1.

నిర్బంధించు, సం. స. క్రి. చూ, సంధించు

నిర్బయము, సం. విణ. భయములేనిది : అఘోరము, అభ
యము, నిరాశక్తము.

నిర్భయుడు, సం. విణ : అకుతోభయుడు, అభయుడు,
అభీకుడు.

నిర్భరము, సం. క్రి. విణ. ఆ. న. 1. పెల్లు : చూ, హెచ్చు.
1; విణ. 2 = నిర్భరము. తిన్నన : చూ, హృద్యము.

నిర్భర్తనము, సం. వి. ఆ. న. 1: ఆదలుపు, ఆదల్పు, దట్టన
దట్టన. (సం. ప.)—తర్జనము; 2 : చూ, లక్క.

నిర్భర్తించు, సం. స. క్రి : చూ, బెదరించు.

నిర్భర్తీతుడు, సం. విణ. చూ, బీదవాడు.

నిర్భిన్నము, సం. విణ : చూ, నిర్దళితము.

నిర్భేగించు, సం. స. క్రి : చూ, విదారించు.

నిర్మదము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మదిముడిగిన యేనుగు :
ఉద్వాంతము : చూ, హస్తీ: విణ. 2. మదములేనిది.

నిర్మర్యాద. అం: చూ, ప్రచారములు.

నిర్మలము, సం. వి. ఆ. న. = నిచ్చలము. ఆకళంకము.
నిర్మాల్యము : చూ, శుద్ధము. 3; 2. ఆశ్రకము, చూ,
శుద్ధము. 1; విణ. 3. మయిలకానిది; అచ్ఛీతము.

నిర్మాణము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, నిర్మితి; 2 : చూ,
యోగ్యత; 3. సారము : చూ, సత్యము. 1.

నిర్మాత, సం. విణ. నిర్మించువాడు : నిర్మాయి.

నిర్మాయి, సం. విణ : చూ, నిర్మాత.

నిర్మాల్యము, సం. విణ. ధరించి తీసివేసినది: చూ, నిర్మలము.
1.

నిర్మించు, సం. స. క్రి : చూ, సృజించు.

నిర్మిము, సం. విణ. నిర్మింపఁబడినది : చూ, వ్యాపారము. 1.

నిర్మితి, సం. వి. ఇ. త్రి. నిర్మించుట : నిర్మాణము.

నిర్మిమీష, సం. వి. ఆ. త్రి. నిర్మింపనిచ్చ : చూ, వాంఛ.

నిర్ముక్తము, సం. వి. ఆ. పుం. కుబుసము విడిచినపాము :
చూ, సర్పము.

నిర్ముక్తుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. సంగము విడిచినసన్నాసి :
చూ, సన్నాసి: విణ. 2. సంగమువిడిచినవాడు.

నిర్మూర్ధన్యము, అం : చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్మూలము, సం. విణ. వేరులేనిది.

నిర్మూలించు, సం. స. క్రి. 1. వేరులేనిదిగాఁజేయు, 2. నాశము
చేయు.

నిర్మూషకము, అం : చూ, శబ్దాలంకారములు.

నిర్మృష్టము, సం. విణ. తుడవఁబడినది.

నిర్మోకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాముకుబుసము : చూ,
వీరము. 3; 2. కుబుసము : చూ, వత్తము; 3. విడుపు :
చూ, విమోచనము; 4. ఆకాశము : చూ, వ్యోమము. 1.

నిర్మ్యంత్రణము, సం. విణ : చూ, నిరర్గళము.

నిర్మ్యంత్రితము, సం. విణ. అడ్డములేనిదిగాఁ జేయఁబడినది.

నిర్మ్యాణము, సం. వి. ఆ. న. ఏనుగుకడకన్ను:చూ,హస్తీ: 2.
చావు : చూ, మరణము; 3 : చూ, మోక్షము. 1; 4 : చూ,
నిర్గతి.

నిర్మ్యాతనము, సం. వి. ఆ. న. 1. పగతీర్చుట : 2. చంపుట :
చూ, వధము; 3. అప్పురోనగువానిఁ దీర్చుట: 4. దాచఁ
బెట్టినసొమ్ము మరల నప్పగించుట; 5. ఈవి: చూ, వితర
ణము.

నిర్మ్యాతము, సం. విణ. వెదలఁబడినది: చూ, వాంతము. 2.

నిర్మ్యాసము, సం. వి. ఆ. పుం : చూ, బందన.

నిర్మ్యాహము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. నిగబంతి: చూ, భూష
ణము. 2; 2. చూ, నాగవాసము (3); 3: చూ, నిర్మ్యాసము;
4. వాకిలి: చూ, సదనము. 1.

నిర్లక్ష్యము, సం. విణ: చూ, వహేలనము.

నిర్లజ్జము, సం. విణ. లజ్జలేనిది: క్షపణము.

నిర్లూత, వా. వి. జుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

నిర్వచనము, సం. వి. ఆ. న. 1. అర్థవివరణముచేసి చెప్పట;
విణ. 2. మాటలేనిది.

నిర్వచనీయము, సం. విణ. నిర్వచింపఁబడినది.

నిర్వచించు, సం. స. క్రి. నిర్వచనముచేసి చెప్పు.

నిర్వపణము, సం. వి. ఆ. న. ఈవి: చూ, వితరణము.

నిర్వర్ణనము, సం. వి. ఆ. న. చూపు: చూ, పీక్షణము.

నిర్వర్తించు, సం. పే. నిర్వర్తిల్లఁజేయు: చూ, పలుపు.

నిర్వర్తిల్లు, సం. ఆ. క్రి. నెఱవేలు: చూ, రవణించు.

నిర్వహణము, సం. వి. ఆ. న. 1. ప్రస్తుతకథయొక్క సమాప్తి:
చూ, సంది: 2: చూ, నిష్ఠ. 3.

నిర్వహము, సం. విణ. గట్టిది: చూ, బెడిదము.

నిర్వహించు, సం. పే. నిర్వహిల్లఁజేయు: చూ, పలుపు

నిర్వహిల్లు, సం. స. క్రి. 1: చూ, జరగు. 3; 2. నెఱవేలు :
చూ, సక్తమగు.

నిర్వాకము, వా. విణ. గొప్పకుచేసినపని.

నిర్వాణము, సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1;
2. నాశము: చూ, రుత్త; 3. సుఖము: చూ, సంతోషము;
4. ఏనుగు నీళ్లలోమునుగుట: చూ, హస్తీ: విణ. 5. చల్లా
తీనది (దీపము నిప్పు లోనగునది): 6. నీళ్ళమునిగినది
(ఏనుగు): చూ, హస్తీ.
నిర్వాణుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పనివాడు: చూ, సేవ
కుడు; 2. చూ, భారవాహుడు; విణ. 3. శాంతుడైనముని:
చూ, సన్న్యాసి; 4. శాంతిబొందినది (వహ్ని మొ.)
నిర్వాణము, సం. వి. అ. పుం. 1. చలింపనిగాలి: చూ,
వాయువు; విణ. 2. గాలిలేనిది (చోటు మొ.) గాలిలేని దేశ
దులపేరు (అనికొందలు) నివాతము.
నిర్వాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. అపవాదము: చూ, నెగ్గింపు;
2. వాదములేమి; 3. నిశ్చితవాదము.
నిర్వాహము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వధము; 2: చూ, విత
రణము.
నిర్వాసనము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-నిరాసనము: చూ,
వధము; 2. వెళ్లగొట్టుట.
నిర్వాసితము, సం. విణ. వెళ్లగొట్టబడినది.
నిర్వాస్యము, సం. విణ. వెళ్లగొట్టబడినది.
నిర్వాహకుడు, సం. విణ. నిర్వహించువాడు: చూ, భార
వాహుడు.
నిర్వాహము, సం. వి. అ. పుం. 1. బలిమి: చూ, శక్తి. 1;
2. జరుగుట: చూ, వృత్తి. 2.
నిర్వికారుడు, సం. విణ. వికారములేనివాడు.
నిర్విఘ్నము, సం. విణ. విఘ్నములేనిది: చూ, విశృంఖలము.
నిర్విణ్ణుడు, సం. విణ. నిర్వేదమునొందినవాడు.
నిర్వివాదము, సం. విణ: చూ, అవివాదము.
నిర్విశేషము, సం. విణ. విశేషములేనిది.
నిర్విష, సం. వి. అ. పు. 1. అతివస*: చూ, విష; విణ. 2.
విషములేనిది.
నిర్విష్టము, సం. విణ. 1. చొరబడినది; 2. పొందబడినది:
చూ, వ్యాప్తము. 3; 3. నిలిచినది.
నిర్వీర్యము, సం. విణ. వీర్యములేనిది: చూ, నిష్కళ.
నిర్వృతము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1;
విణ. 2. సుఖించినది: చూ, సంతోషము; 3. నశించినది:
అంతరితము, ధ్వస్తము.
నిర్వృతి, సం. వి. ఇ. పు. 1. సుఖము: చూ, హ్లాదనము;
2. ఊట: చూ, సమాశ్వాసము; 3. నాశము: చూ, రుత్త.
నిర్వృత్తము, సం. విణ. నెరవేతినది: చూ, నిర్దము. 3.
నిర్వృత్తి, సం. వి. ఇ. పు. 1. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము;
2. ముక్తి: చూ, మోక్షము. 1; 3. నెఱవేటుట; విణ. 4.
వృత్తిలేనిది.
నిర్వేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. తత్త్వజ్ఞానదుఃఖేర్ధ్యాదులచేత
గలుగు హేయత్వబుద్ధి: చూ, బుద్ధి; అం. 2. (ఓ చెలీ:
యాతనిం జూడకున్న మణిమయాభరణంబులు శిలలుగను,
హారములు సముద్రపుచినుకులుగను గాఢించుచున్నవి):
చూ, సంచారీభావములు.
నిర్వేదించు, సం. అ. క్రి. నిర్వేదపడు: చూ, విచగు. 2.

నిర్వేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. కూలి: చూ, వేతనము:
2. జీతము: చూ, వేతనము; 3. బోగము: చూ, భుక్తి.
2; 4. మూర్ఛపోవుట: చూ, రోగము. 1.
నిర్వ్యధనము, సం. వి. అ. న. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1.
నిర్వ్యాపారాంబిషన్యాయము, న్య. పనిలేనిమంగలి పిల్లితల
గొలుగుననురీతి.
నిర్వ్యాధము, సం. విణ. త్యక్తము: చూ, సముజ్జితము.
నిర్వరణము, సం. వి. అ. న. 1. నిశ్శేషముగా హరించుట; 2.
పీనుగును కాల్చుట.
నిర్వాదము, సం. వి. అ. పుం. రూ-నిర్వాదము, ధ్వని: చూ,
స్వరము. 2.
నిర్వారము, సం. వి. అ. పుం. నిర్వృతి: చూ, అభ్యవకర్షణము.
నిర్వారి, సం. విణ. దూరముగా వ్యాపించునట్టిది (పరిమళము):
చూ, సమాకర్షి.
నిర్వృతము, సం. విణ. ఊడబెరికినది. (నాటినముల్లు లోనగు
నది.)
నిర్వృతి, సం. వి. ఇ. పు. చూ, నిర్వారము.
నిర్వాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిర్వాదము.
నిర్వేతుకజాయమానకటాక్షము, లో. అకారణముగ కల్గినదయ
(వాచక).
నిర్వేతుకము, సం. విణ: చూ, అహేతుకము.
నిలు. వై. ఉప = నిర్. మిక్కిలి "నిలుపేద": చూ, హెచ్చు.
1.
నిలుపేద, వై. వి. రూ-ఇలుపేద: చూ, దీటవాడు.
నిలునీలుగు. దే. అ. క్రి. (నీలుగు + నీలుగు) 1. మిక్కిలి
నీలుగు; 2. గర్వించు: చూ, హంకరించు.
నిలుచుడు, ధ్వ. అ. క్రి. (రూ-నిలుచుడు-నిలువ(చుడు) 1. నిలు
చుండు, నిలుచు: చూ, మట్టుపడు; 2. అభ్యంతరమగు:
చూ, నట్టుపడు; 3. ప్రతిష్ఠితమగు: రూ - నిలుచుడు,
నిలుచు - నిల్చు.
నిలక, దే. వి: చూ, నిలుగు. 1.
నిలకడ, దే. వి: చూ, రూ - నిలుకడ.
నిలయము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
నిలవ, దే. వి. (రూ-నిలువ - నిల్వ) నిలిచినవస్తువు: చూ,
శేషము. 1.
నిలవరము, దే. విణ: చూ, రూ-నిలువరము.
నిలింపుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; 2. బోయ:
చూ, వ్యాధుడు. 1.
నిలినము, సం. విణ. మిక్కిలి అడగినది: చూ, స్తబ్ధము. 1.
నిలుకడ, దే. వి. (రూ-నిలుకడ-నిల్కడ.) 1 చోటు: చూ,
స్థానము. 1; 2. స్థైర్యము. భార. విరా. 2, అ. 315: చూ,
స్థితి. 3; 3: చూ, విరామము; 4. తక్కువ: చూ, వెలితి.
2; అం. 5: చూ, మల్లకాస్త్రము.
నిలుగు, దే. వి. నిలుచుట: నిలక. నిలుపు - నిల్చు - నిలుపు:
అ. క్రి. 2. ఒళ్ళువిలుచుకొను. స్వా. 3. అ. 58.
(రూ - నీలుగు - నీలు - ఈలుగు); 3: చూ, నీలుగు. 3.

విలుచు, దే. అ. క్రి. రూ - నిల్పు. 1. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు; 2: చూ. నిలబడు, 3: 3: చూ. నిలబడు. 2: 4 : చూ. వసించు; 5: చూ, శేషించు.

నిలుచుండు, దే. అ. క్రి : చూ, నిలుచు. 1.

నిల్చుండు, —వై.—

నిలుచుకొను, —వై.—

నిలుచున్నవాడు, వా. వి : ఊర్ధ్వంధముడు, ఊర్ధ్వస్తుడు. నిలుపు, దే. వి. రూ - నిల్పు. 1 : చూ. నిలుగు. 1; 2 : చూ, నిష్ఠ. 7. భార. శాం. 4, అ. 111; 3. ప్రతిష్ఠ : చూ, సన్మానము ; 4 : చూ, రూ - నిలకడ. భార. ద్రో. 2, అ. 355 ; విణ. 5. నిలుపునది. భార. భీష్మ. 2, అ. 266 ; 6. స్థిరమైనది : చూ, శాశ్వతము; ప్రే. 7. నిలువబెట్టు : నిలువరించు - నిల్వరించు; 8. అడ్డగించు: చూ, వారించు ; 9. స్థిరపఱచు : చూ, స్థాపించు; 10 : చూ, నిలుపుచేయు. నిలుపుచేయు, వా. స. క్రి. అడ్డముచేయు, ఆపు, ఆపుచేయు, నిలుపు, నిలుపుదలచేయు, (సం. ప.).—ఉత్తంభించు : (చూ, సంకోధించు).

నిలుపుదలచేయు, — వై.—

నిలుపోవు, దే. అ. క్రి. (నిలుపు + ఓపు) : చూ, సహించు. నిలువ, దే. వి : చూ, రూ - నిలవ.

నిలువబడు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, నిలబడు. జై. 7, అ. 173. నిలువరము, దే. విణ. 1. (నిలువరము - నిలువారము - నిల్వరము) స్థిరమైనది : చూ, శాశ్వతము; 2. (రూ-నిలువరము నిలువారము - నిల్వరము) యాథార్థ్యము : చూ, సత్యము. 1; 3. (రూ-ఇలువరము-ఇలువరము - ఇలువారము - ఇలారము, నిలువరము నిలువారము-నిల్వరము): చూ, సదనము. 1.

నిలువరించు, దే. అ. క్రి. రూ-నిల్వరించు. 1. చలంపకనిలుచు. భార. పిరా. 5, అ. 181; అం. ప్రే. 2. చలంపకనిలుపు. కళా. 8, అ. 121; 3 : చూ, నిలుపు. 7.

నిలువారము, దే. విణ : చూ, రూ - నిలువరము.

నిలువు, దే. వి. 1 : చూ, నిలుగు. 1; 2. చేయి మీది కెత్తు కొని నిలుచున్న పురుషుని చేయిపొడవుకొలది అంతస్తు; 3. మీది అంతస్తు, మేడ. లక్ష్మి. 4 అ. 131 : చూ, సదనము. 1; 4. ఆకృతి : చూ, రూపు. 3; 5. చేనిలో కొంత కోసినతర్వాత కోయగలభాగము.

నిలువుగొలుపు, దే. వి. నిలుచుండిచేయునేవ: చూ, సవర్య. నిలువుగొట్టు. దే. వి. బ. తావకాశ్శకువెనుక మాను మొదలైనవాని కావారముగా నాటిన రాటలు : చూ, స్తంభము. 1.

నిలుపుజీతము, ద్వ. వి. నిలుచుండి నేవచేయువానిజీతము: చూ, వేతనము.

నిలుపుదోపు, వా. వి. శరీరముపైనున్నదంతయు.

నిలుపునీరగుట, జా. ఒడలంతయు కంపమొందుట. “నిలుపు నీరగుటెంత యనంతి కంబముల్.” (కవికర్ణరసాయనము).

నిలుపుబొట్టు, వా. వి. వైష్ణవభక్తులబొట్టు: (వ్య. అట్టబొట్టు): చూ, బొట్టు. 1.

నిలుపులు, దే. వి. బ : చూ, అరిగొట్టు.

నిలువోపు, దే. అ. క్రి : చూ, నిలుపోపు.

నిల్కడ, దే. వి : చూ, రూ- నిలుకడ.

నిల్పు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నిలుచు.

నిల్పు, దే. వి : చూ, రూ - నిలుపు.

నిల్వ, దే. వి : చూ, రూ-నిలవ.

నిల్వబడు, దే. అ. క్రి : చూ. రూ-నిలబడు.

నిల్వరము, దే. విణ : చూ, రూ- నిలువరము.

నిల్వరించు, దే. అ. క్రి, అం. ప్రే : చూ, రూ-నిలువరించు.

(చలంపక నిలుచుటకు. భార. భీష్మ. 2, అ. 241.)

నివరి, వై. వి = నీవారి: రూ-నీవరి-నివ్వరి. విత్తకపండువరి: చూ, దాన్యము.

నివర్తనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, మరలఁబాటు; అం. 2: చూ, తారాక్రియలు.

నివర్తించు, సం. ప్రే. నివర్తిల్లఁజేయు : చూ, విసర్జించు.

నివర్తితము, అం. 1: చూ, ఊరూక్రియలు; విణ. 2. మరలఁ బడినది : అపాస్తము, అవర్తితము, నిన్వర్తము.

నివర్తిలు, సం. అ. క్రి. రూ-నివర్తిల్లు. మరలఁబడు : చూ, పట్టిల్లు.

నివర్తిల్లు, —వై.—

నివసతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. ఇల్లు : చూ, సదనము. 1.

నివసదము, సం. వి. అ. పుం. ఊరు : చూ, నీమ. 1.

నివసనము, సం. వి. అ. న : చూ, నివసతి.

నివసించు, సం. అ. క్రి : చూ, వసించు.

నివహము, సం. వి. అ. పుం. గుమి : చూ, సమూహము.

నివాకము, సం. వి. అ. పుం, రూ - నీవాకము. జయఘంట మొదలగువానిగుండ ధన్యాదులవెల ప్రసిద్ధపరచుట. వ్యవహారాదుయందు న్యూనాధిక్యములు లేక కలిగినది పలుకుట (అనికొందఱు), మహోర్ధ్వములైన ధన్యాదులయందలి జనుల యాచరాతిశయము (అనికొందఱు) : చూ, ప్రయామము. నివాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆసరా : చూ, ప్రాపు. 2; విణ. 2. కవచము: చూ, వారవారణము; 3 : చూ, నిర్వాతము. 2; 4. గట్టి : చూ, బెడిదము.

నివాసము, సం. వి. అ. పుం. పితాళ్లనుద్దేశించి నువ్వులునీళ్లు విడుచుట లోనుగాఁగల కర్మము : (తర్పణము) (తిలోదకమును విడుచుట.)

నివారణము, సం. వి. అ. న : చూ, వారణము. 1.

నివారించు, సం. స. క్రి : చూ, వారించు.

నివారితము, సం. విణ. అడ్డగింపఁబడినది : చూ, రుద్దము. 1.

నివాసము- సం. వి. అ. పుం. (రూ-నివాసనము-నివసము-నివసనము-వసనము-వాసము-నివసానము) 1. ఇల్లు : చూ, సదనము; 1; 2. చోటు : చూ, స్థానము. 1. (స్.న. అని కొందఱు.)

నివాసి, సం. విణ. వాసముచేయువాడు.

నివాళి. వై. వి (రూ-నివాళిక - నివ్వాళి - నివ్వాళిక) = నిరాజన : చూ, హారతి.

నివాళించు, వై. అ. క్రి. అరతెత్తు.

నిశ్చలతపస్వియగుట, అం : చూ, నియమములు.

విశ్చయము, సం. విణ. నిశ్చయింపబడినది : చూ, స్థితిము 3.
 విశ్చయము, సం. విణ. చూ, వెలువెలుపాటు.
 విశ్చయము, నా. విణ. చూ, అచేష్టుడు.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. న. ఒకానొక మన్మథబాణము :
 చూ, బాణము, 1.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. ప్రి. 1 = : చూ, నిశ్చయము.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. న : చూ, సదాపము.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. న. 1. ముక్తి : చూ, మోక్షము.
 1; 2 మేలు : చూ, కుభము, 1.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం : చూ, శివుడు.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. న. చూ - నిశ్చయము : చూ, నిష్ఠా
 రువు.
 విశ్చయము, సం. అ. క్రి. చూ - నిశ్చయించు : చూ, నిష్ఠారుచు.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం : చూ, నిష్ఠారుచు.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై.— : అం. 2: చూ,
 అగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు, 11-౧)
 విశ్చయించు, సం. అ. క్రి. చూ, చూ - నిశ్చయించు.
 విశ్చయించు, అం. అవసరము. నిష్ఠామము, విశ్చయము,
 ప్రశ్నము. (4)
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాళమానముచతుష్టయ
 కాలము : చూ, స్వరము, 2; విణ. 2. శబ్దములేనిది (అకా
 రాంతప్రీతింగమైనప్పుడు రాత్రి అర్థము); అం. 3: చూ,
 కాలప్రాణము.
 విశ్చయము, సం. విణ. నికాంతము : చూ, రహస్యము.
 విశ్చయము, సం. విణ. అంతయు : చూ, సర్వము.
 విశ్చయము, సం. విణ. కడుగులలోనగువానిచేత గరిగిరికై నది :
 చూ, శోభితము.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం. 1. అమృతపౌది : చూ,
 బాణము. 1; 2. మిక్కిలి సంగము : చూ, స. యోగము.
 విశ్చయగరచనాప్రవచనము, అం : చూ, ప్రమేయములు.
 విశ్చయ, సం. విణ : చూ, విలుకాడు.
 విశ్చయము, సం. విణ. 1. ఉండినది; 2. కూర్చుండినది : అని
 తము.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం : చూ, చూ - విశ్చయము. 2.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. ప్రి. 1. దుకాణము : చూ, సదనము.
 1; 2: కూర్చుండుట.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. ప్రి. రేయి : చూ, రాత్రి.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం. అడుగు : చూ, శాదము. 2.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం. 1. (ఇది హరివరమనెడు పర్వ
 మనకు ఉత్తరమందు బాలసూర్యప్రకాశమై యుండును.) :
 చూ, పర్వతము; 2. ఒకదేశము : చూ, సీమ. 1; విణ.
 3. గట్టి : చూ, బెడిదము.
 విశ్చయ, వా. వి. మత్తు.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం. ఒకబోయవల్లె : చూ, దేశము;
 2. ఒకస్వరము (మనస్సు దీనియందునివాసించును హృచ్చం
 డును) సప్తస్వరములలో కడపటిదగుటవలన దీనియందు

స్వరములన్నియు (జేరియుండును) : చూ, స్వరము. 2.
 (సప్తస్వరములు.)
 విశ్చయము, సం. వి. న. పుం : చూ, హస్తార్యోహుడు.
 విశ్చయము, అం : చూ, భిన్నపద్ధతభాషలు. (చూ, భాష. 1.)
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం. 1. పుల్కనుడను ఒకబోయ :
 చూ, వ్యాధుడు, 1; 2 : చూ, మాల. (1)
 విశ్చయము, సం. విణ. 1. విశేషింపబడినది : చూ, సంయత
 హస్తములు.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. న : చూ, వధము.
 విశ్చయము, సం. వి. అ. న. చూ - నిశ్చయము : చూ, శోభనము. (స. యో
 గము)
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం. చూ, నిశ్చయము
 విశ్చయము, సం. వి. అ. పుం : అంగులితోరణము,
 అచ్చాదనము, ఉపమము, నికృతి. (తె. ప.) — గెంటుట,
 త్రోపుడు, నూకుడు.
 విశ్చయించు, సం. స. క్రి : నిరాకరించు (తె. ప.) — అగు,
 ఒత్తు, గెంటు, త్రోవ్రోపులాడు, త్రోయు.
 విశ్చయించు, సం. వి. అ. న. 1. చక్కగా నేవించుట; 2:
 చూ, సోమపానము.
 విశ్చయించు, సం. విణ. చక్కగా నేవించబడినది : చూ,
 నేవితము.
 విశ్చయించు, అం : చూ, శబ్దలంకారములు.
 విశ్చయించు, సం. వి. ఇ. పుం. 1 = నిశ్చయించు : చూ,
 సత్యవంతుడు; 2. కపటములేనివాడు : అకౌటియ్యుడు,
 నిష్కపటుడు. (తె. ప.) — అంబు, దమ్ముడు.
 విశ్చయించు, సం. వి. అ. పుం. — పై.—
 విశ్చయించు, సం. వి. అ. పుం. 1. మాత : చూ, హిరణ్యము.
 2; 2. పైడి, అంకము : చూ, లోహము. 1; 3. నూట
 యెనిమిది మాతలు (సువర్ణములు) : చూ, హిరణ్యము. 2;
 4. పతకము : చూ, భూషణము 2; 5 : చూ, పలము.
 1; 6. బంగారు : చూ, లోహము. 1; 7. వెండి చూ,
 లోహము. 1.
 విశ్చయించు, సం. వి. అ. పుం. నిశ్చయించు : చూ, సత్యము.
 1. (శ. ర.) (అ. ప్రి. అని కొందరు).
 విశ్చయించు, అం. 1 : చూ, అరోహివర్ణగతాలంకారములు. 2:
 చూ, అవరోహివర్ణగతాలంకారములు.
 విశ్చయించు, సం. స. క్రి. నిశ్చయించు : చూ, సృజించు.
 విశ్చయించు, సం. వి. అ. ప్రి. 1. చూ - నిశ్చయించు. విశ్చయించు,
 ముట్టుడిగిన అడుగు : చూ, ప్రి. విణ. 2. కళలేనిది; 3. వీర్యము
 లేనిది : నిర్వీర్యము.
 విశ్చయించు, సం. వి. ఈ. ప్రి : చూ, చూ - నిశ్చయించు. 1.
 విశ్చయించు, సం. విణ : చూ, అకాముడు.
 విశ్చయించు, సం. విణ. 1. ఉనుపబడినది; 2. వెడలింప
 బడినది : చూ, వెడలబాటు.
 విశ్చయించు, సం. వి. అ. పుం. చూ - విశ్చయించు. 1. తొట్ట
 చూ, రంధ్రము. 1; 2, అంతిపురము : చూ, సదనము.
 1; 3. ఇంటితోట; చూ, వనము. 2; 4. తలుపు : చూ,
 వాకిలి; 5. మడి : చూ, భూమి. 1.

విష్కరణ, సం. వి. ఈ. త్రి. పెద్దయేకము : చూ, పత్రం.
 విష్కరణ, అం : చూ, శత్రువులు.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. పుం : చూ, విష్కరణము. 1.
 విష్కరణము, —పై—
 విష్కరణము, అం : చూ, సంఘాతగణాంకారములు.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. పుం : చూ, రూ-విష్కరణము. 1.
 విష్కరణము, —పై—(రూ-విష్కరణము)
 విష్కరణ, సం. విణ : అకోపుడు, అకోరమడు.
 విష్కరణము, సం. విణ. 1. ప్రాయశ్చిత్తము చేయబడినది;
 2. చేయబడినది : చూ, వ్యాపారము. 1.
 విష్కరణ, సం. వి. ఇ. త్రి. 1 : చూ, ప్రాయశ్చిత్తము; 2.
 చేయమి.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెడుకులము : చూ,
 వంగడము; 2. సుపత్తు : చూ, బుద్ధి (కుశ్రూష, శ్రవ
 ణము, గ్రహణము, ధారణము, ఊహ, ఆరోహము, అర్థ
 విజ్ఞానము, తత్వవిజ్ఞానము అను ఎనిమిది విధములైన బుద్ధి
 సామర్థ్యవిశేషములు విష్కరణమనబడును); 3. చూ,
 వెడలబాటు.
 విష్కరణ, సం. వి. ఇ. త్రి. బయలువెడలుట : చూ, వెడల
 బాటు.
 విష్కరణము, అం. 1 : చూ, తారాక్రియలు; 2 : చూ, నిశ్శబ్ద
 క్రియలు.
 విష్క, సం. వి. అ. త్రి. 1. ఉనికి : చూ, స్థానము. 1; 2. చేటు:
 చూ, రుత్త; 3. తుది : చూ, నుద. 3; 4 ముగియక : చూ,
 సమాప్తి. 1; 5. వేడికోలు : చూ, యాచన; అం. 6 :
 చూ, నాటకసంఘటన (రూ-విష్కరణము); చూ, నిర్వహణము.
 2; వా. 7. నిలుపుట : ఉత్తంభనము, (తె. ప.)—నిలుపు
 నిల్పు.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. న. మణిగవులుసు : చూ, మణిగ.
 విష్కరణపాత్రము, సం. వి. అ. న. పీకిదాను. చూ, పాత్రము. 6.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. న. ఉమియుట : నిరసనము, నిష్ఠాశి,
 విష్కరణము, సం. వి. అ. న. ఉమియుట : చూ, బ్రహ్మబిందువు. 1-౧.)
 విష్కరణము, సం. విణ. 1. కఠినము : చూ, బెడిదము; 2. పరు
 పోక్తి, పరుషము : చూ, శబ్దము. 2.
 విష్కరణ, సం. విణ. కఠినుడు : చూ, వ్యాధుడు. 2.
 విష్కరణము, సం. విణ. రూ- నిష్కరణము. త్రోయబడినది :
 చూ, విధము.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. త్రి. అ. పుం : చూ, నిష్కరణము.
 విష్కరణము, —పై—
 విష్కరణము, సం. విణ. 1. ఉమియబడినది; 2 : చూ,
 నిష్కరణము.
 విష్కరణ, సం. వి. ఇ. త్రి : చూ, నిష్కరణము.
 విష్కరణ, సం. విణ : చూ, సమర్థుడు.
 విష్కరణము, సం. విణ : ఎనిమిదవపాలు మిగులునట్లు
 కావబడిన కషాయాదులు, క్వధితము: చూ, బృంగుకు. 1.
 విష్కరణ, సం. వి. ఇ. త్రి. 1. నెలవేటుట : చూ, నిద్రి. : 2.
 పరిసమాప్తి : చూ, సమాప్తి. 1;
 విష్కరణము, సం. విణ : చూ, నిర్వృత్తము.

విష్కరణము, సం. వి. అ. న : చూ, నిష్కరణము. 1.
 విష్కరణము, సం. ప. క్రి : చూ, నిద్రించు.
 విష్కరణము, సం. విణ. నిద్రించినది : చూ, నిద్రించు. 3.
 విష్కరణము, సం. విణ. నిద్రించినది : చూ, నిద్రించు. 3.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. పుం 1. అనుములు : చూ, దాన్యము;
 2. చేటగాలి : చూ, వాయువు; 3: చూ, పవనము. 3; 4.
 పెసలు రోనగువాని పొట్టు : చూ, బరడు; 5. పొట్టు : చూ,
 సస్యము. 1; విణ. 6 : చూ, స్థిరము.
 విష్కరణము, సం. విణ. చక్కగా నూటబడినది : చూ,
 మర్దికము.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. న. కాంతిలేని దివాదండ్రాదులు: చూ,
 ఆరోకము.
 విష్కరణము, సం. విణ. చూ, వ్రాతె.
 విష్కరణము, సం. విణ. చూ, వ్యర్థము.
 విష్కరణము, సం. విణ. ఇ. క్రొత్తది (బట్ట): చూ, వస్త్రము.
 విష్కరణము, సం. విణ. పరిమలేనిది : అతిమక్తకము, అసం
 గతము, అసంబంధము, అసంబద్ధము, పలాలము.
 విష్కరణము, సం. అవ్య. విందింపదగినవానియందు వర్తించును:
 దుష్టము.
 విష్కరణములు, అం. “య-ర-త-భ-జ-స-న-మ” : చూ, అష్ట
 గణలక్షణము.
 విష్కరణము, త్రియ, న్య. స్వభావముగా త్రియ గడునరులు.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, స్వభావము; 2. కలి
 గించుట; 3. చూ, వితరణము.
 విష్కరణము, త్రియ, న్య. త్రియ స్వభావముగా నిగ్గురులు.
 విష్కరణ, వై. వి. = నిష్కరణము : చూ, నిష్కరణము. 1.2
 విష్కరణ, వా. విణ. తెలియకుండునటుల కలిపి వ్రాసినది.
 “విష్కరణవ్రాతె.”
 విష్కరణము, ద్వ. వి : చూ, నిశాఃకుడు.
 విష్కరణము, అం : చూ, కఠినములు.
 విష్కరణ, వై. వి. = శిశుకః-శిశు. రూ-నిశువు. 1. పక్షిరోనగు
 వాని సంతతి : చూ, శిశువు; 2. స్తనపాయి. అవ్య. యు,
 కాం. 146 : చూ, శిశువు.
 విష్కరణ, —పై—
 విష్కరణము, సం. విణ. 1. దాచబెట్టినది : చూ, రహస్యము;
 2 : మధ్యస్థము.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. న. 1. దాటుట : చూ, లంఘనము;
 2 : చూ, వెడలబాటు; 3: చూ, వెరవు.
 విష్కరణము, సం. ప. క్రి. చక్కగాదాటు : చూ, లంఘించు. 1.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. న. చూ, వధము.
 విష్కరణము, సం. విణ. 1 : చూ, వలితము. 3; 2. చూ,
 వృత్తము. 5.
 విష్కరణము, సం. వి. అ. పుం. చూ, నిష్కరణము.
 విష్కరణము, అం : చూ, శబ్దాలంకారములు.
 విష్కరణము, సం. విణ. 1. చులకనగా చేయబడినది; 2.
 పొట్టుపోగొట్టినది; 3. విడువబడినది : చూ, హీనము. 3.

విశ్రాంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. కత్తి : చూ, రిద్ది. 2. విజ. 2. కనికరములేనిది.

విస్పందము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి చలనము : చూ, లోలము.

విస్పృహము, సం. వి. ఆ. పుం. ఆశలేనిది : చూ, నిరపేక్షము.

విస్పృహస్య తృణం జగత్, న్య. విస్పృహగలవానికి ననగా విరక్తునకు లోకము గణితపటిది.

విస్యందము, సం. వి. అ. పుం. కాటుట.

విస్మయము, సం. వి. అ. పుం. గంజి : చూ, వారుపుడు.

విస్వనము, సం. వి. అ. పుం. రూ - విస్వాసము. భవని : చూ, స్వరము. 2

విస్వాసము, —పై.—

విస్వంగుడు, సం. వి. తన కుటుంబమును వర్ణించి ఋషివలె సంపదించువాడు.

విస్వంతరి, సం. వి. = విస్వంతు : సంతాపములేపిది. (తె.ప.) విస్వంతు.

విస్వంతు, వై. వి. = విస్వంతరి, —పై.—

విస్వంధి, సం. వి. : చూ, నిర్వహము.

విస్వంపాతము, సం. వి. అ. పుం. అద్దమరేయి : చూ, రాత్రి.

విస్వత్తువ, వై. వి. = విస్వత్తు. శక్తిరేమి : రూ - విస్వత్తువు. వీరసము. (సం. ప.) — అశక్తి, గ్లాని.

విస్వత్తువు, —పై.—

విస్వత్వగు, మి. అ. క్రి. అశక్తియగు : (తె. ప.) ఓటము - ఓటము.

విస్వరణము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు లోనగువాని ముందటి భాగము : చూ, సదనము. 1; 2. చావు : చూ, సావు; 3. ముక్తి : చూ, మోక్షము. 1; 4 : చూ, వెడలఁదాటు; 5. చూ, వెరవు.

విస్వహము, వై. వి. = విస్వా. రూ - విస్వాసము. 1. చర్మ వాద్య విశేషము : చూ, వీణ; అం. 2 : చూ, ఆనందవాద్యములు.

విస్వాకారము, వా. వి : చూ, నికారము. 4.

విస్వాణము, సం. వి. అ. పుం. = : చూ, విస్వహము.

విస్వాసము, సం. వి. అ. పుం. = —పై.—

విస్వార, సం. వి. అ. పు. ఆరటి : చూ, రంభ. 2.

విస్వార్య పదార్థస్య వ్రాయేణాదంబరో మహా, న్య. తతి చుగా విస్వారముగు పదార్థమున కాదంబరము హెచ్చు. “వల్లిగేదెకు అబ్బులెక్కువ” అని ఆంధ్రదాసీయము.

విస్వారము, అం : చూ, జన్యతాములు.

విస్వారము, సం. వి. సారములేనిది : చూ, జెండు. 2.

విస్వారు, సం. వి. చూ, అబ్బులు. 1.

విష్వక్తుడు, సం. వి. ఇ : చూ, బీదవాడు.

విష్వక్తు, —పై.—

విహంత, సం. వి. చంపువాడు : చూ, హింసకుడు.

విహక, సం. వి. అ. పు. రూ - విహక.

విహము, సం. వి. అ. న. 1 : చూ, హెచ్చవేత; పుం. 2. అనుదాత్తస్వరము : చూ, స్వరము. 2: (చూ, అను

దాత్తము); వి. 3. చంపఁబడినది : చూ, సూదితము; 4. గుణింపఁబడినది : గుణితము.

విహతి, సం. వి. ఇ. పు. చావు : చూ, సావు.

విహనము, సం. వి. అ. న. చంపుట : చూ, వధము.

విహక, సం. వి. అ. పు. రూ - విహక. 1. ఉడుము : చూ, బిలేశయ; 2. పీటియుడుము : చూ, బిలేశయ.

విహరము, సం. వి. అ. పుం. రూ - విహరము. మందు : చూ, హిమము.

విహింసనము, సం. వి. అ. న : చూ, నిహననము.

విహితము, సం. వి. ఉంచఁబడినది : చూ, వ్యూధము. 2.

నిహితానములు, అం. చాతుర్మాస్యము, సంస్థ, శత్రుశ్లోకము, చతుర్థి, సౌత్రామణి, చిత్ర, ఉద్భిక్తు (7) : చూ, శుద్ధతానములు.

నిహినుడు : సం. వి. : చూ, హినుడు.

నిహ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. అవిశ్వాసము. (తె.ప.) — అపనమ్మకము - అపనమ్మిక; 2. కపటము : చూ, వ్యాజము 1; 3 : చూ, వహేలనము; 4. దాపణీకము : చూ, బందు; 5. నమ్మిక : చూ, విశ్వాసము; 6. ముఱుగు మాట : చూ, శబ్దము. 2.

నిహ్నవించు, సం. న. క్రి : చూ, ముఱుగువెట్టు.

నిహ్నతి, సం. వి. ఇ. పు. ముఱుగుపుచ్చుట : చూ, నిహ్నము. 4.

నీ

నీ, దే. న. 1. నీవు అనుదానికి ప్రాతిపదికము; 2. సంబంధార్థమందు యుష్మచ్ఛబ్దమునకుం గల ప్రాతిపదికము; 3: చూ, నా. (2).

నీగు, దే. న. క్రి : చూ, నివర్తించు భార. ఆర. 5, అ. 289.

నీకాయము, సం. వి. అ. పుం. ఇల్లు : చూ, సదనము. 1.

నీకాళము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రకాళము : చూ, వెలుతురు. 1; 2. నిశ్చయము : చూ, సత్యము; 1; వి. 3. తుల్యము : చూ, సమానము. 2.

నీకురోబడితిని, అం : చూ, చిహ్నములు.

నీకేతనము, సం. వి. అ. న : చూ, రూ-నికేతనము.

నీగపొగిన, వై. వి : చూ, బాలక్రీడ.

నీచపాత్రలు, అం. విటచేటీప్రభృతులు నీచపాత్రలు : (చూ, సూచ్యము.)

నీచమిత్రపురుషసంబుద్ధి, అం. ఓరి-ఓరీ, జౌర-జౌరా.

నీచము, సం. వి. తక్కువైనది : చూ, వెలితి. 2.

నీచమిత్రసంబోధన, అం. ఓసి-ఓసీ.

నీచాకలహమిచ్చంతి పంధిమిచ్చంతి సాధవ, లో. నీచులు జగదముంగోరుదురు. యోగ్యులు కలయికంగోరుదురు. “ఉదా. — మాచేతనయంతవనుకం గలుపుకోలుతంబున కడంబదము”. “నీచాకలహమిచ్చంతి పంధిమిచ్చంతి సాధవ” యని దర్శణులు వచింతురుగాదె.” (నీతిచంద్రిక.)

నీచార్తములు, అం. చీ, నీ, ఇస్సరో, గాడు మొ.

నీచాశ్రయోనక రత్నము, కర్తవ్యమహదాశ్రయః న్యా. నీచుల
నాశ్రయింపరాదు. ఉదారులనాశ్రయింపవలయును.
నీచుడు, సం. విణ. = నీచు. 1: చూ, హీనుడు; 2: చూ,
వామనుడు.
నీచైర్గచ్యుత్యపరిచ దశా చక్రనేమిక్రమేణ, న్యా. ప్రాణీయొక్క
దశ చక్రముయొక్క ఆకువలె క్రిందికిని బైకిని బోవును.
నీచు, వై. వి. = నీచ. 1. ధూర్జుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2: 2.
అధముడు: చూ, హీనుడు.
నీచుతనము, వై. వి. = నీచత్వ. 1: కేరడములు చతనము, గట్టి
దనము, టవళి; 2. అధమత్వము.
నీటికానుపు, ద్వ. వి. అగ్ని. అచ్చ. బాల, కాం. 8: చూ,
వహ్ని. 1.
నీటిసుప్ప, ద్వ. వి. 1: చూ, సముద్రము. వసు. 5, ఆ. 36:
వా. 2. జలమయము: చూ, సలిలము.
నీటిసుమ్మరిపురుగు, ద్వ. వి. జ్ఞాత్రజలచరము: చూ,
మత్స్యము. 1.
నీటిసూర, వై. వి: చూ, సహస్రపత్రము. 1.
నీటికెమరెక్కుపుట్టుపు, ద్వ. వి. చేప. వేం, ఆం. 71: చూ,
మత్స్యము. 1.
నీటిచెంబు, ద్వ. వి. నీరుగలచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.
నీటిచాళు, ద్వ. వి. దార. (సం. ప.) — దార, బుక్షరము.
నీటిచూలి, ద్వ. వి. నిప్పు: చూ, వహ్ని. 1.
నీటితాత, వై. వి: చూ, వాయువు. 1.
నీటితాళు, ద్వ. వి: చూ, మేఘము. 1.
నీటితొట్టి, ద్వ. వి: చూ, లట్టు. 1.
నీటిదయ్యము, వై. వి. జలగ్రహము: చూ, మత్స్యము. 1.
నీటిపాచి, వై. వి. ఆకాశమూలిక: చూ, తృణము. 1.
నీటిపుట్టుగు, ద్వ. వి. 1. తామర: చూ, సహస్రపత్రము 1.
2: చూ, నీటియిక్క.
నీటిబిడ్డడు, ద్వ. వి: చూ, నీటిచూలి.
నీటిబొట్టు, వై. వి: చూ, బొట్టు 6.
నీటిమూల, వై. వి: చూ, నీరుముడియ.
నీటిమోపరి, దే. వి: చూ, నీటితాళువు.
నీటియాట, ద్వ. వి. జలక్రీడ: చూ, విలాసము. 1.
నీటియాపు, ద్వ. వి. ఉన్మీక: చూ, దేనువు (నీటిఆపు అనియు.)
నీటియిక్క, ద్వ. వి. కౌస్తభమణి: చూ, రత్నము. 1.
నీటిరాశి, వై. వి: చూ, నీటికుప్ప.
నీటిరిక్క, వై. వి. పూర్వాషాఢ, తొలునీటిరిక్క: చూ, రిక్క.
(నీరురిక్క) 1-౨౪.
నీటిరిక్కనెల, ద్వ. వి. ఆషాఢము: చూ, మాసము. 1.
నీటితేడు, ద్వ. వి. 1: చూ, వరుణుడు; 2: చూ, సముద్రము.
నీటితేరిక్క, ద్వ. వి. శతభిషము, నూలుచుక్కలప్రోవు. రూ-
నీళ్ళతేనిరిక్క: చూ, రిక్క. 1-౨౪.
నీటిము, సం. వి. ఆ. పుం, న: చూ, రూ-నిటలము.
నీటిపంగ, వై. వి. = : చూ, రూ-నీరుపంగ.*
నీటివ్రాలు, ద్వ. వి. 1. అసత్వము: చూ, వితథము; 2. నశ్వ
రము: చూ, భంగురము. 1: జా. 3. విలిచియుండనిది.

“మనయత్నంబులన్నియు నీటివ్రాలగును.” (నీతిచంద్రిక-
విగ్రహము.)
నీటిసుడివాతి, నుడి. 1-౪.
నీటిగె, ద్వ. వి. జ్ఞాత్ర జలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.
నీటు, దే. వి. 1. శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము; 2: చూ,
విలాసము. 2: 3. కై నేత: చూ, భూషణము. 2.
నీటుకత్తియ, ద్వ. విణ. నీటుగలది: చూ, త్రీ.
నీటుకాడు, దే. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుడు.
నీడ, దే. వి. 1: చూ, ప్రతిబింబము. 1; 2. చాయ: చూ, వెలు
తురు. 1; 3. ఎండలేమి; 4: చూ, రక్షకము. “తోడునీడ”.
నీడము, సం. వి. ఆ. న. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; పుం,
న. 2. పక్షిగూడు: చూ, సదనము. 1.
నీడోద్భవము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పక్షి.
నీతకము, వై. వి. = నియత. రూ-నీతము. నియమము: చూ,
బై. సి. 1.
నీతము, సం. వి. ఆ. న. 1. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3;
2. దాన్యము: చూ, స్తంభకరి: విణ. 3. పొందింపబడినది;
4. శిక్షింపబడినది: చూ, వినితము; 5. తేబడినది: అనీ
తము; వై. వి. (1) = నియత. శశాం. 3, ఆ. 68: చూ,
నీతకము.
నీతి, సం. వి. ఇ. త్రీ. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2.
పొందించుట; పా. 3. దీనికి ఉపమానము, — చాణక్యుడు.
నీతిశాస్త్రము, ఆం. (దీనిని చాణక్యుడు వ్రాసెను.): చూ, విద్యలు.
నీనుదుటనే ప్రొద్దుపొడిచెనా, జా. అంతయు నీకేతెలియునా :
“కానిమ్ము. వేగిరింపకు: నీనుదుటనే ప్రొద్దువొడిచెనే”
(కళాపూర్ణోదయము.)
నీసము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కడిమి*: చూ, హలిప్రియము;
2. నీరుకడిమి*: చూ, హలిప్రియము; 3. మ-కె-: చూ,
ర క్తము; 4. నల్లయిరుగుడు*: చూ, శిశువు.
నీరంద్రము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఆకాశము: చూ, సుర
వర్తము; విణ. 2. సందులేనిది.
నీరకము, సం. వి. ఆ. న. బేగడ: చూ, కుట్రము. 1.
నీరక్షిరము, ఆం: చూ, జాతస్మరాలింగనములు: (చూ, ఆలింగ
నములు. 2.)
నీరజనము, సం. వి. ఆ. న. = నివ్యాశి. రూ-నీరాజనము: చూ,
హారతి.
నీరజము, సం. వి. ఆ. న. 1. తామర: చూ, సహస్రపత్రము.
1: 2: చూ, ముత్తెము; 3. చెంగల్వకోప్పు: చూ, పారిభాష్యము;
విణ. 4. నీట బుట్టినది.
నీరదము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1;
2. తుంగ*: చూ, హరిత. (ప్రణమ. 1.)
నీరది, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము 1.
నీరనీరన్యాయము, న్యా. నీరునునీరును గలిసిన మెదల విక
దీయుట యసాధ్యమనురీతి.
నీరము, సం. వి. ఆ. న. = నీరు: చూ, సలిలము.
నీరసము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. దానిమ్మ*: చూ, ర క్తవీజ
కము; వా. 2. శక్తిలేమి : చూ, నిస్సత్తవ. విణ. 3. రసము
లేనిది : చూ, పిరసము. 1.

నీరాకు. ద్వ. వి. పాఠి : చూ, శైవలము.
 నీరాకుపు, సం. వి. ఉ. పుం : చూ, నీరుపిల్లి.
 నీరాజనము, సం. వి. అ. న. = : చూ, రూ. నీరజనము.
 నీరాట, ద్వ. వి. రూ. నీరాటము. 1 : చూ, ప్నానము. 2. జల
 క్రిడ : చూ, విలాసము. 1.
 నీరాటము, సం. వి. అ. పుం. 1 : చూ, రూ. నీరాట. 1; 2:
 చూ, రూ. నీరాట. 2; 3. నీటియందుచరించు జంతువు:
 చూ, మత్స్యము. 1.
 నీరాటరేవు, ద్వ. వి. (రూ. నీలాటిరేవు-నీల్లాటరేవు.) ప్నానము
 చేయు రేవు : చూ, సరస్సు. 1.
 నీరాడు, ద్వ. వి. 1. కూరాటిలో పోనెడువేన్నీళ్ళు; అ. క్రి. 2:
 చూ, ప్నానమాడు.
 నీరామని, ద్వ. వి. వర్షముతువు : చూ, మాసద్వయము.
 నీరామచు, దే. ప్రే. నీరాడజేయు : రూ. నీరాచ్చు.
 నీరాచ్చు, — ప్రే. —
 నీరింకు, ద్వ. వి. ఎండు : చూ, మిడుకు. 3.
 నీరిణ దే. వి. ఒక అడవిచెట్టు : చూ, వృక్షము.
 నీరిప్ప, ద్వ. వి. చూ, మధూము*.
 నీరు, వై. వి. = నీరమ్. 1. జలము. చూ, సలిలము; 2. కన్నీరు.
 భా. 1, స్కం. 430: చూ; సలిలము; 3. ఉచ్చు : చూ,
 మూత్రము; విజ. 4: చూ, స్వల్పము.
 నీరు ట్టియ, వై. వి. రూ. నీరుకట్టె నీర్కట్టె: చూ, సర్పము.
 నీరుట్టు, ద్వ. వి. 1. ఆశ్మరి: చూ, మూత్రకృచ్ఛము; అ. క్రి.
 2: చూ, పాతించు.
 నీరుకట్టు తెవులు, ద్వ. వి. చూ, నీరుకట్టు. 1.
 నీరుకట్టె, వై. వి. చూ, రూ. నీరుకట్టియ.
 నీరుకడిమి, ద్వ. వి. ధారాకదంబము*: చూ, హరివీర్యము.
 నీరుకాకి, ద్వ. వి. = నీరకాక. మధువు: చూ, వాయునము 1.
 నీరుకాయ, ద్వ. వి. నీరజుద్ధ: చూ, బుద్ధుదము. 1.
 నీరుకాయవాడు, ద్వ. వి. నీరుపాప, నీరుమానిసి. (పం.ప.)—
 కపురుషుడు: (చూ, మనుష్యుడు.)
 నీరుకాయ, ద్వ. వి. చూ, సందంశకము.
 నీరుకావి, దే. వి. రూ. నీర్కావి. కొంచెము ఎలుపు: చూ,
 వర్షము. 3.
 నీరుకావులు, దే. వి. బి: చూ, ధన్యము.
 నీర్కాట్లు, ద్వ. వి. బి. శోణహరితవర్ణములైన యుభయసంద్యల
 యందుఁ దోచెడు సూర్యకిరణములు (ఇది పెద్దసూర్యము):
 చూ, హాయనము. 2.
 నీరుకుక్క, వై. వి. జలకువకము: చూ, కునకము.
 నీరుకుప్ప, ద్వ. వి. చూ, రూ. నీటికుప్ప.
 నీరుకోతి, ద్వ. వి. శింశుమారము: చూ, వానరము.
 నీరుకోడి, ద్వ. వి. జలకుక్కుటము: చూ, పుంజు.
 నీరుగండి, ద్వ. వి. తూముకాలువ: చూ, వాహనము. 2.
 నీరుగన్నేరు, ద్వ. వి. ఇలసము*: చూ, హింజలము.
 నీరుగవిసియున్న నిప్పుఁబోలె, లో. “అ. మంచు మఱుగువడిన
 మార్తాండుఁడునుబోలె, నీరుగవిసియున్న నిప్పుఁబోలె.” భార.
 విరా. 1, అ. 228.

నీరుగుట్టు. ద్వ. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.
 నీరుగొబ్బి, ద్వ. వి. చూ, మొగబీర*.
 నీరుగొలిమిడి, ద్వ. వి. చూ, పద్మము. 1.
 నీరుచిచ్చు, వై. వి. = నీరకుచి. రూ. నీర్చిచ్చు. బడబాగ్ని: చూ,
 వహ్ని. 1.
 నీరుచిట్టి, వై. వి. రూ. నీరుచిట్టె, చెలిమిడి. (సం. ప.) — జల
 తండులీయము*.
 నీరుచిట్టె. — ప్రే. —
 నీరుచెంచలి, ద్వ. వి. ఒకానొకచెంచలి*: చూ, నువిషణ్ణకము.
 నీరుచల్ల, ద్వ. వి. చూ, నీరుమణ్ణగ.
 నీరుచుఱుకు, ద్వ. వి. ఉచ్చవెలువరించుటలో కలుగుమంట: చూ,
 మూత్రకృచ్ఛము.
 నీరుతెంకి, ద్వ. వి. చూ, సరస్సు. 1.
 నీరుడి, ద్వ. వి. (నీరు + ఊడు) ఉచ్చుకధికముగా దిగు రోగము:
 చూ, మూత్రకృచ్ఛము.
 నీరుడుము, ద్వ. వి. : చూ, బిలేశయ.
 నీరుతాలుపు, ద్వ. వి. మబ్బు. అచ్చ. అ, కాం. 188 : చూ,
 మేఘము. 1.
 నీరుతిట్ట, ద్వ. వి. : చూ, సముద్రము. అచ్చ. అ, కాం. 21.
 నీరుతిట్టి, వై. వి. = నీరదృతి. ఉచ్చబుద్ధ : చూ, మూత్రకోశము.
 నీరుతుట్ర, ద్వ. వి. : చూ, నీరుకట్టియ.
 నీరుతుమికి, ద్వ. వి. : చూ, స్ఫూర్ణక*.
 నీరుతోటకూర, ద్వ. వి. చూ, మారిషము*.
 నీరుదొత్త, ద్వ. వి. : చూ, నీరుతుట్ర.
 నీరుదోమ, ద్వ. వి. జలమళకము : చూ, మళకము.
 నీరుద్రిమ్మడి, ద్వ. వి. జలజంతువు అచ్చ. యు, కాం. 3 :
 చూ, మత్స్యము. 1.
 నీరుపంది, ద్వ. వి. జలసూకరము : చూ, సూకరము.
 నీరుపట్టు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, నీరువిడుచు. 1.
 నీరుపట్టుదోమ, ద్వ. వి. : చూ, నీరుదోమ.
 నీరుపమను, దే. వి. కొద్దిపడును : చూ, స్తేనుము.
 నీరుపాది, ద్వ. వి. ఒకచెట్టు : చూ, వృక్షము.
 నీరుపాప, ద్వ. వి. 1. నిప్పు : చూ, వహ్ని. 1; 2. క్షుద్రజల
 చరము : చూ, మత్స్యము. 1; 3 : చూ, నీరుకాయవాడు.
 నీరుపాపర, ద్వ. వి. : చూ, నిరుపాప. 2.
 నీరుపాము, ద్వ. వి. : చూ, నీరుకట్టియ.
 నీరుపాయము, ద్వ. వి. జవ్వనము : చూ, వయస్సు. 1.
 నీరుపాతించు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, నీరుకట్టు. 2.
 నీరుపిప్పలి, వై. వి. = నీరపిప్పలి*: చూ, శకులాదని. 2.
 నీరుపిల్లి, వై. వి. = నీరబిడాల : చూ, మత్స్యము. 1.
 నీరుపుట్టువ, ద్వ. వి. 1. శంఖము. అచ్చ. బారి, కాం. 3 :
 చూ, సంకు. 2. తామర : చూ, పద్మము. 1; 3 : చూ,
 నీటియిక్క.
 నీరుపుట్టువు, ద్వ. వి. 1 : చూ, రూ. నీరుపుట్టువ. 1; 2 : చూ,
 రూ. నీరుపుట్టువ. 2; 3 : చూ, రూ. నీరుపుట్టువ. 3; 4. ఉచ్చై
 శ్రవము : చూ, హయము; 5. నిప్పు వహ్ని. 1; 6 : చూ,
 హిమాంశువు; 7. ఐరావతము : చూ, హస్తీ.

నీరుపెట్టు, వా. అ. క్రి : చూ, నీరుకట్టు. 5.
 నీరుపోసికొను, ద్వ. స. క్రి. 1 : చూ, స్నానమాడు; 2 :
 చూ, నీరుమోసికొను.
 నీరుప్రబ్బ, ద్వ. వి. రూ - నీరుప్రబ్బలి* : చూ, విదులము
 నీరుప్రబ్బలి, ద్వ. వి. —పై.—
 నీరుబుడగ, వై. వి. నీరుబుద్బుద : చూ, నీరుకాయ.
 నీరుబుగ్గ, —పై.—
 నీరుబుడ్డ, —పై.—
 నీరుబొద్ది, ద్వ. వి. ఒకరకముబొద్ది* : చూ, వృద్ధదారకము.
 నీరుమజ్జిగ, వై. వి. = నీరమార్జికా. మూడుపాళ్లు నీళ్లుగలసి
 మజ్జిగ : చూ, మజ్జిగ.
 నీరుమానిసి, వై. వి. = నీరమానుష : చూ, నీరుకాయవాడు.
 నీరుముంపు, ద్వ. విణ. కీనీరునేల : చూ, భూమి. 1.
 నీరుముట్టు, ద్వ. వి. 1. ఉచ్చ : చూ, మూత్రము; 2. క్రి.
 2. నీరుముట్టుకొను; వా. 3. ఉచ్చ వెడలించు : నీరుముట్టు
 కొను.
 నీరుముట్టుకొను, ద్వ. అ. క్రి. —పై.—
 నీరుముడియ, ద్వ. వి : నీరుముడి. (సం.ప.)—కమూతము.
 నీరుమోపరి, ద్వ. వి. 1. కడవ : చూ, భాండము 3; 2. బిందె:
 చూ, పాత్రము. 6; 3. మబ్బు : చూ, మేఘము. 1; విణ.
 4. నీరుమోచునది.
 నీరుమోచు, వై. వి. = : చూ, నీరుమజ్జిగ.
 నీరుమోసికొను, ద్వ. స. క్రి. గిరిపిడిధరించు : నీరుపోసికొను;
 (వా. నీళ్లుపోసికొను.)
 నీరురాసి, వై. వి : చూ, సముద్రము.
 నీరురిక్క, వై. వి. పూర్వాషాఢ, తొలునీటిరిక్క : చూ, రిక్క:
 ౧-౨౦ (నీటిరిక్క).
 నీరుల్లి, ద్వ. వి. ఎఱ్ఱగడ్డ* : చూ, సుకందకము.
 నీరువంగ, వై. వి. = నీరవార్తాక* : చూ, వంగ.
 నీరువట్టివేరు, ద్వ. వి. లామజ్జకము : చూ, ఎట్టివేరు.
 నీరువట్టు, ద్వ. వి. 1 : చూ, విపాస; అ. క్రి. 2. దప్పికొను.
 భార. ఆర. 3, అ. 202 : చూ, దూపటిలు. 1.
 నీరువత్తిగ, వై. వి. = నీరవత్తిక : చూ, భక్ష్యము.
 నీరువరి, వై. వి. = నీవార (దేశ్యమని శ. ర.) నీవారతృణము :
 చూ, హరిత; 2. నీవారధాన్యము : చూ, స్తంబకరి.
 (సస్యము.)
 నీరువామి, ద్వ. వి : చూ, సముద్రము. 1. అచ్చ. కిష్కిం, కాం.
 64.
 నీరువిడుచు, ద్వ. అ. క్రి. 1 : చూ, నీరువట్టు; 2. నీరువదలు;
 3. చూ, వెల్వెలబాటు.
 నీరురు, ద్వ. అ. క్రి : చూ, స్రవించు:
 నీరెండ, ద్వ. వి : చూ, ఈరెండ.
 నీరెత్తువంగ, ద్వ. వి : చూ, నీరువంగ.
 నీరెన, వా. వి : చూ, నీరుగుట్టు.
 నీరేనుగు, ద్వ. వి. నీటిగజము : చూ, హస్తీ.
 నీరొట్టియ, ద్వ. వి. రూ - నీరొట్టు - నీరొట్టె : చూ, భక్ష్యము.
 నీరొట్టు, —పై.—

నీరొట్టె, —పై.—
 నీర్కట్టె, వై. వి : చూ, రూ - నీరుకట్టియ. వేం, ఆం. 75.
 నీర్కవి, దే. వి : చూ, రూ - నీరుకావి.
 నీర్చవి, వా. వి : చూ, నీరెన.
 నీర్చిచ్చు, వై. వి. = : చూ, రూ - నీరుచిచ్చు.
 నీర్చిచ్చుకాడు, ద్వ. వి. ఒకానొక టిట్టిభము : చూ, లకుముకి.
 నీర్వట్టు, ద్వ. వి : చూ, రూ - నీరువట్టు. (దప్పికి — పాండు.
 5, అ. 168.)
 నీర్వామి, ద్వ. వి : చూ, రూ - నీరువామి. అచ్చ. కిష్కిం, కాం.
 91.
 నీలు, దే. వి : చూ, రూ - నిగురు.
 నీలంగువు, సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. ఈగ : చూ, మక్షి; పుం.
 2. నక్క : చూ, సృగాలము; 3. రూ - నీలాంగువు : చూ,
 పురుగు.
 నీలడు, వై. వి. నల్లగుట్టము : చూ, హయము.
 నీలకంఠము, సం. వి. అ. న. 1 : చూ, ముల్లంగి*; పుం. 2.
 నెమలి : చూ, మయూరము. 3. డిండిచిచ్చు : చూ, విచ్చుక
 4. బంగారునీచ్చుక : చూ, విచ్చుక, 6. పాము; చూ,
 సర్పము. 1.
 నీలకంఠుడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, శివుడు. 1.
 నీలకము, సం. వి. అ. పుం. నల్లకోతి : చూ, వానరము.
 నీలగంది, సం. వి. ఇ. పుం. ఒకరకము మాణిక్యము (ఇది
 తుంబురమునఁ బుట్టినది. నల్లదాకుగలది. అవమజాతి
 రత్నము : (చూ, మాణిక్యము) : చూ, రత్నములు.
 నీలయింటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నల్లగోరంట* : చూ, మహాసహ.
 నీలదూర్వ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, నల్లగొలిమిడి*.
 నీలదేనువు, సం. వి. ఉ. శ్రీ. నల్లనిలవు : చూ, దేనువు.
 నీలపునర్నవ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. గిలిజేరు* : చూ, షర్వకేరువు.
 నీలపుష్పము, సం. వి. అ. న. నల్లగొలిమెనె* : చూ, విష్ణుక్రాంత.
 నీలపుష్పి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. —పై.—
 నీలబుహ్మ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అజాంత్ర*, అండకోటరపుష్పి.
 నీలమణి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. ఇంద్రనీలమణి : చూ, రత్నము. 1.
 నీలము, సం. వి. అ. న. 1. నల్లణాయి : చూ, రాయి; 2. =
 నీలి* : చూ, రంజని; పుం. 3. = ల్ల. నలుపు : చూ,
 వర్ణము 6; 4. ఒకానొక కొండ : చూ, పర్వతము; 5.
 ఒకనిది : చూ, నిధులు; విణ. 6. నల్లనిది : చూ, వర్ణము. 6.
 నీలలోహితుడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, శివుడు. 1. "నీల
 లోహితపూజ".
 నీలసరస్వతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. బౌద్ధదేవి : చూ, స్వాహ. 2.
 నీలాంగువు, సం. వి. ఉ. పుం : చూ, రూ - నీలంగువు. 3.
 నీలాంజనము, సం. వి. అ. న. 1. కాటుకాయ : చూ, సోపి
 రము. 2; 3. చూ, 3. అంజనములు.
 నీలాంబుడు, సం. వి. అ. పుం : చూ, బలిరాముడు : చూ,
 హలాయుధుడు; 2. చూ, పోతుకజేడు; 3. 3. నిగ్రహము :
 చూ, శని.
 నీలాంబుజము, సం. వి. అ. న. : చూ, నీలాజ్ఞము*.
 నీలాటిరేవు, ద్వ. వి. చూ, రూ - నీలాటిరేవు

వీలాబ్జము, సం. వి. అ. న. నల్లకలువ: చూ, సహస్ర పత్రము. 1.

వీలారి, ద్వ. వి. రెండుముఖముల దీపారాత్రికపు తట్ట

వీలాశ్వము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వీలడు.

వీలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. నల్లగోరంట: చూ, మహాసహ: 2. = వీలి *: చూ, రంజని: 2: చూ, అంకుశము: వై. వి.

(1) = వీలిని *: చూ, వీలి. 2: (2) నల్లనిట్ట నల్లనూలు (అనికొందలు): చూ, వస్త్రము: విణ. (3) = వీలి. నల్ల విది. హరిశ్చ. 2, ఆ. 8: చూ, వర్ణము. (6): (4) గార డము గలది. పాండు. 3, ఆ. 71.

వీలిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. నల్లవావిలి *: చూ, వావిలి: 2. ప్రాచీతీగె *: చూ, శైవలము.

వీలిగోతము, అం: చూ, మల్లశాస్త్రము.

వీలిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = వీలి: చూ, వీలి. 2, (1).

వీలిమ, సం. వి. న్. పుం. రూ-వీలిమము. సమపు: చూ, వర్ణము. 6.

వీలిమందు, ద్వ. వి. వీలిమొక్కలు పండిచేసిన వస్తువు.

వీలిమబ్బు, ద్వ. వి. వేటసాధనము.

వీలిరాగము, సం. వి. అ. పుం. బయటికి విశేషముగా కనఁ బడక లోపల నెప్పటికిని వీడకుండెడు గాఢానురాగము: (చూ, పూర్వరాగము.)

వీలుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొక కోరి: చూ, వానరము: 2. పూర్వజైవ విశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

వీలుగు, దే. వి. రూ - వీలు. 1. గాత్రవినామము: అ. కి. రూ - వీలు. 2: చూ, రూ - నిలుగు. 2: 3. చచ్చు: చూ, సమయము.

వీలోత్పలము, సం. వి. అ. న: చూ, వీలాబ్జము *

వీలోత్పలి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, వీలుడు. 2: అం. 2: చూ, భాషాంగములు.

వీలు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ - వీలుగు.

వీవరి, వై. వి. = వీవార: చూ, రూ - నివ్వరి.

వీవాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ - నివాకము.

వీవారము, సం. వి. అ. పుం. = : చూ, వీవరి.

వీవి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, సంచిమొవలు: 2: చూ, వలపుకిలు: 3: చూ, బంధనాలయము: 4. పందెపుసొమ్ము.

వీవీబంధము, సం. అ. న: చూ, వీవి. 2.

వీవు, దే. వి. రూ - ఈవు: 1. ఎదుటవిమవాడు. 2. వీశబ్దము వకు ప్రథమైకవచనము: చూ, త్వమ్: 3. బ్రాహ్మణుని తిర స్కరించునపు డుపయోగించు శబ్దము: చూ, హం.

వీవృత్తు, సం. వి. త్. పుం. రూ - నివృత్తు. 1. గ్రామము: చూ, వీమ. 1: 2. దేశము: చూ, వీమ. 1.

వీవ్రము, సం. వి. అ. న. 1. చూరు: చూ, వెలివె: 2. బండి కంటి నడిమికమ్మి: చూ, బండికల్లు: 3: చూ, వివినము: 4. రేవతి: చూ, రిక్క. 1. అం.

వీశారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిశారము.

వీహారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-నిహారము.

వీశ, సం. వి. అ. శ్రీ. విష్ణుభార్యలలో నొకతె: చూ, లక్ష్మి. 1.

వీశగాడి, వా. వి: చూ, లట్టు. 1.

వీశపాటుడు, వా. వి. చూ, వెల్లువ.

వీశ్మముకొనునది, అం. దూతీచతుష్టయమునందలి మూడవ దానిలోని పదియాతీంటిలో నొకటి: చూ, దూతీచతుష్టయము.

వీశ్మతేడు, వా. వి: చూ, వరుణుడు.

వీశ్మరేనిరిక్క, ద్వ. వి: చూ, రూ-వీటితేనిరిక్క.

వీశ్మవరుగు, ద్వ. వి. ఉప్పు: చూ, లవణము.

వీశ్మాటబొద్దులు, వా. వి. బ. తొమ్మిదినెలలు నిండి వివప ప్రసవమగు సమయమందలి సూచనలు.

వీశ్మాటరేవు, ద్వ. వి: చూ, రూ-వీరాటరేవు.

వీశ్మాడు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రసవించు. భార. శల్య. 2, ఆ. 160: 2: చూ, స్నానమాడు.

వీశ్మనమలుట, జా. మాంద్యము వహించుట. "వీవివి యిప్పు యు వీశ్మనమలక" (నీతిచంద్రిక విగ్రహము.)

ను

ను, సం. అవ్య. 1. ప్రశ్నార్థకము: చూ, ప్రశ్నము: 2: చూ, యోచన: దే. అప. (1) నా శబ్దమునకు ప్రథమైకవచనము నందు వచ్చెను ప్రత్యయము. "నేను": (2) తరువాత అనుహదర్థక శబ్దములకు ద్వితీయైకవచనమునందు వచ్చెను ప్రత్యయము. "వనమును": (3) క్రియలలో తద్దర్పార్థక ప్రథమపురుషైకవచనమునందును, తద్దర్పవర్తమాన భవిష్య ద్వ్యతిరేకార్థకోత్తమపురుషైకవచనము లందును వచ్చెను ప్రత్యయము. "కొట్టును, కొట్టుమను, కొట్టుచున్నాను, కొట్టు గలను, కొట్టును" మొ: అవ్య. (4) సముచ్చయార్థమును తెలుపును. (ఇది ఉకారేతరములమీద యువర్ణపూర్వకముగా వచ్చును. భార. ఆది. 1, ఆ. 12: ఆ యువర్ణము ఒకానొకచో లోపించును. భార. సభ. 2, ఆ. 282: భార. భీష్మ. 1, ఆ. 31: వసు. 3, ఆ. 173): చూ, సముచ్చయము: చూ, యు: (5) అవదారణార్థకము: చూ, సత్యము. 1: (6) సహితార్థ కము. స్వా. 1, ఆ. 72: చూ, నైతిము: (7) వ్యతిరేకార్థ ద్యోతకమైన ప్రశ్నమునందు సహితార్థమును తెలుపును. జై. 1, ఆ. 8: (8) ఏని, ఐన అను వానివలె వ్యతిరేకార్థ ద్యోతకమైన ప్రశ్నమునందు వచ్చును. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 28: ఉద్యో. 4, ఆ. 283: (9) ఎటులు, ఎట్లు, ఎట్లు అను శబ్దములు కడపటజేరినప్పుడు ఏవిధముచేతనైన అను వర్ణమును తెలుపును. భార. ఆర. 1, ఆ. 49: (10) కొన్ని చోట్ల అర్థవిశేషములను తెలుపును. భార. ఆది. 1, ఆ. 14: (11) వ్యతిరేక క్రియలమీద వికల్పార్థమును తెలుపును. భార. ద్రో. 3, ఆ. 162: (12) పాదపూరణమందు అంతలో నగు శబ్దములమీద వచ్చును (13) "న"కారము ద్రుతము. ద్ర. (14): చూ, వి. (2). అం, భా. తృ. 67.

నుంకు, దే. వి. పస్తు: చూ, లంకణము.

నుక్కట, దే. వి. చలనము: చూ, లోలము.

నుగ్గాట, దే. వి. హింస. అం, పదా. నర. 115: చూ, వధము.

నుగ్గాడు, దే. న. క్రి. 1. చంపు. అం, భా. తృ. 123: చూ, సంహరించు: 2. ఖండించు: చూ, నెలగు

నుగ్గు, దే. వి. 1. తును: చూ, శకలము. 4: 2: చూ, సురుము: బ. 3: చూ, వికక: అ. క్రి. 4. నుగ్గుగు, నలగు. లక్ష్మి. 4, ఆ. 114: చూ, సదమదమగు.

సుగ్గులువారు, దే. అ. క్రి: చూ, మగ్గు. 4.

సుచ్చిష్ట, దే. వి. బ: చూ ఫేనము.

సుచ్చి, దే. వి. 1. గొట్టెల మేకల వెంట్రుక. స్వా. 9, అ.

60: చూ, శమలము. 1: స. క్రి. 2. సుచ్చిపాతలుచుట్టు.

సుచ్చిపాత, ద్వ. వి. గొట్టెల మేకల చిన్నలను జుట్టెను గుడ్డ.

సుచ్చెన, వా. వి: చూ, మాడవట్టు.

సుట్ట, దే. వి. క్షతినొందినది.

సుడి, దే. వి. (రూ-సుడికారము-సుడు-సుడుగు-సుడుపు-నొడి-నొడికారము-నొడుగు-నొడుపు) 1: చూ, శబ్దము. 2: 2.

వచనము: చూ, శబ్దము. 2: 3. చెడ్డపేరు: చూ, బిన్నము. 2.

సుడికారము, దే. వి. 1. మాటచమత్కారము: రూ-నొడికారము: 2: చూ, రూ-సుడి. 1. ఆం, భా. ప్ర. 110.

సుడివోనలుగు, దే. వి. ముమ్మొనవారు. ఆం, పదా. సుర. 12: చూ, బాణము. 1.

సుడు, దే. వి చూ, రూ-సుడి. 1.

సుడుగు, 1.—పె.—: స. క్రి. 2. చెప్పు: చూ, వచించు.

సుడుగుతేలు, దే. వి: చూ, వేల్పుటొట్ట.

సుడువరి, దే. విణ. 1. మాటలమారి: చూ, వక్త. 1: 2. చెప్పువాడు: చూ, వక్త. 1.

సుడుపు, చూ, రూ-సుడుగు.

సుతము, సం. విణ. సుతింపబడినది: చూ, స్తుతము.

సుతి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, స్తోత్రము.

సుతించు, సం. స. క్రి: చూ, స్తుతించు.

సుతిక, దే. వి: చూ, సమూహము.

సుత్తము, సం. విణ. త్రోయబడినది: చూ, విద్ధము.

సుడురు, వై. వి. = నిటల (దేశ్యమని శ. ర.) 1: చూ, లలాటము: పా. 2. దీనికి ఉపమానము.—అర్థచంద్రుడు.

సును, దే. విణ. 1. వృత్తియందు సునపుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. (వృత్తియందు అల్పార్థకమునగును. ఉదా.-సునుఁజెక్కిలి, సునుసిగ్గు మొ) (హల్లుపరమగుచో కడపటి ఉకారము వికల్పముగ లోపించును.) (సున్బూది మొ.); ద్వి. 2. చార్థకము: చూ, వి. ఆం, భా. తృ. 67.

సునుపరి, దే. విణ. సునుపుగలది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

సునుపు, దే. వి. 1. సున్నన: చూ, స్నిగ్ధము. 3: విణ. 2. సున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

సున్న, దే. వి. 1. సున్నవికముక: విణ. 2. సున్నపైనది: చూ, స్నిగ్ధము. 2.

సున్నన, దే. వి. (రూ - సున్న - సునుపు - సున్నదనము): చూ, స్నిగ్ధము. 2.

సున్నము, దే. విణ: చూ, సుత్తము.

సుయి, దే. వి. (రూ - సుయ్య - నూయ - నూయి) చేదబావి. పాండు. 4, అ. 274: చూ, సరస్సు. 1-౧౫.

సుయ్యి.—పై.—

సురుగు, దే. వి. 1. రూ - సురువు: చూ, సుచ్చిష్ట. రాజ. 1, అ. 84: 2. గణితేనిశరము, సరుడు: చూ, బాణము. 1,

సురుగువచ్చి, దే. వి: చూ, యక్ష్మత్తు.

సురువు, దే. వి. రూ - సుర్వ: చూ, రూ - సురుగు. 1.

సురువుడు, దే. వి. సస్యమంజరీ చూర్ణము: చూ, స. బి. 8.

సుర్వ, దే. వి: చూ, రూ - సురువు. ఆం, భా. ప్ర. 154.

సతిచిహ్నము, దే. స. క్రి నాశముచేయు. రాఘ. 4, అ. 122: చూ, సరిపెట్టు.

సుటిపిడి, దే. వి. (రూ-సూర్పికి-సూర్పు-సూటిపికి-సూటుపు) ధన్యాదికమును కాళ్ళతోను మాడలతోను త్రొక్కి సూటుచుట. భార. ద్రో. 3, అ. 288: చూ, సూటుపు.

సుటుచు, దే. స. క్రి. (రూ - సూటుపు - సూర్పు - సూటుచు) ధన్యాదికమును కాళ్ళతోను మాడలతోను త్రొక్కి సూటుచు.

సుటుపు, 1.—పై.—: 2. చంపు: చూ, సంహరించు: 3. ప్రహరించు. ఆం, భా. తృ. 124: చూ, మొత్తు. 2.

సుటుమాడు, దే. స. క్రి. 1: చూ, పొడినేయు: 2. చంపు. భార. కర్ణ. 2, అ. 376: చూ, సంహరించు.

సుటుము, దే. వి: చూ, సురుము. భార. ఆది. 6, అ. 160: స. క్రి. 2: చూ, పొడినేయు: 3: చూ, సూటుమాడు. 2.

సుటుముచేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, సూటుమాడు.

సులక, దే. వి. రూ - సుల్క. మంచమల్లెడుగోగు, జనుము, మొగలిలోనగువాని నారతోపేసిన (త్రాడు) దాణము: చూ. సూత్రము. 1.

సులి, దే. వి. 1. పేగులలోనొప్పి: 2. చిక్కు. ప్రభా. 2, అ. 42: కళా. 6, అ. 113: చూ, స్రుక్కు. 3: విణ. 3: చూ, స్వల్పము. "సులివెచ్చ - సులివేడి."

సులిచు, దే. ప్రే. సులియజేయు: రూ - సులుచు - సులుపు, సులివెట్టు.

సులికొమ్మలమెకము, ద్వ. వి. జింక. సాంబ. తిర్య. 4: చూ, హరిణము. 1.

సులిగుల్ల, ద్వ. వి. జీద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. 1.

సులిగొను, దే. అ. క్రి. చిక్కుచు: చూ, సంఠాపించు.

సులితడ, దే. వి: చూ, మహాబలము.

సులిపురుగు, ద్వ. వి. కడుపులోని సన్నని యెమిడిక: చూ, పురుగు.

సులియు, దే. అ. క్రి. 1. ఏదైననొంటి తాళుటచే స్థాము తప్పి యిట్టట్టుకొలఁగు. భార. శయ్య. 1, అ. 176: 2. పొడియగు: చూ, వలియు.

సులివాళ్లు, దే. వి. బ. కొంచెమువాడుటలు: చూ, వసివాళ్లు.

సులివాళ్లువాడు, దే. అ. క్రి. కొంచెమువాడు.

సులివు, దే. వి. సులియుట. (ఉలివువంటిది.)

సులివెచ్చ, దే. వి. మందోష్ణము: చూ, వేడిమి.

సులివెచ్చన,—పై.—

సులివెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, సులించు.

సులుచు, దే. ప్రే.—పై.—

సులుపు, దే. ప్రే: చూ, సులివెట్టు.

నులుము, దే. స. క్రి. 1. చంపు. ఆం. భా. త్ప. 123: చూ, సంహరించు; 2. తొడ బుగ్గ లోనగువానికండ రెండు ప్రేళ్ళతో అటునిటునొక్కి త్రిప్ప. కళా. 4, ఆ. 41: చూ, వడివేయు; 3. ఉన్నానించు: చూ, బేదిల్లు.

నులుసు, దే. వి. మ్యానత: చూ, వెలితి. 2.

నుల్క, దే. వి: చూ, రూ - నులక.

షవు, దే. వి. (రూ - నువ్వు - నూ - నూవు) 1. సస్యవిశేషము: చూ, సస్యము. 1; బ. 2. తెలికలు: రా. వి. 3, ఆ. 48: చూ, నువ్వులు.

నువ్వు, వా. వి. 1: చూ, నీవు. (అప్ర): 2: చూ, నువ్వు*.

నువ్వు (నువ్వులు), దే. వి. బ. (ఋతురక్తము జారీచేయును.)

1: తెలికలు - తెలికలు, నువు - నువ్వు - నూ - నూగు - నూవు, బొట్టుగు - బొట్టువు. (సం. ప.)—కరండము, కాకగుడము, కాకరుహము, కుతపము, కురిపము, జీరకము, ఖరకము, చిన్నరుహము, తిరి, తిలకము, శ్రీమాన్. తద్వి.—౧. అడవి నువ్వులు. (సం. ప.)—జిరిలము: ౨. కుటీనువ్వులు - కుటునువ్వులు: ౩. పొట్టినువ్వులు. (సం. ప.)—కాతిలలు, కాతువరిక: ౪. పొల్లనువ్వులు. (సం. ప.)—తిలపింజము — తిలపేజము. (విగతవానికి “శ్రీమాన్” చూడుము): 2: చూ, నవదాన్యములు, దాన్యము.

నువ్వులనూనె, వా. వి. తిలతైలము: చూ, స్నేహము. 2.

నుస, దే. వి. 1. కంఠూతి. ఆం. భా. ద్వి. 129: చూ, విదర్భిక: వా. 2. గొంతుకలోని పొడిదగ్గు.

నుసమ, దే. వి: చూ, రూ - నుసుమ: (చూ, మళకము. 1.౪.)

నుసమ, దే. వి: చూ, మసము.

నుసలు, దే. ఆ. క్రి. 1. అలస్యముచేయు: చూ, వివరించు. 3:

2. పూను: చూ, వహించు: స. క్రి. 3. (ఒళ్లు) విఱుచు కొను, శశాం. 4, ఆ. 62: చూ, విఱుచు.

నుసి, దే. వి. 1. పురుగులుతోఁజవగా రాలు ప్రానిపొడి: చూ, సురుము: 2: చూ, స్వల్పము.

నుసిపురుగు, ద్వి. వి. ఘణము: చూ, పురుగు.

నుసుగు, దే. స. క్రి: చూ. తిరస్కరించు. నై. 7, ఆ. 130.

నుసుమ, దే. వి. కండ్లయందు ముసరెడు చిన్నదోమ: చూ - నుసమ.

నుసుము, దే. స. క్రి. ఆర్జించు. వసు. 4, ఆ. 23: చూ, రెమ్ము. 2.

నుసులు, దే. వి. 1. అలతి. భార. శల్య. 2, ఆ. 267: చూ, లాఘవము. 1: ఆ. క్రి. 2 కొంచెము చలించు, మొదిలు. పా. 2, ఆ. 126: చూ, సలించు.

నూ

నూ, దే. విణ. 1. వృత్తియందు నూపశబ్దమునకు అంశవరము లోపి పగా మిగిలినరూపము. (ఉదా.—నూబిండి - నూబువ్వు మొ); 2: చూ, రూ - నువ్వులు.

నూక, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

నూగారు, వా. వి. రూ - నూగారు. 1: చూ, రోమరాజి: ఆం. 2. దీనికి ఉపమానములు. -తుమ్మెదలచాలు, చీమల బాసు, సలాకు. కత్తి, నల్లతాచు, ఇంద్రనీలమణులవరుస, ధూమము, మబ్బు మొ.

నూగు, దే. వి. 1. కొన్నియాకులమీదను, కాయలమీదను ఏర్పడియుండు చిన చిన్నముండ్లు: చూ, సితాగ్రము: 2. వట్టిలోనగువాని రేణువు, రూ - నూగుడు: చూ, సితాగ్రము: 3. లేతదనము. భార. విరా. 1, ఆ. 245: చూ, సౌకుమార్యము. 1: విణ. 4. లేత: చూ, సుకుమారము.

నూగుడు, దే. వి: చూ, రూ-నూగు. 2.

నూగుదోస, దే. వి. కూతురుబుడమ*: చూ, హరివాలుకము. నూక, దే. వి: చూ, శంబూకము.

నూకపొట్టు, వా. వి. ఊక: చూ, తుషము.

నూకు, వా. స. క్రి. 1. తుడుచు, ఊడుచు (రాయలసీమలో వాడుక): చూ, సమ్మార్జించు: 2. తుడుచు, ఒత్తు: చూ, ప్రాము. 4: 3. త్రోలు స్వా. 4, ఆ. 44: చూ, వెలుచు.

నూకుడు, దే. వి. త్రోపుడు: చూ, నిషేధము.

నూగు, దే. వి: చూ, రూ-నూవు*.

నూడ, దే. వి. రూ-నూవము. పొడి. భార. భీష్మ. 2, ఆ. 211: చూ, సురుము.

నూచము, —పై.—భార. భీష్మ. 2, ఆ. 361.

నూతనము, సం. విణ. రూ-నూత్నము: చూ, హాస.

నూతనుడు, సం. విణ: ఆదునికుడు, నవీనుడు. (తె. ప.) - క్రొత్తవాడు.

నూతియొఱ, వా. వి: చూ, బావియొఱ.

నూత్నము, సం. విణ: చూ, రూ-నూతనము.

నూవోస, దే. వి: చూ, రూ-నూగుదోస*.

నూనము, సం. క్రి. విణ, అ. న: చూ, నెట్టన.

నూనియ. ద్వ. వి. రూ-నూనె. 1. తలచమురు. వసు. 5, ఆ. 74: చూ, స్నేహము. 2: 2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2: 3. నువ్వులనూనె: చూ, స్నేహము. 2.

నూనె, ద్వ. వి. (నూవు + నేయి)—పై.—: వా. వి. 4. తైలములు ఇంటిపేరుగాగవారు. (నూనెవారు, నేతివారు, వెన్నావారు, ఇత్యాదు లాహ్యంబులు.)

నూనెముడి, ద్వ. వి: చూ, వేనలి. స్వా. 3, ఆ. 31.

నూనియగినె, ద్వ. వి. స్లెగినె*: చూ, శుకనాసము. 1.

నూపురపాచిక, ఆం: చూ, అకాశదారులు

నూపురము, సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. అందె: చూ, భూషణము. 2: ఆం. 2. చూ, కరణములు.

నూయ, దే. వి: చూ, రూ-నూయ: వా. 2. నూయి యింటిపేరుగా గలవాడు “నూతివాడు” (ఇట్లు చెరువువారు, గోదావరివారు, సముద్రమువారు ఇత్యాదులూహ్యంబులు.)

నూయి, —పై.—

నూరి(టి)పోయుట, జా. బాగుగ బోధనేయుట. “అప్పుడీతని జేరఁదీయవలదని మీరెంద తెంద తెన్నెన్ని విధములనో నూరి(టి)పోసిరి.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము)

సూర్య, దే. స. క్రి: చూ, రూ-నూలుచు.
 సూర్యి, దే. వి: చూ, రూ-నూటిపిడి.
 సూర్య, దే. వి: చూ, రూ-నూలుపు.
 నూలుచులక త్రిచేగించుజోడు, ద్వ. వి. వజ్రపాశి, ఇంద్రుడు.
 వేం, అం. 12: చూ, సహస్రాక్షుడు.
 నూలుచులకైదువు, దే. వి. శతకోటి, వజ్రాయుధము. లక్ష్మీ.
 2, అ. 48: చూ, బాణము. 1.
 నూలుచులవాలు, —పై. —
 నూలుపు, జా. విస్తారము. “నూచ్చినకరువాత గిరులు నూలుపు
 వదన్వచ్చునే.” (రామాభ్యుదయము.)
 నూటిపిడి, దే. వి: చూ, రూ-నూటిపిడి
 నూలు, దే. స. 1. వంద: చూ, సంఖ్య. 1; స. క్రి. 2: చూ.
 వాడిచేయు; 3. సన్నెకంట మర్రిండు: చూ, మర్రించు.
 నూలుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నూలుచు.
 నూలుచుక్కలప్రోవు, వా. వి. శతభిషము: చూ, రిక్క.
 నూలుచు, వా. వి. పొడిచేయుట: చూ, సురుచు.
 నూలుపు, దే. వి. చూ, నూటిపిడి.
 నూలుతాయి, వా. వి. 1. సన్నెకల్లు: చూ, రాయి; 2. మంగలి
 కత్తి నూలుతాయి: చూ, రాయి.
 నూలువందలు, వా. స. పదివేలు: చూ, సంఖ్య. 1.
 నూలువేలు, వా. స. లక్ష, నియుతము: చూ, సంఖ్య. 1.
 నూలును, వా. వి. సరకుపోయు వస్తువిశేషము.
 నూలిగరను, దే. వి: చూ, బట్టతల.
 నూలు, దే. వి. ప్రతివడికినపోగు: చూ, స్తోకము; వా. 2.
 నూలు యింటిపేగుగా గలవారు. “నూలువారు”.
 నూలుకందె, దే. వి. చూ, సరిగ.
 నూలుకొను, దే. అ. క్రి: రూ-నూలొకను. 1: చూ, సమ్మ
 తించు; 2: చూ, మట్టుపడు; 3: చూ, సరిపడు. 2: 4: చూ.
 వ్యాపించు. (ప్రే. నూలుకొలుపు-నూలుకొల్పు. సమ్మతించు
 జేయుటకు. —భా. 7, అ. 157; మట్టుపడుచుటకు. —భా.
 విరా 4, అ. 187.)
 నూలుకొలు, దే. వి. నూలుకొనుట.
 నూలుపోగుతుకు, వా. వి: చూ, ప్రొర్రముట్టు.
 నూలొకను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నూలుకొను. (మట్టుపడు
 టకు. —భా. ఉద్యో. 2, అ. 174.)
 నూవు, దే. వి: చూ, రూ-నూవు.
 నూవుచేను, దే. వి. తిల్యము. అం. భా. ద్వి. 228: చూ.
 భూమి. 1.

నృ

నృగాదికము, అం. నాటికలు 18 లో నొకటి. (ఒకటే యంకము,
 గానము, సంభాషణముగలది): చూ, నాటికలు.
 నృత్తము, సం. వి. అ. న. 1. రూ-నృత్యము. నర్తనము.
 కేవలభావాశ్రయము (కాళ్లలో గుతులువైచుట): చూ, వ్యంజ
 కము. 1: (చూ, నాటికము): 2. = నెత్తము. జాజము:
 చూ, వ్యవహారము. 4.

నృత్తహస్తములు, అం. ఉద్భృతము. తలముఖము, విప్రక్షిరము,
 గజదంతము. అరాకటకాముఖము, ఆవిద్ధవక్త్రము, సూచీ
 విద్ధము, రేచితము, అర్ధరేచితము, పల్లవము, నితంబము,
 కేశబంధము, లత, కరిహస్తము, దండపక్షము, ఊర్ధ్వ
 మండలము, పార్శ్వమండలము. ఉరోమండలము, నలిసీ
 పద్మకోశము, ఉర:పార్శ్వమండలము. కపోతము, మక
 రము, జ్ఞానము, శరదాశయము, ముద్ర, గరుడపక్షము,
 ముష్టి స్వస్తికము, ముఖశస్వస్తికము, ప్రయుక్తాలపల్లవము
 (29).

నృత్యము, సం. వి. అ. న. తాళలయాన్నితము. (మాటలాడ
 కుండ భావమును హస్తాద్యవయవములచే గనఁబఱచుట):
 చూ, నృత్తము. 1
 నృపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రాజు: చూ, రాజు. 1; 2:
 చూ, శ్రీమఁడు.
 నృపపదము, అ. దీనినే రాజ్యపదమందురు): చూ, ఆరూఢము.
 నృపలక్ష్మిము, సం. వి. న. న. రాజునకుఁబట్టెడు తెల్లగొడుగు:
 చూ, వారిత్ర.
 నృపాలుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, నృపతి. 1.
 నృపుడు, —పై. —
 నృశంసుడు, సం. విణ: చూ, హింసకుఁడు.
 నృసింహము, అం. (నరసింగము: చూ, విన్నాణములు.
 నృసింహావతారము, అం. (నారసింహము): చూ, అవతారములు.
 నృసింహుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2.
 నరశ్రేష్ఠుడు: చూ, సింగుడు. 1.
 నృహరి, సం. పి. ఇ. పుం. —పై. —

నె

నె, దే. విణ నెఱనెఱిశబ్దములకు వృత్తియందు అంత్యకరము
 లోపించుగా మిగిలినరూపము. (వృత్తియందు దీనిమీఁదిహల్లు
 నకుఁ ద్వితమువచ్చెడిది. — నెఱశబ్దమునకు-నెచ్చెలి, నెత్తమ్మి,
 నెత్తటి, నెత్తామర, నెత్తావి, నెమ్మది, నెత్తగ, నెత్తడి మొ.
 నెఱిశబ్దమునకు — నెన్నడ, నెన్నడుము, నెన్నుదురు,
 నెన్నొసలు, నెమ్మెయి, నెమ్మేను, నెమ్మొగము, నెమ్మొముమొ.
 నెన్నడ, నెన్నడిము, నెమ్మేను ఇత్యాదిస్థలములయందు
 నెఱిశబ్దపూర్వకమై అర్థము పొసఁగి యుండునట్లు నెఱిశబ్ద
 పూర్వకమై పొసఁగియుండదని యెఱుంగవలయును. కొన్ని
 యెడల యత్సమపదము పరమగునపుడును ద్విత్యము కానఁ
 బడుచున్నది. “నీవు నెమ్మనమున” భా. అం. 4, అ. 377.

నెంపలి, దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.
 నెక్కర, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 నెక్కొను, దే. అ. క్రి. (రూ - నెట్టుకొను - నెలకొను -
 నెలపుకొను) 1. పాదుకొను. భా. ఉద్యో. 1, అ. 287 :
 చూ. స్థిరము; 2: చూ, మట్టుపడు: ప్రే. 3. (రూ - నెక్కొ
 లుపు - నెక్కొల్పు) భా. విరా. 1, అ. 321.
 నెక్కొలు, దే. వి. నెక్కొనుట.
 నెగడి, దే. వి. 1. దుష్టచ్యుగములు బెదరుటకును, చలికాచు
 కొనుటకును వేసెడుమంట: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ,
 భూతము.

నెగడు, దే. వి. రూ-నెవడు. 1. అగడు: చూ, మత్స్యము. 1;
2: చూ, తులనాగము; అ. క్రి. 3. బయలు మెఱయు.
భార. విరా. 1, అ. 143; 4: చూ, వర్ణిలు.

నెగపు, దే. వి. 1: చూ, హంకారము; 2. మండిపడుట: రూ.
ఎగపు. ఎగసిపాటు, గోరింపు.

నెగయు, దే. అ. క్రి. రూ-నెవయు-ఎగయు. 1. ఎగురు: చూ,
ఁమింపు; 2. పైకిలేచు. భార. విరా. 1, అ. 162: చూ,
రేగు.

నెగయుదెంచు, —పై.—భార. అది. 5, అ. 173.

నెగపు, దే. వి. చూ, సందీనము.

నెగులు, దే. వి. (రూ-నెవులు — నొగులు-నోవి - నొవ్వ-
నొవు-నోవు) 1. నొప్పి: చూ, శ్రమము 1; 2. దుఃఖము;
చూ, శోకము; 3. దుఃఖరూపమైన విచారము: చూ,
శ్రమము. 1. (శోకము.)

నెగ్గడము, వై. వి. 1. = నిఘటన: చూ, సమర్థము; 2. =
నికట: చూ, పాండ్రము.

నెగ్గు, దే. అ. క్రి: చూ, రవణించు.

నెగ్గుట, వా. వి. చెల్లుబడి: చూ, రసము. 1.

నెగ్గురు, దే. వి. గుండె యదురుటయందగు ద్వన్యనుకరణము:
చూ, హాహూ.

నెచ్చి, దే. వి. మిక్కిలి సన్నమైన మాకలసమాహము: చూ,
శంబుకము.

నెచ్చెలి, దే. వి. 1: చూ, స్నేహితుడు; 2. సఖురాలు:
చూ, స్త్రీ.

నెటిక, దే. వి. రూ-నెట్టిక. ప్రేళ్ళ కీళ్ళ చప్పుడు: చూ, చిటిక.

నెటుకొట్టు, దే. వి. చూ, బాలక్రీడ.

నెటికురు, దే. వి. నెటి: విఱుగుటయందగు ద్వన్యనుకరణము.
జై. 8, అ. 17: చూ, హాహూ.

నెట్టన, దే. అవ్య. క్రి. విణ. అనివార్యముగ. భార. అది. 5, అ.
68: చూ, భృశము. (రూ-నెట్టనము.)

నెట్టవము, దే. అవ్య. —పై.—

నెట్టపంట, దే. అవ్య. క్రి. విణ. నిష్కారణముగ.

నెట్టము, వా. వి. నెమలియీతలచే బేసిన దారము. (రూ-
నెట్టియము-నెట్టెము): చూ, సూత్రము. 1.

నెట్టిక, దే. వి: చూ, రూ-నెటిక.

నెట్టికనీల, వై. వి. 1. = నెట్టికనీల. సదాచారసంపన్నమగు
స్వభావము గలవాడు. జై. 6, అ. 190. చూ, నెట్టికుడు;
విణ. 2. = నెట్టికనీలా, సదాచారసంపన్నమగు స్వభా
వము గల యాడు: చూ, స్త్రీ.

నెట్టియము, దే. వి. (రూ-నెట్టెము-నెట్టము) 1: చూ, రూ-
నెట్టము; 2. చుట్టకుదురు: చూ, మట్టు. 3; 3. గుండుపాగ:
చూ, పాగ. 2.

నెట్టు, దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ఉపద్రవము:
చూ, శోకము; 3: చూ, యత్నము; 4. రూ-నెట్టు. ఉప్పురాసు
యందెడు చోటు: చూ, భూమి. 1; 5: చూ, బాలక్రీడ; 6. క్రి.
6. పూనిత్రోయ. భాగ. 3, స్కం. 13.

నెట్టుకొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, యత్నించు; 2: చూ, స్థిర
పడు; 3: చూ, ముమ్మరించు. శశాం. 3, అ. 4; స. క్రి.
4: చూ, బలాత్కరించు; వా. 5. అడ్డుకొను.

నెట్టుకుగాయ, వా. వి: చూ, నెట్టు. 5.

నెట్టె, దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2

నెట్టెము, దే. వి. దీప్తిము (అప్ర): చూ, లంక. 1.

నెత్తికమ్మ, దే. వి. (నెత్తము + కమ్మ) పాచికల పందెము.
శశా. 6, అ. 118: చూ, వ్యవహారము. 4.

నెత్తపుపలక. ద్వ. వి. (నెత్తము + పలక) రూ-నెత్తపలక;
చూ, శారిఫలము. (వాడుక) (నెత్తపలము అని కొందఱు.)

నెత్తపలక, —పై.— (వాడుక.)

నెత్తము, దే. వి. 1. దెప్పు, స్తుపు. స్వా. 4, అ. 78: చూ,
పర్వతము; 2. = నృత్త. పందెము: చూ, వ్యవహారము. 4;
3. = నృత్త. పాచికలాట. జై. 3, అ. 42: చూ, వ్యవ
హారము. 4.

నెత్తమ్మికొలనికాపు. ద్వ. వి. గాలి. వేం, అం. 18: చూ,
వాయువు.

నెత్తమ్మిదిమ్ముల నిమరమందు, ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ,
హిమాంశువు. వేం, అం. 11.

నెత్తరి, వా. వి. జాబి. అం. పదా. నర. 53: చూ, పందె
కాడు.

నెత్తలులు, దే. వి. ఐ. (నెట్ + తరులు) 1. పెద్దయలలు: చూ,
వీచి. 1; 2. రూ-ముత్తరులు. అం, భా. ద్వ. 137: చూ,
వశి. 1.

నెత్తి, దే. వి. తల. జై. 8, అ. 98: చూ, శిరము. 1. (తల
పైభాగమని కొందఱు).

నెత్తికాయ, వా. వి. —పై. — “నీనెత్తికాయ”.

నెత్తిరాప, వా. వి. తప్పనిసరి.

నెత్తురు, దే. వి. రూ-నెత్తు: చూ, రక్తము.

నెత్తురుబ్రొడ్డు, ద్వ. వి: చూ, సందెజాము. స్వా. 4, అ. 60.

నెత్తురుకందు, ద్వ. వి. రూ-నెత్తుకందు. పాండు. 3, అ. 156:
చూ, శిశువు.

నెత్తురుగడ్డ, వా. వి: చూ, వ్రజము. 1.

నెత్తురుద్రావుడు, దే. వి: చూ, రాక్షసుడు. 1. అప్ప. యు, కాం.
60.

నెత్తురుపెనుపొడ, వా. వి. ముట్టుబాము. చూ, సర్పము.

నెత్తురుపొడ, దే. వి. —పై. —

నెత్తురుబంక, దే. వి. మలముతో నెత్తురును బంకయును పడు
రోగము: చూ, రోగము. 1.

నెత్తురువాలు, దే. అ. క్రి: చూ, పల్లటిలు.

నెత్తు, దే. వి: చూ, రూ-నెత్తురు.

నెత్తుకందు, ద్వ. వి: చూ, రూ-నెత్తురుకందు.

నెనడు, దే. వి: చూ, మూలగ. భార. ద్రో. 2, అ. 312.

నెనరు, దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము; 2. కృతజ్ఞత:
చూ, కుభము. 1.

నెన్నడుము, వా. వి: చూ, మధ్యము. 1. సాంబ. మాన. 15.

నెన్నుదురు, వా. వి: చూ, లలాటము. వేం, అం. 37.

వెన్నుడుక్కను వ్రాయుదునేను, వా. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1. ఆం. పదా. సుర. 17.

నెన్నొసలు, వా. వి: చూ, వెన్నుడురు.

నెసము, వై. వి. (రూ-నెసము-నెసము) 1. = నిభ: మిష, కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 2: చూ, సిగ్గు. ఆం, భా. ప్ర. 38; 3. కారణము. భార. ఆది. 8, ఆ. 112: చూ, హేతువు. 1; 4. తప్పు. భార. ఆర. 5, ఆ. 318: చూ, సొంబు; వా. 5. లేనిది మీదమోపుట.

నెప్పరము, దే. వి. రూ-నెప్పరము. వేగము. పా. 4, ఆ. 66: చూ, న్యదము. 1.

నెప్పరి, దే. విణ. 1. ఉపాయశాలి: చూ, సమర్థుడు: 2. ఉపాయశాలిని: చూ, శ్రీ

నెప్పరించు, దే. స. క్రి: చూ, రుజువుపరచు.

నెప్పరము, దే. వి: చూ, రూ-నెప్పరము.

నెప్పు, దే. వి. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, స్థైర్యము: 3: చూ, వెరపు: 4: చూ, విధము. 1: విణ. 5: చూ, నిలువరము. 1.

నెప్పుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, స్థిరపడు. స్వా. 4, ఆ. 34.

నెమకు, దే. స. క్రి: చూ, వెదకు. పా. 2, ఆ. 33.

నెమకుట, వా. వి: చూ, వెదకుడు.

నెమకుడు, —పై.—

నెమరు, దే. వి. 1: చూ, రోమంధము: 2. నెరుసు: చూ, రేణువు. 1.

నెమరుచు, దే. ఆ. క్రి. రూ-నెమరుచు. నెమరువేయు.

నెమలి, దే. వి. 1. (రూ-నెమలి-నమలి-నమి, నెమలి-నెమిలి-నెవిలి): చూ, మయూరము: 2. రూ-నెమల*: చూ, పూరికరము: ఆం. 3. (నెమలిపలుకు): చూ, కూజితములు.

నెమలికన్ను, వా. వి: చూ, అర్థచంద్రము. 5.

నెమలియకుగు, దే. వి. రూ-నెమలియకుగు. 1: చూ, పూరికరము*: బ. 2. కుచనఖక్షతిములు: చూ, స్ఫుటత: (చూ, నఖక్షతము).

నెమలు, వా. వి: చూ, రూ-నెమలి. 2*.

నెమిలి, దే. వి: చూ, రూ-నెమలి. 1. జై. 4, ఆ. 79.

నెమిలివడ్లు, దే. వి. బ. శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

నెమిలిసొరము, వా. వి. షడ్జస్వరము: చూ, స్వరము. 2.

నెమురు, వా. వి. 1. తైలలేపనము: 2. (వియ్యముచోనగునవి) నెమురుట: 3. తడిపుట.

నెమ్మది, వా. వి. 1: చూ, మదిమది. ఆం, భా. ద్వి. 181:

2: చూ, శాంతము. 1; 3. కుదిరిక: చూ, పాదు. 3; 4. ఆరోగ్యము.

నెమ్మయి, వా. వి: చూ, శరీరము. వేం, ఆం. 36.

నెమ్మిలిపరుజు, వా. వి: చూ, నెమ్మిలిపరుజు.

నెమ్మి, దే. వి. 1: సంతోషము: చూ, హ్లాదనము: 2: చూ, కుభము. 1. అచ్చ సుం, కాం. 86; 3. = స్నేహ: చూ, స్నేహము. 1. భార. ఆర. 1, ఆ. 63; 4. రూ-నెమ్మి: చూ, శాంతము. 1. భార. ఆర. 2, ఆ. 338: 5. రూ-నెమ్మి: చూ, మదిమది: 6. = నేమి. తివామి*: చూ,

వంజలము. 2; 7: చూ, రూ-నెమలి. 1; 8. = నేమి బండి కంటికడకమ్మి. రథనేమి: చూ, శకటము. 1.

నెమ్మికి, దే. వి: చూ, రూ-నెమ్మి. 3.

నెమ్మిజుట్టు, ద్వ. వి: చూ, సిక. 1.

నెమ్మిరవుతు, ద్వ. వి. శిఖివాహనుడు: చూ, స్కందుడు. (ఇట్లు నెమ్మితే.)

నెమ్మిలి, దే. వి: చూ, రూ-నెమలి.

నెమ్మిలిపరుజు, దే. వి. కత్తిపిడి: చూ, పిడి. 2.

నెమ్ము, దే. వి. 1. తడి: చూ, నేమము: 2. ఎమికె: చూ, శృంగము. 1; బ. 3. పరికలు, పలుపుచెక్కలు లోనగునవి ఒకదాని కొకటి చేర్చి యంటవేయ లోపలజొప్పించెడు మేకులు: బ. 4. బండిచక్రముల రంధ్రములయందు జొప్పించెడు ఇనుపగొట్టములు: వై. వి. 5. = నేమి: చూ, రూ-నెమ్మి. 8.

నెమ్ముకొను, దే. ఆ. క్రి. చూ, పదనుకొను.

నెమ్మెను, వా. వి: చూ, నెమ్మయి. వేం, ఆం. 38.

నెయి, వై. వి. (రూ-నెయి-నే-నేయి) = స్నేహ. 1. ఘృతము: చూ, హవిస్సు: 2. తైలము: చూ, స్నేహము. 2.

నెయ్యపుటలుక, ద్వ. వి. ప్రణయరోషము: చూ, రోషము.

నెయ్యపుటేడు, ద్వ. వి: చూ, ముక్కుడు.

నెయ్యమాడు, ద్వ. ఆ. క్రి. చూ, స్నేహించు.

నెయ్యమి, వై. వి. రూ-నెయ్యము. = స్నేహ: 1: చూ, స్నేహము: 2: చూ, సౌందర్యము.

నెయ్యము, వై. వి. = (రూ-నేయము-నెయ్యమి-నెమ్మి-నెమ్మిక) = స్నేహ. —పై.— (సౌందర్యమునకు. —భార. ఆది. 7, ఆ. 172.)

నెయ్యరి, ద్వ. విణ. 1: చూ, స్నేహితుడు, 2. సఖి: చూ, శ్రీ. 1.

నెయ్యి, వై. వి. 1. =: చూ, రూ-నెయి: వా. స. క్రి. 2. (బట్టలు) నేయు. (అప్ర.)

నెయ్యిడు, వై. విణ. = చూ, స్నేహితుడు. భార. సభా. 1, ఆ. 77.

నెయ్యురాలు, ద్వ. విణ. (నెయ్యము + ఆలు): చూ, నెయ్యరి 2 నెర. దే. విణ. వృత్తియందు నెరవు శబ్దమునకు మీదివర్ణము లోపింపగా మిగిలిన రూపము: రూ-నెఱ-నెఱా-నేఱా.

నెరచు, దే. విణ. 1. గొగ్గి: చూ, రత్నము. 1; 2. సమము కానిది: చూ, విషమము.

నెరపు, దే. వి. 1. రూ-నెరపు: చూ, వ్యాపనము: 2: చూ, పరితము. 1: వి. 3. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1: ప్రే. 4. నెరలుచు జేయు: 5: చూ, నించు: 6. నెఱవేర్చు. లక్ష్మి. 2, ఆ. 76; 7. పఱపు: 8. వ్యాపింపజేయు: 9: చూ, దువ్వు. 5.

నెరయు, దే. ఆ. క్రి. రూ-నెఱయు, 1: చూ, వ్యాపించు. లక్ష్మి. 3, ఆ. 41; 2: చూ, మెండుకొను. భార. ఆది. 3, ఆ. 157 3: చూ, నిద్రించు.

నెరయెంటరి, వా. వి. తుమ్మెద. వేం, ఆం. 98: చూ, భ్రమ రము.

నెరవంజి, దే. వి (రూ-నెరపు-నెరవెంద*): చూ, నెరవెంద.
నెరపు, దే. వి. 1. రూ-నెరపు. పూర్తి: చూ, సంపూర్ణము: 2.
రూ-నెరపు. చుట్టుట: చూ, వ్యాపనము: 3. రూ-నెరపు,
దారి: చూ, మార్గము. 1; 4: చూ, రూ-నెరవంజి*: విణ.
5. రూ-నెరపు. పూర్ణము: చూ, సంపూర్ణము: 6. అది
కము: చూ, హెచ్చు. 1; 7. యుక్తము: చూ, యోగ్యము.
2; 8. విశాలము: చూ, విస్తారము. 1; 9: చూ, వ్యాపకము;
10: చూ, వ్యాప్తము నై. 5, ఆ. 161.

నెరవెంద, దే. వి: చూ, రూ-నెరవంజి*.

నెరసరి, వా. వి. 1. రూ-నెరసరి: చూ, నింహము; 2. పూర్ణోప
మానము: చూ, ఉపమ.

నెరసు, దే. వి. 1. కళంకము: చూ, లక్షణము. 1; 2. దోషము:
చూ, వృజినము. 1; 3. రూ-నెరుసు. ఉ, రా. 1, ఆ. 98:
చూ, రేణువు. 1; 4. తప్పు. అవి. 1, ఆ. 12: చూ,
సొంటు; 5. గవుండ్లవాడు కత్తులునూతెడు పొడి: చూ,
రేణువు. 1.

నెరి, దే. వి. రూ-నెతి. పాండు, 1, ఆ. 117: చూ, వేల్లితము. 2.
నెరుము, దే. స. క్రి. రాచు: చూ, రుద్దు. 1.

నెఱ, దే. విణ. 1. రూ-నెఱ-నెఱ. వృత్తియందు నెఱపుశబ్దము
నను మీది వరము లోపింపగా మిగిలినరూపము. "నెఱ
గాణ-నెఱజాణ" మొ; అచ్చ. యు. కాం. 420; వి. 2.
కేశము. అం, భా. ద్వి. 145: చూ, వెండ్రుక. 1.

నెఱకు, దే. వి. రూ-నెఱను. జీవస్థానము, మర్మము (అసయు).
భార. విరా. 3, ఆ. 161: చూ, మర్మము. 1.

నెఱక, దే. వి: చూ, నెఱ. 2.

నెఱకాడు, దే. విణ. (నెఱపు + కాడు): చూ, పూర్ణుడు.

నెఱను, దే. వి: చూ, రూ-నెఱకు. భార. విరా. 3, ఆ. 161;
ఉ, హరి. 5, ఆ. 98.

నెఱపు, దే. వి. విణ, ప్రే: చూ, రూ-నెరపు. (వ్యాపింపజేయు
టక.—కళాం. 3, ఆ. 102.)

నెఱమీటుమొన, అం: చూ, మొనలు.

నెఱయు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నెరయు.

నెఱవాది, దే. వి: చూ, సమర్థుడు.

నెఱవిదై, ద్వ. వి. హస్తలాఘవముగల జాలవిద్య: చూ, విద్య 1.

నెఱపు, దే. వి: చూ, రూ-నెరపు (అధికము—అచ్చ.
యు, కాం. 33; యుక్తము.—స్వా. 4, ఆ. 27; విశా
లము.—ఉ, హరి. 4, ఆ. 272.)

నెఱవేలు, దే. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించు.

నెఱవేలుచు, దే. స. క్రి: చూ, సిద్ధినింపించు.

నెఱవేలుట, దే. వి: చూ, రసము. 1.

నెఱసరి, ద్వ. విణ. 1: చూ, కూరుడు; 2: చూ, రూ —
నెరసరి. 1.

నెఱ, దే. విణ: చూ, రూ-నెఱ. 1.

నెఱి, దే. వి. 1. కచ్చభేదము: చూ, వింజె. 4; 2. క్రమము:
చూ, విధము. 1. భార. ద్రో. 2, ఆ. 132; 3. న్యాయము. భార.
ఉద్యో. 3, ఆ. 263: చూ, సత్యము. 1; 4. పరాక్రమము.
భార. అది. 4, ఆ. 201: చూ, శౌర్యము. 1; 5. రూ-నెరి.

వక్రత: చూ, వేల్లితము. 2; 6: చూ, సౌందర్యము. కళా.
4, ఆ. 103; 7: చూ, తెక్క. 1. స్వా. 4, ఆ. 58;
8. పక్షియాకల చిక్కు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 112;
9: చూ, నెఱి. 1; 10. ఆచారము: చూ, సమయము. 2;
11: చూ, నెరపు. 1; 12. ప్రజ్ఞ: చూ, హృల్లేఖము. 2; బ.
13. కేశము: చూ, వెండ్రుక. 1; 14. చుట్టువెండ్రుకలు:
చూ, వెండ్రుక. 1; విణ. 15. వక్రము: చూ, వేల్లితము. 2.
నెఱి, దే. వి. 1. వత్తపుకుచ్చె: చూ, వళి. 2; 2. పైఠ
పావడ. నై. 6, ఆ. 22: చూ, వత్తము.

నెఱికులులు, దే. వి. బ. అలకలు: చూ, వెండ్రుక. 1.

నెఱిపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించు.

నెఱియ, దే. వి. (రూ-నెఱ-నెఱియ-నెఱై) 1. చీలిక: చూ,
శకలము. 4; 2. నేలపగులు. చూ, బీట.

నెఱై, —పై.—

నెఱ్ఱియ, —పై.—

నెఱ్ఱై, —పై.—

నెరి, దే. వి. 1. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు; 2: చూ,
పున్నమ: 3: చూ, మాసము. 1. (బ. నెల్లు అవి యయాశి
చరిత్రము); 4. చోటు. పాండు. 1, ఆ. 153: చూ,
స్థానము. 1; 5. కర్పూరము. కళా. 7, ఆ. 60: చూ,
సిరము; 6. ఆడుదానితలనగ. చూ, భూషణము. 2.

నెరిత, దే. వి. ఆడుది. రూ-నెరితక: చూ, త్రీ.

నెరితుక, —పై.—

నెరికట్టు, దే. వి. కట్టడపునేల. భార. విరా. 4, ఆ. 26: చూ,
భూమి. 1.

నెరికువ, దే. వి. చోటు. నిర్వ. 2, ఆ. 11. చూ, స్థానము. 1.

నెరిమాన, ద్వ. వి. 1. బాలచంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు;
2. నెలవంక: చూ, నఖక్షతము.

నెరికొను, దే. అ. క్రి. రూ-నెరిపుకొను. 1. నిలుకడియగు:
చూ, స్థిరపడు; 2. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు.

నెరిగ, దే. వి. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3.

నెరిచూలి, దే. వి. బుధుడు: చూ, సౌమ్యుడు.

నెరిచెలియలు, దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

నెరిజవ్వనము, ద్వ. వి: చూ, నిండుజవ్వనము. అం భా. ద్వి.
118.

నెరిజోడు, వా. వి: చూ, సూర్యుడు. సాంబ. దేవ. 9.

నెరితాలుపు, దే. వి. రూ-నెరితాలు. చంద్రశేఖరుడు: చూ,
శివుడు. 1.

నెరితునియ, వా. వి. చంద్రకళ: చూ, శశికళ.

నెరిత్రావడిము, దే. వి: చూ, వెన్నెలపులుగు.

నెరిదారిసింగిణి, వా. వి: చూ, పర్వతము.

నెరిపంది, వా. వి. ముండ్లపంది: చూ, సూకరము.

నెరిపట్టి, దే. వి: చూ, నెరిచూలి.

నెరిపట్టు, దే. వి. చంద్రగ్రహణము: చూ, గ్రహణము. 1.

నెరిపాలు, దే. వి: చూ, నెరితునియ.

నెరిపు, వా. వి. పెరిమాత్మ భాగధేయము: చూ, రూ-నెరిపు.
(కు.పా.)

నెలపులుగు, దే. వి. రూ-నెలపులు: చూ, నెలత్రావడము.
 నెలమేపరి, దే. వి. 1. విడుండుడు: చూ, రావాపు. 1; 2.
 శని: చూ, రాహువు. 2.
 నెలయల్లుడు, వా. వి: చూ, మన్నుడు.
 నెలతా, దే. వి. రూ-నెలతాయి. చంద్రకాంతిపులి: చూ, రాయి.
 నెలతాయి, దే. వి. —పై.—
 నె.లు, అం మానములు: చూ, మానము. 1.
 నె-వంక, ద్వ. వి: చూ, నెలకూన. (నఖతము. — వసు.
 1. ఆ 76.)
 నెలవంకకోల, ద్వ. వి. అర్థచంద్రబాణము: చూ, బాణము 1.
 నెలవత్తి, ద్వ. వి. 1. పచ్చకప్పురపు పలుకు. కళా 7, అ.
 60: చూ, సిరము; 2. పోక*: చూ, సంసి.
 నెలవరి, దే. విణ. రూ-నెలవరి. 1. పరిచయముకలవాడు; 2:
 చూ, మర్మజ్ఞుడు. సా. 3, ఆ 238.
 నెలవారము, మి. వి. సోమవారము: చూ, వారము. 2.
 నెలవీసము, దే. వి: చూ, నెలతుడు.
 నెలపు, దే. వి. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. చోటు: చూ,
 స్థానము. 1; 3. వాసస్థానము: చూ, సదనము. 1; 4. పరిచ
 యము: చూ, సంస్తవము.
 నెలపుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నెలకొను
 నెలపులుగు, దే. వి: చూ, వెన్నెల.
 నెల్లి, దే. వి. 1: చూ, శ్రీపర్ణము. 1*: 2. తిరిగి *: చూ,
 శ్రీపలి. 1.
 నెల్లిబద్ద, వా. వి. చూచుకుట్టుబద్ద. (వికాఖపట్టణ ప్రాంతమున
 వాడుక).
 నెడు, వా. వి: చూ, రూ-నెగుడు (బయలుమెఱయుటకు.—
 పంచ. వేం. 4, ఆ. 158).
 నెఱము, వై. వి. = నిభ. మిష: చూ, రూ-నెపము. (కారణము
 నకు.—నై. 8, ఆ. 47.)
 నెఱయు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-నెగయు. (గురుటకు. —
 భార. సభా. 1. ఆ. 254.)
 నెలిలి, దే. వి: చూ, రూ-నెమలి. (అప్ర.)
 నెవులు, దే. వి: చూ, రూ-నెగులు.
 నెవ్వ, దే. వి. 1. దారిద్ర్యము: చూ, సీదరము. 1; 2: చూ,
 విపత్తు: 3: చూ, వలపు.
 నెవ్వగ, వా. వి. రూ-నెవ్వము. అధికవిచారము: చూ, శోకము.
 నెవ్వడి, వా. వి. అతిశీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.
 నెవ్వము, వా. వి: చూ, రూ-నెవ్వగ.
 నెళవరి, దే. విణ: చూ, రూ-నె: వరి
 నెళము, దే. వి. 1. రూ-నెలపు. పరిచయము: చూ, సంస్తవము
 2: చూ, మర్మము. 1.
 నెళపు, వా. వి —పై.—
 నెళనెళ. దే. వి. విలుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ,
 హూహూ.

నే

నే. దే. స. 1. నాశబ్రహ్మమైక విచనమునకు సరికన్గిరవర్ణములు
 పరములగుచో ద్రుతము లోపించిన రూపము. నేగెలిచితిని

“మొ; వై. వి. 2: చూ, రూ - నెయి. 1; 3:
 చూ, రూ- నెయి. 2.
 నేజెల్ల, దే. అవ్య. (నేను + చెల్లె, బత్తాకము : చూ, సంతా
 పము.
 నేడు, దే. వి: చూ, ఈ దినము.
 నేత, వై. వి. 1. = పూతి. నేయుట: చూ, పూతి; బ. 2.
 సన్నబారదాపులు: చూ, పత్తము (దేశ్యమని శ. ర.)
 నేతకాడు, దే. వి. రూ-నేతరి: చూ, సాలెవాడు.
 నేతప. క. దే. వి. నేతకాడు నేయునపుడు పడుగుపేక
 లను ఉగ్గించునట్టి ప. క.
 నేతపురుగు, ద్వ. వి: చూ. సాలెపురుగు.
 నేతరి, దే. వి. చూ, రూ-నేతకాడు.
 నేజ, దే. వి (రూ-నేజా-నేజము) 1. చిల్లకోల. శళాం. 5, అ.
 25: చూ, సర్వల; 2. కుంఠము: చూ, బాణము. 1.
 నేజము, —పై.—
 నేజా, —పై.—
 నేటిండు దే. అ. క్రి. దృఢపడు: నేటును, పదిపడు, వసు
 గాను.
 నేటు, దే. వి. 1. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1; 2. నిజము;
 చూ, సత్యము. 1; 3. దృఢము. అవ్య. యు, కాం. 128;
 చూ, స్థైర్యము; 4. శ్రేషము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.
 నేటుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, నేటిండు,
 నేటునేయు, ద్వ. ఆ. క్రి. నిశ్చయపడడు: చూ, రేశీవచ్చు.
 నేక, సం విణ. 1. ఏలిక: చూ, స్వామి. 1; అం 2. నేక
 యవగాఁ గథానాయకుడు. [నాయకునకు మహాభాగ్య
 (పరిపాలన) బౌదార్య (దాతృత్వ) తేజస్వితా, పరాక్రమ)
 వైదగ్య (నేర్పు) పాండిత్య (విద్యావివేచము) ప్రముఖుగు
 ణములుండవలయును. ఈ గు ములన్నియు పూర్తిగాఁ
 గలవాఁ డుత్తముడు. కొన్నియే కలవాఁడు మధ్యముడు.
 చాల తక్కువగల వాఁడధముడు. సర్వరస సాధారణు
 లయిన నాయకులు నల్వరు. (చూ, నాయకులు) శృంగార
 నాయకులు నల్వరు (చూ, నాయకులు), ఉపనాయకులు
 నల్వరు. (చూ, నాయకులు)]
 నేతి, సం. అవ్య: చూ, యద్వ.
 నేతిచాలు, వా. వి. అజ్ఞాధార: చూ. హవిస్సు 1.
 నేతివీర, (అ). ద్వ. వి. పుతకోశాతకి*: చూ, వీర. 2.
 నేతివీరకాయ వాణము, జా. లోపలసారములేనిది.
 నేతినంద్రము. ద్వ. వి సర్పిస్సముద్రము: చూ, సముద్రము.
 నేత్రపర్వము, జా. కనులపండువు. “నేత్రంబుల కప్పుర
 పర్వంబులొనర్చె.” (నీతిచంద్రిక-విగ్రహము); “కన్నుల
 పండువై రగధగం” (కవికర్ణరసాయనము.)
 నేత్రము, సం. వి. అ. న. 1. కన్ను: చూ. లోచనము; 2.
 తరిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 3. ఏరు: చూ స్వర్ణది
 (వది); 4. తెలిపట్టుచీర: చూ, వస్త్రము; 5. తేరు: చూ.
 శకటము. 1; 6. చెట్టువేరు: చూ, వేరు. 1.

నేత్రములు, పా. కంఠ. 1. వీనికి ఉపమానములు. — తామర
రేకులు, రేడికన్నులు, తుమ్మెద, కలుస, చేలు; అం.
2. పురుషలక్షణంగములలో నొకటి, (రక్తరేఖలైన ధన
వంతుడగు. వ్యాఘ్రాక్షుడైన నత్యంత కోపముడగు.
కుక్కుటాక్షుడు సదాదుఃఖియగు. మృగాక్షుడైన శుభలాభ
నుడగు. బిడలాక్షుడైన మహంసాక్షుడైననునాధముడగు.
మయూరాక్షుడును నకులాక్షుడునైన మధ్యముడగు. నేత్రాం
తము లెఱునైన ష్టీయుక్తుడగు. మధుసింగళ వర్ణమైన
నైశ్వర్యము దీర్ఘాయువునగు ఏకాక్షుడైన క్రూరుడగు.
మిడిగుర్లుగలిగిన నైష్టికుడగు తడికన్నులైన దుఃఖి
యగు. గుండకన్నులైన దరిద్ర దుఃఖియగు. రోమము
లన్న దరిద్రుడగు): చూ, లక్షణంగములు; 2. శ్రీ
లక్షణంగములలో నొకటి (రేడికన్నులవలెనున్న రాజ
భార్యయగు. విశాలమైన నుభవతియగు వింశత్యములైన
బిడ్డలు లేనిదియును దుశ్శీలరాలును విధవయును నగు.
కాటకపిట్టవలెనున్న భాగ్యహంతురాలగు ఎఱునైన వెఱు
కలుండిన దరిద్రురాలగు. మధ్యయున్న నశుభప్రదము.
గుండ్రముగనున్న రాక్షసీనమయై దుశ్చారిణియగు. గూఢ
కన్నులైనను పిల్లికన్నులైనను ఎనమండ్రుగురు మగలగు
దురు. కదలుచున్న చూపు గలిగిన జారిణియగు. : చూ,
శ్రీ లక్షణంగములు.

నేత్రాంబువు, సం. వి. ఉ. న. కన్నీరు: చూ, రోదనము. 2.

నేత్రామృతము, అం: చూ, అంజనములు.

నేత్రుడు, సం. విణ. ఒడయడు: చూ, స్వామి. 1.

నేత్రస్థము, సం. విణ. రూ-నేదీయాంసము. మిక్కిలి దగ్గఱ
చూ, సమీపము. 1.

నేత్రయాంసము, —వై—

నేను, దే. న: రూ-ఏను. (సం. ప). — అహమ్.

నేత్రధ్యము, సం. వి అ. న. రూ-నైపథ్యము. 1. కస్తూరిధ్యం
కాఠము: చూ, భూషణము. 2: 2 వటినిలుచుచోలు: చూ,
రంగము. 3.

నేనాలదేశపుబ్రాహ్మణులు అం వారి జాతులయొక్క నామ
ములు. అం వార్షి అధికారి, అర్చక, అవార్థ, ఉక్తి
యాల, కండరియ, కప్యాల, కొయిక్కాల, కొయినాల.
కొయినాల, ఖనాల ఖండ్యాల, గజ్జియాల, గురగాయ,
గైతాల, ఫిమిరియా, చంపాగాయ, చవలాగాయ, దజి,
డింజాలరి, దవారి, ధూంగియాల, నేపాలియా, పండిత,
పనేరు, రిజాల, రిష్యాల, రుకాయి, లంసాల, లహోని,
వాస్తగాయ, సత్యాల, సిద్ధియాల: చూ, బ్రాహ్మణులు
(నేపాలదేశము పర్వతములతో కిండినదగుటచే కిందు
వనించు బ్రాహ్మణులు పార్వత్కాది నామములు కలవారై
గోమాంసభక్షకులను శూద్రజాతిలో నరములగు కచోరా,
భోటియా లనెడి తక్కువజాతివారలచే నీళ్లు తెప్పించి
యుపయోగించుకొందురు. వీరిలో ఋగ్వేదులు, యజుర్వే
దులు, మాన్యందినులు, సామవేదులు, అధర్వణవేదులును
కూడ కలరు. వీరు శాస్త్రేయమతమునకుఁజెంది కక్కుపాసనా
పరులై యొక లెగవారును, లంత్రోహసరులై యొక లెగవారు
నైయున్నారు. వీరిలో పార్వత్యాది బ్రాహ్మణులు బ్రాహ్మణు

లకును, క్షత్రియులకును పురోహితులై యున్నారు. కొందఱు
ఇ. రజాతులవారికి పురోహితులైయున్నారు నేపాలదేశపు
బ్రాహ్మణ లెగవారిందఱును గొత్తను మేకను పక్షిజాతు
లను భక్షించెదరు. ఆ దేశపు ప్రభువు క్షత్రియుడగుటచే
బ్రాహ్మణాది జాతులవారు కులాచారములు చెడకుండు కాపాడు
చుండురు.): చూ, బ్రాహ్మణులు.

నేపాలము, సం. వి అ. పుం. 1. నేపాలదేశము: చూ,
దేశము: 2. ఒకరకము చెఱుక*: చూ, రసాలము. 3: వై.
వి. (1) నేపాలము*: నేపాలిక (ఇవిద్వివిధము. — పెద్ద
నేపాలము, పీమనేపాలము.) (కుద్ది. — గింజలలోని వప్పును
పేదనీళ్ళలో రెండుజాములు ఉడికించిన కుద్ది.)

నేపాలవేము, సం. వి. అ. పు : అశ్వతిక్తము, తృణనింబము.*
నేపాలిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, నేపాలము (1) *.

నేబు, దే. వి. 1. పండ్రెడుకాసుల నాణెము: వా. బి. 2.
దబ్బులు (కాసులు) “నేబులనంచి”

నేమంబుగన్న మన్నికరల్లి, ద్వ. వి. దేవగంగ. వేం, అం.
17: చూ, నది.

నేమము, వై. వి. = నియము. రూ-నేమము: చూ, బైసి.

నేమము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాలము: చూ, సమయము.
1: 2. మేక: చూ, మేషము. 1: 3. ఖండము. చూ, శక
లము 4: 4: చూ, ప్రాకారము: 5. కపటము: చూ,
వ్యాజము. 1: వై. వి. (1): చూ, రూ-నేమకము. కళా. 6,
అ. 94: (2): చూ, వ్రతము.

నేమి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. = నెమ్మి-నెమ్మి. బండి కంటికడ
కమ్మి: చూ, శకటము. 1: 2. తిసికము*: చూ, పంజాము.
2: ఇ. శ్రీ. 3. త్రిక. నూతియందు నీరెత్తుటకు సమీపము న
నుంచిన రాట్నము, ఏతము మొదలైన దారుయంత్రము:
వా. వి. (1): చూ, సామర్థ్యము. 1.

నేమించు, వై. స. క్రి. = నియమ: చూ, నెలవిచ్చు.

నేము, దే. స. క్రి. 1. రాన్యముచేటలోఁబోసికొని యిటునటుఁ
ద్రిప్పు: 2. రూ-ఏము-మేము. నాశబ్దప్రథమా బహువచనము
నకు రూపాంతరము.

నేయము, వై. వి. (రూ-నెయ్యము-నెయ్యమి) 1. = : చూ,
స్నేహము రస. 3, గుచ్చము: 2. న్యాయము. “నేయము
గాదు” తేత్రయ: చూ, సత్యము. 1.

నేయార్థము, అం. సంధిదోషములలో నొకటి. (తనకే సంకేత
మైనది): చూ, కాన్యదోషములు, సంధిదోషములు.

నేయి, వై. వి. చూ, రూ నెయ్యి:

నేయు, వై. స. క్రి. 1. నేతనేయు: అనువయించు: 2: చూ,
అల్లు: వా. వి. 3. జబ్బుతో మంచముమీద పరుండు.

నేయుడు, వై. వి. (రూ-నెయ్యరి-నెయ్యడు) = స్నేహం
చూ, స్నేహితుడు

నేరబోతు, దే. విణ: చూ, వ్రాతె.

నేరమి, దే. వి. 1. అజ్ఞానము. భార. ఆర. 6, అ. 811:
చూ, మఱపు. 2: 2. పాపము. అం, భా. ద్వి. 191: భార.
సభా. 2, అ. 224: చూ, వృజనము: 3: చూ, రూ-నేరము.

నేరము, దే. వి. తప్ప. (రూ-నేరమి-నేవము-నెవము-నెవము-
నెరము: చూ, సొంటు.

నేరాజు, దే. వి. జరబాజీ (బట్ట): చూ, వత్తము.

నేరమి, దే. వి: చూ, రూ-నేరుపు. 1.

నేరుచు, దే. ఆ. క్రి. రూ-నేర్చు. 1. ఓపు: చూ, పర్యాప్త
మగు; ప. క్రి. 2: చూ, వాడుకపడు.

నేరుపరి, దే. విణ. (రూ-నేర్పరి-నేరుపుకాడు-నేరుపులాడు-
నేర్పుకాడు): చూ, నమర్చుడు.

నేరుపు, వై. వి. = నైపుణ్య. రూ-నేర్పు. (దేశ్యమని శ. ర.)

1: చూ, సామర్థ్యము. 1: 2. చమత్కారము, విజ్ఞానము:
చూ, సామర్థ్యము. 1. ఆం, టా. ప్ర. 103; 3. అజ్ఞ: చూ,
సమర్థనము, ప్రే. 4. నేరుపజేయు.

నేరుపుకాడు, దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

నేరుపులాడి, దే. విణ. జాణ: చూ, త్రీ.

నేరుపులాడు, దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి. అచ్చ. బాల, కాం.
7.

నేరేలు, దే. వి. జంబు: చూ, నడి.

నేరేడు, దే. వి: చూ, రూ-నేరేడు.

నేరేడల్లులు, వా. వి. బ: చూ, హణిగలు.

నేరేడు, దే. వి. (రూ-నేరేడు-నేరేడు-నేరేడు): చూ, సురభి
వత్ర. (అతిమూత్రమును, మధుమూత్రమును తగ్గించును.
రక్తక్రహణి కట్టును.)

నేరేడుదీవి, ద్వ. వి: చూ, తొలుదీవి. నై. 5, ఆ. 78.

నేరేడుపండు, ద్వ. వి. జంబుపు. జాంబవము.

నేర్పు: చూ, రూ-నేరుచు.

నేర్పరి, దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపరి.

నేర్పు, వై. వి. ప్రే: చూ, రూ-నేరుపు (దేశ్యమని శ. ర.)

నేర్పుకాడు, దే. విణ: చూ, రూ-నేరుపుకాడు.

నేర్పువాడు, దే. విణ: చూ, బోధకుడు.

నేడా, దే. విణ: చూ, రూ-నెట. 1.

నేల, దే. వి. 1. పుడమి: చూ, భూమి. 1: 2. చోటు
ఉ.హరి. 2, ఆ. 204: చూ, స్థానము. 1: 3. దేశము. టా.
విరా. 4, ఆ. 221: చూ, నీమ. 1. (దేశము): వా. 4. పంట
పండు పొలము. 'నాకు నాలుగుపుట్ల నేలకలదు.'

నేలంటు, వా. వి. 1. పునాదికట్టదిట్టము; 2. నేలమీద వ్రాయు
టతో సంబంధము. "మావానికి నేలంటు వదలిపడి. పై
తరగతులకు వచ్చినాడు".

నేలగలుపు, దే. ఆ. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.

నేలబెట్టి కాలరాచుట, జా. మిక్కిలి కష్టపెట్టుట. 'నేలబెట్టి
కాలరాచునట్టి యాచిన్నవాండు.' (భర్మజరాజసూయము.)

నేలకడిమి, ద్వ. వి. భూకదంబము: చూ, హరిప్రియము.

నేలకలిగొట్టు, దే. వి. భూపాటలి: చూ, స్థలి. 2.

నేలకుగోలకుదెచ్చుట, జా. మిక్కిలి బాధపెట్టుట. "నేలకు
గోలకు దెచ్చుచున్నవాడు." (కళాశాస్త్రోదయము. 7, ఆ.
35).

నేలగుమ్మడి, దే. వి. చూ, భూమికర్కారువు*.

నేలగుమ్మడు, ద్వ. వి. విదారి* (ఇది ద్వీవికము. — తెల్ల
నేలగుమ్మడు, నల్లనేలగుమ్మడు. ఇదియే తెల్లనేలగుమ్మడు):
చూ, భూమి కర్కారువు.

నేలగొలిమిడి, దే. వి. గోలోమి*: చూ, మొగవీర.

నేలచూలి, దే. వి. మన్నుకానుపు: చూ, నీత.

నేలజమ్మి, ద్వ. వి. పిన్నజమ్మి*: చూ, శమీరము.

నేలతంగేడు, దే. వి: చూ, హేమపుష్పకము*

నేలతమ్మి, ద్వ. వి. మెట్టదామర*: చూ, సహస్రపతము.

నేలతాడి, ద్వ. వి. రూ-నేలతాడు: చూ, శిలీంధ్రకము*.

నేలతాడు, —వై.—

నేలతామర, ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి*.

నేలతాళపు. దే. వి. 1: చూ, పర్వతము: 2 క్షత్రియుడు.
అచ్చ. యు, కాం. 21: చూ, రాజు. 1.

నేలతొళసి, ద్వ. వి. భూతులసి*: చూ, హరిప్రియ.

నేలనమలి, దే. వి. ఒకావొప్పిట్ట: చూ, పక్షి.

నేలనేరేడు, దే. వి. భూమిజంబువు*: చూ, సురభివత్ర.

నేలపట్టి, దే. వి. 1. అంగరక్షడు. చూ, వక్రడు; 2. నరకా
సురుడు: చూ, మహీసురుడు; 3: చూ, నేలచూలి.

నేలపట్టిమగనిబంటు, ద్వ. వి. 1. అనుమతను కోరి. ఆం, పదా.
6—21: చూ, వానరము; 2. కోరి: చూ, వానరము. 1.

నేలపడక, వా. వి. 1. చచ్చినవానిపడు: చూ, మృతశయ్య;
2. నేలపైపరుండుట.

నేలపల్లటీ, దే. వి. ఒకరకము పావురము. చూ, సురటి.

నేలపొన్న, ద్వ. వి. కోలపొన్న*: చూ, పృశ్నిపర్ణి.

నేలపోక, ద్వ. వి. బోధాంబకము*: చూ, ప్రసంసి.

నేలబువి, ద్వ. వి: చూ. వల్మీకము. వేం, ఆం. 88.

నేలమలె, ద్వ. వి. భూమిలోలియిల్లు. (రూ-నేలమాలియ-నేల
మాలె): చూ, సదనము. 1.

నేలమాలియ, —వై—

నేలమాలె, —వై—

నేలములక, దే. వి. (రూ-నేలములక-నేలములుక) వార్తాకి*:
చూ, వాకుడు.

నేలములక, —వై.—

నేలములకచెట్టునకు దొంకెనలుకట్టుట, జా. పుట్టినది పుట్టినట్టు
గానే యుండుట.

నేలములుక, దే. వి: చూ, రూ-నేలములక*.

నేలయడుగు, వా. వి. పాతాళము: చూ, లోకము. 1.

నేలయునిరిక, దే. వి. భూమ్యానిక*: చూ, శివ. 4.

నేలరేను, దే. వి. భూబదలి*: చూ, రేగు. 1.

నేలతేడు, దే. వి. భూపతి: చూ, రాజు. 1.

నేలవిడిచిపాము, జా. విరాధార వ్యాపారము. "డిరకయే నేల
విడిచి పాముచేసెదవు." (వీతిచంద్రిక. — మిత్రభేదము.)

నేలవేము, దే. వి: చూ, భూనింబము*.

నేలవేయపు, దే. వి: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

నేలసంపెగ, ద్వ. వి. భూమిచంపము*: చూ, సంపెగ.

నేలనెనగబుడ్డలు, వా. వి. వేరునెనగకాయలు (రాయలసీమలో
వాడుక.)

నేలాపు, దే. వి. ఒకరకముదేగ; చూ, శ్యేనము.
 నేవ, వా. వి. 1. కోపము; చూ, రోషము; 2. నింద. చూ, నెగింపు.
 నేవడిము, దే. వి. (రూ-నేవలము-నేవళము) రత్నాలదండ:
 చూ, భూషణము. 2. (రాయి.)
 నేవము, వై. వి: చూ, రూ-నేవము.
 నేవలము, దే. వి: చూ, రూ-నేవడిము.
 నేవళము, —వై.—కళా. 7, ఆ. 66.
 నేవుడు, అం: చూ, యుత్విజాడు. 1.
 నేస్తకత్తియ, వై. విణ. నేస్తకత్తె: చూ శ్రీ.
 నేస్తకాడు, వై. విణ.=చూ, స్నేహితుడు.
 నేస్తము, వై. వి.=స్నేహ: చూ, స్నేహము.
 నేబ్బి, —వై.—
 నేబ్బు, —వై.—
 నేస్తురాలు, ద్వ. విణ: చూ, నేస్తకత్తియ.
 నేహరము, దే. వి: చూ, నేవలము.

నె

నెకభేదము, సం. విణ: చూ, ఉచ్చాచము.
 నెగగిగ్యము, సం. వి. అ. న. నిగగిగలాకుట.
 నెగమము, సం. వి. అ. న. 1. వేదాంతము: చూ, వేదము;
 విణ. 2. పట్టణముది.
 నెగముడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నాగదుడు; 2: చూ,
 నిగముడు.
 నెకము, సం. వి. అ. న. అవుయొక్క తలభాగము: చూ,
 సొరభేయి. (దేనుపు.)
 నెచికి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చక్కనిరూపము మంచిప్రాయము
 గలిగి చాలపాలిచ్చెడియావు: చూ, సొరభేయి (దేనుపు.)
 నెచ్యము, సం. వి. అ. న. (భక్త్యాదులచేగలుగు) ఆధమ
 భావము: చూ, హీనము. 1.
 నెజము, సం. విణ. 1. తనడి: చూ, స్వతంత్రము; 2: చూ,
 స్వాభావికము.
 నెతికుడు, వా. వి. నీతిశాస్త్రజ్ఞుడు.
 నెపథ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, నేపథ్యము.
 నెపాలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నేపాళదేశపుమణికిల, కునబి:
 చూ, రాయి.
 నెపుణము, సం. వి. అ. న.=నేర్పు. నేర్పరితనము: చూ,
 సమర్థనము.
 నెపుణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ.=—వై.—
 నెపుణ్యము, సం. వి. అ. న.=—వై.—
 నెమిత్తిము, సం. విణ. విమిత్తమువలనగలిగినది: వా.
 2. విస్మయబంధమైనది.
 నెమేయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, విసిమయము.
 నెయగ్రోధము, సం. వి. అ. న. మట్టిపండు.
 నెయాయికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, న్యాయాధిపతి.
 నెరాశ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వలవమి: అం. 2: చూ,
 శత్రుములు.

నెర్పతి, చూ, రూ-నిర్పతి. 2. 4.
 నెర్పతిమూల, మి. వి: చూ, రూ-నిర్పతిమూల. (హరిత్తు.)
 నెర్పతుడు, చూ, రూ-నిర్పతి. 2.—4.
 నెర్పణ్యము, సం. వి. అ. న. దయలేనినము.
 నెర్పణ్యము, సం. వి. అ. న. నిర్మలత్వము, గరగర: చూ,
 శుద్ధము. 3.
 నెర్పణ్యము, సం. వి. అ. న.=నల్ల. నల్లదనము: చూ,
 వర్ణము. 6.
 నెవాశితేషుగుణదోష విచారణస్యాత్. న్యా. ఆశ్రితలందుగుణ
 దోషములను విచారంపరాదు.
 నెవేద్యము, సం. వి. అ. న. రూ-నివేదనము. 1. నివేదింపఁ
 దగినస్తువు (దేవుని కారగింపయినది): చూ, సమర్పణము;
 అం. 2: చూ, ఉపచారము. 1: 3: చూ, ఉపచారము. 2.
 నెషధుడు, సం. వి. అ. పుం. నిషధుడు, నలచక్రవర్తి:
 చూ, రాజు. 1.
 నెషాది, అం: చూ, శుద్ధజాతులు (అశములు.)
 నెష్కికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూపార్థక్షుడు.
 నెష్కికుడు, సం. విణ.=: చూ, నెట్టికసీల. 1.
 నెష్టర్యము, సం. వి. అ. న. నిష్టరత్వము.
 నెస్థికము, సం. విణ: చూ, నైజము. 2.
 నెత్త్రీనికడు, సం. విణ: చూ, అనీహతి.
 నెస్పృహ్యము, సం. వి. అ. న. ఇచ్ఛలేనితనము: చూ,
 వలవమి.

నొ

నొంచు, దే. ప్రే. నొవ్వజేయు. భార. కర్ణ. 1, అ. 192:
 చూ, అ. 192: చూ, నొగులుచు. 1, 2.
 నొక్కము, దే. వి. పెద్దసదాప్య: చూ, సదాప.
 నొక్కు, దే. వి. 1. రూ-నొక్కుడు. అదుముడు వలనగలిగిన
 పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1: 2. ముడిత. స్వా. 3, అ. 23:
 చూ, ౩9. 2: న. క్రి. 3. పేనుచదుపు: కుక్కు-కుక్కు,
 చదుపు: 4. పంటనొక్కు: చూ, మాకొను; 5. అదుము:
 చూ, పిసుకు. 1.
 నొక్కుడు, దే. వి: చూ, రూ-నొక్క. 1.
 నొక్కులు, దే. వి. బ. వరులు: చూ, ౩9. 1.
 నొగ, దే. వి: చూ, యుగంధరము.
 నొగచివర, దే. వి: చూ, పంగలగుంజ.
 నొగులు, దే. వి. 1. వికలమగుట: 2: చూ, రూ-నెగులు;
 3: చూ, శోకము; అ. క్రి. 4: చూ, వైకల్యమగు. ఉ హరి.
 3, అ. 80; 5: చూ, నొచ్చు. 1: 6: చూ, నొచ్చు. 2.
 నొగులుచు, దే. ప్రే. రూ-నొగులుచు-నొ-చు. 1. నొగులఁ
 జేయు, ఎదలించు; 2. నొప్పించు: చూ, హింసించు.
 నొగుల్పు, —వై.—
 నొచ్చిళ్ళు, దే. వి. బ. చొంగ: చూ, లాల.
 నొచ్చు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వేసారు; 2. దారిద్ర్యాదులచే
 పీడనొందు: నొగులు.

నాచుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, స్రుక్కు. 1.
 నాచుకోలు, దే. వి: చూ, విప్రతీపారము. 1.
 నొట్ట, వా. వి: చూ, రూ-నొట్ట. 'నొట్టచుక్క'.
 నొడలదొంతి, దే. వి: చూ, పంశయము (అప్ర.)
 నొడి, దే. వి: చూ, రూ-నుడి.
 నొడికాడు, దే. విణ: చూ, నుడువరి.
 నొడికారము, దే. వి: చూ, రూ-మడికారము. (మాటచమత్కార
 మునకు.-కళా. 8, ఆ. 55; మాటకు.-ఆం, భా. ప్ర. 110.)
 నొడికారి, దే. విణ: (నొడికారము + ఇ): చూ, రూ-నుడువరి.
 ఉ, హరి. 4, ఆ. 155.
 నొడుగు, దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-నుడుగు.
 నొడుచు, దే. స. క్రి. తప్పులుపట్టు.
 నొడుపు, దే. వి. తప్పులుపట్టుట.
 నొడుపు, దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-నుడుగు.
 నొప్పి, దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు తై.
 7, ఆ. 117; 3: చూ, శ్రమము. 1.
 నొప్పించు, దే. ప్రే: చూ, హింసించు.
 నొప్పిగుంటి, వా. వి: చూ, వ్యాధితుడు.
 నొప్పియెత్తు, వా. స. క్రి: చూ, ఎత్తు. 29.
 నొలి, వా. వి: చూ, శోకము.
 నొల్లు, దే. స. క్రి. 1. బిడ్డలు నోటప్రెల్లించుకొని చప్పరించు;
 వా. 2. గ్రహించు, నొల్లుకొను.
 నొపులు, వా. వి: చూ, నొలి.
 నొవ్వి, దే. వి. రూ నొవ్వు. 1. వేదన: చూ, శ్రమము. 1;
 2. తెవులు. పంచ. నా. 1, ఆ. 408; చూ, రోగము 1;
 3: చూ, శోకము.
 నొవ్వు, —పై.—
 నొసటియొముక, దే. వి. అళి: చూ, శల్యము. 1.
 నొసలు, పై. వి. = నిటల. రూ-నెన్నొసలు. (దేశ్యమని శ.ర.)
 1. నుదురు: చూ, లలాటము; ఆం. 2: చూ, కళంకు
 స్థలములు.
 నొసలుబిత్తుడు నోరుతోదేలు, జా. 'ననపు నొసలు బిత్తుడును
 నోరు తోదేల, బిన్నరీతి దోచుచున్నదిపుడు' (వైజయంతీ
 విలాసము.)
 నొవ్వు, వా. వి. నుదురు: చూ, రూ-నొట్ట. (లలాటము.)

నో

నోచు, దే. స. క్రి. నోము. పాండు. 2, ఆ. 30: చూ, వ్రత
 మాచరించు.
 నోత, దే. వి. నోచుట.
 నోటికితాళమువేయుట, జా. మాటాడకుండఁ జేయుట. "ఈపా
 టికి నోటికి తాళమువేయవచ్చును." (ధర్మజరాజసూయము)
 నోటికిగము, దే. వి. దేశతాప్రార్థనకై దొడలయందు పట్టు
 కొనెడు చొకపు లోహపుకమ్మి.
 నోటీసు, వా. వి. ప్రకటన.

నోటు, వా. వి. 1. బదులుపుచ్చుకొని వ్రాసియిచ్చెడు ప్రామిసరీ
 నోటు; 2. రూపాయలుగా మార్చుకొనెడు బ్యాంకినోటు;
 3. జ్ఞాపకార్థము వ్రాసియుంచుకొనెడు రుక్కా; 4 తాజాకలము.
 నోటెడు, వా. వి: గుక్కెడు-గుక్కెడు, గుబక.
 నోము, దే. వి. 1: చూ, వ్రతము; స. క్రి. 2: చూ, నోచు;
 3. పోగొట్టు: చూ. భంగించు.
 నోయు, దే. అ. క్రి. నొచ్చు: చూ, వేసారు.
 నోరు, దే. వి. చూ, వ:నము. 1; వా.వి: 2. నోరు యింటిపేరుగా
 గలవారు. "నోరివారు" (ఇట్లే శరీరావయవము లన్ని పేర్లుగా
 వ్యవహరించెడి ఇంటిపేర్లు:— బుట్టావారు, ముక్కువారు,
 గడ్డిచువారు, లలాటంచారు, కాళ్లవారు ఇత్యాది.)
 నోరుమొంగ, దే. విణ: చూ, మూగ. కళా. 3, ఆ. 288.
 నోరుమెదల్చుట, జా. మాటలాడుట. "బ్రహ్మయు నోరుమెదల్చు
 లేని" పా.డు. 3, ఆ. 151. మిన్నకిచన సంత నోరు మెద
 పక' కళా. 3, ఆ. 288.
 నోరూరు, దే. అ. క్రి. 1. రుచిగల వస్తువును తినెడుకోరికచే
 నోటనీళ్ళూరు; 2: చూ, వాంఛించు పా. 3, ఆ. 51.
 నోరెత్తు, దే. అ. క్రి. మాటాడయత్నించు: చూ, ఎత్తు. 23.
 నోరోడక, జా. మాటాడ సందేహింపక. "అచ్చట నోరోడ
 కాయన రచ్చలో" (శుద్ధాంధ్రసిరోష్ఠ్య నిర్వచన నైషధము.)
 నోవరి, దే. విణ: చూ, నొప్పిగుంటి.
 నోవి, దే. వి: చూ, రూ-నొవ్వి.
 నోవు, —పై.—భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 267.

నా

నా, సం. వి. ఓ. త్రి. 1. ఓడ. (పదార్థమును గట్టును బొందించు
 నది): చూ, హోదము; దే. వి. (1): చూ, రూ-నపు-నవ్వు.
 నాకి. సం. వి. ఆ. త్రి. = నావ: చూ, నా. 1.
 నాకళకిటన్యాయము, న్యా. ఓడలుబండ్లగును, బండ్లోడలగు నను
 రీతి.
 నాకాఖ్యము, అం: చూ, ఉత్తానికరణబంధములు.
 నాకాదండము, సం. వి. ఆ. పుం ఓడనడపుగడ: చూ, పీలి. 2.
 నాకార్థము: చూ, అర్థనావము.
 నాకు, దే. వి: చూ, రూ-నపుకు.
 నాడుకొట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-నపుడుకొట్టు.
 నాబతు, వా. వి. మహారాజుల కోటముందు వాయిదెచ్చవాడ్యము.
 "ధంకా నాబతులు."
 నారు, దే. విణ: చూ, రూ-నపురు.

న్య

న్యంకువు, సం. వి. ఉ. పుం 1. ఇత్తి (తలవంచుకొని పోవు
 నది): చూ, హరిణము. 1; 2. ముస: చూ, సన్న్యాసి.
 న్యక్కారము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పహేలనము.
 న్యక్కృతి, సం. వి. ఇ. త్రి. —పై.—
 న్యక్షము, సం. విణ. 1. అధమము; చూ, హీనము 1; 2:
 చూ, సర్వము.

స్వక్షేపము, సం. విజ్ఞా. చూ, హీనము.

స్వగ్రోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మట్టి. చూ, వటము. 3:

2: చూ, శమి: 3. భార: చూ, వ్యామము.

స్వగ్రోధాదిగణము, అం. మట్టి, మామిడి, జువ్వి. రావి, మేడి (5).

స్వగ్రోధి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, భల్లాతకి *

స్వర్బుదము, సం. వి. అ. న. 1. పదియర్బుదములసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1; విజ్ఞ 2. పదియర్బుదముల సంఖ్యగలది.

స్వస్తము, సం. విజ్ఞ. ఉంచబడినది: చూ, వ్యూతము. 2.

న్యాయము

న్యాయము, సం. వి. అ. పుం. ఉడుపు: చూ, సాపాటు.

న్యాయము, సం. వి. అ. పుం. = నాయము. 1. తగవు, న్యాయబుద్ధి: చూ, సత్యము. 1; 2. స్వధర్మమువలన చలించుకుండుట: చూ, సత్యము. 1; అం. 3: చూ, తర్కము. 5; బి. 4: చూ, న్యాయములు: వా. 5. న్యాయము ఇంటిపేరుగా గలవారు "న్యాయపతి-న్యాయతి" వారు.

న్యాయములు, అం. న్యాయముగా పోలిక. (ఇవి సమయోచితముగా గొన్నిచోట్ల బ్రయోగించినచో గావ్యము శ్రావ్యముగా నుండును.) ఉదా:— అంకోలబీజన్యాయము మొ॥ కొద్దిగ అకారావిని చూపబడెను.

న్యాయశాస్త్రము, వా. వి. న్యాయమనగా దృష్టాంతము. దీని వలన దేనియ బడని గవయాది పదార్థములను, తెలియఁబడిన గోవు మొదలగు పదార్థములను జూపి వీటివంటివే గవయాది పదార్థములని చెప్పి తెలుపవచ్చును. గమక ప్రమాణము మొదలైన బోధకపదార్థములం దొకటి యగు దృష్టాంతపదార్థమునకు నామమైన న్యాయశబ్దముతో శాస్త్రమునకు బేరేర్పఱుపబడినది: (న్యాయశాస్త్రము ననుసరించువాడే న్యాయపతి. న్యాయపతి అను యింటిపేరు వారయిరి.

న్యాయార్పణ: ప్రవిచలంతి పరం నరీరా: న్యాయ. దీరులు న్యాయ మార్గము నుండి కాలుగదల్చురు.

న్యాయాధికారి, సం. విజ్ఞ: చూ, స్వామి. 3.

న్యాయాధిపతి, —వై.—

న్యాయాన్యాయములు, వా: చూ, యుక్తాయుక్తతలు.

న్యాయము, సం. విజ్ఞ. చూ, యోగ్యము. 2.

న్యాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉనుమట: చూ, విన్యాసము 1; 2. ఇల్లడ: చూ, వాదక.

న్యూనము

న్యూనభిదగ్గము, సం. వి. అ. పుం. చాతు: చూ, దాణము. 1.

న్యూనము, సం. వి. అ. న. 1 కర్మరక్షణమును మ్రూపండు: పుం. 2. దంభతోజేసిన ప్రుక్కు. (శ. ర.)

న్యూనము, సం. విజ్ఞ. 1. క్రిందుచూచువాడు: 2. తెవులుచే పంకరై నవాడు.

న్యూనము

న్యూనపదము, అం. వాక్యదోషములతోనొకటి ("క్రీరామచంద్రుని శరణు చొరమి హతుడయ్యెను." ఇందు రావణుడను పదము న్యూనము. పదకోపము కౌన్నియేతల నపార్థమున కెడమిచ్చును. "పిల్లవాడైనను వానికి బెద్దవానియన్నంత యున్నది." ఇందు తెలియను పదము లుప్తము.): చూ, వాక్యదోషములు.

న్యూనము, సం. విజ్ఞ. 1. తక్కువైనది: చూ, హీనము 1; 2. విందింపఁదగినది: చూ, హీనము. 2; వా. 3. తగ్గుదల గలది: చూ, వెలితి. 2.

న్యూనాధిక్యము, సం. వి. అ. న: చూ, వాసి. 4.

న్యూనోపమము, అం. వాక్యదోషములలో నొకటి (ఉపమ యందు న్యూనతయుండెనేని న్యూనోపమము. ఉదా.— పీఠాంబరుడైన హరిమేఘునిభుజు. మేఘముతోఁబోల్చఁ దగిన గుణము నీలవర్ణము హరియందుఁ జెప్పకుండుటచే నుపమ చాలదు. ఇత్యాది): చూ, వాక్యదోషములు.

ప

ప, ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం. 1. గాలి: చూ, వాయువు అం. 2: చూ, కషర్లము: 3: చూ, స్వరము. 2: 4: చూ, పరుషములు.

పంకజన్యాయము, న్యాయ. బురదలోదిగి కాళ్ళుకడుగుకొనుట కంటె దూరముగా నొ తిగిలుటయే మేనురీతి.

పంకజము, సం. వి. అ. న. అసలుఁబుట్టువు. రూ-పంకేజము: చూ, సహస్రపత్రము.

పంకప్రజ్ఞానన్యాయము, న్యాయ. అనునుత్రొక్కనేల? కాలు కడుగనేల?

పంకమగ్నగుణన్యాయము, న్యాయ. బురదలో నేనుఁగు పడిచినచో దానివెత్తుట దుర్లభము. దాని నేనుఁగే యెత్తవలెననురీతి.

పంకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. = పంకి: చూ, సుబ్బక; బురద; 2. పాపము: చూ, వృజిము. 1; దే. వి. (1) పాలు. జై. 4, అ. 79: చూ, స్తన్యము.

పంకరుహము, సం. వి. అ. న: చూ, పంకము. (రూ-పంకే 'రుహము.)

పంకా, వా. వి. కఱ్ఱచెక్కకు గుడ్డనతికి వ్రేలఁగట్టి లాగెడు యొకానొక పెద్దవినినకఱ్ఱ. "పంకాలాగుము."

పంకి, వై. వి. = పంకము. య. 5, అ. 12: చూ, బురద.

పంకించు, వై. అ. క్రి. 1. = కంప: చూ, నలించు. జై. 3, అ. 40; దే. న. క్రి. 2. పటించు. జై. 6, అ. 85: పాండు, 2, అ. 41: చూ, పూయు.

పంకిణి, వా. వి. పరిమళద్రవ్యము లుంచెడు పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

పంకిలమగు, మి. అ. క్రి: చూ, అసలుకొను.

పంకిలము, సం. విజ్ఞ. బురదగలది (చేళము): చూ, నీమ. 1. పంకెవ, దే. వి. తది: చూ, ప్రేమము.

పంకజము, సం. వి. అ. వ: చూ, రూ-పంకజము.
 పంకేరుహము, సం. వి. అ. వ: చూ, రూ-పంకేరుహము.
 పంక్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. = బంతి: చూ, శ్రేణి. 1: 2. =
 పది: చూ, పది: పా. 3. పవన చందస్సునందు: బుట్టిన
 వృత్తము. భ-భ-భ-గ 7: చూ, వృత్తము. 1: 4. పంచమ
 చందస్సునందు: బుట్టినవృత్తము. ఒకభగణము రెండు గురు
 వులు గలది: చూ, వృత్తము. 1.
 పంక్తికంఠుడు, సం. వి. అ. పుం. (పంక్తికంఠుడు)
 1. పరుసగాగంఠములు గలవాడు; 2. రావణుడు: చూ,
 రాక్షసుడు. 1.
 పంక్తికంఠుడు, — పై.—
 పంగ, పై. వి. 1. రూ-ప్రగ్గ, పరివకొమ్మ. పాయగొమ్మ. స్వా
 4, అ. 21: చూ, శాఖ: వా. 2. ఎడముగా చాచబడినరెండు
 కాళ్ళనడిమిభాగము. (అంగవంటిది.)
 పంగటి, పై. విణ. ఎడముగలది.
 పంగటింబు, పై. స. క్రి. ఎడముగాచాచు.
 పంగటికాళ్ళవాడు, ద్వ. వి: చూ, సంజ్ఞపు.
 పంగటికాళ్లు, వా. వి. బ: చూ, ముడికాళ్లు.
 పంగళామము, ద్వ.వి. 1. నడుమ ఎడముగలుగ పంగవలెతీర్చిన
 తిరుమణి: చూ, బొట్టు. 1: వా. 2. పంగనామము ఇంటి
 పేరుగాగలవాడు. (ఇ:వారి గుణాధిక్యమును తెలుపును.)
 పంగము, పై. వి. దేవబ్రాహ్మణవృత్తులమీద దొరకనమువారు
 తీసెడు చతుర్థాంశమైన కప్పము: చూ. శిస్తు. 1.
 పంగ-గుంజ, ద్వ. వి. 1: చూ, ఇటుకుమార్మిను; 2. కోడి
 పీట, నొగచిపర. (సం. ప.) — అనుకర్షణము-అనుకర్షము.
 పంగిడి, దే. వి. (రూ-పంగిడి-పంగిటీ, పంగెన) ఓడము: చూ,
 వారి. 8.
 పంగిడి, — పై.—
 పంగిడియెత్తు, జా. మోసపుచెత్తు.
 పంగు, దే. వి. 1: చూ, వెలుపు: పై. వి. 2. = కగ: చూ,
 భగము. 12.
 పంగువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. శని: చూ, శని: విణ. 2:
 చూ, కలి. 4.
 పంగెన, దే. వి: చూ, రూ-పంగిడి
 పంగ్వంధన్యాయము, న్యా. ఒకడుగ్రుడ్డి మఱియొకడు కుంటి.
 కుంటివానిని గ్రుడ్డివాడు మోచికొనిపోవుచుండెను. కుంటి
 వాడు మార్గము చెప్పుచుండెను. పరస్పరలాభమునకై
 పరస్పర సాహాయ్యము.
 పంచకము, సం. వి. అ. న. 1. యుక్తభూమి: చూ, భూమి.
 1: స. 2. నాలుగునొకటి: ఇ డ్రియము: (తె. ప.)—
 అయిదు.బదు. అరవడి, ఏను, చవ్వంచ-చౌవంచ-చౌవంచి:
 అం. 8. (అయిదు అంశములు గలవి)అంగములు, అగ్నులు
 (గర్తవ్యాధి), అగ్నులు (పూర్వాగ్నాద్రి), అమృతము, అ
 అంకారములు, అవయవములు (ప్రతిజ్ఞాది), అవస్థలు,
 ఆశ్వధారలు, ఆకాశములు, ఆరామములు, ఆననములు,
 ఇ డ్రియములు, ఇంద్రియవిషయములు, ఉత్తరవాడములు,
 ఉపచారములు, ఉపవాయపులు, కన్యకలు, కన్యాదానాంగ

ములు, కర్మేంద్రియములు, కల్పవృక్షములు, కాలములు,
 కావ్యములు, కృతసాక్షులు, కోలము, కోశములు, క్రియలు,
 క్షరములు, క్షేత్రములు, ఖండములు, గంగలు, గవ్యములు,
 గురుమూలములు, గోషులు, జ్యోతిర్లింగములు, తంత్రములు.
 తన్మాత్రలు, తాళకళలు, తాళజాతులు, తిక్తికగమము, తృణ
 ములు. దినాంగములు, దేవతలు, ద్రావిడులు, నాటకసంధులు,
 పంచగవ్యము, పంచతిక్తిగణము, పంచాక్షరి, పంగసూత్ర
 ములు, పర్వతములు, పాండవులు, పా:యజ్ఞములు, పితలు,
 పుత్రులు, ప్రకరణములు, ప్రాణములు, బౌద్ధశాస్త్రస్కంధ
 ములు. భక్ష్యములు, భూతములు, మన్మథబాణములు, మహా
 పాతకములు, మహాయజ్ఞములు, మహావాద్యములు, మాతలు,
 మార్గములు, ముఖములు (శివునివి), మద్రలు, యానములు,
 రంగులు, లఘుమూలము, లవణములు, లోహములు, ఋ
 ములు, విలుకాని స్థానములు, విష్ణ్వాయుధములు శకులు,
 శిఖలు, శిల్పులు, శివాననములు, సంస్కారములు, సమా
 ధులు. సామములు, సూత్రములు, సోమయజ్ఞములు, హవి
 ర్యజ్ఞములు, హేత్వాభాసము ఇత్యాది (పందర్బానుసారముగ
 ఇందుగల శబ్దములకు "పంచ" అనని మొదట చేర్చి
 యుచ్చరింపవలెను.)
 పంచక్రియలు, అం. ఉక్తి, ఆదానము, గమనము, విసర్గము,
 అనందకము. (5).
 పంచక్షేత్రములు, అం. శ్రీకైలము, కాశి, కేదారము, కాళహస్తి,
 పట్టిసము. (5)
 పంచగవ్యము, అం. ఆవుపేద, ఆవుపంచితము, ఆవుపాలు,
 ఆవుపెరుగు, ఆవునెయ్యి (5).
 పంచగూఢము, సం. వి. అ. పుం. తా:జేలు: చూ, వృత్తము.
 4. (ఇట్లు పంచగుప్తము.)
 పంచగోషాలు, అం. ఉత్కల, మైదుల, కనోజ, కాన్యకుబ్జ,
 సారస్వతిలు (5): (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
 పంచదామరము, అం. షోడశభందోద్భవవృత్తము, జ-ర-జ-
 ర-జ-గ. 10: చూ, వృత్తము. 1.
 పంచణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.
 పంచజ్ఞానుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
 పంచతన్మాత్రలు, అం. శబ్ద, స్పర్శ, రూప, రస, గంధములు(5).
 పంచతిక్తిగణము, అం. మారేపిపిండెలు, పట్టివేరు, ధనియాలు,
 కుంతి, తుంగమునైలు (5).
 పంచత్వము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, మరణము; 2. పంచ
 భావము.
 పంచదశ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. = భద్ర. పదునైదు; 2: చూ,
 వృత్తము. 1.
 పంచదశప్రకరణములు, అం. ప్రత్యక్షత్వ, పంచభూత, పంచ
 కోశ, ద్వైత, మహావాక్య వివేకములు; చిత్ర, తృప్తి,
 కూటస్థ, ధ్యాన, నాటకదీపములు; బ్రహ్మానందమందు యోగా
 నిందము, బ్రహ్మానందమందు ఆత్మానందము, ఆద్వైతా
 నందము, విద్యానందము, విషయానందము (15).
 పంచదశి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. అమవస: చూ, సూర్యేందు
 పంగమము; 2: చూ, పున్నమ.

పంచదైవతములు, అం. బ్రహ్మ, విష్ణువు, మహేశ్వరుడు, రుద్రుడు, పదాశిపుడు (5)

పంచనఖము, సం. వి. అ. పుం. పులి: చూ, శార్దూలము.

పంచనఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉపము: చూ, బిలేశయ.

పంచపాత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. పంచపాత్రముల సమూహము: చూ, పాత్రము. 3: వా. 2. కోరిగానుండు లోహ పాత్రము (పంచపాత్రఅనియు): చూ, పాత్రము. 3.

పంచభద్రము, సం. వి. అ. పుం. ఐదుచోట్ల మంచిసుఖముల గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

పంచమంగళము, సం. వి. అ. పుం. స్తన శిర కుంభ చూళికా ఎక్షో మధ్యములయందు మంచి సుఖముల గణము: చూ, హస్త.

పంచమజభాషలు, అం. కైశికీ, త్రావణ, తానోదృవ, అభీరి, ఘూర్జరి, నైందవి, దాక్షిణత్య, ఆంధ్రీ, మాంగళి, భావని (10).

పంచమము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల, చూ, పికము; అం. 2. రాగవిశేషము: చూ, స్వరము. 2 (నాభి. ఉరము, హృదయము, కంఠము, శిరస్సు అను అయిదు స్థానములందునుబుట్టినది. కోయిలలచే విస్తరింపబడునది. సప్తస్వరములలో నొకటి); విణ. 3: అయిదవది-ఐదవది: 4. ఇంపై నది: చూ, హృదయము;

పంచమలక్ష్మిక, అం: చూ, టక్కుజభాషలు.

పంచమషాడవజభాషలు, అం. వేళా. 3. కుద్దమౌళి, నట్టి (3) (భాష).

పంచమషాడవజవిభాష, అం: వల్లవిభాష. (1) పంచమషాడవ జాంతరభాషలు. అం. లలిత, కిరణావళి. శకాద్యావళి. (3) (భాష).

పంచమి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పక్షమునందు అయిదవతిథి: చూ, తిథులు: 2. ద్రౌపది: చూ, సూన. 1: అం. 3: చూ, కుద్దజాతులు.

పంచమిజవిభాష, అం. కౌసలి. (1) భాష).

పంచమిజవిభాషలు, అం. భర్మాణి, అందోలిక (2).

పంచముడు, సం. వి. అ. పుం. 1. మాలిడు: చూ, మాల (1; 2. అయిదవవాడు: 3: చూ, సమర్థుడు.

పంచముఖము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచాస్యము.

పంచముఖుడు, సం. వి. అ. పుం. పంచాస్యము, అయిదు మోముల వేలుపు: చూ, శివుడు. (ఈశానము, తత్పురుషము, వాహదేవము, సద్యోజాతము, అఘోరము అం. 5 ముఖములు.)

పంచరత్నములు, అం: చూ, సంఖ్యాబద్ధము: (చూ, త్రికము. 7.)

పంచలక్షణము, అం. (అయిదులక్షణములగలది) పురాణము. (పురాణమాత్రమునందెల్ల సాధారణముగ సర్గము, ప్రతి సర్గము, పంశము, మన్వంతరము, పంచానుచరితము అని పంచలక్షణములుండును. శ్రీకృష్ణభాగవతమునందు ౬౪౬లక్షణ లక్షితత్వము చెప్పబడియున్నది.)

పంచవటుడు, సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటుడు: చూ, మహావ్రతి.

పంచవీరుడు, సం. వి. అ. పుం. పూర్వజైనవిశేషము: చూ, బుద్ధుడు. 1.

పంచశరడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు. (ఉన్మాదన, తాపన, శోషణ, స్తంభన, సమ్మోహనము లను నైదు బాణములు కలవాడు)

పంచశాఖము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్తము.

పంచసరము, సం. వి. అ. పుం. = బిన్నపరి: చూ, భూషణము. 2

పంచపారము, సం. వి. అ. పుం. = పంచదార: చూ, శర్కర. 1.

పంచస్వరయుక్తరాగము, అం (ఔదవము): చూ, స్వరము 2.

పంచాంగము, సం. వి. అ. న. 1. (తిథి, వారము, నక్షత్రము, కరణము, యోగముల తెలిపెడిబొత్తము): చూ. అంగము. 3: పుం. 2. తా. బేలు: చూ, పృథ్వీ. 4: 3. ఒకానొక గుఱ్ఱము: చూ, హయము: 4: చూ, హణిగలు: వా. 5. పంచాంగము ఇంటిపేరు గలవారు.

పంచాంగములు, అం: చూ, పంచాంగము. 1.

పంచాంగుపుష్పితము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచభద్రము.

పంచాంగులము, సం. వి. అ. పుం. అముదము: చూ, వ్యధంబకము.

పంచాక్షరీమహామంత్రము, అం. న-మ-శి-వా-య (లేక) న-మ-శి-వ-య: చూ, మంత్రము. 1.

పంచాణుడు, సం. వి. అ. పుం. = పంచాణపువాడు. శిల్పి: చూ, స్వర్ణకారుడు.

పంచాదళ, అం. సంఖ్యాబద్ధమందొకటి: చూ, త్రికము. 7.

పంచాననము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచాస్యము.

పంచాననుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, శివుడు.

పంచామృతములు, అం. 1: చూ, తంత్రములు: 2: చూ, అమృతము. 3. (వీనిమిశ్రము.)

పంచాయతి, వా. వి: చూ, అయిదుగురికూటమి.

పంచాచ్ఛి, సం. వి. న. స్త్రీ. బుద్ధుడు: చూ, సౌమ్యుడు 1.

పంచాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = పంజశము: చూ, స్వరము. 2.

పంచావటము, సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటుడు, బాలరకట్టుబట్ట: చూ, వస్త్రము.

పంచావయవములు, అం. ప్రతిజ్ఞ, హేతువు, ఉదాహరణము, ఉపనయము, నిగమనము (5).

పంచాస్యము, సం. వి. అ. పుం. తెఱినోటిమెకము: చూ, సింహము.

పంచాస్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పంచముఖుడు.

పంచితము, దే. వి. అపుఉచ్చ: చూ, మూత్రము.

పంచీలు, దే. అ. క్రి. రూ-పంచీతిల్లు. గోవుమూత్రమువిడుచు.

పంచీయ, వై. వి. రూ-పంచే. కట్టుకొనుపెద్దపంచే: కట్టుకొను చిన్నపంచే: అంగవస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

పంచీవేత, దే. వి. 1. ఒక్కొక్కనిపై నియమించినచందా: వా. 2. పంచిపెట్టట.

పంచేపువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

పంచోత్తరవాదము, అం. సామాన్యనిరుక్తి, సవ్యభిచారము, సత్ప్రీతిపక్షము, అసిద్ధము, బాధ (5).

పంచ, వై. వి. = పార్శ్వ - ప్రాంతః. రూ - పంచపాక - పాక-పంచపాశి-పంచాది) ఇంటిప్రక్క ప్రదేశము, ఇంటి ప్రక్క వంచి కట్టినట్టడము (అవియు). ఉ. హరి. 4, అ. 270: చూ, సదనము. 1; 2. దగ్గఱ: చూ, సమీపము. 1; వా. 3: చూ, రూ-పంచీయ: విణ. 4. అధికము: చూ, హేరాశము. 1.

పంచకము, దే. వి. 1. గుఱ్ఱముయొక్క పశ్చాత్పరదేశము. సా. 1, అ. 31: చూ, హయము; వై. వి. 2: అయిదుతూములు, ఏడుము, ఏనుము. (20 కుంచములు).

పంచ-రపాలులు, ద్వ. వి. బ. అత్యధికదుఃఖములు. కాశీ. 4, అ. 18: చూ, శోకము.

పంచగొడులు, అం. "సారస్వతాః కన్యకుభా గౌడా ఉత్కల మైదిలాః । గౌడాః పంచవిధాః ప్రోక్తాః పంచాదుత్తర వాసినః". సారస్వతులు, కన్యాకుబ్జులు, గొడులు, ఉత్కలు, మైదిలులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

పంచదార, వై. వి. = పంచసారః: చూ, శర్కర. 1.

పంచదారతిండి తేజిరౌతు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు.

పంచద్రావిడులు, అం. "మహారాష్ట్రాన్తర్ద్రావిడాః కర్ణాటాన్తర్ద్రావిడః । ద్రావిడాః పంచద్రాప్రోక్తా విన్యదక్షిణవాసినః"॥ మహారాష్ట్రులు, ఆంధ్రులు, ద్రావిడులు, కర్ణాటకులు, మూర్ఖులు: చూ, బ్రాహ్మణులు.

పంచపాక, ద్వ. వి: చూ, పంచ. 1.

పంచపాశి. —వై.—

పంచబింగాళము, వై. విణ. దూరము. కాశీ. 1, అ. 122: చూ, విప్రకృష్టము.

పంచవట్టె, వై. వి. అయిదువట్టెలు. (రుక్మాంగదచరిత్ర. 1, అ.)

పంచవన్నియ, వై. వి. = పంచవర్ణః. రూ-పంచవన్నె: చూ, వర్ణము. 6.

పంచవన్నెబిరుసులు: వా. వి. బ: చూ, బాణసంచు.

పంచాణంపువాడు, వై. వి. =: చూ, పంచాణుడు. (రూ-పంచాణమువాడు - పంచాణపువాడు - పంచాణంబువాడు) (ద్వయమవి కొందఱు.)

పంచాణము, వై. వి. = పంచానన: చూ, శిల్పము. 1.

పంచాది, ద్వ. వి: చూ, పంచ. 1.

పంచారతి, వై. వి. = పంచరాత్రిక: చూ, ఆశూరతి.

పంచారము, వై. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2: చూ, వ్యాపనము.

పంచారించు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించు. పాండు. 3, అ. 179; 2. అతిశయించు. కాశీ. 6, అ. 125; చూ, సందడించు.

పంచు, దే. ప. క్రి. రూ-పంచు. 1. అజ్ఞాపించు. భార. ఆది. 1, అ. 30: చూ, వెలవిచ్చు; 2. పుచ్చు: చూ, నెలవిచ్చు; 3: చూ, భాగించు; 4: చూ, పంపు. 11.

పంచె, వై. వి: చూ, రూ-పంచీయ.

పంజరము, పం. వి. అ. న. 1. = పంజరము: చూ, పదనము.

1; 2. గవునెన: చూ, వస్త్రము: పుం. 3: చూ, శరీరము;

4. శరీరముయొక్క యెముకలగూడు: చూ, శల్యము. 1.

పంజి, దే. వి: చూ, పంగము.

పంజిక, పం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, పింజనము: వా. 2: చూ, పింజిక.

పంజియ, వై. వి. = భార్గి. రూ-పంజె. భారంగి: చూ, హంజిక.

పంజీకరుడు. పం. వి. అ. పుం. కరణము: చూ, సంవ్రతి.

పంజె, వై. వి. 1: చూ, రూ-పంజియ.*; 2. దారిద్ర్యము:

చూ, సీదరము. 1; 3. దరిద్రుడు చూ, శాత్రుడు. 1.

పంజెతనము, వై. వి: చూ, అవిక. రామా. 4, అ. 168.

పంజ, వై. వి: చూ, అవిక. రామా. 4, అ. 168.

పంజన, దే. వి. నిగరమైనది. (అ ప్ర.)

పంజరము, వై. వి. =: చూ, పంజరము. 1. అచ్చ. అ, కాం. 90.

పంజళము, వై. వి. = పంచారి. కాశీ. 6, అ. 265; చూ, స్వరము. 2.

పంజాయి, దే. వి. అగ్గిబొడి, హంస. 3, అ. 28: చూ, స్నేహళము.

పంజ, దే. వి. 1. దివటీ: చూ, స్నేహళము; 2: చూ, పంజాయి; 3. విడవలిలోనగువానికట్ట. రామా. 5, అ. 41:

చూ, విడవలి; 4. విడవలిలోనగువాని గంట: చూ, విడవలి.

పంజాలకమ్ములు, దే. వి. బ. రత్నములుచెక్కిన కమ్ములు.

3, రా. 3, అ. 81: చూ, భూషణము. 2.

పంట, దే. వి. 1. పండుట: 2. కృషి: చూ, వ్యవసాయము;

3: చూ, వలము. 1; 4. వరిపైరు: తద్వి-మూర్గశిరమానము

నందు కోతకువచ్చుపంట: తొలుకారు, సారవా. చూ,

సస్యము. 1.

పంటకాపు దే. వి. 1: చూ, వ్యవసాయి; 2. పంటరెడ్డి: చూ, రెడ్డి.

పంటపొలము, వా. వి. 1. పండిననేల: చూ, భూమి. 1;

2. పండెడునేల: చూ, భూమి. 1.

పంటరెడ్డి, దే. వి: చూ, పంటకాపు. 2.

పంటవరితి, దే. వి. నేల: చూ, భూమి. 1. పా. 1, అ. 24.

(ఇట్లు పంటచెలి, పంటపొలతి.)

పంటవరితి తోడికోడలు, దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1. ఆం పదా. సుర 14.

పంటపొలం, ద్వ. వి. (దాన్యాదులు పోసెడు గాదె, పాతలు, పురి, కొట్టు, పొణక, బోరెము లోనగువానిసానము: మఱియు ధనాదికము దాచుకొనెడు బొక్కసము లోనగువాని స్థానము): తద్వి.-ం. గాదెక. —కణాణము. గరిమెగతిపె,

గవినె, గాజె-గాదె, గుమ్మి. (సం. ప.) — అధిష్ఠానము, కంకువు, కుశులము-కుసులము, కృదరము, కోవ్వము, ప్రీహ్యగారము; ౨. పాతలకు — కజజము, దూబ, పాతల. (సం. ప.) — గుప్తి; ౩. పురికి. — కూటు, పురి; ౪. పొజకకు. — కుమి-కుమ్మి, కూటము, కొర్రె, గుమి, పొడక-పొణక, బొట్ట; (సం. ప.) — అవలలము; ౫. బోరెమునకు - బోరెము; వడ్లు ఉప్పు లోనగు రాసులుండెడు చోటునకు. — కొటారము. — కొటారు-కొట్టరువు, గొదాము, పంటసాల; ౬. బొక్కనమునకు: — ఉగ్రాణము, ఖజానా, పంటసాల, బండరము-బండారము-బండారు-బండరువు, బొక్కనము, ములుగు (సం. ప.) — కోశము-కోషము. గంజము, భండారము, భాండగారము; ౭. సామాగ్రుల కొట్టనకు. — ఉగ్రాణము, కొట్టడి, కొట్టము-కొట్టము-కొట్టు-కొటారు, గిడ్డంగి. (సం. ప.) — కోశము-కోషము-కోష్ఠము, కోష్ఠాగారము. (మిగత విశేషాదులకు చూ, "సదనము. 1.")

పంటి, దే. వి: చూ, రూ-పనటి.

పంటిచు, దే. అ. క్రి. 1. జాగుచేయు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 124; చూ, వివరించు: 2; చూ, సంప్రమించు.

పంటితెపులు, వా. వి: పుప్పి-పుప్పి. (సం. ప.) అర్చదము.

పంటియ, దే. వి. రూ. పంటె-పరలె-పంటెకోల. పంటెకట్ట. సాలెవాడు నూలుచుట్టెడు సాధనము: చూ, మగ్గము. 1.

పంటె, — పై. —

పంటెకట్ట, — పై. —

పంటెకోల, — పై. —

పంట్ర, దే. వి. చిల్లులుగల అలుగులు మూడు నాలుగు గల కట్ట; పంట్రకోల, బల్లగోల.

పంట్రకోల, — పై. — స్వా. 4, అ. 54.

పంట్రించు, దే. స. క్రి. పంట్రతోబొడుచు.

పండ, సం. వి. అ. ప్రి. యథార్థమెఱిగిన బుద్ధి: చూ, హృల్లే ఖము. 2.

పండగ, వా. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండుకు, వా. వి. రూ-పండుటాకు: చూ, సొరుగాకు.

పండాబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, ఉత్క-కులు. (ఉత్క-శదేశ దేవాలయములలో పూజారులు నుందురు. సామవేదులు, శుక్లయజుర్వేదలుగూడ నున్నారు.): చూ, బ్రాహ్మణులు.

పండించు, వా. స. క్రి. 1: చూ, పండించు; 2. పండవెఱిన కాయలు కావువేయు; 3. శవమునుకాల్చు; 4. అటలో గెలుపును పొందించు.

పండిత: పండితం దృష్ట్యా శ్వానంద్ ముక్తురాయతే, న్యా. పండి తుడు మతోపిపండితునిజూచి కుక్కవలె గుడ్డుపెట్టును పండితబ్రాహ్మణులు, అం. 1: చూ, నేపాశదేశపు బ్రాహ్మ ణులు; 2: చూ, పూరియె బ్రాహ్మణులు.

పండితుడు, సం. వి. అ. పుం. = పండితు. 1: చూ, విద్వాం సుడు; 2: చూ, వ్యాపారి.

పంప, దే. వి. 1: చూ, పలము. 1; విజ. 2. పండినది: వా. 3. జయము; 4. గెలుపు; అ. క్రి. 5: చూ, పండించు; 6. చూ, శయించు, పంచ. వేం. 1, అ. 218.

పండుడు, సం. వి. అ. పుం. = పేడి: చూ, పండుడు.

పండుకొను, దే. అ. క్రి: చూ, శయించు.

పండుగ, దే. వి. (రూ-పండగ-పండుగు-పండువ-పండువు)

1: చూ, సంతోషము; 2: చూ, సంబరము. 3: 3. సంక్రాంతి లోనగు పండుగ: చూ, సంబరము. 3. ౧౧.

పండుగు, దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండువేస, దే. వి. రుషము: చూ, మత్స్యము. 1.

పండుటాకు, వా. వి: చూ, రూ-పండుకు.

పండుతీబుదంట, ద్వ. వి. చిలక చూ, కుకము. వేం. అం. 99.

పండువ, దే. వి: చూ, రూ-పండుగ.

పండువంటికాపురము, జా. సమస్తసంపదలతో నిండియున్న కాపురము.

పండువు, దే. వి: చూ, రూ-పండుగు.

పండువెన్నెల. ద్వ. వి. పూర్ణచంద్రిక: చూ, వెన్నెల.

పందెట్టది, ద్వ. వి. ఒకరకము పందెపుకోడిపుంజ: చూ, పుంజ.

పందేరము, వై. వి. = భక్తి: చూ, భక్తిము. సా. 1, అ. 23.

పందెండు, ద్వ. స. (పది + రెండు : చూ, ముచ్చొకము.

పండ్లపాచి, వా. వి. దంతమలము: చూ, శమలము.

పండ్లప్రాకు, దే. వి. రూ-పండ్లప్రాను. 1. చేలయందుగల పైరులోని గాదముపోవునట్లు దున్నెడు సాధనము; 2: అవంధ్య, అవధ్యము పలేగ్రహి. (గొడ్డువోక ఫలి. చెడు ప్రాకు.)

పండ్లప్రాను, వా. వి. — పై. —

పండ్లుకొలుకుట, జా. అధికముగ కోవపడుట. 'పాపితుండు రుద్రా యంచు బండ్లుకొలుకుకొంచు' (కాపూర్వోచయము.)

పంతకాడు. ద్వ. విజ. (పంతము + కాడు) 1. పోటీచేయు వాడు; పోటీగాడు; 2. ప్రతిజ్ఞకలవాడు; 3. పౌరుషము గలవాడు.

పంతగించు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, పోటీచేయు; 2. ప్రతిజ్ఞ చేయు: పట్టు, పట్టుపట్టు; 3: చూ, నెలవిచ్చు.

పంతము, వై. వి. 1. = స్వర్గా. రూ. పంతు. ఉ, హరి 5, అ.

178: చూ, స్వర్గ. 4; 2. పౌరుషము. ఉ, హరి. 3. అ.

47: చూ, శక్తి. 1; 3, రీతి: చూ, విధము. 1; 4. పోటీ.

కా. 1, అ. 146: చూ, స్వర్గ. 1.

పంతు, వై. వి. 1. = స్వర్గా: చూ, రూ-పంతుము. 1; దే. వి.

2. మేలిమి: చూ, హెచ్చు. 1; విజ. 3. మేలు: చూ, శుభము. 1.

పంతులమ్మ, వా. వి. ఉపాధ్యాయిని: చూ, భార్య. 1- రా: చూ, ప్రి.

పంతులు, వై. వి. బ. = పండిత. (దేశ్యమని శ. ర.) 1. ఆయ గారు-ఆయవారు-ఆయ్యగారు-ఆయ్యవారు, ఒజ్జ-ఒజ్జ, చదువు లయ్య, లాయరు. (సం. ప. — అవబోధకుడు, ఇజ్జ, ఉపాధ్యాయుడు, కలాదుడు, గురువు, తీర్థము, తీర్థుడు, దేశ కుడు, ద్రోణుడు; తద్వి. — నాబోధపాధ్యాయుడు. — నట్లు వాజ: మిగతవాకి: చూ, 'సురాచార్యుడు'); 2. బ్రాహ్మణు లలో గొప్ప యువ్యోగ్యులకును, లోక్యులకును, నియోగులు లోనగువారికిని పూజ్యవాచ:ము. (దేశ్యమని శ. ర.)

పంప, సం. వి. న. పుం. త్రోవ : చూ, మార్గము. 1.
 పంద, వై. విణ. 1. పిటికి. భార. అర. 6, అ. 245: చూ, వెలుపరి; 2: చూ, పండుడు.
 పంది, దే. వి: చూ, సూకరము. (దీని భేదములు.— ఊరబంది, అడవిపంది ముగ్ధపంది.)
 పందికొక్కు, దే. వి. రూ - కొక్కు : చూ, మూషికము.
 పందికొమ్మ, వా. వి. పందికోట; చూ, పల్లు. 1.
 పందికోట, —పై.—
 పందిగడ్డ, ద్వ. వి: చూ, శృంగాటకము *.
 పందిగోరు, ద్వ. వి. వేటకాని సాధనము : చూ, బాణము. 1.
 పందితోక, వా. వి. ఋషభము: చూ, వాలము. 1.
 పందిపీట, ద్వ. వి. గాడిమొదలగు ఎక్కువబండ్ల చివరను పందిమూతివలె మ్రోను లోనగువానితోజేసి యమర్చిన పరికరము : పందిముక్కు, పందిమూతి, మట్టియ - ముతై.
 పందిపోటు, దే. వి. పందినిపొడిచెడి యీటె. రూ - పందీటె : చూ, బాణము. 1.
 పందిముక్కు, దే. వి: చూ, పందిపీట.
 పందిమూతి, —పై.—
 పందియము, వై. వి. = ఫణిత : చూ, రూ - పందెము.
 పందిరి, దే. వి. రూ-పందిలి. కాయమానము చూ, సదనము. 1.
 పందిలి, —పై.—
 పందీటె, దే. వి: చూ, రూ - పందిపోటు.
 పండుము, వై. వి. పదితూములు : చూ, రూ - పదుము.
 పందెకాడు, ద్వ. వి. రూ - పందెపుకాడు. జూజికాడు, జూజరి, జూదకాడు, జూదరి, (సం. అక్షికుడు, ద్యూత కాడుడు. విక్రి. 7, అ. 124: చూ, హోరకుడు. 2.
 పందెపుకాడు, ద్వ. వి: చూ, రూ - పందెకాడు. అం, పదా. నర. 53.
 పందెపుకోడి, వా. వి: చూ, రూ - పంజు
 పందెనమందుము, వా. వి. పదునెనిమిది తూములు.
 పందెమిడు, వా. స. క్రి. ఒడ్డు, కాయు.
 పందెము, వై. వి. = ఫణిత. రూ - పందియము. 1. ఒడ్డునము. జూజములోనగు వానియందు ఒడెడువాడు గెలిచెడి వాని కిచ్చునట్లు పంతమాడి పెట్టెడు ధనాధికిము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. దాయము, జూజము: చూ, వ్యవహారము. 4.
 పందేరము, దే. వి. ధనాధిము పంచిపెట్టుట: చూ, పంపిణి. 1.
 పందొమ్మందుము ద్వ. వి. పందొమ్మిది తూములు.
 పందొమ్మిది, ద్వ. స. ఏకోనవింశతి.
 పందొయెత్తు, అం. ఒకానొక రాగము : చూ, స్వరము. 2: (చూ, గానశాస్త్రపండితడు.)
 పంపకము, దే. వి. 1. పంచుట : చూ, భాగము. 1; 2. పంపుట: చూ, ప్రేషణము.
 పంపర, సం. వి. ఆ శ్రీ: పంపరపనన *.
 పంపరపనన, మి. వి. — పై.—; తద్వి. — పుల్లపంపరపననకు. — పుల్లపంపరపనన. (సం. ప.) — అ(అ)ష్టప-పర, కుంఠిభోజము.
 పంపించు, దే. స. క్రి: చూ, పంచు. 1-2-11.

పంపిణి, దే. వి. 1: చూ, పందేరము; 2. కట్టువడి.
 పంపు, దే. వి. 1: చూ, వ్యభిచారము. అం, పదా. నర. 99; 2. అజ్ఞ. జై. 7, అ. 98: చూ, నెలపు; 3. అజ్ఞాపింపఁబడినపని. నిర్వ. 8, అ. 82; 4: చూ, రూ - పంపకము. భార. ఉద్యో. 3, అ. 9; 5. దాస్యము. అం, పదా. నర. 67: చూ, పేవ; 6. పరిమళవరుస. వసు. 1, అ. 99: చూ, భూమి. 1; వై.వి. 7. మారణకర్మము: చూ, హింస. 1; 8. వీశెలో 8వ వంతు (15 తులములు); 9. అభిచారవాచకము: స. క్రి. 10: చూ, నెలవిచ్చు. నిర్వ. 5, అ. 102; 11. ఆరుగజేయు: అంపు అనుచు-అన్ను-అనుపు. పంచు-పంపించు. పనుచు-పన్ను-పుచ్చు, వా. వి. 12. గాలిలోనగువాని నెక్కించు గొట్టము.
 పంపుట, వా. వి: చూ, ప్రేషణము.
 పంపువడు, ద్వ. అ. క్రి. అజ్ఞాపింపఁబడు: జై. 4, అ. 122: చూ, నెలవిచ్చు.
 పంపువెట్టు, దే. స. క్రి. అజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు.
 పంబ, వై. వి. = పణము: చర్మవాద్యవిశేషము: “పంబ నాదము.” : చూ, వీడె
 పంబలవాడు, వా. వి. బ. పంబవాయించెడువాడు.
 పంబిన, వా. అవ్య. భృశార్థకము: చూ, భృశము. 3.
 పంబు, దే. వి. 1. ఎద్దుమీద వేసెడు పెద్దసిద్దె: చూ, సిద్దె; 2. జయము: అం, పదా. నర. 116: చూ, విజయము 1; అ. క్రి. 3: చూ, సందడించు.
 పంబుదాట్లు, దే. వి. బ. దేనినేని ఈడ్చికట్టెడి త్రాళ్ళు: చూ, సూత్రము. 1. (పంబుత్రాట్లు అనియు)
 పకపక, దే. వి. రూ - పకాపక. నవ్వుటయందు గు ధ్వ్యనుకరణము. ఉ. హరి. 2, అ. 148: చూ, హూహూ.
 పకాపక, —పై.—
 పకాలి, దే. వి: చూ, రూ - పక్కాలి.
 పకాలు, వా. వి: చూ, పకపక.
 పకీరు, వా. వి. 1. మహమ్మదీయుల బైరాగి: 2. మహమ్మదీయుని చిహ్నము: 3. బిచ్చగాడు.
 పకీలు, దే. వి. ఏయుటయందు గు ధ్వ్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 పకోడి, వా. వి. రూ - పగోడా: చూ, భక్ష్యము.
 పక్క, వై. వి. = పక్ష. రూ - ప్రక్క. 1: చూ, పార్శ్వము 2: 2: చూ, ప్రక్క. 2; 3: చూ, సహాయము: 4: చూ, పక్షము. 1; దే. వి. 5: చూ శయ్య.
 పక్కణము, సం. వి. అ. పుం. బోయపల్లె: చూ, దేశము.
 పక్కణి, వై. వి. = భరణి. దబ్బి రూ - పక్కిణి. (దేశ్యమవి శ. ౪.): చూ, పాత్రము. 6.
 పక్కము, వై. వి. = పక్షము. 1: చూ, పక్క. 4; 2: చూ, స్నేహితుడు; 3: చూ, పక్క. 3: విణ. 4. తోడు: చూ. పక్క. 6.
 పక్కా, వా. విణ. పక్వమైన, సిద్ధమైన, నిండు “పక్కారంగు” “పక్కా వ్యవహారము.”
 పక్కాలి, దే. వి. రూ - పకాలి: చూ, తగడిము.

పక్షి, వై. వి. 1. = పక్షి : పులుగు : చూ, పక్షి : 2. = స్పృక్కా.
స్పృక్కాయను గ్రంథము. రూ - పక్షియ-పక్షి : చూ.
రాజార్థము; వా. 3. రీతి : చూ, విధము. 1.

పక్షిదాల్వేలుపు, ద్వ. వి. గరుడద్వజాడు : చూ, విష్టువు. 1.
పక్షిణి, వై. వి. = : చూ, రూ - పక్షిణి.

పక్షిపాప, వా. వి. పక్షిపిల్ల : చూ, పక్షి.

పక్షియ, దే. వి. రూ - పక్షి. 1. (రూ-పక్షి-ప్రక్క-ప్రక్క-
ప్రక్క-ప్రక్క) బరివెంక : చూ, శాఖోట; వై. వి. 2. = పక్షి.
భార. ఆర. 1, ఆ. 308 : చూ, పార్శ్వము. 2; 30 పక్షము.
ఆం. భా. ద్వ. 138 : చూ, ప్రక్క. 2; 4. ఒకానొకచేప :
చూ, మత్స్యము. 1.

పక్షిరాయడు, వై. వి. : చూ, హరివాహనుడు.

పక్కు, దే. వి. 1 : చూ, వృద్ధుడు; 2. ఎండిన మెతుకు :
చూ, సాదము. (1); 3. ఎండినవట్టు; 4. నవ్వుటలోనగు
వానియందగు ద్వన్యనుకరణము. స్వా. 4, ఆ. 103 : చూ,
హూహూ (ఆమ్రేడితమందు పక్కుపక్కు.)

పక్కున, దే. ద్ర. క్రి. విణ. తటాలున స్వా. 3, ఆ. 69 :
చూ, పేగము. 3.

పక్కె, చూ, రూ - పక్షియ. (చేపలోని భేదములు. —
చందమామపక్కె, బుద్ధపక్కె మొదలగునవి.)

పక్కెర, వై. వి. = ప్రఖరః. 1. గుఱ్ఱము లోనగువాని అంగీ,
కంబళము. పా. 4, ఆ. 76; భార. ఆర. 1, ఆ. 378;
భార. ద్రో. 1, ఆ. 363; భార. విరా. 3, ఆ. 131; భో.
3, ఆ. 238; చూ, ప్రఖరము; 2. కవచము : చూ, వార
వారణము.

పక్కెరాలు, ద్వ. వి. అంతఃపురకావలికత్తె. రామా. 6, ఆ.
171 : చూ, ప్రి.

పక్కిమము, నం. విణ. 1. ఎండినది : చూ, క్రాణ. 2; 2.
పండ(బడినది : చూ, క్రాణ. 2.

పక్వమగు, మి. ఆ. క్రి : చూ, పలించు.

పక్వము, సం. విణ. 1. పరిపాకముఁ బొందినది. (నశింప
నాయితమైనది); 2. చేటుమూడినది : చూ, పరిణతము. 1.

పక్షకము, సం. వి. ఆ. పుం. దిద్దివాకిలి : చూ, సదనము. 1.

పక్షగ్రహణము, ఆం. చూ, సూర్యగ్రహణము.

పక్షచరము, సం. వి. ఆ. పుం. తనకదుపునుబాసి యెంటిఁ
జరించెడి యేనుగు : చూ, హస్తీ

పక్షచరడు, సం. వి. ఆ. పుం. చంద్రుడు : చూ, హిమాంకువు.

పక్షజన్మడు, సం. వి. న. పుం. — పై. —

పక్షతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. పాద్యమి : చూ, హరివాసరము;
2 : చూ, తెక్కమొదలు.

పక్షపరిమాణప్రశంస, ఆం. చూ, ప్రమేయములు.

పక్షపాతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకప్రక్క కొలుగుట;
వా. 2. పక్షపాతిబుద్ధితో వర్తించుట. (ఒకపక్షము పని
చేయుట); చూ, వలపక్షము.

పక్షభాగము, సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగుయొక్క పార్శ్వ
భాగము : చూ, హస్తీ.

పక్షము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పక్క - పక్కము, నెల
యందు పడునైదుదినములు, (ఇది ద్వివిధము. — శుక్ల (శుద్ధ)

పక్షము; కృష్ణ (బహుళ) పక్షము ౧. — శుక్లపక్షమునకు. —
ధవళపక్షము, శుక్లము, నితపక్షము. (తె.ప.) — తెలిపక్కము,
తొలుపక్కము; ౨. — బహుళపక్షమునకు. — అనితపక్షము,
కృష్ణపక్షము, కృష్ణము, బహుళపక్షము (తె.ప.) — కఠి
పక్కము, మలుపక్కము; పక్షమునకు. — (తె.ప.) —
పక్క-పక్కము, (మిగతవానికి “చూ, శుక్లము. 3”); 2:
చూ, తెక్క. 1; 3. = ప్రక్క-పక్క. వైపు : చూ, పార్శ్వము.
2; 4. ప్రక్కయిల్లు : చూ, సదనము. 1; 5 : చూ, ఓరో
ధము; 6. బలము : చూ, శ కి. 1; 7. రాజెక్కిడి యేనుగు:
చూ, హస్తీ; 8. ప్రొయ్యినోరు : చూ, ప్రొయ్యి; 9 : చూ,
న్నేహితుడు; 10 : చూ, సహాయుడు. 1; 11. తర్క
విషయసాధ్యము; 12. ఏటము : చూ, ఒక్క. 2; 13.
కేశతత్పర్యాయమునకు పరమైనచో సమూహము. “కేశ
పక్షము” మొ : చూ, సమూహము.

పక్షములు, ఆం. 1 : చూ, పక్షము. 1; 2. కుడితెక్క, ఎడమ
తెక్క; 3. వాదిపక్షము, ప్రతివాదిపక్షము; 4. పాండవుల
పక్షము, కౌరవులపక్షము ఇత్యాదు లూహ్యంబులు; 5.
వ్యూహంగములు

పక్షపంచితము, అ. : చూ, సంయుతహస్తములు.

పక్షవాతము, సం. వి. ఆ. పుం. శరీరమును ఒకప్రక్కకొరగఁ
జేసెడి రోగము : చూ, రోగము. 1.

పక్షంతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1 : చూ, పున్నమ; 2. ఆమ
వస : చూ, సూర్యేందుసంగమము.

పక్షంతరము, వా. సం. అవ్య. 1. ఆలోచింపఁగా ఒకపద్ధతిని;
2. మతొకప్పుడు

పక్షి, సం. వి. న. పుం. = పక్కి. (తెక్కలుగలిగినది) 1.
చిలుక మొదలైనది : అండజము, అగోకసము, అనేకజము,
అబ్రాము, ఉకము, ఉత్పతము, కటాకువు, కాహళము, కీక
శాన్యము, కీకసాన్యము, కీశము, కుక్షిము, కుటరువు, కులా
యన్యము, క్రాంతువు, ఖగము, ఖచరము, ఖజాకము, ఫేటము.
ఫేలి, గరుత్మంతము, గాంధారరాజము, చంచుభృత్తు, తపము.
తపస్సు, తరుశాయి, తుండి, దివోకసము, ద్విజన్యము,
ద్విజము, ద్విజాతి, నగోకసము, నభస్సంగమము, నాదీచర
ణము, నీదోద్భవము, పతంగము-పతగము, పతత్తు-పతత్త్రి
పతి, పత్రరథము, పిత్యంగము, బంధురము - బంధూరము,
వారంకము, వాజి, విహ గమము-విహంగము - విహగము,
వికిరము, విష్కిరము, విహాయము-విహాయసము, వ్యోమచారి.
శకుంతము, శకు.తి. శకునము, శకుని. (తె.ప.) — ఇరుఁ
బుట్టువు, గుఱ్ఱ, గూడుకానువు, గ్రుడ్డుకానువు, పక్కి,
పిట్ట, పులుగు, పులువు; ఉద్విశేషములు — ౧. పర్యాయ
పదములఁ జూపెడివి: — కౌఞ, హరివాహనుడు (గరు
త్మంతుడు); సకినంపుఁబులుగు (గుడ్లగూబ); దేగ
(శ్యేనము); జీనువాయి, జీలుగు, తీతువు, తైలపాయిక,
దాత్యూహము, పాలపిట్ట, పాపురము, సాకుచుపులుగు
(పికము), పిగిలిపిట్ట, పిచ్చిక, పిన్నగ్రద్ద, పెన్నడపులుగు,
బకము, బటువుగుప్ప, బెళగుప్ప, భారిటము, భృంగరాజము,
మల్లెజేగురు, మహాపక్షిము, రాబందు, లకుముకి, లావుక,
వర్తిక, వానకోయి, వాయసము, విట్టారిక, వెన్నెల

పులుగు (చకోరము, వేసడము, వ్యాఘ్రము, వ్యోమ
వాసిక, శకునము, శతవ్రతము, శారక, శుకము, సారసము,
హరితము; (మఱియు) ౨. పలురకముల పక్షులు. — ఆంగ
దీర్ఘవంతము, అట్టయోధి-అష్టయోధి, అవచ కము, కంఠాగ్ని,
కచాటరము, కతిసోలము, కరకము, కరటపు, కవి, కాష్ఠ
కుట్టము, కుఠాకుపు, కుథరము, కోకణము, ఊద్రచూడము,
గంధభేరుండము, గలేగుడము, గిరివర్తికము, గుండ్రము,
గూధలక్తము, చికురము, వ్లవము ఇత్యాది. (మఱియు)
౩. పలురకముల పక్షుల తెనుగు పేళ్లు—అంబటితోరిగాడు,
అలజడిదరి, ఆనకప్పెరగాడు, ఉల్లంకి-ఉల్లగి, ఉల్లాము,
ఎబ్బెర, కల్లెడు, కళుకు-కళుకు, కాటిగాడు, కుబాక, మరుజు,
కేరము, గడ్డిపిట్ట, గవ, గుండుములుపుగాడు, గుడుగురావి
లము, గున్నంగి, గొంగడికాడు, గొబడి, గోగడి, గ్రుడ్డు
కానుపు, చల్లపిట్ట, చాకిదాన, చీతలవ, జిట్ట, జీనువ-జీనువాయి,
జుమ్మ, తప్పుడుగాడు, దోరువా, నల్లచ్చిగాడు, నేలమలి,
నగడపుజిట్ట-నగడపుజిట్ట, పరబ, పటిక, పటిగపిట్ట, పాతు
కాడు, పామలనారిగాడు, పాలకాకి, పావళము, పురిడిపిట్ట,
పూరెడు. పూరేక, పెరిసె, పొట్టిపిట్ట, పొడిపిట్ట, పొన్నంగి,
పోతుకాడు, పోపిట్ట, పోలగ-పోలువ, బంగరుపిచ్చిక, బట్ట
మేక, బెలంచి, బెళగువ్వ, బెళవ, బొట్టుజిట్ట, మాన, మెల్లంగి
పిట్ట, మూగ, రివ్వ, లాటి, లావిరి, లోకజిట్ట, లొట్టకన్న
జిట్ట, వంగపండు, వరిక, వాజము, వామన, వామనపాతు
కాడు, వెదురుకంపజిట్ట, వెదురుపిచ్చిక, వెన్నదాయి, వెన్న
మద్దకోడి; (మఱియు) ౪. కేరమునకు. — గేరంజనము-గేరజము.
(తె.ప). — కేరము - కేరజము-కేరము; ౫. గంధభేరుండము
నకు. — గంధభేరుండము - భేరుండము. (తె.ప). — ఇరుదల
పులుగు, ఇరువాయిపక్కి, ఏనుగులకిండి, దగమొగముల
పులుగు; ౬. పడుదల పక్కికి. — దాబ-దాబ, పడిదల-పడుదల;
౭. నారాయణపక్షికి. — నారాయణపక్షి. (తె.ప). — నారణపక్కి;
౮. ఈకలురాల్చినపక్షికి. — (తె.ప). — ఆడుజు, అణుజు, కురుజు,
గూటిగువ్వ; ౯. గువ్వలగుంపునకు. — (తె. ప. — గువ్వకరి
గం, పక్షిజాతికి. — కషిక - కషిక: గం. పక్షిపిల్లకు. —
అవటము, చమసము, (తె. ప.) — పక్కిపాప: గ౨.
తెక్కలువచ్చి వయస్సువచ్చిన పక్షిపిల్లకు. — (తె. ప.) —
ఏగుదోద: గ౩. ఆడుపక్షికి. — (తె. ప) — పక్కిణి
మొదలగునవి (మిగత విశేషాదులకు “శకుంతి” చూడుము.)
అం 2: చూ, గవలు.

వక్షిణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ 1. రెండుపగళ్ళ నడుమనున్న రాత్రి:
చూ, రాత్రి: 2. చూ, రాత్రి: 3: చూ, పున్నమ: 4. ఆడు
పక్షి: చూ, పక్షి: వా. 5. చనిపోయినవానిం గూర్చి దగ్గల
బంధువులు లోనగువారికిం గలుగు త్రిరాత్రమృతాశౌచము:
చూ, మృతాశౌచము.

పక్షివృక్షశాస్త్రము, న్యాయ. పక్షి చెట్టుమీద నిలుచునట్టిదనురీతి:
పక్షినింహుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పన్నగాశనుడు.

పక్షికరించు, సం. అ. క్రి. పక్షముంచు.

పక్షము, సం. వి. న. న. 1. తెప్పవెండ్రుక: చూ, వెండ్రుక.
1: 2. పక్షితుప్పుడు: చూ, వెండ్రుక. 1: 3. నూలులోనగు

వాని సన్నపు తనక: చూ సూత్రము. 1: 4. అకచపు,
కింజల్కము: చూ, సహస్రపత్రిము.
పక్షులము, సం విణ. పక్షములుగలది.

పక్షులించు, సం. అ. క్రి: చూ, తెప్పవేయు. కాశీ. 2, అ. 44.
పగ, వై. వి. 1. రూ - పగర: చూ, విరోధము. 1. నిర్వ.
5, అ. 139: 2: చూ, రూ - గతుడు.

పగబెట్టు, ద్వ. అ. క్రి. పగగొను: చూ, విరోధించు.

పగకెదిరించు, వా. స. క్రి: చూ, అభియోగి. చు.

పగకెదురు, వా. వి. 1: అభిగ్రహుడు, అభియుక్తుడు; 2:
చూ, లూటీ. 4.

పగగొను, ద్వ. అ. క్రి. విరోధపడు: భార. ఉద్యో. 4, అ. 227:
చూ, విరోధించు.

పగచాటు, ద్వ. వి. దూషించుట. పంచ. పేం. 1, అ 600:
చూ, నెగ్గింపు.

పగటిచీకు, వా. వి: చూ, సకిసంపులులుగు.

పగటితోతి, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.

పగటివేలుపు, దే. వి. — పై. — (రూ - పగటివేల్పు.)

పగలు, వై. వి. 1. — ప్రకట: ప్రకాశము: చూ, వెలుగురు.

1: 2: చూ, లావణ్యము: 3. విరోధపుమాట. అం, భా. ప్ర.

116: చూ, పరుషము. 2: స. క్రి. 4 = ప్రకటించు.

కళా 8. అ. 176: హరిశ్చ. 1, అ. 37: చూ, వెల్లడించు.

పగడ, దే. వి. 1. ఒకటి: చూ, పంచి: 2. పాచికలమీది ఒంటి
చుక్క: చూ, వ్యవహారము. 4.

పగడచౌవంచయడుగులుగల పక్కి, ద్వ. వి. తుమ్మెద: చూ,
త్రమరము.

పగడపంటిదొర, ద్వ. వి. చూ, వినాయకుడు, 1.

పగడపుజిట్ట, ద్వ. వి. రూ - పగడంపుజిట్ట. ఒకరకము పిట్ట:
చూ, పక్షి.

పగడపుతీగెలు, ద్వ. వి. రూ - పగడంపుతీగెలు: ఒకరకము
వడ్లు: చూ, దాన్యము.

పగడపురిక్క, వై. వి. రూ - పగడంపురిక్క = ప్రవాళర్ష:
అర్హ: చూ, రిక్క.

పగడము, వై. వి. 1. — ప్రవాళము: చూ, రత్నము. 1: వా. వి.

2: చూ, రూ - పగడ. 1: పా. 3. పగడముశుద్ధి. —
నిమ్మపండ్లరసములో నానవేయుటయే శుద్ధి.

పగడలసాల, ద్వ. వి. (పగడ + సాలె) 1. పాచికలు సాలెలు
గల సొగటాలజత: చూ, వ్యవహారము. 4: 2. సొగటాల
ఆట, సొగటాలు: చూ, వ్యవహారము. 4.

పగతుడు, ద్వ. వి. (పగ + తుడు) (రూ - పవతుడు -
పగ - పగలు - పగవాడు): చూ, శత్రువు. 1.

పగతురాలు, ద్వ. వి. (పగతుడు + అలు) శత్రురాలు: చూ,
శ్రీ.

పగదారి, వై. వి. 1. పగగొనదగినవాడు: చూ, శత్రువు. 1;
2. పగకెదిరించువాడు: చూ, శత్రువు. 1.

పగదెంచు, వా. స. క్రి. చంపు. అం. భా. తృ. 123: చూ,
పంహరించు.

పగదెంచుట, వా. వి. చంపుట. ఆం. పదా. వర. 115 : చూ, హింస. 1.
 పగయ్యగుట, దే. వి. వైరకుడి. ఆం. భా. ద్వి. 224 : చూ, విరోధము. 1.
 పగలు, ద్వ. వి. బ. (పగ + వాలు) శత్రువులు. భార. సౌ. 1, ఆ. 120 : చూ, శత్రువు. 1.
 పగలింటిదొర, దే. వి. (పగలు + దొర) : చూ, పగటిజోతి.
 పగలు, దే. వి. రూ - పవలు. 1. పట్టపగలు : చూ, వాసరము; వా. వి. 2. పండ్లెండుగంటల కాలము : చూ, వాసరము; 3. 24 గంటల కాలము : చూ, వాసరము; బ. 4. విరోధములు. "పగలు పెరిగినవి" : చూ, వైరము.
 పగలుకానవిపులు, ద్వ. వి. : చూ, పలుగువీట్లు. వేం. ఆం. 101.
 పగలువత్తి, ద్వ. వి. మతాబు : చూ, బాజాసంచు.
 పగలుసేయువలంతి, వా. వి. : చూ, పగలింటిదొర.
 పగలొత్తులు, వా. వి. బ. కరదీపికాభేదము : చూ, స్నేహశము.
 పగవాడు, ద్వ. వి. : చూ, పగతుడు.
 పగిడి, దే. వి. 1 : కరబుజము. (సం. వ.)— ఇత్యాలము* : 2. రూ. పగిడి, ఉపవ : చూ, లంచము; 3. రూ. పగిడికష్టము : చూ, శిస్తు. 1.
 పగిడి, దే. వి. : చూ, రూ - పగిడి 2-3 : 4 = ప్రకృతి, రీతి : చూ, విధము. 1.
 పగులగొట్టు, దే. స. క్రి. పగులజేయు : పగులుచు - పగుల్చు.
 పగులఁజూ, దే. ఆ. క్రి. పగులు : చూ, వివారించు.
 పగులు, దే. వి. 1. చీలిక ఆం. భా. ద్వి. 130 : చూ, స్ఫోటము; ఆ. క్రి. 2. రూ - పవులు - ప్రక్కలగు : చూ, పగులఁజూ.
 పగులుచు, దే. క్రీ. : చూ, పగులగొట్టు.
 పగుల్చు, —పై—
 పగుళ్లువాలు, దే. ఆ. క్రి. : చూ, పగులఁజూ.
 పగోడా, వా. వి. : చూ రూ - పకోడి.
 పగ్గము, వై. వి. = ప్రగ్గిహః. రూ - ప్రగ్గము - 1. గుఱ్ఱము లోపగువాని కశ్లేములోపగువానియందు తగిల్చి యాడ్చిపట్టెడు త్రాడు. భార. విరా. 3, ఆ. 180 : చూ, సూత్రము. 1; 2. సాలెవాడు పడుగునీడ్చికట్టెడు త్రాడు : చూ, సూత్రము. 1; 3. తరిత్రాడు. స్వా. 5, ఆ. 30 : చూ, సూత్రము. 1; 4. త్రాడు. నీలా. 2, ఆ. 66 : చూ, సూత్రము. 1; 5. ఎడ్ల తలకుగట్టెడి త్రాడు : చూ, సూత్రము. 1; వా. వి. 6. రథ దులను లాగెడిత్రాడు : చూ, సూత్రము. 1.
 పగ్గించు, వై. ఆ. క్రి. ప్రజ్ఞాపలుకు.
 పగ్గియ, వై. వి. రూ - పగ్గె = ప్రజ్ఞా. 1. గర్వోక్తి : చూ, శబ్దము. 2; 2. సామర్థ్యమును తెలుపుమాట : చూ, శబ్దము. 2; 3. చూ, సామర్థ్యము. 1.
 పగ్గె, —పై— (2 వ యర్థమునకు. — ఉ, రా. 6, ఆ. 80; 3 వ యర్థమునకు. — అచ్చ. యు, కాం. 287.)
 పచ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. వంట : చూ, సూపకారము.
 పచంపచ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = పచ్చ-పసుపు-రూ-పత్రంపచ. * : చూ. హరిద్రువు.

పచనము, సం. వి. ఆ. న. = బానసము : చూ, వచ.
 పచా(చా)రి, వా. వి. చిల్లరదినుసులమ్మవాడు : చూ, వర్తకుడు.
 పచి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని : చూ, వహ్ని. 1.
 పచేరము, వై. వి. = ప్రచార. 1 : చూ, విహారము. 1; 2 : చూ, పచారు.
 పచేరు, —పై—(వాడక.)
 పచేశము, సం. వి. ఇ. నంతట పక్వమైనది : చూ, క్రాణ. 2.
 పచ్చి, దే. వి. 1. తడిగలది : చూ, స్తిమితము. 2; 2. ఉడుక నది : 3. ఎండనిది; 4. కాలనిది; 5. తేజనిది; 6. ములుగు లేనిది; 7. ముదురనిది; 8. ఎండనిది; 9. మండనిది.
 పచ్చిక, దే. వి. (పచ్చి + కలది) కాదము : చూ, హరిత. (తృణము. 1.)
 పచ్చికపడియ, వా. వి. అల్పసరస్సు : చూ, సరస్సు. 1.
 పచ్చికాయ, వా. వి. 1 : చూ, శలాటవు; 2. లేతపయస్సు వాడు : చూ, యౌవనుడు.
 పచ్చి(చ్చ)గడ్డి, వా. వి. : చూ, గడ్డి.
 పచ్చిదేలు, దే. ఆ. క్రి. పచ్చియగు.
 పచ్చిదొంగ, వా. వి. గజదొంగ : చూ, హారకుడు. 1.
 పచ్చినెత్తురు, వా. వి. నికరమైన రక్తము : చూ, రక్తము. 1.
 పచ్చిపులుసు, వా. వి. కాచని చింతపండురసము.
 పచ్చిబియ్యపుమామిడి, దే. వి. నారలేక కండగల మామిడి* : చూ, మామిడి.
 పచ్చిబియ్యము, దే. వి. 1. నానద్రాలు : చూ, బియ్యము; 2. ఉప్పుడుచేయని బియ్యము : చూ, బియ్యము; వా. వి. 3. ఈ సంవత్సరపు క్రొత్తపంట బియ్యము : చూ, బియ్యము.
 పచ్చిబూతు, వా. వి. బండతిట్టు.
 పచ్చియము, వై. వి. రూ. పచ్చెము. = పశ్యలోహరణ. చూచు చుండఁగా దొంగిలుట : చూ, ముచ్చిలి.
 పచ్చీసు, వా. వి. : చూ, బాలికాక్రీడ.
 పచ్చెకాడు, ద్వ. వి. : చూ, పచ్చిదొంగ. (వైకృతము అని కొందఱు).
 పచ్చెపువాడు, —పై—
 పచ్చెము, వై. వి. = : చూ, రూ. పచ్చియము.
 పచరణ, వై. వి. = ప్రచరణ : చూ, మిహి.
 పచరించు, వై. ఆ. క్రి. = ప్రసర. 1. ప్రవర్తించు. య. 1, ఆ. 87 : చూ, వర్తించు; స. క్రి. 2. = ప్రసర : చూ, రూ. పచరించు. 2. హరి. పూ. 7, ఆ. 188; 3. (అంగడియం దమ్ముటకు) సరకులమర్చు భార. ఆది. 8, ఆ. 73; 4. వలసము. ఉ, హరి. 4, ఆ. 271; 5. చూ, ప్రయోగించు. 2. భో. 5, ఆ. 248; 6. బాణము ప్రయోగించు. వసు. 5, ఆ. 60 : చూ, ప్రయోగించు, 4; 7. చాచు. మార్క. 1, ఆ. 251 : ఒగ్గు, ఒడ్డు, చాచు. చాపు; 8. చూ, పచరించు. 1. వసు. 3, ఆ. 85; 9. చూ, సవరించు. హరి. ఉ. 6, ఆ. 252; 10. చూ, సగలు. 4.
 పచరింపు, వై. వి. ప్రసరణము : చూ, వ్యాపనము.
 పచారము, వై. వి. = ప్రసాది. అంగడి : చూ, సదనము. 1.

వచారిండు, వై. స. క్రి. (రూ-పచారిండు-పసారిండు) 1. నడవు. రామా. 7. ఆ. 144: చూ, వర్తిండు; 2. ప్రసరింపజేయు. స్వా. 5, ఆ. 101: చూ, వ్యాపించు.

వచారు, వై. వి.=ప్రచారః (రూ-పచేరు-పచేరము) మంద పాదవిన్యాసము: చూ, ప్రయాణము.

వచ్చ, వై. వి. 1.=పచంపచ. రూ- పచ్చన. పసరువన్నె: చూ, వర్ణము. 6; 2. పసుపువన్నె. రూ-పచ్చన: చూ, వర్ణము. 6; 3. మరకతమణి. చూ, రత్నము. 1; 4. పచ్చని చెట్టు మొదలైనవి. పాండు. 3, ఆ. 48; హరిశ్చ. 3, ఆ. 162; 5. కరచరణాదులయందు పొడుచుకొనుటచే నేర్పడెను పసరువన్నెరేఖ: విణ. 6. పసరువన్నెగలది: చూ, వర్ణము 6; 7. పసుపువన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 6.

వచ్చదనము, వై. వి.=పచంపచ: చూ, పచ్చ. 1.

వచ్చద్రాలు, ద్వ. వి. బ. శోభనాక్షతలు: చూ, నేనద్రాలు.

వచ్చకన్నులమెకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము.

వచ్చకన్నులవేల్పునూడు: ద్వ. వి. విగళాక్షాడు. అచ్చ. సుం, కాం. 105: చూ, రాక్షసుడు. 1.

వచ్చకప్పురపునరులు, వా. వి. ఒకరకమువడ్డు: చూ, ధాన్యము.

వచ్చకప్పురమయ్యె, జా. అపురూపమాయెను. "పచ్చకప్పుర మయ్యె భామపల్కె." (విజయవిలాసము).

వచ్చకప్పురము, వై. వి. చల్లదినమును, మంచి పరిమళమును గల కర్పూరము: చూ, సిరము.

వచ్చగన్నేరు, ద్వ. వి. 1. పచ్చపూవులగన్నేరు*: చూ, హయ మారకము; 2. వీహితాన్యము: చూ, ధాన్యము.

వచ్చగుట్టము, వై. వి. కలీనము: చూ, హయము.

వచ్చగుట్టముగలాడు, ద్వ. వి: చూ, మూర్ఖుడు. ఆం, భా. ప్ర. 81.

వచ్చగోరంట, వై. వి: చూ, మహాసహ*

వచ్చచేమంతి, వై. వి. కురుక్షేత్రము*: చూ, నేమంతి.

వచ్చజనము, వై. వి: చూ, శణపుష్పి*.

వచ్చజువ్వి, ద్వ. వి. కలజువ్వి*: చూ, ప్లక్షము.

వచ్చడము, వై. వి.=ప్రచ్ఛద. 1. బట్ట: య. 2, ఆ. 18: చూ, వస్త్రము; 2. ప్రక్కదుప్పటి. య. 3, ఆ. 89: చూ, వస్త్రము; 3. కట్టుబట్ట. కాశీ. 6, ఆ. 184: చూ, వస్త్రము; 4. అంగవస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

వచ్చడి, చే. వి. 1. తునుక: చూ, శకలము. 4; 2. న జా. పాండు. 4, ఆ. 184: చూ. రుచిగాయ; 3. ఊరబిడి: చూ, భక్ష్యము; వా. 4. ముద్ద: చూ, సరువడము.

వచ్చతలపిచ్చుక, ద్వ. వి. బంగారుపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక.

వచ్చన, వై. వి.=పచంపచ. 1: చూ, రూ పచ్చ. 1: 2: చూ, రూ-పచ్చ. 2. స్వా. 4, ఆ. 28.

వచ్చవీరుల్లి, ద్వ. వి. దుర్బ్రమము*: చూ, సుకందకము. 1.

వచ్చపచ్చన, వై. వి.=పచంపచ. రూ-పచ్చ. పచ్చన: చూ, వర్ణము. 6.

వచ్చపచ్చన, —వై.—

వచ్చపిట్ట, వై. వి: చూ, హరితము. 3.

వచ్చపూమొగలి, ద్వ. వి: చూ, హేమపుష్పిక*.

వచ్చపూమొల్ల, ద్వ. వి: చూ, మొల్ల*.

వచ్చపూసాయె, జా: చూ, వచ్చకప్పురమయ్యె. "పచ్చ పూసాయెబో పొలతియారు." (విజయవిలాసము).

వచ్చపెసలు, వా. వి. హరితము*: చూ, పెసర.

వచ్చపైకము గుఱ్ఱము చచ్చినదాకనె, లో. "పచ్చపయికంబు గుఱ్ఱము, చచ్చినదాకనె యట్లన్న సామెత వినవే". (నిరం కుశోపాఖ్యానము).

వచ్చముపాడు. చే. విణ. (పాడు + పాడు) మిక్కిలికూన్యము. జై. 4, ఆ. 20: చూ, కూన్యము. 1.

వచ్చములుగోరంట, ద్వ. వి. కుతక్షేత్రము*: చూ, మహాసహ.

వచ్చయరటి, ద్వ. వి. మహారంభ*: చూ, రంభ.

వచ్చయరుగుడు, ద్వ. వి: చూ, శింశుప*.

వచ్చయెన్నువిల్లు, ద్వ. వి: చూ, చిగురవిల్లు. వేం. ఆం. 9.

వచ్చరాయి, ద్వ. వి: చూ, పచ్చ. 3

వచ్చతెక్కలపిట్ట, ద్వ. వి: చూ, కుకము.

వచ్చవలువదారి, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

వచ్చవారువపుజోడు, ద్వ. వి. రూ-పచ్చవార్వపుజోడు. 1: చూ, నూర్మూడు; 2: చూ, మన్మథుడు. అచ్చ. భా. కాం. 3.

పచ్చవార్వపుజోడు, —వై.—

పచ్చవిలుతుడు, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు. భార. ఆర. 7, ఆ. 174

పచ్చవిలుతురేటి, ద్వ. వి: చూ, కుకము. సాంబ. తిర్య. 8.

పచ్చసరులు, వా. వి: చూ, ధాన్యము.

పచ్చనెగ, వా. వి. ఒకానొక నెగరోగము: చూ, రోగము. 1.

పచ్చాకు, ద్వ. వి: చూ, హరితపత్ర*.

పజి, వై. వి.=ప్రజా: చూ, ప్రజ.

పజిదొర, ద్వ. వి. నలువ. వేం. ఆం. 4: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పజ్జ, వై. వి.=పజ్జాత్. 1. వెనుక. భార. ఆది. 7, ఆ. 269: చూ, వెనుక. 1: 2: చూ, సమీపము. 1. ఉ, రా. 2, ఆ. 880.

పటకా, వా. వి. వడ్డికట్టు (బెట్టు): చూ, సూత్రము. 1.
 పటకారు, వా. వి: చూ, రూ - పట్టుకారు (ఱు).
 పటకారుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్ణకారుడు.
 పటకుటీరన్యాయము, న్యా. దేరా యొక్కది కావలెనన్న నప్పటి
 నిల్లుగా నేర్పడుననురీతి.
 పటచ్చరము, సం. వి. అ. న ప్రాతగుడ్డ: చూ, వస్త్రము.
 పటపట, దే. వి. కదలుట కొలుకుట పగలుట విలుగుట లోనగు
 వాదయందగు ధ్వన్యనుకరణము. పా. 3, అ. 82; స్వా.
 4, అ. 118: చూ, హూహూ.
 పటపత్రము, సం. వి. అ. న: 1. కాకలము - కాగలము. పత్రిక.
 (తె.వ.)—కాకితము - కాకిదము - కాగితము - కాగిదము.
 తద్వి. — ౧. ఒక బండు కాకితమునకు. — (తె.) — టాపు-,
 తాపు -తాపు; ౨. ఇరువదినాలుగు కాగితములకు—(తె.)—
 దస్తా; ౩ ఇరువది దస్తాలకు. (తె.) — రీము; ౪. పదిరీము
 లకు—(తె.) బేలు. (మిగతవానికి: “చూ, సంపుటము. 3.”)
 పటము, సం. వి. అ. పుం. న. 1 = పడము - పుట్టము. బట్ట :
 చూ, వస్త్రము; 2. చిత్తరువువ్రాము వస్త్రాధికిము : చూ,
 వస్త్రము; పుం. 3: చూ, మోరటి*: వై. వి. (1) = స్పటా.
 పావపడగ : చూ, సర్పము.
 పటలప్రాంతము, సం. వి. అ. న. చూరుకొణిగె : చూ, వెలిసె.
 పటలము, సం. వి. అ. న. 1. ఇంటికప్పు: చూ, సదనము. 1;
 2: చూ, సమూహము; 3: చూ, పరివారము. 1; 4. గ్రంథ
 భాగము : చూ, సర్గము. 1; 5. నేత్రరోగము: చూ, హర్ష
 ణము; 6. నొసటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 7. = పొట్టము.
 నేనాసమూహము: చూ, నేన. 1; పుం. 8. రత్నదోషము:
 చూ, రత్నములు.
 పటలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ : చూ, సమూహము.
 పటవణి, దే. వి: చూ, వ్యాపనము.
 పటవసించు, దే. అ. క్రి : చూ, వ్యాపించు.
 పటవాసకము, సం. వి. అ. పుం. వస్త్రములకు వాసనకట్టెను
 బుక్కాము : చూ, సురుము.
 పటహము, సం. వి. అ. పుం. 1. అనకము, అంకము,
 తప్పెట : చూ, వీణె: పుం. 2 యుద్ధవాద్యపుమ్రోహ: చూ,
 స్వరము. 2; అం. 3: చూ, పంచమహావాద్యములు; 4 :
 చూ, అనద్ధవాద్యములు.
 పటా, వై. వి. = పట్ట. రూ - పట్ట-పట్టా. గోనెపట్టలోనగునది :
 చూ, సంచి.
 పటాకి. వా. వి: చూ, పటాసు.
 పటాణి, దే. వి. గుఱ్ఱము ఉ.రా. 4, అ. 200: చూ, హయము.
 పటాపంచ, దే. విణ. రూ-పటాప-చము. అగోచరము. పాం. ౩.
 2, అ. 8: చూ, విచ్చుమొగము.
 పటాపంచము, దే. వి. —పై—విణ. 2, అ. 65.
 పటాపంచలు, వా. వి. బ: చూ, కకవికలు.
 పటాలము, వై. వి. దండు : చూ, నేన. 1.
 పటాసు, వా. వి. మణినిలతోజేరి ప్రమాదమును కలుగజేయు
 ఒకానొక యంగడిమందు. పటాకి.
 పటిక, వై. వి. = స్పటిక : చూ, పటికారము.

పటికపుతాయి, వా. వి: చూ, పటికము.
 పటికబెల్లము, ద్వ. వి : చూ, శర్కర. 1.
 పటికము, వై. వి. = స్పటిక: చూ, రాయి.
 పటికారము, వై. వి. = స్పటికా. (పటి: + కారము): చూ,
 వెలిగారము.
 పటికిరింత, దే. వి. చలము : చూ, లోలము.
 పటితళించు, దే. స. క్రి. (ఉ. హరి. 6, అ. 85): అప్పళించు,
 చప్పటించు, చమరు, చఱచు, తట్టు, దబ్బిదించు (సం. ప.)
 అస్సాలించు, అస్సోటించు.
 పటిమ, సం. వి. న. పుం. 1. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1;
 2. ఓవిక : చూ, శాంతము. 1.
 పటిష్ఠము, సం. విణ. మిక్కిలి పట్టువైనది.
 పటిరము, సం. వి. అ. న. 1. చందనము. చూ, వాసన. 1;
 పుం. 2. చందనవృక్షము*: చూ, సుగంధము.
 పటుకారు(ఱు). దే. వి: చూ, రూ - పట్టుకారు(ఱు).
 పటుకు, దే. వి. రూ-పటుక్కు. పడవైచుట, త్రెంచుటలోనగువాని
 యందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.
 పటుక్కు, —పై—(పుటుక్కు).
 పటుతాళించు, దే. స. క్రి. అటు నిటు బెళుకంగఱాచు అం.భా.
 ౨. 138.
 పటుపర్తి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, స్వర్ణక్షరి*
 పటుపు, సం. వి. ఉ. న. 1. ఇంచుప్పు: చూ, లవణము. 1;
 పుం. 2. చేతిపొట్ల*: చూ, పొట్ల విణ 3: చూ, సాహ
 నికుడు; 4 ఆరోగి, నిరోగి; 5. = పటగ చూ, సమ
 ర్థుడు.
 పటుసాలె, వై. వి. = పట్టకాలిక. (రూ-పటుసాలియ- పట్టు
 సాలియ-పట్టుసాలె): చూ, సాలెవాడు
 పటెమంచము, వై. వి. = పట్టికామంచ. (రూ-పట్టెమంచము -
 పట్టెడమంచము) అం. భా. ద్వ. 184 చూ, మంచము
 పటేలు వా. వి. 1. పేలుట పగులుట యందగు ధ్వన్యనుకర
 ణము: చూ, హూహూ; 2. ఒకానొక జాతివారి బిరుదు.
 (పేరు). “వల్లభాయిపటేలు” మొ.
 పదోలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పటుపు, 2*: 2. =
 పొట్ల*: చూ, పొట్ల.
 పదోలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = బొళ్ళ. రూ - పదోలి*: చూ,
 పొట్ల.
 పదోలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. —పై—
 పట్ట, వై. వి. 1. చెట్టుమీదితోలు: చూ, బెరడు; 2: చూ, రూ-
 పటా.
 పట్టకము, సం. వి. అ. పుం. 1 = పడిగ. తమ్మపడిగము :
 చూ, పాత్రము. 6: పా. 2. మూడు పరికరగల గజుకడ్డి.
 పట్టడ. దే. వి. కమ్మరసారి : చూ, నదనము. 1.
 పట్టణము, సం. వి. అ. న. = పట్టము-పట్నము (రూ-పట్టనము-
 పత్తనము-పాట్టణము-పాత్తనము) : చూ, దేశము.
 పట్టపగలు, దే. వి. (పగలు + పగలు) మట్టమధ్యాహ్నము: చూ,
 వాసరము.

పట్టపగ్గములు లేవు. జా. పట్టుటకుఁ ద్రాళ్లు లేవు అనగా లొంగఁ దనుట.

పట్టపు దేనుఁగు. వై. వి. = పట్టజానేకవ, రాజెక్కెడియేనుఁగు: చూ, హన్తి.

పట్టపుదేవి, మి. వి. పట్టపురాణి : చూ, రాజ్ఞి.

పట్టపువాడు, దే. వి : చూ, వజ్రేడు.

పట్టభంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సోపానము. స్వా. 2, అ. 21.

పట్టభద్రుఁడు, వా. సం. వి. అ. పుం. 1. పట్టమార్పుది. ఒకా నొక పందెవుకోడిపుంజు: చూ, పుంజు; 2. పట్టాభిషిక్తుఁడు.

పట్టమార్పుది, వా. వి: చూ, పట్టభద్రుఁడు. 1.

పట్టము, సం. వి. అ. పుం. 1. రాజ్యాభిషేకకాలమున నొసటఁ గల్గెడు పట్టె: చూ, లలామకము; 2. పట్టనూలు: చూ, సూత్రము. 1; 3. చెట్టుమీదిపట్ట: చూ, బెరడు; 4. (రాజు రైతులకిచ్చెడు) పట్టా (కవులు): చూ, పట్టా. 1; 5. చదు కము: చూ, మార్గము. 1; 6. (వ్రణము మొదలైనవానికి కట్టె) కట్టు: 7. సన్నెకట్లు: చూ, రాయి; 8: చూ, పీట; దే. వి (1): చూ, బిరుదము; వై వి. (2) = పట్టణ. రూ. పట్టము య. 2, అ. 62: చూ, దేశము; (3) = పట్టిన. అడ్డకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిష్టి. 2.)

పట్టసారాయి, వై. వి: చూ, సుర. 2.

పట్టా, వె. వి 1: చూ, కవులు. 1; 2. రెండువైపుల వాచకగల పెద్దకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిష్టి. 2.); 3: చూ, రూ. పట్టా.

పట్టాకిచ్చె, వై. వి: చూ, పట్టా 2.

పట్టాభిషేకము, వా. సం. వి అ. పుం. పట్టాభిషిక్తునిగజేయుట, పట్టముగట్టుట.

పట్టి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పరిక (లలాటపట్టిక): చూ, లలా టము; 2: చూ, పట్టము. 1; ఈ. స్త్రీ. 5. పుం. 3. ఎఱ్ఱ లొడ్డుగు: చూ, లొడ్డుగు; దే. అ. (1) పంచమీవిభక్తి ప్రత్యయము; (2) అవత్యము (కొడుకు కూతురు): చూ, శిశువు; వి. (3) కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1. (4) కూతురు: చూ, సూన. 1; (5) హేతువునందును గుణము నందును క్రియయును వచ్చున: వా. (6): చూ, పట్టి 1.

పట్టించు, దే. ప్రే. 1. పూయు: చూ, లేపనముచేయు; 2: విద్యార్థులకు నూతనవస్త్రముచేయు; 3. ప్రారంభముచేయుంచు; వా. 4. ఎద్దనకు బుద్ధకొట్టించు.

పట్టింపు, దే. వి. 1. (విద్యార్థులకు నూతన పుస్తకవస్త్రమును) ప్రారంభము చేయుంచుట (అక్షరాభ్యాసానంతరము పాత్రము పట్టించు కర్మము); 2. ప్రారంభముచేయుంచుట; 3. కాక్ష: చూ, వాంఛ; వా. 4. పట్టుదల; 5. బెట్టుసరి.

పట్టిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పరిక (పాలపట్టిక): చూ, లలా టము; 2. మంచము లోనగువాని చట్టము: చూ, మంచము; 3. కమ్మరివాని దాగలి: చూ, పట్టెడ. 6; వా. దే. వి. (1): పట్టి-పట్టి. జాబితా: (షెడ్యూలు.)

పట్టికాభ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పట్టి. 3.*.

పట్టికామంచము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పట్టెమంచము.

పట్టికాలోద్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పట్టి. 3.*.

పట్టినదెల్లవంగారు, జా. ప్రయత్నించిన ప్రతికార్యమును సఫల మగుట.

పట్టిపట్టి, దే. వి. 1: చూ, మనుమఁడు; 2: చూ, మనుమరాయ: వా. క్రి. 3. గట్టిగా నొక్కినొక్కి.

పట్టిపల్లాచుట, జా. వివాదముచే నిష్పాతము చేయుట. "జార చోరాదులు సుజనులంబట్టి పల్లాచుచు" ధర్మజరాజసూయము); "పట్టిపల్లార్చి నామీద పట్టి లేని, పోనివాడువేయఁగఁ బాడి యానె మీకు." (రసికజనమనోరంజనము.)

పట్టియ, వై. వి. రూ. పట్టె. 1. పరిక: చూ, లలాటము; 2. = పట్ట: చూ, పట్టము. 1; 3. = పట్టికా. మంచములోనగు వానిపట్టె. అని. 2, అ. 61; య 1, అ. 97: చూ, మంచము; 4. మిద్దెటింటిమీది అడ్డుమాలము: చూ, మదన చేతులు; 5. పక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 6. పట్టెవలె తీర్చిన ద్రవద్రవ్యపులేఖ: వా. 7. కోకసరిగపట్టె: గోటు: 8. ఎఱ్ఱమట్టిపట్టె: చూ, సమారంభము; 9: చూ, సురటి.

పట్టియము, వై. వి. = పాటక. రూ. పట్టెము 1. పెద్దకత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 2. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

పటిలి, దే. వి. కమి, కమిలికి, కుప్ప: చూ, లప్ప.

పట్టిసము, సం. వి. అ. పుం. 1. అడ్డకత్తి: చూ, బాణము. 1. (రిష్టి. 2.); 2. ఒక దివ్యక్షేత్రము; 3. ఒకానొక యింటి పేరు.

పట్టి, దే. వి. 1. వస్తువులపేళ్లజాబితా: పట్టి, పట్టిక, జాబితా; వా. 2. కారపుక్కిళ్ళి-కారాకిళ్ళి, మిఠాయికిళ్ళి మొదలగునవి; 3. ఇనుము లోనగువానితేకు: చూ, సరిగ; 4. (వ్రణాదులపై వేయఁబడెడు పాలాస్త్రీ.) పట్టి.

పట్టు, వై. వి. 1. = పట్టు. కౌశేయము. పట్టుపురుగువలన కలిగిన రుమాలు చూ, సూత్రము. 1: దే. వి. 2. పట్టు. భార. ఉద్యో. 4, అ. 242: చూ, స్పర్శ. 4; 3. గ్రహణము. (చంద్ర గ్రహణము-నెలపట్టు; సూర్యగ్రహణము = ప్రొద్దుపట్టు): చూ, ప్రతిగ్రహము. 1; 4. చోటు: చూ, స్థానము. 1: 5: చూ, వైశాల్యము, స్వా. 3, అ. 28; 6. వాసస్థానము: చూ, పద నము 1; 7. పూత: పా. 1, అ. 99; అచ్చ. బాల, కాం. 33. చూ, సమారంభము: 8 అవకాశము. భార. ఆర. 4, అ. 224: చూ, సందు. 8; 9. ధైర్యము: చూ, స్వైర్యము 1; 10: చూ, విషయము. 4. య. 3. అ. 115: 11. అవ లంబము: చూ, ప్రాపు. 2; 12. కారణము: చూ, హేతువు. 1; 13. కోరిక: చూ, వాంఛ; 14: చూ, ఘట్టము. 4; 15. పేకాట (చీట్లాట)యందు హుకుము లోనగువానివలన పట్టిన పట్టు: 16. జెట్టికిలేటిగి కరచరణాద్యవయవములను ఇటునటు కదలక యడుముట. "కుస్తీపట్టు, చూ, సమ్మర్దము: 17. చుట్టతీకము: చూ, సంబంధము; అ. క్రి. 18. చెల్లు: చూ, నిద్రించు; 19. బహుకాలము చెల్లు; 20. పద్మపట్టు. జై. 4, అ. 50; 21. ఇంపగు. భార. విరా. 1, అ. 192: చూ, రమ్యమగు; 22: చూ, యత్నించు; 23. అంటు: చూ, లంకించు. 1; 24. అక్కఅకలుగు; 25. పట్టుదలచేయు. భార. ఉద్యో. 4, అ. 308: చూ, పంతగించు. 2; 26. కలుగు: చూ, సంభవించు; 27. శంఖము లోనగువాని

నూడు: ఈలకొట్టు, ఈలవిడుచు, ఈలవేయ, ఈడు' ఒత్తు, (సం. ప.)—పూరించు: స. క్రి. 28. గ్రహించు. భార. విరా. 2, ఆ. 47: చూ, స్వీకరించు: 29. విర్బంధము చేసి గ్రహించు: 30 అవలంబించు. భార. విరా. 2, ఆ. 140: చూ, ప్రాపుగొను: 31. ఈడు: (చూ, ఆ. క్రి. పట్టు. 27): 32: చూ, మూర్కొను: 33: చూ, విసుకు. 1, 34. జెట్టి కీలేటిగి కరచరజాద్యవయవములు ఇటు నటు కదలక యడుము. "కుస్తీ పట్టు": 35. తగులు-తవులు-తేలు: (చూ, ఆ. క్రి. పట్టు. 28.) (గొంతుపట్టు, దెయ్యముపట్టు, గంధము పట్టు మొ; తిక్కపట్టు, నొక్కిపట్టు, నీరుపట్టు, నోటబట్టు, పెంకిపట్టు మొ.); అం. 36: చూ, చిహ్నములు.

పట్టుగొమ్మ. దే. వి: ఆకట్టు, ఈతకోల, ఎత్తనగోల. పట్టుగొమ్మలు, జా. ఆధారములు. "పట్టుకొమ్మలు రమణీయ భావములకు." (కవికర్ణరసాయనము); "సూక్ష్మతలక్షికి బట్టుకొమ్మలై." (పాంశులింగమాహాత్యము); "లక్ష్మీలీలకుం బట్టుగొమ్మ." (రామాభ్యుదయము).

పట్టుకారు(లు), దే. వి. (రూ-ప-కారు(లు), పటుకారు(లు): చూ, సంచలము.

పట్టుకొను, దే. అ. క్రి. 1. నెలకొను. నిర్వ. 10, ఆ. 115: చూ, స్థిరము: 2. నిలుచుండు: చూ, మట్టుపడు: 3. (వాయు రోగము మొదలగువానిగేర, బిగిసికొను: చూ, బిగిసికొను: ప్రే 4 పట్టుకొలుపు.

పట్టుకోలు, దే. వి: చూ, నిలకడ. భార. విరా. 2, ఆ. 292.

పట్టుగా, వా. అవ్య. ఒత్తిలి.

పట్టుచీర, వా. వి. పట్టాంశుకము. (స్త్రీలు ధరింతురు) అం, భా. ద్వ. 152: చూ, వస్త్రము.

పట్టుజీనువు, ద్వ. వి: చూ, పిగిలిపిట్ట. పను. 1, ఆ. 113.

పట్టుబి, వా. వి. గ్రహణము: చూ, స్వీకారము. 2.

పట్టుడు, దే. వి. 1.—పై.—: వా 2. పంతము: చూ, స్వర్గ. 4.

పట్టుదల. —పై.—

పట్టునూలు, వా. వి: చూ, పట్టు. 1.

పట్టుపంచ, వా. వి. పట్టాంశుకము: చూ, వస్త్రము (ఇందు అంచు గలవి పురుషులును, అంచులేనివి విధవలును ధరింతురు.)

పట్టుపట్టు, వా. అ. క్రి: చూ, పంతగించు. 2.

పట్టుపురుగు, వై. వి. ఇంద్రగోపము: చూ, పురుగు.

పట్టుబడి, దే. వి. 1. ఏదోనొకచానిక్రింద వ్యయమైన సొమ్ము: వా. 2. దాన్యాదులు సంచలలో నింపుట: బస్తాబంది.

పట్టురబ్రాహ్మణులు, అం. శైవబ్రాహ్మణులలో నొకతెగవారు. వీరు మూర్తదుబ్రాహ్మణులు (కేరళదేశస్థులు)ను కృష్ణ శుక్ల యజుస్సులకును ఋగ్వేదమునకును అధర్వణశాఖలకును జెంది ఆపస్తంబ హిరణ్యకేశి సత్యాషాధ శాంధవీయాది సూత్రములకు జెంది శైవవైష్ణవాది ప్రవర్తకులై లౌక్య వైదికములయందలి సమర్థులైయున్నారు: చూ, శైవబ్రాహ్మణులు (బ్రాహ్మణులు.)

పట్టువడు, ద్వ. అ. క్రి. చిక్కు. భార. ఆర. 7, ఆ. 102: చూ, రోబడు: 2: చూ, విదితమగు భార. విరా. 2, ఆ. 47: ప్రే. 3. పట్టువలుచు. భార. సభా. 2, ఆ. 21.

పట్టుసాలియ, వై. వి.=పట్టకాలిక: చూ, రూ-పటుసాలె. (ఇట్లు పట్టుసాలె, పట్టుసాలెవాడు.)

పట్టె, వై. వి: చూ, రూ పట్టియ, (పట్టమునకు. అచ్చ. యు, కాం. 462.)

పట్టెద, దే. వి. 1. మంచమున కల్లెడు నవారు. అని. 2, ఆ. 61: చూ, సూత్రము. 1: 2. ఎదు మొదలైనవాని మొదకు కట్టుటకు ఉపయోగముగా నూలితోపేసినపట్టె: చూ, సూత్రము. 1: 3. పట్టెవలె చాగగొట్టిన తగడు: చూ, సరిగ: 4. పట్టెవలె కోసిన తోలు. రామా. 2, ఆ. 21: చూ, జెరడు: 5. ఆడుదాని మొద నగు: చూ, భూషణము. 2: 6. చెక్కెడు మ్రానికి ఈతగా క్రించుచుకొనెడు కట్ట దుంగ బల్ల ఇనుపముద్ద లోనగుది, కమ్మరదాగలి (అనియు): దాకలి-దాకల్లు. దాకలి - దాకల్లు - దాగలి, దాయి - దాయి, దాకకట్ట, దామంగ. (సం. ప.)—ఉద్వనము, కర్మదారము, చతురశ్ర కము, విఘాతిక, పట్టిక: 7. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పట్టెదజాట్టుది, వా. వి వందెపుకోడిపుంజ: చూ, పుంజ.

పట్టెదమంచము, వై. వి: చూ, రూ-పట్టెమంచము.

పట్టెదమాను, దే. వి. సానదిండు ప్రక్క కొయ్యలక్రింది చట్టము.

పట్టెమంచము, వై. వి. నవారుఅల్లిన మంచము, రూ-పట్టె మంచము: చూ, మంచము.

పట్టెమాణుపు, ద్వ. వి. వస్త్రమునందలి చిత్రవర్ణవిశేషము: చూ, వస్త్రము.

పట్టెము, వై. వి.=: చూ, రూ-పట్టియము. (కత్తికి. కళా. 3, ఆ 120)

పట్టెవర్ధనము, మి. వి. మగవారు మిక్కిలివేడియైనను, దశము గాను పట్టెవలె తీర్చిన నొసటిబొట్టు హరిశ్చ. 4, ఆ. 182: చూ, బొట్టు. 1.

పట్టెప, వా. వి: చూ, రూ-పట్టియము.

పట్టుము, వై. వి =పట్టణము: చూ, దేశము.

పట్టులవాడు, వా. వి: చూ, పటుసాలె.

పట్ర, దే. వి. ఒకానొక కిరాతుడు, కిరాతులజాతి (అనియు): చూ, వ్యాధుడు. 1.

పట్రవాడు, దే. వి. కిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.

పట్రది, దే. వి. ఎఱితెత: చూ, సోదక తె.

పతనము, సం. వి. అ. వ. చదువు: చూ, విద్య. 1.

పతాణి, వా. వి. 1. యననభేదము: 2. కచ్చదేశపు గుట్టము: చూ, హయము.

పతానులు, వా. వి. ఒకానొకజాతివారు.

పతించు, సం. స. క్రి: అధికరించు, అధిగమించు, అను సంధించు, (తె.ప.):—చదువు, సంతచెప్ప: (చూ, సంకచెప్ప.)

పతిత, సం. విణ. పతించువాడు: చూ, సంతచెప్పువాడు.

పతితము, సం. విణ. పతింపబడినది: అధిగతము.

పతితవ్యము. సం. విణ. పతింపదగినది.

పద, దే. వి. బ: చూ, రాశి. 1.

పదము, దే. వి. రూ.పదము. 1. గుహ. అచ్చ. యు, కాం. 384: చూ, రంధ్రము. 1: 2. సందు. స్వా. 5, ఆ. 52: చూ, సరి. 9.

పదత, దే. వి. హనువు. కాశీ. 6, ఆ. 19: చూ, పార్శ్వము. 2.

పదతి, దే. వి. (రూ.పదతి-పదతిక-పదతిక) ఆడు: చూ, ప్రి.

పదతుక, (పదతి + తక) — పై. —

పదద్రోయు, వా. స. క్రి: (సం. ప.) — నిపతించు-నిపాతించు, పదద్రోయుట, వా. వి: చూ, నియాతనము.

పడిక, వా. వై. వి. రూ.పడుక, పడుపు: చూ, శయ్య. 1.

పడిగ, వై. వి. 1. = స్పటా. (రూ.పడిగ-పడిగె) పాముపడిగ: చూ, సర్పము: 2. = పతాకా. తెక్కెము. నిర్వ. 6, ఆ. 91. చూ, నిడము: 3. ఆడుదావిచెవిసగ. పంచ. వేం. 4, ఆ. 416: చూ, భూషణము. 2: 4. నదీప్రాంతము (రూ. పడిగమడ-పడిగమెడ-పడిగెమడి): చూ, మడి. 1.

పడిగదారి, వై. వి. = స్పటాధారి. పాము: చూ, సర్పము.

పడిచు, దే. స. క్రి. రూ.పడయు, 1. పొందు: చూ, ప్రావించు: 2: చూ, సంపాదించు: 3: చూ, ప్రసవించు.

పడిచ్చు, వా. వి: చూ, పనిముట్లు.

పడత, దే. వి: చూ, రూ.పడత.

పడతామర, వా. వి: చూ, నీతము. 1.

పడదల, వా. వి. 1. ఓడ్డాణము: చూ, భూషణము 2: 2. రూ.పడదల: చూ, పక్షి.

పడపు, దే. వి. 1: చూ, సంపాదనము: 2. అర్జితము: చూ, విత్తము. 1.

పడపుగొమ్మ, వా. వి: చూ, వేళ్ళ.

పడమట, వా. వి. రూ.పడమర్. 1. పశ్చిమదిక్కు: చూ, హరిత్తు. 1: విజ. 2. పశ్చిమము: చూ, హరిత్తు. 1.

పడమటికొండ, ద్వ. వి క్రుంకుకొండ: చూ, పర్వతము.

పడమటిగాలి, వా. వి. పడమరనుంచి వీచేడు గాలి: చూ, వాయువు.

పడమటిదొర, దే. వి: చూ, పరుణుడు.

పడమటివంకతేడు, వా. వి. — పై. —

పడమర, చూ, రూ.పడమట. 1 — 2.

పడము, వై. వి. 1. అందలమున క్రిందపడచెకు రత్నకంబ శము రా, వి. 2, ఆ. 43: చూ, రల్లకిము: 2. = పట్ట. బట్ట: చూ, పత్రము.

పడయు, దే. స. క్రి: చూ, రూ. పడచు (ప్రసవించుటస. నిర్వ. 3, ఆ. 58: సంపాదించుటకు — భార. ఆర. 3, ఆ. 132.)

పడవ, దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము: 2. ఎక్కటికయ్యముచేయు భూమి: చూ, భూమి. 1: 3. క్రిశయము: చూ, హావి. 2: వై. వి. 4. = ప్లవ. చిన్నదోనె: చూ, హోదము.

పడవలము, దే. వి. (పడలు + వలము) 1: చూ, నేనాముఖము. 1: వా. 2. పూజ్యాశ్వము. చూ, హుము.

పడవవాడు, వా. వి: చూ, సంగు.

పడవలు, వై. వి. రూ.పడలు: 1. నేనాధిపతి: చూ, నైకుడు: 2. స్వల్పనేనాధిపతి. అని. 4, ఆ. 23: చూ, నైకుడు: వా. 3 = ప్రతిహార: చూ, వేగువాడు.

పడసాల, ద్వ. వి. (పడము + సాల) కూటము: చూ, సభ. 2.

పడాల, వై. వి. అందలముమీది వన్నాగము: చూ, పన్నాగము.

పడాయి, వై. వి: చూ, రూ.పడవలు.

పడి, దే. వి. రెండుపొలల కొలది: తవ్వ-త్రవ్వ.

పడిక, వై. వి. = పతహా. రూ.పడికము. తమ్మిడిగము: చూ, పాత్రము. 6.

పడికము, — పై. —

పడికట్టు, దే. వి. 1. తూసికట్టె: చూ, రాయి: 2. మర్యాద: చూ, సన్మానము: 3: చూ, సోపానము: వా. స. క్రి. 4: తూచు, తూసికవేయు, దడకట్టు.

పడిగ, వై. వి. 1 = పట్టక. రూ.పడిగము: చూ, పడిక: 2 = స్పటా: చూ, పడగ. 1.

పడిగము, పట్టక: చూ, రూ. పడిగ. 1.

పడిగల్లు, దే. వి. తుపాకిగుండు: చూ, విరంగిగుండు.

పడిగాపు, దే. వి. పంచను కాడియుండుంట్లు. చూ, నేవ కుండు.

పడిగాపులుండట, జా. నిరీక్షించియుండుట. "అ కణభూమి ప్లలు, సంపదము ల్పడిగాపు లుండగన్" (వై. 2. ఆ. 71.)

పడిగె, వై. వి. = స్పటా: చూ, రూ. పడిగ. 1.

పడిగెమడి, వా. వి: చూ, పడగ. 4. ఆం. భా. ద్వి. 6. (రూ.పడిగమడ-పడిగమెడ.)

పడితరము, దే. వి. 1. ఏరుసాలు: చూ, బైసి: 2. ఏలేట వచ్చు మొత్తము: చూ, వార్షికము. 4.

పడిద, వా. వి. (రూ.పడిదియ-పడిదె-పడిదియ) చాలివాడు చలువలు అద్దెకిచ్చుట.

పడిదియ, దే. వి. — పై. —

పడిదియను, దే. వి. రూ. పడిదెము. 1. బజ్జి. చూ, భక్త్యము: 2. కట్టు: చూ, యూషము.

పడిదె, దే. వి: చూ, రూ.పడిద.

పడిదెము, దే. వి. 1: చూ, రూ.పడిదియము. 1. జై. 3, ఆ. 50: వా. 2: చూ, రూ.పడిదియము. 2.

పడినవాడు, వా. విజ: (సం.ప.) — పతితుడు.

పడియ, దే. వి. రూ.పడె. హరిశ్చ. 2, ఆ. 6: చూ, సరస్సు. 1.

పడియచ్చు, ద్వ. వి: చూ, గండరువు.

పడివాగె, ద్వ. వి. 1. ఎక్కుటకాయిత్రపటుచనపుడు సవరించెను గుట్టుపుసవరణ: వా. 2: చూ, పడవలము. 2.

పడినెము, వై. వి. = ప్రతిశ్యామము: చూ, రొంప. 2.

పడినేటు, వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పడిహారి, వై. వి. = ప్రతిహారి. (రూ.పడిహారుడు - పడిహారి - పడిహారుడు) 1: చూ, వేత్రహస్తుడు: 2. ద్వాపాల కుడు: చూ, ప్రతిహారుడు. 2.

పడిహారుడు, వై. వి. — పై. —

పడు, వై. ఆ. క్రి. 1: చూ, శయనించు: 2: చూ, మడిచించు. భార. ఆర. 4, ఆ. 401: 3. అస్తమించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 67:

చూ, వింగిపడు: 4. శ్రమమునొందు: చూ, వేపరు. 2: 5 = పత్. పతనమగు: కూరింబడు, కూలు, కెడయు, డల్లు - దొల్లు. దొరలు: 6: చూ. రాలు: 7. పూడు: చూ, మెండుకొను. 8: స. క్రి. 8. అనభవించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 219: చూ. భుజి. చూ. 2: 9. = పత్. పొందు. భార. విరా. 2, ఆ. 318: చూ, ప్రావించు.

పడుక, వై. వి: చూ, రూ - పడక.

పడుకటిల్లు. ద్వ. వి. (పడుక + ఇల్లు) శయనగృహము: చూ, నదనము. 1.

పడుకు, దే. వి. 1. శిల: చూ. రత్నములు: 2. రూ - పడుగు. చతీయ: చూ, పర్వతిము.

పడుగయ, ద్వ. వి. రాలినకాయ: చూ, శలాటువు. 2.

పడుగు, దే. వి. 1: చూ, పంగము. ఆం. పదా. ఛర. 48: 2. ఆతానము, వత్తము నేడియందలి నిడుపు నూలు. చూ, మగము: 3: చూ, రూ - పడుకు. 2: 4. పైకప్పు తీసిన జొన్నకుచ్చెల పరికుప్ప లోనగునది.

పడుగొమ్మ, ద్వ. వి. కూడ: చూ, శివ. 1.

పడుచు, వా. వి. బాటకుడు: చూ, శివు.

పడుచు, దే. వి. 1. కన్యక: చూ, శ్రీ: 2. యువతి: చూ, శ్రీ: 3. బాటకు. మార్క. 5, ఆ. 304: చూ, శివు: 4. కన్నెటికముకాని వేళ్ళ: చూ, వేళ్ళ: 5. పోటి. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 285: చూ, శ్రీ.

పడుచుజేత, ద్వ. వి: చూ, వ్యభిచారము.

పడుచుతనము, వా. వి. 1. బాల్యము: చూ, శైశవము: 2. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1.

పడుచుది, దే. విణ. (పడుచు + ఆది): చూ, పడుచు. 2.

పడుచురాని, ద్వ. వి. కన్యారాశి: చూ, రాశి. 2.

పడుచులతిండి, దే. విణ: చూ, శివుఘాతని. హరిశ్చ. 5, ఆ. 130.

పడుచువాడు, దే. విణ: చూ, యౌవనుడు.

పడుట, వై. వి. = పతన: చూ, రాలపు.

పడుదల, దే. వి: చూ, రూ - పడదల. 2. ఆం. భా. ద్వి. 214.

పడుపు, వా. వి: చూ, పడుచుజేత.

పడుపుకత్తియ, వా. వి: చూ, పడపుగొమ్మ.

పడుబాటు, వా. వి. 1. నతి: చూ, హణిగలు: విణ. 2. శిథిల మైనది: చూ, శ్లథము.

పడువ, దే. విణ. మిక్కిలిపల్లమైనది (నేల): చూ, భూమి. 1

పడువరి, ద్వ. వి. కోతకోయునప్పుడు గి.జలు రాలి మొలచిన పరిపైరు: చూ, సస్యము. 1.

పడె, దే. పి: చూ, రూ - పడియ. భాగ. 10, స్కం. ఉ. 257.

పడ్డ, వై. వి. 1. తొలిమాలి యావు: చూ, సౌరభేయి (దేవుపు): 2. గేదె: చూ, మహిషి.

పడకు, దే. వి: చూ, రూ - పడకు.

పడతి, వా. వి: చూ, రూ - పడతి.

పడతుక, —వై.—

పడత, దే. వి. రూ - పడత: చూ, నాగటిచిప్ప.

పణము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పందెము: చూ, వ్యవహారము.

4: 2. విలువ: చూ, వెల. 1: 3. కూరి: చూ, వేతనము: 4. ధనము: చూ, విత్తము. 1: 5. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4: 8. చూ, నిరుగు: 7: చూ, అక్షము. 8: 8. కర్తమైత్తు రాగి అంకిము: చూ, లోహము. 1: 9. గవ్వ యెత్తు: 10. అమ్మదగిన కూరలోనగువాని విడికిరి: 11 = వన్ను: చూ, శిస్తు. 1: దే. వి (1): చూ, విన్నాణములు.

పణవము, సం. వి. అ. పుం. = పంబ. 1. ఉడుక, వాద్యభేదము లలో నొకటి: చూ, వీణ. స్వరము. 2: ఆం. 2: చూ, అన్తవాద్యములు: ఆం. 3. ఒకానొక వృత్తము. ఒక్కొక్క పావమునందు మగణ, నగణ, యగణ గురువుతో: గూడి యాజించి యతిగలిగి 10 వ చందస్సునందుఁబట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

పణన, సం. వి. అ. పుం. = పణన: చూ, పణన. 2.

పణాయితము, సం. విణ. (రూ-పణాయితము-పణితము-పనితము) పొగడఁబడినది: చూ, స్తుతము.

పణార్థము, సం. వి. అ. పుం: చూ, అర్థిగ.

పణితము, సం. విణ. 1: చూ, రూ-పణాయిశము: 2. పందె ముగాఁ జేయఁబడినది: 3. సీమయందలి యేకదేశము.

పణితవ్యము, సం. విణ. 1. పొగడఁదగినది: చూ, స్తుత్యము: 2. అమ్మదగినది: చూ, విశ్రేయము.

పణిదము, వా. వి. గుడపాకము: చూ, శర్కర. 1.

పణిదియ, దే. వి: చూ, రూ-పణిద.

పణిహారి, వై. వి. =: చూ, రూ-పణిహారి.

పణిహారుడు, —వై.—

పణుగు, వా. వి: చూ, పడుకు. 2.

పణ్య. సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, మానేరు*.

పణ్యము, సం. విణ. 1: చూ, పణితవ్యము. 1: 2: చూ, పణితవ్యము. 2.

పణ్యవీధి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. విపణి, అంగడివీధి: చూ, మార్గము. 1.

పణ్యంగన, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, వేళ్ళ.

పణ్యజీవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వర్తకుడు.

పణ్యరము, వై. వి. = పణ్యహార. 1. నానఁబప్పు: చూ, నూవము: 2. చూ, భక్ష్యము.

పతంగదీవన్యాయము, న్య. మిడుత దీవమును మ్రింగఁబోయి దానిపైఁబడి మరణించు విధము.

పతంగము, సం. వి. అ. న. 1. పాదరసము: చూ, సూతము: పుం. 2: చూ, పక్షి: 3: చూ, శలభము: 4: చూ, బాణము. 1: 5: చూ, మారాలము: 8. శాలిదాన్యము: చూ, దాన్యము.

పతంగిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. తేనెటీగ: చూ, మక్షిక.

పతంగుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

పతంతకము, అం: చూ, భోగవ్యాహములు.

పతకము, వై. వి. = పడక హారము పడుచు నుండెడు రత్నపు బిల్లు: చూ, భూషణము. 2.

పతగము, సం. వి. అ. పుం. (రూ-పతంగము-పక్షింగము. పతము.): చూ, పక్షి.

వత్రు, సం. వి. త్. పుం.—పై.—

వత్రము, సం. వి. అ. న. వత్రము: చూ, తేక్క. 1.

వత్రు, సం. వి. ఇ. న్. పుం: చూ, వత్రము.

వత్రుకర్షము, అం. అతిశయముతప్పి చెప్పుట. (ఈ భటుడు పులులను, వరాహములను, జింకలను వధించెను. ఇంను ముందు జెప్పినవానికన్న వెనుకటివి బలహీనములు కావున దోషము. పులులను జంపినాడని చెప్పినతరువాత జింకలను జంపినాడని చెప్పుటయందు సారస్యములేదు.) చూ, వాక్య దోషములు.

వత్రుగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. = పడికము. చూ. వత్రుగ్రహము: చూ, పాత్రము. 6.

వత్రుగ్రహము, =—పై.—

వత్రము, సం. వి. అ. న. = పడుట: చూ, రాజపు.

వత్రునాంతా స్పముప్రయా: న్యా. పెరుగుట విలుగుటకొఱకే.

వత్రుయశువు, సం. విణ. ఉ: చూ, పాతుకుడు.

వత్రుక, సం. వి. అ. త్రీ 1. = పడగ. తెక్కెము: చూ, నిడము:

2. తెక్కెపుగంటము: చూ, స్తంభము. 1: 3: చూ, సౌభాగ్యము.

వత్రుకము, అం. చూ, అసంయుతహస్తములు. (బొటనవ్రేలిని వంచి చూపుడువ్రేలి మొదటగూర్చి వ్రేళ్లన్ని చక్కగఁ జూచి పట్టినది.)

వత్రుకస్వస్తికము, అ : చూ, సయంతహస్తములు.

వత్రుకి, సం. విణ. తెక్కముగలవాడు: చూ, వైజయంతికుడు.

వత్రుకిని, సం. వి. ఈ. త్రీ. ధ్వజిని: చూ, నేన. 1.

వత్రు, సం. వి. ఇ. పుం. 1. మగడు: చూ, సామి. 2: విణ.

2. ఏలిక: చూ, స్వామి. 1.

వత్రుంపర, సం. వి. అ. త్రీ. తనంతట మగని వరించునట్టి

అడుది, వర్య, స్వయంవర: చూ, త్రీ.

వత్రుత, అం: చూ, దేశీయక్రియలు.

వత్రుకుడు, సం. విణ. 1: (తె. ప.) — పడినవాడు: 2. పదవి చెడినవాడు.

వత్రుపత్ని, సం. వి. ఈ. త్రీ చూ. పతివత్ని. మగవాలు: చూ, త్రీ.

వత్రుమ, వై. వి. = ప్రతిమా: చూ, బింబము. 3.

వత్రువత్ని, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, చూ. పతివత్ని.

వత్రువ్రత, సం. వి. అ. త్రీ. సాద్వి: చూ, త్రీ.

వత్రులు, అం. శృంగారనాయక చతుష్టయము: చూ, నాయకులు. 2.

వత్రునము, సం. వి. అ. న. చూ. పట్టణము: చూ, నీమ. 1. (దేశము.)

వత్రు, వా. వి. జాత: చూ, సూచన. 1.

వత్రు, సం. వి. ఇ. త్రీ. 1: చూ, ప్రయాణము: 2. నేనావిశేషము. (ఒకరథము, ఒకయేనుగు, మూడుగుఱ్ఱములు, ఏవురు కాల్వారును గలది): చూ, నేన. 1: పుం. 3. కాలి బంటు: చూ, భటుడు: దే. వి. (1): చూ, చూ. వత్రు. *

వత్రుకట్టు, వా. వి: చూ, వత్రురేకు.

వత్రురాకు, వై. వి. = వత్రు: చూ, వత్రురి.

వత్రురి, వై. వి. = వత్రుము. 1. పూజనీయమొగించెడు దిల్యదాదులు. కాశీ. 2, అ. 43: చూ, పర్ణము. 1: వా. వి.

2. గంజాయివత్రురి. “వత్రురిపీల్చుచున్నాడు”: చూ, పర్ణము. 1.

వత్రురిబొట్టు, వై. వి. తిలకవిశేషము: చూ, బొట్టు. 1.

వత్రురేకు, దే. వి. లోహాదుల నొకదానితో నొకటి యదికి చు నపుడు వత్రువలె గొట్టిపెట్టెను సజాతీయమైన పొడిరేకు: వత్రుకట్టు.

వత్రు, వా. వి. 1. నేల: చూ, భూమి. 1: 2. చూ. పస్త: చూ, లంకణము.

వత్రుచ్చము, వై. వి. = ప్రత్యక్షము, ఐంద్రియకము: చూ, స్పష్టము.

వత్ని, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, భార్య.

వత్రుంకారము, సం. వి. అ. పుం. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1.

వత్రునాది, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, పౌరక.

వత్రుపరశువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఆకుదాయి: చూ, వృక్షిణము.

(చీరణము-చీర్ణము అను పదములకు “వృక్షేదనము. 1.” చూడుము.)

వత్రుపాత్రము, సం. వి. అ. పుం. కుట్టుడాకు: చూ, పగ్రము. 3.

వత్రుపాశ్య, సం. వి. అ. త్రీ. పాపటబొట్టు, లలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

వత్రుభంగము, సం. వి. అ. పుం. త్రీలయొక్క చెక్కిరి స్తనములు లోనగువానియందు లిఖించెడు మకరికావత్రము: వత్రురేఖ, వత్రులేఖ, వత్రాంగుళి, వత్రావళి.

వత్రము, సం. వి. అ. న. 1. = వత్రురాకు-వత్రురి-వత్రు. ఆకు: చూ, పర్ణము. 1: 2. వ్యవహారముయొక్క చెల్లుబడికై యొకరికొకరు వ్రాసికొనెడు ఆకు: చూ, దస్తావేజు: 3: చూ, వత్రుత్రము: 4. ఎక్కడగిన యేనుగు లోనగునది: చూ, వాహనము: 5: చూ, బాణము. 1: 6. చురకత్తి: చూ, రిప్పి. 2: 7. లవంగపుపట్ట: చూ, వరాంగకము: 8. భోజన పాత్రము (కుట్టినఆకు(అడ్డాకు), కుట్టినఆకు (తామరవాకు) లోనగునది): చూ, విస్తరి.

వత్రురథము, సం. వి. అ. పుం. పులుగు: చూ, పక్షి.

వత్రురేఖ, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, వత్రుభంగము.

వత్రుల, సం. వి. అ. త్రీ. 1. పెద్దయేలకి: ఏలకి, ఐంద్రి, కటు చాతురాతకము, కన్యక, గుల్మి, చంద్రబాల, త్వచిసుగంధ, దాడిమము, నిమ్మకాయ, పుటిక, వృద్ధిక, వృద్ధ్యల, బహుళ, బృహదేల. (తె. ప.) — అడవియేలకి, ఏలకి, పెద్దయేలకి, పేరేలకి: తద్విశేషములు. — సన్నయేలకి. — ఉపకుంచిక - ఉపకుంభిక, ఏలీక, కటుక, కపోతక, కపోత వర్ణి, కోరంగి, తుచ్చ, త్రిపుట, త్రుటి, బహుళ, భద్రేల, మహాతుక, సూక్ష్మ, సూక్ష్మేల. (తె. ప.) — చిచ్చేలకి, - విన్నయేలకి, సన్నయేలకి: (చూ, సూక్ష్మేల): 2: చూ, శ్రీతాళము *.

వత్రులత, సం. వి. అ. త్రీ. మిక్కిలి సుపుచురియ: చూ, రిప్పి. 2.

వత్రులేఖ, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, వత్రుభంగము.

వత్రువాహనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బాణము. 1.

వత్రుసూచి, సం. వి. ఈ. త్రీ. ముల్లు: చూ, సితగ్రము.

వత్రుస్సహ, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, సువిరేచని *.

పత్రికా, సం. వి. 5. పత్రి. — పై. —

పత్రికా, అం. చూ, దూతచతుష్టయము.

పత్రికా, సం. వి. అ. న. 1. రక్తచందనము: చూ, వా. న. 1; 2: చూ, భూషణము; 3: చూ, పద్మకాష్ఠము.

పత్రికా, సం. వి. ఈ. పత్రి: చూ, పత్రిభాగము.

పత్రి. సం. వి. న. పుం. 1. దేగ: చూ, శ్వేతము; 2: చూ, పక్షి; 3: చూ, బాణము. 1; 4: చూ, పర్వతము; 5: చూ, మౌను; 6: చూ, రథికుడు; వై. వి. (1) = పత్రి: చూ, రూ - పత్రి.

పత్రిక, సం. వి. అ. పత్రి. 1. కాగితము: చూ, పదిపత్రిము; 2: చూ, పత్రిము. 2: అం. 3: చూ, దూతచతుష్టయము; వా. 4. వార్తాపత్రిక. "అంద్రపత్రిక, హిందు" మొ.

పత్రిక, సం. వి. అ. న. ఉదికిని పొత్తిచీర, పట్టుచీర మొ: చూ, పత్రిము; పుం. 2: చూ, శోణకము.

పత్రిక, సం. వి. అ. పుం. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

పత్రిక, సం. వి. అ. పుం. త్రోవ: చూ, పాంథుడు.

పత్రిక, సం. వి. అ. పుం. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1. పత్రిక, సం. వి. అ. పుం. త్రోవ: చూ, పాంథుడు.

పత్రిక, సం. వి. అ. పుం. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

పత్రిక, సం. వి. అ. పుం. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.

పదంపడి, దే. అవ్య: చూ, పదంపడి. 1. వెనుక. ఉ, హరి. 4, అ. 17: చూ, వెనుక. 1; 2. మఱియు. భాగ. 4, స్కం, 118: చూ, వెండియు.

పదంపడి పర్వత గుత్తెరిగియుతే, న్యా. గుహము లందరిని మెప్పించును.

పదకము, సం. వి. అ. పుం. 1 = పతక. పరవిశేషము: చూ, భూషణము. 2; వై. వి. (1) = పదక. క్రమము. నిర్వ, 4, అ. 31: చూ, పదము. 1; వా. (2) పన్నుగడ, రచన.

పదకవిభాగచనానై పుణ్యము, అం: చూ, సుగుణములు.

పదకీర్తన, అం. ఒకానొక రాగము: (చూ, గానకావ్యపండితుడు): చూ, స్వరము. 2.

పదఖండినము, అం: చూ, కాయమానములు.

పదగమము, అం: చూ, అర్థాంతసంక్రమితవాక్యము.

పదగతములు, అం: చూ, కావ్యదోషములు.

పదగణాప్తి, అం: చూ, విన్నాణములు.

పదగుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భటుడు. 1.

పదచాళి, వై. వి. పెక్కణమునునాట్యము: చూ, వ్యంజకము. 1. పదచేదము, వా. వి. పదముల విభజించుట.

పదటము, దే. వి. (రూ - పదిట - పల్లటము): చూ, సంభ్రమము.

పదటి, దే. వి. ధూళి: అం. భా. ద్వి. 22: చూ, రేచువు. 1. పదటు, దే. వి: చూ, రూ - పదటము.

పదదు, దే. వి. బూడిదె: చూ, భస్మము.

పదదోషములు, అం: చూ, కావ్యదోషములు.

పదను, దే. వి. 1: చూ, సమయము. 1; 2. తక్కి. రామా. 4, అ. 176: చూ, నైమము; 3. నైశ్యము, రూ -

పదను. య. 2, అ. 87: చూ, వా. 1; 4. పరిపాకము: చూ, పరువు; వా. 5: చూ, రూ - పదను. 1.

పదనుకొను, దే. అ. క్రి. తడియు: చూ, నైమమగు.

పదపడి, దే. అవ్య: చూ, రూ - పదపడి: (వెనుక అనుటకు — భార. అది. 3, అ. 108: మఱియు అనుటకు — భార. అది. 1, అ. 68.)

పదభ్రమకము, అం. ఒకానొక చిత్రవిత్వము: చూ, వృత్తము. 1.

పదము, సం. వి. అ. న. 1. పాదము: చూ, హజ్జ; 2. పద్య పాదము, చరణము: చూ, వృత్తము. 1; 3. ఇసుకలోనగు చోట్ల, గనబడెడు పాదచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1. 4. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 5. శబ్దము (ద్యుత్యో: గూడినది): చూ, స్వరము. 2; 6. వాక్యము, పాట (అని కొందఱు): చూ, శబ్దము. 2; 7. ప్రయత్నము: చూ, యత్నము; 8: చూ, స్థానము. 1; 9: చూ, వ్యాజము. 1; 10: చూ, సరకు. 2; 11: చూ, వేరు. .: పుం. 12. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; వా. 13. కత్తెము.

పదయమకము, అం: చూ, యమకము.

పదరము, వై. వి. తములపాకుల యడపము: చూ, హడపము.

పదరు, వా. వి. 1. పదరుబోతుతనము: చూ, శబ్దము. 2; 2. నింద: చూ, నెగ్గింపు: బ. 3. త్వరితోక్తి. స్వా. 6, అ. 44: చూ, శబ్దము. 2; బ. 4. కోపోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 5. చలనము: చూ, లోలము; అ. క్రి. 6. రూ - పదురు. త్వరపడు. కళా 6, అ. 222: చూ, సంభ్రమించు; 7. కోపించు: చూ, రోషించు; 8. చలించు: చూ, సలించు; స. క్రి. 9. ఆక్షేపించు. భార. అది. 5, అ. 101: చూ, నెగ్గించు.

పదలము, వా. వి. అరవీశె, అడిశేరు (½ వీశె = రెండు ఏబుల ములు = 60 తులముల యెత్తు.)

పదవి, సం. వి. ఈ. పత్రి. 1. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; వై. వి. (1) కలిమి: చూ, సంపత్తి. 1; (2) = పద. ఉన్నతమగు స్థితి. "చక్రవర్తిపదవి. మహారాజపదవి."

పదాజి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భటుడు. 1.

పదాదము, వా. వి: చూ, బిరుదము.

పదాతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, పదాజి (అంగము. 9.)

పదార్థాటిక, అం: చూ, హస్తప్రాణములు.

పదార్థము, సం. వి. అ. పుం. 1. వస్తువు: చూ, సరకు. 2; 2. శబ్దములయొక్క అభిధేయము.

పదార్థములు, అం. 1. ద్రవ్యము, గుణము కర్మము, సామాన్యము, విశేషము, సమవాయము, అభావము (7); 2. మాంస కృత్తులు, పిండిపదార్థములు, క్రొవ్వుపదార్థములు, ఉప్పు పదార్థములు, నీరు (5); 3. పదములయొక్క అర్థములు (టీక); 4. పరకులు.

పదార్పణదొర, ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు. అం, పదా. సుర. 23.

పదాలు, ద్వ. ప. రూ-పదియాలు-పదునాలు, కల-కళ: చూ, పోడకము. 1.

పది, సం. వి. ద్. పుం. 1. పాదము. రా. వి. 1, ఆ. 38:
 చూ, హజ్జ; వై. స. (1) = పంక్తి: దశమము, పంక్తి.
 (తె.ప.)—ఈరేను, ఈరైదు, బంతి, రెండయిదులు-రెండై
 దులు.
 పదింబదిగ, ద్వ. క్రి. విణ. (పదియన్ + పది + కాన్) 1.
 గట్టిగా, చక్కగా. రాఘ. 4, ఆ. 101; వా. 2. అదేపదిగ.
 పదికుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పదాతి.
 పదికోట్లు, మి. వి. స. బి. ఆర్పుదిము: చూ, సంఖ్య. 1.
 పదినూటంచులవాలు, ద్వ. వి: చూ, కడిదలుగ (బాణము. 1.)
 పదియొద్దము, ద్వ. వి. పదునాటుతూములు.
 పదియాలు, ద్వ. స: చూ, రూ-పదాలు.
 పదియేను, ద్వ. స. రూ-పదునేను.
 పదియేడ్డుము, ద్వ. వి. పదియేడుతూములు: రూ-పదునేడ్డుము.
 పదియేను, ద్వ. స: రూ-పదునేను (వాఙ్మయందు పదిహేను.)
 పదిరెండు. ద్వ. స: చూ, ముచ్చొకము.
 పదిలపడు, వై. ఆ. క్రి. 1: చూ, నేటిచు; 2: చూ, స్థిరపడు;
 ప్రే. 3. పదిలపడుచు.
 పదిలము, వై. వి. = భద్ర. 1. సుఖము: చూ, సంతోషము; 2.
 అపహాసము: చూ, హెచ్చరిక; 3: చూ, స్తోర్యము. హరి.
 4. 10, ఆ. 147; విణ. 4: చూ, మేలుగోలు. నీలా. 2, ఆ.
 59; 5. దృఢము. భో. 4, ఆ. 309: చూ, స్తోర్యము. 1.
 పదిలిండు, వై. స. క్రి. 1. దృఢపఱచు; 2: చూ, స్థిరపఱచు.
 జై. 7, ఆ. 221.
 పదిలుడు, వై. వి. 1. = భద్ర: చూ, మేలుకొనియుండు
 వాడు. హరి. 4. 6, ఆ. 69; 2. స్థిరుడు, శని: చూ,
 రాహువు. 2.
 పదివేలకు, జా. శాశ్వతముగా. 'వీరు మనవలదే పదివేలకైనా'
 (దాశరథివిలాసము); "చాలు పదివేలువచ్చె నీదలమువిడుపు".
 (రసికజన మనోరంజనము); "చాలు పదివేలువచ్చె బాంచాలి
 దొరకినట్లెగద." (పాంచాలీపరిణయము.)
 పదివేలు, ద్వ. వి. నూలుపండలు: చూ, సంఖ్య. 1.
 పదివేసములసామి, వై. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
 పదుండు, ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగుండు.
 పదుగు, దే. వి. 1. పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 2. కొలము: చూ,
 వంగదము; 3. రూ-పదువు. సజాతీయప్రాణిసమూహము:
 చూ, వంగదము.
 పదుగుండు, ద్వ. స. పదిమంది: (రూ-పదుగురు-పదువురు-
 పదుండ్రు-పదురు-పదువు).
 పదుగురు, —వై.— (పదికి మహాస్మహాత్మ్యర్థకబహువచనం
 తాదేశము.)
 పదునల్లుము, ద్వ. వి. పదునాలుగుతూములు.
 పదునాలు, ద్వ. స: చూ, రూ-పదాలు.
 పదునాలుగు, ద్వ. స: రూ-పదునాలు, ఈరేను. (సం. వ.)—
 ఇంద్రము.
 పదును, దే. వి. (పది + ఈను.) రూ-పదను. 1. పదియంగుళ
 ములవఱకు నేలయందు తడి చొచ్చునంతటి వర్షప్రమాణము;
 వా. 2: చూ, రూ-పదను 3.

పదునుపెట్టు, వా. స. క్రి: చూ, వాడిచేయు.
 పదునెనమందుము, ద్వ. వి. పదునెనిమిదితూములు.
 పదునెనిమిది. ద్వ. స. అష్టాదశము.
 పదునెనిమిది వర్ణనములు, అం. ప్రబంధమన వివిక్లిత చరి
 త్రము. ఇందు ౧౮ వర్ణనలనికొందఱు, ౨౨ వర్ణనలని
 కొందఱు. ఈ చెప్పిన వర్ణనలం దేవేని ౪-౫ తక్కువైనను
 సరే. పెక్కులు లోపించినచో దానిని ప్రబంధమనదు. ౧౮.
 వర్ణనములు.—పుర, సముద్ర. పర్వత. రవి, శశి, ఋతు,
 వివాహ. రతి, విరహ, సుతోదయ, జన, జల, యాన,
 పాన, దౌత్య, నృప, మంత్ర, యుద్ధములు. వీనికి శ్రీ,
 దౌహృద, మృగయ, జయములు లిపినచో 22 వర్ణన
 లగును: (చూ, కావ్యము. 5.)
 పదునేను, ద్వ. స: రూ-పదియేను.
 పదునేడ్డుము, ద్వ. వి: రూ-పదియేడ్డుము.
 పదునేను, ద్వ. స: రూ-పదియేను.
 పదునొకటి, వై. స. ఏ, ఏకాదశము. ఏకాదశము.
 పదునొకొల్లుము, వై. వి: (పది + ఒకండు + తూము) పదు
 నొకండు తూములు
 పదుపు, దే. వి: చూ, రూ-పదుగు. 3. ఆచ్య. యు, కాం.
 491. (దేనువు).
 పదుము, వై. వి: చూ, పందుము.
 పదుముత్తము, ద్వ. వి. పదుమూడుతూములు.
 పదురు, వై. స. 1: చూ, రూ-పదుగురు. కాశీ, 3, ఆ. 142;
 2: చూ, విధము. 1: బి. 3: చూ, రూ-పదురు. 3: ఆ. క్రి.
 4: చూ, రూ-పదురు. 6-
 పదురుచు, దే. ప్రే. రూ-పదురుచు. పదురజేయు: చూ, వక్క
 శింతు.
 పదువు, దే. వి: చూ, రూ-పదుగు 3.
 పదువురు, ద్వ. స: చూ, రూ-పదుగురు.
 పద్గుడు, సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-పదకుడు-పదికుడు-పత్తి-
 పదాతి-పదాతికుడు-పదాతిగుడు): చూ, భటుడు. 1.
 పద్దియము, వై. వి. (రూ-పద్దె-పద్దెయి.) = పర్వమి ఛందో
 బద్ధమైన కావ్యము. నీలా. 2, ఆ. 91: (చూ, వృత్తిము. 1):
 చూ, శ్లోము.
 పద్దు, వై. వి. 1. = ప్రతిజ్ఞ: చూ, స్వర్గ. 4: 2. = స్వర్గా.
 పోటి: చూ, స్వర్గ. 1: 3. = భద్ర. అంతెలకి తెము: వా.
 4. (అంగడిసరుకుల) జాపితా: 5: (బిడలు పత్రమునకు
 మాటుగా వ్రాసినవి) పద్దు; 6. (కూలీలమస్తరు) పద్దు; 7.
 తాకట్టుపద్దు; 8. సత్రమందు భోజనపుపద్దు; 9: కరుడు,
 చిట్టా-చిల్. "పద్దులపొత్తము": విణ. 10. = అబద్ధ. నిజము
 కానిది: చూ. వికథము: వా. క్రి. 11. వెళ్లు "నీవు పద్దు.
 నేను చెప్పెను." (వాడుక. అప్ర.)
 పద్దె, వై. వి. = పద్యమే: చూ, రూ-పద్దియము.
 పద్దెము, —వై.—య. 1, ఆ. 12.
 పద్ధతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1; 2.
 వరుస చూ. విధము. 1; 3. అడుసు: చూ, బురద.
 పద్నాలు, ద్వ. స: చూ, రూ-పదునాలుగు.

పశ్య, సం. వి. ఆ. త్రి. 1: చూ, లక్ష్మి: 2. జారంగి: చూ, హంజిక: 3. మెట్టదామర*: చూ, సహస్రపత్రము.
 పద్మకంద, సం. వి. ఆ. త్రి. తామరదుంప: చూ, సహస్ర పత్రము. 1. (పద్మకందము అనియు.)
 పద్మకము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పద్మము. 5; 2: చూ, పద్మకాష్ఠము*: అం. 3. ఒకానొక వృత్తము. "న-భ-జ-జ-జ గురువులు." ౧౧ వ యింట యతి. పదునాఱవధంబు: చూ, వృత్తము. 1.
 పద్మకాష్ఠము, సం. వి. ఆ. న. ఒకానొక ఓషధి*: పత్రాంగము, పద్మకము, పన్నగము.
 పద్మకోశము, అం: చూ, అనంయుతహస్తములు. (అయిదు ప్రేళ్ళను కొనలు కూడకుండునట్లు విల్లులెవంచి యెడము గలవానిగాఁ బట్టునది.)
 పద్మగర్భి, సం. వి. ఇ. పుం. (రూ-పద్మగర్భుడు, పద్మనాభి, పద్మనాభుడు): చూ, విష్ణువు. 1.
 పద్మచారణి, సం. వి. ఈ. త్రి. చూ, పద్మ. 3.
 పద్మనాభము, అం. 1: చూ, శత్రుములు: అం. 2. ఒకానొక వృత్తము. "త-త-త-త-త-త-త-గగములు." 13 వ యింట యతి. 23 వ ఛందస్సు: చూ, వృత్తము. 1.
 పద్మనాభాయనము, అం. (పద్మనాభః = హృదయపద్మస్య నాభౌ నాభే రీషదుపరిభాగే ప్రకాశనాత్): చూ, ఓమ్.
 పద్మనాభుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పద్మగర్భి.
 పద్మనాయకుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వెలమ.
 పద్మపత్రము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, తామరపాకు; 2. మెట్ట తామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము.
 పద్మపత్రస్థితతోయన్యాయము, న్యాయ. తామరాకులోని నీరు తామరా కున కంటదు. అట్లే గృహస్థుడయ్యు సంసారబంధమునఁ జిక్కినివానినిఁగూర్చి దీనిని వ్యవహరింతురు.
 పద్మపాణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఒకానొక బుద్ధుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1; 2: చూ, సూర్యుడు.
 పద్మపుండ్రీగ, మి. వి. చోరపుష్పి*: చూ, శంకిని.
 పద్మబాంధవుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సూర్యుడు.
 పద్మము, సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. తామర, కమలము: చూ, సహస్రపత్రము: అం. బ. 2: చూ, నిధులు. (లిబ్ధి. 2.): 3: చూ, వ్యూహభేదములు: 4. సంఖ్యాభేదము: చూ, సంఖ్య. 1; 5. ఏనుఁగు మొగమునందలి బొట్లసమూహము, జాల, పొగరుపొడ, పద్మకము: చూ, హస్త: పుం. 6: చూ, సర్పము.
 పద్మరాగము, సం. వి. ఆ. పుం. తామరకెంపు: మాణిక్యము, (ఇది సి.హాళమున పుట్టినది. రక్తవర్ణము గలది. ఉత్తమ జాతి రత్నము.): చూ, రత్నములు.
 పద్మలతాశివ, సం. వి. ఆ. త్రి. తామరతూడు: చూ, సహస్ర పత్రము.
 పద్మవెలమ, మి. వి: చూ, వెలమ.
 పద్మవ్యూహము, అం: చూ, ప్రధానవ్యూహములు. (వ్యూహ ములు.)
 పద్మాకరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొలను: చూ, సరస్సు. 1; 2. చెరువు: చూ, సరస్సు. 1.

పద్మాటము, సం. వి. ఆ. పుం. తగిరిన*: చూ, ప్రపున్నాటము.
 పద్మాలయ, సం. వి. ఆ. త్రి: చూ, లక్ష్మి.
 పద్మాసనము, అం. 1: చూ, అసనములు: 2: చూ, ఉత్తాన కరణబంధములు.
 పద్మి, సం. వి. న. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్త.
 పద్మిని, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. తామరతీగ: చూ, సహస్ర పత్రము; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. తామర తంపర: చూ, సమృద్ధి; 4. పద్మినీజాతి త్రి. (త్రిలో నయ్య తమమైనది. పాంచాలుడను పురుషుడు ప్రేమించును. నాలు గవజామునఁ బంకజాసనపద్మమును బంధమిష్టము, నాభి, విటులు, తోడలు కళాస్థానములు. పంకలైన బహుకేశ ములు, కటిలములగు స్తనములు. మొల్లమొగ్గలవంటింత ములు, పద్మగంధము, హంసస్వరము, ముఖసౌభాగ్యము, ప్రేమఁగోరుట కలిగియుండును: చూ, త్రి: 5. ఆదే నుఁగు: చూ, హస్త: 6: చూ, పద్మాలయ: అం. 7: చూ, త్రిశాతులు: 8: చూ, దేశీయక్రియలు.
 పద్మినీపత్రజలబిందున్యాయము, న్యాయ. తామరపాకులోని నీరు అకు నంటకుండు ననురీతి.
 పద్మినీవల్లభుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సూర్యుడు.
 పద్మి, సం. వి. ఆ. త్రి. త్రోవ: చూ, మార్గము. 1.
 పద్మకావ్యము, అం. గణయతిప్రాస నియమము గలది: చూ, కావ్యము. (తిక్కనసోమయాజి సర్వచనోత్తర రామా యాము మొ॥ వి.)
 పద్మభ్రమకము, అం. చిత్రకవిత్వమునం దొకటి: చూ, వృత్తము. 1.
 పద్మము, సం. వి. ఆ. న. = పద్మము: చూ, పద్మము.
 పద్మములు, అం: చూ, జాతులు. 5.
 పద్మ్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, కూర్మడు.
 పద్మి, దే. ప్రే: చూ, రూ - పదురుచు.
 పన, దే. వి. ఓదియ. ఓదె: చూ, సర్యము. 1.
 పనటి, దే. వి. రూ - పంటి: 1. వంటకుండ: చూ, ఛాండము. 3; 2. కుండ: చూ, ఛాండము. 3.
 ప.పు, వై. స. క్రి. = ప్రలప్. ప్రలాపించు: చూ, రొట్టె.
 పనస, వై. వి. 1. = పంచాశత్తు: ప్రక్షాంశము (ఏదియి పద ముల సమూహము పంచాశత్తనఁబడును ఇది తెనుఁగుదేశ మున పనసయని చెప్పఁబడుచున్నది): 2. = పనస. *: చూ. వేరుపనస.
 పనసలవాండ్రు, ద్వ. వి. బ. కమసాలెవారిని యాచించి బ్రదుకు వారు.
 పనాయితము, సం. విజ: చూ, రూ - పనాయితము.
 పని, దే. వి. 1. చేత: చూ, వ్యాపారము. 1; 2. కర్మము: చూ, వ్యాపారము 1; 3: చూ, ప్రయోజనము; 4: చూ, శిల్పము; 5. అజ్ఞ. భార. అచి. 2, అ. 48: చూ, నె-పు; వ. 6. నేవకాపృత్తి. "మా అబ్బాయికి కలెక్టరు అసీసులో పని." 7. స్వతంత్రవృత్తి. "మా అబ్బాయికి మా భూములు వేద్యముచేయించెడు పని."

పాపము, వా. వి. అధికవాంఛగల కృత్రిమ పద్మరాగము.
ఆ. భా. ద్వ. 227: చూ, రత్నము. 1.
పాపగొను, దే. స. క్రి. సయోగించు: భార, విరా. 1, ఆ. 269:
చూ, నెలవిచ్చు.
పాపగోరడిబండ, వా. వి. పనులచేసెడి పలుగాకి.
పాపమునువాడు, వా. వి. చూ, వినాయకుడు: 1. (ఇట్లు పని
చెయ్యి వేల్పు.)
పాపమును, వా. వి: చూ, విప్పుము.
పాపమున పాపికపట్టుము, రో. "ఉవా. — "మేము పాపమున
పాపమున పాపమున మడిచెట్టుక." (ధర్మర రాజ
సూక్తులు.)
పాపము, సం. విణ: చూ, రూ - పణియితము.
పాపము, దే. వి: చూ, సాధనము. 2.
పాపమునాడు, వా. వి: (సం) ఆహ్వానించు, టెదరించు.
పాపము, దే. స. క్రి: చూ, పనిగొను.
పాపము, ద్వ. ఆ. క్రి. 1. అక్కడపడు: చూ, వాంఛించు; వా.
2. పనియందు నేర్పరియగు.
పాపము, దే. వి. 1: చూ, నేర్చుకుడు; 2. కర్మకారుడు:
చూ, వ్యవహార. 3: చూ, సమర్థుడు.
పాపము, దే. ఆ. క్రి. 1. అజ్ఞాపకపరియగు. రామా. 4, ఆ. 4:
చూ, విను; 2. వచ్చెదను. భో. 6, ఆ. 378: పోయెదను.
"ఎను బనియెదనన్న." భార. ఆను. 1, ఆ.
పాపము, దే. ఆ. క్రి. చూ, రోషించు: ఉ. హరి. 4, ఆ. 63.
పాపము, దే. ఆ. క్రి. (పన్ను + కొను) 1: చూ, నేర్చించు.
భార. ఆది. 4, ఆ. 163; 2. కలుగు: చూ, సంభవించు.
పాపము, దే. స. క్రి: చూ, రూ - పంచు. 1-2-11.
పాపము, ద్వ. ఆ. క్రి. 1. రూ - పన్నుపడు: చూ, వాడుక
పడు; 2: చూ, పనుగొను 2: 3. నాటు: చూ, మొలవేయు
పాపము, దే. విణ. రూ - పన్ను. అజ్ఞాప రోషించినవాడు: చూ,
పాపమును
పాపము, దే. వి. రూ - పన్ను: 1: చూ, పని. 5: వా. 2.
దాస్యము: చూ, నేప.
పాప సాకిరి, వా. వి: చూ, నూర్చుకుడు: ఆం. పవా. నుడ. 20.
పాపమునాడు, ఆం: చూ, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు.
పాపము, దే. స. క్రి: చూ, రూ - పన్ను.
పాపము, దే. విణ. 1: చూ, వృద్ధుడు; 2: చూ, పేరులేని
వాడు.
పాపము, దే. వి. (రూ - పన్నుగడ - పన్నుక - పన్నుకము):
చూ, రచన.
పాపము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము; 2:
చూ, వద్మకాష్టము.
పాపముగనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. పాపముపరి: చూ, హరి
వాహనుడు.
పాపము, సం. విణ. 1. జాతినది: చూ, ప్రస్తము; వై. వి.
(1). = ప్రశ్న: వేదమునందలి అట్టమునకు ఆపయవము.
(వేదపరిచ్ఛేదము: చూ, వేదము. (2) వేదపర్వములు
పచ్చినవారగుటచే పాపములవారు "పాపము" అనెడి

యింటిపేరు గలవారైరి. "పాపము" (ఇట్లే వేదాల
వారు, మొ.)
పాపము, వా. వి. కాగితము బట్టలోనగువాని పొడవు వెడల్పులు.
పాపము, దే. వి. 1: చూ, పడల. 1; వా. 2. ఎత్తుగడ;
3. మోసము.
పాపము, దే. వి. బాలిక లాలెకుగురిగి. య 3, ఆ. 151.
పాపములోని, వా. వి. చిన్నగిన్నె: చూ, పాత్రము 6.
పాపము, దే. వి: చూ, పన్నుకము.
పాపము, వా. వి. — పై. —
పాపము, వై. వి. = పాపము. 1. జూరమునందు ఒడ్డెడు
ధనాధికము: చూ, వ్యవహారము. 4; 2. పాపికలు గవ్వలు
మొదలగువాని పొరికి: చూ, వ్యవహారము. 4.
పాపము, ద్వ. స. (పది + ఇష్టము) (రూ-పన్నుగురు-పన్ను
పురు-పన్నురు) పండ్లెండు మంచి. (పండ్ల-డింటికి
మహాన్మహాకర్మక బహువచనాంతాదేము).
పాపము, ద్వ. వి. పండ్లెండుతూములు: రూ పాపము.
పాపము, దే. వి: చూ, రూ-పన్ను.
పాపము: చూ, రూ-పన్ను.
పాపము. — పై. —
పాపము, ద్వ. వి: రూ-పన్ను.
పాపము, వా. వి. రూ-పన్ను. పండ్లెండు పరిమలు.
ఆం. భా. ద్వ. 289.
పాపము, ద్వ. స. పాపము.
పాపము, వా. వి. రూ-పన్ను.
పాపము, సం. వి. ఆ. న. = పాపము: చూ, సలిలము.
పాపము, వై. వి. = పాపము. — పై. —
పాపము, వై. వి. 1. = పాపము. పంగము: చూ, నిస్తు. (ఇందు
లేదములు — ఇంటిపన్ను, భూమిపన్ను, వృత్తిపన్ను మొ.);
వా. 2: చూ, పల్లు. 1; దే. విణ. 3. ఒప్పెనది. భార.
ఆది. 3, ఆ. 128: చూ, హృదయము; దే. ఆ. క్రి.
4. యుద్ధమునకు సిద్ధపడు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 52: చూ,
సిద్ధించు; 5. కలుగు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 9: చూ, సంభ
వించు; ఆం. ప్రే. 6: చూ, సిద్ధపడు ఉ. హరి. 4, ఆ.
212; 7. కలుగజేయు పాండు. 5, ఆ. 122; స. క్రి.
8. ఏర్పడుచు, రచించు: చూ, సృజించు; 9: చూ ఉప
దేశించు; 10. చేయు: చూ, సమకట్టు: (మాయోపాయము
పన్ను: కావడి బద్దకు మట్టుపన్ను: యుక్తిపన్ను మొ.)
పాపము, దే. ఆ. క్రి: చూ, శయనించు.
పాపము, దే. వి. 1: చూ, పాపము; 2. ఏకపుకడవ పై
దండెనుంచి త్రాళ్ళతో బిగించుట; వా. 3. కావడిమట్టుబద్దకు
సన్నాహముచేయుట.
పాపము, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పన్ను. (ప్రేపన్నుపాపము.)
పాపము, దే. వి. రూ-పన్ను. 1. మగముండు పాపములు
వేలువేలు చొప్పించుటకై నకుమ దువ్వెన ండ్లవలె నిలుపు
నేర్పడియుండునట్లు వెదు బుద్ధుతో అడ్డముగాగట్టబడిన
సాలెవాని సాధనవిశేషము. 2. అంకవన్నె వెనుకటి
యనుపములు: 3. దువ్వెన. ఆం. పద. 4-30: చూ, ప్రసాధని.

వన్పరి, దే. విణ: చూ, రూ - వనువరి.

వన్పు, దే. వి: చూ, రూ - వనుపు.

వన్పు, దే. వి. 1: చూ, భక్త్యము: వా. 2. బండికియెడమవై వున
హునెడు ఎద్దు: (చూ. టిట్టి): చూ, వృషభము. 1: వా. 3.
అడుగుటి. (అప్ర) (నీచజాతులయందు వాడుక.)

వన్పుణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాపట*.

వన్పుర, దే. వి: చూ, మోడుగు*.

వన్పుళి, దే. వి. 1. వత్తమునందలి చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము.
2. చిత్రవర్ణముగల వత్తము: చూ, వత్తము.

వన్పుళివచ్చడము, వా. వి. బొంత: చూ, వత్తము.

వన్పు, దే. వి. 1: చూ, సూపము; 2. పొట్టుపోయి బద్దలైన
కాయరాన్యము: చూ, స్తంభకరి (రాన్యము).

వన్పుకట్టు, వా. వి. వన్పువేసికొనినదారు: చూ, యూషము.

వన్పుచేయు, ద్వ. న. క్రి. 1: చూ, నలుమాడు: వా.
2. కందులు, పెనలులోనిగువాని పొట్టుపోయి బద్దలగు
నట్లుచేయు.

పబలుట, వై. వి.=ప్రబల. వృద్ధినందుట.

పబువు, వై. విణ.=ప్రభువు: చూ, స్వామి. 1.

పబ్బము, వై. వి.=పర్వ. 1. ఉత్పవము: చూ, సంబరము;
2. సంక్రాంతిపండుగలోనగునడి: చూ, సంబరము; 3. అతి
భ్యము. పంచ. నా. 5, అ. 56: చూ, విందు. 2.

పబ్బీకు, వా. వి. బహిరంగమైన: అందటికి చెందిన.

పమిదె, వై. వి. (రూ - ప్రమిద - ప్రమిదె - ప్రమ్మిద) దీప
ముంచు పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6.

పనుజు, దే. వి: చూ, రూ - పంజు. 2.

పమ్మకము, దే. వి. అంచులుమడిచి పట్టెడికుట్టు: చూ,
సూతి. 1.

పమ్ము, దే. అ. క్రి. 1. అశిశయించు. మార్క. 5, అ. 245:
చూ, సందడించు; ప్ర. క్రి. 2. అంచులు మడిచికుట్టు: చూ,
పొడుచు. 9.

పయట, వై. వి.=పైతా (రూ - పయట - పయ్యట - పైట -
పయ్యడ-పయ్యెన-పైయెన) శ్రీలతొమ్మమీడివత్తము. విణ.
2, అ. 26: చూ, వత్తము.

పయ:పానం భుజిజ్ఞానం కేవలం విషసర్వనమ్, పాములకుఁ బాలు
త్రాగి. చుట విషాభివృద్ధి జనకము.

పయము, వై. వి.=ప్రయాణ. (రూ - పయనము - పైనము):
చూ, ప్రయాణము.

పయించు, వై. అ. క్రి. =ప్రయాణించు: చూ, వెళ్లు. 3.

పయర, దే. వి. (రూ - పయర - పయ్యర - పయ్యెర - పైర)
1. దక్షిణపుగాలి: చూ, వాయువు; 2. గాలి: చూ, వాయువు;
3. 3: చూ, అపరాలు.

పయస్య, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. పాల*: చూ, రాజాదనము. 1;
2. పిన్నపా*: చూ, రాజాదనము. 1; 3. రెడ్డివారి నానఁ
త్రాలు*: చూ, స్వర్ణక్షీరి: విణ. 4. పాక. హతవైది:
5. పాలయొక్క వికారము (నెయ్యి - పెరుగు - చల్ల మొ):
చూ, స్తన్యము.

పయస్విని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆవు: చూ, సౌరభేయి
(దేనువు); 2. ఏఱు: చూ, స్వర్ణది (నది); 3: చూ,
పాలగొలిమిడి*.

పయన్పు, సం. వి. న. న. (రూ - పయము - పయనము -
పాయసము) = పాయి. 1. చనుపాలు: చూ, స్తన్యము:
2. పాలు: చూ, స్తన్యము; 3. నీరు: చూ, సలిలము.

పయాట, వా. వి. రూ - పైయాట. 1: చూ, వ్యభిచారము:
2. ఉపరతి: చూ, సంయోగము; 3. చీట్లాటయందులి ఆటపై
యాట.

పయి, దే. వి. 1. (రూ - పై - పైని) ఉప్పరము: చూ, మీడు.
2: ద్ర. 2. (రూ-పై-పైని) ఉర్ధ్వార్థకము. అం, భా.తృ. 66.
పయింబక్క-బడుట, జా. ప్నేహముగానుండుట, ఎక్కువ
మమతగానుండుట. "పయింబక్క-బడంగఁ జక్కని కుమా
రుని మక్క-మీఱ" (సారంగధరచరిత్ర).

పయిట, వై. వి.=: చూ, రూ - పయట.

పయిటకొంగు, ద్వ. వి. రూ - పైటకొంగు: చూ, మైజాలు.

పయిడి, దే. వి. రూ - పైడి. 1. బంగారు: చూ, లోహము.
1; 2. ధనము: చూ, విత్తము. 1; 3. ఉంకువ: చూ,
కుల్కము. 2; 4. రోయి: చూ, కుల్కము. 3.

పయిడికంటి, దే. వి. (పైడి + కన్ను) రూ-పయిడికంటె-
పైడికంటి.) 1: చూ, సకినంపుబులుగు; 2. మెడనగ:
చూ, భూషణము. 2: విణ. 3. బంగారుచాయ కన్నులు
గలది: పయిడికంటె.

పయిడికంటె, —పై.—

పయిడిచాలాలు, దే. వి. రూ-పైడిచాలాలు. వసుగర్భ: చూ,
భూమి. 1.

పయిడితామర, ద్వ. వి. రూ-పైడితామర. మెట్టతామర: చూ,
సహస్రపత్రము. 1.

పయిడినెలత, దే. వి. రూ-పైడినెలత: చూ, లక్ష్మి. 1.

పయిడిప్రత్తి, ద్వ. వి. రూ-పైడిప్రత్తి: చూ, ప్రత్తి*.

పయిడిబాసము, ద్వ. వి. రూ-పైడిబాసము: చూ, గలిమాట.
(శబ్దము 2.)

పయిడిముడుచు, దే. అ. క్రి. రూ-పైడిముడుచు. నిశ్చితార్థము
చేయు.

పయిడిముడుపు, దే. వి. రూ-పైడిముడుపు, నిశ్చితార్థము.

పయిడియుమ్మెత్త, ద్వ. వి. రూ-పైడియుమ్మెత్త, కాంచనము*:
చూ, యుగపత్రకము.

పయిడిలేడు, వా. వి. రూ-పైడిలేడు. కుబేరుడు: చూ,
శ్రీదుడు.

పయికము, దే. వి. రూ-పైకము. 1. రెండుకానుల నాణెము:
చూ, హువు. 4; 2: చూ, విత్తము. 1; 3: చూ, సమూ
హము.

పయికాపు, జా. రూ-పెకాపు, పైజాగ్రత్త. "కుచోత్తతభరంబు
నకుం బయికాపువోలె" (కళాపూర్ణోదయము.)

పయికూటమి, దే. వి. రూ-పైకూటమి. ఉపరిసురతము: చూ,
సంయోగము.

పయికొను, దే. అ. క్రి. రూ-పైకొను. 1. మీఱు: చూ, సంద
డించు; 2. కవియు: చూ, వ్యాపించు; 3: చూ, యత్నించు;
4. కలుగు: చూ, సంభవించు. (ప్రే. పయికొలుపు.)
పయిచేయు, జా. రూ-పైచేయు. అధికుడు. "చిర్వరాయనికిఁ
బై చేయియయ్యె." (శ్రీనివాసవిలాసము.)
పయిజొలు, దే. వి. రూ-పైజొలు: చూ, పాడుక.
పయిజొలుమట్ట, దే. వి. రూ-పైజొలుమట్ట: చూ, మత్స్యము. 1.
పయిజొ, వా. వి: చూ, వదరు. 1. అం, పదా. చర. 83.
పయిద, దే. వి. రూ-పైద. పిల్లకాయ: చూ, శిశువు.
పయిదలి, దే. వి. రూ-పైదలి. ఆడుది: చూ, స్త్రీ
పయిసము, వై. వి. = ప్రయాణ: చూ, రూ-పయసము.
పయిపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-పైపడు. 1: చూ, సందడించు;
2. కవియు: చూ, వ్యాపించు.
పయిపయిగ, దే. ద్ర. క్రి. విణ. (పయిపయి + కా) రూ -
పైపైగ: చూ, సులభము. 2.
పయిపాటు, ద్వ. వి. రూ-పైపాటు. 1. (పైపడుట) కవియుట:
చూ, వ్యాపనము; వా. వి. 2. చీకటితప్పవలన వచ్చెను
రాబడి: 3. ఇతరవృత్తివలన వచ్చెడు రాబడి.
పయిబూసికొనుట, జా. సంబంధములేనివి కలుగజేసికొనుట
"అయినదానికిఁ గానిదానికి నడ్డమువచ్చి పయిబూసికొనక."
(నీతిచంద్రిక—విగ్రహము.)
పయిర, దే. వి. రూ-పైర: చూ, రూ-పయర.
పయిరము, దే. వి. రూ-పైరము. ఆవు: చూ, దేనువు.
పయిరు, దే. వి. రూ-పైరు: చూ, సస్యము. 1.
పయిరుదుబ్బు, వా. వి. దుబ్బు: చూ, రూ-పైరుదుబ్బు.
పయిరుమాను, వా. వి. రూ-పైరుమాను: చూ, వస్త్రాదు. 2.
పయిరులయెకిమీడు, దే. వి. రూ-పైరులయెకిమీడు: చూ,
హిమాంశువు.
పయిశాచము, అం. (పైశాచము): చూ, అస్త్రములు.
పయిస, వా. వి. రూ-పైస. (కానికి పైసలు = 3: కాని = $\frac{1}{4}$
అణ; పైస = దమ్మిడి (అని కొందఱు); (కానికి దమ్మి
డిలు = 4 (అని కొందఱు): చూ, రువ్వ. 1.
పయిరులునులు, వా. వి. రూ-పైరులునులు. మబ్బు: చూ,
మేఘము. 1.
పయిలుమాను, వా. వి: చూ, రూ-పయిలుమాను.
పయిసరము, దే. వి. రూ-పైసరము. రతి: చూ, సంయోగము.
పయిసలా, వా. వి. రూ-పైసలా. తీర్పు, పరిష్కారము
పయోజము, సం. వి. అ. న. నీటిపుట్టుగు, తామర: చూ,
సహస్రస్రము.
పయోధరము, సం. వి. అ. పుం. 1. బ. పాలిండ్లు: చూ,
స్తనము; 2. మబ్బు: చూ, మేఘము. 1: 3: చూ, ముక్కంటి
పండు; 4. కొశకారమును చెఱుకు: చూ, రసాలము. 3.
పయోధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.
పయోముఖవిషకుంభన్యాయము, న్యా. లోపల విషమును నోట
పాలును గల కుండ యను రీతి. (పైన పాలును అడుగున
హోలాహలమును గల కడవ).
పయోరాశి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, యోధి.

పయ్య, వై. వి. = పాటల. రూ-పయ్య. 1. పాటలవర్ణము,
పల్లవన్నె గలది: చూ, వర్ణము. 6.
పయ్యట, వై. వి. = పైతా: చూ, రూ-పయట.
పయ్యద, ద్వ. వి. — పై.—
పయ్యర, దే. వి: చూ, రూ-పయర. (దక్షిణపుగాలికి. — స్వా. 3,
అ. 84: గాలికి. — అచ్చ. బాల, కాం. 63.)
పయ్యె, వై. వి. విణ: చూ, రూ-పయ్యె.
పయ్యెట, వై. వి. = పైతా: చూ, రూ-పయ్యెట.
పయ్యెద, ద్వ. వి. (పయి + ఎద) — పై.—
పయ్యెర, వా. వి. 1: చూ, రూ-పయెట; 2. పయ్యెరగాలి:
చూ, రూ-పయర.
పర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. వాగ్దేవము: దే. వి. (1) కంటిపొర:
చూ, పొర. 4: (2) అరటిలోనగువాని పొర. 5: వై. వి. 2.
(3) వృత్తియందు పరముశబ్దమునకు మీడివర్ణము లోపిం
పఁగా మిగిలిన రూపము.
పరంగి, వై. వి. 1. అవదాతుడు: చూ, శ్వేతములుడు; 2. పరంగి
చెక్క.
పరంగిలాగి, ద్వ. వి. కెంపుజాతివస్తువు.
పరంజము, సం. వి. అ. పుం. 1. తిలయంత్రము. (తె.ప).—
గానిగ-గానుగ - గానుగు-గాను; 2. చురక త్రియలుగు:
చూ, రిష్టి. 2: 3. నురుగు: చూ, ఫేసము; 4. = పరజా.
క తిపిడి: చూ, పిడి. 2.
పరంజ, వై. వి. రూ-పరంజా. గోడకట్టువాటున కెత్తుగ కట్టిన
కట్టడము: చూ, సాచువ. 3.
పరంజా, — పై.—
పరంజాగూడు, ద్వ. వి. పరంజాబొక్క: చూ, రంధ్రము. 1.
పరంపర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = తెరతెర. వరుస (విరువక
సాగునది): చూ, వెల్లి. 4: పుత్రపౌత్రపారంపర్యము: చూ,
సంతానము. 2: 3. బాధ: చూ, శోకము; వా. వి. (1)
వరుస: చూ, పరంపర. 1.
పరంపరాకము, సం. వి. అ. న. యజ్ఞమునందలి పశువధ. చూ,
శసనము.
పరంపరావాహనము, సం. వి. అ. న. తేరుమోసు, పలువురు
మోయఁదగిన యందలము, మొదలగునది (అం కొందఱు):
చూ, సూత్రము. 1.
పరంపరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముమ్మరుమఁడు.
పరగు, వై. అ. క్రి. 1. = ప్రయుక్. ఒప్పు. అం, భా. తృ.
83: చూ, నమ్మించు; 2. = ప్రయుక్. ప్రయాణమగు.
మార్క. 4, అ. 220: చూ, వెళ్లు. 3: 3. = ప్రయుక్త:
ప్రయుక్తమగు; 4. = ప్రయుక్. ప్రవర్తిల్లు భార. ఉద్యో.
2, అ. 316; 5. ప్రసరించు. ఉ. హరి. 5, అ. 313:
చూ, వ్యాపించు; 6. ప్రసిద్ధమగు. మార్క. 5, అ. 220;
7. ప్రవహించు: చూ, వెల్లిగొను; 8. విహరించు. ప్రభా.
1, అ. 65.
పరణ, వా. వి: చూ, రూ-పరణ.
పరట, దే. వి: చూ, పిడక.

పరఃటి, దే. వి: చూ, రూ-పనఃటి. 1-2.

పరఃటిపుట్టువు, దే. వి. కుంభసంభవుడు, ఆగస్త్యుడు. య. 1, అ. 95: చూ, సన్నాస్యసి.

పరఃటె, దే. వి: చూ, రూ-పంటియ.

పరక, దే. వి. 1. రెండువీసములు; వా. 2. రెండుకానులు, ఆరుపైనలు, అరణా, 1/32 వంతు రూపాయ; 3. పండ్రెండు, డజను. (పండ్లవర్తకులు పరక కొక పండుపైగా నిచ్చెదరు.); 4. గడ్డిపోచ, స్వా. 4, అ. 48: చూ, మేటి.

పరకాళాగుడ్డ, వై. వి. తెల్లని నాణాకుబట్ట: చూ, వత్తము.

పరకీయ, అం. 1. ఇది అన్య, కన్య యని ద్వివిధము. (అన్య అతిరహస్యమైన పరపురుషభోగము కలది. కన్య వివాహము కానిది. సామాన్యవేశ్య. (ఇట్లు స్త్రీయ 13, పరకీయ 2, సామాన్య 1, విధములవుటచే బ్రాహ్మణనాయికలు పదు నాఱుగురైరి: (చూ, నాయికలు, స్త్రీయ, అన్య, కన్య); విణ. 2. ఇకరునిది.

పరగడ, వై. వి. = పరిసర. రూ పరవడ. ఊరివెలుపలిపొలము: చూ, భూమి. 1.

పరగడుపు, ద్వ. వి. (పరము + కడుపు) ఆహారమువేయని కడుపు: చూ, భూజము. 1.

పరగణ, వా. వి. జమీనోదభాగము: చూ, నీమ. 1 (దేశము).

పరదంటివాడు, వా. వి. న్తనపాయి: చూ, శిశువు.

పరచి, దే. వి. యాచితకము: చూ, కాకి. 2.

పరచిత్తపరిజ్ఞానము, అం: చూ, సుగుణములు.

పరజాతుడు, సం. విణ: చూ, సేవకుడు.

పరజ, దే. వి. ఒకానొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పరతంత్రము, అం: చూ, ద్వైధీభావద్వయము.

పరతంత్రుడు, సం. విణ: చూ, పరాధీనుడు.

పరద, వా. వి: చూ, బకము.

పరదము, వా. వి: చూ, హడపము. అం, భా. ద్వి. 167.

పరదా, వా. వి. 1 తెర: చూ, వత్తము; 2. బాడు. అం, భా. ద్వి. 199: చూ, మునుగు. 3.

పరదూషణము, అం: చూ, పోడకసంధులు.

పరదేశి, సం. వి. న్. పుం: చూ, విందు. 4.

పరద్రవ్యాణి లోష్ఠవత్, న్య. పరద్రవ్యములను మంటిబెడ్డవలె జూడవలయును.

పరపతి, వై. వి. 1. మామిలుకడ; 2. = పరభృతి. అప్పటిని కొనుట: చూ, పరపత్నెము.

పరపత్నెము, వై. వి. = పరభృతి: చూ, పరపతి. 2.

పరపిండాడుడు, సం. విణ: చూ, పరాన్నుడు.

పరపు, వా. వి. 1: చూ, పరిణాహము; 2: చూ, శయ్య. 1; 3. విశాలము. నిర్వ. 9, అ. 102: చూ, విసారము. 1; విణ. 4. విరివిగలది: చూ, విపులము; వై. ప్రే. 5. (బాణము) ప్రయోగించు. హరి. ఉ. 10, అ. 89: చూ, ప్రయోగించు. 4; 6. ప్రవహింపజేయు. హరి. పూ. 2, అ. 71.

పరపురము, వా. వి: చూ, హణిగలు.

పరపురుషుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పరబ్రహ్మము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హంసుడు.

పరభక్షకులు, అం. మక్షికము, మశకము, వేశ్య. మూషికము, యాచకుడు, గ్రామణి, గణకుడు (7).

పరభాగము, సం. వి. అ. పుం. గుణో గ్నము.

పరభృతము, సం. వి. అ. పుం. = కోయిల: చూ, సాకుడు పులుగు.

పరభృత్తు, సం. వి. త్. పుం. కాకి: చూ, వాయసము.

పరమపదము, సం. వి. అ. న. విష్ణువుండెనుచోటు, వైకుంఠము: చూ, స్వర్గము.

పరమభాగవతోత్తములు, అం. ప్రహ్లాదుడు, నారదుడు, పరాశరుడు, వృందరీకుడు, వ్యాసుడు, అంబరీషుడు, శుకుడు, శౌనకుడు, భీష్ముడు, దుక్కాంగుడు, అర్జునుడు, వసిష్ఠుడు, విభీషణుడు మొ.

పరమము, సం. వి. అ. పుం. 1. పరమాత్మ: చూ, హంసుడు; విణ. 2. అద్యము; 3: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; 4. ప్రధానము; అవ్య. 6: చూ, సమ్మతము. 1.

పరమహంస, సం. వి. అ. పుం. ఉత్తమపదము నొందిన సన్నాస్యసి: చూ, సన్నాస్యసి.

పరమాణువు, సం. వి. ఉ. పుం. సూక్ష్మముల కంటె సూక్ష్మమైన అణువు: చూ, రేణువు. 1.

పరమాత్మ, సం. వి. న్. పుం: చూ, పరమము. 1.

పరమాత్మయందలి అవస్థలు, అం. చిత్తు, అంతర్యామి, సూత్రాత్మ, విరాట్టు. (4).

పరమాత్ముడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, పరమాత్మ.

పరమానా, వా. వి. రాజాజ్ఞ, రాజసన్నదు: పరమాయంపు.

పరమాన్నము, సం. వి. అ. న: చూ, సాదము. (1).

పరమాయంచు, వా. న. క్రి: చూ, నెలవిచ్చు.

పరమాయంపు, వా. వి: చూ, పరమానా.

పరము, సం. వి. అ. న. 1. కేవలము: చూ, సర్వము; 2: చూ, మోక్షము. 1; విణ. 3. = ఏరాయి - పెర. ఇతరము: చూ, వేలు. 3; 4. దూరము: చూ, విప్రకృష్టము; 5. మీడిది: చూ, మీడు. 1; 6: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; దే. వి. (1) రథ కూబరము: చూ, యుగంధరము; (2) కత్తెబండిమీడిపఱపు మ్రాను: పలుగాడి: (3) చనును. కాశీ. 5, అ. 205. చూ, సపాటము; వై. వి. (4). = ప్రాయ. అనశనవ్రతము, నిరాహారవ్రతము.

పరమువడు, వై. అ. క్రి. 1. = ప్రణామ: చూ, సాగిలపడు; 2. ప్రాయోపవేశముచేయు: ప్రాణాచారముపడు.

పరమేశ్వరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పరమేష్ఠి, సం. వి. న్. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పరలోకములు, వానియధిపతులు, అం. దేవలోకము (దేవేంద్రుడు), బ్రహ్మలోకము (రేక) సత్యలోకము (బ్రహ్మ), కైలాసము (ఈశ్వరుడు), వైకుంఠము (విష్ణువు).

పరవంజ, దే. న. క్రి: చూ, వేష్టించు.

పరవంతుడు, సం. విణ: చూ, పరాధీనుడు.

పరవడ, వై. వి. =: చూ, రూ-పరగడ.

పరవశమగు, మి. అ. క్రి: చూ, విస్మృతినొందు.

పరవశము, సం. విణ. 1: చూ, పరాధీనము; వా. వి. 2. ఒడ
లెఱుంగమి: చూ, విస్మృతి.
పరవా, వా. వి. 1. ప్రావరణవస్త్రము: చూ, వస్త్రము (పరదా
అనియు); 2. రూ-వర్షా. ప్రమాదము: చూ, స్థానిత్యము.
పరవాది, దే. విణ: చూ, వేగిరకాడు. స్వా. 3, ఆ. 84.
పరవు, దే. వి. 1: చూ, వ్యావనము. స్వా. 4, ఆ. 115; ఆ.
క్రి. 2. రూ-పర్యు: చూ, వ్యాపించు.
పరకురాము, అం: చూ, అవతారములు (పరకురాముడు.)
పరకురాముడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కార్తవీర్యరిపువు,
జామదగ్ని: చూ, అవతారములు; 2. జామదగ్నికొడుకు:
అధ్యక్షుడు; 3. చిరజీవి.
పరకువు, సం. వి. ఉ. పుం. గంధర్వగౌడ్డలి: చూ, ముద్గరము.
పరశ్యథము, సం. వి. ఆ. పుం. 1.—పై.—; అం. 2: చూ,
ముప్పదికెండాయుధములు.
పరశ్యతము, సం. విణ. స. నూటికంటె నధికసంఖ్య గలది:
చూ, సంఖ్య. 1.
పరస, దే. వి. ఉత్పవమునందు వచ్చెనుజనము.
పరసవేది, వై. వి. = స్పర్శవేది. రూ - పరసవేది: చూ, స్పర్శ
వేది. (ఇనుమునంటి జంగారముచేయు రసము.)
పరస్పరము, సం. విణ: చూ, మితము.
పరస్పరోపకారవర్ధనము, అం: చూ, సామంతుకము.
పరస్త్రీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అర్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ
పరస్పహస్రము. సం. విణ. స. వేయికంటె అధికమైన సఖ్య
గలది: చూ, సంఖ్య. 1.
పరా, సం. ఉప. (౧. పరాక్రమము = ఇచ్చట 'పరా' అనునది
ధాత్వర్థమును వీర్యమునునర్థమునకు మార్చినది; ౨ పరా
జయము = ఇచ్చట ధాత్వర్థమును వ్యతిరేకార్థముగా మార్చి
నది; ౩. పరాభవము - ఇచ్చట ధాత్వర్థమున అసమానమును
నర్థముగా మార్చినది; ౪. పరామణము. = ఇచ్చట ధాత్వర్థ
మును ఆశ్రయమును నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరామర్శ =
ఇచ్చట "అను" శబ్దముతోగలసి తానుకొట్టబడిన యను
నర్థముకలవి యయినది. ఇత్యాది.)
పరాగము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సముద్రము.
పరాంకిక, అం. వైశాఖీయజాతి వృత్తములలో నొకటి. నాలుగు
పాదములును ప్రవర్తక వృత్తచ్ఛాయనే నడచును: చూ,
వృత్తము. 1.
పరాకు, దే. వి. = పరాక్. 1: చూ, స్థానిత్యము; 2. తత్పరత.
విజ. 2, ఆ. 152.
పరాకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. కుత్సికుడు: చూ, వ్యాకుడు. 2.
పరాకుపడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, ప్రమాదించు.
పరాక్రమము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వీర్యము. 1; 2:
చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, సామర్థ్యము; 1. 4: చూ,
యత్నము; పా. 5. దీనికి ఉపమానములు.—కుమారస్వామి,
శ్రీరామమూర్తి, అర్జునుడు, పరకురాముడు, బల
రాముడు మొ.

పరాక్రాంతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరాక్రమము.
పరాగము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, పుష్పాక్షి; 2. దుమ్ము:
చూ, రేణువు. 1; 3. నలుగురిండి: చూ, సాదము. (1);

4. రాహువు సూర్యచంద్రులపట్టుట: చూ, గ్రహణము. 1;
5. చందనము: చూ, వాసన. 1; 6: చూ, విఖ్యాతి;
7. ఒకానొకకొండ: చూ, పర్వతము.
పరాచీనము, సం. వి. ఆ. న. పెడమొగము: చూ, వైముఖ్యము.
పరాజ్ఞాభము, 1—పై.—; అం. 2: చూ, శస్త్రములు; 3: చూ,
హస్తప్రచారములు.
పరాజ్ఞాభత్వము, సం. విణ. విముఖత్వము: చూ, వైముఖ్యము.
పరాజ్ఞాభుడు, సం. విణ: చూ, విముఖుడు.
పరాచకము, వై. వి. =: చూ, పరిహాసము (వా).
పరాచితుడు, సం. విణ: చూ, పరజాతుడు.
పరాచీనము, సం. వి. ఆ. న: చూ, పరాజ్ఞాభము.
పరాచీనుడు, సం. విణ: చూ, విముఖుడు.
పరాజయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వీర. 7.
పరాజితుడు, సం. విణ: చూ, పరాభూతుడు.
పరాత్పరుడు, సం. విణ. శ్రేష్ఠులకంటెకి శ్రేష్ఠుడు: చూ,
శ్రేష్ఠుడు.
పరాధీనము, సం. విణ. ఒకరికి లోబడినది: చూ, వశము. 1.
పరాధీనుడు, సం. విణ. అధీనుడు, ఆయుతుడు, అస్వ
చ్ఛందుడు, క్షణుడు, గృహ్యకుడు. నాచవంతుడు,
నిమ్ముడు, పరతంత్రుడు, పరవంతుడు. (తె. ప.)—
చాలుమానిసి. పనుపరి - పన్నరి.
పరాన్నం ప్రాణసంకటమ్, న్యా. పరులుపెట్టు భోజనమున
కాధారపడియుండు ప్రాణసంకటము.
పరాన్నభుక్కు, సం. విణ: చూ, వదలిక.*
పరాన్నుడు, సం. విణ: ఒకరింటిహతు తినువాడు: చూ,
భక్షకుడు.
పరాభవ, అం: చూ, సంవత్సరములు.
పరాభవము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వహనము; 2:
చూ, సంస్థ. 3.
పరాభవించు, సం. స. క్రి: చూ, భంగించు.
పరాభూతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరాభవము.
పరాభూతుడు, సం. విణ. యుద్ధముందోడినవాడు: చూ, పరా
లనుడు.
పరామరిక, వై. వి. = పరామర్శ. రూ - పరామరిక. న్యా. 3,
ఆ. 129: చూ, పరామర్శము.
పరామరిన, —పై—
పరామరిపించు, వై. స. క్రి. = పరామర్శించు. ఉ, రా. 7, ఆ.
17: చూ, విమర్శించు.
పరామర్శము, సం. వి. ఆ. పుం. = పరామరిక: చూ,
విమర్శనము.
పరామర్శించు, సం. స. క్రి. = పరామరిపించు: చూ, విమర్శించు.
పరామృతము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వడగల్లు.
పరాయణము, సం. వి. ఆ. న. 1. ఆశ్రయము: చూ, సన్ని
ధానము. 2: విణ. 2. అభీష్టము: చూ, వాంఛ.
పరాయణుడు, సం. విణ. ఒకట ఆసక్తిగలవాడు: చూ,
లబ్ధుడు. 2.
పరాయి, వై. విణ. = పర. ఇతరము: చూ, వేరు. 3.

వరాయవాడు, వై. విణ: చూ, వేఱయినవాడు.
 వరారి, దే. విణ. ఎత్తుపడి ఊరివిడిచిపోయి వాడు: చూ, పాంథుడు.
 వరారువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పొట్ల.
 వరార్థవాది, సం. వి. న్. పుం: చూ, వకీలు.
 వరార్థము, సం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠము.
 వరార్థ్యుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2.
 వరావతి, అం. ఒకానొక వృత్తము. బేసిపాదంబుల ర-జ-ర-జ-గురువులును, సరులను జ-ర-జ-ర-గురువులును గలిగి బేసి పాదంబుల 9, సరులను 10, యతులగలవృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.
 వరావృత్తము, సం. విణ. పొర్లాదినది.
 వరావృత్తము, అం. 1: చూ, శిర:క్రియలు; 2: చూ, ఏకవింశతి స్థానకములు.
 వరాశరగోత్రము, అం: చూ, గోత్రము. 13.
 వరాశరశ్రుతి, అం. (కలియుగధర్మములఁబెలుపునది): చూ, స్మృతులు (దీనికి వ్యాఖ్యానము వరాశరమారవీయము.)
 వరాసకము, వా. వి. పరియాచకము.
 వరాసనము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1.
 వరాసువు, సం. విణ. చచ్చినవాడు: చూ, సంస్థితుడు.
 వరాస్కంది. సం. వి. న్. పుం. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1.
 వరాస్తము, సం. విణ. 1. అపజయమొందినది: చూ, వీక. 7; 2. విరాకరింపఁబడినది: చూ, త్యాగిష్టము.
 వరి, సం. ఉప. 1. (౧. వరికుమ్మడు = ఇచట "వరి" అనునది నిర్దేశకము; ౨. వరిధానము = ఇచట అంతట అను నర్థము గలది; ౩. వరిధానము = ఇచట ధాత్యర్థమును మార్చి అను నర్థముగా మార్చినది; ౪. పరిభూతము = ఇచట ధాత్యర్థమును తిరస్కరించు అను నర్థముగా మార్చినది; ౫. పరిభ్రమము = ఇచ్చట అంతట అను నర్థముకలది: దే. వి. (1): చూ, సమూహము. హరి. ఉ. 8, అ. 178; (2) పదాతి. అం. పదా. నర 42: చూ, భటుడు. 1; (3). దండు. భార. విరా. 4, అ. 78: చూ, సేన. 1; (4) పంక్తి. స్వా. 4, అ. 10: చూ, శ్రేణి. 1; (5) పేష్టనము: చూ, వ్యాపనము; (6) చతురంగబలసేన: చూ, సేన. 1; (7) ఎంటబోదె (రేక) ముఱికిబోదె: చూ, స్వర్ణది; (8) రూ-సారి. అవృత్తి. (ఈయర్థమందిది యేకార్థశబ్దభార్యకముగానే ప్రయోగింప బడును. ఉదా.— ఒకపరి-ఒక్కపరి. మొ).

వరిణించు, వై. స. క్రి. వరుజతోబుట్టు. భో. 5, అ. 45.
 వరిక, దే. వి. 1. మ్రుగ్గు: చూ, రంగవల్లి; 2. ఇల్లు అలికి పెట్టిన మ్రుగ్గుయొక్క అలంకారము: చూ, రంగవల్లి.
 వరికట్టె, వా. వి. దరిద్రుడు. అం, భా. తృ. 14: చూ, శాతుడు.
 వరికథ, అం. కావ్యభేదము. తద్వి.— ఆఖ్యాయిక, (ఉపలబ్ధార్థ). ఆఖ్యాసము, ఉచ్చాసము, కథ, ఖండకథ, చంపుపు: చూ, సంపుటము.
 వరికరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపకరణము: చూ, సారనము. 2; 2: చూ, సమూహము: 3: చూ, పరివారము. 1; 4.

నదికట్టు: చూ, వస్త్రము: 5: చూ, యోగపట్టె: 6: చూ, యత్నము: 7: చూ, మంచము: 8: చూ, స్మృతి. 9: అం. 9. పరికరా లంకారము. సాఖిప్రాయవిశేషణములు గలది. ఉదా:— చతు ర్భుజాడైన విష్ణువే పురుషార్థము లిచ్చును": చూ, అలంకారము. 9.
 పరికరాంకుశము, అం. సాఖిప్రాయవిశేషణము గల యద్ధాలంకారము; ఉదా:— ఈ రాజు శత్రువులకు యముడు, శ్రీలకుఁ గాముడు, యాచకులకుఁ గామదేనువు నయ్యె. ఇకనింజూచి శ్రీయ కాముడని, రిపులు కాలుడని, దీనుల కల్పవృక్షమని యెన్నుచుందీరి." చూ, అలంకారము. 9.
 పరికరించు, వై. స. క్రి. = పరీక్ష. రూ-పరికించు. జై. 1, అ. 103: చూ, విమర్శించు.
 పరికర్మము, సం. వి. న్. న: చూ, స్నానము. 1.
 పరికాడు, దే. వి. యూథపము: చూ, హస్త.
 పరికి, దే. వి. ఒకానొక కిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.
 పరికించు, వై. స. క్రి. 1: చూ, రూ-పరికరించు. భార. ఆది. 9, అ. 130; 2: చూ, వెదకు. అం, భా. తృ. 122.
 పరికించుట, వా. వి: చూ, వెదకుడు. అం. పదా. చర. 39.
 పరికిణీ, దే. వి. పావద: చూ, వస్త్రము.
 పరిహాసము, సం. వి. అ. పుం. గవనివాకిట నుండెడు మంటి దిబ్బ.
 పరితె, దే. వి: చూ, శృంగాటకము.
 పరితెగడ్డ, —వై.—
 పరిక్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విహారము. 1; అం. 2: చూ, జన్యతాళములు.
 పరిక్రమసహము, సం. వి. అ. పుం. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.
 పరిక్రియ, సం. వి. అ. ప్రి. చుట్టుకొనివచ్చుట. చూ, వ్యాపనము.
 పరిశ్లేశము, అం: చూ, దండత్రయము.
 పరిశీలనము, సం. విణ. నలుప్రక్కలఁ జూట్టఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2.
 పరిశేషము, సం. వి. అ. పుం. 1. చుట్టుకొనియుండుట: చూ, వ్యాపనము; 2: ఉన్నమనము - ఉన్నయము. ఉన్నయము. (తె. ప.)—ఎత్తుట.
 పరిశ, సం. వి. అ. ప్రి. అగడిత: చూ, స్వర్ణది.
 పరిగణనము, సం. వి. అ. న. ఎన్నిక: చూ, సకల్యము.
 పరిగణించు, సం. స. క్రి: చూ, లెక్కించు.
 పరిగణితము, సం. విణ. 1. కడలిపోయినది: చూ, వేలితము; 2. చుట్టఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 1; 3. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము 2; 4. పొందఁబడినది: చూ, వ్యాప్తము. 3; 5. మఱువఁబడినది.
 పరిగమి, వా. వి: చూ, పరి. 8.
 పరిగియ, దే. వి: చూ, రూ-పరిగె.
 పరిగృహీతము, సం. విణ. ప్రయముతో పుచ్చుకొనఁబడినది: చూ, స్వీకృతము. 2.

పరిగె, దే. వి. రూ. పరిగియ. 1. పరిగె; 2. పరిగెచేప: చూ, మల్లము. 1; క్రి. విణ. 3: చూ, వేగము. 3; వా. వి. 4. కోసి: చేలో దిగబడిన వెన్నులు. రూ. పతిగ.

పరిగెచేను, వా. వి. సస్యముకోసిన పొలము: చూ, భూమి. 1.

పరిగెబ్రదుకు, వా. వి. పరిగెయేరుకొను వృత్తి: చూ, బ్రదుకు. 1.

పరిగొను, దే. అ. క్రి. 1. (వసు. 5, అ. 65): పవుజులతీరు. పాఞ్చుతీరు, బారుతీరు: స. క్రి. 2: చూ, వేష్టించు. హరి. పూ. 6, ఆ 65.

పరిగ్రహణము, సం. వి. అ. న. ప్రియముతో పుచ్చుకొనుట: చూ, స్వీకారము. 2.

పరిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2: చూ భార్య; 3. = బరగము: చూ, పరివారము. 1; 4: చూ, సంవిమోదలు; 5: చూ, శాపము. 1; 6. ఉపకరణము. చూ, సాధనము. 2; అం. 7: చూ, హస్తక్రిమలు.

పరిగ్రహించు, సం. స. క్రి. ప్రియముతో పుచ్చుకొను: చూ, స్వీకరించు.

పరిమము, సం. వి. అ. పుం. 1. (పరిమ): చూ, యోగములు; 2: చూ, ఉవుడి; 3: చూ, బాణము. 1; 4. గదెమ్రాను: చూ, విష్కంభము. 2; 5. కోటగవను చూ, వాకిలి; 6. గాజుకుండ: చూ, భాండము. 3; 7. కుండ: చూ, భాండము. 3; 8. దెబ్బ: చూ, హతి; 9. ద్వారమునందుంచు లాటీకట్టు: చూ, లాటీ; 10. చంపుట (హింసి చుటయు హింపించు నదియు పరిమము): చూ, హింస. 1; అం. 11: చూ, ముప్పదిరెండొరుధములు

పరిమాణించు, దే. అ. క్రి: చూ, ఎదురాడు.

పరిమానము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిమము. 2.

పరిమోషము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉటుము: చూ, స్తవితము; 2. నైగచే దెలిపెను మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3. మోత: చూ, స్వరము. 2.

పరిచయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎఱుక: చూ, సంస్తవము; 2: చూ, స్నేహము.

పరిచయించు, సం. అ. క్రి: చూ, స్నేహించు. నై. 7, అ. 128.

పరిచరించు, సం. అ. క్రి: చూ, నేవించు.

పరిచరుడు, సం. వి. అ. పుం. పరిధిస్తుడు. కాచియుండు భటుడు, సేనగాచు భటుడు (అని కొందఱు): చూ, భటుడు. 1.

పరిచర్య, సం. వి. అ. క్రి: చూ, నేవ.

పరిచాయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఉపచాయము.

పరిచారకుడు, సం. వి. అ. పుం. బంటు: చూ, నేవకుడు.

పరిచారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిచర్య.

పరిచారిక, సం. వి. అ. క్రి. ఉడిగపుడి: కర్మకరి (తె.ప). ఉడిగపుకత్తె; తప్పి.—గ. వెలకు: గొన్నదాని.—కుటహారి: కుటి, దాని. (తె. ప).—ఇంటిపాప, ఉంపుకుకత్తియ. ఉంపుకుకత్తె: ౨. (శివపరిచారికలు. —కర్మమోచి, చాముండ, చాముండి, చర్మముండ, చర్మిక.)

పరిచార్యుడు, సం. విణ. పరిచర్యచేయువాడు: చూ, నేవ్యుడు.

పరిచితము, సం. విణ. పరిచయముగలది: చూ, సంస్తవము. 1. పరిచితి, సం. వి. ఇ. క్రి. పుచయము, నెలపు: చూ, సంస్తవము. 1.

పరిచ్యుతము, సం. విణ. చక్కగా విడువబడినది: చూ, హీనము. 3.

పరిచాళిక, దే. వి: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పరిచ్ఛదనము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్పుడుబట్ట: చూ, వస్త్రము; 2. పరిజనము: చూ, సంఘము.

పరిచ్ఛిత్తి, సం. వి. ఇ. క్రి. నిశ్చయము: చూ, సత్యము. 1. పరిచ్ఛిన్నము, సం. విణ. పరిచ్ఛేదమునొందినది: చూ, విభాజితము.

పరిచ్ఛేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. గ్రంథభాగము, అశ్వాసము: చూ, సంపుటము; 2. మేర: చూ, నీమ. 1.

పరిజనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరివారము. 1.

పరిభవము, వా. వి. అతిశయము, విశేషము: చూ, హెచ్చు. 2. (దేశ్యమని శ. ర.)

పరిభవించు, వా. ప్రే. 1. పరిభవిల్లజేయు: చూ, వర్తించు; 2. అతిక్రమించు. భాగ. 6, స్కం. 368: చూ, వాలు. 12; 3. ధరించు. కాశీ. 3, అ. 12: చూ, వహించు. (దేశ్యమని శ. ర.)

పరిభవిల్లు, వా. అ. క్రి. 1. ఒప్పు. అం, భా. తృ. 83: చూ, నమ్మతించు; 2. ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు; 3. అతిశయిల్లు భాగ. 6, స్కం: చూ, సంపదించు. (దేశ్యమని శ. ర.)

పరిపాతము, సం. విణ. 1. పరిపాకముబొందినది: చూ, పక్వము. 2; 2. కొమ్ముతో నడ్డముగా బొదిచినది (పచ్చెగు): చూ, హస్తీ.

పరిపాతి, సం. వి. ఇ. క్రి. 1. పరిపాకము: చూ, పరువు. (5); 2. త్రివిధమైన తెనుగు క్రియలో నొకటి.

పరిపాద్ధము, సం. విణ: చూ, పితము. 4.

పరిపామించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంతోషించు. స్వా. 5, అ. 95; భాగ. 2, స్కం. 244.

పరిపాయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వివాహము.

పరిపామము, సం. వి. అ. పుం. 1. క్షేమము: చూ, శుభము. 1; 2. అడ్డముగా విసరబడిన యేనుగుకొమ్ముదెబ్బ: చూ, హస్తీ; 3. మాఱురూపు (పాలు పెరుగుగుట, కాష్యము భస్మ మగుట మొ. ప్రకృతుల యన్యధాత్వము పేరు): చూ, ప్రతి బింబము. 1; అం. 4. ఒకానొక యర్థాలంకారము. (ఉపమానము ఉపమేయముగా బరిపామించుట.) ఉదా.—మదవతి తన: నుడమ్ములతో బరింజాచె: చూ, అలంకారము. 3. పరిపామిన్యాయము, న్యా. కాలమునుబట్టి ప్రతిపస్తువునకును మార్పుగలుగుననుకూతి.

పరిపాహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెడలుపు.

పరిణేత, సం. వి. ఋ. పుం. మగిడు: చూ, సామి. 2.

పరితపించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంతాపించు.

వరితము, వై. వి = వరభృతః. కోయిల. య. 5, ఆ. 11: చూ, సాతుడుపులుగు.

వరితాపము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-వరితాపము. 1 : చూ, సంతాపము; 2: చూ, నరకములు.

వరితస్థి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. మిక్కిలి సంతోషము : చూ, సంతోషము.

వరితోషము, సం. వి. ఆ. పుం.—వై.—

వరితోషించు, సం. ఆ. శ్రీ. మిక్కిలిసంతోషించు : చూ, సంతోషించు.

వరిత్యక్తము, సం. విణ. బొత్తిగా విడువబడినది : చూ, హీనము. 3.

వరిత్యక్తుడు, సం. విణ : చూ, అపద్యస్తుడు.

వరిత్యజించు, సం. స. శ్రీ. బొత్తిగావిడుచు : చూ, విసర్జించు.

వరిత్యాగము, సం. వి. ఆ. పుం. బొత్తిగావిడుచుట : చూ, విమోచనము.

వరిత్యాజ్యము, సం. విణ. బొత్తిగావిడువఁదగినది : చూ, హీనము. 3.

వరిత్రాడు, అం. (ఉరిత్రాడు) : చూ, కాయమానములు.

వరిత్రాణము, సం. వి. ఆ. న. 1 : చూ, రక్షణము; 2. చాలు ననెడితలంపు : చూ, యోచన; 3 చంపవచ్చినవాని వద్ద గించుట, పర్యాప్తి: చూ, హస్తవారణము. 3.

వరిదానము, సం. వి. ఆ. న : చూ, వినిమయము. 1.

వరిది, వై. వి. = పరిధి : చూ, పరిధి.

వరిదేవనము, సం. వి. ఆ. న. దుఃఖముతోఁ బరితెడుమాట : చూ, వాచారపము.

వరిదేశి, వా. వి. రూ-పరదేశిత్తి: విందు. 4.

వరిద్రోణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. నారికడపుపొత్తి: చూ, పొత్తి. 4.

వరిధానము, సం. వి. ఆ. న. దోవతి : చూ, వస్త్రము.

వరిధి, సం. వి. ఇ. పుం = పరిధి. సూర్యాదిపరి వేషము : చూ, పరదగుడి; 2. సున్నయొక్క చుట్టుగీతః చూ, సున్న 1; 3. యజ్ఞమునందు పశుబంధనార్థము నాటిన పైసెట్టగలకొయ్య, యజ్ఞార్థమైన మేడిచెట్టు మొదలైనదానికొమ్మ (అనికొందలు).

వరిధిస్తుడు, సం. వి. ఆ. పుం : చూ, పరిచరుడు.

వరిపంథి, సం. వి. న్. పుం. 1 : చూ, శత్రువు; 2. తెరువాలు దొంగ : చూ, హాళుడు. 1.

వరిపక్వము, సం. విణ. 1. పరిపాకముపొందినది : చూ, సంస్కృతము. 5; వా. 2. జ్ఞానోదయమైనది.

వరిపణము, సం. వి. ఆ. న : చూ, పంచి మొదలు.

వరిసరి, దే. విణ. 1. బహుప్రకారము. జై 2, ఆ. 15; అవ్య. 2. కణశోర్థకము: అం, భా. తృ. 67: చూ, చిందఱవంది. 4.

వరిసరిగతులు, వా. వి. బ. నానావిధములు.

వరిపాకము, సం. వి. ఆ. పుం : చూ, పరువు. (5).

వరిపాటి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. = పరువడి. సొరిది: చూ, విధము 1. స్వాధ్యాయక్రమము: అనుక్రమణిక, అనుక్రమము, అనుపూర్వి, ఆవృత్తు, పర్యాయము.

వరిపాకుడు, సం. విణ. చక్కగా కాపాడువాడు: చూ, స్వామి. 1.

వరిపాలనము, సం. వి. ఆ. న. చక్కగా కాపాడుట: చూ, రపము. 1.

వరిపాలించు, సం. స. శ్రీ. చక్కగా కాపాడు: చూ, రక్షించు.

వరిపాలితము, సం. విణ. చక్కగా కాపాడబడినది. చూ, రక్షితము.

వరిపూతము, సం. విణ. చక్కగా వనిత్రమైనది: చూ, శుక్లము. 3.

వరిపూర్ణత, సం. వి. ఆ. న. అభోగము: చూ, సంపూర్ణత.

వరిపూర్ణము, సం. విణ. చక్కగా నిండినది: చూ, సంపూర్ణము.

వరిపూర్తి, సం. విణ. శ్రీ. చక్కగా నిండుట: చూ, సంపూర్ణత.

వరిపేలవము, సం. వి. ఆ. న. తుంగముపై: చూ, ముస్తము. 1.

వరిపోవు, వా. ఆ. శ్రీ: చూ, వెల్లివిరియు. అం, భా. తృ. 106.

వరిపోషకుడు, సం. విణ. చక్కగా పోషించువాడు: చూ, రక్షకుడు.

వరిపోషణము, సం. వి. ఆ. న. చక్కగా పోషించుట: చూ, రక్షణము.

వరిపోషించు, సం. స. శ్రీ. చక్కగా పోషించు: చూ, రక్షించు.

వరిపోషితుడు, సం. విణ. చక్కగా పోషింపబడినవాడు : చూ, రక్షకుడు.

వరిప్లవము, సం. వి. ఆ. పుం 1. నీరుకోడి: చూ, పుంజు; విణ. 2. కదలునది: చూ, లోలము.

వరిబర్హము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. శ్వేతచ్ఛత్రాది రాశార్హ వస్త్రపు: చూ, వారిత్ర; 2. పరివారము: చూ, సంఘము.

వరిభవము, సం. వి. ఆ. పుం. అవమానము (రూ - పరిభావము - పరాభవము - పరిభవము - పరిభావము - పరాభవము): చూ, వహేలము.

వరిభవించు, సం. స. శ్రీ: చూ, పరాభవించు.

వరిభావము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ - పరిభవము.

వరిభాష, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. పదార్థవివేచకాచార్యులొక్క యుక్తియుక్తివాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; 2. గ్రంథసంక్షేప నిర్వాహముకొఱకు చేయుచట్టి సంకేతవిశేషము: (చూ, కందరములు)

వరిభాషణము, సం. వి. ఆ. న. 1. నిందతోఁగూడిన దుర్వాక్యము: ఉపాలంభము, ఉల్లుంఠనము: చూ, శబ్దము. 2; 2. అలాపము: చూ, సంభాషణము; 3. నియమము: చూ, బైసి.

వరిభూతము, సం. విణ. అవమానింపబడినది: చూ, వహేలము (నెగ్గింపు).

వరిభూతుడు, సం. విణ. తిరస్కరింపబడినవాడు: చూ, వహేలనుడు.

వరిభ్రమము, సం. వి. ఆ. పుం. అంతట తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

వరిభ్రమించు, సం. ఆ. శ్రీ. అంతట తిరుగు, గుబ్బిట్లు: చూ, విహరించు.

పరిమండలము, సం. విజ. అంతటగుండ్రమైనది: చూ, వృత్తము. 5.

పరిమళము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరిమళము. 1. మెదు పుటవలనను, తాయడివలనను బుట్టిన యొప్పివపురావి: చూ, వాసన. 1; 2. సురతమువ వలగిన మేనిపూతనగు వాని వలనఁ బుట్టినతావి: చూ, వాసన. 1; 3. (కుంకుమాదుల) మెదుపుట: చూ, విమర్శనము.

పరిమళించు, సం. అ. క్రి. తావివీచు: చూ, వినరు. 6.

పరిమాణము, సం. వి. అ. న. 1. తూములోనగువాని కొంత: చూ, పరిమితి; వా. వి. 2: చూ, సంఘిమొదలు; 3. విశాలము.

పరిమాణార్థకములు, అం. "అంత, ఇంత, ఎదు." అనువి.

పరిమార్చుము, సం. వి. అ. న. అంతట తుడుచుట: చూ, రుద్దడు.

పరిమార్చు, దే. వి. చంపుట: చూ, హింస. 1.

పరిమాలుచు, దే. స. క్రి. (పరియ + మాలుచు) 1. ఖండించు. భాగ 10, స్కం. ఉ. 444: చూ, నెలగు; 2. చంపు. భార. విరా. 2, అ. 193: చూ, సంహరించు. (రూ - పరి మాలు - పరిమార్చు అనియు).

పరిమికవ, వా. వి ఒకానొక ముండ్లచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పరిమితము, సం. విజ. 1. కొలఁది యికఁబడినది. ఉచితము; 2. చేర్చఁబడినది: చూ, మట్టనము.

పరిమితి, సం. వి. ఇ. ప్రి. ఇయత్త, ఇయాన్, గరళము, పరి మాణము, పరివాపము, మితి. (తె.ప). అలవి, కట్టు, కొలఁది. కొల్లి, కొలత, పాళము, మట్టము, మట్టనము, వాసి. తద్వి. - గ. అల్పపరిమాణమునకు. — కణము; ౨. ధన్యపు కొల తకు. — కణము. (తె. ప): (చూ, కొలత); 3. రెండువేల పలము, పరిమాణమునకు — శకటము. (మిగత వానికి "చూ, వాసి 6.") (కొలత అను పదము కడనుగల వివర ములు చూచుము.)

పరియ, దే. వి: చూ, రూ - పరియ.

పరియంతము, వై. వి. = పర్యంకః. పానువు. విక్ర. 6, అ. 21: చూ, శయ్య. 1.

పరియాచకము, వై. వి. = పరిహాసః. రూ - పరిహాసము. 1: చూ, పరిహాసము; విజ 2. పరిహాసయుక్తము.

పరియాచక మునేయు, వై. స. క్రి. వెక్కిరించు. కాశీ. 4, అ. 81: చూ, హసించు.

పరియాచకుడు, వై. వి. = పరిహాసక: చూ, హాస్యగాడు.

పరియు, దే. అ. క్రి. 1. తప్పు: చూ, మిడివోవు; 2. శించు: చూ, సమయు. 3; 3. మీచిభాగము సారహీనమై చెక్కలు వాసి గాలు.

పరిరంభము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరిరంభము. కొఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.

పరివట్టము, వై. వి. 1. అలవట్టము: చూ, సూరెపాను; 2. = పరివట్ట. ఒకానొకమూలక: చూ, వృక్షము; 3. — పరివేష్టన. విష్ణుసాదముగా గ్రహించి తలకుఁ జాట్టుకొనెడు పట్టు బట్ట: చూ, వస్త్రము.

పరివర్జనము, సం. వి. అ. న. 1. బొత్తిగా విడుచుట: చూ, విమోచనము; 2. చంపుట: చూ, హింస. 1.

పరివర్జితము, సం. విజ. బొత్తిగావిడువఁబడినది: చూ, హీనము. 3.

పరివర్తము, సం. వి. అ. న. 1. (రూ - పరివర్తము - పరి వర్తము.) వస్తువులమాటుపు: చూ, విచిత్రము 1; 2. (రూ - పరివర్తము - పరివర్తము.) చుట్టివచ్చుట: చూ, వ్యాప నము; 3. (రూ - పరివర్తము - పరివర్తము,) వెనుకకు రెండు గుట: చూ, వైముఖ్యము; 4. కథావిభాగము: చూ, సంపు టము; అం. 5: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు

పరివర్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. — వై. — 1-2-3; అం. 4: చూ, సంచారివర్ణగతాలంకారములు (రూ - పరివర్తము).

పరివర్తించు, సం. అ. క్రి. చుట్టివచ్చు. తిరుగు: చూ, విహరించు.

పరివర్తితము, అం. 1: చూ, తిర్యక్కరణబంధములు (బ ధ ములు); 2: చూ, కంఠక్రియలు; 3: చూ, హస్తకరణములు.

పరివసదము, సం. వి. అ. పుం. ఊడ: చూ, సీమ. 1. (దేశము).

పరివాచము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరివాచము. 1. నింద: చూ, నెగ్గింపు; 2. వీణవాయిచెడు కొడుపు: చూ, శలాక. 2.

పరివాదిని, అం: చూ, తతవాద్యములు (ఏడుతంకులుగలవీణె): (చూ, వీణె).

పరివారు, వై. వి. = పరివార. పరిజనము: చూ, సంఘము.

పరివాపనము, సం. వి. అ. న. గొలుగుట: చూ, ముంచనము.

పరివాపము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరివాపము. 1. పులి వెట్టుట; 2. కొలఁది: చూ, పరిమితి (కొలత); 3: చూ, పాదు. 1; 4. తనివి: చూ, సౌహిత్యము.

పరివాపితము, సం. విజ. 1. గొలుగఁబడినది ముడితము: చూ, వాపితము. 1; 2. చక్కగా భేదింపఁబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

పరివారము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరివారము. 1. = పరి వా. ప్రాణిసమూహము: చూ, సంఘము; 2. దండు: చూ, సేన. 1; 3. కత్తియొలు: చూ, వ్రత్యాకారము; 4. తిరిగెడి ప్రాణి: చూ, శరీరి.

పరివారు, వై. వి. = : చూ, పరివారము. 1.

పరివాహము, సం. వి. అ. పుం. రూ - పరివాహము. 1. కలుజా: చూ, వాహనము. 2; 2: చూ, పరిబర్హము. 1.

పరివాహితము, అం: చూ, శిరఃక్రియలు.

పరివిగ్నము, సం. విజ. వ్యవస్థ తప్పినది. ఉద్విగ్నము.

పరివిత్తి, సం. వి. ఇ. పుం. తమ్మునికి పె. డ్లియయి తనకు లేకుండెడియన్న. రూ - పరివిత్తుడు, (వీనికి రెండు ప్రాజాప్యకృతములు ప్రాయశ్చిత్తము. అట్లు చేయనిచో నరకమును పొందును).

పరివిత్తుడు, సం. వి. అ. పుం. — వై. —

పరివృధుడు, సం. విజ. ఏలిక. రూ - పరివృధుడు: చూ, స్వామి. 1.

పరివృత్తము. సం. విణ. రూ. పరివృత్తము. 1. చుట్టఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2; 2. పొందఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 3; 3. తెలియఁబడినది: చూ, వ్యావృత్తము. 2.

పరివృత్తము, అం. 1: చూ, జంఘాక్రియలు; 2: చూ, కరణములు.

పరివృత్తి, అం. ఒకానొకయర్థాలంకారము (కొంచెమిచ్చి హెచ్చుగొనుటగాని హెచ్చిచ్చి యించుకగొనుటగాని పరివృత్తియే. ఉదా.- "ఏకవిశిఖమువిడిచి యరిన్పపాఁపురముల గొనియె."): చూ, అలంకారము. 3.

పరివేత్త, సం. వి. ఋ. పుం. అన్నకన్నముందుఁ బెండ్లాడిన తమ్ముఁడు. (వీటికి రెండు ప్రాజాపత్యకృతములు ప్రాయశ్చిత్తము. ఇవి చేయనిచో నరకము తప్పదు.)

పరివేదని, సం. వి. ఈ. ప్రి. పరివేత్తయగువానిని పెండ్లి చేసి కొనినప్రి. (దీక్షకొకప్రాజాపత్యకృతము. అది చేయనిచో నరకము నిర్ధము.) (మఱియు అట్టి పరివేత్తకు విల్లనిచ్చిన వాఁడు, అట్టి పెండ్లికి యాజకుఁడుకూడ నరకమును పొందుదురు. కన్యావాతకు కృత్రాతికృతము, యాజకునకు చాంద్రాయణము ప్రాయశ్చిత్తములు.)

పరివేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ. పరివేశము - పరివేశము. గారిగుడి: చూ, వఱదగుడి; 2. వేష్టనము: చూ, వ్యాపనము.

పరివేశము. —పై.—

పరివేశనము, సం. వి. అ. న. 1.—పై.—; 2: చూ, పరివట్టము. 3.

పరివేష్టించు, సం. న. క్రి: చూ, వేష్టించు.

పరివ్యాధము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొండగోగు: చూ, మృదుద్రుమము; 2. నీరుప్రస్థి: చూ, విదులము.

పరివ్రాజకుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సన్నాధి.

పరివ్రాట్టు, సం. వి. డ్. పుం.—పై.—

పరిశిష్టము, సం. విణ. కడవట శేషించినది: చూ, శేషము. 1.

పరిశీలనము, సం. వి. అ. న: చూ, శోధన. 1.

పరిశీలించు, సం. న. క్రి: చూ, శోధించు.

పరిశుద్ధము, సం. విణ. మిక్కిలి శుద్ధిపొందినది: చూ, శుద్ధము. 3.

పరిశుద్ధి, సం. వి. ఇ. ప్రి. మిక్కిలిగరగర, తెలుపు: చూ, పరిశీలనము.

పరిశుద్ధుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శుద్ధుఁడు.

పరిశేషన్యాయము, న్యాయ. ఆఁడువాండ్రును మగవాండ్రును గలిసి పదిమంది. అందులో నలుగురు మగవాండ్రు అని చెప్పిగా మిగిలిన ఆఁలుగురు ఆఁడువాండ్రని చెప్పనక్కఱ లేకుండఁ గనే తెలియుననురీతి.

పరిశోధనము, సం. వి. అ. న: చూ, పరిశీలనము.

పరిశోధించు, సం. న. క్రి: చూ, పరిశీలించు.

పరిశ్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, స్వభావము; 2. మిక్కిలి అలపు: చూ, హౌంత.

పరిశ్రాంతము, సం. విణ. మిక్కిలి యూఱటఁజెందినది.

పరిశ్రాంతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. మిక్కిలియూఱట: చూ, శ్రాంతి.

పరిషత్తు, సం. వి. డ్. ప్రి. 1.—పరుస. సమితి: చూ, సభ. 2. (పరిషత్తు 5 విధపక్షములు.. ౧. వేదవేదాంగములు పఠించి యజ్ఞాదికము నాచరించిన ఆహితాగ్నులు నలుగురుండుట; ౨. వేదవేదాంగములు పఠించి యజ్ఞాదికము నాచరించిన ఆహితాగ్నులు ముగ్గురుండుట; ౩. ఆహితాగ్నులు కాకపోయినను వేదవేదాంగములు పఠించినవారలు అయిదుగురుండుట; ౪. ఆహితాగ్నులు కాకపోయినను వేదవేదాంగములు పఠించినవారలు ముగ్గురుండుట; ౫. ఆత్మవిద్యానుభవముకలిగి మనన శీఘ్రుడై ఆహితాగ్నియగు వాఁడొకఁడుండుట. ఇట్లు లేక కేవల నామధారక బ్రాహ్మణులు వే.కొలఁది యున్నను వారు పరిషత్వమునకు అర్హులు కాదు.); 2: చూ, సమూహము; వా. 3.—పరుస: చూ, వ. గణము.

పరిషేచనము, సం. వి. అ. న. పుడిసిట నీళ్లుపోసికొని భోజన పాత్రాదుల చుట్టువిడుచుట: చూ, శుద్ధాచమనము.

పరిష్కరించు, సం. న. క్రి: చూ, సవరించు.

పరిష్కారము, సం. వి. అ. పుం. 1. చక్కఁబెట్టుట: పరిష్కృతి; 2. తొడపు: చూ, భూషణము. 2.

పరిష్కృతము, సం. విణ. 1. చక్కఁబెట్టఁబడినది: చూ, సుకృతము. 3; 2. అలంకరింపఁబడినది: చూ, సజ్జితము. 2.

పరిష్కృతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1: చూ, పరిష్కారము. 1; 2: చూ, పరిష్కారము. 2.

పరిష్కృతుఁడు, సం. విణ: చూ, భూషితుఁడు.

పరిష్వంగము. సం. వి. అ. పుం. కొఁగిలింత: చూ, సంశ్లేషము.

పరిసంఖ్య, అం. ఒకానొక యర్థాలంకారము. (ఒకచోలేదని మరొండుచో నియమించుట. ఉదా.— "స్తే హక్షయము చెలులదెందంబులందుఁగాదు దీపములందుఁగావి.": చూ, అలంకారము. 3; అం. 2: చూ, విధులు.

పరిసరము, సం. వి: అ. పుం. 1: చూ, సమీపము. 1; 2. = పరగడ. ఊరుదరి పొలము: చూ, భూమి. 1; 3: చూ, సావు.

పరిసర్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరిక్రియ. 1.

పరిసర్య, సం. వి. అ. ప్రి. రూ. పరిసారము - పరిసారము.

1. కొండ లోనగువాని సమీపమార్గము ననుసరించిపోవుట; 2. అంతట తిరుగుట: చూ, వ్యాపనము.

పరిసారము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పరిసెనము, దే. వి. గంతు. స్వా. 4, అ. 27: చూ, లంఘ.

పరిస్కందుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరజాతుఁడు.

పరిస్తరణము, సం. వి. అ. న అగ్నిచుట్టు పఱచినదర్ప: చూ, హరిత. 1. (తృణము. 1.)

పరిస్థోమము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగుమీద పఱచెడి యెఱ్ఱ కంబళి, కుభము: చూ, రల్లకము.

పరిస్పందము, సం. వి. అ. పుం. 1. మాల్యాది నిర్మాణము: చూ, రచన; 2. దర్పణాద్యుపకరణము: చూ, సాధనము. 2.

పరిస్ఫోటనము, సం. వి. అ. న. 1. చీల్చుట: చూ, విదారణము. 1; 2. ప్రకాశింపఁజేయుట: చూ, వెలుతురు. 1.

పరిస్పృటించు, సం. న. క్రి. 1. చీల్చు: చూ, విచారించు; 2. ప్రకాశింపజేయు.

పరిస్మృత. సం. వి. అ. క్రి. 1. కల్లు: చూ, నుర. 1: విణ. 2. కాతీనది: చూ, స్రుతము.

పరిహరించు, సం. న. క్రి: చూ, విస్తరించు.

పరిహాసము, సం. వి. అ. న. = పరియాచకము: చూ, హాశి.

పరిహానించు, సం. వి. క్రి. నప్పు: చూ, హానించు.

పరిహస్తబ్రాహ్మణులు, అం. మైథిలులలో నొక తెగవారు. (సామవేదులు కొందఱును, కృష్ణయజుర్వేదులు కొందఱును, కుక్షయజుర్వేదులొకకొందఱును నైయున్నారు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

పరిహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. విడుపు: చూ, విమోచనము; 2. చేయి: చూ, హస్తము. (శ ర.)

పరిహారి, సం. విణ. పరిహరించు వాడు: చూ, హారకుడు. 1.

పరిహార్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. హస్తవలయము: చూ, భూషణము. 2; విణ. 2. విడువదగినది, హేయము: చూ, హీనము. 3.

పరిహాసకులు, అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.

పరిహాసము, సం. వి. అ. పుం. రూ-పరిహాసము: చూ, పరిహాసనము.

ప-రి-హీనతానములు, అం. సౌభాగ్యకృత్తు, శారీరి, శాంతి, పుష్టి కృత్తు, వై నశేయము, ఉచ్చాటనము, వశీకరణము. (7): చూ, తానములు.

పరిహృతము, సం. విణ. పరిహరింపబడినది: చూ, హీనము. 3.

పరిహృతి, సం. వి. ఇ. క్రి: చూ, పరిహారము. 1.

పరీక్ష, సం. వి. అ. క్రి: చూ, పరీశీలనము.

పరీక్షకుడు, సం. విణ. కారణీకుడు: చూ, శోధకుడు.

పరీక్షితంత్రములు, అం: చూ, ఎంచరింత్రములు.

పరీక్షించు, సం. న. క్రి. = పరీకించు: చూ, శోధించు. 1.

పరీక్షిత్తు, సం. వి. క్. పుం: చూ, బౌద్ధిరేయుడు.

పరీతము, సం. విణ. చుట్టుకొనబడినది: చూ, వ్యావృత్తిము. 2.

పరీతాపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరితాపము. 1.

పరీధావి, అం: చూ, సంవత్సరములు.

పరీధవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరిధవము.

పరీభావము, —పై.—

పరీరంభము. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరిరంభము.

పరివర్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరివర్తము. 1-2-3; అం. 4: చూ, హస్తప్రాణములు.

పరివాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరివాదము.

పరివాపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరివాపము.

పరివారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరివారము.

పరివాహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరివాహము. 1-2.

పరివృథుడు, సం. విణ: చూ, రూ-పరివృథుడు.

పరివృతము, సం. విణ: చూ, రూ-పరివృతము.

పరిష్టి, సం. వి. ఇ. క్రి. 1. ఆమ-త్రణ్ణాము వెదకుట: చూ, వెదకుడు; 2. పరిచర్య: చూ, సేవ; అం. 3. (ప్రాకామ్యము): చూ, పిమ్మలు (విభూతులు).

పరిసారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరిసారము.

పరిహాసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరిహాసము.

పరుండు, దే. అ. క్రి. (పడి+ఉండు): చూ, శయనించు (రేపాదేశము.)

పరుజా, పై. వి. = పరంజ. కత్తిపిడి. స్వా. 4, అ. 28: చూ, పిడి. 2.

పరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శత్రువు; 2. పరమాత్ముడు: చూ, హంసుడు. 2; విణ. 3. అన్యుడు: చూ, వేఱయినవాడు.

పరుగిడు, వా. అ. క్రి. రూ-పరువిడు. పరుగెత్తు: చూ, వెళ్లు. 1.

పరుగు, దే. వి. 1: చూ, పరువు. (1); 2. (రూ - పరుగు - పరువు - పరువు): చూ, ప్రదావనము.

పరుగుగొను, వా. అ. క్రి: చూ, పరుగిడు.

పరుగునేల, వా. వి: చూ, పరువు. (1).

పరుగుమెట్టు, —పై.—

పరుగువాణు, వా. అ. క్రి. (రూ-పరువువాణు - పరుగువెట్టు - పరువువెట్టు-పరుగెత్తు-పరువెత్తు - పరుగుగొను-పరువుగొను-పరుగిడు-పరువిడు): చూ, వెళ్లు. 1.

పరుగువెట్టు, —పై.—

పరుగెత్తు, —పై.—

పరువు, వా. వి. 1: చూ, వైశాల్యము; 2: చూ, శయ్య. 1.

పరుము, వా. వి: చూ, సురుము.

పరువదము, దే. వి. చేయము, చయనము: చూ, వహ్ని. 1.

పరువడి, దే. వి. ఏ. 1. పర్యాయము: చూ, సమానము. 2; 2. = పరిపాటి. క్రమము. ఉ, హరి. 2, అ 88: చూ, విధము. 1.

పరువము, పై. వి. 1. = ప్రాయము. హరి. ఉ, 5, అ. 218: చూ, వయస్సు. 1; 2. = ప్రాయ. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1; 3. పరిపాకము: చూ, పరువు; 4. = పర్వ ఉత్సవము: చూ, సంబరము.

పరువట్టు, అం. ఎడమడుగు పరువడి, కుడియడుగు పరువడి, కిదలుపరువడి, దాటుపరువడి, కోవుపరువడి, ఒంటియడుగు కత్తెర, సర్పబిందు కత్తెర, చిట్టడుగు కత్తెర, జాగినకత్తెర, పొదలికత్తెర, పావురపు పావులు, జాగినపావులు. (12) (మల్లకొత్తములోవివి.)

పరువిడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పరుగిడు.

పరువు, సం. వి. ఉ. పుం. న. న. 1. పెదురుగనువు, గ్రంథి: పర్వము: చూ, వేణువు; దే. వి. (1) కోసుమారము: కూతనేల, కూతపట్టు, కూతపట్టునేల, కూతవేటు, కోసు, పరుగు-పరుగునేల-పరువు-పర్వు, పరుగుమెట్టు (సం.ప).—క్రోశము, గవ్య, గోమితము, గోరుతము, గోవు: తప్తి.—(౧) రెండుకోసులకు.—(౨) ఇరుపరువునేల-ఇరుపర్వునేల. (సం.ప).—క్రోశద్వయము, క్రోశయుగము, గోముజ (మిగతవానికి: “చూ, విప్రకృష్టము”); (2) ధావనము: చూ, రూ-పరుగు. 2; (3) ఇంటికప్పు: చూ, సదనము. 1: పై. వి. (4) = భర. గొప్పదనము: చూ, సన్మానము;

(6) = పర్వ: కొలికి, వదను, పరువము, పరువు (సం. ప).— పరిపాకము, పరిణతి, పాకము.

పరువుగొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పరుగుగొను. అచ్చ, యు, కాం. 80.

పరువువాలు, చూ. పరువుగొను.

పరువువెట్టు. —పై.—

పరువెత్తు, వా. అ. క్రి. —పై.—

పరుషము, సం. విణ. 1. కఠినము, నిష్ఠురము, (తె ప).—

ఈతలాలు, కంకర, కరను, కఱకు, కిలుకు, క్రొవ్విదము, గండ్రలు, చిడిపి, దురుసు, వరుసదనము, పరుసన - పరుసనము, - పరుసు, పలునము, పిలుము, ప్రల్లదము, మొలుకు, మొట్టు; (మిగతవానికి "చూ, శబ్దము. 2."); 2. నిష్ఠుర వాక్యము: చూ. శబ్దము. 2; 3. చిత్రవర్ణము: చూ, వర్ణము. 8; 4. = కరుసు, దిరుసు, బెరుసు, కఠినము: చూ, బెడిదము: అం. 6. వదదోషములలో నొకటి (శుశ్రికటువు): చూ, కావ్యదోషములు; 6. వాక్యగతదోషములలో నొకటి (కఠిన నార్థము గలది: చూ, వాక్యగతదోషములు (వాక్య దోష ములు); 7. కావ్యదోషములలో నొకటి (వినుటకు గతినము లగు పదములు గలది. ఉదా.—"కుద్రేడ్డా పతిమూర్త ధృతా ర్థోద్వది పతికొల్తు": చూ, కావ్యదోషములు; 8: చూ, అర్థ దోషములు ("ఈరాజు సౌందర్యమునకు మంటలో బడిన మన్నుడుదే సాటి.")

పరుషోక్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, పరుషము. 2.

పరుస, వై. వి. 1. బాటసారులగుంపు: చూ, సమూహము; విణ: 2. కఠినుడు. భార. ఉద్యో. 3, అ. 47: చూ, వ్యాధుడు. 2;

3. = పరిషత్: చూ, పరిషత్తు. 1; 4. = పరిషత్. కరుపు:

చూ, వంగడము; 5. = పరిషత్. గుంపు: చూ, సమూహము.

పరుసదనము, వై. వి. = పరుషత. (రూ-పరిసనము-పరుసన-

పరుసు పలునము): చూ, పరుషము. 1.

పరుసన, —పై.—

పరుసనము, —పై.—

పరుసము, వై. వి. = స్పర్శవేది: చూ, రూ-పరసవేది; విణ. 2.

రూ-పలునము: చూ, పరుషము.

పరుసవేది, వై. వి. = స్పర్శవేది: చూ, రూ-పరసవేది. హరి.

ఉ. 6, అ. 238.

పరుసు, వై. వి. 1. = పరుషత: చూ, పరుషము. 1; 2. రీతి:

చూ, విధము. 1.

పరూషము, సం. వి. అ. పుం. పేరీడు*: చూ, మధుఖర్జూరిక.

పరూషి, సం. వి. ఈ. ప్రి. చిట్టిడు*: చూ, మధుఖర్జూరిక.

పరేషకము, వై. వి. = పరిహాసము: చూ, పరిహాసము.

పరేతరాట్టు, సం. వి. డ్. పుం: చూ, యముడు.

పరేతుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. భూతవిశేషము: చూ,

భూతము; విణ. 2. చచ్చినవాడు: చూ, మృతుడు.

(తద్వి.—కీర్తిశేషుడు, మృతశేషుడు, జీవన్ముక్తుడు, జీవ

స్మృతుడు ఇత్యాది.)

పరేద్యవి, సం. అవ్య. ములునాటికపేరు.

పరేష్టుక, సం. వి. అ. ప్రి. పెక్కు ఈత రీనిన యావు, బహుసూత: చూ, సౌరభేయి (దేనువు).

పరైదికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరజాతుడు.

పరోక్షము, సం. విణ. ఇంద్రియగోచరముకానిది.

పరోధ, సం. వి. అ. ప్రి. పరకియాభేదము (ఒకవిఁబెండ్లాడినది.)

పరోపకారార్థమిదంశరీరమ్, లో. ఈ శరీరము పరులకుపకారము

చేయుటకొఱకు. "అరయ బరోపకారార్థ మిదంశరీరమ్మ"ను

వాక్యసారము గ్రహించి." (కుచేలోపాఖ్యానము)

పరోయుతులు, సం. విణ. పదివేలకంటె నధికమైన సంఖ్య

గలది: చూ, సంఖ్య. 1.

పరోష్ఠి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, శైలపాయిక. (శైలపాయిక

దిగ్గజ పరోష్ఠి చేర్చి చదువుము.)

పర్కటి, సం. వి. ఈ. ప్రి. న. పుం. 1. జువ్వి*: చూ,

వ్లక్షము; 2. పోకమాను లోనగవాని కొత్తపండు: చూ,

సగింసి. 1.

పర్జని, సం. వి. ఈ. ప్రి. పచంపచ, మ్రాని పనువు*: చూ,

హరిమృపు.

పర్జన్యన్యాయము, న్యాయ. మేమునివలన చవిటినేను మంచినేలను

గూడ వాన కురియును. మంచినేలను గురిపెనది యుపయో

గించును. చవిటినేలను గురిపెనది వ్యర్థమగుననురీతి.

పర్జన్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉలుము: చూ, స్తనిరము;

2. ఉటిమెడు మేళము: చూ, మేళము. 1.

పర్జన్యడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వర్షాధిదేవత. ఇంద్రియ: చూ,

సహస్రాక్షిడు; అం. 2: చూ, అదిత్యులు.

పర్జోజనము, సం. వి. అ. న: చూ, పరిక్రమసహము.

పర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. (వృక్షమున విండియుండునది):

(చూ, అకు) అరరము, ఉటము, కచపము, కపచము,

చదనము-చదము, దళము, పత్రము, వర్ణము, పిల శము.

(తె. ప).—అకు, గాదము; తద్వి. — ౧. ఎండిన అకు

నకు.—(తె). — ఎండాకు, కారాకు, చొక్కాకు, చొరుగు-

చొరువు, సొరుగాకు; ౨. గంజాయిఅకునకు.—(తె).—

పత్తిరాకు-పత్తిరి-పత్తిరి; ౩. చివికినఅకునకు.— చీకాకు;

౪. పండిన అకునకు.—(తె).—కారాకు, పండుటాకు -

పండాకు; ౫. పూజాదళమునకు.—(తె) —పత్తిరాకు-పత్తిరి-

పత్తి (మిగత విశేషాదులకు: "చూ, సొరుగాకు"); పుం. 2:

చూ, మోదుగు *

పర్ణకాకము, సం. వి. అ. న: అకుకూర.

పర్ణకారి, సం. వి. అ. ప్రి. అకుడిల్లు: చూ, పదనము. 1.

పర్ణస్తవకము, సం. వి. అ. పుం: అకుచుట్ట, అకుబుట్ట.

పర్ణాప, సం. వి. అ. ప్రి. 1. గగ్గర*: చూ, సుగంధికము; 2.

నల్లగగ్గర*: చూ, సుగంధికము.

పర్ణానము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పర్ణి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, పద్ధింద*.

పర్నగాపాత్రాహ్మణులు, అం. ఉత్కలలో నొకతెగవారు.

(శుక్లయజుర్వేదము, మాధ్యంధినశాఖ): చూ, బ్రాహ్మణులు.

పర్పటము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాపట. 2*.

పర్పటి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, కృష్ణ. 14.

వర్ణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వర్ణము.

వర్ణరీకుడు, సం. వి. అ. పుం అగ్ని: చూ, వర్ణ. 1.

వర్ణాటము, వై. వి: చూ, తృణము. 1.*

వర్ణానా, వా. వి: చూ, నెలపు.

వర్ణంకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పరియంకము, వలంగు: చూ, మంతము; 2: చూ, వర్ణప్తిక.

వర్ణంకము, సం. వి. అ. పుం. వణదాక, దనుక; చూ, వణకు.

వర్ణంకార్థకములు, అం. "దనుక, దాక, వణకు" అనునవి.

వర్ణటనము, సం. వి. అ. న. వ్రజ్య. భిక్షలోనగు వానికొకకు తిరుగుట: చూ, విహారము. 1.

వర్ణటించు, సం. అ. క్రి. భిక్షలోనగువాని కొకకు తిరుగు: చూ, సంచరించు.

వర్ణయము, సం. వి. అ. పుం. క్రమముతప్పుట: చూ, వ్యత్యయము.

వర్ణవసానము, సం. వి. అ. న. ముగియక: చూ, సమాప్తి. 1.

వర్ణవసితము, సం. విణ. ముగిసినది: చూ, సమాప్తము.

వర్ణవస్త, సం. వి. అ. ప్రి. విరోధించుట: చూ, విరోధము. 1.

వర్ణవస్తము, సం. విణ. 1. ఏడినది; 2. కొట్టబడినది: చూ, హితము. 1.

వర్ణస్తిక, సం. వి. అ. ప్రి. వర్ణంకము: చూ, యోగపట్టె.

వర్ణాప్తమగు, మి. అ. క్రి. (తె. ప).—అటు, ఉడుగు, ఓపు, కలుగు-కలుగు-కలుపు. నేరుచు-నేర్చు.

వర్ణాప్తము, సం. వి. అ. న. 1. యథేష్టము: చూ, స్వేచ్ఛ; 2. తృప్తి: చూ, సౌహృద్యము; 3: చూ, శక్తి. 1; 4. నివారణము: చూ, వారణము. 1.

వర్ణాప్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1: చూ, వర్ణాప్తము. 2; 2: చూ, పరిశ్రాణము. 3.

వర్ణాయము, సం. వి. అ. పుం. 1. అవసరము: చూ, సమయము. 1; 2. క్రమము: చూ, విధము. 1; 3. పోలిక: చూ, సమానము. 2; 4. స్వార్థాయక్రమము: చూ, పరిపాటి; అం. 5. ఒకానొక యర్థాలంకారము. (ఒక వస్తువున కనేక సంశ్రయముల జెప్పుట. ఉదా—“కామినీముఖప్రభ తమ్మి విడిచి చంద్రుం టొందె”): చూ, అలంకారము. 3.

వర్ణాయోక్తి, అం. (వర్ణాయోక్తము) ఒకానొక యర్థాలంకారము (చేయవలసిన పనిని భంగ్యంతరముచే దెల్పుట. ఉదా.—“సముద్రపానము చేసిన మునికి వందనము.”): చూ, అలంకారము. 3.

వర్ణాలోచనము, సం. వి. అ. న. చక్కగా ఆలోచించుట: చూ, యోచన.

వర్ణాలోచించు, సం. స. క్రి. చక్కగా ఆలోచించు: చూ, విమర్శించు.

వర్ణదంచనము, సం. వి. అ. న. అప్పు: చూ, బాకీ. 2.

వర్ణదస్తము, సం. విణ: చూ, విధము.

వర్ణదాసము, సం. వి. అ. పుం. త్రోయుట: చూ, విధము.

వర్ణషితము, సం. వి. అ. న. 1. చలిది: చూ, సాదము. (1); విణ. 2. బహుకాలము ఉంచబడినది: చూ, పూర్ణము. 2.

వర్ణదస్తము, సం. విణ. త్రోయబడినది: చూ, విధము.

వర్ణదాసము, సం. వి. అ. పుం. త్రోయుట: చూ, విధము.

వర్ణదాసించు, సం. స. క్రి. త్రోయు: చూ, రాకొట్టు.

వర్ణషితము, సం. వి. అ. న. 1. చలిది: చూ, సాదము (1); విణ. 2. బహుకాలము ఉంచబడినది: చూ, పూర్ణము. 2.

వర్ణేషణ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, పరీక్షి. 1.

వర్ణతమార్గము, సం. వి. అ. పుం. కొండమీది దారి: చూ, మార్గము. 1.

వర్ణతము, సం. వి. అ. పుం. (సంధులుగలిగినది) 1. అంకము: అగమము, అగము, అచలము, అగ్ని, అవని (నీ ధరము, అవని (నీ) ద్రము, అబ్దుము, అర్చిదము, అని, ఆహార్యము, ఋ, శా, కందరాకరము, కటకి, కటింగము, కాలంజరము, కుంజము, కుండము, కుకిలము, కుట్టారము, కుట్టిరము, కురి, కత్కిలము, కుధరము, కుద్రము, కుశీలము, కుశేళయము, కేదారము, క్షితిధరము, క్షౌభృత్తు, గంగాధరము, గజచ్ఛాయ, గిరి, గోత్రము, గోమేధము, గోవిందము, గ్రావము, ఘనాఘనము, చికురము, జీమూకుటము, జీమూతము, జీమూలము, తుంగము, ధదంతి, ధరిణి, ధరణి, ధరము, ధరము, ధరాధరము, దాతుభృత్తు, నగము, నాకుపు, నాగము, నిర్వర్తి, వత్తి, పృథుశేఖరము, భూభృత్తు, మహేంద్రము, మహేంద్రము, వరాహము, వలాహకము, వ్యంగకము, శిఖరి, శిలోచ్ఛయము, శృంగి, శైలము, సానుమంతు, స్థావరము, స్థిరము, (తె. ప.) — కరువ, కొండ, గట్టు, గుండు, గుట్ట, గుబ్బలి, చట్టు, తిప్ప, నేలతాలుపు, పడమి తాలుపు, మలి, మెట్ట-మెట్టు, తద్విశేషములు. ౧. అంజన వర్ణతమునకు. అంజనగిరి, అంజనము, అంజనాచలము, నీలము. (తె. ప.)—కప్పుమల, కాటుకకొండ, కాటుకగుబ్బలి; ౨. ఆస్మాద్రికి-అబ్దుము, అర్చుదము, అస్తము, అస్తాచలము, అస్తాద్రి, కనకాచలము, కనకాద్రి, చరమక్షౌభృత్తు, (తె. ప.)—క్రుంకుకొండ, క్రుంకుడుగట్టు, క్రుంకుమల, క్రుంకుమెట్ట, పడమటికొండ; ౩. ఉదయాద్రికి. — ఉదయము, ఉదయాద్రి, భగావనము, పూర్వవర్ణతము. (తె. ప.) — తూర్పు, గొండ, తొలుగట్టు, పుట్టుగట్టు, పొడుపుగొండ, మనుగట్టు; ౪. ఋక్షమను కొండకు. — ఋక్షవర్ణతము, ఋక్షము; ౫. ఓద్రదేశస్థ వర్ణతవిశేషమునకు. — కిష్కింధము. కిష్కింధ్య: ౬. కవ్వపుగొండకు. — ఇంద్రకీలము, మందరము, మంథాంద్రి(తె. ప.)—కవ్వంపుమల, కవ్వపుగొండ, కవ్వపుమల, తరిగట్టు, తరిగొండ; ౭. కుల (ప్రధాన) వర్ణతములు — మహేంద్రము, మలయము, సహ్యాము, శుక్తి మంతము, గంధమాదనము, వింధ్య, పారియాత్రము (7); ౮. కృతకాద్రికి.—కృతకాద్రి, క్షిదాస్థానము, (తె. ప.)—ఆటలిప్ప, ఆటపట్టు, చేతగట్టు; ౯. కైలాసవర్ణతము నకు. — అపరావృత్తనిలయము, అష్టాపదము, ఉచ్చార వేదిక, కుబేరాచలము, కుబేరాచలము, కేలాసము-కైలాసము, గణపవర్ణతము, గౌతమీద్వారము, రజతప్రస్థము, రజతాద్రి, శివాద్రి: (తె. ప.) — తెల్లగుబ్బలి, మడికాసుమలగట్టు, ముక్కంటిమల, ముక్కంటియిల్లు, విసపుమేతరిబలు బెంకి,

వెండికొండ, వెండిగుండు, వెండిమించుకొండ, వెలిగొండ, వెలితిప్ప; ౧౦. కొండగుహకు. — (చూ, రంధ్రము. 1); ౧౧. కొండచటియకు. — అగము, చౌడాదికము, దంతము, తటము. ప్రపాతము, భృగువు. (తె. ప.) — కొండచటియ, కొండనడుము, గుబ్బిపేట, చటి-చటియ, జాటువు, పడుకు - పడుగు. పణుగు, లొద్ది, లోలము, లోప; ౧౨. కొండ పగులు; ఆహతము; (తె. ప) లొద్ది, లోయి, లోప; ౧౩. కొండమీద సమానమైనచోటునకు — ప్రిస్థము, స్తువు, (తె. ప) — దెప్పు, నెత్తము, పాళి; ౧౪. క్రొంచాచికి — కొంచము - క్రొంచము. (తె. ప.) — కొంచ; ౧౫. చక్రి వాళ పర్వతమునకు. — చక్రివాళము, లోకాలోకము. (తె. ప.) — కడపటిమల, చుట్టుగొండ, బటువుగుబ్బలి, మేర గట్టు, సుడిగట్టు; ౧౬. చిత్రకూటాద్రికి. — గుణేశ్వరము, చిత్రకూటము; ౧౭. చిన్నచిన్న రాళ్ళగుట్టకు. — (తె. ప.) — దిమ్మె; ౧౮. త్రికూటాద్రికి. — త్రికకత్తు. త్రికూటము; ౧౯. ద్రోణాద్రికి. — ద్రోణము, ఓషధీశము; ౨౦. ప్రితి ధ్వనించు కొండకు. — (తె. ప.) — పలుకుడుబండ; ౨౧. మలయాద్రికి. — అషాడము, గిరిపారము, చందనాచలము, మలయము (తె. ప.) — గండపు గొండ; ౨౨. మేరు పర్వతమునకు. — ఉరు, కనకాచలము, కనకాద్రి, కర్ణికాచలము, కల్యాణగోత్రము, కాంచనగిరి, చామీకరము, జ, మేరువు. శక్రకీర్తనము, సుమేరువు, హేమాద్రి. (తె. ప.) — జేజేగట్టు-జేజేలగట్టు, నెలదారిసింగిణి, పొంగట్టు, బంగరుకొండ - బంగారుకొండ, వేలుపుమల - వేల్పుమల, వేలుపులయిల్లు, వేవన్నెల పనిడిగట్టు; ౨౩. మైనాకపర్వత మునకు. — క్రొంచానుజము, మైనాకము. (తె. ప.) — గట్టువట్టి, గట్టురాచూలి-గట్టాచూలి; ౨౪. రైవతపర్వతము నకు — కృష్ణాచలము, రైవతము; ౨౫. వర్షపర్వతములు. — చైత్రము, హిమవంతము, హేమకూటము, నిషధము, మేరువు, కర్ణి, శృంగి, (7); ౨౬. వృషభపర్వతము నకు. — ఋషభము, విష్ణుక్షేత్రము, వృషభము, వేంకటాచలము. (తె. ప.) — తిరుపతి, తిరుమల; ౨౭. హిమాద్రికి. — అద్రిరాజు, ఉమావీత, కారము, గోవిందుడు, నగపతి, నగాధిపుడు, నారాయణుడు, మేనాధనము, హిమ ధాతువు, హిమవంతము, హిమాచలము, హిమాద్రి, హిమా లయము. (తె. ప.) — కొండతేడు, గట్టులతేడు; గట్లయెకి మీడు, గుబ్బలిచొర, చలిగొండ, చలువగట్టు, చలువలమల, చల్లనివెలిదిబ్బ, తొడుకుసాహిజీమామ, దుగ్గతండ్రి, దుగ్గి కన్నయ్య, పులుచూలి తాత, బేసికంటిమామ, మంచుగుబ్బలి, మంచుగొండ, మంచటిలదాల్చు, రెల్లుకానుపు తాత, వడకుగుబ్బలి, వడకుగొండ, వలిమల; ౨౮. పర్వత విశేషములు. — అగ్నిపర్వతము, అంశుమంతము, అయో ముఖము; ఋష్యమూకము; కకుభము; కగోతుర (సము ద్రము నందలి కొండలు); కలిందము; కాలాంజనము, కులాచలము; కూపిక (నీటినడిమికొండ); కూలకము (కృమిపర్వతము); కేదారము; (తె. ప.) — కొండకోట (వరణాకారమైనకొండ; కోలాహలము; గులూచి-గులూచి

(పర్వతప్రాంతము); గోమంతము; గోవర్ధనము; ధారమల; (తె. ప.) — నడగొండ (జంగమపర్వతము); నరాగము; వింధ్యము; ౨౯. శిలకు - (చూ, రాయి); (మిగతవానికి "చూ, హిమాలయము.")

పర్వతుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకానొకదేవముషి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

పర్వతోద్భూతము, సం. వి. అ. న. బేగడ: చూ, కుభ్రము. 1. పర్వము, సం. వి. న. పుం. 1. గనుపు: చూ, బుడిపి; 2. దర్శపృథివత్పంది: చూ, పున్నమ; 3. = పబ్బము-ప్రబ్బము - పరవము, పండుగ: చూ, సుబరము; 4. విషువ దాడి: చూ, విషువత్తు; 5: చూ, సమూహము; 6: చూ, శంసనము; 7. లక్షణాంతరము; 8. గ్రంథసంది: చూ, సంపుటము (సర్గము).

పర్వములు, అం. 1. కృష్ణపక్షస్థమి, కృష్ణపక్ష చతుర్దశి, క హుపు (అమవస), పూర్ణిమ (పున్నమ), రవిసంక్రాంతి (5): చూ, పంచము; 2. భారతపర్వములు. — ఆది, సభా, అర, విరా, ఉద్యో, భీష్మ, ద్రోణ. కర్ణ, శల్య, సౌప్తిక, శ్రీ, శాంతి, అనుశాసనిక, అశ్వమేధ, అశ్రమవాస, మౌసరి, మహాప్రస్థానిక, స్వర్గారోహణ పర్వములు. (18). (ఇక శీర్షికలుగాలేవు.)

పర్వరీకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, వహ్ని. 1.

పర్వరీణము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకులయినె: చూ, పొరక; 2. జూజమాదెడు కంబళి: చూ, వ్యవహారము. 4 (రల్ల కము); 3. గనుపు: చూ, బుడిపి; 4: చూ, వసరు. 2.

పర్వసంది, సం. వి. ఇ. పుం. పున్నముకును పాద్యమికిని, అమావాస్యకును పాద్యమికిని మధ్యకాలము: చూ, పున్నమ. పర్వా. వా. వి. 1. గుజీ: చూ, లక్ష్మము. 1; 2: చూ, రూ-పరవా. 2; 3: చూ, వెలుపు. "నీకు పర్వారేడు."

పర్వ, దే. వి. 2: చూ, రూ-పరుగు. 2: 2: చూ, రూ-పరువు (1); ఆ. క్రి. 3. రూ-పరువు: చూ, వ్యాపించు.

పర్వక, సం. వి. అ. శ్రీ. ప్రక్కయెముక: చూ, శల్యము. 1. పఱ, దే. వి. 1. రూ-పఱ, ఉప్పుపందెడుబయలు: చూ, భూమి. 1; 2 రూ-పఱ. బయలు: చూ, భూమి. 1; 3. రూ-పఱ. సున్నము లోనగువాని గొలిచెడు మానవిశేషము. 4: చూ, సమూహము; వై. విణ. 5. = పర: ఇతరము: చూ, వేలు. 3; 6. మిక్కిలి. భో. 5, ఆ. 289: చూ, హెచ్చు. 1; 7. = పృథు-గొప్పది. భార. విరా. 4, ఆ. 88: చూ, విపులము.

పఱగు. వై. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు. హరి. ఉ. 7, ఆ. 34. పఱగడ, వై. వి. 1. = పరిసర. (రూ-పరగడ-పరవడ-పఱగ డము) ఇతరస్థలము. ఉ. హరి. 4, ఆ. 48: చూ, భూమి. 1; 2: చూ, పార్శ్వము. 2. రామా. 7, ఆ. 249.

పఱగడము, — వై. —

పఱగు, వై. అ. క్రి = ప్రసర-ప్రయజ్ఞ: చూ, వ్యాపించు.

పఱచినపాటు, వా. వి. పొందించిన దురవస్థ.

పఱచు, దే. అ. క్రి. 1. పాటు. భార. ఆది. 2. ఆ. 67: చూ, వ్యాపించు; 2. వలపఱచు: ఒగ్గు, ఒడ్డు; వై. ప్రే (చూ-పఱుజ-పఱుపు.) 3. పడజేయు. కళా. 7, ఆ. 225;

4. దుప్పటిలోనగువానిపఱచు; 5. పాటు పడజేయు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 245.
 పఱచుట, వా. వి: చూ, త్రోలుట.
 పఱత, దే. వి. (రూ-పఱతి-పఱద-పఱవ-పఱు, వరద-పఱద.) ప్రవాహము: చూ, వెల్లువ.
 పఱతి, —పై.—
 పఱతెంచు, దే. ఆ. క్రి. (పఱచు + తెంచు). పాటివచ్చు. భార. ఆది. 5, ఆ. 255.
 పఱద, దే. వి: చూ, రూ-పఱత.
 పఱపఱ, దే. వి. చించుట నమలుట లోనగువాని యందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 పఱపు, దే. వి. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1; 2. శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3; 3. విరివి. కళా. 2, ఆ. 133: చూ, విసారము. 1; విణ. 4. విరివిగలది: చూ, విపులము: దే; ప్రే. 5. పోగొట్టు. భార. విరా. 4, ఆ. 201: చూ, భంగించు; 6. త్రోలు: చూ, వెలుచు; 7: చూ, ప్రయోగించు; 8: చూ, పూయు. నిర్వ. 8, ఆ. 128.
 పఱన, దే. వి: చూ, రూ-పఱత.
 పఱి, దే. వి. 1. రీతి: చూ, విధము. 1; 2. కాఁడిబరువు.
 పఱిక, దే. వి. 1. ఒకానొకఁడాయి: చూ, రాయి; 2. ఒకరకిము పక్కి: చూ, పక్షి.
 పఱిగ, దే. వి: చూ, రూ-పఱిగె. 4.
 పఱిగపిట్ట, ద్వ. వి. పఱిగయేటితినెడుపిట్ట: చూ, పక్షి.
 పఱిగఁబడుకు. ద్వ. వి: చూ, రూ-పఱిగెఁబడుకు.
 పఱిగరి, దే. విణ. (పఱిగ + అరి) పఱిగయేలువాఁడు: పఱిగ వాఁడు.
 పఱిగవాఁడు, దే. విణ: చూ, పఱిగరి.
 పఱిగొను, దే. స. క్రి. అపహరించు: చూ, సడపు.
 పఱిపఱి, దే. విణ. పీడనము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 8; హరి. ఉ. 8, ఆ. 48: చూ, సమర్థము.
 పఱియ, దే. వి. రూ-పఱియ: చూ, శకలము. 4.
 పఱియవాయు, దే. ఆ. క్రి. 1. చీలు: చూ, విడారిండు; ప్రే. 2. పఱియవాపు. భార. విరా. 1, ఆ. 77.
 పఱివోపు, దే. ఆ. క్రి. 1. చూరపోవు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 44: చూ, మ్రుచ్చువోపు; 2. సశించు: చూ, సమయు. 4.
 పఱుగు, దే. వి: చూ, రూ పరుగు.
 పఱుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పఱచు. 3-4-5 (పడజేయుటకు—భాగ. 8, స్కం. 370).
 పఱుపు, దే. వి. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1; ప్రే 2: చూ, రూ-పఱచు. 3-4-5.
 పఱె, వా. వి. 1: చూ, రూ-పఱియ; 2. గర్తము: చూ, రంధ్రము. 1.
 పఱ్ఱ, దే. వి. 1: చూ, ముద్ది. సాంబ. మాన. 19; 2: చూ, రూ-పఱ. 1-2-3.
 పఱ్ఱిప్పు, వా. వి. ఊషణరము: చూ, రవణము. 1.
 పఱ్ఱపంట, వా. వి. పఱ్ఱనేలయందు పండినపంట.

పఱియ, దే. వి: చూ, రూ-పఱియ.
 పఱ్ఱ, దే. వి. చినుఁగులయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 పఱె, దే. వి. 1: చూ, రూ-పఱియ; వా. 2: చూ, రూ-పఱ. 1.
 పఱ్ఱిమీను, దే. వి. పెనుచొరచేప: చూ, మక్కిము. 1.
 పఱంకష, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. పల్లెపి: చూ, స్వాదుకంట కము. 1; 2. గుగ్గిలము: చూ, మహిసాక్షి. 3: చూ, మోదుగు: 4. రాన్న: చూ, సన్నరాస్తము; 5. బోడ తరము: చూ, హపుష.
 పఱంకషుడు, సం. విణ. వైర్వశి: చూ, సోఁజేతేడు.
 పఱంగు, వై. వి. = పఱంక: చూ, శయ్య. 1.
 పఱంకువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-పఱంకువు.*
 పఱకు, దే. ఆ. క్రి. పండు: చూ, పలించు (ఆప్ర).
 పఱక, వై. వి. 1. = పఱకమ్. వ్రాసు (దగినసాధనము: (సం.ప). —అక్షరభూమిక, ఓమ్, పఱకము; 2. = పఱకమ్. కేదెము: చూ, హరిగ; 3. = పఱకమ్. జూదమాదెడుబల్ల: చూ, శారిపలము; 4 తలుపు లోనగువాని కుపయోగించెడు మ్రానిచెక్క: చూ, శకలము. 4; 5 బల, మేళా, హర్షంతు లకై కాళ్ళమర్చిన యెత్తుపఱక: చూ, పీఠ; 6. సావెవాఁడు నేతఁగిరికై యెత్తు సాధనము: చూ, మగ్గము; 7. = పఱకమ్. నుమరు: చూ, లలాటము.
 పఱకపుల్ల, వా. వి. బలపము: చూ, లేఖని.
 పఱకిము, వై. వి. 1. = పఱంక. కుక్కి, చిన్నమంచము: చూ, మంచము; 2. ఒకానొక గుఱ్ఱము (నిలుపుముడి యగ్ర భాగము గలది): చూ, హయము.
 పఱకసరి, వై. వి. ప్రిపురుషుల కింతాభరణము: చూ, భూషణము. 2.
 పఱగంకఁగు, సం. వి. ఆ. పు. స్నానముపూతపూయువాఁడు, లేపకుఁడు: చూ, సూనరి.
 పఱఘ్నము, సం. వి. ఆ. పు. గ్రుడ్డికామంచి: చూ, తృణము. 1.
 పఱచ, వా. విణ: చూ, రూ-పఱచ.
 పఱచన, వా. వి: చూ, రూ-పఱచన.
 పఱచము, దే. వి: చూ, పఱగము. నిర్వ. 1, ఆ. 93.
 పఱనాడు, దే. వి. రూ-పఱనాడు. ప్రధా. 1, ఆ. 18: (చూ, నాడులు. 1.)
 పఱవరి, దే. వి. 1. తొరఁగుట యందగు ననుకరణము. ఉ. రా. 5, ఆ. 908: చూ, హూహూ; 2. వేగుటయందగు ననుకరణము. కాశీ. 5, ఆ. 144: చూ, హూహూ: విణ. 3. పిరళము. పాండు. 2, ఆ. 48: చూ, వెలితి. 1; 4. కృశము: చూ, సొరపు.
 పఱవరిన, దే. వి. 1. వైరశ్యము: చూ, వెలితి. 1; 2. కార్యము: చూ, సొటసొట; విణ: 3. పిరళము: చూ, వెలితి 1; 4. కృశము: చూ, సొరపు.
 పఱము, సం. వి. ఆ. న. 1. సప్కము. నాలుగు కర్తముల యెత్తు (వెండిపలము-ఇరువు, ఇంగుళిపలము = కుక్కపిట్టము,

అగ్రము. తద్వి. — (సం. ప). — అక్షము, అర్థపలము, కర్తము. (తె. ప). — అరపలము; 2. మూడుతులములు (లేక) 1/8 శేరు: చూ, శరమానము. 1; 3. రూ-పలలము-పాలలము = పొలను: చూ, మాంసము: వై. వి. (1) = పల. మిగులు: చూ, లాభము. 1.

వలలము, సం. వి. అ. న. 1. = పొలను: చూ, పలము. 3; 2. బురద: చూ, శాదము. 2; 3. నూపుసిండి: చూ, సాదము. (1).

వలలుడు, సం. వి. అ. పుం. రక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1. పలప, దే. వి. రెండుకొమ్మల మొదలు: చూ, శాఖ. 1.

వలవకొమ్మ, వా. వి. పంగ - పగ్గ. పాయగొమ్మ, ఎడముగా దాచినశాఖ: చూ, శాఖ. 1.

వలవరము, వై. వి. = ప్రలాపము. న్వప్నభాషణము (రూ-పలువరము — పలవరింత - పలువరింత - పలవరింపు-పలువరింపు - పల్లఱపు): చూ, శబ్దము. 2.

వలవరించు, వై. అ. క్రి. = ప్రలాప. ప్రలాపించు (రూ-పలవించు - పలపు-పలుము - పల్వరించు) ఉ, హరి 6, ఆ. 282; చూ, రొట్టె. 2.

వలవరింత, వై. వి. = ప్రలాప. 1. పలువరించుట: చూ, రూ - పలసరము; 2. వ్యర్థోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

వలవరింపు, వై. వి. = ప్రలాప: చూ, రూ-పలవరము. అం. భా. వ్య. 116.

వలవించు, వై. అ. క్రి. = ప్రలాపించు: చూ, రూ-పలవరించు. జై. 8, ఆ. 78.

వలాండుపు, సం. వి. ఉ. పుం. రూ-పలండుపు, నీరుల్లి* (ఇండుల భేదములు — ఎఱునీరుల్లి, తెల్లనీరుల్లి. పచ్చనీరుల్లి): చూ, సుకందకము. 1. (ఇదే ఎఱునీరుల్లి.)

వలాములు, వా. వి. బ. నాశనము: చూ, సంస్థ. 3.

వలాయనము, సం. వి. అ. న. పాటిపోవుట: చూ, సంధ్రావము.

వలాయితుడు, సం. విజ. పాటిపోయినవాడు: గొగ్గులుకాడు.

వలాలము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. = పొల్ల-పొల్లు: చూ, నిష్పలము; 2. కిర్మి, మోడు: చూ, తృణము. 1. (తృణము 1 అను నర్థమందు 'రులాలము' అను పదము "పలాలము" అని చదువవలెను.)

వలాశము, సం. వి. అ. న. 1. ఆకు: చూ, వర్ణము. 1; పుం. 2. ఆకుపచ్చ: చూ, వర్ణము. 8; 3. గంట్లకచోరము: చూ, వర్ణగ్రంథ: 4: చూ, మోడుగు: విజ. 5. ఆకుపచ్చనిది: చూ, వర్ణము. 8.

వలాశి, సం. వి. న. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కోరింద*: చూ, ముచపత్రి; 3. జావ్వి*. చూ, వృక్షము; 4: చూ, పలాశము. 3; 5: చూ, రాక్షసుడు. 1.

వలాకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పలాశి. 5.

వలాత్రి. వా. వి. వృణములకంటించు మలాముపట్టి: రూ-పాలాత్రి.

వలిక్కి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. ముదిసినయాడుది, వృద్ధ: చూ, ప్రి; 2. తొలిచూలి యాపు: చూ, సౌరభేయ (దేనుపు).

వలితము, సం. వి. అ. న. 1. నర - నరపు - నరుపు - నెరుపు. (సం. ప). — పాకము; 2. నరవెండుక: చూ, నర. 2; 3. బురద: చూ, శాదము. 2; 4: చూ, తాపువ్వు.

వలియ, వై. వి. = పల్లి. రూ-పల్లె: చూ, నీమ. 1. (దేశము). పలు, దే. వి. రూ-పల్లు. 1. దంతము. భాగ. 8, స్కం. 198; చూ, రూ-పల్లు. 1; 2. అనేకము: చూ, విస్తారము. 1; అవ్య. 3. నానార్థకము. అం, భా. తృ. 68.

పలుగు, వై. వి. = స్పటికము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 172; భార. సభా. 1, ఆ. 12: చూ, పటికము.

పలుక, వై. వి. 1. తెల్లన. హరి. ఉ. 8, ఆ. 43: చూ, వర్ణము. 8; 2. = పలక. దాట: చూ, హరిగ.

పలుకబాటు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వెల్లబాటు. పా. 2, ఆ. 59.

పలుకన, వై. వి: చూ, రూ-పలుక. (విశేషణమగుచో. — పిత్ర. 2, ఆ. 155.)

పలుకప్పు, వా. వి. రూ-పల్కప్పు. పెదవి: చూ, వాతెఱ.

పలుకమి, వా. వి: చూ, మౌనము.

పలుకరించు, దే. న. క్రి. రూ-పల్కరించు. 1. మాటాడు: చూ, వచించు; 2. విలిచిమాటాడు: చూ, వచించు; 3. నిద్దురలేపిమాటాడు: చూ, వచించు; అం. పే. 4. మాటాడించు: చూ, వచించు; స. క్రి. 5: చూ, హెచ్చరించు.

పలుకరింత, దే. వి. (రూ-పల్కరింత-పలుకరింపు) 1. మాటాడుట: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ, హెచ్చరిక.

పలుకరింపు, — వై. —

పలుకసరి. వా. వి: చూ, రూ-పలకసరి.

పలుకు, దే. వి. రూ-పల్కు. 1. తుమక. య. 1, ఆ. 97: చూ, శకలము. 4; 2. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3. వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 4. చదువు: చూ, విద్య; 5. నింద. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 286: చూ, నెగ్గింపు; 6. పక్షిధ్వని: చూ, స్వరము. 2; 7. విత్తురోపలి భాగము: చూ, బద్ద. 1; 8: వీణాదిస్వరము: చూ, స్వరము. 2; స. క్రి. 9, (అను. భార. ఆర. 7, ఆ. 309:) చూ, వచించు; 10. విందించు: చూ, నెగ్గించు; అ. క్రి. 11. మాటాడు: చూ, వచించు.

పలుకుజెలి, దే. వి. రూ-పల్కుజెలి. వసు. 1, ఆ. 3: చూ, సరస్వతి.

పలుకుడత్తడి, దే. వి. చిలుక: చూ, శుకము.

పలుకుడుబండ, వా. వి. ప్రతిధ్వనించుకొండ: చూ, పర్వతము.

పలుకుపల్లదనము. అం: చూ, సప్తవ్యసనములు.

పలుకుబంగారము. జా. అపురూపము. "చిలుకా నీతోనైనను పలుకంగరాదె పలుకుబంగారటవే" (విజ. 2, ఆ. 181).

పలుకునికి, దే. వి. రూ-పల్కునికి. 1. ఉచ్చారణము: చూ, శబ్దము. 2; 2. వచోవిబంధనము: చూ, రాజి.

పలుకుటాయి, దే. వి. ప్రతిధ్వనిసిచ్చు శిల. రూ-పలుగుటాయి: చూ, రత్నములు.

పలుకులపులుగు, వా. వి: చూ, పలుకుడత్తడి.

పలుకులు, పా : (చూ, కూటితములు, దీనికి ఉపమానములు — కోకిలవాక్కులు, చిలుకవాక్కులు, చక్కెర, తెనె, కర్పూరము, అమృతము, మామిడి పండు, చెఱుకు మొ.

పలుకువెలదిమగడు, వా. వి. నలువ: చూ, బిహ్మ. 1.
 పలుకెంపు, దే. వి: రూ-పలెంపు: చూ, పలుగంటి.
 పలుగంటి, వా. వి. (రూ-పలుగంటి - పల్లంటి - పల్లంటు, పలు
 నొక్కు-పల్లొప్పు, పలుకెంపు-పల్లెంపు) దంతక్షతము. చూ,
 వాతెరకెంపు.
 పలుగంటి, వా. వి. —పై. —ఆం, భా. ద్వి. 180.
 పలుగంటి, ద్వ. వి. పండ్లపొడి. ప్రభా. 5, ఆ. 68: చూ,
 సురుము.
 పలుగాడి, దే. వి. 1. పెండెము. పనులదొడ్డి లోనగువానికి
 పెట్టెడుతలుపు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 34: చూ, వాకిలి.
 2. ఓండిపంము. వారి. పూ. 5, ఆ. 174: చూ, పరము;
 (2): విణ. 3. పెక్కుగాడులుగలది.
 పలుగాకి, దే. విణ. దుష్టుడు. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154: చూ,
 వ్యాధుడు. 2.
 పలుగు, దే. వి. 1. గుంటకగుజ్జలకును, పాపటపు గుజ్జలకును
 తగిలించెడు దళమైన తగడు: చూ, సరిగ: వా. వి. 2. గడ్డ
 పలుగు: చూ, పలుగుగుంటక: వై. వి. 3. = స్పటిక: చూ,
 రాయి: 4. = పాల. పలుపు పలుపు: చూ, సూత్రము. 1:
 దే. విణ. 5: చూ, పలుగాకి. హరిశ్చ. 2, ఆ. 154.
 పలుగుండు, దే. న. బి. (రూ - పలువుండు - పలుగురు -
 పలువురు - పలువురు, పెక్కుండు - పెక్కుండురు -
 పెక్కురు) అనేకులు.
 పలుగుగుంటక, దే. వి: చూ, పలుగు. 2.
 పలుగుడు, వా. వి. శరీరమునుపగుల్చుకోగము: చూ, విపాదిక.
 పలుగుడుఁబాము, దే. వి. కచ్చె: చూ, సర్పము.
 పలుగుఁబిట్ట, ద్వ. వి. గుడ్లగూబ: చూ, సకింపుఁబలుగు.
 పలుగురు, దే. న. బి: చూ, రూ - పలుగుండు.
 పలుగుఁబాయి, వా. వి: చూ, రూ - పలుకుఁబాయి.
 పలుగుమ్మలమొకము, ద్వ. వి. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.
 పలుచ, దే. విణ. రూ - పలచ. 1. దళసడికావిది; 2. వెలితి
 యైనది, వెలితి: చూ, హీనము. 1: 3. చిక్కనకావిది: చూ,
 వెలితి. 3: 4. చుక్కనైనది: చూ, లమ్మి. 2: 5. నన్న
 మైనది: చూ, నైకము.
 పలుచప, దే. వి. రూ-పలచప. 1. సన్నదనము, సన్నన: చూ,
 మాక్షము. 4: 2. వెలితితనము, తక్కువ: చూ, వెలితి. 1:
 3. అనుకుదనము: చూ, విదవీద. 2: 4. చుక్కదనము.
 స్వా. 4, ఆ. 70: చూ, లాఘవము 1: వా. 5. నీరు కలి
 విన పాలు మజ్జిగ లోనగునవి తేటగ అగుట. ("పాలు పలు
 చన, మజ్జిగ పలుచన." మొ.)
 పలుచనిసప్పు, వా. వి. సూక్తిము: చూ, సూపము.
 పలుదుర (అ). ద్వ. వి: చూ, రూ-పలుక-పు.
 పలుదోముట, దే. వి. (సం. ప). ఖమ్, దంతధావనము.
 పలునొక్కు, దే. వి. రూ-పల్లొక్కు: చూ, పలుగంటి.
 పలుపట్టడ, దే. వి. సంకరజాతిజనము: చూ, సంకతి. 6.

పలుపు, వై. వి. = పాల. రూ-పలుగు. 1. పనుల మెడగఁబెట్టు
 తలుగు: చూ, సూత్రము. 1. (దేశ్యమని శ. ర.): 2.
 గుఱ్ఱము మెడగఁబెట్టు త్రాడు. భార. విరా. 5, ఆ. 53: చూ,
 సూత్రము. 1.
 పలుమరు, దే. ద్ర. క్రి. విణ. (పలు + మాటు) (రూ-పలుమారు-
 పలుమాటు-పలుమాటు-పల్మరు-పల్మరు-పల్మలు-పల్మలు)
 మాటిమాటికి. రామా. 3, ఆ. 153: చూ, శక్వత్తు.
 పలుమాటు, —పై. —
 పలుమాటు, —పై. —
 పలుమారు, —పై. —
 పలుము, వై. వి. = ప్రలాప. 1: చూ, ప: పరము; ఆ. క్రి. 2:
 చూ, ప: వరించు
 పలుమేరు. దే. వి: చూ, వృక్షము. స్వా. 4, ఆ. 37.
 పలువ, ద్వ. విణ. (పలు + వా): చూ, పలుగాకి; 2: చూ,
 పలుము. 1: వా. 3. బొంకు: చూ, వితథము.
 పలువగలు, వా. వి. బి. ఉచ్చావచనములు: పలువితములు.
 పలువతిట్టు, వా. వి: చూ, పలువ. 3.
 పలువరము, వై. వి. = ప్రలాప: చూ, రూ-పలవరము.
 పలువరింత, —పై. —
 పలువరింపు, —పై. —
 పలువలువ, దే. వి. రూ-పల్వల్వ: చూ, పలుకప్పు.
 పలువితములు, వా. వి. బి: చూ, పలువగలు.
 పలువిత్తు, దే. విణ. పలువురకుఁ బుట్టినవాడు: లంజెకొడుకు
 చూ, సూనుడు. 1.
 పలువుండు, దే. న. బి: చూ, రూ-పలుగుండు.
 పలువురు, —పై. —
 పలుసము, వై. విణ. = పరుష: చూ, రూ-పరుసము. 2.
 హరిశ్చ. 5, ఆ. 111.
 పల్కన, వై. వి: చూ, రూ-పలుకన. (అమ్రేడితమందు పలు
 పల్కన.—య. 1, ఆ. 129).
 పల్కప్పు, దే. వి: చూ, రూ-పలుకప్పు.
 పల్కరించు, చూ, రూ-పలుకరించు. (మాటాడుటకు — భార.
 ఆది. 4, ఆ. 68: మాటాడించుటకు. — స్వా. 4, ఆ. 41).
 పల్కరింత, దే. వి: చూ, రూ-పలుకరింత.
 పల్క: చూ, రూ-పలుకు.
 పల్కఁజెలి, దే. వి: చూ, రూ-పలుకుఁజెలి.
 పల్కటల్లుమేటులు, వా. వి. బి. దేవతలు. సాంబ. దేవ. 8:
 చూ, వేలుపు.
 పల్కడు, వా. వి. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.
 పల్కబడి, దే. వి: చూ, రూ-పలుకుబడి. కళా. 3, ఆ. 163.
 పల్కలచెలియత్త, వా. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.
 పల్కెంపు, దే. వి: చూ, రూ-పలుకెంపు.
 పల్లంటి, వా. వి: చూ, రూ-పలుగంటి.
 పల్లంటు, —పై. —
 పల్లకి, దే. వి: చూ, రూ-పలుగాకి. రామా. 5, ఆ. 70.
 పల్పాడు, వా. వి: చూ, రూ-పలనాడు.

పల్నాకు. వా. వి: చూ, రూ-పలనాకు.

పల్నాకు: చూ, రూ-పలపల.

పల్నాకున, చూ, రూ-పలపలన. (విరళమునకు. — భాగ. 10, స్కం. పూ. 75.)

పల్నాకు, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-పలమరు. పల్నాకు. ఉ. హరి. 2, ఆ. 124.

పల్నాకు, —పై—

పల్నాకు, —పై—

పల్నాకు, —పై—

పల్నాకుము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పల్నాకుము. పల్నాకు: చూ, ముచము; 2. ఆరప: చూ, మంచె; 3. యతులు లోనగువారి యానము; చూ, సవారి; 4: చూ, యోగపట్టె; 5. = పల్నాకు-పాలకి. రూ-పల్నాకుక: చూ, సవారి.

పల్నాకుక, సం. వి. అ. ప్రి. = పల్నాకు - పాలకి. చూ, పల్నాకు కము. 5.

పల్నాకుణము, సం. వి. అ. న. = పల్నాకునము-పల్నము. (రూ-పల్నాకునము-పల్నాకుణము - పల్నాకుణము) గుఱుపుడిను: చూ, హయము.

పల్నాకునము, —పై—

పల్నాకుణము, సం. వి. అ. న. 1. —పై—; 2. = పల్నాకు. ఏనుగుమీది అంబారి: చూ, హస్తీ.

పల్నా, వై. విణ. = పాలి. 1. పాలివర్ణముకలది: చూ, వర్ణము. 6; 2. కవలవర్ణముకలది. కాశీ. 4, ఆ. 158: చూ, వర్ణము. 6; 3. అరుణవర్ణముకలది. పల్నాకము: చూ, పల్నము. 6.

పల్నాకట్టు, ద్వ. విణ. పల్నాకన్నెచూపట్టునది.

పల్నాకము, వా. వి. ఒకానొక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3; 2: చూ, పల్న. 3.

పల్నాక, వై. వి. = పల్నాకకా. రూ-పల్నాక. ఉత్పవవిగ్రహములు పూజకులు లోనగువారిని కుభడినిములలో ముసుప్పులు మోసికొనిపోయెడు వాహనము. జై. 2, ఆ. 103: చూ, సవారి.

పల్నాక, —పై— కళా. 2, ఆ. 7.

పల్నాగించు, వై. స. క్రి. = పల్నాక: చూ, పల్నించు.

పల్నాగేదె, వా. వి. తెల్లబట్టె: చూ, మహిషి.

పల్నాట, దే. వి. రూ-పల్నాటము. 1: చూ, లోలము; 2: చూ, వ్యత్యాసము; 3: చూ, సంధ్రమము.

పల్నాట, —పై—; వై. వి. 4. = పర్వస్త. కష్టము: చూ, శోకము.

పల్నాటి, దే. వి. రూ-పల్నాటి-చేపల్నాటి-అంతర పల్నాటి. 1. పుత గతిభేదము: చూ, హయము; 2. ఎగపు: చూ, సందీనము; వై. వి. 3. = పాలలాంఘ్రి. ఒకానొక పావురము: చూ, సురటి.

పల్నాటిలు, దే. అ. క్రి. రూ-పల్నాటిలు. 1: చూ, నలించు. భార. ఆర. 5, ఆ. 384; వై. అ. క్రి. 2. = పర్వస్త. తడఁబడు: చూ, వ్యత్యాసముగు (దేశ్యమని శ. ర.); 3: చూ, వెల్లఁ బాటు; 4: ఎఱ్ఱవాలు; వా. 5: చూ, శోకించు.

పల్నాటిలు, —పై— (ఎఱ్ఱవాలుటకు.-భార. విరా. 2, ఆ. 185.)
పల్నాటి: చూ, రూ-పల్నాటి (పారావతవిశేషమునకు.—సా. 1, ఆ. 117.)

పల్నాటిల్గొను, దే. అ. క్రి. ఎగురు. కళా. 8, ఆ. 98: చూ, లంఘించు.

పల్నాటిల్లాటు, దే. అ. క్రి.—పై—కళా. 8, ఆ. 41.

పల్నాటిల్వెచ్చు, దే. అ. క్రి.—పై—

పల్నాదము, దే. వి. రూ-పల్నాదము: చూ, శబ్దము. 2.

పల్నాన, వై. వి. = పల్నాణ. (రూ-పల్నానము-పల్నము-పల్నాయ నము) 1: చూ, పల్నాయణము; 2. అంబారి. పా. 4, ఆ. 111: చూ, పల్నాణము. 2.

పల్నానము, —పై— విక్ర. 5, ఆ. 132.

పల్నాపుణించు, ద్వ. వి. నీరాసరాను పండెడువంట. చూ, వ్యవ సాయము.

పల్నాము, సం. వి. అ. పుం. 1. ధాన్యముపోనెడు పెద్దగరినె: చూ, సదనము. 1. (పంటసాల); వై. వి. (1). = పల్నాల. (రూ-పల్నా-పల్నాడు-పల్నాడు) గోయ: చూ, రంధ్రము. ; (2) = పల్నాణమ్. కోగిరి. స్వా. 4, ఆ. 28; కళా. 3, ఆ. 81; హరి. ఉ. 7, ఆ. 92: చూ, పల్నా. 1; 3) = పల్నా. పల్నాపుణే: చూ, భూమి. 1; విణ (4) పల్నా (నే): చూ, భూమి. 1.

పల్నాపులు, ద్వ. వి. ది. (పలు + అలుపులు) 1: చూ, పల వరము; 2. (పలువ + అలుపులు) అదరని పెక్కుమాటలు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 109.

పల్నావము, సం. వి. అ. పుం. 1. చిగురు: చూ, విద్రుమము; 2. చిగిరించిన కొమ్మ: చూ, కాళ. 1; 3. కోకిలెఱుగు; చూ, మైజాటు; 4. అత్తుకరంగు: చూ, వర్ణము. 6; 5. శృం గారము: చూ, సౌందర్యము; 6. విరివి: చూ, విస్తారము. 1; పుం. 7. వెనుకటి చరణములయందలి యర్థమున ననరించి సంగీతము మొదలచెప్పెడు వాక్యము: చూ, స్వరము. 2; ఆం. 8: చూ, నృతహస్తాలు.

పల్నావి, అం. ఒకరము రాగము: చూ, స్వరము. 2: (చూ, గానశాస్త్రపండితుడు).

పల్నావించు, సం. అ. క్రి: (తె. ప' — ఇంకి చు, ఇగిరి చు — ఇవిరించు, ఇగురుకొను, ఇగురుచు - ఇగుర్చు - ఇగురు, ఇగురోత్తు, ఇవుచు, ఇవుచు - ఇవుచ్చు - ఇవులుచు - ఇవుచ్చు, చిగిరించు, చిగురుకొను, చిగురుచు - చిగుర్చు, చిగురోత్తు, తలిచుచు - తలిచ్చు, నయము, మొగ్గవిచ్చు.

పల్నావితము, సం. విణ. 1. చిగిరించినది: చూ, సంభూతము; 2. అత్తుకచే నెఱువైనది: చూ, వర్ణము. 6; 3. విరివియైనది: చూ, విపులము.

పల్నావుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పల్నావికుడు: చూ, విటుడు. పల్నా, వా. వి. నూటయిరువది పక్కనేరుల మానము, పండుము (శ. ర.)

పల్నాయనంబువాడు, ద్వ. విణ. రూ — పల్నాయనంబువాడు, అప్పుడు: చూ, స్నేహితుడు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 94.

పల్లాయనమువాడు, —వై.—

పల్లాయనము, వై. వి. 1. ఆ ప్రత: చూ, ప్నేహము. 1;
2. = పల్లయన: చూ, పల్లన. 1.

పల్లి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. = పల్లె-పల్లియ: చూ, సీమ. 1.
(దేశము); 2. గుడిసె: చూ, నదనము. 1; 3. = బల్లి
గొళి: చూ, బల్లి.

పల్లియ: వై. న. క్రి. పల్లముకట్టు. పా. 4, ఆ. 86: పల్లగించు
పల్లి, వై. వి. = బిలక. రూ-పల్లిక. పెదల్పుగల చిన్నతట్ట:
చూ, సోనము.

పల్లికతట్ట, వా. వి. ఒకానొకచేస: చూ, మత్స్యము. 1.
పల్లియ, వై. వి. 1. = పల్లి: చూ, రూ-పల్లె. 1; దే. వి. 2:
చూ, రూ-పల్లె 2; 3: చూ, రూ-పల్లె 3.

పల్లు, దే. వి. 1: రూ-పలు, అవుడు-బోడు, కోట, పన్ను.
(సం. ప.)—ఖరువు, ఖాదనము, జంభము, దంతము, దశ
నము, ద్వీజర్యము, ద్వీజము, రదనము, రదము, వక్త్ర
ఖరువు, హాసువు; తద్విశేషములు.—౧. కోటపల్లుచుకు.—
రూ-పలు, కోట, దోడ, (సం. ప.)—దంష్ట్ర, దాడ; ౨.
పందికోటకు.—కొమ్ము, కోట, పందికొమ్ము, పందికోట;
3. పాముకోటకు-కోట. (సం. ప.)—ఆశి, ఆశిన్ను, దంష్ట్ర;
౪ ఏనుగుదంతమునకు.—(చూ, హస్తీ); ౫. (సం)
పండ్లులేనిది, దంతములు లేనిది.—అజంభము.) (మిగత
వానికి “చూ, హాసువు.”); వై. వి. 2. = ప్లవ. నిమ్నము:
చూ, రంధ్రము. 1.

పల్లుడు, వై. వి. = ప్లవ. పల్లము: చూ, రంధ్రము. 1.

పల్లె, వై. వి. రూ-పల్లియ. 1. = పల్లి. చిన్నఊరు: చూ, సీమ.
1. (దేశము); దే. వి. 2. రూ-పల్లియ. అగ్నికులక్షత్రయ
జాతి; 3. రూ-ల్లియ. చదువుబడి: చూ, స్కూలు.

పల్లెకూటము, దే. వి: చూ, పల్లె. 3.

పల్లెటూరివాడు, వా. వి. గ్రామేయుడు—గ్రామ్యుడు.

పల్లెత, దే. వి. అగ్నికులక్షత్రయజాతియందుబుట్టిన యాడుది.

పల్లెమాట, దే. వి. పల్లెటూరి పలుకు: చూ, శబ్దము. 2.

పల్లెరు, దే. వి. రూ-పల్లెరు=పలంకష: చూ, స్వాదుకంటకము.

పల్లెరుపూవు, వా.వి. (రూ-పల్లెరుబూవు) జడయందును, చెవుల
యందును ధరించెడు ఆడదాని నగ: చూ, భూషణము. 2.

పల్లెవాడు, వా. వి. అగ్నికులక్షత్రయజాతి యందు: బుట్టిన
వాడు (ఇతడు ఓడదాటించుచు సర్వవర్ణములను మోసెడు
వృత్తిల వాడు); చూ, సరంగు.

పల్లెరు, దే. వి. చూ, రూ-పల్లెరు*.

పల్లెరుగాయ, దే. వి: చూ, పల్లెరుపూవు.

పల్లెత్తు, దే. వి: చూ, పలుగంటి. పాండు. 3, ఆ. 10.

పల్వరించు, వై. అ. క్రి. = : చూ, రూ-పలవరించు. రుక్మి. 3,
ఆ. 98.

పల్వలము, సం. వి. అ. న. సడియ: చూ, సరస్సు. 1.

పల్వల్య, దే. వి: చూ, రూ-పలవలుప. అచ్చ. బాల, కాం. 185.

పల్వలుగలచొర, వా. వి. సర్పరాజు. వేం. ఆం. 102: చూ
సర్పము.

పవటిగ్రుడ్డిగూబ, వా. వి: చూ, సకినంపుబులుగు. సాంబ.
తిర్య. 10.

పవడగీతి, అం. ఇది అబవెలదివలె నడచును. ప్రతిపాదము
నిను రెండవయక్షిరము ప్రాస: చూ, వృత్తము. 1.

పవడము, వై. వి. = ప్రవాళ: చూ, రూ-పడము.

పవడించు, దే. అ. క్రి. (రూ-పవడించు-పవ్వడించు-పవ్వళించు):
చూ, శయించు.

పవతుడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పగతుడు. పం. వేం. 4, ఆ.
181

పవనతనయుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భీముడు. 1;
2. హనుమంతుడు: చూ, వానరము; 3. అగ్ని: చూ,
వహ్ని. 1.

పవనము, సం. వి. అ. పుం. 1. అవము: 2. గాలి: చూ,
వాయువు; 3: రూ-పవము, నిష్పావము. (తె. ప);—ఎగర
దోత, తూరుపెత్తు-తూర్పెత్తు: (చూ, స్తంభకరి.)

పవనాశనము, సం. వి. అ. పుం. పాము: చూ, సర్పము. 1.

పవమాడు, సం. వి. అ. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

పవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పవనము. 3.

పవలు, దే. వి: చూ, రూ-పగలు.

పవళి చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పవడించు.

పవళిత, దే. వి. పవళించుట: చూ, శయ్య. 1.

పవళింపు, —వై.—

పవాడము, వై. వి. 1. రూ-పావాడము, కోరిక నెఱవేఱని
నాడు దేవునిజేయు నిందారోపణము; 2: చూ, విరువము.
అం, బా. ద్వ. 193.

పవి, సం. వి. ఇ. పుం. రూ-భవి. వజ్రాయుధము: చూ,
బాణము. 1.

పవిత్రకము, సం. వి. అ. న. 1. శణసూత్రము, జనపనార
త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; పుం. 2: చూ, మేడి *; 3:
చూ, రావి *.

పవిత్రము, సం. వి. అ. న. 1. జందెము: చూ, యజ్ఞోప
వీతము; 2. దర్భ*: చూ, తృణము. 1; 3. సీరు: చూ,
సలిలము; 4. అవుపేడ: చూ, పిడక; 5. తామ్రము: చూ,
లోహము. 1; వి. 6. పరిశుద్ధమైనది: చూ, శుద్ధము. 3.

పవిత్రుడు, సం. వి. అ. పుం. శుచియైనవాడు: చూ, శుద్ధుడు.
పివిది, వై. వి. = ప్రికృతి: చూ, రూ-పగిది.

పవుజు, వై. వి. రూ-పౌజు. 1. వరుస, బారు: చూ, శ్రేణి:
2. దండు: చూ, నేన. 1; అం. 3. బలము, రాజ్యాంగము
లలో నొకటి: (చూ, అంగము. 9.)

పవుజులకమ్మ, వా. వి. రూ-పౌజులకమ్మ: చూ, భూష
ణము. 2.

పవుజులతీరు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-పౌజులతీరు: చూ,
పరిగొను.

పవుజులతీరుచు, ద్వ. ప్రే. బారుతీర్పు. (రూ-పవుజులా
తీర్పు - పౌజుతీరుచు - పౌజుతీర్పు - పౌజులతీరుచు -

పవనజాతినేయు - పౌజాతినేయు - పౌజానేయు,
పౌజాతినేయు (అని కొందఱు).

పవన, దే. అ. క్రి. (రూ - పగులు - పౌలు): చూ, విచారించు.
పవన, వా. వి. తతముఖభాండము: చూ, పాత్రము. 6.

పవనమిచ్చు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ - పపఱించు.

పవనమిచ్చు, —పై.—

పవనమిచ్చు, వా. వి: చూ, రూ - పవలించు.

పకుకంతరవము, సం. వి. అ. పుం. అఱుపు: చూ, స్వరము. 1.

పకుపతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు. 1.

పకుపాదరంగము, సం. వి. అ. న. గొరినెగారి: చూ, పకు
రంగము.

పకుబ్రాహ్మణులు, అం. "గమ్యాంగమ్యాం నజానాతి త్రియం
యోఽశౌచనిర్గుణః । కృత్యాకృత్య పరిభ్రాంత సవిప్రః పకు
రుచ్యతే." (గమ్యాంగమ్యములను కృత్యాకృత్యములను ఎఱుఁ
గక పరస్పరీయించువారు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

పకుమక్షిక, సం. వి. అ. ప్రి. జోటీగి: చూ, మక్షిక.

పకుమార్గము, సం. వి. అ. పుం. దర్శిని: చూ, మార్గము. 1.
(నక్షత్రమార్గమనియు వాడుక).

పకురంగములు, సం. వి. అ. పుం. బ. పకువులకు వచ్చెడు
తెవుళ్లు. పాదరంగమునకు — అడప - అడుప, గాలికుంటు,
గొరినెగారి. పుప్పు; మఱికొన్ని రంగములు.—అదురుఁ
ద్రెక్క - అరువుద్రెక్క — అవురుద్రెక్క: ఉంగడ -
ఉంగడి, ఉడుపూడ; కప్పనావురు; కింక; గురుకు; చురుకు;
దొమ్మ; నరిడి; నారికజేలు. మొ: (చూ, రంగము. 1.)

పకుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = పసలము - పసురము -
నాలుగుకొళ్ళుంతువు: చూ, మృగము. 1; 2. గొట్టె: చూ,
మేషము. 1.

పశ్చాత్తాపపడు, మి. అ. క్రి: చూ, ప్రసక్కు. 11.

పశ్చాత్తాపము, సం. వి. అ. పుం: అనుతాపము: చూ, విప్రతీ
సారము.

పశ్చాద్భాగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెనుక. 1.

పశ్చిమము, సం. విణ. 1. పడమటిది: చూ, హరిత్తు. 1; 2.
వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1; 3. కడపటిది: చూ, వెరసి.
2; అం. 4: చూ, తంత్రములు.

పశ్చిమసముద్రము, అం: చూ, సముద్రములు.

పశ్యతోహరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కమసాలె: చూ, స్వర్ణ
కారుడు; 2. = పచ్చెపువ్వు. ఎదుటదొంగిలించువాడు:
చూ, హరికుడు. 1.

పశ్యత్పాలుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

పష్టాహి, సం. వి. ఈ. ప్రి. తొలుచులిపడ్డ. రూ - ప్రష్టాహి:
చూ, సౌరభేయి (దేనువు).

పస, వా. వి. 1. ఆదికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ఉపస్థితి,
తోచుట. అం, భా. కృ. 30; చూ, స్ఫురణము. 2; 3.
సారము: చూ, సారాశము; 4: చూ, సమృద్ధి. కళా. 1,
అ. 33; 5: చూ, సామర్థ్యము. 1. కళా. 1, అ. 10;
వై. వి. 6. = పచంపద. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పసందు, వా. వి: చూ, సౌందర్యము.

పసంగు, దే. అ. క్రి: చూ, విశదమగు.

పసగడుగు, వా. వి. కడుగు: చూ, శుక్తము.

పసగరగాను, దే. న. క్రి. వీడించు. హరి. పూ. 7, అ.
167: చూ, హింసించు. 2.

పసదనము, వై. వి. 1. = ప్రసాదనమ్ అంకారశోభ: చూ,
భూషణము 2; 2. తానుకోతినపని నెఱవేరింపుడు నెఱ
వేర్చుకొన్నవాడు సంతోషించి నెఱవేర్చినవానికి సంతోష
ముగా నిచ్చెడు వస్త్రాభరణాదిద్రవ్యము: పారితోషికము; వా.
5. (రూ - పసాదము - సాదము భోజనము: చూ,
సాదము. (1).

పసను, దే. వి. 1. ఎఱుపుమించినపసుపువన్నె: చూ, వర్ణము.
6; 3: చూ, సౌందర్యము.

పస, దే. వి: చూ, నానుచువాన.

పు. వై. వి. = పచంపద. రూ - పసుపు 1. హరిద్రము;
చూ, వర్ణము. 6. (దీనిభేదములు—3 స్తుతి సపు, కూర
పసపసపు. ప్రానిపసపు); 2. హరిద్రావర్ణము: చూ, వర్ణము.
పసరి: 3. తాతిమీదలాది పూసికొనెడు పసుపు, బిందాసు:
చూ, వర్ణము. 6; విణ. 4. పసుపువన్నెకలది: చూ,
వర్ణము. 6.

పసపుంజాయ, వా. వి. పసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6.

పసరము, వై. వి. = పకు: చూ, రూ - పసులము.

పసరించు, వై. అ. క్రి. = ప్రసర: చూ, వ్యాపించు.

పసరింపు, వై. వి. = ప్రసర: చూ, వ్యాపనము.

పసరిక, వా. వి: చూ, రూ. పసరిక. 4.

పసరు, వై. వి: చూ, వ్యాపనము హరి. ఉ. 8, అ. 158; దే.
వి. రూ - పసురు; 2. అకునలిపిన రసము: అసరు, అకు
పసరు. (సం. ప).—పర్వరీణము; విణ. 3. అకుపచ్చన.
ఉ. రా. 6, అ, 8: చూ, వర్ణము. 6. పసరుగాయ, దే. వి.
ముదిరినవందె: చూ, శలాటువు 2.

పసరుచొయ, వా. వి: చూ, పసపుంజాయ.

పసరుమొగ్గ, ద్వ. వి. (రూ-పసిమొగ్గ, పసిరికమొగ్గ) లేత
మొగ్గ: చూ, మొగ్గ. 1.

పసలము, వై. వి. = : చూ, రూ. పసరము.

పసాదపడు, వై. న. క్రి. తిను: చూ, సాపడు.

పసాదము, వై. వి. = ప్రసాదనమ్ అన్నము: చూ, సాదము.
(1.)

పసాపడు, వై. న. క్రి. (పసాదము + సాపడు): చూ, రూ.
పసాదపడు. అచ్చ. బాల. కాం. 76.

పసారము, వై. వి. రూ-పసారు. 1. అంగడి. రాజ. 2, అ.
90: చూ, సదనము. 1; 2. = ప్రసార. సంచారము. (రూ.
పసారు-పచేరు-పచారు): చూ, ప్రయాణము.

పసారు, —పై.—అచ్చ. బాల, కాం. 84.

పసి, దే. వి. 1. పశ్వాదులమీదిగాలి. స్వా. 4, అ. 41; స్వా.
4, అ. 51: చూ, వాయువు; 2. పుష్పలమీదిగాలి. భో.
3, అ. 176: చూ, వాయువు; వై. వి. 8. = పకు. గోకు

లము: చూ, పసులము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 285; (బ. పసు
లకు. — హరి. ఉ. 8, ఆ. 280); 4. ఆకలి: చూ, బుధుడి;
5: చూ, వాసన. 1; విణ. 8. లేతి: చూ, సుకుమారము.
పసిడి, దే. వి. 1. బంగారు. కాశీ, 5, ఆ. 53: చూ,
లోహము. 1; 2. ధనము: చూ, హిరణ్యము. 8.
పసిడికంటి, దే. వి: చూ, రూ పసిడికంటి.
పసిడికంటె, వా. వి. — పై. — (రూ-పసిడికంటె.)
పసిడికాయ, దే. వి. పొత్తిమాలికాయ. భాగ. 2, స్కం. 51.
పసిడిపుట్టుముదాల్పు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1. ఆం. సం.
దే. 7. (ఇట్లు పసిడిపలుకదాల్పు.)
పసిడిపురుగు, ద్వ. వి. పొత్తిమాలికాయపురుగు. మార్క. 2,
118: చూ, పురుగు.
పసిడిలేడు, దే. వి: చూ, శ్రీదుఃడు.
పసిక, దే. వి. 1. పస: చూ, సారాంశము: వా. 2: చూ,
సమ్మద్ది: 3: చూ, సామర్థ్యము. 1.
పసిగావు, ద్వ. వి. గోపకుడు. పాండు. 2, ఆ. 128: చూ,
మహాహుద్రుడు.
పసిగొను దే. అ. క్రి. గాలిపట్టు: పసిపట్టు.
పసిండి ద్వ. వి. పులి. ఆచ్య. బాల, కాం. 122: చూ,
కార్జులము.
పసిపట్టు, వా. అ. క్రి: చూ, పసిగొను.
పసిపాప, దే. వి. 1. లేతబిడ్డ: చూ, శిశువు: విణ. 2. మిక్కిలి
లేత యైనది. వై. 8, ఆ. 12: చూ, సుకుమారము.
పసిబిడ్డ వా. వి: చూ, పసిపాప. 1.
పసిమంది, వా. వి. పసులము, ఆవులమంద: చూ, దేనువు.
పసిమనుపరి, వా. వి: చూ, పసిగావు.
పసిమపు, వా. వి. గోరక్షణము: చూ, రక్షణము.
పసిమి, దే. వి. (రూ-పసిమిడి. 1. ఆరుపచ్చన. కళా. 3, ఆ.
83: చూ, వర్ణము. 8; 2. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నె.
కళా. 3, ఆ. 204: చూ, వర్ణము. 8; 3. గోరోజినపు వన్నె.
హరి. ఉ. 7, ఆ. 80: చూ, వర్ణము. 8.
పసిమిడి, దే. విణ. (పసిమి + మిడి) పసిమిగలది: చూ,
వర్ణము. 8.
పసిమొగ్గ, వా. వి: చూ, పసరుమొగ్గ.
పసిరికి, దే. వి. (పసరు + ఇక) 1. పసరువన్నె: చూ, వర్ణము.
8; 2. పచ్చపిట్ట: చూ, హరితము. 3; 3. నల్లగటిక: చూ,
హరిత: వా. 4: రూ-పసిరిక, కామాల-కామెల. (నం. ప)
— కామల-కామలము: విణ. 8. పసరు వన్నెకలది: చూ,
వర్ణము. 8.
పసిరికిపాము, దే. వి. వచ్చపాము: చూ, సర్పము.
పసిరికపిట్ట, ద్వ. వి: చూ, పసిరిక. 2.
పసిరికమొగ్గ, ద్వ. వి: చూ, పసరుమొగ్గ.
పసివాడు, వా. వి: చూ, శిశువు. సాంబ. మాన. 8.
పసుపాడు, ద్వ. అ. క్రి. (పసుపు + అడు) పసుపుపూసికొని
జలకమాడు: చూ, స్నానమాడు.
పసుపు, చూ, రూ-పసపు. (పసుపు పుట్టు మాన్పును. పసుపు
పటిక కలిపి చెవిలో పోసిన చీముగాలుట తగ్గును.)

పసుపుబిట్ట, వై. వి: చూ, పసిరికపిట్ట.
పసుపుముద్ద, ద్వ. వి. — పై. —
పసుపుమొల్ల, వై. వి: చూ, పచ్చపూమొల్లి.
పసుపులమ్మ, వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
పసురము, వై. వి. = పకు: చూ, రూ-పసులము.
పసురు, వా. వి: చూ, రూ-పసరు. 2.
పసులకావరి, వా. వి: చూ, పసిగావు.
పసులకొట్టము, వా. వి. పశువులసాల: చూ, సదనము. 1.
పసులదారి, వా. వి: చూ, పశుమార్గము.
పసులపుంత, — పై. —
పసులపోలిగాడు, ద్వ. వి. ఏటిరింత: చూ, వ్యాఘ్రూటము.
పసులము, వై. వి. = పకు. గోమహిషజాతి (కాకభక్షకజంతువుల
గణము): (రూ-పసురము - పసరిము - పసలము); పసి,
తొడుకు, తొట్టి: చూ, సౌరభేయి (దేనువు).
పసులవాడు, ద్వ. వి: చూ, పసిగావు.
పసులు, వై. వి. బ. = పకు. గోవులు: చూ, దేనువు.
పసాయించు, దే. అ. క్రి: చూ, పశ్చాత్తాపపడు
పస్తిలి, వా. వి. (రూ-పస్తు-నిప్పుస్తు): చూ, లంకణము.
పస్తు, వై. వి. — పై. —
పస్తుండు, వా. అ. క్రి: చూ, ఉపపసి చు.
పస్తున్నవాడు, వా. వి. ఉపోషితుడు.
పస్తము, దే. వి. (రూ-పస్త్యము-వాస్త్యము-వస్తము-అవస్త్యము)
ఇట్లు: చూ, సదనము. 1.
పస్సె, వై. వి. విణ: చూ, పయ్య. 1—2.
పశ: 3, దే. వి. ప్రకాశించుట య దగు ననుకరణము: చూ,
హూహూ: వా. 2. లెంపలు వాయించుట, ఎండిన ఆకులు
లోనగునవి విఱుచుట యందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ,
హూహూ.
పశశ్రాహ్మణులు, అం: చూ, మహారాష్ట్రులు. (వీరు వాటిన
నేయ శాఖవారు. కొండాలు రాజధానియందు జూతనగు.
ఇతర బ్రాహ్మణులు వీరి యాచారముల నెందింతురు.): (చూ,
బ్రాహ్మణులు).
పశ్శాలమ్మ, వా. వి: చూ, మహా క్షి. 3.
పశ్శిక, వా. వి: చూ, రూ-పల్లిక.
పశ్యము, వై. వి. (రూ-పశ్యేను-పశ్యేరము) 1. రోజినసాగ్రము.
కాశీ. 3, ఆ. 307: చూ, పాత్రము. 8; 2. తాంబాళము:
చూ, పాత్రము. 8.
పశ్యేము, — పై. —
పశ్యేరము, — పై. — పా. 3, ఆ. 38.

పా

పాంచజన్యము, సం. వి. అ. పుం. విష్ణుశంఖము: చూ,
బాణము. 1.
పాంచజన్యుడు, సం. వి. అ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
పాంచాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దేశము.

పాంచాలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పంచమి, ద్రౌపది: చూ, సూన.
1; 2: చూ, పుత్రడి. 2; అం. 3: చూ, రీతులు; వా. 4: చూ,
పంచాలి.

పాంచాలిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పాంచాలి. 2.

పాంచాలుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాంచాల పురుషుడు:
చూ, పురుషజాతులు; విణ. 2. పాంచాలదేశమునందుఁ
బుట్టినవాడు.

పాంజేలు, వై. వి. రూ-పాంజేలు, ఆడుదాని కాలినగ: చూ,
భూషణము. 2.

పాండరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-పాండురము;
విణ. 2: చూ, రూ-పాండురము.

పాండవబీడు, వా. మి. వి. రూ-పాండవబీడు-పాడవ. దున్నని
నేల: చూ, భూమి. 1.

పాండవబీలుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

పాండవులు, అం. ధర్మరాజు, అర్జునుడు, భీముడు, నకులుడు,
సహదేవుడు (వీరియజ్ఞాతవాసమందలి పేర్లు—(వరుసగా)
కంకుభట్టు, బృహన్నల, వలలుడు, దామగ్రంథి, తంత్రి
పాలుడు; (ద్రౌపది = మాలిని).

పాండితి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-పాండిత్యము.

పాండిత్యము, సం. వి. ఆ. న. —వై.—

పాండిమ, సం. వి. న్. పుం. రూ-పాండిమము. తెలుపు: చూ,
వర్ణము. 6.

పాండిమము, సం. వి. ఆ. పుం. —వై.—

పాండీడు, వై. వి. = పాండ్య: పాండ్యదేశపురాజు: చూ, రాజు. 1.
పాండుకంబి? సం. వి. న్. పుం. 1. తెల్లనికంబిచేగప్పబడిన
రథము: చూ, శకటము. 1; విణ. 2. తెల్లకంబిగలది.

పాండురము, సం. వి. ఆ. న. రూ-పాండరము. 1. తెల్ల
పులుము: చూ, మండలము. 3; పుం. 2. తెలుపు: చూ,
వర్ణము. 6; 3. తెలుపుమించిన పచ్చన: చూ, వర్ణము. 6, 4.
తెలుపు పసుపు కలిసినరంగు: చూ, వర్ణము. 6; విణ.
రూ-పాండరము; 5. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 6; 6. తెలుపు
మించినపచ్చనిది: చూ, వర్ణము. 6.

పాండువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = పాలుడు. పాండురోగము:
చూ, రోగము. 1; 2. పేరీదు*: చూ, మధుభర్తూరిక;
3. తెలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 4: చూ, పాండురము. 3; 5:
చూ, పాండురము. 4; విణ. 6: చూ, పాండురము. 5; 7: చూ,
పాండురము. 6; 8. పాండురాజు. (ఇట్లు పాండుడు -
పాండువుడు): చూ, రాజు. 1.

పాండ్యము, అం. పాండ్యదేశము: చూ, దేశము.

పాండాను, వా. వి: చూ, హడవము. 1.

పాంథుడు, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పథికుడు. తెరువరి:
చూ, వాటచారి.

పాంశల, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, రూ-పాంశుల.

పాంశలవణము, సం. వి. ఆ. పుం. ఐరిణము: చూ, లవణము. 1.

పాంశుచందనుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

పాంశుల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ-పాంశల-పాంసుల: చూ,
అంకులాడి.

పాంశువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. రూ-పాంసువు. దుమ్ము: చూ,

రేణువు. 1; 2. ఎరువు: చూ, పిడక.

పాంసనము, సం. వి. ఆ. న: చూ, వహేలనము.

పాంసనుడు, సం. విణ. దూషకుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాంసుల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1: చూ, రూ-పాంశుల; 2. పుడమి:
చూ, భూమి. 1.

పాంసువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, రూ-పాంశువు. 1.

పాకు, వా. అ. క్రి: చూ, రూ-పాకు. 3-4.

పాకుడు, దే. వి. రూ-పాకుడు. 1: చూ, పాకుడు. 1; 2:
చూ, ప్రాకుడు. 2; 3. నూతిపాకుడు: చూ, శైవలము;
4. నీళ్లమీద బలిసి పాకెడుకూర*: పాచి - పాచి.
(సం. ప.)—గుండాలువు, జలమంటపము: (చూ, శైవలము.)

పాకులాడు, వా. అ. క్రి: చూ, రూ-పాకులాడు.

పాకోడు, వా. వి: చూ, పాడుక.

పాగెము, వై. వి: చూ, సంబంధము. య. 2, ఆ. 108.

పాచి, వై. వి. రూ-పాచి. 1. పండ్లముటికి: చూ, శమలము;
2. నీటియందుకలిగెడు వచ్చని ముటికి. రూ-పాచి: చూ,
శైవలము; 3. నీటియందుకలిగెడువచ్చనితీగె*: చూ, శైవ
లము; విణ. 4. రూ-పాచి. పాతది: చూ, పురాతనము.
పాచితీగ, వై. వి. మజ్జిగచిక్కనజేయునొకాచొకతీగ*:
బదర. (సం. ప.)—ఘృష్టి: (చూ, శైవలము.)

పాజేలు, దే. వి. బ: చూ, రూ-పాంజేలు. “పాజేలు పట్టిలు.”

పాడి, దే. వి. 1. పాలు. కాశీ. 3, ఆ. 181: చూ, స్తన్యము;
2. పాలయొక్కవికారము: చూ, స్తన్యము.

పాత, వై. వి. = వత్త. రూ-పాత. 1. బట్ట: చూ, వత్తము;
2. జీర్ణవత్తము: చూ, వత్తము: విణ. రూ-పాత: చూ,
పురాతనము.

పాతగిలు, వై. ఆ. క్రి = పాక్తన. (రూ-పాతగిలు-ప్రాత
గిలు-ప్రాతగిలు) పాతదియగు.

పాతగిలు, —వై.—

పాతడము, వా. విణ: చూ, స్థాపితము. 1.

పాతఱ, దే. వి. (పాతు + అఱ) 1. ధన్యముంచెడుగొయ్యి:
చూ, వంటసాల; 2. నిధి: చూ, లిచ్చి. 2.

పాతఱకము, వా. వి. ఎఱుక: చూ, సంస్తవము.

పాతు, దే. వి. 1. భూమిలోనగువాని లోపలదిగినట్లు పర్వతము
లోనగువాని క్రిందిభాగము. భాగ. 5, స్కం. 2, ఆ. 11; భార.
విరా. 2, ఆ. 19; స. క్రి. 2: చూ, పూడుచు.

పావజందెములమేటి, వా. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

పావజగము, ద్వ. వి. నాగలోకము: చూ, లోకము. 1.

పావజన్నిగట్టు, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

పావతూపు, దే. వి. వరుణాయుధము: చూ, బాణము. 2.

పావతొడవులవేలువు, వా. వి: చూ, శివుడు. 1.

పావమీను. ద్వ. వి. శృంగి, ఒకానొకఅడుచేప: చూ,
మత్స్యము. 1.

పావమేవరి, దే. వి. 1. గరుడుడు: చూ, హరివాహనుడు;
2. నెమలి: చూ, మయూరము.

పావమేపుడు, —వై.—య. 4, ఆ. 108.

పాఠశాల, దే. వి. చిన్నపాఠశాల, పిన్నపాఠశాల. (సం. ప.)—
గోతుంది*.

పాఠశాలము, వా. వి. చూ, శ్రీపర్వతి*.

పాఠశాలము, ద్వ. వి. చూ, పాఠశాలము.

పాఠశాలము, దే. వి. నాగుణము: చూ, సర్పము.

పాఠ, దే. వి. చూ-పాఠ. సాల: చూ, సదనము. 1.

పాఠకృష్ణము, సం. వి. అ. పుం. కలివి*. (రూ-కృష్ణపాఠము-
ఫలకృష్ణము కృష్ణఫలము-ఫలపాఠము - పాఠఫలము-కృష్ణ
పాఠఫలము-కృష్ణఫలపాఠము -పాఠకృష్ణఫలము - పాఠఫల
కృష్ణము): చూ, సామ్యపుష్పఫల.

పాఠశ్రయము, అం. నారీకేశ-కదళి-ద్రాక్షపాకములు : (చూ,
పాకములు, తళియము).

పాఠనాటిరెడ్లు, వా. వి. ఒకానొకరెడ్డిజాతివారు: చూ, రెడ్డి.

పాఠనాడు, దే. వి. చూ, నాడులు.

పాఠనాడు, దే. వి. దేశవిశేషము: (చూ, నాడులు).

పాఠపుచలిమిడి, వా. వి. బెల్లపుపాకపు పిండిముద్ద: చూ,
సాదము (1).

పాఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. పరిపాఠము: చూ, పరువు.
(9); 2. వంట: చూ, సూపకారము; 3. నర: చూ, పలితము,
1; 4. పిల్ల: చూ, శ్రీ; 5. = పాఠగు: చూ, శర్కర. 1; అం.
6: చూ, కావ్యస్వరూపము; అం. 7: చూ, పాకములు.

పాఠములు, అం. ౧. ద్రాక్షపాకము (మృదుమధురమై సర్వ
జనవేద్యమైనది), ౨. నారీకేశపాకము (మిగులఠినమై
యభేద్యమైనది), మఱియు ౩. కదళిపాకము, ౪. రసాల
పాకము అనియు నాలుగు విధములు.

పాఠలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పారిధావ్యము*; పుం.
2. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; 3. గజమునకుగలుగు
పితృజ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పాఠశాసని, సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రునికొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

పాఠశాసనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాకారి.

పాఠశాస్త్రము, అం. ఆయుర్వేదమున నీపాఠశాస్త్ర మొకభాగము.
ఇందు నల భీమ పాఠములు ప్రసిద్ధములు.

పాఠస్థానము, సం. వి. అ. న. వంటయిల్లు: చూ, సదనము. 1.

పాకాన్నము, సం. వి. అ. న. = పాకెన-పాకెన్న. సదస్యపు
విందు: చూ, సాదము. (1).

పాకారి, సం. వి. ఇ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు.
పాకి, దే. వి. రూ-పాకి. మఱుగుపెరటికుప్ప యెత్తెడువాడు:
పాకివాడు.

పాకి, —పై.—

పాకివాడు, 1. —పై.—; వా. 2. నేలపైప్రాకెడుశిశువు:
చూ, ప్రాకెడువాడు. 2. (పాకువాడు అనియు.)

పాకుడు, వా. వి. బిడ్డ: చూ, శిశువు.

పాకెత, వా. వి. పాకివానిభార్య: చూ, భార్య.

పాకెన, పై. వి. = పాకాన్న. రూ-పాకెన్న-పాకెన-పాకెన్న:
చూ, పాకాన్నము.

పాకెన్న, —పై.—

పాక్యము, సం. వి. అ. న. 1. అట్టుప్పు: చూ, లవణము.
1; పుం. 2. యవక్షరము: చూ, లవణము. 1.

పాగ, దే. వి. రూ-పాగా. 1. అశ్వశాల: చూ, సదనము. 1; 2.
రూ-పాగా, తలకట్టు, తలచుట్టు, తలపాగ. (సం. ప.)—
ఉష్ణీషము, చోలందుకము-చోలోందుకము. తద్వి. — గుండు
పాగకు. — నెట్టియము-నెట్టెము. (మిగతవానికి: “చూ, సీస
కము. 1.”); 3. గుఱ్ఱములవరుస: రూ-పాగ-బాగా. (సం. ప.)—
అశ్వసంక్తి, అశ్వతరము: (చూ, హయము); 4. గుఱ్ఱ
ములగుంపు: చూ, హయము; పై. వి. బ. 5. = పాదుకా.
(రూ-పాగా-పావ-పావా) పావకోట్లు: చూ, సమ్మాళిగలు.

పాగడ, వా. వి. నూలుపిడి: చూ, సూత్రము. 1.

పాగడము, పై. వి. = పాటక: రూ - పాడగము - పాడహము.
ఆడుదానికాలినగ: చూ, భూషణము. 2.

పాగా: చూ, రూ-పాగ. (పావకోట్లు. — పై. 8, అ. 103; అశ్వ
శాలకు. — కాశీ 1, అ. 35).

పాగు, పై. వి. = పాక. గుడ (చక్కెర) పాకము: చూ, శర్కర. 1.
పాచకి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, వంటలక్క.

పాచకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూపకారుడు; 2. అగ్ని:
చూ, వహ్ని. 1.

పాచనము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పాచితము; 2. పులుసు:
చూ, పుల్లన. 1; 3. = పాచనము-పాసనము. గ్రహణి: చూ,
రోగము. 1.

పాచని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కరక*: చూ, హరీతకీ.

పాచిక, పై. వి. 1. = పాశక. జూదమాడెడు అడ్డసాట్లు: చూ,
వ్యవహారము. 4; వా. 2. దాసి: చూ, దానినె.

పాచితము, పై. వి. = ప్రాయశ్చిత్తము. రూ-ప్రాచితము. దోష
నివృత్తి. పాండు. 5, అ. 47: చూ, శిక్ష. 1.

పాచనము, పై. వి. = పాచన. బేడి: చూ, పాచనము. 3.

పాచు, దే. ప్రే. (ప్రాయశ్చేయ) 1. తొలగించు. భార. అర.
1, అ. 191: చూ, విసర్జించు; 2. చిక్కెడలించు.

పాచీ, సం. అవ్య: చూ, సంబోధనార్థకములు.

పాట, దే. పి. 1. సంగీతము: చూ, స్వరము. 2; 2. రీతి. భార.
సభా. 1, అ. 127. (రూ-పాటి-పాటు-పాళము): చూ,
విధము. 1; 3. ఏలము: చూ, వేలము. 4; పై. వి. 4. =
పాతా. అగలుసొంటి*: చూ, విధ్విర్ణి.

పాటకత్తె, వా. వి. గాణ: చూ, శ్రీ.

పాటకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = : చూ, పాగడము; 2. =
పట్టియము. పట్టాకర్తి: చూ, రిష్టి. 2; 3. వాద్యము: చూ,
స్వరము. 2; 4. నద్యాదితీరము: చూ, రోధన్న; 5.
అక్షిణిచాలనము: చూ, వ్యవహారము. 4; 6. నేనానివేశ
నము: చూ, శిఖరము; పై. వి. (1) = స్పృటకము. రూ-
పోటకము-పోడకము, మళూచి: చూ, స్పృటకము; వా.
(2) తక్కువ, హీనము. “పాటకపుజాతి.”

పాటకాడు, వా. వి. రూ-పాటరి. 1. గాణ: చూ, సీకారి; 2.
వేలముపాడినవాడు.

పాటచ్చరయ్యామికన్యాయము, న్యాయ. దొంగలకు గస్తీతిరుగుపని
యిచ్చినయెడల వానిదొంగతనము పట్టువా రుండరనురీతి.

పాటచ్చరుడు, సం. వి. అ. పుం. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1.
పాటన, దే. వి. 1. కైనేత: చూ, భూషణము. 2; 2. సంస్తా
రము. స్వా. 3, ఆ. 53; చూ, సాతాళింపు (ఇదివిచార్యము);
3. ఆదణము: చూ, ముద్దు.

పాటనము, సం. వి. అ. న. చీల్చుట: చూ, విదారణము. 1.
పాటపాట, దే. విణ. కొంచెము కొంచెము. కళా. 4, ఆ. 89:
చూ, స్వల్పము.

పాటపొలము, దే. వి. చిలువేరు పైరయ్యెడునేల: చూ, భూమి. 1.
పాటబండి, దే. వి. గాడి: చూ, శకటము. 1.

పాటము, వై. వి. కెంపులు నాణెముచూచుటకు తగినయెండ:
చూ, వెలుగు. 3.

పాటరి, వా. వి: చూ, పాటకాడు.

పాటటవళి, వా. వి. సంగీత సప్తస్వర సమూహము: చూ,
స్వరము. 2.

పాటల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. రూ-పాటలము. కలిగొట్టు *:
చూ, స్థాలి. 2; 2. పాటలగంధి: చూ, శ్రీ.

పాటలము, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఆ. న. 1. కలిగొట్టుపువ్వు: చూ,
స్థాలి. 2; ఆ. పుం. 2. ఎఱ్ఱవడ్లు: చూ, ధన్యము; 3. =
పయ్య. తెలుపుమించిన యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; విణ.
4. = పయ్య. తెలుపుమించిన యెఱుపుగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పాటలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ముష్కము: చూ, మొక్కము;
పుం. శ్రీ. 2. = పాదిరి: చూ, పాటల.

పాటవము, సం. వి. అ. న. 1. ఆరోగ్యము: చూ, లాభవము.
2; 2. నైపుణ్యము: చూ, సమర్థనము; 3. శక్తత: చూ,
శక్తి. 1; 4. తెక్త్యము: చూ, మిడి. 4; వా. 5. కేమము:
చూ, వ్రణము. 1.

పాటి, దే. వి. ఏ. 1. సామ్యము. భాగ, 10 స్కం. పూ. 1598:
చూ, సమానము. 2; 2. ప్రమాణము. పాండు. 1, ఆ.
148: చూ, శపథము; విణ. 3. సమము: చూ, సపాటము;
4. సామాన్యము. ఉ. హరి. 3, ఆ. 8: చూ, సాధారణము.
2; 5. న్యాయము. భార. విరా. 5, ఆ. 278: చూ,
సత్యము. 1; 6. కొలఁదిది. కాశీ. 7, ఆ. 130; వా. వి.
7. రీతి చూ, విధము. 1.

పాటించు, దే. న. క్రి. 1. ఆదరించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ.
89: చూ, సంబాళించు; 2: చూ, ప్రతీక్షించు; 3: చూ, విచ
రించు; 4: చూ, వహించు; 5: చూ, ప్రాపించు. వై. 1,
ఆ. 95.

పాటింపు, వా. విణ: చూ, పాటన. 3.

పాటికంద, వా. వి. ఊరగంద*: చూ, సూరణము.

పాటిగాను, దే. న. క్రి: చూ, సరిపెట్టు.

పాటితము, సం. విణ. చీల్చఁబడినది, ఘటితము: చూ, విచ్చి
న్నము. 3.

పాటినేల, దే. వి. ఊరెత్తుపడిపోయి పాడుపడిననేల, పాడు: చూ,
భూమి. 1.

పాటిమీఁదిగంగానమ్మకు కూటిమీఁదనేలోకము, లో. అత్యాశతోఁ
గూడిన జిజ్ఞాస.

పాటిరేవు, దే. వి. దిగినదచి దాటిపోదగినరేవు: చూ, రేవు. 1.
పాటిలు, వై. అ. క్రి. = ప్రాప్తి: రూ-పాటిల్లు. కలుగు: చూ,
సంభవించు.

పాటిల్లు, —వై.—

పాటినము, వై. వి. = పాతీన: చూ, పాతీనము.

పాటిలు, దే. వి. బి ఆడుదాని హస్తభూష: చూ, భూషణము. 2.

పాటు, వై. వి. 1. కష్టము: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు:
3 చూ, శ్రమము. హరి. ఉ. 4, ఆ. 98; 4: చూ, విధము.

1; 5. పడుట. కళా. 6, ఆ. 75: చూ, రాలుపు; 6. సముద్ర
జలోల్పణ శమనము; వా. 7. ఉడుకుప: చూ, విరామము.

పాటుపడు, వై. అ. క్రి: చూ, వేసరు. 2.

పాటుమానిసి, వై. వి: చూ, పాట్లమారి.

పాట్లని, వా. వి. అట్లఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2.

పాట్లమారి, ద్వ. విణ. మిక్కిలిశ్రమపడు స్వభావము గలవాఁడు:
చూ, శ్రద్ధదానుఁడు.

పాఠ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. చిలుబొద్ది*: చూ, విద్ధకర్ణి; 2. విన
బొద్ది*: చూ, విద్ధకర్ణి.

పాఠకబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియెబ్రాహ్మణులు.

పాఠకుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వేదపాఠము చదువువాఁడు:
అద్యేత, పాఠి. పఠిత, (తె. ప.)—చదువరి, సంతచెప్పు
వాఁడు; తద్విశేషములు.—౧. వైదికములుకాని గ్రంథ
ములు చదువువానికి. —అజపుఁడు; ౨. బట్టువానికి.—
స్వస్తీముఖుఁడు. బి. (తె. ప.)—క్రిక్కలు, చదువరులు,
బట్టులు-బట్టు-బట్టువారు, బూతులు, వంది; ౩. అన్యకాభా
పాఠకునకు.—కాభాదండుఁడు. (మిగతవానికి “చూ, సంత
చెప్పువాఁడు.”)

పాఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. చదువు (రూ-పఠనము-పఠము-
నిపాఠము): చూ, విద్య. 1; 2. వేదపఠనము: చూ, విద్య.
1; 3. బ్రహ్మయజ్ఞము: చూ, యజ్ఞము; 4. ఎచ్చరిక: చూ,
హెచ్చరిక.

పాఠశాల, సం. వి. ఆ. శ్రీ. బడి: చూ, స్కూలు.

పాఠి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, పాఠకుఁడు; 2: చూ, వహ్ని
సంజ్ఞికము*.

పాతీనము, సం. వి. అ. పుం. = పాతీనము. సహస్రదంష్ట్రము:
చూ, మత్స్యము. 1.

పాఠ్యము, సం. విణ. పఠింపఁదగినది: పఠితవ్యము.

పాడగము, వై. వి. = పాటక: చూ, రూ-పాగడము.

పాడము, —వై.—

పాడలు, దే. అ. క్రి. నిం. చూ, సమయు. 3.

పాడలి, వా. వి. గోడకు క్రిందుగా నిర్మించిన క్షుద్రకాల: చూ,
సదనము. 1.

పాడవ, వా. వి. పాండవబీడు: చూ, భూమి. 1.

పాడవబీడు, —వై.—

పాడహము, వై. వి. = పాటక: చూ, రూ-పాగడము.

పాడి, దే. వి. 1. ధర్మము: చూ, పుణ్యము. 1; 2. న్యాయము:
చూ, సత్యము. 1; 3: చూ, సమానము. 2; 4: చూ, వ్యవ
హారము 3; 5: చూ, స్వభావము. భార. విరా. 3, ఆ. 42.

పాడింట్లో దీపముఁబెట్టినట్లు, లో, ఉదా.—“పాడింటికినిదీప దీప పట్టియుఁబోలేన్” (కుచేలోపాఖ్యానము).

పాడిగము, వై. వి. = పాదాంగదః చూ, పాగడము.

పాడిపంటలు, లో. పంటఫలములు.

పాడియాత్రాహూణులు, అం. ఉత్కళలలో నొకతెగవారు. (సామవేదులు. గోబిలసూత్రజ్ఞులు. పొరోహితవృత్తి గల వారు. కాలక్రమమున కృష్ణయజుర్శాఖ నవలంబించు చున్నారు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

పాడియావు, వై. వి. మిగులపాలిచ్చుగోవు: చూ, దేనువు.
పాడు, దే. వి. 1: చూ, పాటినేల; 2. కూన్యగ్రామము: చూ, నీమ. 1. (దేశము); 3. పల్లె: చూ, దేశము; 4. చేటు: చూ, సంస్థ. 3; విణ. 9. చిక్కురేని స్థితిగలది; 6. రుత్త: చూ, కూన్యము. 1; అ. క్రి. 7. పాటపాడు, ఆలపించు. (సం. ప.) —ఆలపించు.

పాడునుయ్యి, దే. వి. అందకూపము: చూ, సరస్సు. 1.
పాడుమాట, వా. వి. అశుభవాక్కు: చూ, శబ్దము. 2.
పాడుముండ, వా. వి. పాడుపనులు జేసెడు ఆడుది: చూ, ప్రి.
పాడువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పాడలు.
పాడువాలు, ద్వ. అ. క్రి.—పై.—హరి. పూ. 5, అ. 32.
పాడువిధవ, వా. మి. వి. పాడుపనులుజేసెడుముండమోపి: చూ, ప్రి.

పాడువెధవ, వా. మి. వి. తుంటరి: చూ, వ్యాధుడు. 2.
పాడునేయు, వా. స. క్రి. అఱవఱనేయు, కాడుచేయు. (సం. ప.) —ధ్వంసించు.

పాడె, దే. వి: చూ, శవయానము.
పాడెగట్టు, వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.
పాడ్యమి, వై. వి. = ప్రతిపత్. ప్రథమా. మొదటితిది. (ఇది సంస్కృతమని కొందఱు): చూ, ప్రతిపత్తు.
పాణసి, దే. వి. మాల. హరిశ్చ. 2, అ. 174: చూ, సురియాశువు.
పాణి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రూ-పాణము. మనికట్టుమొదలు కొని చాచినవ్రేళ్లతోఁగూడినచేయి: చూ, హస్తము: అం. 2: చూ, ఇందియములు: వై. వి. (1) = పానీయ. ముత్తైపు నీరు: చూ, సలిలము.

పాణింధమము, సం. వి. అ. పుం. 1. కొలిమితిత్తి: చూ, భస్మ; 2. చీరకటి: చూ, మేచకము. 1; 3. ఒకానొకవాద్యము: చూ, వీణె.

పాణిగృహీతి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, భార్య.
పాణిగ్రహణము, సం. వి. అ. న. చేపట్టు: చూ, వివాహము.
పాణిముడు, సం. వి. అ. పుం. చేతులతో తాళమువేయువాడు: పాణివాదుడు.

పాణిని, సం. వి. ఇ. పుం. రూ-పానిని. (ఇతఁడు వ్యాకరణ సూత్రకర్త. ఇతని చిత్రచరిత్రము పారాశర్యమను పురాణ మున విశేషముగ గలదు): చూ, సన్న్యాసి...

పాణిపీడనము, సం. వి. అ. న: చూ, పాణిగ్రహణము.
పాణిపడము, దే. వి. అమ్మలపొది: చూ, బాణము. 1.
పాణివాదుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాణిముడు.

పాణొకృతి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, వివాహము.

పాత, సం. విణ. కాచవాడు: చూ, రక్షకుడు.

పాతకము, సం. వి. అ. పుం. మహాపాపము: చూ, వృజినము. 1.
పాతకములు, అం. స్వర్ణస్తేయము, సురాపానము, బ్రహ్మహత్య, గురువత్సీగమనము, ఇవిచేయువారితోడి సహవాసము (9).
పాతకుడు, వా. విణ. పాపాత్ముడు: రూ-పాతుకుడు, పతయాశువు.

పాతనము, అం: చూ, భూక్రియలు.

పాతము, సం. వి. అ. పుం. 1. పతనము: చూ, రాలుపు, 2. రాహుగ్రహము: చూ, రాహువు; విణ. 3. కావఁబడినది: చూ, రక్షితము; అం. 4: చూ, తరాక్రియలు.

పాతరకత్తె, వా. వి. ఆటకత్తె: చూ, శైలాపి.

పాతరలాడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, నర్తించు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 728.

పాతరలు, వై. వి. బ. = పాత్ర. 1: చూ, పాతరకత్తె; 2. ఆట: చూ, వ్యంజకము. 1.

పాతరి, వా. వి: చూ, పాతరకత్తె. అం. భా. పృ. 129.

పాతాళకము, అం: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు.

పాతాళగరుడ, సం. వి. అ. ప్రి. దూసరి: చూ, వత్సాదని.

పాతాళము, సం. వి. అ. న. 1. క్రిందిలోకము: చూ, లోకము. 1; 2. బడబాగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; అం. 3: చూ, అధో లోకములు; 4: చూ, లోకములు.

పాతిక, వై. వి. రూ-పాతికె. 1. = పాద-పాదిక, కాలు, ఒకటిలో నాలుగవభాగము.

పాతికె, వై. వి. = —పై.—

పాతివ్రత్యము, సం. వి. అ. న. 1. పతివ్రతాత్వము: ఈలువు; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు — సీత, అరుంధతి, దమయంతి, సావిత్రి, పార్వతి, సరస్వతి, లక్ష్మి.

పాతు, వై. వి. = పాత. 1. భూస్థాపనము: పాతుట; 2: చూ, రిబ్బి. 2.

పాతుకుడు, సం. విణ: చూ, రూ-పాతుకుడు, పతయాశువు.
పాతుట, వై. వి. = పాత: చూ, పాతు. 1.

పాత్రము, సం. వి. అ. న. 1. నద్యాదులయొక్క రెండుదరుల నడుము: చూ, వంకము. 1; 2. భుకుంసాది. - ప్రివేష ధారియై నటనముచేయుపురుషుడు: చూ, భూకుంసుడు; 3: చూ, మంత్రి. 1; 4: చూ, యోగ్యము; బ. 5. స్రువము మొదలైనయజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము, 8-42. (స్రుక్తు. 1.); త్రి. 8. భాజనము. (ఇదితెనుఁగున భాజనార్థమునందు కొందఱిచే పాత్రఅని ప్రయోగింపఁబడియున్నది. ఒకచో నర్తకియను నర్థమందు వైకృతముగా ప్రయోగింపఁబడియున్నది. “తీవె పాత్రలకు” (య. 4, అ.) (పాత్రము = ఆదేయపస్తువులను రక్షించునది): పాత్రము, భాజనము, స్థాలము, స్థాలిక, హరివాణము. (తె. ప.) —అరివాణము, కంచము, కోర, చొకి, చొకీ, తట్ట, తట్టి, తలియ-తళియ, తళిగ, తెలి-, తెలిగ, తెలియ-తెలె, బొనపుట్టిక; పాత్రముల భేదములు. —౧. అండికి. — అలంజరము - అలింజరము - అవింజరము-

అశంజరము, ఆ, అపవనము (అపవనము అనికొందలు), కర్ప
రము-ఖర్పరము, గోల, గోలకము-గోళకము, నందా, మందా
మణి, మణికిము, లోహకటాహము-హండ-హండా, హండి-
హండి, (తె. ప).-అండా-అండి-అండి, అనికి, అలాయము,
కంగాళము-గంగాళము, కడవ-కడువ, కప్పెర-కొప్పెర,
కళాయి కాగు, కొట్టె, గాబు, గోలియము-గోలెము,
దేక్పా-దేగిన-దేకిచా-దేకిన, తవెల, తొట్టి, నీరుమోపరి,
పవ్వ, పెద్దబాన, బందడము-బందరము-బందలము, బాన;
౨, అటికకు.-(తె. ప).-అటిక-అట్టిక, ఎసల చట్టి, డాక-
డాక, బోగిణి; ౩. కరాటమునకు.-కరండకము-కరండము,
ఛ. (తె. ప).-కరడ, కరవటము, కరవడము-కరాటము,
గుండి, డబ్బ-డబ్బి, తారుపు-తార్పు, పక్షణి-పక్కిణి, పూనె,
బరణి-బరిణె; ౪. కల్లుత్రాగెడుగిన్నెకు. - అనుకర్షణము,
అనుకర్షము, అనుతర్షణము, అనుతర్షము, గల్వర్కము,
చమనము, చషకము, పారి, పిష్టవర్తి, సరకము, సుర,
(తె. ప).-కల్లుగిన్నె, కోర, చిప్ప; ౫. కాచపాత్రమునకు:
(మాంత్రికునిది). - (తె. ప).-ఆవిలి; ౬. కొమ్ము
చెంబునకు. - జారీ-రూరి. (తె. ప).-జారీ; ౭. కొయ్యతో
జేసిన నీటిపాత్రమునకు. - అద్మని; ౮. గందపుకుడకకు.
- (తె. ప).-కుడక, గందపుకుడక; ౯. గంపవంటి
పాత్రమునకు. - (తె. ప).-గుండిగ, తొట్టి; ౧౦. గర
గకు. - ఘటము. (తె. ప).-గరగ-గరిగె; ౧౧. గరిటెకు.-
(కట్టగరిటె).-తండుపు-తండుపు-తర్దుపు. (తె. ప).-
కొయ్యతెడ్డు, తెడ్డు-తెడ్డు, చట్టువ-చట్టువము, పొన్నట్టు;
(ఇనుపగరిటె).-కంబి-కంబి, కరిత్తము, కాష్ట, ఖజ,
ఖజపము, ఖజము, ఖజాక, దర్వి. (తె. ప).-గంటె-
గరిటె-గటిటె, చట్టువము; (మిక్కిలిచిన్నగరిటె).-
ఖజపము, దర్వి. (తె. ప).-మిల్లి; (చిల్లలగరిటె)-
(తె. ప).-చట్టము, బిత్తెడ; ౧౨. గళ్ళాకు. - (తె. ప).-
గరగడ, గల్లా, గళాసు; ౧౩. గాజుగిన్నెకు (చిన్నమూతిగల
నిడుపాటికాచపాత్రము). - కటఖాడకము, కాచపాత్రము,
కాచభాజనము, కున్ననము, కున్నారము, కుహనము.
(తె. ప).-కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, క్రోవి, గాజుగిన్నె,
విడత-విడుత, బుడిగ-బుడ్డి-బుడ్డిగ, బోడిగ; ౧౪. గిండి
చెంబునకు. - అలుక, ఆలుపు-ఆలూపు, ఆకు, కనకాలుక,
కరక, కర్కరి-కర్కరిక, కర్కలి, గలంతిక-గళంతిక,
చషకము, పారి, భృంగారము, (తె. ప).-కలంత, కైతట్ట,
గరిగ-గరిగె-గరిగెపిడత, గలతియ, గిండి, గిండిచెంబు,
చిన్నపిడత, జారీ, వేసలు; ౧౫. గిన్నెకు. - (గిన్నె).-
కోళము - కోషము - కౌళిక, గల్వర్కము, చషకము,
హరివాణము. (తె. ప).-అరివాణము, కోరగిన్నె, చిప్ప,
డబ్బర-డబ్బర-డబ్బర; తద్వి. - డిగ్గుచిప్పకు. - గుండకము.
(తె. ప).-గుండక, పారడ, పాలడ; బిచ్చగానిగిన్నెకు. - అక్షయ
పాత్రము, కటాహము, కమతము, కర్పరము-ఖర్పరము,
కోళిక-కోషిక, భవనాని, భాజనము. (తె. ప).-కడవ, కడువ,
కప్పెర - కొప్పెర, చిప్ప; చిన్నగిన్నెకు. - (తె. ప).-

పన్నారులోవి; ౧౬. చుల్లకి అనుపాత్రమునకు. - చుల్లకి;
౧౭. చెంబునకు. - (తె. ప).-చీ (చే) ముంత, చెంబు,
తంబుగ, సగ్గెడ; ౧౮. జలపాత్రమునకు. - కర్కరికము,
గడ్డుకము-గడ్డుకము. (తె. ప).-నీటిచెంబు; ౧౯. జాజాల
పాలికకు. - పాలిక. (తె. ప).-జాజాలపాలిక, పాలిక, పాలియ,
౨౦. జోడ్డవెలపంటిపాత్రమునకు. - నంద. (తె. ప).-ముంత;
౨౧. తాంబూలపాత్రమునకు. - తాంబూళము; (తె. ప).-కంపె-
కుంపె, కుప్పియ-కుప్పె, జాలవల్లిక, తబుకు, పళ్ళము.
పళ్ళెము-పళ్ళెరము; (చూ, హడపము. 1); ౨౨. తైలాది
పాకపాత్రమునకు. - కటాహము, కర్కము, కలశము,
కుండము, కుటము, గుండకము. కుటము, నిపము. (తె. ప).-
కడవ-కడువ, కుండ, నీరుమోపరి; ౨౩. దీపపాత్రమునకు. -
కౌళిక, చక్రవాటము, మల్లము. (తె. ప).-కుండి-కుండియన-
కుందెన, సమిదె-ప్రమిదె-ప్రమిదె-ప్రమిదె; ౨౪. దొప్పకు. -
(తె. ప).-గూడ. దొప్ప-దొప్ప, దొన్నియ-దొన్నె,
పొట. (సం. ప).-పుటము, పుటి; ౨౫. నీరుతోడెడు పాత్ర
మునకు. - తద్వి. - ౧. కట్టచేద. ౨. అంబువాహిని. ౩. అంబు
నేచని (తె. ప).-చేద, బొక్కెన; ౨౬. పంచపాత్ర
మునకు. - పంచపాత్రము; ౨౭. పంచపాత్రముల సమూహ
మునకు. - పంచపాత్రము; ౨౮. పచనపాత్రమునకు. -
(తె. ప).-తపేల-తపేలా, పంటి-పనటి-పరటి, బాస
నము లోవి, వెసల; ౨౯. పఠరకముల పాత్రములకు. -
అయోముఖము, ఆపవనము, కడత్రము, కఠినము, ప్రత
లాల్పభాండము, భాజనము; ౩౦. పరిమళద్రవ్యము లుంచు
పాత్రమునకు. - (తె. ప).-పంకిణి; ౩౧. పళ్ళెమునకు
- కండుపు. (తె. ప).-కంచము, తబుకు, నగ, పళ్ళెము-
పళ్ళెము-పళ్ళెరము; ౩౨. పానపాత్రమునకు. - కాంస్యము,
కుశపము, కోషము, కౌళిక, గల్వర్కము, చషకము, పాన
పాత్రము, పానభాజనము. (తె. ప).-కాసండి; ౩౩. పాల
చెంబునకు. - గవి, తుంబ, దోహని, నిపానము, నిలింప, పార,
పారి, రోహిణి. (తె. ప).-ఈడుముంత, దుత్త, పాల
తప్పేల, పాలచెంబు, బుగ్గ; ౩౪. పింగాణి చిప్పకు. - (తె. ప).
- కుప్పి-కుప్పియ-కుప్పె, పింగాణి, పింగాణిచిప్ప; ౩౫. పీకె
దానుకు. - అచామనకము, కటకోలము, కలాచి, చర్విత
పాత్రము, నభము, నిష్టివనపాత్రము, పట్టికము, పతర్గ్రహము,
పాలము, పూగపీఠము, ప్రతిగ్రహము, పోంతము,
(తె. ప).-కళాంజి-కాళంజి-కాళాంజి, కళానిక, తమ్మ
తసుకు, తమ్మపడిగ-తమ్మపడిగము, తసుకు, పడిక-పడికము,
పడిగ-పడిగము, పీకెదాను; ౩౬. పురోధాశపాత్రమునకు. -
ఇడ; ౩౭. పుష్పాదులుంచెడుకరండమునకు. - (చూ, సజ్జ. 1);
౩౮. పెనమునకు. - అగ్నిష్ఠము, కండుపు, నే్వదని.
(తె. ప).-కంచ, పెనము; ౩౯. బూరెలమూకుడుకు. -
బుచీషము-బుజీషము-రుచీషము, ఖల్లిక, పిష్టపచనము.
(తె. ప).-బాణలి, బూరెలమూకుడు-బూరెలమూకుడు;
౪౦. బైరాగులజోలెకు. - కక్షపాల. (తె. ప).-కకపాల-
కక్కపాల-కైపాల; ౪౧. మంగలమునకు. - అంబరీషము

అగ్నిష్టము, కందువు, భౌష్టము. (తె. ప).—కంచుకంటు, బాణలి, బొరుసు, మంగలము, మండ, వేపుడు, వేపుడు చట్టి; ౪౨. మందు మర్చించుగిన్నెకు. —ఖల్లము (తె. ప). —కలువము-కల్వము: (చూ, రాయి); ౪౩. మట్టికంచమునకు. —(తె. ప).—దడ్డెము, బట్ల-బల్లె, మల్ల, సాద, సానిక; ౪౪. మాదిగవాడు క్రొవ్వించెడు పాత్రమునకు. —(తె. ప). —కొమ్ము; ౪౫. ముడుపులు చెల్లించుడిబ్బి. — (తె. ప). —దబ్బి-దబ్బి-డిబ్బి; ౪౬. మూకుడుకు. —ఉదంచనము, కూర్మపుష్పకము, వర్తమానకము, వర్తమానము, శరావము. (తె. ప). —దబ్బడము, దబ్బు, దబ్బుడు, దిబ్బడము. పలక, మూకుడు, సిబ్బి; (ఇత్తడిచట్టిమూకుడు). —(తె. ప). —సిబ్బి; (చిల్లులుగల మూకుడు). — (తె. ప). —జల్లి మూకుడు; ౪౭. యజ్ఞపాత్రవిశేషములు. — ఉపభృత్తు, గ్రహము, చమనము-చమసి, జుహువు, ద్రువ, పాత్రము-ప్రణేత, శమ్య, స్రుక్కు-స్రువము; ౪౮. రాగిపాత్రమునకు. కిట్టలము; ౪౯. రాగి లోనగు బిందెకు. —ప్రఘణము (తె. ప). —బిందెయ-బిందె; ౫౦. లోహదళమునకు. — (తె. ప). —తగటు-తగడు, దళము, రేసు-రేసు; ౫౧. లోహ పాత్రమునకు. — ఖరపాత్రము, ఖరసోందిము, లోహ పాత్రము, లోహిక; ౫౨. వండి కడుగనిపాత్రమునకు. — (తె. ప). —బ. అంటులు-అంటు; ౫౩. సన్నాసులపాత్రమునకు. —కకుంభము, కమండలువు, కరకము, కుండీ, కుసుంభము, చైత్యముఖము. (తె. ప). — కమండలము, జారీ, బుడిపి-బుద్ది, బుద్ధి-బుద్ధిగ, బోలె; ౫౪. హుక్కాకు నిప్పుపెట్టుకొనెడు పాత్రము. (తె. ప). —చిల్లము; ౫౫. బిచ్చ గానిగిన్నె = అక్షయపాత్రము, ౫౬. కంచుగిన్నె:- అమత్రము. ౫౭. భోజనపాత్ర:- అమత్రము. (ఇందు వ్రాయఁబడినవానిలోఁగొన్ని మట్టితోఁజేయఁబడిన వైనను పాత్రములని వాడఁబడుటచే నిందువ్రాయఁబడియె: చూ, భాండము. ౩.) (మిగతవానికి : “చూ, హరివాణము”.)

పాత్రలాడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-పాతరలాడు. రుక్మి. ౩, అ. 98.

పాత్రలు, అం. వేషధారులు.

పాత్రుడు, సం. విణ. యోగ్యుడు: చూ, సజ్జనుడు.

పాత్రేసమ్మితన్యాయము, న్యాయ. భోజనసమయమునకు సిద్ధపడు వారు పని కుపయోగించరనురీతి.

పాథస్సు, సం. వి. న. న. 1. జలము: చూ, సలిలము; 2. అన్నము: చూ, సాదము. (1).

పాథేయము, సం. వి. అ. న. అన్నము వియ్యము లోనగు దారి బత్తెము. “స్వర్గపాథేయము”: చూ, సంజలము.

పాథోధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, సముద్రము.

పాథోనిధి. —పై.—

పాదకటకము, సం. వి. అ. పుం. అందియ: చూ, చూషణము. 2. పాదకి, వా. వి: చూ, జానినె. అం, పదా. ద్వి. 67.

పాదక్రియలు, అం. అడుగులు అడఁలు గంతులు అనియును విశేషముగానైన కుప్పీలు పేరెములు అల్లీలు మొగ్గులు మొఱ

ములు అనియును మొదలుగ వాడఁబడుచున్నవి: (చూ, ఉద్ధతము, వ్యంజకము).

పాదగ్రహణము, సం. వి. అ. న. అభివాదనము: చూ, హణిగలు.

పాదచారము, సం. వి. అ. న. (తె. ప). —కాలినడ-కాల్నడ.

పాదచారి, సం. వి. న. పుం. 1. కాలిబంటు: చూ, భటుడు. 1: విణ. 2. నడచిపోవువాడు; అం. ౩: చూ, గతివిశేషములు.

పాదజుడు, సం. వి. అ. పుం. అడుగుపుట్టువు: చూ, శూద్రుడు. పాదట్టు, దే. వి. (పాడు + తట్టు) రూ-పాదొట్టు. వాసములకుఁ బట్టెడుబూసి: బూసి.

పాదతలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, అరకాలు: చూ, హజ్జ. 1—౧౯; 2. దీనికి ఉపమానములు. — మెట్టదామర, చెంగలువలు, కెంపులు, పగిడములు, చిగుళ్ళు మొ.

పాదతలములు, అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని అఱకాళ్లు — ఎఱ్ఱదామరలఁబోలర క్తిమయు, మృదుత్వముగలిగి చెమట లేక యున్న నైశ్వర్యప్రదము. చేటలవలెనుండి చెమటగలిగి వ్రేళ్లనందులు గలిగి తెల్లనైయున్న దారిద్ర్యదుఃఖము లనుభవించును.); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (అడుదావి అఱకాళ్లు. — తామరపువ్వులఁబోలి రక్తవర్ణములైన రాజ పత్నియగు. అంతయు భూమినంటిన అష్టపుత్రసంపదనొంది మగనికి సంతసమొసంగును. చంద్రములైన పుత్రవతియగు. కుటుచలైన పతిదుఃఖితయగు. గుంటలు చెమటయు లేకున్న సుఖవతియగు. అరుగుడులైన దరిద్రురాలగు.)

పాదతలరేఖలు, అం: చూ, లక్షణాంగములు. (ద్వజ, వజ్ర, అంకుశ, చక్ర, శంఖ, పద్మ, కలశ, హల, మత్స్య, కుండలము మొదలగు రేఖలున్న శ్రీపతియును, భూపతియును అగును. రేఖలు రక్తవర్ణములై లోతుగనున్న శుభప్రదము.)

పాదనఖములు, అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలిగోళ్లు. — రక్తతామ్రవర్ణములైన రాజగును.); 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు (అడుదాని కాలిగోళ్ళు. — రక్తవర్ణములైన భాగ్యవతియగు. ఊర్ధ్వముఖములైన దానియగు.)

పాదనివారణము, అం: చూ, విన్నాణములు.

పాదప, సం. వి. అ. స్త్రీ పావకోళ్లు: చూ, పాడుక.

పాదపము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెట్టు: చూ, వృక్షము; 2. కాళ్లంచుకొనెడు పీట: చూ, సింహాసనము.

పాదప్రవృత్తము, అం: చూ, వృత్తము. 1.

పాదపుపారువు, అం: చూ, ఉపవీతములు.

పాదప్రమాణము, సం. వి. అ. పుం. (తె. ప). —అడుగు-అడ్డు: (చూ, హజ్జ.)

పాదబంధనము, సం. వి. అ. న. ఆవు గేదె లోనగునది: చూ, ధేనువు. 1-౪౪.

పాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పాడు. రూ-పదము: చూ, హజ్జ; 2. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; ౩: చూ, పేరు. 1; 4. పద్యమునందలి యొకచరణము: చూ, వృత్తము. 1; 5. = పాతికె-పావు-పాదిక. 1/4వ వంతు : 6. కొండతఱి

తిప్ప, ప్రత్యంతవర్వతము: చూ, హిమాలయము (వర్వతము): అం. 7: చూ, ఇంద్రియములు.

పాదములు, అం. (అడుగులు): చూ, కళలుండుస్థలములు.

పాదయమకము, అం: చూ, యమకము.

పాదరక్ష, సం. వి. అ. ప్రి. (పాదమును రక్షించునది) పాదుక: చూ, సమ్మళిగలు.

పాదరసము, వై. వి. = పారద: చూ, సూతము.

పాదరి, వై. వి. = పాటలి: చూ, రూ-పాదిరి*.

పాదరేఖలు, అం: చూ, ప్రిలక్షణాంగములు. (వజ్ర, చక్ర, పద్మ ద్వజ, స్వస్తిక, ఎర్థమాన, తోరణ, మకరరేఖలున్న రాజపత్నియగు. అంకుశ, కుండల, మాలికాచరేఖలున్న భాగ్యవంతులగు రాజులకు తల్లియగును.)

పాదలి, వై. వి. 1. చూ, పాదరి; 2. ఓరపాక: చూ, సదనము. 1; విణ. 3: చూ, హీనుడు.

పాదవర్మికము, సం. వి. అ. న. బోదకాలు: చూ, హజ్జ.

పాదసరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పాంజేబు.

పాదసేవకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సేవకుడు.

పాదస్పృటము, సం. వి. అ. పుం. కాళ్లపగుళ్లువాడెడు కుష్టభేదము: చూ, విపాదిక.

పాదాంగదము, సం. వి. అ. న. = పాదిగము: చూ, పాద కటకము.

పాదాంగుళములు, అం. 1: చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషుని కాలివేళ్ళు.—పొడుగులై సమములై నునుపులై అసితములైన సుఖియగు. వ్రేళ్లకొనలు 'సమమై వంకరలేకున్న రాజగు. వరములుగనిపించుచు శుష్కములై కుటిలములై విరళములైన దుఃఖియగు. బొటనవ్రేలు విస్తారమైన దుఃఖియగు. రెండవవ్రేలు బొట్టనవ్రేలుకన్న సరికమైన ప్రి సంభోగియగు. మూడవవ్రేలదికమైన భార్యకు హానియగు. నాల్గవవ్రేలు హ్రస్వమైన వరప్రీతిలోఁడగు. ఇదియ దీర్ఘమైన విద్యాభోగములుగలుగు. చిటికెనవ్రేలు హ్రస్వమైన సన్నమైన భోగియగు. బొట్టనవ్రేలు రెండవమూడవ వ్రేళ్లసమములైన యుత్తముఁడగు. చిటికెనవ్రేలు పొడవై వ్రేళ్ళెడములగుచుకులుచలైన దాసత్వమునొందును): 2: చూ, ప్రిలక్షణాంగములు. (అడుఁదానికాలివ్రేళ్ళు.—పెసరకాయల వలెనున్న భాగ్యవతియగు మృదువులైన నుభవతియగు. విరళములైన దానియగు. రెండవవ్రేలు బొటనవ్రేలికన్నఁ బొడవైన విధవయు జారయునగు. మూడవవ్రేలు పొడవైయున్న దుశ్శీలురాలును దౌర్భాగ్యురాలును కృపణురాలును అగును. నాలుగవవ్రేలు కులుచయైన కలహప్రియయగు. ఇది యెత్తుగనున్న విధవయు దరిద్రురాలును అగును. చిటికెనవ్రేలు భూమినంటకున్న విధవయు జారయు ఆసౌఖ్యురాలును అగు. నాలుగవవ్రేలును చిటికెనవ్రేలును భూమినంటకున్న జారిణియగు.)

పాదాంబ్రపురుగు, దే. వి: రూ-పాదాంధ్ర-పాదొట్టుపురుగు: చూ, సాలెపురుగు.

పాదాంధ్ర, —పై—

పాదాగ్రము. సం. వి. అ. న. మీఁగాలు: చూ, హజ్జ.

పాదాతము, సం. వి. అ. న. పదాతులసమూహము: చూ, భటుడు. 1.

పాదాతికుడు, సం. వి. అ. పుం. పదాతి: చూ, భటుడు. 1.

పాదావవిద్ధకము, అం: చూ, కరణములు.

పాది, దే. వి. 1. ఏఱుదాటించుసాదనము:

చూ, హోదము: 2. కక్కెర కౌఁజు కారుకోడి పూరేడు లోనగు పెంపుడుపిట్టలను వైకివిడిచి పిట్టలను పట్టెడు ఒకానొకవేఁట

పాదివేఁట, పారివేఁట: (చూ, వేఁట): వై. వి. 3. = పాద. కుదురు: చూ, రూ-పాదు.

పాదిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చిన్నకంబము: చూ, స్తంభము. 1; 2. = పాతిక: చూ, పాదము. 5; విణ. 3. నాలుగవది. పాదిగుప్ప, దే. వి. పాదివేఁటకుపయుక్తమైన పెంపుడుపిట్ట: చూ, శకుంతి. 1-౨వ.

పాదిరి, వై. వి. = పాటలి. (రూ-పాదరి-పాదిరి) కలిగొట్టు: చూ, స్థాలి. 2.

పాదిరి, —పై—

పాదివేఁట, దే. వి: చూ, పాది. 2. య. 2, అ. 21.

పాదు, వై. వి. 1. = పాద. (రూ-పాది.) కుదురు. కణ. 4, అ. 78: చూ, విల్లము; 2. = పాద. క్రిందు. భాగ. 5, స్కం. 2, అ. 120; చూ, దిగువాలు; 3. నిలుకడ: చూ, స్థితి. 3.

పాదుక, సం. వి. అ. స్త్రీ. (రూ-పాదప-పాదుపు) పావకోళ్లు: చూ, సమ్మళిగలు;

పాదుకము, సం. వి. అ. న. ముచ్చె: చూ, సమ్మళిగలు.

పాదుకాంతాభిషేకము, అం: చూ, అభిషేకములు.

పాదుకృతుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పాదాకృతుడు: చూ, మాదిగ.

పాదుకొను. ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, స్థిరపడు; 2: చూ, మట్టు పడు. అని. 2, అ. 139; ప్రే. 3. పాదుకొలుపు.

పాదునిలుచు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పాదుకొను. 2. హరి. 6, అ. 157.

పాదుపు, సం. వి. ఉ. ఉ. స్త్రీ. 1: చూ, పాదుక. 1; 2: చూ, పాదుకము.

పాదుసా, వై. వి. (రూ-పాదుసాహి-పాదుషా): చూ, రాజు. 1. పాదుసాహి, —పై—

పాదుషా, వా. వి.—పై—

పాదాకృతుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పాదుకృతుడు. పాదావాహుడు. సం. వి. అ. పుం. పావకోళ్లను, చెప్పులను తెచ్చెడువాడు: చూ, మాదిగ.

పాదొట్టు, దే. వి: చూ, రూ-పాదట్టు.

పాదొట్టుపురుగు, ద్వ. వి: చూ, పాదాంబ్రపురుగు.

పాదోదకము, సం. వి. అ. పుం. మచ్చ: చూ, మేఘము. 1.

పాదోధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పాథోధి.

పాదోనిధి, —పై—

పాద్యము, సం. విణ. 1. పాదముకొరకైనది (జలాదికలు); అం. 2; చూ, ఉపచారములు.

పానకము, సం. వి. అ. పుం. 1. బెల్లము, యాలకులగింజలు, మిరియములగుండ మున్నగునవి కలిపిన పానీయము: చూ, సలిలము; దే. వి. (1) ఫలరసము. పంచ. నా. 1, అ. 321; అచ్చ. అ. కాం. 105; చూ, రసము. 13; (2) పాదు: చూ, విల్లము.

పానగోష్ఠిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. కల్లుత్రాగెడుచోటు (లేక) ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.

పానపాత్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. కల్లుత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము- 6; 2. నీరుత్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

పానము, సం. వి. అ. న. 1. త్రాగుడు: చూ, నరకము. 3; 2. త్రాగెడుగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6; 3. చూ, రక్షణము; అం. 4: చూ, కామజంబులు: వై. వి. (1) = లింగపీఠము. (తె. ప).—జలేరి, పానవట్టము; (2) = ప్రాణము: చూ, ప్రాణము. 6.

పానలు, దే. వి. బ: చూ, సంశయము.

పానవట్టము, దే. వి: చూ, పానము (1).

పానసము, వా. వి. రూ-బానసము: చూ, సదనము. 1.

పాననీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగ్రాకర*: చూ, సుషవి. 1.

పాననీడు, వా. వి: చూ, పాచకుడు. 1.

పానారము, దే. వి. పండుపోక: చూ, పోక.

పానిని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-పాణిని.

పానీయము, సం. వి. అ. న. 1. నీరు: చూ, సలిలము; విణ. 2. త్రాగదగినది: చూ, స్వాదితము; 3: చూ, రక్షితము.

పానీయవల్లి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అరెతీగె*: చూ, సుషవికాఫల.

పానీయశాలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. చలిపందిలి: చూ, సదనము. 1.

పానుపు, దే. వి. రూ-పాన్పు. 1. పడక: చూ, శయ్య. 1; 2: చూ, మంచము; 3. పజపు. అని. 3, అ. 12: చూ, శయ్య. 1

పాన్పు —పై.—

పాప, దే. వి. 1. రూ-పాపడు. భార. ఆర. 7, అ. 187: చూ, శిశువు; 2. అబ: చూ, లోచనము.

పాపంపుమొన, అం: చూ, మొనలు.

పాపడు, దే. వి. రూ-పాప. 1. బాలుడు. భార. విరా. 5, అ. 284: చూ, శిశువు; 2. పురుషశిశువు. భాగ. 10, స్కం. పూ, 115; చూ, శిశువు.

పాపచేలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగలుసొంటి*: చూ, విద్ధకర్తి.

పాపట, దే. వి. 1. కేశవీధి. (ఇదిపాయుధాతుకృదంతము: చూ, నేస. 3; వై. వి. 2: చూ, వృకధూమకము*).

పాపటచేటు, ద్వ. వి. లాలాటిక: చూ, బొట్టు. 1.

పాపటపుపాన్నలు, వా. వి. బ. పాపటపుగుణ్ణులకువేయు పొన్నలు.

పాపటబొట్టు, ద్వ.వి.1; చూ, పాపటచేటు, 2: చూ, భూషణము 2.

పాపటము, దే. వి. గొర్తిపైరుమీదగాదముపోవదున్నెడుపని ముట్టు. రూ-పాపనము. గుంటక-గుంటుగు, దిండు-ద్రిండు. చూ, హలము.

పాటవపుచ్చు, దే. ప్రే. (పాపటవోవజేయు) దారివిడిచి తొలగించు. రామా. 8, అ. 165: చూ, పాయపడు. 1.

పాపటవోవు దే. అ. క్రి.—పై.—

పాపదశకము, అం. అసత్యోక్తి, దోషారోపణోక్తి, కఠిన్యోక్తి, విష్ణులోక్తి, చౌర్యకరణము, దుష్కార్యకరణము, దుష్కార్యాపేక్ష, పరభార్యాపేక్ష, పరద్రవ్యాపేక్ష, జీవహింస. (10).

పాపది, వా. వి. పాముది: అహేయము.) చూ, సర్పము.

పాపనము, దే. వి: చూ, రూ-పాపటము.

పాపము, సం. వి. అ. న. రూ-పాపము. 1. = ప్రాప. దుష్కృతము: చూ, వృజినము. 1: 2: చూ, దయ. “పాపము వానికాలువిలేగినది”; విణ. 3. దుష్కృతముగలది.

పాపరహితుడు, సం. విణ: అనముడు.

పాపలగిమతావు, ద్వ. వి: చూ, భగము. 12. సాం. మా. 19.

పాపాత్మనాంపాపశతేనకింవా? న్య. పాపస్వరూపులకుఁబాపశత మొకలెక్కా?

పాపాత్ముడు, సం.వి.న్.పుం. పాపాలముద్ద: చూ, వ్యాధుడు. 2. పాపాయపరపీడనమ్, లో. పెరవారిని బాధించుట పాపము కొఱకు. “పా. పాయ పరపీడన మ్మనుఁన్యాయమ్మన” (కుచేలోపాఖ్యానము)

పాపాలముద్ద, మి: వి: చూ, పాపాత్ముడు.

పాపాసు, వై. వి. = పాదపోష: చూ, సమ్మాశిగలు.

పాపి, సం. విణ. = పావి. 1: చూ, పాపాలముద్ద; 2: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పాపిష్ఠుడు, సం. విణ. మిక్కిలిపాపి: చూ, పాపి —

పాపీ చిరాయుస్సుకృతీగతాయుఃన్య. పాపిచిరకాలముబ్రదుకును. సుకృతి యల్పకాలముబ్రదుకును.

పాపీపాపేనహన్యతే. న్య. ఎవనిపాపము వానినిఁజంపును.

పాపు, దే. ప్రే. 1. పాయజేయు; 2: దును-దున్ను. తై. 8, అ. 174.

పాపుడు, సం. విణ. 1: చూ, పాపి. 1—2; 3: చూ, హింస కుడు; 4: చూ, హీనుడు.

పాపోసు, వై. వి. = పాదపోష: చూ, రూ-పాపాసు.

పాపము, సం. వి. న్. పుం, విణ: చూ, రూ-పాపము.

పామ, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, రూ-పామము.

పామనుడు, సం. విణ. గణ్ణికలవాడు, కచ్చురుడు: చూ, వ్యాధితుడు.

పామము, సం. వి. న్. పుం, న. గణ్ణి: చూ, వ్రణము.

పామరుడు, సం. విణ. 1: చూ, మూఘుడు; 2: చూ, హీనుడు; 3: చూ, గోండుడు. 1.

పాము, దే. వి. 1: చూ, సర్పము; 2. కష్టము: చూ, శోకము; స. క్రి. 3. రూ-ప్రాము: చూ, రుద్ధ. 1.

పాముచూపు, వా. వి. ఋ: చూ, సర్పము.

పాముది, దే. వి: చూ, రూ-పాపది.

పాముదొండ, ద్వ. వి. నాగదొండ*: చూ, రక్తఫల.

పాముమేత, వా. వి: చూ, వాయువు. 1.

పాములనారిగాడు, దే. వి: చూ, పక్షి.

పాములబిడారు, వా. వి: చూ, వర్మికము.

పాములమేతరి, వా. వి: చూ, హరివాహనుడు

పాములవాడు, దే. వి: చూ, వ్యాళగ్రాహి. కాశీ. 2. ఆ. 87.

పాములవేటకాడు, వా. వి: చూ, పాములమేతరి.

పాయ, దే. వి. 1. చీలిక. స్వా. 3, ఆ. 38: చూ, శకలము.

4: 2. ఖండము. చూ, శకలము. 4: 3. చర్మములోనగు

కాని ఖండము. హరిశ్చ. 4, ఆ. 213: చూ, శకలము. 4:

4. ఒకనదిలోనుండి చీలి పాటునది: చూ, స్వర్ణది (నది):

5: మునుము-మున్ను.

పాయబాటు, దే. ఆ. క్రి: చూ, పాయ. 3. పాండు, 3, ఆ. 22.

పాయకట్టు, దే. వి. ఒకముఖ్యగ్రామముతో జేరిన యువగ్రా

మముల సమూహము, జనపదము: చూ, నీమ. 1. (దేశము)

పాయకారి, దే. వి. భాగప్రకారము భూస్వాతంత్ర్యములేని రైతు

చూ, రైతు.

పాయకానా, వా. వి: చూ, ములుగుదొడ్డి.

పాయగిలు, దే. ఆ. క్రి. (రూ-పాయగిల్లు. తొలగు. వై. 3,

ఆ. 89: చూ, విరియు. 5.

పాయగిల్లు, —పై.—

పాయగొమ్మ, దే. వి. వంగ. ఉ. హరి. 5, ఆ. 56: చూ, కాఖ. 1.

పాయపోసు, వై. వి. = చూ; రూ-పాపోసు.

పాయము, వై. వి. = ప్రాయ. 1. ఈడు. పర. 2. ఆ. 49:

చూ, వయస్సు. 1: 2. యౌవనము: చూ, వయస్సు. 1: 3.

జీవితకాలము: ఈడు.

పాయవట్టము, వై. వి. = పాదపట్ట. అందె, చూ, భూషణము 2.

పాయవడు, ద్వ. ఆ. క్రి. 1. తొలగు. హరి. ఉ. 4, ఆ. 33:

చూ, విరియు. 5: 2. చీలు: చూ, విదారించు: 3. దారివిడిచి

తొలగు. హరి. పూ. 9, ఆ. 78: చూ, పాపటపుచ్చు

పాపటవోపు: 4: చూ, వెలివడు.

పాయవాటు, దే. ఆ. క్రి: చూ, పాయవడు. 1. భార, విరా. 5,

ఆ. 81.

పాయసము, సం. వి. ఆ. న. 1 = పాసెము: చూ, పరమా

న్నము: పుం. 2. సరళ ద్రవ్యము: చూ, రాజార్థము.

పాయి, సం. విణ. 1: చూ, త్రాగుబోతు: వై. వి.

(1) = పయన్. పాలు: చూ, స్తన్యము.

పాయికానా, వా. వి: చూ, రూ-పాయకానా.

పాయిదా, వా. వి: చూ, వృద్ధి 4.

పాయు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, పాయవడు. 1: 2. చిక్కెడలు:

3. చూ. ముద్దకట్టు: 4: చూ, వేటువడు: స. క్రి. 5: చూ,

విసర్జించు.

పాయువు సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, ముద్దీ: ఆం: 2: చూ,

ఇంద్రియములు.

పాయ్యము, సం. వి. ఆ. న. 1. త్రాసు-మూర-తూములోనగు

మానము: చూ, వర్ణ: 2. నీరు' చూ సలిలము: విణ. 3.

నిందింపఁదగినది : చూ, హీనము. 2.

పార, దే. వి. రూ-పాట: చూ, ముద్గరము.

పారంగతుడు, సం. విణ. దరిజేరనివాడు: పారగుడు,

అంతగుడు.

పారంవరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పారంపర్యము. వై. 1, ఆ. 56.

పారంపర్యము, సం. వి. ఆ. న. రూ-పారంపరి 1. కులక్రమము. (పుం. గురుక్రమము అని కొందఱు. అనుస్యతము అని కొందఱు): చూ, ఐతిహ్యము: 2. పరంపరాభావము.

పారజూచుచు, వా. స. క్రి: తప్పకనుజూచు.

పారగుడు, సం. విణ: చూ, పారంగతుడు.

పారడ, ద్వ. వి. ఉగ్గుచిప్ప: చూ, పాత్రము, 6

పారణ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. రూ-పారణము. 1. ఉపవాసముండి

మఱునాడుచేయుభోజనము: చూ, సాపాటు: పుం. 2: చూ,

మేఘము. 1: వా. 3. పార్వణము: చూ, పిండము. 4.

పారణము, సం. వి. ఆ. న. —పై—

పారతంత్ర్యము, సం. వి. ఆ. న. పరాధీనత: ఆజ్.

పారతము, సం. వి. ఆ. పుం = పాదరసము: చూ, సూతము.

పారత్రికము, సం. విణ. పరలోకసంబంధమైనది: ఆముత్రికము,

ఆముష్మికము, పారలోకికము.

పారదము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పారతము.

పారదారికుడు, సం. వి. ఆ. పుం. పరదారరతుడు,

పారదేశికుడు, సం. విణ. 2. అన్యదేశస్థుడు: 2: చూ, వాట

చారి.

పారమార్మికుడు, సం. విణ. 1. పరమార్థబుద్ధికలవాడు: 2: చూ,

శ్రేష్ఠుడు.

పారమేశ్వరము, అం. చూ, ఆగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు

పారము, సం. వి. ఆ. న. 1. అవలిదరి: చూ, రోదస్సు: 2:

చూ, సమీపము. 1: 3. = పాళము. కొలఁది: అం. 4. మల్ల

బంధవిశేషము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పారలోకికము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పాయసము. 1: విణ

2: చూ, పారత్రికము.

పారవతము, సం. వి. ఆ. పుం = చూ, రూ-పారావతము. 1.

పారవము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పాచువాయి-పావురాయి.

చూ, రూ-పారావతము. 1: వై. వి. (1). = పారావతము:

చూ, పారవము. 1.

పారవశ్యము సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, విస్మృతి:

పారవి, అం: చూ, మధ్యమగ్రామగత మూర్చనలు.

పారశవము, సం. వి. ఆ. పుం. ఒక ఆయుధము: చూ, బాణము. 1.

పారశపుడు, సం. వి. ఆ. పుం. శూద్రవనితయందు బ్రాహ్మ

ణునివలనఁ బుట్టినవాడు: చూ, సూనుడు. 1.

పారశీకము, సం. వి. ఆ. పుం. = పారసి. 1. (రూ-పారసికము-

పారసికము): చూ, దేశము: 2. పారశీకదేశపుగుట్టము:

చూ, హయము.

పారశ్వధికుడు, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పారశ్వధుడు, చూ,

యాష్ఠీకుడు.

పారశ్వధుడు, —పై.—

పారసి, వై. వి. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు: 2 = పారశీక. పార

శీకదేశభాష, చూ, భాష. 1: విణ. 3. పారశీకదేశమునందు

గలిగినది, స్వా. 4, అ. 28.

పాఠసాహిత్యము, సం. వి. అ. పుం. చూ, రూ-పాఠసాహిత్యము.

పాఠసాహిత్యము. = పై.—

పాఠసాహిత్యము, సం. వి. అ. పుం. పరశ్రీవలనబట్టిన
కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

పాఠా, వా. వి. రూ-పహారా: చూ, రక్షణము.

పాఠాణి, దే. వి. 1. కుంకుమలోనగువానితో పాదములకు
జేసెడు అలంకారము: చూ, భూషణము. 2; వా. వి. 2.

పనుపు సున్నము కలిపిన వస్తువు. (పుండ్లమాన్యును).

పాఠాణించు, దే. స. క్రి. పాఠాణి పాదములకు అలంకరించు:
చూ, సింగరించు.

పాఠావతము, సం. వి. అ. పుం. =: చూ, రూ-పాఠావతము. 1.

పాఠాయణము, సం. వి. అ. స. 1. అంతయు: చూ, రూ-పరా
యణము; 2. అంతయుచదువుట; 3. పాఠమునుపొందుట.

పాఠావతము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పాఠువాయి-పావురాయి.

(రూ-పాఠావతము-పాఠావము): చూ, సురటి; 2. కోతి

తుమికి*: చూ, స్పూర్ణకము; 3. విశాలముఖముగలబాణము:

చూ, బాణము. 1; అం. 4: చూ, భావదూషితములు.

పాఠావతాంఘ్రి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, మానేరు*.

పాఠావరము, సం. వి. అ. స. 1. ఈవలావలిదరులు: చూ,
రోధస్సు; పుం. 2. (రూ-పరావరము-పాఠావరము-పాఠా
పాఠము): చూ, సముద్రము.

పాఠాశరి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. వ్యాసముని: చూ, సన్యాసిన్.
2. ముని: చూ, సన్యాసి.

పాఠాశర్యబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, మూర్ఖరబ్రాహ్మణులు.
(యజుర్వేదములు. పరాశరముషినిబట్టివీరికినామముగలిగినది.
బాహ్యురు-కత్తియవాడలలో గానబడియెదరు.)

పాఠాశర్యము, అం: చూ, ఉపపురాణములు.

పాఠి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. గిండి: చూ, పాత్రము. 6; 2.

ఈడుముంత: చూ, పాత్రము. 6, 3. = బారి. నీనుగుకాలి

గొలుసు: చూ, శృంఖలము. 2; 4: (తె. ప).—మల్లచిప్ప;

5. నీరుప్రబ్బ*. చూ, విదులము; దే. వి. (1) తడవ.

ఉ. రా. 3, అ. 54: చూ, వెండియు; (2) మన్ను: చూ,
భూమి. 1.

పాఠిక, దే. వి: చూ, బానిసె.

పాఠికాంక్షి, సం. వి. న్. పుం. 1. ముని: చూ, సన్యాసి; 2.

తపస్వి: చూ, సన్యాసి; 3. కృత్యచాంద్రాయణాదివ్రతశీలుడు.

పాఠికాపు, దే. వి: చూ, పరిచరుడు.

పాఠిజాతకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పాఠిభద్ర*: చూ,

సూక్ష్మదారువు. 2: చూ, వేలుపుజెట్టు; అం. 4. ఒక దేవ

వృక్షము. (దేవవృక్షములు.—మందారము, పాఠిజాతము,

సంతానము, కల్పవృక్షము, హరిచందనము) (5)

పాఠిజాతము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

పాఠిజాతములు, సం. వి. అ. పుం. బ: చూ, ధాన్యము.

పాఠిణి, సం. వి. ఈ. ప్రి. పచ్చయిరుగుడు*: చూ, శింశుప,

పాఠితథ్య, సం. వి. అ. ప్రి. 1. జడబిల్లు: చూ, భూషణము, 2;

2 నిగపువ్వు: చూ, భూషణము. 2.

పాఠితోషికము, సం. వి. అ. న: చూ, స్పర్శము. 3.

పాఠిపార్శ్వకుడు, అం. సూత్రధారుని ప్రక్రియెందుండి
యతఁడుచెప్పెడుసర్వాంశములను బరిష్కరించువాడు. ఇత
వికే మారీషుఁడనియు, పుత్రుఁడు అనియు పేర్లు. (దండుఁడు
పింగళుఁడు, పాఠిపార్శ్వకుఁడు ఈ ముగ్గురును నామాంతర
ధారులై సూర్యనకుఁ బరిచర్య నేయు నింద్రాదులు. 18
మందిలోఁ గ్రమముగముఖులై యున్నారు.)

పాఠిష్టవము, సం. వి. చలించునది: చూ, లోలము.

పాఠిభద్రము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-పాఠిజాతకము*;
2: చూ, వేము*.

పాఠిభావ్యము, సం. వి. అ. న. చెంగల్వకోష్ట*: చూ, వాలు
కము.

పాఠియాత్రకము, సం. వి. అ. పుం. భారతవర్షమునందలి కుల
పర్వతము: చూ, పర్వతము.

పాఠియాత్రము, —పై—

పాఠివాడు, దే. వి: చూ, పాఠికాపు.

పాఠివేట, వా. వి: చూ, పాది. 2.

పాఠిషడుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పాఠిషత్తు. శివభటుఁడు.

(ప్రమథగణమునందలి చండికేశ్వరాది): చూ, ప్రమథుఁడు.

పాఠిహారికుఁడు, సం. వి. పరిహారము చేయువాడు.

పాఠిహార్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. సూడిగము: చూ, భూష
ణము. 2; 2. కపటము: చూ, వ్యాజము. 1; 3: చూ, రూ-
పరిహార్యము; వి. 4. పరిహారము చేయఁదగినది: చూ
హీనము. 3.

పాఠింద్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సింహము.

పాఠిక (భ)త్తు, వా. వి: చూ, విభాగపత్రము.

పాఠిణుఁడు, సం. వి. పాఠముముట్టినవాడు.

పారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాటు.

పారుకాడు, దే. అ. క్రి: చూ, పాటు. 1.

పారుడు, దే. వి. పాసనము: చూ, రోగము. 1.

పారువత్తెకాడు, దే. వి. దొరతనమువారి కియ్యవలసిన ధన
మును ప్రజలవలన రాఁబట్టెడిలధికారి. (తిరుపతిమున్నగు
దేవస్థానములలోవాడుక. ఇతనినే దేవస్థానపుతహాశీలుదా
రందురు.) చూ, స్వామి. 3.

పారువత్తెదారు, —పై—

పారుపత్తెము, దే. వి. రూ-పార్పత్తెము. దేవునికిని దొరతనము
వారికిని కియ్యవలసినధనమును ప్రజలవలనరాఁబట్టెడి అధి
కారము: చూ, రపము. 1.

పారువ, దే. వి. జాడ. ఉ. రా. 6, అ. 73: చూ, సూచన. 1.

పారువచూచు, వా. స. క్రి. చక్కఁగాఁజూచు: చూ, వీక్షించు.

పారువము, వై. వి. = పాఠావత. సా. 2, అ. 85: చూ,
సురటి.

పారువాయ, వై. వి. బ. = —పై—

పారుష్యము. సం. వి. అ. న. రూ-పారుషము. 1: చూ, పరు
షము. 1; 2. పరుసఁడనపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

పారె, (తె)డుబండ్ల కెదురుగాఁగల్గు జాతురా? లో. “పారెడు

బండ్లకెదురు, కాళ్లుసాతురె యోపెట్టికాన వినుము." (కువల యాశ్వచరిత్ర).

పారేవతము, సం. వి. ఆ. న. ఒకానొక ఎఱ్ఱకీర్తలి*:

పార్వతము, సం. వి. ఆ. న: చూ, భస్మము.

పార్వైచు, దే. ఆ. క్రి. రూపాఱుతెంచు. 1. పరుగెత్తివచ్చు: 2: చూ, వెల్లిగొను.

పార్వకృము, సం. వి. ఆ. న: చూ, వేలుపాటు. 1.

పార్థివ, అం: చూ, సంవత్సరములు. (నిఘంటుకర్త కొట్ర శ్యామల కామశాస్త్రి జననము.—పార్థివ సంఘం అది జ్యేష్ఠ బాహుదినము రాత్రి ౧౦ గడియలకు విశాఖనక్షత్రము శిరోవీధినిదాటిఅనూరాధనైయుండగా రేవతీనక్షత్రప్రథమ చరణమకరలగ్నమందు జననము. బుధమహాదశాశేషము. సం. 15-నె-4- రో 13లు).

పార్థివము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము; విణ. 2. పృథివీసంబంధమైనది: చూ, భూమి. 1.

పార్థివుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అర్జునుడు: చూ, సుభద్రే కుడు; 2: చూ, రాజు. 1.

పార్థుడు,—పై.—

పార్వతైము. దే. వి: చూ, రూ-పారుపతైము.

పార్వోతు, వా. వి: చూ, వెఱపరి.

పార్వణము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పార్వణమనుమృగము: చూ, మృగము. 1; పుం. న. 2. పిండప్రదానము, పారణ-పారణము: చూ, పిండము. 4; విణ. 3. పర్వతసంబంధమైనది: చూ, హిమాలయము.

పార్వతి సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (పర్వతమునకుగూతురు): అ, అంపి, అంబ, అంకి, అగజాత, అదితి, అచలజ అనంత, అపర, అపరాజిత, అపర్ణ, ఆర్య, ఇంద్రాక్షి, ఈ, ఈశాని, ఈశి, ఈశ్వర ఈశ్వరి, ఈశ్వరేశ్వరి, ఉమ. బుద్ధి, ఏకపాటల, ఏకానంశ, ఇంద్రి. ఐశి, కథ, కపాలిని, కమల, కర్పరి, కర్పూరి, కర్వరి, కల్యాణి, కాత్యాయని, కార్తికేయప్రసుపు, కాలంజరి కాలరాత్రి, కాలి-కాశి, కాలిక కిరాతి, కుజ, కుమారసుపు. కుమారి, కుష్మాండి, కృష్ణ పింగళ, కేటభ, కైటభ-కైటభి, కోటరి. కోటవి-కొట్టవి, కౌమారి, కౌశికి-కౌషికి, క్షమ, క్షేమ, గంగ, గణ నాయిక, గిరిక, గిరిజ, గిరిసుత, గృహప్రభువు. గోమిని, గోల, గౌతమి, గౌరి, చండముండ-చండముండి చండాలిక చండి, చండిక, చర్చ, చర్చిక, చర్మముండ, చాణ్డిక, (చాండిక), జయ, జయంతి, తామసి, దక్షకన్య. దక్షజ, దర్బర, దాక్షయణి, దుర్గ, దుర్గి, దృష్పద్వతి. దేవి, దేనుక, నందపుత్రి, నారాయణి, పింగ, ప్రభ, భగవతిబర్హి ధ్వజి, బాత్రవి, భవాని, భవ్య. భార్గవి, భైరవి, భ్రామరి, మంగళ, మాత, మాతంగి. మాతృక, మారి, మృడాని, మేనకాత్మజ, యమ స్వస, యమున, యాదవి రుద్రాణి, లంబ, వారాలిక, విజయ విశాలాక్షి, వృషాకపాయి, శక్తి, శర్వాణి, శారద, శివ, శాంభవి, శివదూతి, శిఖరవాసిని, శూలదృక్కు, శైలేయి. షష్ఠి, సతి, సర్వమంగళ, సర్వార్థానుసాధిని, సింహధర

సినివారి, సో, హిండి, హైమవతి. (అవ్య).— అంతి. (తె. ప).—అమ్మిక, కప్పుచైదువపెనిచేడియ కటిచేడియ, కవ్వలదొరదారి, కొండచూలి, కొండరాచూలి, గట్టుపట్టి, గట్టురాచూలి-గట్టాచూలి, గయిరమ్మ-గవరమ్మ-గైరమ్మ, గివురు-గౌరు, చండి-చెండి, జగముతల్లి. దుగ్గ-దుగ్గి మల యమ్మ, ముక్కంటివెలఁది, లచ్చినెచ్చెలి, వలిమలకూతురు, వెనకయ్యతల్లి, వేల్పుచేటిసవతి, సత్తి. సామివల్లి, సామి పామేను చేకొన్నచాన, సింగమునెక్కుదంట; తద్వి.— ౧. కాశికి.-కాలి-కాశి, కాలికి-కాశిక. (తె. ప).—దుగ్గ. సత్తి: ౨. పార్వతి(దూతకు. — జ్వాలాజహ్వాడు; ౩ దుర్గా దేవి చెలికత్తెలలోనొకతె* అజయ. 2. ద్రౌపది: చూ, సూన, 1; 3. ఒకగోవిక: చూ, మహాకూర్మి: 4. అందుగు*: చూ, సల్లకి; 5. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ, అం. 6: చూ, వేసరపాదపరిపాలు; 7. చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

పార్వతీనందనుడు, సం. వి. అ. పుం. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుడు.

పార్వతీయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాద్దుతిరుగుడు*: చూ, సూర్యానువర్తిని: 2. ఏలుజాణి*: చూ, సుభిక్ష; 3. కొండ గొనుగు*: చూ, మృదుద్రుమము; విణ. 4. పర్వతము నందుఁబుట్టినది: చూ, హిమాలయము. (పర్వతము)

పార్వతీలోచనము, అం: చూ, జన్యతాశములు.

పార్వము, పై. వి. = : చూ, రూ-పారుపము.

పార్వక్రాంత, అం: చూ, అకాశచారులు.

పార్వక్రాంతము, అం: చూ, కరణములు.

పార్వక్రియలు, అం: సమున్నతము, నతము, ప్రసారితము, వినివర్తితము, అవస్థితము. (5)

పార్వ్యగతము, అం. 1: చూ, దృష్టిక్రియలు; 2. చూ, హస్త ప్రచారములు.

పార్వ్యజానువు, అం: చూ, కరణములు.

పార్వ్యతలము, అం: చూ, హస్తప్రచారములు.

పార్వ్యతోముఖము. అం.—పై—

పార్వ్యనికుట్టనము, అం: చూ, కరణములు

పార్వ్యపునొప్పి. మి. వి. కణతనొప్పి.

పార్వ్యభాగము, అం: చూ, పక్షభాగము.

పార్వ్యమండలము, అం: చూ, నృతహస్తములు.

పార్వ్యము, సం. వి. ఆ. న. 1. పచ్చపులసమూహము: పుం.

2. = పంచ (ఎముకలచేతపూర్ణమైయుండునది. చంక క్రింది భాగములు): అంకము, కచ్చము, పక్షము. (తె. ప).— అంక, అంచ, అంచల, అంచ, ఇడుపు అండ, ఇరుగు-ఇరువు, ఇట్టియలు, ఓర, కడ-కెడ, కెలకు చంక, కెడను-కెలను, కెలపు-కెళపు, కోపు, కోప, చక్కి-చక్కియ, చాయ, చెంక, చెంప, చెరగు చెఱగు, చేయి, తట్టు, దెస, నిట్ట, పక్క-ప్రక్క, పక్కియ-పక్కె, పట్టియ-పట్టె, పఱ గడ, పొరుగు-పొర్లు-పొరువు, బగి- బగులు, బరి, బరివాగె, మయి-మెయి-మై-మే-మేను, లంక, లెంప వంక, వయపు-వైపు, వలను, సంగడి, సూరెలు: తద్వి.—౧. ఏనుగు

కటుమరలకు. — కుంజము; ౨. కంటిక్రింద మొదలుకొని చెక్కిళ్లపార్శ్వమునకు. — కుంజము; ౩. గుమ్మమువ్రక్తికు — (తె. ప). — ఈడుపు — ఈడ్పు; ౪. చెక్కిలిక్రిందిభాగమునకు. — ఋగి; ౫. చెక్కిలిమీదిభాగమునకు. — హనువు; ౬. శిరఃపార్శ్వమునకు. — అక్షము, కటము, కణము, కతలము. (తె. ప). — కడత-కణత, కడక; ౭. ఇరుదెసలు: — అభితము. (మిగతవానికి: “చూ, సూరెలు”); విణ. ౩: చూ, సమీపము. 1; అం. 4: చూ, తాడితాంగములు.

పార్శ్వములు, అం. 1: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (ఎండియున్న మగిడు చచ్చును); 2: చూ, నాట్యోపయోగాంగములు) అంగము. 9).

పార్శ్వవేషితము, అం: చూ, ఉద్దితకరణబంధములు.

పార్శ్వసంఘటితము, అం. — పై. —

పార్శ్వోన్నత, అం: చూ, అశ్వసంచారమార్గములు.

పార్శ్వ. సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. వేడురెత్తిన యాడుది: చూ, స్త్రీ; పుం. న. 2: చూ, మడమ; ౩. దండువెనుక: చూ, వెనుక. 1; 4: చూ, వెనుక. 1.

పార్శ్వగ్రాహసారుడు, అం: చూ, ద్వాదశరాజమండలము (దండెత్తిపోవురాజునకు వెనుకదిక్కుననుండు శత్రువు): పార్శ్వగ్రాహుడు.

పార్శ్వగ్రాహుడు, అం. — పై. —

పార్శ్వత్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. అఱకాలు మీఁగాలు మడమలను మూసికొనియుండెడు ముచ్చె: చూ, సమ్మాళిగలు.

పార్శ్వత్రము, సం. వి. అ. న. ముంపిటనుండి రక్షించెడు నేన: చూ, నేన. 1.

పార్శ్వపార్శ్వగతము, అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానములు.

పార్శ్వయుద్ధము, అం: చూ, యుద్ధము.

పార్శ్వద్ధము, అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు.

పార్శ్వలు, అం: (మడమలు) 1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునిమడమలు సమములై రక్తివర్ణమునైన నుత్తముడగు): 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (స్త్రీమడమలు మట్టిపండ్లవలె పగడపుచాయగలిగిన పుత్రవతియగు.)

పాఱ, దే. వి: చూ, రూ-పార.

పాఱజూచు, వా. స. క్రి. దృష్టించిచూచు. విజ. 1, అ. 95: చూ, వీక్షించు.

పాఱదోలు, వా. స. క్రి. తఱుము: చూ, వెంటడించు.

పాఱబోక, వా. వి: చూ, వారబోత.

పాఱబోత, — పై. —

పాఱబోయు, దే. స. క్రి. కుమ్మరించు.

పాఱమ్ము, ద్వ. వి. (పాఱ + అమ్ము) (రూ-పాఱవాతమ్ము-పాఱవాతియమ్ము): చూ, బాణము. 1.

పాఱవాతమ్ము, — పై. — అం, భా. ద్వ. 213.

పాఱవాతియమ్ము — పై. — అచ్చ. సం, కాం. 121.

పాఱవేయు, దే. స. క్రి. 1. విసరివేయు: పాఱవైచు; 2. వదల విడుచు: పాఱవైచు.

పాఱవైచు, దే. స. క్రి. — పై. — స్వా. 2, అ. 17.

పాఱాడు, దే. అ. క్రి. (రూ-పారు-పారాడు-పారుకాడు) 1. పరుగెత్తు. భాగ. 7, స్కం. 99: చూ, వెళ్ళు. 1; 2: చూ, వెల్లిగొను; ౩. పాసనముచేయు: చూ, విప్పించు; 4: చూ, వ్యాపించు. ఉ, హరి. ౩, అ. 58; (ఇది కొన్ని క్రియలకు స్వార్థమందును, కొన్నిటికి ఇంచుక్ష్మానమందును, మఱి కొన్నిటికి ఆరంభార్థమందును అనుప్రయుక్తిమగుచున్నది. విరియఁబాటు, తెల్లవాటు, పండఁబాటు మొ.)

పాఱుడు, వై. వి = విప్ర: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.

పాఱుటక్క, ద్వ. వి. (పాఱుడు + అక్క) 1. దాఁపనది: చూ, స్త్రీ; 2. బ్రాహ్మణునిభార్య: చూ, భార్య.

పాఱుటసుర, మి. వి. బృహ్మరాక్షసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1. (రాక్షసి).

పాఱుటాసులు, దే. వి. బ. మునులు కట్టుకొనెనుఆకులు. య. 1, అ. 120.

పాఱుడు, దే. వి: చూ, పఱత.

పాఱుత, దే. వి: చూ, పాఱుటక్క.

పాఱుతెంచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పార్తెంచు.

పాఱునీరు, వా. వి. ప్రవాహజలము: చూ, సలిలము.

పాఱుపోగు, దే. వి. దూరదూరముగా పోయు సూలిపోగు: చూ, సూత్రము. 1.

పాఱులకెక్కిమీడు, వా. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పాఱువాడు, దే. వి: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1. భార. ఆర. 4, అ. 342.

పాఱువేట, దే. వి. దేవోత్పవము: చూ, సంబరము.

పాల, దే. వి. 1: చూ, సుమంగళి; వై. వి. 2: చూ, పాల గుమ్మ; ౩. = పాటల: చూ, వర్ణము. 6; 4. = పాటల. కలిగొట్టు: చూ, స్థాలి. 2: విణ. 5. శ్వేతము: చూ, వర్ణము. 6. (ఇది పాలుధాతుర్పదంతము).

పాలంక్క, సం. వి. అ. స్త్రీ. రూ-పాలుక్క. కుందురువు: చూ, రాజార్థము.

పాలకడలల్లుడు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పాలకడలి, ద్వ. వి. కీరాబ్ది: చూ, సముద్రము.

పాలకడలివెన్న, ద్వ. వి: చూ, హిమాంబువు.

పాలకన్నులు, దే. వి. బ: చూ, ధన్యము.

పాలకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏనుఁగు పితృజ్వరము: చూ, హస్తీ; 2: చూ, త్రిదోషజము; ౩: చూ, రక్షణము.

పాలకాకి, వా. వి. 1. తెల్లకాకి: చూ, వాయసము. 1; 2. ఒకా నొకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పాలకాయ, దే. వి: చూ, భక్ష్యము.

పాలకావడిచుక్కలు, వా. వి. బ: చూ, గొల్లకావడి చుక్కలు.

పాలకి, వై. వి. = పల్లంకికా. (రూ-పాలకి-పల్లకి-పల్లకి-పల్లకి-పాల్కి.) వై. 7, అ. 145: చూ, సవారి.

పాలకి, వై. వి. = చూ, రూ-పాలకి.

పాలకిదొంగుచుక్క, ద్వ. వి. మఘ చూ, రిక్క. 1.

పాలకుండ, వై. వి. పాలుకాచెడు కండ: చూ, భండము. ౩.

పాలకుప్త, ద్వ. వి. పయోగాళి: చూ, స్తన్యము.

పాలకూర, వై. వి: చూ, సుమంగళ*.

పాలకొడిస, ద్వ. వి: చూ, వత్సకము*.

పాలకొయ్య, దే. వి: చూ, యూవము. 1.

పాలగచ్చు, దే. వి: చూ, సమాలంభము.

పాలగరువు, ద్వ. వి. మీద యిసుకగల జాతిపాటునేల: చూ, భూమి. 1.

పాలగార, దే. వి: చూ, పాలగచ్చు.

పాలగుంజ, ద్వ. వి: చూ, పాలకొయ్య.

పాలగుమ్మ, దే. వి: చూ, పాలపిట్ట.

పాలగుమ్మడు, వై. వి. నల్ల నేలగుమ్మడు* (ఇక్కడ వ్యతిరేక లక్షణ): చూ, సర్వతోభద్ర.

పాలగొలిమిడి, ద్వ. వి. పయస్విని*: చూ, మొగబిర.

పాలఘ్నము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-పలఘ్నము*.

పాలచెంబు, వై. వి. పాలుపితికెడుచెంబు: చూ, పాత్రము. 6.

పాలచేప, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పాలచేరులు, ద్వ. వి. బ. రూ-పాలచేర్లు. గజ్జనరము. స్వా, 4, ఆ. 42. : చూ, నిర. 1.

పాలచేర్లు, —వై. —ఉ. రా, 7, ఆ. 413.

పాలచొట, దే. వి. తెల్లనిచొట: చూ, మత్స్యము. 1.

పాలడ, ద్వ. వి. (పాలు + అడ(గు): చూ, పారడ.

పాలతప్పేల, వా. వి: చూ, పాత్రము. 6.

పాలతుత్తము, ద్వ. వి: చూ, ఖర్బరి.

పాలపేకు దే. వి. రూ-పాలతేకు, గృహదుర్గమము*: చూ, శాకోటము.

పాలతేకు, దే. వి: చూ, రూ-పాలపేకు.*

పాలనము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రక్షణము (ఆ. శ్రీ. అగును).

పాలనేలగుమ్మడు, వా. వి: చూ పాలగుమ్మడు*.

పాలపండ్లు, ద్వ. వి. బ. పుట్టుదంతములు: చూ, హాసువు.

పాలపాపడు, ద్వ. వి: చూ, శిశువు.

పాలపిట్ట, వై. వి. పాల, పాలగుమ్మ. (సం. ప).-కికి-కికి, కికిదివి-కికిదివి-కికిదివి-కికిదివి-కికిదివి కూటకము, క్షీరము, చాషము-చాసము, చిత్రవాలము, దివి: (చూ, శకుంతి).

పాలపూస, దే. వి. తెల్లనిగాజుపూస: చూ, పూస.

పాలబుగ్గలు, ద్వ. వి. బ: చూ, లెంప. 2.

పాలమద్ది, వా. వి: చూ, సరళద్రవము.

పాలమన్ను, ద్వ. వి: చూ, భూమి. 1.

పాలమీగడలు, వా. వి. బ. 1: చూ, భక్ష్యము; 2: చూ, ధన్యము.

పాలము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొయ్యపడిగము: చూ, పాత్రము. 6; 2. మడ్డు: చూ, లోహము. 1.

పాలముంచెదరో నీటముంచెదరో, జా. మేలుచేనెదరో కీశు చేనెదరో "నీ.నీటను ముంచెదో పాలముంచెదవో యీజాల వింక". (శశిరేఖనాటకము)

పాలమున్నీటి కూతురు, ద్వ. వి: చూ: లక్ష్మి. 1.

పాలమున్నీటియల్లుడు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పాలమున్నీరు, ద్వ. వి. కీరాబ్ధి: చూ, సముద్రము.

పాలజాయి, వా. వి. తెల్లజాయి: చూ, రత్నములు.

పాలలము, సం. వి. ఆ. న. = పాలసు: చూ, పలలము. 1.

పాలవన్నె, వా. వి. పయ్య: చూ, వర్ణము. 6.

పాలవల్లి, వా. మి. వి. దేవునిపీఠమునకు మీదుగా వ్రేలాడగల్గెడు పాల లత.

పాలవాగు, వై. వి: చూ, పాలమున్నీరు.

పాలవాహనిక, అం: చూ, అంతరభాషలు.

పాలవిలుగుడు, ద్వ. వి. కూతు: చూ, స్తన్యము.

పాలవెల్లి, ద్వ. వి: చూ, పాలమున్నీరు: వా. 2: చూ, రూ-పాలవల్లి.

పాలసంద్రము, వై. వి: చూ, పాలవెల్లి.

పాలసత్రాళ్లు, ద్వ. వి. బ. రూ-పాలసత్రాళ్లు. గుట్టముకాళ్లు గల్గెడుత్రాళ్లు: చూ, సూత్రము. 1.

పాలసుడు, వై. విణ. = బాలిశ: 1 చూ, హంపీరుడు; 2: చూ, స్తబ్ధుడు. ఉ. రా. 7, ఆ. 484; 3: చూ, వ్యాధుడు. 2. అచ్చ. బాల, కాం. 159; 4. = పలాశ: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పాలసున్నము, ద్వ. వి: చూ, పాలగచ్చు.

పాలసురాలు, మి. వి. 1. దుష్టత్రీ: చూ, శ్రీ; 2. మూర్ఘరాలు: చూ, శ్రీ.

పాలాడు, దే. స. క్రి. ఖండించు. స్వా. 4, ఆ. 50: చూ, నెలగు.

పాలానుగు, ద్వ. వి. దుగ్ధతుంది*: చూ, సొఱ.

పాలారుచు, దే. స. క్రి. రూ-పాలారుచు. భాగ. 3, స్కం. 670: చూ, వివరించు. 3.

పాలారుచు, —వై. —

పాలావు, ద్వ. వి: చూ, పాడియావు.

పాలాశదలము, అం (త్వరితగతి) ఒకానొకవృత్తము. "న-న న-న-న-గగములు. 11 యతి. 17వ చందస్సు": చూ, వృత్తము. 1.

పాలాశము, సం. వి, విణ: చూ, రూ-పలాశము.

పాలాసత్రాళ్లు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-పాలసత్రాళ్లు.

పాలాశ్రీ, వా. వి: చూ, రూ-పలాశ్రీ.

పాలించు, సం. స. క్రి: చూ, రక్షించు.

పాలిండ్లు, ద్వ. వి. బ. శ్రీస్తనములు: చూ, స్తనము.

పాలింది, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పాలిని.*

పాలిందితము, సం. వి. ఆ. పుం, న: అశ్మంతకము, అశ్మంతము, కుశలి*.

పాలిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ 1. = పాలియ: చూ, జాజాలపాలిక; అం. 2: చూ, సుషిరవాద్యములు: వై. వి. (1). = పాలికా: చూ, పాలిక. 1.

పాలికావు, దే. విణ. (రూ-పాలిచుట్టము, పాలివాడు, పాలేరు, పాలేరువాడు. ఇవి రూపాంతరములని కొందఱు) 1. భాగ స్థుడు: చూ, సగంధుడు; వా. 2. రైతుయొక్క పొలములో చాకిరిచేయుబంటు; 3. మేడిపాలికిదున్నెడు మడకవాడు: చూ, వ్యవసాయి.

పాలిచుట్టము, —వై. —

పాలితము, సం. వి. అ.పుం. 1. పెద్దచేతు*: చూ, శాకోటము; విణ. 2: చూ, రక్షితము; 3. పెంచుకొనఁబడినది: చూ, వర్ధితము. 1.

పాలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నల్లతెగడ*: చూ సర్వానుభూతి; విణ. 2. పాలించునది: చూ, రక్షితము.

పాలియ, వై. వి. =: చూ, పాలిక. (1). 1.

పాలియము, వై. వి. = పాలికా. రూ-పాలెము. ఊరుదరివల్లె: చూ, నీమ. 1. (దేశము.)

పాలివాడు, దే. విణ: చూ, పాలికాపు.

పాలు, వై. వి. 1. = వయస్సు: చూ, స్తన్యము (పాలకును తద్విశేషములకును: “చూ, స్తన్యము”); 2. మట్టిలోనగు చెల్లరసము: చూ, స్తన్యము; దే. వి. 3. భాగము: చూ, పంప కము. 2; 4: చూ, వంతు. 5; 5: చూ, వశము. 1; 6: చూ, సమీపము. 1; బ. 7. రూ-ప్రాలు: చూ, బియ్యము; 8: చూ, నేనఁబ్రాలు: అ.క్రి. 9: చూ, వెల్లఁబాటు.

పాలుక్య, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పాలంక్య.

పాలుగొను, దే. స. క్రి. రూ-పాల్గొను: చూ, సంవిధాగించు: పాలుడు, వై. వి. = పాండు: చూ, పాండువు.

పాలు నీరును వెలిఁజేయుపక్కి, వా. వి: చూ, హంస.

పాలుపడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-పాల్పడు. 1: చూ, లోబడు; 2: చూ, సమకట్టు. 2. నై. 4, అ. 28.

పాలుపుచ్చు, దే. ప్రే. (పాలుపోఁజేయు) 1: చూ, పాలుగొను; 2. నిర్ణయించు: చూ, సృజించు.

పాలుపోవు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, విభక్తమగు; 2: ఏరుపడు-ఏర్పడు అచ్చుపడు, (మి.ప.) నిర్ణయింపఁబడు; 3. తోచు: చూ, స్ఫురించు.

పాలుబాన, దే. వి. ఉభయరాశియైన అంబారములో కాపు వానికి చేరవలసిన వర్తనచాన్యము: చూ, స్తంభకరి. 1-౧౦. (ధాన్యము).

పాలుమాలిక, దే. వి. (రూ-పాల్మాలిక-ప్రాలుమాలిక-ప్రాల్యా లిక): చూ, విలంబము. 1.

పాలుమాలు, దే. అ. క్రి. (రూ-పాల్మాలు - ప్రాలుమాలు-ప్రాల్యాలు) బద్ధకించు: చూ, వివరించు. 3.

పాలువెట్టు, దే. స.క్రి. చూ, పాలుపుచ్చు-1—2.

పాలెగాడు, వా. వి. చిన్నజమీదారుడు: గుత్తగాడు, ఇజారా దారు-ఇజారాదారుడు, మొఘాసాదారు: చూ, రాజు. 1.

పాలెము, వై. వి. =: చూ, రూ-పాలియము.

పాలెలు, దే. వి. బ. బిల్లలమొలఁత్రాటియందలి వెండి బంగార ముల బిల్లలు. భో. 4, అ. 60: చూ, భూషణము. 2.

పాలేరు, దే. వి. 1. మేడిసాలికి దున్నెడుమడక: చూ, లాంగ లము; విణ. 2: చూ, పాలికాపు.

పాలేరువాడు, దే. విణ: చూ, పాలికాపు.

పాలేలు, ద్వ. వి. 1: చూ, పాలమున్నీరు; 2. క్షీరనది. పర. 4, అ. 233: చూ హోదిని. (నది).

పాల్కొల్లనిపిల్లియున్నదాలో. “పాల్కొల్లనిపిల్లిగలదెపరికింపంగన్.” (కుచేలోపాఖ్యానము).

పాల్కొడలి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పాలకడలి.

పాల్కొడలికాన్పు, ద్వ. వి. కామదేనువు: చూ, దేనువు.

పాల్కొడలివట్టి, ద్వ. వి: చూ, పాలకడలివెన్న.

పాల్కి, వై. వి. =: చూ, రూ-పాలకి.

పాల్కొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పాలుగొను.

పాల్పడు, దే. అ.క్రి: చూ, రూ-పాలుపడు. రామా 2, అ. 32.

పాల్మాలిక, దే. వి: చూ, రూ-పాలుమాలిక.

పాల్మాలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పాలుమాలు.

పాప, వై. వి. = పాదుకా: చూ, సమ్మాళిగలు.

పావంచ, ద్వ. వి. 1. మెట్టు: చూ, సోపానము; 2. (చెఱువు లోనగువానియందలి) మెట్టు: చూ, సోపానము; 3. (గుమ్మము లోనగువానియందలి) చీడి: చూ, సోపానము; 4. (మేడ కొండ లోనగువానియందలి) మెట్టు: చూ, సోపా నము.

పావకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వహ్నిసంజ్ఞికము*; 2. జీడి*; చూ, భల్లాతకి; 3. నెల్లి*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.

పావకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 2: చూ, సూర్యుడు; 3. మంచి నడవడి కలవాడు: చూ, శుద్ధుడు.

పావకోడు, వై. వి. = పాదుకా (రూ-పావుకోడు-పాకోడు) పావ-పాగ-పాగె: చూ, సమ్మాళిగలు. (ద్వయమని శ. ర.)

పావటి, దే. వి: చూ, పావంచ.

పావడ, వై. వి. 1. ధౌతవస్త్రము. కణ. 7, అ. 65; ఉ. రా. 6, అ. 125: చూ, వస్త్రము; 2. = పావన. ప్రావార. పరికిణీ: చూ, వస్త్రము; 3. బట్ట. ప్రభా. 1, అ. 80: చూ, నూడిద.

పావడము, దే. వి. కానుక. విక్ర. 5, అ. 115: చూ, నూడిద.

పావనము, సం. వి. అ. స. 1. సాంతపనాదివ్రతము: చూ, కృత్రము. 7; 2: చూ: సలిలము; 3. ఆవుపేడ: చూ, పిడక; 4: చూ, రుద్రాక్షము. 2; పుం. 5. అందుగుబంకతోఁజేసిన రూపద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 6. పచ్చగుంట గలిజేరు*: చూ, వర్షకేతువు; విణ. 7. పవిత్రము: చూ, శుద్ధము. 3.

పావని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆవు: చూ, సౌరభేయి (దేనువు); 2. గంగ: చూ, హోదిని (నది); 3. తులసి*: చూ, హరి ప్రియ; ఇ. పుం. 4: చూ, భీముడు; 5. హనుమంతుడు: చూ, వానరము; విణ. 6. పవిత్రురాలు: చూ, స్త్రీ.

పావనుడు, సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.

పావలా, వై. వి. =: చూ, రూ-పావులా.

పావలి, దే. వి: చూ, విచిల్లిక*.

పావళము, వా. వి: చూ, పక్షి.

పావాడము, దే. వి: చూ, రూ-పావాడము. 1.

పావి, వై. వి. = పావి. పర. 2, అ. 176: చూ, పాపాలముద్ద.

పావలి, దే. వి. చూ, రూ-పావలి*.

పావు, వై. వి. 1. = పాద. వరహలో $\frac{1}{4}$ భాగము; 2. = పాదుకా: చూ, సమ్మళిగలు; వా. 3. నాలుగు సమభాగము లలో నొకభాగము.

పావుకోడు, వై. వి. = పాదుకా: చూ, రూ-పావకోడు.

పావురపుపావులు, అం. (పావుపావులు): చూ, పరుణ్ణ.

పావురపుబలుకు, ద్వ. వి. రూ - పావురాబల్కుమణితము: చూ, స్వరము. 2.

పావురము, వై. వి. 1. = పారావత. (రూ-పావురాయి-పారు వము-పారవము-పార్వము-పారువాయి): చూ: సురటి; అం. 2: చూ, కూడితములు.

పావురాబల్కు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పావురపుబలుకు.

పావురాయి, వై. వి. =: చూ, రూ-పావురము.

పావులా, వై. వి. = పాద. రూ-పావలా. (రు 0-4-0) (వా.)

పావునేరు, వా. వి. 1. సోల, 20 తులముల ఎత్తు; 2. అటుతుల ముల బంగారము మొదలగునది.

పాళకము, సం. వి. అ. పుం. = పాచిక. రూ-ప్రాసకము. సొగ టాలికాయ: చూ, వ్యవహారము. 4.

పాళము, సం. వి. అ. పుం. 1. త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 2. కేశవర్యాయములకు పరమైనచో వానిసమూహము: చూ, నిక 4; 3. కర్ణశబ్దపూర్వక మైనపుడు సుకర్ణము; 4. చత్ర పూర్వకమైనపుడు కుత్సితచత్రము; అం. 5. గ్రహములు చరరాసులలో మొదటి మూడు పాదములయందున్న పాళము పట్టు: (చూ, నిగళము, భుజంగము); అం. 6: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు.

పాః, సం.వి.న్.పుం. 1: చూ, వరుణుడు. 1; 2. యముడు: చూ, హరి, 5; 3: చూ, వ్యాధితుడు; విణ. 4. పాళధరుడు: చూ, సూత్రధారుడు. 5.

పాశవతము, సం. వి. అ. పుం. 1. పశువతి యధిదైవతముగా గల యొక యస్త్రము: చూ, బాణము 1; 2. పశుపతిమతము; 3: చూ, బకపుష్పము*; విణ. 4. పశువతియందాసకలది.

పాశుపాల్యము, అం. గోమహిష్యాదిపోషణవృత్తి: చూ, వైశ్య వృత్తి.

పాశురము, వా. ద్రవిడవేదములోని భాగము: చూ, వేదము.

పాశ్చాత్యము. సం. విణ: చూ, పశ్చిమము.

పాశ్చాత్యుడు సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వరుణుడు. 1; విణ. 2. పడమటివాడు; 3: చూ, వెనుకటివాడు. 2; 4: చూ, వెనుకటివాడు. 1.

పాశ్య, సం. వి. అ. ప్రి. త్రాళ్లయొక్కసమూహము: చూ, సూత్రము. 1.

పాషండము, సం. వి. అ. పుం. వేదబాహ్యమతము.

పాషండి, సం. వి.న్.పుం. రూ-పాషండుడు. వేదబాహ్యుడు: చూ, సర్వలింగి.

పాషండుడు, సం. వి. అ. పుం. —వై. —

పాషాణదారుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, జాతిపనివాడు.

పాషాణదారణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వృక్షదనము. 1.

పాషాణభేది, సం. వి. ఈ ప్రి: చూ, విండిబండదుబ్బు*.

పాషాణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రత్నము.

పాసంగు, దే. వి. రూ-పాసంగు శాలిధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పాసనము, వై. వి. =: చూ, పాచనము.

పాసిక, వై. వి. = పాళక: చూ, రూ-పాచిక.

పాసియము, వై. వి. = పాయస. రూ-పాసెము: చూ, పాయ సము. 1.

పాసెము, —వై. —

పాళ, దే. వి: చూ, పోకపొత్తి. స్వా. 3, అ. 84.

పాళము, దే. వి. 1: చూ, విధము. 1; 2: చూ, సమయము.

1. పా. 4, అ. 16; వై. వి. 3. = పాల. రూ-పాళా. బంగారు లోనగువానికడ్డి: చూ, శలాక; 4. = పార. కొలది. పాండు. 4. అ. 211: చూ, పరిమితి.

పాళా, వై. వి. =: చూ, రూ-పాళము. 3.

పాళి, సం. వి. ఇ, ఈ. ప్రి. 1. అంచు: చూ, మైజాటు; 2. గులుతు: చూ, లక్షణము. 1; 3. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 4. వరుస: చూ, శ్రేణి. 1; 5. చెవితమ్మె: చూ, భూషణము. 2; 6. కొండనెత్తము, స్నువు: చూ, హిమాలయము (వర్ష తము); 7. మీసములుగల అడుది: చూ, ప్రి; 8. పేను: చూ, యాకము; వై. వి. (1) = పాళికా. జూదమాడెడి పరిక, జూదము(అని కొండలు.) (రూ-పాళియ-పాళె-పాళీ): చూ, వ్యవహారము. 4; (2). = పాళికా: చూ, పాళియము. 1; (3) సారెలపోత: చూ, వ్యవహారము: 4; వా: వి. (4): చూ, రూ-పాళి. 3.

పాళియ, వై. వి. =: చూ, రూ-పాళి. (1).

పాళియము, వై.వి. = పాళికా. 1. దండువిడియుచోటు(రూ-పాళె-పాళెము): చూ, శిబిరము; 2. = బలమ్. దండు: చూ, నేన. 1; 3: చూ, రక్షణము; 4. పాలెగాని పట్టణము (రూ-పాళెము) పాళెముపట్టు: చూ, సీమ. 1. (దేశము).

పాళీ, వై. వి. రూ-పాళి. 1. = పాళికా: చూ, పాళి (1); 2. = పాళికా: చూ, పాళి (2); దే. వి. 3. వ్రాసెడి ఇనుప కలముయొక్క మొన: రూ-పాళి: వా. 4. పొలి. పాళీని వచ్చెడుజ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పాళె, వై. వి. =: చూ, రూ-పాళియ.

పాళెంబుదిగు, ద్వ. అ. క్రి. 1. (దండు) విడియు: చూ, విడియు. 1; ప్రే. 2. పాళెంబుదించు. ఉ. రా. 4, అ. 148.

పాళెగాడు, ద్వ. వి. (పాళెము + కాడు) పాళెముపట్టుదొర అని. 3, అ. 9.

పాళెము, వై. వి. =: చూ, రూ-పాళియము (దండువిడియు చోటునకు.-రామా. 7, అ. 40; దండునకు, — ఉ. రా. 7, అ. 63; చిన్నపట్టణమునకు. — య. 1, అ. 87.)

పాళెముపట్టు, ద్వ. వి: చూ, పాళియము. 4.

పి

పింగ, సం. వి. అ. ప్రి. 1: చూ, రోచన; 2: చూ, పార్వతి.

1; 3: చూ, హింగువు. 2; 4: చూ, వృంతము.

పింగటించు, వా. స. క్రి: చూ, పింగళించు.

పింగము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, హ్రీబేరము*; పుం. 2.
రూ, పింగళము. గోరోజనమువంటి వన్నె: చూ, వర్ణము. 6;
విణ. 3. రూ-పింగళము. గోరోజనమువంటి వర్ణము గలది:
చూ, వర్ణము. 6.

పింగలి, దే. వి. 1. వెనుకటిది; 2: చూ, వెనుకటివాడు. 1-2.
నిర్వ. 6, అ. 146.

పింగళ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. దక్షిణదిక్కునందలి అడేనుగు:
చూ, హస్తీ; 2. పింగళనాడి: చూ, నాడులు. 3; 3: చూ,
సకినంపులులుగు; 4. పింగళయను బోగముది: చూ, వేళ్య;
అం. 5: చూ, సంవత్సరములు; 6: చూ, దిగ్గజభార్యలు.

పింగళము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-పింగము. 2; 2:
చూ, వానరము; 3: చూ, సర్పము; 4: చూ, ముంగిస;
5: చూ, లిబ్బి 2; విణ. 6: చూ, పింగము. 3.

పింగళాక్షి: సం. వి. అ. పుం: చూ, పచ్చకన్నులవేల్పునూడు.
పింగళి, వా. వి: చూ, పుంజు.

పింగళించు, వా. స. క్రి. మోసమునరాబట్టు: పింగటించు,
పిక్కిలించు.

పింగళుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. సూర్యునిప్రక్కనుండెడి
వారిలో నొకడు: (చూ, దండుడు, పారిపార్వకుడు);
2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 3: చూ, శివుడు.

పింగాక్షి: సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

పింగాణి, దే. వి. పింగాణిమట్టిగిన్నె: చూ, థాండము. 3.

పింగాణిచిప్ప, వా. వి. — పై. —

పింగు, వా. వి: చూ, సొమ్ము.

పించియము, వై. వి. = పించమ్. (రూ-పించెము-పించము-
పీచము-పెంచము) 1. నెమలిపురి. పాండు. 1, అ. 213:
చూ, శిఖండము; 2. నెమలిపురికన్ను: కన్ను. (సం. ప).-
చంద్రకము.

పించెము, వై. వి. = — పై. —

పించ, వా. వి. బలము: చూ, శక్తి. 1.

పించను, వా. వి. అధికారంతమునందు అధికాడు రొసంగు నెల
బత్తెము.

పించమడపు, వా. వి: చూ, హింస. 1.

పించము, వై. వి. రూ-పీచము = పింజ. 1: చూ, హామిక; 2:
చూ, హంకారము; 3. = పించ; రూ-పించియము,

పించు, వా. వి. బోడి. చూ, శల్యము. 1.

పించుమన్నిగొను, వా. స. క్రి: చూ, సంహరించు.

పించము, సం. వి. అ. న. =: చూ, పించియము; 2. = పింజ.
బాణపుగొన: చూ, బాణము. 1; 3. శ్రీకృష్ణుని శిరోభూష
ణము: చూ, భూషణము. 2.

పింజ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. దూది: చూ, సముద్రాంత. 3; 2.
పసుపు: చూ, వర్ణము. 6.

పింజనము, సం. వి. అ. న. దూదేకువిల్లు: చూ, బాణము. 1.

పింజము, సం. వి. అ. న. 1. = పించ, బలము: చూ, శక్తి.

1; 2: చూ, హింస. 1: విణ. 3. కలతపాటినది: చూ,
వ్యాకులము.

పింజరము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ, లోహము. 1;
2: చూ, హరిదళము; పుం. 3. ఎఱుపుమించిన పసుపు
రంగు: చూ, వర్ణము. 6; 4. తామ్రము: చూ, లోహము.

1; విణ. 5. ఎఱుపుమించిన పసుపురంగుగలది: చూ, వర్ణము.
6; 6: చూ, పింజము. 3.

పింజలము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలి కలతపాటిన నేన
లోనగునది: చూ, వేన. 1.

పింజలి, అం: చూ, హిందోళజభాషలు.

పింజించు, దే. స. క్రి. 1. పింజెపోయు; 2. నీళ్లుచిలుకరిలఁజిమ్ము.
భాగ. 8, స్కం. 47: చూ, ప్రోక్షించు.

పింజిక, సం. వి. అ. ప్రి. నూలిచుట్ట: చూ, సూత్రము. 1.

పింజాషము, సం. వి. అ. పుం. చూ, శమలము.

పింజె, దే. వి. 1. ముందుఁజెక్కికొనెడివస్త్రపుకుచ్చె. స్వా. 3,
అ. 71: చూ, వళి. 2; 2. వెనుకకుఁజెక్కికొనెడి దోవతి
కొంగు. 6, రా. 6, అ. 361: చూ, వళి. 2; 3. కచ్చభేదము:
చూ, వళి. 2; బ. 4. కుచ్చిళ్లు: చూ, వళి. 2.

పింజ, వై. వి. = పించ. 1: చూ, పించము. 2; 2: చూ, పింజ
నము.

పింజకాడ, ద్వ. వి: చూ, పింజ. 1.

పింజనఁగ్రోవి, దే. వి. చిమ్మనక్రోవి. జై. 2, అ, 69: చూ,
శృంగము. 3.

పింజపింజఁగఱచుట, జా. ఒకదాని వెనుక నొకటిపోవుట (పింజ =
బాణముయొక్క వెనుకభాగము.) “పింజపింజఁగఱచుకొని
పాటుతూపు లొక్కిటియవోలె.” (కళాపూర్ణోదయము.)

పింజారి, ద్వ. వి. రూ-పెంజారి. 1. దూదేకులవాడు: చూ,
రూ-పెంజారి; వా. 2. తుచ్చుడు: చూ, వ్యాధుడు 2;
3. తుచ్చప్రీ: చూ, ప్రీ.

పింత, సం. వి. అ. స్త్రీ. = పేట. అంగిళ్లవాడ (అనికొందఱు):
చూ, సదనము. 1.

పిండకము, సం. వి. అ. న. 1. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి (రాజా
ర్థము); 2: చూ, భూతము.

పిండఖర్జూర, సం. వి. అ. స్త్రీ. అచ్చపిండ*.

పిండపాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హస్తీ.

పిండపుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. మెల్లనూయి: చూ, సరస్సు.
1; 2. అశోకపుష్పవృక్ష: చూ, హేమపుష్పము; 3. దాసనపు
బువ్వ: చూ, హయజీవనమారకము.

పిండఫల, సం. వి. అ. స్త్రీ. చేదుసొంఱ: చూ, సొంఱ.

పిండము, సం. వి. అ. న. 1. బ్రదుకుఁదెరువు: చూ, వృత్తి.
2; 2. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; పుం. 3. = పిండలి.
అన్నపుపిడుచముద్ద: చూ, సాదము. (1); 4. పిత్తదేవతల
కిచ్చెడు అన్నములోనగువానిముద్ద: చూ, సాదము. (1);
5. గర్భము: చూ, భ్రూణము. 1; 6: చూ, శరీరము;
7. శరీరమునందు ఏకదేశము: చూ, శరీరము; 8. గృహము
నందు ఏకదేశము: చూ, సదనము. 1; 9. చెండు: చూ, సరి.

3; 10. గజకుంభము: చూ, హస్త; 11. బోళము: చూ, సౌర
భము, 3; 12. బలము: చూ, శక్తి. 1; 13: చూ, సమా
హము; 14. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 15: చూ, రూ-
పిండకము. 1; 16. దాసనము*: హయజీవనమారకము.
పిండలి, వై. వి. = పిండ: చూ, పిండము. 3. ఉ, హరి. 4,
అ. 229.
పిండాంకుకము, సం. వి. అ. న: చూ, తృణము. 1.
పిండాకూడు, వా. మి. వి: చూ, పిండము. 4. (దీనిని ఒకానొక
తిట్టునం దువయోగించెదరు) (ఇట్లు పిండాకూడు.)
పిండాభ్రము, సం. వి. అ. న. వానతూర: చూ, వాన. 1.
పిండాలుపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. చారకంద*: చూ, సూర
ణము; 2: చూ, పిండాంకుకము*.
పిండి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. = పిండు: చూ, సమూహము; 2.
ఒకానొక ఈడు*: చూ, హింతాలము; 3. మంగ*: చూ,
శ్వసనము; 4: చూ, సౌఖ్య: వై. వి. (1). = పిష్టము.
బియ్యము లోనగువానిపొడి: చూ, సాదము. (1). (ఉడికిన
పిండినిగూడ పిండి అని వాడెదరు.)
పిండిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1: చూ, నాభి. 4; 2: చూ, పిండ
కము. 1.
పిండికూడు, ద్వ. వి. సంకటి: చూ, సాదము. (1).
పిండికూర, వై. వి. పిండిబొద్దికూర*. కై 4, అ. 96.
పిండికొండ, వై. వి. నగభేది*: కొండపిండి.
పిండితము, సం. విణ. 1. దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; 2.
గంపబడినది: చూ, హెచ్చవేత; 3. ఎంచబడినది:
చూ, సంఖ్యేయము; 4. చేర్చబడినది: చూ, మట్టసము.
పిండిదొండ, వై. వి: చూ, రక్తఫల*.
పిండిపీచు, వా. వి: చూ, సంవాహనము 1.
పిండిసోక, వై. వి. చిమిడిన అన్నపుముద్ద: చూ, సాదము.
(1). (లగడపిండమందురు).
పిండిబండ, వా. వి: చూ, పిండిబండదుబ్బు*.
పిండిబండదుబ్బు, వా. వి. పిండిబండ. (సం.-ప).—అశ్మగర్భ
జము అశ్మఘ్నము, అశ్మభేది, సాషాణభేది: (చూ, వృక్షము)*.
పిండిబొద్దికూర, వా. వి: చూ, పిండికూర*.
పిండిమిరియము, వై. వి: చూ, భక్ష్యము.
పిండిలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వంతెన.
పిండివంట, ద్వ. వి. 1. అప్పము: చూ, భక్ష్యము; 2. చక్కి-
లము: చూ, భక్ష్యము; వా. బి. 3. పిండితో తయారైన రొట్టె
మొదలగునవి.
పిండివడియము, వై. వి: చూ, భక్ష్యము.
పిండివంటవాడు, వా. వి: చూ, అపూవకుడు.
పిండికృతము, సం. విణ. ముద్దగాఁ జేయబడినది.
పిండితకము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంగ*: చూ, శ్వసనము;
2: చూ, మరువము*.
పిండితగర, సం. వి. ఆ. ప్రి. కఫవర్ధనము*.

పిండు, సం. వి. అ. పుం. 1. చెండు (తెనుగున ఉత్వము)
భార. అది. 5, అ. 209: చూ, సరి. 3: వై. వి. (1). =
బృంద: చూ, పిండి. 1; దే. స. క్రి. (2). పాలుపిండు:
చూ, పిడుకు; (3). రసము పిండు: పిడుచు; (4). (తడిసిన
బట్ట) పిండు: పిడుచు.
పిండుగట్టు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంతనకట్టు. భార. అర. 3,
అ. 13.
పింద, దే. వి. (రూ-పిండియ-పిందె): చూ, శలాటుపు. 2.
పిండియ, దే. వి. రూ-పిందె. 1.—వై.—వసు. 1, అ. 135;
2. రత్నాలపోగులు లోనగువానియందు జవచుట్టు నేర్పబ
చెడు తదవయవము.
పిందె, —వై. —
పింపిణి, దే. వి. ప్రి వేడివిశేషము: చూ, వేడి. 2.
పింపిసలాడు, దే. అ. క్రి. 1. బాలికలు పెదవిమీదుగా నొక
విధమైనద్యని కలిగించుచు నర్తించుదుక్కి. 1, అ. 86: చూ,
మలపుగొను; 2. నర్తించు: చూ, మలపుగొను.
పింపిసలు, దే. వి. బి: చూ, పింపిళ్లు.
పింపిళ్లు, దే. వి. బి: చూ, రూ-పింపిళ్లు.
పింపిళ్లాడు, దే. అ. క్రి: చూ, పింపిసలాడు.
పింపిళ్ళు, దే. వి. బి. 1: చూ, బాలికాక్రీడ; వా. 2: చూ,
సన్నాహము; 3: చూ, లంఘ; 4: చూ, హణిగలు.
పింపిళ్ళుగూయు, దే. అ. క్రి. (పింపిళ్లు + గునియు): చూ,
పింపిసలాడు, (1 వ యర్థమునకు. — హరి. పూ. 7. అ.
160; 2 వ యర్థమునకు. — య, 3, అ. 56; కళా. 6, అ. 6.)
పికపికలు, దే. విణ. బి: చూ, వికాపికలు. నిర్వ. 6, అ. 148.
పికము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సాకుడుపులుగు.
పికరు, వా. వి. జాడ: చూ, సూచన. 1.
పికవర్ధనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వాయసము.
పికిలి, దే. వి. రూ-పిక్కిలి: చూ, పిగిలిపిట్ట.
పికిలిపువ్వు, ద్వ. వి. పికిలిపిట్టతో కక్రిందిపువ్వు.
పికులు, వా. అ. క్రి. చినుపు: చూ, విదారిండు.
పిక్క, వై. వి. 1. = పిండికా: చిటుతొడ-చిటుదొడ, జంగ.
(సం. ప).—జంఘ, టంక, ప్రస్ఫుత. తద్వి — ౧. అగ్రజంఘ:
(చూ, హస్త); 2. = స్పృక్కా*: చూ, రాజార్హము; వా. 3.
గింజ. “జీడిపిక్క” “పనసపిక్క”: చూ, విత్తనము.
పిక్కటిలు, దే. అ. క్రి. రూ-పిక్కటిల్లు. 1: చూ, వర్ధిల్లు; 2:
చూ, వ్యాపించు; 3: చూ, పికులు. ఉ, రా. 6, అ. 45; 4:
చూ, మెండుకొను. నిర్వ. 10, అ. 10. 5: చూ, సందడించు.
పిక్కటిల్లు, దే. అ. క్రి. —వై.— (సందడించుటకు. — భాగ.
6, స్కం. 221; వ్యాపించుటకు. — ప్రభా. 1, అ. 88.)
పిక్కపాళము, వా. మి. వి: చూ, సొంటిపిక్క.
పిక్కలు, అం. 1. దీనికి ఉపమానములు. — మొనకులు,
కాహళములు, వరిపొట్టలు, అంబులఁబొదులు, అవుతోక;
అం. 2: చూ, నఖతస్థానములు.

పీఠాంశ, ద్వ. వి. (పదప + కారు) దాశవా-దాశవా-దాశవాః
చూ, రెండవపంతు.

పీఠాంశ, దే. వి. 1: చూ, రూ-పీఠాంశ. జై. 1, అ. 45; వా 2.
అబద్ధము. "పీఠాంశాలి": చూ, పీఠాంశము.

పీఠాంశాలి, వా. స. క్రి: చూ, పింగళింపు.

పీఠాంశ, దే. వి. 1. కవలము: చూ, వ్యాజము. 1; 2: చూ,
వంచనము; 3: చూ, మర్మము; 4. క్రొత్తబట్టమడతలోనున్న
తక్కువచెంగు: చూ, వశి. 2; దే. స. క్రి. 5: చూ,
వంచించు; అ. క్రి. 6: చూ, వెనుదీయు.

పీఠాంశాలి, వా. వి. నక్క: చూ, సృగాలము.

పీఠాంశ, వా. వి: చూ, రూ-పీఠాంశ.

పీఠాంశాలి, వా. వి. పీఠాంశాలియొక్క పృష్ఠభాగమందలి
తూలిక.

పీఠాంశాలి, వా. వి. పీఠాంశాలి-పీఠాంశాలి-పీఠాంశాలి-పీఠాంశాలి; తద్వి.-తురకపీఠాంశాలి;
పట్టుజీనుపు: (చూ, శకుంతి.)

పీఠాంశాలి, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పీఠాంశాలి.

పీఠాంశాలి, సం. వి. అ. పుం. 1. కడుపు: చూ, భూణము.
1; 2. పటపు: చూ, శయ్య. 1.

పీఠాంశాలి, సం. విణ: చూ, బొజ్జవాడు.

పీఠాంశాలి, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పీఠాంశాలి. 1; 2. మృగ
ములపీఠాంశాలి: చూ, పీఠాంశాలి.

పీఠాంశాలి, వా. వి. సూదితో మందు ఎక్కించుట.

పీఠాంశాలి, సం. వి. అ. న: చూ, పీఠాంశాలి. 1.

పీఠాంశాలి, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేము*.

పీఠాంశాలి, —పై. —

పీఠాంశాలి, సం. వి. అ. పుం. 1. నీరుకాకి: చూ, వాయసము.
1; 2. గన్నేరు*: చూ, హయమారకము; 3. పక్కె*:
చూ, కాభోట.

పీఠాంశాలి, సం. వి. ఉ. పుం. 1. దూది: చూ, సముద్రాంత. 3;
2. కుష్మభేదము: చూ, విపాదిక; 3. మాడ: చూ, హిరణ్యము.
2: 4: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పీఠాంశాలి, సం. వి. అ. న. 1. తగరము: చూ, రోహము. 1;
2; సత్తు: చూ, రోహము. 1; పుం. 3. కంటితేపులు: చూ,
హర్షణము.

పీఠాంశాలి, వై. వి. = పీఠాంశాలి: చూ, పీఠాంశాలి.

పీఠాంశాలి, దే. వి: చూ, రూ-పీఠాంశాలి.

పీఠాంశాలి, దే. వి. (రూ-పీఠాంశాలి - పీఠాంశాలి - పీఠాంశాలి - పీఠాంశాలి)
కుంటు. 1. అనూరుడు: చూ, సూరసూతుడు; విణ.
2. కాళ్ళరేనివాడు: చూ, సూరసూతుడు.

పీఠాంశాలి, —పై. — (అనూరునకు. — పై. 8, అ. 13.)

పీఠాంశాలి, వా. వి: చూ, పీఠాంశాలి. 1.

పీఠాంశాలి, దే. అ. క్రి. రూ-పీఠాంశాలి: చూ, బుగులుకొను.

పీఠాంశాలి, —పై. —

పీఠాంశాలి, ద్వ. విణ: చూ, వెట్టివాడు. (పీఠాంశాలి అనియు.)

పీఠాంశాలి, వై. వి. 1. = పీఠాంశాలి. మతిభ్రమ: చూ, వెట్టి. 1; వా. 2:
చూ, వృషణము; విణ. 3: చూ, హీనము. 1. రామా. 7,
అ. 259.

పీఠాంశాలి, వా. వి. కొంతతగ్గెడు కుంచము.

పీఠాంశాలి, దే. వి. 1. అబద్ధము: చూ, రోభము; వా. 2. పీఠాంశాలి
పట్టుదల.

పీఠాంశాలి, దే. వి. ఒకరకము పెసర*: చూ, పెసర.

పీఠాంశాలి, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సందడించు. ఉ, హరి. 6,
అ. 181; 2. భయపడు. అచ్చ. యు, కాం. 170: చూ,
స్రుక్కు. 6; స. క్రి. 3: చూ, ప్రశంసించు. భార. విరా. 3,
అ. 205.

పీఠాంశాలి, దే. వి. రూ-పీఠాంశాలి. 1. చింతవిత్తు: చూ, విత్తనము: వై.
వి. రూ-పీఠాంశాలి; 2. = పీఠాంశాలి. జంతువుల కడుపులోని పీఠాంశాలి
కోశము; వా. 3: చూ, వృషణము; 4: చూ, పీఠాంశాలి. 1.

పీఠాంశాలి, దే. వి: రూ-పీఠాంశాలి, ఉరబిచ్చిక, పీఠాంశాలి. (సం. ప).
— అటకము, కలవింకము, కలానువా(నా)ది, కలావింకము,
కాలకంఠము, కాలానునాది, కులింగకము-కులింగము, గృహ
నీడము, గృహబలిభుక్కు, చటకము-చటాకము, చిత్ర
పృష్ఠము, నీలకంఠము, వృషాణము; తద్విశేషములు. —
గ. అడవిపిచ్చికకు. — (సం. ప). — కులింగము; 2. అడు
ఉరబిచ్చికకు. — (సం. ప). — అకృష్టిక, కుమారి, చటక-
చటకక, చటకోత్తమ; 3. అడుపిచ్చికపిల్లకు. — (సం. ప).
— చటక; 4. నల్లపిచ్చికకు. — నల్లపిచ్చిక. (సం. ప). —
కుమారి, కృష్టిక, గాంధారరాజము, దుర్గ, పోతకి, శకుని;
5. బంగారుపిచ్చికకు. — పచ్చతలపిచ్చిక, బంగారుపిచ్చిక.
(సం. ప). — కలికారము, కావృకము, నీలకంఠము, పీఠాంశాలి
మస్తకము, పీఠాంశాలి; 6. మగపిచ్చికపిల్లకు. —
(సం. ప). — చాటకైరము; 7. మందపిచ్చికకు. — ఉవ్వ.
ఉవ్వపిట్ట, కాటుకపిట్ట, కురవకపులుగు, మందపిచ్చిక, రువ్వ
పులుగు-ఋవ్వపులుగు. (సం. ప). — కణాటీనము-కణా
టీరకము-కాకచ్చదము, కాకచ్చది, కృష్ణము, ఖంజభేటము,
ఖంజభేలము, ఖంజనము, ఖంజరీటము, గూఢనీడము, గోలత్తిక,
చంచలము, చరటము, తండకము; 8. అడు కాటుకపిట్టకు. —
(సం. ప). — ఖంజరీటి; 9. నల్లనికడుపుగల మందపిచ్చిక
కు. — (సం. ప). — కృష్ణము. (మిగతవానికి: "చూ, శకుంతి");

వా. 10. పిచ్చిక అను పక్షిపేరు ఇంటిపేరుగా గలవారు
పిచ్చికవారు. (ఇట్లు కాకివారు, పిట్టవారు, చిలుకవారు మొ॥)

పిచ్చికకాలు, దే. వి. పర్వట మను తృణము*: (చూ, హరిత
తృణము. 1.)

పిచ్చికకుంటిది, వా. వి. కుంటిది. (అప్ర.)

పిచ్చికకుంటు, దే. వి, విణ: చూ, రూ-పిచ్చికకుంటు (అనూ
రునకు. — కాశీ. 1, అ. 126.)

పిచ్చికపైబ్రహ్మోత్తము, జా. కొద్దివానిమీద విస్తారప్రయత్నము
చేయుట. "పిచ్చికపైబ్రహ్మోత్తమన్నటుల" (ధర్మజరాజనూయ).

విచ్చుకగూడు. వా. వి: చూ, గూడు. 1.

విచ్చుకుంటు, దే. వి, విణ: చూ, రూ-విచ్చుకుంటు. (అనూరునకు—ఉ, రా. 1, ఆ. 17.)

విచ్చుగుంటివాడు, చే. వి. 1. కమ్మవారిని అడిగికొని జీవించువాడు: చూ, యాచకుడు; 2: చూ, యాచకుడు.

విచ్చుగుంటుమీద భాగీరథి ప్రవేశించినట్లు, లో. విచ్చుకపై బ్రహ్మప్రమువంటిది. (సారం. 3, ఆ. 175.)

విచ్చె, దే. వై. వి: చూ, రూ-విచ్చు.

విచ్చెత్తు వా. అ. క్రి: చూ, వెత్తెత్తు.

విచ్చు, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. అరటి*: చూ, రంభ. 2: 2: చూ, ప్రత్యాకారము: 3. గుత్తుపుకాలిపుండు: చూ, ప్రణము; 4. పోకి*: చూ, స్రంసి. 1: 5: చూ, సమూహము; 6. పాముయొక్కజొల్లు: చూ, స్యందిని; 7: చూ, కాల్యలీవేష్టనము; 8. వరుస: చూ, శ్రేణి. 1; 9. గంజిమీడి మీగడ: చూ, సాదము. (1).

విచ్చందనము, సం. వి. ఆ. న. రాజగృహరచన: చూ, సదనము. 1.

విచ్చము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, పించియము; 2: చూ, నిక. 4; పుం. 3: చూ, వాలము. 1.

విచ్చిల, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. ఇరుగుడు*: చూ, శింశుప; 2. బూరుగు*: చూ, కాల్యలి; విణ. 3. పేరినది; 4. మీగడ కట్టినది: చూ, విజిలము.

విటకము, సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. పుండు, రూ-పిటకము: చూ, ప్రణము; పుం. 2. చిన్నపెట్టె. రూ-పిటకము: చూ, సందుకా; 3. = బుట్టిక. చిన్నగంప: చూ, సజ్జ. 1; 4. =: చూ, పిడుగు.

విటము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పిటకము. 3.

విట్ట, వై. వి. 1. = పిత్సన్. పులుగు: చూ, పక్షి; 2: చూ, జచ్చుక; 3: చూ, గడ్డ; వా. అం. 4. పిట్టలనుపక్షిపేరు ఇంటిపేరుగాగలవారు.

విట్టగూడు. ద్వ. వి. పక్షిగృహము: చూ, సదనము. 1. పిట్టతగవు పిల్లితీర్చెను, లో. “పిట్టతగవుపిల్లితీర్చినట్లా జతర మార్జాలంబు కాళ్ళతో నారెంటినిఁ జిక్కంబట్టి” (నీతిచంద్రిక-సంది).

పిట్టపిడుగు, దే. క్రి. విణ. 1. అనివార్యము: చూ, నాలాయము. 2; 2. అరికారము: చూ, రపము. 1.

పిట్టు, వై. వి. = పిష్ట, వానెనపోలె: చూ, సాదము (1).

పితరము, సం. వి. ఆ. న. 1. కవ్వపుకోల: చూ, స్తంభము. 1; 2. మునై*: చూ, హరిత (తృణము. 1.): పుం, న. 3. వంటకుండ: చూ, భండము. 3; 4: చూ, ఉఖ్యము.

పిడక, వై. వి. = పిష్టక, (దేశ్యమని శ ర.) పినికి ముద్దగా జేసి తట్టి యెండించిన పేడ: రూ-పిడుక, చఱపుబిడక. (సం. ప).—ఉత్పలము, ఉపలనాడి, గరిండము, గహరము, గోగణము, గోగ్రంథి, గోహలము-గోహళము, చాణము, ఛగణము, బుషము-బుసము: తద్విశేషములు.— ౧. ఎరి

పికి.—రూ-పిడుక, ఎరివి-ఎరువు, గత్త-గత్తము, గొబ్బరము. (సం. ప).—కరీషము-కారీషము, గోగ్రంథి, దోహదము, పాంశువు, శుష్కగోమయము; ౨. ఏరుపిడకకు—రూ-పిడుక, ఏరుపిడక-ఎర్పిడక-ఎఱుపిడక-ఎల్పిడక, ఎఱునుగ్గు, నుగ్గు, పరట, వంట. (సం. ప).—కరీషము—కారీషము; ౩. కాలిన పిడక తునుకకు. — కచిక-కచ్చిక; ౪. గోమయమునకు,—పెండ-పేడ. (సం. ప).—గోకృతము, గోపురీషము, గోమయము, గోవిట్టు, గోవిష్ట, గోకృత్తు, గోహన్నము; ౫. నిప్పుతగిలించిన పిడకలవరుసకు.—తోకచిచ్చు. (సం. ప).—ఉపాహితము; ౬. పేడకు.—పెండ-పేడ. (సం. ప).—గోమయము; (మిగతవానికి: “చూ, శుష్కగోమయము”) (శమలము).

పిడకనిప్పు, వా. వి: చూ, వహ్ని. 1.

పిడకమొసలి, వా. వి. రూ-పిడుక మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.

పిడచ, వా. వి. రూ-పిడుచ: చూ, సాదము. (1).

పిడచపాత, వా. వి: చూ, అలుకుచుట్ట.

పిడత, వా. వి. రూ పిడుత. 1. మిక్కిలి చిన్నకుండ: చూ, భండము. 3; 2. చిన్నగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

పిడవ, వా. వి. పిడిచినట్టు. చూ, వస్త్రము.

పిడి, దే. వి. 1. రూ-పిడికిలి. గుప్పిలి, గబ్బిలి, ముప్పి: (చూ, హస్తము.) 1; 2. కత్తిలోనగువానిపిడి: గజాపరుణ, జర, పరుణ, నెమ్మలిపరుణ-నెమ్మలిపరుణ. (సం. ప).—తలము, త్పరువు, పరంజము (మిగతవానికి: “చూ, రిష్టి. 2.”); 3. ఆడుబింక. ఉ, హరి 4, ఆ. 29; హరి. ఉ. 7, ఆ. 155: చూ, హరిణము. 1; వా. 4. (నూలులోనగువాని) పిడి, పాగడ: చూ, సూత్రము. 1; 5. శ్రద్ధతో వేదము లోనగువానిని వల్లించుట.

పిడికట్టు, దే. వి. రూ-పిడికిటికట్టు: చూ, లస్తకము.

పిడికిటికట్టు, వా. వి.—పై.—

పిడికిటిపోటు, వా. వి: చూ, దోర్మధ్యము.

పిడికిలి, దే. వి: చూ, పిడి. 1.

పిడికిలించు, దే. న. క్రి. పిడికిటబట్టు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 180.

పిడికిలింత, వా. వి. నతి: చూ, హణిగలు.

పిడికెడు, వా. వి. పిడికిలిపట్టెడు పరిమాణము: చూ, హస్తము.

పిడికోల, దే. వి. నాగేలులోనగువానిమేడి: చూ, మేడి.

పిడిగంట, ద్వ. వి. నిడుపుపిడిగలగంట. రాజ. 1, ఆ. 167: చూ, పిణె.

పిడిగంటలింగయ్య భీమలింగయ్య, వా. జా. పట్టి పట్టు పిడని వాడు.

పిడిగుద్దులు, దే. వి. బ. 1: చూ, బాలక్రీడ; 2. (ముష్టియుద్ధము నందలి) గుద్దులు.

పిడిగొట్టు, దే. న. క్రి: చూ, బుద్ధకొట్టు.

పిడివెలితిమూర, దే. వి: చూ, రత్ని. (చిటికెనచాచినపిడి మూర అరత్ని): చూ, హస్తము. 1.

విడియము, దే. వి. రూ-పిడెము, బాకు. స్వా. 4, ఆ. 30: చూ, బాణము. 1.

విడియేనుగు, ద్వ. వి. కరిణి: చూ, హన్తి.

విడివాటు, దే. వి. 1. పనకట్టలను చేతికొలది నెత్తి గింజల రాలగొట్టుట: బల్లకొట్టు; 2: చూ, రాజి. 3.

విడివాదము, వా. వి: చూ, దద్దవాదము. [బము. 1.

విడివేయు, దే. ఆ. క్రి. 1. పనులకటిలో చేయిడిత్తిప్పు; వా. 2. (కిట్టలోనగువానిని కత్తిలోనగువానికి మొదట) చెక్కివేయు.

విడిసాన, ద్వ. వి. చూ, వైధనిక.

విడుజా, వా. వి. (రూ-పిడుగు-పిణుజా) కొణుజా, గోమారి, చెక్కకొణుజా, చెక్కపిడుజా: చూ, బుద్ధపిడుగు.

విడుగు, — పై.—

విడుక, వై. వి. = పిట్టక: చూ, రూ-పిడక. (దేశ్యమని. శ. ర.).

విడుకమొసలి, దే. వి: చూ, రూ-పిడకమొసలి.

విడుగు, వై. వి. = పిటక. రూ-పిడు. (దేశ్యమని శ. ర.) (సం. ప.).—అశని, నిర్దాతము, పిటకము; తద్వి.—గ. చరిపిడుగు. ౨. అగ్ని: యు.

విడుగుతైదువు, దే. వి. వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.

విడుగుమొత్తినరాయి, జా. 1. పిడుగుచే అదుముడు పడిన రాయి; 2. జహుచెప్పనివాడు, మూర్ఖుడు, స్తబ్ధుడు.

విడుచ, దే. వి: చూ, రూ-పిడచ.

విడుచపాత, ద్వ. వి: చూ, రూ-పిడచపాత.

విడుచు, దే. స. క్రి: చూ, పిండు, (2) (3) (4).

విడుత, దే. వి: చూ, రూ-పిడత.

పిడెము, దే. వి: చూ, రూ-పిడియము.

పిడ్గు, వై. వి. = : చూ, రూ-పిడుగు (దేశ్యమని శ. ర.)

పిణుజా, వా. వి: చూ, రూ-పిడుజా.

పిడుగునకు బియ్యమునకు ఒకేమంత్రము, లో. విరుద్ధములు అగు వేటువేటు పనులకు ఒక్కసాధనమే ఉపయోగించు పట్ల వాడెదరు.

పిణ్యాకము, సం. వి. ఆ. పుం, న. 1. కిణ్వాము, తిలపిష్టము. (తె. ప).— గానుగపిండి, తెలకపిండి-తెలకపిండి; 2. ఇంగువ: చూ, హింగువు. 1; 3. చిల్లమడ్డి: చూ, సల్లకి (రాజార్హము); 4. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.

పిత, సం. వి. ఋ. పుం. = పితరుడు: చూ, సవిత. 2.

పితర, వై. వి. = పితృ.—పై.-మార్క. 3, ఆ. 177.

పితరదొర, ద్వ. వి: చూ, యముడు.

పితరుడు, వై. వి. = పితృ: చూ, పిత. భార. లర. 4, ఆ. 215.

పితరులచుక్క, వై. వి. = పితృక్ష. మఖ: చూ, రిక్క.

పితరులు, వై. వి. ఋ. = పితరః. పితృదేవతలు: రూ-పితరులు, పితాళ్లు.

పితలాటకము, దే. వి. రూ-పితలాటము: చూ, రోభము.

పితలాటము, —పై.—

పితలు, అం. కన్నవాడు, వడుగుచేసినవాడు, చదువుచెప్పిన వాడు, అన్నము పెట్టినవాడు, వెటపుదీర్చి కాపాడినవాడు. (5) (ద్వి. తల్లిదండ్రులు.)

పితాపిత, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామహుడు. 1.

పితామహి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తండ్రితల్లి: అయ్యమ్మ, నాయ నమ్మ, బామ్మ, మామ్మ: (చూ, సవిత. 2.)

పితామహుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. తండ్రితండ్రి. (రూ-పిత మహుడు-పితామహుడు-పైతామహుడు): ఆ, గురువు, పితాపిత. పితృపిత. (తె. ప).—తండ్రితండ్రి, తాత: (చూ, సవిత. 2); 2. తండ్రి: చూ, సవిత. 2; 3: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పితాళ్లు, వై. వి. ఋ: చూ, పితరులు.

పితకు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పిడుకు. హరి. పూ. 1, ఆ. 134.

పితూరి, వా. వి. రాజద్రోహము, కలహము: చూ, యుద్ధము.

పితృదేవత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పితరదొర.

పితృపతి, సం. వి. ఇ. పుం.—పై.—

పితృపిత, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, పితామహుడు. 1.

పితృప్రసూవు, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ప్రాద్దు హిడుచుటకుముం దైదు గడియల వఱకును, ప్రాద్దుగుంకినవెనుక మూడు గడియల వఱకును గల కాలము: చూ, సందెజాము.

పితృమేధము, వా. వి. తల్లిదండ్రులకుజేసేడు అంత్యకర్మము.

పితృయజ్ఞము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. తనువు: చూ, తర్పణము. 2; అం. 2: చూ, యజ్ఞములు.

పితృవనము, సం. వి. ఆ. న: చూ, శృకానము.

పితృవ్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం. తండ్రితోడబుట్టినవాడు.

పితృష్వస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తండ్రితోడబుట్టినది: చూ, మేనత్త.

పితృసౌమనసము, అం: చూ, శత్రుములు.

పితృక్షము, సం. వి. ఆ. పుం. = : చూ, పితరులచుక్క.

పితృణము, అం: చూ, ఋణత్రయము.

పితృజ్వరము, అం: చూ, త్రిదోషజము.

పితృడి, వై. వి. = పితృ (రూ-పితృ-ఇతృడి-ఇతృ): చూ, రోహము. 1.

పితృము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, ధతువు. 1; వా. 2. = పిచ్చ: చూ, వెట్టి. 1; 3. జిత్రరోగము, కాంతిదము: చూ, రోగము. 1.

పితృల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శకులాదని*.

పితృలము, సం. వి. ఆ. న. 1. = ఇతృడి: చూ, పితృడి; విణ. 2. పిచ్చగలది.

పితృశి, వై. వి. = పితృశ: చూ, రూ-పితృడి.

పితృ, దే. వి. 1. అపానవాయువు: చూ, వాయువు; ఆ. క్రి. 2. అపానవాయువువిడుచు: పిత్తుకొను.

పిత్తుకొను, వా. ఆ. క్రి. 1: చూ, పిత్తు. 2; 2. అసమర్థతను వెల్లడించు.

వీరశైవ్యము, సం. విణ. తండ్రిది: వీరశైవ్యము, వైరము.
 వీరశైవ్యము, సం. విణ: చూ, వీరశైవ్యము (వాడుక).
 వీరశైవ్యము, సం. వి. త్. పుం. 1: చూ, పక్షి (ఇందుగల
 వీరశైవ్యము తప్ప. వీరశైవ్యము అని చదువవలెను); విణ.
 2. పదనిచ్చగలది.
 వీరప, వా. అవ్య. 1: చూ, వీరము; దే. వి. 2: చూ, వెనుక.
 1: విణ. 3. వెనుకటిది: చూ, వెనుక. 1; 4. తక్కువ:
 చూ, హీనము. 1.
 విడిపిద, దే. వి. 1. చూ, సుకుమారము. 2; విణ. 2. ముద్దగాక
 పలుచనైనది: రూ-విడిపిదన, అనుకు, తనువు, తొళక,
 పలుచన, పేలవము, బక్క, ముదుగు-ముదుము-ముదువు.
 (మిగతవానికి: 'చూ, విరళము. 3'.)
 విడిపిదన, దే. వి. విణ.—పై.—(విణ. 2 వ అర్థమునకు. —
 భాగ. 10, స్కం. పూ. 758.)
 విడుకు, దే. స. క్రి. రూ-విడుకు, విండు, విడుచు, ఈడు:
 చూ, రెమ్ము. 2.
 విడుకువాడు, వా. వి. దోగ్గ.
 విహనము, సం. వి. అ. స: చూ, వ్యవహారము. 3.
 విన, దే. విణ. రూ-విన. చిన్న: చూ, స్వల్పము.
 వినగుమ్ముడు, ద్వ. వి. దే.కు*: చూ, కాకోటము.
 వినతండ్రి, వా. వి. వినయ్య: చూ, సవిత. 2.
 వినతల్లి, వా. వి. తల్లిచెల్లెలు (మఱియు) వినతండ్రిభార్య.
 (మేనమామభార్య మేనత్తకాదు-వినతండ్రిభార్య వినతల్లికాదు
 అనునది నిజమగు లోకోక్తి): చూ, మాత. 1.
 వినదము, సం. విణ: చూ, రూ-అవినదము.
 నాకము, సం. వి. అ. పుం, న. 1 శివునివిల్లు (త్రిపురదహన
 కాలమున బాణజ్వాలలచే నాకమును గప్పినది.): చూ,
 బాణము. 1; 2. త్రిశూలము: చూ, బాణము. 1; 3. మట్టి
 వాన: చూ, వాన. 1.
 వినాకి, సం. వి. న్. పుం: చూ, శివుడు. 1.
 వినాకిని, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. = పెన్న: చూ, హోదిని (నది);
 2. ఒకానొకపేట: చూ, పేట; అం. 3: చూ, తతవాద్యములు.
 వినుగు, దే. వి. 1. రూ-వినగు. లుబ్ధుడు: చూ, లోభి;
 విణ. 2. రూ-వినగు. లుబ్ధుడు: చూ, లోభి.
 విన, దే. వి. 1: చూ, శివుడు; విణ. 2: చూ, రూ-విన.
 వినకక్కెర, ద్వ. వి. కక్కెర: చూ, బకము.
 వినగోరట, ద్వ. వి: చూ, సహ. 3*.
 వినగ్రద్ద, ద్వ. వి. చింద: చూ, హరివాహనుడు.
 వినచెఱుకు, వా. వి: చూ, హరిని*.
 వినజమ్మి, ద్వ. వి. నేలజమ్మి*: చూ, శమీరము.
 వినబునాడు, దే. వి. రూ-వినబునాడు. జై. 1, ఆ. 53: చూ,
 శైవము.
 వినబుతుమికి, దే. వి. కాకితుమికి*: చూ, స్ఫూర్ణకము.
 వినబుదాలగోవెల, దే. వి. కందూర*: చూ, కూకళింది.

వినబునాడు, దే. వి: చూ, రూ-వినబునాడు.
 వినబునీలి, ద్వ. వి. విషాదీక*: చూ, రంజని.
 వినబునుదురు, దే. వి. వినబునునొసటి బుడిపి, వాతకుంభము:
 చూ, హస్తీ.
 వినబునెల్లి, దే. వి. ఖద్రాగ్నిమంధము*: చూ, శ్రీపర్ణము. 1.
 వినబునేరేడు, ద్వ. వి. కాకినేరేడు*: చూ, సురభిపత్ర.
 వినబుపావర, దే. వి: చూ, పావర*.
 వినబుపాప, దే. వి. కన్యక: చూ, ప్రి.
 వినబుపాల, దే. వి. చిలుపాల*: చూ, సుమంగళ.
 వినబుబూరుగు, దే. వి: చూ, కాల్యలి*.
 వినబుములక, దే. వి. నేలములక*: చూ, వాకుడు.
 వినబుముల్లంగి, ద్వ. వి. ఖద్రములకము*: చూ, హస్తీకంద.
 వినబుమ్మ, వా. వి: చూ, వినతల్లి.
 వినబుయిప్ప, దే. వి. మధూళిక*: చూ, వానప్రస్థము. 2.
 వినబుయేలకి, వా. వి: చూ, పత్రల*.
 వినబుయ్య, వా. వి: చూ, వినతండ్రి.
 వినబురేగటిదూల, వా. వి: చూ, స్వల్పదురాలభ*.
 వినబుటికము, వా. వి: చూ, శైవము.
 వినబువరగోగు, దే. వి. పీలుపు*: చూ, వరగోగు.
 వినబువాడు, వా. వి: చూ, శివుడు.
 వినబి, వా. వి: చూ, వినతల్లి.
 వినబిసు, వా. వి. ఒకరకము సూదిబొత్తము: చూ, బొత్తము.
 విపాస, సం. వి. ఆ. ప్రి. అనుబంధ, ఉదన్య, ఓషము,
 తన్యము, తృప్తి, తృప్త, తృప్త, దాహము. (తె.ప).—దప్పి-
 దప్పి, దప్పిక, దగ, దూప, నిట్టు, నీరుపట్టు-నీర్వట్టు.
 విపాసితుడు, సం.విణ. నీరుత్రావ నిచ్చగొన్నవాడు: విపాసువు.
 విపాసువు, సం. విణ. ఉ. —పై. —
 వివేలి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, రూ-వివేలిక.
 వివేలిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. రూ-వివేలి, హీర, (తె. ప).—చీమ,
 సన్నగాడు: తద్విశేషములు.—౧. ఎఱ్ఱచీమకు. —కపింజక
 మృతేశిక, తెలవివేలి-తెలవివేలిక, రక్తవివేలి. (తె.)—ఎఱ్ఱ
 చీమ: ౨. చిన్నఎఱ్ఱచీమకు. —కపిళ: ౩. పెద్దఎఱ్ఱచీమకు.
 —(తె).—కొఱవిచీమ: ౪. కొండచీమకు. —ఉద్దీపకము,
 వజ్రహేతువు. (తె).—కొండచీమ, గామ: ౫. నల్లచీమకు.
 —ఉలంగవము, కృష్ణవివేలి, కృష్ణపులంగవము, మర్కట
 వివేలిక, మహద్వజ్రహేతి. (తె).—కండచీమ, కండ్ర,
 కల్దచీమ, గండ్రచీమ, నల్లచీమ, పెద్దనల్లచీమ: ౬. ఒక
 రకము నల్లచీమకు.—(తె)—చలిచీమ: ౭. తెల్లపెల్లెడు
 నల్లచీమకు.—ఆస్థ్యపదేహిక, ఉద్దీపకము, ఉపజిహ్వాక,
 ఉపతీక, కన్యావివేలిక, వజ్రము, వజ్రమి, వజ్రమిక: ౮. పుట్ట
 పెల్లెడుచీమకు.—ఉపదేహిక, శిధిలి. (తె).—చెద, చెద
 పురుగు, చెదలు, చేకొణుజు-చేకొణుడు: ౯. బ్రాహ్మి. (తె).—
 బాపనచీమ: (చూ, హీర.)
 వివేలికాన్యాయము, న్యాయ. చీమ పండుకొఱకు చెట్టుమొదటి

నుండియు ప్రాకిపోయి వండునకు కన్నమువైచి లోని రస మానుననురీతి. (చీమ గంగాయాత్ర).

విష్వల, సం. వి. ఆ. ప్రి. విష్వలి*: చూ, విష్వలి. 1.

విచ్ఛలచ్ఛదము, సం. వి. ఆ. పుం. జావ్వి*: చూ, ప్లక్షము.

విష్వలము, సం. వి. ఆ. న. 1. జలము: చూ, సలిలము:

పుం. 2: చూ, రావి*: 3. బాతు: చూ, శరారి.

విష్వలాశనము, సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తీ. 1.

విష్వలి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1: అమృత, ఉపకుల్య, ఉషణ,

ఉషణ, కటి, కటుబీజ, కణ, కపమ్మి, కృకల, కృష్ణ,

కోరంగి, కోల, కోలమూలము, కోల్య, క్రొంచాదనము,

చపల, జటిల, తండులపల, విష్వల, మాగది, వైదేహి,

శౌండి. (తె).—విష్వలితీగె, విష్వల్లమోడి*: తద్విశేష

ములు.—గ. అడవివిష్వలికి.—కారంభము, జుద్రవిష్వలి,

వనవిష్వలి, వనీరము. (తె).—గ. అడవివిష్వలి: ౨. గజ

విష్వలికి.—కచ్చటము, కపిల్లిక, కపివల్లి, కరివిష్వలి, కాండి

రము, కుంజరవిష్వలి, కృత్రిమ, కోలవల్లి, గజకణ, గజ

విష్వలి, గజాహ్వ, గృహకాండము, చవికాఫల, జలవిష్వలి,

వశిరము-వనీరము, శ్రేయసి. (తె).—ఏనుగువిష్వలి:

౩. నీరువిష్వలికి.—కోష్ఠి, గైరి, తోయవిష్వలి, పిత్తల,

లాంగల, కకులాదని. శారది. (తె).—నీరువిష్వలి, బొత్తెన:

౪. విష్వలీమూలమునకు. —కోలమూలము, గ్రంథికము,

చటక, విష్వలీమూలము*. (మిగతవానికి: "చూ, శౌండి");

ఇ. పుం. 2: చూ, రావి*: అం. 3: చూ, విష్వలీద్వయము.

విష్వలితీగె, వా. మి. వి. విష్వలికత్తె: చూ, విష్వలి. 1*.

విష్వలీద్వయము, అం. విష్వలి, గజవిష్వలి.

విష్వలీమూలము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్వలి. 1*.

విష్వల్లమోడి, మి. వి: చూ, విష్వలి. 1*.

విష్పి, వై. వి. = విష్వలి. రసములేని తుక్కు (దేశ్యమని శ. ర): విష్పిరి, వీసరు.

విష్పిక, సం. వి. ఆ. ప్రి: చూ, శమలము.

విష్పిపన్ను, వా. వి. పురుగుపట్టినపన్ను. రూ-విష్పిపన్ను: చూ, హాసుపు (పల్ల.)

విష్పిరి, వై. వి. = విష్వలి: చూ, రూ-విష్పి. (దేశ్యమని శ. ర.) జై. 8, ఆ. 157.

విష్లుపు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పుట్టుమచ్చ.

విమ్మట, దే. వి. 1. మనోవ్యధ. విజ. 3, ఆ. 3: చూ, శోకము; 2: చూ, అవతల. 2: ద్ర. 3. అనంతరము: చూ, వెనుక. 1; 4. పరోక్షమందు.

వియాళము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ప్రియాలము. 1.

వియ్య, దే. వి: చూ, రూ-వీయి.

విర, దే. వి. కానిలో¹/₄భాగము: రూ-విఱ, ప్రియ.

విరంగి, వా. వి. 1. రూ-పిరంగి. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2: 2: చూ, పుంజు; 3: చూ, వానరము; దే. వి. 4. (రూ-విరంగి-పిరంగి-పేరంగి) ఒకానొకతుపాకి: చూ, దాణము. 1.

విరంగిగుండు, వా. వి. బొటుగుండు, పడిగల్లు: చూ, రాయి విరంగిచెక్క, వా. వి. (సం. ప).—ఏలాపర్ణి, కొత్తన్నె.

(ఈచెట్టు చైనా జపాను దేశములలో పెరుగును. హిందూ దేశములో లేదు. సవాయికి పనిచేయును.)

విరంగీ, దే. వి: చూ, రూ-విరంగి. 4.

విరంగు, వా. వి.—పై.—

విరి, దే. వి. రూ-పురి. 1. గోనెలులోనగునవి కుట్టెడు త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; 2. మెలి: చూ, లంకె; 3. వెంటి.

కళా. 8, ఆ. 58: చూ, సూత్రము. 1.

విరిగొను, వా. స. క్రి. 1: చూ, వేష్టిండు; దే. స. క్రి. 2: చూ, మెలిపెట్టు; అ. క్రి. 3: చూ, వెంటిగొను.

విరువీకు, దే. వి. (వీకు + వీకు) రూ-విర్వీకు. 1. బాధ. ప్రభా. 5, ఆ. 155: చూ, శోకము; 2: చూ, పైశున్యము. కళా. 1, ఆ. 178.

విరువీకులాడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, విరిగొను. 3.

విరువీకునేయు, ద్వ. స. క్రి. 1. —పై.—పర. 5, ఆ. 54; 2: చూ, హింసించు. హరిశ్చ. 4, ఆ. 183.

విరువీకులునేయు, —పై.—

విర్వీకు, దే. వి: చూ, రూ-విరువీకు. (బాధకు. —పాండు. 4, ఆ. 148.)

విఱ, వా. వి: చూ, రూ-విర.

విఱికి, వై. విణ. = భీరుక: భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 57: చూ, వెఱపరి.

విఱికికండ, వై. వి: చూ, వెఱపు. కాశీ. 2, ఆ. 88.

విఱికిమెకము, వై. వి. = భీరుకమ్మగ. ఇట్టి: చూ, హరిణము. విఱు, దే. వి. వృత్తియందు విఱుడుకల్గియునకు మీదివర్ణము లోపింపగా మిగిలినరూపము.

విఱుడు, దే. వి. 1. రూ-విఱు: చూ, శ్రోణి. 1; 2: చూ, వెనుక. 1. భార. ఆది. 8, ఆ. 9: అం. 3: చూ, కళ లండుస్థలములు; 4: చూ, నఖక్షతస్థానములు.

విఱుడుకొను, దే. స. క్రి: చూ, వెంబడించు. ఉ, హరి. 3, ఆ. 24.

విఱుడులు, అం. వీనికి ఉపమానములు.— భూమి, ఇసుక తిన్నెలు, బండిచక్రములు, గిన్నెలు.

విఱుతివియు, దే. ఆ. క్రి. (విఱుడు + తివియు) (రూ-విఱు తివుచు-విఱుదీయు-విఱువోవు-విఱుసను): చూ, వెనుదీయు.

విఱుతివుచు, —పై.—య. 3, ఆ. 34.

విఱుదీయు, —పై.—స్వా. 3, ఆ. 31.

విఱుము, దే. వి. 1. పరుషభావము. ఉ, హరి. 2, ఆ. 128; విణ. 2: చూ, పరుషము. 1. హరిశ్చ. 4, ఆ. 11.

విఱువడు, ద్వ. ఆ. క్రి. 2: చూ, వెనుదీయు; 2: చూ, స్రుక్షు. 6. జై. 8, ఆ. 158.

విఱువెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, రాకొట్టు.

విఱువోవు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వెనుదీయు. హరి. పూ. 8, ఆ. 165.

విలుసను, —పై.—

పిల్ల, దే. వి: చూ, రూ-పిల్లుడు. 1.

పిల్ల, వై. వి. = పిల్లక-పిల్లక, రూ-పిల్లక-పిల్లక. 1. (కంద గడ్డలోనగువానియందుండు) మొలక: చూ, విత్తనము; 2. (మూలశంక తెవులునందలి) మొటిమ: మొటిమె, మొలక-మొల్క; 3. (తలమీద కొద్దిగానుంచుకొనిన) జాట్లు: చూ, వెండ్రుక. 1; 4. (పక్షిలోనగువాని) పిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి).

పిల్లపిల్ల, దే. వి. మూగుట - వచ్చుట - పోవుట-చిక్కించుట లోనగువాని యందలి అనుకరము. సా. 3, ఆ. 117; విజ. 2, ఆ. 193: చూ, చూచూ. (బిలబిల అనియవాడుక.)

పిల్లుగు, దే. వి. విణ: చూ, రూ-పిల్లుగు. (బుల్లునకు.-పంచ. వేం. 1. ఆ. 217.)

పిల్లక, వా. వై. వి. = : చూ, రూ-పిల్లక.

పిల్లకు, దే. వి: చూ, హంకారము.

పిల్లకుమారు, దే. ఆ. క్రి. (రూ-పిల్లకుమారు-పిల్లకుమారు) 1: చూ, మరణించు; 2. పొకారు, నాశమగు. చూ, సమయు. 3.

పిల్లకుమారుచు, దే. ప్రే. పిల్లకుమారుజేయు. (రూ-పిల్లకు మారుచు-పిల్లకుమారుచు-పిల్లకుమారుచు) 1: చూ, సంహరించు. జై. 6, ఆ. 180; 2. నాశముచేయు: చూ, సమయు. 3.

పిల్లకుమారుచు—పై.—

పిల్లకుమారు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పిల్లకుమారు.

పిల్లకుమారుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పిల్లకుమారుచు.

పిల్లకుమారుచు.—పై.—

పిల్లచు, దే. స. క్రి. రూ-పిల్లు: చూ, సంబోధించు.

పిల్లపు, దే. వి. (రూ-పిల్లు-పిల్లపుడు): చూ, సంబోధనము.

పిల్లపుడు, —పై.—

పిల్లవనిపేరంటము, జా. తనకుఁదాను వచ్చినది. “పిల్లవని పేరంటంబనుచు” విజ. 1, ఆ. 79.

పిల్ల, వా. వై. వి. = : చూ, రూ-పిల్లక.

పిల్లమారు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పిల్లకుమారు.

పిల్లు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పిల్లు.

పిల్ల, వై. వి. 4. = పిల్లక. 1. పక్షిలోనగువానిసంతతి: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. మనుష్యాదులసంతతి: చూ, శిశువు; 3. వృక్షదులసంతతి. “అరటిపిల్ల”: చూ, వృక్షము; 4. ఆడు పడుచు: చూ, ప్రీ; 5. బిడ్డలు; విణ. 6. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

పిల్లగ్రోలు, వా. ద్వ. వి. మురళి. నీల. 1, ఆ. 81: చూ, వీణె.

పిల్లగ్రోవి, ద్వ. వి.—పై.—

పిల్లకాయ, ద్వ. వి: చూ, శిశువు.

పిల్లకోడిచుక్కలు, వా. వి. 8. ఆకాశమున సంచరించెడు చుక్కలగుంపు. (ఇవి రైతులకు వేళఁదెచ్చును.)

పిల్లగడ్డము, ద్వ. వి. నడుమమాత్రము కొంచెము వెండ్రుకలు

గల గడ్డము: చూ, శిశువు.

పిల్లగాఁడు, ద్వ. వి: చూ, పిల్లకాయ.

పిల్లగిల్లులు, ద్వ. వి. 8: చూ, బాలక్రీడ.

పిల్లజాట్లు, ద్వ. వి. తలముందటి సిగ: చూ, సిక. 4.

పిల్లదీపు, ద్వ. వి: చూ, బాలక్రీడ.

పిల్లదీవి, వై. వి.—పై.—

పిల్లనగ్రోలు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పిల్లగ్రోలు.

పిల్లనగ్రోవి, —పై.—

పిల్లనూయి, ద్వ. వి. నూతిలోపలి చిన్ననూయి: చూ, సరస్సు. 1.

పిల్లపిచ్చర, ద్వ. వి: చూ, శతావరి* (రూ-పిల్లపీచర.)

పిల్లపీచర, ద్వ. వి.—పై.—

పిల్లపెసర, ద్వ. వి. ముద్గపర్ణి*: చూ, పెసర.

పిల్లమిరియము, వా. వి. 1. వేశ్యాకిన్య*: చూ, మిరియము; 2: చూ, పిల్లమెఱము. 1—2.

పిల్లము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. తడికన్ను: చిల్లము, చుల్లము: చూ, లోచనము; విణ. 2. తడికన్నుగలది: చిల్లము, చుల్లము.

పిల్లమెఱము, ద్వ. వి. 1. తలక్రిందుగా వేనెడులాగు, పిల్లేరు గంతు, మెఱము: చూ, వాలుమొగ్గ; 2. లాగు. రామా. 6, ఆ. 72: చూ, వాలుమొగ్గ.

పిల్లలగలిగించుకొను, వా. వి: చూ, శిశ్నము. సాం. మా. 19.

పిల్లవేలు, ద్వ. వి. చిటికెనవేలు. జై. 8, ఆ. 41: చూ, వేలు. 2.

పిల్లాడి, దే. వి. (రూ-పిల్లాణి-గిరిపిల్లాణి) ఆడుదాని కాలి నాలుగవవ్రేలినగ. కళా. 7, ఆ. 204: చూ, భూషణము. 2.

పిల్లాకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పిల్ల: చూ, పిల్లక. 4; 2. = పిల్లక. బీజము: చూ, విత్తనము.

పిల్లాణి, దే. వి: చూ, రూ-పిల్లాడి.

పిల్లి, వై. వి. = బిడారి: చూ, మార్జాలము.

పిల్లికన్రతనము, ద్వ. వి. వైడూర్యము: చూ, రత్నము. 1.

పిల్లికూన, వా. వి. పిల్లిపిల్ల: చూ, మార్జాలము.

పిల్లిగడ్డ, వై. వి: చూ, పునుగుచట్టము. నీలా. 1, ఆ. 911.

పిల్లితేగలు, వా. వి: చూ, పిల్లపిచ్చర*.

పిల్లిపెసర, ద్వ. వి. కాకిపెసర*: చూ, పెసర.

పిల్లిశీలము, జా. కృత్రిమస్వభావము. పాండు. 3, ఆ. 36.

పిల్లు, దే. వి. రూ-పుల్లు*. ఏక. 2, ఆ. 171: చూ, తృణము. 1.

పిల్లేరుగంతు, ద్వ. వి. (పిల్ల + వేరుగంతు): చూ, పిల్లమెఱము. 1. పిళంగము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 6; విణ. 2. కపిలవర్ణముగలది: చూ, వర్ణము. 6.

పిళాచకి, సం. వి. న్. పుం: చూ, శ్రీదుఁడు.

పిళాచము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, దేవతాభేదము: 2. = పిసాసి: చూ, భూతము; 3: చూ, పిల్లి.

పిళాచసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

పిళాచానాం పిళానభాషయైవోత్తరం దేయమ్. న్యా. మొండివానికి మొండిజవాణునే చెప్పవలెను.

విశాచి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. స్త్రీవిశాచము: చూ, భూతము; 2: చూ, మాంసి.*

విశత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, విశాచి. 2.

విశతము, సం. ఏ. ఆ. న: చూ, మాంసము.

విశున, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. స్పృక్క: చూ, రాజార్థము; 2: చూ, షడ్గ్రంథ.*

వీకునము, సం. వి. ఆ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్ని శిఖము. 1; పుం. 2: చూ, వాయుసము.

విశునుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. నారదుడు: చూ, సన్నాస్యసి: విణ. 2: చూ, సూచకుడు. 1; 3: చూ, హీనుడు; 4: చూ, వ్యాధుడు. 2.

విష్టకము, సం. వి. ఆ. న. 1. నూటొడి: చూ, శ్రీమాన్. 1; పుం. 2: చూ, భక్షిము; 3. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము; 4. కించిజ్జమనాధిక్యమును స్తనాంతవిస్తృతియు గల గజవిశేషము: చూ, హస్తీ.

విష్టపచనము, సం. వి. ఆ. న. బూరెలమూకుడు: చూ, పాత్రము. 6.

విష్టపేషణన్యాయము, న్యాయ. నూతనపిండినే వ్యర్థముగ నూలుట. విష్టప్రమిత్యపూపన్యాయము, న్యాయ. పిండియెంతయో రొట్టెయు నంతయే యనురీతి.

విష్టము, సం. వి. ఆ. న. 1. = పిండి (విసిరినది): చూ, పిండి. (1); 2. = పిట్టు. వానెనపోరె: చూ, సాదము. (1); 3. సీసము: చూ, లోహము. 1; వా. 4: చూ, పిణ్డాకము: విణ. 5. పొడిచేయబడినది.

విష్టవర్తి, సం. వి. ఇ. న: చూ, చమసము. 1.

విష్టసౌరభము, సం. వి. ఆ. పుం, న. చందనము: చూ, వాసన. 1.

విష్టాతరము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పటవాసకము.

విస, దే. వి. అవివేకము: చూ, వెట్టి. 2.

విసక, దే. వి. తలనెంట్లురలయందు చెమటచే బందనగొను ముటికి: చూ, మలినము.

విసరు, దే. వి. 1: చూ, పిప్పి; 2. కడిగినధాన్యములో త్రోవు పడినది: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము); 3. రేళము: చూ, స్వల్పము; 4: చూ, శమలము.

విసాసి, వై. వి: = విశాచ. 1. విశాచము: చూ, భూతము; 2. ఆడుదయ్యము: చూ, భూతము.

విసాళము, దే. వి. 1: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ, పరిహాసము. పర. 3, ఆ. 196; 3: చూ, వ్యాపనము; 4: చూ, వికాసము. పాండు. 4, ఆ. 13; 5, దొంగిలక్కరి: చూ, వంచన; 6: చూ, రోషము.

విసాళి, దే. విణ. 1. వ్యాపనముగలది. విణ. 2, ఆ. 128: చూ, హిండితము; 2. ప్రకాశముగలది. పాండు. 4, ఆ. 132: చూ, శోభితము. 5; 3. దొంగయెత్తుగలది; వా. 4. కోపము గలది (ఆడుది), కోపన: చూ, త్రి: 3. కుజనుడు: చూ,

వ్యాధుడు. 2; 6: చూ, మూర్ఖుడు; 7. కుత్సితపు ఆడుది: చూ, త్రి.

విసాళించు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించు. జై. 7, ఆ. 198; 2: చూ, హవణిల్లు; 3: చూ, హేళనచేయు. కళా. 1, ఆ. 143; 4. పరిమళించు. స్వా. 2, ఆ. 55: చూ, విసరు. 6; 5. దొంగిలక్కరివేయు: చూ, వంచించు; 6: చూ, రోషించు: స. క్రి. 7: చూ, హసించు.

విసి. వా. వి. 1: చూ, రూ-పిస; దే. వి. 2. తొలయందు బిగ గొట్టుటకై చెక్కినస్తంభముపట్టె లోనగువాని చివర.

విసికిళ్లు, దే. వి. బ. 1. జొన్నలులోనగువానియూచబియ్యము: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము); 2. పిసుకుటలు. [లోఖి.

విసిడి, దే. విణ. (రూ-విసిని-విసినారి) జై. 1, ఆ. 84: చూ, విసినారి,—పై.—

విసిని,—పై.—

విసినిగొట్టు,—పై.—

విసినితనము, వా. వి. లోభత్వము: చూ, లోభము.

విసుకు, దే. స. క్రి. 1. పిండిలోనగువానిచేతమర్దించు: చూ, సమ్మర్దించు; 2. పాదములులోనగువాని నొత్తు: అదుము, ఇటుకు, డి:డు, ఒత్తు, కుక్కు, నొక్కు. (సం. ప). — ఘర్షించు: చూ, సమ్మర్దించు; 3. అడగఁజేయు: అడఁచు-అణఁచు, అదుము, అంటగట్టు, అనించు, ఆను, ఇటుకు, డి:డు, ఒత్తియాడు, ఒత్తు, క్రుక్కు, దమించు-దమియించు, పట్టు: (చూ, సమ్మర్దించు).

విసుకుట, వా. వి: చూ, పిండిపీచు.

విసుకువాడు, వా. వి: చూ, సంవాహకుడు.

విస్తాపస్సు, వా. వి. అభిషుకము (జ్ఞాపకశక్తి నిచ్చును.)

విహితము, సం. వి. ఆ. న. 1. కనతెప్పమూత: చూ, మూత. 3; విణ. 2: చూ, స్థగితము; అం. 3: చూ, పుట క్రియలు; 4: చూ, ఆకాశమండలములు; 5: చూ, అలంకారము. 3. (ఇతర రహస్యవృత్తి తా నెఱిగినట్లు చెప్పుట; ఉదా. —“పతి యువయవేశ నింటికిరాగళయ్యబలచె.”)

విళ్ల, వా. వి. కొన్నిజాతుల పేరునకు తుదనుజేర్చెడుపదము.

విళ్లారి, దే. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

విళ్లు, దే. వి. బ. దూడలను కుడవనీని యావులను, దూడలు చచ్చినయావులను మరుచుకొలుపుటకై తద్యోనిద్వారమునఁ జొప్పించి లాగెడు తోరపు కుటుచ కనవువెంటి, పొదుగు పట్టుట.

వీ

వీకిపిండెట్టు, వా. స. క్రి. నలిపిన నల్లేరుకాడవలెఁ జేయు, బాధించు: చూ, హింపించు.

వీకు, దే. స. క్రి. 1. పెలుకు: చూ, మెలుకు; 2. తీసివేయు: పెరుకు-పెర్కు-పెలుకు; వా. 3. లాగు: చూ, రెమ్ము. 2.

వీకులాట, దే. వి: చూ, పిరువీకు.

వీకులాటపంచాంగము, జా. సాధ్యముకాని పని.

పీఠులాడు, దే. అ. క్రి: చూ, వెంటిగొను.
 పీఠునీకాడు, దే. స. క్రి. మిక్కిలిపెలుకులాడు.
 పీఠె, దే. వి. 1. నాగసరము లోనగు వాద్యముఖమునఁ జొప్పిం
 చెడుక్రోవిపుల్ల; 2. కాశెవలెఁ జాట్టిన చిన్న ఆకుచుట్ట; 3.
 తాగిమిగిలినపొగచుట్ట.
 పీఠెదాను, వా. వి. తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 6.
 పీఠెవాలు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సొటసొటవోవు. అచ్చ. ఆర,
 కాం. 22; 2. చప్పటయగు.
 పీఠే, వై. వి. = పించ: చూ, రూ-పించియము.
 పీఠమడపు, దే. వి: చూ, రూ-పించమడపు.
 పీఠమణఁచు, వా. స. క్రి. (రూ- పీఠమడఁచు-పించమడఁచు-
 పించమణఁచు): చూ, సంహరించు.
 పీఠము, వై. వి: చూ, రూ-పించము. 1-2-3; 4. చూ, శక్తి. 1.
 పీఠర, దే. వి: చూ, శతావరి* (ఇది ద్వివిధము.-విల్లపీఠర,
 పెద్దపీఠర, ఇదె పిల్లపీఠర.)
 పీఠు, దే. వి. జీబు, నార: చూ, శల్కము. 2.
 పీఠ, వై. వి. = పీఠ: చూ, సింహాసనము.
 పీఠముడి, వా. వి. దట్టముగా వేయఁబడినముడి.
 పీఠవెట్టు, ద్వ. అ. క్రి. లేవక యొకచోటనే పాడుకొనియుండు.
 స్వా. 4, అ. 42; సారం. 1, అ. 92.
 పీఠవెట్టుమెకము, ద్వ. వి: చూ, సూకరము.
 పీఠ, వా. వి. 1: చూ, మెడ; 2. పిల్ల. “అఁడుపీక” (భద్రా
 చలప్రాంతమున వాడుక).
 పీఠఁడు, వా. వి. కొడుకు. “పీఠఁడు పుట్టెను”: చూ, సూనుఁడు.
 1. (భ-ప్రాంత-వాడుక).
 పీకి, వా. వి: చూ, రూ-పీక. 1-2. (భద్రాచలప్రాంతమున
 వాడుక).
 పీకియ, —వై.—
 పీకె, —వై.—
 పీగ్రద్ద, ద్వ. వి: చూ, పిన్నగ్రద్ద.
 పీఠకేళి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, విటుఁడు.
 పీఠమర్థుఁడు, సం. వి. 1.—వై.—; అం. 2. ధృష్టుఁడు:
 చూ, నాయకులు. 2; 3: చూ, నాయకులు. 3.
 పీఠము, సం. వి. అ. పుం. = పీఠ: చూ, పీఠ.
 పీఠి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = —వై.—
 పీఠిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: ఎగ్గుర్తు, ఎగ్గులుతు; 2. ఉత్కృష్ట
 పీఠము: చూ, సింహాసనము.
 పీడ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2. కరుణ:
 చూ, హార్దము. 2; 3. నిగదండ, కచ్చు: చూ, భూషణము.
 2; 4. తెల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.
 పీడనము, సం. వి. అ. న. 1. పరులచేఁగలుగురాయిది: చూ,
 సమ్మర్దము; అం. 2: చూ, ఆలింగనములు.
 పీడాకరుఁడు, సం. వి. చూ, కనుకుట్టు.
 పీడించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, పీడితమగు; 2: చూ, హింసించు;

3: చూ, సమ్మర్దించు.
 పీడితమగు, మి. అ. క్రి: అణఁగు, అదుముడుపడు, అలుగుల
 పడు, ఇటుకు, తఁగ్గిరించు, ఒత్తువడు, కమియు, కనుగు,
 దండసిలు-దండసిల్లు, నలఁగు, నలఁగుడువడు, నలఁగుడు
 పెట్టు, పొట్టుపొదలగు. (సం. ప)---పీడించు: (చూ, సమ్మ
 ర్దించు.)
 పీడితము. సం. వి. 1: చూ, గజబిజ. 5; 2: చూ, సమ్మర్ది
 తము; అం. 3: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు: 4: చూ, చుంబ
 నములు.
 పీఠ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పసుపు: చూ, వర్ణము. 6; వై. వి.
 (1) = పీఠము. ఎండ్రకాయ: చూ, హరిలాంఛనము.
 పీఠకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అగ్నిమేడి, తిండుకిని. (తె. ప).--
 అగ్నిమేడి*: (చూ, వృక్షము).
 పీఠమోష, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, పీఠపుష్పము. 1. *
 పీఠచందనము, సం. వి. అ. న: చూ, వాసన. 1.
 పీఠదారువు, సం. వి. ఉ. పుం, స్త్రీ. (రూ-పూతిదారువు) 1.
 దేవదారువు: చూ, సూక్ష్మదారువు; 2: చూ, హరిద్రువు. *
 పీఠద్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, పీఠదారువు. 2; 2. సం
 శము*: చూ, సర్వానుభూతి.
 పీఠనము, సం. వి. అ. న. 1. కుంకుమపువ్వు: చూ, వహ్ని
 శిఖము. 1; 2: చూ, హరిదళము; 3: చూ, పీఠదారువు. 1*.
 పీఠని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-పీఠని*: చూ, ముయ్యాకుపోన్న.
 పీఠపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. గోఁగు, మృదుద్రుమము*:
 చూ, వరగోఁగు; 2: చూ, శ్వేతపుష్పము*.
 పీఠభద్రము, —వై.—
 పీఠమస్తకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భృంగరాజము. 3.
 పీఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పీఠ: చూ, పీఠ. 1; 2.
 పసుపురంగు: చూ, వర్ణము. 6; వి. 3. పసుపురంగుగలది:
 చూ, వర్ణము. 6; 4. త్రాగఁబడినది: అపీఠము.
 పీఠముండము, సం. వి. అ. పుం. పచ్చతలపిచ్చుక: చూ,
 పిచ్చుక.
 పీఠముస్తకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పీఠముండము.
 పీఠమ్మ, వా. వి. అంబేద: చూ, వ్రాజె; 2. పనిచేయని అఁడుది:
 చూ, స్త్రీ. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక). “చేతకాని
 పీఠమ్మ.”
 పీఠశాఖము, సం. వి. అ. పుం. అశోకము*: చూ, హేమ
 పుష్పము.
 పీఠసారకము, సం. వి. అ. పుం. వేఁగిస*: చూ, సర్జకము. 2.
 పీఠసాలము, —వై.—
 పీఠాంబరుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పచ్చవలువదారి:
 వి. 2, పీఠవస్త్రముగలవాఁడు.
 పీఠి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. పానము: చూ, సరకిము. 3; పుం
 2. గుఱ్ఱము. (రూ-పీఠి): చూ, హయము.
 పీఠిగోరువంక, ద్వ. వి: చూ, విట్పారిక.

పీఠిరిగుంట, ద్వ. వి: చూ, మఱుగుదొడ్డి.
 పీతువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు.
 పీతోలు, వా. వి. పైనుండు సన్నని చర్మము: చూ, బెరడు.
 పీదువు, సం.వి. ఉ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; 2: చూ, వహ్ని. 1.
 పీనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సంతోషము; పుం. 2: చూ, స్వేదము. 1; విణ. 3. బలినినది, పీవము, పీవరము: చూ, స్థూలము, 2.
 పీనశము, సం. వి. అ. పుం. రూ-పీనసము: చూ, రొంప. 2.
 పీనసము, —పై.—
 పీనాహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, తాగాడి.
 పీనుగు, దే. వి. రూ-పీన్లు: చూ, శవము.
 పీనుగుదిండి, దే. వి: చూ, భూతము.
 పీనుగునకుఁ జేసిన శృంగారము రాజులకుఁ జేసిన కొలువు, జా. వ్యర్థము.
 పీనుగుపెంట, వా. వి. 1. శవకాలుష్యము: చూ, భస్మము; 2. దురవస్థ: కొడిమె-కొడివె, జీండ్రము, దెస; 3. కష్టము: చూ, శోకము.
 పీనోధ్ని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దపొదుగుగలయావు, పీవరస్తని: చూ, సొరభేయి (దేనువు).
 పీన్లు, దే. వి: చూ, రూ-పీనుగు.
 పీయి, దే. వి. రూ-పీయ్య: చూ, శమలము.
 పీయూషము, సం. వి. అ. న. రూ-పీయూషము. 1. అమ్మ తము: చూ, సుధ. 1; 2. జున్నుపాలు: చూ, స్తన్యము.
 పీరంగి, వా. వి: చూ, రూ-పీరంగి. 4.
 పీరంగిబాణము, వా. మి. వి.—పై.—
 పీరు, దే. వి. 1: చూ, గుమ్మ. 1; అ. క్రి. 2: చూ, పీకులు.
 పీరుచు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పీల్చు.
 పీర్లు, వా. వి. తురకల జ్ఞాపకార్థమైన గుఱుచు.
 పీల, దే. విణ. బక్క: చూ, సొలపు.
 పీలి, దే. వి. 1: చూ, పిగిలిపిట్ట. స్వా. 4, అ. 14; 2. ఓడకు దారిచూపెడు చుక్కాను: అగవ-అపక-అబక (ఇవి వాడుక లోనివి), కడపుఁజేయి, చుక్కాని-చుక్కాను. (సం. ప). —అరిత్రము, కర్ణము, కేనిపాతకము-కేనిపాతనము-కేనిపాతము; తద్వి.—౧. ఓడనడపుగెడకు.—(సం.ప).—క్షిపణి-క్షిపణి, నౌకాదండము; ౨. ఓడలోనుండు కఱ్ఱగుద్ద లికిని లవణాదులను త్రవ్వనట్టి మ్రానుగుద్దలికిని.—(సం. ప).—అభి; ౩. వడవత్తోనెడుపలక (ఓడతెట్టు)కు —కొయ్యతెట్టు, తెట్టు-తెట్టు. (సం. ప).—కృపీటపాలము, కేనిపాతకము - కేనిపాతనము - కేనిపాతము, ఖజపము, తండువు-తండువు-తడ్డు-తడ్డువు - తడ్డు - తడ్డువు: (చూ, హోదము).
 పీలిక, దే. వి. గుడ్డముక్క: చూ, వస్త్రము.
 పీలికాడు, దే. వి. కర్ణచారుడు: చూ, సరంగు.
 పీలిదండలు, వా. వి. బ. సందిట నుంచుకొనెడు కుచ్చుల

మాలికలు: చూ, భూషణము. 2.
 పీలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పీకులు.
 పీలుకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పక్షిపిల్ల: చూ, శకుంతి (పక్షి); 2. = పిల్క. కండక: చూ, సూరణము.
 పీలుచు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పీల్చు.
 పీలుపర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. చాగ: చూ, స్రవ: 2. దొండ: చూ, రక్తఫల.
 పీలువాది, సం. వి. న. పుం. ఒకమతమువాడు.
 పీలువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. గొలుగు: చూ, వరగోగు; 2. ఏనుగు: చూ, హస్తీ; 3: చూ, పరమాణువు; 4. తాటి చెక్క: చూ, శకిలము. 4; 5: చూ, సుమము; 6: చూ, బాణము. 1.
 పీల్చు, దే. స. క్రి. రూ-పీలుచు- పీరుచు-పీర్చు. 1. నీరు పాలు లోనగునవి జాట్లు: జాట్లు; 2. గాలిని పీల్చు: ఎగఁగ్రోలు. (సం. ప).—ఉచ్చసించు.
 పీవము, సం. విణ. బలినినది: చూ, రూ-పీనము. 3. (శ్రీలింగము పీవరి.)
 పీవరము, సం. వి. అ. పుం. 1. తాబేలు: చూ, పృత్తము. 4 (తాబేలు); విణ. 2: చూ, పీవము. (క్రొవ్విసది అనియు.)
 పీవరస్తని, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పీనోధ్ని.
 పీవరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దపీచర: చూ, శతావరి.

పు

పుంఖము, సం. వి. అ. పుం. = పింజ. బాణపుసిడి: చూ, పింఛము. 2.
 పుంఖానుపుంఖము, జా. పరంపరగా, ఒకదానివెంబడినొకటి. “శంఖారవంబులు పుంఖానుపుంఖంబులుగా” (ధర్మజ రాజ నూయము.)
 పుంఖితము, సం. విణ. 1. పుంఖానుపుంఖముగాఁ జేయఁబడి నది; అం. 2: చూ, హస్తపాణములు.
 పుంఖోద్వేజితపిఠజనము, అం: చూ, ప్రిమేయములు.
 పుంఖోపసంఖ్యానము, అం.—పై.—
 పుంగవము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 2. ఒక ఓషధి: చూ, వృక్షము.
 పుంగవుడు, సం. వి. అ. పుం. (ఉత్తరవదమైనచో) శ్రేష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు.
 పుంగుడు, దే. వి. 1. రూ-ప్రంగుడు: చూ, పులిపిరి; 2: చూ, పుండరీకము. 3; 3: చూ, బొప్పి.
 పుంజము, సం. వి. అ. పుం. = పుంజి. పోవు: చూ, రాశి. 1. పుంజి, వై. వి. 1: చూ, సమృద్ధి; 2. వరి మొదలగుపైరు: చూ, సస్యము. 1; 3. = పుంజ: చూ, పుంజము; విణ. 4: చూ, సంపన్నము. 2.
 పుంజికొను, ద్వ. అ. క్రి. జాజుకొను.
 పుంజీ, దే. వి. (స): చూ, నాలుగు.
 పుంజీభవించు, సం. అ. క్రి: చూ, ప్రోగువడు.
 పుంజ, వా. వి. ఎద్దడినేల: చూ, భూమి. 1.

పుంజము, వై. వి. 1. ముప్పదియెనికలనూలు: చూ, సూత్రము.
1: వా. 2. (నులకమంచముయొక్క) కాళ్ళకట్టుత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

పుంజాలదండ, వై. వి. ఆడుదాని మెడనగ. పాండు. 3. అ.
62: చూ, భూషణము. 2.

పుంజ, దే. వి. అజ్జవాలు, అడుగువాలువులుగు, ఆరణి, కొమరు
దాలు, కోడి, పెట్టపోలి, మెట్టవాలుపిట్ట-మెట్టవాల్పిట్ట. (సం. ప.)
అండజము, ఇంద్రనామము, ఉద్రోధము, కలావికము, కాల
జ్జము, కావృకము, కాహళము, కిరిటి-కిరీటి, కుక్కుటకము,
కుక్కుటము, కుమారోపవాహము, కుహకస్వనము,
కుహకస్వరము, కృకవాకువు, గోవృకము, చంద్రకి. చట
కము, చరణాయుధము, జ్ఞాని, తామ్రచూడము, నఖరాయు
ధము, తద్వి. — ౧. అడవికోడికి. — అడవికోడి, కానపుంజ,
కారుకోడి-కాటుకోడి, గునపనకోడి, పొడకోడి. (సం. ప). —
కుక్కుటము, కుక్కుభము, కులాలము, కుహకస్వనము,
కుహకస్వరము, వనకుక్కుటము, విష్ణిరము, శిఖండి.
౨. ఆడుకోడికి. — పెంటి, పెట్ట, బోబు. (సం. ప). —
కుక్కుటి; ౩. కుక్కుటప్రీపురుష సామాన్యమునకు. —
కోడి: ౪. గ్రామపుకోడికి. — (సం. ప). — కృకవాకువు.
మయూరచటకము; ౫. తెల్లవారుజామున మొదట కూయు
కోడికి. — తొలికోడి: ౬. నీరుకోడికి. — గుండగి.
చిలవ నీరుకోడి, పుల్లగొరక, బుడకోడి, బొల్లికోడి.
(సం. ప). — ఆంధ్రసమావృతము, జలకుక్కుటము, పరి
ష్టవము, సలిలకుక్కుటము; ౭. పందెపు కోడిపుంజనకు-
కాకివన్నె, జెట్టి. (సం. ప) — కపిలము; ౮. పుంజాల
రకములు. — అరజట్టు, ఈకెలదారము, కంచుడమా
రము, కాల్పిచ్చు, కోడిదేగ, గద్దెకాకు (కు) లది, గరు
డండు, గాజులగాడు, తెల్లయురగ. పిల్ల
వేళ్ళది, నల్లయురగ, పందెట్టిది, పల్లెడజుట్టుది, పింగళి,
పిరంగి, మూగబిట్టుకోడి, పుంజాలవేరువిత్తు, రణబేరు,
రాహుత్తి, వసులపాతతి, నెలుకాలుది, (సం. ప). — పట్ట
భద్రుడు; తద్వి. ౧. — కోడి, ఒంటిగోరు. — ఆరెబొట్టె.

పుంజదాలుపు, దే. వి: చూ, స్కంధుడు.

పుంజాలవేరువిత్తు, వా. వి: చూ, పుంజ. 1—౮.

పుంట, దే. వి. (రూ-పుంట-పురంట-పురంట-పూంట) సంధ్య:
చూ, సందెజాము.

పుంట, వా. వి. — పై. —

పుండరీకము, సం. వి. అ. న. 1. తెల్లకామర*: చూ, సహస్ర
పత్రము; 2. తెల్లగొడుగు: చూ, వారిత్ర; 3. ఒకతీర్థము;
6. గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; పుం. 5. ఆగ్నేయపు
దిక్కునందలి ఏనుగు: చూ, హస్తి: (చూ, దిగ్గజములు);
6. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 7. కప్ప: చూ, హరి.
12; 8. తియ్యమామిడి*: చూ, మామిడి; 9. తెల్లపొడల
కుష్మము: చూ, విపాదిక.

పుండరీకాక్షుడు, సం. వి. అ. పుం. తెలిదమ్మికంటి: చూ,
విష్ణువు. 1.

పుండరీకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకానొక ముని: చూ,
సన్న్యాసి; 2. నిమంటకర్తలలో నొకడు.

పుండర్యము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పొండర్యము.

పుండలింపు, దే. అ. క్రి. అభూతకల్పన చేయు.

పుండాకోరు, వా. వి: చూ, వంచకుడు. 1.

పుండికూర, వా. వి. గోగుకూర: చూ, వరగోగు.

పుండు, దే. వి. కుటుపు: చూ, వ్రణము.

పుండ్రకము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, పుండ్రము. 5*: 2:
చూ, పుండ్రము. 6.

పుండ్రము, సం. వి. అ. పుం. 1. నలుపుగలిసిన యెఱ్ఱచెఱుకు*:
చూ, రసాలము. 3; 2: చూ, పుండరీకము. 1; 3. — బొట్టు:
చూ, బొట్టు. 1; 4: చూ, పురుగు: 5. పుండ్రకము, పుష్పల
గురివెంద *: చూ, శ్వేతపాకి; 6. పుండ్రకము, వంగ
దేశము: చూ, దేశములు.

పుండుగ్రీడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుడు, పుంత,
దే. వి. ఇసుకదారి: చూ, మార్గము. 1.

పుంధావము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పౌండిమము.

పుంలింగము, అం: చూ, లింగములు.

పుంశ్చలి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, అంకులాడి.

పుంసవనము, సం. వి. అ. న. 1. గర్భచిహ్నము తేలిన
తోడనే పురుషుడు పుట్టవలెనని చేసెడు శుభకర్మము:
చూ, కర్మములు; 2. క్షీరము: చూ, స్తన్యము.

పుంస్థానకములు, అం. వైష్ణవము, సమపాదము, వైశాఖము,
మండలము, ఆలీధము, ప్రత్యాలీధము (6): (చూ, స్థానక
ములు.)

పుకారు, వా. వి. వదంతి: చూ, శబ్దము. 2.

పుకిలింపు, దే. స. క్రి. రూ-పుక్కిలింపు, గుప్పించు.
(సం. ప). — గండ్డాషించు.

పుకిలింత, దే. వి. రూ- పుక్కిలింత-పుక్కిలి, పుక్క-బుగ్గ.
(సం. ప). — గండ్డాషము.

పుక్క, దే. వి. రూ-బుగ్గ. 1: చూ, లెంప. 2; 2. నీటికాయ:
చూ, స్ఫోటము. 2; 3. పర్వతాదులయందుండి సంతతధారగా
వైకుంఠివచ్చెడు నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2; వా. 4:
చూ, పుకిలింత.

పుక్కనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుల్క-కుడు.

పుక్కిటిపురాణము, జా. పుక్కిటినుండి వెలువడు వ్యర్థపు పలు
కులు. “పుక్కిటిపురాణములఁ బొద్దుపుచ్చునతఁడు.”
(రామలింగేశ శతకము): “కన్యక యిది పుక్కిటిపురాణమై
తోచెఁ జూమి.” (రామాభ్యుదయము.)

పుక్కిలి, వా. వి. 1: చూ, రూ-పుకిలింత; దే. వి. 2. బుగ్గ
లోపలి భాగము.

పుక్కిలింపు, దే. ప. క్రి: చూ, రూ-పుకిలింపు.

పుక్కిలింత, దే. వి: చూ, రూ-పుకిలింత.

పుచ్చి, వా. వి. (రూ-పుచ్చియ-పుచ్చె.)

1. కొబ్బరి పూడిందె: చూ, స్కందఫలము; 2. తలపుట్టె: చూ, శల్యము. 1.

పుచ్చికోలు, వా. వి. రూ- పుచ్చుకోలు: చూ, ప్రతిగ్రహము. పుచ్చినట్లు, వా. క్రి. విణ. తప్పనిసరిగా “నా బాకీని పుచ్చినట్లు తీర్చుము.”

పుచ్చియ, వా. వి: చూ, రూ-పుచ్చి.

పుచ్చె, —పై.—

పుచ్చ, దే. వి. 1. పుచ్చతీగె, పుచ్చపాడు. (సం. ప).—కర్కారుకము, కలింగము-కళింగము - కాలింగము - కళింగము-కళింగి, కృష్ణబీజము, గోతుంబ. తద్వి.-౧. ఖరాసాని పుచ్చకు.—(సం.ప).—డంగరి-డాంగరి, డింగరము, నాగకుండి; ౨. తిక్తకాళింగికి.—చేతిపుచ్చ: (చూ, హరివాళకము.) వా. 2. పుచ్చతీగె అనుపేరు పుచ్చావారను ఇంటిపేరుగ గలవారు. ఇట్లు పుచ్చకాయల, బీజకాయల, చిక్కుడుకాయల, చింతకాయల, వంకాయల మొ॥ వారు ఇంటిపేర్లుగలవారలూహ్యంబులు.)

పుచ్చటిక, దే. వి. (రూ-పుచ్చడిక-పుచ్చడిక-పుచ్చడికతనము): చూ, సిగ్గు.

పుచ్చడిక, —పై.—

పుచ్చడిక, దే. వి. 1.—పై.—; 2: చూ, హ్రీమంతుడు; 3. హ్రీమంతురాలు: చూ, శ్రీ.

పుచ్చడికతనము, వా. వి: చూ, పుచ్చటిక.

పుచ్చతీగె, వా. వి: చూ, పుచ్చ.*

పుచ్చపాడు, —పై.—

పుచ్చు, దే. వి. 1. ఆముదపుమడ్డి: చూ, మడ్డి. 2; స. క్రి. 2. ఆజ్ఞాపించు: చూ, నెలవిచ్చు; 3. ఇటుకు. భాగ. 4, స్కం. 105 — 108: చూ, పీకు. 1; 4. గ్రహించు. పంచ. నా. 1, ఆ. 245: చూ, స్వీకరించు; ఆ. క్రి. 5. పుప్పిపట్ట: చూ, చూ-పుచ్చు; ప్రే. 8. పోజేయు. భార. ఆర. 3, ఆ. 372: చూ, పుచ్చు. 2; స. క్రి. 7: చూ, పంపు. 11.

పుచ్చుకొను, దే. స. క్రి. 1: చూ, పుచ్చు. 4. భార. సభా. 1, ఆ. 143; 2. పరిగ్రహించు: చూ, స్వీకరించు.

పుచ్చుకో పుట్టాలమ్మ, లో, వదలకుండ పట్టుకొని పీడించుటలో వాడెదరు.

పుచ్చుకోలు, దే. వి: చూ, రూ-పుచ్చికోలు.

పుచ్చుట, వా. వి. ఉత్తేజనము.

పుచ్చటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. (పున్నపుంసకలింగమని కొందఱు) నెటికవిలుచుట: చూ, వ్రేల్చుడి.

పుచ్చము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. తోర: చూ, వాలము. 1; 2. వెనుకప్రక్క: చూ, వెనుక. 1.

పుచ్చ, వా. వి. (సం. వి. అ. న. అనిము, దీనికి పొరట రచ్చవ మనియు కొందఱు): చూ, పొరట.

పుటక్రియలు, అం. వివర్తితము, ఉన్మేషము, పిహితము, ఘంచితము, సమము, వితాళితము. స్ఫురితము, నిమేషము.

ప్రస్ఫుతము. 9.

[హూహూ.

పుటపుట, దే. వి. అదురుటయందగుననుకరణము: చూ, పుటపుటన, దే. వి. 1: చూ, హెచ్చు. 1; విణ. 2: చూ, ప్రవృద్ధము. పాండు. 2, ఆ. 35.

పుటపుటనగు, దే. ఆ. క్రి. ప్రవృద్ధమగు. స్వా. 3, ఆ. 28. పుటభేదనము, సం. వి. అ. న. పట్టణము: చూ, సీమ. 1. (దేశము).

పుటభేదము, 1.—పై.—; 2. చతుర్విధవాద్యము: చూ, స్వరము. 2; 3. ఏటివంపు, చక్రాణి: చూ, హోదిని (నది).

పుటము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. పూలబుట్ట: చూ, సజ్జ. 1; 2. గొప్ప: చూ, హరివాణము. (పాత్రము 6); 3. గుట్టపు కాలిగొరిజ: చూ, వింఖము; వై. వి. (1). = ప్లత. అశ్వ గతి: చూ, హయము; వా. (2). లోహోదులను పుటము వేయుట: రూ-పురము.

పుటముబ్బ, ద్వ. ఆ. క్రి. మీదికుబ్బ. వసు. 2, ఆ. 39. పుటములు, వా. వి. బ. మల్లయుద్ధవిశేషము: చూ, మల్లకాస్త్రము. పుట(6)ములు, అం. అంకపోత, కుక్కుట, గజ, గోవర, మహా, వరాహపుటములు మొదలగునవి.

పుటమెగయు, ద్వ. ఆ. క్రి. 1. మీదికెగయు: చూ, రేగు. 1; 2. దాటు. రామా. 6, ఆ. 84: చూ, లంఘించు.

పుటలు, అం: చూ, నాట్యోపయోగములైన యంగములు (అంగము. 9.)

పుటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = పుటికె-పుటిక-బుట్ట: చూ, పుటము. 1; 2: చూ, పుటము. 2.

పుటిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. ఏలకీ*: చూ, పత్రల; వై. వి. (1). = పిటకీ. (రూ-పుటికె - పుట్టి-పుట్టిక - బుట్ట-బుట్టి-బుట్టిక): చూ, పుటము. 1.

పుటికె, వై. వి. = : చూ, రూ-పుటిక. (1).

పుటితము, సం. వి. అ. న. 1. దోసిలి: చూ, హస్తము; విణ. 2. కుట్టబడినది: చూ, సూతము; 3. చొప్పగాజేయబడినది. పుటుక్కు, దే. వి. తెగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

పుట్ట, వై. వి. 1. = పుటకమ్: చూ, వర్మీరము- (దేశ్యమని శ. ర.); 2. చిన్నపొద: చూ, పొద. 2; 3. జన్మస్థానము. “రోగములపుట్ట”: చూ, స్థానము. 1; 4: చూ, పునాది; 5: చూ, రాశి. 1.

పుట్టకావరి, వా. వి: చూ, సర్పము. సాం. తిర్య. 10.

పుట్టకాపు, దే. వి. 1. —పై.—; 2: చూ, వెలుగుబంటి.

పుట్టకాలివాడు, వా. విణ: చూ, వర్మీకపాడుడు.

పుట్టకాలు, దే. వి. బోవకాలు: చూ, హజ్జ.

పుట్టకీటు, వా. వి. పుట్టగోడ.

పుట్టకుట్టము, అం: చూ, ఛామమండలములు.

పుట్టహుచీమెము, వా. వి: చూ, పుట్టకాపు. 2.

పుట్టకూడు, దే. వి. చీమగుడ్లతో గలసిన పుట్టమట్టిముద్ద.

స్వా. 4, ఆ. 37.

పుట్టకూడుదిండి, వా. వి: చూ, పుట్టకావు. 2.

పుట్టకూడుమెక్కుమెకము, ద్వ. వి.—పై.—

పుట్టకొక్కు, ద్వ. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టకోట, ద్వ. వి. కోటకు బలముకొరకు కోటబయటవేసిన మట్టితిన్నె: చూ, వేదిక.

పుట్టకోవలు, వా. వి. పుట్టమీది శిఖరములు: చూ, వల్మీకము.

పుట్టగొడుగు, వా. వి. కుక్కగొడుగు*: చూ, సర్పాక్షి.

పుట్టగోచి, దే. వి. పోటముంజి: చూ, బొట్టము.

పుట్టచూలు, వా. వి. వాల్మీకిమహర్షి: చూ, సన్న్యాసి. 1.

పుట్టచెండు, ద్వ. వి. 1. ఎగురగొట్టియాడెనుబంతి. రామా. 8,

ఆ. 51: చూ, సరి. 3: బ. 2: చూ, బ్రాలక్రిడ.

పుట్టచెమ్మ, వా. వి: చూ, వల్మీకశింబి*.

పుట్టచేర్పు, దే. వి: చూ, పుట్టగొడుగు.*

పుట్టతమ్మ, దే. వి: చూ, పుట్టచెమ్మ*.

పుట్టతేనె, దే. వి: (పుట్టలోపెట్టిన) పెరతేనె: చూ, మధువు. 5.

పుట్టతేలు, దే. వి. మండగబ్బ-మండ్రగబ్బ: చూ, వృశ్చికము. 1.

పుట్టదిట్ట, వా. వి: చూ, పుట్టకావరి.

పుట్టపుట్టుపు, దే. వి: చూ, పుట్టచూలు. విక్ర. 1, ఆ. 9.

పుట్టపెట్టెనట్టు, వా. వి: చూ, పుట్టకావరి. ఆం, సం. మా. 17.

పుట్టమనెడుగబ్బి, —పై.—

పుట్టము, వై. వి. = పట: బట్ట: చూ, వస్త్రము.

పుట్టి, దే. వి. 1. ఏఱుదాఁచెడుసాధనము: చూ, హోడము;

2: చూ, భారి: 3. ఇరువది మణుగులు: వై. వి. 4. = పుటి:

చూ, పుటిక. (దేశ్యమని శ. ర.)

పుట్టించు, దే. ప్రే: చూ, సృజించు.

పుట్టించుట, వా. వి. కలిగించుట: చూ, సంభవము. 1.

పుట్టిక, వై. వి: చూ, రూ-పుటిక. కణ. 6, ఆ. 156.

పుట్టినవాడు, వా. విణ: చూ, సంభూతుడు.

పుట్టినెల్లు, దే. వి. (పుట్టిన + ఇల్లు) రూ-పుట్టినెల్లు, మాతృ గృహము: చూ, సదనము. 1. (వా. పుట్టినెల్లు.)

పుట్టిముగ్గుట, జా. నష్టమగుట. (పుట్టి = ఏఱుదాఁచించుబట్ట) రామా. 8, ఆ. 55.

పుట్టు, దే. వి. 1: చూ, రూ-పుట్టుక, 1; ఆ. క్రి. 2. జన్మించు: చూ, సంభవించు.

పుట్టుక, దే. వి. (రూ-పుట్టు-పుట్టుగు-పుట్టుపు): చూ, సంభవము.

పుట్టుకచల్వజోతి, వా. వి: చూ, హిమాంశువు.

పుట్టుకల్లరి, దే. విణ. పుట్టుకమొదలు కల్లలాడువాడు. భార. ఆర. 5, ఆ. 405: చూ, ముఖరుడు.

పుట్టుగట్టు, ద్వ. వి. ఉదయాద్రి. య. 3, ఆ. 143: చూ, వర్వతము.

పుట్టుగు, దే. వి. రూ-పుట్టుక.

పుట్టుగొడ్డు, దే. విణ. పుట్టుకమొదలు గొడ్డుతనముకలది (అడుది): చూ, స్త్రీ.

పుట్టుగ్రుద్ది, దే. విణ. జనుషాంధుడు: చూ, రేచీకు.

పుట్టుచీకు, —పై.—భార. ఆది. 4, ఆ. 231.

పుట్టుచెయువు, ద్వ. వి. రూ-పుట్టుచెయువు: చూ, జాతకర్మము.

పుట్టుచెయువు, ద్వ. వి.—పై.—

పుట్టుచేటు, వా. వి. పుట్టినప్పటినుంచి.

పుట్టుచోటు, వా. వి. (సం. ప).—అభిజనము, ఆకరము, జన్మభూమి.

పుట్టుపాప, దే. విణ. వ్యాధిచే తెల్లబాటినదేహముగలవాడు.

పుట్టుపునుగు, వా. వి. లోమశమ్మగమదము.

పుట్టుబడి, దే. వి: చూ, పుట్టుక.

పుట్టుమచ్చ, దే. వి. మచ్చ, మఱువు. (సం. ప).—కాలకము, తిలకము, తిలకాలకము, జటులము-జడులము, పిష్టపు: (చూ, లక్షణము. 1.)

పుట్టుమూగ, ద్వ. వి. పుట్టుకమొదలు మూగ: చూ, మూగ. 3.

పుట్టుమొండి, వా. వి. పుట్టుకమొదలు మొండివాడు: చూ, సూరసూతుడు.

పుట్టువడుగు, ద్వ. వి. 1. పుట్టుకమొదలు బ్రహ్మచారి: చూ, వటుపు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పుట్టువు, దే. వి: చూ, రూ-పుట్టుగు.

పుట్టువెట్టి, దే. విణ. పుట్టుకమొదలు వెట్టివాడు: చూ, వెట్టివాడు.

పుట్టెడు, వా. వి. పుట్టెడుసరిమితి. (80 కుం. అని కొందఱు, 200 కుం. అని కొందఱు.)

పుట్టెడునేల, వా. వి. 20 కుంటలు (2 పండుములు, 4 ఏడుములు, 8 ఎకరములు, 80 కుంచములు, 800 శెంట్లు, 38720 చతురపుగజములు.)

పుట్టిల్లు, దే. వి: చూ, రూ-పుట్టినెల్లు. భాగ. 8, స్కం. 155.

పుతము, వా. వి: చూ, రూ-పుటము. (2).

పుడక, వా. వి. (రూ-పుడక-పుల్ల) 1. తృణకాండము: చూ, హరిత (తృణము. 1); 2. కట్టెపుల్ల (చిన్నచిదుగు): చూ, సమిధ; 3. అడ్డము. “పానకములోనిపుడక”: చూ, సంరోధము.

పుడమి, వై. వి. = పృథ్వీ: చూ, భూమి. 1.

పుడమిచెలి, వా. వి: చూ, వల్మీకము.

పుడమితాలువు, ద్వ. వి. 1. శేషుడు: చూ, సర్పము; 2. కొండ. అచ్చ. బాల, కాం. 40: చూ, వర్వతము; 3. భూపతి: చూ, రాజు. 1.

పుడమితేరెక్కువాడు, వా. వి: చూ, శివుడు. 1.

పుడమినంటు, వా. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

పుడమిపట్టి, ద్వ. వి. 1. అంగారకుడు: చూ, వక్రకుడు. 1; 2: చూ, నేలపట్టి. 2; 3. భూమిజ, రామా. 5, ఆ. 65: చూ, సీత.

పుడమిపుట్టు, ద్వ. వి. 1. భూజము, చెట్టు: చూ, వృక్షము;
 2: చూ, పుడమిపట్టి. 3. రామా. 5, ఆ. 244.
 పుడమిముద్దయకోక, వా. వి: చూ, సముద్రము. సాంబ. దే. 17.
 పుడమిమొలనూలు, — పై. —
 పుడమిరా, వా. వి: చూ, పుడమినంటు.
 పుడమితేడు, ద్వ. వి: చూ, రాజు. 1.
 పుడమివేలుపు, ద్వ. వి: చూ, బ్రాహ్మణుడు. పర. 2,
 ఆ. 136.
 పుడమికుడు, వై. వి. = పృథివీశ: చూ, పుడమితేడు.
 పుడికిరించు, దే. స. క్రి. రూ-పుడికిరించు. 1. కొంచెముగాయిచ్చు;
 చూ, పెట్టు. 8; 2. సన్నిపాతదోషముచేత గ్రహించు.
 పుడికిరింత, దే. వి. (రూ-పుడికిరింత-పుడుకరింత) 1. ఈవి:
 చూ, స్పర్శము. 3; 2. పుడికిరించుట.
 పుడికిళ్లు, దే. వి. బి. రూ-పుడికిళ్లు: చూ, బాలక్రీడ.
 పుడిగ, వా. వి. (రూ-పుడుగ-పుడుకు-పుణుకు) ఈవి: చూ,
 స్పర్శము. 3.
 పుడిసలి, వా. వి. రూ-పుడిసలి. కుదియబట్టినచేరలో సగము:
 చూ, హస్తము.
 పుడిసిలి, — పై. —
 పుడిసిలించు, దే. స. క్రి. పుడిసిలిబట్టు.
 పుడిసిలింత, దే. వి. పుడిసిలిబట్టుట.
 పుడినెడు, వా. వి. కుదియబట్టినచేరలో సగముపరిమాణము:
 చూ, హస్తము.
 పుడుకులు, దే. వి. బి. రూ-పుణుకులు. కాశీ. 7, ఆ. 136:
 చూ, భక్ష్యము.
 పుడుక, దే. వి: చూ, రూ-పుడక.
 పుడుకబావిలి, దే. వి. శ్రీ. చెవినగ: చూ, భూషణము. 2.
 పుడుకరింత, దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.
 పుడుకు, దే. వి. రూ-పుణుకు. 1. ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3;
 స. క్రి. 2. కొంచెముగా యిచ్చు. విక్ర. 2, ఆ. 170: చూ,
 పెట్టు. 8; 3. ఇచ్చు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 46: చూ, పెట్టు.
 8; 4. (అయిదువేళ్లతో) గ్రహించు. ఉ, హరి. 5, ఆ.
 202: చూ, స్వీకరించు; 5. త్రచ్చు: చూ, మధించు; 6. (చీక
 టిలో) తడవు: చూ, వెదకు.
 పుడుకుగల్లు, దే. వి. చింతామణి. అచ్చ. బాల, కాం. 8: చూ,
 రత్నములు.
 పుడుకుదొడుకు, దే. వి. కామదేనువు: చూ, దేనువు.
 పుడుకుమ్రాను, దే. వి: చూ, వేలుపుణెట్టు. అచ్చ. బాల,
 కాం. 2.
 పుడుగ, వా. వి: చూ, రూ-పుడిగ. ఆం, భా. ద్వి. 182.
 పుడికిపుచ్చుకొనుట, జా. పుడికి గ్రహించుట. విజ. 1, ఆ. 198;
 విజ. 2, ఆ. 162.

పుడికిరించు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పుడికిరించు.
 పుడికింత, దే. వి: చూ, రూ-పుడికిరింత.
 పుడికిళ్లు, దే. వి. బి: చూ, రూ-పుడికిళ్లు.
 పుణుకులు, దే. వి. బి: చూ, రూ-పుడుకులు.
 పుణుకు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పుడుకు.
 పుణ్యాంపుమొన, అం: చూ, మొనలు.
 పుణ్యాకము, సం. వి. అ. న: చూ, వ్రతము.
 పుణ్యాక్షేత్రము, సం. వి. అ. న. ఆక్షేత్రము, దివ్యక్షేత్రము.
 పుణ్యాక్షేత్రములు, అం. 1: చూ, పుణ్యాక్షేత్రము; 2: చూ,
 భూమి. 1: చూ, (పుణ్యానగరములు.)
 పుణ్యాజనుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. నైర్మతి: చూ, సోకుల
 తేడు; 3: చూ, రాక్షసుడు. 1; 3: చూ, యక్షుడు; 4:
 చూ, పుణ్యాత్ముడు.
 పుణ్యాజనేశ్వరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శ్రీదుడు.
 పుణ్యానగరములు, అం: చూ, దేశములు.
 పుణ్యాభూమి, సం. వి. బి. శ్రీ: చూ, దేశములు.
 పుణ్యము, సం. వి. అ. న. = పున్నియము-పున్నెము. 1.
 ధర్మము: చూ, సుకృతము. 1; 2. దానము: చూ, స్పర్శము.
 3; విణ. 3: చూ, శుద్ధము. 3; 4: చూ, హృద్యము.
 పుణ్యవంతుడు, సం. విణ: చూ, పుణ్యాత్ముడు.
 పుణ్యశ్లోకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బాహుకుడు.
 పుణ్యాత్ముడు, సం. విణ. (న్) పుణ్యాస్వరూపుడు: చూ, సుకృతి.
 పుణ్యాహము, సం. వి. అ. న. పుణ్యాదినము: చూ, రోజు.
 పుతపుత, దే. వి. చలనమునందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ.
 పుతపుతపోవు, దే. అ. క్రి: చూ, వివశమగు. ఉ, హరి. 6,
 ఆ. 104.
 పుత్ర, వై. వి. పుష్ప: చూ, వెనుక. 1.
 పుత్రద, వా. వి. నూలికందె: చూ, సూత్రము. 1.
 పుత్రడి, వై. వి. = పుత్రశికా. (రూ-పుత్రశి-పుత్రశిర) 1. అవ
 రణి, మేలిమి (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, రోహము. 1.
 2. బొమ్మ: చూ, సకిన. 3.
 పుత్రడికాసు, వా. వి: చూ, మత్యము. 1.
 పుత్రశి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = : చూ, పుత్రడి. 2; వై. వి:
 (1). = పుత్రశి: చూ, రూ-పుత్రడి. 1. (దేశ్యమని శ. ర.)
 పుత్రశిక, సం. వి. అ. శ్రీ. = పుత్రడి. 1. కిర్మి. బంగారుబొమ్మ:
 చూ, సకిన. 3; 2. కిర్మి, రోహపుబొమ్మ: చూ, సకిన. 3.
 పుత్తిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, పెరయ్యాగ.
 పుత్తెంచు, దే. ప్రే. (పుచ్చు + తెంచు) 1: చూ, రూ-పుచ్చు.
 6. ఉ, హరి. 1, ఆ. 59; స. క్రి. 2: చూ, రూ-పుచ్చు.
 3. ఆం, భా. త్పు. 121.

పుత్రంజీవకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుత్రజీవి*.

పుత్రకామేష్టి, వా. వి. పుత్రునిగోరి చేయుయాగము: చూ, యజ్ఞము.

పుత్రజీవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుత్రజీవి*.

పుత్రజీవి, సం. వి. ఇ. పుం. అక్షపలము, అర్హసిద్ధి, కుమార జీవము, కృతజిజ్ఞము, గర్భంధము, గర్భకరము, పుత్రంజీవకము, పుత్రజీవము, సూనజీవి* (దీని విత్తులు గర్భోత్పత్తి గణగణేయును: చూ, సూనజీవి.)

పుత్రదాత్రీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. అశ్వజాత, గంధాలుపు, పుత్రాలుపు*.

పుత్రవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కరవీరి: చూ, స్త్రీ.

పుత్రశృత్రురపండితః, న్య. అపండితుడగుపుత్రుడు శత్రువు.

పుత్రాదిచ్చేత్పరాజయమ్, న్య. తా నందతీని జయింపవలెను. పుత్రుడు దన్ను జయింపవలెనని తండ్రి కాంక్షింపవలెను.

పుత్రాలుపు, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పుత్రదాత్రీ*.

పుత్రిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కూతురు: చూ, సూన, 1; 2: చూ, పుత్తడి. 2; 3. లక్కదూది: చూ, ప్రత్తి; 4. = పొత్తిక. బొమ్మదీరె: చూ, వస్త్రము.

పుత్రుడు, సం. వి. అ. పుం. = బురకడు, (పున్నామ నర కమునుండి రక్షించువాడు) 1. కొడుకు. మార్కం. 3, అ. 100: చూ, సూనుడు. 1; అం. 2: చూ, సంతానములు; 3: చూ, పుత్రులు. 1; 4: చూ, పుత్రులు. 2.

పుత్రులు, అం. 1. (కొడుకులు) (వీరు పన్నిద్దరు..—౧. ఔర నుడు (భార్యయందు తనకుబుట్టినకొడుకు), ౨. శేత్ర జుడు (ఏదేని యొక కారణమున సంతానవిచ్ఛిత్తి కలు గుగా పెద్దలయనుజ్ఞచేత తనభార్యయందు దేవరుడులోనగు వారికి బుట్టినకొడుకు), ౩. దత్తుడు (దత్తుతీసికొన్న కొడుకు), ౪. కృత్రిముడు (గుణజ్ఞుడని యభిమానించి పెంచుకొన్నకొడుకు), ౫. గూడోత్పన్నుడు (భార్యయందు తనకు తెలియకుండ అంకుమగనికి బుట్టినకొడుకు), ౬. అపవిద్ధుడు (తల్లిచేతగాని తండ్రిచేతగాని యభయులచేత గాని విడువబడగా తెచ్చి పెంచుకొన్నకొడుకు), ౭. కాసీ నుడు (తన భార్యయందు కన్యాత్వమున రహస్యముగా నితరునికి బుట్టినకొడుకు), ౮. సహోధజుడు (గర్భిణి గానుండ తెలిసికాని, తెలియకకాని వివాహము చేసికొన్న భార్యయందు బుట్టిన యాకొడుకు), ౯. క్రీతుడు (తల్లి దండ్రులవద్ద వెలియిచ్చి కొనుకొన్నకొడుకు), ౧౦. పౌన ర్భవుడు (పునర్భవునందు బుట్టినకొడుకు), ౧౧. స్వయం దత్తుడు (తల్లిదండ్రులు 'లేక' కాని తల్లిదండ్రులచేత నకారణ ముగ విడువబడికాని తనంతట నేను నీకుబుట్టుడనయ్యెద నని వచ్చినకొడుకు), ౧౨. జ్ఞాతిరేయుడు (జ్ఞాతికొడుకు). వీరిలో మొదటియార్గురు బంధువులు డాయాదులు నగుదురు.

వెనుకటి యార్గురు బంధువులగుదురుగాని డాయాదులుకారు. ఇది భారతమునందు వ్రాయబడియున్న విధము నను సరించినది. జ్ఞాతిరేయుడనుదానికి మాటుగా మనుస్మృతి యందు పారశపుడు (లేక) శౌద్రుడనియు, విజ్ఞానేశ్వరీ యమునందు పుత్రికాపుత్రుడనియువ్రాయబడియున్నది), చూ, సూనుడు. 1; 2. పుత్రులనంబడువారు.—శిష్యుడు: భృత్యుడు, దౌహిత్రుడు, భగినీపుత్రుడు (5).

పుత్రేషణము, అం: చూ, ఈషణత్రయము.

పునియబొట్టు, ద్వ. వి. ఊర్ధ్వపుండ్రము: చూ, బొట్టు. 1.

పుదీన, వా. వి: రూ-పుదీన-పొదీన, ఈగయెంగిలికూర*.

పుదీన, —పై.—“పుదీనపుప్పు”.

పుదూరిద్రావిడులు. అం: చూ, ద్రావిడులు.

పునఃపునః, సం. అన్య. మాటిమాటికి: చూ, శశ్వత్తు.

పునరుక్తవదాభాసము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు. (మరలఁ జెప్పినట్లు దోపించునది. ఉదా.—“జిష్టుఁ డింద్రుడు.”)

పునరుక్తి, అం: చూ, వాక్యదోషములు. (చెప్పినదే చెప్పుట. ఉదా.—“చక్రమున రాక్షసులద్రుంచు చక్రధరుడు”).

పునర్జీవితము, సం. వి. అ. న. ఉజ్జీవనము.

పునర్నవ, సం. వి. అ. స్త్రీ. గలిజేరు*: చూ, శోధమ్మి.

పునర్నవము, సం. వి. అ. పుం. గోరు: చూ, నఖము. 1. (నఖము కడఁ జూపబడినవానికి సంబంధించిన మిగతవిశేషములు. —నఖముచిప్పకు—కర్పరూపము, కాలి, కేళి, కోలము; తంతిమీటుగోరునకు.—(తె).—కొడుపు, గోరు; పులి యొక్కిగోరునకు.—(తె).—పులిగోరు (మిగతవానికి: “చూ హస్తము.”)

పునర్నవ, సం. వి. అ. స్త్రీ. చంద్రకళ, ఔ, కల, కళ: చూ, పున్నమ.

పునర్నవము. సం. వి. అ. పుం. 1. గోరు: చూ, పున ర్నవము; 2. కుటుంబము: చూ, సంసారము. 1; విణ. 3. మరలబుట్టినది.

పునర్భవు, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దిధిషువు. 1.

పునర్వసు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. పునర్వసునక్షత్రము: చూ, రిక్క; 2. = పునాస. ముందుపంట: చూ, సన్యము. 1.

పునర్వసువు, అం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుడు. 1; 3. కాత్యాయనముని: చూ, సన్న్యాసి. 1.

పునశ్చరణము, సం. వి. అ. న. మంత్రముయొక్కపునః పఠనము.

పునస్సంధానము, సం. వి. అ. న. 1. విచ్చిన్నాగ్నిని మరల హోమగుండమునందు గూర్చుట: చూ, వహ్ని. 1; వా. 2. కలపడము, గర్భాధానము.

పునస్సంస్కారము, సం. వి. అ. పుం. ద్వితీయవారోపనయ నాది సంస్కారము.

పునాది, దే. వి. గోడక్రింది పుట్ట: చూ, మూలబంధము.

పునాస, వై. వి. = 1: చూ, సునర్వసు. 2; బ. 2. సూర్యుడు
పునర్వసునక్షత్రమందుండగా విత్తినసజ్జలు లోనగుధాన్యము:
చూ, ధాన్యము.

పునాసాటకదాలు, వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పునిస్త్రీ, వా. సం. వి. సువాసెని: చూ, స్త్రీ.

పునీతుడు, సం. విణ: చూ, శుద్ధుడు.

పునుగు, దే. వి. 1. పూతిగడ్డ, అతిస్పృశ, జాలిక, గంధ
విచారిక, పూతికోశి: చూ, రాజ్వాల్లము; వా. 2. కమల
ధాన్యము: చూ, ధాన్యము.

పునుగుపిల్లి, ద్వ. వి. రూ-పునుపిల్లి: చూ, మార్జాలము.

పునుగురాజనాలు, దే.వి. బ. మిక్కిలివాసనగల శాలిధాన్యము:
చూ, ధాన్యము.

పునుక, దే. వి. రూ-పున్క. తలచిప్పయెముక: చూ, శల్యము. 1.

పునుకంచమువాడు, దే. వి. కపాలభృత్తు: చూ, శివుడు.

పునుకకంచమువానివిల్లు, ద్వ. వి. మేరునగము: చూ,
పర్వతము.

పునుకచట్టులదణి, ద్వ. వి: చూ, పునుకకంచమువాడు.

పునుకాలుపు, దే. వి.—పై.—

పునుకారి, ద్వ. వి.—పై.—

పునెము, వై. వి, విణ. = పుణ్య: చూ, రూ-పున్నియము.

పున్క, దే. వి: చూ, రూ-పునుక.

పున్కుబిల్లి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పునుగుపిల్లి.

పున్న, దే. విణ. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

పున్నమ, వై. వి. = పూర్ణిమా. (నిండుతిథి) శుక్లపక్షమునందు
పదునేనవతిథి: నెల. (సం. ప).—అశ్వత్థ, నిరంజన,
పంచదశి, పక్షిణి, పూర్ణ, పూర్ణిమ, పౌర్ణమాసి, పౌర్ణిమ;
తద్విశేషములు.—౧. ఒకకళతకుప్పైన చంద్రుడు గల
పున్నమకు.—(సం. ప).—అనుమతి: ౨. చంద్రునిలో
పదునాటవభాగమునకు.—(సం).—ఓ, కల-కళ, పునర్భవ;
౩. దర్శనప్రతిపత్సంధికి.—(సం).—పర్వము; ౪. పున్న
మకును పాడ్యమికిని, అమవసకును పాడ్యమికిని నడుమకాల
మునకు.—(సం).—పర్వసంధి; ౫. చైత్రపౌర్ణిమకు (వసంతోత్స
వము)—(సం).—కర్దమి-కూర్దని, కామమహాము, చైత్రావళి-
చైత్ర, మధాత్సవము, వాసంతి, సువసంతము; ౬. జ్యేష్ఠ
పౌర్ణిమకు.—(సం).—జ్యేష్ఠి; ౭. ఆషాఢపున్నమకు.—(సం).—
ఆషాఢి; ౮. ఆశ్వయుజపూర్ణిమకు.—(సం).—ఆశ్వయుజి,
కోజాగరము, కౌముదీచారము, ద్యూతపూర్ణిమ, శరత్పర్వము,
శారదీ. (మిగిలినవానికి: చూ, హరివాసరము: చూ,
హిమాంశువు.)

పున్నాగము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పొన్న. సురపొన్న*
(అని కొందఱు): చూ, సురపొన్న; 2. ఇంద్రుని యేనుగు:
చూ, హస్తీ; ౩. పురుషశ్రేష్ఠుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు; 4. తెల్ల
గలువ: చూ, సహస్రవ్రతము; 5. జాజికాయ.

పున్నియము, వై. వి. = పుణ్య. (రూ-పునియము-పునెము-
పున్నెము). 1: చూ, సుకృతము. 1. కాశీ. 2. అ. 45;
2. = పుణ్య. ఈవి: చూ, స్పర్శము. ౩; విణ. ౩. సుకృతము
కలది.

పున్నెము, వై. వి, విణ.—పై.—

పుప్పము, వై. వి. = పుష్ప: చూ, సుమము.

పుప్పి, దే. వి. రూ-పుప్పి. 1: చూ, పంటిపెరులు; వా. వి.
2: చూ, గోరుచుట్టు.

పుప్పించు, దే. ప్రే: చూ, పుచ్చు. 8.

పుప్పిపన్ను, వా. వి. రూ-పిప్పిపన్ను: చూ, హాసువు.

పుప్పిపురుగు, ద్వ. వి. నులిపురుగు: చూ, పురుగు.

పుప్పు, దే. వి. పశువులగొరిజలు వ్రసిపురుగులుపడెడు వ్యాధి:
చూ, పశురోగము.

పుప్పొడి, ద్వ. వి. (పూ + పొడి) పుష్పములయందలి ధూళి:
చూ, సుమనోరజము.

పుప్పునము, సం. వి. న. పు. ఎడమడిపిరితిత్తి: అవహాననము.

పుబ్బ, వై. వి. = పూర్వా. సాముకంటిచుక్క: చూ, రిక్క.
1-౧౧. (సం. అని కొందఱు.)

పుమాంసుడు, సం. వి. న. పుం: చూ, మనుష్యుడు.

పుముత్తరీయము, సం. వి. అ. న. అర్ధోరుకము: చూ,
వస్త్రము.

పుయిలోట, దే. వి. 1: చూ, సిగ్గు; 2: చూ, వెలుపు; ౩: చూ,
పీటికికండ; 4. రూ- పుయిలోటము. జంకు. భార. విరా.
౩, అ. 208: చూ, సంకోచము. ౩; 5: చూ,
మోమోటమి.

పుయిలోటము, దే. వి: చూ, రూ-పుయిలోట. 4. భార. విరా.
2, అ. 70.

పుయిలోడు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంకోచించు. భార. ఉద్యో.
1, అ. 22; 2. భిన్నుడగు. అం. శే. 28: చూ, విన్నవోవు.

పురంట, వా. వి. 1: చూ, రూ-పుంట; 2. కాలము: చూ,
సమయము. 1.

పురందరుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పురందుడు. 1: చూ.
రాముడు; 2: చూ, సహస్రాక్షుడు.

పురందుడు, —పై.—

పురంధరి, సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ 1. కుటుంబిని: చూ, శ్రీ; 2,
ఆడుది: చూ, శ్రీ.

పురుషాంతరము, పా. 1: చూ, తరగిడి, తరము: అం. 2: చూ, పోడకనంధులు.

పురుషాయితము, సం. వి. అ. న. 1. ఉపరతి. కాశీ. 3, అ. 82: చూ, సంయోగము; అం. 2: (చూ, వివరీత కరణ బంధములు, వ్యాసకరణబంధములు).

పురుషార్థములు, అం. 1. (పురుష ప్రయోజనములు) ధర్మార్థ కామమోక్షములు (4); 2. (పురుషార్థత్రయము) ధర్మార్థ కామములు (3).

పురుషికము, సం. వి. అ. న: చూ, ఊర్ధ్వస్థితి.

పురుషుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పురుషుడు. 1: చూ, మనుష్యుడు; 2. అశబ్దవాది: చూ, సాంఖ్యుడు; 3: చూ, హంసుడు.

పురుషోత్తమాయ నమః, అం. (పురుషోత్తమః = పురుషజీవేషు వ్యాపకత్వాదితి పురుషః సచాసాపుత్తమశ్చ-పురుషోత్తమః): చూ, ఓమ్.

పురుషోత్తముడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ, విష్ణువు. 1.

పురుహువు, సం. విణ: చూ, రూ-పురుభువు.

పురుహూతుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సహస్రాక్షిడు.

పురురవుడు. సం. విణ. రూ-పురురవసు(పు)డు: చూ, రాజు. 1.

పురురవసు(పు)డు, —పై.—

పురే, దే. అవ్య. రూ-పురే. ప్రశంసనార్థకము: చూ, సేవాసు.

పురే, —పై.— భాగ. 3, స్కం. 381.

పురోగముడు, సం. విణ: చూ, ముందునడచువాడు.

పురోగామి, సం. విణ.—పై.—

పురోగుడు, —పై.—

పురోటి, సం. వి. ఇ. న. నీటిసుడి: చూ, సుడి. 1.

పురోడాశము, సం. వి. అ. పుం. 1. యజ్ఞార్థమైన అపూ నము; అదము, ఐంద్రాగ్నేయి; 2. సోమలతరసము; 3. హుతశేషము: చూ, హుతము.

పురోణి, వై. వి. చిన్నఉత్తరము, అప, ఖండపత్రిక: చూ, లేఖ. 3.

పురోధ, సం. వి. అ. పుం. రూ-పురోధనుడు: చూ, యాజ్ఞి కుడు.

పురోధనుడు: సం. వి. న్. పుం. —పై.—

పురోభాగము, సం. వి. అ. న: చూ, ముందట. 1.

పురోహితుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పురోధ.

పుర్వు, వై. వి. =: చూ, రూ-పురువు (1).

పుటియ, వై. వి. (రూ-పుటియ-పుట్టి) ఉ. హరి. 2, అ. 128; చూ, శల్యము. 1.

పుట్టి, దే. విణ. ఎడమ: చూ, సవ్యము. 1.

పుట్టకులు, వా. వి. బ. లేనిపోనిచిక్కులు: మారాముళ్లు. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

పుట్టియ, వై. వి: చూ, రూ-పుటియ.

పుట్టు, దే. వి. 1. పలుచనిమలము: చూ, శమలము; వా. 2. పలుచనిపేడ: చూ, కుష్కగోమయము; 3. పలుచని అడుసు: చూ, కాదము. 2.

పుట్టె. వై. వి: చూ, రూ-పుటియ.

పుల, దే. వి. పసుపుమించిన తెలుపువన్నెగలది. రూ-పుల్ల: చూ, వర్ణము. 6.

పుల్దాల్పుటాయి, వా. వి. నీలమణి. వేం. అం. 84: చూ, రత్నములు.

పులకండము: ద్వ. వి. రూ-పులుకండము: చూ, శర్కర. 1.

పులకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పులగము-పులుగము-

పుల్లము. పెసరపప్పుచేర్చి వండినయన్నము: చూ, సాదము.

(1); 2. ఏనుగున కిచ్చెడు యన్నపుముద్ద: చూ, సాదము.

(1); 3: చూ, పురుగు; 4. కృమి, చెట్టుమీడి నల్లపురుగు:

చూ, పురుగు. ౧౧; 5. నులిపురుగు: చూ, పురుగు. ౪;

6. మణిదోషము: చూ, రత్నము. 1; 7. వజ్రము: చూ,

రత్నము. 1; 8: చూ, హరిదళము; 9. కడప: చూ,

హరిప్రియము; 10: చూ, పులకము. (1); వై. వి. (1) =

పులక. గగుర్పాటు: చూ, రోమాంచము.

పులకరము, వై. వి. = పులక: 1: చూ, పులకము (1); 2.

జ్వరము: చూ, రోగము. 1.

పులకరించు, వై. అ. క్రి. గగురుపొడుచు, గరుపాటు, నిట్ట

గ్రమ్ము, నిట్టవొడుచు, నిడువెంట్రుకవెట్టు.

పులకలు, సం. వి. అ. పుం. 1. = పులకలు-పుల్కలు.

గగురు: చూ, పులకము (1) (శ. ర); వై. వి. బ. (1). =

పులక. గగురు: చూ, పులకము. (1) (అనికొందలు).

పులకించు, సం. అ. క్రి. గగుర్పాటుగలదియగు. (తెనుగు అని

కొందలు).

పులగము, వై. వి. = పులక: చూ, పులకము. 1.

పులగముమీడిపప్పు, లో. అనుకొనినదానికంటె అదనము.

పులగలి, వా. వి. పులికడుగు: చూ, కుత్తము. 1.

పులవరము, వా. వి: చూ, పులకరము.

పులపొడుచు, దే. అ. క్రి. తెప్పవేయకచూచు. రూ-పుల్పొ

డుచు: చూ, వీక్షించు.

పులము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పులకలు. (రూ-పులకము-

పులాకము-పులకము) గగురు: చూ, పులకము. (1); విణ.

2. = పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2.

పులస, వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పులసరి, దే. వి. పొగరుఁబోతు: చూ, హేరంబుడు. 2.

పులస్త్యుడు, అం. సప్తముపులలో నొకడు: (చూ, సన్న్యాసి).

పులహుడు, అం.—పై.—

పులాకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పొల్లుదాన్యము: చూ, స్తంబ

కరి; 2. మెతుకు: చూ, సాదము. (1); 3. చయము,

సంక్షేపము: చూ, సంగ్రహము. 2; 4. = పులగము: చూ, పులకము. 1.

పులాపు, వా. వి. 1. మాంసాదులంతేర్చి వండిన వంటకము. 2 మాంసాహారము.

పులి, దే. వి. 1. (రూ-పులుపు-పుల్పు) పుల్లన: చూ, శుక్తము. 3; 2: చూ, శార్దూలము; విణ. 3. పులిసినది: చూ, శుక్తిము. 4; వి. 4. జంతువుపేరు ఇంటిపేరుగా గలవారు. (ఇట్లే వెలుగుచింటివారు, నక్కావారు, పిల్లివారు, గుఱ్ఱంవారు, ఏనుగువారు ఇత్యాదు బాహ్యంబులు.)

పులికడుగు, దే. వి: చూ, పులగలి.

పులికూడు. దే. వి. 1. పులిసినయన్నము: చూ, సాదము (1); 2. ఢిజెన్నము. వసు. 1, ఆ. 98: చూ, సాదము (1); 3. పులియొక్క ఆహారము: చూ, సాదము (1).

పులికోచ, దే. వి. పులిమొగమువంటి ముఖము కలిగి విషపు కోటలుగల సాలెపురుగువంటి యొక పెద్దపురుగు, పులికోస: చూ, పురుగు. (దీనిపోటు పాముకాటువంటిది.)

పులిగంజి, ద్వ. వి: చూ, పుల్లనీళ్లు.

పులిగాడికి గిలిగాడు, లో. జనులకు భయమును కలిగించువాడు ఒకఁడు ఉండఁగా వానికిని భయంకరుఁడు మఱియొకఁడు ఉన్నాఁడు అనుటలో వాడుదురు.

పులిగాయము, దే. వి. ఆటినగంటిమచ్చ.

పులిగోరు, ద్వ. వి. 1. పులిగోరునుగూర్చినహారము: చూ, భూషణము. 2; 2. పులియొక్కగోరు: చూ, పునర్నవము; 3: చూ, వ్యాఘ్రనఖము*.

పులిగోళ్లవంకెలు, దే. వి. బ: చూ, వాన్యము.

పులిచించలము, ద్వ. వి. (రూ-పులిచించల-పులిచించలి-పులిచెంచలి): చూ, సునిషణ్ణకము*.

పులిచించల, —పై.—

పులిచించలి, —పై.—

పులిచింత, —పై.—

పులిచెంచలి, —పై.—

పులిచెవులాగు, ద్వ. వి. ఒక మందు చెట్టు: చూ, వృక్షము.

పులిజూదము, ద్వ. వి: ఒకరచిము ఆట: చూ, వ్యవహారము. 4.

పులితోలు, వా. వి. పులిచర్మము, పాండు. 1, ఆ. 185: చూ, బెరడు.

పులిత్రేపు, దే. వి. అజీర్ణపుత్రేపు: (చూ, త్రేనుపు).

పులినము, సం. విణ. ఆధిక్యముగలిగినది: చూ, హేరాళము.

పులినీరు, ద్వ. వి. ఊద్ర: చూ, సలిలము.

పులినాకినవాడు, జా. చావుదప్పినవాడు. (నీతిచంద్రిక-సంది).

పులినోరుకండ, జా. తప్పకనశించుటకు నిద్యమైనది. (ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నము. 1, ఆ. 36.)

పులిపిరి, దే. వి. (రూ-పులిపిరికాయ-పులిపిలి-పులిపులి-పులిపురికాయ-పుల్పిరి-పుల్పిలి) కేమము: చూ, ప్రణము.

పులిపిరికాయ —పై.—

పులిపిలి, —పై.—

పులిపులి, 1. —పై.—; విణ. 2. గజిఓజి. (సం. వ). —వీడితము.

పులిపురికాయ, దే. వి: చూ, పులిపిరి.

పులిపెంజెర, దే. వి: చూ, సర్పము.

పులిమల, దే. వి: చూ, పులిపిరి.

పులిమిపుచ్చు, దే. స. క్రి. (విషయమును) తేలికగా పోనిచ్చు, నిర్వ. 1, ఆ. 7.

పులిమీదపుట్ర, జా. కష్టముమీదకష్టము.

పులిమొకము, ద్వ. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పులిమెట్టు, దే. వి. తేర్చినకడుగుయొక్కయడుగుది. మెట్టు, మెడుద: చూ, శుక్తిము. 1.

పులిమేర, వా. వి. (రూ-పొలిమేర-పొలిమేర) నీమ. ఆం, భా. ద్వ. 24: చూ, హడ్డు.

పులియ, దే. వి. (రూ-పుల్లియ-పుల్లె) 1. విస్తరాకు: చూ, విస్తరి; 2. ఎంగిలివిస్తరి: చూ, విస్తరి.

పులియఁడు, దే. వి. పులివలెనుండుటచే కుక్కకియ్యబడిన పేరు: చూ, నివఁగి.

పులియఁబాటు, దే. స. క్రి. పుల్లనగు: పులియు.

పులియాట, దే. వి: చూ, బాలక్రీడ.

పులియు, దే. స. క్రి: చూ, పులియఁబాటు.

పులియోర, వా. వి. (రూ - పులిహోర-పులిహోర) పులుసు పసుపు లోనగునవి కలిపిన అన్నము : చూ, సాదము (1).

పులిరుసు, దే. వి. తొండాపుత్రాటికి అనుకుదలగా నమర్చిన యిరుసు. రూ-పుల్లిరుసు.

పులివరుగు, దే. వి. పులియఁబెట్టినవరుగు. కాశీ. 7, ఆ. 186: చూ, వరుగు. 1.

పులిసరి, దే. వి: చూ, వాతంగిని*.

పులిహోర, వా. వి: చూ, రూ-పులియోర.

పులు, దే. వి. 1. రత్నమాణిక్యము. పర. 2, ఆ. 31: చూ, రత్నములు; 2. రూ-పుల్లు. కసపు*: చూ, తృణము. 1; విణ. 3. రూ-పుల్లు: చూ, స్వల్పము; పై. వి. 4. = పులక. గగురు: చూ, రోమాంచము.

పులుగు, దే. వి. 1. పిట్ట: చూ, పక్షి: వా. వి. 2: చూ, పులుగుపిట్ట: 3. తీతువు. “పులుగుకూత పిల్లలకు కీడు చేయును.” (దీనికూత దోషపరిహారమునకు. — “చీ చీ రేవలెవాడు మావాడు” అని ముమ్మారు స్మరింతురు.)
 పులుగుతత్తడిరౌతు, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.
 పులుగుపిట్ట, ద్వ. వి: చూ, సకినంపులులుగు.
 పులుగుబొల్లడు, ద్వ. వి: చూ, హరివాహనుడు.
 పులుగుతాయి, దే. వి. వచ్చ: చూ, రత్నము. 1.
 పులుగుతేడు, దే. వి: చూ, పులుగుబొల్లడు.
 పులుగులదొర, —పై.—
 పులుకండము, వా. వి: చూ, రూ-పులకండము.
 పులుకాసిపురువు, ద్వ. వి. 1. వచ్చతెక్కలపురువు: చూ, పురువు: 2. అల్పులు.
 పులుకాసిపులుగు, దే. వి: చూ, శుకము.
 పులుకుపులుకు, దే.వి. రూ-పుల్కుపుల్కు. తెప్ప మూసిమూసి తెరచుట చూచుట యందగు ననుకరణము, సా. 2, ఆ. 110: చూ, హూహూ.
 పులుగడిగినముత్యము, జా. నిర్మలమైనది. వాసనలేకుండ గడుగబడిన ముత్యము. సాండు. 3, ఆ. 9: సారి. 1, ఆ. 57.
 పులుగము, వై. వి. = పులక. రూ-పుల్లము: చూ, పులకము. 1.
 పులుగరి, దే. విణ. రూ-పుల్గరి. జాడయెఱిగినవాడు, పర. 5, ఆ. 51: చూ, వాటచారి.
 పులుగాకు, దే. వి: చూ, శోకము.
 పులుగు, దే. వి. 1. గుఱుతు: చూ, లక్షణము. 1: 2. జాడ: చూ, సూచన. 1.
 పులుగుడు, దే. వి: చూ, పులిసరి* (ఇది ద్వివిధము. — నల్ల పులుగుడు, తెల్లపులుగుడు) (గ్రహణి కట్టును).
 పులుగులగడుమరి, వా. వి: చూ, వసులపోలిగాడు.
 పులుచు, దే. వి: చూ, రూ-పులస.
 పులుచూలితాత, దే. వి. హిమాలయము. సాంబ. స్థా. 1: చూ, పర్వతము.
 పులుచూలి నవతిరల్లి, ద్వ. వి. గంగ. వేం. ఆం. 17: చూ, నది.
 పులుదిండితాయి. దే. వి. ఇంద్రసీలమణి: చూ, రత్నము. 1.
 పులువ, దే. వి. ఉలువ. కాశీ. 7, ఆ. 186: చూ, భక్త్యము.
 పులుపు, వా. వి. రూ-పుల్పు: చూ, పులి. 1.
 పులుమానిసి, ద్వ. వి. అల్పమనుష్యుడు: చూ, మనుష్యుడు.
 పులుము, దే. వి. 1. కుష్ఠరోగము: చూ, విషాదిక: స. క్రి. 2. తోము: చూ, రుద్దు. 1: 3. నలుచు. నలుపు: 4. ఉసుము: చూ, రుద్దు: 5: చూ, మొత్తు. 2.

పులుముడు. దే. వి: చూ, రుద్దుడు.
 పులుమాను, దే. వి. తాళనారికేళాదితృణాదుమము: చూ, హరిత(తృణము. 1.)
 పులుపు, వా. వి: చూ, రూ-పులుగు (రాయలసీమయందు వాడుక).
 పులును, దే. వి. 1: చూ, పులి. 1: 2: చూ, వ్యంజనము. 1.
 పులునుగూర, ద్వ. వి. పులునుపోసి వండినకూర: రూ-పుల్లగూర: చూ, వ్యంజనము. 1.
 పులెదాల్పుతాయి, దే. వి: చూ, పుల్దాల్పుతాయి.
 పులోజ్, దే. వి: చూ, శర్కర. 1.
 పులోటజము, సం. వి. ఆ. న. గొడుగు: చూ, వారిత్ర.
 పులోమజ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. శచి: చూ, భార్య. 1—2.
 పులోమజిత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, సహస్రాక్షుడు.
 పులోమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పులోమజ.
 పుల్కము, వై. వి. = పులక (రూ-పులకము) గగురు: చూ, రోమాంచము.
 పుల్కరము, వై. వి. = —పై.— (రూ-పులకరము).
 పుల్కలు, వై. వి. = —పై.— (రూ-పులకలు).
 పుల్కకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పుల్కనుడు. 1: చూ, నిషాదుడు. 1: 2: చూ, నిషాదుడు. 2: 3: చూ, హీనుడు.
 పుల్కనుడు, —పై.—
 పుల్కపుల్క, దే. వి: చూ, రూ-పులుకుపులుకు. వై. 7, ఆ. 53.
 పుల్లము, వై. వి. = : చూ, రూ-పులగము.
 పుల్లరి, దే. విణ: చూ, రూ-పులుగరి. పర. 5, ఆ. 161.
 పుల్పిరి, దే. వి: చూ, రూ-పులిపిరి.
 పుల్పిలి, దే. వి. —పై.—
 పుల్పు, వా. వి: చూ, రూ-పులుపు.
 పుల్పొడుచు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పులపొడుచు.
 పుల్ల, దే. వి. 1: చూ, పులి. 1. 2: చూ, పుడక. 1: 3. పొయి నిడు కట్టె: చూ, వంటచెఱకు: విణ. 4. పుల్లనిది: చూ, శుక్తము. 4: 5. పసుపుమించిన తెలుపువన్నెగలది: చూ, వర్ణము. 8.
 పుల్లంటుతాయి, దే. వి. (పుల్లు + అంటుతాయి). ఇంద్రసీల మణి: చూ, రత్నము. 1.
 పుల్లగూర, వా. వి: చూ, రూ-పులుగుగూర.
 పుల్లకంద, ద్వ. వి. ఒకరకముకంద*: చూ, సూరణము.
 పుల్లకలివె, దే. వి: చూ, ఒకక*.
 పుల్లకాయ, వా. వి. పొట్లకాయ (రాయలసీమలో వాడుక).
 పుల్లగిలు, దే. ఆ. క్రి. రూ-పుల్లగిల్లు. భయపడు. భో. 5, ఆ. 67: చూ, ప్రుక్కు. 6.

పుల్లగిల్లు. దే. అ. క్రి.—పై.—

పుల్లగొరక. దే. వి: చూ, పరిష్కవము.

పుల్లతి. దే. వి. సాదనకాండ్రు గుటికి నాచెడు కోల.

పుల్లతీగ, ద్వ. వి: చూ, సోమలత*. పాండు. 5, అ. 289.
(ఇందు 24 రకములు గలవు.)

పుల్లదానిమ్మ, ద్వ. వి: చూ, రక్తబీజము*.

పుల్లన, దే. వి. 1: చూ, శుక్తము. 3; విణ. 2: చూ, శుక్తము. 4.

పుల్లనీళ్లు, ద్వ. వి. కూటినీళ్లు: చూ, శుక్తము. 1.

పుల్లపంపరపనన, ద్వ. వి: చూ, పంపరపనన*: (చూ, వేరు పనన.)

పుల్లప్రత్తి, దే. వి. ఒకానొకప్రత్తి*: చూ, సముద్రాంత. 3.

పుల్లప్రబ్బ, దే. వి. చుక్కకూర*: చూ, సహస్రవేధి. 2.

పుల్లప్రబ్బరి, 1. —పై.—

పుల్లబచ్చరి, 1. —పై.—; 2. అత్యామృతవర్ణ*: చూ. బచ్చరి.

పుల్లమామిడి, దే. వి. కొండమామిడి*: చూ, మామిడి.

పుల్లయుసిరిక, దే. వి. కొండయుసిరిక* (దీని కాయలు పెద్దవి. ఊరుగాయకు ప్రకస్తము): చూ, శ్రీపరి. 1.

పుల్లరి, దే. వి. పసులు కనవుమేయుటకై యిచ్చెడుపన్ను: చూ, లావణి.

పుల్లరుజ్జ, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పుల్ల లావు, వా. వి. పులుపు హెచ్చు. "మజ్జిగరో పుల్ల లావు."

పుల్లవడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్తంభించు. భార. ఉద్యో. 4, అ. 182; భార. ఆర. 4, అ. 360.

పుల్లవావిరి, దే. వి. తెల్లవావిరి*: చూ, వావిరి.

పుల్లవిలుచుట, జా. దృష్టిదోషము తీర్చుట. భయము తీర్చుటకై పుల్లను విఱచి పాటవైచుట. పాండు. 3, అ. 156.

పుల్లవిలుపుమాట, జా. కలియకుండగజేయు భేదవాక్యము.

పుల్లవెలగ, దే. వి. ఒక వెలగ*: చూ, వెలగ.

పుల్లనీలు, దే. అ. క్రి. రూ-పుల్లనీలు. 1: చూ, వెల్వెలఁబాటు; 2: చూ, సంక్షోభించు.

పుల్లనీలు, —పై.—

పుల్లాకు, వా. వి: చూ, పులియ. 2.

పుల్లావు, దే. వి. కపిలగోవు: చూ, రేనువు.

పుల్లియ, దే. వి: చూ, రూ-పులియ.

పుల్లిరుసు, దే. వి: చూ, రూ-పులిరుసు.

పుల్లు, దే. వి. విణ: చూ, రూ-పులు. 2 — 3.

పుల్లుడి, దే. వి. ఒకానొకప్పుడు సాగుబడికి ఉపయోగించెడు పొలము: చూ, భూమి. 1.

పుల్లురుకుపాము, దే. వి: చూ, సర్పము.

పుల్లె, దే. వి: చూ, రూ-పులియ. (పుల్లెఆకు).

పుల్లెన, దే. వి. ఒక మందుచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పువు, వై. వి. = పుష్ప. (రూ-పువ్వు-పుష్పము-పూ పూవు.)

1. పుష్పము. ఉ, రా. 3, అ. 189: చూ, సుమము; 2.

కాకరవత్తి లోనగువానియందలి పువ్వు: 3. కంటియందు పడెడు పువ్వు: 4. చూ, సౌందర్యము.

పువుబోడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-షవ్వారుబోడి,

పువుచెత్తు, ద్వ. వి. (రూ-పువ్వుచెత్తు - పూచెత్తు - పూవు చెత్తు) తూలిక: చూ, పూవులపొట్లము.

పువుదేనె, ద్వ. వి: చూ, మధువు. 5.

పువ్వాటు, ద్వ. వి. ముందు వెనుకల నూఁగాడుట.

పువ్వార, ద్వ. వి. రూ-షవ్వారము, ఈడుకొబ్బరి వరి లోనగు వాని చెట్లపూత: చూ, సుమము.

పువ్వారము, వా.—పై.—

పువ్వారుబోడి, ద్వ. వి. (పువ్వు + ఆరు + పోడి) (రూ- పువుబోడి-పూబోడి-పూవుబోడి) 1. పువ్వువలె మిక్కిలి

మనోజ్ఞురాలగు ఆఁడుది: చూ, శ్రీ: 2. ఆఁడుది: చూ, శ్రీ.

పువ్విలుకాడు, ద్వ. వి. పుష్పధన్యుడు. ఉ, రా. 7, అ. 468: చూ, మన్మథుడు.

పువ్విలుతుడు, ద్వ. వి.—పై.—పాండు. 5, అ. 22.

పువ్వు, వై. వి. = పుష్ప: చూ, రూ-పువు.

పువ్వుచెత్తు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుచెత్తు.

పువ్వులపొట్లము, వై. వి.—పై.—

పువ్వులముడుపు, ద్వ. వి. రూ-పూలముడుపు. గర్భిణికి చేయించెడు పుష్పధారణము: చూ, సీమంతము. 2.

పువ్వులమ్మునది, అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.

పుషితము, సం. విణ. పుష్పము. పోషింపఁబడినది (వక్షిమృగాదులు): చూ, రక్షితము.

పుష్కర, సం. వి. అ. శ్రీ. మెట్టతామర *: చూ, సహస్ర పత్రము.

పుష్కరము, సం. వి. అ. న. (రూ-పూష్కరము-పూష్కరము) 1. అకాశము: చూ, వ్యోమము. 1; 2. నీరు: చూ,

సలిలము; 3. తామర: చూ, సహస్రపత్రము; 4. మెట్ట

తామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము; 5. తొండముచివర.

(సం. ప).- అంగురి-అంగులి-అంగుళి. కర్ణిక, గండాషము,

స్తోతన్ను: (చూ, హస్తీ); 6. వాద్యముఖము: చూ, వీణె;

7. కత్తివాదర: చూ, వాదర; 8. అమ్మ: చూ, బాణము.

1; 9. కుష్మమపెడు ఓషధి: చూ, పుష్కరమూలము;

10. పుష్కరదీప్యము: చూ, లంక. 1; 11. పుష్కరమను

తీర్థము: (వంద్రెందుసంవత్సరముల కొకమాటు వచ్చెడు

షణ్మసదుల తీర్థము): చూ, భూమి. 1; పుం. 12. =

పెగ్గురు-బెగ్గురు: చూ, సారసము; 13. పుష్కరమను

రోగము: చూ, రోగము. 1; 14. పుష్కరమను పాము: చూ, సర్పము; 15: ఏనుగు: చూ, హస్తీ; వా. స. 18. పండెండు.

పుష్కరమూలము, సం. వి. అ.న.కాశ్మీరము, పుష్కరము*. (వాలుకమని కొందఱు).

పుష్కరాహ్వాము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్కరము. 12. పుష్కరి, సం. వి. న్. పుం. 1. మగయేనుగు: చూ, హస్తీ; 2. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

పుష్కరిణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కోనేలు: చూ, సరస్సు. 1; 2. తామరకొలను: చూ, సరస్సు. 1; 3. ఆడేనుగు: చూ, హస్తీ.

పుష్కరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరాజు: చూ, రాజు. 1; 2. వరుణునికొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

పుష్కలము, సం. విణ. 1: చూ, శ్రైవ్యము. 2: చూ, హేరాశము.

పుష్టము, సం.విణ. 1: చూ, పుష్టితము; 2: చూ, స్థూలము. 2. పుష్టి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ: సంరక్షణము; 2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, సమృద్ధి.

పుష్టికృత్తు, అం: (చూ, తానములు. 3): చూ, ప-రి-హీన తానములు.

పుష్పందయము, సం. వి: అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము.

పుష్పకము, సం. వి. అ. న. 1. కుబేరుని విమానము: చూ, విమానము. 1; 2. కుసుమాంజనము: చూ, రసాంజనము; 3. రత్నకంకణము: చూ, భూషణము. 2; 4. కుంపటి: చూ, ప్రొయ్యి; విణ. 5. కృష్ణుని తేరి గుట్టములలో నొకటి: చూ, హయము.

పుష్పకీటకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్పందయము.

పుష్పకేతువు, సం. వి. ఉ. న. 1: చూ, పుష్పకము. 2; పుం. 2: చూ, మన్మథుడు.

పుష్పదంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. వాయువుదిక్కునందలి యేనుగు: చూ, హస్తీ; అం. 2: చూ, దిగ్గజములు: (చూ, హస్తీ).

పుష్పదంతుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒక విద్యాధరుడు: చూ, వేలుపు.

పుష్పదన్వుడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, మన్మథుడు.

పుష్పపథము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భగము. 12.

పుష్పపుటము, అం: చూ, సంయుతహస్తములు.

పుష్పఫల, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, సౌఖ్య*.

పుష్పఫలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలగ*,

పుష్పమంజరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, పూగుత్తి; బ. 2: చూ, ధాన్యము.

పుష్పమాలిక, అం: చూ, ఉద్దళము.

పుష్పమాలికాబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

పుష్పము, సం. వి. అ. న. 1. = పుష్పము: చూ, సుమము; 2. శ్రీరజస్సు: చూ, రజస్సు. 3; 3. గండివనము, స్థాణేయ మను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్హము; 4. మాచి*: చూ, స్థాణేయము. 2; అం. 5: చూ, ఉపచారములు; 6: చూ, అష్టభోగములు.

పుష్పరథము, సం. వి. అ. పుం. రూ-పుష్పరథము, క్రీడా యోగ్యమగు రథము: చూ, శకటము. 1.

పుష్పరసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మకరందము,

పుష్పరోచనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సువర్ణాభ్యము. *

పుష్పలావిక, సం. వి. అ. శ్రీ: పూలబంతులు నరములు రోనగునవి గ్రుచ్చియమ్మెడు ఆడుది: చూ, శ్రీ.

పుష్పలిహము, సం. వి. హ్. పుం: చూ, పుష్పంధయము.

పుష్పవంతులు, సం. వి. త్. పుం. ద్వి: సూర్యచంద్రులు.

పుష్పవతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రజస్వల.

పుష్పశకటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉపశ్రుతి: చూ, వినికీడి.

పుష్పశరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

పుష్పసమయము, సం. వి. అ. పుం. పూదటి, వసంత ఋతువు: చూ, మాసద్వయము.

పుష్పసమూహపరిణామఫలము, వా: చూ, అనాసపండు.

పుష్పాంజనము, సం. వి. అ. న: చూ, పుష్పకము. 2.

పుష్పించు, సం. అ. క్రి. = పూచు: చూ, వికసించు.

పుష్పిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. దంతమలము: చూ, శమలము; 2. లింగమలము: చూ, శమలము.

పుష్పిణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, పుష్పవతి.

పుష్పితము, సం. విణ. పూచినది: చూ, హసితము. 1.

పుష్పిమోహిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఉమ్మెత్త: చూ, హలా పుష్పము.

పుష్పమి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పుష్పమీనక్షత్రము: చూ, రిక్క.

పుష్పము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పై. —; 2. పౌష మాసము, సహస్యము: చూ, మాసము; 3: చూ, పుష్ప రాగము; 4. కలియుగము: చూ, యుగములు.

పుష్పరథము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పుష్పరథము.

పుష్పరాగము, సం. వి. అ. పుం. శ్వేతమణివిశేషము: చూ, రత్నములు.

పుసలాయించు, పై. స. క్రి: చూ, బుజ్జగించు.

పుని, దే, వి, రూ-పునె: చూ, శమలము.

పునీకండ్లవాడు, దే. వి. (సం. ప).—చిల్లుడు-చుల్లుడు.
 పుసుకు, దే. వి. రూ-పుసుక్కు. తుమ్ముట లోవగువానియం
 దగు ధ్వన్యనుకరణము; చూ, హూహూ.
 పుసుక్కు. —పై.—
 పుసుగుడుగాడు, వా. వి. బేరములనడుమ సందాత. (బ్రోకరు):
 చూ, సందాయకుడు.
 పుస్తకము, సం. వి. అ. న. = పొత్తము-పొస్తుకము: చూ,
 సంపుటము. 3. (పుస్తుకమనియు).
 పుస్తకవాచకము, అం: చూ, ఉపవిద్యలు. 1.
 పుస్తము, సం. వి. అ. న. 1. చెటి: చూ, లప్పము; 2. =
 పొత్తము: చూ, పుస్తకము; 3. మాంసపుచక్కిలము: చూ,
 భక్ష్యము; 4. = పొత్తువు: చూ, సరస్వతి.
 పున్తియ, దే. వి: చూ, రూ-పున్తి.
 పున్తు, దే. వి. దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1.
 పున్తి, దే. వి. రూ-పున్తియ: చూ, భూషణము. 2.
 పున్తిపూస, వా. యావదాన్తి.
 పున్తిముడుపు, దే. వి. 1. కంటెబొట్టు: చూ, భూషణము. 2;
 వా. 2: చూ, లంకె. 3.
 పున్సు, వా. వి. కోపము: చూ, రోషము.
 పుళిందము, సం. వి. అ. పుం. ఒకదేశము: చూ, నీమ. 1.
 (దేశము).
 పుళిందిక, అం: చూ, భిన్నషడ్భకజఙ్గాషలు.
 పుళిందుడు, సం. వి. అ. పుం. ఇతరభాష తెలియక అడవియం
 దుండి మిక్కిలి జీవహింసాపరుడై తిరిగెడు బోయ: చూ,
 వ్యాధుడు. 1.
 పుళిహోర, వా. వి: చూ, రూ-పులియోర. (పులిహోర-
 పుళిహోర అనియు).
 పూ, వై. వి. = పుష్పమ్. కాశీ. 1, అ. 2: చూ, రూ-పువు.
 పూంచు, దే. ప్రే. పూనజేయు. భార. విరా. 4, అ. 45:
 పూనుచు-పూన్చు.
 పూండ్లు, దే. విణ. బ: చూ, రూ- = పూడులు.
 పూగమ్మ, ద్వ. వి. ఉత్తంసము: చూ, భూషణము. 2.
 పూచు, దే. అ. క్రి: చూ, పూను. 1. శశాం 4, అ. 188.
 పూజేప, ద్వ. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
 పూట, దే. వి. 1. రూ- పురట. కాలము: చూ, సమయము.
 1; 2. దినము. భో. 4, అ. 254: చూ, రోజు; 3: చూ,
 రూ-పుంట; 4. ఒకడు చేయవలసిన పనిని నేను చేసెద
 నని మఱియొకడు పూనుట, ప్రతిభిత్వము; పిణ. 5: చూ,
 లగ్నము. 1.

పూటకాపు, దే. విణ: చూ, పూట. 5. నై. 2, అ. 86.
 పూటకాడు దే. విణ: చూ, సూపకారుడు.
 పూటకూళ్లమ్మ, ద్వ. వి. వెలతీసికొని వేళవేళకు అన్నము
 వండిపెట్టెడు వంటలక్క: చూ, స్త్రీ.
 పూటకూళ్లయిల్లు, దే. వి. వంటపూటియిల్లు: చూ, సదనము. 1.
 పూటకూళ్లవాడు, దే. వి: చూ, వంటపూటివాడు. 2.
 పూటకూళ్లు దే. వి: బ. వెలతీసికొని వేళవేళకు పెట్టెడు
 అన్నము: చూ, సాదము. (1).
 పూటవడు, ద్వ. అ. క్రి. ఒకడు చేయవలసిన పనిని నేను
 చేసెదనని మఱియొకడు పూనికగొను: చూ, అచ్చు. 20.
 పూటవడు, —పై.—పర. 4, అ. 171.
 పూటవెట్టు, దే. స. క్రి. ఒకడు తాను చేయవలసిన పనిని
 మఱియొకనిని నీవు చేయుమని పూనికగొలుపు. పర. 4,
 అ. 170.
 పూటె, వా. వి. ఘుళిక: చూ, పూస. 1.
 పూడులు, దే. విణ. బ. రూ-పూండ్లు. (అనేకసంవత్సరములు).
 జై. 4, అ. 68; స్వా. 1, అ. 72: చూ, సంవత్సరములు.
 పూత, దే. వి. 1. బచ్చెన: చూ, సమాలంభము; 2. చందనము:
 చూ, వాసన. 1; 3. చందనాదుల పూత: చూ, సమాలంభము;
 4. పాలగచ్చు: చూ, సమాలంభము.
 పూతపసుపు, ద్వ. వి. ఓలగందము: చూ, వర్ణము. 6.
 పూదటి, ద్వ. వి: చూ, పుష్పసమయము.
 పూదేనియ, ద్వ. వి. రూ-పూదేనె - పూవుదేనియ. య.
 4, అ. 64: చూ, మకరందము.
 పూదేనె, —పై.—
 పూదోట, ద్వ. వి. పూలతోట: చూ, వనము. 2.
 పూవు, దే. వి. 1. యత్నము. హరి, పూ. 9, అ. 57: చూ,
 సన్నాహము. 2; 2: చూ, శక్తి. 1; 3: చూ, శౌర్యము.
 పూబాళ, ద్వ. వి. 1. పువ్వులుగల పాళ: చూ, సజ్జ. 1; బ.
 2: చూ, ధన్యము.
 పూబిందియ, ద్వ. వి. రూ-పూబిందె. లేతపిందె: చూ,
 శలాటువు. 2.
 పూబిందె, —పై.—
 పూబోడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుబోడి.
 పూగఖండము, సం. వి. అ. న. వీయె: చూ, పోక.
 పూగదళని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. పోకొత్తు: చూ, శంకుల.
 పూగఫలము, సం. వి. అ. న. పోకపండు: చూ, పోక.
 పూగపీఠము, సం. వి. అ. పుం. పీకిదాను: చూ, పాత్రము. 6.

పూగపూష్పిక, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, పోక పొత్తి.

పూగము, సం. వి. అ. న. 1 = పోక *: చూ, పోక: పుం. 2. = ప్రోగు. గుంపు: చూ, సమూహము; బ. 3. = బాగాలు. ఒత్తినవక్కలు; 4. గంగరావి *: చూ, రావి.

పూగుత్తి, వై. వి. = పుష్పగుచ్చ. రూ-పూగుత్తి, పూగుల: చూ, సుమము. తద్విశేషములు. — ౧. పువ్వులు కాయలు లోనగువానిగుత్తికి. — అత్తము, కుచ్చు, గుత్తి, గుది, గొత్తు, గెల, గొల. (సం). — గుంఠము - గుంజము-గుచ్చకము-గుచ్చము-గుత్తకము-గుత్తము. గుంఠంఠము-గుంఠపుము గుళుచ్చము - స్తబకము; ౨. గెలలో నొకభాగమునకు. — అత్తము-అత్తెము, అస్తము, గెల-గొల, చీపు, తీపు; 3. విక నించిన పువ్వుల గుత్తికి. — (సం). — గుంఠము (గుచ్చము): (చూ, స్తబకము): (చూ, సుమము).

పూచి, దే. వి. 1. రూ-పూచిక: చూ, తృణము. 1; 2. రూ-పూచీ: చూ, బాధ్యత: వై. వి. 3. రూ-పూత: చూ, వికసనము. 2.

పూచిక, దే. వి: చూ, పూచి. 1-2.

పూచినతంగేడు, వా. జా. సి సంపదలతో నిండిన సంసారము “వానిగృహము పూచినతంగేడు.”

పూచినమాపు, దే. వి. మచ్చలుగల గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

పూచీ, వా. వి: చూ, రూ-పూచి. 2. “పూచీకత్తు”.

పూచీపడు, వా. వి: చూ, అచ్చు. 20.

పూచు, వై. అ. క్రి. 1. = పుష్ప. పుష్పించు: చూ, వికసించు; 2. తప్పుసుల్లపొడము. అము. 5, ఆ: 3 నిస్సారమగు. భార. సభా. 2, ఆ. 41: చివుకు.

పూచెండు, వా. వి. పూలబంతి: చూ, సరి. 3.

పూజ, సం. వి. అ. ప్రి. = పూజ: 1: చూ, సపర్య: అం. 2: చూ, ఉపచారములు. 2.

పూజకుడు, సం. విణ: చూ, పూజారి. 1-2-3.

పూజనము, సం. వి. అ. న: చూ, పూజ.

పూజనీయుడు. సం. విణ: చూ, సన్మానితుడు.

పూజాకరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పూజకుడు.

పూజించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, సమర్పించు; వై. స. క్రి. (1) పూజనేయు. అచ్చ. బాల. కాం. 15: చూ, సమర్పించు.

పూజితము, సం. విణ: చూ, సన్యస్తము. 2.

పూజితవ్యుడు, సం. విణ: చూ, పూజనీయుడు.

పూజితుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; విణ. 2: చూ, పూజనీయుడు.

పూజె, దే. వి. 1. పుటాదులమీదిచిత్రము; వై. వి. 2. = పూజ: చూ, సపర్య: వా. 3. కరగిపోసిన బంగారు వెండి లోనగువానిపూస.

పూజెకుండలు, ద్వ. వి. అయిరేని, య. 4, ఆ. 117: చూ, భండము. 3.

పూజెగులు, దే. వి. బ. (పూజె + కాగులు) — వై. —

పూజెనేయు, ద్వ. అ. క్రి. పుటాదులను చిత్రించు. ఉ, హరి. 8, ఆ. 60: చూ, వ్రాయు; 2: చూ, పూజించు. 1-(1).

పూజ్యము, సం. విణ. 1. గిరి, గంగ, మహితము: చూ, సత్తు. 4: వా. 2. ఉత్తది.

పూజ్యత్రీ, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, ప్రి.

పూజ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, గురువు. 8. (వాడుక); 2: చూ, గురువు. 9. (వాడుక); విణ. 3. పూజింపదగిన వాడు: చూ, సన్మానితుడు.

పూజ, వై. వి. = పూజా: చూ, పూజ. నీలా, 3, ఆ. 37.

పూజి, వై. వి. పూజాకర. (ద్వయమని క.ర.) (పూజె + అరి) క. 4, ఆ, 60: చూ, రూ - పూజారి. (వైకృతమని కొందరు).

పూజి, వై. వి. రూ - పూజారి. (విక్ర. 8, ఆ. 124.) 1. పూజనేయువాడు: తంబళ - తంబళి-తంబిగ-తమ్మళ - తమ్మళి. (సం.ప). — అర్చకుడు, ఆరాధికుడు, దేవలుడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు; 2. విష్ణు పూజకుడు: తంబళ-తంబళి-తంబిగ-తమ్మళ-తమ్మళి, నంది. (సం. ప). — దేవద్ర్యక్కు, దేవలుడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు, విష్ణ్వర్చకుడు; 3. శివార్చ కుడు: — తంబళ-తంబళి-తంబిగ-తమ్మళ తమ్మళి. (సం. ప). — కరూకుడు, దేవజుడు, దేవాజీవి-దేవాజీవుడు, పూజకుడు-పూజాకరుడు, శివార్చకుడు. (ఈ మూడు అర్థములలోను మిగిలినవానికి “చూ, నేవకుడు.”)

పూజ్యార్థకములు, అం. “అయ్య, గారు, జియ్య.” అనునవి.

పూటము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకరకము గుఱ్ఱము: చూ, హయము; దే. వి. (1) ఒరువు: చూ, భారము. 1.

పూటు, వా. వి: చూ, పూటము (1).

పూటెత్తు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పుపుటెత్తు.

పూడ, దే. వి: చూ, ముద్దీ.

పూడిక, దే. వి. నూయి మొదలగువానియందు అడుగున పూడిన మన్ను: చూ, భూమి. 1.

పూడు, దే. వి. 1. — వై. —; అ. క్రి. 2. పల్లము మట్టి లోనగు వానిచే నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు; 3. నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూడుబాము, దే. వి. మట్టిలోపూడియుండెడు ఇరుదల పాము: చూ, సర్పము.

పూడుచు, దే. ప్రే. రూ-పూడ్చు. 1. పూడజేయు; 2. పాడు: చూ, మూయు. 1.

పూడ్చు, దే. ప్రే — వై. —

పూడుపు, దే. వి. 1. పూడ్చుట; 2. నిజేపము: చూ, రిద్ది. 2.

పూత, దే. వి: చూ, పూచి. 3.

పూతన, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. ఒక రక్కసి: చూ, రాక్షసి: 2. కరక*: చూ, హరితకి.

పూతనము, సం. వి. ఆ. పుం. గజవిశేషము. (విషాణ కిర్ణ నయన చరణములలో నేదేని యొక్కటి నొకప్రక్క కలుగక మఱియొకప్రక్క నన్నియుఁ జక్కఁగాఁ గలిగి మేఘము వలె నల్లనై మంజిడివన్నెగల నఖరోమములు గలిగినది. యూధనాశక మండ్రు.): చూ, హస్తీ.

పూతనానూదనుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు 1.

పూతము, సం. విణ. 1. తూర్పెత్తినది: బహుశీకృతము; 2. పరిశుద్ధమైనది: చూ, సమీచీనము. 2; 3. వడకట్టఁబడినది: చూ, వడఁబోత: 4. = పూచి (మూలల వెలి నెలం బట్టినది): చూ, బూజు. 2.

పూతాత్ముఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. పరిశుద్ధుఁడు: చూ, శుద్ధుఁడు.

పూతిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. గుడబల, (తె).— కొమ్మన గొట్టెపిండి*: (చూ, వృక్షము.) (దీని పర్వతు కపహారము, జ్వరహారము); అం. 2: చూ, తైలములు; వా. వి. (1). చీపురుముల్లు: చూ, సితాగ్రము.

పూతికము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ-పూతకము *: చూ, పూతికరజము; 2. పూతిమార్జాలము: చూ, మార్జాలము.

పూతిరజము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రీడాకరజము.

పూతికాష్ఠము, సం. వి. ఆ. న. 1. దేవదారువు*: చూ, సూక్ష్మ దారువు; 2: చూ, సరళము*.

పూతికోశి, సం. వి. ఇ. న: చూ, పునుగు. 1.

పూతిగంధి, సం. వి. ఇ. పుం. గదురు. దుర్గంధము: చూ, పుస్తు.

పూతిగడ్డ, వా. వి: చూ, పూతికోశి.

పూతిదారువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పూతికాష్ఠము. 1*.

పూతిపునుగు, వా. వి: చూ, తట్టుపునుగు.

పూతిఫలి, సం. వి. ఈ. ప్రి. కారుగచ్చ*: చూ, సోమరాతి.

పూతిమృత్తికము, సం. వి. ఆ. పుం చూ, నరకములు.

పూతీకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ—పూతిము. 1.

పూతుఁడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ 2: చూ, శుద్ధుఁడు.

పూ(పూ)త్కృతి, అం: చూ, రతిద్యనులు.

పూత్యంధము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కస్తురి మెకము: చూ, సివఁగి. 2; 2. గదురుకంపు గల ఒక పురుగు: చూ, పురుగు.

పూదండ, వా. వి: చూ, ప్రాతినరము. 5.

పూదారము, వా. వి. అకరుపు: చూ, సహస్రవత్రము.

పూదియ, దే. వి. రూ. పూదె. పూజె. బంగారుపూస, కళా. 8, ఆ. 9: చూ, పూస. 1.

పూదె, దే. వి. —పై.—

పూదెగట్టు, దే. ఆ. క్రి. బంగారుపూసగా నేర్పడు. కళా. 3, ఆ. 12.

పూనిక, దే. వి. రూ. పూనికి, పూన్కి. 1. యత్నము: చూ, సన్నాహము; వా. 2. ఒట్టు: చూ, శపథము; 3. పట్టుదల: చూ, స్పర్ధ. 4.

పూనికి, —పై —

పూనిగొల్ల, ద్వ. వి. ఒకతెగ గొల్ల: చూ, మహాశూద్రుఁడు.

పూనీరు, వై. వి. = పన్నీర, పన్నీరు: చూ, సలిలము.

పూను, దే. ఆ. క్రి. 1. కడఁగు. హరి, ఉ. 3, ఆ. 94: చూ, సమకట్టు. 2; స. క్రి. 2. దరించు: చూ, సవరించు. 4; 3. రూ-ఊను. వహించు. ఉ. రా. 7, ఆ. 174: చూ, సవరించు. 4; 4. సివము ఎత్తు-సివమెత్తు.

పూనుచు, దే. ప్రే. పూనఁజేయు: చూ, రూ-పూంచు. భార. ఆది. 3, ఆ. 195; భార. సభా. 1, ఆ. 99.

పూనూక, ద్వ. వి. మిక్కిలి సన్ననూక: చూ, సేనఁబ్రాలు.

పూనూనె, ద్వ. వి. సంపెంగనూనె: చూ, స్నేహము. 2.

పూనె, దే. వి. ఐరటి: చూ, పాత్రము 8.

పూన్కి: చూ, రూ-పూనిక.

పూన్పు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పూనుచు.

పూప, దే. వి. 1: చూ, రూ-పూఁబిండియ. కళా. 1, ఆ. 118; 2. అద్దపట్టుపాప: చూ, శిశువు; 3. కంటిపాప: చూ, లోచనము; విణ 4. లేత: చూ, సుకుమారము.

పూపము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అపూపము: చూ, భక్త్యము; 2. ఒకానొక పిండివంట: చూ, భక్త్యము.

పూపశిర, సం. వి. ఆ. ప్రి. —పై.—

పూబంతి, ద్వ. వి: చూ, పూచెండు.

పూమేను, వా. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పూమొగ్గ, వా. వి: చూ, మొగ్గ. 1.

పూయము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చీము: చూ, రక్తము. 1; 2. జూదము: చూ, వ్యవహారము. 4; 3. పీనుగు: చూ, శవము.

పూయు, దే. స. క్రి. 1. (చందనము లోనగుదానిని) అలఁడు: చూ, లేపనముచేయు; 2. (మన్ను లోనగువానిని) మెత్తు: చూ, లేపనముచేయు; 3. (మొగ్గ లోనగునవి) విరియు: చూ, వికిసిండు; వా. 4. (నాలుక లోనగునవి) గతిగలదియగు; 5. (బిండికి ఎద్దను) కట్టు.

పూరకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఊపిరిఁబూరించుట: చూ, కుంభకాదిత్రయము; 2. మాఁపలము*: చూ, సుపూరము.

పూరకుఁడు, సం. విణ: నించువాఁడు.

పూరగించు, వై. స. క్రి. 1. —పూరణ. నెఱవేలుచు: చూ, సిద్ధిపొందించు; 2: చూ, వెలుచు.

పూరగిల్లు, వై. ఆ. క్రి. (రూ-పూరటిల్లు- బూరటిలు) నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూరటిల్లు, —పై.—

పూరణము, సం. వి. అ. న. 1. నించుట: చూ, సంపూర్ణత;
2. గుణించుట: చూ, హెచ్చవేత; 3. = పూర్ణము -
పూర్ణము. బూరలు కుడుములు లోనగు పిండివంటలలోపల
జేర్చెడు బెల్లము పప్పు లోనగువానిముద్ద: చూ, భక్ష్యము;
4. గలిజేరు*: చూ, శోధింపు: విణ. 5. నించునది: చూ,
సంపూర్ణము.

పూరణి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1: చూ, పేక. 1; 2. బూరుగు*:
చూ, శాలిలి.

పూరణించు, సం. స. క్రి. =: చూ, పూరగించు. 1.
పూరము, సం. వి. అ. పుం. 1. జలప్రవాహము: చూ, వెల్లువ;
2: చూ, భక్ష్యము; 3. ప్రణసంకుద్ధి: చూ, ప్రణము; 4:
చూ, పూరణము. 4*.

పూరా, వా. విణ. పూరాగా: చూ, సీదా.

పూరాణము, సం. విణ: చూ, పూరాతనము.

పూరాయించు, వై. అ. క్రి. = పూరణ: చూ, రూ-పూరాయించు.

పూరి, దే. వి. 1. గడ్డి: చూ, తృణము. 1; 2. మృగముల
చనుబాలు. కై. 4, అ. 79: చూ, స్తన్యము; 3. ఒక పట్ట
ణము: చూ, సీమ. 1. (దేశము): వై. వి. 4. = పూరికా.
రూ-పూరి: చూ, భక్ష్యము.

పూరించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, పూరగించు; 2. = పుర
డించు: చూ, పురడించు. 1; 3. = పురడించు: చూ, పుర
డించు. 2; 4. ఊడు: చూ, పట్టు. 27.

పూరించుట, వా. అవ్య. ఊడుట: ఆజ్.

పూరిక, సం. వి. అ. ప్రి. 1. = బూరె: చూ, భక్ష్యము; 2. =
పూరి: చూ, భక్ష్యము.

పూరిగుడినె, వా. వి: చూ, పూరిల్లు.

పూరితము, సం. విణ. 1. రూ-పూర్తము-పూర్ణము. నింప
బడినది చూ, సంపూర్ణము; 2. గుణింపబడినది: గుణితము,
నిహితము, పిండితము: చూ, హెచ్చవేత.

పూరిల్లు, వా. వి. గడ్డియిల్లు: చూ, సదనము. 1.

పూరి, వై. వి. = పూరికా: చూ, రూ-పూరి. 4.

పూరుదొన్నె, ద్వ. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పూరుపుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.

పూరెడు, ద్వ. వి. రూ-పూరేడు: చూ, పక్షి.

పూరేకు, ద్వ. వి. రూ-పూరేకు. పుష్పదళము: చూ, సంవర్తిక.

పూరేకులు, ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పూరేడు, దే. వి: చూ, రూ-పూరెడు.

పూర్ణ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, పున్నమ.

పూర్ణకుంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్రకుంభము.

పూర్ణగ్రహణము, అం: చూ, సూర్యగ్రహణము: (చూ,
గ్రహణము. 1.)

పూర్ణమటన్యాయము, పా. నిండుకుండ తొణకదనురీతి.

పూర్ణపాత్రము, సం. వి. అ. న. 1. దోపు, ఉత్పవకాలము

నందు సంతోషముచే వస్త్రాభరణాదికము దోచుకొనుట:
చూ, పూర్ణానకము. 1; 2. వస్తుసంపూర్ణపాత్రము: చూ,
హరివాణము. (పాత్రము. 8.)

పూర్ణమగు, మి. అ. క్రి. నిండు: చూ, సంపూర్ణమగు.

పూర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. వింటినారిని చెవిదాక తిగుచుట:
చూ, శింజిని; విణ. 2. నిండినది: చూ, సంపూర్ణము; 3.
శక్తికలది: చూ, యోగ్యము. 5; 4: చూ; సర్వము; 5. =
పూర్ణము: చూ, పూరణము. 3; అం. 8: చూ, గండ
క్రియలు; 7: చూ, జతరక్రియలు.

పూర్ణివేగము, అం: చూ, ధారలు.

పూర్ణాంకము, వా. వి: చూ, సున్న.

పూర్ణానకము, సం. వి. అ. పుం. 1: పూర్ణపాత్రము.

(తె. ప).—దోపు; 2. తప్పెట: చూ, వీణె.

పూర్ణానుస్వారము, అం. ఇది సిద్ధము, సాధ్యము అని ద్వివిధము:
(చూ, సున్న. 1.)

పూర్ణాయుర్దాయవంతుడు, సం. విణ: చూ, వృద్ధుడు. 1.

పూర్ణిమ, సం. వి. అ. ప్రి. = పున్నమ (అఖండ చంద్రుడు
గలిగినది): చూ, పున్నమ.

పూర్ణీభవించు, సం. అ. క్రి: చూ, పూర్ణమగు.

పూర్ణుడు, సం. విణ: చూ, సంపూర్ణుడు.

పూర్ణోపమ, అం: చూ, అలంకారము. 3. (“సీకీర్తి హంసాంగన
వలె స్వర్గంగం దేలుచుండె.”): (చూ, అప్రోపమ.)

పూర్తము, సం. వి. అ. న. 1. నూతిని బావిని చెఱువును
త్రవ్వించుట, గుడికట్టించుట, తోట పెట్టించుట, అన్నము
పెట్టుట; 2. పాలనము: చూ, సంరక్షణము; విణ. 3.
నింపబడినది: చూ, పూరితము. 1; 4. కప్పబడినది: చూ,
స్థగితము.

పూర్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి. నింపు: చూ, సమృద్ధి.

పూర్నము, వై. వి. =: చూ, పూరణము. 3.

పూర్వ, సం. వి. అ. ప్రి. తూర్పు, తొలిదిక్కు: చూ, హరిత్తు.

పూర్వగంగ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, నర్మద: చూ, హోదిని.
(నది).

పూర్వజ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. ఆక్క: చూ, సహోదరి: విణ.
2. మొదట పుట్టినది: చూ, మొదలు. 4.

పూర్వజన్మము, సం. వి. అ. పుం. అనూకము: చూ,
సంభవము. 1.

పూర్వజీనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

పూర్వజుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అన్న: చూ, సహోద
రుడు; విణ. 2. మొదటిపుట్టినవాడు: చూ, సహోదరుడు.

పూర్వదేవుడు, సం. వి. అ. పుం. తొలివేల్పు: చూ,
రాక్షసుడు. 1.

పూర్వపక్షము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాదము: చూ, హజ్జి;
2. శుక్లపక్షము: చూ, శుక్లము; 3. (పక్షము. 1.); వా.
4. సిద్ధాంతముకానిది.

పూర్వపర్వతము, సం. వి. ఆ. పుం. తూరుపుగొండ: చూ,
పర్వతము.

పూర్వపల్లవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = పుట్టి: చూ, రిక్క.
1-౧౧. (పూర్వాభాద్ర.)

పూర్వభద్రపదము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పూర్వాభాద్ర.

పూర్వమీమాంస, అం: చూ, గహన.

పూర్వము, సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; 2.
మొదటి దిక్కుది, పౌరస్థ్యము: చూ, హరిత్తు; 3. మొదటి
చోటుది: చూ, మొదలు. 4; 4. ముందటికాలముది: చూ,
మొదలు. 4; అం. 5: చూ, తంత్రములు. 3.

పూర్వరంగము, అం: చూ, నాంది. 2.

పూర్వరాగము, సం. వి. ఆ. పుం. శ్రవణమువలన గాని
దర్శనమువలన గాని పరస్పరము వృద్ధిబొందిన యను
రాగముగల నాయికా నాయకులకు అయోగమునందు గలి
గెడి దశాశేషము. (ఇది త్రివిధము.—(చూ, నీలిరాగము,
కుసుంభరాగము, మంజిషారాగము).

పూర్వరాత్రము, సం. వి. ఆ. పుం. ముందటిదినము రాత్రి:
చూ, రాత్రి.

పూర్వరూపము, అం: చూ, అలంకారము. 3. (పెరగుణ
ములచే దనరూపు నిల్పుట. ఉదా.—“శివుని కంఠనీలిమచే
నల్లనయ్య భవద్యశమున భుజగేంద్రుడు తెల్లబడియె.)

పూర్వవాదములు, అం. పంచలక్షణి, వ్యధికరణము, సిద్ధాంత
లక్షణము, అవచ్ఛేదకత్వనిర్దుక్తి, పక్షత (5).

పూర్వసముద్రము, అం: చూ, సముద్రములు.

పూర్వావధీరితం శ్రేయో దుఃఖం హి పరివర్తతే. న్యా. మొదట
ద్రోసివుచ్చిన మేలు కీడుగా దిరిగి వచ్చును.

పూర్వాషాఢ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నీటిరిక్క: చూ, రిక్క. 1-20.

పూర్వాభాద్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎనిమిది. కాళ్యుక్త: చూ,
రిక్క.

పూర్వాహ్లాము, సం. వి. ఆ. పుం. దినపూర్వభాగము, లేబగలు:
చూ, వాసరము.

పూర్వలు, సం. వి. ఆ. పుం. బ. ముందటివారు.

పూర్వోత్తర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఈశాన్యదిగ్భాగము: చూ,
హరిత్తు.

పూతెక్క, ద్వ. వి: చూ, పూరేకు.

పూతేకు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పూరేకు.

పూలగురిగింజ, ద్వ. వి. వాసంతి: చూ, శ్వేతపాకి.

పూలతోట, ద్వ. వి: చూ, రూ-పూదోట.

పూలదండ, వై. వి: చూ, రూ-పూదండ.

పూలపొట్లము, వై. వి: చూ, పూవుచెత్తు.

పూలబంతి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పూబంతి.

పూలబుట్ట, వై. వి. కటినము: చూ, పాత్రము. 3.

పూలమట్ట, ద్వ. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

పూలము, సం. వి. ఆ. పుం. గడ్డికట్ట.

పూలముడుపు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వల ముడుపు.

పూలమ్మవాడు, ద్వ. వి: చూ, మాలకరి.

పూలవరహా, వా. వి: చూ, పూలి. 2.

పూలవరా, వా. వి.—పై.—

పూలి, దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, పుక్షము; వా. 2. పూలవరహా
(రు 3-8-0): చూ, వరహా.

పూపత్తి, వై. వి. = పుష్పవర్తి: చూ, బాణసంచు.

పూవింటి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్విలుకాడు. పర. 2, ఆ. 35.

పూవింటివాడు, ద్వ. వి.—పై.—

పూవిలుకాడు, ద్వ. వి.—పై.—

పూవిలుతుడు, ద్వ. వి.—పై.—

పూవు, వై. వి. = పుష్ప: చూ, రూ-పువు.

పూవుదేనియ, ద్వ. వి: చూ, రూ పూదేనియ. పాండు. 1, ఆ.
182.

పూవుబోడి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పువ్వుబోడి. స్వా. 8, ఆ. 81.

పూవుగట్టు, ద్వ. ఆ. క్రి. పూవుగలదియగు. రామా. 8, ఆ. 144.

పూవుచెత్తు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పువుచెత్తు.

పూవులపొట్లము, వై. వి.—పై.—

పూవులమ్మినయంగటనే గట్టెలమ్ముట, లో. “కటకటా!
పూవులమ్మినంగడినె కట్టెలమ్మజేనెను.” వైజ. 3, ఆ.

72: “పూవులుముడిచిన యంగళ్ళనె కలకల వీడెల్లనవ్వ
గట్టెలు మోనెన్.” పాండు. 3, ఆ. 21.

పూషుడు, సం. వి. న. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; అం.
2: చూ, ఆదిత్యులు.

పూష్కరము, సం. వి. ఆ. న. రూ-పూష్కరము: చూ,
రూ-పుష్కరము.

పూష్కరము, సం. వి. ఆ. న.—పై.—

పూస, దే. వి. 1. పూదియ: చూ, మాత్ర. (1); 2. మణి: చూ,
రత్నము. 1; 3. వ్రేలు లోనగువాని కీలు: చూ, సంధి. 7;

4. రంధ్రముగలిగినమణి: చూ, రత్నము. 1; 5. రంధ్రము
గల పూస. తద్వి.—౧. తెల్లని గాజుపూసకు.—పాలపూస;

౨. గాజుపూసకు.—గాజుపూస. (సం).—కాచము; ౩.
రంధ్రముగల ముత్యమునకు. — పూస. (మిగతవానికి:

“చూ, హరుమంజి.”)

పూసకజ్జము, ద్వ. వి. మనోహరము: చూ, భక్ష్యము.

పూసకామంచి, ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.

పూసగురుగింజ, ద్వ. వి: చూ, పూలగురిగింజ; (ఇట్లు రూ-
పూసగురివెంద-పూసగురువెంద-పూసలగురివెంద - పూసల
గురువెంద.)

పూసగ్రుచ్చినరీతి, జా. వివరముగా. “పూసగ్రుచ్చినరీతిని విని
పించెను.” (నీతిచంద్రిక-సంధి); “చిలుకలకొలికి తెలుంగెల్ల
బూసగ్రుచ్చిన రీతిన్.” (విజయవిలాసము); “పూస
గ్రుచ్చినరీతి నప్పువ్వుబోడి చెప్పినది విని” (కళాపూర్వ
దయము).

పూసయెముక, దే. వి. వెన్నుపూస. చూ, శల్యము. 1.

పూసలలోదారము, జా. అభేదముగా, లోపల ప్రవేశించి,
ఇష్టముగా. “పూసలలో దారంబు పాలజల్లిననీరుం బలె..”

పాండు. 3, ఆ. 59. (ఇది ఉపమానము).
పూసలవాడు, దే. వి: చూ, సానలవాడు.
పూసికొను, వా. స. క్రి. 1. కలుగజేసికొను; 2. చందనాదుల
నలందుకొను.

పృ

పృక్క, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. పిక్క*: చూ, స్పృక్కా; 2.
ఒకశాకము: చూ, శాకము. 1.

పృక్తము, సం. విణ. కూడుకొన్నది: చూ, సంఘతము. 2.

పృక్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి. తాకుడు: చూ, స్పర్శము. 1.

పృచ్ఛ, సం. వి. ఆ. ప్రి. ప్రశ్నము: చూ, సవాలు.

పృచ్చించు, సం. స. క్రి. ప్రశ్నించు: చూ, సవాలువేయు.

పృతన, సం. వి. ఆ. సీ. 1. దండు: చూ, సేన. 1; 2. సేనా
విశేషము. (ఇన్నూట నలువదిమూడు రథములు, అన్ని
యేనుగులు, ఏన్నూట యరువది తొమ్మిది గుఱ్ఱములు,
వేయినన్నూట పదునేవురు కాల్వరుసు గలది): చూ, సేన. 1.
పృతనాపాట్లు, సం. వి. హ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రా
క్షుడు.

పృథక్పర్తి, సం. వి. ఈ. ప్రి. కోలపొన్న *: చూ, సురపొన్న.

పృథగ్గునుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. నీచుడు: చూ, హీనుడు;
2. మూర్ఖుడు: చూ, స్తబ్ధుడు; 3: చూ, పాపాలముద్ద.

పృథగ్విధము, సం. విణ. పెక్కువిధములు గలది: చూ,
వివిధము.

పృథవి, సం. వి. ఈ. ప్రి. రూ. పృథివి, పృథ్వి=పుడమి:
చూ, భూమి. 1.

పృథివి, సం. వి. ఈ. ప్రి.=పుడమి.—ప్రె. —

పృథివీ గతయోవనా, న్య. భూదేవికి యోవనము గడచినది. దీని
మూల మిది. అతిక్రాంతసుఖా: కాలాః, ప్రత్యుపస్థిత
దారుణాః, శ్వః శ్వః పాపీయదివసా, పృథివీ గతయోవనా.
పృథివీపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. రాజు: చూ, రాజు. 1; 2:
చూ, యముడు; 3: చూ, వృషభము. 3.*

పృథివ్యాది పంచతత్వములు, అం. పృథివీతత్వము 8 గడియలు,
జలతత్వము 4 లు, అగ్నితత్వము 6 లు, వాయుతత్వము
గ 5 లు, ఆకాశతత్వము 7 లు = గ 30 లు. (అదివారము
మొదలు బుధవారమువఱకు పృథివ్యాదిగాఁ జరించును.
గు-శు-శనివారములయందు ఆకాశము మొదలుగాఁ జరించును.
ఈ 5 ను వరుసగా సంవద, శుభము, అర్తి, రోగము, దారి
ద్ర్యము నిచ్చునవి).

పృథుకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. =బొడి: చూ, శిశువు; బ.
2. అటుకులు-అడకు, ఖర్బరిక, చిపిటకము-చిపిటము-
చివుటము: చూ, సాదము. (1).

పృథుకుడు, సం. వి. ఆ. పుం.=బొడి: చూ, పృథుకము. 1.

పృథురోమము, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మత్స్యము. 1;
విణ. 2. పెద్దవెండ్రుకలు గలది.

పృథులము: సం. విణ. 1. పెద్దది: చూ సుర. 3; అం. 2:
చూ, గతివిశేషములు.

పృథువు: సం. వి. ఉ. ప్రి. రూ-పృథ్వి. 1. నల్లజీలకఱ్ఱ: చూ,
సుషవి. 2; 2. ఇంగువమాను: చూ, హింగువు. 1; పుం.
3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 4. పృథ్వీరాజు: చూ, రాజు.
1; విణ. 5.=పఱ. గొప్పది: చూ, సుర. 3; 6. విరిగియైనది:
చూ, సుర. 3.

పృథుశేఖరము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పర్వతము.

పృథూనకము, సం. వి. ఆ. న. మేత: చూ, మేషము. 1.

పృథ్వి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. = పుడమి: చూ, రూ-పృథివి;
2: చూ, రూ-పృథువు. 1; 3: చూ, రూ-పృథువు. 2; పా.
4. ఒక వృత్తము. “జ-స-జ-స-య-వ, 12 యతి.”
ఉదా.—“ప్రసన్న, వదనాం, బుజాధృ, తప-ర, శ్వదామా-
దవా”: చూ, వృత్తము. 1.

పృథ్విక, సం. వి. ఆ. ప్రి. పెద్దయేలకి: చూ, పతల (పృథ్విక
అనియు).

పృథ్విపంచకము, అం. అహంకారము, అపానము, మూణము,
గంధము, గుదము (5).

పృథాకువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, సర్పము; 2: చూ,
వృశ్చికము. 1; 3. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 4 చిటుత
పులి: చూ, శార్దూలము. 1.

పృథ్వేల, సం. వి. ఆ. ప్రి: చూ, పృథ్విక.

పృశ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కిరణము: చూ, హాయనము.
2; 2: చూ, పృశ్నిపర్తి*: విణ. 3. అల్పతనువు, కిరాతుడు.
(తె).—అలివీరి-అల్పిరి: చూ, శరీరి. 2; 4. బోయ:
చూ, వ్యాధుడు. 1.

పృశ్నిపర్తి, సం. వి. ఈ. ప్రి. కోలపొన్న *: చూ, సురపొన్న.
పృశ్నిశృంగుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వినాయకుడు. 1.
పృషతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. దుప్పి: చూ, హరిణము.
1; 2. రూ-పృషత్తు-పృషదము. నీటిబొట్టు: చూ, విప్రుషము;
విణ. 3. బ్రహ్మబిందువుతోఁగూడినది. రూ-పృషత్తు: చూ,
బ్రహ్మబిందువు.

పృషత్కము, సం. వి. ఆ. పుం. అమ్ము: చూ, బాణము. 1.
పృషత్తు, సం. వి. త్. న. 1: చూ, పృషతము. 2; పుం. 2:
చూ, పృషతము. 1; విణ. 3: చూ, పృషతము. 3.

పృషదంశకము. సం. వి. ఆ. పుం. రూ-పృషదంశకము: చూ,
మార్జాలము.

పృషదశ్వుడు. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వాయువు.

పృషదాజ్యము. సం. వి. ఆ. న. పెరుగుతోఁ గలపఁబడిన
నేయి: చూ, హవిస్సు. 1.

పృష్టము. సం. విణ: చూ, ప్రార్థితము. 1.

పృష్టి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. తాకుడు: చూ, స్పర్శము.
1; 2. కిరణము: చూ, హాయనము. 2.

పృష్ఠలీనన్యాయము, న్య. నోటికిఁబెట్టినకల్లము ముడ్డికిఁబెట్టె
ననురీతి.

పృష్ఠతాడనాద్దంతభంగః. లో. తుంటినిఁగొట్టినఁ బండ్లు రాలినవి.
“పృక్షంబన నెక్కడ: సౌక్ష్యంబు పలికెనన నెక్కడ:
“పృష్ఠతాడనాద్దంతభంగ యనునట్లున్నది” (నీతిచంద్రిక).

పృష్ఠభాగము, అం: చూ, హస్తక్షేత్రములు.

వృషమాంసాదనము, సం. వి. అ. న. కడచినవనికి చింతించుట.
 వృషము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముడ్డి; 2. = పుత్త: చూ, వీపు; 3. వెనుకవ్రక్క: చూ, వెనుక. 1; 4. యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేషము; 5. = పెరడు: చూ, పెరడు; 6. = పొరట: చూ, పొరట; అం. 7: చూ, లక్షణాంగములు (వీపు. — పురుషుని వీపు. — మచ్చయున్న కోరికలొసగువాడగును; 8: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (వీపు. — ఆడుదానివీపు. — మాంసయుక్తమై రోమరహితమై అరటియాకువలె నున్న ధనవంతురాలగు. రోమమున్న సశుభప్రదము. సుడియున్న మగఁడు చచ్చును.); 9: చూ, గురుమతమున వ్యూహాంగములు (అనుబంధములో చూడుము); 10: చూ, శుక్రమతమున వ్యూహాంగములు.
 వృషస్వస్తికము, అం: చూ, కరణములు.
 వృష్టానుసారి, అం: చూ, బాహుప్రచారములు (హస్తక్రియా భేదములు).
 వృష్టోద్ధానశలము, అం: చూ, ఏకవింశతిస్థానకములు (స్థానకములు).
 వృష్యము, సం. వి. అ. న. 1. వృష్యములనెడి యజ్ఞసంబంధి స్తోత్రవిశేషముల సమూహము; పుం. 2. మోపుమోసెడు గుట్టము: చూ, హయము.

పె

పె, దే. విణ. వృత్తియందు పెనుపుశబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిరూపము. (దీనికి పరుష సరళములు పరములగునపుడు సుమాగమంబగు. పెన్ గుఱఁజా, పెన్ టీకటి, పెన్ దడి, పెన్ బులుగు మొ. ఇందలి ద్రుతంబునకు బిందువు నగు. పెంజీకటి మొ.) (ఒకానొకచో స్థిరము పరమగునపుడును బిందువు కానంబడియెడి. "పెందూళి యెసఁగ" మార్క. 6, అ. 107).
 పెంకి, దే. వి. 1. ఒకతీగ. *: చూ, వృక్షము; వా. విణ. 2. మిక్కిలి ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; 3: చూ, రూ-పెంకె. 1-2-3.
 పెంకితనము, వా. వి. చెప్పినమాట వివరపోవుట.
 పెంకివాడు, వా. వి: చూ, దిట్టఁడు.
 పెంకు, దే. వి. (రూ-పెంచి-పెంచిక-పెంచు). 1. తలపెంకు. అం. ఖ. ద్వి. 133: చూ, శల్యము. 1; 2. ఇంటికికప్పెడు ఓడుబిల్ల: చూ, శర్కర. 3; 3. కుండ లోనగువాని పెంకు: చూ, బోలె; వా. 4. చితికిన అద్దము లోనగువాని పెంకు; 5. కొబ్బరి లోనగువాని పెంకు; 6. ముష్టిచిప్ప.
 పెంకె, దే. విణ. రూ-పెంకి. 1. మొండికట్టె: చూ, వ్యాధుఁడు 2; 2. మూఱుఁడు: చూ, స్తబ్దుఁడు; వా. 3: చూ, దిట్టఁడు.
 పెంకెపురుగు, ద్వ. వి. 1. వడ్లచిలుక: చూ, పురుగు; 2. సెనగలులోనగు అపరదినుసులకును, చింతపండు లోనగు వానికిని బట్టెడు క్రిమి: చూ, పురుగు.
 పెంచి, వా. వి: చూ, రూ-పెంకు.
 పెంచిక, దే. వి. — పై. — జై. 4, అ. 137.

పెంచము, వై. వి. = వింఛ: చూ, రూ-పించియము.
 పెంచు, దే. వి. 1: చూ, రూ-పెంకు. రామా, 7, అ. 67: పే. 2. రూ-పెనుచు. వర్ణిల్లజేయు; స. క్రి. 3. పోషించు: చూ, రక్షించు.
 పెంచుకొను, దే. స. క్రి. దత్తుతీసికొను.
 పెంచులబేరీ, వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.
 పెంజారి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పింజారి (వాడుక).
 పెంజీకటి, వా. వి. కటికచీకటి: చూ, మేచికము. 1.
 పెంజెర, దే. వి. ఒక కొండచిలువ (దీనిభేదములు: తొన్ను పెంజెర, పొట్టపెంజెర, రక్తపెంజెర): చూ, సర్పము.
 పెంట, దే. వి. 1. ఇంటిపెంట: చూ, సంకరము. 2; 2. ఎరువు కుప్ప. జై. 4, అ. 100: చూ, సంకరము. 2; 3. అవుల మంద ముందున్నచోటు. రూ-పెంటె: చూ, సౌరభేయి (ధేనువు); వై. వి. 4. = పింఠ. రూ-పేట. నగరము: చూ, నీమ. 1 (దేశము); 5. = పింఠ. రూ-పేట. అంగడి, శాఖానగరము (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.
 పెంటకోట, వా. వి. 1. ఒకానొక గ్రామనామము; 2. ఒకానొక యింటిపేరు.
 పెంటగట్టు, దే. అ. క్రి. మందకట్టు-మందగట్టు.
 పెంటగాడిద, వా. వి: చూ, వ్రాజె.
 పెంటబట్టు, దే. వి. పసులదొడ్డి. స్వా. 4, అ. 60: చూ, సౌర భేయి (ధేనువు).
 పెంటపురుగు, వా. వి. తుట్టపురుగు: చూ, పురుగు.
 పెంటబండి, దే. వి. అమతము, గంఠీరథము: చూ, శకిటము. 1.
 పెంటి, దే. వి. పశుపక్ష్యాది స్త్రీజాతి. రామా. 6, అ. 107; ధార. ఆది. 5, అ. 53: చూ, శకుంతి (పక్షి).
 పెంటిక, దే. వి. (రూ-పెంటిక-పెంట్రుక) మేకలు లోనగు వాని పేడ: చూ, శుష్కగోమయము (శమలము. 1.)
 పెంటికరడు, దే. వి. చిన్నఅల: చూ, వీచి. 1.
 పెంటిగూర్చువాడు, వా. వి: చూ, దూతుఁడు.
 పెంటిజింక, వా. వి. ఆడుదుప్పి: చూ, హరిణము. 1.
 పెంటితాడి, వా. వి. ఆడుతాడి*: చూ, శ్రీతాళము.
 పెంటిపడుట, ద్వ. వి. కవగూడుట.
 పెంటె, వా. వి: చూ, రూ-పెంట. 3.
 పెంటిక, దే. వి: చూ, రూ-పెంటిక.
 పెంట్రుక, దే. వి. — పై. —
 పెండ, దే. వి. రూ-పేడ: చూ, పిడక.
 పెండరము, దే. వి. రూ-పెండరము: చూ, గండపెండరము.
 పెండలము, దే. వి: చూ, సమష్టిల*.
 పెండారము, దే. వి: చూ, రూ-పెండరము.
 పెండారిమూత, వా. వి. దండులోని అల్లరి జనము: చూ, నేన. 1.
 పెండియము, దే. వి. రూ-పెండెము. 1: చూ, పెండరము; 2. దొడ్డి మొదలైనవానివాకిటికిఁబెట్టెడు పెండెము; 3: చూ, పలుగాడి. 1.
 పెండిలి, దే. వి. రూ-పెండ్లి: చూ, వివాహము.

పెండిలియగు, దే. స. క్రి. వివాహమగు: చూ, రూ-పెండ్లి
యగు. భార. ఆది. 8, ఆ. 141.

పెండిలియాడు, దే. స. క్రి.—పై.—

పెండిలినేయు, దే. స. క్రి.—పై.— (అం ప్రే. పెండ్లాడఁ
జేయు—ఉ, హరి. 4, ఆ. 19).

పెండె, దే. వి. 1. ఇంటి వాసములమీది అడ్డుకొయ్య. రా,
వి. 3, ఆ. 40; 2. పొగాకు మొదలైనవాని నగయందు
నగము

పెండెకట్టు, వా. వి. రెండువాసములు కలిపికట్టిన కట్టు.

పెండెకట్టు, వా. వి. బి. పెండెలవలె పట్టెలుగా తీర్చిన విబూది
రేఖలు.

పెండెకత్తు, వా. వి. చెడుగుడులోనగు ఆటలయందుండెడు
యజమాని. రూ-పెండేకత్తు.

పెండెము, దే. వి: చూ. రూ-పెండియము.

పెండెరము, దే. వి: చూ, రూ-పెండెరము.

పెండేకత్తు, వా. వి: చూ, రూ-పెండెకత్తు.

పెండేరము, దే. వి: చూ, రూ-పెండెరము.

పెండ్లము, దే. వి. (పెండ్లి + అము) రూ-పెండ్లాము-పెళ్ళము-
పెల్లాము) భాగ. 9, స్కం. 474: చూ, భార్య.

పెండ్లాడు, దే. స. క్రి: చూ, రూ- పెండిలియాడు.

పెండ్లాము, దే. వి: చూ, రూ- పెండ్లము.

పెండ్లి, దే. వి. రూ-పెళ్ళి: చూ, రూ- పెండిలి.

పెండ్లికుండలు, ద్వ. వి. బి: చూ, భండము. 3.

పెండ్లికూతురు, దే. వి రూ- పెళ్ళికూతురు.

1. వివాహదీక్షితురాలు: చూ, వధువు; 2. కోడలు: చూ,
స్వ. ప.

పెండ్లికొడుకు, ద్వ. వి రూ- పెళ్ళికొడుకు. 1. వివాహదీక్షి
తుడు: చూ, వరుడు; 2. అల్లుడు: చూ, స్వప్త్రీయుడు.

పెండ్లిగుమ్మడి, దే. వి. వివాహాదులలో నుపయోగించెడి వడియ
ముల గుమ్మడి, బూడిదగుమ్మడి*: చూ, సర్వతోభద్ర.

పెండ్లిపాలకి, వా. వి. వధూవరులు ఊరేగెడుపాలకి: చూ,
సవారి

పెండ్లిపీట, వా. వి. వధూవరులు కూర్చుండెడిపీట(అరుగు):
చూ, సింహాసనము.

పెండ్లియగు, వా. స. క్రి. రూ- పెండిలియగు. భార. ఆది.
7, ఆ. 281.

పెండ్లియాడు, దే. స. క్రి: చూ, పెండిలియగు. నై. 4, ఆ. 48.

పెండ్లిలేనివాడు, వా. వి. అకృతోద్వాహుడు, అవివాహితుడు,
కుంతుడు.

పెండ్లినేయు, దే. స. క్రి: చూ, రూ- పెండిలినేయు.

పెండలకడ, దే. ద్ర. క్రి. విణ. (పెన్ + తలకడ) రూ-
పెండలాడ, ప్రొద్దుపోకమునుపు.

పెండలాడ, —పై.—

పెందిరువడి, దే. వి. (వైష్ణవ పరిభాషయందు) గరుడుడు:
చూ, హరివాహనుడు.

పెండెరువు, దే. వి. రాజమార్గము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 145:
చూ, మార్గము. 1.

పెందొడ, దే. వి. ఊరుమూలము.

పెంద్రోవ, దే. వి. ముక్తి: చూ, సదాగతి. 2.

పెంపకము, వా. వి: చూ, దత్తత.

పెంపగు, దే. అ. క్రి: చూ, వర్తిల్లు.

పెంపరలాడు, దే. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.

పెంపారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ- పెనుపారు. భార. ఉద్యో.
3, ఆ. 98.

పెంపు, దే. వి. 1: చూ, సమృద్ధి: 2: చూ, హెచ్చు. 2; 3:
చూ, నన్మానము; 4: చూ, సంస్థ. 3; 5 రూ-పెనుపు
మహత్వము; 6: చూ, పెంపకము; ప్రే. 7. నాశముచేయు.
భాగ. 10, స్కం. పూ. 154; వసు. 1, ఆ. 28; స. క్రి.
8. చంపు: చూ, సంహరించు.

పెంపుడు, దే. వి. పెంపఁబడినది.

పెంపుడుగున్న, వా. వి: చూ, సాకుడుపులుగు.

పెంపుడుచిలుక, వా. వి. పంజరమునందుంచి పెంచెడు చిలుక:
చూ, శుకము.

పెంపుమీలు, దే. అ. క్రి: చూ, సందడించు. పు 1, ఆ. 202.

పెకలు, దే. అ. క్రి. 1. పెల్లగిల్లు. పా. 3, ఆ. 31: చూ, విదా
రించు; 2. రాలు: చూ, సడలు. 4; 3. ఉన్మారించు: చూ,
విదారింపు; 4. ప్రయాణమగు. కై. 2, ఆ. 10.

పెకలింపు, దే. ప్రే. పెకలఁజేయు. రూ- పెకలింపు-పెకల్పు-
పెగలుచు-పెగల్పు. రామా. 8, ఆ. 92.

పెకలుచు,—పై.—

పెకల్పు,—పై.—

పెక్కొడు, వై. స. బి. = పుష్కల. (రూ-పెక్కొడురు-
పెక్కురు) పా. 4, ఆ. 54. (పెక్కు శబ్దమునకు మహా
నృహత్వర్థకరూపము): చూ, పలుగుండు.

పెక్కొడురు, —పై.—

పెక్కణము, వై. వి. రూ-పెక్కణము. = ప్రేక్షణ. 1. అలి
నయముతోడి నృత్యము ఉ, హరి. 4, ఆ. 216: చూ,
వ్యంజకము. 1; 2. మల్లరంగము: చూ, మల్లశాస్త్రము.

పెక్కిరి, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పెక్కు, వై. స. = బహు. పుష్కల: చూ, హేరాశము.

పెక్కురు, వై. స. బి. = పుష్కల: చూ, పెక్కొడు.

పెక్కువ, దే. వి. 1: చూ, వర్ధనము. 1. భార. ఆర. 8, ఆ.
28; 2: చూ, హెచ్చు. 2. కై. 5, ఆ. 199.

పెగడ, దే. వి. (రూ-పెగడ-ప్రెగడ-ప్రెగడ-ప్రెవడ) 1: చూ,
మంత్రి; 2: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2; 3. యువరాజు: చూ,
రాజు. 1.

పెగలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ- పెకలు. (పెల్లగిల్లుటకు.—
భాగ. 6, స్కం. 61.)

పెగలుచు, దే. ప్రే. రూ-పెకలింపు.

పెగల్పు,—పై.—

పెగ్గడ, దే. వి: చూ, రూ-పెగడ.

పెగుమ్ముడు, వై. వి. (పెద్ద + గుమ్ముడు.) శ్రీపర్ణి: చూ,
సర్వతోభద్ర.

పెగ్గురు, వై. వి. = పుష్కర. రూ- బెగ్గురు; చూ, సారసము.
 పెద్దారి, దే. విణ: చూ, మూర్ధుడు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 10.
 పెచ్చు దే. వి. 1. అతిశయము. పాండు. 1, ఆ. 111: చూ,
 రూ-హెచ్చు. 2; 2: చూ, కొనరు; 3. వెలగలోనగు
 కాయల పైపెంతు: చూ, బరడు; విణ. 4. అధికము: చూ,
 హెచ్చు. 1.
 పెచ్చుపెరుగు, దే. ఆ. క్రి. మిక్కిలి వర్ణిల్లు. ఆం, భా. తృ. 89.
 చూ, వర్ణిల్లు.
 పెటపెట, దే. వి. పండ్లుకొలుకుటలోనగువానియందగుద్వస్యను
 కరణము. భాగ. 8, స్కం. 249: చూ, హూహూ.
 పెటపెటమను, దే. ఆ. క్రి. పెటపెటమనుధ్వనికలది యగు:
 పెటపెటలాడు.
 పెటపెటలాడు, —పై.—
 పెటిలు, దే. ఆ. క్రి. కాలిధ్వని పూర్వకముగా బ్రద్దలగు. రూ-
 పెటులు-పెట్టు-పెడులు-పర. 3, ఆ. 229.
 పెటుకు, దే. విణ: చూ, విరసము. 2.
 పెటుకుమాట, దే. విణ. విరసపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.
 పెటులు, దే. వి. 1: చూ, పెట్లకంబము. స్వా. 5, ఆ. 44;
 ఆ. క్రి. 2: చూ, రూ-పెటిలు.
 పెట్ట, దే. వి. (పశుపక్షిజాతి) 1. ఆడుకోడి: చూ, పుంజు;
 2. ఆడుపిట్ట: చూ, పక్షి. (పశుపక్షి స్త్రీజాతికి.—కాశీ. 8,
 ఆ. 29?); 3. గడ్డ, లోష్టము: చూ, భూమి. 1.
 పెట్టపోలి, వా. వి: చూ, పుంజు.
 పెట్టమారి, దే. వి.—పై.—
 పెట్టి, వై. వి. = పేటిక: చూ, రూ-పెట్టియ.
 పెట్టిక, —పై.—
 పెట్టిపుట్టనివాడు, వా. వి. అదృష్టహీనుడు.
 పెట్టిపుట్టినవాడు, వా. వి: చూ, సంపన్నుడు.
 పెట్టియ, వై. వి. (రూ-పెట్టి-పెట్టె-పెట్టిక-పేదె) 1. = పేటిక:
 చూ, సందుకా; 2. పల్లకి నడిమిపెట్టె: చూ, సందుకా; 3.
 బండిపరముమీది పెట్టె: చూ, సందుకా; 4. పాముచుట్టు
 కొనుపెట్టె: చూ, సందుకా.
 పెట్టు, దే. వి. 1. రూ- పెట్టుడు. ఈవి: చూ, స్పర్శము. 3;
 2: చూ, మాటు. 1; 3: చూ, హతి. కళా. 7, ఆ. 255;
 4: చూ, వెండియు; స. క్రి. 5: చూ, హవణించు. 4; 6.
 (పక్షి లోనగునవి) గ్రుడ్లను వెలిపుచ్చు: చూ, వెలిపుచ్చు;
 7. గ్రుడ్లుపొదిగి పిల్లలనుచేయు; 8: చూ, వహించు. హరి.
 పూ. 9, ఆ. 178; 9. అందగించు, ఇచ్చు, ఇడు, ఒనగూ-
 ఒనవు, దయచేయు-దయనేయు, దోటు, పుడుకు-పుణుకు
 పెట్టు, విడుచు. (సం. ప).—దానమిచ్చు: తద్వి.—౧.
 కానుకగానిచ్చుటకు.—దరిసించు; ౨. కొంచెమిచ్చుటకు —
 పుడికిరించు - పుణికిరించు - పుడుకు-పుణుకు. (మిగతవానికి:
 “చూ, విడుచు. 3.”); 10: చూ, మోపు. 7; 11. గోడ
 మొదలగువాని లేపు. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 298; 12: చూ,
 మొలవేయు. రామా. 6, ఆ. 48; 13: చూ, మొత్తు. 2; ఆ.
 క్రి. 14: చూ, సంభవించు. ఉ. హరి. 6, ఆ. 98.
 పెట్టుజెట్టు, దే. వి: చూ, వేలుపుజెట్టు.

పెట్టుకొను, దే. స. క్రి: చూ, వహించు.
 పెట్టుకోలు, దే. వి. పెట్టుకొనుట: చూ, సంభృతి. 2.
 పెట్టుడు, దే. వి: చూ, రూ- పెట్టు. 1.
 పెట్టుబడి, దే. వి. దేనికేని వెచ్చమునకై మొదటపెట్టిన ధనము:
 చూ, వ్యయము.
 పెట్టుమందు, దే. వి: చూ, వశ్యోషదము.
 పెట్టువడు, ద్వ. ఆ. క్రి. దెబ్బలిను.
 పెట్టె, వై. వి. = పేటిక: చూ, రూ-పెట్టియ. (పల్లకి నడిమి
 పెట్టెకు.-జై. 3, ఆ. 81.)
 పెట్టెబండి, ద్వ. వి. పరముమీద పెట్టెవలె నమర్చిన బండి:
 చూ, శకటము. 1.
 పెట్టెపెట్టు, ద్వ. ఆ. క్రి. (పాము) చుట్టుకొను. పాండు. 4, ఆ.
 20: చూ, వేషించు.
 పెట్టెకొలికికట్టు, దే. స. క్రి. పెడతెక్కిలు విఠిచికట్టు: చూ,
 విఠిచికట్టు.
 పెట్టెంబము, ద్వ. వి. అనురువేటుగొట్టము: పెట్టదిమ్మె,
 పెట్టుగ్రోవి, పెటులు.
 పెట్టదిమ్మె, దే. వి. 1.—పై.—; 2. చేలయందు పక్షిలను
 దోలుటకై సర్పాకారముగా పేని పెట్టుకొనియుండెడు చేరు:
 చూ, సూత్రము. 1.
 పెట్టమారి, దే. విణ. 1. దెబ్బలులిను స్వభావము కలవాడు,
 కొట్టమారి; 2. దెబ్బలులిను స్వభావము కలది: చూ, స్త్రీ.
 పెట్టాగు, ఆం: చూ, విన్నాణములు.
 పెట్టు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పెటులు.
 పెట్టుగ్రోవి, దే. వి: చూ, పెట్లకంబము. హరిశ్చ. 2, ఆ. 8.
 పెట్టుప్పు, దే. వి: చూ, లవణము. 1.
 పెరిల్లు, దే. వి. 1. హతియందగు ద్వస్యనుకరణము: చూ,
 హూహూ; 2. పిడుగుపడుటయందగు ద్వస్యనుకరణము
 కళా. 4, ఆ. 86: చూ, హూహూ.
 పెడ, వై. విణ. 1. = పృథు, వృద్ధ. పెద్దది. పర. 4, ఆ.
 151: చూ, విపులము; 2: చూ, వెనుకటిది; 3: చూ, వ్యత్య
 యము. ఉ. రా. 7, ఆ. 123.
 పెడబాయు, దే. స. క్రి. రూ-పెడబాయు: చూ, వేటుపడు.
 పెడక, వై. వి. రూ- పెణక. = పృష్ఠ. 1. కత్తియొక్క పృష్ఠ
 భాగము; 2. ఆకుయొక్క పృష్ఠభాగము; 3. ఇంటియొక్క
 వసారా పైకప్పు: చూ, సదనము. 1.
 పెడకంటి(రి)రెడ్లు, వా. వి. బ: చూ, రెడ్డి(ఇట్లు)పెడగంఠిరెడ్లు.
 పెడకంత, వా. వి. తప్పుత్రోవ: చూ, మార్గము. 1
 పెడకట్టె, వై. విణ. రూ-పెడసరకట్టె, 1: చూ, స్తబ్ధుడు;
 2: చూ, పాలసురాలు.
 పెడకట్టెమాట, ద్వ. వి. కట్టెవిరుపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.
 పెడకేలు, వై. వి. వెనుకకుత్రిప్పిన భుజము: చూ, స్కం
 దము. 1.
 పెడగాలు, ద్వ. వి. వెనుకకు మడిచిన కాలు: చూ, హజ్జి.
 పెడచెవి, వై. వి. చెవివెనుకటిభాగము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ.
 78: చూ, శ్రోత్రము.
 పెడచెవిఁబెట్టు: ద్వ. స. క్రి. 1. వినకపోవు; 2. చక్కగా విను:
 చూ, విను. 2.

పెదచేయి, వై. వి. మీఁజేయి: చూ, హస్తము.
 పెదతల, ద్వ. వి. తలవెనుకటి భాగము: చూ, శిరము. 1.
 పెదదారి, వై. వి: చూ, పెదకంత.
 పెదనెల, ద్వ. వి. తీర్పరి: చూ, స్వామి. 3. (అప్ర.)
 పెదబొబ్బ, ద్వ. వి. 1. యుద్ధమునం దుత్సాహముచే చేయు
 ద్వని: చూ, స్వరము. 2; 2. వివరీతద్వని, మొత్తుకోళ్ళు:
 చూ, స్వరము. 2.
 పెదమరలు, ద్వ. వి. (రూ-పెదమర్లు-పెదమలు) 1. వెనుకకు
 తిరుగుట. వై. 6, ఆ. 116: చూ, సంధ్రావము: ఆ. 13.
 2. వెనుకకుతిరుగు: చూ, వెనుదీయు. 1.
 పెదమల్లు. —వై. —
 పెదమలు, —వై. —నిర్వ. 3, ఆ. 27. (ప్రే-పెదమరించు.)
 పెదమల్లె, వై. వి. పెద్దమల్లె*: చూ, మల్లె.
 పెదము, వై. వి. రూ-పెదమోము: చూ, వైముఖ్యము.
 పెదమోము, —వై. —
 పెదమోమువడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, మాలు.
 పెదరేచు, వై. ప్రే: చూ, పురికొలుపు. 2.
 పెదతెక్కల గొడ్డు, వా. వి: చూ, వ్రాజె.
 పెదలు, దే. వి: చూ, పెరడు.
 పెదసరకట్టె, ద్వ. విణ: చూ, రూ-పెదకట్టె.
 పెదసరము, దే. వి: చూ, మార్జ్యము.
 పెడినె, దే. వి: చూ, పక్షి.
 పెడుచుడు, వా. వి: చూ, శిశువు. ఆం. భా. ద్వి. 118.
 పెడులు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పెటిలు. భార. ఆది. 8, ఆ. 259.
 పెడ్డ, దే. వి. మట్టిపెల్ల: చూ, భూమి. 1.
 పెణక, వై. వి. = పుష్ప: చూ, రూ-పెడక.
 పెతరులచుక్క, వై. వి: చూ, రూ-పితరులచుక్క.
 పెతరులసామి, వై. వి. యముడు: చూ హరి.
 పెతరులు, వై. వి. బ: చూ, పితాళ్ళు.
 పెత్తనగాడు, ద్వ. వి: చూ, పారుపత్తెకాడు.
 పెత్తనదారు, వా. వి. కొద్ది ముదరా తీసికొని రైతులదగ్గఱ
 శిస్తులు రాబట్టు పెద్ద.
 పెత్తనము, వై. వి. = వృద్ధతా. (పెద్ద + తనము) 1. అది
 కారము: చూ, రసము. 1; 2: చూ, వార్ధకము. 1; 3: చూ,
 సన్మానము.
 పెద, వై. విణ. రూ-పెద్ద = పృథు, వృద్ధ. 1: చూ, వృద్ధుడు:
 2. అన్న: చూ, సహోదరుడు: 3. గొప్పవాడు: చూ,
 హేమాహేములు: 4. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 5: చూ,
 త్రైవ్యము: 6. దీర్ఘము: చూ, పొడవు 2; 7: చూ, విద్వాం
 సుడు: 8. = పృథువు: చూ, విపులము: క్రి. విణ. 9. ఆత్యం
 తము (ఇది యువర్ణాంతమయ్యెడి): చూ, మణిమణి.
 పెదకండ్రీ, ద్వ. వి. కండ్రీకిఅన్న: చూ, సవిత. 2.
 పెదతల్లి, ద్వ. వి. తల్లికిఅప్ప: చూ, సవిత. 2.
 పెదవి, దే. వి: చూ, వాతెలు.
 పెదవితెంపు, వా. వి: చూ, వాతెరకెంపు. వేం. ఆం. 75.
 పెదవిగంటు, —వై. — సాంబ. మా. 51.
 పెద్ద, వై. విణ. =: చూ, రూ-పెద. (దీర్ఘమునకు. — భార.

ఆది. 4, ఆ. 64.)

పెద్దక్కర, వై. వి: చూ, బకము.
 పెద్దకడుపువాడు, ద్వ. వి: చూ, లంద.
 పెద్దకడుపువేల్పు, ద్వ. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.
 పెద్దకప్ప, ద్వ. వి: చూ, మండుకము. 1.
 పెద్దకాకర, వై. వి. మహాకాంవేల్లము*: చూ, సుషవి. 1.
 పెద్దకాచి, వై. వి. కాకాదని*: చూ వాయసి.
 పెద్దకాపు, ద్వ. వి. కాపువారిలో పెద్ద
 పెద్దకూకటిమూగ, ద్వ. వి. మాందిలవము: చూ, భృంగ
 రాజము. 3.
 పెద్దకొంగ, వై. వి. బలాఃము: చూ, బకము.
 పెద్దకొమ్మ, ద్వ. వి: చూ, శాఖ.
 పెద్దగట్టిక, ద్వ. వి. గండారి*: చూ, హరిత (తృణము. 1.)
 తెల్లగట్టిక, తీగెగట్టిక అనియు).
 పెద్దగుమ్మడి, వై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి*.
 పెద్దగుమ్మడు, వై. వి: చూ, రూ. పెగుమ్మడు*.
 పెద్దగోచి, వా. వి: చూ, పుట్టగోచి.
 పెద్దగోరట, వై. వి: చూ, సహ. 2.
 పెద్దచేతరాసి, వై. వి. మహారస*: చూ, శమల.
 పెద్దచేమంతి, వై. వి: చూ, నేమంతి*.
 పెద్దజల్లిమెకము, ద్వ. వి. సృమరము: చూ, సవరపుమెకము.
 పెద్దజీకుమాను, ద్వ. వి: చూ, శాకోటము*.
 పెద్దతనము, వై. వి. 1: చూ, సన్మానము: 2. = వృద్ధత్వ: చూ,
 వార్ధకము. 1.
 పెద్దతల, ద్వ. విణ. 1. పెద్దగానుండి కార్యము నడిపించు
 వాడు. కళా. 6, ఆ. 150; వా. 2. గొప్పశిరము.
 పెద్దతలవాడు, ద్వ. వి. అద్దతలవాడు (సం. ప). — తిరు
 శిరుడు.
 పెద్దతుమ్మి, వై. వి. మహాద్రోణము*: చూ, స్ఫూర్ణకము.
 పెద్దతొలువేలుపు, ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుడు. 1.
 పెద్దదగు, వా. ఆ. క్రి. 1. గొప్పదగు: 2. (దీపము) అతిపోవు.
 “దీపము పెద్దదగుచున్నది.”
 పెద్దదవనము, వై. వి. మహాదవనము*: చూ, రుచి. 5.
 పెద్దదుప్పి, ద్వ. వి: చూ, రామము. 3.
 పెద్దమాలగోవెల, ద్వ. వి. మహాత్మగుప్త*: చూ, కూకశింబి.
 పెద్దదోస, ద్వ. వి. రాజకర్కటి*: చూ, హరివలుకము.
 పెద్దనక్క, వై. వి. గృందీరము: చూ, సృగాలము.
 పెద్దనల్లచీమ, ద్వ. వి. గండ్రచీమ: చూ, విపీలిక.
 పెద్దనవు, ద్వ. వి. రూ-పెద్దనవ్వు. అట్టహాసము: చూ,
 హాస్యము. 1.
 పెద్దనవ్వు, —వై. —
 పెద్దనిదుర, వై. వి. రూ-పెద్దనిదుర, మరణము: చూ, సావు.
 పెద్దనిదురపోవు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, మరణించు.
 పెద్దనిదుర, వై. వి: చూ, రూ-పెద్దనిదుర. భాగ. 6, స్కం.
 429.
 పెద్దనీలి, ద్వ. వి. ఆజలోమి*: చూ, రంజిని.
 పెద్దనువ్వు, ద్వ. వి. మహాతిలము*: చూ, శ్రీమాళా.

పెద్దనెల, ద్వ. వి. తాటిరిక్కనెల: చూ, మాసము. 1.
 పెద్దనేపాళము, ద్వ. వి: చూ, నేపాళము*.
 పెద్దనేరేడు, ద్వ. వి. మహాజంబువు*: చూ, సురభిపత్ర.
 పెద్దనల్లెడు, ద్వ. వి. మహాపలంకష*: చూ, స్వాదుకంటకము. 1.
 పెద్దపాచి, వై. వి: చూ, కైవలము. వేం, అం. 74.
 పెద్దపావర, ద్వ. వి: చూ, సుపూరము*.
 పెద్దపీచర, ద్వ. వి. పీవరి*: చూ, శఃమూలి.
 పెద్దపులి, ద్వ. వి: చూ, శార్దూలము.
 పెద్దపులుగు, ద్వ. వి: చూ, సకినంపులుగు.
 పెద్దపెన్నేరు, ద్వ. వి. మహాశ్వగంధ*: చూ, వారాహకర్ణి.
 పెద్దపొల, వై. వి. గోమాంసము: చూ, శుక్తము. 2.
 పెద్దబట్ట, వై. వి. పొడుగు వెడల్పులు హెచ్చుగా గలబట్ట: చూ, వస్త్రము.
 పెద్దబాడినె, వై. వి: చూ, వాళి.
 పెద్దబీట, ద్వ. వి. ఏనుగుబీట*: చూ, హ్రస్వగవేడుక.
 పెద్దబోడత(స)రము ద్వ. వి. ముహాముండిని*: చూ, హపుష.
 పెద్దచూనేరు, ద్వ. వి. మహాజ్యోతిష్మతి*: చూ, స్వర్ణవల్లి.
 పెద్దముత్తవపులగము, ద్వ. వి. అతిబల*: చూ, సహదేవ.
 పెద్దములక, ద్వ. వి. మహావార్తాకి*: చూ, హింగుళి.
 పెద్దమ్మ, వై. వి. 1: (మి. ప.)- మూదేవి. (సం. ప.)- అంక్షి, కాలకంఠిక, కాలకర్ణి-కాలకర్ణిక, జ్యేష్ఠ, నిర్మతి; 2: చూ, పెదతిల్లి.
 పెద్దమృంగ, ద్వ. వి: చూ, శ్వసనము. *
 పెద్దమాను, ద్వ. వి: చూ, శోణకము.*
 పెద్దయల, ద్వ. వి: చూ, వీచి. 1.
 పెద్దయీడ, ద్వ. వి. స్వర్ణపారేవతము*: చూ, శర్కరాంకము.
 పెద్దయేలకి, వై. వి. బృహదేల*: చూ, పత్రాల.
 పెద్దయ్య, వై. వి: చూ, పెదతండిరి.
 పెద్దరోగము, మి. వి: చూ, పులుము. 1.
 పెద్దటికము, వై. వి: చూ, పెద్దతనము. 1—2.
 పెద్దలచాటుది, జా. అస్యతంతురాలు. “తరుణీమణి, పెద్దల చాటుదాన” (ఉత్తర హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము).
 పెద్దలు, వై. వి. బ. తెలిసినవారు. పాండు. 2, అ. 104: చూ, హేమాహేములు.
 పెద్దవరగోగు, ద్వ. వి. బృహత్పిలువు*: చూ, వరగోగు.
 పెద్దవాడు, ద్వ. వి: చూ, పృథ్విడు. 1.
 పెద్దవారి, ద్వ. వి. గోపురద్వారము: చూ, వాకిలి. వా. 2. వాకిలికి ముందుండు విశాలప్రదేశము.
 పెద్దవారము, మి. వి: చూ, బుధవారము.
 పెద్దవిన్నపము, వై. వి. 1. చెవుడు: చూ, బాధిర్యము; వా. 2. గొప్పమనవి.
 పెద్దవిన్నపమువాడు, ద్వ. విణ: చూ, బధిరుడు.
 పెద్దవిరి, ద్వ. వి. మహావీరి*: చూ, రంజని.
 పెద్దవీధి, ద్వ. వి. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1.
 పెద్దవేము, ద్వ. వి. మహావింబము*: చూ, వేము.
 పెద్దవేలుపు, ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.
 పెద్దవేలి, ద్వ. వి. బొట్టనవేలి: చూ, వేలు. 2.

పెద్దసదాప, వా. వి: చూ, నొక్కము.*
 పెద్దాకుచెట్టు, ద్వ. వి: చూ, వృక్షము.
 పెద్దాపురి, దే. వి. గోదావరీమండలమందలి పెద్దాపురము తాలూకాలో తయారుచేయబడెడు బెల్లము: చూ, శర్కర. 1.
 పెద్దాదుగ, ద్వ. వి. వరకము*: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము).
 పెద్దింటమ్మ, ద్వ. వి. (పెద్ద + ఇల్లు + అమ్మ): చూ, మహాంక్షి. 3.
 పెన. దే. వి. 1: చూ, యుద్ధము; 2. మెలిక. పాండు. 5, అ. 264: చూ, లంకియ. 3: 3. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 4. రెండు పశువులను చేర్చి కట్టెడి బంధము: చూ, లంకియ. 5.
 పెనకువ. దే. వి. రూ-పెనకువ. 1. వాదము: చూ, వ్యాజ్యము; 2. కలయిక: చూ, సంయోగము; 3: చూ, యుద్ధము; 4: చూ, మేళనము; 5. చుట్టుకొనుట: చూ, వ్యాపనము; 6: చూ, యుద్ధము; 7. అల్లికబిల్లిక అల్లిబిల్లి, పెనగు.
 పెనకువలుగొను, దే. అ. కి. మెలివడు: చూ, వెంటిగొను. భాగ. 8, స్కం. 399.
 పెనగబడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పెనకువలుగొను. జై. 5, అ. 31.
 పెనగారు, దే. అ. క్రి —వై.—
 పెనగియాడు, —వై.—
 పెనగు, దే. వి. 1: చూ రూ-పెనకువ. 7; అ. కి. 2: చూ, పెనకువలుగొను; 3: చూ, పెద్దెవెట్టు; 4: చూ, మేళగించు. భార. ఆది. 5, అ. 49; 5: చూ, వాటులాడు; 6. మాటాడు: చూ, వక్కళించు; వా. స. కి. 7. పొలిపించు: చూ, సక్తమగు.
 పెనగులాట, దే. వి. రూ-పెనగులాటము, మల్లడి: చూ, యుద్ధము.
 పెనగులాటము, —వై.—
 పెనగులాడు, దే. అ. క్రి. మల్లాడు: చూ, వెంటిగొను.
 పెనగువడు, దే. అ. క్రి. చేరు. నిర్వ. 10, అ. 77: చూ, సమీపించు.
 పెనగూడు, —వై.—
 పెనగొను, 1. —వై.—; 2: చూ, పెనగులాడు. భార. ఉద్యో. 2, అ. 9.
 పెనచు, దే. ప్రే. పెనగజేయు. భో. 2, అ. 64: పెనపు, మెలచు.
 పెనపరి, దే. విణ. (పెనపు + అరి) వివాదశీలుడు: చూ, రెచ్చెల; 2. భేదశీలుడు. భార. ఉద్యో. 3, అ. 214.
 పెనపు, దే. వి. 1. వివాదము: చూ, పెనకువ. 1; 2. భేదము: చూ, వేటుపాటు. 1; ప్రే. 3: చూ, పెనచు; 4. కలపు.
 పెనము, దే. వి. స్వేదని: చూ, పాత్రము. 8.
 పెనయు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మేళగించు; 2: చూ, పెనగు. 7.
 పెనవెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, వడివేయు. స్వా. 4, అ. 73.
 పెనవేయు, దే. స. క్రి. 1. — వై. —; 2. పశువులను ఒకటితో నొకటి జేర్చి ముడివేయు: చూ, లంకెవెట్టు. 1.
 పెనసలు, వా. వి. (రూ-పెన్సలు-పెనిసిలు-పెన్సిలు): చూ, లేఖని.

పెనిమిటి, దే. వి. (పెనుపు + మేటి) రూ-పెన్నిటి. మగఁడు: చూ, సామి. 2.

పెను, దే. విణ. వృత్తియందు పెనుపు శబ్దమునకు మీఁది వర్ణము లోపింపఁగా మిగిలినరూపము. పాండు. 2, ఆ. 55; పాండు 2, ఆ. 58.

పెనుఁకువ, దే. వి: చూ, రూ-పెనుఁకువ.

పెనుఁగొమ్మ, దే. వి. (పెనుపు + కొమ్మ): చూ. పెద్దకొమ్మ.

పెనుఁజాము, దే. వి. (పెనుపు + సాము) కొండచిలువ. భార. ఆర. 2, ఆ. 88: చూ, సర్పము.

పెనుచు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెంచు. 2-3.

పెనుతిండి, ద్వ. వి. ఆటాతి: చూ, సాదము. (1).

పెనుపంజా, ద్వ. వి: చూ, స్నేహశము. వేం. ఆం. 70.

పెనుపడు, దే. ఆ. క్రి. (పెనుపు + పడు) 1: చూ, ముమ్మరించు. జై. 2, ఆ. 84; 2: చూ, వర్తిల్లు.

పెనుపరి, దే. విణ. (పెనుపు + అరి) వృద్ధిబొందించువాఁడు: చూ, సంరక్షకుఁడు.

పెనుపారు, దే. ఆ. క్రి. గొప్పయగు. రూ- పెంపారు.

పెనుపు, దే. వి. 1. వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2; 2: చూ, రూ-పెంపు. 3; 3: పెంచుట: చూ, సంరక్షణము.

పెనుమసనము, ద్వ. వి. (పెనుపు + మసనము) కాశి, వారణాసి. కాశీ. 6, ఆ. 124: చూ, నీమ. 1. (దేశము).

పెనుమినుకులు, దే. వి. బ. (పెనుపు + మినుకులు): చూ, వేదము.

పెనుమీసవేటరి, ద్వ. వి: చూ, వణితేడు. వేం, ఆం. 31.

పెనుమాను, దే.వి. (పెనుపు + మాను): చూ, పెద్దమాను*.

పెనువెల్లి, దే. వి. (పెనుపు + వెల్లి) 1. ప్రళయకాలమునందలి యేకార్థవము: చూ, వెల్లువ. 2.

పెనువేలు, దే. వి. (పెనుపు + వేలు): చూ, పెద్దవేలు.

పెన్న, వై. వి.=వినాకినీనది: చూ, వినాకిని. 1.

పెన్నదపులుగు, దే. వి(పెన్ + నదపులుగు): చూ, లకుముకి.

పెన్నిదుర, వై. వి. మరణము: చూ, సాపు.

పెన్నెరు, దే. వి. రూ-పెన్నెరు*: చూ, వారాహకర్ణి.

పెన్నెలులవాఁడు, ద్వ. వి: చూ, సుకేకుఁడు.

పెన్నేరు, దే. వి: చూ, రూ- పెన్నెరు*. (ఆవుసాలలో ఉడికించిన కుడ్డి.)

పెన్నేరుగడ్డ, ద్వ. వి.—వై.—

పెన్నొసలు, ద్వ. వి: చూ, లలాటము. సాం. మా. 15.

పెన్నను, వా. వి: చూ, పించను.

పెన్నిటి, దే. వి: చూ, రూ - పెనిమిటి. కళా. 8, ఆ. 138.

పెప్పె, వా. వి. కూన్యము, లేదు.

పెప్పెప్పె, వా. వి. 1. మిక్కిలి కూన్యము; 2. చేతకానివాని మాట. (తెత్తెత్తె - మెమ్మెమ్మె మొదలగునవి ఈ యర్థమందు వాడెదరు.)

పెమ్మె, దే. వి: చూ, రూ—పెరిమె.

పెయ్య, దే. వి. రూ—పేయ. 1. వత్సము: చూ, దేనువు; 2. పాలువిడిచిన ఆఁడుదూడ: చూ, సారభేయి (దేనువు);

3. ఆవు. ఉ. రా. 5, ఆ. 208: చూ, దేనువు; 4: చూ, న్నబ్బుఁడు; 5: చూ, హీనుఁడు.

పెయ్యదూడ, దే. వి: చూ, పెయ్య. 1-2-3.

పెయ్యమ్మ, వా. వి: చూ, వ్రాజె.

పెర, వై. స.=పర. రూ- పెఱ. 1: చూ, వేఱు.

3. మార్క. 5, ఆ. 78; దే. వి. 2. తేనె తెట్టె పాండు. 1, ఆ. 181: చూ, మధుపటలము.

పెరక, దే. వి: చూ, పించు

పెరజు, దే. వి: చూ, సర్పము.

పెరటిగుమ్మము, వా. వి. దొడ్డివైపు గుమ్మము: చూ, వాకిలి.

పెరటిమందు, జా. స్వాదీనము.

పెరడు, వై. వి.=పుష్ప. (దేశ్యమని శ. ర.) ఇంటి వెనుకదొడ్డి: చూ, స్థానము. 1. (బ. పెళ్లు).

పెరతేనె, వా. వి: చూ, పుట్టతేనె. వేం. ఆం. 72.

పెరమ, వై. వి.=ప్రేమ: చూ, రూ- పెరిమ.

పెరయ్యిఁగ, దే. వి. తేనెటీగ: చూ, మక్షిక.

పెరయు, వా. స క్రి: చూ, పెనఁగు. 7.

పెరరేచు, వై. స క్రి. = ప్రేర్. ప్రేరేపణచేయు. (రూ- పెరరేపు—ప్రేచు—ప్రేరేచు—ప్రేరేపు—ప్రేరేపించు) జై. 6, ఆ. 215: చూ, రేచు. (రేచు అని కొందఱు).

పెరరేపు, —వై.—

పెరవణి, వై. వి.=ప్రేరణ. భాందోపరిసృత్యము: చూ, వ్యంజకము. 1.

పెరసు, దే. వి. పొల: చూ, మాంసము.

పెరిమ, వై. వి.=ప్రేమ. (రూ - పెరమ - పెరిమె) పర. 3, ఆ. 127: చూ, స్నేహము. 1.

పెరిమె, వై. వి. 1. —వై.—; 2. రూ- పెమ్మె. స్వా. 3, ఆ. 84: చూ, సన్మానము.

పెరుఁగాకు, దే. వి: చూ, శాకిని. 2. *.

పెరుఁగు, (రూ—పెర్లు—పెరుపు—పెర్వు) దే. వి. 1. దధి: చూ, స్తన్యము; 2: చూ, వృద్ధుఁడు; 3. ఏండ్లు చెల్లినది: చూ, వృద్ధ; 4. వృద్ధిపొందినది: చూ, వృద్ధము. 2; ఆ. క్రి. 5. రూ- పెఱుగు: చూ, వర్తిల్లు. మార్క. 3, ఆ. 380; 6. ఎదుగు. పాండు. 5, ఆ. 165: చూ, పొడవగు.

పెరుఁగుకడవ, ద్వ. వి: చూ, భాండము. 3.

పెరుఁగుముంత, —వై.—

పెరుఁగుట, దే. వి. 1. తగ్గుట: చూ, వెలితి. 2; 2. ఎదుగుట, వృద్ధి: చూ, హెచ్చు. 2; 3: చూ, వర్ధనము. 1.

పెరుఁగుడు, దే. వి: చూ, పెరుఁగుట. 2—3.

పెరుఁగుతోటకూర, దే. వి: చూ, పెరుఁగాకు. *

పెరుఁగునంద్రము, ద్వ. వి. దధ్యుదము: చూ, సముద్రము.

పెరుకు, దే. ఆ క్రి: చూ, రూ-పెర్కు.

పెరుగు, దే. ఆ క్రి. తెగు. పా. 4, ఆ. 37: చూ, ప్రక్కవాఱు.

పెరుమాకోయిల, దే. వి. (పెరుమాళ్ళు + కోయిల) కాంచీ పురము: చూ, నీమ. 1. (దేశము).

పెరుమాళ్లగుణుగ్గు, ద్వ. వి. గంగ: చూ, నది. 1.

పెరుమాళ్ళు, దే. వి. బ: చూ, విష్ణువు. 1. పర. 2, ఆ. 173.

పెరువు, దే. వి. విణ. అ. క్రి: చూ, రూ-పెరుగు. (దరికి—హరి. పూ. 5, అ. 206; ఏండ్లు చెల్లినదానికి, ఏండ్లు చెల్లినవానికి—కాశీ. 2, అ. 163; వృద్ధిపొందినది అనుటకు. —రాజ. 2, అ. 48.)

పెర్గు, దే. అ. క్రి. రూ-పెరుకు-పెలుకు. 1. పీకు: చూ, మెలుకు; 2. పెల్లగించు: చూ, విదారించు; 3: చూ, పహించు; అం. ప్రే. 4. మోయించు.

పెర్గు, దే. వి. అ. క్రి: చూ, రూ-పెరుగు. (వర్ధిల్లుటకు.—విక్రి. 7, అ. 50.)

పెర్వు, దే. వి. అ. క్రి.—పై.—(దరికి.-హరి. పూ. 5, అ. 188).

పెఱ, దే. వి. 1: చూ, రూ-పెర. 2; పై. స. 2. = పరః. (రూ-పర-పెర-పరాయి) భార. అది. 2, అ. 67: చూ, వేలు. 3.

పెఱగాయ, ద్వ. విణ: చూ, వ్యాధుడు. 2. శశాం. 3, అ. 78. పెఱమగడు. ద్వ. వి. జారుడు: చూ, విలుడు.

పెఱక, దే. వి. అంకియము-అంకెము, అండియము-అండెము. పెఱికాటము, దే. వి. ఎడ్లులోనగువానిచే దాన్యాదులు మోయించుట.

పెఱుకు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పెర్కు. (మోయించుటకు—భార. సభా. 1, అ. 268).

పెఱుకుట, వా. వి. ఉత్పాటనము.

పెఱుగు, దే. అ. క్రి. 1. కడగు. భార. అది. 6, అ. 202; భార. అది. 6, అ. 147: చూ, సమకట్టు. 2; 2: చూ, విజృంభించు; 3: చూ, రూ-పెరుగు. 5.

పెఱుకులు, దే. అ. క్రి. రూ-పెల్కులు; చూ, విహ్వలించు. భార. సభా. 1, అ. 118.

పెఱచు, దే. వి. (రూ-పెల్చ-పెలుచన-పెల్చన-పేల్చ-పేల్చన) 1: చూ, హెచ్చు. 2. భార. అది. 5, అ. 178; 2. అధికము. య. 3, అ. 7: చూ, హెచ్చు. 1; 3: చూ, రోషము. భార. విరా. 2, అ. 54; స్వా. 4. అ. 86; 4. కాశిన్యము: చూ, బెడిదము; 5: చూ, సంభ్రమము; ద్ర. 6. ఉచ్చైరర్థకము, గట్టిగా. విర్య. 3, అ. 7.

పెలుచన, దే. వి. ద్ర.—పై.—(కోపమునకు. —హరి. పూ. 1, అ. 182; కాశిన్యమునకు.—హరి. ఉ. 5, అ. 149).

పెల్కులు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పెలుకులు.

పెల్చ, దే. వి. ద్ర: చూ, రూ-పెలుచ.

పెల్చన, —పై.—

పెల్ల, దే. వి: చూ, రోష్టము, భూమి. 1-౧౦౦.

పెల్లగించు, దే. ప్రే: చూ, విదారించు.

పెల్లగిలు, దే. అ. క్రి. రూ-పెల్లగిల్లు. 1. ఉన్మూలితమగు: చూ, విదారించు; 2 పాటు: చూ, వెళ్ళు. 3.

పెల్లగిల్లు, —పై.—(1 వ అర్థమునకు.—రామా. 5, అ. 312)

పెల్లటకత్తె, వా. వి: చూ, వేశ్య.

పెల్లిదము, ద్వ. వి. (పెల్ల + ఇదము) 1. పెల్లు. భార. విరా.

3, అ. 172: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2. అధికము: చూ, హెచ్చు. 1.

పెల్లు, పై. వి. = పుల. 1: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 2: చూ, హెచ్చు. 1.

పెల్లకొను, ద్వ. అ. క్రి. అతిశయిల్లు: చూ, సందడించు.

పెసర, దే. వి. ఒకానొకసన్యము. (సం ప).—గంధసారము, ముద్గము. (పెసలు. బి. పెసరధాన్యము) తద్విశేషములు. —౧. అడవిపెసర, కారుపెసర — కాలుపెసర (సం.) కులీనకము, కృమీలకము, మకుష్ఠకము, మపుష్కము, మయష్కము—మయష్కకము, వనముద్గము; ౨. కాశి పెసర, కారుపెసర—కాలుపెసర, పిల్లపెసర—పిల్లిపెసర; (సం).—కాకపర్ణి, కాకముద్గ, కురంగిక, కోశిల, జీద్ర సహ, మహాసూపపర్ణి, మార్జాలగంధిక, ముద్గపర్ణి, సహ, హ్రాస్వ; 3: కొమ్ముపెసర-కొమ్ముపెసలు. ౪: నల్లపెసలు. (సం.ప).—కృష్ణముద్గము, సంతము, శింబికము; ౫. పచ్చ పెసర, (సం).—ఖండీరము-ఖండీరము, హరితము; ౬: విచ్చపెసర; ౭. పెసరపప్పునకు:—(చూ, సూపము); ౮. పెసరపొట్టునకు:—(చూ, బరడు) (మిగతవానికి: “చూ, స్తంభకరి”)

పెసరకట్టు, వా. వి. పెసరచారు.

పెసరపప్పు, దే. వి: చూ, పప్పు.

పెసరపొట్టు, వా. వి: చూ, శింబ.

పెసవము, వా. పై. వి. = ప్రసవ: చూ, ప్రసవము. 1.

పెళపెళ, దే. వి. 1. విలుచుట ఉలుచుట అర్చుట లోనగువాని యందగు ద్వన్యనుకరణము (విలుచుటకు.—ఉ. రా 7, అ. 415; అర్చుటకు—య. 5, అ. 81.); 2 ఒకధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

పెళపెళయను, దే. అ. క్రి: చూ, శబ్దించు. పా. 2, అ. 19

పెళుచు, దే. విణ. 1: చూ, స్తబ్ధుడు. పాండు. 4, అ. 165; 2. చూ, విరసము. 2.

పెళ్ళమాను, దే. వి. దున్నినపిమ్మట మిట్టుపల్లములు సరిపడ మీదనీదెచ్చెడు పలక: (చూ, దిండు. 5).

పెళ్ళము, వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లాము.

పెళ్ళాము, —పై.—

పెళ్ళి, వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లి.

పెళ్ళిహూతురు, వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లిహూతురు.

పెళ్ళికొడుకు, వా. వి: చూ, రూ-పెండ్లికొడుకు.

పెళ్ళివారు, వా. వి. పెండ్లికివచ్చిన బంధువులు.

పెళ్ళు, దే. వి. 1: చూ, పెళపెళ (విలుచుటకు-వారి. పూ. 8. అ. 84.); 2: చూ, పెరడు.

పెళ్ళెము, వి. మద్యముచేయుటకు అనేకవస్తువులుచేర్చి చేసిన పిండి, మేదకము; 2: చూ, కిణ్వము. *.

పే

పేట, పై. వి. = పింఠా: చూ, పెంట. 4—5. (5 వ యర్థము నకు—బ్ర 4, అ. 182.)

పేటలు, దే. వి: చూ, పగులు. 1.
 పేడ, దే. వి: చూ, రూ-పెండ.
 పేడకడి, వా. వి. (ఒకసారి వెలువరించిన) పేడముద్ద.
 పేడగువ్వ, దే. వి: చూ, సురటి.
 పేడనీళ్ళు, దే.వి. బి. రూ-పేన్నీళ్ళు. కలయంపి: చూ, సరిలము.
 పేడపురుగు, ద్వ. వి: చూ, పురుగు.
 పేడు, దే. స. క్రి. దారముపేను, పురివెట్టు.
 పేక, దే. వి. 1. వత్తములనేతయందలి యడ్డనూలు: చూ, మగ్గము; వా. 2. చీట్లపేక (ఇందలి రకములు — అరబు, ఇన్నేటు, కళావరు, డైమాను).
 పేగు, దే. వి: చూ, రూ-ప్రేవు.
 పేచకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సకినంపు; బులుగు; 2. ఏనుగు తోక మొదలు: చూ, హస్తా; 3. దాని సమీపము.
 పేచకి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, హస్తా.
 పేచిక, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 పేచిలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పేచకి.
 పేచీ, వా. వి. తగవు.
 పేచీకోరు, వా. వి. కలహశీలుడు: చూ, లడాయిగాడు.
 పేజి, వా. వి: చూ, పుట.
 పేట, సం. వి. అ. ప్రి. 1. = పెట్టె (రూ-పేటము-పేటి-పేడ): చూ: సందుకా; దే. వి. (1) యష్టి: చూ, భూషణము. 2. పేటకము, సం. వి. అ. న. = పెట్టె: చూ, పేట. 1.
 పేటనబెట్టు, ద్వ.అ. క్రి: చూ, సమకట్టు. 2. కళా. 8, అ. 83.
 పేటాడు, దే. అ. క్రి: చూ, వేటుపడు.
 పేటాపన, వా. వి. దురాలోచన.
 పేటి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. = పెట్టె: చూ, పేట. 1; వై. వి. = పట్టా. రూ-పేటి. (1) నడికట్టు: చూ, వత్తము (దేశ్యమని శ. ర.)
 పేటిక, సం. వి. అ. ప్రి. 1. = పెట్టె: చూ, పేట. 1; 2: చూ, సమూహము.
 పేటి, వై. వి. = పట్టా: చూ, రూ-పేటి. (1) దేశ్యమని (శ.ర.)
 పేటు, దే. వి. 1. సరిగలోనగువానితో నేసినవట్టె: చూ, వత్తము; 2. పర్వతశిఖరము: చూ, హిమాలయము.
 పేడి, వై. వి. = షండః. భార. సభా. 2, అ. 14: చూ, సౌవిదల్లుడు.
 పేడితనము, వై. విణ. ఈట: చూ, షండత్వము.
 పేడు, దే. వి. 1. సన్ననికణ్ణికెక్క: చూ, సమిధ. 1; 2. వంటకట్టియ: చూ, సమిధ. 2.
 పేడె, వై. వి. 1. = పేటి: చూ, పేట. 1; విణ. 2. తూచుడు: చూ, సౌవిదల్లుడు.
 పేడెమూల, వై. వి. గడ్డము మీసము లేనిది: చూ, వదనము. 1.
 పేడెత్తు, దే. అ. క్రి: చూ, విరియు. 5. స్వా. 2, అ. 38.
 పేణి, వై. వి. = పేనికా: చూ, భక్ష్యము.
 పేద, వై. వి. 1: చూ, భటుడు. 1. సా. 2, అ. 34; విణ. 2. = భీకః: చూ, వెఱసరి. స్వా. 4, అ. 105; 3. దరిద్రుడు. విక్ర. 2, అ. 171: చూ, బీదవాడు; 4. అశక్తుడు. భార.

అర. 2, అ. 188: చూ, శాతుడు.
 పేదకోపము పెదవులచేటు, లో. నిరుపయోగము-కళా. 8, అ. 30.
 పేదరాలు, వా. వి. దరిద్రురాలు: చూ, ప్రి.
 పేదర్మి, ద్వ. వి. రూ-పేదటిమి. 1. దరిద్రము. పంచ. నా. 5, అ. 35: చూ, సీదరము. 1; 2: చూ, వెఱపు.
 పేదటికము, ద్వ. వి. దారిద్ర్యము. విక్ర. 2, అ. 176: చూ, సీదరము. 1.
 పేదటిమి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పేదర్మి.
 పేదవడు, వై. అ. క్రి. 1. దారిద్ర్యమునుపొందు. భార. ఉద్యో. 2, అ. 42; 2. దైర్యమునుపొందు.
 పేనా, వా. వి. కలము: చూ, లేఖని.
 పేనిక, సం. వి. అ. ప్రి. = పేణి: చూ, భక్ష్యము.
 పేను, దే. వి. 1: చూ, యూకము; స. క్రి. 2: చూ, పేడు.
 పేనుకొలుకుడు, దే. వి: చూ, బట్టశని.
 పేనుగ్రుక్కినపాటి, జా. తేలికగా, స్వల్పకాలములో. "పేను గ్రుక్కినపాటిగా నిష్పమైన యర్థమెల్లఁ బడసి" (ప్రభావతి ప్రద్యుమ్నము.)
 పేనుగ్రుద్దు, దే. వి: చూ, వీక్ష.
 పేనుపిల్ల, —వై.—
 పేన్నీళ్ళు, ద్వ. వి. బి. (పేడ + నీళ్ళు): చూ, రూ-పేడనీళ్ళు.
 పేపజువ్వ, వా. వి: చూ, వేత్రము. 1.
 పేపపొద, దే. వి. వేత్రగుమ్మిని: చూ, వేత్రము. 2.
 పేపబెత్తము, వా. వి: చూ, పేపజువ్వ.
 పేపర, దే. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.
 పేము, దే. వి. రూ-ప్రేము: చూ, వేత్రము. 2.
 పేముబొద్దు, దే. వి. గోడబొద్దు, గోలు.
 పేయ, దే. వి: చూ, రూ-పెయ్య. 1-2-3.
 పేయగంజి, వా. వి. మెతుకులుగలగంజి: చూ, సాదము. (1).
 పేయము, సం. వి. అ. న. 1. నీరు: చూ, సరిలము; 2. పాలు: చూ, స్తన్యము; పుం. 3. అచ్చపుదేట: చూ, శుద్ధము. 3; 4. వెలవ, కాపుడుగంజి: చూ, సాదము. (1); విణ. 5. త్రావడగినది: చూ, పానీయము.
 పేయూషము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-పీయూషము.
 పేరంగి, వా. వి. 1. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2; 2: చూ, రూ-విరంగి. 4.
 పేరంటము, వా. వి: చూ, రూ-పేరంటము.
 పేరంటాలు, వా. వి: చూ, రూ-పేరటాలు.
 పేరంటము, దే. వి. రూ-పేరంటము-పేరటము. 1. పసుపు బొట్టులకు ముత్తైదువులఁ బిలుచుట. హరిశ్చ. 4, అ. 138; 2. పసుపు బొట్టులకు ముత్తైదువు వచ్చి చేయుకార్యము.
 పేరటము, —వై.— (1 వ యర్థమునకు. —కళా. 7, అ. 59; 2 వ యర్థమునకు. —హరి. ఉ. 8, అ. 257.)
 పేరటలు, దే. వి: చూ, రూ-పేరటాలు.
 పేరటాలికూర, వా. వి. ఒకకూరాకు.
 పేరటాలు, దే. వి. (రూ-పేరంటాలు-పేరటలు) 1. పేరట మునకు వచ్చిన ముత్తైదువు. కళా. 7, అ. 70: చూ, ప్రి: 2. మృతసువానిని, జిక్కిణి: చూ, ప్రి.

పేరడవి. ద్వ. వి. మహారణ్యము: చూ, విసినము.
 పేరణపద్ధతి, అం: చూ, ఉద్ధతము.
 పేరణము, వై. వి. = పేరణ. (రూ-పేరణి-పేరిణి) 1: చూ, పెరవణి. ఉ. హరి. 4, ఆ. 215; దే. వి. 2. కవచము: చూ, వారవారణము; 3. అంగీ: చూ, వస్త్రము.
 పేరణి, వై. దే. వి. — వై. — (అంగీకి — రా, వి. 2, ఆ. 52; పెరవణికి. — ఉ, రా. 2, ఆ. 115.)
 పేరము, దే. వి. రూ-పేరము. 1. గుఱ్ఱపుపరుగు: చూ, హయము; 2. పరుగు: చూ, ప్రదావనము.
 పేరా, వా. వి. కథాభాగమును తెలుపు విషయము.
 పేరాముదవుఁజెట్టు, ద్వ. వి. రక్తైరండము *: చూ, వ్యధం బకము.
 పేరాముదము, ద్వ. వి. రక్తైరండతైలము: చూ, స్నేహము. 2.
 పేరాముదాలు, ద్వ. వి. బ. పేరాముదపు విత్తులు.
 పేరాస, వా. వి. అత్యాళ: చూ, వాంఛ.
 పేరిణి, వై. దే. వి: చూ, రూ-పేరణి.
 పేరిమ, దే. వి. గుట్టు: చూ, రహస్యము 1.
 పేరిమి, దే. వి. (పేరు + ఇమి) (రూ-పేర్మి-పేరిమె-పెమ్మె) 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. గౌరవము: చూ, సన్మానము; వై. వి. 3. = పేరము: చూ, స్నేహము.
 పేరిమికాడు, దే. విణ: చూ, విశ్రుతుడు. అచ్చ. సుం, కాం. 184.
 పేరీడు, దే. వి. ఖడ్గారము *: చూ, మధు.
 పేరు, దే. వి. 1. నామము: చూ, సంకేతము. 1; 2. కీర్తి. హరి. ఉ. 9, ఆ. 141: చూ, సమాఖ్య. 1; 3. దండ: పాండు. 3, ఆ. 50: చూ, భూషణము. 2; విణ 4 పెద్ద: చూ, విపులము; 5. అధికిము. రామా. 3, ఆ. 143: చూ, హేరాళము. 1; ఆ. క్రి. 6: చూ, ముద్దకట్టు. హరి ఉ. 10, ఆ. 206; 7. దట్టమగు: చూ, వ్యాపించు; 8: చూ, సందడించు.
 పేరుంగరము, దే. వి. రూ-పేరుటుంగరము. ముద్రిక: చూ, భూషణము 2.
 పేరుకొను, దే. స. క్రి. రూ-పేర్కొను. 1. పేరుపెట్టి పిలుచు. పేరుగ్రుచ్చు; 2 పిలుచు: చూ, సంబోధించు; 3 ఉచ్చరించు. ఉ. హరి. 2, ఆ. 128; వై. 4, ఆ. 91: చూ, వచించు; 4: చూ, స్తుతించు; ఆ. క్రి. 5: చూ, పేరు. 6.
 పేరుకొనుట దే. వి. రూ-పేర్కొనుట. పేరు పెట్టిపిలుచుట. అం. భా. ప్ర. 113: చూ, సంబోధనము.
 పేరుకోలు, రూ-పేర్కోలు. — వై. —
 పేరుగ్రుచ్చు. దే. స. క్రి. 1: చూ, పేరుకొను. 1; 2: చూ, వచించు; వా. 3. దారమునకు పూపయలోనగువాని నెక్కించు.
 పేరుచు, దే. ఆ. క్రి. రూ-పేర్చు. 1: చూ, విజృంభించు; 2: చూ, ముమ్మరించు; స. క్రి. 3. ఒకటిమీద నొకటి పెట్టు; 4. ఒకటి మీద నొకటిపెట్టి యేర్పఱచు.
 పేరుటుంగరము, దే. వి: చూ, రూ-పేరుంగరము.
 పేరుటురము, వా. వి. పేరెద*: చూ, శాల. 4.
 పేరుడు, దే. వి. ఘనీభవించినముద్ద: చూ, సాదము (1).

పేరుపు. దే. వి. రూ-పేర్పు. 1. ఒకటిమీద నొకటిపెట్టుట: చూ, పరుస. 1; 2. కుండపెంకు: చూ, బోలె.
 పేరుపెట్టు, వా. స. క్రి: చూ, సంకేతించు.
 పేరులేనివాడు, వా. వి: పన్న. (సం.) అనామకుడు, అనామ దేయుడు.
 పేరె. వా. వి: చూ, రూ-పేరెము.
 పేరెక్కు, వా. ఆ. క్రి. ప్రసిద్ధికెక్కు.
 పేరెద, వా. వి: చూ, పేరుటురము. *
 పేరెము, వై. వి. = ప్రేంఖ: చూ, రూ-పేరము. 1-2. (దేశ్యమవి శ. ర.)
 పేరెములు, అం: చూ, సాదక్రియలు.
 పేరెమువాలు, వా. ఆ. క్రి. పాటు: చూ, వెళ్ళు. 1.
 పేరేలకి, వా. వి: చూ, పశ్చిల *.
 పేరైనవాడు, వా. వి: చూ, విశ్రుతుడు. 1.
 పేరొజము, వై. వి. = పిరోజు. రూ- పేరొదనము. మరకత మణి విశేషము: చూ, రత్నము. 1
 పేరొజము, సం. వి. ఆ. న. క్షుద్రమణివిశేషము: చూ, రత్నములు. 1. (దీని తదృశము పేరొజము అనికొందఱు).
 పేరొదనము, వై. వి. = : చూ రూ-పేరొజము.
 పేరొలగము, వా. వి. ఒడ్డోలగము: చూ, సభ 2.
 పేర్కొను, దే. స. క్రి. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పేరుకొను. (1 వ అర్థమునకు. — హరి ఉ. 9, ఆ. 115.)
 పేర్కొనుట, వా. వి: చూ, రూ-పేరుకొనుట.
 పేర్కొలు, దే. వి: చూ, రూ-పేరుకోలు.
 పేర్పు. దే. ఆ. క్రి. స. క్రి: చూ, రూ-పేరుచు.
 పేర్పు, దే. వి: చూ, రూ-పేరుపు.
 పేర్మి, దే. వి. వై. వి: చూ, రూ-పేరిమి. (అతిశయము నకు. — భార ఆర. 4, ఆ. 32; గౌరవమునకు — భార. సభా. 1, ఆ. 7.)
 పేర్మించు, వా. వి. మట్టెలీవలరానీని త్రాడు. అం. భా. ద్వ. 151: చూ, సూత్రము. 1.
 పేలపిండి, ద్వ. వి. సక్తువు: చూ, సాదము (1).
 పేలలు, దే. వి. బ. రూ-పేలాలు-పేలిలలు-పేలిత్రాలు: చూ, సాదము (1).
 పేలవము, సం. విణ. పలుచనిది: చూ, విరళము. 3.
 పేలా, దే. వి. పేళ్ళుత్రాగెడు ఒకానొక గిన్నె: చూ, హరి వాణము. (పాత్రము. 6.)
 పేలాపన, వా. వి. 1. పలవరింత: చూ, శబ్దము. 2; 2. అన వసరపు సంభాషణ: చూ, శబ్దము. 2; 3. సందిదోషమున నాడెడు పలవరింత: చూ, శబ్దము. 2
 పేలిక, దే. వి. రూ-పేలికె-పేలికె. చింపిగుడ్డ: చూ, వస్త్రము.
 పేలికె, వా. వి. — వై. —
 పేలు, దే. ఆ. క్రి. రూ-పేల్లు. 1. నెగచేత వేగి యుటుకు: వా. 2. అదేవనిగ మాటలాడు: చూ, పదరు. 5.
 పేలుచు, దే. పేర్. రూ-పేల్చు. పేలఁజేయు.
 పేల్చు. — వై. —
 పేవు, దే. వి: చూ, రూ-పేర్పు.

పేళలము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోయిల: చూ, సాకుడు
పులుగు; 2: చూ, రోకలి; విణ. 3. సమర్థురాలు: చూ,
ప్రీ; 4. చక్కనిది: చూ, హృద్యము.
పేళి, సం. వి. ఈ. ప్రీ. 1. గుడ్డు (ఇకారంతమునగు): చూ,
పేళికోళము; 2: చూ, ప్రత్యాకారము; 3. = పేనెము.
మాంసపుముద్ద: చూ, కుత్తము. 2; 4. = పేనెము. గుంజా:
చూ, పేనెము. 1.
పేళికోళము, సం. వి. అ. పుం. అంద-అందకము. అందము,
అమాతము, కోళము-కోషకము-కోషము, దింబము-దింభము,
పేళి. (తె. ప).—గుడ్డు-గుడ్డు: (చూ, శకుంతి-పక్షి).
పేళిజాలము, పా: చూ, దాతువు. 10.
పేళిసంఘాతము, పా.—పై.—
పేషణము, సం. వి. అ. న. నూలుట: చూ, సురుము.
పేషణి, సం. వి. ఈ. ప్రీ. సన్నికల్లు: చూ, రాయి.
పేషాకము, సం. వి. అ. న. —పై.—
పేష్కను, వా. వి. జమీందారులు ప్రభుత్వమువారికి కట్టెడు
పన్ను: చూ, సిస్తు. 1.
పేనెము, పై. వి. = పేళి. (అనుకగురసద్రవ్యము.) 1. హద్ద
లోనిగుడ్డా: గిజారు గుంజా. గుడ్డా, పేనెము-బేసము. (సం.)
—పేళి: తద్వి. గ. కొబ్బెరకు. —కుడక. కురిడి-కురిడి,
కొప్పెర-కొబ్బరి-కొబ్బెర; ౨. తాటితెంక గుంజానకు —
(తె) బుట్టగుంజా; 2. = పేళి: చూ, పేళి. 3.

పై

పై, దే. వి. అవ్య: చూ, రూ-పయి. 1. — 2.
పైట, పై. వి. = పైతా: చూ, రూ-పయిట.
పైటకొంగు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిటకొంగు.
పైండావారు, వా. వి. రూ-పైండావారు. బంగారు అను అర్థమిచ్చెడి
శ్రీష్ఠనామము, వాచకము యింటిపేరుగా గలవారు. ఇట్లు
బంగారువారు, వెండివారు మొ॥
పైండావారు, దే. వి: చూ, రూ-పైండావారు.
పైండి, దే. వి: చూ, రూ-పయిండి.
పైండికంటి, దే. వి. (పైండి + కన్ను): చూ, రూ-పయిండి
కంటి.
పైండిచూలాలు, దే. వి: చూ, రూ-పయిండిచూలాలు. య. 4, అ. 9.
పైండితామర, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిండితామర.
పైండినెలత, దే. వి: చూ, రూ-పయిండినెలత. య. 1,
అ. 28.
పైండిప్రత్తి, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిండిప్రత్తి.
పైండిబాసము, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిండిబాసము.
పైండిముడుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పయిండిముడుచు.
పైండిముడుపు, దే. వి: చూ, రూ-పయిండిముడుపు.
పైండియుమ్మెత్త, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిండి యుమ్మెత్త*.
పైండితేడు, దే. వి: చూ, రూ-పయిండితేడు.

పైకము, సం. వి. అ. న. 1. విక్రములగుంపు: చూ, సాకుడు
పులుగు; దే. వి. (1): చూ, రూ-పయికము, (1) (2) (3).
పైకాపు, తా: చూ, రూ-పయికాపు.
పైకిజల్లు, వా. స. క్రి. ఎగజల్లు.
పైకిక్రిందికి, వా. అవ్య. ఎగదిగ-ఎగాదిగ.
పైకిదువ్వు, వా. స. క్రి. ఎగదువ్వు.
పైకినూడు, వా. స. క్రి. ఎగనూడు.
పైకూటమి, దే. వి: చూ, రూ-పయికూటమి.
పైకెత్తు, వా. స. క్రి: చూ, ఎత్తు. 18.
పైకెత్తుట, వా. వి. (సం).—ఉత్పాదనము.
పైకొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పయికొను. (కలుగుటకు.—
మార్క. 4, అ. 188; ప్రే. పైకొలుపునకు.—పా. 5, అ.
30; పయికొను అనుటకు.—కణ. 7, అ. 227.)
పైచేయి, తా: చూ, రూ-పయిచేయి.
పైజాటు, దే. వి: చూ, రూ-పయిజాటు.
పైజాటుమట్ట, దే. వి: చూ, రూ-పయిజాటుమట్ట.
పైత, సం. వి. అ. ప్రీ. = పయిట — పైట: చూ, రూ-
పయిట, “పైతాపట” (మరున్నందన శతకము).
పైతరము, సం. విణ. పితరమునందు వండబడినది. పితరము:
చూ, ఉభయము.
పైతాణి, వా. వి. రూ-పైతాణి. జరత: చూ, సరిగ.
పైతాణి, —పై.—
పైతాళము, వా. వి: చూ, రోషము.
పైతామహము, సం. విణ. పితామహసంబంధమైనది.
పైతృకము, సం. విణ. పితృసంబంధమైనది.
పైతృష్వసీయుడు, సం. వి. అ. సం. రూ-పైతృష్వ
సీయుడు. (తల్లికితోడబుట్టినదాని కొడుకు) మేనత్త
కొడుకు: చూ, మేనబావ.
పైతృష్వసీయుడు, —పై.—
పైత్తము, సం. విణ. పిత్రమువలన గలిగినది (వ్యాధి),
పైత్యము (అని కొందఱు): చూ, రోగము. 1.
పైత్యప్రకృతి, అం: చూ, ప్రకృతిత్రయము.
పైత్యములు, అం. అవర్ణ, వివర్ణ, సూర్యావర్ణ, కామల, ఆఘ,
రక్తి, నేవద, ఉన్మాద, పుండరీక, భుజంగ, కరపాద, శీత,
మూర్ఘ, మధుర, కుసుమ, క్రోధ, భ్రంశ, శిరః, జీర్ణ,
శృష్ణ, దుర్బాష, చర్మ, దుర్గంధ, మదములు (24).
పైత్రము, సం. విణ. 1: చూ, పిత్రము; 2. పితృసంబంధ
మైన అహోరాత్రము (మనుష్యులయొక్క మాసము
పితరుల కొక యహోరాత్రము.)
పైద, దే. వి: చూ, రూ-పయిద. భో. 4, అ. 138; పాండు.
5, అ. 158.
పైదలి, దే. వి: చూ, రూ-పయిదలి.
పైనము, పై. వి. = : చూ, రూ-పయినము.
పైనాకాత్రము, అం: చూ, అత్రములు.
పైని, వా. ద్ర: చూ, పయి. 2.
పైపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-పయిపడు.

వైపాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పయిపాటు. విజ. 3, ఆ. 32.

వైపెచ్చులు, జా. ఎక్కువలు. “వైపెచ్చుల దీనికికా.” పారి. 2, ఆ. 95.

వైవైగ, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-పయిపయిగ.

వైవార, వా. వి: చూ, బెరడు.

వైయాట, వా. వి: చూ, రూ-పయాట.

వైర, దే. వి: చూ, రూ-పయిర (పయిర అనియు).

వైరము, దే. వి: చూ, రూ-పయిరము.

వైరు, దే. వి: చూ, రూ-పయిరు.

వైరుదుబ్బు, వా. వి: చూ, రూ-పయిరుదుబ్బు.

వైరుమాను, వా. వి: చూ, రూ-పయిరుమాను.

వైరులయెకిమీడు, దే. వి: చూ, రూ-పయిరుల యెకిమీడు.

వైరులుసులు, వా. వి: చూ, రూ-పయిరులుసులు. ఆం. పదా. సుర. 43

వైలాపచ్చీను, జా. 1. పడుచుతనపుచేష్ట; 2. పందెపుసావుల మొదటిగెలుపు.

వైలుమాను, వా. వి: చూ, రూ-పయిలుమాను.

వైశాచము, సం. వి. అ. పుం. 1. నిద్రించియు, త్రాగి మైమఱచియు, శీలము సంరక్షింపక, బరాకుపడి యున్నదానిని సంభోగేచ్ఛచే రహస్యముగా జేసికొనుపెండ్లి: చూ, వివాహము (ఇది యథమము); విణ. 2. విశాచ సంబంధ మైనది.

వైశన్యము, సం. వి. అ. న. (తె).—ఒరుదల, కొంతె తనము, కొండియము, కొందెము, కొందెకానితనము, పిరువీకు-పిర్వీకు, పీకులాట.

వైస, వా. వి: చూ, రూ-పయిస.

వైసర, అం: చూ, ఉపవీతములు.

వైసరము, దే. వి: చూ, రూ-పయిసరము.

వైసలా, వా. వి: చూ, రూ-పయిసలా.

వై

వై దే. విణ. 1. వృత్తియందు పొన్న శబ్దమునకు మీడి వర్తము లోపింపగా మిగిలిన రూపము. దీనికి పరుష సరళములు పరములగునపుడు నుమాగమంబగు. పొంబట్టు మొ); అవ్య. రూ-పో. 2. నిశ్చయార్థకము. పర. 4, ఆ. 178; చూ, సత్యము. 1; 3. అనాదరమును తెలుపును: చూ, హేళనము.

పొంకపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సిద్ధించు.

పొంకము, దే. వి. 1: చూ, స్నేహము; 2: చూ, సౌందర్యము.

పొంకించు, దే. న. క్రి: చూ, పొందికపఱచు.

పొంఠేపించు, వా. సం. అ. క్రి. పొగరెక్కు.

పొంగటినెల, దే. వి. (పొంగలి + నెల) మార్గశీర్షమాసము. జింతల చుక్కనెల: చూ, మాసము. 1.

పొంగటిపండుగ, ద్వ. వి. (పొంగలి + పండుగ) మహా సంక్రాంతి: చూ, సంక్రాంతి. 2.

పొంగట్టు, ద్వ. వి. (పొన్ను + గట్టు) హేమాద్రి: చూ, పర్వతము.

పొంగరము, దే. వి. 1: చూ, భక్త్యము; వా. 2 ఉబ్బరము, పొంగరింపు: చూ, రోగము. 1.

పొంగలి, దే. వి. 1. పాలుచేర్చి పొంగించినట్టి అన్నము, పాయసము (దీనిభేదములు. — పప్పుపొంగలి, చిక్కెర పొంగలి): చూ, సాదము (1); వా. 2. పులగము చూ, సాదము (1).

పొంగరింపు, వా. వి: చూ, పొంగరము. 2.

పొంగరించు, దే. అ. క్రి. నిక్కు: చూ, వీగు.

పొంగారు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సందడించు. య. 3, ఆ. 54; 2: చూ, విజృంభించు. భార. ఆర. 5, ఆ. 180; 3. ఉబ్బుకు. భార. ఆర. 4, ఆ. 228: చూ, సందడించు; 4: చూ, సంతోషించు. ఉ. హరి. 3, ఆ. 90; 5: చూ, పొంగరించు.

పొంగిలి, దే.వి. పక్షిలయాహారము. మార్క. 8, ఆ. 30: చూ, సాదము (1).

పొంగు, దే. వి. 1. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము; 2: చూ, హంకారము. హరి. ఉ. 8, ఆ. 267; 3. పోటు, ఉప్పెన, ఉబ్బుకు. (సం).—ఉల్పాదము: చూ, సముద్రము; 4: చూ, పొంగరము. 2; 5. అట్లమ్మ: చూ, స్పోటకము; అ. క్రి. 6: చూ, హంకరించు; 7: చూ, సంతోషించు; 8: ఉబ్బు రించు, ఉబ్బు, కడుపుబ్బు.

పొంగునీళ్ళు, ద్వ. వి. బ. చిట్టుడికునీళ్ళు: చూ, సాదము (1).

పొంగుప్రాలు, దే. వి. బ: చూ, దాన్యము.

పొంగులమ్మ, వా. వి. 1. ఒకానొకలమ్మవారు: చూ, మహాలక్ష్మి. 3; 2: చూ, స్పోటకము.

పొంచిక, దే. వి. పొంచు. పంచ. నా. 1, ఆ. 528. ఒడబెట్టు, ఒనవెట్టు.

పొంచు, 1.—వై.—; అ. క్రి. 2: చూ, మఱుగుపడు.

పొంచువేయు, వా. అ. క్రి: చూ, పొంచు. 2.

పొంజ, దే. న. క్రి. (రూ-పోజ-పోజ) నార లోనగువాని నలుసులువాయ సన్నముగాదీయు: ముంటజీల్పు.

పొంజె, దే. ద్ర. కొఱకు అను ప్రత్యయార్థమునందు వచ్చునది. భార. ఆది. 2, ఆ. 181.

పొంత, వై. వి. 1. తీరము. భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 130 చూ, రోధన్యు; 2: చూ, మార్గము; 3.—ప్రాంత. పు. 2, ఆ. 17; పాండు. 2, ఆ. 6: చూ, సమీపము. 1.

పొంతకడవ, వై. వి. ప్రాయ్యదగ్గర నీళ్ళకుండ: చూ, భాండము. 1.

పొంతకత్తె, ద్వ. వి. (పొంతము + కత్తె) కుంతెనకత్తె: చూ, శంభి.

పొంతనము, ద్వ. వి. (పొందు + తనము) గ్రహమైత్రి.

పొంతము, దే. వి: చూ, స్నేహము. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 163.

పొందనిచ్చ, వా. వి. అలిప్ప: చూ, వాంఛ.

పొందామరలవంట. వా.వి. గంగ. సాంబ. దే. 16: చూ, నది. 1.

పొందించు, వా. స. క్రి. ప్రాపించు: చూ, సత్తమగు.

పొందించుట, వా: వి: చూ, పొందింపు.

పొందించువాడు, వా. వి. అనేత: చూ, సంధాయకుడు.

పొందింపు, వా. వి. అనయము: చూ, సంధానము. 1.

పొందిక, దే. వి. 1: చూ, పొంకము; 2. చేరిక. రామా. 5, అ. 88: చూ, సమీపము. 1; 3. కలయిక. రామా. 5, అ. 138: చూ, సంయోగము; 4: చూ, స్నేహము.

పొందికపడు, వా. అ. క్రి: చూ, నిద్రించు.

పొందికపఱచు, వా. స. క్రి. అన్వయించు: చూ, సందించు. 2.

పొందు, దే. వి. (రూ-ఓందు-పొందిక) 1. మైత్రి: చూ, స్నేహము. అచ్చ. సుం. కాం. 72; 2. సంది: చూ, సాప్త పదీనము; 3. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1; 4. ఆభేదము. ఉ. హరి. 2, అ. 88: చూ, సమరసము; 5. అనుకూల్యము, నై. 4, అ. 128: చూ, పొందు. 1; విణ. 6: చూ, స్నేహితుడు; అ. క్రి. 7. (కన్ను) వాలు. భార. అది. 6, అ. 285; స. క్రి. 8: చూ, పొందించు.

పొందుకాడు, దే. విణ: చూ, స్నేహితుడు. భాగ. 6, స్కం. 215.

పొందుకొను, దే. అ. క్రి. నెలకొను. పంచ. నా. 1, అ. 310: చూ, స్థిరపడు.

పొందుట, వా. వి. కలన, పొందుపాటు, అందుబడి: చూ, సంసక్తము.

పొందుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అనుకూలించు: చూ, సరిపడు. 1.

పొందుపఱచు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-పొందికపఱచు.

పొందుపాటు, ద్వ. వి: చూ, పొందుట.

పొందువాడు, వా. విణ: చూ, ప్రాపకుడు.

పొంపిరి, దే. వి. 1. సాంద్రత: చూ, సాంద్రము. 2; విణ. 2. అచ్చము. భో. 4, అ. 107: చూ, సాంద్రము. 2.

పొంపిరివోపు, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు. భార. ఆర. 7, అ. 433: చూ, సందడించు; 2: చూ, వర్షిల్లు; 3: చూ, వ్యాపించు. నిర్వ. 3, అ. 85; 4: చూ, సంభవించు. నిర్వ. 7, అ. 82; 5: చూ, సంతోషించు. నిర్వ. 5, అ. 95; 6: చూ, విజృంభించు. భార ఉద్యో. 2, అ. 213; 7: చూ, వెలయు. 4.

పొంపు, దే. వి. 1. మెడవెనుకటిభాగము: మెడపొంపు, మెడ వంపు; 2. ఉత్సాహము: చూ, సన్నాహము. 2; 3. ఒప్పు. అచ్చ. యు, కాం. 140: చూ, హృద్యము; 4: చూ, శౌర్యము. 1.

పొంపెనలారు, దే. అ. క్రి. ఒప్పుగు.

పొంబోరవేల్పు, వా. వి. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1. వేం. అం. 4.

పొకారు, దే. అ. క్రి. రూ-పోకారు. నాశమగు: చూ, సమయు. 3.

పొకారుచు, దే. ప్రే. రూ-పోకారుచు. నాశముచేయు. రామా. 2, అ. 52: చూ, సమయు. 3.

పొకాలు, దే. అ. క్రి. రూ-పోకాలు. 1. వెడలు. స్వా. 6, అ. 45: చూ, వెళ్ళు. 3; 2. పోవు. కాశీ. 2, అ. 158; జై. 7, అ. 228: చూ, వెళ్ళు. 3.

పొక్కడ, వా. వి. వ్యధ: చూ, శోకము.

పొక్కలి, దే. వి. 1. ఎత్తునుప్రొయ్యి: చూ, హసంతి; 2. మూడిరాళ్ళు పెట్టినప్రొయ్యి: చూ, హసంతి.

పొక్కి, దే. వి. 1. గుఱుతు. పంచ. వేం. 3, అ. 252: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ, వెరివు; 3: చూ, సమీపము. 1. అం. భా. తృ. 21.

పొక్కిపోవడి, వా. వి. జనశ్రుతిభేదము, పొక్కు: చూ, శబ్దము. 2.

పొక్కిలి, దే. వి. 1: చూ, బొడ్డు. 1. వసు 2, అ. 73; 2. గుంట. వసు. 2, అ. 73: చూ, రంధ్రము. 1.

పొక్కిలిచూలి, దే. వి. నాభిజన్మడు: చూ, బ్రహ్మ. 1.

పొక్కిలిపాపడు, —పై—

పొక్కు, దే. వి. 1: చూ, పొక్కిపోవడి; 2: చూ, శోకము. భాగ. 8, స్కం. 487; 3. ఎండిరేచినపెల్ల: చూ, భూమి. 1; 4. బొబ్బ: చూ, వ్రణము; అ. క్రి. 5: చూ, శోకించు. భాగ. 7, స్కం. 63; 8. బొబ్బలేచు. భార. విరా. 1, అ. 147; 7. ఉలుకు. పంచ. నా. 1, అ. 328: చూ, నుక్కు. 6; 8. (లోకమందు) వ్యాపించు: చూ, వ్యాపించు.

పొక్కుడు, దే. వి: చూ, పొక్కు. 3.

పొగ, దే. వి. రూ-పొవ. (సం).—అగ్నికేతువు, అగ్ని లింగము, అగ్నినాహము, అగ్నిబాహువు, కందరాలము, కచమాలము, కరమాలము, కాలధూమము, తలమాలము, గృహధూమము, ట, తరి, ధూమము, మంభము, మరు ద్వాహము, శిఖిధ్వజము; తద్వి.—౧. పొగచూరిన దూగ అకు—కఱదూపము, దూగల. (స).—కాలధూమము, గంధ విశాచిక, గృహధూమము, ధుంధుమారము; ౨. కాయలు పండుటకు ఎలుకలు లోనగునవి చచ్చుటకును వేనెడు పొగకు.— ఉ:దర; ౩. వాసనగల పొగకు.— దూపము. (సం).—ధూపము, ధూమము; ౪. పొగపంక్తికి.—పొగ గుమి - (సం).— కాలిక-కాళిక; ౫. హోమధూమము.— (సం).—విగణము. (“మిగతవానికి: చూ, వాయువు”).

పొగకన్ను, దే. వి. అగ్నిజనించిన శివుని పాలనేత్రము: చూ, రోచనము.

పొగకణ్ణ, దే. వి. ఇంటిపైకప్పు సందులయందు పొగచేత చుట్టబడి కణ్ణవలె గనబడెడు సూర్యకిరణము: చూ, హాయనము. 2.

పొగగుమి, వా. వి: చూ, పొగ.

పొగచు, దే. ప్రే. పొగయజ్ఞేయు. 1. పొగయించు. నై. 6, అ. 108: చూ, సాతాళించు; 2. పొగువు. ఉ. రా. 5, అ. 288: చూ, పొగవు. 2.

పొగచుట్ట, దే. వి. పొగాకుచుట్ట: చూ, సిగరెట్టు.

పొగచూరు, దే. అ. క్రి. పొగదట్టు.

పొగచెట్టు, దే. వి. పొగాకుచెట్టు, క్రిమిఘ్నము, ధూమ్రపత్రిక.

పొగచూరుట, జా. చెడుట, వన్నెతగ్గుట. “హరునికోపాగ్ని పొగచూరి” వై. 3, ఆ. 161.

పొగడ, వై. వి. = వకుళః. రూ-పొవడః చూ, వకుళము. (దీని చెక్కచూర్ణము సంతానము కలుగుటకు పంజాబులో వాడెదరు. పండుగుంజు రక్తగ్రహణి కట్టును.)

పొగడదండ, వై. వి. పొవడపూవులహారము.

పొగడిక, దే. వి. (రూ-పొగడిత-పొగడు-పొగడ్త-పొగడికోలు)

1: చూ, స్తోత్రము; 2. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1; వా. 3. స్తుతించుట.

పొగడికోలు, —పై—(స్తుతికి.—భార. సభా. 2, ఆ. 49; కీర్తికి.—భార. ఆర. 7, ఆ. 290.)

పొగడిత, —పై—

పొగడు. —పై—; స. క్రి. 4: చూ, స్తుతించు. భాగ. 10, స్కం. 1018; పాండు. 1, ఆ. 112.

పొగడ్త: చూ, రూ-పొగడిత (స్తుతికి.—ఉ, హరి. 6, ఆ. 23; కీర్తికి.—భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 67.)

పొగవు, దే. వి. రూ-పొగువు. 1: చూ, సాతాళింపు; ప్రే. 2. రూ-పొగువు. పొగచు. పాండు. 1, ఆ. 190: చూ, సాతాళింపు.

పొగబండి, వా.వి. రైలు, కమ్మలవైబండి, కేకలబండి, ధూమ శకటము: చూ, శకటము. 1.

పొగబాణము, మి. వి. ఒకరకము బాణము: చూ, బాణము. 1.

పొగమంచు, వా. వి. పొగతోగూడిన మంచు: చూ, హిమము. పొగయు, దే. అ. క్రి. 1. పొగగలదియగు; 2. కుములు.భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 274: చూ, పొవులు.

పొగరు, దే. వి. 1: చూ, హంకారము; 2. ధైర్యము. రామా. 6, ఆ. 103: చూ, పొడవు. 2; 3. తీక్షణగంధము: చూ, రూ పొవరు.

పొగరుబోతు, దే. విణ: చూ, హేరంబుడు.

పొగరుగోయిల, వా. వి. గండుగోయిల.

పొగరుపొడ, వా. వి: చూ, పద్మము. 5.

పొగరుమాన్పు, వా. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.

పొగరెక్కు, వా. అ. క్రి. పొంభేంచు.

పొగాకు, దే. వి. ధూమ్రపత్రము.(సం).—గృధ్రాక్షి, గృధ్రాని, గృధ్రపత్ర.

పొగుపు, వా. వి. ప్రే: చూ, రూ-పొగపు.

పొగులు, దే. అ. క్రి. 1. పరితపించు. రామా. 5, ఆ. 241: చూ, సంతాపించు; 2: చూ, పొగయు. 2. భాగ. 10, స్కం. పూ. 239.

పొచ్చెము, దే. వి. 1. కపటము. హరి. పూ. 2, ఆ. 217; హరి. ఉ. 9, ఆ. 122: చూ, వ్యాజము. 1; 2. న్యూనత. పాండు. 2, ఆ. 53: చూ, వెలితి. 2; విణ. 3. న్యూనము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 11: చూ, వెలితి. 2.

పొట, వై. వి. 1. దొప్ప: చూ, పాత్రము. 6; వా.2. = పుట, పొరట, పేజీ.

పొటకరించు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సందడించు. కాశీ. 5, ఆ.

107; 2: చూ, వర్ణిల్లు. భాగ. 8, స్కం. 504.

పొటకఱ, దే. వి. (రూ-పొటకఱ-పొట్టకఱ-పొట్టకఱ) కమల గర్భము బయటికిరాక లోపల బలినీయుండు పరిమొదలగు వాని ఎన్ను. సస్యగుచ్ఛము (అని కొందఱు).—అత్తము, కడుగు-కడుపు, గంటకఱ, పొట్ట, పరిపొట్ట-(సం).—కల మము: (చూ, సుమము).

పొటకఱ, —పై.—

పొటపొట, దే. వి. రాలుట పడుట కురియుట పొడముట లోనగువానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (పడుటకు —రామా. 8, ఆ. 74; రాలుటకు.—భాగ. 9, స్కం. 102.)

పొటమరించు, దే. అ. క్రి. 1. పొటమరిలు-పొటమరిల్లు, ఉబ్బు: చూ, లేచు; 2. చిగురులోనగునది పుట్టు. రూ-పొట మరిలు-పొటమరిల్లు.

పొటమరిలు, —పై.—

పొటమరిల్లు, —పై.—

పొటము, వై. వి. 1: చూ, ముక్కుజెఱము. దే. అ. క్రి. 2. రూ-పొడము. పుట్టు. విక్రి. 2, ఆ. 87: చూ, సంభవించు. పొటి, వై. విణ.=పంఠ. (రూ-పొట్టి-పొడటి-పొడలు-పొడడు-పొనుగు) 1: చూ, వామనుడు; 2: చూ, వామనము.

పొటిపొటి, వై. విణ: చూ, స్వల్పము. పాండు. 5, ఆ. 49.

పొటుకు, దే. వి. రూ-పొటుక్కు. 1. చెట్టు మీదనుండి వాన చినుకులు పడుటయం దగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. ప్రొద్దుపొడుచుట యందును, ప్రొద్దుక్రంకుట యందును అగు అనుకరణము: చూ, హూహూ, (క్రంకుటకు.—పా. 3, ఆ. 169.)

పొటుక్కు, —పై.—

పొటేలు, దే. వి. రూ-పొటేలు. గొట్టెపోతు: చూ, మేషము. 1. పొదో, వా. వి. యంత్రములమీద తీసెడు మనుష్యాదుల ప్రతిబింబము: చూ, ప్రతి. 2.

పొట్ట, దే. వి. 1. కడుపు: చూ, భూణము. 1; 2. పరిపొట్ట: చూ, పొటకఱ.

పొట్టకఱ, దే. వి: చూ, రూ-పొటకఱ.

పొట్టకఱుకు, దే. వి. ఎన్నుపొట్టపట్టు పరువము.

పొట్టకఱ, దే. వి: చూ, రూ-పొటకఱ.

పొట్టకూటివాడు, వా. విణ. పొట్టసాకువాడు. (సం).—అత్మంభరి, ఉదరంభరి, కుక్షింభరి.

పొట్టకూడు, దే. వి. కడుపుకూడు: చూ, సాదము. (1)

పొట్టపట్టెడ, దే. వి. టంగువాలు: చూ, పరత్ర.

పొట్టపెంజెర, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పొట్టపోసికొను, దే. అ. క్రి. మానాపమానము లెంచక కడుపునించుకొను.

పొట్టము, దే. వి. రూ-బొట్టము: చూ, లంగోటి.

పొట్టలి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = పొట్లము: చూ, పొట్లము 3.

పొట్టవాడు, దే. విణ: చూ, లంద.

పొట్టసాకువాడు, వా. విణ: చూ, పొట్టకూటివాడు.

పొట్టి, వై. విణ.=పంఠ: చూ, రూ-పొటి.

పొట్టింపుచీరణము, దే. వి. ఒకరకము చిన్నచీరణము: చూ, వృశ్చినము.
 పొట్టికంది, ద్వ. వి. బ: చూ, సురాష్ట్రజము*.
 పొట్టికాకర, వై. వి. కర్కటము *: చూ, సుషవి. 1.
 పొట్టిచెంకాయ, ద్వ. వి. పొట్టికొబ్బరి*: చూ, స్కంధపలము.
 పొట్టినక్క, వై. వి. ఓడినక్క: చూ, స్మగలము.
 పొట్టిపిట్ట, వై. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.
 పొట్టిపొట్ట, వై. వి. గుఱ్ఱపొట్ట*: చూ, పొట్ట.
 పొట్టిమెడ, ద్వ. వి. కుటుచిమెడ: చూ, మెడ.
 పొట్టియ, దే.వి.తేలు. అచ్చ. యు, కాం. 41: చూ,వృశ్చికము.
 పొట్టివడుగు, వై. వి: చూ, విష్ణువు. 2.
 పొట్టు. దే. వి. 1.ఉముక: చూ, తుషము. 1; 2. కాయదాన్యము మీదితోలు: చూ, శింబ.
 పొట్టునువ్వులు, దే. వి. ఒకరకము నువ్వులు: చూ, శ్రీమాన్.1.
 పొట్టుపొదలగు, దే. అ. క్రి: వీడితమగు.
 పొట్టెలు, దే. వి: చూ, రూ-పొటెలు.
 పొట్టేలు, దే. వి.—వై.—
 పొట్టేను, ద్వ. వి. (పొట్టి+రేను): చూ, వృక్షము.
 పొట్ట, వై. వి.=పటోలికా. రూ-పొట్ల-బొళ్ళ. (సం).—
 ఉర్వానిత, కన్య, కర్కశచ్చద-కర్కశచ్చద్ధము, కాలిక, కుష్మారి, కోశాతకి, జాంగలి, జాలి, జ్యోత్స్ని, తిలకము, పటోలము, పటోలి, పటోలిక, పరారువు, రాజపటోలిక; తద్విశేషములు.-గ: కొమ్మపొట్ట. (సం).—కన్యాకుబ్జము; ౨. గుఱ్ఱపొట్ట, పొట్టిపొట్ట. (సం).—కన్యాకుబ్జము; ౩. చేతిపొట్ట (సం).—అమృతపలము, కచ్చుమిన్ని, కటు పలము, కటువు, కటోలము, కర్కశదలము, కాసనుత్తు, కాసమర్దనము, కులకము, కులము, కుష్మము, తిక్తము, పటువు, పటోలము; ౪: రేగుడు, లింగపొట్ట. (సం).—లింగబీజ, సిద్రకి: (చూ, సిద్రకి): ౫. (తే) అడవిపొట్ట. 2. కాకర*: చూ, సుషవి. 1.
 పొట్టపూరిక్క, వై. వి. తొండరూపురిక్క, పుష్యమి: చూ, రిక్క.
 పొట్టపూరిక్క నెల, ద్వ. వి. పుష్యమాసము: చూ,మాసము.1.
 పొట్టము, వై. వి. 1.=పటల. గుంపు, అచ్చ, యు, కాం. 100: చూ, సమూహము; 2.=పటల. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 72: చూ, నేన. 1; 3.=పొట్టనీ. పువ్వులు లోనగు వానిని ఆకులులోనగువానియం దుంచి మడచిన మడుపు: పొతము. (సం).—పొట్టలి.
 పొట్టు, దే. అ. క్రి. పాచిపట్టు. (ఆప్ర.) (శర).
 పొడ, దే. వి. 1. రూపు. హరి. ఉ. 9, ఆ. 57: చూ, స్వరూ పము; 2. దృష్టి: చూ, వీక్షణము; 3. బగ్గె. పాండు. 5,ఆ. 14: చూ, సిద్ధెము; వా. 4: చూ, పొడపాము.
 పొడక, దే. వి. రూ-పొడక: చూ, పంటసాల.
 పొడకట్టు, దే. అ. క్రి. 1. కనఁబడు. స్వా. 6, ఆ. 31: చూ, సాక్షాత్కరించు; 2. ఎదురగు: చూ, సాక్షాత్కరించు.
 పొడకోకగట్టుప్రోడ, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. 1. వేం. అం. 2. పొడకోడి, వా. వి: చూ, పు-జా.

పొడగను, దే. స. క్రి. 1. చూచు. నిర్వ. 7, ఆ. 80; ఉ, హరి. 1, ఆ. 55: చూ, వీక్షించు: ప్రే. 2. పొడగనిపించు. పాండు. 2, ఆ. 48.
 పొడగరి, వా. వి. ఉద్ధంతురుడు: చూ, సాగుడు మానిసి, పొడగాంచు, దే. స. క్రి: చూ, పొడగను.
 పొడగానుపు, దే. వి. రూ-పొడగానుపు: చూ, వీక్షణము.
 పొడగానుపు, —వై.—
 పొడగు, వా. వి. (రూ-పొడపు-పొడుగు-పొడుపు). 1. రూపు: చూ, స్వరూపము; విణ. 2. నిడుపు: చూ, సోగ. 2;3: చూ, పొడగరి.
 పొడచూచు, ద్వ.స.క్రి: చూ, పొడగను. భార. విరా. 4,ఆ.81.
 పొడచూపు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, పొడకట్టు. 1; 2: తల చూపు, తోచు; 3:చూ, పొడకట్టు. 2.భార.ఆర. 4,ఆ.281.
 పొడతెంచు, దే. అ. క్రి. 1. తెలవాటు. నై. 5, ఆ. 48: చూ, వేగు. 4;2. పుట్టు. ఉ, హరి.5, ఆ. 112: చూ, సంభవించు. పొడదామర, దే. వి. 1: చూ, మండలము. 3; 2. ఒకరకము పచ్చాకు.
 పొడనీడ, దే. వి. సందులగుండ తోచి పొడపొడగా నేర్పడు నీడ. (నీడకు.—చాయ, నీడ. (సం).—చాయ): చూ, వెలుతురు. 1.
 పొడపత్రి, ద్వ. వి: చూ, వృక్షము.
 పొడపాము, వా. వి: చూ, సర్పము.
 పొడము, దే. అ. క్రి. రూ-పొడ్డు. జనించు. పాండు. 1, ఆ. 157; పాండు. 2, ఆ. 55: చూ, సంభవించు.
 పొడమేనుమెకము, ద్వ. వి. దుప్పి. సాంబ. తి. 5: చూ, హరిణము. 1.
 పొడయెండ, దే. వి. సందులగుండ తోచి పొడపొడగా నేర్పడు ఎండ. పాండు. 5, ఆ. 14: చూ, వెలుగు. 3.
 పొడలగింటెముదాల్చు, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. సాంబ. దే.3.
 పొడలమెకము, ద్వ. వి: చూ, పొడమేను మెకము.
 పొడలాపు, వా. వి. చిన్నచిన్నమచ్చలుగల అవు: చూ, సొర భేయ (రేసుపు).
 పొడవగు, వా. అ. క్రి: చూ, సాగు. 2.
 పొడవడగు, దే. అ. క్రి. 1. చెడు. కళా. 8, ఆ. 121: చూ, సమయు. 3, 2: చూ, మరణించు. ఉ. హరి. 4, ఆ. 98.
 పొడవడచు, దే. ప్రే. (పొడవడగఁజేయు.) 1. చెఱచు. భార. ఆర. 5, ఆ. 18: చూ, హేళనముచేయు; 2. చంపు: చూ, సంహరించు.
 పొడవడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పొడకట్టు. 1-2. పా. 5,ఆ.87.
 పొడవు, దే. వి: చూ, రూ-పొడగు. (రూపునకు.—ఉ.హరి. 2, ఆ. 69.)
 పొడవుసూపు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, పొడవడు.
 పొడనుత్తె, దే. వి. చిన్ననుత్తె: చూ, వృక్షదనము. 1.
 పొడి, దే. వి. (రూ-పొడుము-పొడ్డు) 1. చూర్ణము: చూ, సురుము; వా. 2. సారవంతమగుమాట; 3. చీట్లాటలోని

చేతిముక్క. “ఇస్తోకుపొడి”; 4. అతుకుట కుపయుక్తమగు
టంకములోనగువాని ముక్క, టంకపుపొడి; విణ. 5.
ఎండినది: చూ, వానము. 6.

పొడిగించు, వా. స. క్రి. ఉత్తంభించు: చూ, సాగగదీయు.

పొడిగించు, వా. వి. ఉత్తంభనము: చూ, సాగగదీయుట.

పొడిగొట్టు, దే. స. క్రి. చేనియందలి చెట్టుకొట్టు.

పొడిచికట్టు, వా. స. క్రి. దర హెచ్చించు.

పొడిచీకటి, దే. వి. మసమస కనిచీకటి: చూ, మేచకము. 1.

పొడిదగ్గు, వా. వి: చూ, రోగము. 1. కాశీ. 3, ఆ. 84.

పొడివట్టు, వా. వి. ఒకానొక పక్షి: చూ, పక్షి.

పొడినేయు, ద్వ. స. క్రి: చూ, సురుముచేయు.

పొడినేయుట, వా. వి: చూ, సురుము.

పొడుగు, దే. వి, విణ: చూ, రూ-పొడగు. 1-2-3: వి. 4:

చూ, మీడు. 2; విణ. 5: చూ, రూ-పొడగు. 2; ఆ. క్రి.

6. ఉన్నతమగు, తనరారు, నిక్కు: 7: చూ, వర్తిల్లు.

పొడుగుమడుగు, దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ, హోదిని (నది).

పొడుచు, దే. ఆ. క్రి. 1. పోట్లాడు. భార. సభా. 1, ఆ. 197:

చూ, వాటులాడు; 2. ఉదయించు: చూ, వేపు: స. క్రి. 3.

పిడికిలి లోనగువానితో క్రుమ్ము. పంచ. వేం. 1, ఆ. 763:

చూ, స్పృటించు; 4. బల్లెములోనగువానితో గ్రుచ్చు: చూ,

మొలవేయు; 5: చూ, వ్రేయు. 3. భార. అర. 1, ఆ.

159; 6. (తేలు లోనగునవి) కుట్టు, అంటించు, మీటు.

అచ్చ, యు, కాం. 229: చూ, కుట్టు. 7; 7. (ఆన) పెట్టు.

కళా. 3, ఆ. 193; 8. (అకు) కుట్టు: చూ, కుట్టు. 5; 9.

గుడ్డ) కుట్టు: చూ, పమ్ము. 2; 10. (చీమ) కుట్టు: చూ,

కుట్టు. 10.

పొడుచుకొను, వా. స. క్రి. 1: చూ, పొడుచు. 4; 2. (ఒకరి

నొకరు యుద్ధములో) పొడుచుకొను.

పొడుచుట, వా. వి. కుట్టుట: చూ, మ్యాతి. 1.

పొడుపు, దే. వి. 1.—వై.—; 2. ఉదయము: చూ, వేగు

జాము; 3: చూ, పోటు. 4.

పొడుపుకథ, మి. వి. కథను గుఱించిన ప్రశ్న.

పొడుపుగొండ, ద్వ. వి. ఉదయాద్రి. రామా. 8, ఆ. 202:

చూ, పర్వతము.

పొడుము, దే. వి. రూ-పొడ్డు. 1. పొడి: చూ, సురుము;

2. నస్యము: చూ, ముక్కుపొడుము. (పొగాకుకాల్చి

నేయి సున్నము లోనగునవి వేసి మాతినగుండ.)

పొడువ, దే. వి. (పొడుచువాడు) రూ-పొలువ. దుర్జనుడు.

భో. 3, ఆ. 48: చూ, వ్యాదుడు. 2.

పొడువడు, దే. విణ. (పొడువ + అడు) -వై.-పంచ. వేం.

1, ఆ. 804.

పొడువు, దే. వి, విణ: చూ, రూ-పొడుగు. 1-2-3-4-5.

(ఉన్నతికి.—భార. ఆది. 4, ఆ. 99; ఎత్తునకు.—పాండు.

2, ఆ. 322; ఉత్కృష్టమునకు.—ఉ. హరి. 2, ఆ. 171.)

పొడ్డు, దే. వి: చూ, రూ-పొడుము. భార, అర. 6, ఆ. 178.

పొణక, దే. వి: చూ, రూ-పొడక.

పొణకుకట్ట, దే. వి. తేలికయైనకట్ట: చూ, వేత్రము. 1.

పొణిమి, వా. వి: చూ, హెచ్చరిక.

పొణుకుగడ్డి, వా. వి: చూ, తృణము. 1. *

పొతక, దే. వి. 1. అకులులోనగువానికట్ట: పొత్తర - పొత్ర:

వా. విణ. 2. లావు: చూ, స్థూలము. 2.

పొతము, వై. వి. 1. = పొట్టలీ: చూ, పొట్లము. 3; 2: చూ,

సమూహము.

పొతుకు, దే. వి. దాన్యపురాశిచుట్టు గీచెడు గిఱి: చూ, రేఖ. 3.

పొత్తము, వై. వి. = పుస్తకమ్. 1. పుస్తకము: చూ, సంపు

టము. 3; 2. కావ్యము: చూ, సంపుటము. 3; 3

గ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3.

పొత్తముముత్తో, వా. వి: చూ, సరస్వతి. ఆం. సం. దే. 4.

పొత్తర, దే. వి. రూ-పొత్ర. 1: చూ, రూ-పొతక. 1: వా.

2: చూ, ఆమద్రవ్యములు.

పొత్తరము, వై. వి. = ప్రస్తర. రూ-పొత్రము: చూ, రత్న

ములు.

పొత్తరముల్లు, దే. వి. ఒక పచ్చిక*: చూ, హరిత

(తృణము. 1.)

పొత్తి, వై. వి. 1. విశల్య, చెన్నచెఱకు*: చూ, హరిని;

2. = పుత్రికా. బొమ్మచీర. కళా. 5, ఆ. 3: చూ, వత్తము;

3. ఏనె: చూ, వల్కలము; 4. పోకపూగుత్తిమీడిపట్ట,

కుహళి, పాళ: చూ, పోకపొత్తి; 5. అరటిపట్టముదత,

పొత్తిక.

పొత్తిక, వై. వి. 1. = పుత్రిక. భార. విరా. 4, ఆ. 471:

చూ, పొత్తి. 2; 2: చూ, రూ-పొత్తి. 5. (స్వార్థమున క

ప్రత్యయము.)

పొత్తికడుపు, వై. వి. క్రీగడుపు: చూ, వస్తి. 1.

పొత్తిగడ్డ, వై. వి: చూ, పొత్తి. 1.*

పొత్తిగుడ్డ, వా. వి: చూ, పొత్తి. 2.

పొత్తిచీర, వై. వి. నారచీర: చూ, పొత్తి. 2.

పొత్తిదామర, వై. వి. ముడుగుదామర*: చూ, సహస్ర

పత్రము.

పొత్తినూలికాయ, ద్వ. వి. పొత్తినూలిగూడు: పసిడికాయ.

పొత్తినూలు, ద్వ. వి. పట్టుపురుగునేనెడు పట్టునూలు: చూ,

సూత్రము. 1.

పొత్తియ, వా. వి. 1. తడుపంచె: చూ, వత్తము; 2: చూ,

రూ-పొత్తి. 2. ఆం. భా. ద్వ. 157.

పొత్తు, దే. వి. 1: చూ, స్నేహము. భార. ఉద్యో. 3, ఆ.

260; 2. సంగతి: చూ, సంయోగము; 3: చూ, పొత్తియ.

1; 4: చూ, పొత్తియ. 2; వై. 5. = పుస్తక: చూ, రూ-

పొత్తువు; దే. 6: చూ, పొత్తినూలు; 7: పొత్తుగుడుపు:

చూ, సజ్జి: విణ. 8 ఉమ్మడి. (సం).—అవిభక్తత: 9:

చూ, సంగతము. 5. హరి. పూ. 5, ఆ. 151.

పొత్తుకత్తె, ద్వ. విణ. నెచ్చెలి. భాగ. 10, స్కం. పూ. 772:

చూ, ప్రి.

పొత్తుకాడు, దే. వి: చూ, స్నేహితుడు.
 పొత్తుగుడువు, దే. వి: చూ, పొత్తు. 7.
 పొత్తుటాలు, వా. వి: చూ, వేళ్ళు.
 పొత్తుపడు, వా. వి: చూ, సరిపడు. 1.
 పొత్తువు, వై. వి. = పుస్తక: చూ, సరస్వతి.
 పొత్తునేయు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, స్నేహించు. కై. 1, అ. 111.
 పొత్తై, వా. వి: చూ, రూ-పొత్తియ.
 పొత్తెము, దే. వి. గరిడీసాలయందు క్రిందపఱచెడి యెఱ్ఱ
 మన్ను: చూ, భూమి. 1.
 పొత్తె, వా. వి: చూ, రూ-పొత్తెర.
 పొత్తెము, వై. వి. = : చూ, రూ-పొత్తెరము.
 పొద, దే. వి. 1. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. ఒకటితో
 నొకటి పెనఁగొన్న ద్రాక్షతీగ లోనగువానిపొద: చూ,
 వీరుధము. 1.
 పొదక, దే. వి. పెద్దయెలుగు, పెద్దగొంతు: చూ, స్వరము. 2.
 పొదటు, వా. విణ: చూ, వామనుడు.
 పొదడు, దే. విణ. —వై.—
 పొదరిండ్లచుక్క, ద్వ. వి. పునర్వసు: చూ, రిక్క.
 పొదరిల్లు, దే. వి. రూ-పొదరుటిల్లు: చూ, పొద. 1.
 పొదరు, దే. వి: చూ, పొద. 2. భార. విరా. 2, అ. 112.
 పొదరుటిల్లు, దే. వి: చూ, రూ-పొదరిల్లు.
 పొదలాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పొదలియాడు.
 పొదలు, వా. వి. (హరి, ఉ. 7, అ. 204): చూ, వర్తిల్లు.
 పొదలిక, దే. వి. 1. పెంపు: చూ, వర్తనము. 1; వా. 2.
 చక్రవాకము: చూ, బటువుగువ్వ.
 పొదలికకత్తెర, అం: చూ, పరువళ్ళు.
 పొదలికదండ, అం: చూ, దండలు.
 పొదలియాడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొదలాడు.
 పొదలు, దే. అ. క్రి: చూ, పొదలాడు. భార. ఆర. 4, అ.
 223; పాండు. 2, అ. 55.
 పొదలుకొను, 1.—వై.—; 2. బలియు. నిర్వ. 8, అ. 88:
 చూ, స్థూలించు.
 పొదవెట్టు, దే. స. క్రి. 1: చూ, సూచించు. 1. కై. 5, అ.
 54; 2. ఆరోపించు: చూ, మోపు. 7.
 పొది, దే. వి. 1. గుంపు. నిర్వ. 8, అ. 58: చూ, సమా
 హము; 2. అమ్ములపొది. కై. 5, అ. 111: చూ, బాణము.
 1; 3: చూ, పొదుగు. భో. 6, అ. 25; 4. (మంగలి)
 పొది: చూ, హడపము. 2; 5. ఒరువు: చూ, భారము. 1.
 పొదికట్టు, దే. వి. హకిటిముందఱిపంచపాక: ఇడుపు. పర. 4,
 అ. 188: చూ, సదనము. 1.
 పొదిగిలి, దే. వి. ప్రక్కకును సందిటికిని నడిమి భాగము.
 హరిశ్చ. 5, అ. 181: చూ, మూల. 1.
 పొదిగొను. దే. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రోగుపడు; స. క్రి. 2:
 చూ, వేష్టించు. ఉ, హరి. 4, అ. 137.
 పొదిటి, దే. విణ: చూ, వామనుడు.
 పొదీనా, వా. వి: చూ, రూ-పుదీనా*.

పొదుగు, దే. వి. రూ-పొదువు. భో. 6, అ. 20: చూ,
 స్తన్యము.
 పొదుగుచేయు, వా. అ. క్రి. (ఆవులోనగునవి యీనఁబోవు
 సమయమున) పెద్దపొదుగు గలదియగు.
 పొదుగుపట్టుట, వా. వి: చూ, విక్కు.
 పొదుక, దే. వి: చూ, పొది. 5. (స్వార్థమున ఉక).
 పొదుగు, దే. వి. 1: చూ, పొత్తి. 2: స. క్రి. రూ-పొదువు:
 2. క్రమ్ము. రూ-పొదువు. పు. 2, అ. 73; 3. (రత్నాదు
 లను) చెక్కు; 4. కప్పు: చూ, మూయు. 1; 5. పక్షిలు
 గ్రుడ్లను తెక్కులతోకిప్పు; 6. బచించు: చూ, వారు
 పొదుగుడు, దే. వి. కప్పుడు. పర. 1, అ. 145: చూ, వ్యవ
 థానము. 3.
 పొదుగునీళ్లు, వా. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.
 పొదువు, దే. వి. 1 వృత్తి. భో. 6, అ. 316: చూ, హెచ్చు
 2; వా. 2. వ్యయముచేయకుండుట.
 పొదురు, దే. అ. క్రి: చూ, వికసించు. (ప్రే. పొదిరించుటకు.
 —య. 4, అ. 20.)
 పొదువు, దే. వి. 1: చూ, రూ-పొదుగు; 2: చూ, పొదు
 గును. భార. విరా. 4, అ. 117; అ. క్రి. 3: చూ, వ్యాపించు.
 పాండు. 1, అ. 188; స. క్రి. రూ-పొదుగు. 4: చూ,
 పొదుగు. 2; 5: చూ, పొదుగు. 3; 6. చూ, పొదుగు. 4.
 పా. 1, అ. 52; 7: చూ, పొదుగు. 5; 8: చూ, పొదుగు. 6.
 పొద్దు, వై. వి. రూ-ప్రొద్దు. = బ్రద్దు. 1: చూ, సూర్యుడు;
 2: చూ, సమయము. 1; 3: చూ, దినము; 4: చూ, పుంట;
 5: చూ, వేకువ; బ. 6. ప్రసవదినములు. రూ-ప్రొద్దు,
 ప్రొద్దునెల-ప్రొద్దులనెల.
 పొన, వై. వి. 1. = పున్నాగ: చూ, రూ-పొన్న. 1 *; దే.
 విణ. 2: చూ, రూ-పొన్న. 2. ఉ, రా. 6, అ. 81. (పొన
 పొనకు.—స్వా. 4, అ. 16.)
 పొనఁటినది, వా. వి. రూ-పొరఁటినది: చూ, తావితోఁబెనఁచి
 నది. అం, భా. ద్వి. 252.
 పొనరారు, దే. అ. క్రి. ఒప్పు అచ్చ. యు, కాం. 489: చూ,
 సమ్మతించు.
 పొనరు, దే. వి. 1: చూ, హృదయము. వేం. అం. 58; 2.
 టూ-ఒనరు: చూ, సౌందర్యము; 3: చూ, స్నేహము; అ.
 క్రి. 4. అగు: చూ, రవణించు; 5. పొనఁగు. శశాం. 4,
 అ. 191: చూ, పొనరు; 6. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు.
 పొనరుచు, దే. ప్రే. రూ-పొనర్చు. (పొనరఁజేయు) కావించు,
 కాఁజేయు; 2: పొనఁగించు.
 పొనరువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సరిపడు. 1.
 పొనర్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పొనరుచు. (కావించుటకు.—
 మార్కం. 3, అ. 339.)
 పొనలు, దే. అ. క్రి. దగదగమండు: చూ, వెలుగు. 5.
 పొనిక, దే. వి. ముంజిగడ్డి*: చూ, తృణము. 1.
 పొనుగు, దే. వి. 1.—వై.—; విణ. 2. నిస్తేజము. భార.
 ఆర. 6, అ. 239; 3: చూ, వామనుడు; 4: చూ,
 హ్రస్వము.

పొనుగుచేప. దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 పొనుగుపడు, దే. అ. క్రి. 1. రూ-పొనుపడు-పొన్నడు,
 నిస్తేజమగు. నిర్వ. 8. అ. 110; 2. నశించు. భార. అర.
 5, అ. 152; హరి. పూ. 7, అ. 69; చూ, సమయు. 3; 3:
 చూ వ్యర్థమగు; 4. తగ్గు: చూ, ప్రుక్కు. 9: అ. (ప్రే).
 పొనుగుపలుచు అనుటకు.—భో. 2, అ. 261.)
 పొనుపడు, ద్వ. అ. క్రి —పై. — (వ్యర్థమగుటకు.—హరి.
 ఉ. 10, అ. 167; తగ్గుటకు.—హరి. ఉ. 1, అ. 168.)
 పొనుపు, దే. విణ: చూ, శౌర్యము. 1.
 పొన్న, వై. వి. 1. = పున్నాగ. రూ-పొన *: చూ, సుర
 పొన్న. (దీని విత్తులనూనెను యూరపుదేశములో “దొంబా
 ఆయిల్” అందురు. వాతనొప్పులను హరించును. విరేచన
 కారి); 2. రూ-పొన. దృగ్గోచరమైనది. రా, వి. 3, అ. 83.
 పొన్నంగి, దే. వి. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి. య. 2, అ. 24.
 పొన్నగంటి, దే. వి. మత్స్యక్షి *: చూ, శీతసారము*.
 పొన్నట్టు, దే. వి. చట్టువము. బహు. 4, అ. 99: చూ,
 పాత్రము. 8.
 పొన్నపల్లి, వా. వి. 1. ఒకానొక గ్రామము; 2. గ్రామనామము
 ఇంటిపేరుగా గలవారు.
 పొన్నరి, దే. విణ. రూ-పొన్నరి. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము.
 పొన్నడ, దే. వి. 1. ఒకరకము చిలుకపులి: చూ, శార్దూ
 లము. 1; వా. 2. గ్రామనామము ఇంటిపేరుగా గలవారు.
 పొన్నరి, దే. విణ. 1: చూ, స్వర్ణకారుడు; 2: చూ, రూ-
 పొన్నరి. కాశీ. 1, అ. 7.
 పొన్నికొమ్మ, వా. వి. మనోజ్ఞురాలు. ఆం, పదా. నర. 54:
 చూ, శ్రీ.
 పొన్ను, దే. వి. 1. రోకలిపొన్ను, బొందిము: చూ, శంజ
 రము. 4; 2. బంగారు: చూ, రోహము. 1.
 పొన్నడు, ద్వ. వి: చూ, రూ-పొనుపడు.
 పొప్పర, వా. వి: చూ, బెరడు.
 పొమ్మ, వా. క్రి. 1. పో, నిశ్చయమును దెలుపును: చూ,
 సత్యము. 1; అ. క్రి. 2: చూ, వెళ్ళు. 3.
 పొయి, దే. వి. (రూ-పొయ్యి ప్రొయి-ప్రొయ్యి.): చూ, రూ-
 ప్రొయ్యి.
 పొయ్యి, —పై. —
 పొర, దే. వి. 1. కపటము. అచ్చ బాల, కాం. 108: చూ,
 వ్యాజము. 1; 2. పొరపాటు. పంచ. నా. 3, అ. 328: చూ,
 స్థానిత్యము; 3. కుబుసము: చూ, నీదరము. 3; 4. నేత్ర
 రోగ విశేషము. పర, కీసర: చూ, హర్షణము; 5. అరటి
 రోగగువాని యావరణవిశేషము. సా. 3, అ. 139: పర;
 6. బొత్తి మడత: చూ, మడుపు. 1.
 పొరంబోకు, వా. వి. రూ-పొరంబోకు. సర్కారు భూమి: చూ,
 భూమి. 1.
 పొరటిపడి, వా. వి: చూ, రూ-పొనటిపడి.
 పొరటు, దే. స. క్రి. కూరాకునీళ్ళగురపొర్లింపివండు: చూ,
 సంస్కరించు. 2.
 పొగక, దే. వి. 1: చూ, సమూర్తని; 2. పర్వరీణము: ఈన,
 ఈనపుడక, ఈనపుల్ల, ఈనియ-ఈనె, కాడ, కామ.(సం).

—కాండము, దండము, నాడి, వత్రనాడి, పర్వరీణము;
 తద్వి.—(తె).—ఈనకు:-ఈన, ఈనపుడక, ఈనపుల్ల,
 ఈనియ-ఈనె, చీపురుపుల్ల:(చూ, కాకము. 1.); 3: చూ,
 పొత్తి. 3.
 పొరకచేప, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 పొరకటి, దే. వి. వాకిటిచేడుపగోడ: చూ, మఱుగుగోడ.
 పొరకనుడి, దే. వి. ఎద్దులోనగువానిమీది తప్పునుడి: చూ,
 నుడి. 1.
 పొరచి, దే. వి. చేబదులు: చూ, బాకి. 2.
 పొరట, వై. వి. = పృష్ఠమ్, పుటు: చూ, పుట.
 పొరతెరపు. వా. వి: చూ, తప్పుత్రోవ.
 పొరపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, ప్రమాదించు.
 పొరపాటు, ద్వ. వి: చూ, పొర. 2.
 పొరపు, దే. వి. 1. భేదము. జై. 5, అ. 192: చూ, వేలు
 పాటు; విణ 2. వేటైనది ఉ, హరి. 5, అ. 100: చూ,
 విలక్షణము. 2.
 పొరపొచ్చెము, వా. వి. కపటకల్మషము.
 పొరపోవు, దే. అ. క్రి. పొరదారినెక్కు.
 పొరయు, దే. స. క్రి. 1. రూ-పొయ్యి. పొందు: చూ, సక్త
 మగు; 2. పరిముజెడు; అ. క్రి. 3: చూ, సిద్ధించు, 4:
 చూ, పొంచు. 2.
 పొరలబడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, లుతనమగు.
 పొరలాట, దే. వి: చూ, లుతనము.
 పొరలాడు, దే. అ. క్రి. (రూ-పొరిలియాడు-పొర్లాడు): చూ,
 పొరలబడు.
 పొరలిక, దే. వి. రూ-పొర్లిక. 1: చూ, పొరలాట; 2: చూ,
 సంయోగము
 పొరలిపాటు, వా. అ. క్రి: దయవాటు-దైవాటు.
 పొరలియాడు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొరలాడు.
 పొరలు, దే. వి. 1: చూ, పొరలిక. ఉ, హరి. 3, అ. 128;
 అ. క్రి. రూ-పొర్లు. 2: చూ, పొరలబడు. ఉ, హరి. 6,
 అ. 134; 3. ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు; 4. పశుమిథునము
 కూడు: చూ, సంభోగించు.
 పొరలుచు, దే. ప్రే. పొరలజేయు. ఉ, హరి. 5, అ. 287.
 రూ-పొరలించు-పొరల్చు.
 పొరలుదండము, దే. వి. పొరలుచుపెట్టెడు దండము: చూ,
 హణిగణ.
 పొరలువెట్టు, దే. అ. క్రి: చూ, పొరలబడు.
 పొరల్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పొరలుచు.
 పొరాటు, వా. వి. చెట్టుపట్ట నంటియుండెడు లోపలిభాగము:
 పొరాటుచెక్క.
 పొరాటుచెక్క, వా. వి —పై.—
 పొరి, వై. వి. 1: చూ, రూ-పొలి. 1; ద్ర. క్రి. విణ. 2. =
 పురు, అంత్యంతము: చూ, మణిమణి; 3. పునరర్థకము:
 చూ, వెండియు (పొరిపొరికి.-భో. 7, అ. 141); 4.
 క్రమముగా. భార. అర. 1, అ. 118; 5. దృఢముగా,
 బిగ్గర, బెట్టు.

పొరిగొను, ద్వ. స. క్రి. 1. చంతు: చూ, సంహరించు; 2. నాశముచేయు: చూ, సరిపెట్టు.
 పొరిగొనుట, ద్వ. వి. చంపుట: చూ, హింస. 1.
 పొరిచూపు, దే. వి. 1. ఉగ్రదృష్టి: చూ, వీక్షణము; 2. భేద దృష్టి: చూ, వీక్షణము.
 పొరిమారుచు, దే. ప్రే. (రూ-పొరిమాలుచు - పొరిమార్చు- పొరిమాలుచు-పొరిమాల్చు) చంపు. రాజ. 1, అ. 49: చూ, సంహరించు.
 పొరిమార్చు. —పై.—
 పొరిమాలుచు. —పై.—
 పొరిమాల, దే. అ. క్రి. మరణించు.
 పొరిమాలచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పొరమారుచు.
 పొరిమాల్చు. —పై.—
 పొరిపుచ్చు. 1.—పై.—నిర్వ. 5, అ. 37; 2: చూ, రూ- పొటిపుచ్చు.
 పొరివోపు, దే. అ. క్రి: చూ, పొరిమాల.
 పొరుగు, దే. వి. (రూ-పొర్లు-పొరువు) 1. ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 2. ఇరుగునకుప్రక్క; 3: చూ, సమీపము. 1. కాశీ. 7, అ. 228.
 పొరువు, —పై.—ఉ, హరి. 6, అ. 28.
 పొర్లు, —పై.—
 పొర్లుచు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొరలాడు.
 పొర్లికి, దే. వి: చూ, రూ-పొరలిక.
 పొర్లు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొరలు.
 పొర్లుకట్ట, దే. వి. వెల్లువపొరలిరాక అడ్డముగా వేసెడు కట్ట: చూ, నేతుత్తు. 1.
 పొర్లుగాడి, దే. వి. క్రోస్తుపుచ్చిక *: చూ, సురిపొన్న.
 పొర్లుట, వా. వి. చూ, త్రొక్కు. 1.
 పొటడు, దే. వి: చూ, హ్రస్వము.
 పొరడువోపు, దే. అ. క్రి: చూ, గూనుగిల్లు.
 పొటయు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-పొరయు. 1.
 పొటిపుచ్చు, దే. ప్రే: రూ-పొరిపుచ్చు, కలఁచియాడు, కలఁచు, కలగుండుపెట్టు, చోపు, ఆలోదించు, తటమటించు త్రొక్కొను.
 పొటివోపు, దే. అ. క్రి. కలఁగు. నిర్వ. 8, అ. 79: చూ, సంక్షోభించు.
 పొల, వై. వి.=పలమ్ (రూ-పొలసు-పొలి-పొలుసు) 1: చూ, కుత్రము. 2. పాండు. 5, అ. 235; 2. మాంసపు దుర్గంధము: చూ, వాసన. 1; 3. చేపమీడిపొట్టు: చూ, శల్కము. 3. దే. విణ. 4. అల్ల-ఒల్ల. ప్రసిద్ధినితెలుపును: చూ, సంభావన. 3.
 పొలకు, దే. వి. తృణశ్రేణి*: చూ, హరిత(తృణము. 1.)
 పొలతి, దే. వి. (రూ-పొలితి-పొల్లి, పొలఁతుక-పొల్తుక, పొలుఁత-పొలుఁతుక, పొల్లి-పొల్తుక-పొలి) ఆడుది: చూ, ప్రి.
 పొలఁతుక, —పై.—

పొలకు, దే. వి. కట్వంగఫలము. (అప్ర.)
 పొలకువ, దే. వి. జాడ: చూ, సూచన. 1.
 పొలదిండి, ద్వ. వి. రూ-పొలనుదిండి. క్రవ్యాదుఁడు. ఉ, రా. 4, అ. 308: చూ, రాక్షసుఁడు. 1.
 పొలవము, దే. వి. 1: చూ, వ్యాపనము. పా. 5, అ. 103; 2: చూ, వాసన. 1; 3. ప్రకాశము. పాండు. 4, అ. 42: చూ, వెలుతురు. 1; విణ. 4. వ్యాపించినది. భార. విరా. 2, అ. 83: చూ, వ్యాప్తము. 1.
 పొలపరి, దే. వి. (పొలము+అరి) 1. జాడతెలిసినవాఁడు: చూ, వాటచారి; 2. దారిదొంగ: చూ, హారకుఁడు. 1.
 పొలపొల, దే. వి. పొక్కుటయందగు ననుకరణము: చూ, హూహూ,
 పొలమరి, దే. వి. (పొలము+అరి) పొలము కాపు: చూ, నేద్యకాఁడు.
 పొలమారు, దే. అ. క్రి: చూ, ప్రమాదించు; వా. 2. గొంతు లోని పదార్థము ముక్కు నకెక్కి ఉక్కిరిబిక్కిరియగు.
 పొలము, దే. వి. 1. పైరుపెట్టునేల: చూ, భూమి. 1; 2. వరి పైరు పెట్టునేల: చూ, భూమి. 1; 3. పసులుమేయు కంచె: చూ, వివీతము; 4. అడవి: చూ, విసినము; 5. చోటు. పాండు. 2, అ. 6: చూ, స్థానము. 1; 6. ఊరు. హరి. పూ. 5, అ. 220: చూ, దేశము; 7: చూ, పొలకువ; 8. రూ-పొలుపు-పొల్పు. రీతి: చూ, విధము. 1.
 పొలముపాటు, ద్వ. వి. కృషి: చూ, నేద్యము.
 పొలయలుక, దే. వి. (పొల్ల+అలుక) రూ-పొలయల్క: చూ, నెయ్యంపుటలుక.
 పొలయల్క, —పై.—
 పొలయిక, దే. వి. 1. మెలఁకువ: చూ, సంచారము; 2: చూ, వ్యాపనము.
 పొలయు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, సంచరించు. భార. ఆర. 6, అ. 324; 2: చూ, వ్యాపించు. రామా. 5, అ. 181; 3: చూ, సమీపించు; 4: చూ, సోఁకు. 4. విక్ర. 3, అ. 59.
 పొలన, వై. వి.=పల: చూ, మత్స్యము. 1.
 పొలసాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పొలనియాడు: చూ, పొలయు. 1. విక్ర. 1, అ. 85.
 పొలనియాడు, —పై.—భో. 6, అ. 25.
 పొలను, వై. వి.=పల. రూ-పొలును: చూ, రూ-పొల. 1-2-3.
 పొలనుదిండి, ద్వ. వి. 1: చూ, రూ-పొలదిండి. ఉ, రా. 5, అ. 198; 2: చూ, సోఁకులతేఁడు; 3: చూ, మాంసాహారి.
 పొలి, వై. వి. 1. చంపుట: చూ, హింస. 1; 2.=బలి. రూ-పొలి. “పొలిమేర”: చూ, లాడి. 2; 3: చూ, లాభము “పొలిగలుగు”: 4: చూ, నేగి. “పొలివోపు”: 5. అహి కము, పాశీ: చూ, రోగము. 1.
 పొలికట్ట, వా. వి. కళ్ళముఁజుదెచ్చెడు కొండమిరపమొక్కల చీపురు: చూ, సమ్మార్జన.
 పొలితి, వా. వి: చూ, రూ-పొలతి. అం, భా. ద్వి. 104.
 పొలికలను, ద్వ. వి. యుద్ధభూమి. ఉ, హరి. 5, అ. 237: చూ, భూమి. 1.

పొలికలుగు, వా. అ. క్రి. లాభముకలుగు. (ధన్యాదుల కొలత ప్రారంభపుమాట.)
 పొలికేక, వా. వి. 1. పొలిమేరలో వేయుకేక: చూ, స్వరము. 2; 2. నిరుపయోగమగుకేక: చూ, స్వరము. 2; 3. పెద్ద కేక: చూ, స్వరము. 2.
 పొలిమేర, వై. వి. (రూ-పొలిమేర-పొలిమేర) గ్రామద్వయ మధ్యనీచ: చూ, హద్దు.
 పొలిమేర, —వై.—
 పొలిమోపు, వా. వి. వరికుప్పయొక్క మొదటిమోపు.
 పొలియిక, దే. వి. 1: చూ, మరణము; 2. నాశము: చూ, సంశ. 3.
 పొలియు, దే. అ. క్రి. 1. నశించు: చూ, సమయు. 3; 2: చూ, మరణించు. య. 3, అ. 108.
 పొలివుచ్చు, దే. ప్రే: చూ, సంహరించు.
 పొలివెంటి, వా. వి. కుప్పసూర్యునందు పశువులువేయు పేడ: చూ, శుష్కగోమయము (పిడక).
 పొలివెట్టు, దే. వి. గుడికేర్పబచినస్థితి.
 పొలివేయు, వా. స. క్రి. బలివేయు.
 పొలివోపు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, పొలియు. 1; 2: చూ, పొలియు. 2; 3: చూ, వ్యర్థమగు. స్వా. 6, అ. 36; 4: చూ, భంగపడు. య. 3, అ. 108; 5. ఉడుగు: చూ, స్రుక్కు. 4.
 పొలు, వై. వి: చూ, పొల. 1. అం. పదా. నర. 70.
 పొలుచు, దే. అ. క్రి. రూ-పొలు. 1. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 2. ఎదురగు. హరిశ్చ. 5, అ. 172: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 3. కనబడు. పా. 2, అ. 78: చూ, ప్రత్యక్షమగు; 4: చూ, స్థిరపడు.
 పొలుతుక, వా. వి: చూ, రూ-పొలుతుక. అం, భా. ద్వి. 104.
 పొలునోరు, దే. వి. వంకరనోరు: చూ, వదనము. 1.
 పొలుపారు, దే. అ. క్రి. రూ-పొలుపారు. ఒప్పారు: చూ, సమ్మతించు.
 పొలుపు, దే. వి. రూ-పొలు. 1. తెక్కు: చూ, విలాసము. 2; 2: చూ, విధము. 1; 3: చూ, హృదయము; 4: చూ, సౌందర్యము; 5: చూ, స్థైర్యము; విణ. 6: చూ, స్థిరము. భార. ఆది. 7, అ. 3.
 పొలువ, దే. విణ: చూ, రూ-పొలువ.
 పొలువడు, ద్వ. అ. క్రి. (రూ-పొలువడు-పొలువడు) 1. క్షయించు: చూ, స్రుక్కు. 9; 2: చూ, వ్యర్థమగు.
 పొలుసు, వై. వి: చూ, రూ-పొలుసు.
 పొల్పు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొలుచు.
 పొల్లి, దే. వి: చూ, రూ-పొలితి.
 పొల్లక, —వై.—పాండు. 2, అ. 117.
 పొల్పారు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొలుపారు.
 పొల్పు, దే. వి, విణ: చూ, రూ-పొలుపు.
 పొల్ల, వై. వి. 1. = పులాక: బొత్తిగా గింజపట్టనిధాన్యము: చూ, ధాన్యము; 2. కల్ల: చూ, వితథము; విణ. 3: చూ, వ్యర్థము; 4. త్రోపుడైనది: చూ, విధము. 2.

పొల్లకట్టు, వా. వి: చూ, పొల్ల. 1.
 పొల్లతనము, వా. వి. రూ-పొల్లతనము. 1. అపజయము: చూ, వీరక. 7; 2. పొరుషములేమి.
 పొల్లవడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-పొలువడు. (వ్యక్తిమగు.— భార. ఆర. 4, అ. 380.)
 పొల్లవుచ్చు, ద్వ. ప్రే. పొల్లవోవజేయు.
 పొల్లవోపు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, పొలువడు. ఉ, హరి. 4, అ. 7.
 పొల్లు, వై. వి, విణ: చూ, రూ-పొల్ల. 1-2-3-4.
 పొల్లుదనము, వై. వి: చూ, రూ-పొల్లతనము. భార. ఆర. 6, అ. 62.
 పొల్లుగడ్డి, వా. వి. కడంగరము*: చూ, తృణము. 1.
 పొల్లులు, అం: చూ, వ్యంజనములు.
 పొల్లువడు, వై. అ. క్రి: చూ, రూ-పొల్లవడు.
 పొవ, దే. వి: చూ, రూ-పొగ.
 పొవడ, వై. వి: చూ, రూ-పొగడ.*
 పొవడు, దే. వి, స. క్రి: చూ, రూ-పొగడు.
 పొవయు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొగయు.
 పొవరు, దే. వి: చూ, రూ-పొగరు.
 పొవులు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పొగులు.
 పొనగించు, వా. స. క్రి: చూ, పొనరుచు. 2.
 పొనగు, దే. అ. క్రి. 1. ఒప్పు: చూ, సమ్మతించు; 2 చక్కబడు. భార. ఉద్యో. 1 అ. 313: చూ, సరిపడు 2; 3. అనుకూలించు. భార. ఉద్యో. 4, అ. 167: పాండు. 2, అ. 55: చూ, సరిపడు. 1; 4: చూ, లభించు. శకాం. 2, అ. 20; 5: చూ, సిద్ధించు.
 పొనగ, వా. వి: చూ, లంద.
 పొనగుడు, దే. వి. 1: చూ, స్నేహము; 2. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.
 పొసపొస, దే. క్రి. విణ. త్వరితముగా. (అవ): చూ, వేగము. 3.
 పొసరాకు, దే. వి. దగ్గుకై మూచూచు ఒకానొక ఆకు.
 పొస్తకము, వై. వి. = పుస్తక. రూ-పొస్తుకము: చూ, సంపుటము. 3. (పొత్తకము అనియు.)
 పొస్తుకము, —వై.—
 పొళపు, వా. వి. రూ-ఒళపు. అం, భా. ప్ర. 128: చూ, వీణ దండము.
 పొళ్ల, వై. వి. = పటోలికా. అం, భా. ద్వి. 60 చూ, రూ-పొట్ల*.

ప్రో

పో, దే. అ. క్రి. రూ-పొమ్ము: చూ, రూ-పొ. 2-3. (2 వ అర్థమునకు.—కాశీ. 5, అ. 116; 3 వ అర్థమునకు.—కళా. 2, అ. 79.)
 పోక, వై. వి. = పూగమ్ *. రూ-ప్రోక, పోకప్రమాను, ఒప్పులు. (సం).—అకోటము, అన్వాటికము, కజకము, కరమట్టము, కషాయము, కాండకారము, క్రముకము, క్రముకి, క్రముపు, క్రూరము, ఖపురము, గువాకము-గూవా

కము-గువాకువు, ఘ, ఘోట, ఘోటావల, చామర
పుష్పము, చిక్క, చిక్కణము, చటాఫలము, రూణి,
తాంబూలము, పిచ్చ, పూగము, స్రంసి; తద్విశేషములు.—
౧: కారుపోత. (సం).—గోరేయకము, శైలపూగము;
౨: గొంటు, గొంటుపోత. (సం).—ఖరము: ౩: తోట
పోత. (సం).—భూపూగము; ౪: నేలపోత. (సం).—
జీద్రఫలము, బోదాంబుము; ౫: పండుపోతకు;—పానా
రము. (సం).—పోతము: ౬. ఆఖోటము. కీరేష్టము:
(చూ, స్రంసి. 1); పూగభాగములు.-౭: (1) ఆడకాయ, పోత
కాయ; (౨) పోతపండు, చిక్క. (సం).—ఉద్వే
గము, క్రముకఫలము, క్రముకము, క్షవకృత్తు, గువాక
ఫలము, చిక్కటి, పర్కటి, పూగఫలము; ౮: పోతగెల.
(సం).—గోలకము - గోళకము; ౯: ఆరంగపువక్క,
ఆరంగము, చెక్క, నేలవత్తి, పోతచెక్క, పోతవక్క,
బాగ-బాగము-(బ) బాగాలు, లీయె-వీయె, వక్క. (సం).—
పూగఖండము. ఇందు "అల్కలాయిద్ ఎరీకులైన్" అను
పమురు నూటికి ఒకవంతును, నూటికి 14 వంతులు
"టావిక్కు"ను, మఱియు గాలిక్కు-అసిడ్డు"ను ఉండుటచే
తాంబూలము ఎఱ్ఱబడును; ౧౦: చాయవక్క, చికినము,
చికిని. (సం).—చిక్కణము, చిక్కము, ౧౧: పోతపట్ట,
(సం).—ఖపురము, భేలకము, ఖోలకము; ౧౨: పోత
పొత్తి, పొత్తి, పాళ. (సం).—కుహళి, పూగపుష్పిక
(నారికదవు పొత్తికి.-వరిద్రోణి అందురు); ౧౩: పోత
గంజి. కవిరి, కాచు. (సం).—ఖదిరోద్భూతము, ఖది
రము; ౧౪: పోతగంజియుండ, కవిరియుండ, కయిరవడి-
తైంవడి, కాచువడియుము, గరివడి, గరివడియుము. (సం).
—ఖదిరము, రంగదము: (చూ, స్రంసి. 1.)

పోతగంజి, వై. వి. కవిరి: చూ, పోత
పోతగంజియుండ, వా. వి. కవిరియుండ: చూ, పోత.
పోతగెల, వా. వి. గోలకము: చూ, పోత.
పోతచెక్క, వా. వి. పూగఖండము: చూ, పోత.
పోతపండు, వై. వి. పూగఫలము: చూ, పోత.
పోతపట్ట, వై. వి. ఖపురము: చూ, పోత.
పోతపేరు, ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.
పోతపొడి, వా. వి: చూ, తమ్మ.
పోతపొత్తి, ద్వ. వి. పూగపుష్పిక: చూ, పోత.
పోతబంతిపువ్వు, వై. వి. ఒకరకము బంతిపువ్వు.
పోతమామిడి, వా. వి: చూ, నూమిడి *.
పోతముడి, ద్వ. వి. నీవి. ఉ, రా. 8, అ. 61: చూ, వలపు
కీలు.
పోతమాను, వా. వి: చూ, పోత *.
పోతవక్క, వా. వి. పూగఖండము: చూ, పోత.
పోతు, దే. వి. మంచుకదిసినగడ్డి. రూ-పోపు. హరి, పూ.
8, అ. 10: చూ, హరిత (తృణము. 1.)
పోకొత్తు, ద్వ. వి: చూ, పూగదళవి.
పోగు, దే. వి. రూ-ప్రోగు. (ప్రోగుద్రాడు) 1. తంతువు:
చూ, సూత్రము. 1; 2. వేటాడెడు చోట చుట్టిరానేర్పడెడు
త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

పోగుద్రాడు, దే. వి.—పై —(2వ అర్థమునకు.—య. 1,
అ. 111.)

పోగుపోత, దే. వి. పోగుపోయుట.

పోగుపోయు, దే. స. క్రి. సంతనకై తిన్నగా పోగుపాటించి
చట్టు.

పోగువాలు, దే. స. క్రి. 1: ఆసుపోయు-అసువోయు; 2:
చూ, వేష్టించు.

పోగొట్టు, దే. స. క్రి: చూ, భంగించు.

పోచి, దే. వి. మనకట్టుముందుచోటు. రూ-పోచీ.

పోచీ, —పై.—

పోచీలు, దే. వి. ఐ. అడువారి ముంజేతినగ: చూ, భూష
ణము. 2.

పోచ, వా. వి. రూ-ప్రోచ. 1. దారము: చూ, సూత్రము.
1; వా. 2. జన్నిదము. "కుఱ్ఱవానికి పోచపడినచో నాకు
బెంగఉండదు." చూ, సూత్రము. 1.

పోచవాడు, వా. వి. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పోణ, దే. స. క్రి. రూ-ప్రోణ: చూ, పొంజ.

పోడి, దే. వి. (రూ-పోడిమి-పోణి-పోణిమి). 1. ఒప్పు:
చూ, హృద్యము; విణ. 2: చూ, సౌందర్యము. భార. అది.
3, అ. 111.

పోడిమి, దే. వి. 1. రూ-పోణి-పోణిమి-ఒప్పు: చూ, రూ-
పోడి. 1; 2: చూ, సంసద. భార. ఉద్యో. 3, అ. 197;
3: చూ, సౌఖ్యము. కళా. 7, అ. 223; 4: చూ, విదము.
1. కళా. 3, అ. 159; కాశీ. 3, అ. 89; వా. 5: చూ,
పొదుపు. 2; విణ. 6: చూ, పోడి. 2.

పోత, దే. వి. 1. పోయుట. నిర్వ. 5. అ. 112, (కరిగిన
లోహదులపోత, ధాన్యాదులపోత, వృక్షదులకు నీళ్ళ
పోత మొ.); 2. వా: చూ, అచ్చుపోత.

పోతఅచ్చు, వా. ని: కరుగు, కరువు, అచ్చు.

పోదగినవాడు, వా. వి: చూ, బాటసారి.

పోపు, దే. వి: చూ, పోకు.

పోక, దే. వి. 1: చూ, రూ-పోకడ. 1; 2: చూ, రూ-పోకడ.
2; 3: చూ, రూ-పోకడ. 3; అం. 4. సంధ్యాది: చూ, గుణ
ములు.

పోకడ, దే. వి. 1. గమనము: చూ, ప్రయాణము; 2. నడత:
చూ, సమయము. 2. 1. కళా. 8, అ. 242; 2. కపట
ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1; 3. నాళము: చూ,
సంస్థ 3.

పోకడపెట్టు, దే. స. క్రి. 1: చూ, పోగొట్టు. కాశీ. 5, అ.
48; 2: చూ, విక్రయించు.

పోకమాను, దే. వి: చూ, రొంపిమాను.

పోకలాడి, దే. విణ. కపటప్రవర్తనముగలది: చూ, ప్రి.

పోకలాడు, దే. విణ. (పోకలు + అడు). కపటప్రవర్తనము
కలవాడు. కాశీ. 8, అ. 72: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పోకారు, దే. అ. క్రి. నశించు. పా. 2, అ. 58: చూ,
సమయ. 3.

పోకారుచు, దే. ప్రే. రూ-పోకారు: చూ, పోగొట్టు.

పోకార్పు, —పై.—

పోకాలు, దే. అ. క్రి: చూ, పోకాడు.

పోకిరి, దే. విణ. 1. దుర్మార్గప్రవర్తనముకలవాడు: చూ
వ్యాధుడు. 2; వా. 2 వ్యభిచారి.

పోకిరితనము, వా. వి. అంకుతనము.

పోకిళ్లు, దే. వి. బ. దుర్మార్గ ప్రవర్తనము: చూ, వర్తనము. 1.

పోకు, దే. వి. 1. నడవడిక: చూ, వృత్తి. 1; 2: చూ, నేగి.

పోగండడు, సం. విణ: చూ, లేవజాలనివాడు.

పోగర, దే. వి. కమసాలెవాని పనిముట్టు.

పోగు, వై. వి. = పూగ రూ-ప్రోగు: చూ, రాశి. 1.

పోగుపడు, వా. అ. క్రి: చూ సందడించు.

పోచికోలు, వా. వి: చూ రూ-ప్రోచికోలు.

పోచికోలుతిండి, జా. పనియేమియుఁజేయక తినుట. “వెండి
గిన్నెలో వెన్ననించుకొని, వైడిగిన్నెలో పాలుపోసికొని
పోచికోలుతిండ్లుతినుచు” (దర్మజరాజసూయము).

పోచిళ్ళు, వై. వి. బ. రూ-ప్రోచిళ్ళు. శకునము చూచుటకై
యిరుగుపొరుగిండ్లమీద అక్షరలు సేళ్ళు చల్లుట.

పోట, సం. వి. అ. క్రి. 1. మాచకిమ్మ: చూ, క్రి: 2. దాసి:
చూ, నేవకురాలు (పరిచారిక; దే. విణ. (1) పెద్ద: చూ.
విపులము.

పోటకందులు, దే. వి. బ. తెల్లకందులు: చూ, స్తంభ: 1
(ధాన్యము).

పోటకత్తి, ద్వ. వి. అడవినలుకెడుకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

పోటకము, వై. వి. = స్పోటక. రూ-పోడకము: చూ, స్పోట
కము.

పోటగళము, సం. వి. అ. పుం. 1. కిక్కనకనపు*: చూ,
తృణము. 1; 2 తెల్లు. *: చూ, శృణము. 1; 3: చూ,
మత్స్యము. 1.

పోటనబంతి, ద్వ. వి. (పోటు + బంతి) వసు. 2, అ. 155: చూ,
పుట్టవెండు.

పోటముంజి, ద్వ. వి: చూ, పుట్టగోచి.

పోటరి, దే. విణ: చూ, హంపీరుడు. 2. భార. విరా. 2, అ.
257.

పోటి, దే. వి. 1: చూ, స్పర్థ. 1; 2. ఊతగా నిలిచిన స్తంభ
దికము: చూ, స్తంభము. 1; విణ. 3: చూ, మాటు. కాశీ.
6, అ. 304.

పోటిగాడు, దే. వి: చూ, పంతకాడు. 1.

పోటిచేయు, వా. అ. క్రి: చూ, పంతగించు. 1.

పోటు, దే. వి. 1: చూ, శౌర్యము. పాండు. 5, అ. 228; 2:
చూ, యుద్ధము. భార. విరా. 4, అ. 83; 3: చూ, పొంగు.
3; 4. పొడుపు. భార. విరా. 5, అ. 236: అణిపోటు,
క్రమ్ము-క్రమ్ముడు, పొడుపు. (సం).—ఆస్పోటనము;
తద్వి. —మోచేతి పోటునకు. —(సం).—కేల. (మిగత
వానికి: “చూ, హారము. 2.”)

పోటుగంబము, ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2.

పోటుగలుపు, దే. వి. రెండవసారితీయుకలుపు.

పోటుగోల, ద్వ. వి: చూ, పోటి. 2.

పోటుకాడు, దే. విణ: చూ, పోటరి. ఆచ్చ. యు. కాం. 232.

పోటుపడు, వా. అ. క్రి. క్రమ్ముడుపడు.

పోటుబంటు, దే. విణ: చూ, పోటుకాడు. విక్ర. 4, అ. 59.

పోటుమగడు, —పై.— భార. విరా. 5, అ. 89.

పోటుమానిసి, ద్వ. విణ.—పై. —

పోటుముట్టు, దే. వి: చూ, బాణము. 1. విక్ర. 2, అ. 192.

పోటులాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పోట్లాడు: చూ, వాటులాడు.

పోటొగ్గు, దే. అ. క్రి. యుద్ధప్రయత్నముచేయు: పోటొడ్డు.

పోటొడ్డు, —పై.—

పోట్లాట, దే. వి: చూ, యుద్ధము. 1.

పోట్లాపు, దే. వి. సుకత: చూ, నేనువు.

పోడకము, వై. వి. = స్పోటక: చూ, రూ-పోటకము.

పోడి, దే. వి. చిటువేరు వైరగునేల. య. 1, అ. 107: చూ,
ఘామి. 1.

పోడము, సం. వి. అ. న. పానారము: చూ, పోక.

పోడి, దే. వి. విణ, చూ, రూ-పోడి. శకాం. 4, అ. 50.

పోడిమి, దే. వి: చూ, రూ-పోడిమి. (సాందర్యమునకు. —
రాజ. 1, అ. 61.)

పోతము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పిల్ల, పక్షిపిల్ల: చూ, శకుంత
(పక్షి); 2. పదేడ్లయేనుగు: చూ, హస్తీ; 3. మనుజు
లెక్కెడిటడ: చూ, హోడము; 4 ఇంటిచోటు: చూ, సడ
నము. 1; 5: చూ, పక్షము.

పోతరము, దే. వి. 1. క్రొవ్వు. శకా. 3, అ. 154: చూ,
హామిక; 2: చూ, హంకారము. అం, ధా. ప్ర. 133.

పోతరాజు, వా. వి. జీద్రపురుషదేవత, రూ-పోతరాజు.

పోతరి, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

పోతరించు, దే. అ. క్రి: చూ, మదించు. 1.

పోతలకప్రియుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

పోతవణిజుడు, సం. వి. జ్. పుం. ఓడబేరగాడు: చూ,
సాంయాత్రికుడు.

పోతవహుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-పోతవాహుడు: చూ,
సరంగు.

పోతధానము, సం. వి. అ. న. చేపిల్లలగుంపు: చూ,
మత్స్యము. 1.

పోతు, దే. అప 1. రూ-మోతు. తాచీల్యమునందు వచ్చెడు ఒక
నొక ప్రత్యయము. “తాగుబోతు, తిండిపోతు” మొ; వి. 2.
పశుపక్ష్యదులలో పురుషజాతి. “అబోతు, ఎనుబోతు” మొ;
3. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1; 4. ఎనుబోతు: చూ,
మహిషము.

పోతుడు, వా. వి. 1: చూ, శకువు; అం. 2: చూ, ఋత్విజుడు.

పోతుకరడు, దే. వి. పెద్దఅల: చూ, వీచి. 1.

పోతుకాడు, వా. వి. ఒకపక్షి: చూ, పక్షి.

పోతుగంటరాజనములు, వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

పోతుగుట్టముగలాడు, వా. వి: చూ, యముడు.

పోతురాజు, వా. వి: చూ, రూ-పోతరాజు.

పోతురౌతు, ద్వ. వి: చూ, యముడు.

పోతులరాజు, వా. వి: చూ, సివగి.

పోత్రము, సం. వి. ఆ. న. 1. పందిమూతి: చూ, సూకరము; 2. నాగటిదుంపమొన: చూ, లాంగలము. 1; 3: చూ, వస్త్రము; వా. 4: చూ, రూ-పోతరము. 1.

పోత్రి, సం. వి. న్. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

పోదు, వా. వి. 1. తేత: చూ, సుకుమారము; క్రి. 2. ధాత్వర్థ మందు పొమ్ము.

పోనాడు, దే. స. క్రి. 1: చూ, పోగొట్టు; 2: చూ, నిందించు. పర. 2, ఆ. 27.

పోని, దే. విణ. పోలిక. భార. ఆర. 2, ఆ. 33: చూ, సమా నము. 2.

పోవడు, ద్వ. ఆ. క్రి. (పోకు + వడు) పోవు: చూ, వెళ్ళు. 3.

పోవరి, వా. వి. దారిద్ర్యం: చూ, హారకుడు. 1.

పోపిట్ట, ద్వ. వి. (పోట + పిట్ట) ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పోపిడి, వా. వి: చూ, విధము. 1.

పోబడి, దే. వి. (పోవు + బడి) రూ-పోవడి. జాడ. రామా. 6, ఆ. 67: చూ, సూచన. 1.

పోబెట్టు, దే. వి. (పోట + బెట్టు): చూ, ప్రణాదము. 1.

పోయు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, సంభవించు; స. క్రి. 2. (జలా దికము) విడుచు: చూ, విసర్జించు; 3. (నాటు) విడుచు: చూ, విసర్జించు; 4. ఉరితగిలించు; 5. (బాణమును) సం దించు; 6. ఒలుకు, కులుకు.

పోయేకాలము, వా. మి. వి. 1. వినాశకాలము. (దీనినే పోయి (వు) (పోయి) కాలమని వాడెదరు); 2. గడచిపోవుచున్న కాలము.

పోరంబోకు, వా. వి: చూ, రూ-పోరంబోకు.

పోరచి, దే. వి. 1 కానుక: చూ, సూదిద; విణ. 2: చూ, వ్యర్థము; 3. అసారము: భార. ఆది. 5, ఆ. 179: చూ, పల్లవు. 2.

పోరాట, దే. వి. 1. కలహము: చూ, యుద్ధము; 2. పోట్లాట: చూ, యుద్ధము; 3. మల్లాడుట: మల్లట-మల్లాట.

పోరాటము, — పై. — (కలహమునకు. — భాగ. 8, స్కం. 18.)

పోరాడు, దే. ఆ. క్రి. రూ-పోరు. 1. కలహించు: చూ, వాటు లాడు; 2. యుద్ధముచేయు: చూ, వాటులాడు; 3. మల్లాడు: చూ, వెంటిగొను. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 242.

పోరాని, దే. విణ. ఆప్తమైన. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 329.

పోరామి, దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 2. ఆప్తత. విక్ర. 7, ఆ. 145: చూ, స్నేహము. 1; 3. సంక టము. హరి. పూ. 3, ఆ. 208; విక్ర. 7, ఆ. 145: చూ, శోకము; 4. పని: చూ, వ్యాపారము. 1.

పోరితమాడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, పోరాడు. (మల్లాడు. — భార. ఉద్యో. 4, ఆ. 3.)

పోరితము, దే. వి. 1: చూ, పోరాట. 1. కాశీ. 3, ఆ. 124; 2: చూ, పోరాట. 2. భార. ఉద్యో. 1, ఆ. 305; 3: చూ, స్పర్ధ. 1.

పోరు, దే. వి: చూ, రూ-పోరాట. 1-2-3; ఆ. క్రి. 4: చూ, రూ-పోరాడు, 1-2-3; అం. 7: చూ, గుణములు.

పోరుదిండి, దే. వి. కలహశనుడు, నారదుడు: చూ, సన్న్యాసి. 1.

పోరుపెట్టు, దే. ఆ. క్రి. బిడ్డ ఉడుగక గట్టిగా ఏడ్చు బ్ర. 2, ఆ. 299.

పోరువ, దే. వి. 1. నెల్లా. శళాం 3, ఆ. 13: చూ, వస్త్రము; 2. పొర. పాండు 4, ఆ. 293: చూ, సీదము. 3.

పోరోగిరపుదంట, వా. వి: చూ, పోరుదిండి.

పోరోగిరపుదిండి, వా. వి. — పై. —

పోఱుడు, దే. విణ: చూ, శిశువు.

పోటి, దే. విణ: చూ, పడుచు. 5.

పోటిగాడు, దే. విణ: చూ, పోఱుడు.

పోలడు, దే. వి: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

పోలక, ద్వ. వి. (పోలు + అక) పోలకమ్మ: చూ, మహా లక్ష్మి. 3.

పోలకమ్మ, — పై. —

పోలానిగంటలు, ద్వ. వి. బ ఏనుగుమెడను గట్టెడు గంటలు.

పోలి, వా. వి. అడుది: చూ, ప్రి.

పోలిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. = పోలిం. (రూ-పోలి. ఈ ప్రి. 1: చూ, భక్తిము; దే. వి. (రూ-పోలికి-పోల్కి.) (1). సామ్యము, ఉపమ: చూ, సమానము. 2: (2 : చూ, స్వరూపము.

పోలికి, దే. వి. రూ-పోల్కి: చూ, పోలిక (1).

పోలిగాడు, దే. వి: చూ, పోలడు.

పోలీను, వా. వి. దండపాశికుడు: చూ, నేవకుడు.

పోలు, దే. వి. 1 ఒప్పు. హరి. పూ. 7, ఆ. 18: చూ, హృ ద్వము; 2. చూ, శిరము; ఆ. క్రి. 3 ఒప్పు. స్వా. 1, ఆ. 55: చూ, సమ్మతించు; 4 యుక్తమగు: చూ, సరిపడు. 2; 5. శక్యమగు. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 40: చూ, వ: పోవు: స. క్రి. 6: చూ, సరిపోలు భార. ఆర. 2, ఆ. 19.

పోలుగ, దే. వి. రూ-పోలువ. ఒకపిట్ట: చూ, పక్షి.

పోలుకట్టు, దే. వి. రూ-పోలుగట్టు. బండినొగ మీది తొట్టికి ఈవలావల అమర్చినకొయ్య: చూ, యుగంధరము.

పోలుగట్టు, దే. వి. — పై. —

పోలుచు, దే. ప్రే. పోలజేయు. రూ-పోల్పు: (చూ, నిరూ పించు-నిర్దరించు).

పోలుపొందు, దే. వి. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2.

పోలువ, దే. వి: చూ, రూ-పోలుగ.

పోలె, దే. ద్వి. వలె, బలె: చూ, సామ్యము.

పోలెవాడు, వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

పోలేరమ్మ, వా. వి: చూ, పోలక.

పోలేరు, — పై. —

పోల్కి, దే. వి: చూ, రూ-పోలిక (1)-(2).

పోల్చు, దే. ప్రే: చూ, రూ-పోలుచు.

పోవడి, దే. వి: చూ, రూ-పోబడి.

పోవు, దే. ఆ. క్రి. 1. సమీపమునుండి దూరమున కరుగు: చూ, వెళ్ళు. 3; 2: చూ, మరణించు. భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 258; 3. యత్నించు. భార. ఆర. 2, ఆ. 31: చూ, సమ

కట్టు. 2; 4. కడచు: చూ, సను. 3; 5. నశించు: చూ, సమయు 3; 6. కలయు: చూ, మేళగించు; 7. అగు: చూ, రవణించు.

పోవుదెంచు, దే. అ. క్రి. పోవు. భార. ఆది. 2, అ. 195: చూ, సను. 3.

పోవువాడు, వా. వి. గంత: చూ, వాటచారి.

పోషకుడు, సం. విణ: చూ, రక్షకుడు.

పోషణము, సం. వి. అ. న. పోషి-పోసనము: చూ, సంరక్షణము.

పోషించు, సం. స. క్రి. పోషు: చూ, రక్షించు.

పోష్ట, సం. విణ: చూ, పోషకుడు.

పోష్టము, సం. విణ. పోషింపదగినది: చూ, రక్షితశ్యము.

పోసనము, వై. వి. 1 = పోషణము: చూ, రక్షణము: దే. వి. 2. కాంతి. య. 4, అ. 13: చూ, వెలుతురు. 1; 3. పాలు: చూ, స్తన్యము; 4. వైపుత. పాండు. 3, అ. 113.

పోసనాలు, దే. వి: చూ, పోసనము. 3.

పోసరము, దే. వి: చూ, రూ-పోతరము.

పోసరించు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పోతరించు. పాండు. 4, అ. 16

పోసతెక్క, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

పోసూడు: దే. వి: చూ, సమ్మూళిగలు.

పోస్తు, వా. వి. 1 తపాలాఅఫీసు; 2. ఉద్యోగస్తుని నియోగించుట కేర్పరిచిన కాశీప్రదేశము. (రూ-పోస్తు)

పోహణ వై. వి. 1. కూరుపు: చూ, సంధానము. 1; 2. నేర్పు: చూ, సామర్థ్యము. 1.

పోహణించు, వై. స. క్రి. కూర్పు: చూ, సంధించు. 2.

పోళి, వై. వి. పోలిక. ఒబ్బట్టు: చూ, భక్ష్యము.

పోళె, —వై.—

పా

పాండరీకము, అం. 1: చూ. భావదూషితములు; 2: చూ, తానములు.

పాండర్యము, సం. వి. అ. న. రూ-పాండర్యము: చూ, రాజార్థము.

పాఞ్జ, వై. వి. పుంజ: చూ, రూ-పపుఞ్జ.

పాఞ్జరికమ్మ, వా. వి: చూ, రూ-పపుఞ్జరికమ్మ.

పాఞ్జులతీరు, ద్వ. వి: చూ, పపుఞ్జులతీరు. య. 4, అ. 155.

పాఞ్జులతీరుచు, ద్వ. పే: చూ, రూ-పపుఞ్జులతీరుచు.

పాఞ్జులతీర్పు, —వై.— రామా, 8, అ. 52; రామా. 7, అ. 274.

పాఞ్జులనేయు, వై. స. క్రి: చూ, రూ-పపుఞ్జుల నేయు. జై. 3, అ. 98.

పొగండడు, సం. వి. అ. పుం. బాలుడు: చూ, శిశువు.

పొతవము, సం. వి. అ. న. త్రాసు మూర తూము లోనగు మానము: చూ, వద్దు.

పొత్తికము, సం. వి. అ. న. నేలిచాయగలతేనె: చూ, మధువు. 8.

పొత్తి. సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. కొడుకుకూతురు, కూతు కూతురు. నప్త: చూ, మనుమరాచ; 2. పంది: చూ, సూతరము.

పొత్తుడు, సం. వి. అ. పుం. కొడుకుకొడుకు: చూ, మనుమడు.

పొనశున్యము, సం. వి. అ. న. మరల మరల చెప్పట.

పొనర్పపుడు, సం. వి. అ. పుం. పునర్పపునందుబుట్టిన కొడుకు: చూ, పుత్తులు. (పుత్తుడు).

పొరము, సం. వి. అ. న. కామంది*: చూ, తృణము. 1; విణ. 2. పురమునందుపుట్టినది.

పొరన్యము, సం. విణ. 1. మొదటిది: చూ, మొదలు. 4; 2. మొదటిదిక్కుది: చూ, హరిత్తు.

పొరాణికుడు, సం. వి. అ. పుం. ఏకనటుడు.

పొరాణికులు, అం: చూ, సభాసప్తాంగములు.

పొరుషము, సం. వి. అ. న. 1. మగతనము: చూ, శక్తి. 1; 2. పురుషప్రయత్నము; 3. పురుషవ్యాపారము; 4 పరాక్రమము: చూ, శక్తి. 1. విణ. పురుషునిచేయెత్తుపొడవు; నిలుపు (సోగ).

పొరోగవుడు, సం. విణ. వంటయింటి అధికారి.

పొరోహితుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, యజ్ఞికుడు.

పొర్ణమాసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పూర్ణమాసము.

పొర్ణమాసి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1: చూ, పున్నమ; అం. 2: చూ, తానములు.

పొర్ణము, అం: చూ, తతవాద్యములు.

పొర్ణిమ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, పొర్ణమాసి. 1.

పొలన్యూడు, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, శ్రీదురు; 1. రావణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

పొలు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-పపులు.

పొలోమి, సం. వి. ఈ. ప్రి. ఇంద్రునిభార్య. శచి: చూ, భార్య.

పొలోములు, వా. వి. మారీచునకుబులోమయందుగల్గినసంతతి (60, 000 దానవులు.)

పొషము, సం. వి. అ. పుం. పుష్యమీనక్షత్రముతోగూడిన పున్నమగలనెల, పుష్యమాసము: చూ, మాసము. 1.

పొషి, సం. వి. ఈ. ప్రి. పుష్యమాసమునందలి పున్నమ: చూ, హరివాసరము పున్నమ).

పొష్కరము, సం. వి. అ. న. మెట్టతామరదుంప: చూ, సహస్రపత్రము.

పొష్పకము, సం. వి. అ. న. కుసుమాంజనము: చూ, రసాంజనము.

పొళి, సం. వి. ఇ. పుం. అభ్యుషణు-అభ్యాషణు-అభ్యోషణు ఆవక్యము, కరభర్జితము కుల్మాసము. (తె.).-గుగ్గిళ్ళు (ఉడికినగుగ్గిళ్ళకును ఇవే.)

ప్యా

ప్యాట్. సం. అవ్య: చూ, సంబోధనార్థకములు.

ప్య

ప్యపితుడు, సం విణ: ఉపితుడు. (తె)- ఉన్నట్టివాడు - ఉన్నవాడు.

ప్ర

ప్ర, సం. ఉప. ప్రకర్షార్థకము. ఇది సంస్కృత పదములకు ముందునిలిచి మిక్కిలి యను నర్థము నిచ్చుచున్నది ఉదా:- ప్రోక్తిము, ప్రోక్షితము, ప్రోత్తుంగము, ప్రోత్థితము, ప్రోత్సాహము, ప్రోద్ధామము, ప్రోద్ధతము మొ. (౧ ప్రకంపనుడు=ఎక్కువగా గదలుచువాడు; ౨. ప్రకటనము=ప్ర+కట=ఇచ్చట దాత్వర్థమును మార్చి ప్రసిద్ధమను నర్థమును దెచ్చినది; ౩ ప్రకరణము=ఇచ్చట "ప్ర" అను నది దాత్వర్థమును మార్చి ప్రస్తుత మను నర్థమును దెచ్చినది; ౪. ప్రకరము=ఇచ్చట సమాహమను నర్థమును దెచ్చినది; ౫. ప్రకర్షము=ఇచ్చట అతిశయమను నర్థము నిచ్చుచున్నది; ౬. ప్రకాండము=ఇచ్చట "ప్ర" అను దానికి కాండశబ్దముతో సమాసము, ౭. ప్రకామము-ఇదియు పైరీతిసే; ౮. ప్రకారము=ఇచ్చట దాత్వర్థమును మార్చి పోలిక అను నర్థము నిచ్చినది; ౯. ప్రకాశము=ఇచ్చట దాత్వర్థమున కుత్కర్షము నిచ్చినది; ౧౦. ప్రకీర్ణము=ఇచ్చట కీర్ణశబ్దముతో సమసింది వ్యాప్తమైన దను నర్థమును దెచ్చినది; ౧౧. ప్రకృతము=చక్కగా జేయబడినది యను నర్థమందు దాత్వర్థమున కుత్కర్షమును బ్రస్తుతము అను నర్థమందు దాతువున కర్థాంతరము నిచ్చినది; ౧౨. ప్రకృతి=ఇచ్చటబ్రతిత్యయమున కాదియం దుండు శబ్దస్వరూపమును దెలుపుచున్నది; ౧౩. ప్రకృష్టము=దాత్వర్థమును అతిశయమయిన దను నర్థమునకు మార్చినది; ౧౪. ప్రకోపము=దాత్వర్థమున కుత్కర్షము తెచ్చినది. ఇత్యాది.)

ప్రంగ, వై. వి. రూ-ప్రగ్గ: చూ, రూ-పంగ. 1. ప్రండి, వా. వి. కన్యాశుల్కము (కు. పా):చూ, శుల్కము. 2. ప్రకంపితము, అం. 1: చూ, కంఠక్రియలు; 2: చూ, వక్షక్రియలు. ప్రకంపనుడు, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిబలముగల గాలి: చూ, వాయువు. ప్రకటనము, సం. వి. అ. న.=పగటు: చూ, సంభావన. 3. ప్రకటము, సం. విణ.-పై- ప్రకటించు, సం. స. క్రి: చూ, వెల్లడించు. ప్రకటితము, సం. విణ. ప్రకటింపబడినది, అవిష్కృతము: చూ, శోభితము. 5. ప్రకరణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రస్తావము. 1; 2. గ్రంథభాగము: చూ, సంపుటము; 3. నాటకభేదము. (కథ

కల్పితము. ధీరశాంతుడు నాయకుడు. శృంగారరసము ప్రధానము. భారతవృత్తి. తక్కిన విషయములచే నాటకమును బోలునది. నాయకుడు ప్రధాని. ద్విజుడు. నాయకకుల స్త్రీ లేక వారకాంత కావచ్చును. స్త్రీ పురుష లేక మండలమున రారాదు. వచ్చెనా వారకాంతయే యగును); చూ, నాటకము, దశరూపకముల లక్షణములు.

ప్రకరణము, అం. (కొంచెము భేదముగ నాటిక వంటిది): చూ, నాటికలు.

ప్రకరణములు, అం. 1. కామందకుఁ డను ఋషి యొకవెయ్యి శ్లోకములకులోపుగా కామందక మను దండనీతి శాస్త్రమును సూత్రించెను.

ఈ గ్రంథముననుండు ప్రకరణములు:-

౧. ఇంద్రియజయాధ్యాయము, ౨. విద్యాసముద్దేశము, ౩. ఆచార వ్యవస్థా దండనీతి, ౪. సప్తప్రకృతిభాగము, ౫. నేనాధర్మము, ౬. కంటకశోధనవిధి, ౭. ఆత్మరక్షణ విధి, ౮. మండల వికల్పము, ౯. సంధివికల్పము, ౧౦. విగ్రహవికల్పము, ౧౧. యానవిధి, ౧౨. మంత్ర వికల్పము, ౧౩. దూతవికల్పము, ౧౪. ప్రకృతివ్యసన విభాగము, ౧౫. రాజవ్యసనభేదము, ౧౬. యాత్రావిధి, ౧౭. స్కంధావార నివేశవిధి, ౧౮. ఉద్యోగవిధి, ౧౯. యుద్ధసన్నాహ విధి, ౨౦. వ్యూహవిభాగది. (ఈఇరు వది సర్గలయం దీప్రకరణములలో మఱికొన్ని యంశములు జేరియున్నవి. ఇత్యాది.); 2. సంగ్రహము, న్యాయబోధిని, దీపిక, నీలకంఠీయము, ముక్తావళి (5), ప్రకరము, సం. వి. అ. న. 1. అగలు: చూ, రాజార్హము: పు. 2: చూ, సమాహము: 3. చెవరిన పువ్వులోనగునది: ఉపకారము: 4: చూ, మేలు, 12. ప్రక్రి, అం. 1: చూ, వస్తువు. 2; 2: చూ, ప్రాప్త్యాశ. ప్రకర్షము, సం. వి. అ. పుం. అతిశయము: చూ, హేరాశము 1. ప్రకాండము. సం. వి. అ. పుం. న. 1. చెట్టు నడిమినిడు కొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; 2. చెట్టు బోదె: చూ, శాఖ. 1. విణ 3. ప్రకస్తవాచకము. (ఇది వృత్తియందు ఉత్తర పదమై శ్రేష్ఠతను తెలుపును. ఉదా.- గోప్రకాండము మొ); చూ శ్రేష్ఠవాచకములు. ప్రకామము, సం. క్రి. విణ. అ. న. ఇచ్చవచ్చినట్లు: చూ, స్వేచ్ఛ. ప్రకారము, సం. వి. అ. పుం. 1. పోలిక: చూ, సమానము. 2; 2: చూ, వేలుపాటు. 1. ప్రకాశకము, సం. విణ. వెలిగించునది: అవభాషణము. ప్రకాశము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎండ: చూ, వెలుగు. 3; 2. వెలుగు: చూ, వెలుతురు. 1; 3. తల యాదించుచు నవ్వెడు నవ్వు: చూ, హాస్యము. 1; విణ. 4. మిక్కిలి ప్రసిద్ధము: చూ, సంభావన. 3; 5. బయలుపడినది: చూ, వ్యుజితము; 6. సమానము: చూ, సుషమ. 2; 7. కాశ రోగము గలది. ప్రకాశయ్యుద్ధము, సం. వి. అ. పుం; చూ, యుద్ధము.

ప్రకాశించు, సం. అ. కి. 1. వెలుగు: చూ, హవణిల్లు.
ప్రకాశితము, సం. విణ. వెలిగింపఁబడినది: చూ, వెలుతురు!.
ప్రకారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రకారము. 1. *.
ప్రకీరము, —పై.—

ప్రకీర్ణము, సం. వి. అ. న. 1. వింజామరము: చూ, సురటి,
2. విరివి: చూ, హేరాళము; పుం. 3. గుఱ్ఱము: చూ;
హయము.

ప్రకీర్ణము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ప్రకారము-ప్రకీరము:
చూ, పూతికరణము*; విణ. 2. చల్లఁతగినది: చూ, నేచ
కము. 2.

ప్రకృత్యము, సం. వి. అ. పుం. అడవిమల్లె* చూ, హసంతి. 2
ప్రకృతము, సం. విణ. 1. చక్కఁగాఁజేయఁబడినది: చూ,
సుకృతము, 3: 2 ప్రకరణము వలన పొందఁబడినది.

ప్రకృతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. (అంక:) మొ. ప్రత్యయము రాక
ముందున్న శబ్దస్వరూపము: అక్షరము, ప్రధానము; 2 ఉపా
దానకారణము: చూ, మాయ; 3. పౌరవర్గము, పురశ్రే
ణులు; 4. సత్వాదిగుణసామ్యవస్త: 5: చూ, స్వభావము;
6=పగిది. రీతి: చూ, విధము. 1; 7: చూ, భాము. 12;
అం. 8. స్వామ్యాది: చూ, ప్రకృతులు. 2; 9. అవ్యక్తాది:
చూ, ప్రకృతులు. 1; 10: చూ, ఛందస్సులు; 11: చూ, తత్వ
ము. ప్రకృతి అంక: = వికృతి అంకె - అంకియ. మొ:)
(చూ, వైకృతము) చూ, పాకృతము.

ప్రకృతిత్రయము, అం. శ్లేష్మ-పైత్య-వాత ప్రకృతులు. (చూ,
త్రయము.)

ప్రకృతిప్రత్యయ డ్రియోః ప్రత్యయార్థస్య ప్రాధాన్యమ్. న్యా.
కేవల దాతు. ప్రాఅపదిక రూపములకు అర్థ ముండదు. దానికి
ప్రత్యయమును చేర్చగానే ఆ రూపమునకు అర్థశక్తి కలుగు
చున్నది. అట్లే రాజు, ప్రజ అనే వారిలో ప్రజలకు ప్రాధాన్య
ముండవలెను. ప్రజ లేని రా జేమిచేయగలఁడు.

ప్రకృతివ్యసన విభాగము, అం: చూ, ప్రకరణములు.

ప్రకృతివ్యూహములు, అం. దండవ్యూహములు, భోగవ్యూహ
ములు, మండలవ్యూహములు, అసంహతవ్యూహములు. (4)

ప్రకృతులు, అం. 1. అవ్యక్తము, బుద్ధి, అహంకారము, పంచ
తన్మాత్రలు; 2. స్వామి, అమాత్యుఁడు, సుహృత్తు, కోశము,
రాష్ట్రము, దుర్గము, బలము (7); పా. 3. ప్రకృతుల
యందు దంత్యములు లేవు. “ఉదా. —చంద్రుడు-చంద్రము-
చుబుకము-మాతము-చోరుఁడు-చైత్రము-చాలము-జనుఁడు-
జాలము-జాహువు-జూటము-జోనాళములు. మొ”; అం. 4:
చూ, ప్రకృతిత్రయము.

ప్రకోపము, సం. వి. అ. పుం. ముమ్మరము: చూ, హేవా
ళము.

ప్రకోపించు, సం. అ. క్రి. ముమ్మరించు: చూ, హేచ్చు. 3.
ప్రకోష్ఠము, సం. వి. అ. పుం. 1. తొట్టికట్టు: చూ, ముంగిలి.
2: 2. బుజము తుద, కలాచిక: చూ, స్కంధము. 1; 3.
ముంజేయి: చూ, హస్తము; 4. ఇంటి కొన, కలాచిక: చూ,
సవనము. 1.

ప్రక్కి, వై. వి. 1. = స్పృక్కా: చూ, పక్కియ*: 2. =
పక్ష: ఏట-ఏటము, తల, తెగ, పక్క-పక్కియ-పక్కె-
ప్రక్క, బరి, రెట్ట, వంక. (సం.)—పక్షము: చూ,
సూరలు (చూ, పార్శ్వము. 2; 3. = పక్ష: వైపు: చూ,
పార్శ్వము. 2.

ప్రక్కిగోచి, వా. ని. ఓరగచ్చ, వారగోచి: చూ, లంగోటి
ప్రక్కి, వై. వి. = స్పృక్కా. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ,
రూ-ప్రక్క. 1. *.

ప్రక్కె, వై.—రూ-ప్రక్కి.

ప్రక్రమభంగము, అం: చూ, వాక్యదోషములు. (పూనిన ప్రక్ర
మమునకు భంగముకలిగించుట. ఉదా.—“అతనికి నార
చీరలు పత్రములు, కూరలు మధురాహారములు. అడవి
యిల్లు.” తొలుతనన్నియు బహువచనములఁజెప్పి “అడవి
యిల్లు” అని ఏకవచనమునఁ జెప్పట ప్రక్రమభంగము.)

ప్రక్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1. క్రమము: చూ, విధము.
2: రూ-ఉపక్రమము, ఉపధ: 3: చూ, ప్రతిక్రియ. 1; 4.
రూ-ఉపక్రమము, పనికిముందు యిత్నము: చూ, సన్నా
హము. 2; 5: చూ. అనసరము 1.

ప్రక్రాంతము, సం. విణ. 1: చూ, సన్నాహము. 2: 2: చూ,
ఉల్లంఘితము; 3. కడవఁబడినది.

ప్రక్రియ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. అధికారము: చూ, రపము.
1; 2: చూ, ప్రస్తావము. 1; 3. మేలైనకార్యము: చూ,
వ్యాపారము. 1; 4. శబ్దరూపము కలిగినవిధము: చూ,
విధము. 1.

ప్రక్వణము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రక్వాణము, వీణాధ్వని:
చూ, స్వరము. 2.

ప్రక్వాణము, —పై.—

ప్రక్షోభకుఁడు, సం. విణ. చక్కఁగా (చక్క-గా) కడుగువాఁడు:
చూ, శోధకుఁడు.

ప్రక్షోభనము, సం. వి. అ. న. చక్కఁగా కడుగుట: షోభనము,
చూ, శోధనము. 1.

ప్రక్షోభనాద్ధి పంకస్య దూరా దస్పర్శనం వరమ్. న్యా. బురద
అంటిన తరువాత దానిని కడుగుకొనుటకంటె అసలు బురద
నంటకుండ నుండుటయే మంచిది. దుష్టులతో స్నేహముచేసి
దుఃఖముపొంది దానిని తొలగించుకొను ప్రయత్నము
చేయుటకంటె అసలు దుష్టులదరికి పోకుండుటయే మంచిది.

ప్రక్షోభితము, సం. విణ. చక్కఁగా కడుగఁబడినది. షోభితము,
చూ, శోభితము.

ప్రక్షిప్తము, సం. విణ. చక్కఁగా సరిచేయఁబడ్డది: చూ,
ససి. 1; 2. చేర్చఁబడ్డది, చూ, మట్టనము.

ప్రక్షీణము, సం. విణ. మిక్కిలి తీయించినది: చూ,
హీనము. 1.

ప్రక్షేపణము, సం. వి. అ. పుం. చక్కఁగా విసరివేయుట:
చూ, విమోచనము.

ప్రక్షోభించు, సం. అ. క్రి. మిక్కిలి కలఁతపడు: చూ, సంక్షో
భించు.

ప్రక్షేపనము, సం. వి. అ. పుం. ఇనుప బాణము; నారాచము, చూ, బాణము. 1.

ప్రఖరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పక్కెర. గుఱ్ఱపు కవచము, కంబళము: చూ, హయము; 2. కంచరగాడిదె: చూ, రాసభము; 3. కుక్క: చూ, కునకము; 4. ఏనుగు కవచము: చూ, హస్తీ; విణ. 5. మిక్కిలి కఱకై నది: చూ, రూక్షము. 1.

ప్రఖ్యాతము, సం. విణ. 1. మిక్కిలి ప్రసిద్ధికై నది: చూ, విక్రీతము. 1; అం. 2: చూ, వస్తువు 2.

ప్రఖ్యాతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. మిక్కిలి ప్రసిద్ధి. చూ, సంభావన. 3.

ప్రఖ్యుడు, సం. విణ. (ఉత్తరపదమైనచో) తుల్యుడు: చూ, సమానుడు.

ప్రగండము, సం. వి. అ. పుం. మోచేతికి మీది భాగము, సందిలి: చూ, హస్తము. 1.

ప్రగడ, వై. వి. ప్రధాని: రూ-పెగడ, మంత్రి: చూ, సచివుడు. 1.

ప్రగతజానుకుడు, సం. విణ: చూ, దొడ్డికాళ్ళవాడు.

ప్రగతము, సం. విణ. 1. బొత్తిగా పోయినది: చూ, విగతము. 1; 2 ఎడముకలది: చూ, విరళము.

ప్రగల్భ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. స్వీయాంతరేంద్ర విశేష నాయకా విశేషము. (పదునెనిమిదేండ్లకు మించిన వయసు గలిగి సంపూర్ణ యౌవనముచే వెలయునది. దీనికి రతికళాపరిజ్ఞానము మొందు.): చూ, స్వీయ: అం. 2: చూ, యౌవన భేదములు.

ప్రగల్భుడు, సం. విణ: చూ, ప్రౌఢుడు.

ప్రగడము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; 2 అధికము: చూ, హెచ్చు. 1; 3. దృఢము: చూ, బెడిదము. 5.

ప్రగుణ, అం. ఒకాక వృత్తము. ఒక్కొక్క పాదమునకు ఒక సగణము, రెండు గురువులు గలిగి పదవ ఛందస్సు నందుఁ బుట్టిన వృత్తము: చూ, వృత్తము. 1.

ప్రగుణము, సం. విణ: చూ, సరి. 7.

ప్రగ్గ, వై. వి: చూ, రూ-ప్రంగ-పంగ.

ప్రగ్గడ, వై. వి. = ప్రధాని: చూ, రూ-ప్రగడ.

ప్రగ్గము, వై. వి. = ప్రగ్రహా: చూ, రూ-పగ్గము.

ప్రగ్గెడ, వై. వి. = ప్రధాని: చూ, రూ-ప్రగడ.

ప్రగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. చెఱుపాల: చూ, సదనము. 1; విణ. 2. చెఱుబడ్డది: ఉపగ్రహము. (తె).—బంది: వి. 3. త్రాసు, తూనికకోల మొదలైనవాని త్రాసు రూ-ప్రగ్రహము: చూ, సూత్రము. 2; 4 = పగ్గము. రూ - ప్రగ్రహము: చూ, సూత్రము. 1; 5. గుఱ్ఱము లోనగువాని గట్టెడు పగ్గము. రూ-ప్రగ్రహము: చూ, సూత్రము. 1; 6. బంగారు: చూ, లోహము. 1; 7. నియమనము: చూ, సత్యము. 1; 8: చూ, స్కంధము. 1; 9: చూ, హరిద్రువు *.

ప్రగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. = పగ్గము: చూ, రూ-ప్రగ్రహము. 3—4—5.

ప్రగ్రీవము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. కలశము: చూ, హరి వాణము (పాత్రము. 8; 2. ఒలుగుదిండు: చూ, లోడు; 3: చూ, మెడ; 4. ప్రాసాదమువంటి కిటికీ: చూ, వాతాయనము.

ప్రఘణము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ప్రఘణము. తల వాకిటికి ప్రక్కనుండెడు చిన్న గది, హజారము: చూ, సదనము. 1; 2. ఇనుపగుదియ: చూ, బాణము. 1; 3. రాగిబిందె: చూ, పాత్రము. 8-౪౯.

ప్రఘాణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రఘణము. 1.

ప్రఘారము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రఘారము, జలాదిధార, కాటుట: చూ, స్రవము.

ప్రఘూర్ణము, సం. విణ. మిక్కిలి తిరుగుడు గలది: చూ, వ్యాఘూర్ణితము.

ప్రచండము, సం. వి. అ. పుం. 1. తెల్లగన్నేరు *: చూ, హయమారకము; విణ. 2. చేరరావిది; 3 వాడిమిగలది: చూ, శతము. 1; 4. సాధ్యముకావిది: చూ, ముగ్ధాయ్య. 2.

ప్రచక్రము, సం. వి. అ. న. ప్రయాణమైన సేన: చూ, సేన. 1.

ప్రచయము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మూహము; 2. అనుదాత్తస్వరవిశేషము: చూ, స్వరము. 2.

ప్రచలాయతుడు, సం. విణ. కునికిపాటుపడువాడు: ఘూర్ణితుడు.

ప్రచారము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పచేరము. తిరుగుట: చూ, సంచారము. 1; 2. కులాచారము: చూ, వర్తనము. 1; 3: చూ, వ్యాపనము; 4. ప్రవేశనిర్గమమార్గము: చూ, మార్గము. 1.

ప్రచారములు, అం. (మల్లకాత్తములోనివి) ద్రాంతము, ఉద్రాంతము, అఘ్రతము, అవిష్కృతము, అహితము, అవిధము, అకరము, అవికరము, విక్రీతము, మిక్రీతము, మానవము, నిర్మర్యాద, చిత్రకము, భిన్నము, సవ్యజానువు, అపసవ్యజానువు, కీప్రము, ద్రుదుత్తము, సవ్యజాహువు, వివీతజాహువు, త్రిబాహువు, సవ్యోత్తరము, ఉత్తరము, సవ్యకరము, తుంగబాహువు, ప్రధితము, యోధికము, అపృష్ఠప్రవాహరణము, వర్గితము, కుంచితము, స్విస్తికము, గుడంబము (32).

ప్రచాలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రవాళము. 2.

ప్రచురము, సం. విణ. 1. అధికము: చూ, హేరాళము; వా. 2. వెల్లడియైనది, చిట్ట: చూ, స్పష్టము.

ప్రచేతనుడు, సం. వి. న. పుం. రూ-ప్రచేతుడు-ప్రచేతనుడు. 1: చూ, పరుణుడు; 2. వాల్మీకుడను ముని: చూ, సన్న్యాసి: విణ. 3. గొప్ప మనస్సు కలవాడు.

ప్రచేతుడు, సం. వి. విణ.—వై.—

ప్రచోదనము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రేరేచుట.

ప్రచోదని, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1: చూ, వాకుడు*; 2. సంగడి తెడ్డు: చూ, హోదము (పీలి.)

ప్రచోదితము, సం. విణ: చూ, ప్రేరితము

ప్రచ్ఛ(చ్ఛ)ర్ధిక, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, వాంఛి.

ప్రచ్ఛదపటము, సం. వి. అ. పుం. 1. గివుసెన: చూ, వస్త్రము. 2. పఱచెడు బట్ట: చూ, వస్త్రము.

ప్రచ్ఛదము, సం.వి.అ. పుం. 1. = పచ్ఛదము; చూ, వత్తము; వా. 2. కప్పుడు: చూ, స్థగనము.

ప్రచ్ఛన్నము, సం. వి. అ. న. 1. రోవాకిలి, అంతర్వారము: చూ, వాకిలి; 2. కప్పబడినది: చూ, స్థగితము; 3. మాటు వేషము వేసికొనినది: చూ, అవరుద్దము.

ప్రచ్ఛాదనము, సం. వి. అ. న. 1. ఉత్తరీయము: చూ, వత్తము; 2. చూ, ప్రచ్ఛదము. 2.

ప్రచ్ఛాదించు, సం. స. క్రి. కప్పు: చూ, స్థగనముచేయు.

ప్రచ్ఛాదితము, సం. విణ: చూ, ప్రచ్ఛన్నము. 2.

ప్రజ, సం. వి. అ. స్త్రీ, = పజ. 1. సంతానము, కులము: చూ, సంతతి. 1; 2. జనము, మంది: చూ, సంతతి. 1.

ప్రజంఘాగ్రము, సం. వి. అ. న. మోకారి మొదలు; చూ, హజ్జ.

ప్రజనము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఆవు ఎనుములోనగువాని తొలిచూలు: చూ, వెద. 3; 2. చూలొనట్టికాలము: చూ, వెద. 3.

ప్రజవి, సం. విణ, (న్. ఈ. న): చూ, వేగిరకాడు.

ప్రజాత, సం. వి. అ. స్త్రీ. పురుటాలు: చూ, సూతిక,

ప్రజాపతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1: అం. 2: చూ, బ్రహ్మలు.

ప్రజాపతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ, 1. తోడబుట్టిన వానిభార్య; చూ, భార్య; 2. అన్నపెండ్లాము; వదినె: చూ, భార్య. 1-4

ప్రజ్ఞ, సం. వి. అ. స్త్రీ, = పగ్గె 1: చూ, బుద్ధి; 2. =: చూ, పగ్గియ. 2; 3. =: చూ, పగ్గియ. 3.

ప్రజ్ఞాకాయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

ప్రజ్ఞానము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, హృక్లేబము. 2. 2. గుఱుతు; చూ, లక్షణము. 1.

ప్రజ్ఞాపత్రిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. పుస్తకమందు గుఱుతువేసిన కాగితము: చూ, సంపుటము. 3.

ప్రజ్ఞుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు; విణ. 2: చూ, ప్రజ్ఞువు.

ప్రజ్ఞువు, సం. విణ. (ఉ). దొడ్డికాళ్ళవాడు: చూ, సంజ్ఞువు.

ప్రజ్వలనము, సం. వి. అ. న: చూ, జ్వలనము.

ప్రజ్వలించు, సం. స. క్రి: చూ, జ్వలించు.

ప్రజ్వలితము, సం. విణ. 1. మండినది, జ్వలితము: చూ, శోధితము; 2. ప్రకాశించినది: చూ శోధితము.

ప్రదీనము, సం.వి.అ.న. మొదటియెగురు: చూ, సందీనము.

ప్రణతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. నమ్రత: చూ, వినయము. 1; 2. నతి: చూ, హణిగలు.

ప్రణతుడు, సం. విణ. 1. మిక్కిలి వంగినవాడు: చూ, వినముడు; 2. నమస్కరించినవాడు: చూ, వినతుడు; 3. శిక్షింపబడినవాడు: చూ, శిక్షితుడు. 1.

ప్రణమిల్లు, సం. అ. క్రి. ప్రణమముచేయు: చూ, మ్రొక్కు.

ప్రణయకోపము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పొలయలుక.

ప్రణయము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రేమహ: చూ, స్నేహము; 2. ప్రార్థన: చూ, స్తోత్రము; 3: చూ, వినయము. 1; 4: చూ, విశ్వాసము; 5. పరిచయము: చూ, సంస్తవము 1.

ప్రణయించు, సం. స. క్రి. జ్వలింపజేయు. కళా 8, అ. 28, ప్రణయివి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ప్రియురాలు: చూ, స్త్రీ: విణ. 2. ప్రేమగల అడుది: చూ, స్త్రీ.

ప్రణవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఓమ్: అక్షరము, ఓమ్ ఓంకారము, కలాపము, తార. (మిక్కిలి స్తోత్రము చేయబడునది.) (ఓ 3 మ్-ఓమ్-ఓం=ప్రణవము, ఓంకారము, ఉద్గీఢము, ఏకాక్షరము, తారకము, శబ్దబ్రహ్మము) ఓంకారము పరబ్రహ్మముయొక్క నామము లన్నిటియందును సర్వోత్కృష్టమైన నామము.

ప్రణహితము, సం. విణ. (రూ-ప్రణహితము) 1. పొందబడినది: చూ, సంసక్తము; 2. ఒప్పుకొనబడినది: చూ, స్వీకృతము. 1; 3. ఉంచబడినది: చూ, వ్యాధము. 2. ప్రణాదము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పోబెట్టు; 2. గట్టి మ్రోత: చూ, స్వరము. 2; 3. చెవుడు: చూ, బాదిర్యము.

ప్రణామము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రణతి. 2.

ప్రణాళము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రణాళము: చూ, రూ-ప్రణాళి.

ప్రణాళి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. కాలువ (లేక) తూము, నీళ్ళు పోవుటకు భూమిలో త్రవ్విన క్రోవి (అని కొందఱు): చూ, వాహనము. 2.

ప్రణాళిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. -వై. -: వా. 2. క్రమము, ఏర్పాటు, పద్ధతి.

ప్రణీధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. వేగువాడు: చూ, సందేశహరుడు; 2. ప్రార్థన: చూ, స్తోత్రము.

ప్రణీపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పాదగ్రహణము.

ప్రణీపాతము, సం. వి. అ. పుం. -వై. -

ప్రణీహితము, సం. విణ: చూ, రూ-ప్రణహితము.

ప్రణీత, సం. వి. అ. స్త్రీ. యజ్ఞపాత్రము: చూ, పాత్రము. 8

ప్రణీతము, సం. వి. అ. పుం. 1. మంత్రముచేత సంస్కరింపబడిన అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; విణ. 2. చేయబడినది: అహితము, ఉద్భృతము, కృతము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3. చొప్పింపబడినది; 4. త్రోయబడినది, నికృతము, పొల్ల: చూ, విద్ధము. 2; 5. నీళ్ళుపోసి వండబడినది.

ప్రణుతము, సం. విణ. మిక్కిలిపొగడబడినది: చూ, స్తుతము.

ప్రణుతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మిక్కిలిపొగడిక: చూ, స్తోత్రము.

ప్రణుతించు, సం. స. క్రి: మిక్కిలిపొగడు: చూ, స్తుతించు.

ప్రణేయము, సం. విణ: చూ, వశ్యము.

ప్రణేయుడు, సం. విణ: చూ, వశ్యుడు.

ప్రతతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. (రూ-వతతి-ప్రతిత-ప్రతతి) 1. లత*: చూ, వృక్షము; 2: చూ, విరివి. 2.

ప్రతనము, సం. విణ: చూ, పురాతనము.

ప్రతప్తము, వా. విణ. కాంచబడినది: చూ, శ్రాణ. 2.

ప్రతలము, సం. వి. అ. న. 1. ఒకపాతాళము: చూ, లోకము. 1; పుం. 2: చూ, పాణి. 1.

ప్రతలాల్పభాండము, సం. వి. అ. న: చూ, పాత్రము. 6-౨౯.

ప్రతాపము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రభావము. 1: 2. వాడిమి: చూ, వేడిమి. 3: అం. 3: చూ, వేళాపకు పాంగములు.

ప్రతాపవంతుడు, సం. విణ: దండి.

ప్రతాపవరాటి, అం: చూ, వరాట్యపాంగములు (అంగము 9).

ప్రతాపశేఖరము, అం: చూ, జన్యతాశములు.

ప్రతాపసము, సం. వి. అ. పుం. తెల్లజిల్లేడు*: చూ, వికీరణము.

ప్రతాపించు, సం. అ. క్రి. ప్రతాపము చూపు.

ప్రతాపకుడు, సం. విణ: చూ, వంచకుడు. 1.

ప్రతారణము, సం. వి. అ. న: చూ, వంచన.

ప్రతారిచు, సం. స. క్రి: చూ, వంచించు.

ప్రతారితుడు, సం. విణ. మోసపుచ్చబడినవాడు: చూ, వంచకుడు.

ప్రతి, సం. అవ్య. 1. తుల్యము: చూ, సమానము. 2: 2.

ప్రతి ప్రతి: ఆదర్శము, ప్రతివిచిత్తము. (తె).- నకలు,

కాపి, పోటా: 3: మారు. జై 8, అ. 107: చూ, సమా

నము. 2: వా. 4. ఒకగ్రంథము "అనేకప్రతులు చదివి

శిని": బ 5. గ్రంథములసంఖ్య: వా అవ్య. 8. వ్యతిరేక

మును తెలుపును. "యని అనిన ప్రతియనును": 7. (విరా

మము లేకుండగ) ఒక్కొక్కటివంతున అను దానిని తెలు

పును "ప్రతి శబ్దము, ప్రతి విషయము, ప్రతి మనసి, ప్రతి

దినము" మొ: ఉప. 8. ౧. ప్రతికారము = ఇచట 'ప్రతి'

అనునది దాత్వమును బదులుచేయుట అను నర్థముగా

మార్చినది: ౨. ప్రతికూలము = ఇచట కూలశబ్దముతో

సమసింది వ్యతిరేకమైన అనునర్థము నిచ్చుచున్నది: ౩.

ప్రతిఘటనము = ఇచట దాత్వమును మాతృద్భుట అను

నర్థమునకు మార్చినది: ౪. ప్రతిజ్ఞ = ఇచట దాత్వమును

'ప్రతి' యన నర్థముకల దానినిగా మార్చినది: ౫. ప్రతి

దానము = ఇచట తిరిగి అను నర్థములది): అం. 4: చూ,

శ్రుతులు.

ప్రతి చిత్తము, సం. వి. న. న. కై నేత: చూ, భూషణము. 2.

ప్రతికారము, సం. వి. అ. పుం: ప్రతికృతి, ప్రతివిధానము.

(తె — మాటుచేత-మాటునేత. (చూ, ప్రతి. 8).

ప్రతికూలమగు, మి. అ. క్రి: చూ, ఎదురుచు. 1. ప్రతి

కూలము. సం. విణ. అనుకూలముకానిది: చూ, సవ్యము.

3: (చూ, ప్రతి. 8.)

ప్రతికృతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. ప్రతిమ: చూ, హరిణి. 3: 2:

మాటురూపు: 3: చూ, ప్రతికారము.

ప్రతికృష్టుడు, సం. విణ. అడిబండ: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ప్రతిక్రియ, సం. వి. అ. ప్రి. 1: ఉపక్రమము, చికిత్స, ప్రక్ర

మము, ప్రతికారము: 2: చూ, మందు. 1.

ప్రతిక్షణము, సం. క్రి. విణ. అనుక్షణము: చూ, నెకను

నెకను.

ప్రతిక్షిప్తుడు, సం. విణ. 1: చూ, ప్రతికృష్టుడు: 2. అడ్డగింప

బడినవాడు: 3: పంపబడినవాడు.

ప్రతిఖ్యాతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. మిక్కిలి చెప్పుట: చూ, సంభ

వన. 3.

ప్రతిగృహీత, సం. విణ. దానము పుచ్చుకొన్నవాడు: చూ,

స్వీకృతుడు. (గ్రహీత)

ప్రతిగృహీతుడు, సం. విణ. దానము పుచ్చుకొన్నవాడు:

చూ, స్వీకృతుడు.

ప్రతిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం. 1. పట్టు, పుచ్చుకొనుట:

చూ స్వీకారము. 2: 2. దానద్రవ్యము: 3. నేనకు వెను

కటిబలము. ఎక్కడ రాజుతా నుండి తననైనయు గాని

తెడకుండునట్లు చేపట్టివచ్చునో అనైనయు వెనుక

ఇన్నూలు విండ్లపట్టుననుడు ప్రత్యేకమైన మూ(క): 4.

తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము 6: 5. గ్రహభేదము:

అం. 6: చూ, కర్మములు. 3: 7: చూ, గురుమతమున

వ్యాహంగములు: 8: చూ, శుక్రమతమున వ్యాహంగ

ములు.

ప్రతిగ్రహించు, సం. స. క్రి. దానము పుచ్చుకొను.

ప్రతిగ్రహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతిగ్రహము. 4.

ప్రతిగ్రహ్యము, సం. విణ. పుచ్చుకొనదగినది, గ్రహ్యము:

చూ, స్వీకృతము. 2.

ప్రతిఘటనము, సం. వి. అ. న. ఒడ్డారము. (చూ, ప్రతి.

8): చూ, మాతృద్భు. 1.

ప్రతిఘటించు, సం. అ. క్రి. మాతృద్భు: చూ, వక్కళించు.

ప్రతిఘము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రోషము: 2: చూ,

మాటుదెబ్బ: 3. పగతీర్చుకొనుట: 4. మూర్ఖ: చూ,

రోగము. 1.

ప్రతిఘాతనము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ హింస. 1.

ప్రతిచ్ఛాయ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ ప్రతికృతి. 1-2-3.

ప్రతిజాగరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హెచ్చరిక. (కాచుట

అని కొందఱు)

ప్రతిజ్ఞ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. = పంతము: చూ, స్పర్థ. 4: 2:

చూ, సమ్మతము. 1.

ప్రతిజ్ఞాతము, సం. విణ: చూ, స్వీకృతము 1.

ప్రతిజ్ఞాతవ్యము, సం. విణ. 1. అంగీకరింపదగినది: ప్రతిజ్ఞే

యము: 2. ప్రతిజ్ఞచేయదగినది: ప్రతిజ్ఞేయము.

ప్రతిజ్ఞానము, సం. విణ. అ. న: చూ, ప్రతిజ్ఞ 2.

ప్రతిజ్ఞేయము, సం. విణ: చూ, ప్రతిజ్ఞావ్యము.

ప్రతితాళము, అం: చూ, జన్యతా: ౧

ప్రతిదానము, సం. వి. అ. న. 1. పస్తువు: మాటుపు: చూ,

వినిమయము: 2. దావనిచ్చినదానిని మరల నిచ్చుట.

(చూ, ప్రతి. 8)

ప్రతిదారణము. సం. వి. అ. న: చూ, యుద్ధము.

ప్రతిదినము, సం. వి. అ. న. (పాండు. 2, అ. 116): అను

దినము, ప్రత్యహము, దినదినము. (తె)—నాడునాడు-

నానాడు (చూ, రోజు)

ప్రతిదివుడు, సం. వి. వ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

ప్రతిధ్వని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, ప్రతిధ్వనము.

ప్రతివ్యసించు, సం. అ. క్రి. మాటుమోయు: చూ, శబ్దించు.

ప్రతిధ్వనము, సం. వి. అ. పుం: మాటుమోతి: చూ,

స్వరము. 2.

ప్రతిస, వై. వి. = ప్రతిజ్ఞా: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1.
 ప్రతినిధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, ప్రతికృతి. 1; 2: చూ, మాటు, 1; వా. విణ. 3. ఒకనికి బదులుగా వచ్చినవాడు.
 ప్రతినివేశము, సం. వి. అ. పుం. అక్కట, పట్టు: చూ, స్పర్శ. 4.
 ప్రతిపక్షి, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శత్రువు. 1; 2: చూ, ప్రతివాది.
 ప్రతిపత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, సన్మానము; 2: చూ, హృల్లేఖము. 2; 3: చూ, సామర్థ్యము. 1; 4: చూ, సాహసము. 1; 5: ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1; 6: పద ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1.
 ప్రతిపత్తు, సం. వి. ద్. స్త్రీ. 1. = పాద్యమి: చూ, హరి వాసరము; 2: చూ, హృల్లేఖము. 2.
 ప్రతిపదార్థము, సం. వి. అ. పుం. 1: ఖండాన్వయము, దండాన్వయము; వా. 2. ప్రతికబ్ధముయొక్క అర్థము.
 ప్రతిపన్నము, సం. విణ. 1: చూ, స్వీకృతము. 1; 2: చూ, వ్యక్తము. 2.
 ప్రతిపాదకము, సం. విణ. 1. ఇచ్చునది; 2. కలిగించునది: ఆపాదకము, ఆవహము, ఉపాదకము. ఉపపాదకము (చూ, సంభూతము); 3. తెలుపునది: చూ, వ్యక్తము. 2; 4. నిరూపించునది.
 ప్రతిపాదనము, సం. వి. అ. న. 1. ఇచ్చుట: చూ, స్పర్శము. 3; 2. కలిగించుట: చూ, సంభవము. 1; 3. తెలుపుట (చెప్పుట): చూ, ప్రస్తావము. 2; 4. నిరూపించుట.
 ప్రతిపాదించు, సం. స. క్రి. 1. కలిగించు: చూ, సృజించు; 2. తెలియచెప్పు: చూ, స్పష్టికరించు; 3. నిరూపించు, నిర్దరించు.
 ప్రతిపాలకుడు, సం. విణ: చూ, సంరక్షకుడు.
 ప్రతిపాలనము, సం. వి. అ. న: చూ, సంరక్షణము.
 ప్రతిపాలించు, సం. స. క్రి: చూ, సంరక్షించు.
 ప్రతిప్రస్థాతుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఋత్విజుడు.
 ప్రతిఫలనము, సం. వి. అ. న. చూ, ప్రతిబింబము. 1.
 ప్రతిఫలించు, సం. అ. క్రి. మాటురూపము తోచు: ప్రతిబింబించు.
 ప్రతిఫలితము, సం. విణ. ప్రతిఫలించినది: చూ, వికారము. 1.
 ప్రతిబంధకము, సం. విణ. అడ్డగించునది, ప్రతిరోధకము: చూ, దుర్ధము. 1.
 ప్రతిబంధము, సం. వి. అ. పుం. అడ్డగింత: చూ, సంరోధము.
 ప్రతిబంధించు, సం. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.
 ప్రతిబద్ధుడు, సం. విణ. 1. అడ్డగింపబడినవాడు; 2. ప్రతి హతుడు; 3. మనసు చెడినవాడు; చూ, హతుడు. 3.
 ప్రతిబింబము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రతిఫలనము: చూ, వికారము. 1; 2. ప్రతిమ: చూ, ప్రతికృతి. 1; వా. 3. ప్రతిమ: చూ, ప్రతి. 2.
 ప్రతిబింబించు, సం. అ. క్రి: చూ, ప్రతిఫలించు.
 ప్రతిబింబితము, సం. విణ: చూ, ప్రతిఫలితము.

ప్రతిభ, సం. వి. అ. స్త్రీ. అప్పటకప్పటికి వికసించెడు బుద్ధి చూ, హృల్లేఖము. 1.
 ప్రతిభటుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శత్రువు. 1.
 ప్రతభయము, సం. వి. అ. న. 1. భయానకరసము: చూ, రసములు; విణ. 2. భయానకరసముగలది: చూ, రసములు.
 ప్రతిభావిశేషశాలిత్వము, అం: చూ, సుగుణములు.
 ప్రతిభువు, సం. వి. ఊ. పుం. పూటకాపు: చూ, లగ్నకుడు. 1.
 ప్రతిభూత్వము, సం. వి. అ. న: చూ, పూట. 4.
 ప్రతిమ, సం. వి. అ. స్త్రీ. = ప్రతిమ: చూ, ప్రతికృతి. 1; 2. ఏనుగువాహితము క్రింది కొమ్ములనడిమిచోటు, ప్రతిమానము: చూ, హస్త: 3. తడగట్టెడిబద్ధిక: ప్రతిమానము. (తె).—బద్ధిక.
 ప్రతిమర్థము, అం: చూ, జన్యతాళములు.
 ప్రతిమానము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతిమ.
 ప్రతిమార్గకము, సం. వి. అ. పుం: ఉద్రంగము. త్రంగ—త్రంగము, ప్రతిమార్గపురము.
 ప్రతిమార్గపురము, .—వై.—
 ప్రతిమాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. అంతాదిగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3.
 ప్రతిముక్తము, సం. విణ. 1. కట్టబడినది (వస్త్రము): చూ, వస్త్రము; 2. తొడుగబడినది (కవచము): చూ, వారవారణము; 2; 3. కట్టుకోక: చూ, వస్త్రము. 1. అం.
 ప్రతిముఖసంధి, అం. (ప్రతిముఖము) ఒక నాటకసంధి, యత్నబిందువులచే ప్రతిముఖసంధి: చూ, సంధులు.
 ప్రతిమోక్షము, అం: చూ, దానపంచకము.
 ప్రతియత్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇచ్చు: చూ, వాంఛ: 2. ఆనకూల్యము: చూ, స్నేహము. 1; 3: చూ, ప్రతికారము. 1; 4: చూ, సంస్కారము. 3.
 ప్రతియాతన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, ప్రతికృతి. 1; 2 తుల్యయాతన.
 ప్రతియోగము, సం. వి. అ. పుం. పగ: చూ, విరోధము. 1.
 ప్రతియోగి, సం. విణ: చూ, ప్రతిపక్షి. 1.
 ప్రతిరోధకము, సం. విణ: చూ, ప్రతిబంధకము. 1.
 ప్రతిరోధము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఎదిరించుట: చూ, లూటీ. 4; 2. దొంగతనము: చూ, హరణము. 1.
 ప్రతిరోధించు, సం. స. క్రి: చూ, ప్రతిబంధించు.
 ప్రతిరోధి, సం. వి. న్. పుం. 1. ఎదిరించువాడు: చూ, ప్రతిపక్షి. 1. ప్రతిపక్షి. 1—2; 3. దొంగ: చూ, హాళకుడు. 1.
 ప్రతివచనము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతివాక్యము.
 ప్రతివసథము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పరివసథము.
 ప్రతివసించు, సం. అ. క్రి. ఉండు: చూ, వసించు.
 ప్రతివస్త్రావము, అం: చూ, అలంకారము. 3. (ఉపమానోపమేయ వాక్య సమత్వము. “ఉదా.—చాపమున కూరుడు దగు. తాపమున సూరుడు దగు”)
 ప్రతివాక్యము, సం. వి. అ. న. మాటుమాట: చూ, సమాధానము. 4.

ప్రతివాది, సం. విణ. వాదికి ప్రతిపక్షమువాడు: చూ, శత్రువు 1.
ప్రతివిదానము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రతికారము.

ప్రతివిరోధి, సం. వి. ఇ. పుం: ప్రతిరోధి. 2

ప్రతివిష, సం. వి. అ. ప్రి. (విషమునకు విరోధి) అతివస*:
చూ, విష.

ప్రతివేశము, సం. వి. అ. పుం. ఇరుగుపొరుగు ఇల్లు: చూ,
సదనము. 1.

ప్రతిశాసనము, సం. వి. అ. న. విలిచి పని పంచుట.

ప్రతిశీర్షకము, సం. వి. అ. వ. కుదువ: చూ, వారకము. (1)

ప్రతిశ్ఛాయము, సం. వి. అ. పుం. = పడినెము: చూ, రొంప.

ప్రతిశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పడినెము: చూ,
రొంప: 2. ఇల్లు: చూ, సదనము 1; 3. ప్రాచు: చూ,
సన్నిధానము. 2; 4. కొలువుకూటము: చూ, సభ. 2; 5.
సత్తరువు: చూ, సదనము. 1.

ప్రతిశ్రవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 2.

ప్రతిశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. = పడినెము: చూ, రొంప.

ప్రతిశ్రుతి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, ప్రతిధ్వనము.

ప్రతిషిద్ధము, సం. విణ. నిషేధింపబడ్డది: నిషిద్ధము, బహి
ష్కృతము.

ప్రతిషేధము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రతిబంధము; అం.
2: చూ, అలంకారము. 3. (ముందుచేసినపని యెగరాళి
యన్నట్లు దానికి వ్యతిరేకముగ జెప్పు ప్రాధవాక్యము. "ఉ.-
ఓయీకృష్ణ! జలక్రీడలుగాదు వాడిగల బాణయుద్ధము
సుమీ.")

ప్రతిషేధించు, సం. స. క్రి: చూ, ప్రతిబంధించు.

ప్రతిష్ఠంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతిషేధము. 1.

ప్రతిష్ఠబ్ధము, సం. విణ. అడ్డగింపబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

ప్రతిష్ఠ, సం. వి. అ. ప్రి. 1. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 2.
చోటు: చూ, స్థానము. 1; 3. శాశ్వతముగ నిలుపుట; 4.
నేల: చూ, భూమి. 1; 5: చూ, చందస్సులు; 6. కీర్తి:
చూ, సమాఖ్య. 1,

ప్రతిష్ఠము, అం: చూ, దండవ్యూహములు.

ప్రతిష్ఠించు, సం. స. క్రి. శాశ్వతముగ నిలుపు.

ప్రతిష్ఠితము, సం. విణ. శాశ్వతముగ నిలుపబడినది: చూ,
శాశ్వతము.

ప్రతిసరము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. ఏనుగు కుంభముల
క్రిందిచోటు: చూ, హస్తా: 2. చేతగట్టుకొనుతోరము,
కంకణము: చూ, వ్రతసూత్రము; 3: చూ, భూషణము. 2;
పుం. 4. కడియము: చూ, భూషణము. 2; 5. పూదండ:
చూ, భూషణము. 2: 6. ఒకానొకమంత్రము: చూ,
మంత్రము. 1; 7. నేనవేసుకటి దిక్కు: చూ, నేన, 1; 8.

వ్రణశుద్ధి! చూ, పూరము. 3; విణ. 3: చూ, నియోక్తవ్యము.

ప్రతిసర్గము, అం: చూ, పురాణము. 6.

ప్రతిసీర, సం. వి. అ. ప్రి: కటము. కాండపటము, యవనిక.
(తె)—చాప, డమాను, తెరచాప (చూ, వస్త్రము.)

ప్రతిస్పర్ధ, సం. వి. అ. ప్రి. పోటీ: చూ, స్పర్ధ 1.

ప్రతిస్పర్ధించు, సం. అ. క్రి. పోటీచేయు. కాశీ. 2, అ. 98:
చూ, స్పర్ధించు.

ప్రతిహతి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, ప్రతిబంధము.

ప్రతిహతుడు, సం. విణ: చూ, ప్రతిబద్ధుడు.

ప్రతిహర్తుడు, అం: చూ, ఋత్విజుడు.

ప్రతిహారకుడు, సం. వి. అ. పుం. (రూ-ప్రతిహారికుడు-
ప్రాతిహారకుడు.) గరదీవిద్యయందు నేర్పరియైనవాడు:
చూ, వ్యాళగ్రాహి.

ప్రతిహారతరము, అం: చూ, శస్త్రములు.

ప్రతిహారి, సం. వి. న్. పుం. = పదిహారి: చూ, ప్రతిహారుడు.
1-2.

ప్రతిహారుడు, సం. వి. అ. పుం. = పదిహారి. 1. కటిక: చూ,
వేత్రహస్తుడు; 2: ఉపస్థితుడు, కక్షవేక్షకుడు. క్షత్త,
గర్వాటుడు, దండి, దౌవారికుడు, ద్వారపాలకుడు,
ద్వాద్వితుడు, ద్వాద్ధుడు, ప్రతిహారి-ప్రతిహారుడు. (తె).
—గొల్ల, పదిహారి-పదిహారుడు, పణిహారి-పణిహారుడు;
తద్వి.—ద్వారపాలకురాలునకు.—ప్రతిహారి.

ప్రతిహాసము, సం. వి. అ. పుం. గన్నేరు *: చూ, హయ
మారకము.

ప్రతీకము, సం. వి. అ. పుం. 1. అవయవము: చూ, విష
యము. 3; విణ. 2: చూ, ప్రతికూలము; 3. అనుకూలము:
చూ, స్నేహము. 1.

ప్రతీకారము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వైరశుద్ధి; 2.
చికిత్స: చూ, ప్రతిక్రియ. 1.

ప్రతీకాశము, సం. విణ. (ఉత్తరపదము) తుల్యము: చూ
సమానము. 2.

ప్రతీక్షణము, సం. వి. అ. న. (ప్రత్యాశతో) ఎదురుచూచుట:
చూ, వీక్షణము.

ప్రతీక్షితే, జాతునకాలమూర్తి. న్య. కష్టములు కాలమునకు
వేచియుండవు.

ప్రతీక్షించు, సం. అ. క్రి. (ప్రత్యాశతో) ఎదురుచూచు: చూ,
వీక్షించు.

ప్రతీక్ష్యుడు, సం. విణ: చూ, పూజ్యుడు. 3.

ప్రతీచి, సం. వి. ఈ. ప్రి. పడమర: చూ, హరిత్తు. 1.

ప్రతీతము, సం. విణ. 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన.
3; 2. ఎఱుగబడినది, కలితము, ఉచితము చూ,
వ్యక్తము. 2; 3. ఆదరింపబడినది: ఆదృతము, దృతము;
4. సంతోషమునొందినది: చూ, ముదితము. 2.

ప్రతీతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. ప్రసిద్ధి: చూ, సంభావన, 3; 2.
ఎఱుక: చూ, సంస్తవము; 3. ఆదరము: చూ, సన్మానము;
4. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము.

ప్రతీతుడు, సం. విణ: చూ, విశ్రుతుడు.

ప్రతీపదర్శిని, సం. వి. ఈ. ప్రి. ఆడుది: చూ, ప్రి.

ప్రతీపము, అం. 1: చూ, అలంకారము. 3. (ఉపమానమున
కుపమేయత్వము కల్పించుట. "ఉదా.—నీకన్నులకు సమ
ముతమ్మి"; విణ. 2: చూ, ప్రతికూలము.

ప్రతీవుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పగతుడు: చూ, శత్రువు.

1: 2. చంద్రవంశజుడైన ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1. ప్రతీరము, సం. వి. అ. న. (నద్యాది) తీరము: చూ, రోదస్సు.

ప్రతీవాపము, సం. వి. అ. పుం. 1. జనోపద్రవము: చూ. విపత్తు: 2. నిక్షేపించుట: 3. రాలిన లోహపుసాదివికాచి చాగగొట్టుట.

ప్రతీహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ద్వారము: చూ, వాకిలి: 2. పూర్వము నేను వీనికి మేలుచేసితినిగాన నిప్పుడు వీడు నాకు మేలుచేయునని యెంచి చేయునట్టి సంది: చూ. సంది 1.

ప్రతీహారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ద్వారపాలకురాలు: చూ, ప్రతిహారుడు, 2: న. పుం. 2. ద్వారపాలకుడు: చూ, ప్రతిహారుడు. 2.

ప్రతీహారుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రతిహారుడు. ప్రత్యున్నము, సం. విణ, మిక్కిలివ్యధపెట్టబడినది: చూ, వేధితము. 2.

ప్రతోదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సిగ్గు.

ప్రతోదరము, అం: చూ, దండవ్యాహములు.

ప్రతోశి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. పెద్దవీధి: చూ, మార్గము, 1, ప్రత్తి, వై వి. = బదరీ. (దేశ్యమని. శ. ర) విత్తులతో నుండు దూది. (దీని భేదములు.-ఎఱ్ఱప్రత్తి, జడప్రత్తి, పుల్లప్రత్తి, వైడిప్రత్తి మొ): చూ, సముద్రాంత. 3: 2. ప్రత్తి అనేడు వస్తువును ఇంటిపేరుగా గలవారు.

ప్రత్తిపాడు, వా. వి. ప్రత్తిపాడు అను గ్రామనామము ఇంటి పేరుగా గలవారు "ప్రత్తిపాటివారు" (ఇట్లు రావిపాటివారు, భమిడిపాటివారు ఇత్యాది).

ప్రత్నము, సం. విణ. రూ-ప్రతనము: చూ, ప్రాత. 4.

ప్రత్యంగము, అం: చూ, జన్యతాశములు.

ప్రత్యంతపర్వతము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దకొండ చేరువ నుండు చిన్నకొండ: చూ. హిమాలయము (పర్వతము)

ప్రత్యక్రేణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఎలుకచెవి: చూ, స్పోట శోప: 2. దంతి: చూ, విశల్య. 4.

ప్రత్యక్పర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఉత్తరేను: చూ, శైఖరికము.

ప్రత్యక్పష్పి, .—వై—

ప్రత్యక్షమగు, మి. న. క్రి: చూ, సాక్షాత్కరించు.

ప్రత్యక్షము, సం. వి. అ. పుం.=పత్తైచ్చము. 1: చూ, స్పష్టము; అం. 2: చూ, ప్రత్యక్షిది ప్రమాణములు; 3: చూ, రసవదలంకారములు.

ప్రత్యక్షవాది, సం. వి. న. పుం. జైనుడు: చూ, బుద్ధుడు.

ప్రత్యక్షిదిప్రమాణములు, అం. ప్రత్యక్షము, అనుమానము, ఉపమానము, శబ్దము, అర్థాపత్తి, అనుపలబ్ధి, సంభవము, ఐతిహ్యము. (ఇందు మొదటనుండి నాలుగు తార్కికుల మతమునందు, ఆఱు వేదాంతుల మతమునందు, ఎనిమిది పౌరాణికుల మతమునందునని క్రమముగా నెఱుంగునది).

ప్రత్యగ్రము, సం. విణ. 1. నూతనము: చూ, హాస: 2: చూ, పరిపథము.

ప్రత్యనీకము, అం: చూ, ఆలంకారము. 3. (బలవంతుడగు శత్రువు నేమి నేయఁజాలక యతనిపక్షమువారిని బాధించుట.

"ఉదా.—తన్నుంగెల్చిన చూడ్కులదాకియున్న చెవులవై నెక్కి నుత్పలములు.")

ప్రత్యనీకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శత్రువు. 1.

ప్రత్యయము, సం. వి. అ. పుం. 1. సుప్తిజాది: 2: చూ, విశ్వాసము; 3: చూ, ప్రసిద్ధి. 1: 4. బుద్ధి: చూ, హృల్లే ఖము. 2: 5. నడవడి: చూ, వర్తనము. 1: 6: చూ, పశ థము; 7. అవకాశము: చూ, సందు. 6: 8: చూ, వశము 1: 9: చూ, హేతువు. 1.

ప్రత్యయితుడు, సం. విణ. విశ్వాసము ఇతనియందు(బుట్టును) ఆవుడు: చూ, స్నేహితుడు.

ప్రత్యర్థి, సం. వి. న. పుం. 1: చూ, శత్రువు. 1: 2: చూ, ప్రతివాది.

ప్రత్యవసాయము, సం. వి. అ. న. కుడుపు: చూ, సాపాటు.

ప్రత్యవసితము, సం. విణ. కుడువబడినది: చూ, భుక్తము 1.

ప్రత్యవాయము, సం. వి. అ. పుం. పాపము: చూ, వృణినము. 1: 2. దురదృష్టము: (చూ, అదృష్టము. 1.)

ప్రత్యహము, సం. అవ్య: చూ, వాసరము.

ప్రత్యాకారము, సం. వి. అ. పుం. బద్గాదులయొఱు: చూ, వత్తము.

ప్రత్యాఖ్యాతము, సం. విణ. కూడదని నిరాకరింపబడినది: చూ, ప్రత్యాదిష్టము.

ప్రత్యాదిష్టము, సం. విణ. నిరాకరింపబడినది: నిరస్తము, నిరా కృతము, పరాస్తము, ప్రతిషిద్ధము, ప్రత్యాఖ్యాతము, ప్రత్యాదేశము.

ప్రత్యాదేశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రత్యాఖ్యాతము.

ప్రత్యాభిక్తము, సం. వి. అ. న. ప్రతిసంవత్సరము చేసెడు శ్రాద్ధము: చూ, శ్రాద్ధము. 1.

ప్రత్యాబీడము, సం. వి. అ. న. 1. విరుకాడు ఎడమకాలు ముందటికిచాచి నిలుచుట: చూ, స్థానము. 4: అం. 2: చూ, గతివిశేషములు; 3: చూ, పుంస్థానకములు.

ప్రత్యాశ, సం. వి. అ. స్త్రీ. అడియాస: చూ, వాంఛ.

ప్రత్యాసత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. చేరిక, సంగతి: చూ, సంయో గము.

ప్రత్యాసన్నము, సం. విణ. చేరికయైనది. పొత్తు: చూ, సంగ తము. 5.

ప్రత్యాసారము, సం. వి. అ. పుం. న్యూహము వెనుకనుండు మఱియొక న్యూహము: చూ, న్యూహభేదములు.

ప్రత్యాహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉపాదానము, విషయ ములవలన నింద్రియముల మరలించుట: చూ, మాయ. 1: 2. (వ్యాకరణమున) వర్ణసంగ్రహము: అం. 3: చూ, అంగము. 3: చూ, యోగాంగములు.

ప్రత్యుత్క్రమము, సం. వి. అ. పుం. ప్రయోగము, యుద్ధము కొఱకైన భటుల యుద్యమము. (అని కొందఱు): చూ, సన్నాహము. 2. ప్రత్యుత్తరము. సం. వి. అ. న. మాఱు త్తరము: చూ, సమాధానము. 4.

ప్రత్యుత్థానము, అం. న: అభ్యాగమము, అభ్యుత్థానము, ప్రత్యు ధ్గమము.

ప్రత్యున్నమతివైరిణమ్. న్యా. స్త్రీలు సమయస్ఫూర్తిగలవారు.

ప్రత్యుత్సాహము, సం. వి. ఎదురుకొని లేచినవాడు: చూ, శత్రువు. 1.
 ప్రత్యుత్సాహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రత్యుత్సాహము.
 ప్రత్యుత్సాహము, సం. అ. క్రి. ఎదుర్కొని పోవు. కాశీ. 2, అ. 159: చూ, వక్కించు.
 ప్రత్యుత్సాహము, సం. వి. న. న. రూ-ప్రత్యుత్సాహము: చూ, వేగు జాము.
 ప్రత్యుత్సాహము, సం. వి. అ. పుం, న.—పై—
 ప్రత్యుత్సాహము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వసువులు.
 ప్రత్యుత్సాహము, సం. వి. అ. పుం. చెలుపు: చూ, విప్పుము.
 ప్రత్యేకబుద్ధుడు, సం. వి. అ. పుం. బుద్ధశిష్యుడు: చూ, బుద్ధుడు. 1.
 ప్రత్యేకము, సం. వి. అ. న: చూ, వేలువేలు.
 ప్రత్యేకించు, సం. అ. క్రి: చూ, వేలువేలుగు.
 ప్రథ, సం. వి. అ. ప్రి ప్రఖ్యాతి: చూ, సంభావన. 3.
 ప్రథమచక్షువు, అం: చూ, క్రతుచతుష్టయము.
 ప్రథమము, సం. వి. 1. మొదటిది: చూ మొదలు. 4; 2. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; అం. 3: చూ, అసంహత వ్యూహములు.
 ప్రథానభైరవము, అం: చూ, తంత్రములు.
 ప్రథానవ్యూహములు, అం: చూ, వ్యూహములు.
 ప్రథితి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, ప్రథ.
 ప్రథితుడు, సం. వి. ఇ: చూ, ప్రథితుడు.
 ప్రథిమ, సం. వి. న. పుం: చూ, విరివి. 2.
 ప్రథిమము, సం. వి. అ. పుం.—పై—
 ప్రదక్షిణము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రదక్షిణించుట: చూ, సంవృతము; అం. 2: చూ, ఉపచారములు. 2.
 ప్రదక్షిణించు, సం. స. క్రి: దేవతాదుల సుద్దేశించి కుడికి తిరిగి వచ్చు: చూ, వలగొను.
 ప్రదరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బాణము 1; 2: చూ, విచారణము. 1; 3: చూ, విలుపు. 1; 4. ఆడుదానికి కలుగు రక్తస్రావరోగము: చూ, రోగము. 1.
 ప్రదర్శనము, సం. వి. అ. న. విశదపఱచి చూపుట: చూ, వీక్షణము.
 ప్రదర్శితము, సం. వి. 1. విశదపఱచి చూపఁబడినది: చూ, స్పష్టము; 2. చూడఁబడినది: చూ, వీక్షితము.
 ప్రదానము, సం. వి. అ. న. గొప్పయి. “అన్నప్రదానము”: చూ, స్పర్శము. 3.
 ప్రదీపనము, సం. వి. అ. పుం. అంజనాద్రియందుఁ బుట్టిన రక్తవర్ణముగల విషభేదము.
 ప్రదీపము, సం. వి. అ. పుం. దీపము, దివ్యై: చూ, రూ-దీపము. 1.
 ప్రదీపే ప్రదీపం ప్రజ్వాల్యత మోనాకాయయతమానః న్యా, దివిటీకి దివిటీ వెలిగించి చీకటిని పోగొట్టుటకు ప్రయత్నించినటుల చిన్న ప్రయత్నముతో సాధ్యమగు దానికి పెద్ద ప్రయత్నము చేయుట.
 ప్రదేశనము, సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూదిద.

ప్రదేశని, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, రూ-ప్రదేశని.
 ప్రదేశము, సం. వి. అ. పుం. 1. చోటు: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, దేశము; 3. రూ-ప్రదేశము. లొడితిల: చూ, హస్తము; 4 రూ-ప్రదేశము. బెత్తిలి: చూ, హస్తము.
 ప్రదేశని, సం. వి. ఈ. ప్రి. జుట్టనవేయ: చూ, వేయ. 2.
 ప్రదోషము, సం. వి. అ. పుం. 1. మునిమాపు: చూ, సందె జాము; 2. మిక్కిలి దోషము: చూ, వృణినము. 1.
 ప్రద్యుమ్నాయనము, అం. (ప్రద్యుమ్నః=ప్రకర్షణద్యోతయతి, స్వయంజ్యోతి రూపత్వాత్): చూ, ఓమ్.
 ప్రద్యుమ్నుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.
 ప్రద్యోతనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.
 ప్రద్రవము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రద్రావము: చూ, సంద్రావము.
 ప్రద్రావము, సం. వి. అ. పుం.—పై—
 ప్రధనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, యుద్ధము; 2. చీల్చుట: చూ, విచారణము. 1.
 ప్రధమకబళేమకీకాపాతః. న్యా. “మొదటి మద్దలోనే యీగ పడి చచ్చినది.” “అదిలోనే హంసపాదు” అని అంధ్ర జాతీయములు.
 ప్రథమాలీధ మధవః విజంతి కలు భేషజమ్. న్యా. మొదటఁ దేనెను నాకినవారు చేదుమందును ద్రాగుదురు.
 ప్రధాన మల్లనిర్గణ న్యాయము. న్యా. ప్రతిమల్లులు పెక్కం ద్రున్నపుడు ప్రధానమల్లుని గెలిచినచో నెల్లరను గెలిచి నట్లేయగును.
 ప్రధానము, సం. వి. అ. న. 1. పరమాత్మ: చూ, హంసుడు; 2: చూ, ప్రకృతి. 1; 3. బుద్ధి: చూ, హల్లేఖము. 2; ఏ. 4. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 5.=బయానా. ముందిచ్చు సొమ్ము: చూ, సత్యంకారము; వా. 3. వివాహోత్సాహము వదువున కలంకారాదుల నిచ్చి నిశ్చయించుకొనుట.
 ప్రధాని, సం. వి. ఇ. పుం. కార్యసహాయుడు, మంత్రి. చూ, సచివుడు. 1.
 ప్రధానుడు, సం. వి. అ. న. 1.—పై.—: 2. మధ్యమాధికారి: ఏ. 3. ముఖ్యుడు: చూ, శ్రేష్ఠుడు.
 ప్రధారణము, సం. వి. అ. న. ఫలమపేక్షించి యిచ్చుట.
 ప్రధానము, సం. వి. అ. న: ధావనము, ద్ర-ము. (తె).-దవుడు, పరుగు-పరువు—పర్వ, పాటుడు, పేరము—పేరము; తద్వి.—అల్పధావనమునకు.—గునుక-గున కు-గునుకుడు-గునుగుడు, గునుగుపరుగు; చచ్చునంతటి పరుగు నకు.—(తె).—చాపరువు: (చూ, సంచారము.)
 ప్రధావించు, సం. అ. క్రి. పరుగెత్తు: చూ, వెళ్ళు. 1.
 ప్రధి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నేమి.
 ప్రధితము. అం: చూ, ప్రచారములు.
 ప్రధ్వంసము, సం. వి. అ. పుం. చేటు: చూ, సంస్థ. 3.
 ప్రనాళము, సం. వి. అ. న. నీళ్ళతూము: చూ, వాహనము. 2
 ప్రన్న, దే. వి. మనోజ్ఞము: చూ, హృదయము.
 ప్రన్నదనము, వా. వి. చూ. సౌందర్యము.
 ప్రన్నన, దే. ఏ మనోజ్ఞత. (ఇది విశేషణమగుచో,—పాండు 5, అ. 128: పాండు, 2, అ. 108.) చూ, ప్రన్న.

ప్రన్ననివాడు. వా. వి: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

ప్రవ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పావీయశాలిక.

ప్రపంచము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. భూలోకము: చూ, లోకము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1; 3. శబ్దవిస్తరము: చూ, శబ్దము. 1; 4: చూ, విరివి. 2; 5. రచన: చూ, విన్యాసము. 2; 6: చూ, వ్యత్యయము; 7. మోసపుచ్చుట: చూ, వంచన.

ప్రపంచించు, సం. స. క్రి: చూ, విస్తరించు.

ప్రపత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. భక్తిపరులుచేయు శరణాగతి: వా. 2. గౌరవాదులు.

ప్రపదము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముంగాలు: చూ, హజ్జ; 2. మీంగాలు: చూ, హజ్జ.

ప్రపదములు, అం. (మీంగాళ్ళు 1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునికి-కూర్మోన్నతములై రక్తవర్ణములైన రాజగు: 2: చూ, శ్రీలక్షణాంగములు) (శ్రీకి.- తాబేటి వీపువలె నుండి మెత్తగనున్న భాగ్యవతియగు.)

ప్రపన్నుడు, సం. విణ. ప్రపత్తిచేసినవాడు.

ప్రపాతకము, వా. వి. కొన్ని యనువాకములుగల వేదభాగము: చూ, వేదము

ప్రపాతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కొండచటియ: చూ, పర్వతము. ౧౧; 2. కునికిపాటు: చూ, ప్రమీల.

ప్రపితామహి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ప్రపితామహానిభార్య: చూ, సవిత. 2.

ప్రపితామహుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముత్తాత: చూ, సవిత. 2: 2. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ప్రపున్నటము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ప్రపున్నటము * ప్రపున్నటము, సం. వి. ఆ. పుం: రూ-ప్రపున్నటము, అంబు పము ఉరణాక్షము, ఉరణాభ్యము, ఉరణాక్షము, ఏడ గజము, ఏడక్షము, చక్రిమర్దకము, చక్రమర్దనము, దద్రు ఘ్నుము, వద్మాటము. (తె).—తంటియము - తంటెము, తగిరస-తగిరిస. (చూ, వృక్షము)

ప్రపుల్లము, వా. సం. విణ: చూ, రూ-ప్రపుల్లము.

ప్రపౌండరీకము, సం. వి. ఆ. న. రూ-పుండర్యము - పౌండర్యము) పుండరీకమను గంధద్రవ్యము: చూ, రాజార్ణవము

ప్రపౌత్రి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఇనుమనుమరాలు: చూ, సూన. 1.

ప్రపౌత్రుడు, సం. వి. ఆ. పుం. ముమ్మనుమడు: చూ, సూనుడు.

ప్రప్స దే. వి. తునుక. అం, భా. ప్ర. 79: చూ, శకలము. 4.

ప్రప్రపితామహుడు, సం. వి. ఆ. పుం. ప్రపితామహాని తండ్రి: చూ, సవిత. 2.

ప్రపుల్లము, సం. విణ. రూ-ప్రపుల్లము. వికసించినది: చూ, సంపుల్లము.

ప్రబంధకల్పన, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, కథ. 1.

ప్రబంధప్రాగల్భ్యము అం: చూ: సుగుణములు.

ప్రబంధము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, కావ్యము; 2. కల్పము: చూ, సంపుటము. 3; అం. 3: చూ, సంతానములు. వా. వి. 4, ప్రబంధమను గ్రంథము పేరు

ఇంటిపేరుగాగలవారు (ఇట్లు రామాయణము భారతమువారు భాగవతమువారు ఇత్యాది).

ప్రబర్హము, సం. విణ. ముఖ్యము, మొదటిది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము ప్రబర్హుడు, సం. విణ: చూ. శ్రేష్ఠుడు. 2.

ప్రబలము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చిగురు: చూ, విద్రుమము; విణ. 2. మిక్కిలి బలముకలది: చూ, యోగ్యము. 5.

ప్రబలు, వై. ఆ. క్రి.=ప్రబల; 1: చూ, సందడించు, కై. 2, ఆ. 99; 2: చూ, వర్తిల్లు. హరి. పూ. 8, ఆ. 79.

ప్రబుద్ధము, సం. విణ: చూ, సంపుల్లము.

ప్రబుద్ధుడు, సం. విణ. 1: మేలుకొన్నవాడు: వా. 2: చూ, వ్రాశె.

ప్రబోధనము, సం. వి. ఆ. న: అనుబోధము. (తె).— అత్తరు-అత్తరుపు, తావినూనె: తద్వి.-చందిసీఅత్తరునకు: చూ, స్నేహము. 2.

ప్రబోధము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మిక్కిలితెలివి: చూ, హృల్లేశము. 2; 2: చూ, మేలుకోలు.

ప్రబోధాంజనము, అం: చూ, అంజనములు.

ప్రబోధించు, సం. స. క్రి. 1. మిక్కిలితెలుపు: చూ, బోధించు; 2: చూ, మేలుకొలుపు.

ప్రబ్బ, దే. వి. రూ-ప్రెబ్బ-ప్రబ్బలి-ప్రెబ్బలి*: చూ, సహస్ర వేది. 2.

ప్రబ్బము, వై. వి=పర్వ. రూ-పబ్బము: చూ, సంబరము. 3

ప్రబ్బలి, దే. వి: చూ, రూ-ప్రబ్బ. *. రసి. 6, ఆ. 84.

ప్రబ్బికోలు, దే. వి. ప్రబ్బికోనుట. భార. సభా. 2, ఆ. 49

ప్రబ్బు, దే. వి. 1. నింద కాశీ, 5, ఆ. 163: చూ, నెగ్గిపు; స. క్రి. 2, నిందించు. భార. సభా. 2, ఆ. 49: చూ, నెగ్గించు; 3. కలయు. ఉ, రా. 5, ఆ. 208: చూ, సక్త మగు; అ. క్రి. 4: చూ, వ్యాపించు. భో. 4, ఆ. 105; 5: చూ, వర్తిల్లు; 6: చూ, సందడించు. భాగ. 10, స్కం. పూ 352; 7: చూ, వర్తించు. భాగ. 10, స్కం. 123.

ప్రభ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. వెలుగు: చూ, వెలుతురు. 1; 2. కుదేరుని పట్టణము: చూ, నీమ. (1) (దేశము); 3. సూర్యునిభార్య: చూ, భార్య; 4. దుర్గ: చూ, పార్వతి. 1; వా. 5. వీరిభద్రోత్సవమునకు వస్త్రాదులతో పొడవుగ గలైడి ప్రభ అను భూష "ప్రభలసంబరము".

ప్రభంజనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. గారి: చూ, వాయువు; విణ. 2. చక్కగా విఱచువాడు.

ప్రభవ, అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రభవము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 2. పుట్టుటకు కారణము: చూ, హేతువు. 1; 3. తెలివికి మొదటిచోటు: చూ, స్థానము. 1; 4. ప్రభావము: చూ, శక్తి. 1.

ప్రభవించు, సం. ఆ. క్రి. పుట్టు: చూ, సంభవించు.

ప్రభాకరబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కహారియె బ్రాహ్మణులు. ప్రభాకరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; 2: చూ, వహ్ని. 1.

ప్రభాకరిత, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-జ-భ-ర-స" వగణములు. 13 యతి. 20 వ చందస్సు).

ప్రభాతము, సం. వి. అ. న. 1. =వలువత: చూ, వేగుజాము: అం. 2: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-జ-ర-గురువులు, 8 యతి. 13 వ చందస్సు.")

ప్రభానుడు, అం: చూ, వసువులు. (ప్రభావనుడు-ప్రభావనుడు అని కొందఱు)

ప్రభావము, సం. వి. అ. పుం. 1: అధిష్ఠానము, ఆయుతి, తేజము-తేజస్సు, దండీ, దామము, ప్రతాపము. (తె).—ఒలుపు, తేజ. (చూ, శక్తి. 1); 2: చూ, శక్తి. 1.

ప్రభావసిద్ధము, వా. సం. విణ. అలవాటైనది: చూ, సిద్ధము. 3. ప్రభావసిద్ధి, అం: చూ, సిద్ధిప్రయము (త్రయము.)

ప్రభిన్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. మదముపట్టిన యేనుగు: చూ, హస్తీ: విణ. 2. మిక్కిలి భేదపడినది: చూ, వ్యస్తము. 1.

ప్రభుత్వము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వారాజ్యము.

ప్రభువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1: విణ. 2. = పలువు: చూ, స్వామి. 1: 3: చూ, సమర్థుడు. అధిష్ఠాత, అధీశ.

ప్రభుశక్తి. అం. 1: చూ, శక్తిప్రయము (త్రయము): 2: చూ, వింశతివిగ్రహములు.

ప్రభువృత్తము, అం: చూ, వృత్తము. 1 ("న-న న-జ-జ-జ-జ-జ వగణము. 9-15 యతులు. 24 వ చందస్సు.)

ప్రభు: తము, అం: చూ, కావ్యము. 5. ప్రభూణాంహి విభూత్యాదా దావత్యవిషయేమతి: న్యా. నిరిచే గ్రుద్ధిబాటిన ప్రభువులమనస్సు అకార్యములపైకి బర్పిడును.

ప్రభూతము, సం. విణ. 1. అధికము: చూ, హేరాళము; 2. ఉన్నతము: చూ, సోగ. 3: 3: చూ, సంభూతము.

ప్రభృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, మొదలు. 6.

ప్రభ్రష్టము సం. వి. అ. న. నిగనువ్రేలెడు దండ: చూ, భూషణము. 2.

ప్రభ్రీణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఒడయరాలు: చూ, స్వామిని.

ప్రమ, సం. వి. అ. స్త్రీ. యథార్థజ్ఞానము, రూ-ప్రమితి: చూ, హృలేఖము. 2.

ప్రమత్తడు, సం. విణ. 1. ప్రమాదపడినవాడు; 2. మిక్కిలి మత్తుకొన్నవాడు: చూ, మత్తుడు.

ప్రమథనము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రమాపణము.

ప్రమథాధిపతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, శివుడు.

ప్రమథాత్తము, అం: చూ, అత్తములు.

ప్రమథితము, సం. వి. అ. న. వీళ్ళుపోయక చిలికినమజ్జిగ: చూ, మజ్జిగ.

ప్రమథుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పారిషదుడు.

ప్రమద, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చూవనాది మదముగలఅడుది: చూ, స్త్రీ; 2. అడుది: చూ, స్త్రీ.

ప్రమదము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-ప్రమోదము. పాండు. 2, అ. 104: చూ, సంతోషము; విణ. 2. మిక్కిలి మదము గలది: తద్వి—మదముగలది.—మల్లరము, మిటారి.

ప్రమదవనము, సం. వి. అ. న. రూ-ప్రమదావనము. అంత: పురస్త్రీలు విహరించు ఉద్యానవనము: చూ, వనము. 2.

ప్రమదావనము, సం. వి. అ. న.—పై—

ప్రమనుడు, సం. విణ. (న్): చూ, హృష్టుడు. ప్రమాణ మంతఃకరణ ప్రవృత్తయ: న్యా. పెద్దలకు సందేహముగల్గి నపుడు వారియంతఃకరణమే ప్రమాణము.

ప్రమాణము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రత్యక్షది జ్ఞానకారణము; 2. అంగుళీమానాదిమానము; 3. అంగుళీమానము; 4: చూ, సత్యము. 1; 5. మేర: చూ, హద్దు; 6. శాస్త్రము: చూ, శాస్త్రములు; ఏ. 7. ఎఱుగునది; వా. 8: చూ, శపథము; 9. న్యాయస్థానమున రామాయణమును తలపైనిడుకొని యథార్థమును చెప్పుట: తద్వి.—౧: అగ్నిసాక్షి అగ్ని సాక్షికము.

ప్రమాణములు, అం: చూ, ప్రత్యక్షది ప్రమాణములు.

ప్రమాణి, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("జ-ర-వగణములు. 8 వ చందస్సు.")

ప్రమాణీకరించు, సం. స. క్రి. సత్యముగానెంచు.

ప్రమాత, సం. విణ. ఎఱిగెడివాడు: చూ, విద్వాంసుడు.

ప్రమాతామహి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మాతామహుని తండ్రి భార్య: చూ, సవిత. 2.

ప్రమాతామహుడు, సం. వి. అ. పుం. మాతామహుని తండ్రి: చూ, సవిత. 2.

ప్రమాదపడు, మి. అ. క్రి: చూ, మోసపోవు.

ప్రమాదము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏమఱుపాటు: చూ, స్థారి త్యము: వా. 2. కష్టము.

ప్రమాది, సం. విణ. 1. ప్రమాణముకలవాడు; అం. 2: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రమాదించు, సం. అ. క్రి: (తె).—ఏమఱిల్లు, ఏమఱు. పరాకుపడు, పొరపడు, పొలమారు.

ప్రమాదీచ, అం: చూ, సంవత్సరములు. ప్రమాదోదీమతామహి, న్యా. ఒకప్పుడు విద్వాంసులకును పొరపాటువచ్చును.

ప్రమాపణము, సం. వి. అ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1.

ప్రమితాక్షరము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("స-జ-స-స గణ ములు. 9 యతి. 12 వ చందస్సు.")

ప్రమితి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, రూ-ప్రమ.

ప్రమిద, దే. వి. రూ-ప్రమిదె. మల్లకము: చూ, పాత్రము. 6.

ప్రమిదె, —పై—

ప్రమీతము, సం. విణ. 1: చూ, ప్రోక్షితము. 2; 2. చచ్చినది: చూ, సంస్థితము. 1.

ప్రమీతుడు, సం. విణ. చచ్చినవాడు: చూ, సంస్థితుడు

ప్రమీల, సం. వి. అ. స్త్రీ. కునికిపాటు: చూ, స్వప్నము. 2.

ప్రమీలనము, సం. వి. అ. న: చూ, సాపు.

ప్రముఖము, సం. వి. అ. న. 1. జరుగుచున్నకాలము: పుం. 2 పున్నాగము*: చూ, పొన్న: విణ. 3. ముఖ్యము: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

ప్రముఖుడు, సం. విణ: చూ, ప్రధానుడు. 3.

ప్రముదితవదన, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న-న-ర-రగణ ములు. 8 యతి. 12 వ చందస్సు.")

ప్రముదితుడు, సం విణ: చూ, హృష్టుడు.

ప్రమృతము, సం. వి. అ. న. 1. కృషి: చూ, వ్యవసాయము: విణ. 2. నశించినది: అంతరితము, అధ్రువము, అవ సన్నము, ఉపహతిము, ధ్వస్తము, నిర్వృతము.

ప్రమేయము, సం. విణ. యథార్థముగా ఎఱుగఁదగినది.

ప్రమేయములు, అం. (ధనుర్విద్యా విలాసములోనివి: గురు సంకీర్తనము, శిష్యవరణము, విద్యాప్రభావమాచనము, ధనుర్వయ నామోద్దేశము, ధనుర్నిర్మాణాది విశేషము, బాణభేద పరిగణనము, బాణనిర్మాణాదికము, పుంఖోపసంఖ్యానము, పక్షపరిమాణ ప్రశంస, నిషంగరచనా ప్రవచనము, మౌర్య విధానకరణము, అంగుళీ త్రాణకీర్తనము, జ్యోరోపణ ప్రక రణము, ధనుర్వార్షాధరభాగ నిర్ణయము, ముష్టిప్రకణరము, స్థానోపస-ఖ్యానము, శరగ్రహణ హస్తప్రతిపాదనము, సంధాన క్రమవివరణము, అక్షరణహస్త ప్రస్తావము. బాణ హస్తక్షేత్రనిరూపణము, దృష్టి లక్షణాన్వీక్షణము, ధనురా తిర్షణకౌశలోపన్యాసము, పుంఖోద్దేశిత విభజనము, చాప ముష్టిప్రేరణవివరము, శరమోచన ప్రకారము, చాపోచ్చ రణ లక్షణము, శరాభ్యాసోచిత మాసోపన్యాసము, శరవ్యా పారయోగ్యితి వారాది వివరణము, ఖరశికారంగ ప్రసం గము, రాగప్రవేశ లక్షణ నిర్దేశము, ధనుశ్శర సూత్రా యోజనము, గురుప్రణమ స్తేజము, శరశరాసన గ్రహణ పౌర్వాపర్యసూచనము, లక్ష్మీకుద్దిలాభము, లక్ష్మీవేదికా రచనావివేచనము, నారాచమోచన ప్రకార సూచనము, చిత్రలక్ష్మ్య భేదనోపాయ ప్రతిపాదనము, శాద్దిలక్ష్మ్య శరా భ్యాస విలాసము, దూరనికటస్థ లక్ష్మ్యభేదన లక్షణము, రథా రోహణ శరాభ్యాస విశేషభాషణము, గజారోహణ శరప్ర యోగ విభాగము, హయారోహణ శరమోక్షణ లక్షణము. దూరపాతి శరాభ్యాస విస్తర కీర్తనము, శరప్రయోగ సమయా సమయ నిరూపణము, శరగమనగుణ దోష విభా గము, దివ్యాత్మ మంత్రతంత్ర ప్రయోగ విస్తర ప్రస్తావము. (48) (ఈప్రమేయములకు ఉద్దేశలక్షణములు ద్రోణచార్య ంణీకమైన ధనుశ్శాస్త్రమునఁడుఁ జూడఁదగినవి. మంత్ర ప్రయోగ యుక్తిములగునవి యత్తము లనఁబడును. మంత్ర ప్రయోగము లేక ప్రయోగించునవి శత్రుము లనఁబడును: చూ, అత్తములు, శత్రుములు)

ప్రమోదము, సం. వి. అ. పుం. సంతోషము: చూ, హ్లాదనము.

ప్రమోదించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంతోషించు.

ప్రమోదూత, అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రమీద, దే. వి: చూ, రూ-ప్రమీద. పర 1, అ. 94.

ప్రమ్ము, దే. స. క్రి: చూ, వేష్టించు.

ప్రయతుడు, సం. విణ: చూ, కుద్దుడు.

ప్రయత్నము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలియత్నము: చూ, సన్నాహము. 2.

ప్రయత్నించు, సం. అ. క్రి. మిక్కిలి యత్నించు: చూ, సమ కట్టు. 2.

ప్రయస్తము, సం. విణ. (నేయి నూనె లోనగువానిచేత) సాశ శింపఁబడినది: చూ, సంస్కృతము. 6.

ప్రయాగ, అం. రూ ప్రయాగము. తీర్థవిశేషము: చూ, క్షేత్ర ములు.

ప్రయాగము, సం. వి. అ. పుం. 1.—వై —; బ. 2. చూ, ధాన్యములు; వి. 3: చూ, యజ్ఞము; 4: చూ, హయము: అం. 5: చూ, దేశములు.

ప్రయాగలు, వా. వి. బ: చూ, ప్రయాగము. 2.

ప్రయాగుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సహస్రాక్షుడు.

ప్రయాణము, సం. వి. అ. న = పయనము: చూ, సంచారము.

ప్రయాణించు, సం. అ. క్రి. = పయనించు: చూ, వెళ్ళు. 2.

ప్రయాతము, సం. విణ. ప్రయాణమైపోయినది: ప్రస్థితము.

ప్రయామము, సం. వి. అ. పుం. 1. జయఘంట లోనగువాని గుండ ధన్యాదులను ప్రసిద్ధ పఱుచుట; 2. వ్యవహారాదుల యందు హెచ్చుతగ్గులులేక కలిగినది కలిగినట్లు చెప్పుట; 3. మహార్థమునైన ధన్యాదుల యందలి జనుల యాచారాతి శయము.

ప్రయాసపడు, మి. అ. క్రి: చూ, శ్రమపడు

ప్రయాసము, సం. వి. అ. పుం. = బవవసము: చూ, శ్రమము. 1.

ప్రయ, దే. వి. 1. నింద. భార. విరా. 2, అ. 154: చూ, నెగ్గింపు; 2. సడి, సద్దు: చూ, స్వరము. 2.

ప్రయాసపెట్టు, మి. స. క్రి: చూ, భ్రమపెట్టు.

ప్రయుక్తమగు, మి. అ. క్రి: చూ, పరఁగు. 1.

ప్రయుక్తము, సం. విణ. 1. ప్రయోగింపఁబడినది; 2. మిక్కిలి కూడుకొన్నది: చూ, సహితము.

ప్రయుక్తాలపల్లవము, అం: చూ, వృత్తహస్తములు.

ప్రయుతము, సం. వి. అ. న. 1. దశలక్షసంఖ్య: చూ, సంఖ్య. 1; విణ. 2. దశలక్షసంఖ్య గలిది.

ప్రయోక్త, సం. విణ. ప్రయోగించువాడు: ప్రయోజకుడు.

ప్రయోగము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పరఁగుట. ఉత్తేజము.

(తె).— నడపుట; 2. మంత్ర తంత్రాదులను నడపుట; 3. ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము. 2; 4. తారకాణము: చూ రుజువు; 5. కర్తృకర్మ క్రియల కూడిక; వా. 6. భూతాదులను ప్రయోగించుట: కట్టుమోతు, చేఁబడి.

ప్రయోగాశయము, అం: చూ, ప్రస్తావనాంగములు. (సూత్ర ధారుఁ డిదిగోయని సూచించు కథా విశేషము.)

ప్రయోగించు, సం. అ. క్రి. 1. నడపు: చూ వర్తించు; 2. మంత్రతంత్రాదులను నడపు: (తె).— గుప్పించు, గుప్పు, పచరించు, పఱుపు; 3. గ్రంథమునందు వాక్యము ముపయోగించు 4. బాణాదులను ప్రయోగించు: చూ, నెలయు. 2.

ప్రయోజకుడు, సం. విణ. 1: చూ, ప్రయోక్త; 2. కార్యము నెఱవేర్చువాడు: చూ, సమర్థుడు.

ప్రయోజనమనుద్దిశ్య నమందోపిప్రవర్తతే, న్యా. ప్రయోజ నము లేక పామరుఁడును బ్రవర్తింపఁడు.

ప్రయోజనము, సం. వి. అ. న. 1. పని: చూ, వ్యాపారము.

1; 2. కార్యము: చూ, వ్యాపారము. 1; 3: చూ, హేతువు. 1. ప్రరోచన, అం: చూ, ప్రస్తావన.

ప్రరోహము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మొలక; అం. 2: చూ, ఉపసంహృతి.

ప్రలంబముడు, సం. వి. అ. పుం: బలరాముడు: చూ, హలాయుధుడు.

ప్రలంబము, సం. వి. అ. పుం. 1. మిక్కిలి లంబనము: చూ వ్రేలుడు; 2. హారవిశేషము: చూ, భూషణము. 2; 3: చూ, స్తనము; 4. కొమ్మ: శబ్ద. 1; 5: చూ, హితాలము; 6 తగరము: చూ, రోహము. 1.

ప్రలంబుడు, సం. వి. అ. పుం. ఒకరక్కనుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ప్రలంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వంచన.

ప్రలాపము, సం. వి. అ. పుం: 1 = పనుపుట. పలవము పలుము, పీడుపు: చూ, శోము; 2. = చూ: పలవము అం. 3: చూ, ద్వాదశాక్షసం.

ప్రలాపించు, సం. అ. క్రి. = పలవరించు: చూ, రొట్టె. 2.

ప్రలోకితము, అం: చూ, దృష్టియలు.

ప్రలోభనము, సం. వి. అ. పుం. మృగములను పట్టుటకు పెట్ట మచ్చు: చూ, మచ్చు 3

ప్రలోభము, సం. వి. అ. పుం. మిక్కిలిలోభము: చూ రోము.

ప్రలోభించు సం. స. క్రి. అనగొనజేయు. భార. ఆర. 6. అ 328.

ప్రల్లదనము, ద్వ. వి. (ప్రల్లద + తనము) 1: చూ, రూపము; 2: చూ, హంకారము; 3: చూ, రోషము.

ప్రల్లదీడు, వా. వి. (రూ-ప్రల్లదీడు-ప్రల్లదుడు): చూ, త: కొల్లమారి. 1—2.

ప్రల్లదకాడు, వా. వి. — పై—

ప్రల్లదము, దే. వి. 1: చూ, రూ-ప్రల్లదనము. 1—2—3

4. పారుష్యము. భార. ఉద్యో. 2, అ. 44: చూ, శబ్దము. 2; 5. దుర్బాషణము. భార. సభా. 2, అ. 69; భో, 6, అ 16: చూ, శబ్దము. 2; 6. దుష్కృత్యము. భార. ఆర. 6. అ. 246; భాగ. 7, స్కం. 225.

ప్రల్లదీడు, వా. విణ: చూ, , ల్లదీడు. (దుష్టనకు. —విక్ర 1, అ. 129).

ప్రల్లదుడు, దే. విణ. —పై. — (దుష్టులకు —మార్క. 2 అ. 93; భార. ఆది. 1, అ. 125.)

ప్రల్లదురాలు, దే. విణ (ప్రల్లద + అలు) దుష్టురాలు. నిర్వ 5, అ. 121 (దుష్టురాలు = దుర్బాషలాడునది): చూ, శ్రీ.

ప్రవక్త, సం. విణ. చక్కగా మాటలాడు య: చూ, వక్త 1.

ప్రవచనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేదము; 2. గొప్ప మాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రవచనీయము, సం. విణ. చక్కగా మాటాడదగినది: చూ, వక్తవ్యము. 2.

ప్రవణము, సం. వి. అ. పుం. 1. చతుష్పథము: చూ, మార్గము. 1; విణ. 2. వాటపు పల్లము: చూ, రంధ్రము 1.

ప్రవణుడు, సం. విణ. ఆసక్తుడు: చూ, లబ్ధుడు. 2; 2. నమ్రుడు: చూ, వినమ్రుడు; 3: చూ, సమర్థుడు.

ప్రవయుడు, సం. విణ. న్. ముసలి: చూ, వృద్ధుడు. 1.

ప్రవర, వా. అం: చూ, రూ-ప్రవరము.

ప్రవరము, సం. వి. అ. న. 1. (చూ, గోత్రము. 13.) మిగిలి

నవి. — (2) అత్రి. = ౧ అతిథి. — అత్రేయ, అర్చనాన, అతిథి: మతీయు ౨. బీజానాప; ౩. వామరథ్య: ౪. సుమం

గల గోత్రములు గానవచ్చుచున్నవి: (3). అంగీరస. = ౧. అయా . — అంగీరస, అయాస్య, గోతమ: ౨. ఔశిజ —

అంగీరస, ఔశిజ, గోతమ: మతీయు ౩. ఆరుణి: ౪. ఔప గవి: ౫. ఔపమితి: ౬. బాదరాయణ: ౭. భద్రణ: ౮.

మద్రణ: ౯. సేత్యంకామి: ౧౦. సాత్యకి: ౧౧. ద్విగోత్రీ కులు — అంగీరస, బార్హస్పత్య, భారద్వాజ, కాత్య, ఆశీల

(కాత్య, ఆశీల యనువారు విశ్వామిత్రగోత్రీకులు (లేక) అంగీరస, కాత్య, ఆశీల ముగ్గురు ఋషులు. మతీయు

అంగీరస, బార్హస్పత్య భారద్వాజ, మాందన, మాతవచస అయిదుగురు ఋషులు. మతీయు అంగీరస, మాందన, మాతవచస ముగ్గురు ఋషులు గానవచ్చుచుండె; (4).

కౌశిక. = ౧ ఉలూక: ౨. ఔలకి: ౩. బలభవ: ౪. బృహ దగ్నయ: ౫. యజ్ఞవక్త: ౬. వాలకయ: ౭. శాలావత: ౮. శాలినయ గోత్రములు చూపట్టుచున్నవి: (5). వశిష్ఠ. =

లభింపవయ్యె: (6). భృగు. = ౧. అర్హిషేగోత్రీకులు

కొందఱు జామదగ్నిగోత్రీకుల ప్రవరమునే చెప్పుచున్నారు.

కౌశియ దలి వైవా (వేణు) గోత్రీకులు కొందఱు తైత్య గోత్ర ప్రవరమునే చెప్పుచున్నారు: (7). అగస్తీ. = లేవు;

అగస్తీ (౧ క్షత్రియులకు పురోహితునియొక్క ప్రవరము చెప్పి వరింపవలెనని, (లేక) ఋషితోగూడ వరింపద

మైనచో మానవ, ఐరి (వ), పౌరూరవస అని వరింపవల యును; ౨ వైశ్యులకు వాత్సప్రి అను ఋషిప్రవరము

హోత చెప్పవలయును. వత్సప్రివత్ అని అధ్వర్యుడు వరింపవలయును; ౩. పృషదక్యులును, ముద్గలుడును, విష్ణు

వృద్ధులును, కణ్వుడును. అగస్త్యుడును, హరితుడును, సంకృతియును కపియును, యస్కుడును పరస్పరము

వివాహము ఇష్టమైనది; ౪. ఎంతవఱకు విశ్వామిత్రుడు ఉంచున్నాడో అంతవఱకు వశిష్ఠుడును, అత్రియును,

కశ్యపుడును వేవ్వేలుగా ఒక గోత్రము గలవారలు అగు చున్నారు: ౫. రెండుప్రవరములు గలవారికిని మూడు ప్రవ

రములు గలవారికిని వివాహము లేదు మూడుప్రవరములు గలవారికిని అయిదు ప్రవరములుగలవారికిని వివాహము

లేదు; ౬. ఋషులు — విశ్వామిత్ర, జమదగ్ని, భారద్వాజ, గోతమ, అత్రి, వశిష్ఠ, కశ్యప మతీయు అగస్త్యుడు: ౭.

ప్రవరములయం దెంతవఱకు ఒకేఋషి అనువర్తించు చున్నాడో అంతవఱకు భృంగిరులయొక్క గణముకంటె

వేణుచోట సమానగోత్రముగలది కనుక భిన్నప్రవరవ ల వారితో వివాహముచేయవలయును. ఎవరు రెండు గోత్ర

ములుగలవారో వారికి రెండుగోత్రములయందును వివాహము కూడదు. సమానములు బహుమంది అగుటవలన ఋషులకు-గర్గులకు-భరద్వాజులకు పరస్పర వివాహము లేదయ్యె. ఇత్యాదివివరములు ప్రవరఖండమును గ్రంథము దుఃజూడనగును. ; 2. పేరు: చూ, సంకేతము. 1; 3. కులము: చూ, వంగడము.

ప్రవరుడు, సం. విణ. మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుడు 2.

ప్రవర్ణము, సం. వి. అ. పుం. అగ్నిష్టోమాది యాగములకు అంగభూతమైన యాగవిశేషము: చూ, యజ్ఞము.

ప్రవర్తక, అం: చూ, వృత్తము 1. (వైతాళియ జాతివృత్తము లలో నొకటి. బేసిపాదంబులు ఉదీర్ఘవృత్తివ్చాయను, సరి పాదంబులు ప్రాచ్యవృత్తివ్చాయను నడచును: చూ, వైతాళియము)

ప్రవర్తకము, అం: చూ, ప్రస్తావనాంగములు. (ధారవృత్తి నాశ్రయించి ప్రస్తుతమైన వసంత, శరత్ప్రభృతి ఋతువు లలో నొక దానిని వర్ణించుట)

ప్రవర్తకుడు, సం. విణ: నడపువాడు.

ప్రవర్తనము, సం. వి. అ. స: చూ, వర్తనము. 1.

ప్రవర్తించు, సం. అ. క్రి. రూ-ప్రవర్తిల్లు: చూ, వర్తించు.

ప్రవర్తిల్లు, .—పై—

ప్రవర్తిల్లు, సం. అ. క్రి. 1. మిక్కిలి వృద్ధిబొందు: చూ, వర్ధిల్లు: 2: చూ, ప్రవర్తించు. (ప్రే ప్రవర్తించు.)

ప్రవర్తిక, సం. వి. అ. శ్రీ. గూడార్థముల ప్రబంధము, ప్రహేళిక: చూ, సంపుటము. 3.

ప్రవహణము, సం. వి. అ. స. బాలక్రీడాక్షల శకటము: చూ, శకటము 1; 2: చూ, యానపాత్రము.

ప్రవహము, సం. వి. అ. పుం. 1. బహిర్గమనము: చూ, సంచారము; 2 మహావాయువు: చూ, వాయువు; 3. గాలి: చూ, వాయువు.

ప్రవహించు, సం. అ. క్రి: చూ, వెల్లిగొను. 1.

ప్రవాణి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. లాక: చూ, మగ్గము.

ప్రవాదము, సం. వి. అ. పుం. కారణములేకయే కలిగి రోకమునం దంతట వ్యాపించినమాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రవారణము, సం. వి. అ. స. 1. కామ్యదానము: చూ, స్వర్గము. 3; 2 నిషేధము: చూ, వారణము. 1.

ప్రవాసనము, సం. వి. అ. స: చూ, ప్రమాసణము.

ప్రవాసము, సం. వి. అ. స. 1. పరదేశవాసము: చూ, సంచనము. 1; 2. పరదేశగమనము, ఊరువిడిచి పోవుట: ఈతి, విశ్లేషము, విధురము. (తె)—ఎడఁబాయుట. (చూ, విధురము); అం. 3: చూ, విప్రలంభము.

ప్రవాహము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వెల్లువ; 2. ప్రవృత్తి: చూ, వర్తనము. 1; 3. పరంపర: చూ, వెల్లి. 4.

ప్రవాహిక, సం. వి. అ. శ్రీ. గ్రహణి: చూ, రోగము. 1.

ప్రవాళమణి, అం: చూ, దంతక్షతములు.

ప్రవాళము, సం. వి. అ. పుం. 1.—పగడము: చూ, రత్నము. 1; 2: చూ, వీణాదండము; 3. చిగురు: చూ, విద్రుమము

ప్రవిక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, ఆచారము.

ప్రవిదారణము, సం. వి. అ. స: చూ, యుద్ధము.

ప్రవిశ్లేషము, సం. వి. అ. స: చూ, ప్రవాసము. 2.

ప్రవిష, సం. వి. అ. శ్రీ. అతివస*: చూ, విష

ప్రవిష్టుడు, సం. విణ. ప్రవేశించినవాడు: చూ, నాహాసికుడు

ప్రవీక్షించు, సం. స: క్రి: చూ, వీక్షించు.

ప్రవీణుడు, సం. విణ: చూ, సమర్థుడు.

ప్రవృత్తము, అం: చూ, సంచారి వర్ణగతాలంకారములు

ప్రవృత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. నడక: చూ, వర్తనము. 1; 2

ప్రవేశము: చూ, సాహసము. 1; 3. బ్రదుకుదెరువు:

చూ, వృత్తి. 2; 4. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2;

5. ఎడతెగకవచ్చు జలాదుల పరంపర: చూ, ప్రవాహము 1.

ప్రవృత్తుడు, సం. విణ. ప్రవర్తించినవాడు.

ప్రవృద్ధమగు, మి. అ. క్రి: పుటపుటనగు.

ప్రవృద్ధము, సం. విణ. 1. పెరిగినది: చూ, వృద్ధము. 2; 2.

కొనసాగి పెరిగినది: ప్రసృతము.

ప్రవృద్ధుడు, సం. విణ: చూ, ప్రౌఢుడు.

ప్రవేశము, సం. విణ: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

ప్రవేశుడు, సం. విణ: చూ, ప్రధానుడు. 3.

ప్రవేణి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. ఏనుగుమీదఁ బఱచెడి యెఱ్ఱ కంబళి: చూ, రత్నకము; 2. సర్పాకారముగా అల్లిన జడ: చూ, రూ వేణి 2;

ప్రవేశకము, అం: చూ, సూచ్యము. (ఒకరుగాని ఇద్దరుగాని లేక పెక్కుండుగాని నీచవాత్రులు వృత్తి వర్తిష్యమాణ కథ చెప్పుట.)

ప్రవేశము, అం: చూ, నిశ్శబ్దక్రియలు.

ప్రవేశము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సాహసము. 1.

ప్రవేశించు, సం. అ. క్రి: చూ, సోకు. 4.

ప్రవేష్టము, సం. వి. అ. పుం. బాహువు: చూ, స్కంధము. 1. (చూ, హస్తము.)

ప్రవ్యక్తము, సం. విణ: చూ, స్పష్టము.

ప్రవృజితుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సన్నాసి.

ప్రవృజ్య, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. సన్నాసాశ్రమము: చూ, సదనము. 1; 2. తిరిప్పుట: చూ, విహారము. 1.

ప్రవ్య, దే. వి. కుండ. భాగ. 6, స్కం. 205: చూ, భాండము 3.

ప్రవశంస, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, స్తోత్రము; వా. 2. మాటలోమాట: చూ, శబ్దము. 2.

ప్రశంసార్థకములు, అగుర-అగురా-అవుర-అవురా-ఔర-ఔరా. ఆయ్యారె-బా-బళి-బళి-బళిర, భా-భళి-భళి భళిర, మర్ఘూ-మర్ఘూరె, బాపురె.

ప్రశంసించు, సం. స. క్రి: చూ, స్తుతించు.

ప్రశమనము, అం: చూ, అప్తములు.

ప్రశస్త్యము, సం. విణ. 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన. 3; 2. (నేయ నూనెలోనగువానిచే) పొగపఱచినది: చూ, సాతాళింపు; 3: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

ప్రశస్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, ప్రసిద్ధి. 1.

ప్రశస్త్యము, సం. విణ. ప్రసిద్ధికెక్కఁదగినది: చూ, సంభావన. 3.

ప్రశాంతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. మిక్కిలిశాంతి: చూ, శాంతి. 1.
 ప్రశాంతుడు, సం. విణ. మిక్కిలి శాంతినొందినవాడు: చూ, సహనుడు.
 ప్రశ్న, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = వన్నము: చూ, రూ-ప్రశ్నము.
 ప్రశ్నకర్త, సం. వి. ఋ. పుం: చూ, కథంకథికుడు.
 ప్రశ్నము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సవాలు.
 ప్రశ్నార్థకములు, అం. 1. ఏల-ఎందు-ఎట-ఎప్పుడు మొ.
 "ఉదా.—ఏలరావు, ఎందుగలదు, ఎందునుంటివి, ఎప్పుడు వెళ్ళెను." అవ్య. 2. ఏ-ఏడ-ఏల-ఏలా-ఎందుకు, ఓయి.
 ప్రశ్నించు, సం. స. క్రి: చూ, సవాలువేయు.
 ప్రశ్రయము, సం. వి. ఆ. పుం. ఊట: చూ, సమాశ్వాసము.
 ప్రశ్నితుడు, సం. విణ: చూ, విసీతుడు. 8.
 ప్రష్ట, సం. విణ. (ఋ. ఈ. ఋ.) అడుగువాడు: చూ, ప్రాశ్నికుడు. 2.
 ప్రష్టవాహము, సం. వి. హ. పుం: చూ, యుగపార్శ్వకము.
 ప్రఘుడు, సం. విణ: చూ, ముందునడచువాడు.
 ప్రహీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-పహీ.
 ప్రసము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. విషయవిస్తరము: 2. ప్రస్తావము: చూ, శంసనము; అం. 3: చూ, యానపంచకము.
 ప్రసంగాసనము, అం: చూ, యానము. 2.
 ప్రసంగించు, సం. స. క్రి. 1. ఏదేని యొకవిషయము విస్తరించిచెప్పు: చూ, వచించు; 2: చూ, ప్రస్తావించు. భో. 6 అ. 190.
 ప్రసక్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, ప్రసంగము. 2; వా. 2. సంబంధము: చూ, సంయోగము.
 ప్రసక్తించు, సం. ఆ. క్రి. ప్రస్తావమునకు వచ్చు.
 ప్రసత్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, ప్రసాదము. 1.
 ప్రసన్న, సం. వి. ఆ. శ్రీ. కల్లు: చూ, సుర. 2.
 ప్రసన్నతనొందు, మి. ప్రే: తేలుచు-తేర్చు.
 ప్రసన్నమధ్యము, అం: చూ, స్థాయివర్ణగతాలంకారములు (అలంకారము. 3.)
 ప్రసన్నము, సం. విణ. 1. విర్మలము: చూ, సమీచీనము. 2; 2: చూ, హ్లాదనము.
 ప్రసన్నాంతము, అం: చూ, ప్రసన్నమధ్యము.
 ప్రసన్నాది, అం.—పై—
 ప్రసన్నాద్యంతము, అం.—పై—
 ప్రసభము, సం. వి. ఆ. పుం. బలాత్కారము: చూ, హతము 2.
 ప్రసరణము, సం. వి. ఆ. న. అంతట నేనవ్యాపించుట: చూ, శిబిరము.
 ప్రసరణి, సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ.—పై—
 ప్రసరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. వ్యాపనము: చూ, సంవృతము; 2: చూ, వినయము; 3: చూ, వేగము. 3; 4. ఇనుపచువ్వ గల బాణము: చూ, బాణము. 1.
 ప్రసరించు, సం. ఆ. క్రి. రూ-ప్రసరిల్లు: చూ, వ్యాపించు.
 ప్రసరిల్లు, సం. ఆ. క్రి.—పై—
 ప్రసర్పణము, సం. వి. ఆ. న: చూ, ప్రసరము. 1.

ప్రసర్పితము, అం: చూ, కరణములు.
 ప్రసవగృహము, సం. వి. ఆ. న. పురిటిల్లు: చూ, సదనము 1.
 ప్రసవజలము, సం. వి. ఆ. న: చూ, ఉబ్బనీరు.
 ప్రసవబంధనము, సం. వి. ఆ. న. తొడిమ: చూ, వృంతము 1.
 ప్రసవము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పెసవము, కానుపు: చూ, సూతి. 2; న. 2. శువు: చూ, సుమము; 3. పండు: చూ, పలము. 1; పుం. 4, పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 5. బిడ్డ: చూ, శిశువు; 6. పశ్వాదులయొనక, ఈనక: చూ, సూతి. 2.
 ప్రసవించు, సం. స. క్రి. (బిడ్డ) కను, ఈను, కను: చూ, సంభవించు.
 ప్రసవ్యము, సం. విణ: చూ, సవ్యము. 1-2-3; 4. అనుకూలము: చూ, స్నేహము. 1.
 ప్రసాదనము, సం. వి. ఆ. న. 1. తేర్చుట; 2. = పసదనము. చూ, పసదనము. 1; 3. అన్నము. చూ, సాదము (1):
 ప్రసాదని, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మూలుగు*.
 ప్రసాదము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ప్రసన్నత. రూ-ప్రతిప చూ, సాదము (1); 2. అనుగ్రహము: చూ, సాదిము: 2; 3: చూ, స్వాస్థ్యము; 4. పసాదము భ వంతుడు లోనగువారిచే భుక్తపరిశిష్టమైన అన్నాదులు: చూ, సాదము. (1; ఆ. 5: చూ, గుణములు. 1; 6: చూ, స్థాయివర్ణ గతాలంకారములు (అలంకారము. 3); 7: చూ, సంచారి వర్ణ గతాలంకారములు.
 ప్రసాదించు, సం. స. క్రి. అనుగ్రహించి యిచ్చు: చూ, విడుచు. 3.
 ప్రసాదనము, సం. వి. ఆ. న. 1. వస్త్రాద్యలంకరణము: చూ, భూషణము. 2; 2: చూ, సిద్ధి. 1.
 ప్రసాదని, సం. వి. ఈ. శ్రీ: కంకతము, కంకతిక, కేశమార్జ కము, కేశమార్జనము. (తె).—దువ్వెన, పన్నె, తద్వి— (తె.—ఈరు పెన—ఈరెన, చిక్కంటు—చిక్కింటె, చిక్కోల, దువ్వెన
 ప్రసాధితుడు, సం. విణ: చూ, సజ్జుడు. 2.
 ప్రసారణము, సం. వి. ఆ. న. 1. వాచుట: చావు; 2. తిగు చుట; అం. 3: చూ, హస్తప్రాణములు; 4: చూ, కర్మములు. 2.
 ప్రసారణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, లంజెనవరము*.
 ప్రసారము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = పసారము: చూ, సంచారము; 2. వ్యాపనము: చూ, సంవృము.
 ప్రసారి, సం. విణ. న. ప్రసరించునది.
 ప్రసారిణి, అం: చూ, శ్రుతులు.
 ప్రసారితము, సం. విణ. 1. చాపబడినది: నిచితము; 2. తిగువబడినది: అకర్షితము; అం 3: చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు; 4: చూ, బాహుక్రియలు; 5: చూ, పార్శ్వ క్రియలు.
 ప్రసేతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. నిర్బంధము: చూ, బంధము. 1. (కట్టెడు సాధనము అనియు)
 ప్రసేతుడు, సం. విణ: చూ, తత్పరుడు.
 ప్రసిద్ధము, సం. విణ. 1. ప్రసిద్ధికెక్కినది: చూ, సంభావన. 3; 3. అలంకరింపబడినది: చూ, సజ్జితము. 2. ప్రసిద్ధమూర్త్య

జ్వలనం హవిర్బుజః. న్యాయాగ్ని కూర్వముఖముగా మండుట ప్రసిద్ధము. ప్రతాపశాలికః బ్రతిపరునిపై స్పర్థ సహజము.

ప్రసిద్ధి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. భ్యాతి: చూ, సంభావన. 3; 2 అలంకారము: చూ, భూషణము. 2.

ప్రసువు, సం. వి. డి. శ్రీ. 1. తల్లి: చూ, సవిత్రి. 1: 2. అడుగులు: చూ, హయము; 3. అరటి*: చూ, రంభ. 2; 4 ఒకటితోనొకటి వెనఁగొన్న ద్రాక్షతీగ లోనగునది: చూ, వృక్షము.

ప్రసూత, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, సూతిక.

ప్రసూతము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, ప్రసవము. 2; విణ. 2: చూ, సంభూతము.

ప్రసూతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, ప్రసవము. 2; 2: చూ, ప్రసవము. 4; 3: చూ, ప్రసవము. 5.

ప్రసూతిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, ప్రసూత.

ప్రసూతిజము, సం. వి. ఆ. న. భాద: చూ, శోకము.

ప్రసూనము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, ప్రసవము. 2; 2: చూ, ఫలము. 1; విణ. 3: చూ, ప్రసూతము. 2.

ప్రసూనేషువు, సం. వి. డి. పుం: చూ, మన్మథుడు.

ప్రస్పత, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పికక.

ప్రస్పతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చేర: చూ, రూ-ప్రస్పతి. 1; విణ. 2: చూ, ప్రవృద్ధము. 2; 3. తీర్చబడినది; అం. 4: చూ, పుటక్రియలు.

ప్రస్పతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1. చేర: చూ, హస్తము; 2. పుడిసిలి: చూ, హస్తము.

ప్రసేకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చల్లుట: చూ, ప్రోక్షణము. 1; 2. జాటుట: చూ, స్థలనము. 2.

ప్రసేవకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వీణాదండము.

ప్రసేవము, 1.—పై—; 2: సోనము.

ప్రస్తరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పాత్తరము: చూ, రత్నములు; 2: చూ, రత్నములు; 3. కుథము: చూ, హరిత (తృణము. 1); 4. చిగుళ్ళు లోనగువానిచే ఏర్పఱచిన నెట్ట: చూ, శయ్య. 1.

ప్రస్తరించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, విస్తరించు; 2. చండ: ప్రస్తారముచేయు.

ప్రస్తవము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విషయము. 1. భార. సభా. 1, ఆ. 39.

ప్రస్తారప్రత్యయప్రాణములు, అం. ప్రస్తారము, సంఖ్య, నష్టము, ఉద్దిష్టము, పాతాళము. ద్రుశమేరువు, లఘుమేరువు, గురుమేరువు, ప్లుశమేరువు, సంయోగమేరువు. ఖండప్రస్తారము, ద్రుతమేరునష్టము, ద్రుతమేరుద్దిష్టము, లఘుమేరునష్టము, లఘుమేరుద్దిష్టము, గురుమేరునష్టము, గురుమేరుద్దిష్టము. ప్లుతమేరునష్టము, ప్లుతిమేరుద్దిష్టము. మఱియు యతి ప్రస్తారము అని కొందఱు, (20)

ప్రస్తారము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చందశ్శాస్త్రమునందలి ప్రత్యయవిశేషము; 2. వృక్షవిస్తారము; అం. 3: చూ, స్థాయీవర్ణగళాలంకారములు (అలంకారము. 3.); 4:

చూ, సంవారివర్ణ గళాలంకారములు; 5: చూ, ప్రస్తార ప్రత్యయప్రాణములు.

ప్రస్తారములు, అం: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయ ప్రాణములు. (పది అని కొందఱు)

ప్రస్తావన, అం. ప్రస్తావనద్వివిధము — ప్రరోచన, ఆముఖమునని. పూర్వరంగముచేయువాఁ దొకసూత్రధారుడు. ప్రస్తావన ప్రవర్తకుడు (నటస్థాపకుడు) మఱియొక సూత్రధారుడు అని కొందఱు. ఇద్దఱు నొకరే కావచ్చునని మఱి కొందఱు అందురు. ఎట్లయినం బ్రస్తావనతోనే కథ ప్రారంభమవును. (కవి కావ్యప్రముఖ ప్రస్తుతార్థప్రశంసచే శ్రోతల చిత్తము రంజించుట ప్రరోచన. సూత్రధారుడు నటితోగాని, మాశీషునితోగాని, విదూషకునితోగాని ప్ర కృ త ము బోధించు వాక్కులను విచిత్రముగఁ బలుకుట ఆముఖము) ప్రస్తావనయే ఆముఖ మని ఆముఖమే ప్రస్తావ యని ఇది రెండు పర్యాయ పదములని మఠాంతరము.

ప్రస్తావనము, అం: చూ, నాటికలు.

ప్రస్తావనాంగములు, అం. (చూ) కథోద్ఘాతము, ప్రవర్తకము, ప్రయోగాతిశయము. 3); అంకాదిని నాంది ఋతువర్ణనమును ముఖ్యములు. ప్రస్తావనాంతరము విష్కంభమని కొందఱు, అంకిధ్వయ మధ్యమందే విష్కంభమని కొందఱు చెప్పుదురు. (చూ, నాంది) (చూ, నాటకము.)

ప్రస్తావము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: అవసరము, ప్రకరణము, ప్రక్రియ; పుం. 2 చెప్పుట: చూ, ప్రసంగము. 2; అం. 3: చూ, ప్రస్తావన. (ప్రస్తావనము అనియు వాడుక.)

ప్రస్తావించు, సం. స. క్రి. ప్రస్తావమునకు తెచ్చు: చూ, వచించు.

ప్రస్తుత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. (ఈనఁబోవు సమయమున) పొదుగు చేసిన ఆవు: చూ, సారభేయి (దేనువు)

ప్రస్తుతము, సం. విణ. 1. మిక్కిలి స్తుతింపఁబడినది: చూ, స్తుతము; 2. చెప్పఁబడినది: చూ, శబ్దము. 2; 3. ప్రయత్నముచేయఁబడినది: చూ, సన్నిహితము. 2; 4 సిద్ధము చేయఁబడినది: చూ, సిద్ధము. 2; వా. అవ్య. 5. ఇప్పుడు: చూ, సాంప్రతము. 2.

ప్రస్తుతాంకురము, అం: చూ, అలంకారము. 3. (ప్రస్తుతవర్ణనచే ప్రస్తుతార్థమేద్యోతకమవుట. "ఉ॥ మాలతియుండఁదేటి, కేకకి కేగెదేల ?")

ప్రస్తుతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. మిక్కిలిస్తోత్రము: చూ, స్తుతి.

ప్రస్తుతించు, సం. స. క్రి. మిక్కిలిస్తుతించు: చూ, స్తుతించు.

ప్రస్తోతుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఋత్విజుడు. 1.

ప్రస్థపుష్పము, సం. వి. ఆ. పుం మరువము*: చూ, సమీరణము

ప్రస్థమానము, సం. వి. ఆ. న. తూములోనగువాని కొలత: చూ, మానము.

ప్రస్థము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. —పై—. (కొలతలు — ఆధకము (తూము), ద్రోణము (నలుతుము) (ఇది తూమునకు ఇద్దుమునకుఁగూడ పేరు), భారి (పుట్టి), వాహము (ఇరువది పుట్లు), నికుంచకము (సోల), కుదుమువ

(మానెడు): చూ, కొలత; 2. నాలుగుమానికల కొలది: కుంచము. (తె)——కుంచము; 3. కొండనెత్తము: చూ, పర్వతము.

ప్రస్థానము, సం. వి. అ. న. 1. (గెలువ నిచ్చుచుంచిన రాజు యొక్క) ప్రయాణము: చూ, సంచారము; 2: చూ, శాస్త్రము.

ప్రస్థాపించు, సం. స. క్రి. చక్కఁగా స్థాపనముచేయు: చూ, స్థాపించు

ప్రస్థాపితము, సం. విణ. చక్కఁగా స్థాపింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము.

ప్రస్థితము, సం. విణ: చూ, ప్రయాతము.

ప్రస్ఫుటము, అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.

ప్రస్ఫోటనము, సం. వి. అ. న. 1. చేట: చూ, కూర్చుము; 2. ప్రకాశనము; 3. దెబ్బ: చూ, హతి.

ప్రప్రవణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, నెలయాట; 2. చెమట: చూ, స్వేదము. 1.

ప్రప్రావము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మూత్రము.

ప్రస్వాపనము, అం: చూ, ఆత్రములు.

ప్రస్స, వా. వి: చూ, బ్రహ్మబిందువు.

ప్రహతము, సం. విణ. 1. కొట్టఁబడినది: ఆయస్తము, అవిధము, ఆహతిము, తాడితము. పర్వవస్తము: తద్వి. —కొట్టఁదగినది. (సం). —గాఢము; 2. పొడిచేయఁబడినది; 3. విస్తరింపఁబడినది.

ప్రహరణకలిత, అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్కపాదము నందు న, న, భ, న, తగణములు, ఎనిమిదింటయతి, 14 వ చందస్సు.)

ప్రహరణము, సం. వి. అ. న: చూ, బాణము. 1.

ప్రహరము, సం. వి. అ. పుం. 1. జాము: చూ, యామము. 1; 2. దెబ్బ: చూ, హతి.

ప్రహరి, వై. వి. రూ ప్రహరి. = ప్రాకారము. పా. 4, అ. 76: చూ, ప్రాకారము.

ప్రహరించు, సం. స. క్రి. కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2.

ప్రహరిచరించు, మి. అ. క్రి: ప్రదక్షిణించు, ప్రహరిచుట్టు, ప్రహరిదిరుగు.

ప్రహరిచుట్టు, .—పై.—వసు. 4, అ. 68.

ప్రహరిదిరుగు. .—పై.—కాశీ. 1, అ. 118.

ప్రహర్షణము, అం: చూ, అలంకారము. 3. (ఒక కార్యము నకై ప్రయత్నించునపు డుపకరణములయందె పరినిర్దియగుట. “ఉదా.—గనియున్నచోటు గనిపెట్ట నంజనము వేయుటకు వేరుఁద్రవ్యఁబోగా నక్కడ నిధి దొరికినది.”

ప్రహర్షణి, అం: చూ, వృత్తము. 1. (మ, న, జ, ర, గురువులు, 8 యతి, 13 వ చందస్సు.)

ప్రహర్షణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుధుడు. 1.

ప్రహసనము, సం. వి. అ. న. 1. పెద్దనవ్వు: చూ, హాస్యము; 2. పరిహాసము: చూ, హాళి; అం. 3: చూ, నాటకము. (కథకల్పితము, పాషండ చోరాదులలో నొకఁడు నాయ

కుడు. హాస్యరసము ప్రధానము. భారతవృత్తి. నేవక, భిక్షక, వేశ్యాప్రభృతులే రాజ పరివారము. ఒకటేయంకము. ముఖనిర్వహణ సంధులు రెండే.)

ప్రహసించు, సం. అ. క్రి. పెద్దనవ్వునవ్వు: చూ, హసించు. ప్రహసితము, సం. వి. అ. న. శిరఃకంఠముతోఁ గూడిన నవ్వు.

(ఇది మధ్యమము): చూ, హాస్యము. 1.

ప్రహస్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రతలము. 2.

ప్రహస్తుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ప్రహారకుడు, సం. విణ: చూ, ప్రహారి. 1.

ప్రహారము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బవరము: చూ, యుద్ధము; 2: చూ, రూ-ప్రహారము. 2.

ప్రహారి, సం. విణ. 1: చూ, హారకుడు. 3: వా. 2: చూ, రూ ప్రహారి.

ప్రహాసుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.

ప్రహి, సం. వి. ఇ. పుం. నూయి: చూ, సరస్సు. 1.

ప్రహిత, అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.

ప్రహితము, సం. విణ. వింటనుండి విడువఁబడినది (బాణము): చూ, బాణము. 1.

ప్రహితుడు, సం. విణ: చూ, వ్యుత్పన్నుడు.

ప్రహేయము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (న, న, మ, య గణములు. 8 యతి. 12 వ చందస్సు.)

ప్రహేళిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, ప్రవల్లిక.

ప్రహ్లాత్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, రూ-ప్రహ్లాదము.

ప్రహ్లాన్ముడు, సం. విణ: చూ, ప్రముదితుడు.

ప్రహ్లాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సంతోషము.

ప్రహ్లాదుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-హ్లాదుడు. హిరణ్యకశిపుని కొడుకు: (చూ, సూనుడు. 1.) చూ, పరమభాగవతోత్తములు.

ప్రహ్వము, సం. విణ. 1. నమ్రము: చూ, వక్రిమము; 2. ఆసక్తము: చూ, సహితము.

ప్రళయము, సం. వి. అ. పుం. రూ ప్రలయము. 1. కల్పాంతము: చూ, సంవర్తము; 2. అపాయము: చూ, హాని, 2; 3. చావు: చూ, సావు; 4. మూర్ఛ: చూ, రోగము. 1.

ప్రళయములు, అం. వృత్తి, అవస్థా, శరీరమును, బ్రహ్మ, విష్ణు, రుద్ర, మహేశ్వర, సదాశివ, విరాట్పురుషప్రళయములు (10).

ప్రా

ప్రా, విణ. = పురా. వెనుకటి: చూ, రూ-పాఠ-4. (వృత్తియందు పాఠశబ్దమునకు మీదివర్ణములులోపింపఁగా మిగిలినరూపము. ఉదా.—“ప్రామట్టి, ప్రావేలుపు” మొ.) (దీనికి వృత్తియందు అచ్చుపరమగునపుడు యడాగమంబును, పరుషములు పరంబులగునపుడు నుగాగమంబు నగు. ఉదా.—“ప్రాయిల్లు, ప్రాయేలు, ప్రాగెంపు, ప్రాణోతు, ప్రాణిచ్చ, ప్రాణిసిడి” మొ.)

ప్రాంగణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, ముంగిలి. 2; 2. పణవ వాద్యము: చూ, స్వరము. 2.

ప్రాంతము, సం. వి. అ. పుం. 1. తీరము, చూ, రోధస్సు; 2. = పంచ-ప్రాంత: చూ, సమీపము. 1.

ప్రాంతరము, సం. వి. అ. న. 1. అడవి: చూ, వివినము; 2. తొట్ట: చూ, రంద్రము. 1; 3. దవ్వయిన యెఱిఁగిత్వ: చూ, మార్గము. 1; 4. పొలిమేర: చూ, హద్దు. 1.

ప్రాంతపు, సం. విణ (ఉ) పొడుగైనది: చూ, సోగ. 3.

ప్రాఁకు, దే. వి. 1: చూ, ఉపముము; 2: చూ, మలినము. భార. అర. 7, అ. 28; అ. క్రి. 3: రూ-పాఁకు, అల్లు. ఎకు; 4: రూ-పాఁకు, ఎక్కు, జరగు-జరుగు, తడవు, ప్రాఁకుదెంచు. (సం. ప).—అధిరోహించు, ఆరోహించు.

ప్రాఁకుడు, దే. వి. రూ-పాఁకుడు. 1: ఎక్కుడు, జరగు-జరుగు. (సం. ప).—అధిరోహణము, ఆరూఢి, ఆరోహణము, ఆరోహము; 2. పండ్లపాఁచి: చూ, శమలము.

ప్రాఁకుదెంచు, దే. అ. క్రి: చూ, ప్రాఁకు. 4. పా. 2, అ. 38.

ప్రాఁకులాడు, దే. అ. క్రి. రూ-పాఁకులాడు. 1. ప్రాఁకియెట్టు: వా 2. బ్రతిమాలు; 3. పీఠులాడు; 4. వచ్చినంతరాబట్టు.

ప్రాఁకెడువాడు, దే. విణ. 1: ఎక్కెడువాడు. (సం).—ఆరోహకుడు; వా. 2: చూ, పాకివాడు. 2.

ప్రాఁకొను, దే. అ. క్రి: పాఁచిబట్టు.

ప్రాఁగబ్బము, వై. వి. బ. (ప్రాఁత + కబ్బము): చూ, వేదము.

ప్రాఁచి, వై. వి. విణ: చూ, రూ-పాఁచి, (ప్రాఁత దనుటకు — హరి పూ. 5, అ. 209.)

ప్రాఁచిపురుగు, వా. వి. ఊద్రజలవరము: చూ, మత్స్యము 1.

ప్రాఁజనువులపెట్టె, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.

ప్రాఁజనువులు, ద్వ. వి. బ: చూ, ప్రాఁగబ్బము. స్వా. 2, అ. 82.

ప్రాఁత, వై. వి. రూ-పాఁత. 1. భృత్యుడు. ఉ, హరి. 4, అ. 93: చూ, నేవకుడు; 2. బట్ట: చూ, వస్త్రము; 3. జీర్ణ వస్త్రము: చూ, వస్త్రము; విణ. 4. = పురాతన. రూ-పాఁత—ప్రా, అడువ, తుకాటము, వెనుకటి. (సం).—చిరంతనము, చిరత్నము, జీర్ణము, టకము, పురాతనము, పురాణము—పూరాణము, ప్రతనము-ప్రత్నము. ప్రాక్తనము, (అవ్య)-కిన్సు; 5. మొదలు, పూర్వము: చూ, రోనిడి; 6. ప్రాఁతది. "ప్రాఁతచీర".

ప్రాఁతగిలు, వై. అ. క్రి. = ప్రాక్తన. ప్రాఁతవడు: రూ-ప్రాఁత గిలు, ప్రాఁబడు.

ప్రాఁతగిల్లు, —వై.—

ప్రాఁతఁబడుకులు, ద్వ. వి. బ: చూ, ప్రాఁగబ్బము.

ప్రాఁబడు, వై. అ. క్రి. 1: చూ, ప్రాఁతగిలు; 2. అలవడు: చూ, సిద్ధించు.

ప్రాఁబలుకులఁబెంకి, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. అం. భా. ప్ర. 181.

ప్రాఁబలుకులు, ద్వ. వి. బ. రూ-ప్రాఁబలుకులు: చూ, ప్రాఁగబ్బము.

ప్రాఁబలుకులు, —వై.—ఉ. రా. 2, అ. 178.

ప్రాఁబలుకు-సొమ్ముపెట్టె, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. సాం. దే. 9.

ప్రాక, దే. వి: చూ, రూ-పాక.

ప్రాకటము, సం. విణ: చూ, ప్రకటనము.

ప్రాకామ్యము, అం. పరీష్టి: చూ, సిద్ధులు. (విభూతులు.)

ప్రాకారము, సం. వి. అ. పుం. = ప్రహరి: అని, కంఠావాటము, కళత్రము, నేమము, వరణము. (తె. —కోట, ప్రహరి - ప్రహరి.

ప్రాకృతభవము, పా: చూ, ప్రాకృతము.

ప్రాకృతభాషాభేదములు, అం. ఇవి అటు. — ౧. మహారాష్ట్ర దేశములో ప్రాకృతము, ౨. కూరనేనదేశములో శౌరసేని, ౩. మగధదేశములో మాగధి, ౪-౫ బాహ్లిక, సహ్యా, నేపాళ, పాండ్య, కేకయ, కుంతల, చోళ, భోట, గాంధార, నుదేష్ట, ద్రవిడ, గౌడ, లాటదేశములను విశాచదేశము లందుఁ బైశాచియు, మాళికయును, ౬. ఆభీర, మూర్ఖరాది దేశములం దపభ్రంశభాషయును వాడుచున్నారు: (చూ, ప్రాకృతము. 1; భాష. 1)

ప్రాకృతము, అం. ఒకానొక భాష. (సంస్కృత పదములు రెండువిధములుగాఁ దెనుఁగునం బ్రవేశించుచున్నవి. (1) అందుఁ గొన్ని ప్రాకృతభాషలోఁజొచ్చి ప్రాకృతపదంబులై అచ్చటనుండి తెనుఁగునఁ జేరుచున్నవి; (2) మఱికొన్ని సంస్కృతశబ్దములు ప్రాకృతభాషయందుఁ జేరిక సరిగా తెనుఁగునం బ్రవేశించు చున్నవి. ఈ సంస్కృత ప్రాకృత శబ్దములు తెనుఁగునఁ జేరునపుడు చివరిమాత్రము స్వల్ప ములగుమార్పులు చెందినం జెందుఁగాని యితర భేదముల నొందవు. ఈ ద్వివిధపదంబులే తత్సమంబులని వ్యవహరింపఁ బడును. ఇట్లు తెనుఁగులోనికి వచ్చిన సంస్కృత పదములు "సంస్కృతసమము" అనియు, ఇట్లే వచ్చిన ప్రాకృత పద ములు "ప్రాకృతసమము" అనియుఁ దెలియఁబడుచున్నవి. ఇట్టి పదములుగాక, సంస్కృత ప్రాకృత శబ్దంబులలోఁ గొన్ని చివర మార్పులేగాక, పదములలోని వర్ణములు పోయిగాని, వర్ణములు మాటికాని, క్రొత్తవర్ణములు చేరికాని మాఱురూపంబులనొంది తెనుఁగునఁజేరెడు కొన్ని సంస్కృత ప్రాకృతశబ్దములు "తదృపంబులు" అని చెప్పఁబడును. ఇట్లు సంస్కృతమునుండి పుట్టినపదములు "సంస్కృతభవ ములు" ప్రాకృతమునుండి పుట్టినవి "ప్రాకృతభవములు" సంస్కృతసమ, ప్రాకృతసమ, సంస్కృతభవ, ప్రాకృత భవములేకాక, "దేశ్యములు" అనేడి పదంబులును దెలుఁగు నంగలవు. సంస్కృతసమంబులు గాక తక్కిన నాల్గు విధము లైన యాంధ్రపదంబులు "అచ్చికములు"లేక అచ్చ తెనుఁగు లనియుఁ దెలియఁబడును. (ఇది తెలుఁగుభాషా ప్రణాళియై నను విషయమంతయుఁ దెలుపుట కిచట వివరింపఁబడియె): (చూ, ప్రాకృత భాషాభేదములు. భాష. 1.); అం. 2: చూ, తారాక్రియలు.

ప్రాకృతసమము, వా. వి: చూ, ప్రాకృతము.

ప్రాకృతుడు, సం. విణ. పామరుడు: చూ, హీనుడు.

ప్రాకృత, వై. వి. = పాకాన్న. (రూ - పాకెన - పాకెన్న - ప్రాకెన్న) య. 4, అ. 115: చూ, పాకాన్నము.

ప్రాకృతము, —తై.—

ప్రాకృతము, సం. విణ: చూ, ప్రా.త. 4.

ప్రాగల్భ్యము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రగల్భ్యము; 2. త్రిల యొక్క అయత్నజమైన యొకానొక శృంగారచేష్ట.

ప్రాగ్జోతిషము, అం: చూ, దేశములు.

ప్రాగ్భారము, సం. వి. అ. పుం. 1. అతిశయము: చూ, హేచ్ఛ. 2: 2. పర్వతములు రోనగువాని శిఖరము: చూ, శిఖరము. 1.

ప్రాగ్రసరుడు, సం. విణ. 1: చూ, ముందు నడచువాడు; 2: చూ, మొదటివాడు.

ప్రాగ్రహరము, సం. విణ. 1. ముందు నడచునది: ప్రాగ్ర్యము; 2. మొదటిది: చూ, త్రైశ్వ్యము.

ప్రాగ్రహరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రధానుడు.

ప్రాగ్ర్యము, సం. విణ: చూ, ప్రాగ్రహరము.

ప్రాగ్ర్యుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రాగ్రహరుడు.

ప్రాగ్యంశము, సం. వి. అ. పుం. హవిర్గృహమునకు ముందున్న సభాగృహము: చూ, సదనము. 1.

ప్రాహరము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ప్రహరము: చూ, స్రవము.

ప్రాచి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. తూర్పు: చూ, హరిత్తు. 1; 2. వచ్చాకు*: చూ, హరిత పత్రిక.

ప్రాచితము, వై. వి: చూ, రూ-పాచితము. తై. 7, అ. 133.

ప్రాచీన, సం. వి. అ. త్రి. చిటుబొద్ది*: చూ, విద్ధకర్ణి.

ప్రాచీనబద్ధి, సం. వి. న. పుం. 1. ఇంద్రుడు: చూ, సహ ప్రాక్షుడు 2. ఒకానొకరాజు: చూ, రాజు. 1.

ప్రాచీనము, సం. వి. అ. న. 1. కంపకోట: చూ, వెలుగు; విణ. 2. పూర్వదిశయందుగలిగినది; 3. పూర్వకాలమందుగలిగినది.

ప్రాచీనావీతము, సం. వి. అ. న. కుడిభుజము మీదుగా ఎడమపార్శ్వమున వ్రేలెడుజందెము: చూ, యజ్ఞోపవీతము.

ప్రాచీరము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ప్రాచీనము. 1.

ప్రాచుర్యము, సం. వి. అ. న. ప్రచురత్వము.

ప్రాచేతసుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రచేతసుడు.

ప్రాచ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. శరావతియను నది యెల్లగాఁ గల ప్రాగ్దక్షిణముల మధ్యదేశము: చూ, దేశములు; విణ. 2. తూర్పుదిక్కునందలిది చూ, హరిత్తు. 1.

ప్రాచ్యవృత్తి, అం: చూ, వైతాళీయము, వృత్తము. 1. (బేసి పాదంబులందు 14 లఘువులు సరిపాదంబులందు 16 లఘువులు గలిగి బేసిపాదంబు లేడింట సరిపాదంబుల తొమ్మిది ట యతి గల వృత్తము.)

ప్రాజనము, సం. వి. అ. న. మునికోల: చూ, సిక్కు.

ప్రాజాపత్యకాండములు, అం: చూ, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము.

ప్రాజాపత్యకృత్రము, అం: చూ, కృత్రము 8.

ప్రాజాపత్యము, సం. వి. అ. న. 1. అధికారము: చూ, రసము. 1; 2. ఇష్టివిశేషము: చూ, యజ్ఞము; 3. పండ్లెండు దినములలో ముగింపఁదగిన వ్రతము: చూ, కృత్రము 8: చూ, వ్రతము; పుం. 4. మీరిరువురుగూడి ధర్మము చేయుఁడని వరునితో పరిభాషించి కన్నెనిచ్చిచేయు : పె-ర్ణి

చూ, వివాహము: అం. 4: చూ, కర్మములు; 5: చూ, తానములు (శుద్ధతానములు.)

ప్రాజిత, సం. వి. ఋ. పుం. తేరుపూన్పరి: చూ, సారథి.

ప్రాజ్ఞ, సం. వి. అ. త్రి. 1. మంచిబుద్ధిగల అఁడుది: చూ, త్రి; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

ప్రాజ్ఞి, సం. వి. ఈ. త్రి. 1. లౌకికవ్యవహారమునందు మిక్కిలి తెలివిగల అఁడుది: చూ, ప్రాజ్ఞ 1; 2 పండితుని భార్య: చూ, భార్య.

ప్రాజ్ఞుడు, సం. విణ. 1: చూ, సుధి; 2: చూ, సమర్థుడు.

ప్రాజ్ఞము, సం. విణ అధికము: చూ, హేరాశము.

ప్రాద్వివాకుడు, సం. వి. అ. పుం. తగవరి: చూ, స్వామి. 3.

ప్రాణగోర్ధము, వై. విణ.=ప్రాణకుట్ట: చూ, ప్రాణహింసకము.

ప్రాణనాథుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భర్త; 2: చూ, యముడు.

ప్రాణభయము, సం. వి. అ. న. ప్రాణమునకు భంగము. (వా)

ప్రాణము, సం. వి. అ. పుం. 1 = పానము గారి: చూ, వాయువు; 2. = పానము, హృదయమందలి గారి: చూ, వాయువు; 3. కావ్యజీవనము; 4. బలిమి: చూ, శక్తి. 1; 5. బోళము: చూ, శశము; 6. 8. = పానము: అసవు-అసువు, చైతన్యము, జీవము, జీవితము. (తె).-ఉసుము పానము. మందల, మిడుకు: తద్వి.—కొంచెము మిగిలియున్న ప్రాణము.-(తె).—కుట్టుసులు, (మి) కొఱప్రాణము; విణ. 7. నిండింపఁబడినది: చూ, సంపూర్ణము.

ప్రాణము ప్రాణముగా, జా. ఏకీభావముతో. “ప్రాణంబు ప్రాణంబుగా నిను మన్నింపఁదొ” (పారి. 2, అ. 25.)

ప్రాణమురక్షించుట, అం: చూ, చిహ్నములు.

ప్రాణములు, అం. 1. ప్రాణ, అపాన, సమాన, ఉదాన. వ్యానవాయువులు: చూ, వాయువు; 2. మాతజన్మనులతోను తన్మర్మస్థములైన విరామకాలములతోనైన నృత్యగీత వాద్య కాల పరిచ్ఛేదనమే తాళశబ్దారము. ఇట్టి తాళమునకు ప్రాణములు 10. కాలప్రాణాది: చూ, తాళప్రాణములు.

ప్రాణవాయువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, ప్రాణము. 1—2.

ప్రాణాచారము, సం. వి. అ. పుం. ప్రాయోపవేశము.

ప్రాణాచారముపడు, మి. అ. క్రి: చూ, పరముపడు. 2.

ప్రాణాయామము, సం. వి. అ. పుం. “ఓం భూ:.... బ్రహ్మ భూర్భువస్సువరోమ్.”: చూ, యోగాంగములు (అంగము 9.) (నాసికాముఖములయందు సంచరించెడు వాయువును మంత్రపూర్వకముగా నిరోధించుట.)

ప్రాణి, సం. వి. న. పుం. 1. మనుష్యాదిజాతువు: అత్త పీరుడు, చేతనము; విణ. 2. ప్రాణముగలది: చూ, హంసుడు. 2. 3: చూ, అంతరాళవదేహము, అంతరాళవ సత్వము.

ప్రాణేద్యూతము, సం. వి. అ. న. కోడిపందెములో నగునది: చూ, సమాహ్వాయము. 2.

ప్రాణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ప్రాణేకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రాణనాథుడు. 1-2.

ప్రాతరాశనము, సం. వి. అ. పుం. చ్చద్ది: చూ, సాదము. (1)

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. — వై —

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పుం. వేకువతానము: చూ, స్నానము. 1.

ప్రాశస్త్యము, అం. 1. ప్రాశస్త్యము సంధ్యావందనము: చూ, సంధ్యావందనము; 3. అక్షి 2: విసంజ, (సం) అగ్ర సంధ్య.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. ప్రతికూలత్వము.

ప్రాశస్త్యము, అం: చూ, చుంబనస్థానములు.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. ప్రతిభూత్వము.

ప్రాశస్త్యము, అం. 1. దూతికావిశేషము: చూ, నాయకలు; 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పుం. గారడీవిద్యయందు నేర్పరి యైనవాడు: చూ, వ్యాకృతాహ.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పుం క్రొత్తగా చదువ నారంభించిన శిష్యుడు: చూ, శైఖిడు.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పుం. మొదటివాడు.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. ప్రథమత్వము.

ప్రాశస్త్యము, మి. వి. వేడుకొనుట (శ. ర)

ప్రాశస్త్యము, — వై — (వాడుక)

ప్రాశస్త్యము, సం. అ. క్రి. పుట్టు: చూ, సంభవించు.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పుం. పుట్టక: చూ, సంభవము 1.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పుట్టినది: చూ, సంభూతము.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. దానము: చూ, స్పర్శము 3.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-ప్రదేశము. 3—4.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. ప్రధానత్వము.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. అశ్రయము: (తె). — పొందువాడు.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. — ప్రాపు: చూ, లాభము. 1.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పొందఁదగినది: చూ, లభ్యము. 1.

ప్రాశస్త్యము, సం. స. క్రి. పొందు. ఉ, రా. 8, ఆ. 244: చూ, సక్తమగు.

ప్రాశస్త్యము, వై. వి. 1. — ప్రావణ్యము. అశ్రయము: చూ, సన్నిధానము. 2; 2: చూ, సమీపము.

ప్రాశస్త్యము, వా. స. క్రి: అంటు, అంటుకొనుట, అండగొను, ఉండకొను, ఉండ, ఉను, చేపట్టు, తాచు, తొట్టు, తొడుకు, పట్టు. (సం). — అవలంబించు, ఆలంబించు, ఆశ్రయించు, ఉపసర్పించు.

ప్రాశస్త్యము, వా. వి. అ. (సం). — ఆశ్రయము: చూ.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పరాసువు.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పొందఁదగినది: చూ, సంసక్తము; 2. కూడుకొన్నది: చూ, సహితము.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. 1: చూ, సురూపుడు; 2: చూ, సుధి.

ప్రాశస్త్యము, అం. (ఉపాయాపాయముల యుక్తిచే గార్యసంభవము) (బహుదూరవ్యాపికథ పతాక; అపాయములేకుండఁ గాఁగ మొనర్చు యత్నించుట నియతాప్తి: కొంతవఱకే వచ్చి నిలిచిపోవు కథ ప్రకరి.)

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. క్రి. 1. పొందు: చూ, లాభము. 1; 2. శుభోదయము: చూ, లాభము. 1; 3. అధికము: చూ, హేరాళము; అం. 4. ఒక ఐశ్వర్యము: చూ, సిద్ధులు (విభూతులు).

ప్రాశస్త్యము, సం. అ. క్రి. కలుగు, పొందు: చూ, మగు ప్రాప్తిషు పోషకేవలగర్భభీహ్యప్సరాయతే, న్యా.పదాటవయేడు రా.గానే గాడిదయు నప్పరసయగును. అనగా యౌవనము రా.గానే గాడిదవలెనున్న స్త్రీయు నప్పరసవలె గనఁబడును.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. సోమయాజిత్యే నంబిత్వం నైవముచతి, న్యా. నంబివా దొకఁడు తన్నందఱు “నంబినంబి” అని పిలుచు చుండఁగా సహింపక తాను యజ్ఞమొనర్చినచో సోమయాజి యని పిలుతురుగదా యని యెంచుకొని బహుశ్యయముతో యజ్ఞము నేనెనఁట. అనంతర మందఱును “నంబి సోమ యాజి” అని పిలువ సాగిరఁట.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. చూ, ప్రాపణీయము.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. ప్రబలత్వము, బల్యిత.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న: చూ, ప్రభుత్వము.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-ప్రభాతము.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. కానుక: చూ, సూడిద.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. 1. మేరమీఱనివాడు; 2 సత్యము తప్పనివాడు; 3 శాస్త్రము నెఱిగినవాడు: చూ. శాస్త్ర విదుడు.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. 1. దృష్టాంతము: చూ, వృత్తాంతము. 7; 2: చూ, సాక్ష్యము. 1.

ప్రాశస్త్యము, దే. వి. 1. క్రౌర్యము: బెట్టిదము; వి. 2. కూరము: చూ, రౌరవము. 2; 3. కూరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4 కూరురాలు. విక్ర. 8, ఆ. 73: చూ, స్త్రీ. ప్రామినుకులు, ద్వ. వి. బ. రూ-ప్రామినుకులు: చూ, ప్రాగబ్బము.

ప్రాశస్త్యము, ద్వ. వి. బ. - వై. - య. 1, ఆ. 18

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. అప్పు: చూ, వాంఛము. (1).

ప్రాశస్త్యము, దే. స. క్రి. 1. రూ-సాము. వి. 3, ఆ. 80: చూ, రుద్దు. 1; 2. పూయు. కాశీ. 7, ఆ. 36: చూ, లేపనము చేయు; 3. మూయు: స్వా. 4, ఆ. 106: చూ, స్పృగనము చేయు; 4. తడిపోవనొత్తు. భాగ. 1, స్కం. 182: అప్పు శించు, ఉసుము, ఒత్తు, చఱచు, తుడుచు-తుడ్చు, నూకు; 5. చెఱుము: చూ, తాచు; 6. పీడించు: చూ, హింసించు. 2; 7. ఖండించు. మార్క. 1, ఆ. 39: చూ, నెలగు.

ప్రాశస్త్యము, దే. వి: చూ, పులుముడు.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. — పరువము — పాయము. పాండు. 2, ఆ. 27: చూ, వయస్సు. 1; 2. మరణార్థము సర్వకర్మపరిత్యాగ పూర్వకమైన ఉపవాసము: చూ, లంకణము: 3. చావు: చూ, సాపు: 4: చూ, బాహుశ్యము; 5. వృత్తియందు తర్రపదమైనచో సమానము. “పశుప్రాయము” మొ.

ప్రాశస్త్యము, సం. వి. అ. న. = సాచితము-ప్రాచితము: చూ, శిక్ష. 1.,

ప్రాణి, దే. వి. 1. పౌరుషము. జై. 7, ఆ. 150; చూ, శక్తి. 1; 2. భాగ్యము. హరి. పూ. 5, ఆ. 222; చూ, సంపద; 3. సౌమంగల్యము. నై. 2, ఆ. 138.

ప్రాణి, దే. విణ. 1: దరిద్రేన. (సం).—దీనుడు; 2. భాగ్యహీనము: చూ, సీదరము. 1.

ప్రాణి, సం. విణ: చూ, సామాన్యము. 3. ప్రాయేణ భార్య దౌశ్శిల్యం స్నేహాంధోనేక్షతేజనః. న్యా. మోహం ధుడు తన పడఁతిచెడునడతను బరికింపఁ జాలఁడు.

ప్రాణి, సామగ్ర్యవిధౌ గుణానాం పరాజ్ఞాభీ విశ్వసృజః ప్రవృత్తిః. న్యా. తఱచుగా బ్రహ్మ గుణ సమగ్రతను గూర్చుటయందు విముఖుడు.

ప్రాణి, ద్వ. వి. మున్నీరు: చూ, సముద్రము.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2; 2. దొరకోలు: చూ, సన్నాహము. 2.

ప్రాణి, సం. ఆ. క్రి: చూ, సమకట్టు. 2.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. శరీరము నెత్తించెడి కర్మ విశేషము. అగామి, సంచిత, ప్రారబ్ధములలో నొకటి: చూ, త్రయము; విణ. 2. ఆరంభము: చూ, సన్నాహము. 2.

ప్రాణి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, కరిబంధము.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కథంకధికుడు, ప్రశ్నకర్త, ప్రష్ట. (తె).—అడుగువాడు; 2: చూ, వేడువాడు.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. ప్రి. రూ-ప్రార్థనము. 1. అడుగుట: చూ వేడికోలు; 2. వేడుట చూ, స్తోత్రము.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. న. —పై—

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడుగఁదగినది; 2. వేడఁదగినది: అశాశ్యము.

ప్రాణి, సం. స. క్రి. 1. వేడు: చూ, వేడికొను; 2. కోరు: చూ, వాంఛించు.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడుగఁబడినది: చూ, వాంఛితము; 2. వేడఁబడినది: అర్థితము-అర్థితము; 3. శత్రువుచే అడ్డగింపఁబడినది: చూ, రుద్ధము. 1.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అడుగఁబడినది: చూ, వేడఁబడినది: చూ, అభ్యర్థితుడు: చూ, వేడఁబడినవాడు.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. న. మెడనుండి సరిగా నురమున వ్రేలెడు పూలదండ రోనగునది: చూ, భూషణము. 2.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. ప్రి. మెడనుండి సరిగా నురమున వ్రేలెడు బంగారు కాసులదండ రోనగునది: చూ, భూషణము. 2.

ప్రాణి, దే. వి. బ: చూ, రూ-పాలు. 7—8.

ప్రాణి, దే. వి: చూ, రూ-పాలుమాలిక.

ప్రాణి, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పాలుమాలి.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. న: చూ, హిమము.

ప్రాణి, దే. వి: చూ, రూ-పాలుమాలిక.

ప్రాణి, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పాలుమాలి. స్వా. 1, అ9.

ప్రాణి, దే. వి. 1. దోషము: చూ, వృణినము. 1; 2. వర్ధతి. వై. 2, ఆ. 112: చూ, విధము. 1; విణ. 3. అనుకూలము. కళా. 3, ఆ. 191: చూ, స్నేహము. 1; 4. యుక్తము. పర. 1, ఆ. 126: చూ, సహితము

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. న. 1. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 2. ముసుగు: చూ, వ్యాపనము.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, ప్రావరణము. 1; 2. కంబళి: చూ, రల్లకము; 3. —పావద. అంగదట్టము: చూ, వస్త్రము.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. న. ప్రవీణత్వము: చూ, సామర్థ్యము. 1.

ప్రాణి, వై. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పరపు. 2.

ప్రాణి, సం. వి. వ. వర్షర్తువు. (రూ-ప్రావృష: చూ, మాస ద్వయము (ఋతువులు)

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కప్పకొనఁబడినది (దుప్పటి)

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. చూ, హీనుడు.

ప్రాణి, సం. వి. వ. ప్రి: చూ, రూ-ప్రావృష్టు.

ప్రాణి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, కూకళింది*.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కడప: చూ, హరి ప్రియము: 2. కొడిసె: చూ, వత్సకము; విణ. 3. ప్రావృట్కాలమునఁ బుట్టినది.

ప్రాణి, ద్వ. వి. (ప్రాతః + వేలుపు) రూ-ప్రావేల్పు అనుడుడు పూర్వదేవుడు: చూ, రాక్షసుడు 1.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. న. కుడుపు: చూ, సాపాలు.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. న. ప్రశస్తత్యము.

ప్రాణి, సం. స. క్రి. 1: చూ, సావడు; 2. పానముచేయు: చూ, త్రాగు.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1. భుజింపఁబడినది: చూ, రిప్తము. 2; 2. త్రాగఁబడినది: అపీతము, పీతము.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, సభ్యుడు. 1; విణ. 2. ప్రశ్నచేయువాడు: కథంకధికుడు, ప్రశ్నకర్త, ప్రష్ట ప్రార్థకుడు. (తె). అడుగువాడు.

ప్రాణి, అం. ప్రాసమనఁ బ్రతిచరణముయొక్క రెండవయక్ష రము "అనంతరాక్షరంప్రాస" యని నన్నయ భట్టియము ప్రాసంగము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, తలకాడి (కాడికి వెనుకటి కాడి అని కొందఱు)

ప్రాణి, అం: చూ, వస్తువు. 2.

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. కాడిమోసెడువిద్దు, కాకటము: చూ, వృషభము. 1.

ప్రాణి, దే. వి. ఒకసంస్కము. పాండు. 3, ఆ. 3; అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 83: చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము.)

ప్రాణి, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, ప్రాసయతి: 2: చూ, ప్రాస; 3. ఈశ: చూ, బాణము. 1; అం. 4: చూ, ముప్పదిరెం డాయుధములు.

ప్రాణి, అం. (ప్రాసము) ప్రాసయతి యన పద్యపాద ద్వితీయాక్షరమును, విశ్రమాక్షర ద్వితీయాక్షరమును, మైత్రిగనుట "భాసురంబగు పొత్తముచేసినాడ." ఇందు భా తర్వాతి "స" ప్రాస: భాకు యతిచే సరికాదు కావున, చే తర్వాతి "సి" ప్రాసకు సరిపుచ్చఁబడియె. ప్రాసయతి సీస, గీత, లయగ్రాహలందె కలదు. సీస, గీతములకుఁ బ్రాసలేదు. లయగ్రాహిలయ విభాతులకుఁ బ్రాసయతియే

గాని యతిలేదు. దండకమునకు గణప్రధానమెకాని యతి ప్రాసలులేవు. ఇత్యాది.
ప్రాసవము, సం. విణ. ప్రసవసంబంధమైనది. ప్రసవము = వుప్పము.
ప్రాసాదము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. దేవళము; చూ, సదనము. 1; 2. రాజగృహము; చూ. సదనము. 1.
ప్రాసీకుడు, సం. విణ: కాంతికుడు, కౌంతికుడు. (తె) — ఈశైకాడు.
ప్రాహ్లాము, సం. వి. ఆ. పుం. ఉదయాది పదిగడియలముగల కాలము, లేబగలు: చూ, వాసరము.

ప్రి

ప్రిదులు, వై. అ. క్రి. 1.=బిద్. విరియు. స్వా. 3, ఆ. 23: చూ, వికసించు; 2. దిగువుతగ్గు: చూ, సడలు 6; 3. తగ్గు. కళా. 8. ఆ. 99: చూ, స్రుక్కు. 9; 4. ఉడు. మార్క. 7, ఆ. 242: చూ, సడలు. 4; 5 జాటు: చూ, సడలు. 5; 6. తొలగె. హరి. పూ. 7, ఆ. 96: చూ, విరియు. 5.
ప్రియ, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. ప్రియురాలు: చూ, ప్రి: దే. వి. (1): చూ, పిర-పిఱ.
ప్రియంగువు, సం. వి. ఉ. ప్రి. 1. కొఱ్ఱలు: చూ, చాన్యము; 2. నల్లావలు: చూ, సర్వము; 3. పిప్పరి*: చూ, శౌండి (పిప్పరి); 4.=ప్రేంకిణము*: చూ, సన్నకద్రువు: న. 5. కుంకుమము: చూ, వహ్నిశిఖము. 1.
ప్రియంపడు, మి. ఆ. క్రి: రూ-ప్రియంపడు. ఇష్టమగు: చూ, సంధించు. 2.
ప్రియంపద, అం. చూ, వృత్తము. 1. (న, భ, జ, రగణములు 8 యతి. 12 వ ఛందస్సు.)
ప్రియంపడుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒక భేదరుడు: చూ, వేలుపు (దేవతాభేదములు); విణ. 2. ఇచ్చకమాడువాడు: చూ, క్షణము. 2.
ప్రియకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, ప్రియంగువు. 5; 2. చిత్రవర్ణముగలజింక: చూ, హరిణము. 1; 3. తుమ్మెద: చూ, సారంగము. 3; 4. కడప*: చూ, హలిప్రియము; 5. ప్రేంకిణము*: చూ, శ్యామ. 7; 6. వేగిన*: చూ, సర్వకము. 2.
ప్రియకాంత, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("న, య, న, య, న గురువులు. 11 యతి. 18 వ ఛందస్సు); వా. సం. వి. ఆ. ప్రి. 2: చూ, ప్రియురాలు.
ప్రియత, సం. వి. ఆ. ప్రి: చూ, స్నేహము.
ప్రియపడు, మి. ఆ. క్రి: చూ, రూ-ప్రియంపడు.
ప్రియము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. వృద్ధి*: చూ, రాజార్థము; 2: చూ, స్నేహము. మార్క. 3, ఆ. 98; 3: చూ, సంకోషము; విణ. 4: అనురక్తిము. ఇష్టము: చూ, వల్లభము. 2; 5: (తె).—గాయకము, గిరాకి; 6. కోరబడినది: చూ, వంఛ: అం. 7: చూ, జన్యతాములు.
ప్రియవాది, సం. విణ: చూ, ప్రియంపడుడు. 2.

ప్రియవాదిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. వివాహాది ప్రయుక్తమగు మంగళవాద్యము: చూ, వీణె; 2. వివాహాది ప్రయుక్త మంగళవాద్య ధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
ప్రియాల, సం. వి. ఆ. ప్రి. ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల.
ప్రియాలము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. రూ.-వియాళము*: చూ, సన్నకద్రువు; 2. అడవిమామిడి: చూ, మామిడి.
ప్రియాళువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, ప్రియాలము. 1. *.
ప్రియుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ప్రాణనాథుడు: చూ, సామి. 2; 2: చూ, స్నేహితుడు.
ప్రియురాలు, వా. మి. వి: చూ, ప్రేయసి.
ప్రియేషు సౌభాగ్య ఫలాహిచారుతా. న్యా. ప్రిల సౌందర్యము భర్తృమనోహరణార్థమే కదా!

ప్రి

ప్రిణనము, సం. వి. ఆ. న. తృప్తిబుట్టించుట: చూ, సౌహిత్యము.
ప్రిరి, సం. వి. ఇ. ప్రి 1: చూ, సంకోషము. పాండు. 2, ఆ. 104: లక్ష్మి. 3, ఆ. 108; 2. =బావి: చూ, స్నేహము; 3. మన్మథుని భార్య: చూ, భార్య; అం. 4: చూ, యోగములు; 5: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమున ఒకరగణము రెండుగురువులు గలది. 5 వ ఛందస్సు.)
ప్రిరీదక్షము, సం. వి. ఆ. న. అత్తగారి చేతగాని మామగారి చేతగాని ప్రేమచేనియ్యబడినదియు పాదవందన కాలము సం దియ్యబడినదియు నైన ప్రిధనము: చూ, హిరణ్యము. 3.
ప్రితుడు, సం. విణ: చూ, హృష్టుడు.

ప్రు

ప్రుంగుడు, దే. వి: చూ, రూ-పుంగుడు. 1—2—3.
ప్రుచ్చు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-పుచ్చు. 5. ధాగ. 7, స్కం 12.
ప్రుప్పి, దే. వి: చూ, రూ-పుప్పి. 1—2; 3. మణిదోషవిశేషము: చూ, రత్నము. 1.
ప్రువ్వు, వై. వి: =పులక: చూ, రూ-పురుగు.
ప్రుష్టము, సం. విణ: చూ, రూ-ప్లుష్టము.

ప్రె

ప్రెంకడము, వై. వి.=ప్రియంగు *: చూ, సన్నకద్రువు
ప్రెంకణము, —పై—
ప్రెక్కణము, వై. వి.=ప్రేక్షణము: చూ, రూ-ప్రెక్కణము. 1—2
ప్రెగడ, వై. వి.=ప్రధాని (ద్వయమని శ. ర): చూ, రూ. పెగడ. 1—2—3; అం. 4. (అమాత్యుడు): చూ, రాజ్యాంగములు.
ప్రెగ్గడ, వై. వి.=ప్రధాని (ద్వయమని శ. ర.) (పేరు + కడ) —పై—(యువరాజునకు-నై. 3, ఆ. 28.)

ప్రెగ్గడసాని, ద్వ. వి. మంత్రితార్క, మంతుసాని: చూ, తార్క.
ప్రెబ్బ, దే. వి: చూ, రూ-ప్రెబ్బ*.
ప్రెబ్బలి, దే. వి.—ప్రె.—
ప్రెబ్బొత్తి, ద్వ. క్రి. విణ. (పేరు + బొత్తి)
ప్రెవడ, ద్వ. వి: చూ, రూ-ప్రెగడ.

ప్రే

ప్రేంకడము, వై. వి.=ప్రియంగు *. రుక్మ. 3, ఆ. 35
చూ, న్నకద్రువు.
ప్రేంకణపద్ధతి, అం: చూ, ఉద్ధతము.
ప్రేంకణము, వై. వి. 1.=: చూ, రూ-ప్రేంకడము. *. స్వా.
3, ఆ. 84; అం. 2: చూ, నాటికలు (ఒకంకము, యుద్ధ
కథ, వీచపాత్రనాయకుడు).
ప్రేంకనము, వై. వి.=: చూ, రూ-ప్రేంకడము *.
ప్రేంఖ, సం. వి ఆ ప్రి. 1. దోల, ఉయ్యాల: చూ, సవారి:
2. పర్యటనము: చూ, విహారము. 1; 3 నృత్యము: చూ,
వ్యంజకము 1; 4.=పేరెము. అశ్వగతి: చూ, పేరెము.
ప్రేంఖణము, సం. వి. ఆ. న. 1. నృత్యవిశేషము భార. విరా.
1, ఆ. 239: చూ, ప్రేంఖ. 3; 2: చూ, ప్రేంఖ. 2; 3.
ప్రవేశము: చూ, సాహసము. 1; 4. నాటకము: చూ,
వ్యంజకము. 1.
ప్రేంఖయితము అం: చూ, ఉత్తానకరణ బంధములు.
ప్రేంఖవ, అం: చూ, వ్యానకరణ బంధములు. (అణవదియగు
విపరీతకరణబంధములలో నొకటి).
ప్రేంఖితము, సం. విణ. 1. ఉ:చ:బడినది, అందోళితము.
చూ, లోలితము: 2. కదలి ప:బడినది: చూ, వేల్లితము. 2;
అం. 3: చూ, ఆరోహిషర్షగతాలంకారములు; 4: చూ, ఆవ
రోహి వర్షగతాలంకారములు.
ప్రే ఖోలిక, సం వి. ఆ. ప్రి చొతాదోల: చూ, సవారి.
ప్రేంఖోళితము, అం: చూ, కరణములు.
ప్రేపును, దే. విణ అధికుడు. పంచ. నా. 1, ఆ. 414:
చూ, హేమాహేములు
చూ, సంతాపించు. నె:చేత వే:గియుబుకుటకు. — జై.
4, ఆ. 23; అదేపనిగ మాటలాడుటకు. — భార. ఉద్యో
2, ఆ. 269.)
ప్రే:లు దే వి. బి. (ప్రేల + ప్రాలు) ప్రేరిణిజలు.
సాండు. 4 ఆ. 198: చూ, పేరిలు.
ప్రేక్ష, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2
ఈక్షణము: చూ, వీక్షణము; 3. నృత్యేక్షణము.
ప్రేక్షణము, సం. వి ఆ. న. 1. నేత్రము: చూ, లోచనము;
2: చూ, ప్రేక్ష 2; 3. ప్రత్యేక్షణము; 4 = పెక్కణము
సాధనయ్యము: చూ, వ్యంజము. 1; 5 = పెక్కణము.
జెట్టిల కుస్తీతావు. మల్లరంగము: చూ, వ్యంజకము;
(చూ, మల్లకాత్తము).
ప్రేక్షికుడు, సం. విణ 1: దర్శకుడు (తె). — చూచు
వారు; 2: చూ, ప్రసాహుడు. 2.

ప్రేక్షణీయము, సం. విణ చూచ:దగినది, దర్శనీయము: చూ,
వీక్షణము. 2.
ప్రేక్షితము, సం. విణ. చూచ:బడినది, వీక్షితము: చూ,
స్పష్టము.
ప్రేగు దే వి: చూ, రూ - ప్రేవు.
ప్రేచు, వై. స. క్రి.=ప్రేరణ రూ - ప్రేరేచు: చూ, రే:చు
ప్రేతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. నరకమందుండు జంతువు.
2. ఒకానొక భూతము: చూ, భూతము. 2; విణ. 3.
పీనుగు: చూ, సంస్థితుడు.
ప్రేతవనము, సం వి. ఆ. న: చూ, శృకానము.
ప్రేతవాలురను బ్రాహ్మణులు, అం: చూ. ఘూర్జర బ్రాహ్మ
ణులు 'వీరు యజుర్వేదులు. కత్తియవాడా ప్రదేశములందు
గానంబడియెదరు' (చూ, బ్రాహ్మణులు.)
ప్రేతవాహితుడు, సం వి ఆ పు: అవిష్టుడు, భూతావిష్టుడు.
ప్రేత్య, సం. అవ్య. జన్మాంతరము, అముత్ర.
ప్రేవు, వై. వి: చూ, వేగుజాము.
ప్రేమ, సం. వి. న్. పుం, న. రూ - ప్రేమము = పెరిమ -
పెర్మి. 1: చూ, సంతోషము; 2: చూ, స్నేహము; వా.
3. దయ: చూ, హర్షము. 2.
ప్రేమపంచకము, అం. అభ్యాసయోగము, అఙ్గమానజము,
సంప్రత్యయోగము, వైషయికము, స్వభావసాత్వము (5)
ప్రేమము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ప్రేమ (1-2 3)
ప్రేము, దే. వి: చూ, రూ-ప్రేము.
ప్రేముడి, వై. వి = ప్రేమ: చూ, స్నేహము. 1.
ప్రేముడించు, వై. ఆ. క్రి. 1: చూ, శోకించు. 2: చూ,
ప్రియంపడు. భార. ఆర. 8, ఆ. 123; 3: చూ, బాధపడు.
పంచ నా. ఆ. 393: 3 ప్రేష్టావిచిత్రాగతి, న్య. ప్రేమ
యొక్క తీరు విచిత్రమైనది.
ప్రేయసి, సం. వి ఈ ప్రి ప్రియురాలు. సాండు. 2, ఆ. 27:
చూ, ప్రి.
ప్రేయసుడు, సం. వి. న్. పుం: ప్రియుండు 1-2.
ప్రేయస్సు, అం. 1: చూ, గుణములు; 2: చూ, రసవదలంకా
రములు.
ప్రేరకుడు, సం. విణ ప్రేరేపణ చేయువాడు.
ప్రేరణము, సం. వి. ఆ. న (ఇది ఆ. ప్రి. గాను కన:బడు
చున్నది అని శ ర: చూ, ప్రేరే:ణ.
ప్రేణి, సం. వి ఈ ప్రి.=పేరిణి: చూ, రూ-పెరవణి.
పు. 1, ఆ. 194.
ప్రేరి, అం: చూ, మాశవ కై శిశిజభాషలు.
ప్రేరించు, సం స. క్రి = ప్రేరేచు - పెరరేచు. చూ, రే:చు.
ప్రేరితము. సం. విణ. 1. ప్రేరే:బడినది: ఉత్తేజితము,
ప్రచోదితము; అం. 2: చూ, హస్తపాణములు.
ప్రేరేచు వై. స. క్రి = ప్రేరణ: చూ. ప్రేరించు. ఉ. రా. 2,
ఆ. 129.
ప్రేరేచుట, వా. వి: (సం).- ఉత్తేజనకము, గర్జాపలము,
ప్రచోద:ము
ప్రేరే కుడు, వై. విణ: చూ చో కుడు. 2.

ప్రేరేపణ, వై. వి. = ప్రేరణ : రూ - ప్రేరేపణము ; చూ, హెచ్చరిక. 4.
 ప్రేరేపణము, వై. వి. = ప్రేరణ. — వై. —
 ప్రేరేపించు, వై. స. క్రి. = ప్రేరణ : చూ, ప్రేరించు.
 ప్రేరేపు, — వై. —
 ప్రేరితము, వై. వి. = ప్రలాప. (దేశ్యమని శ. ర); చూ, పదరు. 1.
 ప్రేరి, దే. వి. పదరు (బోతు హరి. ఉ. 1, ఆ. 17; చూ, వక్త. 1.
 ప్రేరిలు, దే. వి. బి: చూ, రూ - పేరిలు (వృత్తియందేక వచనాంతము. ప్రేరిగింజలు)
 ప్రేరిక, దే. వి: చూ రూ - పేరిక.
 ప్రేరిలు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ - పేరి. 1-2; 3 రజ్జు: చూ, పదరు. 3; 4. వేగు, తపించు: చూ, సంతాపించు. (సెగ చేత వేగియుబుకుటకు. — జై. 4, ఆ, 23; ఆదేపనిగ మాటలాడుటకు. — భార. ఉద్యో. 2, ఆ. 269.)
 ప్రేరించు దే. ప్రే. (ప్రేరిణేయు); చూ, ప్రేచు) భార. ఆర. 4, ఆ. 245 (రూ - ప్రేచ్చు.)
 ప్రేచ్చు, దే. ప్రే — వై. —
 ప్రేలువాడు, దే విణ: చూ, ప్రేలరి.
 ప్రేపు, దే. వి: రూ - ప్రేగు - పేగు - పేపు (సం. వ.) - అంత్రము. అంత్రము - ఇత, ఉచ్చారము, పుకీతత్తు. తద్వి. — కడుపున పుట్టిన బిడ్డకు. (చూ, ప్రేపులోని పదములు లన్నియు దీనికి వర్తించును.) “ఇతడు నాప్రేపు.” (వాడుక)
 ప్రేషము, పా. తీగెటపాచనంపు యంత్రము.
 ప్రేషకుడు, సం. విణ. పంపువాడు.
 ప్రేషణము, సం. వి. ఆ. న: ప్రైషము; (తె. వ.) అంకము, అంపుట, పంపుట.
 ప్రేషణీయుడు, సం. విణ. పంపదగినవాడు. ప్రేష్యుడు. 1
 ప్రేషితుడు, సం. విణ. పంపబడినవాడు.
 ప్రేష్ఠము, సం. విణ. మిక్కిలి ప్రయమైనది: చూ, వల్లభము. 2.
 ప్రేష్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, భృత్యుడు; విణ. 2: చూ, ప్రేషణీయుడు.

ప్రై

ప్రైమరీతరగతి, వా. వి. నాలుగవ (చిన్న) తరగతి.
 ప్రైవేటు, వా. వి పట్టికకానిది.
 ప్రైషము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, ప్రేషణము; 2. మర్దనము: చూ, సంవాళనము; 3. క్లేషము: చూ, శోకము; 4. ఉన్మాదము: చూ, నీసము. (2).

ప్రొ

ప్రొద్దు, వై. వి = బ్రద్దు: చూ, రూ - పొద్దు. సూర్యునకు. — భార. ఆర. 2, ఆ. 118; కాలమునకు. — విర్య. 10, ఆ. 83; ఉష:కాలమునకు — భాగ. 10, స్కం. 813; ప్రసవదినము

లకు. — రామా. 3, ఆ. 107; ఉష:కాలము అను నర్థము నందు కొందఱు అవ్యయముగా వ్రాసియున్నారు. ఆ పక్షమున ప్రొద్దిటిపూట, ప్రొద్దుబెండ ఇత్యాది రూపములు నిర్దింపవు)

ప్రొద్దుబొట్టు, వా. వి: చూ, అహ:ప్రమాణము.
 ప్రొద్దుగల్లు, ద్వ. వి. సూర్యకాంతకల. అచ్చ. నుం. కాం. 9: చూ, రత్నములు.
 ప్రొద్దుగొడుగు, వై. వి. 1: చూ. యముడు; 2. శని: చూ, శని 3. కుంతికన్యావస్తయందు సూర్యునివలనపుట్టినవాడు: చూ, రాచేయుడు; 4: చూ, సుగ్రీవుడు. 1.
 ప్రొద్దుబట్టి. — వై. —
 ప్రొద్దుమాన, వై. వి. — వై. — (యమునకు. — కాం. దే 12.)
 ప్రొద్దుమాలి, ద్వ. వి. — వై. —
 ప్రొప్పుజంట, వై. వి: చూ, హిమాంకువు సాంబ. దే. 10.
 ప్రొద్దుజోడు, వై. వి. — వై. —
 ప్రొద్దుజోడుకోడె, ద్వ. వి. — వై. — ఆం. సం. దే. 15.)
 ప్రొద్దుతిరుగుడు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యానువర్తిని *.
 ప్రొద్దునెల, ద్వ. వి. 1. ప్రసవమగునెల, రూ - ప్రొద్దునెల: చూ, మాసము. 1: వా 2: చూ, ప్రొద్దు 8.
 ప్రొద్దునెలకనుదోయి, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1 ఆం, వదా. సుర. 14.
 ప్రొద్దుపట్టు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యగ్రహణము. గ్రహణము.
 ప్రొద్దురిక్క, వై. వి. ఉత్తరఫల్గాని: చూ, రిక్క.
 ప్రొద్దురిక్కనెల, ద్వ. వి. ఫాల్గునమాసము. చరినెల: చూ, మాసము. 1.
 ప్రొద్దుజాయి, ద్వ. వి: చూ, ప్రొద్దుగల్లు.
 ప్రొద్దులనెల, ద్వ. వి. 1: చూ, రూ - ప్రొద్దునెల. కళా. 5, ఆ. 125; వా. 2: చూ, ప్రొద్దు 8.
 ప్రొయి, దే. వి: చూ, రూ - ప్రొయ్యి.
 ప్రొయ్యి, దే. వి రూ - పొయి - పొయ్యి - ప్రొయి (ఇవి త్రివిధము. — గడ్డప్రొయ్యి, గాడిప్రొయ్యి, గుంట ప్రొయ్యి): చూ, హసంతి.

ప్రో

ప్రోంతము, సం. వి. ఆ. న. తమ్మపడిగము: చూ, పాత్రము. 8.
 ప్రోకి, వై. వి. = పూగ: చూ, రూ - పోక. *.
 ప్రోగు, దే. వి: చూ, రూ - పోగు.
 ప్రోగులు, దే. వి. బి: చూ, రూ - పోగులు.
 ప్రోచ, వా. వి: చూ, రూ - పోచ.
 ప్రోజా, దే. స. క్రి: చూ, రూ - పోజా. పొంజా.
 ప్రోక, వై. వి: చూ, రాశి. 1.
 ప్రోక్షణము, సం. వి. ఆ. న. 1. (నీళ్ళు) చిలుకరించుట: చూ, సంప్రోక్షణము. 1: 2. (యజ్ఞమునందు) పఠింపును. వధించుట: చూ, శసనము.

ప్రోక్షించు, సం. స. క్రి. 1. (నీళ్లు) చిలుకరించు: చూ, సంప్రోక్షించు; 2. (యజ్ఞమునందు) పశువును వరించు, చంపు: చూ, సంహరించు.

ప్రోక్షితము, సం. విణ. 1. చిలుకరింపఁబడినది: ఉత్సక్తము; 2. (యజ్ఞమునందు) వరింపఁబడినది: అప్రాకృతము, ఉపసంపన్నము, ప్రమీతము. (చూ, సూదితము).

ప్రోగు, వై. వి. రూ-ప్రోవు: చూ, రాశి 1.

ప్రోగువడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, సంతనఃట్టు.

ప్రోచికోలు, దే. వి. రూ-ప్రోచికోలు. 1. (బలహీనత్వము పొందిన గవాదికమును) కాపాడి యనుభవించుకొనుట; విణ. 2: చూ, వ్యర్థము. "ప్రోచికోలుమాటలు"

ప్రోచిళ్ళు, వై. వి. బి: చూ, రూ-ప్రోచిళ్ళా.

ప్రోచు, వై. స. క్రి = ప్రోష. అన్నపానాదు లిచ్చి పోషించు: చూ, సంఠరించు. 1.

ప్రోధ, వై. విణ. 1. = ప్రోధా. ప్రోధత్రీ, ప్రగల్భ: చూ. త్రీ: వై. విణ. = ప్రోధ 2 రూ-ప్రోధడు: చూ, ప్రోధుడు; 3. రూ-ప్రోధడు. విపుణుడు, ఉపాయశాలి (అనికొందలు, అచ్చ. యు, కాం 284; 4: చూ, సమర్థుడు.

ప్రోధడు, వై. వి. — వై. — 2-3-4.

ప్రోతము, సం. వి. ఆ. న. 1. బట్ట. రూ-ప్రోతము ప్రోత్రమ: చూ, వత్తము; విణ 2. = బొంత, కుట్టఁబడినది (గంత): చూ, వత్తము.

ప్రోథము, సం. వి. ఆ. పుం. న. 1. హేణ, గుట్టపుముక్కు: చూ, ముక్కు; పుం. 2. గర్భసింధము: చూ, భ్రూణము. 1; 3. పిఱుడు: చూ, శ్రోణి. 1; 4. జీర్ణవత్తము: చూ వత్తము; విణ. 5. తెరువరి: చూ, వాటచారి; 6. ప్రసిద్ధి తెక్కినది: చూ, సంభావన. 3; 7. స్థానింపఁబడినది: చూ, స్థాపితము 1.

ప్రోది, వై. వి. 1. = ప్రోషణ. పాండు. 2, అ. 12: చూ, సంరక్షణము; 2: చూ, వైభవము య 4, అ. 181.

ప్రోదిసేయు, వై. స. క్రి. చూ, సంఠరించు. 1. కళా. 1, అ. 41.

ప్రోద్గీతము, అం: చూ, ఆగమములు. (చూ, ఉపవిద్యలు 11-౧)

ప్రోద్గితము, సం. విణ. లేచినది: ఉద్ధితము.

ప్రోషడు, వై. ఆ. క్రి. పోషింపఁబడు (ఇది త్రోవడువంటిది: చూ, సంరక్షింపఁబడు.

ప్రోషరి, ద్వ. విణ. పోషకుడు, రక్షకుడు (అని కొందలు) అచ్చ. ఆ. కాం. 34: చూ, సంరక్షికుడు.

ప్రోవు, వై. వి: చూ, ప్రోది. 1. భార. ఆర. 7, అ. 342.

ప్రోయాలు, ద్వ. వి. (ప్రోలు + ఆలు) 1. ఇల్లాలు. రామా. 1, అ. 8; చూ, భార్య. (ప్రోలు = ఇల్లు): 2. ఆడుది. అం. భా. ద్వి. 104: చూ, త్రీ.

ప్రోలు, వై. వి. = పురీ. పట్టణము. "అప్రోలు" ఉ. రా. 3, అ. 179: చూ, దేశములు.

ప్రోలుగుడుపు, దే. స. క్రి రూ-ప్రోలుగుడుపు: చూ, రేచు.

ప్రోలుగుపు, — వై —

ప్రోవడి, నా. వి. ప్రతిష్ఠ: చూ, సన్మానము.

ప్రోవు, వై. వి. = ప్రోష: చూ, రూ-ప్రోగు (మురెకి. — హరి, ఉ. 9, అ. 175; హరి, ఉ. 3, అ. 175.)

ప్రోవుకొను, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రాసిపడు.

ప్రోషము, సం. వి. ఆ. పుం. కాల్పుట: ప్రోషణము ప్రోషణము, రూ-ఓషము, దహనము.

ప్రోషితభర్తృక, అం: చూ, నాయకలు. (ప్రియుడు దేశాంత రగతుడై యుండ భేదము నొందియుండు నాయక.)

ప్రోష్ఠపద, సం. వి. ఆ. త్రీ: చూ, రూ-ప్రోష్ఠపద.

ప్రోష్ఠపదము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ప్రోష్ఠపదము.

ప్రోష్ఠితుడు, సం. విణ దేశాంతరగతుడు.

ప్రోష్ఠి, సం. వి. ఈ. త్రీ. ఎగిరిపడెడు చేప: చూ, మత్స్యము!

ప్రోహము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఏనుగు కాలు: చూ, హస్త: 2. ఏనుగు మోకాలు చూ, హస్త: 3 కూర్పు: 4. నేర్పు

ప్రోహుడు, సం. విణ. 1: తార్కికుడు, అక్షపాదకుడు, మటశాసి: 2: చూ, సమర్థుడు.

ప్రో

ప్రోద, సం. వి. ఆ. త్రీ = ప్రోద. బోటి 1: చూ, త్రీ: అం. 2: చూ, స్వీయ-యౌవన భేదములు స్వీయాంతర్యేద విశిష్ట నాయకా విశేషము, ఉరియ, పదునెనిమిదియేండ్లకు పైఁబడిన వయస్సుగలిగి సంపూర్ణయౌవనముగలది)

ప్రోథము, సం. విణ పెరిగినది: చూ, ప్రవృద్ధము. 1.

ప్రోథి, సం. వి. ఇ. త్రీ. (రూ-ప్రోథిమ - ప్రోథిమము.) 1: చూ, సామర్థ్యము. 1; అం. 2: చూ, గుణములు.

ప్రోథిమ, సం. వి. న్. పుం: చూ, రూ-ప్రోథి. 1.

ప్రోథిమము, సం. వి. ఆ. పుం. — వై —

ప్రోథుడు, సం. విణ = ప్రోద. 1. పుణ్యుడు: చూ, పమర్థుడు: 2: ప్రవృద్ధుడు

ప్రోథోక్తి, అం: చూ, అలంకారము. 3 (విశేషహేతువు లేకున్న నదే హేతువుగ చెప్పట. "ఉదా — లేమకొప్పు యమునా తీరతమాల జాలనీలము.")

ప్రోష్ఠపద, సం. వి. ఆ. త్రీ. రూ-ప్రోష్ఠపద. పూర్వాశ్రయ: చూ, రిక్క. 1.

ప్రోష్ఠపదము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-ప్రోష్ఠపదము. భాద్రపద మాసము: చూ, మాసము. 1.

ప్రో

ప్రోక్షము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. జాన్వి *: చూ, సుసార్భము; 2. కలజాన్వి *: చూ, సుసార్భకము; 3. రావి *: చూ, శ్యామలము. 2; అం. 4: చూ, ద్వీపములు.

ప్రోక్ష, అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రోక్షంగ, అం: చూ, సంవత్సరములు.

ప్రోక్షంగము, సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-ప్రోక్షంగము-ప్రోక్షంగము) 1. కోతి: చూ, వానరము; 2. కప్ప: చూ, హరి. 12.

ప్రవంగము, —పై.—

ప్రవంగము, —పై —

ప్రవంగుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. గరుడుడు: చూ, హరి
వాహనుడు; 2. అనూరుడు: చూ, సూరసూతుడు.

ప్రవము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కయివడిమునై*: చూ, ముస్త
కము; 2. గంధతృణము*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.);
పుం. 3. = పడవ, తెప్ప: చూ, హోడము; 4. కప్ప: చూ,
రూ-ప్రవంగము 2; 5. కోతి: చూ, రూ-ప్రవంగము.
1; 6. గొట్టె: చూ, మేషము. 1; 7. నీరుకాకి: చూ, వాయ
సము. 1; 8. నీరుకోడి, కన్నెలేడి అనికొందలు): చూ,
నెలుకాయచి (పుంజ); 9. = పల్ల: చూ, ప్రణమము. 2;
10. చూ, పుం. 1; 11. దాటు: చూ, లంఘ; 12. కాకి
తుమ్మిక*: చూ, స్ఫూర్తకము; 13. జాప్తి*. సుపార్శ్వము.

ప్రవుడు, సం. వి. ఆ. పుం. మాలవాడు: చూ, సురియాళువు.
ప్రస్సు, వా. వి: సంకలనపెగులుతు. +

ప్రా

ప్రాక్షము, సం. వి. ఆ. పుం. జాప్తిపండు.

ప్రానలు, వా. వి. ఒకరకము మెత్తనిబట్ట: చూ, వస్త్రము.

ప్రాసు, వా. వి. కొలతపటము.

ప్రాళితము, అం: చూ, గమకములు.

ప్రీ

ప్రీదరు, వా. వి. (వకిలు) న్యాయవాది.

ప్రీహము, సం. వి. న. పుం. (రూ ప్రీహము) హృదయమున
యెడమప్రక్క నుండెడి మాంసగోళము: గుల్మము.

ప్రీహశత్రువు, సం. వి. ఉ. పుం. ములుమోడుగు*: చూ,
రోహ. 2.

ప్ర

ప్రతము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మూడుమాత్రల కాలముగల
స్వరము, ప్రవము: చూ, స్వరము. 2; అం. 2. = పుటము.
వేగమున అంత మేరయు సమముగాబోయెడు ఆశ్వధారా
విశేషము, నిబ్బరము: చూ, హయము.

ప్రతమేరునష్టము, అం: చూ, ప్రస్తారప్రత్యయ ప్రాణములు.

ప్రతమేరువు, అం. —పై.—

ప్రతమేరుద్విష్టము, అం. —పై —

ప్రప్తము, సం. వి. ఆ. పుం. కాల్పబిడినది: ఉపితము, దగ్ధ, దగ్ధము,
పుష్టము.

ప్రో

ప్రోషము, ప్రోషణము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ప్రోషము.

ఫ

ఫ, ఒక యక్షరము.

ఫక్కి, సం. వి. ఈ. ప్రి. రీతి: చూ, విధము. 1.

ఫక్కిక, సం. వి. ఆ. ప్రి. ఏకగ్ర. థము: చూ, సంపుటము. 3.

ఫక్తు, వా. క్రి, విణ. మాత్రము: ఊరకి: ఉత్త.

ఫణ, సం. వి. ఆ. ప్రి, అ. పుం. రూ-ఫణము పడగ: చూ,
సర్పము.

ఫణము, సం. వి. ఆ. పుం. —పై.—

ఫణి, సం. వి. న. పుం: చూ, సర్పము. 1.

ఫణిజ్ఞము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఫణిజ్ఞకము మరువము*:
చూ, సమీకరణము.

ఫణిజ్ఞకము, —పై.—

ఫణితము, సం. వి. ఆ. న. 1. వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2; విణ.
2. చెప్పబడినది: చూ, శబ్దము. 2.

ఫణిత, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, పణితము. 1.

ఫర్మానా, వా. వి. రాజాజ్ఞ: చూ, శాసనము. 5.

ఫర్వానా, వా. వి. —పై.—

ఫలకము, సం. వి. ఆ. పుం. = పలక. 1: చూ, పలక; పుం,
న. 2 చూ, రూ-ఫలము. 7. 8; 3. వ్రాతపలక: చూ,
పలక.

ఫలకోశము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వృషణము.

ఫలపాకాంతము, సం. వి. విణ: ఓషధ్యము (ఒక్కపంటతోన
తుదముదైది ఆరటి, వరి మొదలగు వానిపేరు): ఓషధి.

ఫలపూరకము, సం. వి. ఆ. పుం. మట్టుకాకర*:

ఫలపూరము, సం. వి. ఆ. పుం. మాదిఫలము*: చూ, సుపూ
రము.

ఫలము, సం. వి. ఆ. న. 1; ప్రసవము, ప్రసూనము. (తే).

—పంట: పండు: తద్వి. — పెద్దపండునకు — (తె) —

గొబ్బిండు; 2. లభించిన ప్రతిపదార్థము; 3. ప్రయోజనము:

చూ, వ్యాపారము. 1; 4. = పలము: చూ, పలము (1);

5. జాణికాయ; 6. ప్రత్తికాయ; 7. కేదెము: చూ, హరిగ;

8. బెత్తముతో చేసిన కేదెము: చూ, హరిగ; 9. బాణము

ములికి: చూ, బాణము. 1; 10. నాగటికణ్ణు: చూ, కలుగోల.

(హలము. 1.); 11. పందికోరిచివర: చూ, సూకరము;

12: చూ, ఫలసాయము; విణ. 13. ఆధి: చూ, హేరాళము

ఫలమూలకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ఫలపూరకము.

ఫలవంతము, సం. వి. రూ-ఫలవతి. పండ్లుగలది (వృక్షము).

ఫలి, ఫలితము, ఫలని: చూ, వృక్షము.

ఫలపాదబము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, దాడింబ.*

ఫలసమృద్ధి, సం. వి. ఇ. ప్రి: ఆమని.

ఫలసదనము, అం: చూ, వృత్తము, 1. (న న,న,న, న గురు
వులు. 10 యతి. 18 చందస్సు.)

ఫలసాయము, వా. వి: పండినపంట: ఫలము.

ఫలాద్యక్షము, సం. వి. ఆ. న: చూ, సుమంగళ*

ఫలానా, వా. సం. వి. పేరునకుబడులుగా మచ్చరించెడిది, ఒకా
నొక, అట్టి. "ఫలానావారు"

వలాశ్రయము, సం. వి. అ. పుం. కొండగొనుగు*. చూ, మృదుద్రుమము.
 పరి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. ప్రేంకణము*: చూ, సన్నకద్రువు;
 విణ. న. 2: చూ, పరివంతము.
 పరించు, సం. అ. ప్రి. 1: వక్రమగు. (తె).-ఉయ, వండు,
 పరిశు; 2. నెఱవేలు; చూ, నిద్రించు.
 పరితము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వృక్షము;
 పరినము, సం. విణ: చూ, పరివంతము.
 పరిని, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, రూ-హరిని* (తటిగొట్టు;
 వెన్న వెదురుకూ:; పిన్నచెఱుగు. ఈమూడింటికిని వర్తిం
 చును); 4: చూ, సన్నకద్రువు*: విణ. రి: చూ, పరివంతము;
 పరేగ్రహి, సం. విణ. (ఇ). అవంధ్య, వండ్లమాఱు: చూ,
 వృక్షము.
 పరేరుహ, సం. వి. అ. ప్రి కలిగొట్టు*: చూ, స్థారి. 2.
 పరోదయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, స్వర్గము.
 పల్లనుడు, సం. వి. అ. పుం. అర్జునుడు: చూ, సుభద్రేశుడు.
 పల్లవు, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. కుక్కమేడి* చూ, బొమ్మమేడి;
 విణ. 2. సారములేనిది: చూ, బెండు. 2.
 పసండు, వా. వి. సొగసు.
 పసలీ, వా. వి. మహమ్మదీయుల వత్సరము.
 పసిపిక్కుమహాసముద్రము, అం: చూ, సముద్రములు

పా

పాటము, సం. వి. అ. పుం: అనాయాసకృతిము.
 పాణిము, సం. వి. అ. న. చక్కెర: చూ, కర్కర. 1.
 పామేదా, వా. విణ. గొప్ప.
 పాయదా, వా. వి. చూ, వాయిదా.
 పారము, వా. వి. 1. ఒకతరగతి (క్లాసు); 2 ఒకభాగము; 3.
 ఒక పెద్దకాకితము (పీట).
 పారసి, వా. వి: చూ, పారసి.
 పారివేత్తుడు, సం. వి. అ. పుం. ముక్కంటి: చూ, శివుడు.
 పారిము, సం. వి. అ. న. 1. నెత్తి: చూ, శిరము. 1; 2;
 చూ, లలాటము; పుం. 3: చూ, రూ పరిము. 10; విణ 4.
 నూలుతో నేయబడినది. (వస్త్రము: చూ, వస్త్రము.
 పాబుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బిరరాముడు; 2: చూ,
 పారివేత్తుడు.
 పాల్లణము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాల్లణికము: చూ, మాసము
 1; 2. ఏలుమద్ది*: చూ, సారిము. 3.
 పాల్లణము, వా. సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-పాల్లణము. 1.
 పాల్లణికము, సం. వి. అ. పు: చూ. పాల్లణము. 1.
 పాల్లనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పల్లనుడు.

పి

పిదిరము, సం. వి. అ. న. (రూ పిదురము పిదిరము-పిదు
 రము - పిది-పిది- పిదువు - పిదువు.) వక్రాయుధము: చూ,
 బాణము. 1.

పిరంగి, వా. వి: చూ, పిరంగి.

పిరాయించు, వా. స. స. క్రి. పిరాయించు అనియ: మార్పు.
 పిరాయంపు, వా. స. క్రి. (పిరాయంపు అనియ) మార్పు.
 "పిరాయంపు పెండ్లి".

పిర్యా, వా. వి. పరిసారనలోని ఒక భాగము.

పిర్యాది వా. వి. మొఱపెట్టువాడు.

పిర్యాదు, వా. వి. మొట్ట, విన్నపము.

పీ

పీజా, వా. వి. చేయించుకొనినపనికి యిచ్చెడు గౌరవద్రవ్యము.
 (ఇట్లు "పీదరు పీజా": "స్కూలుపీజా" మొ).

పు

పురుషత్తు, వా. వి. నియమితకాలము.

పుల్లము, సం. విణ. 1. ప్రపుల్లము, ఉచ్చుల్లము; చూ, సపు
 ల్లము; అం. 2: చూ, గండక్రియలు.

పుల్లరీకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సర్పము.

ఫ

ఫేనము, సం. వి. అ. పుం. సముద్రపునురుగు; చూ, సము
 ద్రము. పాలనురుగునకు -కార్కరకము. చూ, స్తన్యము)

ఫేనికి, సం. వి. అ. ప్రి. = ఫేణి: చూ, భిక్కుము.

ఫేనిలము, సం. వి. అ. న. 1. రేగుబండు: చూ, పరిములు;
 పుం 2. అంబుప్రసాదనము-అంబుప్రసాదము. అరిష్టము,
 అరిష్టసాధనము, కటకము, కాంతము, కృష్ణబీజము,
 జీణము, గర్భపాతము, గర్భప్రావము. (తె).-కుంకుడు*;
 విణ. 3. నురుగుగరిది.

ఫేరవము, సం. వి. అ. పుం. రూ-ఫేరపు. నక్క: చూ,
 సృగాలము.

ఫేరపు, సం. వి. ఈ. పుం. —వై.—

ఫేరపుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రాక్షసుడు. 1.

ఫేరి, సం. వి. అ. ప్రి. రూ-ఫేరి. ఎంగిలి: చూ, భుక్తోద్ధితము.

ఫేరి, సం. వి. ఈ. ప్రి. —వై.—

ఫా

ఫాతము, సం. విణ. 1. తినదగినది; 2. తినబడినది: చూ,
 భుక్తము.

బ

బ, ఒకఅక్షరము.

బంక, దే. వి 1: చూ, బందన; 2. గ్రహణి: చూ, రోగము 1.

బంకమన్ను, ద్వ. వి. చిక్కమన్ను: చూ, భూమి 1.

బంకముచ్చు, దే. విణ: చూ, రోగి.

బంకు, దే. వి. 1. సందువీధి: చూ, సందు 5; 2. కూరునివలె నటించువాడు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 131; 3: చూ, రక్షకుడు. బంకెత, దే విణ. (బంక + ఎత) లుబ్ధురాలు: చూ, శ్రీ. బంకోలు, వై. వి. జన్మఖయిదీలనుబంపెడి యొ: ద్వీపము. బంగనబయలు, వా. వి. మిక్కిలిబయలు: చూ, వెలుపల 1. బంగరము, వై. వి. 1=భృంగర. (రూ-బంగరు - బంగారు - బంగారము): చూ, రోహము. 1; 2.=భ్రమరక: చూ, బొంగరము. బంగరు, వై. వి. 1.=భృంగర: చూ, బంగరము. 1; 2: చూ, సంపెగ*. ఆం, పదా. 8-71. బంగరుకొండ, వై. వి. రూ-బంగారుకొండ. 1. హేమాద్రి. బ్ర 2, ఆ. 174. చూ, పర్వతము; వా. విణ. 2. మంచివాడు: చూ, సుకృతి. బంగరుశుభ్రుడు, వై. వి. క్షుద్రజలచరము: చూ, మత్స్యము. బంగరుమొగలి, ద్వ. వి: చూ, స్వర్ణకేతకీ*. బంగరువు, వై. వి.=భృంగర: చూ, రూ-బంగరము. 1. పాండు. 1, ఆ. 118. బంగల, దే. వి కుంపటి: చూ, హసంతి. బంగారము, వై. వి. 1=భృంగర: చూ, రూ- బంగరము, 1; 2 ఒకచెఱకు*: చూ, రసాలము. 3; విణ. 3. దుర్లభము. రూ-బంగరు; చూ, వెక్క సము. 3. బంగారు, వై. వి విణ — వై.— బంగారుఅరటి, ద్వ. వి. సువర్ణకదళి*: చూ, రంభ. 2. బంగారుఇల్లు, ద్వ. వి. స్వర్ణస్పృహము: చూ, సదనము. 1. బంగారుకింటి, వా. వి. కనకాక్షి: చూ, సకినంపులులుగు. 1. బంగారుకుడుపువాడు, ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1. బంగారుకాళ్ళయ్య, జా. కుభ్ర: దమైన పాదన్యాసముకలవాడు “బంగారుకాళ్ళయ్య జేజే వేయేయిలు రాజ్యమేలు మనుచున్”. వైజ. 2, ఆ 851. బంగారుకుండ, వై.వి. 1. స్వర్ణమటము: చూ, హరివాణము. (పాత్రము. 8); విణ. 2: చూ హృద్యము; జా. 3. అంచ కత్తి, బంగారుబొమ్మ. “బళిరా తేరకు తేరదక్కె నిలువీ బంగారుకుండంచు” (పాండు. 3 ఆ 67.) బంగారుకొండ, వై. వి, విణ: చూ, రూ-బంగరుకొండ. బంగారుతామరపంటచేను, ద్వ. వి. గంగ. వేం, ఆం 17: చూ, నది. బంగారుతీగలు, వై. వి. బ. కాలిదాస్యము: చూ, దాస్యము. బంగారుపిచ్చిక, ద్వ. వి. వచ్చతలపిచ్చుక: చూ, పిచ్చుక. బంగారుపూత, ద్వ. వి. బంగరపునీటితోచేసిన మలామా. (గిల్లు) బంగారుబొమ్మ, 1. జా: చూ, బంగారుకుండ. 3; ద్వ. వి. 2: చూ, శ్రీ. బంగళము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకపిట్ట: చూ, శకుంతి (వక్షి: ఆం. 2: చూ, రాగాంగములు; వై. వి. (1) =వంగ వంగదేశము: చూ, దేశములు (సం. అని కొందఱు) బంగళా, వా. వి. మండువా లేని యిల్లు: చూ, సదనము. 1. “బంగళాపంపిణీ ఇల్లు.”

బంగళాపూతము, వా. వి. చెన్నపురిరాజధానికి తూర్పుపల్లెగ నున్న సముద్రము: చూ, సముద్రములు. బంగళాదుంప, వా. వి. ఒకజాతిదుంప.*. బంగళి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. కొమ్మరటి*: చూ, రంభ. 2; ఆం. 2; చూ, భిన్నషడ్జకజ భాషలు; 3: చూ, మాళవకైశి కీజ భాషలు. బంగి, వై. వి. 1.=భంగి. గంజా - గంజాయి - గంజావి-గంజ - గెంజాయి, బంగు (సం.) - కలంజము, గంధారి, జయ, త్రికూలిని* భంగి (“జడగాజ” అను పదముకడనున్న పదములుగూడ దీనికి వర్తించునని కొందఱు); వా. 2. తపాలలో పంపెడు మూట. బంగిముచ్చు, ద్వ. విణ. బంగిత్రాగువాడు. బంగు, వై. వి.=భంగి: చూ, రూ-బంగి. 1. బంజరు, వా. వి. బీడునేల: చూ, భూమి 1. బంజారి, వా. వి లంబావీజాతివారు. బంటి, దే. అప. నీళ్ళకొలతను దెలిపెడి ప్రత్యయము. “సముద్రము మోకారిబంటి” బంటు, వై. వి=భట. 1: చూ, నేవకుడు; 2 చూ, భటుడు. 1; 3: చూ, భక్తుడు. పా 1, ఆ. 149; 4: చూ, శిష్యుడు. య. 1, ఆ. 132; విణ. = భట. 5. కూరుడు: చూ, హంవీరుడు; 6 దాసుడు:చూ, నేవకుడు; వా. 7. వృత్తిని బట్టి యింటిపేరుగా గలవారు. బంటుతనము, వై. వి.=భటత్వ. కూరత్వము; చూ శౌర్యము. 1. బంటుమొకము, వై. వి: చూ, సూకరము. బంట్రోతు, వా. వి. బంటు: చూ, నేవకుడు. బండ, దే. వి. 1. వెతల్పటాయి; చూ, రాయి; 2. పొట్టిరోకలి; చూ, రోకలి 3: చూ, గుదిగల్లు; విణ. 4. అఱిగినది; వై. వి =భండ. నెత్తిగోతులవాడు, మేకకోసిగొని బిచ్చమెత్తు వాడు; విణ. 6.=భండ. (రూ-బండడు - బండగడు) ఆంతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2. బండడు, వై. వి =భండక: చూ, రూ-బండ. 8. బండగు, వై. వి. =బంధక. 1: చూ, బోను. 2; 2: చూ, బోను. 3. బండగుడు, వై. విణ. =భండక. జై. 8, ఆ 122: చూ, రూ- బండ. 6. బండబూతు, వా. వి. పచ్చిబూతు: చూ, కాపము. 1. బండము, వై.వి=భండమ: చూ, సరకు 2 బండరము, వై. వి.=భ దార. (రూ-బండారము - బండరువు): చూ, భండాగారము. బండరువు, — వై — బండవలము, వై. వి.=భండ. రూ-బండాలము. 1: చూ, సంచి మొదలు; 2: చూ, సామర్థ్యము; 3: సామగ్రి. 2. బండాట, ద్వ. వి. తిట్టు: చూ, కాపము. 1. (రూ-బండాటము.) బండాటము, ద్వ. వి. — వై — బండారము, వై. వి=భండారగార: చూ, భండాగారము. బండారి, ద్వ. వి. (బండారము + ఇ) బొక్కసమున కధికారి. మార్గ. 1, ఆ. 43: బచ్చు.

బందారు, వై. వి. 1. = బందార: చూ, రూ-బందరము; 2. ఓల గందము: చూ, పూతపసుపు.

బందారుడు, సం. వి. ఆ. పుం. గేదెలను కాచెడివాడు.

బందారుపిచ్చిక, దే. వి: చూ. బంగారుపిచ్చిక.

బందాలము, వై.వి.=బాండ: చూ, రూ-బందవలము. 1—2—3.

బండి, దే. వి. 1. (మనుష్యాదులకువయుక్తమగు నది) తేరు: చూ, శకటము. 1; 2. (దేవతాదులకువయుక్తమగునది) రథము చూ. శకటము. 1;

బండికన్ను, వా. దే. వి: రూ-బండికలు-బండికల్లు, చాయమేకు, చిలుక, చీల, జంజడ, మొల. (సం).—అక్షము, అక్షగ్ర కీలము, అణి-అణి, అధిష్ఠానము, అరి, ఉపధి, కుందము, కేశవాయుధము, రథాంగము. (చూ, శకటము. 1.) (తద్వి. —౧. బండికంటి నడిమితుమునకు. (సం). — నాభి, పిండిక: ౨. దొలుపుగమ్మి: ౩. ఇరుసు: ౪. శీమము; ౫. చక్రము; ౬. పూటి; ౭. కుంచము; ౮. బండికల్లు.

బండికలు, వా. వి.—వై—

బండికల్లు, వా. వి. 1.—వై.—; 2. రథచక్రము; కన్ను, కలు కల్లు. (సం).—గోత్రము; ౩: చూ, బాలికాక్రీడ.

బండిగిల్లు, దే. ఆ క్రి. 1. కడగండ్లుపడు; 2. బండికలక్రిం దగు: బోలతాకొట్టు-బోల్తాకొట్టు, బోలతాపడు-బోల్తాపడు

బండిగురిగింజ, ద్వ. వి. 1. బండిగురివెందగింజ; 2: చూ, బండిగురివెంద*.

బండిగురివెంద, ద్వ. వి: చూ, శ్వేతపాకి*.

బండిపేరిట్ట, ద్వ. వి: చూ, బటువుగువ్వ. ఆం, పదా. 5-31,

బండిబరపు, వా. వి. అచితము: చూ, శకటము. 2.

బండిబా, వా. వి. బండిపోవుదారి: చూ, మార్గము. 1.

బండిమొగ్గరము, దే. వి: శకటపూహము.

బండిరిక్క, ద్వ. వి. రోహిణి: చూ, రిక్క. 1-౪ 234

బండివాడు, బండితోలువాడు

బండు, వై. వి. = బండ: చూ, బండట. కాశీ, 7, ఆ. 70.

బంతి, వై. వి. 1. పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 2. = పంక్తి: చూ, పది (1; దే. వి. ౩. చెందు: చూ, సరి. ౩; 4. బంతి*; (సం).—గుచ్చపుత్రి, గుచ్చపుష్ప: తద్వి.—౧. ఊకబంతి, ౨. చేమంతి; ౩. నిండుబంతి; ౪. రేకబంతి. మొ. (చూ, వృక్షము.)

బంతికట్టు, ద్వ. వి. కుప్పనులుచునపుడు ఎడ్లవరుసకు గడ్డెడి పలుపు: చూ, సూత్రము. 1.

బంతికట్టుపలుపు, —వై:—

బాతికుడుపు, ద్వ. వి. సజగ్గి: చూ, సాపాటు.

బంతిదూగులాట, వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బంద, వా. వి. 1. బురద: చూ, శాదము. 2; 2. చిన్నగుంట.

హరహరి. 1, ఆ. 41: చూ, రంధ్రము. 1.

బందకము, వై. వి. = బందక. తాకట్టు: చూ, వారకము (1)

బందడము, దే. వి. రూ-బందలము. దొంతికుండ: చూ, బాండము. ౩.

బందన, వై. వి. = బందన. 1: గోణి గోణి, జిగట, జిగురు —జీవురు-జీవురు, బంక. (సం).—నిర్యాసము, నిరూహము;

2. చిక్కన, జిగట, జిగురు-జీవురు-జీవురు: చూ, స్నిగ్ధము.

౩: ౩. బురద: చూ, శాదము. 2.

బందనగొను, ద్వ.ఆ. క్రి: చూ, జిగురుకొను. స్వా. ౩, ఆ. 28.

బందము, వై. వి. 1. దూలముపై గుజ్జలస బిగువునిమిత్రము లంకెగానమర్చిన వద్దె; 2. చెట్టెక్కువాని కాలిత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1; ౩. = బంద: చూ, గుదిత్రాడు. 1; 4 = బంద చూ, గుదిత్రాడు. 2. (చూ, సూత్రము 1); 5. = బందన: చూ, లంకియ. 2.

బందరము, వా. వి. అనిక: చూ, బాండము. ౩

బందలము, దే. వి: చూ, రూ-బందడము.

బందా, వై. విణ. = బందీ. స్వా. 2, ఆ. 73, బయిదీ, బందా కోరు, బందెకాడు, బందెలపోతు. బందికాడు. ఉపగ్రహుడు బందాకోరు, వా. విణ: చూ, బందా.

బందారు, దే. వి. 1. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము; 2: చూ, బాలక్రీడ.

బంది, సం. వి. ఇ. శ్రీ 1. = బందా. చెఱ: చూ, సదనము. 1; 2. = బందె. కైదు: చూ, శిక్ష 2; విణ. ౩: చూ, ప్రగ హము. 2; వై. వి (1) = బంద. నిర్బంధము: చూ, బల వంతము; వా. (2) ఇబ్బంది, బార.

బందికాడు, ద్వ. వి రూ-బందెకాడు. 1. బందిపోటు దొంగ. సా. 2, ఆ. 51: చూ, హోరకుడు. 1; 2: చెఱబద్ధవాడు; (సం).—ఉపగ్రహుడు,

బందికానా, వా. వి: చూ, బంది 1. (భద్రాచల ప్రాంతమున వాడుక.)

బందిగము, వై. వి. = బందక. —వై,—

బందిపట్టు, ద్వ. వి. బందిపోటు: చూ, హరణము. 1.

బందిపోటు, ద్వ. వి.—వై —

బందియ, వై. వి. = బందక: చూ, బంది. 1. (రూ-బందె.)

బండు, దే. వి. 1. బోరువప్పి: చూ బోరువ శకుంతి); వై. వి 2. అవరణము: చూ, స్థగనము; ౩: చూ, దాచుట; 4. = బంద పెట్టె మొదలగువాని మూలల బిగించెడి యను ములోనగువాని తగిడు; 5. = బంద. నిరోధము: చూ, స. రోహము.

బందుకట్టు, వై. వి: చూ, సమాఖ్య 2.

బందుగు, వై. వి. = బంధు. 1. (రూ-బంధుగురూ-బంధువు. బంధువుడు.): చూ, సంబంధి. 1; ఆం 2: చూ, అప్రైశ్వ ర్యములు.

బందుగుడు, —వై.—(నీలా. ౩. ఆ. 70.)

బందువు, —వై—

బందువుడు, —వై.—

బందె, వై. వి. = బందక. 1. చెఱ: చూ, బంది. 1; 2: చూ, బంది. 2; ౩. పశువులచెఱ. స్వా. ౩, ఆ. 128: బందెలదొడ్డి; 4. నిర్బంధము. చూ, బలవంతము.

బందెత్తె, వై. విణ. చెఱలోవేయునది బాగ-రి, స్కం. 448.

బందెకాడు, ద్వ. విణ: చూ, బందా.

బందెకానా, వా. వి: చూ రూ-బందికానా.

బందెగొను, ద్వ. స. క్రి. చెఱబెట్టు.

బందెడ, దే. వి. శ్వేతసురసః చూ, వావిలి.
 బందెలదొడ్డి, వా. వి. చూ, బందె. 3.
 బందెలపోతు, ద్వ. విణ. చెఱవేయుస్వభావము గలవాఁడు: చూ, బందా.
 బందోబస్తు, వా. వి. కట్టుదిట్టము, జాగ్రత్త: చూ, హుసారు.
 బంధకము, సం. వి. అ. న. 1. = బందిగము: చూ, బంది. 1; 2. మాటుపు; చూ, వినిమయము; పు. 3. కుదువ: చూ, వారకము. (1).
 బంధకివిత్వము అం. చక్రము, బద్ధము, రథము లోనగువాని యాకృతులు: బద్ధములచెప్పుట: చూ, మాటలల్లుట.
 బంధకి, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. అంకులాఁడి: చూ, నైవ్రిణి; 2. ఆటకత్తె: చూ, త్రీ. 3. ఆదేనుగు: చూ, హస్త.
 బంధనము, సం. వి. అ. న. 1. కట్టు, ప్రసీతి: చూ, బంధము. 1; 2. కట్టుటకుఁదగిన సాదనము; 3. చూ, బంధకిము. 3; 4. కొల: చూ, హింస. 1; 5. కైదు: చూ, బంది. 2; 6. చెఱసాల: చూ, బంది. 1; 7. తొడిమ; చూ, వృతము. 1; 8. = బందము: చూ, లంకియ. 2.
 బంధనములు, అం. మూలము, దాన్యము, జాలాంధరము. (3).
 బంధనాలయము, సం. వి. అ. పుం. చెఱ, చెఱసాల: చూ, సదనము. 1.
 బంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. అందము అనబంధము. అభిమరము, అభీమరము, ఆకలనము, ఉత్థానము, ఉద్ధానము, కచము కలహము, యు, త, నిబంధనము, నిబంధము, నియమము, నిర్బంధము, ప్రసీతి, బంధనము అవ్య — ఆక్ష: విణ.-నియమితము. (తె).-నిమితము; వి.—(తె).-కట్టనము, కట్టు, కట్టుట, తగులము తగులు, తవులు తొలు పెన, బారి; 2. చెఱసాల: చూ, బంధనాలయము; 3. కుదువ: చూ, వారకము 1); 4. కావ్యంచనావిశేషము; 5. సంయోగవిశేషము: చూ, బంధములు.
 బంధములు, అం: చూ, రతిబంధములు. (చూ, కామము.)
 బంధస్తంభము, సం. వి. అ. పుం. (ఏనుఁగును కట్టెడు) కట్టు కంబము: చూ, స్తంభము. 1.
 బంధించు, సం. న. క్రి: చూ, సందించు.
 బంధుకము, సం. వి. అ. పుం. రూ బంధూకము. మంతెనః; చూ, రక్తకము.
 బంధుజీవకము, —పై—
 బంధుత, సం. వి. అ. త్రీ. బంధుసమూహము: చూ, సంబంధము. 1.
 బంధుర, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, వేళ్య.
 బంధురము, సం. వి. అ. న. రూ = బంధూరము. 1. కిరీటము: చూ, సీసకము (1; పుం. 2. కలహంస: చూ, హంస: 3. చూ పక్షి; 4. నూనెమడ్డి: చూ. స్నేహము. 2; 5. ఆఁగు గుఱి: చూ, భగము. 12; 6. చూ, బంధుజీవకము*; 7. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము: 8. వంగినది రూ-బంధూరము: చూ. శక్రము; 9. మధ్యోన్నతమును పార్శ్వనతమునైనది: అం. 10. చూ, వృత్తము. 1. ('న. న,న,న, స,ధ, భ, భ గురువులు. 14యతి, 25 ఛందస్సు.")

బంధురితము, అం: చూ, ఉత్తానకిరిణబంధములు.
 బంధులుఁడు, సం. వి. అ. పుం. అంకుటారికొడుకు: చూ, సూనుఁడు. 1.
 బంధువినాశము, అం: చూ, వింశతి విగ్రహములు.
 బంధువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. = బాదుగు: చూ, బందుగు; 2. జ్ఞాతి: చూ, సగంధుఁడు. 2; 3. చూ, స్నేహితుఁడు. 1; 4. చూ, బంధుజీవకము*.
 బంధూకపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వేగిసః.
 బంధూకము, సం. వి. అ. పుం. 1. చూ, రూ బంధుకము*; 2. చూ, బంధూకపుష్పము.
 బంధూరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-బంధూరము.
 బంపు, దే. వి: చూ, పండ్లపాచి.
 బాబ, దే. విణ: చూ, స్థూలము. 2.
 బంబం, వా. వి. శంఖముయొక్క ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 బంబము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్కపాదమునకు ఒక భగణము, ఒకగురువు 4వ ఛందస్సు.)
 బంబోతు, వా. విణ: చూ, బలిమికొడు.
 బంబరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మరము.
 బంహిష్టము, సం. విణ మిక్కిలిబహువు.
 బకజిత్తు, సం. వి. త. పుం. బీరునేనుఁడు: చూ, వృకోదరుఁడు.
 బకదారి, దే. వి. పారావతవిశేషము: చూ, సురటి.
 బకపుష్పము, సం. వి. అ. పుం: చూ, శ్రీవల్లి*.
 బకబంధనన్యాయము, న్యాయ. కొంగనబట్టుట కొకఁ డొక యుపాయమును జెప్పెను. "బ" ము నీటిలో నిలిచి జపముచేయుచు న్నట్లుండఁగా వెన్నముద్దను గొనిపోయి దాని శిరస్సున నుంపవలయును. అది కరఁగి దాని కన్నులలో జొచ్చును. అప్పుడు కన్ను లగపడవు. అంత దానిని బిరచుచును." అని.
 బకము, సం. వి. అ. పుం. 1. = వక్కు: రూ-కము, కహ్వము, గృహబలిప్రియము, గృహబలిభుక్కు, చంద్రవిహంగమము జాలపాదము, బకోటము. (తె).—అదెలు-అదేలు, అరణ పక్కి, కొంగ, కొక్కరాయి, కొక్కెర. తక్కువకంటి, పరిద, బాతు, వక్కు, వక్కుకొంగ, వక్కుపులుగు, వగ్గటము, వాయకొంగ; తద్వి — ౧. ఓడెకొంగు. — (తె).—ఓడెకొంగ, ఓడెకొఱకు; ౨. కొంగకు. — 3. లీము-3. లీము, క్రొంచము. (తె).—కొంగ, కొంచ క్రొంచ; ౩. (తె)—తెడ్డుమూతికొంగ; ౪. పెద్దకొంగకు. — బలాకము (తె).—పెద్దకొంగ; ౫. గుడ్డి కొక్కెరాయికి. — కోయప్పికము, జలకుక్కుభము, శిఖరి. (తె)—గుడ్డికొక్కెర—గుడ్డికొక్కెరాయి — గుడ్డికొక్కెరాయి. చీకుకొక్కెర; ౬. పిన్నకక్కెరకు. — కృకణము, కృక రము, క్రకరము, క్రకణము. (తె).— పిన్నకక్కెర; ౭. పెద్దకక్కెరకు. — 8. రేవ్య, కరేటువు, కర్కటము, కర్కటువు, కర్కరాటుకము, కర్కరేటువు కారాయిక, కృకణము, ధ్వంక్షము, బలాక, బలిపుష్పము. (తె).— కక్కర—కక్కెర—కక్కెర, పెద్దకక్కెర; ౯. పెద్దపెంటి కొక్కెరకు. — కరాయిక, బలాక; ౧౦. గూడబాతు. (మిగత వానికి: చూ, "శకుంత"); 2. బకపుష్పము*. రూ-బుకము: చూ శ్రీవల్లి.

బకవైరి, సం. వి. న్. పుం. 1. కృష్ణుడు: చూ, విష్ణువు; 2. భీమనేనుడు: చూ. వృకోదరుడు.
 బకాను, దే. వి: చిటివేరు—చిలువేరు*.
 బకాయి, వా. వి. ప్రాతబాకి.
 బకాసురుడు, సం. వి. అ. పుం. కొక్కెరతొలివేల్పు: చూ, రాక్షసుడు. 1.
 బకుడు, 1.—వై—; 2. కుబేరుడు: చూ, శ్రీదుడు.
 బకేడా, వా. వి. 1: చూ, యుద్ధము; విణ. 2: చూ, బక్క. 2.
 బకోటము, సం. వి. అ. పుం. వక్కుకొంగ: చూ, బకము.
 బక్క, దే. వి. రూ—బక్క. 1. బక్కవాడు: చూ, శాతుడు; విణ. 2. బకేడా, బక్కటిల్లినది: చూ, సొరపు. 3: చూ, హ. బక్క.
 బక్కటియ, దే. అ. క్రి. రూ-బక్కటిల్లు. 1. కుష్కించు: చూ, శోషించు; 2. కృశించు: చూ, సొటసొటవోవు.
 బక్కటిల్లు, —వై—
 బక్కటిళ్ళు, వా. వి. వీళ్ళమట్టిగ: చూ, మట్టిగ.
 బక్కమట్టిగ, వా. వి. —వై—
 బక్కలు, దే. వి. గనిత్రవ్వవారు.
 బక్కవాడు, ద్వ. వి: చూ, శాతుడు.
 బగబగ, దే. వి. పుండుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 బగళమునీయు, ద్వ. ప. క్రి. రూ-బగళమునేయు—బగళమ్మనేయు) తొలగించు: చూ, వినర్పించు.
 బగళమునేయు, —వై—
 బగళమ్మనేయు, —వై.—
 బగళము, దే. వి. తొలగించు: చూ, విమోచనము.
 బగ, వై. వి. ప్రక్క: చూ పార్శ్వము. 2. (బ. బగులు.)
 బగిన, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 బగిసి, వై. వి. రూ-బగిసి — బయిసి—బైసి. 1. = భవిష్య. భాగ్యము: చూ, సుకృతము. 1; 2. గౌరవము: చూ, సన్మానము.
 బగీలు, దే. వి. సంకాపానుకరణధ్వని: చూ, హూహూ.
 బగెట్రాహ్మణులు, అం: చూ. కపూరియెట్రాహ్మణులు
 బగ్గముపాడు, దే. విణ. (పాడు + పాడు) మిక్కిలిపాడైనది
 బగ్గరి, దే. విణ. బగ్గని మండిపడువాడు.
 బగ్గి, దే. వి: చూ, బూడిద.
 బగ్గి, వా. వి. గుఱ్ఱపుబండి (జుట్టా):
 బగ్గు, దే. వి: చూ, బగబగ.
 బగ్గుండ, వా. వి. రూ-బగ్గుండి. ఎఱ్ఱనిపిండిగుండ.
 బగ్గుండి, దే. వి. —వై—అచ్చ. అ, కాం. 13.
 బగ్గుమను, దే. అ. క్రి. బగ్గునమందు: చూ, వెలుగు. 5.
 బగ్గు, వా. వి. చూ, సిద్ధియము.
 బచ్చెన, వై. వి. 1.—ప్రచ్చన్న. పూత: చూ, సమారంభము; 2. చాయ: చూ, వర్ణము. 8.
 బచ్చెప్ప, వా. వి: చూ, వ్రాణ (గోదావరీమండలమున వాడుక)
 బచ్చరి, దే. వి: అలబచ్చరి—అల్లుడుబచ్చరి, తీగబచ్చరి. (సం) —ఉదీక, కటంభర, కడంబి, కలంబి, జలబ్రహ్మ.

హీలమోచి; తద్వి.—గ. అడవి బచ్చరి. (సం) —చంచువు, వనోపోదక; 2. పుచ్చబచ్చరి. (సం). — అత్యుష్ణపర్ణ, అష్టకలంబ, అరణ్యవాసిని, కంఠూర, కపటాతి, వర్ణిపూరణము; 3. దుంపబచ్చరి, మట్టుపచ్చరి. (సం) —అపోదకి, ఉపోదక-ఉపోదికి-ఉపోదిక, కుపోదకి. (చూ, హీలమోచి.)
 బచ్చు, వై. వి. 1.—వైశ్య: చూ, వైశ్యుడు. పాండు. 1, అ. 111; 2: చూ, బందారి. వై. 8, అ. 115; 3. వెండిబంగారముల నాణెముచూచువాడు. వసు. 3, అ. 138
 బజాత్రి, వా. వి: చూ, మేళగాడు.
 బజీతు, వై. విణ.=భంజిత. భంగమునొందినది: చూ, భగ్నము.
 బజగడుగుది, వా. వి. విలుకడలేని అడుది: చూ, శ్రీ
 బజగేడి, వా. వి. రంగుపూసిన పాంచారిక: చూ, హరిణి. 3.
 బజానా, వా. వి: చూ, రూ-బయానా.
 బజాము, వై. వి.=ప్రసార. రూ-బాజాము: చూ, వ్యతిచారము.
 బజాటి, వై. విణ. (బజాము + ఇ.) 1. దూర్తశ్రీ: చూ, శ్రీ; 2. = జారిణి-ప్రసారణి. సా. 3, అ. 58: చూ, వైవిరిణి.
 బజాటించు, వై. అ. క్రి: చూ, వ్యతిచరించు 2.
 బజాటు, వై. వి. 1.—ప్రస్తార. రూ - బాజాటు, అంగడివీది: చూ, మార్గము. 1; 2. రూ-బాజాటు. దుకాణము: చూ, సదనము. 1; 3. ప్రలాపము: చూ, శబ్దము 2
 బజాటుమాట, ద్వ. వి. కోహళము: చూ, శబ్దము. 2.
 బజ్జడి, దే. వి. పాదవిన్యాసవిశేషము. “బహు విచిత్రముతో బజ్జేళ్ళద్రొక్కు.” పల్నాటిచరిత్రము. 2, భా: చూ, సంచారము.
 బజ్జి, దే. వి. ఎనిచి పలుచనగాఁజేసెడి వ్యంజనము: చూ, భక్ష్యము
 బటాకబయలు, వై. వి: చూ, బంగనబయలు. (స్వార్థమున కకారాగమము.) సా. 3, అ. 18.
 బటాబయలు, వై. వి: చూ, బటాకబయలు. సా. 2, అ. 113.
 బటాబూరము, వై. వి. (బటారము + బూరము) పెద్దటికము. ఉ. హరి. 3, అ. 141: చూ, సన్మానము.
 బటారము, వై. విణ.=పటు గొప్ప: చూ, హేరాళము.
 బటాసాలు, వా. వి. సింధుపేషణములను భక్ష్యము: చూ, భక్ష్యము.
 బటువడిదము, వా. వి. చక్రము: చూ, బాణము. 1.
 బటువాడా, వా. వి: చూ, రూ బట్వాడా.
 బటువ్రాలాయడు, ద్వ. వి. ఇంద్రుడు. అం, భా. ప్ర. 28: చూ, సహస్రాక్షుడు.
 బటువు, వై. వి.=పటు. (దేశ్యమని క. ర.): 1: చూ, భూషణము. 2; దే. వి. 2. గుండ్రన: చూ, వృత్తము. 5; 3: చూ, దిండు. 1; విణ. 4. గుండ్రనిది: చూ, వృత్తము. 5; వై. విణ. 5. దృఢము: చూ, స్థిరము.
 బటువుగర్తి, ద్వ. వి: చూ, బటువడిదము.

బటువుగైదువు, దే. వి.—పై.—

బటువుగైదువుజోడు, ద్వ. వి: చూ. విష్ణువు.

బటువుగుబ్బలి, దే. వి. చక్రవాళకైలము: చూ. వర్వతము.

బటువుగువ్వ, దే. వి. కవపులుగు, గుండుపులుగు, చటు: బులుగు—చటు:బులు, జక్కవ—జక్కువ, జంటపిట్ట, పొదలిక, బండిపేరిటిపిట్ట. (సం).—కామి, కావృకము, కోకము, గోవృకము, చక్రవాకము, చక్రాంగము, చక్రి, ద్వీకము: తద్వి —ఆడుకజ్జవకు.—సం). కామిని (మిగిలివానికి: చూ, “శకుంతి”)

బటువుబిల్లి, దే. వి: చూ. దిండు. 1.

బటువువారు, ద్వ. వి: చూ. బటువడిదము

బటుకరణము, మి. వి: చూ. వడుగు.

బట్ట, వై. వి. 1.—వట: చూ. వత్తము (శ్రీ పురుషుల కట్టు వత్తమంసును, వైనదరించు బట్టయందును, సాధారణముగా నూలుతో నేయబడిన ప్రతిమూర్తియందును వర్తించును): 2: చూ. నురము; 3. పశువులు లోనగువాని మేనిచాత.

“బట్టావు”: విణ 4. వెంట్రుక లూడినది. “బట్టతల”.

బట్టగట్టనివాడు, ద్వ. విణ: చూ. దిగంబరుడు 3.

బట్టకడిమి, ద్వ. వి: చూ. హరిప్రియము*

బట్టగు, వా. అ. క్రి. చెఱుగుమాయ: చూ. సమర్థుడు.

బట్టగుత్తు, వై. విణ. సిగ్గుమాలినవాడు.

బట్టతల, దే. వి: చెంబుతల, నూలిగరసు, పేనుకొలుకుడు. (సం).—ఇంద్రుల ప్రకము—ఇంద్రుల ప్రము. కేశముము.

బట్టతలకు మోకాళ్లకు ముడిపెట్టుట, లో. “బట్టతలలుమో, కాళ్ళుముళ్ళు పెట్టగలదొకాని”. (కళాభూర్వోదయము.)

బట్టతలవాడు, వా. విణ: (సం)—ఇంద్రుల ప్రకుడు, ఇంద్రుల ప్రకుడు, ఖలితి—ఖలితి, ఖల్లిటుడు—ఖల్లిటుడు, ఖల్లి టుడు, ఖర్వాటుడు, బట్టువు.

బట్టబయలు, వై. వి. (బయలు + బయలు) 1. మిక్కిలిబయలు. పర. 1, అ. 112: చూ. వెలుల. 1. విణ. 2. మిక్కిలి బయలైనది.

బట్టమేక, ద్వ. వి. ఒకపక్షి: చూ. పక్షి.

బట్టలపెటై, వై. వి. కరోటకము: చూ. సందుకా.

బట్టావు, వా. వి. పెద్దతెల్లమచ్చలుగల ఆవు: చూ. సారభేయి (దేనువు.)

బట్టి, దే. వి రూ బట్టి 1. బట్టిపట్టుట, అదేపనిగ చదువుట. వాగ్దోరణి: 2. ఆవము (చూ, కావు. 8.): 3: చూ, ఆరోయంత్రము.

బట్టికాడు, దే. వి. 1: చూ, శుకము; 2: చూ, శారిక.

బట్టినగోల, దే. వి: చూ. ఎత్తనగోల.

బట్టి, దే. వి: చూ, రూ-బట్టి.

బట్టు, వై. వి: చూ, పాతకుడు.

బట్టువాడు, ద్వ. వి.—పై—

బట్టె, దే. వి. కాలవ: చూ, నది.

బట్టె' దే. వి. దడ్డెము. రూ-బట్టె: చూ, పాత్రము. 8.

బట్టె, —పై.—

బట్టాడా, వా వి. రూ-బటువాడా. ఉత్తరములు, వేతనములు లోనగువాని నిచ్చుట.

బడ, దే. వి. 1 పెద్ద. “బడగొండ”: చూ, హెచ్చు. 1: 2

మిక్కిలి “బడబాకినోరు”: చూ, హెచ్చు 1:

బడకా, వా. వి. బకాయి. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

బడగా, వా. వి. —పై.—

బడగులు, వా వి. నీలగిరిప్రాంతవాసులలో నొకజాతి: బడగులు.

బడగొండ, ద్వ. వి. పెద్దమబ్బ: చూ, మేఘము. 1.

బడప, దే. వి. 1. ఆపద: చూ, విపత్తు: 2 కష్టము: చూ, కోకము.

బడబ, సం. వి. అ శ్రీ 1. ఆడుగుజ్జము: చూ, హయము;

2. బ్రాహ్మణశ్రీ: చూ, బావత: 3. తార్పుకత్తె: చూ. శంభళి.

బడబచాలు, వా. వి: చూ, సౌబను.

బడబడ, దే. వి. పాటుట తొందరమాట లోనగువానియందగు

ధ్వన్యనుకరణము. పాండు, 5, అ. 232: చూ. హూహూ.

బడబాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం. బడబాలనము: చూ, పహ్ని. 1.

బడబాలము, సం. వి అ. పుం.—పై.—లక్ష్మీ 5, అ. 81.

బడబాలోకనోత్సుక్యము. అం: చూ, శివకాలములు.

బడలిక, దే. వి. అలయిక: చూ, శ్రమము, 1.

బడలు, 1.—పై.—: అ. కి. 2: చూ, వేసరు. 2.

బడలువడు, ద్వ. అ క్రి: చూ, బడలు 2.

బడవ, వై. వి. వడవా. 1: చూ, బడబ. 3: 2. దూతుడు.

రూ-బడవా: చూ, విటదూత: వా 3 రూ-బడవా. ఒక

తిట్టు: చూ, శాపము. 1: వా. 4. చూ, రూ-బడవ.

బడవా, వై. వి.—వడవా: చూ, రూ బడవ. 1-2-3.

బడాయి, వా. వి. 1. గర్వము: చూ: హంకారము: 2: చూ,

స్తోత్రము: విణ. 3: గొప్ప, జంజాటము, డ బు-బు -

రాబు. (వటాదోపమనియు వాడుక).

బడాయించు, వా. అ. క్రి. 1. ఆభివృద్ధియగు: వృద్ధియగు: స.

క్రి. 2. ఆభివృద్ధిచేయు: వృద్ధిచేయు.

బడాయికోరు వా. వి: డా-బికుడు: చూ, హయాకారుడు.

బడి, దే. వి. 1. కప్పము: చూ, సిస్తు. 1: 2: చూ, స్కూలు:

3. దిట్టము: చూ, సత్కము. 1: 4. క్రమము: చూ, విధము.

1: ద్ర. 5: చూ, వెంబడి 2 వసు. 1, అ. 9: 6 గుణార్థ

కము. “ఇబ్బడి” మొ: అప. 7 బావాక్తమునందు వచ్చెడి

యొకానొక ప్రత్యయము. (బడి ఏల్వారులకగు) “ఏలుబడి,

వచ్చుబడి” మొ

బడికోడి, దే. వి. రూ-కోడిబడి: చూ, భక్త్యము.

బడికోలు, దే. వి. పోలిక: చూ, సమానము. 2.

బడిత, దే. వి. రూ-బడితి: చూ, లవుడి.

బడితపాతము, వై. వి. చదివినపాతము.

బడితి, దే. వి: చూ, రూ-బడిత.

బడిదిప్ప, దే. స. క్రి. (బడిమి + తిప్ప). (దృష్టిదోష

పరిహారార్థము) దిగుడుడుచు: చూ, సురాశించు.

బడిమి, దే. వి. 1. బడియుట: 2. చక్రాకార భ్రమణము: 3:

చూ, భూతబలి.

బడియ, దే. వి. రూ-బడె. 1. చిన్నదుడ్డుకణ్ణ హరి. పూ 8,

అ 84: చూ, నేత్రము. 1: 2: చూ, శవయానము.

బడియు, దే. స. క్రి: చూ, బడిదిప్ప.

బడిలి, దే. వి. బెజ్జము: చూ, రంధ్రము. 1.
 బడివారిడి, వా. వి. రూ-బడివారిడి. 1. రెంటికినిగల విశేష
 భేదము; 2. ప్రతివానికిని వేసెడుపన్ను.
 బడిశము, సం. వి. అ.న. (రూ-బడిశ-బడిశి-బలిశము): చూ,
 మత్స్యబంధనము.
 బడిసివాలు, దే. వి. 1: చూ, మరాళింపు; విణ. 2. దిగడిసి
 వేసినది. కాశీ. 7, అ. 51.
 బడుగు, దే. వి. 1: చూ, శవము; విణ. 2: చూ, శాతుడు.
 కాశీ. 4, అ. 50; 3. కృశము. కళా. 8, అ. 184: చూ,
 సొరపు.
 బడువ, దే. విణ. రూ-బాడువ-బాడవ: చూ, భూమి. 1.
 బడువు, దే. విజ: చూ, రూ-బడుగు. 2—3.
 బడె, దే. వి: చూ, రూ-బడియ. (చిన్నడుడు & బ్బుకు. — భో
 4, అ. 45.)
 బడ్డి, వా. వి: చూ, రూ-బడ్డి
 బడ్డి వా. వి రూ-బడ్డి. గడమంచె-గడవంచె.
 బడ్డికాపు, వా. వి. ముందుజాగ్రత. (ఉత్తర సర్కారులలో
 వాడుక.)
 బడ్డు దే. వి. మగగుటి: చూ, శిశ్నము.
 బడ్డము, వై. వి. క్రొత్తయి తడిపాత్రముల సమూహము: చూ,
 హరివాణము. (పాత్రము. 6.)
 బర, సం. అప్య. 1. భేదమునందు; 4. దయయందు; 3. సం
 తోషమునందు; 4. ఆశ్చర్యమునందు; 5. పిలుచుటయందు
 వర్తించును.
 బరము, వై. వి. = వ్రతము: చూ వ్రతము.
 బరనీ, వా. వి. ఒకరకము పట్టుబట్టు: చూ, వస్త్రము.
 బరిమాలదము, దే. వి: చూ, వాచారవము.
 బరిమాలిక, —వై—
 బరిమాల, దే. స. క్రి. దైన్యముతో వేడికొను. రూ-బరి
 మాల: చూ, వేడికొను.
 బరిమాలకొను, దే. స. క్రి.—వై.—
 బరిమాలయ, దే. ప్రే బరిమాలజేయు. రామా. 8, అ. 230.
 బర్రకిక, దే. వి. (రూ-బర్రకిక-బర్రకి) అమ్మలపొది: చూ,
 బావము. 1.
 బర్రకి, —వై.—
 బర్రకిక, —వై—
 బర్రాయి, వా. వి (బర్రాయి అను ద్వీపమునుండి వచ్చినది)
 నారింజ: చూ, శర్కరాంకము.
 బర్రాయినారింజ వా.వి.—వై.—
 బత్తి, వై. వి. = భక్తి: చూ, విరాళి. 2.
 బత్తియము, వై. వి. = భక్తి. రూ-బత్తియము. 1: చూ, సంబ
 శము; 2. భోజనము: చూ, సాదము (1).
 బత్తీస, వా. వి ఒకరకము ఆరటి: చూ, రంభ. 2.
 బత్తుడు, వై. వి. 1. = భక్తి: చూ, నేవకుడు. పాండు. 3,
 అ. 78: దే. వి. 2. కమసాలెవారి పట్టుపుబేరు; 3. దేవాం
 గుల పట్టుపుబేరు; "కరిణబత్తుడు. కైకోలబత్తుడు"

బత్తియము, వై. వి. = : చూ, రూ-బత్తియము.
 బదట్టు, వా. వి. సురతము.
 బదనామి, వా. వి. చెడ్డపేరు: చూ, సడి 3.
 బదనిక, వై. వి. = వృక్షదనీ, రూ-బదనిక - వదనిక: చూ,
 వృక్షదని.
 బదర, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. కారేలకి*: చూ, సన్నరాస్తము;
 2. పాచితీగ*: చూ, విష్యక్తేనప్రియ; 3. ప్రత్తి*: చూ,
 సముద్రాంత 3: దే. వి. (1) పగులు: చూ, స్ఫోటము;
 పాచితీగ*: చూ, బదర. 2.
 బదరము, సం. వి. అ. న. 1. రేగుపండు: చూ, రేగు. 2;
 2. ప్రత్తికాయ: చూ, సముద్రాంత. 3: పు. 3. ప్రత్తి*:
 చూ, సముద్రాంత. 3; 4. ప్రత్తిబద: చూ, సముద్రాంత. 3.
 బదరి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1: చూ, రేగు. 2 *: 2. గంగ
 రేగు. *: చూ, లికుదము. 2; 3. = ప్రత్తి. దూది: చూ,
 సముద్రాంత. 3.
 బదరికము, దే. వి. పెట్టియ. కై. 8, అ. 58: చూ, సందుకా.
 బదలాయించు, వా. స. క్రి. నిరాయించు: చూ, మార్పు.
 బదలాయించు, వా. వి. నిరాయించు: చూ, మార్పు.
 బదులిచ్చు, వా. స. క్రి. చూ, అప్పిచ్చు.
 బదులు, దే. వి. 1. మాటు: చూ, సమానము. 2; 2. అప్పు
 చూ, వారకము (1); 3. చేబదులు: చూ, వారకము (1).
 3 చేదులు: చూ వారకము (1)
 బద్ద, వై. వి. (రూ-బద్దర-బద్ద-బద్దం) = భేద. 1. కాయ
 యొక్క ముక్క: చూ, శకలము 4; 2. వెదురులోనగు
 వానిముక్క, దబ్బు: చూ, శకలము 4; 3. కావడి: చూ,
 స్కంధాటిక; 4. = బిత్త చీలిక: చూ, శకలము. 4; విణ
 5. పలుచనిది, పలచపలు: చూ, నైకము
 బద్దకము, వై. వి. = బంధక: చూ, పాపమాలిక.
 బద్దకించు, వై. అ. క్రి: చూ, పాలుమాల.
 బద్దకుడు, వై. వి. = బద్దకి: చూ, సోమరి.
 బద్దపరి, ద్ద. వి. రూ-బద్దపరి. (పేముతోనల్లినకేదెము): చూ, హరిగ
 బద్దసరికి, వా. వి. పలుచనిబిళ్ళ.
 బద్దర, వా. వి. చీలిక: చూ, శకలము. 4.
 బద్దించు, దే. స. క్రి. 1. అంచనాపేయు; (2. సరిగనున్నదా
 లేదా అని) కొలిచినది తిరుగకొలుచు; వా. 3. నాణెము
 వారీని లెక్కకట్టు.
 బద్దించు, వా. వి. నాణెమువారీని లెక్కకట్టుట.
 బద్దయ, వై. వి. రూ-బద్ద. 1. = వస్త్ర. వస్త్రము మొదలు:
 చూ, వస్త్ర; 2. అపరకర్మము చేయనపుడు జందెమువలె
 వేసికొనెడు వస్త్రబంధము; వా. 3. కొలతబద్ద: తేపు, నాదా.
 4. బట్ట, మొదటిబద్ద. అంచు, బద్దె.
 బద్దు, దే. వి. 1. బొంకు, పంచ నా. 1, అ. 557; చూ,
 వితథము; 2. అబద్ధపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.
 బద్దుర, —వై.—

బద్దె, వై. వి. = వని: చూ, రూ-బద్దెయ. 1-2-3.

బద్ర, వై. వి. = ద్వాదశ ఉ, హరి. 3, ఆ. 122: చూ, ముచ్చొకము.

బద్రము, వై విణ = భద్ర: చూ, మేలుకోలు
బధిరజాపన్యాయము, పా. చెవిటివాని చెవిలో నేకాంతముజెప్ప
ననురీతి.

బధిరవీణన్యాయము, న్య. చెవిటివానికి వీణ వినిపించుననురీతి.

బధిరశంఖాన్యాయము, న్య చెవిటివానిచెవిలో శంఖాదెననురీతి.

బధిరత, సం. వి. ఆ. శ్రీ చెవుడు: చూ, బాధిర్యము.

బధిరతము, సం. విణ బధిరముగా చేయబడినది: చూ, బాధిర్యము.

బధిరుడు, సం. విణ. అనేడమూకుడు, ఏడమూకుడు, ఏడుడు, కల్లడు, కల్లుడు. (తె).—చెవిటి, చెవిటి మూగ, పెద్దవిన్నపమువాడు, లివిటి, విననివాడు; తద్వి-
మూగచెవుడుకలవానికి.— కలంబకుడు; ౨. చెవిటి వాండ్రును:- ఏడాశి. 3. చెవిటివాండ్రకులము:- ఏడికుత్తు

బద్ద, ఆం: చూ, భూచారులు.

బద్దకము, సం. వి. ఆ. పుం = చూ, బద్దము.

బద్దమగు, మి ఆ. క్రి: కట్టుపకు.

బద్దము, సం. విణ. కట్టబడినది: చూ, స. దానితము. 1.

బద్ధాసనము, అం స్వస్తీకాది: చూ, ఆసనములు.

బద్ధుడు, సం. విణ. కట్టువడినవాడు.

బద్ధమానకము, ఆం: చూ, గతివిశేషములు

బద్ధము, సం. వి. ఆ. పుం. నీళ్ళురాకుండకట్టినట్ట: చూ, నేతువు. 1.

బద్ధుడు, సం. విణ. చావడగినవాడు.

బనాతు, వా వి. ఒకరకము ఉన్నిబట్ట: చూ, వస్త్రము.
(బనాతు అనియు).

బనాయిండు, వా. స. క్రి. 1. కల్పించు: చూ, సృజించు: వా.

2. డమాయిండు: బుకాయిండు.

బనారసు, వా. వి. కాశీపట్టణము: చూ, దేశములు.

బనియను, వా వి. శరీరమును అంటియుండెడి చొక్కాయ: చూ, వస్త్రము.

బన్నపడు, వై. ఆ. క్రి. భంగపడు: చూ, మొక్కపోవు 2.

బన్నము, వై. వి = భంగ-భగ్న. 1. ఆవమానము: చూ, సడి. 3. 2: చూ, విపత్తు: 3 ఆపజయము: చూ, వీర. 7

బన్నసరము, వై. వి. = పంచసర: నావావిధములు గుచ్చిన హారము. పాండు. 4, ఆ 231: చూ, భూషణము. 2.

బన్నసరి, వై. —య. 4, ఆ 100.

బభ్రాజమానము, వా. వి. తెరిపితక్కువతనము.

బభ్రువు, సం. వి. ఉ. శ్రీ. 1. కపిలగోవు: చూ, సౌరభేయ (దేనువు; పుం 2: చూ, వెంట్రువ: 3: చూ, విష్ణువు. 1;

4: చూ. శివుడు; 5: చూ, వహ్ని. 1; విణ 6. పచ్చనిది: చూ, వర్ణము. 6; 7: చూ, బభ్రతలవాడు.

బబు, వై వి = భ్రమ: చూ, రూ-బమ్మ 1-2.

బబువుర్య, వై వి: చూ, భ్రమరము 1.

బబ్బి, వై. వి. = భ్రమర, —వై—

బమ్మ, వై. వి. 1. = బ్రహ్మ. నలువ: చూ, బ్రహ్మ. 1; 2 = భ్రమ: చూ, రూ- బమ్మర; 3. = ప్రతిమ: చూ, బొమ్మ.

బమ్మచారి, వై. వి. = బ్రహ్మచారి. (రూ-బమ్మచారి-బమ్మ సారి): చూ, వటువు. 5.

బమ్మతండ్రి, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1.

బమ్మదేవరతండ్రి, —వై—

బమ్మదండి, వై. వి. = బ్రహ్మదండి*. చూ, వరాహి. 5.

బమ్మమేడి, వా. వి: చూ, రూ-బ్రమ్మమేడి*.

బమ్మర, వై. వి = భ్రమ. రూ-బమ్మ: చూ, భ్రాంతి. 1.

బమ్మరక్కసి, వై. వి. = బ్రహ్మరక్షస్: చూ, పాటుబసుర.

బమ్మరించు, వై. ఆ. క్రి = భ్రమ. రూ బమ్మరిలు బమ్మరిల్లు: చూ, సంభ్రమించు.

బమ్మరియ, —వై.—

బమ్మరిల్లు, —వై. — విక్ర. 4, ఆ. 50.

బ్రహ్మచారి. వా. వై. వి =: చూ, రూ-బమ్మచారి.

బమ్మసారి, —వై.—

బమ్మెర, 1. వై. వి. = భ్రమ: చూ, రూ-బమ్మర; 2.

“బమ్మెర” యనునది గ్రామనామము; 3. “బమ్మెర” యను గ్రామనామము ఇంటి పేరుగ మాతిన వారిలో “బమ్మెర” పోతన్న యను భాగవతకర్త యొకడు.

బమ్మెరపోక, ద్వ. వి. భ్రమపడుట: చూ, భ్రాంతి. 1.

బమ్మెరపోవు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, బమ్మరించు. హరి పూ. 9 ఆ. 49.

బయకాడు, ద్వ. వి. (బయలు + కాడు) 1. గాయకుడు. శశాం. 4, ఆ. 191; అని. 2, ఆ. 41; విణ. 1, ఆ. 184: చూ, సీకారి; 2 చూ, వైణికుడు; 3. గానవిద్యోపా యుడు: చూ, సురాచార్యుడు; వై. వి. 4. = భయకార, బోగముమేళము వెనుక శబ్దములంగొలుపువాడు.

బయకారము, ద్వ. వి. (బయలు + కారము) యౌవనమునందు బయలుపడి శృంగారచేష్ట: చూ, శృంగారచేష్టలు. (అలసాని పెద్దన్నగారి ఉత్పలమాలిక.)

బయకారి, ద్వ. విణ. విలాసవతి: చూ, శ్రీ.

బయట, వా. ద్ర. బహిరర్థకము: చూ, వెలపట.

బయలు, వై. వి. = బహి. 1. ఆకాశము: చూ, సురవర్ణము; 2. బహి:ప్రదేశము: చూ, వెలుపల. 1; 3. చెల్లుచేమట లేని నిర్జలభూమి: చూ, భూమి. 1; విణ. 4, ఏమియులేనిది: చూ, శూన్యము. 1.

బయలుదామర, వై. వి: చూ, నేలతమ్మి*.

బయలుదేరు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, నిర్గమించు.

బయలుపడు, వై. ఆ. క్రి. రూ-బయల్పడు: చూ, సుబ్బు. 2.

బయలుపటచు, వా. స. క్రి: చూ, వెలిపుచ్చు

బయలుమెఱయు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, బయలుపడు

బయలుపెడలు, ద్వ. ఆ. క్రి. 1: చూ, బయలుదేలు: 2

కడకుబోవు: చూ, సమర్థుడు; 3: చూ, నిష్ఠి చు

బయలువోపు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, బయలుపడు.
 బయల్పడు, ద్వ. అ. క్రి.—పై.—
 బయానా, వా. వి. రూ-బజానా: చూ, సంఘ.
 బయావారి, వా. అవ్య. విసరమైన.
 బయకలు, దే. వి. బ. రూ-బైకలు: చూ, బయ్యంకలు.
 బయిజ, దే. వి: చూ, రూ-బైజ.
 బయిజాలము, దే. వి: చూ, రూ-బైజాలము.
 బయిరివాసము, వై. వి.=బహిర్వాసము: చూ, రూ-బైర
 వాసము. బయిరువాసము అనియు)
 బయిరాగి, వై. వి.=విరాగి. బ్ర. 2, అ. 175: చూ, రూ-బైరాగి.
 బయిరి, దే. వి: చూ, రూ-బైరి.
 బయిలగు, ద్వ. అ. క్రి. చూ, రూ-బైలగు ౬, రా. 2, అ. 137.
 బయిలు, వై. వి.=బహి: చూ, రూ-బైలు.
 బయిసణ, దే. వి: చూ, రూ-బైసణ.
 బయిసి, వై. వి. చూ, రూ-బైసి. (భాగ్యమునకు.—పంచ. నా.
 1, అ. 88.)
 బయిసికిలు, వా. వి: చూ, రూ-బైసికిలు.
 బయిసు: దే. వి: చూ, బైసుక. ౬, హరి. 3, అ. 124
 బయ్యంకలు, దే. వి. బ. బైకలు: చూ, వేవిళ్ళ.
 బయ్యడు, దే. విణ: చూ, సోమరి.
 బరందు, వా. వి. బ్రాంది: చూ, సుర. 2.
 బరక, దే. విణ. బరుసు: చూ, రూక్షము. 1.
 బరకము, దే. వి. 1. దూదిబరువు; 2. నారనూలు లోనగు
 వానితో పేయబడిన వస్త్రభేదము: చూ, వస్త్రము.
 బరకు, వా. స. క్రి. (రూ-బరుకు-బరుకు-బరుకు): చూ, రూ-
 బరుకు. (గోదావరిమండల ప్రాంతమునవాడుక).
 బరగడ, దే. వి. భాస్యపురాసిపైముద్ర: చూ, ముద్ర.
 బరగడము, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 బరడు, వై. వి.=బర్పర: 1. పెసరపొట్టు. రూ-బెరడు,
 పొప్పర-బొబ్బర, పెచ్చు. (సం)-కోశము-కోషము, నిష్పా
 వము. బర్పరము: (మిగతవానికి "చూ, శకలము 1-2");
 2. చర్మము: చూ, రూ-బెరడు. 1: 8. చింత వెలగ అనబ
 లోనగువానిదొలక: రూ-బెరడు: చూ, బోలు.
 బరణి, వై. వి.=భరణి. పా. 4, అ. 48: చూ, సాత్రము 8.
 బరణిచుక్క, వై. వి.=భరణి. రూ-బరిణెచుక్క: చూ, రిక్క
 1-౨.
 బరతరపు, వా. వి. సమాప్తము.
 బరతుపిట్ట, వై. వి.=భరత: చూ, సాకుడు(బులుగు).
 బరపట, దే. వి. 1 ఒకానొకతృణము: చూ, తృణము. 1: బ:
 2: చూ, భాస్యము.
 బరిమా, దే. వి: చూ, విడిసాన.
 బరవసము, దే. వి. 1. దైర్యము: చూ, స్థైర్యము. 1: 2.
 ఉత్సాహము: చూ, యత్నము: 3.=పరవశ: చూ, విస్మృతి
 సంతోషము చూ, ఘోషము.
 బరాడీబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, మాహారాష్ట్రులు. (వీరుకుక్క
 యజుర్వేదులు. మాధ్యందిన శాఖవారు. కొందఱు ఋగ్వే

దులు. ఋక్ శాఖ ఆశ్వలాయన సూత్రముగలవారు. వీరారు
 దేశవాసులు. చాలకాలము నైజాము రాజ్యమున వసించినవా
 రగుటచే వీరిని వీరారు బ్రాహ్మణులనియు, బంగాళీలనియు
 అందురు) (చూ, బ్రాహ్మణులు)
 బరాతము, వా. వి. 1. లిఖితపూర్వకమైన ఆజ్ఞ: చూ, నెలపు
 1: 2: హుండి-హుండి: 3. బత్తెము: చూ, సాదము (1)
 (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక).
 బరాబరి, దే. వి. 1. రూ-బరాబరిక. ఎచ్చరిక: చూ హెచ్చరిక.
 1: విణ. 2. సరియైనది: చూ, సుషమ. 2: వా. 3. లక్ష్యము
 లేనిది. "నీమాట వెండ్రుకముక్కవలె బరాబరి."; 4.
 నిండింపబడినది: చూ, పూరితము. 1.
 బరాబరిక, దే. వి: చూ, రూ-బరాబరి. 1.
 బరావర్డు, వా. వి. జీతములు లోనగువాని బిల్లు.
 బరి, వా. వి. 1: చూ, రూ-బడి. 2: దే. వి. 2: చూ, ప్రక్క.
 2: 3: చూ, శత్రువు. కాశీ. 6, అ. 284: 4: చూ, తోత్రము.
 1: 5: చూ, తోత్రము. 2: 6. దొంగ. స్వా 5, అ. 82:
 చూ, హాంకుడు. 1: 7: చూ, ప్రక్క. 3. జై. 2, అ. 13:
 8. గీటు: చూ, రేఖ. 3: 9. పృత్తియందు బరిగి శబ్దమునకు
 మీదివర్ణము లోపింపగా మిగిలిన రూపము.
 బరికట్టె, ద్వ. వి. (బరిగి+కట్టె) అలుగులేని యీ:టె;
 చూ, బరిగమ్మి.
 బరికాడు, దే. వి మావటి నిర్వ. 7, అ. 55: చూ, హస్త్యా
 రోహుడు.
 బరికాయ, వా. వి. కొంటె: చూ, వ్యాధుడు. 2.
 బరికె, దే. వి. 1. గలుకులుగల యెండినతాటి మట్ట: వా. 2
 (చింత) జాక. "పంతులు చింతబరికెతో కొంటెను" చూ,
 వేత్రము. 1: 3. చింపిటి, జాక. మార్క. 5, అ. 141:
 చూ, వెండ్రుక. 1.
 బరిగమ్మి, ద్వ. వి. (బరిగి+కమ్మి): చూ, హేతి (బాణము. 1.)
 బరిగి, దే. విణ: చూ, కూన్యము. 1.
 బరిగిరొతు, ద్వ. వి. పల్లమువేయని గుట్టముమీద నెక్కెడు
 సారథి చూ, సారథి.
 బరికోల, దే. వి. 1: చూ, బరి. 4: 2. శరము: చూ, బాణము.
 1. వసు. 3, అ. 149.
 బరిచి, దే. వి. రూ-బరిచి. ఈ:టె: చూ, బాణము. 1.
 బరిచి, —పై—
 బరిజోగి, ద్వ. వి. (బరిగి+జోగి): చూ, పాములవాడు. జై,
 7, అ. 82
 బరిదెగవ్వ, ద్వ. వి: చూ, భక్ష్యము.
 బరిదెవురుగు, ద్వ. వి. బొడ్డిక: చూ, మక్షిక.
 బరిణిపురుగు, —పై— (రూ-బరిణిపురుగు)
 బరిణిపురుగు, —పై—
 బరిణెచుక్క, వై. వి.=: చూ, రూ-బరిణెచుక్క.
 బరితము, వై. వి.=భరత: చూ, బరతుపిట్ట.
 బరితోలు, వా. వి. పార్శ్వపుచర్మము: చూ, బెరడు.
 బరిదెగు, వా. అ. క్రి: చూ, విడివడు. 4.

బరిపోటు, అం. (చూ, విన్నాణములు): చూ, మల్లకాస్త్రము.
 బరిమేను, వా. వి. దిగంబరదేహము: చూ, శరీరము.
 బరివాగె, వా. వి. 1 ప్రక్క: చూ, పార్శ్వము. 2; 2: చూ, పురోభాగము.
 బరివెంక, దే. వి: చూ, కాభోట *.
 బరిస, దే. వి: చూ, బడిత.
 బరుకు, దే. స. క్రి. చూ-బరుకు. 1. తోలులేచునట్లు గీలు, బలులు; 2. గీలు: చూ, అక్కు. 2.
 బరుణ, దే. వి: చూ, భూషణము. 2.
 బరువడి, దే. ద్ర. మరల. భో. 3, అ. 253: చూ, వెండియు.
 బరువసము, వా. వి: చూ, రూ-బరువసము.
 బరువు, వై. వి = భర. రూ-బరువు. 1: చూ, భారము. 1; 2. సరకులునింపిన కంట్లము లోనగునది.
 బరుసద్దసరము, వై. వి. అంబుష్టము*: చూ సింహాస్యము.
 బరుసు, వై. వి. = పరుష. 1: చూ, గలుకు, 1; 2. విణ. కఱతైనది: చూ, రూక్షము. 1.
 బర్కరము, సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రాయపు పశువు: చూ, మృగము. 1; 2. మేతి: చూ, మేషము. 1; 3. పరిహాసము: చూ, హాశి.
 బర్క, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, వాయింట్ *.
 బర్బరద్విజాడు, సం. విణ: చూ, మిడిపండ్లవాడు.
 బర్బరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బారంగి*: బ. 2. = బొబ్బర: చూ, దాన్యము; 3 = బరడు: చూ, శకలము. 1-2; విణ. 4. గలుకులు గలది. కై. 1. అ. 14; అం 5: చూ, దేశములు.
 బర్బరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బొబ్బరి*.
 బర్బరము, సం. వి. అ. పుం: తుమ్మ*: చూ, విట్టదిరము.
 బర్బర్యజి, సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, పార్వతి.
 బర్బపుష్పము, సం. వి. అ. న. (రూ బర్బిపుష్పము-బర్బము)
 1. గండివనము*: చూ, రాజార్ణము; 2. పచ్చాకు: చూ, హరితపత్రిక; 3. మాచిపత్రిక: చూ, స్థాజేయము. 2.
 బర్బము, సం. వి. అ. పుం. న. — వై —; 4. నెమిలిపురి చూ, శిఖండము; 5. ఆకు: చూ, శిఖండము; 5. ఆకు: చూ, సొరుగాకు (వర్ణము. 1.)
 బర్బి, సం. వి. న్. పుం. 1. = బర్బిణము. నెమలి: చూ, శిఖి 2; 2. దర్ప*: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 3. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1; 4. కురువేరు*: చూ, ప్రీతేరము: అం. 5. చూ, తానములు.
 బర్బిచూడము, సం. వి. అ. న. నెమలిజాట్టుచెట్టు: చూ, పూతి కిరణము.
 బర్బిణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బర్బి. 1-2.
 బర్బిపుష్పము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బర్బపుష్పము.
 బర్బిర్ముఖండు, సం. వి. అ. పుం. నిర్బరుడు: చూ, వేలుపు.
 బర్బిశ్శుష్క, సం. వి. న్. పుం: చూ, వహ్ని. 1.
 బర్బిష్టము, సం. వి. అ. న: చూ, బర్బి. 4*.
 బర్బిస్సు, సం. వి. న్. పుం: చూ, బర్బి. 2-3.

బలుకు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-బరుకు.
 బలులు, దే. స. క్రి. గోకు. భో. 8. అ. 83: చూ, బరుకు 1-2; 3. వైగగగోకు.
 బలుబలు, దే. వి. ఈడ్చుటయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
 బలుకు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-బరుకు.
 బల్ల, దే. వి. గేదె: చూ, మహిషి.
 బల్చారలమెకము, వా. వి. పులి: చూ, శార్దూలము. 1.
 బల, సం. వి. అ. ప్రి 1: చూ, ముత్తవ పులగము*; 2, విద్యావిశేషము: చూ, విద్యలు; అం. 3: చూ, తత వాద్యములు.
 బలగము, వై. వి. = పరిగ్రహ: రూ బలగరము-బల్లము, మంది. 3. 3, అ 138: చూ, పరివారము. 1.
 బలకరము, దే. వి. రూ-బలకరము. కావలి. రామా. 51: చూ, రక్షణము.
 బలకరించు, వై. అ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.
 బలకాయించు, దే. అ. క్రి. (బలము + ఇంచు) అధికయించు. చూ, సందడించు. (సందియందు వర్ణవికారము)
 బలకొట్ట, దే. అ. క్రి. "అ" అనిశ్రుతివట్ట.
 బలకొను, దే. అ. క్రి. (బలము + కొను): చూ, బలకాయించు, భాగ. 3, స్కం. 987.
 బలగరము, వా. వి: చూ, బలగము. (కు. పా)
 బలదేవుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముడు; 2: చూ, వాయువు.
 బలపడు, ద్వ. అ. క్రి. (బలము + పడు) అధికమగు: చూ, హెచ్చు. 3.
 బలపము, దే. వి. 1 వలకపుల్ల: చూ, లేఖి; 2. చోరసాధ నము: చూ, ములాబంతి; 3. ఖటికశిల: చూ, రత్నములు.
 బలభద్రక, సం. వి. అ. ప్రి. 1: చూ, వార్ధికము. 1.*
 బలభద్రుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బలరాముడు.
 బలము, సం. వి. అ. న. 1, గంధము: చూ, వాసన. 1; 2. రసము: చూ, సూతము; 3. రూపము: చూ, స్వరూపము; 4. సత్తువ: చూ, శక్తి. 1; 5. బలుపు: చూ, శక్తి. 1; 6. నైన్యము: చూ, పేన. 1; పుం. 7. కాకి: చూ, సక్తిత్వ జము; అం. 8: చూ, సప్తాంగములు (అంగము. 8); 9: చూ, గుణములు; దే. విణ (1) అధికము: చూ, హేరాశము.
 బలముటి, వా. విణ శరీరబలము కలవాడు: చూ, బంబోతు.
 బలయు, వై. స. క్రి. = వల. పరివేష్టించు: చూ, వేష్టించు.
 బలరామబోగులు, వా. వి. బ: చూ, దాన్యము.
 బలరామము, అం: చూ, అవతారములు.
 బలరాముడు, సం. వి. అ. పుం. బలభద్రుడ.
 బలవంతము, సం. విణ. 1. బలముగలది: చూ, స్థైర్యము; వై. వి. (1) = బలాత్కారము: చూ, హతము. 2 (వైకృ తము అని కొందఱు)

బలవంతుడు, సం. వి. (5) = బలాయ-బలువుడు: చూ, లావరి.

బలవంతునాక్రమించుట, ఆం: చూ, గుణములు.

బలవత్, సం. అవ్య. మిక్కిలి యనునర్థమందు వర్తించును. (బలవత్, సుష్టు, కిముత, సు, అతి, అతీవ ఈనుమిక్కిలి యను నర్థమందు వర్తించును.): చూ, హెచ్చు. 1.

బలవదసి, శిక్షితానామాత్మన్య ప్రత్యయం చేత: న్య. మిక్కిలి శిక్షణబొందిన వారికిని ఆత్మవిశ్వాసముండదు.

బలవిన్యాసము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పూహోభేదములు.

బలసూదనుడు, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షిడు.

బలహీనుడు, సం. విణ. బలములేనివాడు 2. చూ, లావరి. 2

బలా, దే. అవ్య. రూ - బలా. స్వా. 4, ఆ. 88: చూ, నేబాసు బలాక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, రూ - వలాక. 1. దీనకంఠిక, పెద్ద పెంటికొక్కెర: చూ, బకము;

బలాకము, సం. వి. అ. పుం. 1. పెద్ద కొక్కెర (బకము): చూ, శకుంతి. 2. కొక్కెర (బకము): చూ, శకుంతి.

బలాత్కరించు, సం. స. క్రి. (తె) — ఒత్తు, తఱుము, నెట్టుకొను.

బలాత్కారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బలవంతము (1).

బలాదూరు, వా. వి. దిగిండుడుపు: చూ, సురాళము. 1.

బలారా, దే. అవ్య: చూ, రూ - బలా. విణ. 3, ఆ. 164.

బలారాతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బలసూదనుడు.

బలారి, సం. వి. అ. పుం. — వై. —

బలారుడు, — వై. —

బలారె, దే. అవ్య: చూ, రూ - బలా.

బలారే, — వై. —

బలాహకము, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ - వలాహకము చుచ్చు: చూ, మేపుము 1; 2. రూ - వలాహకము. విష్ణువుతేరి గుఱ్ఱములలో నొకటి: చూ హయము: 3. పాము: చూ, సర్పము.

బలి, సం. వి. ఇ. పుం. 1. కప్పము: చూ, నిస్తు. 1; 2. (పూజార్థమై) కానుక: చూ, సూడిదె; 3. చామరదండము. చూ, సురటి. 1; 4. ఒక ఆసురరాజు: చూ, రాక్షసుడు. 1; 5. చూ. బలిపత్రవర్తి: 6. ఎర, గావు, పొడి, పొలి: చూ, లాడి: విణ. 7 (న. ఈ. న): చూ, బలవంతుడు.

బలిపత్రవర్తి, సం. వి. న. పుం: చిరజీవి, బలి.

బలిజె, దే. వి: రూ - బలె, గాజాలవాడు.

బలితము, వై. విణ. 1. = బలిష్ఠ. బలవిడి. లాఠు: చూ, స్థూలము. 2; 2. = బలిష్ఠ. లావైనది: చూ, స్థూలము. 4; 3. = బలిష్ఠ. బలముగలది: చూ, స్థౌల్యము.

బలితుడు, వా. వి: చూ, బంబోతు.

బలిర్వంసి, సం. వి. న. పుం. రూ - బలిర్వంసుడు: చూ, విష్ణువు. 1.

బలిర్వంసుడు, సం. వి. అ. పుం. — వై. —

బలిపుష్పము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాకి: చూ, బలము 7; 2. వక్కు - కొంగ: చూ, బకము.

బలిభుక్కు, సం. వి. జ్. పుం. కాకి: చూ, బలము. 7; 2

ఊరబిచ్చుక: చూ, (పిచ్చుక) శకుంతి.

బలిమి, వై. వి. = బల. రూ - బల్మి. 1. దేహబలము: చూ, శక్తి. 1; 2: చూ, బలాత్కారము.

బలిమికాడు, ద్వ. విణ. రూ - బలియుడు: చూ, శక్తుడు.

బలియు, వై. అ. క్రి. 1 = బ: స్థూలించు; 2. అధికమగు.

రాసు. 1, ఆ. 81: చూ, హెచ్చు. 4.

బలియుడు, వై. వి. 1: చూ, బలరాముడు; 2. = బలవత: చూ, బలిమికాడు.

బలిష్ఠము, సం. విణ. మిక్కిలిబలముకలది: చూ, స్థూలము. 4.

బలిసద్మము, సం. వి. న. న. పాతాళలోకము: చూ, లోకము. 1

బలిసినవాడు, వా. వి: చూ, బలిమికాడు.

బలీయము, సం. విణ. చూ, బలిష్ఠము,

బలీయసీ కేవల మీశ్వరేచ్ఛా, న్య. ఈశ్వరేచ్ఛయన్నిటికన్న బలవత్తరము.

బలీవర్ధము, సం. వి. అ. పుం. ఎద్దు: చూ, వృషభము. 1,

బలు, వై. విణ. = బల: చూ, వృధువు. 5 - 8; 3. (వృత్తి యందు బలువుశబ్దమునకు మీది వర్ధము లోపింపగా మిగిలిన రూపము. "బలువడి-బలువిడి." మొ). (హల్లువర మగుచో ఉత్వమునకు వికల్పముగా లోప బగు-ఉదా. — బల్వింట. మొ.)

బలుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బలరాముడు. (ఇతని నాగలిసంవర్తకము. లోకలి సౌనందము.); 2: చూ, రాక్షసుడు. 1; 3. కాకి: చూ, సకృత్ప్రజము; విణ. 4: చూ, బలిమికాడు; వా. 5: చూ, మాంసలుడు.

బలుగు, వా. వి. ఉపశాఖ: చూ, శాఖ. 1.

బలుగుత్తులు, వై. వి. బ. (బలువు + గుత్తులు.) చూ, రాన్యము.

బలునంజెమెతిము, వా. వి: చూ, హస్తీ.

బలుపు, వై. వి. = బల. రూ - బల్పు. 1: చూ, బలము. 4—5.

బలుపుకొను, ద్వ. అ. క్రి. రూ - బల్పుకొను: చూ, బల కాయించు.

బలురక్కసి, వై. వి. (బలువు + రక్కసి). బృహచ్చదము *: చూ, స్వర్ణక్షిరి.

బలురక్కెన. — వై. —

బలువిడి, దే. వి. రూ - బల్విడి. నిర్వ. 1, ఆ. 42: చూ, విధము. 1; 2: చూ, బలాత్కారము; 3: చూ, బలితము; వై. వి. 4. = బలవత్రి: చూ, యద్ధము; వా. 5, దండు: చూ, నేన. 1.

బలువు, వై. వి. 1 = బలమ్: చూ, శక్తి. 1: విణ. 2. మిక్కుటము. వై. 5, ఆ. 103: చూ, హేరాళము; 3. పృథువు. పెద్ద: చూ, సుర. (3); 4. = భర. బరువు: చూ, భారము. 1,

బలువుడు, వా. వై. విణ. = బలవంతః చూ, బలిమకాడు.
(ఇదివిచార్యము).

బలుసు, దే. వి. కసింద. *: చూ, వేషణము.

బలుహజ్జమొకము, ద్వ. వి. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

బలె, దే, ద్ర: చూ, పోలె.

బలే, దే ఆవ్య: చూ, బలా.

బల్లము, వై. వి: చూ, రూ-బలగము.

బల్లె, వా. వి: చూ, రూ-బలిజె.

బల్లలమొకము, వా. వి: చూ, బలనంజెమొకము.

బల్లు, వై. వి.=బల: చూ, రూ-పలుపు.

బల్లుకొను, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-బలుపుకొను.

బల్పుణము, సం. వి. ఆ. పుం, మొదవగడ్డి *: చూ, తృణము. 1.

బల్మి, వై. వి.=బల: చూ, రూ-బలిమి.

బల్య, సం. వి. ఆ, ప్రి. పెన్నేరు *: చూ, వారాహకర్ణి.

బల్యము, సం. విణ. బలముచేయునది.

బల్ల, దే, వి. 1. కుంచము: చూ, పృస్థము. 2: 2. చూ, పరిక, 5: 3. కడుపులోని దుర్మాంసపు బిళ్ళ.

బల్లకట్టు, దే. వి. కాలువకు ఇటునటు మనుష్యుల దాటించు పడవ: చూ, హోదము.

బల్లగోల, వా. వి. చూ, పంటి-పంటికోల.

బల్లాదదట్టి, ద్వ. వి. ఒకానొకకాసె: చూ, పత్రము.

బల్లి, వై. వి =పల్లి-పల్లి: చూ, హోలాహలము. 2.

బల్లిదము, వై. విణ.=బలిష్ఠ. మిక్కిలి బలముగలది: చూ, స్థూలము. 4. (వి. ఆవికొందలు.)

బల్లిదుడు, వై. విణ.=బలిష్ఠ: చూ, శక్తుడు.

బల్లియము, వై. వి.=భల్ల. (అత్తలము. 1—2): చూ, బాణము. 1.

బల్లు, దే, వి. రూ-బల్లు 1. తెల్లవాలుటయందగు ననుకరణము. చూ, హూహూ; 2. విలుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బల్లెకోల, ద్వ. వి. (బల్లెము+కోల): చూ, (అత్తలము. 1): చూ, బాణము. 1.

బల్లెము, వై. వి.=భల్ల: చూ, రూ-బల్లియము. 1—2. (2 న అర్థమునకు.—అచ్చ. యు. కాం. 384.)

బల్విడి, వా. దే. వై, వి. చూ, రూ-బలువిడి.

బవ, అం: చూ, కరణములు.

బవంతము, దే. వి. కపటము: చూ, సూక్ష్మము. 12.

బవంతి, దే. వి. 1. చిత్రవర్ణముగలచీర: చూ, పత్రము; 2. చిత్ర వర్ణము: చూ, వర్ణము. 6: 3. కొలారము-కొల్లారము కొల్లారు, చుట్టుకొల్లారము-చుట్టుకొల్లారు: చూ, సదనము. 1: వా. 4. ఇల్లు: చూ, సదనము: 1.

బవనిక, వై. వి.=వృక్షదని: చూ, రూ-బదనిక *.

బవరము, వై. వి.=ప్రహార: చూ, యుద్ధము.

బవరి, వా. వి. రూ-బవిరి: చూ, సాంద్రము. 2.

బవనిక, దే. వి. జాతరయందలి బవివీలన్యత్యము.

బవనసము, వై. వి.=ప్రయాస: చూ, శ్రమము. 2.

బవివీడు, దే. వి. జాతరయందు నుద్దులు చెప్పుచు బవివి యాడువాడు. కాశీ. 7, ఆ. 231.

బవిర, దే. వి. గుండ్రని కర్తభూష. ఉ, రా. 6, ఆ. 118: చూ, భూషణము. 2.

బవిరి, దే. వి. రూ-బవిరి. 1. రేచితము: చూ, హయము; 2: చూ, భాంతి. 1; విణ. 3. గుండ్రము. విజ. 3, ఆ. 82: చూ, వర్తులము; 4 రూ - బలవరి: చూ, సాంద్రము. 2.

బవిసనము, వై. వి: చూ, బయినణ.

బవిసి, వై. వి 1: చూ, రూ-బిసి. 1—2; 3. మర్యాద, గౌరవము: చూ, సన్మానము; 4. గణ్యత: 5. యశము: చూ, సమాఖ్య 1; 6. వియతి: చూ, సత్యము. 1: 7: చూ, భవము. 1.

బవిసిన, వై. వి: చూ, బయినణ.

బవిసెన, —వై.—

బవిశి, వా. వి. మూర్ఛ: చూ, రోగము 1.

బవి, దే. విణ. చూ, రూ-బవిరి.

బష్కయణి, సం. వి. ఈ. ప్రి. తఱిపియావు: చూ, రేనువు. బష్కయము, సం. వి. ఆ. పుం. తఱిపిదూడ: చూ, పౌరభేయ (రేనువు).

బస, వై. వి.=వాస ఉనికిట్టు: హిం-అడ్డా చూ, స్థానము. 1.

బసవడు, వై. వి.=వృషభ. (రూ-బసవన-బసవన్న): చూ, వృషభము. 1.

బసవన, వై. వి.=వృషభ. (బసవడు+అన. శ. ర) (ద్వయమని శ. ర): చూ, బసవడు.

బసవన్న, వై. వి=—వై.—

బసవన్నాట, వా. వి: చూ, బాలక్రిడ.

బసవి, వై. వి. రూ-బసివి. 1 జారిణి: చూ, నైవేరిణి; 2.

శివదాసియై వ్యభిచరించుస్త్రీ: చూ, నైవేరిణి.

బసివి, —వై —

బసుమము, వై. వి=భస్మ: చూ, భస్మము.

బస్తకిము, సం. వి. ఆ. న. రూ - బాస్తకిము. రుమాకరలవణము, రోమకిము: చూ, లవణము 1.

బస్తము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1: వా. వి. 2. శ్లేష్మోదేకమును తగ్గించుమందు.

బస్తా, వా. వి. దాన్యాదులతో నింపెడుమూట. (సంచిగాక 168 పానుల తూవికగల సరుకు)

బస్తాంద్రి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. అటకమామిడి *: చూ, మామిడి; 2. ఒడ్డి *: చూ, వడ్డి; 3. గాడిదగడపర *: చూ, శ్వసనము. 2; 4. మామెన *: చూ, శారిబ.

బస్తాబంది, వా. వి: చూ, పట్టుబడి.

బస్తీ, వా. వి. పెద్దపట్టణము: చూ, దేశము.

బహదరు, వా. వి: గొప్పవారి బిరుదు: రూ - బహదూరు-బహద్దరు.

బహుదూరు, —పై.—

బహుదూరు, —పై—

బహి, సం. అవ్య: వెలుపట అను నర్థమందు వర్తించును.
 బహిత్రము, సం. వి. అ. న. ఒకరకము ఓడ: చూ, హోడము.
 బహిరంగపటచు, మి. అ. క్రి: చూ, వెలిపుచ్చు.
 బహిరంగము, సం. వి. అ. న. 1. వెలుపటి అవయవము;
 విణ. 2 = బహిరము. బయలుపడినది: చూ, వ్యంజితము.
 బహిరంగవిద్యలు, అం: చూ, మహావిద్యలు.
 బహిరంది, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, వేరుపనన *.
 బహిర్దేశము, వా. సం. వి. అ. న. 1. తనదేశము కాని
 దేశము; 2. చెంబట్టికి వేడలుచోటు, బహిర్భూమి: చూ,
 భూమి. 1.
 బహిర్వారము, సం. వి. అ. న: చూ, తలవాకిలి.
 బహిర్భూమి, సం. వి. ఇ. త్రీ. 1. మలవిసర్జనస్థలము: చూ,
 భూమి, 1; 2. బయలు.
 బహిర్లాపి, సం. వి. న. పుం. ఉత్తరము వేటుమాటలయం
 దణగియుండునట్టి విషమనమస్య.
 బహిపడు, మి. అ. క్రి: వెలివేయఁబడు.
 బహిపెట్టు, మి. అ. క్రి: చూ, వెలివేయు.
 బహిష్కరణము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలి. 2.
 బహిష్కరించు, సం. న. క్రి: చూ, బహిపెట్టు.
 బహిష్కారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలి. 2.
 బహిష్కృతము, సం. విణ: చూ, ప్రతిషిద్ధము.
 బహిష్కృతుడు, సం. విణ. బహిష్కరింపఁబడినవాడు.
 బహిష్టయగు, మి. అ. క్రి. కడకుఁబోవు: చూ, సమర్థుడు.
 బహుకరుడు, సం. విణ: చూ, బలపువు.
 బహుక్షముడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బుద్ధుడు; వా.
 2. మిక్కిలికాంతుడు.
 బహుగర్జనవాక్కు, సం. విణ. చ. కుత్సితపుమాటలాడువాడు:
 చూ, వక్త. 1.
 బహుదా, సం. అవ్య. అనేకవిధములచేత.
 బహుదాన్య, అం: చూ, సంవత్సరములు.
 బహుపత్ర, సం. వి. అ. త్రీ. చింత *: చూ, కుక్కిక.
 బహుసాత్తు, సం. వి. ద. పుం. రూ-బహుసాదము. మట్టి *:
 చూ, వటము.
 బహుసాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బహుసాత్తు.
 బహుపుత్రిక, సం. వి. అ. త్రీ: చూ, వాఁకుడు *.
 బహుప్రదుడు, సం. విణ: చూ, స్థూల లక్షణుడు. 1.
 బహుమతి, సం. వి. ఇ. త్రీ: చూ, సన్మానము.
 బహుమానము, సం. వి. అ. న.—పై.—
 బహురంద్రిణి, సం. వి. ఈ. త్రీ. (తె). కమ్మచ్చు-కమ్మెచ్చు.
 బహురత్నావసుంధరా, న్యా. భూమియందనేక రత్నములు
 గలవు. ఇది వాద్యార్థమునఁగాక “భూమియందనేకులు
 మహావిద్యాంసులు గలరు” అను వ్యంగ్యార్థమునఁ బ్రయుక్త
 మైయున్నది.

బహురూపము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఊసరవెల్లి: చూ, సర
 టము; 2: చూ, సజ్జరసము; అం. 3: చూ, వ్యంజకము. 1:
 బహురూపుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1: 2.
 చూ, శివుడు; 3: చూ, మన్మథుడు; 4: చూ, బుద్ధుడు;
 విణ. 5. పెక్కురూపములు కలవాడు.
 బహురోగము, సం. వి. అ. న. మేఁక: చూ, మేషము. 1.
 బహువారకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, విరిగి. *
 బహువిధము, సం. విణ: చూ, వివిధము.
 బహువు, సం. విణ. (ఉ. ఉ. ఈ. ఉ) 1. అధికము: చూ,
 హేరాళము; 2. ఎడముగలది: చూ, సుర (3).
 బహుసుత, సం. వి. అ. త్రీ. 1: చూ, పిల్లపీఠర *: విణ. 2.
 జాతపత్య: చూ, త్రీ.
 బహుసువర్ణము, అం: చూ, తానములు.
 బహుమాతి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, పరేష్టుక.
 బహుళ, సం. వి. అ. త్రీ. 1. అవు: చూ, దేనువు; 2. పెద్ద
 యేలకి *: చూ, పత్రం; 3. చిట్టేలకి *: చూ, పత్రం; 4.
 నీలి *: చూ, శ్రీవలి. 2. బ. 5. కృత్తికానక్షత్రము: చూ,
 రిక్క. 1—3.
 బహుళపక్షము, సం. వి. అ. పుం. కటిపక్షము: చూ,
 పక్షము. 1.
 బహుళము, సం. వి. అ. న. ఆకాళము: చూ, సురవర్తము;
 పుం. 2: చూ, బహుళపక్షము, (చూ, శుక్లము. 3): విణ.
 3. అధికము: చూ, హేరాళము; 4. తఱచు: చూ,
 మొత్తము.
 బహుళీకృతము, సం: విణ. తూర్పెత్తినది (దాన్యము), పూ
 తము: చూ, స్తంభకరి (దాన్యము).
 బహుళుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ వహ్ని. 1.
 బహుళరణము, సం. వి. అ. న: చూ, బహుళకృతి.
 బహుళరించు, సం. న. క్రి: చూ, సన్మానించు.
 బహుళకృతి, సం. వి. ఇ. త్రీ: చూ, సన్మానము.
 బహ్వరంభో యముక్రియా, న్యా. మొదట పెద్దపెట్టునఁ గనఁబడి
 నను దుదికి సూక్ష్మముగా ముగియుట. “అజాయుర్దే ఋషి
 శ్రాద్ధే ప్రభాతే మేషుడంబరే దంపత్యో: కలహే చైవ బహ్వో
 రంభోలముక్రియా.”
 బహ్వశిని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, భక్షకుడు.
 బళకరము, దే. వి: చూ, రూ-బలకరము.
 బళ, దే. అవ్య. మెచ్చును తెలుపును (రూ - బళారె - బళారే -
 బళి-బళిర—బళిరయ్య-బళిరా - బళిరె - బళిరే - బళి - బలా-
 బలారె-బలారే-బలె-బలే): చూ, నేణుసు.
 బళాయి, పై. విణ. = బలవాన్. కాశీ. 7. అ. 253: చూ,
 శక్తుడు.
 బళారె, దే. అవ్య: చూ, రూ-బళా. (రామా. 8, అ. 55.)
 బళారే, దే. అవ్య.—పై.—
 బళి,—పై,—

బళిర, —వై.—

బళిరయ్య: చూ, బళారె.

బళిరా, —వై—(రుక్మి. 5, ఆ. 59.)

బళిరె, —వై—

బళిరే, —వై—

బళీ, —వై—(పర. 3. ఆ. 292.)

బళిరె, —వై.—

బళిరే, —వై.—

బళుకు, వా. ఆవ్య. సారెకు సారెకు : రూ-బళుకున-2 కుక్కున.

బళుకున, వా. ద్ర. 1.—వై—: వా. వి. 2. దోకునందగు

ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ. (రూ-బళుక్కున ఒక్కున.

బళుక్కున, వా. ద్ర. వి.—వై.—

బళువు, వా. వి. పూబము: చూ, రూ-బళువు. (కొండదొరల వాడుక)

బళ్ల, వా. వి: చూ, రూ-బల్ల. 1.

బళ్లు, వా. వి. ణ. 1: చూ, రూ - బల్లు: బ. 2. బండ్లు. “బళ్లు కట్టిరి” (ఇదివిచార్యము.)

ఒక్కున, వా. వి: చూ. ఒకుకున. 2.

బా

బాంకి, వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకి.

బాంకినోటు, వా. వి: చూ, రూ-బ్యాంకినోటు.

బాండు, వా. వి: 1: పూచీపత్రము: 2: చూ, బ్యాండు.

బాండవ, వై. వి.=బాండ. కుండ: చూ, బాండము. 3.

బాండ్లి, వా. వి. వందెడిలోహపాత్రము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6)

బాంది, వా. వి. 1. వేడిమినిచ్చెడి మత్తుద్రవము: రూ-బాంది: 2. పనికత్తె.

బాందకినేయుడు, సం: వి. ఆ. పుం: చూ, అంకులాడి కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

బాంబు, వా. వి. ప్రాణముతీనెడు ఒకానొక బాణసంచు: చూ, బాణసంచు.

బాకి, వై: వి.=భక్తి. రూ-బాకి. విలువ: చూ, శేషము. 1. (అరసున్నకలదని కొందఱు).

బాకి, వై. వి.=చూ, రూ-బాకి.

బాకు, దే. వి. 1. కటారి: చూ, బాణము. 1; 2. చురకత్తి: చూ, రిప్టి, 2; 3. చల్లాణము: చూ, బాణము. 1,

బాకుదారు, వా. వి. బాకుదార: చూ, రిప్టి. 2.

బాజు, దే. వి: చూ, శ్యేనము.

బాతి, దే. వి. రూ-బాతి. 1.—ప్రీతి: చూ, స్నేహము: వి. 2. అధికము: చూ, హేరాళము: వై. వి. 3.=బ్రాతి: చూ, బ్రాతి. 1; వి. 4. దుష్లభము: చూ, వెక్కనము. 3: 5. ప్రియము: చూ, వాంఛ.

బాదు, వై. స. కి. = బాధ. కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2. (బాదు అవికొందఱు)

బాదుకొను, —వై.—

బావడు, వై. వి.=బ్రహ్మ-బ్రాహ్మణ. (రూ-బావనుడు-బావనయ్య): చూ, బ్రాహ్మణుడు.

బావత, ద్వ. వి. (బావన+త) = బ్రాహ్మణీ. బావనక్క: చూ, శ్రీ.

బావన, వై: వి. బ్రాహ్మకులము.

బావనకొలము, వై. వి.=బ్రహ్మకులమ్, విలము: చూ, సంతతి. 1.

బావనక్క, వై. వి.=బ్రాహ్మణీ: చూ, బావత.

బావనచీమ, ద్వ. వి. గోరోచనపు రంగుగల చీమ, బ్రాహ్మి: చూ, పిపీలిక.

బావనది, వా. వి: చూ, బావత.

బావనబూరి, వా. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

బావనయ్య, వై. వి.=బ్రాహ్మణ. నీలా. 1, ఆ. 88: చూ, బావడు.

బావనవాడు, ద్వ. వి.—వై.—

బావనుడు, వై. వి.=చూ, రూ-బావడు.

బావటికము, ద్వ. వి. (బావన+టికము; = బ్రాహ్మ్య. బ్రాహ్మణత్వము.

బాకా, వా. వి. కాహళమను ఊడువాద్యము. “సమయమునకు లేని బాకా—”: చూ, వీణ.

బాకాపట్టు, వా. ఆ. క్రి. బాకాఊడు.

బాకి, దే. వి. రూ-బాకి. 1. అప్పు: చూ, వారకము. (1); 2: చూ, శేషము. 1; వి. 3. విస్తృతము: చూ, హేరాళము. బాకినోటిమెకిము, ద్వ. వి: చూ, సింహము.

బాకినోరుమెకిము, —వై.—

బాకిళ్ళమారి, వా. వి. దుష్టుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

బాకి, దే. వి: చూ, రూ-బాకి. 1—2.

బాకిపడు, వా. ఆ. క్రి. అచ్చు, అప్పుపడు-అప్పువడు, (మి) ఋణపడు.

బాకురుబాకురు, వా. వి. బాతుల అబువునందగు ధ్వన్యను కరణము: చూ, హూహూ.

బాగము, వై. వి.=బాగ. 1. రూ-బాగాలు-బాగాలు. వక్క ఫొడి రాజ. 1, ఆ. 134: చూ, పోక; 2: చూ, బాగము. 1.

బాగరి, ద్వ. వి. 1: చూ, సౌందర్యవంతుడు; 2. అందకత్తె. వి. 1, ఆ. 175: చూ, శ్రీ.

బాగాలు, వై. వి. బ. = బాగ; చూ, బాగము. 1. శళం. 2, ఆ. 80; కళా. 4, ఆ. 69.

బాగా, వా. వి. 1: చూ, రూ-పాగా-పాగా; ఆవ్య. 2: సౌగంధము.

బాగాలు, వై. వి. బ: చూ, రూ-బాగాలు.

బాగు, వై. వి. = బావుక. 1. జేమము: చూ, శుభము. 1; 2, చూ, విధము. 1; 3: చూ, సౌందర్యము; వి. 4. చూ. హృద్యము; 5 అందముగలది: చూ, సౌందర్యము; 6. జేమముగలది: చూ, సుము; 7 యోగ్యమైనది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 8. యుక్తమైనది: చూ, సంగతము. 3; 9:

హితవైనది: చూ, సమర్థము; 10 సఫలమైనది: చూ, సిద్ధము. 3.

బాగుటగులు, జా. మంచిచెడ్డలు.

బాగుగా, వా. క్రి. విణ. అపలార, సరిగా.

బాగుచేయు, వై. స. క్రి. చక్కపఱచు.

బాగుదార, వై. వి. చిన్నకత్తి: చూ, బాకుదారు.

బాగులాడి, ద్వ. విణ. అందకత్తె. పా. 1, అ. 38: చూ, శ్రీ.

బాజాలు, వా. వి. బ. భజంత్రీలవాద్యధ్వని: చూ, స్వరము. 2.

బాజాము, వై. వి. = ప్రసార: చూ, వ్యభిచారము.

బాజాటి, వా. వి: చూ, రూ-బజాటి.

బాజాటు, వై. వి. = ప్రసార: చూ, రూ-బజాటు.

బాజ, వై. వి. 1. = బా. కాంతి. అచ్చ. బా, కాం. 26: చూ, వెలుతురు. 1; 2. ప్రక్క: చూ, సూరలు. (పార్శ్వము. 2.) 3. దూరము.

బాజాబందు, వై. వి. = భుజిబంధ: చూ, భూషణము. 2.

బాట, వై. వి. = బాహ్యుట. రాజమార్గము: చూ, మార్గము. 1. బాటసారి, వై. విణ. = వాటచారి-బాహ్యుటచారి: చూ, సమీరణుడు. 2.

బాడకాచాకిరి, వా. వి. చూ, రూ-బాడ్కాచాకిరి.

బాడబము, సం. వి. అ. న. 1. గోడిగలమూక: చూ, హయము; పుం. 2. (రూ-బాడవము-బడబము-బాడాబము): చూ, బడబానలము.

బాడవ, వా. వి. రూ-బాడువ. వల్లపునేల: చూ, భూమి. 1.

బాడబీకము, అం: చూ, ఉత్తానకరణబంధములు.

బాడబుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

బాడబ్యము, సం. వి. అ. న. రూ-బాడవ్యము: చూ, బ్రాహ్మణము: 1.

బాడవ్యము, సం. వి. అ. న. — వై. —

బాడాసువు, సం. వి. ఉ. శ్రీ = బాడిస-బాడిత: చూ, వాశి.

బాడి, వా. వి: చూ, బురద.

బాడించు, వా. వి. పదేపదేసాడించు.

బాడిగ, వై. వి. = బాటక. 1: చూ, బాటకము; 2. కూలి: చూ, సంబళము. 2.

బాడిత, వై. వి. = బాడాసు: చూ, వాశి.

బాడిద, వై. వి. 1. = — వై. — (వాడుక); 2 = పారిభద్ర*: చూ, వారిదము (1).

బాడిదము, — వై. —

బాడియ, వా. వి: చూ, బాడి.

బాడిస, వై. వి. 1. = పారిభద్ర*: చూ, బాడిద. 2; 2. = బాడాసు: చూ, బాడిత.

బాడిసె, వై. వి. = — వై. —

బాడు, దే. వి. పరదా: చూ, ముసుగు. 3.

బాడుకాబంటు, వా. వి. మానహీనుడు: బాడుగోలు.

బాడుగ, వై. వి: చూ, బాడిగ.

బాడుగోలు, వా. వి: చూ, బాడుకాబంటు.

బాడుదల, దే. వి. (బాడు + తలగించుట) అశమానించుట: చూ, సడి. 3.

బాడువ, దే. వి: చూ, రూ-బాడవ.

బాడె, దే. వి: చూ, బురద.

బాధము, సం. వి. అ. న. 1. ప్రతిజ్ఞ: చూ, స్పర్థ. 4; క్రి. విణ. 2. పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2; విణ. 3. అధికము: చూ, హేరాళము.

బాణ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. బాణమూలము: చూ, బాణము. 1; అ. పుం. 2. నల్లగోరంట*: చూ, బాణము. 3.

బాణనిర్మాణాధికము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

బాణపుంఖి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, వెంపలి*.

బాణభేదపరిగణనము, అం: చూ, ప్రమేయములు.

బాణపురము, అం. శోణితపురము: చూ, దేశములు.

బాణము. సం. వి. అ. పుం. 1. అంగూషము; అంబికము.

అజిహ్వాగము, అస్త్రకంటకము, అస్త్రము, అశీకము, ఆయుధము, ఆశుగము, ఇషువు, ఈ, కంకిపత్రము, కటంబము-కడంబము, కదంబము, కణము, కర్పరము, కలంబము-కళంబము, కొండము, కొదంబకము, కొదంబము, కింకారువు, కూటము, క్షిపణి, జీప్రము, ఖగము, గోవు, ఘ, ఘాతము, చక్రపుంఖము, చిత్రపుంఖము, నాళికము-నాళికము, పత్రము, పత్రవాహము, పత్రి, పీలుపు, పుష్కరము, పృష్ఠతక్కుము, ప్రదరము, ప్రహరణము, మార్గణము, రోపము, వాణి, వికర్షము, విసాతము, విశిఖము, విహంగము, వీరతరము, శణము, శరము, శలాక, శల్యము, శస్త్రము, శిఖి, సరము, సాయకము, సాయము, సూచీముఖము, స్థూలక్షేదము, స్వరువు, హనువు, హేతి (తె).—అంప, అంపకరై, అంపములికి-అంపముక్కి. అంపకోరి, అంపఱ, అంబ-అమ్ము, అలుగు-అల్లు, అయిదము, కట్టియ-కరై, కత్తి, కయిదువు-కైదువ-కైదువు, కోరి, గనిక, గిట్ట, చిలుకు, జిట్ట, జిరా, తీరు-తీటు, తూపు, తొడుగు-తొడుపు- తొడ్డు, నారసము, పోటుముట్టు, బరిగోరి, ములికి-ముర్కి, లకోరి, సరము, సరుడు, నెలి, నెలకట్టియ-నెలకరై. (మిగతవానికి "చూ, హేతి. 4."); తద్విశేషములు.—గ. అగ్ని ప్రసారణాయుధములు.—దంచన, నాళము, శతమ్ని. (తె).—క్రోవి, గుంటక్రోవి, జంగి, జజాయి, జబురుజంగి, జవురు, తుపాకి, పిరంగి, సురక్రోవి; 2. అచ్చము ఇనుపబాణమునకు.—అమోఘ, ఏషణము, కాండగోచరము, ఖరాలకము - ఖరాలికము, నారాచము, ప్రక్షేదనము, ప్రఘము, ప్రసరము, రామబాణము, రోహనాళము; (తె).—గొరక, గొరకకరై, నారసము; 3. అమ్మలపొదికి.—ఇషుధి, ఇష్వాసము, ఉపాసంగము, కలాపము, తూణము, తూణీరము, ద్రోణి, విషంగము, శరధి, శరవిధి. (తె).—అంపదాన-అంపపొది

అంబులపొది - అమ్మలపొది, తరకనము, తరకసా, పాణి
వడము, పొది, పొన, బత్తడిక - బత్తడి - బత్తడిక; ౪. అర్ధ
చంద్రబాణమునకు. — అర్ధచంద్రము, కరపలము, ఊర
ప్రము, ఊరప్రగము. (తె). — కత్తి వాతయమ్మ, కొఱ
పము-గొఱపము, నెలవంకికోల; ౫. అర్జునుని ధనువునకు. —
గాండివము - గాండివము; ౬. అలుగురేనియాయెకు.
(తె). — బరికట్టె, బరిగమ్మి; ౭. అలుగువేసి చీతి
కట్టెకు. — (తె). — గొరకకట్టె; ౮. అల్పకుంతమునకు. —
గొరక, గొరకకట్టె; ౯. అల్పశరమునకు. — (తె). —
దోనము; ౧౦. అస్తకయనెడిబాణమునకు. — అంధకము;
౧౧. (చూ, అస్తములు); ౧౨. అకాశబాణమునకు, —
అకాశబాణము; ౧౩. ఆగ్నేయాస్త్రమునకు. — (స) అగ్ని
శిఖము (తె). — అగ్నికోల, అగ్నితూపు, అగ్నిమునికి, చిచ్చు
కోల; ౧౪. ఆయుధపు అంచునకు. — అశ్రము-అశ్ర-అశ్ర
కుటి, కోటి, కోణము, ధార. (తె). — ధార, దారి, వా-
వాయి-వాదర; ౧౫. ఆయుధవిశేషములు. — చక్రపలము;
అరాముఖము; కంపణము; కరముక్తము; కర్ణిక; కాకతుం
డము; కుంతము; కుణపము; కోంకణము; కౌశేయము;
ఖరప్రము; గద; చక్రము; ముసుండి; విజ్జలము, శాయ
కము; (౧) (తె). — అంబు; ఉండసురియ; కటిచిలుకు;
ఒడ్డగ; కట్లగుదియ; కత్తికాసు; కోల; గుమితి-గుమ్మితి;
చింగోటి, చికటారి - చిక్కటారి; దొంకెన-దొంకెన; తగు
కత్తి; దనెన! దోడుముదారి; బాణా; మొహదా; సత్తి;
సామంతరాగోల, సిరాణము; మతీయు. — ౧౬. ఇంద్ర
ధనుస్సునకు. — అధనాశ్రము, అశని-అశుని, ఇంద్రచాపము,
ఇంద్రధనువు, ఇంద్రాయుధము, ఈ, ఐరావతము, కోటి
రము, కౌశికాయుధము, త్రిదశాయుధము, శక్రధనువు.
(తె). — కొరడు-కొఱడు, మువ్వన్నెవిల్లు, రతనపువిల్లు; (౧)
చక్కనియింద్రధనుస్సునకు. — ఋజరోహితము, రోహితము;
౧౭. ఇరువదినాలుగు బాణములకట్ట. (తె). — దస్తా; ౧౮.
ఈయెకు. — కణయము, కుంతము, దీప్తియుధము, ప్రాసా
యుధము, విషాంకురము, శంకువు, శలము, శల్యము.
(తె). — అంతశము- అత్తలము-అత్తశము, ఈటియ-
ఈటె, కొంతము, చివ్వ, నేజ - నేజము-నేజా, బరిచి—
బరిచీ; ౧౯. ఉపనయనకాలమందు ధరించునది. — కార్ము
కము; ౨౦. ఉభయపార్శ్వధారాసికి. (తె). — దోదమ్మి—
దోదుమి - దోదుమ్మి, పట్టా, పట్టాకత్తి, నైలు; ౨౧.
ఏనుగు కుంభస్థలముమీదఁ బొడిచెడి ఆయుధమునకు. —
అంకుశము, తోత్రము, వైణుకము, సృణి. (తె). —
అంకుసము; ౨౨. కత్తికి. — (చూ, రిష్టి. 2.); ౨౩. కత్తె
రకు. — కర్తరి, కృపాణి, ఖండధార. (తె). — కత్తెర;
౨౪. కర్ణధనుస్సునకు. — కాండపృష్ఠము, కాలపృష్ఠము;
౨౫. కఱకుటమ్మనకు. (తె). — కరి, కఱకుటమ్మ; ౨౬.
కామదేవాస్త్రమునకు. — కామాయుధము, కేశటము, శోణము;

౨౭. గన్నేరాకువంటి యలుగుగల బాణమునకు. — (తె). —
గన్నేరాకిమ్మ; ౨౮. గణిలేనిశరమునకు. (తె). — సురు-
గు, సరుగు; ౨౯. గుట్టమునుదోమెడు గొఱపమునకు. —
కరపలము, కేశకారము. (తె). — కొడపము, కొఱపము—
గొఱపము; ౩౦. చక్రాయుధమునకు. — చక్రము, చక్రా
యుధము. (తె). — కంటివాలు, కడిదలుగు, గుడుసు
తైదువు, గుడుసువాలు, చుట్టలుగు-చుట్టలు, చుట్టుగైదువు,
చుట్టువాలు, పదిమాఱుంచులవాలు, బటువుగైదువ, బటువు
వాలు, బటువడిదము, బటువుగత్తి, బిల్లవాలు, వేమొన
లలుగు, వేయంచులవాలు, సుడికత్తి, సుడియడిదము, సుడి
వాలు; ౩౧. చాపకర్ణబలసాధనమునకు, (తె). — తోణము-
తోనమ్మ; ౩౨. చిల్లకోలకు. — కీలము, తోమరము,
మండము, శక్తి, సర్వల. (తె). — చిల్లకోల, నేజ-నేజా—
నేజము, తండుగోల; ౩౩. త్రికాష్ఠికి. — త్రికాష్ఠి. (తె). —
తిక్కటి; ౩౪. అజకకము—అజకాకము—అజగకము, —
కింకటము; త్రిశూలము, వినాకము. — (తె). — సుడివోనలుగు,
ముమ్మొనవాలు; అజగవము (చూ, బాణము. 1-58) ౩౫.
దుష్కంఠకశరమునకు: కర్ణిశరము, — (తె). చిలుకమ్మ. —
చిలుకుటమ్మ, దోఁబమ్మ; ౩౬. దూదియేకువిల్లునకు. — తూల
కార్ముకము, పంజిక. పింజనము. — (తె). — పింజ; ౩౭.
ధనువునకు. — అజగవము—అజగవము— అజగవము—
అజాగవము—అజగవము— అజగవము, అనూకము,
ఇష్టాసము, కార్ముకము, కాలపృష్ఠము, కోద డము, గాండి
వము గాండివము, గుణి, చాపము, ట, తాలము, తృణ, త్రిణత,
తృణిత, ద్రుణము, ధనువు, ధన్వము, పినాకము, బాణా
నము, శరావాపము, శరాసనము, స్థావరము. (తె). — విలు-
విల్లు, సింగాణి—సింగాణి—సింగిణి, కమాను; ౩౮. నాలుగు
మూరల విల్లునకు. — కోదండము; ౩౯. నాలుగు ప్రక్కలు
తీరిన ఇనుప దండమునకు. (తె). — చవుకాడిగుదియ—
చౌకాడిగుదియ; ౪౦. నాలుగుమూరల బాణమునకు. — గద
(తె). — గుదియ, దుడ్డు; ౪౧. నైర్మతి ధనువునకు —
కమలము; ౪౨. పండియె—పండిపోటు; ౪౩. పట్టిన
మునకు. — పట్టినము. (తె). — అడ్డకత్తి, మొహదా; ౪౪.
పాశుపతాస్త్రమునకు—పాశుపతము; ౪౫. పెద్దపిరంగికి. (తె). —
దంచన — దంచనము — దెంచనము, పిరంగి, సుకొలి, సుబా
ణము; ౪౬. (చూ, ప్రమేయములు); ౪౭. ప్రాసాయుధ
మునకు. — కుంతము, ప్రాసము; ౪౮. బరిగోలకు. —
తోత్రము. (తె). — బరి, బరిగోల; ౪౯. బలరాముని గదా
యుధమునకు. — భేటము; ౫౦. బల్లెమునకు. — ఖంజము, భేలి,
ఫల్లము. (తె). — అత్తలము-అత్తశము, బిల్లియము-బిల్లెము
బిల్లెకోల, బోడమ్మ; ౫౧. బాణపుకొనకు. — పింఛము-పుఁఖము
(తె). — పింజ; ౫౨ బాణపుములికి. — నాళికము — నాళికము,
ఫలము. (తె). — అలుగు—అల్లు చిలుకు, ములికి-ముల్కి,

నెల; ౫౩ ఒకానొక బాణమునకు. — చిలుకు; ౫౪. బాణమునకుగట్టిన యీకలు. — (తె) — అంపగరి-అంపగటి; ౫౫. బాణమును సంధించుకొమ్మకమునకు. — (తె) — కొడవిల్లు; ౫౬. బాణముల గుంపునకు. — కాడంబము. (తె). — అంపట; అంపవెల్లి; ౫౭ బాణములమునకు. — బాణ; ౫౮. బాణ విశేషమునకు. — (మి). పొగబాణము; ౫౯. బాణగ్రములు. — (చూ, కార్ముకము 7, బాణగ్రములు.); ౬౦. బొమ్మదేవుని విల్లునకు — హెరరూపిణి; ౬౧. భిండివాలమునకు. — కోణము, భిండిపాలము — భిండివాలము — భిండివాలము, లగుడము, స్వగము; ౬౨. రామబాణమునకు. — అమోఘ, ప్రక్షేపణము, రామబాణము; ౬౩. (చూ) మన్మథబాణములు; ౬౪. (చూ, మల్లయుద్ధాయుధములు.) ౬౫. (చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: చూ, ఆయుధములు.); ౬౬ మెడ కత్తెరకు. (తె). — గండ కత్తెర — గండకత్తెర; ౬౭. మొనలకు. — (చూ, మొనలు.); ౬౮. యుద్ధసాధన విశేషమునకు. (తె). — దగరు; ౬౯. రిప్పికి — (రిప్పి = కత్తి) (చూ, రిప్పి. 2.); ౭౦. వంకర అలుగుల యీకలు. — (తె). — దొంకెన-దొంకెన; ౭౧. వంకిణికి. (తె). — చల్లాణము, చల్లాడము — చిల్లాణము, సిడియము సిడెము, బాకు, ముప్పిడి, మొలకత్తి వంక, వంకిణి; ౭౨ వజ్రాయుధమునకు — అంబుజము, అక్షజము, అశని — అకుని, అహి, ఆస్థికము, కులిశము, ఋజురోహితము, గిరిశంకము, గిరివక్షభిత్తు, గోవు, జంబారి, జసురి, దంభోళి, నిర్వాతము, పవి, ఫిడి-భిడి ఫిడిరము-ఫిడురము — భిడిరము భిడుము, ఫిడువు — భిడువు, భద్రము, వజ్రము, వజ్రాయుధము, వజ్రాశని, శంఖము సంఖము, శతకోటి, శతదారము, శతారము, శతహ్రద, స్వరువు, హ్రదిని — హ్రదిని, (తె). — నూతంబులకైదువు, పిడుగుకైదువు, తాటివారు; ౭౩ వరుణ పాశమునకు — నాగపాశము, నాగము. (తె). — పాపతూపు, పాపరమ్మ; ౭౪. వింటనుండి విడువబడిన బాణమునకు — విణ. ప్రహితము; ౭౫. వాయుధనువునకు. — కిణీకము; ౭౬. విశాలముఖసాయకమునకు. — (తె). — అడ్డవాతియమ్ము, పాణావతము — పాణవాతమ్ము — పాణమ్ము పాణవాతియమ్ము; ౭౭. విషముపూసిన బాణమునకు. — దిగ్గము, లిప్తకము; ౭౮. విష్ణుచక్రమునకు. — ఆరి, ఆయుధేంద్రము, కౌపోదకి కౌమోదకి-కౌమోది, చరణము, పాంచజన్యము, సుదర్శనము. (తె) — కూతవారు, లచ్చిదొరబూరగొమ్ము, వలమురి; ౭౯. వెదురువిల్లునకు. — కోదండము, వేణుచాపము. (తె.) వెదురువిల్లు; ౮౦. వేటసాధనములు. — (తె). — గెడ, తడవిల్లు, పందిగోరు, పిడియము-సిడెము, బాకు, ముప్పిడి, వడదోలు, వెడదవాతియలుగు; ౮౧. శక్తియను బాణమునకు. — కాసువు; ౮౨. శిధిలధనువునకు — (తె). — కపోదా; ౮౩. శివుని విల్లునకు. — ఆతలకము, ఖట్వాంగము, ఖింఖిరము; ౮౪. శూలమునకు — శూలము, శ్రీలము, సీసకము; (చూ, బాణము, 1—3—8); ౮౫. సాముచేయువారు త్రిప్పెరు కోరికు. — (తె). — చిలుత; ౮౬. మూర్ఖుని

విల్లునకు. — చామీకరము, చామీరము; ౮౭. సూలాగ్ర బాణమునకు. — గోధవము; ౮౮. (చూ, ముద్గరము); ౮౯. భీష్ముని బాణశయ్య. — అంపశయ్య. (బాణము తెనుగు అనికొందలు); 2. ఆవు పొడుగు: చూ, స్తవ్యము; (చూ, సౌరభేయి; 3. నల్లగోరంట, బాణ*; చూ, మహాసహ; అం. 4: చూ, అసంయుతహస్తములు; 5: చూ, అనద్ధ వాద్యములు.)

బాణలి, దే. వి. 1. కంచు కంటు: చూ, పాత్రము. 8; వా. 2. బారెలమూకుడు: చూ, పాత్రము. 8.

బాణవిద్య, సం. వి. ఆ. శ్రీ. 1. బాణసంచులను కాల్చుట; వా. 2. ధనుర్విద్య.

బాణసంచు, మి. వి. (బాణము + సంచు.) దీపావళి అమావాస్య నటిరాత్రి (అశ్వయుజ ౧30 రాత్రి) తుపాకి మందుతోజేసి కాలెడు పగలు వత్తులలోనగునవాని వేరుక విశేషము: అగ్నిక్రీడ. తద్వి—౧. అవాయి, అవాయిగొట్టము, చందురజోతి, చివ్వ, జువ్వ, తారాజువ్వ. (సం.) — అకాశ బాణము, చంద్రజ్యోతి, చంద్రద్యుతి, చంద్రద్యోతి, (మి) తేలుబాణము; ౨. కాకరవత్తి; ౩. కుండబిరుసులు; ౪. కురుజు, చిచ్చుబుడ్డి; ౫. ఉపాకాయ; ౬. పంచవన్నె బిరుసులు; ౭. పగలువత్తి; ౮. పూవత్తి; ౯. బాంబు; ౧౦ మతాబు-మతాబు; ఇత్యాదులూహ్యంబులు. (మిగత వానికి: “చూ, సీమ ఉపాకాయలు.”)

బాణహస్తక్షేత్ర నిరూపణము, అం: చూ, ప్రమేయములు బాణ, దే. వి. దండాయుధము. “బాణకట్ట”: చూ, బాణము. 1.

బాణాగ్రములు, అం. ఇవి పదివిధములు. — ౧. ఆరాముఖము, ౨. ద్విభల్లకము, ౩. వత్సదూతము, ౪. కర్ణికము, ౫ కాక తుండము, ౬. జీరప్రము, ౭. గోవుచ్చము, ౮. అర్ధ చంద్రము (చందురువంకలు), ౯. సూచీముఖము, ౧౦. భల్లము. ఇట్టి ప్రసిద్ధిగల బాణములయొక్క విసర్జనాచి క్రియలకాస్తదమైనది కార్ముకము: చూ, కార్ముకము, 7: చూ, బాణము. 1.

బాణాత్మజ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అర్జుని, ఉష: చూ, సూన. 1.

బాణాననము, సం. వి. ఆ. న విల్లు: చూ, బాణము. 1.

బాణాసురుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. బాణుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1; అం. 2: చూ, కాత్రప్రవర్తకులు.

బాణుడు, 1. — వై. —

బాతళించు, దే. ఆ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు.

బాతాకా(భ)ని, వా. వి. 1. వ్యర్థోక్తులు; 2: చూ; వదరుడోతు. బాతని. వా. వి. 1. గుట్టు: చూ, రహస్యము. 1; 2: చూ, వేగువాడు.

బాతు, దే. వి. 1. రూ-బాతువు: చూ, శరారి; 2: చూ, సాపాటు; 3: చూ, శర్కర. 1; 4. రూ-బాతువు: చూ, బకము.

బాతువు, దే. వి: చూ, రూ-బాతు. 1—4.

బాద, వై. వి. = బాదా: చూ, శోకము.

బాదము, వై. వి. 1. రూ-బాదము*: చూ, వృక్షము: వా. 2.

బాదంచెట్టు అను ఇంటిపేరుగాగలవారు.

బాదర, వా. వి. రూ-బాదరు: చూ, రూ-బాదరము. (1)

బాదరబంది, వా. వి. జంజాటము: చూ, శ్రమము. 1. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక)

బాదరము, సం. విణ. 1: చూ, పాలము. 4; దే. వి. (1) రూ—బాదర—బాదరు. జానకి త్రాడుచెడు కర్ణాటకపు తుపాకిచెవి.

బాదరాయణ, సంబంధ న్యాయము. (సృష్టము) దీనిమూలమిది.

“యష్మాకం బదరీచక్రం ఆస్మాకం బదరీతరు: 1. బాద బాయణ సంబంధా ద్యాయం, యూయం, వయం, వయం.”

“కానీ యీ యర్థమున “బాదర సంబంధ” మనవలెను గాని బాదరాయణ సంబంధ మనరాదు. ఈ యర్థమున బాదరాయణ పదము సాధ్యముగాదు” అని తత్పమచంద్రిక.

బాదరాయణుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సమానుడు.

బాదరించు, వై. ఆ. క్రి. బ్రాతా: చూ, సరిపోవు. 1. కాశీ. 3, ఆ. 241.

బాదరు, వా. వి: చూ, రూ-బాదరము. (1)

బాదామము, సం. వి. ఆ. న. బాదముకాయ.

బాదాము, వై. వి: చూ, రూ-బాదము*.

బాదు, వా. స. క్రి: చూ, మొత్తు 1.

బాదుకొను. వా. స. క్రి: చూ, బాదు.

బాద. సం. వి. ఆ. ప్రి. 1 = బాద: చూ, శోకము; 2. గెంటుట: చూ, నిషేధము; అం. 3: చూ, పంచోత్తరవాదము.

బాదకము. సం. విణ. బాధించునది: చూ, హింసితము.

బాదకుడు. సం. విణ: చూ, వేసరి.

బాదపడు. మి. ఆ. క్రి: కక్కసపడు, కటకట(బడు, కుతిల పడు, కొట్టాడు, కోడాడు, గాసి(బడు, గాసిలు-గాసిల్లు, చేడ్పడు, తట్టువడు, దెప్పరిలు-దెప్పరిల్లు, ప్రేముడించు, మెరమెరలాడు (“చూ, శ్రమపడు.”))

బాధించు. సం. స. క్రి: చూ, హింసించు. 2. (ఇందు బాధ పఱచు, నొప్పించు, తొందరపెట్టు మొదలగునవిచేరును.)

బాధితము. సం. విణ. బాధింపబడినది: చూ, హింసితము.

బాధిర్యము. సం. వి. ఆ. న. కర్ణకండువ, కన్దక్షేడము, కర్ణ గూఢకము, కర్ణప్రతినాహము, కర్ణసంప్రావము, కర్ణత్వము, క్షేడము, ప్రణాదము, బధిరత. (తె).—చెముడు-చెవుడు, చెవుడుపాటు-చెవుడ్పాటు, పెద్దవిన్నపము. (“చూ, శ్రోత్రము. 1.”) (విణ: చూ, బధిరతము.)

బాధ్యత. వా. సం. వి: (తె).—పూచి-పూచీ, హామీ.

బాధ్యము. సం. విణ. బాధింపబడినది: చూ, హింసితము.

బాన. వై. వి. = బాండ—బాజన. 1. కడవ: చూ, బాండము. 3;

2. ఏతపుకడవ: చూ, బాండము. 3; వా. 3 చాకలికడవ: చూ, బాండము. 3; విణ. 4. పెద్దది. “బానకుడువు”: చూ, సుర. (3).

బానగిలు. దే. ఆ. క్రి. రూ—బానగిల్లు. బలాత్కృతమగు.

బానగిల్లు.—వై.—

బానసము. వై. వి. = పచన 1. వంట: చూ, సూపకారము;

2 = మహానస: చూ, వంటసాల. ఉ, హరి 4, ఆ. 196.

బానసీకుడు. ద్వ. విణ. 1. బంటు: చూ, సేవకుడు. 1; 2.

పాదసేవకుడు: చూ, సేవకుడు. 1.

బానసీడు. ద్వ. విణ. (బానసము + ఈడు) 1: చూ, సూపకారుడు; 2: చూ, బానసీకుడు. 1; 3: చూ, బానసీ కుడు. 2.

బానిస. దే. వి. దావి: చూ, రూ—బానిసె.

బానిసము. దే. వి. దాస్యము: చూ, సేవ.

బానిసీడు. దే. వి. (బానిసము + ఈడు): చూ, బాన సీకుడు. 1—2.

బానిసె. దే. వి. 1. రూ—బానిస, గులాము—గుల్లాహ, తొత్తు, పాచిక, పాదకి, పారిక, బోనకత్తియ — బోనకత్తె వరపు—వరపుడు. విజవరమ్మడు. (సం)—కింకర-కింకరి (“చూ, ప్రి.”): అం. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

బాపతు. వా. వి విషయము. “నానాబాపతులు” (ఉత్తరసర్కారులో వాడుక.)

బాపు. దే. అవ్య: చూ, బళి. విణ. 1, ఆ. 102.

బాపురె.—వై.—

బాపురే.—వై —

బాబయ్య. వా. వి. 1. తండ్రి: చూ, సవిత. 2: 2. వినతండ్రి: చూ, సవిత 2; 3. పూజ్యుడు: చూ, కుద్దుడు.

బాబయ్యో. వా. అవ్య: చూ, అమ్మయ్యో.

బాబా. వై. వి. గుట్టము. రామా. 1, ఆ. 124: చూ, హయము, బాబాకరము. వా. వి. దురాశ.

బాబారోతు. వై. వి. కుబేరుడు: చూ, శ్రీదుడు.

బాబు. వై. వి. = బావ: చూ, బాబయ్య 1, 2. 3.

బాభవి. సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, పార్వతి.

బాము. వై. వి. 1 = భవ: జన్మము: చూ, సంభవము; 2: చూ, శోకము.

బాయి. వా. వి. 1. పాలు: చూ, స్తన్యము. “అమ్మబాయి యియ్యవే” 2. స్తన్యము.

బార. దే. వి. 1: చూ, వ్యామము. 1; వై. వి. 2. = ద్వారక. రూ-బారా. పండెండు. అచ్చ. బారి, కాం. 8: చూ, ముచ్చొకిము.

బారంగి. వై. వి. = బాణి*: చూ, హంజిక.

బారకము. వై. వి. = భారక. 1. మేసిబరువు: చూ, భారము. 1: వా. వి. 2. రొంపతగులుట: బారకింపు.

బారకియిపోటరి. ద్వ. వి. కుమారస్వామి. అం, పదా. సుర. 19: చూ, స్కందుడు.

బారకాడి. దే. వి. కోడెలను ఎద్దులతోజేర్చి మరపుటకు కట్టెడు కాడి.

బారకించు. వై. ఆ. క్రి. = భార. భారమగు.

బారకింపు. వా. వై. వి. = చూ, బారకము. 1.

బారచాపు. వా. వి. చూ, రూ-బారుచాపు.

బారచాపుట. వా. వి. కుడిపడమలకు రెండుచేతుల చాపుట.

బారతీనేనలు. వా. వి. బ: చూ, దాన్యము.

బారపట్టె. ద్వ. వి. నిడుపుపట్టె: రూ-బారుపట్టె.

బారపోయు. దే. స. క్రి. చేతికొలది నూలువడుకు.

బారబలావతీలు. వా. వి. బ. పండ్రెండుమంది గ్రామసేవకులు.

నంది, రెడ్డి, కరణము, పురోహితుడు, లలారి, వడ్రంగి,

కమ్మరి, కుమ్మరి, చాకలి, మంగలి, మాల, మాదిగ (12).

బారమేనులప్రోడ. వా. వి. చూ, సూర్యుడు. వేం, ఆం. 11.

బారరూపులవేలుపు —వై.—సాందేవ. 9.

బారసాల. వై. వి. = ద్వారకాహ. బాలసారె. (చూ, నామ కరణము)

బారసి వై. వి. = ద్వారక: చూ, దోదసి.

బారా. వై. వి. = ద్వారక: చూ, రూ—బార.

బారాది. దే. విణ. 1. అధికము. స్వా. 4, ఆ. 37: చూ, హేరాళము; 2, అవేకము. పాండు. 4, ఆ. 232: చూ, హేరాళము.

బారి వై. వి. 1: చూ, శోకము; 2. = పారి. రూ—బారి: చూ, శృంఖలము. 2; 3. = భార, కొల. హరి. ఉ. 8, ఆ. 99: చూ, హింస. 1; 4. కట్టు: చూ, బంధము. 1; 5. బలాత్కారము: చూ, బలవంతము (1); 6. కపిరెయెడ్లకు నిర్బంధముగా యేర్పఱచినదారి = చూ, మార్గము. 1.

బారికె. వా. వి. దినబత్తెములేని వెట్టిడు: వెట్టివాడు-వెట్టిడు.

బారిజము. వై. వి. = పారిజాత*: చూ, వారిదము. (1).

బారివము. వై. వి. = పారిభద్రక*: —వై.—

బారిముద్ర. మి. వి. ఎడబెట్టు: చూ, దీనారము.

బారిసమరు. ద్వ. స. క్రి. వెంపరలాడు: చూ, హింసించు. 3.

బారిసము. దే. వి. 1. వేషము: చూ, వేసము. 1; వై. వి.

2. = పారిభద్రక*: చూ, వారిదము. (1).

బారిష్టరు. వా. వి. అద్వాకేటు, వకీలు, ప్లేడరు, న్యాయవాది.

బారీ. వై. వి. 1: చూ, రూ-బారి. 2; వా. వి. 2. హెచ్చుదర్శము; 3. వదలుట; 4. = భార. గొప్ప. "బారీమనిషి."

బారీవాడు. వా. వి. పొడగరి.

బారు, వై. వి. 1: = వార. పంక్తి. పు 2, ఆ. 127: చూ, శ్రేణి 1; 2: చూ, సమూహము. రా. వి. 5, ఆ. 20;

3: = భార: చూ, బారువ.

బారుచాపు దే. వి. రూ-బారుచాపు పెక్కుమూరల తేకు

(తేకు = బట్ట), మూరకోక, తెక్కచాపు: చూ, వత్తము.

బారుచేయు. వా. స. క్రి. తుపాకిలోమందుగుండువేసికూడు.

బారుకము. అం: చూ, ఉద్ధతము.

బారుతీరు. వా. ఆ. క్రి: చూ, పరిగొను.

బారుదూలము. వై. వి. నిడుపాటిదూలము;

బారుపట్టె. వా. వి. చూ, రూ-బారుపట్టె.

బారువ, వై. వి. = భార: ఇరుపదిమణుగుల కొలది: బారు, భారి, పుట్టిఅనునవి దీనికి చెల్లును.

బారెడు. వా. వి. బారకొలది: చూ, మూర, 1;

బార్హతము, సం, వి, ఆ, న, ములగవండు;

బార్హద్రది. సం. వి. ఇ. పుం: జరాససంధుడు, ద్వైమాతురుడు.

బాల. సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. ఆడుది: చూ, ప్రి. (12 సం॥లు

నెఱజవ్వనము. మతాంతరమున 16 సం॥రముల వఱకు.)

2. కొబ్బరి*: చూ, స్కంధఫలము; 3. పసుపు: చూ,

వర్ణము, 8; 4. మల్లికావిశేషము*: చూ, హసంతి. 2;

న. 5. కురువేరు*: చూ, హీదేరము.

బాలకుడు. సం. వి. ఆ. పుం. మాణవకుడు: చూ, శిశువు.

బాలక్రీడ. అం: (బాలబాలికలఆటలు): ౧. బాలక్రీడావిశేష

ములు.—ఖంజపాదము; హరిజక్రీడనము; మఱియు (తె).

అందలములు; అక్కిఁక్కిదండ; అప్పచిలు - అప్పచ్చిలు,

అప్పళములు; అల్లి, అల్లొనేరెడు-అల్లొనేరేడు-అల్లొనేరేడు

అల్లొనేరేడు; అకుపీకలు-అకుపీకెలు; ఆడికి, ఆడి

కోడకి; ఆలంకిగుడి, ఆలంకి, ఆలంకులు; ఇటికి; తాల

కూతలు; ఉట్టు, ఉప్పట, ఉప్పట్టు, ఉప్పబట్టు, ఉప్పనె

బట్టెలు, ఉప్పగుండము; ఉవ్వలపోటి; ఏలపాటలు;

ఒక్కసికొక్కు; ఒడ్డువిడుపు; ఓటిల్లుచిందఱ; కిట్టపుట్ట

చెండు; కట్టెగుట్టుము; కాలికంచము; కిట్టుగానుగు; కుంది

కాళ్లు, కుందనగిరి, కుందెనగుడి; కుప్పింతులు; కుమ్మర

సారెలు; కొండకోతి, కోతికొమ్మచ్చి, క్రోలకోతులు;

గంగెడ్డులాట; గంటిపోట్లాట; గచ్చకాయలాట. గచ్చకా

యలు; గట్టినబోది, గడ్డెనబోడ్డు; గిరిసింగన్నపుత్తి; గుంట

చాళ్లు; గుడిగుడిగుంచము - గుడుగుడుగుంచము; గురిగింజ;

గుట్టపెక్కుడు; గుట్ట; గూవనాలు; గొబ్బిట్ట; గోడదొడ్లుడు

కాయ, గోటికాయ, గోరీ, గోరీకాయ, (సం).—గురి,

గోలకము; గోడివడ్డెలు: (మి) చక్రాలత్రిప్పడు; చాకిబా

న; చాకిమూట; చింతాకుచుణుడు; చిందుపరువు; చిక్కణ

బిళ్ల - చిక్కనాబిళ్ల; చిటికలాట; చిట్టిపొట్లకాయ; చిడుగుడు;

చిమ్మలాయి; చిమ్మబిల్లలు; చిటుతనగోడు; చిట్టిపడ్డె,

చిట్టుబుట్టు; చీకటిమొటికిళ్ళు; చుండ్రాళ్ళు; చెంగనలు—

చెంగనాలు; చెండు; జిరుకుజాతిదాబాట; తన్నుబిల్ల; తాటాకు

చక్కెర; తాళ్లపాము; తుమ్మెదరేపుడు; తూనరతుక్కము;

తూసిగతానిగ; తూనెకొట్లాట; తూరనగోలలు, తూరన

దుక్క, తూరనతుంకము; తోడా: త్రిప్పళ్ళు; త్రొక్కుడు

బిళ్ల; దాట్రాయి: దూబాచులు, దోబాచి; దూబుదుంకెన;

దోకుడుబార; నట్టకోతి; నట్టువాలు; నాలుగుకంబాలాట;

నీగిపోగిన; నెటికతట్లు, నెట్టుడుగాయ, నెట్టు, పచ్చీసు, పిడి

గుద్దులు; పిల్లగిణులు, పిల్లదీపు, పిల్లదీవి; పుటచెండు-పుట్ట

చెండు; పుణికిళ్ళు; పులియాట; పెంచులబేరి: పొడుగునీళ్ళు;

బండికిలు; బంతిదూగులాట; బందారు; బసవన్నాట; బిల్ల

గోళ్ళు; బిల్వబిద్దెము; బుడికిన్పు; బూచి: న్నులకచ్చ;

బొట్టనగోలలు; బొమ్మరములు; బోటిరాళ్ళు; బోర్లపక్కె; మంకెలు; మొకిమాట; రామన్నాట; విద్రియము-విద్రియము; వినాయకుతిరి; వెన్నెలకుప్పలు; వ్రేలుబొట్టన; సరిబేసులు; సింగన్నదాటులు; సిరిసింగణవత్తి — సిరిసింగణలవత్తి (ఇందుకొన్ని బాలికాక్రిడలగుటయు వాడుకయందు గాన వచ్చుచున్నవి); మఱియు-బాలికాక్రిడా విశేషములు... అచ్చము; అక్షమీలనకేళి; క్రిడాదురము; గిరియక్షము. మఱియు (తె).— అంజి: అచ్చనగంధు— అచ్చనగయలు- అచ్చనగుడ్లు, అచ్చనలు; అట్టచెమ్మ; అమ్మనబోంట్లు, అమ్మనమలు- అమ్మనలు; ఈనెగజాలు; ఉద్దవల్లంబి; ఒడ్డుగుండ్లు; ఒడ్డుపడుపు; ఒప్పులకుప్ప; ఓమనగుంటలు; కంబాలాట; కనుమూసిగంతలు (చూ, మూసిగతలు); కుచ్చెళ్ళు; కుప్పీలు; గీరణగింజ - గీరనంగింజ - గీరనగింజ; గుజ్జనగూళ్ళు-గుజ్జనగూళ్ళు; గాలిపటము, గాలిపడగ; గిలక; గుజగుజతేకులు; గొబ్బిళ్ళు; చిటుతనబిల్లిలు; చెమ్మచెక్క; జొడిళ్ళు; దొంగతొత్తులు; పింపిళ్ళు-పింపిళ్ళు; పింపినలు; బిరికిలు, బొమ్మపెండ్లిండ్లు; (సం) అందికి. (తె); మూసిగంతలు, కనుమూసిగంతలు, దాగనముచ్చలు-దాగన ముచ్చిళ్ళు, దాగిలిముచ్చలు-దాగిలి మూతలు-దాగుడుమూతలు-దాగురింతలు-దాగురుమూతలు-దాగినముచ్చలు- దాగిలిముచ్చలు- దాగిలిమూతలు- దాగురుమూతలు; మేలిమచ్చలు (ఇందుకొన్ని బాలక్రిడలగుటయు వాడుకయందు గానవచ్చుచున్నవి.) (మిగతవానికి "చూ, సిరిసింగణలవత్తి.")

బాలతనయము. సం. వి. అ. పుం. చంద్రా; చూ, విట్టదిరము. బాలతృణము. సం. వి. అ. న. వన్చిక; చూ, హరిత. (తృణము. 1.)

బాలపాపచిన్నె. వా. వి: చూ, బాలారిష్టము.

బాలబంధు. వా. వి. 1. దేవనాగరలిపినిబోలు లిపి; 2. సంఘలు కుట్టువాడు.

బాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. అయిదేండ్లయేసుగుప్పిల్ల; చూ, హస్తీ; పుం, న. 2. కురువేరు*; చూ, హ్రీబేరము; విణ. 3. పదునాతేండ్లకు లోబడినది (ఆడుది); చూ, శ్రీ.

బాలమూషిక. సం. వి. అ. శ్రీ. చిట్టెలుక; చూ, మూషికము. బాలయజ్ఞోపవీతుడు. సం. వి. అ. పుం. ఉరస్కటుడు; చూ, మహావ్రతి.

బాలవ. అం: చూ, కరణములు.

బాలవాహ్యము. సం. వి. అ. పుం. మేక; చూ, మేషము. 1. బాలవ్రతుడు. సం. వి. అ. పుం. పూర్వజైన విశేషము; చూ, సుగతుడు.

బాలశలాటువు. సం. వి. ఉ. న. లేతపిందె; చూ, శలాటువు 2.

బాలసంగడము. అం. మల్లపొదనము; చూ, మల్లకాత్తము.

బాలసారె. వా. వి: చూ, బారసాల.

బాలసూర్యోదయము. అం. 1; చూ, అంజనములు; 2. ఒకానొకమటికొషధము; 3. అరుణోదయము. (వాడుక).

బాలాజి. వై. వి. 1. తిరుపతివేంకటేశ్వరులకు బైరాగులు వాడెడుపేరు; వా. 2. ఒకానొకజాతివాడు; చూ, సింగులు.

బాలాదపి సుభాషితమ్. న్యా. బాలుడైనను మంచిమాటలు పలికినచో గ్రహింపవలయును.

బాలింత. వా. వై. వి. రూ-బాలెంత; చూ, సూతిక.

బాలింతరాలు. వా. వై. వి.—వై.—

బాలింతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, రూ-బాలెంతబోళము.

బాలిక. సం. వి. అ. శ్రీ. 1. పదునాతేండ్లకు లోబడినపిల్ల; చూ, శ్రీ; 2. కన్యక; చూ, శ్రీ; 3. ఆడుది; చూ, శ్రీ; 4 చెవిబొగడ; చూ, భూషణము. 2.

బాలికాక్రిడ. అం: చూ, బాలక్రిడ.

బాలిశము. సం. వి. అ. న = బాలీ; చూ, లోడు.

బాలికుడు. సం. విణ. 1. = పాలసుడు; చూ, స్తబ్ధుడు; 2. బాలుడు; చూ, శిశువు.

బాలీసు. వై. వి. = బాలిశము; చూ, లోడు.

బాలుడు. వా. సం. వి. అ. పు: చూ, బాలకుడు.

బాలెంత. వై. వి: చూ, రూ-బాలింత. స్వా 3, అ. 84

బాలెంతరాలు. వా. వై. వి.—వై.—

బాలెంతబోలు. వా. ద్వ. వి: చూ, బోళము.

బాలెంతబోళము. ద్వ. వి.—వై.—

బాలెబ్రాహ్మణులు. పా: చూ, కపూరియెబ్రాహ్మణులు.

బాలేయము. సం. వి. అ. న. 1. పిన్నముల్లంగి*; చూ, హస్తీ కంద; పుం. 2. గాడిద; చూ, రాసభము; విణ. 3. బాలునికి హితమైనది; 4. మేత్తనిది; చూ, సాంద్రము 3.

బాలేయశాకము. సం. వి. అ. పు. బారంగి*; చూ, హంజిక. బాల్యము. అం. 1; చూ, అవస్థలు 2; చూ, దశలు.

బాల్యంగి సం. వి. ఈ. శ్రీ. దోసకాయ; చూ, హరివాలుకము.

బావ. వై. వి. = బావుక. 1. తోడబుట్టినదామగడు, బావగారు, బావమఱది. (సం)—బావుకుడు; వా. 2. బావగారు; చూ, మగనిఅన్న; 3. తనకంటె పెద్దవాడైన మేనత్త మేనమామల కొడుకు; బావగారు; (తద్వి - మేనత్తకొడుకు నకు — వైతృష్యపేయుడు — వైతృష్య ప్రీయుడు); 4. భార్యతోడబుట్టినవాడు; బావగారు; 5. నటుడు సూత్రధారునిపిలిచెడు పేరు; బావగారు; 6. నాట్యపరిభాషయందు బావ; అవుతుడు. అవృత్తుడు.

బావంజ. వై. వి. వాగుణీ*; చూ, సోమరాజి.

బావగారు. వా. వి: చూ, బావ. 1-2-3-4-5.

బావమఱది. వా. వి: చూ, బావ. 1.

బావి. వై. వి. 1. = వాపీ. నుయ్యి; చూ, సరస్సు. 1; 2. చెలువు; చూ, సరస్సు. 1; 3. = వాపీ. దిగుడుబావి; చూ, సరస్సు. 1; 4. వల్లము; చూ, రంద్రము. 1.

బావిడీ. వా. వి. బావి. 1.

బావియెలు. వా. వి: ఒలు, ఒలుపెంకు, నూతియెలు. తద్వి.— నూతిపైయెలుకు.- తల్లియెలు.

బావిలీ. దే. వి. ఆడుదానికొనచెవినగ; చూ, భూషణము. 2.

బావిలీగొలుసు. వా. వి. మగవానికొనచెవినగ; చూ, భూషణము, 2.

బావుకొను. దే. స. క్రి. 1. అంతయు నాకేకావలయునని ఆతు
రతపడు; 2. అన్నములోనగునది చేతినిండుగ యెత్తినోట
నిడుకొను. హరి. పూ. 5, ఆ. 208; చూ, భుజించు. 2.
బావుటా. వా. వి. కెండా.
బావురు. వా. బావి. 1. బావురుబిల్లి: చూ, సూచకము. 5: 2.
ఏడ్చుటయందగు ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.
బావురుబిల్లి. వా. వి: చూ, బావురు; 1. కళా. 6, ఆ. 269.
బావురుబిడ్డము. దే. వి. పిల్లగడ్డము, మేకగడ్డము: చూ,
శ్శ్రువు.
బావురుగాడు. దే. వి: చూ, బావురు 1. ఉ. రా. 4, ఆ. 195
బావురుమను. దే. ఆ. క్రి. (బావురు+అను) 1. జానకమ్మ
మగుటనే బావురుమని మాఱుమోతఁబడియగు: చూ
శబ్దించు; 2. పెద్దయేడుపుయేడ్చు: చూ, శోకించు.
బాష్పము. సం. వి. ఆ. న. 1. కిన్నీరు: చూ, రోదనము. 2:
2. కొయుగూర *: చూ, మారిషము: పుం. 3. అవిరి:చూ,
హర్షణము; 4. ఇనుము: చూ, రోహము. 1.
బాష్పిక. సం. వి. ఆ. ప్రి. 1. ఇంగువప్రమాను *: చూ, హిం
గువు; 2. ఇంగువప్రమానిబాకు.
బాస్. వా: విణ. మంచిది.
బాస. వై. వి. = బాష. 1. సంస్కృతాచిభాష: చూ, బాష. 1:
భాషలు 1; 2. ప్రతిజ్ఞ. కాశీ. 5, ఆ. 271: చూ, స్పర్ధ. 4;
3. = బాషా. వచనము: చూ, శబ్దము. 2; 4. ఒట్టు: చూ,
కాపము. 1; 5. జన్నియ: చూ, వ్రతము; 6. ప్రమాణము.
య. 3. ఆ. 38: చూ, శపథము: 7. సంకేతము, నైగ:
చూ, రహస్యము; 8. చూ, భాషణము. 2.
బాసట. దే. విణ. ఏ: చూ, సహాయము.
బాసనము. వై. వి. = బాజన. పచనపాత్రము: చూ, పాత్రము
6—౨౮.
బాసము. వై. వి. జాలె: చూ, జాలియ. 2.
బాసవాయి. వై. వి. 1: చూ, వేయపు; 2. ఋషి సన్యాసి.
య. 2. ఆ. 49.
బాసవాయిదిట్టరులు. వా. వి. బ: చూ, బాసవాయి. 1
బాసవాయోర. ద్వ. వి. 1. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాయుడు:
2. ఋషీశ్వరుడు: చూ, సన్యాసి.
బాసాడు. ద్వ. ఆ. క్రి. మాటాడు: చూ, వచించు.
బాసికదండ. ద్వ. వి. తలముందుప్రక్క నుంచఁబడెడి పుష్ప
హారము: చూ, భూషణము. 2.
బాసికపట్టు. ద్వ. వి: చూ, వదానసము. (బాసినపట్టు అనియు
వాడుక).
బాసికము. దే. వి. పెండ్లియందు వధూవరుల నొసటఁగట్టెడు
మూడుప్రక్కలేర్పడిన మౌక్తికాది హారము. వసు 4, ఆ.
88: చూ, భూషణము. 2.
బాస్తకము. సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-బస్తకము.
బాహ. సం. వి. ఆ. ప్రి. బాహువు: చూ, స్కంధము. 1.
బాహటము. వై. వి. = బాహ్యట: చూ, స్పష్టము.
బాహటము. వై. విణ. = బాహ్యట. —వై. (సం. అనికొందఱు).

బాహరపోవు. ద్వ. ఆ. క్రి. 1: చూ, బయలుపడు; 2: చూ,
సొమ్ముసిల్లు.
బాహరము. వై. విణ. = బహిరంగ. 1. బయలుపడినది, వెలి
యైనది (అనికొందఱు): చూ, స్పష్టము.
బాహు. సం. వి. ఉ. పుం. ప్రి. రూ-బాహువు: స్కంధము. 1.
బాహుకుడు. సం. వి. ఆ. పుం: అశ్వవిదుడు, కీచకుడు,
పుణ్యశ్లోకుడు: చూ, నలుడు, 1.
బాహుజుడు. సం. వి. ఆ. పుం. 1. రాచవాడు: చూ, రాజు.
1: విణ. 2. బుజమునందు పుట్టివాడు.
బాహుత్రాణము. సం. వి. ఆ. న: చూ, తనుత్రాణము.
బాహుద. సం. వి. ఆ. ప్రి. బాహుదయనునది: చూ, నది.
బాహుదము. సం. వి. ఆ. న. జబ్బ: చూ, భూషణము. 2.
బాహుపురి. —వై. —
బాహుపురులు. అం: చూ, ధాన్యము.
బాహుసచారములు. అం. (చూ, హస్తక్రియాభేదములు) ఊర్వ
ము, అధోముఖము, తిర్యక్కు, అపవిద్ధము, ప్రసారితము,
అంచితము, మండలగతి, స్వస్తికము, ఉద్వేషితము,
ప్యృషానుసారి. (10.)
బాహుమధ్యము. సం. వి. ఆ. న: చూ, మోచేతిమడుపు.
బాహుమూలము. సం. వి. ఆ. న. చంక: చూ, మడిసంది.
బాహులము. సం. వి. ఆ. న: 1. చూ, తనుత్రాణము; 2. కాత్రి
కమాసము: చూ, మాసము. 1.
బాహులేయుడు. సం. వి. ఆ. పుం. కుమారస్వామి: చూ,
స్కండుడు.
బాహువారకము. సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పరిగి*
బాహువు. సం. వి. ఉ. పుం, ప్రి: చూ, రూ-బాహు,
బాహుసహస్రభుత్తు, సం. వి. 5. పుం: చూ, హైహయుడు.
బాహుశ్యము. సం. వి. ఆ. న. బహుశధావము: ప్రాయము,
బాహ్యదృశ్యానువిధము. అం: చూ, సమాధులు.
బాహ్యము. సం. విణ. 1: చూ, స్పష్టము; వా. 2: చూ, బహి
ర్దేశము. 2: 3: చూ, శౌచములు.
బాహ్యశబ్దానువిధము, అం: చూ, సమాధులు.
బాహ్యపాదవ. అం: చూ, వేసరపాదజాబాషలు.
బాహ్యసంగము. అం: చూ, సంగములు.
బాహ్లికము. సం. వి. ఆ. న. రూ-బాహ్లికము. 1. ఇంగువ:
చూ, హింగువు; 2. కుంకుమ పువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము.
2: పుం. 3. ఒక దేశము: చూ, దేశములు; 4. బాహ్లిక
దేశపు గుఱ్ఱము: చూ, హయము.
బాహ్లిక. సం. వి. ఆ. ప్రి. బాహ్లిక దేశప్రి: చూ, ప్రి.
బాహ్లికము. సం. వి. ఆ. న. పుం: చూ, రూ (బాహ్లికము),
బాహ్లికుడు. సం. వి. ఆ. పుం. బాహ్లిక దేశపు రాజు: చూ,
రాజు. 1.
బాళి. దే. వి. 1: చూ, స్నేహము; 2: చూ, మూర్ఖ; 3:
చూ, వాంఛ. ఉ. రా. 1, ఆ. 28; 4: చూ, విచారము.
2: విణ. 5: చూ, హేరాళము.
బాళెలు. వా. వి. బ. పుష్పవిశేషములు: చూ, సుమము.

బి

బింకము. దే. వి. రూ-బింకము. 1. గర్వము. పర. 3. ఆ. 277; చూ, హంకారము; 2. బిగువు: చూ, లవణి; 3. గర్వోక్తి. పాండు. 2, ఆ. 41: చూ, శబ్దము. 2; 4. శూరత: చూ, శౌర్యము. 1: వా. 5. నిక్కు: చూ, లేచుట.

బింకము. —పై—

బింగీలు. వా. వి. బి బడినీలల శిక్షలగు గుంజిళ్ళు గోడకర్పి కోదండము లోనగువానిలో నొకటి.

బిందము. వై. వి. = బృంద: చూ, సమాహము.

బిందియ దే. వి. రూ-బిందె: చూ, పాత్రము. 8-౪౯.

బిందీ వై. వి. లలాటికి: చూ, బొట్టు. 1.

బిందుకము. అం: చూ, దంతక్షతములు

బిందుచిత్రము. సం. వి. అ. పుం. కామంచి*: చూ, తృణము 1.

బిందుతంత్రము సం. వి. అ. న. 1: చూ, చతురంగము: 2: చూ, శారిఫలము.

బిందుమాలి అం: చూ, జన్యతాశములు

బిందువు. సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీటిబొట్టు: చూ, బొట్టు. 1; 2. చుక్క: చూ, బొట్టు. 1; 3: చూ, సున్న. 1; 4: చూ, శుక్రము. 1; 5: చూ, భ్రామధ్యము; 6. దంతక్షత విశేషము: చూ, వాతెఱకెపు; అం. 7: చూ, ఆరోహివర్ణగతాలంకారములు; 8: చూ, కాలప్రాణము; అం. 9. ఒకనాటకలక్షణము (మధ్యమధ్య నవాంతరములు వచ్చినను సామర్థ్యముచే జెడకుండునట్లునలుకుట బిందువు); అం. 10: చూ, సంహారీవర్ణగతాలంకారములు.

బిందె. దే. వి: చూ, రూ-బిందియ.

బింబము సం. వి. అ. పుం. ఉ: సరవెల్లి: చూ, సరటము.

బింబచ్చద. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, శింఖప.*

బింబము. సం. వి. అ. న. 1: చూ, ప్రతిబింబము. 1; 2. దొండపండు, ఓస్టి: చూ, రక్తఫల; 3. ప్రతిమ: చూ, హరిణి. 3; 4: చూ సమానము. 2; పుం. 5: చూ, బింబకము; పుం. న. 6 (చంద్రసూర్యాది) మండలము: గోలము-గోళము, త, మండలము. (తె).—బిల్లి బిల్లి-బిల్లిక-బిళ్ళ ("చూ, మండలము. 9") వా. 7. చూ, భగము, 12; 8. చంద్రబింబము: అ; 9. చూ, ఆగమములు (చూ. ఉపనిషదులు 11-12).

బింబిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దొండ*: చూ, రక్తఫల.

బింబితము. సం. విణ. ప్రతిబింబించినది: చూ, వికారము. 1.

బింబోష్టి. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. దొండపండుపంటి పెదవిగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2 ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

బికారి. వై. విణ. = వికారి. రూ-బికాసి. 1. = వికారవాన్. బిచ్చగాడు: చూ, యాచకుడు; 2. దరిద్రుడు: చూ, శాతుడు 3. వికృతవేషధారి; 4, అప్రయోజకుడు: చూ, వ్రాజె.

బికాసి. —పై—

బికాశి. = వికారి. వికృతవేషధరుడు.

బికిరము. వై. వి. = వికిరమ్: చూ, వేడికోలు. పసు 1 ఆ 64.

బికిరాలమారి. ద్వ. విణ: చూ, బికారి. 1.

బిక్క. వా. వై. విణ. 1: చూ, 7లుపేద: 2. బలహీనము. "రయితబిక్క (లేక) చేసుబిక్క."

బిక్కి. దే. వి. అక్షోటము *: చూ, మృదుదుర్మము;

బిక్కిరించు. దే. ప. క్రి: చూ, టిక్కించు.

బిగ. దే. దృ. క్రి. విణ: రూ-బిగ్గ. బిగియ. "బిగ్గొట్టు-బిగ్గొట్టు."

బిగ్గొట్టు. వా. ప. క్రి. కుంచించు.

బిగ్గది. దే. విణ. ధూప్తుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

బిగి. దే. వి. 1. బిగువు: చూ, లవణి; 2. గర్వము: చూ, హంకారము; 3. దృఢత: చూ, స్థైర్యము. 1.

బిగించు. దే. ప్రే బిగువుచేయు. పా. 3, ఆ. 4: రూ-బిగియించు, బిగుచు, ఇల: అచు- ఇల్క: అచు-ఈలక: అచు.

బిగితము. దే. విణ. (బిగి + ఇతము) దృఢము: చూ, బిగి. 3.

బిగిబద్ధ. ద్వ. వి. రెండుగాడికి మ్ములకు నడుమవేయు బిగువు బద్ధ: బిగువు.

బిగియు. దే. ఆ. క్రి. 1: పట్టుకొను, బిగువుకొను; 2 బిగువు చేయు.

బిగిసికొను. వా. అ. క్రి: ఆంకించు. చూ, పట్టుకొను. 3

బిగుచు. దే. ప్రే: చూ, బిగించు.

బిగుతు దే. విణ. వదులునికొనిది.

బిగువాళ్ళు. వా. వి. బి. కదైలమోపుకదైలు త్రాళ్ళు: చూ, సూత్రము. 1.

బిగువు దే. వి. 1: చూ, బిగి. 2; 2: చూ, బిగి. 3; 3: చూ, బింకము. 4: 4: చూ, బిగి బద్ధ: 5. త్రాచికొలత; 6. చూ, బింకము. 2.

బిగువుకొను. దే. ఆ. క్రి: బిగియు.

బిగ్గ. దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-బిగ.

బిగ్గర. దే. ద్ర. క్రి. విణ 1: ఎత్తిలి, ఒత్తిలి, గట్టి: 2: పొరి, బిట్టు.

బిచానా. వా. వి. పడక.

బిచ్చ. వా. వి. = బిక్ష: చూ, వేడికోలు.

బిచ్చగాడు. వై. విణ. = బిక్షకుడు. (ద్వ. అని కొందఱు) 1: చూ, యాచకుడు; 2: చూ, సన్న్యాసి.

బిచ్చపుజోగి. ద్వ. విణ. —పై.—

బిచ్చము. వై. వి. = బిక్షము: చూ, బిచ్చ.

బిచ్చమెత్తు. వా. వి: చూ, ఎత్తు. 26.

బిజగు. దే. ప. క్రి: చూ, బొంకు. సా. 3. ఆ. 214.

బిటారము. దే. వి. ఒయ్యారము: చూ, విలాసము 2.

బిటారి. దే. వి. విలాసవతి: చూ, స్త్రీ.

బిటికి. వా. వి. పలువభార్య: చూ, భార్య.

బిట్టబిట్టు దే. వి. (బిట్టు + బిట్టు) మిక్కిలి బిగువు. భో 4, ఆ. 309.

బిట్టు. దే. అవ్య. 1: వేగము: చూ, స్వదము. 1; 2: చూ, హెచ్చు. 2; 3: చూ, బిగ్గర. 2; వా. 4. కొలతబద్ధ.

బిట్టుబిళ్ళు. దే. అవ్య. తటాన. భో. 5, అ. 77: చూ, న్యదము. 1.

బిడ. వై. వి.=అవత్య. రూ-బిడ-బిడై: చూ, శిశువు. (ఇది అ-ఈ-సి శబ్దములకు అనుప్రియుక్తమై స్త్రీ వాచకమగును. ఉదా.—అబిడ- ఈబిడ-ఏబిడమై.) (దేశ్యమని; శ. ర.)

బిడము. సం. వి. అ. న. అట్టుప్పు: చూ, లవణము. 1.

బిడలవణము. 1. —పై.— అం. 2: చూ, క్షరములు.

బిడాయించు. వా. న. క్రి. 1. కోపముతో మూతి పెదవులు గట్టిగా నొక్కి మూసికొను. 2. ఒకదానిలో మఱొకదాని నుంచు.

బిడారము. దే. వి. 1: చూ, పాళియము. 1. కై. 3. అ. 118; 2: చూ, వీడువట్టు.

బిడారు. దే. వి. 1: చూ, బిడారము. 2. విజ. 1, అ. 195; 2. చనుస: చూ, లంబాదీతండా; 3: చూ, బిడారము. 1.

బిడాలకము. సం. వి. ౨. న. 1: చూ, హరిదళము; 2: చూ, పునుగు. 1; 3. కంటిమందు: చూ, మందు. 1.

బిడాలద్రాహ్మణులు, అం. “శ్లో. యత్రకుత్ర ప్రతిగ్రాహి నిత్యం భ్రమణతత్పరః, స్వకార్యముద్దిశ్య సదాసవిడాలక ఉచ్యతే” (దురాన్న దుర్జానాదు లెచ్చబెచ్చట సంప్రాప్తమగునాయని వెదకుచు స్వకార్యము కొఱుకు ఎల్లప్పుడు సంచరించెడు వారలు): చూ, దశవిధ బ్రాహ్మణులు.

బిడాలము. సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ, సూచకము. 5; 2. కనుగ్రుడ్డు: చూ, రోచనము; 3. కంటితెవులు: చూ, హర్షణము. 3-౫.

బిడాలవణము. సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బిడలవణము.

బిడాలవిఘ్నేచనన్యాయము. న్యా.పిల్లి మలవిసర్జనము చేయు నపుడు గోయిద్రవ్యి అందువిడిచి పూర్తివేయుననురీతి.

బిడియము. వై. వి.=ప్రీడా. (దేశ్యమని శ. ర.) రూ-బిడెము: చూ, సిగ్గు.

బిడుపు. దే. వి. 1. అవకాశము: చూ, సందు. 3; విజ. 2. అవకాశముగలది.

బిడెము. వై. వి.=ప్రీడా (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, రూ-బిడియము.

బిడొజుడు. సం. వి. న. పుం. ఇంద్రుడు: చూ,

బిడ్డ. వై.వి.=అవత్య. (దేశ్యమని శ. ర.) 1: చూ, రూ-బిడ. భో. 1, అ. 70; 2. కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1; 3. కూతురు: చూ, సూన. 1.

బిడ్డడు. దే. వి (వై, అనికొందలు). 1. మగశిశువు: చూ, శిశువు; 2. కొడుకు. కాశీ. 4, అ. 13. చూ, సూనుడు. 1; 3. బాలుడు: చూ, శిశువు.

బిడ్డకుట్టు. దే. వి. ప్రసవవేదన: చూ, వేదన. 1.

బిడ్డతల్లి. దే. వి. 1: చూ, బాలింత: 2. బిడ్డను గన్నతల్లి: చూ, సవిత 2.

బిడ్డలులేని గృహము. అం: చూ, అప్రకాశములు.

బిడ్డె. వై. వి=చూ, రూ-బిడ్డ.

బిత్తరపోవు. దే. అ. క్రి: చూ, సరించు.

బిత్తరము. దే. వి. 1. జోతి: చూ, వెలుతురు. 1; 2. శృంగార చేష్ట. నీలా. 3, అ. 10: చూ, విలాసము. 2: విజ. 3. చంచలము. స్వా. 2, అ. 33: చూ, ఎలిరిము. 3; 4: చూ, సరసము. అని. 2, అ. 27.

బిత్తరములాడు. దే. అ. క్రి: చూ, ప్రకాశించు.

బిత్తిరి. దే. వి. (బిత్తరము+ఇ) 1 శృంగార చేష్టలుగల ఆడుది. రాజ. 3, అ-64: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

బిత్తరించు. దే. అ. క్రి. 1. సరసమాడు. కాశీ. 7, అ. 186; 2: చూ, బిత్తరములాడు; 3: చూ, సరించు; 4: చూ, చూ, వేలాడు.

బిత్తరిజింకదాల్చు. ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ; హిమాంశువు.

బిత్తల. దే. వి: అంగమొల, దిసమొల-దిస్సమొల.

బిత్తలి. దే. వి. 1: చూ, దిగంబరుడు. 3; విజ. 2. దిసమొలది.

బిత్తిరి. వా. వి. 1. మాయ. “వాడు నన్నుబిత్తిరి పెట్టి ఆట గెలుపొందినాడు.”; 2: చూ, పిక్కిలి. 2. (ఉత్తరస్కారులలో వాడుక).

బిత్తిరి. దే. వి: చూ, దిగంబరుడు. 3. అం. భా. తృ. 12.

బిత్తెడ. దే. వి. చక్కిలములు లోనగువానినెత్తెడు రోహదళము: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 6.)

బిద్ద. వా. వి. రూ-బిద్దె, బిస్త, దుర్గతి, నరకము, రోవరము, చూ, సంహారము. 2.

బిడ్డము. వై. వి.=బిన్నమ్: చూ, వేటుపాటు. 1.

బిడ్డు. దే. అ. క్రి. మరణించు. సా. 1, అ. 107. చూ, సమయ.

బిడ్డె. దే. వి: చూ, రూ-బిడ్డ.

బిడ్డెమువాడు. వా. వి. ఆటలాడి జీవించువాడు: చూ, నైలామడు.

బిబ్బరించు. దే. అ. క్రి. (పులి) కూయు. రూ-బిబ్బరిల్లు: చూ, శబ్దించు.

బిబ్బరింత. దే. వి. పులికూత: చూ, స్వరము. 2.

బిబ్బరిల్లు. దే. అ. క్రి: చూ, రూ-బిబ్బరించు.

బిబ్బరికాయ. దే. వి. ఆడుదానికారి మూడవ ప్రేరినగ. కళా. 7, అ. 68: చూ, భూషణము. 2. (బి.పిల్లేళ్ళు అని కొందలు.)

బిబ్బి. దే. వి. 1: చూ, రోరణము; 2 తురుష్కుల యంతఃపుర స్త్రీ. వసు. 1, అ. 45: చూ, స్త్రీ.

బిబ్బుకడుపువేల్పు. వా. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

బిబ్బోకము. అం. రూ-బిబ్బోకము. నాయికకు గర్వాతిశయము. చేత ఇష్టవస్తువు సందేనియు కలిగెడు అనాదరము: చూ, శృంగారచేష్టలు.

బిబ్బోకము. అం —పై.—

బిమ్మటి. దే. వి. 1. మనోవ్యర: చూ, శోకము; 2. స్వవశము కానిబుద్ధి: చూ, హృల్లేకము. 2; 3: చూ, సంకోచము. 3. పాండు. 2, అ. 190; విజ. 4. స్వవశముకాని బుద్ధిగలది. హరి. ఉ. 7, అ. 230.

బిమ్మటిగాను. దే. అ. క్రి. వివశత్వమునొందు: బిమ్మటివోవు

విమ్మటివోపు. దే. అ. క్రి. 1. — పై. — 2. చూ. సౌమ్యసిల్లు
వియ్యము. దే. వి. పొట్టాడదంచిన దాన్యము; పాలు-ప్రాలు
(సం). — అక్షతము తండులము; తద్విశేషములు. — అక్షత
లకు. అక్షతలు — అక్షింతలు. తలబ్రాలు. దీవనబ్రాలు — దీవెన
బ్రాలు, పచ్చబ్రాలు, పాలు-ప్రాలు, మెట్టుబ్రాలు, విలుగవి
వియ్యము, సేసబ్రాలు, సేపలు. (సం). — అక్షతలు; ౨.
ఈ సంవత్సరపు పంటవియ్యమునకు — పచ్చివియ్యము; ౩
ఉప్పుడు చేయనివియ్యమునకు. పచ్చివియ్యము; ౪. ఉప్పుడు
చేసిన వియ్యమునకు. — ఉప్పిళ్ళు-ఉప్పుడు; ౫. చేరుళ్ళకు-
చేరుడువియ్యము, చేరుడులు- చేరుళ్ళు, దంగుడులు-దంగుళ్ళు.
౬. చక్కగా ఉడకని వియ్యమునకు. — ననుబ్రాయి నను
బ్రాయి-నిన్నాయి, నలుకువియ్యము; ౭. తండుల కణము
నకు. — (చూ, శంకుకము); ౮. నానవియ్యమునకు. — నాన
బ్రాలు, నానవియ్యము, పచ్చివియ్యము. (సం). — లాజము;
పెండ్లిపథూవరులపై చెరుగువియ్యమునకు — నుంకు; ౧౦.
ప్రయాణపు వియ్యమునకు. — క్షేమతండులములు; ౧౦. యవల
వియ్యమునకు. — (సం). — దీప్యకము. (మిగతవానికి “చూ,
సేసబ్రాలు”)

విరడ, దే. వి. 1: చూ, వీరానబంధము; చూ, విణ. 1. ఏబ.
2 మూతవేనెను తెలిమెనకొయ్యతునక: గట్ట, దిమ్మె,
మూత.

విరివిర, దే. ద్ర. క్రి. విణ. రూ-విణవిణ. అతి త్వరితముగా:
చూ, న్యదము.

విరాన, రూ-విరాన. — పై. —

విరిక్తి, దే. వి. 1. మెడనగ: చూ, భూషణము. 2; వా. వి. బ.
2: చూ, బాలికాక్రిడ.

విరీన, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, విరవిర.

విరీలున, — పై. —

విరుదము, సం. వి. అ. పుం. 1. = విరుదు: అభిజనము. (తె.)
— అరిగ, పవాడము — పావాడము — పదాడము, పట్టము,
విరుదు; 2. = విరుదు. సౌమర్య చిహ్నము; 3. = విరుదు.
కౌర్య చిహ్నము.

విరుదాధ్యుడు, సం. విణ. = విరుదాయత్తు. విరుదారి — విరుదు
— విరుదులాడు: చూ, కూరుడు. 5.

విరుదాయత్తు, వై. విణ. = విరుదాధ్య. — పై —

విరుదారి, — పై. — (కు. పా.)

విరుదులాడు, వై. విణ. — పై. — (ద్య. అనియు)

విరుదు, వై. వి. 1: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1; 2. =: చూ, విరుదము.
1: 3. = చూ, విరుదము 2; 4. = చూ, విరుదము. 3;
విణ. 5: చూ, సమర్థుడు; 6: చూ, సమర్థము. 3; 7. =
విరుదాధ్య: చూ, కూరుడు. 5.

విరుసగు, వా. అ. క్రి. 1. కలుకుగిలు, విణ్ణ: వా. 2. సరిగాప
చనముకానిదగు: విణ్ణ.

విరుసు, వై. వి. రూ-విరుసు (దేశ్యమని శ. ర.) = పరుష.
1. గట్టి కణ. 3, అ. 243: చూ, బెడిదము; 2.
విరుసుగ్రోవి, విరుసు; విణ. 3. కరినము. జై. 7, అ. 39:
చూ, బెడిదము; వా. 4. చిముడకుండునటుల ఉడకబెట్టుట.
“విరుసుపదును.”

విరుసుగ్రోవి, దే. వి: చూ, విరుసు. 2.

విరువిరు, దే. ద్ర. క్రి. విణ: చూ, రూ-విరువిరు.

విరాన, చూ, రూ-విరాన. (రూ-విరాన).

విరీన, — పై. — (రూ-విరీన).

విరీలున, — పై. — (రూ-విరీలున).

విరువిణ్ణ, దే. వి. తాలు లోనగునవి పడుటయందగు ద్వన్యను
కరణము: చూ, హూహూ.

విరుసు, వై. వి. విణ. = పరుష: చూ, రూ-విరుసు. (దేశ్యమని
శ. ర.) (కారిన్యమునకు. — కణ. 8, అ. 84.)

విరునైనవాడు, వా. వి. 1. బెట్టుసరిగలవాడు; 2. కరినహృద
యందు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

విణ్ణ, దే. వి: చూ, విగి. 1—2—3. (విగువునకు. — భో. 4,
అ. 309.)

విణ్ణవిగియు, దే. అ. క్రి. (విగియు + విగియు) మిక్కిలి
విగిసికొను. కాశీ. 7, అ. 50.

విణ్ణ, దే. వి. 1. తదిక విగువుగా నిలుచుటకై దారముగట్టి
యాడ్చి యానించెడు కొయ్య: విసి; 2. ఉద్ధతి: చూ,
హంకారము: విణ. 3. గట్టి: చూ, బెడిదము; 4: ఉదుటు,
దుడుకు, బెట్టిదము. (సం.) అవలిప్తము, ఉత్పిక్తము, ఉద్ధ
తము, ఉద్వృత్త: అ. క్రి. 5: చూ, విరుసగు. 1. భో. 4,
అ. 115; 6: చూ, విరుసగు. 2.

విలకము, సం. వి. అ. పుం. = పల్లిక: చూ, పల్లిక.

విలవిలలాడు, వా. అ. క్రి. ముద్దుపలుకులతో నాడుకొనుచు
కలసి మెరిసియుండు.

విలవిలాడలు, వా. వి. బ. ఒకజాతి పిట్టలు: చూ, శకుంతి (పక్షి)
విలమెట్లు, వా. వి. బ: చూ, విల్లచెప్పులు.

విలము, సం. వి. అ. న. 1. = బెలము — విలము: చూ,
రంధ్రము. 1; 2. గుహ: చూ, రంధ్రము. 1; పుం. 3.
ఉచ్చైశ్రవము: చూ, హయము.

విలివిలి, వా. వి: ముగ్ధముగ్ధ.

విలువము, వై. వి. = విల్య. 1: చూ, శ్రీపరిము. *; 2. మా
రేడుపండు: చూ, శ్రీపరిము.

విలేశయ, సం. వి. అ. ప్రి: రూ-విలేశయము. అండజము,
కోకడము, గోర, గోధిక, గోరి, నిహక-నిహక, పంచ
నఖి, ముసలి. (తె). — ఉదుము, ఉటుము, ఏవరి, తేలు
మేవరి, తద్వి. — ౧. ఉదుపపిల్లకు. — గోదారము, గోరేయ
ము. గోరేరము. (తె) — ఉదుపపిల్ల; ౨. వీరుడు
మునకు. — గోధిక, నిహక-నిహక. (తె). — వీరుడుము.
(మిగతవానికి “చూ, హలాహలము.”)

విలేశయము, సం. వి. అ. పుం. 1. — పై. —; 2. పాము:
చూ, సర్పము; 3. ఎలుక: చూ, మూషికము.

విల్కుమార్పు, వా. వి. కొల: చూ, హింస. 1.

విల్మక్త, వా. వి. 1. కొన్నిరాసులు కలిసిన మొత్తము; 2.
కొన్నిసంవత్సరములమక్త: కలిపిన మొత్తము; 3. కొన్నింటి
మొత్తము.

విల్ల, దే. వి. రూ-విల్ల. 1. ఖండిము. ఉ. హరి. 3, అ. 99:
చూ, శకలము. 4; 2. (సూర్యచంద్రాదుల) బింబము.

రూ-బిల్లి-బిల్లిక: చూ, బింబము 3; 3. గుండ్రపుతలగడ: చూ, రోడు; 4. కివరెరాట్టుము: చూ, రాటణము. 2; 5. చెవి నగ: చూ, భూషణము. 2; 6. పలుచని గుండ్రవివస్తువు: 7. తాళపనివాడు దిండునకంటించెడు చక్రము; 8. మెడ రోనగు చోట్లయందు గుండ్రముగా రేచెడు నెత్తురుగడ్డ: చూ, నెత్తురుగడ్డ (వెగరోగముచేగజ్జిలోపుట్టిన గడ్డలవికొందలు); 9. తపాలబిళ్ల; విణ. 10. రూ—బిళ్ల. గుండ్రవిది.

బిల్లకట్టు, దే. వి. రూ-బిళ్లకట్టు. 1. మేడలోనగుచోట్ల యందు నెత్తురుగడ్డకట్టు; వా 2. పుటము పెట్టుటకుముందు మూకు క్లలో నుంచెడు మందుబిళ్ళల అమరిక.

బిల్లకట్టలు, దే. వి. బి. తములపాకులమడెలకు క్రిందను మీదను సంతనచేసి కట్టెడు కట్టలు.

బిల్లగోళ్లు, దే. వి. బి. చూ, బాలక్రీడ.

బిల్లచెప్పులు, దే. వి. బి. రూ - బిళ్లచెప్పులు. తోలుబిళ్లలకు కుచ్చులమర్చిన చెప్పులు: చూ, సమ్మాళిగలు.

బిల్లతలగడ, వా. వి: చూ, బిల్లి 3.

బిల్లవాలు, ద్వ. వి. చక్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.

బిల్లి, వా. వి. 1. (చంద్రసూర్యుల) బింబము: చూ, రూ-బిల్లి 2; 2. చెడుగుడు అటలోని కూత. "అల్లిబిల్లిచెంగలనాత్ బిల్లి బిల్లి బిల్లి (గుడుగుడుగుడు)": చూ, స్వరము. 2.

బిల్లిక, దే. వి. చూ, బిల్లి. 1.

బిల్లు, వా. వి. రావలసిన సొమ్మునకు చెక్కు. "జీతపుబిల్లు" (చూ, బరావర్డు)

బిల్లుకలెక్టరు, వా. వి: చూ, సుంకరి.

బిల్వబిద్దెము, వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బిఃము, సం. వి. అ. న. = బిలువము. 1. మారేడుపండు: చూ, శ్రీపలము; పుం. 2. మారేడు*: చూ, శ్రీపలము

బిస, దే. వి. 1. ఏతపు మ్రానిక్రింది యరభాగము: మీట; 2. యంత్రపు కీలు. స్వా. 4. అ. 37; 3: చూ, యంత్రము. 1.

బిసకంఠిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, బలాక: (చూ, శకుంతి.)

బిసప్రసూనము, సం. వి. అ. న. తామర: చూ, సహస్ర పత్రము.

బిసబిస, దే. వి: చూ, వేగము. 3.

బిసము, సం. వి. అ. న. 1. తామరతూడు, మృణాలము: చూ, సహస్రపత్రము 1; 2. తామరతీగ: చూ, సహస్ర పత్రము 1;

బిసరుహము, సం. వి. అ. న: చూ, బిసప్రసూనము.

బిసాతు, వా. విణ. 1. నిర్లక్ష్యము; 2. బలాదూరు.

బిసాదు, వా. విణ.—పై.—

బిసి, దే. వి: చూ, బిట్టు. 1.

బిసిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, బిసము. 2; 2 తామ. కొలను: చూ, సరస్సు 1; 3: చూ, తామరతంపము 1.

బిసివిసి, దే. విణ. ౯గువుబిగువుగలది. పర. 5, అ. 27.

బిసివోవు, దే. అ. క్రి. పట్ట—చూ.

బిస్త, దే. వి: చూ, బిడ్డ.

బిస్తము, సం. వి. అ. పుం. రూ-విస్తము-కిర్షమెత్తు బంగారు, మాడ, సువర్ణము: చూ, రోహము. 1.

బిప్తి, వా. వి. తోలుసంచులతో నీళ్ళుమోయువాడు (సకాళిఅని కొందలు)

బిస్సు, దే. వి. వేగమువందగు ధ్వన్యనుకరణము. సా. 1, అ. 33: చూ, హూహూ.

బిళ్ళ, వా. వి. విణ: చూ, రూ-బిల్లి.

బిళ్లకట్టలు, వా. వి. బి: చూ, రూ-బిల్లికట్టలు.

బిళ్లకుడుములు, వా. వి. బి. మోవకవిశేషము: చూ, భక్త్యము.

బిళ్ళచెప్పులు, దే. వి. బి: చూ, రూ బిల్లిచెప్పులు.

బిళ్ళదున్న, వా. వి: చూ, ముక్కొమ్ము మెకము.

బిళ్ళు, దే. వి: చూ, సోద్రకము*.

బీ

బీట, దే. వి. రూ-బీటిక. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 103: చూ, స్ఫోటము.

బీటగిలు, దే. అ. క్రి. రూ బీటగిల్లు: చూ, స్ఫోటించు.

బీటగిలు, —పై.—

బీటలవాలు, —పై.—

బీటలువోవు, —పై.—

బీటిక, దే. వి: చూ, రూ-బీట.

బీకము, వా. వి. ఊదెడువాద్యము: చూ, వీణ.

బీకర, వా. వి. బీట*: చూ, హ్రస్వగవేధక.

బీగము, దే. వి: తాలము—తాళము తద్వి.—గ. కుంచిక—కుంచెకోల. (సం.)—అంకుటము, కూర్చిక: ౨. తాళపు చెవికి.—తాళముచెవి, చెవి. (సం.) అంకుటము.

బీజకోశము, సం. వి. అ. పుం. తామరపూస: చూ, మిద్దె 2

బీజపత్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, హేమసాగర*.

బీజపూరము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మాదిపలము*.

బీజమాతృక, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, బీజపత్రము*.

బీజము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, విత్తనము; 2. విత్తులునాటు:

చూ, వెద. 2; 3. = బీరజము: చూ, వృషణము; 4: చూ, రేతస్సు. 1; 5. చూ, హేతువు. 1; 6. బలము: చూ, శక్తి. 1; అం. 7. పలాగమ కార్యములచే నిర్వహణనంది యేర్పడియె. గొప్పదైన ప్రయోజనము కొఱకై వ యత్నాహ మారంభము. మొదట స్వల్పముగ నుద్దేశింపబడి తర్వాత దర్వాత కాభోపకాఖలుగ విస్తరించిన నాయకోపనాయకుల యత్నాహము బీజము: చూ, సంధులు.

బీజాంకురన్యాయము, న్య. (చెట్టుముందా? విత్తనము ముందా? చెట్టులేక విత్తనములేదు. విత్తనములేక చెట్టువుట్టదు.) గింజ యందు మొలక అణగియున్నదను రీతి.

బీజాకృతము, సం. విణ. విత్తి దున్నినది (పొలము) ఉత్త కృష్ణము: చూ, భూమి. 1.

వీణాక్షరములు, అం. (హం—హీం—హూం—హూయం—హౌం—హః): చూ, మంత్రము. 1. (వీణాక్షరములు పెక్కు రీతుల నుచ్చరింతురు.)

వీణావాసము, సం. వి. అ. న. విత్తుట, ఉప్పి: చూ, వెద. 2.

వీణావాసితము, సం. విణ. ఉప్తము: చూ, భూమి. 1.

వీణోపకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వడగల్లు.

వీణ్యాడు, సం. విణ: చూ, సత్కుల ప్రసూనుడు.

వీటినేల, వా. వి. చిరకాలమునుండి దున్నవి నేల: చూ, భూమి. 1.

వీటిసరులు, వా. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

వీడు, దే. వి. 1: చూ, వీటినేల: 2. మట్లమైన యినుము (కాకరపువ్వువత్తులలోని మందులో వీడు కలిపెదరు): చూ, లోహము. 1; విణ. 3. నికృష్టము: చూ, హీనము 1; 4. ఉత్త: చూ, శూన్యము. 1.

వీడు, వై. వి. = వీతి: చూ, సాధ్యనము.

వీడుకొను, ద్వ. అ. క్రి. భయపడు. పు. 2, ఆ. 82: చూ, స్రుక్కు. 8.

వీడ, వై. విణ. 1: చూ, సన్న్యాసి: 2: చూ, వీడవాడు: 3: చూ, పేదరాలు: విణ. 4. = వీత. భయము నొందినది: చూ, వీతము.

వీడతనము, వై. వి: చూ, వీడరము. 1.

వీడలపెనుటాద, ద్వ. వి: చూ, వాయువు. సాం. దే. 13.

వీడవాడు, వా. వి: గాలిగుడ్డు, గుల్లకాడు, పంజె, పరికట్టె, పేద, బికారి—బికాసి, వీధి, బొబ్బలగొట్టు, బక్క, బ్రక్క, లొల్లెగాడు. (సం.)—అకించనుడు, అధావుడు, అర్థ హీనుడు, ఇత్యరుడు. ఋ, కంఠేరుడు, కటుంటుకుడు. కాకరూకుడు—కొకలూకుడు, కీకటము, కీనాకుడు, జుల్ల కుడు, ఖ, ఖిదుడు, జాయాజీవుడు, జాయానుజీవుడు, దరిద్రుడు, దీనుడు, దుర్గతుడు, దుర్విధుడు, నిర్గ్రు థుడు, నిర్దనుడు, నిర్బర్తితుడు, నిస్వకుడు, నిస్సృకుడు వీతుడు. తద్వి.— ౧. మికిలి వీడకు.— ఇరు పేద—నిలుపేద, బుక్కాపికిరు. ("చూ, లొల్లెగాడు.")

వీధత్సము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రసములు.

వీధత్తుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సుఖదేకుడు: విణ. 2. వికారము గలవాడు: చూ, వెట్టి. 5; 3 క్రూరుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2; 4. కనికరముగలవాడు: చూ, నురతుడు.

వీర, వా. వి: చూ, వీణ*.

వీరజము, వై. వి.=వీజ: చూ, వీజము. 3.

వీరతీగె, ద్వ. వి. కోశాతకీలత*: చూ, వీణ.

వీరనరము, వా. వి: చూ రూ-చీరనరము. (కు. పా.)

వీరము, వై. వి.=వీర్యమ్. 1: చూ, శౌర్యము. 1; 2: చూ, హంకారము.

వీరాజ, వా. స. క్రి. తుడిచికుప్పచేయు.

వీరింగు, వా. వి: చూ, నలుపెయిడ్డు.

వీరిజము, వై. వి. = వీజ. చూ, వీజము. 3.

వీరు, వా. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. ఒక రకము సారాయము: చూ, సుర. 2.

వీరువ, వా. వి. రూ-వీరువా. లోపల అంతస్తు లమర్చిన పొడవగుపెట్టె: చూ, సందుకా. (అలమారునకు.—చూ, సందుకా)

వీరువా, వా. వి.—వై.—

వీఱ, దే. వి. రూ-వీర*: చూ, హ్రస్వవేదుక: విణ. 2. పెద్ద. "వీఱెండ": చూ, సుర. (3).

వీఱనరము, వా. వి. రూ-వీరనరము: చూ, నిర. 1.

వీఱు, దే. విణ: చూ, వ్యర్థము. "వీఱునడు."

వీఱువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వ్యర్థమగు. హరి. ఉ. 3, ఆ. 8.

వీఱువాఱు, దే. అ. క్రి. —వై.—

వీఱువోవు, 1.—వై.—: 2. బెండువడు: చూ, వలియు. 2.

బు

బుంగ, దే. వి: 1. చిన్నమూతిగలకుండ: చూ, ధాండము. 3;

వా. 2. బుట్ట: చూ, సజ్జ. 1.

బుంగనామము, దే. వి. నడుమ ఎడములేక పీర్చిన తిరుమచి: చూ, బొట్టు. 1.

బుండ్రము, వా: వి. గుడ్లగూబ: చూ, సకినంపు(బులుగు).

బుకము, సం. వి: అ. పుం: చూ, రూ-బకము. 2. *.

బుకాయించు, వా. స. క్రి: చూ, బనాయించు. 2.

బుకాయంపు, వా. వి: డమాయంపు.

బుక్కి, దే. వి. రూ-బుక్కా-బుక్కాము: చూ, సురుము.

బుక్కినము, సం. వి. అ. న. కుక్క-కూత: చూ, స్వరము 2.

బుక్కిము, సం. వి: న. న, అ. పుం. 1. శౌతమునందు ప్రసిద్ధమైన మాంసము: చూ, శుక్తము. 2; 2. మేక పోతు: చూ, మేషము. 1.

బుక్క, దే. వి: చూ. రూ బుక్క.

బుక్కాపికిరు, వా. వి. 1: చూ, వీడవాడు: 2. ఒకానొకతురక.

బుక్కాము, దే. వి. 1: చూ, రూ-బుక్క. స్వా. 3, ఆ. 84; 2. పుప్పొడి: చూ, సుమనోరజము.

బుక్కావాడు, దే. వి. గందవాడి లోనగునవి యమ్మెడువాడు.

బుక్కింగులపీసు, వా. వి. టిక్కెట్లుఅమ్మెడుచోటు.

బుక్కు, వా. వి. పొత్తము: చూ, సంపుటము. "ఎక్కల బుక్కు."

బుగడ, దే. వి. అడుదానికొన చెవినగ. రూ-బొగడ: చూ, భూషణము. 2.

బుగబుగ, దే. వి: బుగ్గులు కొనుట యందగు ద్వన్యనుకరణ ము. కళా. 2, ఆ. 78: చూ, హూహూ.

బుగ్గులు, దే. వి: చూ, రూ-గుబులు.

బుగ్గులుకొను, దే. అ. క్రి. 1. గుబాళించు. పర. 3: ఆ. 239:

చూ, వలచు, 1; 2: చూ, వ్యాపించు. కాళి. 6. ఆ. 240;

3: చూ, విజృంభించు అచ్చ. యు కాం. 280; 4. నీటి

బొట్టులోనగునవి లోపలనుండి పైకుబుకు. కై. 8. ఆ.

197: ఉప్పొంగు, ఒడ్డగిలు—ఒడ్డగిల్లు; చిదుకు, చిప్పిలు—చిప్పిల్లు. నిగుడు—నివుడు, పిచ్చిలు—పిచ్చిల్లు.

బుగ్గులుపుచ్చు, దే. ప్రే: చూ, బయలుపడు.

బుగ్గులుపోవు, దే. ఆ. క్రి: చూ, బయలుపడు.

బుగ్గులుబుగ్గులు, దే. వి. క్రక్కుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బుగ్గు, దే. వి: చూ, రూ-ప్రక్క. 1—2—3. వా. 4-బుగ్గు. యింటిపేరుగాఁగలవారు. "బుగ్గువారు".

బుగ్గి, దే. వి. 1. బూడిద: చూ, భస్మము; 2. ధూళి: చూ, రేణువు. 1.

బుచ్చి, దే. విణ. చిన్న: చూ, స్వల్పము.

బుచ్చిగాఁడు, దే. విణ: చిన్నివాఁడు.

బుచ్చివాణు, దే. ఆ. క్రి: చూ, చిన్నవావు.

బుజ్జ, దే. వి. 1. కుండలీకరణము: చూ, సున్న. 1; వై. వి.

2. = భుజ. రూ-బుజము: చూ, స్కంధము. 1.

బుజపత్తిరి, వై. వి. = భుజపత్ర. *: చూ, లేఖనము. 3.

బుజపత్రి, వై. వి. = —వై. —

బుజము, వై. వి. = భుజ: చూ, రూ-బుజ. 2.

బుజముపుట్టువు, ద్వ. వి. రాచవాఁడు. ఆచ్చ. బాల, కాం. 1: 3, చూ, రాజ. 1.

బుజముబుజముకలుపుట, జా. కార్యమునకు సహాయమగుట; సవారిమోయువాఁడొకఁ డెగుబుజము మఱియొకఁడు దిగు బుజము వేయక సరిగావట్టుట. "ఎన్నిగకులఁజూచిన దమరా వెన్నునితో బుజముబుజము గలుపుటయేమేలు." (ధర్మజ రాజసూయము).

బుజగము, దే. వి. 1. ఇచ్చకము, ఉపలాలనము, చూ, సమరసము. 2; విణ. 2. మిక్కిలి మధురమైనది: చూ, సాంత్యము. 2.

బుజ్జగించు, దే. ఆ. క్రి: అచ్చికబుచ్చికలాడు, ఇచ్చకమాఁడు, చలివాపు, పుసలాయించు, బెల్లించు, బెల్లించుకొను. (సం) — ఉపలాలించు.

బుజ్జగింత, దే. వి: చూ, బుజ్జగము. 1—2.

బుజ్జగింపు, దే. వి: —వై. —

బుజ్జగింపుమాట, వా. వి: చూ, బెల్లింపుమాట.

బుజ్జనము, దే. వి: చూ, రూ-బుజ్జగము. 1—2.

బుటా, వా. వి. వస్త్రములమీఁద వేయుపువ్వు.

బుటుకు, దే. వి. రూ-బుటుక్కు. మునుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము. పాండు. 5, ఆ. 283: చూ, హూహూ.

బుటుక్కు, దే. వి. —వై. —

బుట్ట, వై. వి. = పుట: చూ, సజ్జ. 1

బుట్టి, —వై. —పాండు. 2. ఆ. 17.

బుట్టిక, —వై. —

బుట్టివు, వా. వి: చూ, బుండ్రము. ఆం. హ. 1

బుడక, వా. వి: రూ-బుడక: చూ, స్నానము.

బుడకోడి, ద్వ. వి. నీరుకోడి: చూ, పుంజ.

బుడగ, దే. వి: చూ, బుగ్గు.

బుడబుడ, దే. వి: వీళ్లలోనుండివెడలుట, క్రక్కుట, పొక్కుట, పొక్కుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ. (వీళ్లలోనుండి వెడలుటకు. —స్వా. 4, ఆ. 17; క్రక్కుటకు. —భాగ. 3: స్కం. 702.)

బుడమ, దే. వి: 1. (సం). —గవాక్షి, క్షుద్రవల, గోతుంబ, గోపాలకర్కటి, గోపాలి, చిత్ర, మృగోర్వారువు; రిద్వి. —, కాదుబుడమకు. (సం). — తీవ్రగంధము; 2. రామబుడమకు. — (చూ, రామబుడమ) 3. ఉర్వారుకము-ఉర్వారువు, ఉర్వారుకము. పాటుకము. (తె) కూతురుబుడమ. బ. 2. బుడమవడ్లు: చూ, ధన్యము.

బుడము, దే. వి: చూ, మొదలు. 4.

బుడికిన్పు, దే. వి: చూ, బాలక్రిడ.

బుడిగ, దే. వి: 1; ఎడ్డుమీఁది యొకవైపునదై: రూ-బుడిగె; 2. పిడత: చూ, పాత్రము. 8.

బుడిగి, దే. విణ: చూ, రూ-బుడుగు.

బుడిగె, వా. వి: చూ, రూ-బుడిగ. 1.

బుడిపి, దే. వి: రూ-బుడ్పి. 1. బొడవ. ప్రమానియందలి ముడి: చూ, ముడుత; 2. కమండలము: చూ పాత్రము. 8-23; 3: చూ, బొప్పి; 4. చెఱకులోనగువాని కనుపు: చూ, బుడిపి. 1; 5: చూ, శిరోగ్రీవము.

బుడిబుడిదీర్చములు, వా. వి. బ. దొంగదొంగయేడ్పులు. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక)

బుడిబుడిపి, దే. వి. 1: చూ, సంభ్రమము. వసు, 4, ఆ. 85; విణ. 2: చూ, స్వల్పము.

బుడిబుడుక్క, వా. వి: చూ, రూ-బుడుబుడుక్క.

బుడివడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, సంభ్రమించు. ఉ. హరి. 8, ఆ. 184.

బుడుక, దే. వి: చూ, రూ-బుడక.

బుడుకు, దే. వి. బ: చూ, భక్ష్యము. కాశీ. 7, ఆ. 188.

బుడుగు, దే. విణ. పొట్టి: చూ, ప్రహస్యము.

బుడుత, దే. వి. రూ-బుడుతఁడు. 1. వీడ్డ: చూ, శిశువు; 2. బాలుఁడు: చూ, శిశువు; విణ. 3. పొట్టి: చూ, బుడుగు; 4: చూ, వామనుఁడు. 2.

బుడుతఁడు, దే. వి: చూ, రూ-బుడుత. 1—2. (బాలునికి. — ఉ, రా. 8, ఆ: 190.)

బుడుతనెలతాల్పు, ద్వ. వి: చూ, శివుఁడు. ఆం. దేవ. 8.

బుడుబుడుక్క, దే. వి. రూ-బుడుబుడక్క: హుడుక్క: చూ, వీడ్డ.

బుధుబుధుక్కవారు, దే. వి: చూ, సౌవశీలు.
 బుధుబుధుక్కవారు, దే. వి. —పై—
 బుధును, దే. వి: చూ, రూ-బుధను.
 బుద్ధ, దే. వి. 1: చూ, వట్టవాపు; 2. నీరుకాయ: చూ, స్ఫోటము. 2.
 బుద్ధకాయలు, వా. వి. వేరునెనగ కాయలు. (రాయల సీమలో వాడుక)
 బుద్ధకొట్టు, వా. స. క్రి: ఎద్దువట్టు, పిడిగొట్టు. (వి. అంధా కర్షణము)
 బుద్ధగించు, దే. ఆ. క్రి: కోరాడు, కోరు.
 బుద్ధగింపు, దే. వి. బుద్ధగించుట.
 బుద్ధవక్క, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 బుద్ధపిడుగు, దే. వి. పశువుల మేననంటికొని రక్తముపీల్చెడి జంతువిశేషము. తద్వి.—౧. అంబారుపిడుగు, కొణుజు—కొణుడు—కొనుడురు, గోమారి: ౨. చెక్క కొణుజు—చెక్క కొణుడురు—చెక్క పిడుజు, పిడుజు—పిడుగు పిడుగు: (సం.)—బృహదస్పతీమూర్తి: ౩. జలగ—జెలగ, నల్లద్రాగుడు—నల్లద్రావుడు. (సం.)—అర్కస్సు, ఉరగము, కారుండి, జలమక్షిక, జలసూచి, జలాటని, జలూక—జలౌక—జలౌకస—జలౌకసము, దుల—రూలి, పటాయక, వేణివేధిని: ౪. ఏనుగుజలగ. (సం.)—గిరిక, దీర్ఘకోశిక, దుర్నామ: ('చూ, వేణివేధిని.')

బుద్ధబుధుసర, దే. వి. రూ-బుద్ధబూసర, కాలచర—కాలజర—కాసర. (సం.)—కాళహర*.
 బుద్ధబూసర, వా. వి.—పై—
 బుద్ధవాడు, దే. వి. అంధవృద్ధి గలవాడు.
 బుద్ధి, దే. వి. చిన్నమూతిగల నిడుపాటి కాచపాత్రము: చూ, పాత్రము. ౪—౧౩; 2. కమండలము: చూ, పాత్రము. ౪—౨౩.
 బుద్ధిగ, —పై—
 బుద్ధి, దే. వి: చూ, రూ-బుధిపి.
 బుత్త, వా. వి. ఆడుగుటి. సౌ. మా. 9: చూ, భగము. 12.
 బుత్తి, వై. వి. = భుక్తి, తిండి, నీలా. 1. ఆ. 118: చూ, సాపాటు.
 బుధవారము, వై. వి. = బుధవాసర, సౌమ్యవారము, పెద్ద వారము: చూ, వారము: వారము. 2.
 బుధుడు, వై. వి. = బుధ. 1: చూ, నెలచూరి: 2. పండితుడు: చూ, విద్వాంసుడు: 3: చూ, వేలుపు.
 బుద్ధి, వై. వి. = బుద్ధి. 1. మతి. ఆచ్య. సం. కాం. 12: చూ, హృల్లేఖము. 2: అం. 2: చూ, మానసిక పూజాకుసుమములు.
 బుద్ధిమెకము, వై. వి. నక్క: చూ, స్వగలము.
 బుద్ధుడు, వై. వి. = బుద్ధ: చూ, బుద్ధుడు.
 బుద్ధుడము, సం. వి. ఆ. పుం. = బుద్ధుడము. 1. నీరుబుగ్గ: చూ, స్ఫోటము. 2: 2. గర్భమునందలి అవయవ విశేషము.

బుధివారము, సం. వి. ఆ. పుం. = బుధవారము: చూ, బుధవారము.
 బుధితము, సం. విణ. తెలియబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.
 బుధుడు, సం. వి. ఆ. పుం. = బుధుడు: చూ, సౌమ్యుడు.
 బుద్ధము, సం. విణ: చూ, బుధితము.
 బుద్ధావతారము, అం: చూ, అవతారములు (ప్రజలందఱును వేదమార్గములను, నీతిని విడిచిరి. కీవహింసల కలవాటు వదిలి. ఇదిచూచి సహింసలేక అహింసను బోధించుటకై దేవుడు బుద్ధుడై పుట్టెను. ఇదియే బుద్ధావతారము) (చూ, బుద్ధుడు.)
 బుద్ధి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ = బుద్ధి: చూ, బుద్ధి. 1-2. (అంత: కరణ వృత్తులు నాలుగింటిలో నొకటి. ఇది పండి, మేద, చార్వి, గృహితి, శ్రౌతి, చత్వరి అని అఱువిధములు.)
 బుద్ధిగుణములు, సం. శుకూష, శ్రవణము, గ్రహణము. ధారణము, యోగము, అపోహము, అర్థవిజ్ఞానము, తత్త్వజ్ఞానము. (8)
 బుద్ధిపెదతలబట్టుట, జా. బుద్ధిచెడుట. "పెద్దతనముతోయి బుద్ధి పెదతలబట్టెన్." తార. 4, ఆ. 15: "ఉవిదలకు బుద్ధి పెదతలనుండుగాదె," పాండు 3, ఆ. 81.
 బుద్ధిమంతుడు, సం. విణ. (హిం. అకోర్) (ఫా = అకర్ మంద): చూ, సహృదయుడు.
 బుద్ధిహీనుడు, సం: విణ: అక్కుపక్కి.
 బుద్ధుడు, సం. వి. ఆ. పుం. =: అక్షచరణుడు, అద్యయ వాది, అభిమానుడు, అర్కబంధువు, అష్టుడు, అసముడు, కన్యిష్ఠగుడు, కరుణాకూర్పుడు, కారభూషణుడు, కులికాసనుడు, కేపలి, ఖసముడు, గుణాకరుడు, గోపే శుడు, గోతముడు, చైత్యుడు, జితార్థి, జినుడు, తథాగతుడు, తమోఘ్నుడు, తమోఽహుడు, తాపి, త్రేమూర్తి, త్రిశరణుడు, తీర్థంకరుడు, — తీర్థకరుడు, దళబలుడు, దళభూమిశుడు, దళార్థుడు, ద్వాదశాఖ్యుడు, ధర్మకాయుడు, ధర్మచక్షుడు, ధర్మదాతువు, ధర్మరాజు, నగ్నుడు, పంచజ్ఞానుడు. బహుక్షిముడు, భవంతుడు, భగవానుడు, మహాబలుడు, మహాబోధి, మహాముని, మహాసుఖుడు, మాయాదేవీసుతుడు, మాయాసుతుడు, మారజిత్తు, ముని, మునీంద్రుడు, మైత్రీబలుడు, రాగశని, లోకజిత్తు, వజ్ర, వినాయకుడు, విశ్వబోధుడు, వీతరాగుడు, వ్యోమాభుడు, శంభువు, శాక్యముని, శాక్యసింహుడు, శాస్త, శౌద్ధోదని, శ్రీమనుడు, శ్వేతకేతుడు, షడభిజ్ఞుడు, సంగుప్తుడు, సంబుద్ధుడు, సమంతభద్రుడు, సర్వజ్ఞుడు, సర్వదర్శి, సర్వార్థసిద్ధుడు, సాధువు, సుగతుడు, సునిశ్చితుడు, సుఖాషితుడు: (చూ, సన్న్యాసి): తద్విశేషములు. - (౧) బుద్ధభేదములు. — అనంతుడు, అవరోకితుడు, అనితాభశేఖరుడు, అహీకుడు, అనీచదర్శి, కన్యారాముడు, కారందప్యూహుడు, కీరకుడు, కుంభువు. కృపాద్వైతుడు, క్షపణకుడు, క్షపణుడు, ఖజిత్తు, ఖసర్పణుడు, గుణసౌందరుడు, చక్రసంపరుడు, చింతామణి, జంభలుడు, జహాధరుడు, జినుడు, పద్మ

పాణి, పోతలకప్రియుడు, బహురూపుడు, బౌద్ధుడు, భిన్నకుడు, మహాశ్రమణుడు, మహావీర్యుడు, లోకనాథుడు, లోకేశుడు, లోకేశ్వరుడు, వజ్రసూర్యుడు, వైనయికుడు, సరోజి, సుఖవతీశ్వరుడు. సుధావర్షి, హలాహలుడు. మతీన్ని ౧. కబౌద్ధుడు; ౨. బౌద్ధమతస్తుడు. - కీరకుడు, క్షపణకుడు; ౩. బౌద్ధభిక్షుడు. — చీవరి, ౪. బౌద్ధబ్రాహ్మణుడు. — చైత్యుడు; ౫. బుద్ధశక్తివిశేషము. — కులిశాంకుశ, ఖదూరబుసిని. మహాశ్రీ; ౬. బుద్ధుని శిష్యులు — ఏకచారిణుడు, ఖడ్గుడు, ప్రత్యేక బుద్ధుడు, సుదంతుడు, స్వయంతువు; ౭. బుద్ధభిక్షుకశిష్యులు. — గోమి, చేలుకుడు, చైత్రుడు, మహాపాపకుడు, శ్రమణేరుడు; ౮. బుద్ధునితల్లి — గౌరిపోత్రీ, త్రిముఖ, రథాచన, మారాచి, వజ్రమూలిక, వజ్రవాహ, వికట; ౯. పూర్వజైన విశేషము. — అష్టార చక్రవంతుడు, కుమారుడు, ఖడ్గి, జ్ఞానదర్పణుడు - జ్ఞానదర్పుడు, దండి, దియాంపతి, నీలుడు, విరోచన, పంచవీరుడు, పూర్వజినుడు, ప్రజ్ఞాకాయుడు, బాలవ్రతుడు, మంజుషేషుడు, మంజుభద్రుడు, మంజుశ్రీ, మహారాజా, వజ్రదరుడు, వాగీశ్వరుడు, వాదిరాట్టు, విభూషణుడు, శార్థూలవాహనుడు. శిఖాధరుడు, సింహకేశి, స్థిరచక్రుడు: (చూ, సన్న్యాసి.); 2: చూ, విద్వాంసుడు; విణ. 3: తెలియబడిన వాడు.

బుద్ధము, సం. వి. పుం. 1. బ్రహ్మము: చూ, వేరు. 1; 2. ఊద: చూ, శివ. 1.

బుద్ధుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

బుద్ధుడము, వై. వి. = బుద్ధుడ: చూ, బుద్ధుడము. 1.

బుద్ధుడ, సం. వి. ఆ. ప్రి: 1. అశనాయ, జరిక, జీతము, జీర్ణ, జీద, జిహ్వ భోగవిశాచిక. (తె.) — అంగద, ఆకలి, ఆకొంట, గొద, వసి. తద్వి. — మిక్కిలి జీర్ణునకు. — (తె.) — అజ్ఞాతరి.

బుద్ధక్షితికిం, నకరోతిపాపమ్, న్యాయ. ఆకలిగొన్నవాడేపాపమును జేయడు: "ఆకలిగొన్న కరణము పాతకవిరేచినినాడు" అని ఆంధ్రజాతీయము.

బుద్ధక్షితి, కింద్యకరణభుంక్తే: న్యాయ. ఆకలిగొన్నవాడు రెండుచేతులతో దినునా:

బుద్ధక్షితుడు, సం. విణ: అశనాయతుడు, జీదితుడు, జిహ్వపు. (తె.) — అదనైనవాడు, ఆకొన్నవాడు.

బుద్ధత్వ, సం. వి. ఆ. ప్రి. బోధగొననిచ్చు: చూ, వాంఛ.

బుద్ధ్య, దే. వి: చూ, బుద్ధ.

బుద్ధ్యారము, దే. వి: చూ, బంధనాలయము.

బురక, వా. విణ: చూ, వామనుడు.

బురకడు, వై. వి. = పుత్రక: చూ, సూనుడు. 1.

బురకా, వా. వి. గవునెన: చూ, వత్తము.

బురజ, దే. వి. చిలుగజ్జె: చూ, భూషణము. 2.

బురడా, వా. వి: చూ, రూ-బురుడా.

బుంద, దే. వి: చూ, సుబ్బలి.

బురదకమ్మి, ద్వ. వి. గదపక్రిందికమ్మి.

బురదగొట్టు, వా. ఆ. క్రి. బురదలో చిక్కుకొను.

బురదపాము, దే. వి. వీరుకట్టె: చూ, సర్పము.

బురబుర, వా. వి. 1. రొంపవట్టుట; 2. పొంగుటయందగు

ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బురబురలాడు, వా. ఆ. క్రి: చూ, బుసబుసలాడు. 2.

బురమా, వా. వి: చూ, పిడిసాన.

బురికి, వా. వి: చూ, వామనుడు.

బురుక, బు. వి. 1. బిడ్డ: చూ, శిశువు: విణ. 2. పొట్టి: చూ, ప్రాస్వము; 3: చూ, వామనుడు; 4. గుట్టము తలయందుండెడు తురాయి.

బురుకడు, వై. వి. 1. = పుత్రక. బిడ్డ. ఉ. రా. 8, ఆ. 139:

చూ, శిశువు. (దేశ్యమని శ. ర.); దే. వి. 2. వేటకుక్క: చూ, కునకము; విణ. 3: చూ, వామనుడు.

బురుజా, వా. వి. 1. గడి, కోటగోడ యందుండెడు దిబ్బ: చూ, సదనము. 1; 2: చూ, గజ్జియ.

బురుడా, దే. వి. బొంకు: చూ, వితథము.

బురుడు, దే. వి. — పై. —

బురుడుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మేదరి.

బురుమా, దే. వి: చూ, రూ-బురమా.

బురుసా, దే. వి. 1. ఎట్టపట్టు: చూ, సూత్రము. 1; 2. పట్టు ఉ. రా. 8, ఆ. 128: చూ, సూత్రము. 1.

బురుసు, వా. వి. వెండ్రుకల కుంచె.

బురుటకొమ్ము, దే. వి. రూ—బురుటకొమ్ము—బురుటకొమ్ము, చిమ్మనగ్రోవి: చూ, శృంగము. 3.

బుట్ట, . వి. 1 దే: చూ, జీనుగ్రోవి: 2: చూ, పుటియ; 3 కొబ్బెరకాయ మొదలగువాని గుల్ల; 4. ఎండినసొరకాయ; 5. వీడెనగువాని కాయ; 6. పాములవాని నాగసరము: చూ, నాగసరము 1; 7. తల: చూ, శిరము. 1; 8. సొరకాయ కమండలువు: బుట్టకాయ; 9. తాటిచెంక: చూ, దొక్కబుట్ట; విణ. 10. పెద్ద: చూ, సుర (3) 11. శరీరములో నొక భాగము. ఇంటిపేరు గల లవారు. "బుట్టవారు" (ఇట్లు ముక్కువారు—నోటివారు—గడ్డంపారు. ఇత్యాది.)

బుట్టడు, వా. వి. పిల్లవాడు. "బుట్టిబుట్టడు కథ": చూ, శిశువు.

బుట్టకత్తి, ద్వ. వి. మోటకత్తి: చూ, రిప్పి 2.

బుట్టకాయ, ద్వ. వి. 1: చూ, బుట్ట. 8. ఉ. హరి. 4, ఆ. 42; 2: చూ, బుట్ట. 7.

బుట్టకొమ్ము, దే. వి: చూ, రూ-బురుటకొమ్ము.

బుట్టగుంజా, వా. వి. దొక్కబుట్టలోని గుంజా.

బుట్టటకొమ్ము, దే. వి: చూ, రూ-బురుటకొమ్ము.

బుట్టజింక, దే. వి. బుట్టముక్కుగల జింక: చూ, హరిణము. 1.

బుట్టతలము, దే. వి. బుట్టయేతము: (చూ, తలము. (2))

బుట్టదోనె, వా. వి. ఏలుదాచెడు పుట్టి: చూ, హోదము.

బుట్టపిట్ట, వా. వి. ఒకానొక పారావతము: చూ, సురటి

బుజ్జబాదీన, ద్వ. వి. తాళ్లుచెక్కెడు బాదీన.

బుజ్జముక్కు, దే. వి. పెద్ద రంధ్రముగల ముక్కు : చూ, ముక్కు.

బుజ్జముక్కువాడు, దే. విణ. దొడ్డుముక్కువాడు : చూ, వాడిముక్కువాడు.

బుజ్జి, దే. వి. 1. తరిపి ఆవు; చూ, సొరభేయి (దేనువు.) వా. 2. ఆడుపిల్ల. “బుజ్జిబుజ్జుడు.” : చూ, ప్రి. (కుజ్జివంటిది).

బుజ్జు, దే. వి. 1. పక్షి యెగురుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ; వా. 2. చీడుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము : చూ, హూహూ.

బులాకి, వా. వి. రూ—బులాకు : చూ, అడ్డబాస : చూ, భూషణము. 2.

బులాకు, వా. వి. —వై.—

బులియు, దే. అ. క్రి: చూ, సుఖించు కళా. 8, ఆ. 213.

బులియుచుండుట, జా. ఉబ్బుచుండుట. “ముక్తికన్యలను బెండ్లి యాడి బులియుచున్న, క్రొత్త పెండ్లికొడుకు.” (కళా పూర్ణోదయము.)

బులువు, దే. వి. 1. సుఖము. కళా. 8, ఆ. 213 : చూ, ప్లదనము; 2: చూ, విలాసము. 2. ఆం, భా. ప్ర. 139 : వా. 3. దూల : చూ, విదర్పిక.

బుల్లి, దే. వి. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము.

బుల్లి, వా. వి. 1. విల్లి: చూ, ప్రి: 2. కూతురు: చూ, సూన. 1; విణ. 3. చిన్న: చూ, స్వల్పము. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

బువి, వై. వి. = భూ: చూ, భూమి. 1.

బువ్వ, దే. వి. కూడు, అన్నము: చూ, పాదము. (1)

బువ్వంబంతి, వా. వి. వివాహమునందు బంధువులయిన మగవారు ఆడువారు అందఱును ఒకటిగా గూర్చుండి వేడుకగా భుజించుట, వివాహ చతుర్థ బంధుజనసజ్జగి : బువ్వము—హరిబువ్వము. (చూ, సాపాటు.)

బువ్వకుడువు, దే. వి: (చూ,) అన్నప్రాశనము.

బువ్వము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-బువ్వము.

బువ్వ, దే. వి. పాముయొక్క పూత్కారము : చూ, స్వరము. 2; 2: చూ, నిట్టూరువు. వసు. 1, ఆ. 75.

బువ్వకొట్టు, దే. అ. క్రి. 1: చిట్టుమను; 2: చూ, నిట్టూరుచు; 3. (ఏనుగు తొండముతో) పూత్కారముచేయు. య. 1, ఆ. 122; 4. (సింహము) పూత్కారముచేయు; 5. (పాము)

బువ్వను, వా. 6. మైమఱచి నిద్రించు. (చూ, నిద్రించు);

7. గుట్టువెట్టు—గుర్వెట్టు—గులువెట్టు; 8. బువ్వపెట్టు, బువ్వబువ్వ, బువ్వకొట్టు.

బువ్వకొట్టు వుట్టువు, దే. వి: చూ, సర్పము. వేం, ఆ. 102.

బువ్వపెట్టు, వా. అ. క్రి: చూ, బువ్వకొట్టు. 8.

బువ్వబువ్వ, దే. వి. నీళ్లుపొంగుట లోనగ వానియందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ

బువ్వబువ్వలాడు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, బువ్వకొట్టు 8: వా. 2. రొంపచే ముక్కుగుండా చిమిడిలోనగునది ప్రవించు: బురబురలాడు.

బువ్వము, సం. వి. అ. న. రూ-బువ్వము. 1. పొల్లు, బుసి, బూగర: చూ, ధన్యము; 2. మీగడతీసిన పెరుగు: చూ, స్తన్యము; 3: చూ, విడక; 4 పొల్లుకిసవు: చూ, తృణము. 1.

బుసి, సం. వి. ఈ. ప్రి. పశ్చిమసముద్రము నడుమనుండెడు వరుణోద్యాన నది: చూ, హాదిని (నది); దే. వి. (1) నిగులు: చూ, భస్మము; (2) గడ్డిగలిగిన పొల్లుధన్యము, బూగర. (సం.) ఉమాకిటము: చూ, స్తంబకిరి (ధన్యము); (3) ధన్యముమీది పొట్టు: చూ, శింబ; (4) ఇండ్లవాసము లకుఁ బట్టెడు బూసి: బూగర. (సం.)—ఉమాకిటము.

బుసివోవు, దే. అ. క్రి. చెడు: చూ, సమయు. 3.

బునుకుజొన్న, ద్వ. వి. ఒకానొకజొన్న *: చూ, సస్యము. 1.

బున్నకొట్టు, వా. అ. క్రి: చూ, బువ్వకొట్టు 8.

బున్ను, వా. వి. బువ్వకొట్టుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము. అచ్చ. యు, కాం. 149: చూ, హూహూ.

బూ

బూజము, వై. వి. = భూత: చూ, భూతము 2.

బూజ, దే. వి. 1. పూతిగంధము: చూ, వాసన; 2. ఎండ సోకిమిచే తడివస్తువులమీదఁ గలుగు కొంచెము మాసిన తెలుపు: రూ-బూడు. (సం.)—పూతము.

బూజగులు, వా. వి. అయిరేని: చూ, ధాండము, 3.

బూజొట్టు, దే. అ. క్రి: బూడిచఱచు, బూడుపాటు.

బూడిచఱచు, —వై.—

బూడు, దే. వి: చూ, రూ-బూజ. 2.

బూడుపాటు, దే. అ. క్రి: చూ, బూజొట్టు. పాండు. 5, ఆ. 14; పాండు. ఆ. 183.

బూక, దే. విణ. 1. అబద్ధోక్తి: చూ, శబ్దము, 2: 2. బూట కము: చూ, వితథము.

బూగర, దే. వి. 1: చూ, బుసి (2); 2: చూ, బుసి (3); చూ, బుసి (4).

బూగరమండె, వా. వి. నూర్చినవరిరాశి.

బూచి, వై. వి. = భూత: చూ, భూతము. 2.

బూచికన్నులకచ్చ, వా. వి: చూ, బాలక్రీడ.

బూచిగాడు, ద్వ. వి. బూచివలెనుండుటచే కుక్కకియ్యఁబడిన పేరు: చూ, నివఁగి. 2

బూచివాడు, ద్వ. వి: చూ, భూతము. 2.

బూచులతేడు, ద్వ. వి: చూ, శివుడు.

బూటకము, దే. వి. 1: చూ, బూక. 1; 2: చూ, బూక. 2;
3: చూ, వంచనము. పు. 1: ఆ. 148; 4: చూ, మా
యము. 1, నీలా. 2. ఆ. 41.

బూటకీడు, దే. విణ. (బూటకము + ఈడు) రూ-బూట
కుడు. 1: చూ, ప్రతిహారకుడు; 2: చూ, వంచకుడు.

బూటకుడు, —వై.—

బూడిద, వై. వి. రూ-బూడిదె-బూడ్డ = భూతి: చూ, భస్మము.
బూడిదరంగు, వా. వి: చూ, ధూసరము. 1.

బూడిదగుమ్మడి, వై. వి: చూ, పెండ్లిగుమ్మడి *.

బూడిదపండు, ద్వ. వి: చూ, విభూతిపండు. పాండు. 5, ఆ. 14.

బూడిదపన్ను, ద్వ. వి. శవముపై పన్ను: చూ, సుంకము. 1.

బూడిదె, వై. వి. = భూతి: చూ, రూ-బూడిద.

బూడ్డ, వై. వి. = భూతి. చూ, రూ-బూడిద.

బూడ్డి, —వై.—(వాడుక.)

బూతనాడుడు, వై. వి. = భూతనాథ. 1: చూ, బూచులజేడు;
2: చూ, బూచిగాడు.

బూతసిల్లి, వై. వి. (బూతము + సిల్లి): చూ, పూతికము.

బూతము, వై. వి. 1. = భూత. య. 2: ఆ. 80: చూ, భూతము.
2; 2. = భూత. (సం).—ప్రాణి, ఆత్మవీరుడు, చేతనము,
భూతము.

బూతములసామి, వై. వి. చంద్రుడు; చూ, హిమాలయపు.

బూటాటము, దే. వి. (బూతు + అడుట) బూతులాడుట: చూ,
శబ్దము. 2.

బూతి, వై. వి. 1. = భూతి: చూ, బూడిద; 2. = భుక్తి. తిండి;
చూ, బుత్తి.

బూతు, దే. వి. 1. కుచ్చితపుతిట్టు: చూ, కాపము. 1; 2
కుచ్చితపుతిట్టు తిట్టువాడు; 3. అబద్ధోక్తి: చూ శబ్దము.
2; 4. బట్టువాడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 2.

బూద, దే. వి. పాలకుండ. వసు. 4, ఆ. 2⁰: చూ, భాండము. 3.

బూది, వై. వి. = భూతి: చూ, బూడిద. పాండు. 1, ఆ. 185.

బూదె, వై. వి. = భూత. 1. చతుర్దశితిరి: చూ, హరివాసరము,
2: చూ, శివరాత్రి.

బూబు, వా. వి. తురకశ్రీ: చూ, శ్రీ.

బూమి, వై. వి. = భూమి: చూ, భూమి. 1.

బూమియు, వై. వి. రూ-బూమె. = భూమికా. కవటము, చూ,
సూక్ష్మము. 2; 2: చూ, వంచనము; 3: చూ, బూటకము;
4. మాటువేషము: చూ, వేషము. 1; 5. అబద్ధోక్తి: చూ,
శబ్దము. 2.

బూమె, వై. వి. = వై.—(మాటువేషమునకు. -య. 2: ఆ. 58.)

బూమెకత్తియ, వై. విణ. బూమెలుకలది. రూ-బూమెకత్తె,
బూమెలాడి. కాశీ. 5, ఆ. 318: చూ, శ్రీ.

బూమెకత్తె, —వై.—

బూమెలాడి, —వై.—

బూమెకాడు, ద్వ. విణ. బూమెలుకలవాడు: బూమెలాడు
బూమెలాడు, —వై.—

బూర, వై. వి. 1. = పూర. (రూ-బూరగ-బూరా-బూరుగ)
కాహళమను వాద్యము. అచ్చ. యు. కాం. 226: చూ,
వీణె; విణ. 2: చూ, స్థూలము. 2.

బూరడు, వై. విణ. ఓజ్యంబించినవాడు. పంచ వేం.
1; ఆ. 704.

బూరకాడు, ద్వ. విణ. ఏనుగు కాలివాడు.

బూరకాలు, ద్వ. వి. ఏనుగుకాలు 6. హరి, 2: ఆ. 122.

చూ, హజ్జ.

బూరగ, వై. వి. 1: నాగసరమునకు సుతియిచ్చెడువాద్యము:

చూ, బూర, 1; 2: సుషిఠవాద్యము, అహికము, తార
చూ, స్వరము. 2.

బూరగడ్డి, ద్వ. వి: చూ, తృణము. 1.

బూరగొమ్ము, ద్వ. వి. కొమ్ము. శృంగము రామా. 8, ఆ,
88: చూ, వీణె.

బూరగొమ్ముతుపానీ, ద్వ. వి: చూ, విష్ణువు. 1. వేం. ఆం. 2.

బూరబ, వై. వి. ఉల్పణము: చూ, హెచ్చు. 2.

బూరబించు, వై. ప్రే. బూరబిల్లజేయు.

బూరబిలు, వై. ఆ. క్రి. బూరబిల్లు 1: = పూరణ. పూర్ణమగు:
చూ, సంపూర్ణమగు; 2. ఉబ్బు: చూ, లేచు.

బూరబిల్లు, వై. ఆ. క్రి.—వై.—

బూరదిప్పకాయ, వా. వి: చూ, భక్ష్యము.

బూరా, వై. వి: = పూర: చూ, రూ-బూర. 1.

బూరినీసు, వా. వి. రూ-బూర్నిసు. మెత్తనికంబళి: చూ,
రల్లకము.

బూరియ, వై. వి. = పూరికా, రూ-బూరె. వై. 8, ఆ. 124:
చూ, భక్ష్యము. (పూర్ణము అని గుంటూరుప్రాంతమున
వాడుక).

బూరుగ, వా. వి. 1: చూ, బూర. 1; 2. రూ-బూరుగ-
బూరువు*: చూ, శాల్మలి.

బూరుగు, దే. వి: చూ, రూ-బూరుగ. 2*.

బూరుగుకాయ, ద్వ. వి. కర్కటము: చూ, శాల్మలి శలాటువు.

బూరుగుదీవి, ద్వ. వి: చూ, దీపములు.

బూరుగుబంక, దే. వి. అజమోద: చూ, శాల్మలీవేష్టము.

బూరువు, దే. వి: చూ, రూ-బూరుగ. 2*.

బూరె, వై. వి. = పూరికా: చూ, రూ-బూరియ.

బూరెలమూకుడు, వా. వి. రూ-బూరెలమూకుడు. (బూరెలు
వండెడి వెడల్పు పాత్రము): చూ, పాత్రము 8; (కొన్ని
దేశములయందీ శబ్దమునకు అపార్థము నుపపాదించు
చున్నారు)

బూర్నిసు, వా. వి: చూ, రూ-బూరినీసు.

బూరెలమూకుడు, వా. వి: చూ, రూ-బూరెలమూకుడు.

బూల, దే. వి. 1. తాటిమానిలోని బొండు. (ఏకబీజదళ వృక్ష
జాతుల మానులన్నియు నిట్టివే.) (చూ, ఏక, ద్విబీజదళ
వృక్షములు): వా. విణ. 2. నిస్సారము: చూ, బెండు. 2

బూరి, దే. విణ. నిస్సారమైనది: చూ. బెండు. 2.
బూసము, దే. వి: చూ, దాన్యము. (ఇది చింత్యము.)
బూసి, దే. వి. 1. సాదట్టు-సాదొట్టు; వా. 2: చూ, సారెపట్టు.

బృ

బృంద. సం. వి. అ. ప్రి. తొళసి*: చూ, హరిప్రియ. 3.
బృందము, సం. వి. అ. న. = బిందము, విండు: చూ, సమూహము.
బృందారికుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేలుపు; విణ. 2: చూ, మనోజ్ఞుడు; 3: చూ, శ్రేష్ఠుడు. 2.
బృందిష్టము, సం. విణ. మిక్కిలి మనోజ్ఞమైనది: చూ, హృద్యము.
బృంహితము, సం. వి. అ. న. ఏనుగుయొక్క గీత: చూ, స్వరము. 2.
బృసి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, రూ-బ్రసి-బ్రుసి-బ్రుసి. (బ్రుసి అని శ. ర.)
బృహచ్చరణ బ్రాహ్మణులు, అం: చూ, బ్రావిడులు. (సామ వేదులు. దాహ్మయణ సూత్రముగలవారు కొందఱు).
బృహచ్చదము, సం. వి. అ. పుం. బలురక్కసి*: చూ, స్వర్ణక్షిరి. 2.
బృహతి, సం. వి. ఈ. ప్రి 1: చూ, వాకుడు*: 2. ములక*: చూ, శిశువు. 1; 3. ఉత్తరీయము: చూ, వస్త్రము; 4. విశ్వావసుని వీణ: చూ, వీణ; విణ. 5. గొప్పది: చూ, నుర. (3): అం. 8. తొమ్మిది అక్షరముల పాదముగల చ దస్సు: చూ, చందస్సులు 7: చూ, తతవాద్యములు.
బృహతిక, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, బృహతి. 3.
బృహత్కుక్షి, సం. విణ. (ఇ): చూ, బొజ్జవాడు.
బృహత్తు, సం. విణ. (త్. ఈ. త్.) 1: చూ, బృహతి. 4; 2: చూ, వట్టవాపు.
బృహత్పాలి, సం. వి. ఈ. ప్రి. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలా పుష్పము.
బృహత్పిలుపు, సం. వి. ఉ. పుం. పెద్దవరగోగు*: చూ, వరగోగు.
బృహదస్పష్టమూర్తి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, బుద్ధసింధుడు.
బృహదారణ్యకము, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.
బృహదేల, సం. వి. అ. ప్రి. పెద్దయేలక*: చూ, పత్రల.
బృహద్రీణము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వట్టవాపు; పుం. 2 అంబాళము*: చూ, మామిడి.
బృహద్యానువు, సం. వి. ఉ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
బృహన్నల, సం. వి. అ. ప్రి. అర్జునునికి వేషాంతరము నందలి నామము: చూ, పాండవులు: (చూ, సుభద్రకుడు).
బృహన్నలము, సం. వి. అ. పుం. పెద్ద కిక్కన*: చూ, హరిత (తృణము. 1.)
బృహన్మరీచము, సం. వి. అ. న: చూ, మిరెపకాయ.
బృహస్పతి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, సురాచార్యుడు; 2. గురుడు: చూ, సురాచార్యుడు.

బృహస్పతివారము, సం. వి. అ. పుం. 1. గురువారము: చూ, వారము. 2: అం. 2: చూ, వారములు.
బృహస్పతిసవము, సం. వి. అ. పుం: చూ, యజ్ఞము.
బృహస్పతిస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

బె

బెంగ దే. వి. 1. కూత. సా. 2, అ. 4: చూ, స్వరము. 2; 2. విరహవ్యధ: చూ, శోకము.
బెండ, దే. వి: ఎద్దునారిక—ఎద్దునాలుక. (సం.)—కురస, కుశస్థలి, ఖరవత్రి, గోగ్రంథి, గోజిహ్వా, గోజిహ్వి: ద్వారి-దారిక, మండుకపర్ణి.
బెండగిల్లు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-బెల్లగిల్లు. 1-2.
బెండు, దే. వి. 1. జీలుగు*: చూ, స్వర్ణపుష్పి; విణ. 2. సారములేనిది. హరి. పూ. 4, అ. 154. కాయకము, చివుకు-చీకు, బుచ్చు, బ్రాబ, పోరచి, బూరి, బూరి, మక్కి. (సం.)—అహరము, నిస్సారము, ఫల్గువు.
బెండుమానిసి, ద్వ. వి: చూ, బక్క. 1.
బెండువడు, ద్వ. అ. క్రి. ఎత్తువడు: చూ, వలియు. 2.
బెందడి, వా. వి. 1. అడుసు: చూ, కాదము. 2; 2. కంకరి. చూ, రేపము.
బె.బెలు, వా. వి. బెదరు: చూ, సాధ్వనము. (ఉత్తర సర్పాదు లలో వాడుక)
బెంబెలువడు, వా. అ. క్రి. 1. బెదరు: చూ, స్రుక్కు. 6; 2. నిశ్చేష్టతనొందు. (ఉ॥ స॥ లలో వాడుక).
బెకబెకలాడు, దే. అ. క్రి. (కప్పలు) కూయు: చూ, శబ్దించు.
బెకబెకలు, వా. వి. బ (కప్పల) కూత: చూ శబ్దము. 2.
బెక్కణ, వై వి.=ప్రేం: చూ, పెరవణ.
బెక్కొట్టు, దే. అ. క్రి. (బెంగ+కొట్టు) వాపోవు: చూ, శబ్దించు.
బెగడు, దే. వి. 1. రూ-బెగ్గడు. భయము: చూ, బెంబేలు; అ. క్రి. 2. (రూ-బెగ్గడు-బెగడువడు-బెగ్గడిలు-బెగ్గడిల్లు-బెగ్గిలు-బెగ్గిల్లు-బెగ్గలించు) భయపడు: చూ, బెంబేలువడు. 1.
బెగడువడు, ద్వ. అ. క్రి. 1: చూ, రూ-బెగడు. 2: ప్రే. 2. బెగడుపలుచు.
బెగద, వా. వి. భాగదేయము. అం.పదా.చర.48: చూ, సిస్తు. 1.
బెగ్గడిలు, దే. అ. క్రి. రూ-బెగ్గడిల్లు: చూ, బెగడు. 2.
బెగ్గడిల్లు, —వై.— మార్క. 8, అ. 88.
బెగ్గడు, దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-బెగడు.
బెగ్గలము, వై వి. 1.=విక్లబ: చూ, బెగడు. 1; 2: (సం.)-విహ్వలత. మార్క. 1, అ. 239.
బెగ్గలించు, వై. అ. క్రి.=విహ్వల. 1. భయపడు: చూ, బెగడు. 2; 2. పెలుకులు: చూ, విహ్వలించు. నిర్వ. 5, అ. 87.
బెగ్గలికము, వై. వి =విక్లబ: చూ, బెగడు. 1. హరి. పూ: 9, అ. 49.

బెగ్గిలు, వై. అ. క్రి. రూ-బెగ్గిలు. 1. = విహ్వలః చూ, బెగ్గలిండు. 1; 2: చూ, బెగ్గలిండు. 2; 3. చింతించు: చూ, స్రుక్కు. 11; 4: చూ, సలిండు; 5. చెదరు: చూ. వెల్లివిరియు. 1.

బెగ్గిలుట, వై. వి: చూ. బెగడు. 1.

బెగ్గిలు, వై. అ. క్రి. = : చూ, రూ-బెగ్గిలు. (వలిండుటకు. — అచ్చ. బాల, కాం. 88.)

బెగ్గురము, వై. వి. = పుష్కర. సాం. తి. 11: చూ. సారసము. 2.

బెగ్గురు, — పై —

బెగ్గోడి, వా. వి ఒకానొకకోడి: చూ, నెలుకాలుది. (పుంజ.)

బెజ్జము, దే. వి: తూటు: చూ, రంధ్రము. 1.

బెట్ట, దే. విణ. తీక్షణము: చూ, వేండ్లము.

బెట్టిండు, దే. న. క్రి. (నిర్బంధమునుండి) మరలిండు.

బెట్టిదము, దే. వి. (బెట్టు + ఇదము) 1. ఉద్భతి: చూ, హంకారము; 2. క్రొర్యము: ప్రామిడి: వై. విణ. 3. కఠినము: చూ, బెడిదము. 5; 4. = భీదమ్. హేరము: చూ, బెగడు. 1; 5: చూ, బెట్టు. 6. కూరము. భో. 6 అ. 357: చూ, రౌరవము. 2; 7. దృఢము: చూ, స్థైర్యము. 1; 8: చూ, బిట్టు. 4. బి. 9. నిఘ్నోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

బెట్టిదుండు, దే. విణ. (బెట్టు + ఇదుండు) 1. పొగరుబోతు: చూ, హారంబుడు. 2; 2. కూరుడు: చూ, వ్యాదుడు. 2; 3. కఠినుడు: చూ, వ్యాదుడు. 2.

బెట్టిదురాలు, దే. విణ. (బెట్టిద + అలు) బెట్టిదముగల అడుది: చూ, ప్రి.

బెట్టు, దే. వి. 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. గౌరవము: చూ, సన్మానము; 3. గర్వము ఉ. రా. 2, అ. 309: చూ, హంకారము; విణ. 4: చూ, బెట్టిదుండు. 1; క్రి. విణ. 5. అత్యంతము: చూ, మఱిమఱి; 6. గట్టిగా; 7. దృఢముగా. హరి. పూ. 8, అ. 48

బెట్టుసరి, వా. విణ. రూ-బెట్టుసరి. 1. హేషణ: చూ, తెగనీలుగుట. 1; 3: చూ, తెగనీలుగుట. 2; 4: చూ, బెట్టు. 1; 5. చెప్పినవిషయము సరిగా గమనింపకుండుట; 6. బింకము, తలబిరుసుతనము.

బెట్టుసరి, వా. విణ. — పై. —

బెడకు, దే. వి. (రూ-బెడకు-బెణుకు.) 1: చూ, తలగుడు; 2. చలనము: చూ, రోలము; 3. కులుకు: చూ, విలాసము. 2; అ. క్రి. (రూ - బెడకు - బెణుకు.) 4. తొలగు. వసు. 4, అ. 50: చూ, విరియు. 3; 5: చూ, సలిండు, కళా. 4, అ. 105; వా. 6. కీలుతప్పు; 7. నరముతప్పి నొప్పియెత్తు.

బెడగారు, దే. అ. క్రి: చూ, రమ్యమగు. స్వా. 3, అ. 71.

బెడగు, దే. వి. 1: చూ, విలాసము. 2. కళా. 3, అ. 33; 2: చూ, సౌందర్యము; విణ. 3. అధికము. వసు. 5, అ.

5: చూ, హేరాళము; 4: చూ, హృద్యము; అ. క్రి. 5: చూ, బెడగారు.

బెడద, దే. వి. 1. బాధ: చూ, శోకము; 2: చూ, విపత్తు. హరిశ్చ. 3, అ. 21; 3. అశుభము: చూ, హాని. 2; వా. 4: చూ, భారము. 1; 5. గందరగోళము: చూ, రద్దు. 2. బెడక, దే. వి. 1. దాన్యముపోసినగోనె, బస్తా: చూ, సంచి; 2. ఉత్తగోనె: చూ, సంచి.

బెడద, దే. వి: చూ, భక్ష్యము.

బెడిగ, వా. వి. రూ-బెడిగ: చూ, నిస్తు. 1.

బెడిదము, వై. వి. రూ-బెడిదము. = భీద. 1. భయంకరత్వము: చూ, సాధ్వసము; 2. కఠినత్వము: చూ, బెడిదము. 5; విణ. 3. భయంకరము: చూ, సాధ్వసము; 4. అధికము. పర. 3, అ. 48: చూ, హేరాళము; 5. గట్టిపి: విణ. — రూ-బెడిదము, కటికి, కరకసా, క్రక్కస, గట్టి, గొట్టు, నిగ్గడి, బెట్టిదము, మొదుక, మొప్పియ-మొప్పె: పి. — కక్కసము, కడిది, కలుకుడనము, గొడ్డ, పెలుచు, బిరుసు-బిలుసు, బెడిదము; వి, విణ — కలుకు, గడుసు, దురుసు; వి, ద్ర — పెల్చ — పెలుచన-పెల్చన; (సం). — విణ. — అచ్చిద్రము, అయోమయము. ఉపోధము, కంకణము, కంఠము, కఠరిము, కఠలిము, కఠినము, కఠోరము, కఠోలము, కర్కరిము, కర్కశము. కిటకము, కూరము, గాటము, జరిరము, జరతము, త, దృఢము, న, నిర్వహము. నివాతము, నిషధము, నిఘ్నరము, నిస్సంది, వరుషము, మూరము, మూర్తిమత్తు, వృత్తము; వి. — కంకణము, కార్కశ్యము, గణగణ, మూర్తి (మిగతవానికి "చూ, వృత్తము. 8-10"); 6. పరుషోక్తి: చూ, శబ్దము. 2.

బెడిదుండు, వై. వి. 1: చూ, వెలుపరి. 1; 2. కఠినుడు: చూ, వ్యాదుడు. 2; 3. కూరుడు: చూ, వ్యాదుడు. 2. బెడిదురాలు, ద్వ. విణ. (బెడిదము + అలు): చూ, బెటిదురాలు బెడియు, దే. అ. క్రి. 1: బెసుకు, తప్పు: చూ, మిడివోవు; 2. బెసుకు: చూ, వైకల్యమగు.

బెడినెకొట్టుట, వా. వి. 1. ఉగ్రదేవతలను క్రమవిరుద్ధముగా ఆరాధించినందున కలిగెడి హాని; 2. దేవతాదులు ఎదురు తిరుగుట.

బెడ్డ, వా. వి. రూ-బెడ్డు. మంటిగడ్డ: చూ, భూమి. 1.

బెడ్డు, వా. వి. — పై. —

బెణకు, దే. వి, అ, క్రి: చూ, రూ-బెడకు.

బెణుకు, వా. వి, అ. క్రి. — పై. —

బెత్త, వై. వి: చూ, బెత్తిరి.

బెత్తము, వై. వి. = వేత్ర: చూ, పేము.

బెత్తిక, వై. వి. రోష్టము, ఎండితేచినమట్టిపెళ్ల: చూ. భూమి. 1.

బెత్తిరి, వై. వి. = భిత్తి. తర్జని మొదలైన నాలుగువేళ్ల అడ్డ కొలత. ఉ. రా. 3, అ. 123: చూ, హస్తము.

బెత్తు, వై. వి. 1: చూ, బెత్తిక; 2. = వేత్ర: చూ, బెత్తము; దే. వి. 3: చూ, సన్మానము.

బెత్తెడు, వా. వి: చూ, బెత్తిరి.

బెదరించు, వా. స. క్రి: చూ, వెఱపించు.

బెదరింపు, దే. వి. బెదరించుట: చూ, సంకోచము. 3.

బెదురు, దే. వి. 1: చూ, బెగడు. 1; ఆ. క్రి. 2: చూ, బెగడు. 2.

బెదరుచూపుట, ఆం: చూ, భేదోపాయములు.

బెదరువడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, బెదరు. 2.

బెదరుపోతు, దే. విణ: చూ, వెఱపరి. 1—2.

బెబ్బురి, ద్వ. వి. (పెద్ద+పురి) పెద్దపురి: చూ, శార్దూలము.

బెబ్బులుఁగు, వా. వి. వడ్లంగిపిట్ట: చూ, శతపత్రము. 4.

బెబ్బె, వా. ఆవ్య. లేదు. "నీకుబెబ్బె-నీలబ్బుకు బెబ్బె": చూ, శూన్యము. 1.

బెరడు, వై. వి. = బర్పర. 1: రూ బరడు, అంట, అట్టి. కడ వసము-కడాసము-కళవసము-కళాసము, చట్ట, చెక్క, తాఁట, తిత్తి, తొంట, తొక్క, తొక్కు, తొడవ, తొడవ సము, తొలక-తొలుక, తోడు, తోడుపట్ట, తోలు, తోలుక, నార, పట్ట, పీతోలు, పైపొర, పొప్పర; (సం).—అజిన ము—అజినము, అస్మగ్ధర, అస్మగ్ధర. ఉక, ఐ, ఐక్య ము, కటుచాతుర్థాతకము, కృత్తి, ఖల్లము, ఖల్లి, ఫేటము, చర్మము, చోచకము, చోచము, చోలకము, చిల్లి, జామ, తనువు, త్వక్కు, త్వచము, పటము, శకలము. (మిగత వానికి "చూ, శకలము. 1—2"); తద్వి - ౧. ఎండిన ఆరఁటిపట్టకు. — చొదుము: ౨. ఒలిచిసుతిపోయుట కేర్ప అచిన తోలునకు — తిత్తి. (సం).—శృతి సుతి, ౩. చర్మ ఖండమునకు. — అట్ట; ౪. చర్మములసమూహమునకు. (సం).—చారాణము: ౫. దేగలతోలుగంతకు. — తొపా రము-తోపారము: ౬. ద్రాక్షత్వక్కునకు. — కారపుఁజెక్క; ౭. పచ్చిచర్మమునకు. — కరుసు: ౮. పట్టెడవలె కోసిన తోలునకు. — అట్ట, పట్టెడ; ౯. పులితోలు. (సం).—దీప్త ము: ౧౦. పొరాటుచెక్క: (సం).—త్వక్కు: ౧౧. ప్రక్క తోలు, బరితోలు: ౧౨. మృగచర్మమునకు. — అట్ట, తిత్తి, తోలు: ౧౩. లవంగపుపట్టకు. (చూ, వరాంగకము. 1. ;) ౧౪. వింటినారిదెబ్బ కాపాడెడు ఉడుము తోలునకు: (సం.) గోధ: ౧౫. సన్నగాఁగోసిన తోలునకు, — వాటు. (మిగత వానికి "చూ, శకలము. 1—2."); 2: చూ, రూ-బరడు. 1; 3: చూ, రూ-బరడు. 3.

బెరయు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, వ్యాపించుహరి. పూ. 8. ఆ. 95; 2: చూ, సంభవించు. భాగ. 2. ఆ. 250; 3. చేదు, చెల్లుభార, త్రీ. 1, ఆ. 73: చూ, నిద్రించు; స. క్రి. 3. పొండు. కళా. 3, ఆ; 105: చూ, సక్తమగు.

బెరసు, వై. విణ. 1=పరుష. క్రూరము. నీలా. 1, ఆ. 72: చూ, రౌరవము. 2: 2. ముతుక. నీలా 3, ఆ. 49: చూ, స్థూలము. 4.

బెరికి, దే. వి. కొఱత: చూ, సొడ్డు. 1.

బెరుకు, దే. వి. 1. భేదము: చూ, వేఱుపాటు. 1; 2. ప్రయో జనము: చూ, వ్యాపారము. 1.

బెఱక, దే. వి: చూ, బెడక. 1.

బెలంచి, దే. వి: చూ, పక్షి (అప్ర.)

బెలము, వై. వి. 1=బిల: చూ, రంధ్రము. 1; వా. 2. ఒకా నొక ఎరివి. "పేదబెలముపోసిన వాలముపండును": చూ, ఖష్క-గోమయము (గోదావరీమండలమున వాడుక.)

బెల్లయు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

బెల్లము, దే. వి. 1. గుడము: చూ, శర్కర. 1; వా. 2. మగగుఱి: చూ, శిశ్నము (పిల్లల ముద్దునం దుపయో గింతుడు.)

బెల్లి, దే. విణ. 1: చూ, పంచకము. కళా. 3, ఆ. 34; 2. చూ, వంచకుడు: 3: చూ, జజ్జరకత్తియ.

బెల్లించు, దే. స. క్రి. 1: చూ, ఎదించు; వా. ఆ. క్రి 2: చూ, బుజ్జగించు.

బెల్లించుకొను, —వై.—

బెల్లింపు, దే. వి. 1: చూ, వంచనము: 2. ఇచకము: చూ, బుజ్జగము. 1; విణ. 3: చూ, బుజ్జగము. 2.

బెల్లింపుమాట, వా. వి. 1. ఇట్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 2: చూ బెల్లింపు. 2.

బెసుకు, దే. ఆ. క్రి: చూ, బెడియు. 1—2.

బెస్త, దే. వి. బోయ: చూ, మోపరి.

బెస్తవాడు, దే. వి. —వై.—

బెహారము, వై. వి. = వ్యవహార. (రూ-బేహరము-బేహారము బేరము-బెవరము): చూ, పర్తకము.

బెహరి, వై. వి. = వ్యవహార. రూ-బేహరి-బేహరి-కళా. 8: ఆ. 97: చూ, నెట్టి. 2.

బెళకు, దే. వి. 1. ఆధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1; 2: చూ, విలాసము. 2; 3: చూ, లోలము. అని. 5, ఆ. 28: వా, 4. ఒకానొక దేగ: చూ, శ్యేనము: ఆ. క్రి. 6. రూ-బెడకు: చూ, నలించు: 8. ఒరయు, పొండు. 4, ఆ. 3: చూ, రుద్దు. వా. 7. తళతళమని ప్రకాశించు. రూ-బెళకు: చూ, హవణిల్లు.

బెళగు, దే. వి: చూ, రూ-బెడగు.

బెళగువ్వ, దే. వి. (బెడన+గువ్వ) (స్వా. 4, ఆ. 58): కంపపులుఁగు-గంపపులుఁగు, గబ్బు, గబ్బులుఁగు, డబ్బు, బెళవ (సం) అలజము, కుక్కుటకము, కుక్కుభము, కులాలము, జీవంజీవము, భాసంతము, లజ్జాభాసము; తద్వి.- జలకుక్కుభమునకు. సం. గోభండీరము, జలకుక్కుభము. (చూ, శకుంతి.)

బెళవ, దే. వి. —వై.—

బెళుకు, దే. వి, ఆ. క్రి: చూ, బెళకు. 1-2-3-4-5-6-7. (ఆధికప్రభకు.—కళా. 1, ఆ. 135; తళతళమని ప్రకా శించుటకు.—య. 5, ఆ. 85.)

జే

జే. వై. వి: చూ. రూ. అంబే. భో. 8. ఆ. 44.
 జేటు, దే. వి. 1: చూ. బెత్తిక: (కొండలోనగు వానియందరి
 చీలిక. (పేటు అని వాడుచున్నారు.)
 జేద, దే. వి. కాకిబంగారు: చూ. శుభ్రము. 1.
 జేగరి, వా. వి. గుట్టపువాడు: చూ. సాది. 1. (హయము.)
 జేగి, వా. క్రి. విణ. వేగముగా. "జేగిరమ్మ."
 జేగీరావులు, వా. వి. బ. వేగముగావచ్చువాడు.
 జేజరూరు, వా. విణ. తొందరలేనిది.
 జేజారు, వా. వి. అలయిక. శ్రమము.
 జేడ, దే. వి. వరకరూపాయ, (రు 0-2-0).
 జేడలు, దే. వి. బ. కాయరాన్యములపప్పు: చూ. పప్పు. 1.
 జేడిక, వా. వి. భాగదేయము: చూ. నిస్తు. 1.
 జేడిగ, దే. వి.—వై.—
 జేడిజము, దే. వి. చిక్కు: చూ. వంచన.
 జేడిదము, వై. వి.—వీతిద: చూ. రూ-బెడిదము.
 జేడిమూక, వా. వి. అల్లరిమూక.
 జేడిస, దే. వి. శఫరిఅనుమీను: చూ. మత్స్యము. 1.
 జేడిసమీను, దే. వి.—వై.—
 జేడీలు, వా. వి. బ. సంకెళ్లు: చూ. శృంఖలము. 3.
 జేడొలు, వా. వి. వికారరూపము, దుస్తులుధరింపమి.
 జేతాహతు, వా. విణ. తాహతులేనిది. (తాహతు=గొప్ప.)
 జేతాము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పితాచము: చూ. భూతము;
 2. భూతావిష్టమృత శరీరము: చూ. శరీరము.
 జేరాకుడు, సం. వి. ఆ. పుం: యమకింకరుడు.
 జేది, దే. వి: చూ. పాచనము. 3.
 జేపరవా, వా. వి. 3. లక్ష్యములేనిది.
 జేబాచెయ్యి, వా. విణ. గొప్పసమర్థతకలవాడు.
 జేబేబ్రాహ్మణులు, అం. కన్యాకుబ్జులలో నొకరు. (సామవేదులు
 కొందఱు యజుర్వేదాలోక కొందఱు). చూ. బ్రాహ్మణులు.
 జేమరమ్మతు, వా. విణ. మరమ్మతులేనిది.
 జేరకత్తె, వై. విణ. (జేరము+కత్తె, జేరమాడునది: చూ. ప్రి.
 జేరకాడు, ద్వ. విణ: జేరమాడివాడు, అమాంతగాడు,
 చిల్లరజేరగాడు.
 జేరణము, దే. వి. 1. కుత్సితుడు: చూ. వ్యాధుడు. 2; 2.
 ధూర్తుడు: చూ. వ్యాధుడు. 2; 3. కుచ్ఛితపునడక: 4.
 కుత్సితురాలు: చూ. ప్రి: బ. 5. పరుషోక్తి: చూ. శబ్దము. 2.
 జేరమాడువాడు, ద్వ. విణ: చూ. జేరకాడు.
 జేరము, సం. వి. ఆ. న. 1. ప్రతిమ: చూ. హరిణి. 3; వై.
 వి. (1)=వ్యవహార: చూ. బెహారము. పాండు. 1, ఆ.
 111; (2) వెలకు వస్తువు విచ్చుకొలది నడుగుట.
 జేరి, వై. వి. 1.=వ్యవహార. (జేరము+ఇ.) 1: చూ,
 వైశ్యుడు; 2. =జేరి. దుందుభి అచ్చ. యు, కాం. 205:
 చూ, వీణె.

జేరీజా, వా. వి. 1. రాబడిమొత్తము; 2. లెక్కవివరము.
 జేరుండము, వై. వి.=జేరుండ. గణముల: దన్నుకొనిపోవు
 ఒకానొకవక్షి: చూ. శకుంతి (పక్షి.)
 జేరి, వై. విణ =జేరి. 1. మూడురాలు, ముగ్ధ: చూ, ప్రి: 2;
 మూడుడు: చూ. స్తబ్ధుడు.
 జేరితనము, వా. వి. అమాయకము. (హి) అత్యాబాసన్.
 జేరిరి, దే. విణ. (జేరి+రి): చూ, వంచకుడు. భాగ. 3,
 స్కం. 381.
 జేరియలు, వా. విణ. తగనిది, పనికిరానిది.
 జేరు, దే. వి. 1; చూ, వంచన; వా 2. జామీను; 2 ఇరువది
 రీములకట్ట: చూ, పటపత్రము.
 జేరుపడు, ద్వ. ఆ. క్రి. రూ-జేర్చుడు. 1: చూ, మోసపోవు;
 ప్రే. 2. జేరుపఱచు.
 జేరుపోవు, దే.ఆ. క్రి. 1: చూ, జేరుపడు; ప్రే 2. జేరుపుచ్చు.
 జేరువెట్టు, దే. స. క్రి. మోసపుచ్చు: చూ, వంచించు.
 జేవరము, వై. వి.=వ్యవహార: చూ, బెహారము.
 జేవరసు, వా. విణ. నాథుడులేనిది, హక్కుదారుడులేనిది.
 జేసు, వా. వి (రూ-జేసు-జేసు) మంచిది.
 జేసము, వై. వి.=వేళ. 1: చూ, వేసెము. భాగ. 8. స్కం.
 450; 2 =వేష. కోలము: చూ, వేసము.
 జేసరి, దే. వి. 1. ఒకరకముముక్కర: చూ, భూషణము. 2;
 2. అద్దిదాన: చూ, భూషణము. 2; 3. లలంతికావిశేషము:
 చూ, భూషణము. 2.
 జేసి, వై. వి.=విషమ. (చేళమని శ. ర.) సమముకానిది:
 చూ, విషమము. (1-3-5 మొ.)
 జేసికింటి, దే. వి (జేసి+కన్ను) విరూపాక్షుడు, ముక్కంటి.
 య. 1, ఆ. 85: చూ, శివుడు.
 జేసికింటిమామ, ద్వ. వి: చూ. పర్వతము.
 జేసికింటివేల్పు, దే. వి: చూ, జేసికింటి.
 జేసికైదుపుజోడు, ద్వ. వి. అసమశరుడు: చూ, మన్మథుడు.
 జేస్తవారము, వా. వి: చూ, బృహస్పతివారము.
 జేస్తు, వా. వి. పేక, జూదములోనగువానియందరి కొద్దిగెలుపు.
 "జేస్తుకన్నతగ్గిన కుదేలు, జేస్తుకన్న హెచ్చినఅట"(వాడుక)
 జేహారము, వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-బెహారము.
 జేహారి, వై. వి.=వ్యవహార. 1: చూ, రూ-బెహారి; 2: చూ,
 వైశ్యుడు.
 జేహారము, వై. వి.=వ్యవహార: చూ, రూ-బెహారము.
 జేహారి, వై. వి.=వ్యవహార. (జేహారము+ఇ): చూ,
 రూ-బెహారి.
 జేహారికుడు, వై. వి. =వ్యావహారిక, వ్యాపారము
 తెలిసినవాడు.

జై

జైండు, వా. వి. పుస్తకమునకు అట్టకట్టుట.
 జైకలు, వా. వి. బ: చూ, రూ-బయ్యంకలు.

బ్రజ, వై. వి: చూ, రూ-బయిజ.
 బ్రజాలము, దే. వి: చూ, రూ-బయిజాలము.
 బ్రజవాసము, వై. వి. = బహిర్వాస: చూ, రూ-బయిరవాసము.
 (బ్రజవాసముఅని కొందఱు)
 బ్రజపుడు, వై. వి. = బ్రజవ: చూ, బ్రజపుడు.
 బ్రజాగి, వై. వి. = విరాగి: చూ, రూ-బయిరాగి. [బ. 2. అ. 175
 బ్రజి, దే. వి: చూ, రూ-బయిరి.
 బ్రజగు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-బయిలగు. ఉ, రా. 2. అ. 137.
 బ్రజు, వై. వి. = బహి: చూ, రూ-బయిలు-బయిలు.
 బ్రజణ, దే. వి: చూ, రూ-బయినణ.
 బ్రజి, వై. వి. = భవిష్య: 1. నియతి: చూ, సత్యము. 1; 2.
 గౌరవము, మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3. భాగ్యము. పంచ.
 నా. 1, అ. 183: చూ, సంవద; 4. కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1
 బ్రజికిలు, వా. వి: చూ, రూ-బయినికిలు.
 బ్రజుక, దే. వి: చూ, రూ-బయిసుక. రుక్మాం. 6. అ; ఉ,
 హరి. 3, అ. 124.

బొ

బొంకణము, వై. వి. = బొక్కణ: చూ, బొక్కణము.
 బొంకప్ప, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
 బొంకరి, దే. విణ (బొంకు + అరి): చూ, బొంకులాడు.
 బొంకి, దే. వి: చూ, రూ-బొంకి.
 బొంకించు, దే. స. క్రి. 1. మోసపుచ్చు: చూ, వంచించు;
 సే. 2. బొంకజేయు.
 బొంకు, దే. వి. 1 కల్లమాట. హరి. పూ. 6, అ, 234: చూ,
 శబ్దము. 2; విణ. 2 కల్ల: చూ, వికథము; స. క్రి. 3.
 అన్యతమాడు: డబ్బు, బిజగు, బొల్లు.
 బొంకులాడి, దే. విణ. అసత్యములాడునది: చూ, శ్రీ.
 బొంకులాడు, దే. విణ: అన్నెకాడు, కల్లరి-కల్లకిడు జల్లి
 కాడు, టక్కరి, బొంకరి. (సం.)—అన్యాయవాది.
 బొంగ, వా. వి. 1. జలప్రసరణ విశేషము. “చేనుగట్టంతయు
 బొంగలే”; 2. చిన్నమూతిగల కుండ: చూ, బొండము. 3
 బొంగరము, వై. వి. = భ్రమరక. త్రాడుచుట్టి యాడెడువస్తువు:
 రూ-బంగరము - బొంగురము - బొమ్మరము. (సం.)—
 గిరికము, భ్రమరకము.
 బొంగరాలు, వా. వి. బ. (బొంగరాలు): చూ, భక్తిము.
 బొంగు, దే. వి. ఎండిన లావుబోలువెదురు: చూ, వెదురు.
 2: చూ, కొమ్ము. 7.
 బొంగుగొంతుకవాడు, వా. వి. (సం.)— అస్వరుడు,
 అసౌమ్యస్వరుడు.
 బొంగురము, వై. వి. = భ్రమరక: చూ, రూ-బొంగరము.
 బొంగువెదురు, ద్వ. వి. 1: చూ, బొంగు; 2. గాలిసోకున
 మ్రోగెడు బొంగువెదురు: చూ, బొంగు.
 బొండ, వై. వి. = బంధ. (దేశ్యమని శ. ర.): చూ, బోను. 1.
 బొండకొయ్య, వా. వి. — వై —

బొండమాను, వా. వి. — వై. —
 బొండము, దే. వి. పెచ్చుతోగూడిన చెంకాయ, కొబ్బరి
 బొండము: (రూ-బొండలము—బొండాము-బొండ్లము—
 బొండ్లాము—బొండ్లము): చూ, స్కంధపలము.
 బొండలము, దే. వి. — వై. —
 బొండాము, దే. వి: చూ, బొండము.
 బొండిగ, దే. వి. తొడిమ: చూ, వృంతము 1.
 బొండు, వా. వి. 1. కంతము: చూ, మెడ; దే. విణ. 2. పరి
 మండలము, గుండ్రమైనది: “బొండుగంటలు”: చూ, వర్తులము.
 బొండుగ, దే. వి. కంతనాళము. అచ్చ. యు, కాం. 136:
 రూ-బొండున. (సం.)— కృకము.
 బొండుమల్లె, ద్వ. వి. గుండుమల్లె*: చూ, ఎల్లె.
 బొండువ, దే. వి: చూ, రూ-బొండుగ.
 బొండెము, దే. వి: చూ, తడుకు. 2.
 బొండ్లము, దే. వి: చూ, రూ-బొండము.
 బొండ్లాము, — వై. —
 బొండ్లెము, — వై. —
 బొంత, వై. వి. 1. ఒకంథ: చూ, వస్త్రము; దే. విణ. 2.
 పెద్ద: చూ, సుర. (3)
 బొంతకత్తియ, వా. వి. కుట్టని: చూ, శంభశి.
 బొంతకాకి, ద్వ. వి. మాలకాకి: చూ, వాసునము.
 బొంతజెముడు, ద్వ. వి. బొమ్మజెముడు*: చూ, స్నుహి.
 బొంతరటి, దే. వి. పెద్దకాయల అరటి. మహేంద్ర*:
 చూ, రంభ. 2.
 బొంతతాయి, దే. వి: చూ, తురకతాయి.
 బొంతు, దే. వి. 1. చోడి బొన్న గంటల లోనగు వారి గింజల
 యుడుగుననుండెడి కుడురువంటిపొట్టు; వా. 2: చూ, బొండు. 4.
 బొండ, దే. వి. 1: చూ, రంధ్రము. 1. 2. తాడులోనిగువాని.
 చిన్నచెట్టు; వా. 3. తలనటికిన అరటిమాను: బొందియ—
 బొందె. (దీనిదొప్పలు విస్తృతపయోగింపను); విణ-
 4: చూ, రంద.
 బొందకోల, దే. వి. 1. సానకత్తి: చూ, రిప్టి. 2; (ఇదెమల్ల
 యుద్ధ సాధనాయుధము.)
 బొందడము, ద్వ. వి. (బొంత + దడము): రూ-బొందళము,
 కవచము: చూ వా: వారణము.
 బొందడిడు, ద్వ. వి: చూ, వర్మితుడు.
 బొందపక్కె, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 బొందపువ్వు, ద్వ. వి. తాటిమోపును పట్టిముండెడు మాగు
 పూవు: చూ, సుమము.
 బొందళము, ద్వ. వి. (బొంత + దలము): చూ, రూ.
 బొందడము. ఉ, రా. 4, అ. 222.
 బొంది, దే. వి. 1. మేను: చూ, శరీరము; 2. ఎముకలగూడు:
 చూ, శల్యము. 1.
 బొందియ, వా. వి. రూ-బొందె. 1: చూ, బొంద. 3; 2. అరటి
 ఊచ: ఊచ, దూట.
 బొందిరి, దే. వి. 1. ఒకానొకజాతి: వా. 2. బొందిరికులస్థుడు.

బొందివేట, వా. వి. గూళ్లలోనుంచెడి కౌజులు మొదలుగు పక్షంతో నాడెడువేట.

బొందు, దే. వి. 1. చేరు. "పెండ్లి ప్రధానపు బొందు." : చూ, సూత్రము. 1; 2. చొక్కాయ ముడివేసెడు సన్ననాదా : 3. పుష్పసరము కళా. 4. ఆ. 82: చూ, భూషణము 2; 4. వెన్నుదీయుటకు యోగ్యముగాని వరిలోనగునది: రూ-బొడ్డు. బొందుపోవు, దే. ఆ. క్రి. 1. వరిలోనగునది వెన్నుదీయ యోగ్యముగాకపోవు; వా. 2 సూత్రముతెగు.

బొందులోపునై బొందవంటిమగడు, లో పునైమాత్రముకట్టి నిరుద్యోగియై భార్యను ఆదరించని భర్త.

బొందె, వా. వి: చూ, రూ-బొందియ.

బొంపిరి, వా. వి. 1: చూ, హెచ్చు. 2: విణ. 2: చూ, సంపూర్ణము.

బొంపిరిపోవు, వా. ఆ. క్రి: చూ, బలకాయించు.

బొంబాయి, వా. వి. 1. ఒకానొక రాజధాని; 2. నీరువెలువరించు గొట్టము, కుళాయి-కుళ్ళా. (పైప్)

బొంబాయి, వా. వి: చూ, రూ-బొంబాయి.

బొక్క, వై. వి. = భూకమ్. 1. బిలము: చూ, రంధ్రము. 1; 2. కన్నము: చూ, రంధ్రము. 1; 3. గొయ్యి: చూ, రంధ్రము. 1; 4. శవమును పూడ్చెడు గొయ్యి: దే. 5. నోరునిండిన పొడియగు తినుబండము. "వాడుఅడుకులు రెండు బొక్కలు బొక్కినాడు" (శ. ర.): బొక్కు.

బొక్కణము, వై. వి. = బొక్కణ. విబూది సంఘి: చూ, రూ-బొంకణము.

బొక్కనియ, వై. వి. = బొక్కణ రూ-బొక్కెన. గుట్టము నకు ఉరివలు పెట్టెడు బొక్కెన: (సం.)-బొక్కరము—బొక్కణము.

బొక్కబెరడు, ద్వ. వి. ఒకపాము: చూ, సర్పము.

బొక్కలాడు, ద్వ. వి. (బొక్కలు + అడు) 1. కన్నగారు: చూ, హారకుడు. 1; 2. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1; 3: చూ, సర్పము: వా. 4. ఎలుక: చూ, మూషికము.

బొక్కసము, దే. వి. 1: చూ, పంటసాల; 2. అర్థభారము. కాశీ. 5, ఆ. 87; అం. 3: చూ, సప్తాంగములు. (అంగము. 9)

బొక్కి, దే. వి. తొన్నె, బోసి; 2. మాంసములేనిది.

బొక్కితొమ్మువాడు, వా. వి: చూ, కుబ్జుడు.

బొక్కిస, దే. వి. 1. బట్టలపెట్టె, కరోటకము: చూ, సందుకా; 2: చూ, రూ-బొక్కిసా.

బొక్కిసా, దే. వి. 1. చిన్నమూట; వా. 2: చూ, బొక్కెన. 4.

బొక్కు, దే. వి. 1. నిండిననోరు: చూ, బొక్క. 5; స. క్రి. 2. నోటినిండతిను: చూ, బొక్కులాడు.

బొక్కులాడు, దే. స. క్రి: చూ, బొక్కు. 2.

బొక్కెన, దే. వి. 1: చూ, నీరుపిప్పరి*; వై. వి. 2. = బొక్కణ: చూ, బొక్కనియ; 3. = బొక్కణ. నీళ్లెత్తి పోసెడు తోయసంచి: (సం.)—కరకపత్రిక; 4. = బొక్కణ. రూ-బొక్కిస-బొక్కిసా. నీరుచేదెడి పాత్రము: చూ,

పాత్రము. 8-౨౫; తద్వి.- కట్టచేదకు. = (సం.) అంబు వాహిని. (తె.) కట్టచేద.

బొగడ, దే. వి. 1: చూ, రూ-బుగడ; 2. మంచపు గోడు శిఖరము: బ. 3. చూచుకము కళా. 1, ఆ 131: చూ, స్తవము; 4. గండపట్టెమీది గుబ్బ: గుబ్బ; 5. చెఱువుకట్ట లోనగువానియందు నీళ్లుమాటివచ్చెడు బొంగ: చూ, బొంగ.

బొగడము, వా. వి. సొగటాల పాళిగదులు నడపెడు కాయ.

బొగడసరులు, వా. వి. బ. చూ. దాన్యము.

బొగిణి, వా. వి: చూ, దబరా.

బొగ్గరము, వా. వి. ఉక్కితోగూడిన వేడిమి: చూ, వేండ్రము. (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక.)

బొగ్గు, దే. వి: నల్ల, మని, నిప్పు. (సం)— అంగారకము— అంగరము. అంగరము, అగ్నిచిత్తు, అజ్జల, ఇంగలము, ఉల్క, కాలిక-కాళి-కాలికము-కాళి, కోకిలము. (చూ, వహ్ని. 1.)

బొగ్గుగరలుచుట, జా. (పూరిగలుచుట వంటిది) నీచదశకు వచ్చుట. "వారు కట్టకడకు సిగ్గుబడి బొగ్గు గలువకమానరు." (ధర్మజరాజసూయము.)

బొగ్గులకుప్ప, వా. వి. అంగార్య: చూ, వహ్ని. 1.

బొచ్చె, దే. వి. 1. కుండలోనగు వానిపెంకు: చూ, పెంకు. 3;

2. తలపుట్టె: చూ, పిండు; 3. ఒకచేవ: చూ, మత్స్యము. 1.

బొచ్చు, వా. వి. కేశము: చూ, వెండ్రుక.

బొచ్చుమొకము, ద్వ. వి: చూ, భల్లము. 2.

బొజ్జగు, వై. వి. = భుజంగ. అచ్చ. ఆర. కాం. 1: చూ, విటుడు.

బొజ్జ, దే. వి: చూ, పొట్ట. 1.

బొజ్జవర, వా. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

బొజ్జవాడు, దే. విణ: చూ, లంద.

బొటనవేలికొన, అం: చూ, కళాస్థానములు.

బొటనవేలు, దే. వి: చూ. పెద్దవేలు. (రూ-బొట్టనవేలు— బొటనవేలు-బొట్టనవేలు-పొటనవేలు-పొట్టనవేలు.)

బొటనవేలు, —పై.—

బొటనవేలు, —పై—

బొటిమ, దే. వి. మొటిమ: చూ, స్థూలోచ్చయము.

బొట్ట, దే. వి. వెదురుబద్దలగాదె: చూ, పంటసాల.

బొట్టడి, దే. వి. దొర్లించెడు నల్లతాయ: చూ, రాయి.

బొట్టనగోలలు, దే. వి. బ: చూ, బాలక్రీడ.

బొట్టనవేలు, దే. వి. 1: చూ, రూ-బొటనవేలు: అం. 2: చూ, కళయందుస్థలములు.

బొట్టము, దే. వి. గోచి: చూ, లంగోటి.

బొట్టనవేలు, దే. వి: చూ, రూ-బొటనవేలు.

బొట్టి, వా. వి. బ్రాహ్మణ శ్రేష్ఠవాచకము: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.

బొట్టియ, వై. వి. 1. = పుత్రక. రూ-బొట్టె. కొడుకు. అచ్చ. యు, కాం. 70: చూ, సూనుడు. 1; 2. = పుత్రక. రూ-

బొట్టె. కూతురు. అచ్చ. యు, కాం. 488: చూ, సూన. 1; వా. 3. బాలకుడు: చూ, శిశువు; దే. వి. 4. బాణము లోనగువాని చివర నేర్పఱచెడు తామరమొగ్గవంటి మురికి: బొట్టె, బొట్టెకోల.

బొట్టియఁడు, వై. వి.=పుత్రక: చూ, రూ-బొట్టియ. 1.

బొట్టియకోల, వా. వి. దుపుడక్కవాడు శకునము చెప్పునపుడు చే-తోఁజుట్టుకొను చిన్న సన్నపుకట్ట.

బొట్టు, వై. వి. 1.=పుత్రమ్. పుండ్రము. తద్వి-గ.చుక్క బొట్టునకు. — చుక్క, చుక్కబొట్టు, బొట్టు. (సం). — అపొంగము, కలాపకము, కళేరువు, చిత్రకము, చిత్రపత్రము, చిత్రము, తమాలపత్రము, తమాలము, తిలకము, నాభి, పుండ్రము, బిందువు, విశేషకము; ౨. (సం) — అంగులితోరణము; ౩: అడ్డబొట్టు; ౪: కావలిబొట్టు, కావిరిబొట్టు, కాపు; ౫: చాడు. (సం) — జాషము; ౬: చారిక-చాటిక, పత్తిరిబొట్టు, ౭: చేదుచుక్క-చేర్చుక, చేలుచుక్క, చుక్కచేలు, పాపటచేలు, పాపటబొట్టు. (సం). — పత్రపాశ్య, లలాటిక; ౮: తిరుచూర్ణము, తిరుమణి, తిరుమన్ను, ౯. తిరునామము, పంగనామము; ౧౦: నిలుపుబొట్టు, పుదియబొట్టు. (సం). — ఊర్పుపుండ్రము; ౧౧: (సం). — పటలము, పక్షేవర్తనము; ౧౨: నీటిబొట్టునకు — (చూ, "బొట్టు. 8"); ౧౩: అవినెయాకుబొట్టు. ౧౪: అచ్చత బొట్టు (మిగతవానికి "చూ, విశేషము. 1."); 2: చూ, తాలిబొట్టు. 1: 3: చూ, తాబొట్టు 2; 4. అరుస్వారము, చూ, సున్న. 1; 5: చూ, బుజ్జ 1; 6: నీటిబొట్టు, చుక్క- (బ) తొంగిట్లు (సం). — కంఠము జలకందువు, ద్రవ్యము; (౧); తద్వి: అట్టొట్టు-నట్టొట్టు, వంగిట్లు. 7 బట్ట. విప్రనామానుబంధము, భట్ట: చూ, స్వస్తిముఖుడు; వా. 8. ఒక కాని (రు 0 0-3.) (రాయలసీమలోవాడుక); 9. నేయి నూనెలోనగు వాని వద్దనయం దుపయోగించెడిమాట. "నేతి బొట్టు, నూనెబొట్టు." మొ; 10. (పాయిటు) బిందువు; 11. మద్యము. "ఇడివీడుత్రాగిన బొట్టుమహిమయే": చూ, సుర. 2; 12: పచ్చబొట్టు (అంటివీడనిది.)

బొట్టుగు, వై. వి రూ-బొట్టువు *: చూ, సువ్వ. (సువ్వలు.) బొట్టుదారము, ద్వ. వి. బొట్టునగ్రుచ్చెడు మంగళసూత్రము: చూ, భూషణము. 2.

బొట్టుపెట్టె, వా. వి. ఆడువారు కుంకుమాదుల నుంచుకొనెడు చిన్న పెట్టె: చూ, సందుకా.

బొట్టువు, వై. వి: చూ, రూ-బొట్టుగు *.

బొట్టె: చూ, రూ-బొట్టియ.

బొట్టెడు, వై. వి.=పుత్త్ర. బాలుడు. అచ్చ. బాల, కాం. 201: చూ, శిశువు.

బొట్టెకోల, దే. వి: చూ, బొట్టియ. 4. కళా. 7, ఆ. 129.

బొడబొడ, దే. వి 1. కాలుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. మోయుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

బొడబొడి, వా, విణ. వెల్లిడియైనట్టి. "బొడబొడిమాటలు.": చూ, రూ-బొడబొడి.

బొడిగ, వై. వి.=వృదుక: చూ, బొట్టెడు.

బొడిన, దే. వి: చూ, బుడిపి. 1.

బొడిమ, దే. వి. పావకోళ్ళబిరడ.

బొడియ, దే. వి. రెంటుపెద్దలకు వేసెనుపెన.

బొడ్డ, దే. వి. అత్తి *: చూ, మేడి

బొడ్డనభావి, ద్వ. వి. నడుమ పిల్లనూయిగల కోనేలు. ప్రభా. 1, ఆ. 85: చూ, సరస్సు. 1.

బొడ్డసరము, దే. వి. వైరులోమొచు మొక్క *: చూ, బొడసరము.

బొడ్డు, దే. వి. 1. (లక్ష్మి. 5, ఆ. 83): పొక్కిలి. (సం). — ఉదానము, గుల్మము, తుందకూపి, తుందికరిము, న, నాభి తద్వి — ఉలుకుడుబొడ్డు, ఊడబొడ్డు. (సం). — తుండి-తుంది; ఆం. 2: చూ, కళాస్థానములు.

బొడ్డుగాలి, వా. వి. సమానవాయువు: చూ, వాయువు.

బొడ్డుజవిక, ద్వ. వి. చుట్టుకొల్లారము నడిమిచావడి: చూ, సదనము. 1.

బొడ్డుకాడ, దే. వి: బొడ్డుపుడక. (సం). — అమల.

బొడ్డుపుడక, — వై. —

బొడ్డుఱాయి, వా. వి. కోడగుమ్మమునడుచుఱాయి: చూ, రాయి. బొడ్డువాడు, వా. వి: గోండుడు, తుండిభుడు — తుండిభుడు-తుండియడు.

బొణిగ, దే. వి. సరుకుతోనున్న చేతినీదై: చూ, సిద్ధియ.

బొణిలు, దే. వి. బ. 1. పొట్టువీడి బ్రష్టుకాని కాయదాన్యము: చూ, స్తావకరి (దా. యము; 2 బొంతువీడనిబొన్న లోనగునవి; 3: చూ, భక్తిము.

బొత్త, దే. వి. 1. తామ్రాది పాత్రములబొంద: చూ, బొంద. 1; వా. 2. దండుగ: చూ, నేగి. 4; 3. నిలవసొమ్ములోని తలుగు (తక్కువ.)

బొత్తాము, వా. వి: బొత్తాసు, గుండి. (బటస్సు.) తద్వి. — పిన్నీసు.

బొత్తాసు, వా. వి. — వై. —

బొత్తి, వా. వి: చూ, పొర. 8.

బొత్తిగ, వై. ద్ర. క్రి. విణ. మొదలంట: చూ, వడారము.

బొత్తు, వా. వి. బాలతాళము.

బొత్తోసాంతోబ్రాహ్మణులు, ఆం: చూ, సాంతోబ్రాహ్మణులు. (చూ, ఉత్కళులు.)

బొద, దే. వి మొదవ *: చూ, తృణము. 1.

బొది, దే. వి. 1. ఓడలుచేసెడుచోటు: చూ, స్థానము. 1; వా. 2: చూ, పాదు. 1; 3. బొటియ: చూ, రంధ్రము. 1.

బొద్ది, దే. వి. 1: చూ, క్యామము. 7. *: వై. విణ. 2. = వృద్ధ పెద్దది: చూ, సుర. (3).

బొద్దికూర, వా. వి: చూ, బొద్ది. 1. *

బొద్దీక, దే. వి: చూ, బరిదెపురుగు.

బొద్దీగ, వా. వి. — వై. —

బొద్దు, దే. వి. 1. గోడలోననువానియందలి అచట తద్వి. - 1.
 గోడబొద్దునకు — అడఁగుబొద్దు, బొద్దు, మొలత్రాడు; 2.
 పేముబొద్దునకు. — కమ్మి, బొద్దు; 2: చూ, గడ్డిబొద్దు: బ.
 3. హస్తాభరణము: చూ, భూషణము 2.
 బొద్దుకీటు, వా. వి. పునాదిగోడపై పెట్టెడుకీటు.
 బొనము, దే. వి. మెఱుగు.
 బొప్పడు, దే. విణ: చూ, బేల. 2.
 బొప్పటము, వా. విణ లేకుండగ చేయుట. “నీకుబొప్పటము
 అయినదా?": చూ, కూనము.
 బొప్పాయి, వా. వి. రూ-బొప్పాయి*: చూ, వృక్షము. (దీని
 నందు తినిన స్త్రీలకు పాలువడును. కడుపులోని బల్లలు
 కరుగును. మూలటశంకములు తగ్గును.)
 బొప్పి, దే. వి. కంతి, కడుము, గనుపు, గాదము, గ్రావ,
 పుంగుడు — పుంగుడు, బుడిపి. బుడ్డి. (సం) — గుంధి.
 బొబ్బ, దే. వి. 1. పెద్దఅలపు: చూ, స్వరము. 2: 2. పొక్కు:
 చూ, వ్రణము; 3. సింహనాదము: చూ, స్వరము. 2: వా.
 4. త్రాగెడునీరు: చూ, సలిలము. (ఉత్తరసర్కారులో వాడుక.)
 బొబ్బలు, దే. వి. చూ, రూ-బొబ్బలు.
 బొబ్బము, వా. వి. రూ-బొబ్బము: చూ, వంకము. 3.
 బొబ్బమెకము, ద్వ. వి: చూ, సింహము.
 బొబ్బర, వై. వి. = బర్బర. 1: చూ, బరడు. 1: 2: చూ,
 బెరడు; 3. అలచందలను సస్యము: చూ, సస్యము. 1.
 బొబ్బరబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కర్ణాటకులు.
 బొబ్బరలు, వై. వి. బ: చూ, దాన్యము. (చూ, రాజమాషము.)
 బొబ్బరించు, దే. అ. క్రి. బొబ్బనేయు.
 బొబ్బరింత, దే. వి. బొబ్బరింపు: చూ, స్వరము. 2.
 బొబ్బరింపు, వా. వి. — పై.—
 బొబ్బలగొట్టు, వా. వి: చూ, బీదవాడు.
 బొబ్బలి, వై. వి. = బర్బర. ఆజభక్షము, కఫాంతకము*:
 చూ, విష్ణుదిరము.
 బొబ్బటము, దే. వి: చూ, బొబ్బరింత.
 బొబ్బము, వా. వి: చూ, రూ-బొబ్బము.
 బొబ్బాయి, వా. వి: చూ, రూ-బొప్పాయి*.
 బొబ్బెట్టు, వా. వి: చూ, బొబ్బరింత.
 బొమ్మ, వై. వి. = భూ: చూ, రూ-బొమ్మ. (ప్రతిమకు — విక్ర.
 7, అ. 72.)
 బొమ్ముడి, దే. వి. రూ-బొమ్ముముడి: చూ, భుకుటి.
 బొమ్ముడిపాటు, ద్వ. వి: (సం) — ఆకారము; ఇంగము,
 ఇంగితము.
 బొమ్మిక, దే. వి. ఎముక: చూ, శల్యము. 1.
 బొమ్మికలగోడ, వా. వి: (సం) — ఏడుకము — ఏడుకము:
 చూ, సరాతి.
 బొమ్మికము, దే. వి. (రూ-బొమ్మికము-బొమ్మిడిము-బొమ్మి
 కము — బొమ్మిడిము — బొమ్మిడికము) కిరీటము: చూ,
 నీసకము. (1.)
 బొమ్మిడికము, — పై.—

బొమ్మిడికము, — పై.—

బొమ్మ, వై. వి. రూ-బొమ్మ. 1. = బ్రహ్మ: చూ, బ్రహ్మ. 1;
 2. = భూవు. కనుబొమ్మ: చూ, భూవు (దేశ్యమని శ. ర.),
 3. ప్రతిమ: చూ, హరిణి. 3; 4. విరుదచిహ్నము: చూ;
 లక్షణము. 1; 5. అవమానచిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1;
 విణ 6: చూ, స్వల్పము.

బొమ్మంచు, ద్వ. వి. 1. ఎఱుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. ఎఱు
 గుంట్లు, ఎఱుపుచుంట్లు (అని కొందఱు): చూ, వస్త్రము;
 విణ. 3. ఎఱునిది. ఉ, రా. 7, అ. 44: చూ, వర్ణము. 6.

బొమ్మడు, వై. వి. = బ్రాహ్మణ. పాండు. 3, అ. 80: చూ,
 స్వస్తిముఖుడు. 1.

బొమ్మచీర, వా. వి. పొత్తి: చూ, వస్త్రము.

బొమ్మచారి, వై. వి. = బ్రహ్మచారి. (రూ-బొమ్మసారి-బొమ్మా
 సారి-బమ్మచారి-బమ్మచారి-బమ్మసారి-బమ్మసారి): చూ,
 పటువు.

బొమ్మచుక్క, వై. వి. అభిషిన్నక్షత్రము, కానరానిచుక్క:
 చూ, రిక్క.

బొమ్మజెముడు, వై. వి. సింహుండము*: చూ, స్నుహి.

బొమ్మదాయ, దే. వి. వడ్లరము: చూ, మత్స్యము 1.

బొమ్మపెండ్లిండ్లు, దే. వి. బ: చూ, బాలికాక్రీడ.

బొమ్మపెట్టుట, జా. వెక్కిరించుట. “దేవతా నటీ మణులకు
 బొమ్మపెట్టు క్రియమర్థం తాళనినాద పద్ధతిన్.” (రామాభ్యు
 దయము.)

బొమ్మముడి, దే. వి: చూ రూ-బొమ్మముడి.

బొమ్మమేడి, దే. వి. కాకో — చూ వెట్టిమేడి.

బొమ్మర, వై. వి. = భ్రమ. 1. రూ-బమ్మర-బొమ్మర: చూ,
 భ్రాంతి 1; 2: చూ, భ్రాంతి. 2.

బొమ్మరక్కని, వై. వి. = బ్రహ్మరక్షన్ (రూ-బొమ్మరాకాని-
 బమ్మరక్కని). 1: చూ, బ్రహ్మరాక్షసి: చూ, రాక్షసుడు.
 1; 2. బ్రహ్మరాక్షసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1.

బొమ్మరము, వై. వి. = భ్రమరక: చూ, రూ-బొమ్మరము

బొమ్మరములు, వై. వి. బ: చూ, బా:క్రీడ.

బొమ్మరవోవు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, అమ్మరించు.

బొమ్మరాకాని, వై. వి. = : చూ, రూ-బొమ్మరక్కని.

బొమ్మరిక్క, వై. వి: చూ, బొమ్మచుక్క.

బొమ్మరిల్లు, దే. వి. (బొమ్మ + ఇల్లు) బాలిక లాడుకొనేడు
 బొమ్మల చిన్నయిల్లు: చూ, పదనము 1.

బొమ్మలాలు, దే. వి. తెల్లని చిన్నతాయి: చూ రాయి.

బొమ్మలాట, వా. వి. 1. పాంచాలికేళి; 2 (కోలుబొమ్మల ఆట.

బొమ్మసారి, వై. వి. 1: చూ, రూ-బొమ్మచారి: వా. వి. 2.
 బొమ్మల తగవు.

బొమ్మసారె, — పై.—

బొమ్మసారి, — పై.—

బొమ్మికము, దే. వి: చూ, రూ-బొమ్మిడికము.

బొమ్మడికము, —పై.—

బొమ్మడికము, —పై.—

బొమ్మెర, వై. వి. = భ్రమ. (రూ-బమ్మెర-బమ్మరి-బొమ్మర-
బ్రామిత): చూ, రూ-బొమ్మర.

బొమ్మ, వా. వి. రూ-బొమ్మ. కుక్కకూత, బుక్కనము:
చూ, స్వరము. 2.

బొరిగ, వా. వి. రూ-బొరిగె గుద్దలి: చూ, ముద్గరము.

బొరిగె, దే. వి. —పై.—

బొరియ, దే. వి: చూ, రూ-బొటియ. (కు. పా.)

బొరిలింగళాయ, వా. వి: చూ, భక్తిము.

బొరుగులు, దే. వి. బ: రూ-బొరువులు-బోరులు. (సం.)—

ధాన: చూ, సాదము. (1)

బొరువులు, దే. వి. బ.—పై.—

బొరుసు, దే. వి. 1. కణితి. రాజ. 3, ఆ. 71: చూ, దద్రువు:

2 మంగలము: చూ, పాత్రము. 8.—40: వా. 3. గుత్తి:

చూ, నీలమండ; 4. తాబేటి వీపుచిప్ప: చూ, చిప్ప.

(సం.)—కటాహము; 5: చూ, దండ. 4.

బొటియ, దే. వి. (రూ-బొరియ-బొట్టియ-బొట్టె.) కలుగు.

అచ్చ. యు, కాం. 418: చూ, రంధ్రము. 1; 2. గొయ్యి:

చూ, రంధ్రము. 1; 3. పర్వతబలము. అచ్చ. కిష్కిం.

కాం. 28: చూ, రంధ్రము. 1; 4. రోపరి నీరింకిపోయి

యెండిన నారికడపు బొందెము. (చూ, కురిడి-కురిడి-కుర్చీ.)

బొటియచూరి, దే. వి: చూ, పుట్టచూలు. అచ్చ. ఆ. కాం. 117.

బొట్ట, దే. వి. 1. బొట్టకడుపు. నీలా. 2, ఆ. 88: చూ,

భూణము. 1; 2. కడుపు: చూ, భూణము. 1.

బొట్టటిట్ట, దే. వి: చూ, పక్షి.

బొట్టవాడు, దే. వి: చూ, బొట్టవాడు.

బొట్టియ, దే. వి: చూ, రూ-బొటియ.

బొట్టె, —పై.—

బొల్లడు, దే. వి. బొల్లిగుట్టము. వైజ. 1, ఆ. 89: చూ,

హయము.

బొల్లి, దే. వి. 1. తెల్లనిది: చూ, వర్ణము. 8; 2. తెల్లనివాడు;

వా 3. సోః: చూ, శోప. 1.

బొల్లికోడి, ద్వ. వి: చూ, నీరుకోడి.

బొల్లిగడ్డ, ద్వ. వి. రూ-బొల్లిగడ్డ. గరుడుడు: చూ, హరి

వాహనుడు.

బొల్లిగడ్డ, —పై.—

బొల్లినెమ్మెగమువిట్ట, —పై.—

బొల్లిపూస, దే. వి. ఇంద్రవల్లి*: చూ, సుపూరము.

బొల్లిబూసర, వా. వి: (సం.)—అర్థచంద్రిక, కర్ణస్పృట,

కోపంత, చంద్రిక, చిత్రపర్ణి, త్రిపుట*.

బొల్లిమోరమెకము, ద్వ. వి: చూ, వెలుగుబంటి.

బొల్లి, దే. వి. 1. అసత్యము: చూ, వితరము; ఆ. క్రి. 2:

చూ, బొంకు 3.

బొల్లిలమూరి, వా. వి: చూ, ముఖరుడు.

బొసబొస, దే. వి. వెడలుటయందగు ద్వన్యనుకరణము. ఉ,

రా 4, ఆ. 291: చూ, హూహూ.

బొసిక, దే. వి. పెంకాయ మొదలగు వానిపైతోలు.

బొసుక, దే. విణ. 1. బరిసినవాడు. జై. 8, ఆ. 98: చూ,

లావరి; 2: చూ, బొట్టవాడు; విణ. 3. బరిసినది. జై. 8:

ఆ. 98: చూ, స్థవిష్టము.

బొసుకు, వా. వి: చూ, సిగ్గు.

బొళబొళి, వా. వి: చూ, రూ-బొళబొళి.

బొళుకు, దే. వి. క్రక్కుట లోనగువాని యందగు ద్వన్యను

కరణము. రూ-బొళుక్కు-బొళుకుబొళుకు: చూ, హూహూ.

బొళుకుబొళుకు, —పై.— రామా. 7, ఆ. 115.

బొళుక్కు, —పై.—

బొళ్ల, వై. వి. 1. = పదోలికా*: చూ, రూ-పొట్ల; వా. విణ. 2

ఉత్తది: చూ, కూన్యము. 1; 3: చూ, బోలు.

బొళ్ళపాయ, వా. వి. కల్లుద్రాగెడు తాటాకు లోనగువానిపాయ:

ఎడ్డగిణిడి, (చూ, పాత్రము. 8-4.)

బో

బోడి, దే. వి. కుత్సితపాత్రము: చూ, హరివాణము

(పాత్రము. 8); 2. జలగడుగుదోసె; 3. తలపుట్టె: చూ,

పింఛ; 4: చూ, పెంకు. 3.

బోడె, దే. వి. ఎముక: చూ, శల్యము. 1.

బోటి, దే. విణ. 1: చూ, వంటి. కళా. 7, ఆ. 222; 2: చూ,

వంటివాడు. కళా. 7, ఆ. 222.

బోటిగాడు, వా. విణ: చూ, బోటి. 2.

బోక్కణము, సం.వి.ఆ. పుం. రూ-బోక్కణము, = బొక్కనియ

బొక్కెన. 1: చూ, బొక్కనియ; 2. నీళ్లుపోసెడుబొక్కెన.

బోగపుచేడియ, వా. వి: చూ, వేళ్య

బోగమాట, ద్వ. వి. బోగముదాని నృత్యము: చూ, వ్యంజకము. 1.

బోగము, వై. వి. = బోగి. 1. లంజెవెల: చూ, కుల్కము.

3; 2. విక్రయము: చూ, వెల. 1. య. 4, ఆ. 75; 3.

సుఖము: చూ, సంతోషము.

బోగముది, ద్వ. వి. (బోగము + అది): చూ, వేళ్య.

బోగములేమ, —పై.—వేం, ఆం. 34.

బోగి, వై. వి. 1. = బోగి. సంక్రాంతిపండుగకు తొలిదినము

(వాడుక): వై. విణ. 2. = బోగి: చూ, సుఖి. 2; 3.

బోగముగలది: చూ, సుఖము. 2.

బోగిణి, వా. వి. ఒకరకముగిన్నె: చూ, పాత్రము. 8.

బోగు, దే. వి. పూనిక. నీలా. 1: ఆ: 85: చూ, సన్నాహము.

బోగుబడి, దే. విణ: చూ, దూబబడింది.

బోటి, దే. వి. 1. ఆడుది. భాగ. 3, స్కం. 31: చూ, త్రీ,

2. చెలికత్తె. విక్ర. 4, ఆ. 138: చూ, సఖి. 1; 3: చూ,

దూతి. 1.

బోటికత్తియ, ద్వ. వి. రూ-బోటికత్తె. 1: చూ, బోటి. 2. వసు.

4: ఆ. 120; 2: చూ, బోటి. 3.

బోటికత్తె, ద్వ. వి.—వై.—

బోటిగాడు, వా. వి. 1: చూ, ప్నేహితడు; 2: చూ, సమానుడు.

బోటితనము, వా. వి: చూ, సమర్థనము.

బోటిజాళ్ళు, వా. వి. బ: చూ, బాలక్రిద.

బోటు, వై. వి. 1. కొండమొదలగు వానియందుబ్బుగా నుండెడుచోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. ప్రౌఢ. ప్రౌఢుడు. ఉ హరి. 2, ఆ. 171: చూ, సమర్థుడు; 3: చూ, దుర్మదుడు. కళా. 7, ఆ. 222: వా. 4: చూ, తన్నుగోల; 5. వదవ: చూ, హోదము.

బోటొగు, వా. ఆ. క్రి. తన్నుగోలనానించు.

బోడ, దే. వి. (రూ-బోడడు-బోడి-బోడు-బోడివాడు): చూ, ముండితుడు. ఉ, హరి. 4, ఆ. 42; 2: చూ, సన్న్యాసి.పాండు. 5, ఆ. 179; 3: చూ, మోడు; 4.బోడిది. ఉ, హరి. 4, ఆ. 42: బోడు.

బోడడు, దే. విణ: చూ, రూ-బోడ. 1.

బోడతరము, దే. వి. ముండిని * : చూ, హపుష.

బోడపత్రము, వా. వి. హామీలేని దస్తావేజు.

బోడమ్ము, వా. వి: చూ, బాణము. 1.

బోడసరము, దే. వి: చూ, రూ-బోడసరము *

బోడనెనగలు, వా. వి. బ: చూ, కలాయము. 1.

బోడి, దే. విణ. 1: చూ, రూ-బోడ; 2: చూ, సన్న్యాసి; 3: చూ, ముండితము.

బోడించు, దే. స. క్రి. బోడిచేయు.

బోడింపు, దే. వి. కోగట: చూ, ముండనము.

బోడిక, దే. వి. 1, బాలకుడు; చూ, శిశువు 2: చూ, నేవకుడు.

బోడిగ, వా. వి. 1. బిందెవంటికుండ: చూ, భండము. 3; 2.

గాజాగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6.

బోడిగుండు, వా. వి. బోడితల; చూ, శిరము. 1.

బోడితల, వా. వి.—వై.—

బోడియ, వా. వి. ఆడుది: చూ, ప్తీ.

బోడివాడు, వా. వి: చూ, బోడ. 1.

బోడు, వా. వి. 1.—వై.—: విణ. 2: చూ, బోడ. 4.

బోణి, దే. వి: చూ, రూ-బోణి. 1-2-3.

బోణి, వా. వి. రూ-బోణి. 1. మొట్టమొదటసరకు అమ్ముగా వచ్చిన సొమ్ము: చూ, విత్తము. 1. 3. ఆడుది: చూ, ప్తీ.

బోద, వై. వి.—పోత. (రూ-బోడు-బోడులా-బోదలా-బోదె) ఎక్షిలోనగువాని పిల్ల: చూ, కందు. 3.

బోదకాలివాడు, వా. వి: చూ, వల్మీకపాదుడు.

బోదకాలు, వా.వి: పుట్టకాలు. (సం.)—అరిసము: చూ, హజ్జ. బోదన, వై. వి. = బోధనా. 1. దుర్బోధనము. సా. 2, ఆ. 125: చూ, బోధనము. వా. 2. మంచి బోధనము: చూ, బోధనము.

బోదలా, వై. వి.—: చూ, రూ-బోద. (వాచక.)

బోదారసింగి, వా. వి. కేదారశృంగము*: చూ, మూర్ధాజురంజము.

బోదియ, దే. వి. రూ బోదె. 1: చూ, కాండము. 10. (కా. 1.)

స్వా. 2, ఆ. 29; 2. స్తంభముమీది అవయవ విశేషము: వా. 3. మిరెప లోనగు చేలయందు ఈవ లావల కాలువ లేర్పఱచి కట్టినకట్ట; 4: చూ, పరి. 8; 5. స్తంభముల మీది దూలములక్రిందనుండునది: బోదెవీట.

బోడు, వై. వి. 1 = పోత. చూ, రూ బోద. (దేశ్యమని శ.ర.); దే. వి. 2. నాగరము మోసెడు ఎద్దుగంత; 3. గోము. య. 4. ఆ. 148: చూ, సుకుమారము.

బోదులా, వై. వి. = పోత: చూ, రూ-బోద.

బోదె, దే. వి: చూ, రూ-పోదియ.

బోదెకొయ్య, దే. వి. కడపక్రిందికమ్మి.

బోదెవీట, వా. వి: చూ, బోదియ. 5.

బోధకరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. వేకువను రాజుల మేల్కొలి పెడువాడు: చూ, వైతాళికుడు.

బోధకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉపాధ్యాయుడు: చూ, సురాచార్యుడు (పంతులు): విణ 2. బోధించువాడు: అనుశాసకుడు, అవబోధకుడు, ఉపదేశకుడు, ఉపదేశ్య. (తె.)—నేర్పువాడు.

బోధచేయు, మి. స. క్రి: చూ, బోధించు.

బోధనము, సం.వి.ఆ.న. = బోధన: (ఇందు మంచిబోధనము చెడుబోధనము కలిసియుండును): అవబోధము, ఉప దేశము. (తె.) కఱపుట, బోధన: తద్వి.-గ. చెడుబోధనము నకు.—దుర్బోధనము, దుస్సంహ. (తె.)—బోధన: ౨ మంచి బోధనమునకు:—బోధనము. (తె.)—బోధన. బోధనీయము, సం. విణ. బోధింపఁదగినది: బోధ్యము.

బోధపడు, మి. ఆ. క్రి. ఆకళితకుఁబచ్చు.

బోధము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. తెలివి. చూ, హృల్లేఖము. 2. అం. 2: చూ, సంచారిబావములు. ("రామునివిజయవార్త వినినంతనే సీతకుం దొల్లింటి మాండ్యమును గెటు నవనవో ద్భూతమగు తెలివి నెలకొనియె.")

బోధాయనము, అం: చూ, కల్పసూత్రము, కల్పము.

బోధి, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, రావి *: 2. సమాధివిశేషము.

బోధించు, సం. స. క్రి: నివేదించు. (తె.)— ఎఱిగించు, కఱపు. ప్రే.— తెలుపు. (మి).— బోధచేయు. తద్వి.

మిక్కిలి తెలుపుటకు.—ప్రబోధించు.

బోధితుడు, సం. విణ. బోధింపఁబడినవాడు.

బోధిద్రుమము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బోధి. 1. *

బోధిని, అం: చూ, కళలు.

బోధ్యము, సం. విణ. బోధనీయము.

బోనకత్తియ, వై. వి. (బోనము + కత్తియ) రూ-బోన కత్తె. 1. అన్నమువండి పెట్టినది: చూ, వంటరిక్క (చూ, ప్తీ.): 2. దాసి: చూ, బానిసె.

బోనకత్తె, —వై.—

బోనకాడు ద్వ. వి. (బోనము + కాడు.): చూ, పూట కాడు.

బోనపుటిక, వై. వి. = బోజనపుటి. రూ-బోనపుటిక: చూ, పాతము. 6.

బోనపుటిల్లు, వా. వి: మహానసము: చూ, సదనము. 1.

బోనపుటిక, వై. వి = చూ, రూ-బోనపుటిక.

బోనము, వై. వి. 1. అన్నము: చూ, సాదము (1); 2. = బోజన: చూ, సాసాటు.

బోనముకత్తి, వై. వి: చూ, రూ-బోనకత్తియ.

బోనముపెట్టె, వై. వి. తోలుకప్పినగుండ్రనిపెట్టె: చూ, సందుకా.

బోను, దే. వి. 1: బొంద, బొందకొయ్య, బొందమాను, మిడి బోను. (సం).—ఉన్నాదము, కూటము, కూటయంత్రము: తద్వి.— ౧. ఎలికెబోను, ఎలికెవల, ఎలుకబోను; ౨: కాలిబోను; ౩: పులిబోను; ౪: నాకిరిబోను; మొ: ("చూ, సాకిరిబోను."); 2: చూ, బందగు. 1; 3: చూ, బందగు. 2. ఉ. రా. 5: ఆ. 133.

బోనుపొయ్యి, దే. వి. అటునిటు తిసికొనిపోదగిన మంటి పొయ్యి: చూ హసంతి.

బోబు, వా. వి. కోడిపెట్టె: చూ, వుంజా.

బోమ, వా. వి: తిమిరి-తిమ్మిరి-తిమురు. (సం).— అంగభంగము, ఉన్నాదము, తిమిరము—తిమ్మిరము: చూ, స్వాసము. 4.

బోము, దే. వి. బలవంతము: చూ, హతము. 2.

బోయ, దే. వి. (రూ-బోయడు-బోయి-బోయి-బోయి: డు.) 1. కైవర్తుడు: చూ, వలతేడు; 2. కిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు. 1; 3. భారవాహుడు: బోయడు, (సం-అ-పేదసాయి. చూ, బెస్త: వా. 4. కొమ్ముకాడు: చూ, బోయనేడు.

బోయడు, —పై.—

బోయత, దే. వి. కిరాతస్త్రీ, రూ-బోయెత: చూ, స్త్రీ.

బోయనేడు, వా. వి: చూ, బోయ. 4.

బోయవల్లె, వా. వి. నిషాదులగ్రామము, కిళ్ళలము: చూ, దేశము.

బోయి, దే. వి: చూ, రూ-బోయ.

బోయి, —పై.—

బోయిడు, —పై.— (స్వార్థమున ఈడు.)

బోయెత, దే. వి: చూ, రూ-బోయత.

బోర, దే. వి. తొమ్ము: చూ, వక్షము.

బోరగించు, దే. ప్రే. బోరగిల్లజేయు.

బోరగిలు, దే. ఆ. క్రి. రూ-బోరగిల్లు 1. తొమ్ముటూమి నాను; 2. తొమ్ముటూమి నానబరుండు. హరి. పూ. 5, ఆ. 193.

బోరగిల్లు, దే. ఆ. క్రి.—పై.—

బోరతలుపు, వా. వి. నగరులోనగువాని వాకిటి పెద్దతెక్కతలుపు. రూ-బోరుతలుపు—బోర్తలుపు: చూ, వాకిలి.

బోరన, దే. ద్ర. క్రి. విణ. శీఘ్రముగా: చూ, వేగము. 3.

బోరప్రాకుడు, దే. వి: చూ, సర్పము. అచ్చ. బాల కాం 33.

బోరించు, వా. స. క్రి: రూ-బోర్లించు, దబ్బడించు.

బోరిసము, వా. వి. కోలము: చూ, వేసము. 1.

బోరు, దే. వి. 1. వానకురియుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము:

చూ, హూహూ: విణ. 2. పెద్దది: చూ, సుర. 3).

బోరుకలంగు, దే. ఆ. క్రి. మ్రోగు: స్వా. 5, ఆ. 81; విజ.

3, ఆ. 112: చూ, శబ్దించు.

బోరుకాడించు, దే. ప్రే. బోరుకాడజేయు. రూ-బోర్కాడించు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 189.

బోరుకాడు, దే. ఆ. క్రి. (బోరుక + అడు) (బిద్దలు) స్నానము చేయు. రూ-బోర్కాడు: చూ, స్నానమాడు.

బోరుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, బోరుకలంగు.

బోరుతలుపు, వా. వి: చూ, రూ-బోరతలుపు.

బోరుమను, వా. ఆ. క్రి. వెక్కివెక్కియేడ్చు (బారుమను)

బోరులు, వా. వి. బ: చూ, రూ. బోరుగులు.

బోరువ, ద్వ. వి. (బోరు + వా.) బోరువపిట్ట, బందు: చూ, హరివాహనుడు.

బోరెంపోతు, దే. వి. 1. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుడు; 2. బలవంతుడు: చూ, శక్తుడు.

బోరెము, దే. వి. 1. దూదిలోనగువాని మూట: వా. 2. దాన్యాదులనింపు గుండ్రని గోనెపట్టాల గాదె: చూ, పంటసాఁ

బోర్కాడించు, దే. ప్రే: చూ, రూ-బోరుకాడించు.

బోర్కాడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-బోరుకాడు.

బోర్తలుపు, వా. వి: చూ, రూ-బోరతలుపు.

బోర్లగొట్టు, వా. ఆ. క్రి: చూ, బోర్తాపడు.

బోర్లపక్క, వా. వి: చూ, బాలక్రిడ.

బోర్లించు, వా. ఆ. క్రి: చూ, రూ-బోరలించు.

బోలతా, వా. వి: రూ-బోర్తా, బోకరా.

బోలతాకొట్టు, వా. ఆ. క్రి: చూ, బోర్తాపడు.

బోలతాపడు, వా. ఆ. క్రి. —పై.—

బోలము, సం. వి. ఆ. పుం. = బోళము: చూ, సౌరభము 3.

బోలు, దే. విణ. బోపల యేమియులేనిది: గులక, గుల్ల, దొలక, దొల్ల, బరడు, బెరడు, బొళ్ల. (ఏకవీణదల వృక్షములు బోలుగలవి.)

బోలె, దే. వి. 1. తలపుట్టె: చూ, బోకి. 3; 2. కమండలము:

చూ, పాతము. 6—౫౩; 3. ఓటికుండ: చూ ఛాంచము. 3;

4. కుండబొచ్చె: చూ, పెంకు. 3.

బోలెడు, వా. విణ. లెక్కపెట్టలేనన్ని: చూ, సమృద్ధి.

బోల్తా, వా. వి: చూ, రూ-బోలతా.

బోల్తాపడు, వా. ఆ. క్రి: బండిగిలు-బండిగిల్లు. బోర్లగొట్టు, బోలతాకొట్టు, బోలతాపడు.

బోషణము, వా. వి: చూ, రూ-బోషణము.

బోసనము, వై. వి. = బోజన. అన్నము: చూ, సాదము (1).

బోసి, దే. వి: బోక్కి, తొన్నె.

బోసివోరు, వా. వి పండ్లుతినవోరు.

బోసివడు, ద్వ. ఆ. క్రి. బోసివోవు.

బోసివోవు, దే. ఆ. క్రి. 1.—పై.—; ప్రే. 2 బోసివుచ్చు. కాశీ. 7, ఆ: 85.

బోనేయు, వై. స. క్రి. (బోనము + చేయు) భుజించు. హంస.
4: అ. 32: చూ, సావడు.

బోళము, వై. వి. = బోల. గంధరసము: చూ, సౌరభము. 3.
బోళా, వై. వి. కవలములేని, వెల్లడియైన బొడబొడి-బోళా
బోళ-బోళాబోళ.

బోళాబోళ, —వై.—

బౌ

బౌద్ధము, అం: చూ, బుద్ధావతారము. (చూ, అవతారములు)
బౌద్ధశాస్త్రస్కందములు, అం. రూప, వేదనా, విజ్ఞాన, సంజ్ఞా,
సంస్కారములు.

బౌద్ధుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

బ్యా

బ్యాంకి, వా. వి. ధనాగారము: చూ, రూ-బ్యాంకి.

బ్యాంకినోటు, వా. వి. సొమ్ముచెలామణి పత్రము: రూ-బ్యాంకినోటు.

బ్యాండు, వా. వి. భజంత్రీలమేళము: రూ-బ్యాండు.

బ్ర

బ్రక్క, దే. వి. చూ, రూ-బ్రక్క.

బ్రతికించు, దే. స. క్రి: చూ, పోషించు.

బ్రతిమాలు, వా. స. క్రి: చూ, రూ-బ్రతిమాలు.

బ్రతుకు, దే. వి. రూ-బ్రదుకు. 1. జీవనము. నీలా. 3, అ.

24: చూ, స్థితి. 5: 2. జీవనోపాయము: చూ, స్థితి. 5: అ.

క్రి 3. భో. 5, అ. 268) రూ-బ్రదుకు, మను, మిడుకు.

(సం.)—ఉజ్జీవించు, జీవించు.

బ్రతుకుదెరువు, దే. వి: చూ, బ్రతుకు. 2.

బ్రదిమి, దే. వి: చూ, బ్రతుకు. 1—2.

బ్రదుకు, దే. వి, అ క్రి: చూ, రూ-బ్రతుకు. (జీవనమునకు.

హరి, పూ. 1, అ. 164: జీవించుటకు.—భార ఉద్యో. 1,
అ. 348.)

బ్రదుకుగొడ్డెలుగుట, జా. వ్యర్థమగుట, వీళ్లులేని కాలవయగుట.

“ఏలా బిడ్డలులేని బ్రదుకు గొడ్డెలుయ్యె జింతింపగన్.”
(కవికర్తరసాయనము.)

బ్రద్ద, దే. వి. రూ-బ్రద్ద. 1 తునక: చూ, శకలము. 4: 2.

చీలిక: చూ, శకలము 4: వై. వి. 3. = బిత్తమ్. పేదు:
చూ, సమిధ 1: 4. = వేత్ర: చూ, పేము.

బ్రద్దవరి, ద్వ. వి. పేముతోనల్లిన కేడెము: చూ, హరిగ.

బ్రద్దర, వై. వి. = భేద (బ్రద్ద + అర): చూ, బ్రద్ద. 1—2.
(ద్వయమని శ. ర.)

బ్రద్దలవారు, దే. వి. బ: చూ, వేత్రహస్తుడు.

బ్రద్దము, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధము. 1.

బ్రద్దుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = పొద్దు-ప్రొద్దు: చూ,
సూర్యుడు: 2: చూ, శివుడు.

బ్రమయు, వై. అ. క్రి. = బ్రమ్: చూ, బమ్మరించు.

బ్రమరి, వై. వి. = బ్రమణ. తిరుగుడు: చూ, సంచారము. 1.

బ్రమరిదిరుగు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వేష్టించు. ఉ. హరి. 3, అ. 82.

బ్రమరివాలు, ద్వ. అ. క్రి. —వై. —హరి, పూ. 6, అ. 138.

బ్రమరులువాలు, దే. అ. క్రి. —వై. —

బ్రమ్మమేడి, వా. వి. రూ-బమ్మమేడి*: చూ, వెట్టిమేడి.

బ్రమ్మి, వై. వి. = బ్రాహ్మి. సోమిదె*: చూ, సోమవల్లరి.

బ్రమ్మెత, వై. వి. = బ్రహ్మహత్య. విప్రుజంపుట.

బ్రల్లు, దే. వి. కూలుటయందగు ద్వన్యనుకరణము. పర. 6,
అ. 228: చూ, హూహూ.

బ్రవేశనము, (ప్రవేశనము అనికొందలు.) అం: చూ,
తారాక్రియలు.

బ్రషి, సం. వి ఈ క్రి. వ్రతస్థులు కూర్చుండు. దర్పాద్యాసనము:
రూ-బ్రసి-బ్రసి-బ్రషి.

బ్రహ్మ, సం. వి. న. పుం. = బమ్మ—బొమ్మ. (ప్రజలను

వృద్ధిబొందించువాడు.) 1: అ. అంగడి, అంబుజగర్బుడు,

అక్షిరుడు, అగ్రజన్ముడు, అంబుజాసనుడు, అంబోజజనని,

అంబోజజన్ముడు. అమ్మయ్యడు, అజీతుడు, అజాడు,

అబ్బజాడు, అబ్బభవుడు, అబ్బయోని, అష్టశ్రవసుడు, అ,

అత్మభువు, అత్మయోని, అనందాత్మ, ఇరేనుడు, ఈశా

నుడు, ఉన్మత్తుడు, ఊ, ఓ, క, కంజజాడు, కంజారుడు,

కంజాడు, కజజాడు, కజాతజాడు, కజాతుడు, కజోత్తుడు,

కమలాసనుడు, కమలుడు, కర్త, కర్తముడు, కుంజరుడు,

క్షత్త, గిరీకుడు, గుణసాగరుడు, గోపతి, గోముఖుడు,

గోవిందుడు, చతురాననుడు, చతుర్భుజాడు, చిరజీవి,

జన్మపు, జ్ఞ, రు, దభీకుగుడు, ద్రుమణుడు, ద్రుహణుడు-

ద్రుహిణుడు, ధాత, నాభిజన్ముడు, నారాయణుడు, పర

మేష్ఠి, పితామహుడు, పురాణగుడు, ప్రజావతి, ప్రపితామ

హుడు. ప్రాణుడు, భూతాత్ముడు, మ, ముచికుందుడు,

మూర్తి, మృగయుడు, రోకేకుడు, వాక్పతి, విధాత,

విధాత్యుడు. విధి, విభుడు, విరించనుడు, విరించుడు,

విశ్వరేతనుడు, విశ్వస్థుజాడు, వేదగర్బుడు, వేది, వేదీ

కుడు, వేద, శంభువు, శతదృతి, శతానందుడు, సనాతనుడు,

సరసిజభవుడు, సర్వతోముఖుడు, సురజ్యేష్ఠుడు, స్వయం

భువు, స్రష్ట, హంసరతుడు, హంసవాహనుడు, హిరణ్య

గర్బుడు. (తె. ప.)—అంచగుజ్జపుతోడు, అంచరపుతు-

అంచరౌతు, ఉద్దమోమువేలుపు, చదువుల ముదుకడు.

చదువువేలుపు, చదువులవేలుపు, జగములబుట్టించు జాణుడు,

జన్నిగట్టు, తనంతగలయతడు, తమ్మిగడ్డియ దళవాయి,

తమ్మిచూలి, తమ్మిపుట్టు, తాత, తీవంచ మోములదిట్ట,

తొలివేలుపు-తొలువేలుపు, దయ్యము, దుగినుడు, దురపు

దోరెపు దాసరితండ్రి, ననవిలుకానన్న, నలువ, నర్మోము

దేవర, నెన్నుదుళ్లను వ్రాయుదునేడు, పజిదొర, పలుకు

వెలదిమగడు, పాటులకెక్కిమీడు, పెద్దవేలుపు, పొబోరం

వేయ్య, పొక్కిలిచూరి, పొక్కిలిపావడు, బంగారుకడుపు
వాడు, బమ్మ-బొమ్మ. మినుకులదణి, ముదియనివారిలో,
బెద్ద, మొదటివేయ్య, మొదలు తామర గన్నముద్దుకొడుకు,
వేలుపుగమికాడు-వేయ్యగమికాడు, వేలుపుబెద్ద-వేయ్య
బెద్ద. మిగలవానికి, చూ, హరణ్యగర్భుడు” ; 2. వెన్నుడు:
చూ, విష్ణువు. 1; 3. పాటుడు: చూ, బ్రాహ్మణుడు; 4:
చూ, ఋత్విజుడు. 1; వా 5. యాజ్ఞికుడు, పొరోహితుడు:
చూ, వేయ్యుడు. (అంద్ర వాచస్పత్యకర్తకు బ్రహ్మ
“బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద నాగవధానులు గారు.” అరట్లకట్ట;
3. పీఠికాకారుడు. “అంద్ర వాచస్పత్యముయొక్క మొదటి
ముద్రణపుపీఠికకు బ్రహ్మ “బ్రహ్మశ్రీ కాశీభట్టబ్రహ్మయను
బ్రహ్మయ్య శాస్త్రిగారు.” కాకినాడ; అం. 3: చూ, బ్రహ్మలు;
7: చూ, శాస్త్రప్రపరకులు; 8: చూ, చేతనరత్నములు; 9:
చూ, మూర్తులు; 10. వేదము (అని కొందలు).

బ్రహ్మతైవర్తము. అం: చూ, పురాణములు.

బ్రహ్మఋషి, సం. విణ. భుజింపుచుండగా ముందు లేచి
పోయిన బ్రాహ్మణుడు: చూ, స్వస్థిముఖుడు. 1.

బ్రహ్మచర్యము, అం. 1: చూ, ఆశ్రమము. 2: 2: చూ, యోగ
యమాంగములు (అంగము 3.); 3: చూ, సాత్విక
గుణములు.

బ్రహ్మచారి, సం. వి. న్. పుం. 1. = బ్రహ్మచారి-బొమ్మచారి-
బొమ్మసారి: చూ, వటువు; 2. గంగరావి *: చూ, రావి.
బ్రహ్మచారులు, అం. గాయత్రీ బ్రహ్మచారి, ప్రాజాపత్యబ్రహ్మ
చారి, వైదికబ్రహ్మచారి, నైషికబ్రహ్మచారి (4): చూ,
వటువు. (ముంజిత్రాడు లోనగువాని ధరించి వేదము చదివి
బ్రహ్మచర్య వ్రతమునందుండువాడు బ్రహ్మచారి. బ్రహ్మ =
వేదము.)

బ్రహ్మజట, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కుముదము *

బ్రహ్మజ్ఞానము, అం: చూ, మానసి: వూజాకుసుమములు.

బ్రహ్మజ్ఞము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బ్రహ్మచారి. 2. *:
విణ. 2. బ్రాహ్మజ్ఞహితము.

బ్రహ్మజ్ఞుడు, అం: చూ, ఋత్విజుడు. 1.

బ్రహ్మత్వము, సం. వి. అ. న: చూ, బ్రహ్మభూయము.

బ్రహ్మదండము, అం: చూ, దానములు.

బ్రహ్మదండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, వారాహి 5.

బ్రహ్మదర్శ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, యవాని.

బ్రహ్మదారువు, సం. వి. అ. న. గంగరావి *: చూ, రావి.

బ్రహ్మనాది, అం: చూ, నాడులు.

బ్రహ్మపుత్రము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. హిమాలయమునుండి
పడమరపాతెడి యొకయేలు: చూ, నది; 2. విషభేదము
బ్రహ్మవలన (ఇది కవీలవర్తమై మలయాద్రియందు బుట్టి
నది): చూ, హలాహలము.

బ్రహ్మపురి. అం: చూ, దేశములు.

బ్రహ్మబిందువు, సం. విణ. ఉ. 1. గుఱింపబడువాడు; 2.
దూఱబడినవాడు: చూ, నిందితుడు. (ఈలాగ ననే
క్షత్రబంధు శబ్దమును తిరస్కారమందుఁజెప్పబడును.)

బ్రహ్మబిందువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. వేదపాఠమందలి నోటి
తుంపర. (తె) — త్రస్స, ప్రస్స. తస్వి — ౧. బ్రహ్మ
బిందువుతోఁగూడినది. — ౨. తుండలతోఁగూడిన మాట,
అంటూకృతము. పృషతము-పృషత్తు. (చూ, స్వందిని).

బ్రహ్మభూయము, సం. వి. ఆ. న. బ్రహ్మభావము నొందుట:
బ్రహ్మత్వము, బ్రహ్మసాయుజ్యము.

బ్రహ్మము, సం. వి. న్. పుం. 1. చూ, హంసుడు; 2: చూ,
వేదము; 3. తపస్సుచేయుట; 4. చూ, అంఘికాశము.
అం. 5. చూ, యోగములు.

బ్రహ్మవేఖలము, సం. వి. ఆ. పుం. బ్రహ్మచారి ముంజితృ
ణము: చూ, హరిత (తృణము. 1.)

బ్రహ్మయజ్ఞము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. వేదపాఠము: చూ,
వేదము; అం. 2. చూ, మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు); 3.
చూ, తానములు.

బ్రహ్మరంద్రము, సం. వి. ఆ. న. 1. నడునెత్తి: చూ, సోడు;
అం. 2. చూ, చక్రములు.

బ్రహ్మరథము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. మృతిసొందిన సన్న్యాసు
లను తీసికొనిపోయేడు వాహనము: చూ, శవయానము;
వా. 2. బ్రహ్మయొక్కతేజు. చూ, శక్తిబము. 1.

బ్రహ్మఋ, అం. ౧. భృగువు, ౨. పులస్త్యుడు. ౩. పుల
హుడు, ౪. అంగిరసుడు, ౫. అత్రి. ౬. క్రతువు, ౭.
కలుడు, ౮. దక్షిణుడు, ౯. వశిష్ఠుడు, ౧౦. మరీచి. మఱి
యొకవిధము. — ౧. మరీచి, ౨. భుద్వాజుడు, ౩. అంగి
రసుడు, ౪. పులస్త్యుడు, ౫. పులహుడు, ౬. క్రతువు,
౭. దక్షిణుడు, ౮. వశిష్ఠుడు, ౯. వామదేవుడు.

బ్రహ్మవర్చనము, సం. వి. ఆ. న. సదాచారధ్యయన సమృద్ధి.
బ్రహ్మవాదము, అం: చూ, కళలు.

బ్రహ్మవాది, సం. వి. న్. పుం: చూ, వేదాంతి. 1.

బ్రహ్మసర్పము, సం. వి. ఆ. న. నలికిండ్లపాము: చూ, సర్పము.

బ్రహ్మసావర్తికము, అం: చూ, మనువులు.

బ్రహ్మసువర్చల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, ప్రౌద్ధుతిరుగుడు *

బ్రహ్మసాయుజ్యము, సం. వి. ఆ. న: చూ, బ్రహ్మభూయము.

బ్రహ్మసువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

బ్రహ్మసూత్రము, సం. వి. ఆ. న: చూ, యజ్ఞోపవీతము.

బ్రహ్మస్థాపనము. అం: చూ, సంఠానములు.

బ్రహ్మహత్య, సం. వి. ఆ. (స్త్రీ): = బ్రహ్మేత. 1: చూ, బ్ర
హ్మేత: అం. 2: చూ, మహాపాతకములు.

బ్రహ్మంజలి, సం. వి. ఇ. పుం. వేదాధ్యయన కాలమునందలి
మ్రొక్కు: చూ, హణిగలు.

బ్రహ్మండము, అం. చూ, పురాణములు: చూ, ఉపపురాణములు.

బ్రహ్మరణ్యము, సం. వి. ఆ. న. వేదపాఠభూమి: చూ,
భూమి. 1.

బ్రహ్మసర్తము, సం. వి. ఆ. పుం. ధిల్లీకి వాయవ్య భాగపు
దేశము: చూ, దేశములు

బ్రహ్మసనము, సం. వి. ఆ. న. ధ్యానోపాయభూతమైన మర్మ
స్వస్తిక దండద్వాసనము: చూ, ఆసనములు

బ్రహ్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ పొన్నగంటికూర *: చూ, చూ—
బ్రాహ్మి. 4.

బ్రా

బ్రాహ్మి, వా. వి: రూ-బ్రాహ్మి.

బ్రాహ్మి, దే. వి. వై. వి. విణ: చూ, రూ-బ్రాహ్మి. (ప్రేమకు. — కళా. 8: ఆ. 215; స్వా. 8: ఆ. 70; ప్రియమునకు. — ఉ, హరి. 2, ఆ. 149; లక్ష్మి. 3, ఆ. 73; ఆదికమునకు. భార. ఆర. 7, ఆ. 289.)

బ్రామిక, వై. వి. = భ్రమ: చూ, బ్రాహ్మి.

బ్రాహ్మణజాయాలు, అం: చూ, మహారాష్ట్రలు (బ్రాహ్మణులను కొనియెదరు. వేదవిహితాచారముననే వర్తించుచున్నారు. బ్రాహ్మణులకును బ్రాహ్మణేతరస్త్రీలకును బుట్టినవారు.)

బ్రాహ్మణ పరివ్రాజకన్యాయము, బ్రాహ్మణశ్రమణ న్యాయము. న్యాయ. బ్రాహ్మణుడు గృహస్థధర్మమును విసర్జించి సన్న్యాసమును గ్రహించినను వానికి గులభేదములు లేకున్నను బ్రాహ్మణుడనియే వ్యవహరింపబడును.

బ్రాహ్మణబువుడు, సం. వి. ఆ. పుం. జాంమాత్రోపదీవి యైన బ్రాహ్మణుడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు.

బ్రాహ్మణము, పా. 1. మంత్రాంతకమైనవేదము బ్రహ్మమనఁబడును. దానికి సంబంధించినది బ్రాహ్మణము. 1. బ్రాహ్మణములందు. (విధి-అర్థవాదము-ఉపనిషత్తు అని మూడు భాగములుండును.) విధులు. — కర్మ ప్రతిపాదకములు, కర్మవిధాయకములు, కర్మస్వరూపబోధకములు నగు వాక్యములు; అర్థవాదములు. — కర్మప్రరోచనాపరములైన వాక్యములు; ఉపనిషత్తులు. — ఇతిహాసరూపములు — సంవాదాత్మకములు — తత్త్వవిచారపరములు — బ్రహ్మప్రతిపాదకములునగు భాగములు; II. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణము హోతచేయుకృత్యములను, సామవేద బ్రాహ్మణ మృద్ధాతృకృత్యములను, యజుర్వేదబ్రాహ్మణ మధ్వర్యుకార్యములను, అధర్వ బ్రాహ్మణము బ్రహ్మకార్యములను బోధించును. ౧. ఋగ్వేదబ్రాహ్మణములు. — ఐతిరేయ బ్రాహ్మణము, మంత్రబ్రాహ్మణము, కౌషీతకీబ్రాహ్మణము; అనునవి ముఖ్యము: ౨ సామవేద బ్రాహ్మణములు. 3. ప్రౌఢము, షడ్వింశము, సామవిధి, ఆర్షేయము, దేవతాధ్యాయము, ఉపనిషత్తు, సంహితోపనిషత్తు. వంశము అనునవి — ఇందు (1) ప్రౌఢబ్రాహ్మణమునకు మహాబ్రాహ్మణము. తాండ్యబ్రాహ్మణము, వంచవింశతి బ్రాహ్మణము అను నామాంతరములు కలవు. ఇందు 25 అధ్యాయములు 350 ఖండములు కలవు. (2) షడ్వింశబ్రాహ్మణము. — ఇందు 8 ప్రపాఠకములు 88 ఖండములు 520 గ్రంథములు గలవు. (3) సామవిధాన బ్రాహ్మణము — మూడు ప్రపాఠకముల చిన్నగ్రంథము. (4) ఆర్షేయబ్రాహ్మణము. — ఆర్షేయబ్రాహ్మణము కౌధుమమనియు జైమినీయము లేక తలవకారమనియు ద్వివిధము. (5) దేవతాధ్యాయ బ్రాహ్మణము. — దీనికి అగ్నిబ్రాహ్మణమని నామాంతరము కలదు. (6) ఉపనిషద్బ్రాహ్మణము. — ఇదియే ఛాందోగ్యోపనిషత్తు. బ్రహ్మసూక్యము ముఖ్యమైన ఉపనిషత్తు. (7) సంహితోపనిషద్బ్రాహ్మణము — ఇది యైదను వాకముల చిన్న గ్రంథము. (8) వంశబ్రాహ్మణము. —

సామవేద సంప్రదాయ ప్రవర్తకుల వంశవరంపరలు వక్కాణింపఁబడియె: III. (1) కృష్ణయజుర్వేద బ్రాహ్మణము. — (దీనికి మూడుశాఖలు. — కఠశాఖ, మైత్రాయణీయశాఖ, తైత్తిరీయము.) (2) శుక్లయజుర్వేద బ్రాహ్మణము. — శతపథమను పేర వెలయుచున్న యీ బ్రాహ్మణము గుణము నందును ఐరిమాణమునందును గూడ గొప్పది. దీనికి మాధ్యం దినమనియు, కాణ్యమనియు రెండు పాఠములు గలవు. మాధ్యందినము 14 కాండములును, 8000 కంది కలును, కాణ్యము 17 కాండములును, 7624 కందికలును ఉన్నట్లు కనఁబడుచున్నవి. ౧. మాధ్యందినములోని కాండములు 14. — హవిర్యజ్ఞము, ఏకపదిక, అధ్వరము, గ్రహము, సవము, ఉభాసంభరణము, హస్తీపుటశతిము, చితి, సంచితి, అగ్నిరహస్యము, అష్టాద్యాయ, మధ్యమము, అశ్వమేధము, ఆరణ్యకము; ౨. కాణ్యములోని కాండములు 17 — హవ్యవాహము, ఏకవాయువు, ఉద్ధరము, అధ్వరము, గ్రహము, వాజపేయము, రాజసూయము, ఉభాసంభరణము. హస్తీపుటము, చితి, శతరుద్రీయము, అష్టాద్యాయ, మధ్యమము, అశ్వమేధము, అగ్నిరహస్యము, ఆరణ్యకము, 17 వ కాండము కానరాదు; IV. అధర్వ బ్రాహ్మణము. గోపథము. ఇది పూర్వభాగము, ఉత్తర భాగమునని ద్వివిధము. పూర్వభాగము నందైదును, ఉత్తరభాగము నందాఱును ప్రపాఠకములు కలవు. ఇత్యాది. (చూ, వేదము, ఉపనిషదులు, యజుర్వేదము, తైత్తిరీయ బ్రాహ్మణము, తైత్తిరీయ సంహిత, ఐతరేయ బ్రాహ్మణము. వాఙ్మయము, బ్రాహ్మణములు); 2 బ్రాహ్మణ సమూహము; బాడబ్యము — బాడవ్యము, బ్రాహ్మణ్యము. (చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.)

బ్రాహ్మణములు, అం (చూ, బ్రాహ్మణము) ఇవి తత్తత్కాలమందలి మతధర్మములను వర్ణింపవలసిన సాంఘికాచారములను దెలియఁజేయుచున్నవి. మంత్రములను యజ్ఞాదిక్రియలకు సమన్వయింపఁజేయు వ్యాఖ్యాన రూపమైన గ్రంథము బ్రాహ్మణము, తైత్తిరీయ-శతపథ-ఋగ్వేద - సామవేద-యజుర్వేద-అధర్వ (గోపథము) - ఐతరేయ-కౌషీతకీ (కాంభాయన) - మంత్ర - కృష్ణయజుర్వేద - శుక్లయజుర్వేద (శతపథము) బ్రాహ్మణములు. మరియు అంతర్యామి బ్రాహ్మణము: (చూ, వేదము.)

బ్రాహ్మణయష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. బారంగి *: చూ, హంజిక.

బ్రాహ్మణాచంసుడు, అం: చూ, ఋత్విజుడు 1.

బ్రాహ్మణాయనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. విద్వాంసుడును సత్కర్మసరుడునైన వంశకర్తవలనఁ బుట్టిన విప్రుడు: చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1.

బ్రాహ్మణార్థము, సం. విణ. పితృతిథులయం దాహ్వానింపఁబడినవారు మంత్రయుక్తముగఁజేయుభోజనము: చూ, సాదము (1).

బ్రాహ్మణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = బాపనక్క. బ్రాహ్మణుని భార్య: చూ, భార్య; 2. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము: 3: చూ, బ్రాహ్మణయష్టిక *.

బ్రాహ్మణుడు, సం. వి. ఆ. పుం. = పాఱుడు - బాపడు — బొమ్మడు. (కాశీ. 3, ఆ. 89: "సత్యందాన మధాద్రోహ

మాన్యశంస్యంత్రసామృతా త్రవశ్చద్యుక్యతేయత్రసబ్రాహ్మణ ఇతి స్మృతః" (భారతము): చూ, స్వస్తిముఖుడు. 1. బ్రాహ్మణులు, అం. (౧. చూ, కల్పసూత్రములు) "శిష్యాక రణం చన్దోనిరుక్తంజ్యోతిషంతథా, కల్పశ్చేతి పడంగాని వేదస్యాహుర్మనీషిణః॥ శౌచాచారస్తీతస్సమ్యగ్విమసాశీగురు ప్రియః॥ నిత్యవ్రతీ సత్యవరస్సవై బ్రాహ్మణ ఉచ్యతే॥" అట్టి బ్రాహ్మణులలో. — "మహారాష్ట్రాన్త ద్రవిడః కర్ణాటా శ్చైవ మూర్ఛరాః, ద్రావిడః పంచదాప్రోక్తా విన్ద్య దక్షిణవాసి నః" ౧. మహారాష్ట్రులు, ౨. ఆంధ్రులు, ౩. ద్రావిడులు, ౪. కర్ణాటకులు, ౫. మూర్ఛరులు వీరు పంచద్రావిడులు. అందు ౧. మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులు. — చూ, మహారాష్ట్ర బ్రాహ్మణులు) వారిలో కాణ్వులు, కర్ణాటక బ్రాహ్మణులు, కీర్తింత్రాహ్మణులు. కొంఠిణస్త బ్రాహ్మణులు, యాదే బ్రాహ్మణులు, దేవిఋక్షబ్రాహ్మణులు, పశళబ్రాహ్మణులు, దేశస్తబ్రాహ్మణులు, మాద్యందిన బ్రాహ్మణులు, బరాడీ బ్రాహ్మణులు, కళంకీ బ్రాహ్మణులు, పాద్యా బ్రాహ్మణులు, బ్రాహ్మణజాయాలు, హవళాబ్రాహ్మణులు, సౌపారాబ్రాహ్మణులు, గోముఖబ్రాహ్మణులు, కుండక బ్రాహ్మణులు. (వీరం దలు మరాహాష్ట్ర దేశమునగల బ్రాహ్మణ కాలలోని వారు.) ౨. ఆంధ్రులు. — (చూ, ఆంధ్రులు); ౩. ద్రా విడులు. — (చూ, ద్రావిడులు); ౪ కర్ణాటకులు. — (చూ, కర్ణాటకులు) కన్నడభాష మాట్లాడు దేశ మందలి బ్రాహ్మణులు కర్ణాటకులు. వీరిలో. — (1) అరవతోక్కులు అను బ్రాహ్మణులు. — ఇందు ఉరిచి బ్రాహ్మణులు, కన్నడబ్రాహ్మణులు, కుమ్మెరబ్రాహ్మణులు, నగరబ్రాహ్మణులు, బొబ్బర బ్రాహ్మణులు చేరుదురు. (2) అమలవాసీ బ్రాహ్మణులు మళయాళమున దేవాలయా ర్చకులు (3) నంబూరి బ్రాహ్మణులు మళయాళదేశపు వారే. (4) పొట్టిబ్రాహ్మణులు కన్నడదేశమున దేవాలయా ర్చకులుగ నున్నారు; (5) మూత్తదుబ్రాహ్మణులు కేరళ దేశస్థులు. (6) పట్టుర బ్రాహ్మణులు (చూ, పట్టురబ్రాహ్మణులు); ౫. మూర్ఛర బ్రాహ్మణులు. — (తకరాది అనుబంధములో "చూ, మూర్ఛర బ్రాహ్మణులు") వీరిలో అగస్త్యులువారు అను బ్రాహ్మణులు, అక్షియమంగ కులను బ్రాహ్మణులు, అనావలులను బ్రాహ్మణులు, ఔదీచ్య బ్రాహ్మణులు, ఉపిల బ్రాహ్మణులు, ఖదాయతీ బ్రాహ్మణులు, ఖేదావారులను బ్రాహ్మణులు, గయావశీ బ్రాహ్మణులు. గుగిలీ బ్రాహ్మణులు, గోమతి వారులను బ్రాహ్మణులు, చావిపులను బ్రాహ్మణులు, జంబు బ్రాహ్మణులు, యూగోరా బ్రాహ్మణులు, తపోధనులను బ్రాహ్మణులు, తలాజీయ బ్రాహ్మణులు, దదీచి బ్రాహ్మణులు, నర్సిపర బ్రాహ్మణులు, పారాశర్య బ్రాహ్మణులు, ప్రేతవాచరను బ్రాహ్మణులు, భర్గవ బ్రాహ్మణులు, మొతాలలు అను బ్రాహ్మణులు, యాజ్ఞికవాచరను బ్రాహ్మణులు, రజవాచరను బ్రాహ్మణులు, ఎటులులను బ్రాహ్మణులు, వళాంద్ర బ్రాహ్మణులు, వాల్మీక బ్రాహ్మణులు, శ్రీమలి బ్రాహ్మణులు, సజోద్రా బ్రాహ్మణులు; తద్వి శేషములు — (౧) శైవబ్రాహ్మణులు — (చూ, శైవబ్రాహ్మణులు — వీరిలో కాత్తేయ బ్రాహ్మణులు చేరియున్నారు: చూ,

కాత్తేయ బ్రాహ్మణులు); (౨) పంచగౌడులు — ౧ సారస్వ తులు, ౨. కన్యాకుబ్జులు, ౩ గౌడులు, ౪ ఉత్కళులు, ౫. మైదిలులనియు పంచవిధములుగల గౌడబ్రాహ్మణులు వింధ్యకుత్తరమున వర్తింపుచున్నారు. అందు. — ౧. సారస్వ తులు. వీరిలో మొదటి తెగకు: — (చూ, కపూరియే బ్రాహ్మణులు; రెండవతెగకు: — చూ, ఆదార్యే అను బ్రాహ్మణులు; మూడవ తెగకు: — చూ, ఆమగోత్ర బ్రాహ్మణులు); ౨ కన్యాకుబ్జులు. — (చూ, కన్యాకుబ్జులు); ౩. గౌడులు — (చూ, గౌడి (ద) బ్రాహ్మణులు); ౪. ఉత్కళులు. — చూ, ఉత్కళ బ్రాహ్మణులు); ౫. మైదిలులు. (చూ, మైదిలులు); (౩): చూ, నేపాళదేశపు బ్రాహ్మణులు వారి జాతులయొక్క నామములు; (౪): చూ, దళవిధ బ్రాహ్మణులు. ఇత్యాది; 2: చూ, మనుష్య వర్ణములు. బ్రాహ్మణోమమ దేవతా, లో. బ్రాహ్మణుడే నాదైవము. "దర్శ మతి బ్రాహ్మణోమమ దైవమనెడు, బుద్ధి." స్వా. 8, ఆ. 3. బ్రాహ్మణ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, బ్రాహ్మణము. 1; 2. బ్రాహ్మణ భావము; 3. బ్రాహ్మణకర్మము. బ్రాహ్మణ్యుడు, సం. వి. అ. పుం. ని: చూ, శని. బ్రాహ్మము, సం. వి. అ. న. 1. పెద్దప్రేలి మొదటనుండెడు బ్రహ్మాతీర్థము; పుం. 2. విద్యయు నాచారముగల వరునిఁ దానేపిలిచి వధూసహితముగ వస్త్రాదులచే నలంకరించి పూజించి కన్యనిచ్చిచేయు వివాహము: చూ, వివాహము; విణ. 3. బ్రహ్మసంబంధమైనది; అం. 4: చూ, పురాణములు; 5: చూ, ఏకవికంతి స్థానకములు. బ్రాహ్మి, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1: చూ, మాతృకలు; 2: చూ, సరస్వతి; 3. బాఁసనచీమ: చూ, విపీలిక; 4 రూ-బ్రహ్మి. పొన్నగంటి*: చూ, శీతసారము; 5. బారంగి*: చూ, హంజిక: 6. = బ్రమ్మి*: చూ, సోమేద. (సోమేదకూర అనియు); అం. 7: చూ, మాతలు. బ్రాహ్మితంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు. బ్రాహ్మ్యము, అం: చూ, వివాహములు.

బ్రు

బ్రుంగు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మెంచుకొను. 3; 2: చూ, ముఱుగువడు; 3: చూ, స్నానమాడు; 4: చూ, మరణించు, అం, భా. తృ. 87. బ్రుంగుడు, దే. విణ. 1. మఱిగినది. (సం.) — క్వధితము. నిష్పక్వము; 2. మునిగినది: చూ, విగాహితము. బ్రుంగుడువడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ-బ్రుంగువడు: చూ, బ్రుంగు. 2. (ప్రే. బ్రుంగుడు పఱచు.) బ్రుంగుడువాటు, ద్వ. వి. బ్రుంగుడు వడుట. భార విరా. ? ఆ. 192. బ్రుంగువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-బ్రుంగుడువడు బ్రుండు, దే. ప్రే. బ్రుంగజేయు. బ్రుయ్య, దే. అ. క్రి: చూ, నశించు.

బువ, తేహిపరేన సాధనోనకు కంఠేన నిజోపయోగితామ్.

న్యాయా. సాధువులు దమ సాయమును గంఠముతోఁ దెలువక
ఫలముతోఁ జూపింతురు.

బ్రుషి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, రూ-బ్రుషి.

బ్రుసి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: —వై.—

బ్రే

బ్రేణీలు, వా. వి. బ: చూ, భక్త్యము.

బ్రేపు, వా. వి. త్రేనుపునందలి ద్వని.

బ్రో

బ్రోది, వై. వి. = వృద్ధి: చూ, వృద్ధి 4.

బ్రా

బ్రాంకెలు, వా. వి. బణతు పచ్చదము (దుప్పటి).

బ్రాకు, వా. వి. 1 నలుపు. “బ్రాకుబోర్డు”; 2. కొన్నిభాగములు
కలిసిన భూబండము; 3. ప్రతిబింబపుబొమ్మ; 3. అగౌరవ
చిహ్నము. “బ్రాకుమార్కు.”

భ

భ, ఒకయక్షరము. సం. వి. అ. పుం: చూ, కుక్రుడు.

భమ్, సం. వి. అ. పుం. నక్షత్రము: చూ, రిక్క.

భంగ, సం. వి. అ. శ్రీ. బ. జనపవిత్తులు.

భంగపడు, మి. అ. క్రి: చూ, మొక్కపోవు. 2.

భంగపాటు, మి. వి. భంగపడుట. భార. విరా. 1, అ. 53.

భంగపెట్టు, మి. స. క్రి: చూ, భంగించు.

భంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బన్నము. చెలుపు: చూ,
హాని. 2; 2. అరి: చూ, వీచి. 1; 3. అగౌరవము: చూ,
సడి. 3; 4. రోగము: చూ, హనువు. 4; 5. ఒకానొక
రోగము: చూ, హనువు 4; 6: చూ, వహేలనము.

భంగి, సం. వి. ఇ, ఈ. శ్రీ. 1: చూ, విధము. 1. భార. విరా.
1, అ. 288; ఈ. శ్రీ. 2: చూ, భంగము. 3; 3: చూ,
నేరుపు. 1; 4. = బంగి: చూ, బంగి. 1.

భంగించు, సం. స. క్రి: చూ, హేళనముచేయు.

భంగుర, సం. వి. అ. శ్రీ. అతివిష*: చూ, విష.

భంగురము, సం. విణ. 1. నశించినది: అంతరితము, ద్వస్తము,
నిర్వృతము; తద్వి. — ౧. నశించునది: చూ. నశ్వరము,
అంతనంతము. 2. వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2.

భంగ్యము, సం. విణ. రూ-భంగీనము. భంగలు పండునది
(పొలము): చూ, భూమి. 1.

భ జము, సం. విణ. విలుచునది.

భంజనము, సం. వి. అ. న: చూ, విలుపు. 1.

భంజి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. పామువలె వంకరగా పోయెడి
అశ్వగతి రూ-భంజిక: చూ, హయము.

భంజిక, సం. వి. అ. శ్రీ. —వై.— పా. 2, అ. 101.

భంజించు, సం. స. క్రి: చూ, విలుచు.

భంజిక, సం. వి. అ. శ్రీ. భారంగి*: చూ, హంజిక.

భంటాకి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, ములక*.

భండకుడు, సం. విణ. =; చూ, బండగుడు.

భండనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, యద్దము; 2. కవచము:
చూ, వారవాణము; 3: దుశ్చేష్ట. (తె.)-కఱత, కల్లతనము
భండారము, సం. వి. అ. పుం. = బండరము. బొక్క-సము: చూ,
పంటపాల.

భండి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-భండి. 1. మంజిటి*: చూ,
సమంగ. 1; 2. దిరిసెన*: చూ, శ్యామవర్ణ; 3: చిట్టికూర:
చూ, భండీరము. 2.

భండించు, సం. అ. క్రి. బండాటలాడు.

భండీరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ-భండీరము.
1—2—3.

భండీయము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భండీరము. 2.

భండీరము, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, భండి. 1; 2: రూ-
భండీరము—భండి—భండీరి—భండీలము, అగ్రలోహిత,
అల్పమారిషము, ఊదాకము, కణమారిషము, కీడే:ము,
గండీరము-గండీరి, పుననామకము, పునస్కరము, హేష,
చిల్లి-చిల్లి, జీవాంతకము, తండులి-తండులీకము-తండులీయ
కము-తండులీయము-తండులేకము, భండీయము (తె) —
చిటి—చిట్టి, చిటికూర—చిట్టికూర, యవంతిక*. (చూ,
వృక్షము); 3: చూ, భండి*. 2.

భండీరి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. —వై.—

భండీలము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

భండుడు, సం. వి. అ. పుం. అకతాయ: చూ, వ్యాధుడు. 2.

భంబు, సం. వి. అ. న. 1. నక్షత్రము: చూ, రిక్క; 2.
అకాశము: చూ, సురవర్తము; పుం 3. కిరణము: చూ,
హాయనము. 2.

భక్తము, సం. వి. అ. న. 1. అన్నము: చూ, సొంము. (1):
విణ. 2. భాగింపఁబడినది: విభక్తము.

భక్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. = బత్తి. కొలుపు: చూ, నేవ. 1.
(చూ, భక్తులు); 2. = బత్తి. ఆయముతోఁగూడిన న్నేహము.
లక్ష్మీ. 5, అ. 150: చూ, విరా. 2; 3. పాలు: చూ,
భాగము. 1; వా. 4. = బత్తెము. కూలి: చూ, సంబళము. 2;
5. = బాకి. నిలువ: చూ, శేషము.

భక్తిలక్షణములు, అం: శ్రవణము, కీర్తనము, స్మరణము,
పాదసేవ, అర్చనము, వందనము, దాస్యము, సఖ్యము,
అత్మనివేదనము. (3)

భక్తుడు, సం. వి. అ. పుం. = బత్తుడు. భక్తిగలవాడు,
డింగరీడు: చూ, నేవకుడు.

భక్తులు, అం. 1: భక్తి ఎనిమిదివిధములు: భాగవత వాత్సల్యము,
భగవత్పూజయందనుమోదము, భగవదర్చన, భగవద్విష

యమున దదంభము, భగవత్క ధాత్రవణేచ్ఛ, స్వరసేత్రాంగ వికారము సదా భగవదనుస్మరణము, అమాంసభక్షణము (8); 2: పరీక్షిత్తు, నారదుడు, స్రష్టాదుడు, భాగవి, పృథుడు, అకూరుడు, గరుత్మంతుడు, ధనంజయుడు, బలిచక్రవర్తి. (9)

భక్షకుడు, సం. విణ: 1. అగ్రభుక్కు, అగ్రభుజుడు అదర్శి, అదనశీలుడు, అద్యుడు, బౌదరికుడు, ఖదకుడు, ఘతనుడు, ఘస్మరుడు, చమలుడు, బహ్వశిని, భోక్త. (తె) — అబూతికాడు, తిండికాడు, తిండిపోతు, తిండిడు, భోరెంపోతు, మింగనగొండి, మేతరి, మేపరి; తద్వి — ౧. ఒకరియింటి కూడునువాడు. — పరపిండాడు, పరాన్నుడు. (చూ, మేపరి.) ౨. మొదటతినువాడు: అగ్రభుక్కు — అగ్రభుజుడు. ౩. పనిచేయని తిండిపోతునకు. (తె.) ఆడవిపంది.

భక్షణము, సం. వి. అ. న. తిండి: చూ, సాపాటు.

భక్షణీయము, సం. విణ: చూ, భక్ష్యము. 2.

భక్షి చూ, సం. స. క్రి: చూ, సాపడు. లక్ష్మి. 4, అ. 109.

భక్షితము, సం. విణ. తినబడినది: చూ, భుక్తము. 1.

భక్ష్యంకారుడు, సం. విణ. పిండివంటవాడు: చూ, సూపకారుడు.

భక్ష్యకారుడు, సం. విణ. — చూ — వై. —

భక్ష్యము, సం. వి. అ. న. 1. = పండేరము — పణ్యారము. (తె). — తినుబండము, పండేరము-పణ్యారము, పిండివంట. తద్విశేషములు. — ౧. పంచభక్ష్యములు: — భక్ష్యము, భోజ్యము, లేహ్యము, చోష్యము, పానీయము; ౨: అంగరపోలిక, అంగరపాలి, అంగరపోణి. (తె). — అంగరపూవిష, అంగరుల్లే-అంగరొల్లే; ౩: అంగరసము. (తె) — అరిసియ-అరిసె-అటిసియ-అటినె; ౪. అపూపము-అపూపకము-అపూపికము, అర్పటము, కాందవము, చర్పటము, పూపము, పూపశిక, భూరిరంద్రము. (తె). — అట్టు, అప్పచి-అప్పచ్చి. అప్పము, అప్పడము-అప్పళము; ౫: అవంతికము, ఉదపక్ష్యము. (తె) — ఇద్దెన, వాసెకడుము; ౬: (తె). — అవుగు-టోగు; ౭: ఆఖ్య, ఉపకారిక. (తె). ఉక్కెడ, ఉక్కెలు; ౮. (తె). — అమవడ-అవడ; ౯: (తె) — ఇంచిమంచి; ౧౦. ఇడి. ఇడికుడక, ఇడికుడుము; ౧౧ ఉఖ్యము, పితరము-పైతరము; ౧౨ ఉద్రవడియము; ౧౩. ఉత్కారిక, కేకుందకము-కేకుందము, ఖండపాలము, ఖండికము, మోదకము. (తె) — ఉండము - ఉండలు, కుడుము; ౧౪ ఉపమ-ఉప్ప; ౧౫. ఉప్పుచుపిండి: ౧౬. ఉలుప-పులుప, ఊరుబిండి, ఊరుపు - ఊర్పు, తొక్కు-తొక్కుడు, పచ్చడి, పడిదియము-పడిదెము, పిండిమిరియము, బజ్జి; ౧౭. ఏలకికాయ; ౧౮. కడియపుటట్టు, ౧౯. కపోళి; ౨౦. కరంజము. (తె). — కర్ణకాయ; కజాయము - కజాయము - కజము - కజ్జియము - కజ్జెము; ౨౧. కవణము; ౨౨. (తె). — కూర్పాపిడలు; ౨౩. కైకుగిడికము; ౨౪. కోవా; ౨౫. కౌబేరము; ౨౬. (తె) — కొమ్ములు; ౨౭. ఖండఖండితము, పూరి. (తె). — పూరి-

పూరి; ౨౮. గుడపిండము; ౨౯. మారిక. (తె). — గారియ-గారె, వడ; ౩౦. (తె). — గోరుమీటులు; ౩౧. చరువ్రణము, చిత్రాపూపము; ౩౨. అద్దరిక, చర్పటి. (తె) — ఒబ్బట్టు-బొబ్బట్టు; ౩౩. చామ్యము; ౩౪. (తె). — చిరమిడి, చలిమిడి; ౩౫. (తె). — చేగోడి; ౩౬. (తె). — చల్లగుత్తులు; ౩౭. (తె). — చాపట్టు; ౩౮. (తె). — చిలేది; ౩౯. (తె). — జల్లేడుకాయ; ౪౦. (తె) — జీడియ-జీడె; ౪౧. దోషకము. (తె). — దోసియ-దోసె; ౪౨ (తె). ద్రబ్బెడ; ౪౩. (తె) — నానైల; ౪౪. (తె) — సిడికుడక; ౪౫. (తె). — నిప్పటి-నిప్పట్టు; ౪౬. (తె) — నీరువత్తిగ, నీరొట్టిను-నీరొట్టు-నీరొట్టె; ౪౭. (తె) — పకోడి-పగోడా; ౪౮. (తె). — పప్ప; ౪౯. (తె). — పాలకాయ; ౫౦ (తె). — పాలమీగడలు; ౫౧. (తె). — ఊరుబిండి, పిండివడియము; ౫౨. (తె) — పుడుకులు-పుణుకులు; ౫౩ పూరణము-పూర్ణము. (తె). — పూర్నము; ౫౪. పూరము; ౫౫ (తె). — పూసకణ్ణము; ౫౬. పేనిక. (తె). — పేణి-బ్రేణి; ౫౭ (తె). — పొంగరము-పొంగరాలు- బొంగరాలు; ౫౮. (తె) — పోకపేరు- పోకఉండలు; ౫౯. (తె). — పోలె-పోళి-పోళె; ౬౦. (తె). — బటాసాలు; ౬౧ (తె) — బడికోడి; ౬౨. (తె). — బరిదెగవ్వ; ౬౩. (తె) — బిళ్ల కుడుములు; ౬౪. (తె). — బుడుకు; ౬౫. (తె) — బూరియ-పూరి; ౬౬. (తె). — బెడద; ౬౭. (తె). — బొణిగలు; ౬౮. (తె). — బొరిలింగళాయ; ౬౯. (తె). — మడత; ౭౦. (తె). — మణుగుబాలు; ౭౧. (తె). — మిఠాయి; ౭౨. (తె). — మినుపపోక, మినుపసున్ని, సుకిని-సుకియ-సుకుని-సున్ని; ౭౩. (తె). — ముకులు; ౭౪. (తె). — ముత్తైపుణిప్ప; ౭౫. మౌండము. (తె). — మోరుండ, కొబ్బరియుండ; ౭౬. యంత్రిక, సంయావము. (తె) — జంతిక, సారెనత్తు; ౭౭. (తె). — రొట్టెయ-రొట్టె; ౭౮. (తె). — వెన్నవడిదము - వెన్నపాలకాయ - వెన్నప్పము, వెన్నమెణుగు, వెన్నయుండ; ౭౯ (తె). — సడికుడక; ౮౦. (తె). — సరదాలు; ౮౧. సేవిక. (తె). — సేవ-సేవియ-సేవె; ౮౨. (తె). — సొజ్జబూరె; ౮౩. (తె) — హోళిగ-ఓళిగ-కహోళి. (అనికొందలు); ౮౪. అద్దనము, (తె). — అద్దణము. ౮౫. అద్దణము; ౮౬. అమృతకలశము; ౮౭. అమృతఫలము; ౮౮ అర్పటము; ౮౯. భాద్యము; ౯౦ చంద్రకాంతము; ౯౧. తైలిలము ౯౨. విష్ణకము; ౯౩. పుస్తము. ఇత్యాది భక్ష్యవిశేషంబులు గలవు. (౧౩-౨౩ కడనున్న పదములు ఒకచేతిని కొందలు) (చూ, సాపాటు: చూ, సాడము (.) (మిగతవానికి "చూ, హోళిగ."); విణ. 2. తినదగినది. భాద్యము భక్షణీయము.

భక్ష్యములు, అం: చూ, భక్ష్యము. 1.

భగంధరము, సం. వి. అ. పు. మర్మస్థానమునందలివ్రణము: చూ, వ్రణము.

భగవద్గీత, అం. (ఒక గురువు-రెండు అంశాలు. ఉదా.—
రాముడు) చూ, అష్టగణాధిపతి.

భగవద్గీత, సం. వి. అ. పుం. 1. రూ-భగవద్గీత. (శ్రీ): చూ, సం.
పత్తి. 1; 2. పీఠము: చూ, రేతస్సు. 1; 3: చూ, వాంఛ;
4. తెలివి: చూ, హృదయము. 2; 5: చూ, వైరాగ్యము;
6 కీర్తి: చూ, సమాఖ్య. 1; 7: చూ, మాహాత్మ్యము; 8:
చూ, సన్మానము; 9: చూ, యత్నము; 10 చూ, ధర్మము.
1; 11. చూ, మోక్షము; 12=పంగు: అంకతి, అవాచ్య
దేశము, ఆవకము, ఆశము, ఇ, ఉత్తమాంగము, ఉపస్థ,
ఓ, కందర్పకూపము, కామమందిరము, కర్ణకోశము,
కోశము-కోషము, క్షేత్రము, గుహ్యము, గూఢము. ఆ,
జన్మనర్తక, పుష్పపథము, ప్రకృతి, బంధురము-బంధూ
రము, బంబము, యోని, రతిము, రతి, రతికుహరము,
రతిగృహము, సంది, సంబాధము, సంసారమార్గము, స్మర
కూపకము, స్మరాంగారము. (తె).—అచ్చోటు-అచ్చోటు,
అడుగుటి, ఒడికిట్లు, కచ్చ, కరి, గుంట, చుట్టు, చూపె,
పంగు, పాపలగినుతావు, బుత్త, బుయ్య, మరునిల్లు, సందు;
తద్విశేషములు.— ౧ ఉపస్థలోపల నడుమ మొగ్గగలది.-
తిర్యక్కోశము; ౨. పశుయోనికి. (తె).—ఒడి, కరి-కటి;
౩. యోనిమూలము:—ఉదకము, కల్మాషి. (తె).- కచ్చ
మొదలు; ౪. యోనిలోపలితావు:—కోశము; ౫. పీఠము
లగుటి.—అవకరము, అవస్కరము, కౌపీనము, కౌలీనము,
గుహ్యము గూఢము, వరాంగము, వ్యంజనము; ౬. పీఠ
కోణకసంఘటనము:—జానువు, (మిగతవానికి "చూ,
స్మరాంగారము."); 13 బలము: చూ, శక్తి. 1; 14. =
బాగు: చూ, యోగ్యత; అం. 15: చూ, చుంబనసానములు;
16: చూ, పీఠక్షణాంగములు. (భగవద్గీత తాజేటిపీఠ—
పినుగువీపు-రోమము-చిన్నముక్కు-విస్తీర్ణము - తామర
పువ్వుతేకు ఈయాలును గలిగియున్న భగవద్గీతలు ఖర
ప్రస్థము-మ దూకప్రస్థము-రోమరహితము-దీర్ఘనాళికము-
కుంక్షిష్ణము విశము ఈయాలును గలిగిన మధ్యమములు
కుడిప్రకృతి నెత్తుగనున్న కొడుకులగనును. ఎడమప్రకృతి
నెత్తుగనున్న కన్యకలగనును. రావిచిగురాకువలెనున్న
సౌభాగ్యవతియు పుణ్యాత్మరాలునునగు. కుడమిడియున్న
రాజపత్నియగు. ఎడమసుడియున్న గొర్రాలగు. మచ్చ
యున్న మగనిజంపును తాజేటి పీఠవలెనుండి సమమై
నునుపు గలిగిన కుభప్రదమైన పుత్రప్రదమైన ధనదాన్య
ములు గలుగజేయును. చివరను కుంకుమవర్ణమై యెఱ్ఱని
మచ్చయున్న నుత్తమురాలగు. ఈమచ్చ దక్షిణభాగమున
నున్నను బ్రశస్తము. విర్యాంసమై మిక్కిలిపొడవై తెల్లని
నాటితోగూడిన, దౌర్భాగ్యురాలై దరిద్రదుఃఖమనుభవించును.
దీర్ఘమైన మగని మామను మఱచినిజంపును.); 17: చూ,
కళాస్థానములు.

భగవద్గీత, సం. వి. త. పుం. రూ-భగవానుడు. 1: చూ,
విష్ణు. 1; 2: చూ, శివుడు; 3: చూ, బుద్ధుడు; విణ. 4:
చూ, సన్మానితుడు.

భగవద్గీత, సం. వి. త. పు. 1. నది: చూ, హోదిని (నది); 2:
చూ, సరస్వతి; 3. పార్వతి: చూ, హైమవతి (పార్వతి);
విణ. 4. పూజ్యతీ: చూ, పు.

భగవద్గీత, అం. చూ, భక్తులు.

భగవద్గీత, అం. చూ, భక్తులు.

భగవద్గీత, అం. —పై.—

భగవద్గీత, అం. చూ, భక్తులు.

భగవానుడు, సం. వి. త. పుం: చూ, రూ భగవానుడు.

భగిని, సం. వి. త. పు. రూ-భగిని. 1: చూ, సహోదరి;
అం. 2: చూ, గయాపింద దానార్థులు.

భగినీపుత్రుడు, అం: చూ, బ్రాహ్మణుడు.

భగలి, సం. వి. త. పుం: చూ, శివుడు.

భగిరథప్రయత్నము, లో. ఎవరైన ఒకపనిని ఎక్కువపట్టుదలతో
చేయునప్పుడు దీనిని వాడెదరు.

భగిరథుడు, అం: చూ, మహారాజులు (రాజు 1.)

భగిడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; అం. 2:
చూ, ఆదిత్యులు.

భగిరు, అం. (భగి. ఉదా మాధవుడు): చూ, ఉపగణములు.

భగిచ్చందము, అం: చూ, వాక్యదోషము.

భగిమగు, మి. అ. క్రి: చూ, మొక్కపోవు. 1.

భగిము, సం. విణ.=బన్నము భంగము నొందినది: (తె.)
బజీతు.

భగిని, సం. వి. త. పు. చూ, రూ-భగిని.

భజన, సం. వి. అ. పు. రూ-భజనము. 1: చూ, సేవ.

"రామభజన"; 2. భాగించుట: చూ, విభజనము.

భజనము, సం. వి. అ. న. —పై—

భజమానము, సం. విణ. 1. సేవించునది: చూ, సేవితము; 2.
భాగించునది: చూ, విభజనము; 3. న్యాయముతోగూడినది:
చూ, యోగ్యము. 2.

భజించు, సం. న. క్రి. 1. కొలుచు: చూ, సేవించు; 2
భాగించు: చూ, విభజించు.

భజిష్యము, సం. విణ. 1. సేవింపదగినది: చూ, సేవ్యము;
2. భాగింపదగినది: చూ, విభజ్యము.

భటము, సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క పదునేనవ భాగము:
చూ, దినభాగములు (వాసరము)

భటిత్రము, సం. విణ. ఇనుపసలాకకు గ్రుచ్చి కార్చినది: చూ,
కొలుకుట్లు: చూ, మాంసము.

భటుడు, సం. వి. అ. పుం.=బంటు. 1. అతిరథుడు,
అష్టజీవి-అష్టజీవుడు, అరభటుడు, ఉష్టుడు, ఊష్టుడు,
ఏకవీరుడు, షివకుడు, పత్తి, పదికుడు, పదాజి—పదాతి,
పద్గుడు, పాదాతికుడు, యోధ—యోధుడు—యోధు,
హంపీరుడు. (తె).—అంగజా, ఒంటరులు, కాలరి,
కాలిబంటు-కాలింటు, కాలమానిసి, కాలరువు-కాల్యరు,
జోడు, నడజోడు, పదగుడు, పరి, పేద, బంటు, మానిసి,
లెంక—లేక, నిపాయ; తద్విశేషములు. ౧. పదాజి—పదాతి,
పాదాతము. (తె).—కాలబంటు, మంది; ౨. రక్షణార్థము

కూడఁబోవుబంటునకు. — అంగరక్షకుడు, అంగరక్షుడు, పరిచరుడు, పరిధిస్తుడు. (తె.) — పారివాడు; 3: (చూ, మహా: డు.) (మిగతవానికి: “చూ, హంవీరుడు. 2.”): 2. పనివాడు: చూ, నేవకుడు; వా. 3. కార్పారి: చూ, వ్యవహార. 2.

భట్టారకుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజు: చూ, రాజు. 1; 2: చూ, సన్నాసి: 3: చూ, సూర్యుడు. 4. ట్టికావ్యము, అం. (ఈగ్రంథమును భట్టి వ్రాసెను): చూ, కావ్యనాటకములు.

భట్టిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజాధార్య: చూ, ధార్య: 2. బ్రాహ్మణుని ధార్య: చూ, ధార్య.

భట్టు, సం. వి. ఉ. పుం. = బొట్టు: చూ, బొట్టు. 7.

భట్టుడు, సం. వి. అ. పుం. = బట్టు: చూ, పాతకుడు.

భట్టాజులు, అం: చూ, సభాంగములు (అంగము. 9.)

భద్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1: చూ, లిథి. 1; 2. గంగ: చూ, నది; 3. బౌద్ధదేవి: చూ, స్వాహ. 2; 4. కృష్ణుని అష్టమహిమ లలో నొకతె: చూ, మహిమలు.

భద్రకము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (౧ ర-న-ర గణములు. 9వ చందస్సు; ౨. న-న-ర-వగణములు. 7 యతి. 1వ చందస్సు; ౩. భ-ర-న-ర-న-ర-న గురువులు. 12 యతి. 22వ చందస్సు అని త్రివిధము.)

భద్రకుంభము, సం. వి. అ. పుం: చూ పూర్వకుంభము.

భద్రదారువు, సం. వి. ఉ. న: చూ, దేవదారి*.

భద్రపదము, అం: చూ, భద్రము. 8

భద్రపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గుమ్మడు*: చూ, సర్వతోభద్ర.

భద్రబల, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, లంకెసవరము*.

భద్రము, సం. వి. అ. న. 1. కల్యాణము: చూ, శుభము. 1; 2. బంగారు: చూ, రోహము. 1; 3. నాగమునై*: చూ, హరిత. (తృణము. 1.); అం. 4: చూ, కరణములు; పుం. 5 గజజాతివిశేషము: చూ, హస్తీ. (ఈజాతిగజము సభ కార్యములయందు పురప్రచార యోగ్యమైనది); 6. ఎడ్డు: చూ, వృషభము. 1; 7. కొలుకపిట్ట: చూ, శకుంతి (పిచ్చుక); 8. రూ-భద్రపదము-భాద్రపదము: చూ, మాసము. 1; విణ. 9. శుభకరము: చూ, శుభము. 1; 10 = పదిలము-బద్రము: చూ, హెచ్చరిక. 1; 11. = పద్దు. అంతెలవరుస: చూ, పద్దు. 3; 12: చూ, శ్రైష్ఠ్యము; అం. 13: చూ, గజజాతులు.

భద్రముస్తకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భద్రము 3*.

భద్రయవము, సం. వి. అ. న. కొడి నెకాయ, (కొడి నెపండు అనియు): చూ, వత్సకము.

భద్రరేణువు, సం. వి. ఉ. పుం. ఇంద్రుని ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

భద్రశ్రీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చందనము: చూ, వాసన. 1.

భద్రసురము, సం. వి. అ. పుం. చేతికటారి: చూ, బాణము. 1.

భద్రాకరణము, సం. వి. అ. న: చూ, వపనము.

భద్రాశ్వము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, నవఖండములు. 2. (చూ, ఇలావృతము); 2: చూ, వర్షములు.

భద్రాసనము, సం. వి. అ. న. మణులు మొదలగువానతో జేసిన రాజాసనము: చూ, ఆసనములు.

భద్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వీరభద్రుడు, (చూ, ప్రభ. 4.); 2: చూ, శివుడు; 3. = పదిలుడు: చూ, పురుషజాతులు. 1.

భద్రేల, సం. వి. అ. స్త్రీ. సన్నయేలకి*: చూ, సత్రల.

భయంకిరము, సం. విణ. భయమునుపుట్టించునది: చూ, రౌంవము. 2.

భయంకరుడు, సం. విణ: చూ, వెఱవరి.

భయద్రుతుడు, సం. విణ: చూ, వెనుదీయివాడు.

భయపడు, మి. అ. క్రి: చూ, స్రుక్కు. 6.

భయపెట్టు, మి. స. క్రి: చూ, వెఱపించు.

భయము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, సాధనము; విణ 2: చూ, భయంకరము; అం. 3: చూ, శిక్షకాలములు; 4: చూ, స్థాయిభావములు; 5: చూ, పాశములు.

భయముదీర్చినవాడు, అం. చూ, పితలు.

భయశీలుడు, సం. విణ: చూ, వెఱవరి.

భయానకము, సం. వి. అ. పుం 1. పులి: చూ, శార్దూలము. 1; 2. రాహువు: చూ, రాహువు. 2: విణ. 3. భయానక రసముగలది: చూ, రౌంవము. 2; అం. 4: చూ, రసములు.

భయావహుడు, సం. వి. అ. పుం. మండలేశ్వరుడు చూ, రాజు. 1.

భరంతు, వా. వి. ఇంటిమట్టము.

భరండు, వా. వి: బ్రాంది-బాంది-బరండు.

భరటుడు, సం: వి. అ. పుం. 1 = వరపుడు. కూలివాడు: చూ, సంబళకాడు; 2. కుమ్మరి: మృత్యురుడు.

భరణము, సం. వి. అ. న. 1. భరించుట; 2. రూ-భరణ్యము కూలి: చూ, సంబళిక. 2; 3. జీతము: చూ, సంబళిక. 2; 4: చూ, మనోవృత్తి; 5. ఇరువదితూముల మాసము.

భరణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఒకనక్షత్రము: చూ, రిక్క; 2: చూ, భూమి. 1; 3. = బరిణె-సక్కణి: చూ, పాత్రము 6.

భరిణ్యము, సం. వి. అ. న. 1. కూలి: చూ, సంబళిక. 2; 2. జీతము: చూ, సంబళిక. 2.

భరతము, అం. 1. నాట్యమునకు భరతమని పేరు: చూ, నాట్యము. 1; 2. = బరతుపిట్ట: చూ, సా:కుడుపులుగు: అం. 3: చూ, నవఖండములు; 4: చూ, కళలు; 5: చూ, ఖండములు.

భరతసూత్రములు, అం. నాట్యమునకు భరతసూత్రము లాధారములు. (చూ, నాట్యము.)

భరద్వాజము, సం. వి. అ. పుం. రూ-భారద్వాజము, ఏత్రీంత: చూ, వ్యాఘ్రాటము.

భరద్వాజబ్రాహ్మణులు, అం. చూ, కపూరియే బ్రాహ్మణులు. (చూ, బ్రాహ్మణులు.)

భరద్వాజుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. భరద్వాజుడను ముని: చూ, సన్నాసి; 2: చూ, ద్రోణుడు. 1; అం. 3: చూ, సప్తబుధులు (చూ, మహాష్టులు); 4: చూ, బ్రహ్మలు.

భరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = పరువు. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2. 2 = పరువు: చూ, భరము. 1; 3. = భారు— భారువ: చూ, రూ-భరము 3.
 భరించు, సం. స. క్రి. 1. మోచు: చూ, రూ-సంభరించు; 2. ప్రోచు: చూ, సంతరించు. 1.
 భర్షుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. 1.
 భర్తనము, సం. వి. న: చూ, వేపు.
 భర్తించు, సం. స. క్రి. 1: చూ, వేచు, 2. శరీరమునయిముడు, ఒంటబట్టు.
 భర్త, సం. వి. ఋ. పుం. 1. మగడు: చూ, సామి. 2; విణ. 2: చూ, మోచువాడు; 3: చూ, సంరక్షకుడు.
 భర్త, వా. సం. విణ. పూర్తి: చూ, సంపూర్ణము.
 భర్తృదారకుడు, సం. వి. అ. పుం. (నాట్యపరిభాషయందు) యువరాజు: చూ, రాజు. 1.
 భర్తృదారిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. (నాట్యపరిభాషయందు) రాజు కూతురు: చూ, సూన. 1.
 భర్తృనము, సం. వి. అ. న. బెదరింపుమాట: చూ, శబ్దము. 2.
 భర్మము, సం. వి. అ. న. 1. బాగు: చూ, లోహము. 1; సం. వి. న. 2. జీతము: చూ, సంబంధి. 2.
 భర్మాణి, అం: చూ, పంచమిజాతాషణ
 భలము, అం. (భ+ల ఉదా.-కేశవుడు): చూ, ఉపగణములు
 భల్లము, సం. వి. అ. న. 1 = బల్లము: చూ, బాణము 1; పుం. 2. చూ-భల్లము పల్లకము-పల్లము-పల్లారము— అచ్చిపల్లము—అచ్చభల్లము—అచ్చము—భల్ల-భల్లము—భల్లకము—భల్లకము—భల్లకము): చూ, వెలుగుబంటి; అం. 3: చూ, బాణగ్రములు.
 భల్లాతకిము, అం: చూ, ముప్పదిరెండుముదములు: బాణము 1
 భల్లాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. జీడి*: చూ, స్ఫోటకోప; అం. 2: చూ, స్త్రీరాగములు.
 భల్లారె, వా. సం. అప్య. రూ-భల్లారే: చూ, సేవాను.
 భల్లారే, —పై.—
 భల్లాంగము, సం. వి. అ. పుం. గట్టివెదురు*: చూ, వెదురు. (చూ, చేపాటికట్టు)
 భల్లకిము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భల్లము 2; 2 = మల్ల కోతి: చూ, వానరము.
 భల్లకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-భల్లకము. 1.
 భల్లకముప్తిన్యాయము, న్యాయ. వెలుగుబంటి పిడికిలి యెన్ని విధములను విడువదనురీతి.
 భవంతి, వా. సం. వి. ఇ. పుం = బవంతి. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2: చుట్టుకొల్లారము: చూ, సదనము. 1.
 భవదీయము, సం. విణ. నీది.
 భవనము, సం. వి. అ. న. 1: (తె.)—అగుట కావుట: 2 ఇల్లు: చూ, సదనము. 1.
 భవనాని, వా. వి. బిచ్చగానిగిన్నె: చూ, పాత్రము. 6—౧౫

భవము, సం. వి. అ. పుం. 1 = బాము. పుట్టుక: చూ, సంభవము. 1; 2: చూ, సంసారము. 1; 3. ప్రాప్తి: చూ, లాభము. 1; 4: చూ, భవికము; 5: చూ, శక్తి. 1.
 భవదృకుడు, సం. విణ (శ్.) నీవంటివాడు.
 భవాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.
 భవికము, సం. వి. అ. న (రూ-భవుకము-భావుకము-భవ్యము-భవిష్యము-భవితవ్యము) మేలు: చూ, శుభము. 1.
 భవిత, సం. విణ కాగల స్వభావముగలవాడు: భ. విష్ణువు, భూష్టువు.
 భవితవ్యము, సం. వి. అ. న. 1 = బయిని-బవినీ, భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2: చూ, భవికము; విణ. 3. కాగలదని భవిలుడు, సం. విణ: చూ, విటుడు
 భవిష్టువు, సం. విణ. (ఉ): చూ, భవిత.
 భవిష్యత్తు, సం. విణ. (త. ఈ త్) 1 కాగలది: భవిష్యము, భవ్యము, భావి: తద్వి. 1. అగ్రనిరూపణము. అం. 2: చూ, క్రియాకాలములు.
 భవిష్యత్కాలము, సం. వి. అ. న. రాగలకాలము: చూ, సౌపరాయము. 3. (చూ, కాలత్రయము)
 భవిష్యత్పులము, సం. వి. అ. న. ఉదర్కము: చూ, రాగలపంట
 భవిష్యదర్శకము, అం. రాగలకాలమును దెలుపును. (దీనిని లృట్టుఅందురు.)
 భవిష్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, భవికము; విణ. 2. కాగలది: చూ, భవితవ్యము. 3
 భవిష్యోత్తరము, అం: చూ, పురాణములు.
 భవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు. 1.
 భవ్య. సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పార్వతి: చూ, హైమవతి(పార్వతి); 2 గణపీలి *: చూ, శౌంధి (పిల్లి).
 భవ్యము, సం. వి. అ. న. 1: చూ - భవికము; 2. ఎముక: చూ, శల్యము. 1; విణ. 3. శుభమైనది: చూ, శుభము 1; 4. సత్యమైనది: చూ, సత్యము 5: 5. యోగ్యమైనది: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 6. కాగలది: చూ, భవిష్యత్తు.
 భవకము, సం. వి. అ. పుం. కుక్క: చూ, శునకము.
 భవణము, సం. వి. అ. న. కుక్కయొక్క మొలుగు: చూ, స్వరము. 2.
 భవలము, సం. వి. అ. పుం. తుమ్మెద: చూ, భ్రమరము. 1.
 భవితము, సం. వి. అ. న. చూ, భస్మము
 భవ్ర. సం. వి. అ. స్త్రీ: గర్భము, చర్మప్రవేశి. దృతి, పాణిం దమము, భవ్ర. (తె)—కొలిమితిత్తి, తిత్తి, తోలుతిత్తి.
 భవ్ర, సం. వి. ఈ. స్త్రీ.—పై—
 భవ్రకాలవిశ్రన్యాయము, న్యాయ. తిత్తినేదివైచినను దానికి భంగములేదు. కానికొడవలియుంచినచో జీర్ణివేయుననురీతి.
 భస్మగంధిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రేణు: యను గంధద్రవ్యము, హూరేణువు: చూ, రాజార్హము.
 భస్మగర్భ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. కంపుటిరుగుడు *: చూ, శింశుప; 2. ఇరుగుడు *: చూ, శింశుప.
 భస్మచ్చన్నాగ్నిన్యాయము, న్యాయ. బూడిదచే గప్పబడిన యగ్ని, వయికి లేనట్లుండి లోపలగణగణలాడుచుండుననురీతి.

భస్మము, సం. వి. న్. పుం = బనుమము: 1. అష్టము, ఉల్క, క్రితువు, క్షరము, పార్వతము, భస్మము, భూతము, భూతి, రక్ష, (తె) — కరక, నిగులు—నివులు—నీలు. పదడు. బగ్గి, బుగ్గి, బుసి, బనుమము, బూడిద—బూడిదె-బూడ్డ, బూత-బూది-విబూది, వెలిమిడి-వెల్మిడి-వేల్మిడి, సిగరి. తద్వి. — ౧: కుట్టు; ౨: తిరునీలు; ౩: భస్మము, భావము, విభూతి. (తె.) — విబూది; ౩: పీనుగు పెంట; (మిగిలినవానికి "చూ, సిగరి. 1.")

భస్మములు, అం. సువర్ణ, రజిత, తామ, నాగవంగ, సత్తు, రోహ, రస, శంఖ, శృంగ, ఆభరణ, తాళక, విమల, సౌవీర, ఇంగిలీక, శిలాజిత్తు, గండక, తుత్త, పాషాణాది భస్మములు. (ఇవి అగ్నిపుటమువలన నగును.)

భస్మాంగుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.

భస్మీకరించు, సం. స. క్రి. భస్మముచేయు.

భశిరె, వా. సం. అవ్య. రూ-భశిరే: చూ, నెదాసు.

భశిరే, —వై.—

భా

భా, సం. వి. అ. న్. స్త్రీ. 1: చూ, సూర్యుడు; 2. (సూర్యుని) కిరణము: చూ, హాయనము. 2: ౩. (రూ-భాక్కు-భాజము-భాసము) = బాజు, కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

భాగీనము, సం. విణ: చూ, రూ-భంగ్యము.

భాంధపుష్పము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సర్పము. (త్రికాంధ శేషము.)

భాండము, సం. వి. అ. న. 1 తొడవు: చూ, భూషణము. 2: 2. గుల్లపుదొడవు: చూ, భూషణము. 2: ౩ = బాండువ: అల్లము, ఆ, ఉబ, కిరీరము, కలశము-కిలసము, కలశి—కలసి, కుంభకము—కుంభము, కుంభి, కుటము, కుహనము, క్షురిక, ఖపురము, గుల్మము, ఘటము, ఘటి, చులుకము—చులూకము, నివము, పరిమము, వాజనము. (తె) — ఆలకి, కిడవ, కుండ, పనటి—పరటి, ప్రవ్వ, బాండువ, బాన, ములువ; తగ్గిశేషములు — ౧. అమృతకలశము; ౨ (తె) — అయిరేని-వరేని, అయిరేనికిడవలు వరేని కిడవలు, అరిమెన కుండలు-అటిమెనకుండలు, జూజగులు, పూజెకుండలు, పూజెగులు, పెండ్లికుండలు, బూజెగులు; ౩ ఉబ, ఉష్ణిక, కిరినము, కుండము, కుండి, కుంభము. కుంభి, పితరము, స్థాలి. (తె) — పంటి-పనటి, రోవి, వంటకుండ; ౪. ఏతపుడవకు. (తె) — బాన; ౫. కంతారి, కలశి-కలసి, గర్గరి, జాలగోణిక, మంథని. (తె) — తరిగడవ, పెరుగుకడవ, పెరుగుముంత; ౬. (తె) — కడముంత-కిడుముంత; ౭. (తె) — కావుపాతలు; ౮. కున్ననము. (తె) — గూన; ౯. కుహనము, క్షురిక. (తె) — కుప్పియ-కుప్పె జొడి-జొడి, సింగాణి, సింగాణిచిప్ప; ౧౦. (తె) — కూటికుండ; ౧౧. (తె) — కొడుము, బోడిగ;

౧౨. క్వణనము, హండికాసుతము (తె) — అటిక; ౧౩. గంజ, గంధవాహము. (తె) — కల్లుకుంత, లొట్టి; ౧౪ (తె) — గల్ల; ౧౫. గుండ్రనికుండకు. (తె) — కుండ; ౧౬. (తె) — గురిగ-గురిగి-గురియ; ౧౭. గోలకము-గోళకము. (తె) — ఓటికుండ; ౧౮. ఘటి, చులుకము-చులూకము (తె) — గరగ-గరిగె, గరగముంత, విడత—విడుత; ౧౯. (తె) — చెరవ-చెరవము—చెర్వము—చెర్వి; ౨౦ (తె) — చరికుండ; ౨౧. చరువు; ౨౨. (తె) — చల్లకుండ; ౨౩. (తె) — చాకిబాన, బాన; ౨౪. నిండుకుండకు. — డి; ౨౫: నీళ్లకుండకు. — కలశి; ౨౬ పరిమము (ఇదెగజాకుండ); ౨౭. పాలకుండ. బూద; ౨౮. (తె) — పొంతకడవ; ౨౯. (తె) — బందడము-బందలము; ౩౦. (తె) — బొంగ; ౩౧. మేడమీడికలశమునకు. (తె) — కుండ; ౩౨. (తె) — మండిగ. (ఇందుగొన్ని రోహ పాత్రము లయినను భాండములని వాడబడుటచే నిందు వ్రాయబడియె: చూ, పాత్రము. ౪) (మిగతవానికి "చూ, హరివాణము.", 4 = బండము వస్తువు: చూ, సరకు. 2; ౫: మొదలిసొమ్ము; ౬ = బండాలము: చూ, సంచిమోదలు.

భాండపద్ధి, అం: చూ, పద్ధులు.

భాండాగారము, సం. వి. అ. న. = బంధారము: 1; బొంకినము, భనముంచుట: చూ, పంటసాల; వా. 2. గ్రంథములు దెడియిల్లు: గ్రంథకుటి "శ్రీసత్యవతీ పుస్తకభాండాగారము కరవ"; ౩: చూ, సదనము. 1,

భాండి, సం. వి ఈ. స్త్రీ. మజిటి *: చూ, సమ-గ. 1.

భాండికము, అం. చూ, ఉద్ధతము.

భాకోపుడు, సం. వి. అ; పుం: చూ, సూర్యుడు.

భాగధేయము, సం. వి. అ. న. 1 భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1: పుం. 2. కప్పము: చూ, సిస్తు. 1.

భాగము, సం. వి. ఆ. పుం. 1 = భాగము. పంపకము: అంశ కము-అంశము-అంసము, అవచ్చేదము ఏకదేశము, బై, కల, కళ, భక్తికంబకము, వాటము, (అన్య) — అను, అభి (తె) — అంపకము-పంపకము, పంపు, పాలు, వంతు, వాచా. (చూ, అంశనమువిభజనము) (మిగతవానికి 'వాటా' చూడుము.); 2 = భాగము. పాలు: చూ, వంతు 5; (1-2 అర్థములు స్వల్పభేదము గలిగియుండును); ౩. భాగ్యము: చూ, సంపత్తి. 1: వా. 4 = వాయ. తోటిరోనాకతడవవంతు: చూ, వాయ; 5 = భాగాలు. పోకెలు; 6 ముక్క: చూ శకలము. 4

భాగవతబ్రాహ్మణులు, అం. (చూ, బ్రాహ్మణులు): చూ, బ్రావిడులు. (నీరిలో ఋగ్వేదులును శుక్లయజుర్వేదులును కలరు వీరు ఆశ్వలాయన కాత్యాయన ఆపస్తంబ బోధాయనాది సూత్రప్రపంక్షకులై శివమతమును సమముగా చూచుచు వైష్ణవ చిహ్నములను ధరించెదరు.)

భాగవతము, అం. 1: చూ, పురాణము: 2, [ఈ గ్రంథము వ్యాసమునివ్రాసెను]:

భాగస్వామి, సం. విణ. సగంధుడు.

భాగస్థుడు. —పై —

భాగవతవాత్సల్యము, అం: చూ, భక్తులు.

భాగహారము, వా. భాగహారముచేయుట: భాగహారపుగుఱుచు
÷): చూ, హారణము. 3.

భాగించు, సం. స. క్రి: చూ, సంవిభాగించు.

భాగినేయుడు, సం. వి. అ. పుం. తోడబుట్టిదాని కొడుకు,
మేనల్లుడు: చూ, స్వస్థీయుడు.

భాగీరథి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గంగ: చూ, నది; అం 2:
చూ, గంగలు.

భాగ్యంఫలతిసర్వత్ర, న్యా. ఎల్లెడలను ఆదృష్టము ఫలించును;
విద్యాపౌరుషములుగావు.

భాగ్యము, సం. వి. అ. న. 1. ఆదృష్టము: చూ, సంపత్తి. 1;
2: చూ, ఆదృష్టము. 1; 3: బాగము: చూ, సుకృతము.
1: విణ. 4. భాగింపదగినది: చూ, విదాజ్యము; 5. మేలై
నది: చూ, సుకృతము. 3.

భాగ్యవంతుడు, సం. విణ: చూ, సంపన్నుడు.

భాగ్యశాలి, సం. వి. ఇ. పుం. —పై. —

భాజనము, సం. వి. అ. న. 1. = బాసనము: చూ, భవనాసి;
2 = బాస. కడవ: చూ, భండము. 3: 3: చూ, యోగ్యము. 2.

భాజ్యము, సం. వి. అ. పుం. = బాడిగ. (తె. — అదవ,
అద్దియ-అద్దె, ఇంటికప్పము, ఇంటిపన్ను, ఇల్లరి, బాడిగ-
బాడుగ.

భాజ్యరహస్యము, అం. (ఈ గ్రంథము ఖండచేపుడువ్రాసెను):
చూ, కావ్యనాటకములు.

భాణము, అం: చూ, నాటకము: చూ, దశరూపక లక్షణములు.
చూ, రూపకములు, (ఇతివృత్తముత్పాద్యము. ధూర్త
విటుడు నాయకుడు. శృంగారవీరములు సూచనామాత్ర
ములు. భారతివృత్తి. ఏకాంకము, ముఖనిర్వహణములు
రెండుసండులు. ఇందుఁ బ్రణయ, కలహ, వంచనలే
ముఖ్యములు. గానవాద్యములు మెండు.)

భాణిము, అం. చూ, నాటికలు. (ఒకలక్షము, హాస్యము.
ప్రణయకలహము, కారణము: దూషణములు గలది,

భాతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. 2. రీతి:
చూ, విధము. 1.

భాతువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భాద్రపద, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఉత్తరభద్రపదానక్షత్రము: చూ, రిక్క.

భాద్రపదము, సం. వి. అ. పుం. భాద్రపదమాసము: చూ,
మాసము. 1,

భాద్రపది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. భాద్రపదపౌర్ణమి: చూ, హరి
వాసరము.

భాద్రము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భాద్రపదము.

భానుమంతుడు, సం. వి. త. పుం. 1: చూ, సూర్యుడు; విణ.
2. కిరణములుగలవాడు.

భానువారము, సం. వి. అ. పుం. ఆదివారము: చూ, వారము. 1.

భానువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. సూర్యకిరణము: చూ, హాసనము.
2: 2: చూ, సూర్యుడు.

భానేయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

భామ, సం. వి. అ. స్త్రీ: ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భామడు, సం. వి. అ. పు: చూ, సూర్యుడు.

భామము, సం. వి. అ. పుం. 1. కోపము: చూ, రోషము; 2:
చూ, భానువు. 1.

భామిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కోపన. క్రీడాసమయమునాడు
కోపముచూపెడు ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

భామడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భామడు.

భారకిము, సం. వి. అ. న. = భారకింపు. మేనిబరువు

భారకుడు, సం. వి. అ. పుం. బరువుమోసెడి కూలవాడు:
చూ, భారవాహుడు.

భారతచంపు, అం. (ఈ గ్రంథము లక్షణకవి వ్రాసెను) చూ,
కావ్యనాటకములు.

భారతపర్వములు, అం: చూ, పర్వములు. 2.

భారతము, సం. వి. అ. న. 1. వ్యాసప్రోక్తమైన అయిదవ
వేదము: చూ, వేదము; అం 2 హిమవత్పర్వమునకును,
దక్షిణ సముద్రమునకును నడుమైన ఒకపర్వము: చూ, పర్వ
ములు. (—, ఇలావృతము, నవఖండములు); 3. (ఈ
గ్రంథము వ్యాసముని వ్రాసెను) అం. 4: చూ, పర్వములు.

భారతపర్వములు, అం: చూ, భారతము. 2.

భారతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. చూ, సరస్వతి; 2. వాకు: చూ,
వాక్కు; 3: చూ, వ్యోమనాసిక; అం. 4: చూ, కావ్యవృత్తులు
(వృత్తులు).

భారద్వాజ, అం. 1: చూ, గోత్రము. 13; 2: చూ, కల్ప
సూత్రము.

భారద్వాజము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఏటింత: చూ, రూ-
భరద్వాజము; 2: చూ, భారద్వాజ. 2.

భారద్వాజస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

భారద్వాజి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆదనిప్రత్తి*: చూ, సముద్రాంత. 3.

భారద్వాజుడు, అం: చూ, శాస్త్రప్రవర్తకులు.

భారము, సం. వి. అ. పుం. 1. బరువు: చూ, వివధము. 3;
2. ఇరువదితులముల యెత్తుగల దానిపేరు (అని అమరుడు);
3: (తె) — బారువ-బారు. (సం.) — భరము.

భారయప్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కావడి. 2: —, విహంగిక.

భారవాహుడు, సం. వి. అ. పుం: ఉత్కలుడు, దురందరుడు,
దురీణుడు, ధుర్యుడు, దూహుడు, ధౌరేయుడు,
నిర్వాణుడు, నిర్వాహకుడు, భారకుడు, భారికుడు. (తె).
ఉత్కలుడు, నిమితకాడు.

భారవి, అం: చూ, కావ్యములు.

భారీ, వా. వి. 1. గొప్ప. “మీ భారీ నేనెఱుంగనిది కాదు”; 2.
పొడవు. “వాడు భారీమనిషి”. (భారీఅనికొందఱు) (ఉత్తర
సర్కారులలో వాడుక).

భార్గవబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, ఘార్గర బ్రాహ్మణులు: చూ,
బ్రాహ్మణులు. (మాధ్యందితులు, శుక్లయజుర్వేదులు, భృగు
మహర్షినిబట్టి వీరికి నామము గలిగినది.)

భార్గవము, అం: చూ, ఉపపురాణములు.

భార్గవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి. 1; 2: చూ, పార్వతి;
3. గణికి*: చూ, తృణము. 1; అం. 4: చూ, చక్రములు.

భాగవతుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, కుకుడు: చూ, పరకు
రాముడు.

భాగ్గి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = భారంగి: చూ, హంజిక.

భార్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. (అగ్నిసాక్షిగా పెండ్లాడిన
పెండ్లాము.) పాండు. 3, ఆ. 11: అర్థాంగి, అలి,
కడత్రము-కలత్రము-కళత్రము, కులి. క్షేత్రము, గృహము,
గృహిణి, గేహము, చింతాయన, జ, జమ్, జాని, జాయ,
తల్పము, ద, డమ్, దార, ద్వితీయ, ధర్మపత్ని, పత్ని,
పరిగ్రహము, పాణిగృహిణి, పథువు, వళ, సహచరి,
సహధర్మిణి. (తె.)—అలు, ఇల్లాలు, గరిత, గేస్తురాలు,
పెండ్లాము-పెండ్లాము, పెళ్లము-పెళ్ళాము, ప్రోయాలు, రాణి,
రాణివాసము. (మిగతవానికి "చూ, సహధర్మిణి"); తద్వి
శేషములు. ౧ అగస్త్యునిపత్ని, కాశీతకి-కాషీతకి, లోపాముద్ర.
విదర్భ ౨: . అగ్నిభార్య, అగ్నాయి, అగ్నాయి, గభస్తీ,
స్వాహ, హతభుక్తియ: ౩. అత్రిభార్య—అత్రేయ.
అనసూయ; ౪. అన్నభార్య—ప్రజావతి, భ్రాతృజాయ.
(తె.)—వదిన-వదినయ-వదినె-వన్నె: ౫. అర్జునునిభార్య—
సుపద్ర: ౬. అచార్యునిభార్య-అచార్యాణి, అచార్యాని: ౭.
ఇంద్రునిభార్య-ఇంద్రాణి, ఇంద్ర, దారుధార, జయవాహిని,
పులోమజ, పులోమి, వృషాకపాయి, శచి, శతావరి: ౮.
ఉపాధ్యాయుని. (పాకకాత్రము సంకీర్తకాత్రము మున్నగునవి
నేర్పువాని భార్య, బడిపంతులు భార్య.) ఉపాధ్యాయాని,
ఉపాధ్యాయ, ఉపాధ్యాయి, ఉపాధ్యాయుని. (తె.)—ఒజ్జసా,
పంతులమ్మ, సోమిదమ: ౯. కశ్యపునిభార్య—అరిష్ట:
౧౦. కుబేరునిభార్య—చార్వి, చిత్రరేఖ: ౧౧. కుకునిభార్య.
కుముద్వ: ౧౨. కోమటిభార్య—అరిష్ట, వైశ్య: ౧౩. గరు
డుని భార్య—ఉన్నతి: ౧౪. గురుపత్ని—గుర్వి: ౧౫.
గోపాలుని భార్య—అభీరి, గోపాలిక, మహాకూడి: ౧౬.
గౌతమునిభార్య—అహల్య: ౧౭. చంద్రునిభార్య—చారు
కాంతి, చారుమతి: ౧౮. చేరివచ్చిన పెండ్లాము. (తె.)—
చేరుగొండి: ౧౯. జరత్కరుని భార్య—జరత్కరువు
మనసాదేవి: ౨౦. కృష్ణుని భార్య—జాంబవతి: ౨౧.
తనభార్య—కూర్పు: ౨౨. (తాను కూడ్రురాలయిన) —
కోమటి భార్య—అరిష్ట: ౨౩. తోడబుట్టిన వానిభార్య—
(చూ, భార్య. 1-౪): ౨౪. దశరథుని పత్నులు. (౧.)
శ్రీరాముని తల్లి—కోసలాత్మజ, కౌశల్య-కౌసల్య. (౨)
భరతుని తల్లి—కేకయి కేకేయి, కైకయి-కైకేయి. (తె.)
కయిక కై: [౩] లక్ష్మణశత్రుముల తల్లి—సుమిత్ర:
౨౫. ద్రోణుని భార్య—కృపి: ౨౬. ధర్మరాజాదులభార్య—
కృష్ణ, ద్రౌపది పాంచాలి, నైరంధి. (తె.)—ద్రౌపది—
ద్రౌపది (చూ, సూన. 1.): ౨౭. ధృతరాష్ట్రునిభార్య-గాంధారి:
౨౮. నట్టువుని భార్య—కారిక, నటి: ౨౯. నలుని భార్య—
దమయంతి: ౩౦. (నాట్య పరిభాషయందు) రాజాభార్య—
భట్టిని: ౩౧. నారదునిభార్య—సత్యవతి. ౩౨. పండితునిభార్య.
—ప్రాణి: ౩౩. పట్టాభిషిక్తురాలు కాని రాజాభార్య—
భోగిని: ౩౪. పలువ భార్య. (తె.)—బిటికి: ౩౫. పాండు
రాజా భార్య—కంతి, మాద్ర (తె.)—గొంతి: ౩౬. పాకీవాని

భార్య. (తె.)—పాకెత: ౩౭. పూజ్యాని భార్య—అరిష్ట: ౩౮.
పెద్దభార్య—అధివిన్న, అధూధ, కృతసాపత్నిక: ౩౯.
బిడ్డలుగల స్వజాతి భార్య—కులపాలిక-కులప్రీ: ౪౦. బుధుని,
భార్య—ఇడ, ఇల-ఇళ: ౪౧ బుధుని భార్య—అనంత,
ఓంకార, జయ, తార, తారిణి, త్రిలోచన, ధనందద, నీల
సరస్వతి, భద్ర, మనోరమ, మహాతార, మహాశ్రీ, లోకేశ్వ
రాత్మజ, లోచన, వసుధార, వైశ్య. శంఖిని, శివ, శ్రీ,
స్వదూరవానిని, స్వాహ. (చూ, స్వాహ. 2: ౪౨. బృహ
స్పతి భార్య—జాలిని, తార: ౪౩. బ్రాహ్మణుని భార్య—
బ్రాహ్మణి, భట్టిని. (తె.)—పాటుటక్క, పాటుత, బావత,
బావనక్క, బావనది (చూ, స్త్రీ): ౪౪. మంత్రిభార్య
(తె.)—పెగ్గడసాని, మంతుకేని: ౪౫. మగని తోడబుట్టిన
వాని భార్య—యాత. (తె.)—తోడికోడలు: ౪౬. మనువు
భార్య—సరస్వతి: ౪౭. మన్మథుని భార్య—కామి, కేనతి,
కేలికళావతి, ప్రీతి, రతి, రాగలత, సే: ౪౮. మాటుమను
వుది.—దిధిషవు, పునర్భువు: ౪౯. మేనమామ భార్య—
మాతుల, మాతులాని, మాతులి, (తె.)—అత్త: ౫౦. ముని
భార్య—ఐరావతి, యమపత్ని: ౫౧. రాజాభార్య—అసూర్యం
పశ్య, క్షత్రియ, రాజ్ఞి. (తె.)—దొరసాని, రాణి: ౫౨.
రావణుని భార్య—సం.—మందోదరి—మందోదరి: ౫౩.
లక్ష్మణుని భార్య—ఊర్మిళ: ౫౪. వరుణుని భార్య—గౌరి:
౫౫. వాయువు భార్య—ఇడ, ఇల-ఇళ: ౫౬. వారిభార్య—
తార: ౫౭. విభీషణుని భార్య—సరమ: ౫౮. శంతనుభార్య—
కాలి, చిత్రాంగదసువు, యుషోదరి, దాసేయి, యోజనగంధిక,
విచిత్రవీర్యసువు, వ్యాసమాత, సత్యవతి: ౫౯. కుక్రునిభార్య—
శతపర్వ: ౬౦. కూడ్రునిభార్య—కూడి: ౬౧. క్రీరాముని
భార్య—కుమారి, భూమిజ, సీత. (తె.)—చాపేరిటి
పూజోడి, నాగటి చాలుపేరియతివ: ౬౨. సత్యవంతుని
భార్య—సావిత్రి: ౬౩. సవతి.—సవత్తి. (తె.)—ఏరలు—
ఏరాలు, సవతాలు, సవతి: ౬౪. సుగ్రీవుని భార్య—రుమ:
౬౫. సూర్యుని భార్యలు.—(పద్మిని ఉష చాయ లోనగు
వారు) కాలిందీసువు, చాయ, ప్రభ మమసువు, మహావీర్య.
యమసువు, రాజ్ఞి, రేవంతసువు, వివస్వత, సంజ్ఞ, సువర్చల,
సూర్యస్వరేణువు, స్వాతి. మఱియు.—ఉష, తపసి, శ్రస
రేణువు, త్యాప్తి, ద్రససువు, ద్యుమయి, పద్మిని, క్రియ,
ఇత్యాది. (తె.)—చాయ. (చూ, స్త్రీ) (మిగతవానికి "చూ,
స్వాతి. 1."); ౬౬. సోమయాజి భార్య (తె.)—సోమిదమ—
సోమిదమ్మ, సోమిసాని-సోమెసాని. ౬౭. వాయువుభార్య:
అంజన. ౬౮. అంబువుని భార్య: అంబుషి. ౬౯. వశిష్ఠుని
భార్య: అరుంధతి అక్కమాల అశ్వంత (తె.) ఆ ౦ ౧.
ఇత్యాది. (మిగిలిన వానికి "చూ, సహధర్మిణి."); అం.
2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

భార్యతల్లి. అం: చూ, మాతలు.

భార్యటికుడు, సం. వి. ఆ. పుం. పెండ్లాముమాట జవదాటని
వాడు.

భార్యధికారి, అం: చూ, సప్తాధికరణములు (చూ, కామకాత్రము)

భార్యభర్తృక్రమము, అం: చూ, వివాదములు.
 భార్యభర్తృ సంబంధము, అం: చూ, సంబంధములు.
 భాలాకము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెలుగుబంటి.
 భావ, సం. వి. అ. పుం: చూ, సంవత్సరములు.
 భావక్రియ, అం: చూ, క్రియాంగములు (అంగము. 9.)
 భావజుడు, సం. వి. అ. పుం. తలపుచూలి: చూ, మన్మథుడు.
 భావదూతిక, అం: చూ, దూతీచతుష్టయము.
 భావదూషితములు, అం. సార్గాలము, గార్వభము, భౌష్ఠ్యము, పౌడరీకము, వివరీతము, ఐణము, పారావతిము, మాయారము, మౌషకము, భేరుండము, గాదిదము (చూ, అదూషితములు, వ్యానకరణ బంధములు.)
 భావాధ్యాయప్రమేయము, అ: చూ, ఉపవిద్యలు.
 భావన, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తలపు: చూ, యోచన; 2 వాసన కట్టుట; అం. 3: చూ, దూతీచతుష్టయము.
 భావని, అం: చూ, పంచమిజ భాషలు: చూ, మాళవ పంచమిజ భాషలు.
 భావప్రయోగము, అం: చూ, ప్రయోగములు.
 భావబోధకము, సం. వి. అ. పుం. అనుభావము: చూ, వ్యంజకము. 1. భావము, సం. వి. అ. పుం. 1 సత్తు: చూ, శక్తి. 1; 2. మనోవికారము: చూ, వికారము. 1; 3. అభిప్రాయము: చూ, స్మృతి. 1; 4. ఆత్మ: చూ, హంసుడు. 2; 5. పుట్టు: చూ, సంభవము. 1; 6. ధాత్వర్థరూపక్రియ; 7: చూ, స్వభావము; 8: చూ, పదార్థము; 9: చూ, విభూతి. 1; అం. 10 రత్నాది (చూ, రతులు); 11: చూ, కుశూషలు; 12 (నాటక లక్షణమున) భావమన మనోవికారము బహిర్వాస్తవమవుట. (చూ, భావములు) ఇది యువయువతీజనముల మనసులనుండి రసమునుబట్టిండు చుండును. రసమనఁగారతి. రసములుతొమ్మిది. (చూ, రసములు); 13: చూ, శృంగారచేష్టలు; 14: చూ, కుశూషలు.
 భావముదయించు, సం. అ. క్రి. తో:చు: చూ, స్ఫురించు.
 భావములు, అం. 1. (నాటక లక్షణమున) విభావ, అనుభావ, సాత్వికభావ, వ్యభిచారిభావ, స్థాయీభావములని భావములైదు: చూ, స్థాయీభావములు; 2: తను, ధన, భ్రాతృ, పుత్ర, శత్రు, పితృ, భాగ్య, రాజ్య, లాభ, వ్యయ, వాహన, కళత్రభావములు.
 భావవికారములు, అం. అన్తి, జాయతే, పరిణమతే, వర్ధతే, అపక్షియతే, వినశ్యతి. (8).
 భావశబలత, అం: చూ, రసవదలంకారములు.
 భావి, సం. విణ. కాగలది: చూ, భవిష్యత్తు.
 భావించు సం. అ. క్రి: చూ, యోచించు. లక్ష్మి. 3, అ. 128, 135.
 భావికము, అం. 1: చూ, అలంకారము. 3. (భూతభవిష్యద్వంబులను బ్రత్యక్షంబులుగఁ జెప్పుట. ఉదా.- ఇదిగో యిప్పటికి సురాసురులు యుద్ధమొనర్చుచుండఁ జూచితి."); 2: చూ, గుణములు.
 భావితము, సం. విణ. 1. పొందఁబడినది: చూ. సంసక్తము; 2. కర్పూరాదులచేత వాసనకట్టినది: చూ, వాసితము.

భావిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ, రూ-మానిని. 1. భావముగల అడుది: చూ, స్త్రీ. 2, అడుది: చూ, స్త్రీ.
 భావుడు, సం. వి. అ. పుం=బాబు (నాట్యపరిభాషయందు) విద్వాంసుడు: చూ, విద్వాంసుడు.
 భావుకము, సం. వి. అ. న.=బాగు: చూ, రూ-భవికము.
 భావుకుడు, సం. వి. అ. పుం:=బావ: చూ, బావ. 1-2-3-4.
 భావోదయము, అం. చూ, రసవదలంకారములు.
 భావోక్తి, అం: చూ: భావికము. 1.
 భావ్యము, సం. విణ. అవశ్యముకాదగినది.
 భాష, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=భాస. సంస్కృతాది: చూ, భాషలు; 2. మాట: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, ప్రతిజ్ఞ. 1; 4. ప్రమాణము: చూ, శపథము; 5: చూ, సరస్వతి; అం. 6: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.
 భాషణము, సం. వి: అ: న.=భాస: చూ, సంభాషణము.
 భాషలు, అం. (చూ, ఉపవిద్యలు) తద్విశేషములు. — ౧. అం. ద్రము-అంద్రము. (తె). — తెనుగు—తెలుగు; 2. అపభ్రంశము; 3: [తె]; — కనోజా-కన్నోజా, కన్నడము; 4: (తె); — గుజరాతి-గుజ్జరాతి; 5: గీర్వాణము, సంస్కృతము; ౬. ద్రావిడము. (తె)—అఱవము, ఆరము. ౩. (తె)—పారసి; భా. ప్రాకృతాది — సంస్కృతము, పాకృతము, శౌరసేని, మాగధి, వైశాచి, చాళికాపైశాచి, అపభ్రంశము, అంద్రము; ౭. హోరువు ౧౦. చూ, పంచమిజభాషలు; ౧౧. చూ, మాళవ: కైశికభాషలు; ౧౨. ఉత్కల (శ) కైశికభాషలు: (మాళవధి = కళిత); ౧౩. ఓద్రభాష = ఓద్రము;
 భాషాంగములు, అం. 1. గాంధారి, కొహలి, శిశిర, ఉప్పరి, గౌరి, నాదాంతరి, నీరోత్పరి, ఛాయ, తరంగిణి, గాంధారగతిని, రంజని (11); అం. 2: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.
 భాషాలిపిజ్ఞానము, అం: చూ, కళలు.
 భాషావిశేషము, అం. చూ, కళలు.
 భాషించు, సం. అ. క్రి: చూ, సంభాషించు.
 భాషితము, సం. వి. అ. న. 1. మాట: చూ, శబ్దము. 2. విణ. 2. మాటాడినది: చూ, శబ్దము. 2.
 భాష్యము, సం. వి. అ. న. 1. సూత్రవ్యాఖ్యానగ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3: విణ. 2. మాటాడఁదగినది: చూ, సంభాష్యము.
 భాష్యసింహాసనము, అం: చూ, సింహాసనములు.
 భాసంతము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, బెళగువ్వ; విణ. 2. చక్కనిది: చూ, సంస్థితము. 2.
 భాపమానము, సం. విణ: చూ, ద్యోతమానము.
 భాసిల్లు, సం. అ. క్రి: చూ, ప్రకాశించు. (ఇట్లు ఉద్భాసిల్లు, సముద్భాసిల్లు.)
 భాసుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.
 భాసురము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పటిఃపుటాయి; విణ. 2. ప్రకాశించునది. లక్ష్మి. 3. అ. 139: చూ, కుభ్రము. 5.
 భాస్కరమాలిక, అం. చూ, సంఖ్యాబద్ధము.

భాస్కరవిలసితము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, న, జ, య, భ, న, న, న గురువుగలది. 13 యలి. 25 వచందస్సు.")
భాస్కరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ. సూర్యుడు; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
భాస్వంతుడు, సం. వి. త్. పుం. 1. చూ, సూర్యుడు; విణ. 2. వ్రకాశించువాడు.
భాస్వరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భాస్వంతుడు.

భి

భింద, సం. వి. అ. ప్రి. పొట్టి కొమ్మలూడలుగలచెట్టు: చూ, హ్రస్వకాభిషము.
భిండిపాలము, సం. వి. అ. పుం. రూ భిండివాలము-భిండివాలము. హస్తప్రమాణమయిన విడిచివాటుగుదియ, ఇనుప యలుగు కట్ట, సృగము. రెండుమూడు చక్రములుగల మాచికత్తి (అనికొందలు): చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: చూ, బాణము. 1.
భిండివాలము, —వై.—
భిండివాలము, —వై.—
భిక్ష, సం. వి. అ. ప్రి. = బిచ్చము-బికిరము, రూ-భిక్షము. 1. బిచ్చము: చూ, వేడికోలు; 2. బిచ్చమెత్తినవస్తువు; 3. కడికొలది అన్నము: చూ, సాదము. (1); 4. కూలి: చూ, సంబళిక. 2; 5. కొలుపు: చూ, సేవ. 1.
భిక్షము, సం. వి. అ. పుం.—వై.—
భిక్షించు, సం. స. క్రి: చూ, యాచించు.
భిక్షుకసేవ, అం: చూ, శకునరహితములు.
భిక్షుకుడు, సం. వి. అ. పుం. = బిచ్చగాడు. 1: చూ, యాచకుడు; 2: చూ. సన్న్యాసి.
భిక్షువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. బ్రహ్మచారి: చూ, వటువు; 2: చూ, సన్న్యాసి. 1.
భిత్తము, సం. వి. అ. న. = బ్రద్ద. తునుక: చూ, శకలము 4.
భిత్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1: చూ, భేదనము. 1; 2. గోడ: చూ, ములుగుగోడ; 3. = బెత్త: చూ, జాట్ట.
భిత్తిక, సం. వి. అ. ప్రి. 1: చూ, పిడుగు; 2: చూ, భిత్తి. 2: 3: చల్లగడ్డ *; చూ, శతమూలి.
భిత్తిబిడాలన్యాయము, న్య. గోడమీది పిల్లివలె నిటునటుగాక యుండెననురీతి. (గోడమీది పిల్లివాటము)
భిద, సం. వి. అ. . 1. భేదము: చూ, వేటుపాటు: 1: 2: చూ, భిత్తి. 1: 3. భేదోపాయము (వ్రక్కలొటకును, వ్రక్కలించుటకును సేళ్ళు): చూ, స్ఫుటనము. (చూ, భేదము. 4.)
భిదురము, సం. వి. అ. న. జాతివాలు, వజ్రాయుధము: చూ, బాణము. 1.
భిన్నకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.
భిన్నగ్రంథిక, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, పెద్దబోదతరము*.
భిన్నపంచమిజభాషలు, అం దైవతభాషణ, శుద్ధభిన్న, వరాడి, వినాత. (4)

భిన్నపంచమి, అం: చూ, కికుజభాషలు.
భిన్నపంచమిజవిభాష, అం. కౌసలి. (1).
భిన్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. పీఠరత్నదోషము: చూ, రాయి; విణ. 2. = బిద్దము, పగిలినది; 3. దారితము, చీలినది; చూ, విచ్ఛిన్నము. 3; 4. విరిసినది; 5. వేటుపడినది: చూ, వ్యస్తము. 1; 6. కూడినది: చూ, సహితము; అం. 7: చూ, అర్థదోషములు; 8: చూ, ప్రచారములు; పా. 9. భిన్నము; భాగము; అంశము; అపార్థము; కలాసంస్కరము.
భిన్నలింగము, అం: చూ, వాక్యదోషములు. (అడుదానిని మగవానితోగాని, మగవానిని అడుదానితోగాని బోల్చుట మొ.)
భిన్నవచనము, అం: చూ, వాక్యదోషములు. (ఒకనిని అనేకులతోబోల్చుట.)
భిన్నవరాళి, అం: చూ, హిందోళజభాషలు.
భిన్నషడ్జభాషలు, అం. గాంధారిపీఠిక, చేల్లి, స్వరవల్లి, నిషాదినీ, త్రాపణ, మధ్యమ, శుద్ధి, దాక్షిణాత్య, పుళిందిక, తంబురు, షడ్జభాష, కాళింది, లలిత, శ్రీలింగిక, బంగళి, గాంధారి, స్తంధవి (17) (చూ, భాషలు).
భిన్నషడ్జజవిభాషలు, అం ధరాళి, మాళవి, కాళింది, ఆది హేవాకవర్ణని (4) (చూ, భాషలు).
భిన్నావళిత, అం: చూ, ఉత్క-శక్తైశికజభాషలు.
భిల్లుడు, సం. వి. అ. పుం. బోయడు: చూ, వ్యాధుడు. 1.
భిష్కు, సం. వి. త్. పుం: చూ, వైద్యుడు.
భిషజాత్మ, సం. వి. అ. ప్రి. అద్దసరము*: చూ, సింహాస్యము.
భిస్స, సం. వి. అ. ప్రి. అన్నము: చూ, సాదము. (1.)
భిస్పట, సం. వి. అ. ప్రి. దగ్ధిక. మాడన్నము: చూ, సాదము (1.)

భీ

భీ, సం. వి. ఈ. ప్రి. భయము: చూ, సాధ్వసము.
భీకరము, సం. విణ: చూ, భయంకరము.
భీకరుడు, సం. విణ: చూ, వెఱసరి.
భీతము, సం. వి. అ. న. 1. = భీతు: చూ, భీ; విణ 2. భయమునొందినది: చూ, సాధ్వసము.
భీతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. = భీతు: చూ, భీ; 2. వడకు: చూ, రోలము.
భీతిల్లు, సం. అ. క్రి: చూ, భయపడు
భీతుడు, సం. విణ, = పేద: చూ, భీదవాడు.
భీభత్సము, అం. (వికృతము = వివృతము): చూ, భీభత్సరసము.
భీభత్సరసము, అం. (జగుప్పవలన బుట్టినది): చూ, రసములు, రసదృష్టులు.
భీభత్సుడు, సం. వి. అ. పుం. = వివృచ్చుడు. అచ్చునుడు: చూ, సుభద్రేశుడు.
భీమకాశేశము, అం: చూ, లింగములు.
భీమము, సం. వి. అ. పుం. 1. భయానకరసము: చూ, రసములు; విణ 2. భయానకరసముకలది: చూ, భీషణము 2.

భీమరథి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. కారరాత్రి: చూ, నది.
 భీమలక్ష్మీప్రయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.
 భీమనేనుడు, సం. వి. అ. పుం. మారుతి: చూ, వృకోదరుడు.
 భీమరామము, అం: చూ, ఆరామములు.
 భీముడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ధర్మరాజు తమ్ముడు: చూ, సామీరి; 2. భీముడనురాజు: చూ, రాజు. 1: 3: చూ, శివుడు; అం. 4: చూ, పాండవులు; విణ 5. భయంకరుడు: చూ, వెఱపరి.
 భీమేశలింగము, అం. చూ, జ్యోతిర్లింగములు.
 భీరుకుడు, సం. విణ. = పిటికి. రూ-భీరుకుడు; చూ, వెఱపరి
 భీరువు, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. వెఱపరియగు అడుది: చూ, స్త్రీ 2. అడుది: చూ, స్త్రీ; ఉ. స్త్రీ. 3: చూ, పిల్లపిచ్చరి; విణ. 4: చూ, భీరుకుడు.
 భీరుకుడు, సం. విణ: చూ, రూ-భీరుకుడు.
 భీషణము, సం. వి. అ. పుం. విణ: చూ, భీమము.
 భిష్మము, —పై.—
 భిష్మసువు, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. గంగానది: చూ, నది.
 భిష్మిచు, సం. అ. క్రి. మూర్ధపుపట్టు పట్టు.
 భిష్ముడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ, శాంతనవుడు; 3: తాటిదాల్దొర, తాటిపడగవాడు; విణ 4: చూ, భీరుకుడు.

భు

భుక్తము, సం. విణ 1 తినబడినది: చూ, భీదము. (తద్వి. - గ అనుభవింపబడినది అనుటకు. —చూ, భీదము) (అ. తినదగినది. —హిం. అభార్య.)
 భుక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. = బూతి. భోజనము: చూ, సాపాటు; 2. = బుత్తి: అనుభవము, అనుభుక్తి, అనుభూతి, అభోగము, అస్వదనము-అస్వాదనము, ఉపభోగము, ఉపలంభము, నిర్వేశము. (తె). — కుడుపు.
 భుక్తోద్భుతము, సం. వి. అ. న. ఎంగిలి: చూ, సంపర్కము
 భుగ్నము, సం. విణ. 1. వంగినది: చూ, వక్రిమము; 2 విటిగినది, రుద్దము; చూ, వృక్షము. 1: 3: వంకరైనది: చూ, వేల్లితము. 2.
 భుజ, సం. వి. అ. స్త్రీ. = బుజము. చేయి: చూ, హస్తము. 1. భుజంగత్రస్తరేచితము, అం: చూ, కరణములు.
 భుజంగత్రాసిత, అం: చూ, ఆకాశచారులు.
 భుజంగప్రయాతము, పా: చూ, వృత్తము. 1. ("య, య, య, యగణములు. 8 యతి. 12వ చందస్సు.")
 భుజంగభుక్కు, సం. వి. జ్. పుం. పాఠపమేపరి, నెమలి: చూ, శిఖి. 2.
 భుజంగమము, సం. వి. అ. పుం. 1. పాము: చూ, సర్పము. 1.
 భుజంగము, సం. వి. అ. పుం. 1. —పై.—; 2: చూ, నిగళము; అం. 3. గ్రహముల స్థిరరాసులలో మధ్యమూడు పాదముల యందున్న భుజంగము పట్టును. (చూ, నిగళము, పాళము.)

భుజంగవిజృంభిత, అం. చూ, వృత్తము. 1. ("మ, మ, త, న, న, న, ర, స, వగణములు 9 వ యింటను 19 వ యింటను యతి. 28 వ చందస్సు.")
 భుజంగశకురుతము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("ఒక్కొక్క పాదమునందు రెండు నగణములు ఒక యగణము గలిగి వదై 9 వ చందస్సునందు బుట్టినది.")
 భుజంగాంచితము, అం: చూ, కరణములు.
 భుజంగాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ, సర్పాక్షి *.
 భుజంగుడు, సం. వి. అ. పుం. = బొజంగు. రూ - భుజగుడు: చూ, విటుడు.
 భుజిక్తిరి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, బాహుపురి.
 భుజగమము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భుజంగమము.
 భుజగము, —పై.—
 భుజగశనుడు, సం. వి. అం. పుం. గరుడుడు: చూ, హరి వాహనుడు.
 భుజపత్రము, సం. వి. అ. పుం. = బుజపత్తిరి *: చూ, లేఖ నము. 3.
 భుజబంధము, సం. వి. అ. పుం. = బొజబంధు: చూ, భూషణము. 2
 భుజమధ్యమము, అం: చూ, ఉత్తమక్షేత్రములు.
 భుజములు, అం: 1. చూ, లక్షణాంగములు. (పురుషునకు. — కరికరసమములై మోక్షాశ్లాఘకు బాధవులైన భూపాలుడగు. కుఱవలైనదాసజీవి. 2: చూ, స్త్రీలక్షణాంగములు. (స్త్రీకి. — తీగెలవలెను తామరతూండ్లవలెను మెత్తనైన సుఖవతియగు, దక్షిణవర్తమున్న బలివతయగు. వామావర్తమయిన దరిద్రురాలగు. రోమములేకున్న భోగియగు. రోమముగలిగి సన్నములైయున్న మగడు చచ్చును); పా. 3 వీనికి ఉ: మానములు. — తామరతూండ్లు, పూవుల దండలు, తీగెలు.
 భుజశిరస్సు, సం. వి. న. న. మూపు: చూ, స్కంధము. 1.
 భుజాంతరిము, సం. వి. అ. న. తొమ్ము: చూ, వక్షము.
 భుజి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.
 భుజించు, సం. న. క్రి. తిను: చూ, సాపడు.
 భుజిష్య, సం. వి. అ. స్త్రీ 1. పరిచారిక: చూ, స్త్రీ; 2: చూ, వేళ్య.
 భుజిష్యము, సం. వి. అ. పుం చేతకట్టుకొనెడు రోరిము: చూ, సూత్రము. 1.
 భుజిష్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, పరిచారికుడు; విణ. 2: చూ, స్వతంత్రుడు.
 భువనము, సం. వి. అ. న. 1. జగము: చూ, దేశము; 2. ఉదకము: చూ, సరిలము; 3. ఆకాశము: చూ, సురవర్తము
 భువనేశ్వరము, సం. వి. అ. న. చుట్టుబవంతి: చూ, సదనము. 1.
 భువర్లోకిము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ఊర్ధ్వలోకిములు.
 భువి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1: చూ, భూమి. 1: 2: చూ, స్థానము. 1.
 భుసుండిక, అం: చూ, ముప్పదిరెండాయుధములు: (చూ, బాణము. 1.)

భూ

భూ, సం. వి. ఊ. ప్రి = బువి: చూ, భూమి. 1.
 భూకిదంబము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నేలకడిమి*.
 భూకిము, సం. వి. అ. న. 1 = బొక్క, బిలము: చూ, రంధ్రము.
 1; 2. కాలము: చూ, సమయము. 1.
 భూగోళము, సం. వి. అ. పుం. 1. భూమండలము: 2. లోక
 జ్ఞానమును కలిగించు గ్రంథము: చూ, సంపుటము, 3; అం.
 3: చూ, దానములు.
 భూగృహము, సం. వి. అ. న. చూ, నేలమలె.
 భూచారులు, అం. సమపాద, అర్థగతి, స్థిరావర్త, త్రయ్యాపిత,
 ఊరూపుత్త, తాడిత, బద్ధ, జనిత, ఉచ్చండిత, స్యందిత,
 శకటాస్య, అపస్యందిత, సమాసాదిమత్తలీ, మత్తల్లి
 ఏకాకి, క్రీడత. (18)
 భూజము, సం. వి. అ. పుం. పుడమిపుట్టు: చూ, వృక్షము.
 భూజాని, సం. వి. ఇ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1: 2. రాజు:
 చూ, రాజు. 1.
 భూజావధానము, అం: చూ, కళలు.
 భూతకాలము, అం. కడచినది: చూ, కాలత్రయము.
 భూతకేశము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మరులుజడ *: 2:
 చూ, మాంస 1.*:
 భూతదయ, అం: చూ, మానసికపూజా కుసుమములు.
 భూతదాత్రి, సం. వి. ఈ. ప్రి నేల. చూ, భూమి. 1.
 భూతనాథుడు, సం. వి. అ. పుం. = చూ, బూతనాథుడు. 1.
 భూతబలి, అం. బడిమి: చూ, యజ్ఞములు.
 భూతమంజరి, అం: చూ, హిందోళజభాషలు.
 భూతమ, సం. వి. అ. న. 1. పృథివ్యాది: చూ, భూతములు;
 2. = బూచి-బూతము, పికాచాది. చూ, సోకుడు. 1. 3.
 ప్రాణి: చూ, హంసుడు. 2: అం. పు. 4. = బూదె.
 కృష్ణచతుర్థి చతుర్థి (అనికొందలు): చూ, కథలు; 5.
 (ఏకాదశము): చూ, దేవతాభేదము: పిణ 6. తగినది: చూ,
 సమీచినము. 4; 7. కడచినది: చూ, వృత్తము. 7; 8.
 నిక్కువమయినది: చూ, సత్యము. 5; 9. పొందబడినది:
 చూ, సంసక్తము; 10. వెలసినది: చూ, సంభూతము; 11.
 (ఉత్తరపదమైనచో) సమానమైనది: చూ, సుషమ. 2; అ.
 న. 12 = బూది. చూ, భస్మము; అం. 13: చూ, క్రియా
 కాలములు.
 భూతములు, అం. పృథివి, అప్పు. లేజము. వాయువు. ఆకా
 శము (భూమి, నీరు, కాంతి, గాలి, ఆకాశము) (5)
 భూతయజ్ఞము, అం. (భూతబలి): చూ, మహాయజ్ఞములు
 (యజ్ఞములు.)
 భూతవేళి, సం. వి. ఈ. ప్రి. తెల్లవావిలి *: చూ, వావిలి.
 భూతశిలాపాతము, అం: చూ, కళలు.
 భూతసర్గము, అం: చూ, సృష్టిసర్గములు

భూతాత్మము, అం: చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్మ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శరీరము; అం. 2:
 చూ, ఆత్మలు.

భూతాత్ముడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.

భూతానికాలింపచతి, న్యా. కాలము జీవకోటిని నుపచయాప
 చయములను బొందించును.

భూతానుగ్రహవిచ్ఛేదము, అం. చూ, వింశతి విగ్రహములు.

భూతార్థకము, అం: చూ, భూతకాలము (దీనినిలిట్టల దురు.)

భూతార్థవాదము, అం: చూ, ఆర్థవాదములు.

భూతవాసము, సం. వి. అ. పుం. తాండ్ర *: భూ, సంవర్తము 3.

భూతవిష్టుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, పైతివాహితుడు.

భూతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. ఐశ్వర్యము: చూ, సంపత్తి. 1; 2.

సంపద: చూ, సంపత్తి. 1; 3. = బూడిద - బూది: చూ,

భృము; 4. సత్త: చూ, సత్వము. 1; 5. పుట్టు: చూ,

సంభవము. 1; 6. ఏనుగు శృంగారము: చూ, హస్తీ.

భూతికము, సం. వి. అ. న. రూ-భూతికము. 1. ఓమము:

చూ, యవాని; 2. కర్పూరము: చూ, సిరిము: 3. కామంది

కిసవు: చూ, హరిత (తృణము. 1.); 4. చీపురుకిసవు.

చూ. హరిత (తృణము. 1.); 5. వాసనగిడ్డి *: చూ. హరిత.

(ప్రాము. 1); 6. నేలవేము *: చూ, భూనింబము.

భూతీలకము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, భ, ర, స, జ,
 జ, గురువులు. 12 యతి. 19 వ చందస్సు.")

భూతికము, సం. వి. అ. న. చూ. రూ-భూతికము.

భూతుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూనుడు. 1.

భూతులని, సం. వి. ఈ. ప్రి. నేలతోళని *: చూ, హరిప్రియ.

భూతృణము, సం. వి. అ. న: చూ, భూతికము. 5. *

భూతేకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బూచులతేడు.

భూతోద్ధామరము, అం: చూ, తంత్రములు.

భూత్కృతి, అం: చూ, రతిధ్వనులు

భూదారము, సం. వి. అ. పుం. పంది: చూ, సూకరము.

భూదేవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, బ్రాహ్మణుడు

భూధరము, సం. వి. అ. పుం. నేలతాలుపు: చూ, హిమాల
 యము (పర్వతము.)

భూదాత్రి, సం. వి. ఈ. ప్రి. చూ, నేలయుసిరికి*.

భూనింబము, సం. వి. అ. పుం: చూ, నేలవేము*.

భూనుతము, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("ర, న, భ, భ, గగ,
 ములు. 10 యతి. 14 వ చందస్సు.")

భూపతి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, నేలతేడు.

భూపది, సం. వి. ఈ. ప్రి. మల్లె *: చూ, హసంతి. 2.

భూపాటలి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, నేలకలి గొట్టు. *

భూపుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భూపతి.

భూపూగము, సం. వి. అ. పుం. తోటపోక *: చూ, పోక.

భూబదరి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, నేలేరు *

భూభరణధురీణత్వము, అం: చూ, నాయకిస్వరూపము.

భూభుజుడు, సం. వి. జ. పుం: చూ, భూపతి.

భూస్మత్తు, సం. వి. త. పుం. 1. కొండ: చూ, పర్వతము; 2:
 చూ, భూపతి.

భూమి, సం. వి. ఇ. (స్త్రీ). 1. — బూమి (ఉదకమునలన బుట్టి నది): అగ్నిగర్భ, అవి, అదితి, అనంత, అద్భిమేఖల, అవ్య దిట్ల, అవని, ఇజ్య, ఇడ, ఇడిక, ఇర; ఇల-ఇళ, శిర్వర, ఉర్వి, కల్యాణి, కాశ్యపి, కీటకము, కు, కుంభిని, కేదరము - కేశా రము, కేరి—కేశి. క్ష, క్షమ్, క్షమ-క్షౌ. క్షి, క్షేత్రము, క్షోణి, క్షోణి, ఖండిని, ఖగవతి, ఖలము, ఖస్తని, గంజ, గంధమాత. గంధవతి, గహ్వరి, గిరికర్ణిక, గిరిస్తని, గోత్ర-గోత్రము, గోవు, గౌరి, మ మనశ్రోణి, చతురంత, చత్వ రము, జగతి, జగద్వహ, జీవ, జ్యో, ట, తరి, దాక్షిణ్య, చరి, ధరణి, ధరిత్రి, ధాత్రి, ధాత్రేయ, ధారణి, నిశ్చల, పాంసుల, పృథవి - పృథివి-పృథ్వి, ప్రతిష్ఠ, భరణి, భువి, భూ, భూతధాత్రి, మధ్యమకౌకిము, మర్త్యము, మహాకౌత, మహి మాత, మేదిని, రత్నగర్భ, రస, వసుధర, వసుధ, వసుమతి, విపుల, విశ్వ, విశ్వంభర, సముద్రాబర మేఖల, సర్వంసహ, సహ, స్థిర, స్వస్తసి, హరిద్రియ. (తె.ప.)— నేల, పంటపరితి, పత్తు, పయిడిచూలాల-పైడిచూలాల, పుడమి, బువి-బూమి, మను-మన్ను, లచ్చి సవతి. తద్వి శేషములు. ౧: అంతర్వేది, కుశస్తరి, కోటిపరి, గయ, తీర్థము. పుష్క-రము, ప్రయాగ-ప్రయాగము ఇత్యాది పుణ్యక్షేత్రములకు: చూ, క్షేత్రములు, దేశములు: ౨: అక్షతలు; ౩: అణవీనము, అణవ్యము; ౪: అధిత్వక; ౫: అనీకస్థము, రణఖలము. (తె) — పొలికిలను; ౬: అపవము-అనూపము (తె).— కీనీరునేల క్రీనీరునేల, నీరుముంపు; ౭: అప్రహతము, అక్షేత్రము, ఇంద్రాసనము, ఇరిము - ఈరణము-ఈరిణము, ఉషము-ఉషరము— దౌషరము, ఔరమృత్తిక, ఔరభూమి, ఖిలము, గుంజ (తె)- ఉప్పన, ఉప్పుమన్ను, ఉసిర-ఉసిరము, కారపుమన్ను: కారము, కారు, చగ-చగడు-చగుడు-చడు-చవుడు-చౌట-చౌడు, చవటినేల - చవుటినేల, పాండవబీడు - పాడవబీడు, పాడవ, బంజరు; ౮: అనతారము. (తె).—కరవాక; ౯: (తె).— అళము; ౧౦ అజి, ౧౧. అనీతము, గవీ నము; ౧౨. ఖని-ఖని, గంజ, చామీకరము. (తె).—గని: ౧౩ ఆధికము; ౧౪. అలూనకాటకులము; ౧౫ ఆశితము, అనీతము, గవీనము; ౧౬. అసురీణము; ౧౭ ఇక్షుకాక టము, ఇక్షుకాకీనము; ౧౮ (తె) — అళము, ఉట్టు, ఉప్ప శము, నట్టు - నెట్టు; ౧౯. ఉద్వాహనము, శంభాకృతము-సంభాకృతము; ౨౦ ఉపకుంతము; ఉపశల్యము, గ్రామం తము; ౨౧. ఉపత్యక; ౨౨. ఉత్తృష్టము, ఉత్తము, బీజాకృతము, బీజావాపితము; ౨౩ ఉమ్యము; ౨౪ ఆశ్మం తము. ఉర్వర-ఉర్వర. (తె).— పండిపాలము; ౨౫. ఇరిణము, (తె).— ఎడరు - ఎడారి - ఎడారు, పట - పట్టి, బయలు- బయలు-బైలు: ౨౬. (తె).— ఒడ్డునము; ౨౭. ఔమీనము; ౨౮. కిక్షము, కచ్చము. (తె) — కనెము-కిన్సెము; ౨౯. కచంగల; ౩౦. కిర్మనూమి, కృష్ణ భూమి, (తె) — నల్లనేల, రేగటినేల, రేగడ-రేవడ; ౩౧ (తె) — కడిమిడి; ౩౨. (తె).— కటినేల; ౩౩. కాంగ

వీనము; ౩౪. కాచము, ఔరము; ౩౫. కాపృథ్వి, కామృ త్తిక; ౩౬. కామలము, కుముదము, ధన్వము, నిర్జలభూమి మరుధరిత్రి, మరువు. (తె) — ఎద్దడినేల, పుంజ; ౩౭: కంకుష్టమృత్తిక, కాలపాలకము, ౩౮, (తె) — కుండనేల, ౩౯. కుట్టిమము, తలిమము, (తె) — నెలకట్టు; ౪౦ కూల కము-కూలము, జాంగలము, ధన్వము, స్థూపము, స్థలము, స్థలి (తె).—ఇంకువ, గరపనేల-గరుపనేల, గరుము-గరువు గరుసు, దిబ్బ, మిట్ట, మిట్టు, మెండు, మెట్ట. మెరక, మేడు, వెలిగడ; ౪౧. కృష్ణము, సీత్యము; ౪౨. కేదారము, క్షేత్రము, ఖంబు, గోత్రము, తటము, సింహుటము, వప్రము, వారటము, సీమ. (తె) — అవ, ఉడుపుమడి, కయ్య, గుడ్డము-గుడ్డము, చెలక - చెలిక - చెల్క. చేను, నంజ మడి, వరిమడి, పొలము, వేవిలి, సజ; ౪౩ కైదారకము, కైదారము - కైదారికము - కైదారిణము - కైదార్యము, క్షేత్రము, పాంతుమధ్యము; ౪౪. (తె) — కొఱుకు— కొఱుకు, చెలికె, పరిగెచేను; ౪౫ కౌద్రివీణము; ౪౬ కౌలు స్త్రీనము - కౌళస్త్రీనము; ౪౭ (తె).— కీవాడ-క్రీవాడ; ౪౮. ఖ దికము, హరేణువు. (తె).— కండిక, లంకన: క్లు, లంకపాలము; ౪౯ (తె).— గంజ, చేను, పొలము, మా గణి, మాలిలి; ౫౦. గంభీరము-గంభీరము, నిమ్నము. (తె).—అవ ఉద్ధరి, గొల్లము, బడవ-బడువ-బాడవ— బాడువ; ౫౧. (తె).— గయాళు; ౫౨. గోపిచందనము— గోపిచందనము; ౫౩. చరణము; ౫౪. చాణకినము; ౫౫. (తె).— చిక్కమన్ను, బంకిమన్ను, రేడి-రేవడి; ౫౬. చిల్లము; ౫౭. (తె).— చలిగరువు, ౫౮. (తె).— జిపె; ౫౯. (తె).— జిరాయితీ; ౬౦ (తె).— జేడియ - జేడె; ౬౧. (తె).— తలపాలము; ౬౨. (తె) — తాకిలి; ౬౩ తిల్యము, తైలీనము. (తె).— నూవుచేను; ౬౪. తృతీయాకృతము, త్రిగుణాకృతము, త్రిసీత్యము, త్రిహ ల్యము; ౬౫. (తె).— తొట్టు; ౬౬. (తె).— దుకాణము; ౬౭. (తె).— దొడ్డి, పెడలు, పెరడు, పెళ్ళు; ౬౮ ద్రోణి కము; ౬౯. ద్వితీయాకృతము, ద్విసీత్యము, ద్విహల్యము, ద్విగుణాకృతము; ౭౦. నారట్లము, వివీతము, అపరోధ కము, (తె).— కంచియ-కంచె, కర, కొరక, కొరన, కొఱుకు, కొఱుకు, చెలిక - చెల్క, దొడ్డి, పొలము, బీటి నేల, బీడు, లంక; ౭౧. (తె).— వంపు; ౭౨ (తె).— వడవ; ౭౩. (తె).— వడువ, వల్లము; ౭౪. పరిసరము. (తె).— పరగడ-పరవడ-పఱగడ-పఱగడము; ౭౫. (తె) — పాటపొలము; ౭౬. (తె).— పాటినేల, పాండు; ౭౭. పార్థివము; ౭౮. (తె).— పాలగరువు, పాలమన్ను, సుద్ధ-డల్లి; ౭౯. (తె).— పుల్లుడి; ౮౦. (తె).— పూడిక పూడు; ౮౧. (తె).— పొత్తెము; పొరంబోకు పొరం. బోకు; ౮౨. (తె).— పోడు; ౮౩ బ్రహ్మరణ్యము; ౮౪ భం్యము, భంగీనము; ౮౫ బహిర్దేశము, బహిర్భూమి. (తె).— మఱుగుదొడ్డి, మఱుగుపెరడు; ౮౬. మృతాల కము-మృతాలకము, మృత్తిక, మృత్తు, మృత్త, మృత్సన్న,

(తె).—తొగరి-తొవరి; ౮౭. మృత్తిక, మృత్తు. (తె).—పారి, మట్టి-మట్టియ, మను-మన్ను, మిత్తిక; ౮౮. మృత్వ, మృత్వ; ౮౯. లవణకరము. (తె).—ఉట్టు, ఉప్పశము, ఉప్పిలము, ఉప్పనాము, ఉప్పఁజుట్టు, మహలు-మాలు, పఱ-పఱ; ౯౦. (తె).—విగిరి, విరిగి - విరివి - విటిగి; ౯౧. వైహాయము; ౯౨. శర్కర, శర్కిలము; ౯౩. శ్రోణ మృత్తిక. (తె).—ఎఱ్ఱగరువు, ఎఱ్ఱమన్ను; ౯౪. సమోర్వి. (తె).—చదను-చదును; ౯౫. సర్వదుంబాలా; ౯౬. సికిత, నైకతము. (తె).—ఇసుక దిన్నియ-ఇసుక దిన్నె, ఇసుక దిబ్బ, ఇసుక నేల; ౯౭. స్థండిలము; ౯౮. హల్య; ౯౯. హస్తినీలము, మాలకము. (తె).—తన్నె, దిబ్బ; ౧౦౦. సముద్రమున చొచ్చుకొనియుండు మొనలుగల భూభాగము హిం. అంతరీప్; ౧౦౧ మంటిగడ్డకు. (తె).—అండ, పెల్ల, మంటిగడ్డ (సం) లోష్టము, లోట్టువు, లోష్టువు, లోష్టువు, లోష్టము; ౧౦౨. అంతరూమి; ౧౦౩. పొడవైనది(నేల): ఇరిణము. (మిగతవానికి "చూ, హరివియ. 2") (ఇందలి పదముల అర్థవివరణాదులను శీర్షికాపదములకడఁ జూడుము. మఱియు ఇందుగల శబ్దములకొన్ని 'ఒకానొక చోటు.' అను నర్థమందుఁగూడ వర్తించును: చూ, స్థానము. 1.); 2. చోటు: చూ, స్థానము. 1; అం. 3: చూ, దానములు; 4: చూ, దిశలు.

భూమిక, సం. వి. అ. పు. 1. మాటువేషము: చూ, వేషము. 2; 2. రచన: చూ, విషయసూచిక; 3 = బూమె. కపటము: చూ, సూక్ష్మము. 2.

భూమికర్కారువు, సం. వి. ఉ. పుం. నేలగుమ్మడి* (ఇదే నల్లనేల గుమ్మడి): చూ, సర్వతోభద్ర. 1—౨.

భూమిచంపకము, సం. వి. అ. పుం. నేలచంపక*: చూ, సంపద.

భూమిజ, సం. వి. అ. పు. 1. సీత. శ్రీరామునిభార్య: చూ, భార్య: వా. 2: చూ, నాగటివాలు; వా. 3: చూ, హాదిని(నది) భూమిజంబుక, సం. వి. అ. పు. 1: చూ, నేలనేరేడు*: 2.

నారింజ*: చూ, శర్కరాంకము.

భూమిజంబువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, నేలనేరేడు*.

భూమిజుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారకుడు: చూ, సక్రుడు 1; 2. నరకాసురుడు: చూ, మహీసురుడు.

భూమిప్రధానహేతుకము, అం: చూ, శక్తువుతోడి సంధులు.

భూమిస్పృకుడు, సం. వి. శ. పుం. 1 కోమటి: చూ, వైశ్యుడు; 2: చూ, మనుష్యుడు.

భూమ్యాలకి, సం. వి. ఈ. పు. నేలయునిరిక: చూ. శివ. 4.

భూయస్సు, సం. విజ. (న్.) ఆధికము: చూ, హేరాళము.

భూయన్తము, సం. విజ. —వై.—

భూరి, సం. వి. ఇ. న. 1. బి. గారు: చూ, లోహము. 1; విజ.

2: చూ, భూయస్సు; అం. 3: చూ, సంఖ్యాభేదములు

భూరిఫేన, సం. వి. అ. పు. చూ, సంబరేను*.

భూరిమాయము, సం. వి. అ. పుం. నక్క: చూ, స్వగాలము

భూరిమాయువు, సం. వి. ఉ. పుం —వై—

భూరిరంధ్రము, సం. వి. అ. పుం. ఆట్టు: చూ, భిక్షము.

భూరుండి, సం. వి. ఈ. పు. గురుగు*: చూ, హస్తినీ.

భూరుహము, సం. వి. అ. పుం పుడమిపుట్టు: చూ, వృక్షము. భూర్జవృక్షము, సం. వి. అ. పుం. = బుజవత్తిరి*: చూ, లేఖనము. 3.

భూర్జము, సం. వి. అ. పుం. —వై.—

భూరింగళకుని న్యాయము, న్యాయ తానొకరికిఁగూడదని చెప్పిన కార్యము తానే చేయుననురీతి.

భూలోకము సం. వి. అ. పుం. 1. ప్రసంచము: చూ, లోకము.

1; అం. 2: చూ, ఊర్జలోకములు. (చూ, భూగోళము.)

భూవరుడు, సం. వి. అ. పుం. పుడమితేడు: చూ, రాజు. 1.

భూవలయము, సం. వి. అ. పుం న: చూ, కువలయము. 3.

భూళయ్య, సం. వి. అ. పు. చూ, నేలపడక.

భూష, సం. వి. అ. పు. చూ, భూషణము. 2.

భూషణవృద్ధి, సం. వి. ఇ. పు. ఆహారము: చూ, స్వరము. 2.

భూషణము, సం. వి. అ. న. 1. అలంకరణము: చూ, భూషణము.

2; 2: అ, అమ్, అం, అట్టము, అలంకారము,

అలంకృతి, అలంక్రియ, అలంకేషము, అకల్పము, అబంధము,

అబద్ధము, అభరణము, బు, కిందళము, కలాపము, జ,

నేపథ్యము-నైపథ్యము, పరిష్కారము, పరిష్కృతి, ప్రతి

కర్మము, ప్రసరినము, ప్రసాదనము, భాండము, భూష,

మండనము, మండము, లలామము, విభూషణము,

వేషము, శ్రీ. (అవ్య).— అలము, అడ్. అంకు, అం

దిము, (తె) — ఒడమి-ఒడమె, ఒప్పిదము, కయినేత-

కైనేత, గ్రోవులు, గిన్నిదము, చిన్నిపువు, చిన్నిపూ

తేప, తొడవు-తొడువు-తొడుగు-తొడ్డు, నగ, నీటు, పాటన,

మిన్న, రవణము, వన్నియ-వన్నె, వేసము, సొమ్ము,

హవణిక. (మిగతవానికి "చూ, హవణిక. 2."); తద్విశేష

ములు.— ౧: అశ్వాభరణము, ఆదానము, గండము,

భాండము. (తె).— గుట్టతొడవు; ౨: (తె).—గణము

౩: గంధి; ౪: (తె).— తిరుకాపు; ౫: ప్రసాదనము. (తె).

పసదనము; ౬: కంఠభూషణ:— ౧. (తె).—అడ్డిగలు;

౨. (తె).— అఱుడా - అఱుడు; ౩. అ, ఉత్పాహము, కంఠ

సూత్రము, మంగళసూత్రము, శతమానము, సూత్రతంతువు.

(తె).— తాలి, తాలిబొట్టు, పున్నె, బొట్టు, బొట్టుదారము,

మినుకు; ౪. (తె).—ఉత్తండిము - ఉత్తండాలు. ౫. ఉర

స్సూత్రిక, కంఠభూష, భూషణము, కంఠమాల, కంఠన

రము, కంఠాభరణము, కంఠి. కంఠిక, గ్రైవము, గ్రైవే

యకము-గ్రైవేయము, చిలనీలిక-చిలిమోలిక; ౬. (తె).—

కంటసరి, కంటియ-కంటె; ౭: (తె).— కట్టాణిగుండ్లు;

౮. (తె).— గజ్జెరిపట్టెడ, దవురుగళ్ళి; ౯. గలమేఖల-

గళమేఖల, సూత్రాలి. (తె).—కుతికంటు-కుత్తికంటు; ౧౦:

(తె).—గోదుమపూసలు; ౧౧. (తె).— గోళ్ళకుతికంటు;

౧౨. (తె).— చిలుకతాళి; ౧౩. (తె).— తరగతిగుండ్లు-

౧౪. (తె).— తీగ - తీగియ - తీగె - తీవ - తీవియ ;

తీవె, తీగెమెదనూలు; ౧౫. (తె).—నాగ పడగలదండ;

నాగపడగలు; ౧౬. (తె).— నాను, నాను, క్రోవి; ౧౭.

(తె).— పట్టెడ; ౧౮. (తె).— పయిడికంటి-పైడికంటి;

౧౯. (తె).— పరికసరి-పలుకసరి; ౨౦. (తె).—పుంజాల

దండ; ౨౧. (తె) — దికిరి; ౨౨. మకరకంఠి. ౨౩. (తె) — మల్లెమొగ్గలు; ౨౪. (తె) — మెడనూలు; ౨౫. వ్యాఘ్రనఖము. (తె) — పులిగోరు; ౨౬. (తె) — సరడు; హారము, హారవిశేషములు: — ౨౭. అర్థమాణవకము, ౨౮. అర్థరశ్మి, కలావకము; ౨౯. అర్థహారము; ౩౦. గుచ్చకము-గుచ్చము-గుత్సము; ౩౧. గుచ్చార్థము, గుత్సార్థము; ౩౨. గోపుచ్చము, గోస్తనము, ౩౩. మాణవకము; ౩౪. ఏకయష్టిక, ఏకసరము, ఏకావళి. (తె) — ఒంటిపేట దండ; ౩౫. నక్షత్రమాల; మఱియు. ౩౬. కంకణము; ౩౭. కంఠసూత్రము, దామము, సరము, హారము. (తె) — ఉత్తరిగ, క్రోవ, చేరు-చేఱు, తావడము-తావళము, జిగిని, దండ, పేరు, వడము, సరి, సరిగ-సరిగె, సోగు; ౩౮. కకుప్ప. (తె) — సంపెంగదండ; ౩౯. (తె) — కట్టదండ, ఉత్తరిగ, గుబ్బసరము; చీరము, బన్నసరము-బన్నసరి ముత్తడము; ముత్తెసరము-ముత్తెసరి; మెఱుగునల్లలు; ౪౦. గర్భకము. ౪౧. చంద్రచ్ఛందము; ౪౨. చతుష్క; ౪౩. చాటుకారము; ౪౪. (తె, టీకా; ౪౫. తరలము-తరిళము ౪౬. (తె) — తిరుమణిపడము; ౪౭. దండము, దండిక; ౪౮. దేవచ్ఛందము; ౪౯. నిష్కము, పతకము=పడకము; ౫౦. (తె) — నేపడము — నేవలము — నేవళము, నేహరము; (౫౧): వంచసరము (తె) — బన్నసరి; (౫౨): (తె) — పున్నెముడువు; (౫౩): ప్రలంబము-ప్రాలంబము; (౫౪): ప్రాలంబిక; (౫౫): యష్టి. (తె) — పేట (౫౬): లంబెన-లొబ్బెన; ౫౭. లలంతి. (తె) — గొలుసు, జింజిరి, తాళి-తాళి; ౫౮. (తె) — సరపణి-సరిపణ-సరిపెణ సరిపెన; ౫౯. ప్రతిసరము. (తె) — ఎత్తుపూదండ-పూలదండ. కటిభూషణ: ౧. అంగనము, ఈటెడ్డాణము, కక్ష్య, కటిత్రము, కటిసూత్రము, కాంచి, శక్వరి. (తె) — అంగిళ, ఒడికట్టు, ఒడిదారము, ఒడ్డణము — ఒడ్డాణము, కమరు — కమ్మరు, తీగ-తీగియ-తీగె, తీన - తీవియ - తీవె, పడదల, మొలకట్టు, మొలనూలు; ౨. (తె) — అంగబిల్లి; ౩. అత్యూహము, చిత్రమేఖల; ౪. కలాపము; ౫. (తె) — గద్దగోరు-గద్దగోరు; ౬. (తె) — గునా మొలనూలు; ౭. (తె) — పాలెలు. ౮. అంగిటిముల్లు; కర్ణభూషణ: ౧. (తె) — అంటు, అంటుజోడు, అంటు పోగులు, కుంపెన - (సం), అవతంసము, ఉత్తంసము, కర్ణపత్రము, కర్ణదర్పణము, కర్ణపాలి, కర్ణపూరము, కర్ణముకురము, కర్ణలత, కర్ణవేష్టకము, కర్ణవేష్టనము, కర్ణాండువు - కర్ణేండువు, కర్ణిక, తాటంకము - తాడంకము, తాళవత్రము, పాళి, బాలిక; ౨. (తె) — ఆకు; ౩. కమ్మ, చెవియాకు-చెవ్వాకు, చెవులపూవులు; ౪. (తె) — కుంటెన, కుంటెనకుచ్చులు; ౫. (తె) — ఒంటు; ౬. (తె) — కంటిలు-గంటిలు; ౭. (తె) — కత్తెరబావిలి; ౮. (తె) — కమ్మి, ౯. కుండలము, కుట్రము. (తె) — కుండపోగులు, తమ్మంటు, తమ్మియ, పోగులు-ప్రోగులు. ౧౦: పాలిక, రత్నతాండము (తె) — కమ్మపంజాలు, పంజాల

కమ్మలు-పొంజాలకమ్మలు; 1. అంచకమ్మలు ౧౧. (తె) — కుంపెన, గుమ్మతీలు; ౧౨. (తె) — కుచ్చు; ౧౩. (తె) — కుట్టుకాడ, కుట్టుపోగులు, పోగులు; ౧౪. (తె) — గవుడసరము, చెంపకల్లి, చెంపసరులు; ౧౫. (తె) — చెందిరిక చెంద్రిక; ౧౬. (తె) — చేమంతిపువ్వు; ౧౭. (తె) — చవుకటులు-చౌకటులు, చవుకట్టులు-చౌకట్లు; ౧౮. (తె) — జంపులు; ౧౯. (తె) — దుద్దులు; ౨౦. (తె) — పడగ; ౨౧. (తె) — పూగమ్మ; ౨౨. (తె) — బవిర; ౨౩. (తె) — బావిలి; ౨౪. (తె) — బావిలిగొలుసు; ౨౫. (తె) — బిల్లి; ౨౬. (తె) — బుగడ - బొగడ; ౨౭. (తె) — బుగడగొలుసు; ఈడుపులు (బ): ౨౮. మకర కుండలము; ౨౯. (తె) — మద్దికాయలు, ౩౦. (తె) — రారేక - రావిరేక; ౩౧. (తె) — లక్కాకు; ౩౨. (తె) — విప్పటాకు; ౩౩. నాసాభరణములు: — ౧. అర్థచంద్రిక; ౨. (తె) — కలావరు-కళావరు; ౩. (తె) — కోలాసు కమ్మ; ౪. (తె) — నత్తు; ౫. నాసాభరణము, నాసామణి. (తె) — అడ్డబాస, ముంగర - ముక్కర - ముక్కిట, ముక్కుముంగర; ౬. (తె) — ముక్కుగమ్మి - ముక్కుపోగు; ౭. (తె) — బులాకి. బులాకు; ౮. (తె) — బేసరి; ౧౦. పాదభూషణ: ౧. అందుకము, కంకణము, కేకయము, రు, తండికము, అందూకము, తులాకోటి, నూపురము, పాదకటకము, పాదాంగదము, మంజీరము. శింజిని, హంసకము. (తె) — అందియ-అందె, గడపెండరము — గండపెండరము, పాగడము — పాడగము — పాడము — పాడహము — పాడిగము, పెండరము — పెండారము — పెండియము — పెండెము — పెండెరము — పెండేరము; ౨: కరవర్తక; ౩: కింకిణము — కింకిణి, ఊద్రఘంటిక, మ, ఘంటారవ, పుర్వరి. (తె) — గణ్డియ — గణ్డి, చిటుగంట, బరుజు, బురజ — బురుజు, మువ్వ — మూవ; ౪. (తె) — గణ్డిగొలుసు, పాంజేలు-పాణ్డేలు; ౫. (తె) — గొలుసు, జల్లిపెండెము; ౬. (తె) — చుట్టు; ౭. (తె) — జొగియ జంగె; ౮. యి-యిణి; ౯. (తె) — తోడా; ౧౦. పాదాంగుళీ క్రమవిభూషణ. (తె) — చిటికినబొద్దులు - చిటికెన బొద్దులు - చిటిబొద్దులు; పిల్లాడి - పిల్లాణి; గిటిపిల్లాడి, బిల్బిలికాయ; మట్టియలు-మట్టెలు; (సం) — అనీకస్థము, వీరమధ్యములు. (తె) — వీరమద్దియలు - వీరమద్దెలు - వీరముద్దియలు - వీరముద్దెలు; ౧౧. (తె) — పారాణి; ౧౨. (తె) — ప్రికాలినగ; ౧౩. అందియ-అందె. (సం) అందుకము- అందూకము, అందువు. మట్టియ - మట్టె, మించు, మెట్టియ-మెట్టె; ౧౪. శిరోభూషణ: — ౧. అవతంసము, అపీడము, ఉత్తంసము: కభూషణము, త్రిశిఖరము, నాగరము, నిర్యాహము, పారితథ్య, వీడ, ప్రశ్రవ్తకము, శిఖ, శేఖరము. (తె) — కచ్చు, కఱవాడు, కుప్పియ-కుప్పె, తలాటము, తురా-తురాయి, సిగడడ,

నిగబంతి: ౨. (తె). — ఒగిదిగ, కొప్పువరి: (౩): (తె) — కుచ్చు, జడగంట: ౪. (తె). — చేమంతిపువ్వు: ౫ (తె) — చేరుచుక్క - చేలుచుక్క - చేర్చుక్క: ౬. (తె). — చందురు చూసెలు, చందురువంకలు: ౭, (తె). — జడపళ్ల: ౮. (తె). జల్లి: ౯. (తె). — జిలిబిలిజల్లి: ౧౦ (తె). — లిరు గుడిబిల్లి, నాగవరము, నెల: ౧౧ (తె). — పల్లెరుపూవు - పల్లెరుబూవు, పల్లెరుగాయ: ౧౨ (తె). — పాపటబొట్టు: ౧౩. పింఛము: ౧౪. (తె) - బానికము: ౧౫. మకుటము (చూ, సీసకము. 1.): ౧౬. (తె) — ముత్యాలకుచ్చు: ౧౭. (తె). — మొగలితేకు: ౧౮. (తె). — రాగిడి: శంఖచరి. (తె). — తురా-తురాయి: ౨౦. (తె). — సూసక ౧౯. తురాయి, సూసకము: ౨౧. అనీకస్తము హస్తభూషణ: ౧. అంగదము, కలకిణము, కేయూము, గుంఫము, చూడ, బాహుదము, భుజబంధము (తె). — జాబ్బి, తాయిత-తాయిత్తు-తాయెతు-తాయెత్తు, తావీజా, దండ కడియము, బాజాబంధు, పండిడియము, సందిదండ, సందిలిదండ, సరిదండ: ౨. అంగురీయకము - అంగుళి ముద్ర, అంగుళిముద్రిక. అంగుళిముద్ర - అంగుళిటము, అంగుళియకము, అంగుళియము, ఊర్మిక, కిరారోటము, ముద్రాంగుళియకము, ముద్రిక, (తె). — ఉంగరము - ఉంగ్రము, ఉంకుటంగరము, చాకు, పేరుంగుండుము, పేరు టుంగరము, బటువు, ముదుటుంగరము - ముద్దుటుంగరము - ముద్దుటుంగ్రము, ప్రేలివగ, పికాయంగరము: ౩. (తె). — ఆకొత్తు, ఒత్తులు, కడియము, కడెము, సూడిగము: ౪. ఆవాసము, ఆవాయకము, కంకణము, కంబువు, కట కము, కిరభూషణము, ఊ. తడాగము, పరిహార్యము — పారిహార్యము, వలయము. (తె) సూడిగము: ౫: కం బూత్తమము: ౬. (తె). — కనుపులగుండ్లు: ౭ (తె). — కయిదండ-తైదండ, కయిలాగు-తైలాగు, చేదండ: ౮. కిట్టాలము. (తె). — రాగిగాజు: ౯. కువలయము. ౧౦. (తె). — గాజు: ౧౧. (తె). — గీటుగాజులు: ౧౨. (తె). — గొలుసు: ౧౩. (తె). — గోటు: ౧౪. (తె). — చేకట్లు: ౧౫. (తె). — తేనెగాజు: ౧౬. (తె). — తోడా: ౧౭. దర్పముద్రిక. (తె). — దబ్బయంగరము: ౧౮. (తె). — నక్కు: ౧౯. (తె). — పీలిదండలు: ౨౦. పుష్పకము. (తె). — పోటీలు: ౨౧. (తె). — పోటీలు: ౨౨. (తె). బొద్దులు: ౨౩. (తె). — ముంగామురుగు: ౨౪. (తె). — మురిడిగొలుసు: ౨౫. (తె). — మురుగు-ముద్గు-మురువు-ముర్దు: ౨౬. (తె). — వంకీ: ౨౭. (తె). — సూలచే కట్టు: ౨౮. అనును. (మిగతవానికి "చూ, హవణిక. 2") (చూ, భూషణములు.)

భూషణములు, అం. (అలంకారములు) మజ్జనము, అనులేప నము, మాల్యము, వస్త్రము, ఆభరణము (5).

భూషణార్థి, అం. (అలంకారముల బొందుపఱచెడివాడు): చూ, కృతికర్త.

భూషించు, సం. స. క్రి: చూ, స్తుతించు.

భూషితుడు, సం. విణ: చూ, సజ్జుడు, 1.

భూష్టువు, సం. విణ. (ఉ.) కాగలస్వభావము గలవాడు.

భూసురుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నేలవేలుపు.

భూస్ఫోటము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పుట్టగొడుగు*,

భూస్తృణము, సం. వి. ఆ. న: చూ, తృణము. 1*.

భూస్వామి, సం. విణ: చూ, భూమికలవాడు.

భృ

భృంగము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, వరాంగకము. 1*: పుం

2 తుమ్మెద: చూ, షడ్పదము: 3: చూ, భృంగరాజము. 3:

4: చూ, భృంగరాజము. 1*.

భృంగరాజము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంగారకము, కుంతల ర్థవము, కేశరంజనము, కేశ్యము, కేశరాంజనము, భృంగము, భృంగారము, మహానీలము, మార్కవము — మార్గవము, మేషవిలోచనము, రాజ. (తె). — కరిగర, గుంటకరిగర — గుంటగరిగర — గుంటగరిజేరు*. ("చూ, రాజ."); 2. గంతుతుమ్మెద: చూ, షడ్పదము: 3: ఆటకము, కటము, కలవింకము, కిలింగము - కిలింగము, కలికారము, కావృకము, భూమ్యాటము, పీతమస్తకము, భృంగము. (తె). — కూడిటికువ్వె, కూడిటిమువ్వ, కూడిటిమూగ, లింగరాజ. తద్వి మాందిలవము. (తె). — పెద్దకూడిటిమూగ. ("చూ, శకుతి")

భృంగరోలము, సం. వి. ఆ. పుం. కందురీగ: చూ, మక్షిక.

భృంగామలక తైలము, అం: చూ, తైలములు.

భృంగారిము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృంగరాజము. 1; 2.

బంగారుగిండి: చూ, పాత్రము. 3: 3. బంగారు: చూ, లోహము. 1.

భృంగారి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఈలపురుగు: చూ, రిల్లి.

భృంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. అతివస*: చూ, విష: ౧. పుం.

2 భృంగీశ్వరుడు: చూ, శలుడు; అం. 3: చూ, దండలు. (భృంగిదండ)

భృంగిదండ, అం: చూ, దండలు. (భృంగి. 3.)

భృంగిపటలము, అం: చూ, దండలు.

భృంగిరిటుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, భృంగి. 2.

భృంగీశ్వరుడు. — పై.

భృంగుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విటుడు.

భృంగుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. అతివస*: చూ, విష.

భృగుమతము, అం: చూ, కళలు.

భృగువలి, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

భృగువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కొండచటియ: చూ, పశ్యతము,

2. ఒకముని: చూ, సన్న్యాసి: 3: శక్రుడు: చూ.

రాహువు. 2; 4: చూ, శివుడు.

భృగుస్మృతి, అం: చూ, స్మృతులు.

భృతకుడు సం. వి. అ. పుం. కూలివాడు: చూ, సంజకాడు; భృతము, సం. విణ. 1. భరింపఁబడినది; 2: చూ, దుగ్ధము.

భృతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. మోచుట; 2: కూలి: చూ సంజక. 2; 3: విలువ: చూ, వెల. 1:

భృతిభుజాడు, సం.వి.క.పుం. కూలివాడు: చూ. సంజకాడు. భృత్య, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, భృతి. 2.

భృత్యుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వనివాడు, బంటు: చూ, నేవకుడు; అం. 1. (స్వపక్షమువాడు): చూ, అహి భయము; 3: (ఐశ్వర్యములు: చూ, అష్టైశ్వర్యములు: 4: చూ, పుత్రులు.

భృశము, సం. క్రి. విణ. అ. న. 1. పెల్లు: చూ, హెచ్చు. 2: విణ. 2. అధికము: చూ, హేరాశము; అవ్య. 3: అగత్యము. అవశ్యము, నూనము. (తె.)-నెట్టన-నెట్టనము.

భృష్టము, సం. విణ. వేచఁబడినది.

భృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1: చూ, భర్తనమ; 2. పాదదవి: చూ, వివినము.

భే

భేకము, సం. వి. అ. పుం. 1. కప్ప: చూ, హరి. 12; 2: చూ, మేళము. 1.

భేకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఆడుకప్ప: చూ, హరి. 12.

భేకోపి పాద ప్రసారణాయచేష్టతే, న్య. కప్పయును గాళ్ల సాచు కొనుటకుఁ జూచుచున్నది. అసమర్థుడయ్యు సమర్థుల ననుకరింపఁ జోయినపుడు దీని నుపయోగింతురు.

భేతాశమతిము, అం: చూ, కళలు.

భేదకుడు, సం. విణ. భేదించువాడు.

భేదకత్రము, అం. (మిత్రభేదము): చూ, తంత్రములు. 1.

భేదక్రమము, అం. స్నేహరాగాపనయము, సౌందర్యోత్పాదము, సంతర్జనము. (3)

భేదనము, సం. వి. అ. న. 1. భేదించుట: చూ, స్ఫోటము.

1: పుం. 2. పుల్లబచ్చరి*: చూ, హీలమోచి; అం. 3: చూ, హస్తక్రియలు.

భేదపాతము, అం. చూ, గుణములు.

భేదము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బద్ధ: చూ, భేదనము. 1; 2. వేటిమి: చూ, వేలుపాటు. 1; 3: చూ, విశేషము. 2; అం.

4: చూ, భేదములు; 5: చూ, ఉపాయములు. 1; 6: చూ, ఉపాయములు. 3; 7: చూ, ఉపాయములు. 4.

భేదములు, అం: చూ, భేదోపాయములు.

భేదించు, సం. ప్రే. భేదిల్లఁజేయు: స్ఫోటించు.

భేదితము, సం. విణ. భేదింపఁబడినది: చూ, విచ్చిన్నము. 3.

భేదిల్లు, సం. అ. క్రి. ఎడఁబాటు: చూ, వేలువడు; 2. చీలు: చూ, భేదించు.

భేదోపాయములు, అం: ఒందొరులమైఁతెఱచెఱుచుట, ఒందొరులకు రాయిదిపుట్టించుట బెదరుచూపుట (3)

భేద్యము, సం. విణ. భేదింపఁదగినది.

భేరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: = బేరీ: చూ, వీణె; అం 2: చూ, అనర్థవాద్యములు; 3: చూ, ప్రణవనాదములు.

భేరుండము, సం. వి. అ. పుం. 1. = భేరుండము: చూ, పక్షి; విణ. 2: చూ, భయంకరము; అం. 3: చూ, భావదూషితములు; 4: చూ, సంయుతహస్తములు.

భేరి, సం. వి. అ. స్త్రీ. = బేరి. ముగ్ధ: చూ, స్త్రీ.

భేలుడు, సం. విణ. 1. మూర్ఖుడు: చూ, స్తబ్ధుడు: 2: చూ, వెఱపరి; 3. చలించువాడు.

భేషజము, సం. వి. అ. న. 1. ఔషధము: చూ, మందు. 1; 2. అల్లము*: చూ, శృంగిబేరము.

భై

భైక్షము, సం. వి. అ. న. భిక్షసమూహము భిక్షాద్రవ్యము

భైరవము, సం. విణ. 1: చూ, భయానకము. 3; అం. 2: చూ, భయానకము. 4; 3: చూ, రాగాంగములు.

భైరవాంజనము. అం: చూ, అంజనములు.

భైరవాద్విప్రయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.

భైరవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పార్వతి: చూ, హైమవతి (పార్వతి); 2. ఒకానొకరాగము (ఇందుకు సంబంధించిన రాగము ఆనందభైరవి): చూ, స్వరము. 2; వా 3. కండ్లు చీకట్లు క్రిమ్ముట. "వానికండ్లు భైరవిక్రమ్మినవి."; 4. ఒకమందు. (భైరవులు - ఆనందభైరవి, సన్నిపాత భైరవి, స్వచ్ఛందభైరవి మొ.)

భైరవుడు, సం. వి. అ. పుం. = భైరవుడు. 1: చూ, శివుడు; 2. కుక్క: చూ, శునకము; 3. రుద్రపుత్రుడు: చూ, నూనుడు. 1; విణ. 4. భయానకరసము గలవాడు: చూ, దిగంబరుడు. 2.

భైషజ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, భేషజము. 1.

భో

భో, సం. అవ్య. (భో:): చూ, స. భోధనార్థకములు.

భోక్త, సం. విణ. 1 భుజించువాడు. భక్షకుడు; 2. అనుభవించువాడు; వా. 3. బ్రాహ్మణార్థము చేయువాడు.

భోక్తవ్యము, సం. విణ. 1. భుజింపఁదగినది: స్నాతము, భోజ్యము; 2. అనుభవింపఁదగినది: భోగ్యము.

భోక్తృభోగ్యసంబంధము, అం: చూ, సంబంధములు.

భోగగృహము, సం. వి. అ. న. పదకణ్ణు: చూ, సదనము. 1.

భోగము, సం. వి. అ. పుం. 1 = భోగము. సుఖము: చూ, సంతోషము; 2. భోజనము: చూ, సాపాటు; 3. పాము యొక్క పదగ: చూ, సర్పము; 4. పాముయొక్క శరీరము;

చూ, సర్పము; 5. ధనము. చూ, హిరణ్యము. 3; 6
వేళ్యాదులకిచ్చెడు వెల; చూ, కుల్కము; 7. పాలనము;
చూ, సంరక్షణము; అం. 8: చూ, వ్యూహభేదములు; 9;
చూ, ధనగతులు.

భోగములు, అం; చూ, అష్టభోగములు; ఇవి చతుర్విధము.—
1. గంధ, తాంబూల, పుష్ప, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన,
సంయోగములు; 2. గంధ, తాంబూల, పుష్ప, అన్న,
వస్త్ర, స్త్రీ, పానుపు, గానములు; 3. గంధ, తాంబూల,
పుష్ప, గృహ, వస్త్ర, స్త్రీ, ఆభరణ, శయ్యలు; 4. ధన,
ధాన్య, వాహన, భోజన, వస్త్ర, సతి, స్నాన, సంయోగములు.
భోగవతి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పాతాళము; చూ, లోకము 1;
2. పాతాళమునందలి యేలు; చూ, నది; విణ. 3.
భోగముగలది

భోగవర్తిని, అం. చూ, కకుజవిభాషలు.

భోగవ్యూహములు, అం. 1. చూ, ప్రకృతి వ్యూహములు; 2.
గోమూత్రము, అభిసారి. శక్తిము, మకరము,
వతంతకము. (5)

భోగి, సం. వి. న్. 1. పాము. చూ, సర్పము; 2. రాజు; చూ,
రాజు. 1; 3. చూ, మంగలి; విణ. 4. = బోగి చూ బోగి
1; 5. = బోగి. సుకివాసి. బోగి. 2.

భోగించు, సం. అ. క్రి. 1; చూ, సుఖించు, వా. 2. కావలసి
నంత భుజించు; చూ, సాపడు; 3; చూ, సఃభోగించు.

భోగికాంతుడు, సం. వి. అ. పుం; చూ, నాయువు.

భోగిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. ఆడుదాము; చూ, సర్పము;
2; చూ, వేళ్య; 3. పట్టాభిషిక్తురాలుకాని రాజుభార్య; చూ,
భార్య.

భోగివిలసితము, అం. (చూ, విలసితము); చూ, వృత్తము. 1.
("భ, స, జ గురువులు. 7యతి. 10 వ చందస్సు.)

భోగ్యము, సం. వి. అ. న. 1. ధనము; చూ, హిరణ్యము. 3;
2. ధాన్యము; చూ, స్తంభకరి (ధాన్యము); విణ. 3.
భోగింపఁదగినది; భోక్తివ్యము.

భోజనపుటి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. = బోనపుటిక. కంచము; చూ,
హరివాణము [పాత్రము. 8.]

భోజనము, సం. వి. అ. న. 1. = బోనము-బోసనము; చూ,
సాపాటు; (పవ్వి భోజనము 2. భోజనముచేయని.) హిం.
అనాహార్) 3. భోజనముచే తృప్తుడగుట; - అఫ్ దానా.
అం. 2; చూ, భోగములు; 3; చూ, శకునసమయములు.

భోజము, అం; చూ, దేశములు.

భోజ్యము, సం. విణ. 1. భుజింపఁదగినది; చూ, భోక్తివ్యము
1; అం. 2; చూ, భక్ష్యములు.

భోజభాష, అం. మాంగళి; చూ, సంస్కృతము.

భోటము, అం; చూ, దేశములు.

భోషాణము, వా. వి. పెద్దపెట్టె; చూ, సందుకా.

భౌ

భౌచ్యమనువు, అం. చూ, మనువులు.

భౌతికము, సం. వి. అ. న. 1. ముత్తైము; చూ, రత్నము.
1; విణ. 2. భూతసంబంధమైనది.

భౌతికుడు, సం. వి. అ. పుం; చూ, శివుడు.

భౌమవారము, సం. వి. అ. పుం. మంగళవారము; చూ, వారము.

భౌమమండలములు, అం. భ్రమరము, శకటాస్యము, సమము,
స్ఫురితము, అద్యర్థము, పుట్టకుట్టము, ఏకక్రీడితము, ఆ
స్కందితము, అవర్తము, అభోగతము. (10).

భౌముడు, సం. వి. అ. పుం. 1. అంగారికుడు; చూ, వజ్జీడు;
2. నిరకాసురుడు; చూ, మహీసుతుడు; విణ. 3. భూమి
యందుఁబుట్టినవాడు; 4; చూ, రుద్రులు.

భౌరికుడు, సం. వి. అ. పుం; చూ, కనకాద్యజ్జీడు.

భ్ర

భ్రంశము, సం. వి. అ. పుం. 1. చలించుట. చూ, లోలము;
2. జాటుట; చూ, స్థలనము. 2.

భ్రకుంసుడు, సం. వి. అ. పుం చూ, రూ-భ్రాకుంసుడు,

భ్రకుటి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. చూ, రూ-భ్రాకుటి.

భ్రక్షము, సం. వి. అ. పుం. తనతప్పును మఱుగుపుచ్చుట.

భ్రమ, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. మైకము; చూ, హామిక; వా. 2;

చూ, సందేహము; 3; చూ, స్థానిత్యము; 4; చూ, భ్రాంతి. 1.

భ్రమణము, సం. వి. అ. న. 1. = బ్రహ్మరి: చూ, విహారము.

1; పుం. 2. తుమ్మెద; చూ, షట్పదము; అం. 3. చూ,
తారాక్రియలు; 4; చూ, కళలు.

భ్రమణాంశము, అం; చూ, షష్ట్యంశములు.

భ్రమము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బమ్మెర: చూ, భ్రాంతి

1; 2 = బొమ్మర. తిరుగుడు; చూ, భ్రాంతి. 2; 3. బండికంటి

తిరుగుడు; 4. జ-నిర్గమము: చూ, వాహనము 2.

భ్రమరకిము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, ప్రవరము 1; 2 =

బంగరము: చూ, బొంగరము; 3: చూ, భ్రమరము. 2.

భ్రమరకిటన్యాయము, న్యాయకపద్యమును దీప్రముగిభావించిన
దానియట్లే తానునగురీతి. (తుమ్మెద పుడుపుండెచ్చి తన గూటి
లోనుంచి దానిచుట్టు తిరిగి ధ్వనిచేయుచు నుండఁగా నుండగా
నాపురుగు దీనియందే మనసునిల్చి తుమ్మెదయగుననురీతి.)

భ్రమరము, సం. వి. అ. పుం. 1. = బమి. తుమ్మెద: చూ,

షట్పదము; 2. ముంగురులు: చూ, వెండ్రుక. 1—న;

3. అభినయ హస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1: అం.

4: చూ, భౌమమండలములు; 5: చూ, కరణములు; 6: చూ,

అసంయుత హస్తములు; 7: చూ, విపరీతికరణబంధములు.

భ్రమర విలసితము, అం; చూ, వృత్తము. 1. ("మ, భ, న,
వగణములు. 6. యతి. 11 వ చందస్సు".)

భ్రమరాంబ, సం. వి. అ. శ్రీ: చూ, అంబ. 5.

భ్రమరి, అం: చూ, అకాశచారులు.

భ్రమరించు, సం. అ. క్రి. తిరుగు. హరిశ్చ. 1, అ. 2: చూ, సంచరించు.

భ్రమి, సం. వి. ఇ. ఈ. ప్రి: చూ, భ్రమణము. 1.

భ్రమించు, సం. అ. క్రి = బమ్మరిల్లు: చూ, సంభ్రమించు.

భ్రష్టము, సం. విణ. జాతినది: చూ, స్రస్టము

భ్రష్టు, సం. విణ. రూ-భ్రష్టుడు. 1: చూ, వెలవాడు; 2: చూ, వ్యాధుడు. 2.

భ్రష్టుడు, —పై.—

భ్రా

భ్రాంతము, సం. విణ. 1. భ్రాంతి నొందినది: అం 2: చూ, చుంబనములు. 1: 3: చూ, ప్రవారములు; 4: చూ, చుంబనములు 2.

భ్రాంతి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1. = బాతి — బ్రాంతి. మిథ్యామతి, ఉన్నది లేనట్లును లేనిది ఉన్నట్లును తలచుట లక్ష్మి. 4, అ. 128: చూ, విభ్రమము. 1: 2: చూ, భ్రమణము. 1: అం. 3: చూ, అలంకారము. 3. (వస్తుభేదము తెలియక భ్రమించుట." శుమ్మెద "ఏ మొగముగని పద్మమను కొన్నది" "నల్లనగు రాముని దేహచ్ఛాయం జూచి మేమ మను సూచాచే చాతకములు సంచరించుచుండెను,"

భ్రాంతిమిత్తు, అం: చూ, భ్రాంతి 3.

భ్రాజితము, సం. విణ. ప్రకాశమునొందినది: చూ, శోభితము.

భ్రాజిష్టువు, సం. విణ. (ఉ.) ప్రకాశించువాడు. రోచిష్టువు: చూ, విభ్రాట్టు.

భ్రాత, సం. వి. ఋ. పుం. తోడబుట్టిన వాడు: చూ, సహోదరుడు; 2.

భ్రాతృజాయ, సం. వి. అ. ప్రి. ప్రజాపతి: చూ, భార్య. 1-౪-౨౩

భ్రాతృజుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, భ్రాతృయుడు.

భ్రాతృవ్యడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, భ్రాతృయుడు; 2: చూ, శత్రువు.

భ్రాతృసౌదాయికము, అం: చూ, ప్రిధనములు.

భ్రాతృయుడు, సం. వి. అ. పుం తోడబుట్టినవాని కొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

భ్రామరము, సం. వి. అ. న. 1. భ్రమరములు: గూర్చిన తెల్లని తేనె: చూ, మధువు. 5: పుం. 2. భ్రామరమనుటయి: చూ, రాయి; విణ. 3. భ్రమరసంబంధమైనది: అం. 4: చూ, మధువులు.

భ్రామరి, సం. వి. ఈ. ప్రి: చూ, పార్వతి.

భ్రాష్ట్రము, సం. వి. అ. పుం. మంగలము: చూ, పాత్రము. 6

భ్రు

భ్రుకుంసుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-భ్రుకుంసుడు.

భ్రుకుటి, సం. వి. ఇ. ప్రి. 1: చూ, రూ-భ్రుకుటి; అం. 2: చూ, భ్రూక్రియలు.

భ్రువు, సం. వి. ఉ. న: చూ, కనుబొమ.

భ్రువులు, అం. రూ-భ్రువులు. (కనుబొమలు) 1: చూ, లక్షణాంగములు (పురుషునికి.—కనుబొమలవలన గుండ్రముగా దక్షిణావర్తములు గలిగిన నూతేండ్లు బ్రతికి యేకచ్ఛత్రాదిపతియగు, పార్శ్వ శిరోజముల నంటిన ముప్పదేండ్లు ఒత్తుకును; 2: చూ, ప్రిలక్షణాంగములు. (బాలచంద్ర సమములైన మగని ధనవంతుఁడేయును. చంద్రాయుధము వలెనున్న సుఖభోగియగు మచ్ఛయున్న బుత్రనాశనమగు. మధ్యసుడియున్న అంకులాడి యగు. బొమల నడుమ వెండ్రుకలున్న మగని జంపును. కలిసియున్న దరిద్రురాలగు.)

భ్రూ

భ్రూకుంసుడు, సం. వి. అ. పుం. ప్రివేషదారియై నటనము చేయు పురుషుడు: రూ భ్రుకుంసుడు—భ్రుకుంసుడు—భృకుంకుడు-భృకుంకుడు - భృకుంసుడు-భృకుంసుడు, కచర, పాత్రము, (చూ, నాటకము.)

భ్రూకుటి, సం. వి. ఇ. ప్రి: రూ-భ్రుకుటి-భ్రుకుటి, భ్రూభంగము. (తె.)—బొమముడి—బొమ్మముడి.

భ్రూక్రియలు, అం. భ్రుకుటి, కుంచితము, రేచితము, పాతనము ఉత్తేపము, సహజము, చతురము. (7)

భ్రూణ, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, చూలాలు: అంతర్వత్తి. అపన్నసత్వ, గర్భవతి, గర్భిణి, గుర్విణి, (తె. ప.): చూ, చూలాలు. తద్వి.—చూలాండ్ర గుంపునకు. గర్భిణము—గర్భిణ్యము: చూ, ప్రి. 1-౨౫౨. అంతరాపత్య, అంతస్సత్వ.

భ్రూణము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుక్లశోణిత పిండము: అర్చకము, ఉదరము, ఉల్పము, కబంధము, కలలము-కలిలము, కృత్స్నము, కోశము, గరభము-గర్భము, చటువు, జరత, దోహద లక్షణము, పిండము. (తె.)—కడుపు-కడ్పు, కడుపు, చూడి, వేకటి-వేకటి (మిగత వానికి "చూ, వేకటి"); తద్విశేషములు.—౧. కడుపు (గర్భ కుహరము) నకు.—ఉదరము, కంజరము—కంజారము, కుక్షము, కుక్షి, కృత్స్నము, కృపిటకము—కృపిటము, జరత—జరతము, తుందము, తుంది, పిచండము. (తె.)—కడుపు—కడ్పు,

దొక్క, పొట్ట, బొజ్జ, బొజ్జ, వాలుగడుపు—వల్లడుపు.—౨. కడుపులోని పిండమునకు.—గర్భము, ప్రోధము. (తె) చూలు; ౩. క్రిగడుపునకు.—(చూ, వన్తి. 2); ౪. గుల్లిము యొక్క గర్భస్థ పిండమునకు. (తె.)—చొబలము; ౫. జరత కోశమునకు—జరతము; ౬. తిండివేయనిగడుపునకు.—

(తె.)—పరగడుపు; ౭. బొజ్జకడుపునకు. (తె.)—పొట్ట, బొజ్జ, బొజ్జ; ౮. బ్రాహ్మణ ప్రిగర్భమునకు - ఖరువు;

౯. రోగడుపునకు. - విణ అంతర్గర్భము, కోష్ఠము (మిగత వానికి "చూ, వేకటి")

భూభంగము, సం. వి. అ. పుం: చూ, భూకుటి.

భూమధ్యము, సం. వి. అ. న: బిందువు.

భూవు, సం. వి. ఊ. స్త్రీ. = బొమ. 1: చూ, అవి. కూర్చిక కోదండము. (తె.) - కనుబొమ, బొమ-బొమ్మ; అం. 2: చూ, చక్రములు

భూవులు, అం: చూ, రూ. భువులు.

మ

మ, ఒకయక్షరము సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2: చూ, బ్రహ్మ 1; 3: చూ, హిమాంశువు; 4: చూ, వహ్ని. 1; 5. ప్రాణి: చూ, సంతతి. 1; 6: చూ, యముడు; 7: చూ, సమయము. 1; 8: చూ, విషము; 9: చూ, విష్ణువు. 1; అం. 10: చూ, కవర్గము; 11: మధ్యమ స్వరస్థానము మధ్యమము (మ:) చూ, సంగీత స్వరములు (స్వరము. 2), మమ్, సం. వి. అ. న. జనము. మండి; చూ, సంతతి. 1. మంకు, దే, విణ. 1. = మూర్తి; చూ, స్తబ్ధుడు; 2: చూ, మొండి. 1.

మంకుతనము, దే. వి. 1. చండితనము; చూ, విలంబము. 1; 2 మూర్ఖత్వము; చూ, మౌర్ఖ్యము.

మంతెన, దే. వి. 1; చూ, రక్తము 3. *. పాండు. 2, అ.

41; 2 ఎఱుమీద నీళ్ళబిందెలు తెచ్చునపుడు అడిందెల క్రింద కుదురుగా సంతనచేసి యుంచబడు బెత్తపుబట్టల జత: చూ మట్టు. 3.

మంతెనలు, దే. వి. బి; చూ, దాన్యము; 2. చూ, చాలక్రిడ.

మంఘ్రి, సం. అన్య శీఘ్రము: చూ, వేగము. 3.

మంఘ్రము, సం. వి. అ. న. విక్కలకుదొడిగికొను కవ చము; చూ, వారవారణము.

మంగ, దే, వి; చూ, శ్వసనము.*.

మంగల, దే. వి. ఖేరకజాతి. (మంగలవాడు, మంగలి.)

మంగలకత్తి, ద్వ. వి. ఖేరము: చూ, రిష్టి. 2.

మంగలకత్తిరూపు, ద్వ. వి. కృత్తిక; చూ, కిక్క.

మంగలపక్కె, దే. వి; చూ, మత్స్యము. 1.

మంగలపిట్ట, ద్వ. వి; చూ, వ్యాఘ్రాటము.

మంగలము, సం. వి. అ. న. చూ, రూ-మంగళము. 1—2;

దే. వి. (1) వేపుడుచట్టి: చూ, పాత్రము. 3-౪౦.

మంగలవాడు, దే. వి; చూ, మంగలి.

మంగలి, దే. వి. (వై = మంగలి. మంగళప్రదుడు, మంగలి. సం. అనియు రూ-మంగళి అనియు కొందఱు.) 1. రూ-మంగలవాడు, మంగి. (సం). — అంతావశాయి - అంతావసాయి - అంతేవసాయి, అంబుడు, కల్పకుడు, కేశచ్చిత్తు, ఖరమర్రి, ఖిరి, ఖేరికుడు, వండిలుడు, చండలుడు - చాండలుడు, దివాకీర్తి. నాపితుడు, ముండి ("చూ. శిల్పులు."); అం. 2; చూ, శిల్పులు.

మంగలికోళ్ళు, దే. వి. ఎ. సన్నాయి. కళా. 7. అ. 75. చూ, వీణె. మంగలిపని, దే. వి. క్షేము; చూ. ముండనము.

మంగళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1; చూ, పార్వతి; 2. తెల్లగటిక*.

చూ, హరిత (తృణము. 1.)

మంగళకౌశిక, అం: చూ, స్త్రీరాగములు.

మంగళదేవత, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. చూ, లక్ష్మి.

మంగళమహాశ్రీవృత్తము, అం: చూ, వృత్తము. 1.

మంగళము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, కుభము. 1; వా. 2. ద్వంసము.

మంగళముచేయు, వా. మి. స. క్రి. 1. శ్రేయస్సుకోరు: చూ, దీపించు; 2, ద్వంసముచేయు.

మంగళ వాచకములు, అం: (తె.) — జేజే, జోహారు-జోహారు.

మంగళవారిము, అం: చూ, వారములు.

మంగళసూత్రము, సం. వి. అ. న: బొట్టుదారము. కళా. 7, అ. 75: చూ, భూషణము. 2; 2. మాంగళ్యము, పునై: చూ, భూషణము. 2.

మంగళహారతి, వై. వి = మంగళార్తి. రూ-మంగళారతి: చూ, హారతి.

మంగళారతి, వై. వి = — వై. —

మంగళార్తి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = మంగళహారతి. — వై —

మంగళాశాసనము, సం. వి. అ. న. (వైష్ణవ పరిభాషయందు) ఆశీర్వాదము: చూ, దీపన.

మంగళుడు, సం. వి. ఆ. పుం కుజుడు: చూ, వక్రుడు. 1.

మంగళ్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. గోరోజనము: చూ, రోదన. 1; 2. జమ్మి*: చూ, శమి. 1; 3. తెల్లవన*: చూ, విష; 4: చూ, సదాప*.

మంగళ్యము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మంగళ్యము. 3.

మంగళ్యము, సం. వి. అ. న. 1. మల్లెపూవాసనగల అగలు, మల్లెపూవాసనగల కృష్ణాగరు (నల్లకగలు) (అనికొందఱు) చూ, రాజార్హము; 2 చూ, మీగడపెరుగు; పుం. 3 కలు క్రాంత*: చూ, వాక్తిము. 1; 4: చూ, మారేడు*; 5: చూ, రాపి*; 6. మంగళ్యము, చిలునెనగలు: చూ, నెనగలు; విణ. 7; చూ, కుభకిరము.

మంగి, దే. వి; చూ, రూ-మంగలి

మంగు, దే. వి. రూ-మంగుడు-మాగు. ముఖసిద్ధము: చూ, సిద్ధము.

మంచము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మంచె.

మంచము, సం. వి. అ. పుం. = మంచము. 1: చూ, మంచము; 2: చూ, మంచె,

మంచి, దే. వి. 1 యోగ్యత: చూ, సామర్థ్యము. 2; 2. ఇష్టోక్తి: చూ, శబ్దము. 2; 3. బుజ్జగింపు: చూ, సమరసము 2; అం. 4. సామము: చూ, ఉపాయములు. (1-2-3-4); విణ. 5: చూ, సజ్జనడు; 6: చూ, శ్రేష్ఠ్యము; 7: చూ, యోగ్యము. 2. (మఱియు దీనికి సందర్భానుసారముగా ననేకార్థములు చెప్పెదరు.)

మంచిగందము, ద్వ. వి. శ్రీచందనము: చూ, వాసన. 1.

మంచిచెడ్డలు, దే. వి. బ: అవుగాములు — టాగాములు, కలిమి
లేములు, సముగాములు, బాగుటగులు, మేలుగ్గ (సం) —
ఉచ్చనీచములు, సుఖదుఃఖములు, (వ్య.) కష్టసుఖములు
మొదలగునవి.

మంచితనముచేయుట, అం: చూ, సామము. 3.
మంచితెలివి, అం: చూ, రాజలక్షణములు.
మంచిత్రోవ, దే. వి. సత్పథము: చూ, మార్గము 1.
మంచిదారి, దే. వి: చూ, మంచిత్రోవ.
మందిది, దే. అః మాటాగు: చూ, సమ్మతి. 1.
మందినడక, దే.వి.1: చూ, శీలము. 2; 2: చూ, వర్తనము. 1.
మందినీరు, ద్వ. వి. కుడినీరు: చూ, సలిలము. 1.
మందినూనె, ద్వ. వి. అంటునూనె: చూ, స్నేహము. 2.
మంచివని, దే. వి: చూ, హితము. 1.
మంచిపాము, దే. వి. నాగుఁబాము: చూ, సర్పము.
మంచిబెల్లము, దే. వి. చెఱకు రసముతోఁజేసిన బెల్లము: చూ,
శర్కర. 1.
మంచిమాట, వా. వి. 1. పరిభాష: చూ, శబ్దము. 2; 2
ఇష్టోక్తి: చూ, శబ్దము 2.
మంచిముత్యము, ద్వ. వి. అకృత్రిమమైన మౌక్తికము: చూ,
రత్నము. 1.
మంచియ, వై. వి.=మంచ: చూ, రూ-మంచె.
మంచివాడ, దే. వి. 1. చూ, మంచి. 5; 2: చూ, సుకృతి. 1.
మంచె, వై. వి.=మంచ. రూ-మంచియ. అరప: చూ, శయ్య. 1.
మంచప్పగోడు, వా. వి: చూ, కాలు. 3.
మంచము, వై. వి.=మంచ పానుపు: చూ, శయ్య. 1.
మంచు, దే. వి 1: చూ, హిమము; ప్రే. 2. (రూ-మనుచు—
మనుపు) మంచేయు
మంచుగొండ, ద్వ. వి. హిమవత్పర్వతము: చూ, పర్వతము.
మంచుకాడు, కే. వి. హేమంతఋతువు: చూ, మాసద్వయము.
మంచుగుబ్బరి, ద్వ. వి: చూ, మంచుగొండ.
మంచుటిలదాల్చు, దే. వి.—వై.—
మంచుతటి, దే. వి: చూ, మంచుకారు.
మంచుత్రాగుడు పులుగు, దే. వి: చూ, చెన్నెల పులుగు.
మంజరి, సం. వి. ఇ, ఈ. స్త్రీ 1. చిగిరించిన లేతకొమ్మ:
చూ, శాఖ. 1; 2. బొట్టుగు*: చూ, శ్రీమాన్ (నువ్వు: 3.
పెద్దముత్యము: చూ, రత్నము. 1; 4. పూగుత్తి: చూ,
స్తబకము; అం. 5: చూ, మహాకావ్యము; 6: చూ, ఊద్ర
ప్రబంధము; పా. 7: చూ, వృత్తము. 1. (ఒక్కొక్క
పాదమున మూడింద్ర గణంబులును ఒక సూర్యగణంబును
గలిగి మూడవ గణాద్యక్షరము యతిగాఁగల వృత్తము.
ద్విపదవలెనే నడచును కాని ప్రాసము లేదు. యతియున్న
దానిను).

మంజిడి, వై. వి. 1. = మాంజిషమ్. చిత్రవర్ణవస్త్రము. పాండు
1. అ. 110; వై. 8, అ. 108: చూ, వస్త్రము; 2. నీల
వస్త్రము. ఉ, హరి. 2, అ. 171: చూ, నీలి (2.)
మంజిమ, సం. వి. న్. పుం. రూ-మంజిమము: చూ, మనోజ్ఞత.
మంజిష్ఠ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1.=మంజటి: చూ, సమంగ. 1; 2.
మిక్కిలిప్రకాశించెడి యెఱుపు: చూ, వర్ణము. 6.
మంజిష్ఠారాగము, సం. వి. అ. పుం. బయటికిని విశేషముగ
కనఁబడుచు లోపలను ఎప్పటికిని వీడకుండెడు గాఢాను
రాగము (చూ, పూర్వరాగము.)
మంజీరము, సం. వి. అ. పుం అందె: చూ, భూషణము. 4.
మంజుమోషుడు, సం. వి. అ పుం: చూ, బుద్ధుడు.
మంజుభద్రుడు, —వై.—
మంజుభాషిణి, పా: చూ, స్త్రీ. 1. (“స-జ-స-జ గురు
పులు. 9 యతి. 13 వ చందస్సు.)
మంజూరిము, సం. వి. అ. న 1. పాచి: చూ, శైవలము
1; 2. పొదరిల్లు: చూ, సదనము. 1; పుం. 3. ఒకరకము
కూకరుగుండెంగ: చూ, దాత్యూహము (చూ, శకు.తి):
పిణ. 4. ఒప్పిదమైనది: చూ, హృద్యము; అం. 5: చూ,
సంయుతహస్తములు.
మంజువు, సం. విణ. (ఉ): చూ, మంజూరిము. 4.
మంజుశ్రీ, సం. విణ: చూ, బుద్ధుడు.
మంజూష, సం. వి. అ. స్త్రీ.=మంజన. పెట్టియ: చూ, సందుకా.
మంజటి, వై. వి.=మంజిష్ఠ*: చూ, సమంగ. 1.
మంజన, వై. వి.=మంజూష: చూ, మంజూష.
మంజాడి, దే. వి. రూ-మంజాడి. 1. వజ్రములతూనిక; వా. 2
బట్టతలతూనిక.
మంజాళి, వా. వి.—వై.—
మంజూరు, వా. వి. 1: చూ, సమ్మతి. 1; 2. చెల్లుబడి.
మంట, దే. వి. 1: చూ, రోషము; 2. జ్వాల: చూ, వహ్ని. 1;
3. చుఱుకుమనెడు నొప్పి. “గాయము మంట యెత్తుచున్నది.”
మంటకము, సం. వి. అ. పుం.=మండెగ: చూ, భక్ష్యము.
మంటచమురు, దే. వి. కాలిన గరిఁబె చమురు: మంటనేయి.
మంటనేయి, —వై.—
మంటపము, సం. వి. అ. న. రమ్యభవనము: చూ, సదనము 1.
మంటబెట్టు, వా. స. క్రి: చూ, మండబెట్టు.
మంటమారి, దే. విణ. 1. జ్వలనశీలుడు; 2. కోపశీలుడు.
వసు. 4, అ. 44.
మంటిగడ్డ, ద్వ. వి. గడ్డ: చూ, భూమి. 1—౧౦౦.
మంటిగోడ, ద్వ. వి: చూ, రూ-మట్టిగోడ.
మంటినూనె, ద్వ. వి. (మన్ను + నూనె): చూ, మట్టితైలము.
మండ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1 ఉసిరిక*: చూ, శ్రీఫలి. 1; దే.
వి. (1.) కొమ్మ: చూ, శాఖ. 1; (2.) చిన్నకొమ్మ. స్వా.
4, అ. 37: చూ, శాఖ. 1; (3.) వితతశాఖ: చూ, శాఖ. 1;
(4): చూ, నీలమండ.

మండలబెట్టు, వా. స. క్రి. దహింపజేయు: చూ, వెలుగు. 5.
(కోపమువచ్చినపుడుగూడ వాడెదరు.)

మండకంచము. ద్వ. వి. అంచుకట్టిన కంచము: చూ, హరి
వాణము (పాత్రము. 8.)

మండగబ్బ, వా. వి. రూ-మండగబ్బ: చూ, వృశ్చికము. 1.

మండనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, భూషణము. 2; 2.

అలంకరించుట: చూ, భూషణము 2; విణ 3 అలంకరించునది.
మండనుడు, సం. విణ: అలంకరింపువు, అలంకర్త.

మండపము, సం. వి. అ. పుం. న. 1. చవిక: చూ, సదనము.

1; 2 చావడి: చూ, సదనము. 1. వై. వి. (1). = మంటపము.

చవిక: చూ, మండపము. 1.

మండపి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చిన్నమండపము: చూ, సదనము 1.

మండము, సం. వి. అ. న. 1. మీగడ రూ-మండము: చూ,

స్తన్యము; పుం. న. 2. గంజి: చూ, సాదము. (1); 3.

నెయ్యి నూనె లోనగువాని పై తేట: చూ, హవిస్సు. 1;

పుం. 4. అముదము*: చూ, వ్యధంబకము; 5: చూ, భూష

ణము. 2; 8. ఒకకూరాకు; దే. వి. (1). రూ-మండము.

చేపలబొడుచు చిల్లకోల: చూ, సర్వల.

మండలకము, సం. వి. అ. న. ఎట్టుపులుము: చూ, మండలము. 3.

మండలగతి, అం: చూ, బాహుప్రచారములు.

మండలచ్చదము, సం. వి. అ. న. అటకమామిడి.* చూర

మామిడి

మండలత్రయము, అం. సూర్య. చంద్ర, అగ్నులు (3)

మండలదూషణము, అం: చూ, విశంతివిగ్రహములు.

మండలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వజరగుడి; తద్వి:

అంతరము, మధ్యము. (తె) — నడి-నడిమి-నడిమి చోటు;

2; = మాదెము: చూ, దేశములు; 3. కుష్ఠము: చూ,

సితము. 1; 4. విలుకాడు రెండుకాళ్ళతో మండలాకార

ముగా నిలుచుట. చూ, స్థానము. 4. (చూ, విలుకాని స్థాన

ములు) 5. పన్నిద్దఱురాజులు (చూ, ద్వాదశరాజమండ

లము); పుం 6: చూ, సమూహము; 7. వలయాకారముగ

దీర్చిన యొక వ్యూహము: చూ, వ్యూహభేదములు; 8: చూ,

శునకము; త్రి 9. సూర్యచంద్రాదుల బింబము: చూ, బిం

బము 8. (చూ, వర్తులము); 10: చూ, పుంస్థానకములు.

మండలవికల్పము, అం: చూ, ప్రకరణములు.

మండలవ్యూహములు, అం. చూ, ప్రకృతివ్యూహములు.

మండలస్వస్థికము, అం: చూ, కరణములు.

మండలాగ్రము, సం. వి. అ. పుం. కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

మండలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, సమూహము; వా. 2.

సమితి; చూ, పరిషత్తు; న్. పుం 3: చూ, సర్పము; 4:

చూ, మండలేశ్వరుడు; 5: చూ, సూర్యుడు; 6. పిల్లి:

చూ, సూచకము. 5; 7. కుక్క: చూ, శునకము.

మండలూటి, దే. వి. రూ-మండిలూటి. మర్మవ్రణము: చూ,

వ్రణము.

మండలేశ్వరుడు, సం. వి. అ. పుం. అధీశ్వరసార్వభౌముల
కంటె ఇతరుడైనరాజు: చూ, రాజు. 1.

మండలేశ్వరుడు, — వై. —

మండవాయి, ద్వ. వి. గుల్మమారుతము: చూ, వాయువు.

మండహారకుడు, సం. వి. అ. పుం. కిల్లమ్మువాడు: చూ,
శౌండికుడు.

మండటము, దే. వి. దైన్యముతో యాచించుట: చూ, యాచన.

మండడు, దే. స. క్రి. దైన్యముతో యాచించు: చూ, వేడు. 4.

మండము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ-మండము. 1: దే.

వి. (1): చూ, రూ-మండము (1).

మండి, దే. వి. ఒకకాలు నేల మోకరించుట. రూ-మండి.

మండిగ, వా. వి. 1. కుంపటి: చూ, హసంతి; 2. బాణసంచుల

మందులనూతెడు మట్టిపాత్రము: చూ, భాండము. 3 — 33.

మండిగండ్రలు, దే. వి. బ: చూ, దాన్యము.

మండిగము, దే. వి. వాకిటి క్రిందిఅడ్డకొయ్య: చూ, శిల. 2,

మండిగిలు, వై. వి. బ = మంటక. రూ-మండెగలు. చక్కెర

వేయని గోడుమపూరి: చూ, భిక్ష్యము.

మండితుడు, సం. విణ. అలంకృతుడు: చూ, నిజ్జుడు. 2.

మండివడు, దే. అ. క్రి: చూ, మండు 1.

మండిపాటు, దే. వి: చూ, సత్తమము.

మండియ, దే. వి. రూ-మండె 1. జొన్నకంకులు పొగాకు

లోనగునవి మ్రగ్గుటకై ప్రోగువేసి మీద కప్పిపెట్టుట; 2.

ఎగురబోయకముందు కళ్లములో ప్రోగుచేసిన దాన్యపురాసి

మండిలూటి, దే. వి: చూ, రూ-మండలూటి

మండి, దే. వి: చూ, రూ-మండి.

మండిలు, దే. వి. బ: చూ, మల్లిశాత్రము.

మండు, దే. అ. క్రి. 1. జ్వలించు పాడు 2, అ. 109; స్వా

4, అ. 88: చూ, వెలుగు. 5. (చూ, మండు. 3); 2.

చుటుకుమని నొచ్చు. "గాయము మండుచున్నది"; 3.

ఈర్ష్యాదులచే తపించు: అడిచిపడు, ఎగిసిపడు. (చూ

మండు. 1.)

మండునెల, దే. వి. వసంతయుతువు. ఉ. హరి. 2, అ. 194:

చూ, మాసద్వయము.

మండువా, వై. వి. 1. = మండురా. ఒక తట్టి గోడలేని గుట్టల

సాల స్వా. 1 అ. 40: చూ, సదనము. 1; 2. చతురముగా

స్తంభములమీద దించినది; 3. పాక: చూ, సదనము. 1;

వా. 4. నాలుగిండ్ల బవంతినడుమను వెలుగు వచ్చుటకును

వాననీరుపడుటకును తగిన కాళిభాగము "మండువారోగిలి."

మండువారోగిలి, వా. వి. నాలుగిండ్ల బవంతి: చూ, సదనము. 1.

మండూక తులాన్యాయము, న్యాయ. కప్పలను తక్కిడలో

బెట్టుగా నిలువక పారిపోవుచుండు ననురీతి.

మండూక పర్వము, సం. వి. అ. పుం. మండిగము*: చూ,

శోణకము.

మండూకపర్తి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పొన్నగంటి*: చూ,

శీతసారము; 2: చూ, బెండ*; 3: చూ, మంజిష్ఠ* 1

మండూక పుతిన్యాయము, న్యా. కప్ప దాట్లువేసినట్లు కొంచెము పనిచేసి యదివిడిచి మఱికొంతచేయుట యనురీతి మండూక మక్షికాన్యాయము, న్యా. కప్ప పామునోటనుండియు నీగనుమ్రుంగబోవు ననురీతి.

మండూకము, సం. వి. ఆ. పుం 1. కప్ప : చూ, హరి. 12; 2: చూ, మండూక పర్ణము

మండూకుడు, సం. వి. ఆ. పుం ఒక ఋషి: చూ, సన్న్యాసి. 1. మండూరము, సం. వి. ఆ. న 1. ఇనుప చిత్తము: చూ, శింఘాణము. 1; 2. ఇనుప చిత్తముతోజేసిన సిందూరము: చూ, శింఘాణము. 1

మందె, దే. వి: చూ, రూ-మందీయ.

మందెగలు, వై. వి. బ.=మంటక: చూ, రూ-మందీగలు. జై. 8, ఆ. 204; నై. 8, ఆ. 134.

మందెచేటనలుగు. వా. వి. ఎగురబోసిన వడ్లరాసిపైన చేటతో నునుపుటెట్లుట.

మందెము, వె. వి 1: చూ, రూ-మాదెము. దుర్గమస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 2: చూ, మాన్యము. 1.

మందెవెంటినలుగు. వా. వి. ఎగురబోయని వడ్లరాసిపైన చేటతో నలుగుటెట్లుట: చూ, వెంటినలుగు.

మంద్ర, దే. వి. ఒక ముండ్లచెట్టు: చూ, వృక్షము.

మంద్రగబ్బ, దే. వి: చూ, పుట్టతేలు.

మంద్రాటము, దే. వి: చూ, సంతాపము. ఉ. హరి. 2, ఆ. 167.

మంద్రాడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, సంతాపించు.

మంత, సం. విణ (ఋ. ఈ. ఋ.) ఆరోచించువాడు.

మంతనము, వై. వి.=మంత్రణమ్. 1. ఆరోచన, హరి. ఉ. 1, ఆ. 14: చూ, యోచన; 2. ఏకాంతము. అచ్చ సుం. కాం. 98: చూ, రహస్యము. 1; అం. 3. త్రిశక్తులలో మూడవది: చూ, జతనము; 4. (చూ, త్రయము.)

మంతరము, వై. వి. = మంత్రమ్. రూ-మంతు-మంత్రము 1. ప్రసవోపాయము; 2. జాలవిద్య: చూ, విద్యలు; 3. గాయత్రి లోనగునది: చూ, గాయత్రి (చూ, మంత్రము 1;)

4. =: చూ, మంత్రము. 1. మంతరసాని, వై. వి. = మంత్రస్వామిని. ప్రసవ మంత్రజ్ఞ: రూ-మంతురసాని—మంత్రసాని.

మంత్రవ్యూడు, సం. విణ. ఆరోచింపఁ దగినవాడు.

మంతిరి, వై. వి. = మంత్రీ. ప్రధానుడు. ఉ. రా. 2, ఆ. 220: చూ, సచివుడు. 1.

మంతిరించు, వై. ఆ. క్రి. 1. మంత్రమునేయు: చూ, మంత్రించు: వా. 2. మంత్రించు: చూ, విలుచు.

మంతు, వై. వి. 1. = మంత్ర. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 8: చూ, రూ-మంతిరి; 2. చదరంగములోని రాజుత్వాత నుండెడు కాయ, ద్యూతమంత్ర; 3: చూ, రూ-మంతరము. 1. కళా. 2, ఆ. 48; 4: చూ, రూ-మంతరము. 2; దే. వి. 5: చూ, ప్రసిద్ధి. 1.

మంతుకెక్కినవాడు, ద్వ. వి: చూ, దొర. 5. అం, బా. తృ. 4. మంతురసాని, వై. వి. = మంత్రస్వామిని: చూ, రూ-మంతరసాని.

మంతువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. తెలివి: చూ. హృల్లేఖము. 2; పుం. 2: చూ, నేరము; 3: చూ, మనుష్యుడు; 4. రాజు: చూ, రాజు. 1.

మంతుసాని, వై. వి.=మంత్రస్వామిని: చూ, రూ-మంతరసాని. మంత్రకాడు, ద్వ. వి. (మంత్రము+కాడు) ఇంద్రజాలవిద్య నెఱిగినవాడు. అచ్చ. యు, కాం. 448: చూ, వ్యాకృతాహి మంత్రణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మంతనము. రూ-మంత్రణము రహస్యాలోచన: చూ, యోచన.

మంత్రణము, సం. వి. ఆ. న — వై.—

మంతదీధితి, సం. వి. ఇ. పుం. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

మంత్రవదము, అం: చూ, ఆరూఢము.

మంత్ర బ్రాహ్మణము, అం ఋగ్వేద బ్రాహ్మణములలో నొకటి, ఇందరి మొత్తము 4000. (దీని వ్యాసకము గనరాదు): చూ, బ్రాహ్మణము.

మంత్రము, సం. వి. ఆ. పుం. (విచారింపఁబడునది). 1. = మంతరము: అంకము, అస్త్రము, ఊపణి, గుహ్యభాషితము. మనువు. (తె) — మంతరము. తద్విశేషములు. — ౧. అన్నపూర్ణ పంచదశాక్షరి (ఐం హ్రీం సౌః శ్రీం క్లీం ఓం నమోభగ వత్యన్నపూర్ణే): ౨. దేవీపంచాక్షరి (ఓం ఈం ఈం నమః); ౩. నారాయణాష్టాక్షరి. (అష్టాక్షరి) (ఓమ్ నమోనారాయణాయ); ౪. రామాష్టాక్షరి (ఓమ్ శ్రీం రాం రామాయనమః); ౫. వాసుదేవ ద్వాదశాక్షరి (ఓమ్ నమో భగవతే వాసుదేవాయ); ౬. శివ షడాక్షరి (షడాక్షరి) (పంచాక్షరి) (ఓమ్ నమశ్శివాయ); ౭. శ్రీ రాజరాజేశ్వరీ పంచ దశాక్షరి (క, ఏ, ఈ, ల, హ్రీం, హ, స, క, హ, ల, హ్రీం, స, క, ల, హ్రీం); ౮. సూర్యాష్టాక్షరి (సౌరాష్టాక్షరి) ఓమ్ పుణిస్సూరియ ఆదిత్యోమ్); ౯. సౌభాగ్య విద్యేశ్వరీ పంచాక్షరి (శ్రీం క్లీం హ్రీం బ్లాం ఐల); ౧౦. హయగ్రీవ ద్వాదశాక్షరి (ఓమ్ నమోభగవతేహయగ్రీవాయ) ఇత్యాది మంత్రంబులెల్ల యంత్రంబులతో నుపాసింపఁ దగినవి. మఱియు: — ౧౧. గాయత్రి లోనగునది: చూ, అణ; ౧౨. అమమర్షణము; ౧౩. అజప; ౧౪. అవసరము ౧౫. అర్షము; ౧౬. అవ్రర్చన; ౧౭. ఆశ్రుతము; ౧౮. ఆసురి; ౧౯. ఉపాంశువు; ౨౦. ఋజ్జుంత్రము; ౨౧. ఐంద్రము; ౨౨. గాయత్రి; ౨౩. గారుడము. (తె.) — గారడము; ౨౪. జవ్యము; ౨౫. తారక మంత్రము; ౨౬. దిగ్వింధము (మంత్రముచే కట్టెడు దిక్కుల కట్టు); ౨౭. ప్రతిసరము; ౨౮. బీజాక్షరములు; ౨౯. హంస; ౩౦. హృద్విము. ఇత్యాది (మిగతవానికి “చూ, హృద్విము. 5.”) 2. ఏకాంతము: చూ, రహస్యము. 2; 3. అధర్వ వేదము: చూ, వేదములు; అం. 4: చూ, యోగములు (యోగ చతుష్టయము); 5: చూ, ప్రకాశింపఁ జేయఁగూడనివి; 6: చూ, శక్తులు; 7: చూ, క్రియలు; వై. వి. (1): చూ, రూ-మంతరము. 1; (2): చూ, రూ-మంతరము. 2.

మంత్రవాది, సం. వి. న్. పుం: చూ, మా త్రికుడు.

మంత్రవికల్పము, అం: చూ, ప్రకరణములు.

మంత్రశక్తి, అం. 1; చూ, శక్తిత్రయము; 2; చూ, విశంతి విగ్రహములు.

మంత్రసాని, వై. వి. = మంత్రస్వామిని. మంతరసాని-మంతరసాని-మంతుసాని.

మంత్రసిద్ధి, అం. 1; చూ, కళలు; 2; చూ, సిద్ధిత్రయము (త్రయము.)

మంత్రాంగము, సం. వి. అ. న. మంత్రిత్యము.

మంత్రావృత్తి, సం. వి. ఇ. ప్రి. జపము: చూ, తపము 2.

మంత్ర, సం. వి. న్. పుం = మంతరి-మంతు 1 దీనిచిహ్నము చూ, సచిహ్నము; 2. చూ, సహాయుడు. 1.

మంత్రించు, సం. అ. క్రి = చూ, మంతరించు. 1—2.

మంత్రసింహాసనము, అం. చూ, సింహాసనములు.

మంత్రజము, సం. వి. అ. న. చూ, కలంబుటము.

మంత్రదండము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మంత్రానము.

మంత్రనము, సం. వి. అ. న. 1: మంత్రనము; పుం. 2 చూ, మంత్రానము.

మంత్రని, సం. వి. ఈ. ప్రి. తరిగడప: చూ, పాత్రము. 8.

మంత్రము, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, మంత్రానము; 2. కంటి నొప్పి: హర్షణము; 3. అంబలి: చూ, సాదము (1; 4 వధము: చూ, హింస. 1.

మంత్రరజ్జువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, తరిత్రాడు.

మంత్రరము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మంత్రానము; విణ 2. చొరవలేనిది: జిహ్వాము, మందము. (తె).— మసలిక; 3. మెల్లగాబోవునది: జిహ్వాగము, మందము. (తె).— మసలిక; 4. వంకరైనది: చూ, వేల్గితము. 2; 5. విరివియైనది: చూ, సుర. 3.

మంత్రరుడు సం. వి. అ. పుం. మెల్లగాబోవునది: మందగామి. మంత్రరువు, సం. వి. ఉ. పుం. చావరపుగాలి: చూ, వాయువు. మంత్రాద్రి, సం. వి. ఇ. పుం. కవ్వపుగొండ: చూ, పర్వతము. మంత్రానము, సం. వి. అ. పుం. రూ మంత్రనము-మంత్రరము, మంత్రము. (తె).— కవ్వము: చూ, వైశాఖము. 2; తద్వి. (కవ్వపుగుత్తికి.— చూ, వైశాఖము. 2.)

మంత్రుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.

మంద, దే. వి. 1. గొల్లపల్లె: చూ, దేశములు; 2. పసుల మంద: చూ. సౌరభేయి (దేనువు); 3. ఊరికివెలుపల పసులుండుచోటు; 4. గోవులమంద యుండుచోటు, పశువులసారి (అని కొందఱు): చూ, సదనము. 1.

మందకట్టు, దే. వి. 1. గొల్లపల్లెవారు ఏర్పఱచుకొన్న యేర్పాటు: మందగట్టు: వా. 2: చూ, వెంటగట్టు; 3. పరిమళమందు బలమునకై పశువులను నిలుపుట: మందగట్టు.

మందగట్టు, దే. వా. వి. — పై.—

మందగామి, సం. విణ: చూ, మంత్రుడు.

మందగించు, వై. అ. క్రి. 1. మందమగు. “అకలి మందగించెను”: చూ, జంపారు. (సం.)—మందీభవించు; వా. 2: చూ, సన్నగిలు. “నాడి మందగించినది”; 3. తగ్గు. “ధర మందగించెను”

మందగొను, దే. అ. క్రి. మందగాగూడు.

మందట, దే. వి. 1. వ్యవహారయోగ్యము; 2: చూ, సమీపము 1. పంచ. నా. 1. అ. 582; 3: చూ, వినయము. 1. హరి, ఉ. 7, అ. 38.

మందటిలు, దే. అ. క్రి. రూ. మందటిల్లు. అడగు. య. 4, అ. 81: చూ, ప్రుక్కు. 9.

మందడి, వై. వి. 1. = మందురా. లాయము: చూ, సదనము. 1; వా. 2. ఉమ్మడి. “మీకును మాకును వ్యవహారపు మందడి విడిపోవలయును.” “గోడమందడి” మొ.

మందడిడు, దే. వి. (మందడి + ఈడు) గుఱ్ఱపువాడు: చూ, సాహిణి.

మందవిచ్చుక, దే. వి. కురవక పులుగు: చూ, పిచ్చుక.

మందప్రోయాలు, ద్వ. వి. గొల్లది. పాండు. 2, అ. 15: చూ, వ్రేత.

మందము, సం. వి. అ. పుం. 1. గజజాతి విశేషము. (యద్ద కాలమందు వాహన యోగ్యమైనది): చూ, హస్తి; విణ. 2. చొరవలేనిది: చూ, మంత్రము. 2; 3. మెల్లనిది: చూ, మంత్రము. 3; అం. 4: చూ, గజజాతులు; 5: చూ, ముఖరజ్జువులు; 6: చూ, నాసికాక్రియలు; 7: చూ, క్రతులు: దే. విణ (1.) దట్టము: చూ, సాంద్రము. 2; (2.) లావు: చూ, స్థూలము. 2.

మందరము, సం. వి. అ. పుం. 1. కవ్వపుగొండ: చూ, పర్వతము; 2. మందారమను కల్పవృక్షము: చూ, కల్ప వృక్షములు; 3: చూ, స్వర్గము; విణ 4. అలసము: చూ, విలంబము. 1; 5. బహుళము: చూ, హేరాళము.

మందరి, దే. వి: చూ, వైద్యుడు.

మందరి, దే. వి. 1. ఉసులు: చూ, ప్రాణము. 8; 2. మేర: చూ, విధము. 1; 3: చూ, సమీపము. 1; వా. 4. హద్దు: చూ, సీమ. 1.

మందరించు, దే. స. క్రి. 1. చెప్పు: చూ, వచించు; 2. అజ్ఞాపించు. భాగ. 2, స్కం. 188: చూ, నెలవిచ్చు; 3. మనవి చేయు. అని. 3, అ. 25: చూ, విన్నవించు; 4: చూ, హెచ్చరించు; 5. తలచు: చూ, యోచించు; వా. 6. అదమాయించు. (కొద్దిగా శిక్షించు): చూ, శిక్షించు.

మందరింపు, దే. వి. 1: చూ, వ్యవహారము. 3; 2: చూ, అదమాముంపు.

మందస, వై. వి. = మంజూషా రూ. మందసము పెట్టె: చూ, సందుకా.

మందసము, —పై.— వీలా. 3, అ. 88.

మందస్మితము, సం. వి. అ. పుం. చిటునగవు: చూ, హాస్యము. 1. మందహాసము, —పై.—

మందాకిని, సం. వి. ఈ. ప్రి. 1. గంగ: చూ, నది; 2. అకాళగంగ: చూ, నది; 3. అలువదేంద్ర ఆడుది: చూ, ప్రి; అం. 4: చూ, వృత్తము 1.

మందాకు, దే. వి. (మందు + అకు) ఓషధి: చూ, వృక్షము.

మందాక్రంతము, పా: చూ, వృత్తము. 1. ("మ, భ, న, త, త, గగములు. 11 యతి. 15వ చందస్సు.")

మందాక్షము, సం. వి. అ. న: చూ, సిగ్గు.

మందాగ్ని, సం. వి. ఇ. పుం: అగ్నిమాంద్యము.

మందామణి, సం.వి.ఈ.స్త్రీ. పెద్దబాన: చూ, పాత్రము. 8-9.

మందారము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఈగిమ్రాను: చూ, వేలుపుజెట్టు; 2. జిల్లేడు*: చూ, వికీరణము; 3. పారి భద్రము*: చూ, వారిదము. (1); అం. 4: చూ, కల్ప వృక్షములు; దే. వి. (1) మేఘవరణము: చూ, మేఘము. 1.

మంది, దే. వి. 1. జనము: చూ, సంతతి. 1; వా. 2. సంతానము: చూ, సంతతి. 1; 3. గుమి. ఉ, రా. 6, అ. 105: చూ, పరివారము. 1; 4. కాలుబలము. య. 4, అ. 155: చూ, భటుడు; వా. బ. 5. చుట్టములు. "పెండ్లివారు ఎంత మందివచ్చిరి. (ఎంతమంది = ఎందఱు చుట్టములు)": చూ, సంబంధి. 1.

మందిరము, సం. వి. అ. న. 1. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1; 2. పట్టణము: చూ, దేశములు; వా. 3. దేశగృహము: చూ, సదనము. 1; 4. అల్ప దేవాలయము, ఇంటిలోని దేవుని పీఠము (అని కొందఱు) "రామ మందిరము": చూ, సదనము. 1; పుం. 4: చూ, సముద్రము.

మందీభవింతు, సం. అ. క్రి. 1: చూ, మందగించు. 1; వా. 2: చూ, మందగించు. 2.

మందు, దే. వి. 1. (ఇందు భస్మములు, చూర్ణములు, లేహ్యములు, రసాయనములు, పుత్రములు, తైలములు, ద్రావకములు, ఘటికౌషధములు, అంజనములు, కషాయములు, ఆసవములు మొదలగునవి చేరును) (సం.)— అగదము, అజాయువు, ఔషధము, కమలము, గదారాతి, జయువు— జాయువు, తంత్రము, ప్రతిక్రియ, భేషజము— బైషజ్యము, యోగము; తద్విశేషములు— ౧ అలికించు మందునకు. (సం.)—జీవగట్టి, జీవానౌషధము, జీవాతువు; ౨. కంటి మందునకు. (సం.)—బిడాలకము; ౩ కుష్ఠమను మందునకు— (సం.)— అంగారకుష్ఠకము, కుత్సిరము, కుష్ఠఘ్నము, కుష్ఠ హంత్రి, వాకుచి, హితావళి; ౪. పుంటి మందునకు. (సం.), ఉపనాహము. (తె.)—మలాము—మొలాము-మొల్లాము; ౫. బాలెంత మందునకు. (తె.)—కాయము. (సం.)—సర్మ్య: ౬. బిడ్డల మందునకు. (సం.)—కారము; ౭. బెల్లముతో వండిన మందునకు. (సం.)—గుడకము, గుచేరము; ౮. విషమునకు.—(చూ, సంగరము. 8); (మిగతవానికి "చూ, రోగము. సంగరము. 8"); 2. వశ్యోషధము. ఋద్ధి: చూ: రాజార్థము; వా. 3 చావునకు ఇచ్చెడి ఔషధము. "మందుల వాడు మందుపెట్టి కాకిని చంపెను": చూ. సంగరము. 8; చికిత్స, ఉపక్రమము, ప్రక్రమము, ప్రతిక్రియ, ప్రతీకారముల 8: చూ, వెరవు; విణ. 8: చూ, వెక్కసము. 3.

మందుడు, సం. వి. అ. పుం. 1, శని: చూ, శని: 2: చూ, సోమరి; 3: చూ, హీనుడు; 4 ఇచ్చవచ్చినట్లు తిరుగు

వాడు: చూ, సంచారి 2; 5 నిర్భాగ్యుడు: చూ, వ్రాతె: 8: చూ, స్తబ్ధుడు; 7: చూ, వ్యాధితుడు.

మందుపట్టడ, దే.వి. బాసంచు చేసెడుకాల: చూ, సదనము. 1. మందుభాయి, వా. వి. నల్లమందు తినెడి తెవులుగొంటు: చూ, వ్యాధితుడు.

మందుమల, ద్వ. వి. మందుచెట్టుండు కొండ: చూ, హిమాలయము (పర్వతము).

మందుర, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. = మండువాలాయము: చూ, సదనము. 1; 2. పదక: చూ, శయ్య. 1.

మందురకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మందదీడు. విక్ర. 3, అ. 17.

మందురా, దే. వి, చంద్రుడు: చూ, హిమాంకువు.

మందులమారి, దే. విణ 1. మర్దుమందు పెట్టునది; 2. మర్దు మందు పెట్టువాడు: చూ, మందులవాడు.

మందులవాడు, వా. విణ 1: చూ, మందులమారి. 2; 2: మందులు అమ్మెడువాడు; 3. మందులు చేయువాడు; 4: చూ, మందరి; 5. ఒకానొక కిరాతుడు: చూ, వ్యాధుడు 1. మందెమేలము, దే వి 1. ఉపేక్ష: చూ, సయాట; 2. చూ, పరిహాసనము; 3. ప్రేమము, స్నేహము (అనికొందఱు). భో. 4. అ. 157: చూ, స్నేహము. 1.

మందోదరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ 1. రావణుని భార్య: చూ, భార్య; అం. 2: చూ, కన్యకలు.

మందోష్ఠము, సం.వి.అ.న, విణ. ఇంచుకవేడి: చూ, వేడిమి. మంద్రతారవ్రసన్నము, అం: చూ, అలంకారము. 3.

మంద్రమధ్యము, అం: చూ, స చారివర్ణగతాలంకారములు.

మంద్రము, సం. విణ. 1 గంభీరమైనది (స్వరము): చూ. స్వరము. 2; అం. 2: చూ, స్థాయి మంద్రస్థాయి, అం, చూ, ఉచ్చతమము. (హృదయమునందుండెడి మొదటి 7 శ్రుతులగుంపు.)

మంద్రాంతము, అం: చూ, సంచారివర్ణ గతా లంకారములు మంద్రాది, అం. —పై—

మంపిలు, దే. అ. క్రి. రూ-మంపిల్లు: చూ, మబ్బుకొను.

మంపిల్లు, దే. అ. క్రి. —పై.— సా. 1, అ. 88.

మంపు, దే.వి. మత్తు, మైము విజ. 1, అ, 147: చూ, హామిక. మంపుగొను, దే అ. క్రి 1: చూ, మంపిలు. ఉ, హరి. 4, అ. 28; ప్రే. 2. మంపుగొలుపు.

మంబరము, దే వి. కాల్పుట. (సం.)—ఓషము, దహనము.

మంబరమునేయు, దే. స. క్రి: చూ, దహించు. ఉ, హరి. 3, అ. 153.

మంబె, దే. వి: అఱకడ-అఱకడము, ముబ్బె.

మంభము, సం. వి. అ. న: చూ, పొగ. (హా.)

మకతక్రియ, అం: చూ, క్రియాంగములు. (అంగము 8.)

మకరందము, సం. వి. అ. పుం. 1: ఆసవము. కౌసుమము, పుష్పరసము, మరందము. (తె.)-కమ్మనీరు, పూదేనియ-పూదేనే-పూవుదేనియ ("చూ, సుమనోరజము.") అం. 2: చూ, జన్యతాశములు

మకరకంఠి, సం. వి. రః. స్త్రీ. నడుమ మొసలిముఖ
మేర్పఱచిన కంఠభూష: చూ, భూషణము. 2.

మకరకుండలము, సం. వి. ఆ. న. మొసలి ముఖమేర్పడఁజేసిన
పురుషుని కర్ణభూష: చూ, భూషణము. 2.

మకరకేతనుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మకరధ్వజుడు.

మకరతము, సం. వి. ఆ. న. రూ-మరకతము. ఉ. రా. 8,
ఆ. 78: చూ, రత్నములు.

మకరతోరణము, సం. వి. ఆ. పుం, న. మొసలి రూపమేర్పడఁ
జేసిన తోరణము. (చూ, తోరణము).

మకరతోరణములు గట్టించుట, ఆం: చూ, శోభనములు.

మకరధ్వజుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మకరాంకుడు.

మకరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. పెద్దచేప: చూ, మత్స్యము.

1; 2. మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1; ఆం. 3. మకరమనునిధి:

చూ, నిధులు: చూ, లిబ్ధి. 1—2; 4. అభినయ హస్త

విశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1; 5. మొసలి రాసి: చూ,

రాసులు; 6: చూ, ఆసనములు; 7: చూ, శస్త్రములు; 8:

చూ, భోగవ్యూహములు; 9: చూ, ప్రధానవ్యూహములు;

వా. వి. ఆ. పుం. 10. మట్టమధ్యాహ్నము, ఎండవేళ.

“నెత్తమాడుచుండఁగా మకరములో వచ్చితిని.”

మకరాంకుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగము.

మకరాలయము, సం. వి. ఆ. పుం చూ, సముద్రము.

మకరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. స్త్రీలకు చెక్కిళ్ళు లోనగుతావుల
యందు లత్తుకతో వ్రాసెడు మకరరూపమగురేఖ. ఉ. రా.

1, ఆ. 44: మకరికాపత్రము.

మకరికాపత్రము, సం. వి. ఆ. న.—వై.—

మకరివల, మి. వి. మృగములనుబట్టెడువల: చూ, వల. 1.

మకాము, వా. వి. ప్రయాణమందు నిలుచుస్థలము, బస.

మఠిరి, వై. వి. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 8; 2. =మలిన
మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1.

మకిని, వా. వి: చూ, మకిల. 2.

మకుటము, సం. వి. ఆ. న. కిరీటము: చూ, నీసకము. (1.)

మకురము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అద్దము: చూ, ముకురము;

2: చూ, పొగడ: 3: చూ, మల్లెపువ్వు: 4. కుమ్మరి

సారెఁద్రీప్పెడుకట్ట.

మకురు, దే. వి: చూ, మౌర్యము.

మకురుతనము, —వై.—

మకుష్ఠకము, సం. వి. ఆ. పుం. బ (రు-ముకుష్ఠకము—మపుష్ఠ
కము-మయష్ఠకము-మయష్ఠకము) అడవిపెసలు: చూ,
పెసర.

మకూలకము, సం. వి. ఆ. పుం. దంతి: చూ, విశల్య. 4.

మకూలము, —వై.—

మక్క, వై. వి. 1. నితంబైక పార్శ్వము: మలుగు-మల్లు;

2. బిడ్డలతల్లి పొత్తికడుపున బుచ్చెడి అపాయకరమగు

నెత్తురుగడ్డ. మక్కినగాయ: చూ. ప్రణామము. 1; 3. కాల

ఖండము: చూ, యక్ష్మత్తు

మక్కినగాయ, ద్వ. వి: చూ, మక్క. 2.

మక్కలు, వై. వి. =మమీ. మొక్కజొన్నలు: చూ, స్తంబ
కరి (ధాన్యము.)

మక్కల్లము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మక్క. 2

మక్కళించు, దే. ఆ. క్రి. 1. తిరుగుకొను: చూ, వెనుదీయు

2: చూ, సరిపడు; 2. నై. 8. ఆ. 108; 3: చూ, సరిపోలు.

ఉ. హరి. 8, ఆ. 250; ఆం. ప్రే. 4. తిరుగుకొనఁజేయు.

స్వా. 1, ఆ. 58; 5, సరిపఱచు. కాశీ. 3, ఆ. 118; 8.

సరిపోల్చు ఉ. హరి. 5, ఆ. 50.

మక్కా, వై. వి. =మమ. యవనదేశమందలి ముఖ్యపట్టణము
చూ, సీమ. (1) (దేశములు.)

మక్కి, దే. వి. విస్సారము: చూ, బెండు. 2.

మక్కికిమక్కి, జా. 1. ఉన్నడున్నట్లు; వా. 2. వారుచేసినట్లు

వీరుచేయుట. “దెబ్బకుదెబ్బ యన్నటుల మక్కికిమక్కి

చేసెను.”; 3. అసలుకు సరియగునకలు.

మక్కు, దే. వి. 1. మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1; 2.

చింతలంబలితో బొమ్మలకు పెట్టినఅతుకు; ఆ. క్రి. 3.

కాంతిహీనమగు: చూ, మ్రక్కు; 4: చూ, శోషించు.

పంచ. నా. 2, ఆ. 178; 5: చూ, మరణించు. య. 3,

ఆ. 123; స. క్రి. 8. గీటు, అచ్చ. యు, కాం. 423: చూ,

అక్కు; వా. వి. బ. 7. పునాదులయొక్కనూరిత్రాటికొనను

కట్టెడు కట్టపుల్లలు; బ. 8. పునాదులయొక్కఅద్యంతముల

నిటునటు గ్రుచ్చెడు కొయ్యతునకలు; బ. 9. ఎముకలు:

చూ, శల్యము. 1.

మక్కువ, దే. వి. కూరిమి: చూ, స్నేహము. 1.

మక్కె, దే. వి. బ: చూ, మక్కు. 9.

మక్తా; వా. వి. రైతు ఈనాందాడునకిచ్చెడు ధాన్యాడికము.

మక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: క్రిమిలూనము, జీద్ర, గఁదలోలుప,

చర్మణ, నీలంగువు. (తె).— ఈగ-ఈగె, ఈవ-ఈవె,

నల్లనియీగ; తద్విశేషములు.—౧. అడవి యీగకు.—

జీద్ర, జీద్రిక, గోమక్షిక, దంశము. వనమక్షిక. (తె).—

అడవియీగ-అడవీగ, జొట్టిగ-జోటీగ—జోటుటీగ;

౨. కణుదురీగకు.— కంటక, కంటకాసన, కణ, కాష్ఠ

కారి, గండోలి-గంధోలి, గృహిణి, తృణపట్టదము, భృంగ

రోలము, వరటము, వరోలము, విషస్పృక్కు, శూక

కీటము. (తె).— కందురీగ - కందురు - కడుదురీగ;

కణుదురీగ, కడుదురు— కణుదురు - కనుదురు.

౩. చిన్నయీగకు.— జీద్రదంశిక; ౪. తేనెటీగకు.—

జీద్ర, వరంగిక, పుత్తిక, మధుమక్షిక, సరపు. (తె).—

జొటీగ-తేనెటీగ, తూనిగ-తూనీగ, తెరయీగ, పెర

యీగ; ౫. నీరుపట్టుయీగకు.— కుంభీరమక్షిక, హేణి;

౬. పశుమక్షికకు-పశుమక్షిక. (తె).—జొట్టిగ-జోటీగ-

జోటుటీగ; ౭. బొడ్డిగకు. (తె).—బరిదె పురుగు-బరిణి

పురుగు-బరిణిపురుగు, బొడ్డిగ-బొడ్డిగ; ౮. వల్మీకిమక్షి

కకు. (తె).— ఈసలు (మిగతవానికి “చూ, సరపు”)

మక్షికాస్తానేమక్షికాపాతః, న్యా. అన్నములోపడిన ఈగను

తీసిపారవేసినచో, మఱియొకఈగ వెంటనేవచ్చి పడినట్లు

ఒకకష్టము తప్పినదనుకొనిన వెంటనే మఱియొక కష్టము ప్రాప్తించడము.

మఖము, సం. వి. ఆ. పుం. రూ-మఖము: చూ, యజ్ఞము మఖవంతుడు, సం. వి. న్ పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షుడు. మఖపుడు, సం. వి. న్ పుం. —పై.—

మగ, దే. వి. పుం స్త్రము. “మగివాడు.”

మగటమి, దే. వి: చూ, పౌరుషము. 1. (ఇదిచింత్యము.)

మగటిమి, 1. —పై—; 2: చూ, శౌర్యము. 1.

మగడు, దే. వి. పురుషుడు. నిర్వ. 1, ఆ. 4: చూ, మనుష్యుడు; 2. భర్త: చూ, సామి. 2; 3. ప్రభువు. రామా. 5, ఆ. 204: చూ, స్వామి. 1; 4. కూడుడు: చూ, హవీరుడు. 2; (వృత్తియందంత్యవర్ణ రోపము. “మగ పాటు, మగపొందు.”) మొ

మగడులేని యాడుది, అం: చూ, అప్రకాశములు.

మగచెయ్యలు, ద్వ. వి. బ: చూ, సంయోగము.

మగణము, అం. మూడుగురువులు. “తైఖంతా”: చూ, అష్టగణలక్షణము.

మగతనము, దే. వి. 1: చూ, పౌరుషము. 1; 2: చూ, శౌర్యము. 1.

మగది, దే. వి. మొగది.

మగధము, అం: చూ, దేశములు.

మగధుడు, సం. వి. ఆ. పుం. మాళావశి చదివెడువాడు, రూ-మాగధుడు, మధుకుడు: చూ, పంది.

మగనాలు, దే. వి. (మగని+అలు): చూ, పతిపత్ని.

మగనిఅన్న, వా. వి: బావ, బావగారు.

మగని పేరెవనున్న వగలాడి, దే. వి: చూ, లక్ష్మి. 1.

మగనినైదోడు, వా. వి. చూ, దేవరుడు.

మగపనులు, వా. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు.

మగపాటి, దే. వి: చూ, మగటిమి. 2.

మగపాడి, దే. వి. 1. —పై—; 2: చూ, పయికూటమి.

మగపోతుములు, దే. వి. బ: చూ, మగచెయ్యలు.

మగపోర్కికూటమి, దే. వి: చూ, మగపాడి. 2.

మగమానికపువాయి, ద్వ. వి. వజ్రాయుధము. నీలా. 3, ఆ. 8: చూ, హేతి. 4 (బాణము. 1.)

మగమానికము, ద్వ. వి. వజ్రము: చూ, రత్నము. 1.

మగజాతివాయి, ద్వ. వి: చూ, మగమానికపువాయి.

మగజాయి, దే. వి: చూ, మగమానికము.

మగలాగు, దే. వి: చూ, పయికూటమి.

మగవాడు, దే. వి. 1: చూ, మగడు. 1. విజ. 1, ఆ. 78; 2: చూ, మగడు 4.

మగవాని నడక, అం. (దీనికి ఉపమానములు.—ఎనుగు, ఎద్దు, సింహము.)

మగవాని పక్షిము, అం. (దీనికి ఉపమానము—తలుపు)

మగిడి, దే. వి. పాములవాడు ఊడెడు వాద్యము: చూ, నాగసరము. 1.

మగియించు, దే. స. క్రి. చంపు: చూ, సంహరించు.

మగుడ, దే. ద్ర. పునరర్థకము: చూ, వెండియు.

మగుడబడు, ద్వ. ఆ. క్రి. మరలు: చూ, వట్టిల్లు.

మగుడు, దే. ఆ. క్రి. —పై.—

మగుడుచు, దే. ప్రే. మగుడజేయు. రూ-మగుడ్చు.

మగుడ్చు, —పై.—

మగులు, దే. వి. గోడమీది కప్పు: మడురు-మదులు.

మగులుగోడ, ద్వ. వి. మదురుపెట్టి గోడ—మదురు గోడ.

కళా. 3, ఆ. 88: చూ. మఱుగుగోడ.

మగువ, దే. వి. ఆడుది: చూ, స్త్రీ. 1.

మగ్గపుగుంత, ద్వ. వి. సాలెవాడు నేయుటకు గూర్చున్నపుడు కాలచాచుకొనెడు పల్లము. హంస. 2. ఆ. 11. చొ. మగ్గము. 1—(3)

మగ్గము, దే. వి. సాలెవాడు నేనెడు యంత్రము. తద్విశేషములు (ఉపకరణములు).— ౧. అచ్చు: ౨. ఆను; ఆను: గ్రోవి; ౩. కారపుణుడుగు; ౪. కుంచీయ-కుంచె; ౫. (సం) తంతాతర్పనము; ౬. పంటియ-పంటె, పంటికట్టు, పంటె కోల, వరకె. (సం).— తసరము-త్రసరము; ౭. పడగు (సం).— ఆతానము, తంత్రము; ౮. వలక; ౯. పేక; ౧౦. లాక, లాకచేయి, లాకబద్ద. (సం).— ప్రవాణి: ౧౧. లాకకట్టు; ౧౨. సరి; (మిగతవానికి “చూ, సరి. 2.”) (౧) మగ్గముయొక్క ఉపకరణములు.— (ఇందుకొన్ని శీర్షికలు కానేరవు.) అచ్చు అతుకుట; అచ్చుబద్ద; అచ్చు త్రాచు; అరిక (తడుపుట); అర్చుట (చేయుట); ఊడితెలు; కందీ; గడ్డపాట, గడ్డపలుగు; చేడు; చేడుముల్లు; చుట్టు కట్టులు, చుట్టుబద్దలు. గుదిబద్దలు; గోణ, గంజి; జావ్వలు-నువ్వలు; దోనియ-దోనె; నాడి; నాడిముల్లు; నేతలాకలు; బంది; మొలలాకలు; మోకు; మోకుగిరిక; సుద్దకడ్డి. (౨) రాట్నములోని భాగములు.— అద్ద; అకులు; ఇరుసు; ఊచలు; కదురు; గుంజలు; చెవులనడుమ దారము; చెవుల పీట; తొక్కుడుపీట; దారము, పోగు, తంతువు. (3); చొ, మగ్గములకు (మిగతవానికి “చూ, సరి. 2.”)

మగ్గరి, దే. వి. (మగ్గము+అరి): చూ, సాలెవాడు.

మగ్గు, దే. ఆ. క్రి. ఉక్కుచే చెమ్మగిల్లిచెడు: మగ్గుడుపాటు.

మగ్గుడు, దే. వి. మగ్గుట.

మగ్గుడుపాటు, దే. ఆ. క్రి: చూ, మగ్గు.

మగ్గూరు, వా. వి. అధికారము.

మగ్నము, సం. విణ. మునిగినది: చూ, విగాహితము.

మమ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మక్కలు; అం. 2. చూ, పితరులచుక్క.

మమము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, రూ-మఖము; 2. ఒక దీవి: చూ, లంక (1).

మమవంతుడు, సం. వి. న్ పుం: చూ, రూ-మఖవంతుడు

మమపుడు, సం. వి. న్ పుం.—పై.—

మమాధువు, సం. వి. ఊ. పుం: చూ, శుక్రుడు:

మచర్చిక, అం: చూ, శ్రేష్ఠవాచకములు.

మచ్చిక, దే. వి. రూ-మచ్చిక-మచ్చిక. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము 1; 2. మోహము. భాగ. 7, స్కం. 46: మార్క. 5, ఆ. 200: చూ, వలపు. 2; 3: చూ, వాంఛ: 4: చూ, బుజ్జగము. 1.

మచ్చికపడు, ద్వ. ఆ. క్రి. 1: చూ, మరులుకొను. 1; 2: చూ, స్నేహించు.

మచ్చికె, దే. వి. చూ, రూ-మచ్చిక.

మచ్చిగ, —వై.—(వాంఛకు-విక్ర. 8, ఆ. 78.)

మచ్చికంటి, ద్వ. వి. (మచ్చెము+కన్ను) 1 చేపలవంటి కన్నులుగల ఆడుది: చూ, త్రీ: 2. ఆడుది. కళా. 3, ఆ. 129: చూ, స్త్రీ.

మచ్చెము, వై. వి.=మచ్చ. 1. చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2 చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1; 3. చంద్రకళంకిము. చూ, లక్షణము. 1.

మచ్చ, దే. వి. 1. రూ-మచ్చము. గాయపుగుటుతు: చూ, లక్షణము. 1; 2: చూ, పుట్టుమచ్చ: 3: చూ, రూ-మచ్చెము, 3.

మచ్చమాయ, దే. ఆ. క్రి. చూ. నశించు.

మచ్చము, దే. వి: చూ, రూ-మచ్చ. 1. వసు, 8, ఆ. 73.

మచ్చరము, వై. వి.=మత్సర: 1. చూ, మాత్సర్యము. 1; 2. చూ, విరోధము.

మచ్చరి, వై. విణ. (మచ్చరము+ఇ) 1.=మత్సర. ద్వేషి: చూ, శత్రువు: 2. చోరుడు: చూ, హారకుడు. 1; 3: చూ, మాత్సర్యశీలుడు. భాగ. 8. స్కం. 273.

మచ్చరించు, వై. ఆ. క్రి. 1. చలపట్టు: చూ, సూడుకొను. 3; 2. చూ, ద్వేషించు. భాగ. 1, స్కం. 332.

మచ్చరికము, వై. వి.=మత్సర. 1: చూ, మచ్చరము. 1. హరిశ్చ. 1, ఆ. 84; 2: చూ, మచ్చరము. 2; 3: చూ, పోటి. 1. విక్ర. 5. ఆ. 82.

మచ్చరించు, వై. ఆ. క్రి. 1: చూ, రూ-మచ్చరించు. 1. విక్ర. 8, ఆ. 8; 2: చూ, రూ-మచ్చరించు. 2. వై. 8, ఆ. 85.

మచ్చరీడు, వై. విణ.=మత్సర. (మచ్చరి+ఈడు): చూ, మచ్చరి. 3. ప్రభా. 1, ఆ. 77. (స్వార్థమున ఈడు.)

మచ్చవెన్నుడు, ద్వ. వి: చూ, పల్గునుడు.

మచ్చు, దే. వి. 1. మీదకట్టడములేని మిద్దెటిల్లు. అచ్చ ఆ, కాం. 10: చూ, సదనము. 1; 2. చొక్కుపోడి: చూ, మైదు; 3: చూ, ప్రలోభనము. భాగ. 10, స్కం. పూ. 1297; 4. వన్నెసరి చూచుకొనుటకు అగసాలెవాడిచ్చెడు వెండి బంగారముల ముక్క, మచ్చుముక్క: చూ, రోహము. 1; 5. మాదిరి: చూ, సామ్యము.

మచ్చుకత్తి, ద్వ. వి. మోటకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

మచ్చుముక్క, దే. వి: చూ, మచ్చు. 4.

మచ్చులు, దే. వి. బ. వెండిబంగారముల మచ్చు కమ్ములు. హంస. 2, ఆ. 181: చూ, రోహము. 1.

మచ్చము, సం. వి. ఆ. పుం = మచ్చెము: చూ, మత్స్యము. 1. మజ్జ, సం. వి. ఆ. త్రీ. న్. పుం. 1. చెట్టుచేప: చూ, సారము: న్. పుం. 2. ఎముకలయందలి నేయి, అస్థిస్నేహము: చూ, స్నేహము.

మజ్జనము, సం. వి. ఆ. న. 1.=మజ్జనము పొందు. 2, ఆ. 108 చూ, స్నానము: అ. 2: చూ, భూషణము. 2.

మజ్జనోన్మజ్జనన్యాయము, న్యా. మునుగుట తేలుటకు అల మునుగుట తేలుట.

మజ్జము, అం: చూ, దాతువులు.

మజ్జిగ, వై. వి.=మార్జికా: 1 చల్ల, మోరి. (సం).-అరిషము కాలశేయము - కాలనేయము, గోరసజము, గోరసము, పునరసము, హేలము-హేళము, దండాహతము. తద్వి శేషములు —గ. చల్లతో తడివినది. (సం).— ఔదన్వీ తము-ఔదన్వీత్కము: ౨. చేమిరిపెట్టుచల్లకు.- తోడుచల్ల: ౩. నీళ్ళుకలియచల్లకు.—కాను. (సం).- కోరము, ప్రమ ధితము; ౪. పాతికపాలు నీళ్ళచేర్చిన చల్లకు (సం).— కంకరము, కచ్చరము, కటురము-కట్వరము, తక్రము; ౫. మూడుపాళ్ళ నీళ్ళకలిసిన చల్లకు:- నీరుచల్ల-నీరుమజ్జిగ— నీరుమోరు, బక్కనీళ్ళ-బక్కమజ్జిగ; ౬. చల్లపులుసు, తిమ్మనము, మెంతిమజ్జిగ. (సం).—తేమనము, మార్జిక; ౭. సగమునీళ్ళ చేర్చిన మజ్జిగకు. (సం)—ఉదన్వీత్తు— ఉదన్వీత్తు. (మిగతవానికి “చూ, స్తన్యము.”)

మజ్జ, దే. అవ్య. (రూ-మజ్జా-మజ్జ-మజ్జర-మజ్జరే-మజ్జా— మజ్జర-మజ్జరే-మజ్జర-మజ్జరే) ప్రళంసనార్థకము. ఉ, హరి 5, ఆ. 270: చూ, సేవాసు.

మజ్జా, దే. అవ్య. —వై.— విక్ర. 8, ఆ. 18.

మజ్జాకా, వా. వి. తమాషా-తడాకా, శక్తి.

మజ్జాకూరు, వా. వి. వైనఉదహరించిన గ్రామము.

మజ్జాబతు, వా. విణ: గట్టి.

మజ్జారి, వా. వి: చూ, మశాఖత్తు.

మజ్జ, దే. అవ్య: చూ, రూ-మజ్జ.

మజ్జనము, వై. వి.=మజ్జన: చూ, మజ్జనము.

మజ్జరి, దే. వి: చూ, ధేనువు. 1-౨౩.

మజ్జరె, దే. అవ్య: చూ, రూ-మజ్జ.

మజ్జరే, —వై.—

మజ్జా—వై—

జారె, —పై.—

మట్టారే, —పై.—

మట్టా, మి. అవ్య. —పై.—

మట్టారే, మి. అవ్య. —పై.—

మటమట, దే. వి: చూ, రూ-మలమల.

మటమటలాడు, దే. అ. క్రి. మండు: చూ, వెలుగు. 5.

మటము, వై. వి.=మఠము. పరచేకులు సన్నాసులు లోనగు వారు వసించు గృహము: చూ, సదనము. 1.

మటిక, దే. వి: రూ-మట్టిక, గోరుచిక్కుడు*: చూ, మొక్క చిక్కుడు.

మటిమము, అం. (మఠము) పదియక్షరముల కాలము: చూ, తాళములు.

మటుమాయ, దే. విణ. (మాయదుము + మాయము) రూ-మటు మాయము. 1. మిక్కిలి మాయ; వా. 2. బొత్తిగా కనబడఁ జేయుట

మటుమాయము, —పై.— సా. 2, అ, 114.

మటుమాయకాడు, దే. విణ. మిక్కిలి మాయలుగలవాడు: చూ, వ్యాకృహి.

మటుమాయలాడు, —పై.—

మట్ట, దే. వి. 1. తాటి, కొబ్బరి లోనగువాని ఆకుల కొమ్మ (వృంతము): చూ, కాఖ. 1; 2. ఆవులోనగువాని తోక. భార. విరా. 4, అ. 284: చూ, వాలము. 1; వై. వి. 3.=మఠ: చూ, వానునుడు: 4. గోడకు సున్నముకొట్టెడు కుంచె: చూ, కుందియ-కుంచె.

మట్టగించు, వై. స. క్రి.=మఠ. 1. మట్టుచేయు: వా. 2: మట్టముచేయు.

మట్టగిడును, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మట్టపలక, వై. వి. (మట్టము + పలక) శిల్పాలు మట్టము చూచెడు పలక.

మట్టపు బంగారు, వై. వి: చూ, కోరాబంగారు.

మట్టమధ్యాహ్నము, మి. వి. (మధ్యాహ్నము + మధ్యాహ్నము): చూ, పట్టపగలు.

మట్టము, దే. వి. 1: చూ, పరిమితి: వై. విణ. 2.=మఠ. వెలితి: చూ, సొడ్డు. 1; 3.=మఠ. పొట్టి. భాగ. 8, స్కం. 542: చూ, హ్రస్వము: 4. చదను, సమము: చూ, సపాటము (వృత్తియందు హల్లుపరమగుచో మువర్ణము లోపించును.-మట్టపలక మొ.)

మట్టముచేయు, వా. స. క్రి. 1: చూ, మట్టగించు: 2. ఎన్నటికిని వైకిరాకుండఁగి అడఁగఁద్రొక్కు.

మట్టసము, వై. విణ.=మఠ. 1. కుటుచైనది: చూ, హ్రస్వము: 2: చూ, పరిమితి. య. 2, అ. 87: 3: చూ, పరిమితము. 2.

మట్టనీ, వై. విణ.=మఠ: చూ, వామనుడు.

మట్టాడు. దే. అ. క్రి. (మట్టి + అడు) 1. గమనించు. భాగ. 3, స్కం. 414: చూ, వెళ్లు. 3: 2: చూ, సంచరించు: 3: చూ, వ్యాపించు.

మట్టి, వై. వి.=మృత్తికా. మన్ను: చూ, భూమి. 1.

మట్టి, దే. వి: చూ, రూ-మటిక.

మట్టిగోడ, వా. వి: చూ, మఱుగుగోడ.

మట్టితైలము, అం. మట్టివలనఁ దీనెడుదృతి: చూ, తైలములు. మట్టినూనె, అం. —పై.—

మట్టిపగడము, వై. వి: ఇటిక పగడము. (సం.)—ఇష్టక ప్రవాళము, తిక్కటిక—తిక్కటిక. (చూ, రత్నములు.)

మట్టియ, వై. వి. రూ-మట్టై. 1.=మృత్తికా: చూ, మట్టి: దే. వి. 2. మగవానికారి రెండవ ప్రేరిమించు, రూ-మట్టై మించు, మెట్టియ-మెట్టై: చూ, భూషణము. 2: 3: ఆడుదానికారి రెండవ ప్రేరిమెట్టై కి. 7, అ. 88. చూ, భూషణము. 2.

మట్టు, వై. వి.=మిఠ. పాండు. 2, అ. 161: చూ, మిఠి. 2: 2. పర్యంతము: చూ, వఱకు: 3. కుదురు. భార. విరా. 4, అ. 284: కుదురు, గడ్డిబొద్దు, చుట్టకుదురు-చుట్టుకుదురు, నెట్టియము-నెట్టైము. (సం.)—ఆధారకుండము: తద్వి.— ౧. గుండుగచుట్టిన చుట్టకు-చుట్ట: ౨. మోపుక్రింద తల మీఁదుగా నుంచుకొనెడు చుట్టకు-చుట్ట: 4. తక్కువ: చూ, సొడ్డు. 1: దే. వి. 5: చూ, వామనుడు: 6: చూ, త్రొక్కుడు. 3. సా. 1, అ. 29: 7. ప్రదేశము: చూ, స్థానము. 1: 8. ఇల్లు: చూ, సదనము. 1: విణ. 9. మప్పితము: చూ, మిఠము. 1: స.క్రి.10: చూ, ఒత్తు. 20. హరి పూ 6, అ. 88.

మట్టుకాకర. ద్వ. వి: చూ, పొట్టికాకర*.

మట్టుకొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మట్టుపడు. విక్ర. 1, అ. 199: ప్రే. 2. మట్టుకొలుపు.

మట్టుచేయు, వై. స. క్రి: మట్టగించు.

మట్టుపడు, వై. అ. క్రి. 1. అడఁగు. జై. 5, అ. 145: చూ, స్రుక్కు. 4: ద్వ. అ. క్రి. 2. అంటు, ఇరవుకొను. ఇరవుపడు, ఇలుకుకొను, కుదురుకొను, కుదురుపడు—కుదుర్పడు, కొను, నట్టుకొను, నిలఁబడు-నిలువఁబడు-నిల్వఁబడు, నిలుచు—నిల్చు, నిలుచుండు-నిల్చుండు, నిలుచుకొను, నూలుకొను-నూల్కొను, నెక్కొను, నెప్పికొను, నెలకొను-నెలవుకొను, పట్టుకొను, పాడుకొను, పాడునిలుచు, మట్టుకొను (మిగతవానికి “చూ, స్థిరపడు”): ప్రే. 3. మట్టు పఱచు. జై. 8, అ. 30.

మట్టుపెట్టు, ద్వ. స. క్రి. చంపు. ఉ, రా. 5, అ. 11: ఉ, రా. 2, అ. 13: చూ, సంహరించు.

మట్టుబచ్చరి, ద్వ. వి: చూ, దుంపబచ్చరి*.

మట్టుబీజ, ద్వ. వి. ఒకబీజ*: చూ, హ్రస్వగవేదుక.

మట్టుమిగులు, ద్వ. అ. క్రి. అతీతమింఁచు: చూ, వాలు. 12 (దాటు 8)

మట్టుమీలు, —వై.—

మట్టె, వై. వి. 1: చూ, రూ-మట్టియ 1. కాశీ. 4, అ. 87: దే వి. 2: చూ, రూ-మట్టియ. 2: బ. 3: చూ, రూ-మట్టియ.

3: విణ 4. బట్టచాటులుగలది. “మట్టెయావు” మొ.

మట్టె, ద్వ. వి. దున్నునవుడు కొండతిరుగక నడుమనిలిచెడు కొంచెముతావు. పాండు 3, అ. 24.

మఠము, సం. వి. అ. పుం. = మఠము. అశ్రమము: చూ, సదనము 1.

మఠ్యము, అం. 1: చూ, మటిమము; 2: చూ, జన్యకాళములు. మడ, దే. వి. 1. ప్రవాహమార్గము. హరి. పూ. 8, అ. 37: చూ, మార్గము. 1; 2. మడచెట్టు: చూ, వృక్షము.

మడక, దే. వి. 1: మడత, మడుపు; 2: చూ, లాంగలము. మడగు, దే. అ. క్రి. రూ-మడగు. 1: చూ, పంగు; 2: చూ, సవర్తిలు మార్గ. 8. అ. 208.

మడచు, దే. ప్రే. మడగజేయు: మడుచు మణుచు.

మడతి, వై. వి. = మడవతి. (దేశ్యమని. క. ర.) అడుది: చూ, త్రి.

మడతుక, —వై.— (దేశ్యమని క. ర.) (స్వార్థమునడిక.)

మడకట్ట, దే. వి. 1. లావుకట్ట: చూ, నేత్రము. 1; వా. 2. వంటకట్టియ. “మీ అడుతులో మడకట్టలుకలవా?": చూ, సమిధ 2: 3. మడ, మడకట్టచెట్టు: చూ, వృక్షము.

మడత, దే. వి. 1. చావ, ధౌతవత్తము: చూ, వత్తము; 2. బట్టమడుపు: చూ, మడక. 1: 3. కడుపుమీది మడుపు: చూ, తొన. 1; 4: చూ, భక్ష్యము: వా 5: చూ, మతకము. 1.

మడద్రొక్కు, దే. స. క్రి. (మడగన్ + ద్రొక్కు) తాటకులు పంక్తివలె వరుసగా అణగద్రొక్కు.

మడమ, దే. వి. గుడికాలు. (సం).— పార్థి, ఘటి. (ఉ,

హరి 8, అ. 108.) చూ, హజ్జ (దీనికి ఉపమానము.— మట్టిపడు)

మడమపొల్లు, దే. వి. గలిపాటు సరిగలేక వరి వెన్నులో గింజలు కట్టినవిగాక పొల్లుఅయినది: మడవపొల్లు.

మడయు, దే. అ. క్రి: చూ, మరణించు.

మడవ, దే. వి. (మడ + వా.) మళ్ళకు పాదులకు నీళ్ళుపాచెడి కాలువముఖము కళా. 4, అ. 88

మడవచేప, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

మడవపొల్లు, దే. వి: చూ, రూ మడమపొల్లు.

మడవు, దే. అ. క్రి. 1. విముఖమగు: చూ, లేటమొగమువడు; 2. నిష్ఫలమగు.

మడి, దే. వి. 1. పడగ-పడిగమడ-పడిగమెడ-పడిగమడ చూ, హోదిని (నది); 2: చూ, మడత. 1; 3. పరిపాలము: చూ, భూమి. 1; విణ. 4. పరిశుద్ధము: చూ, శుద్ధము. 3; 5. అచారము, శుచి: చూ, వక్షనము. 1; 6. (వృత్తియందుఉత్తర

వదమైన మడుగు శబ్దమునకు ఆదేశముగావచ్చెడిరూపము. “ఇనుమడి-ముమ్మడి. మొ.”)

మడిగట్టు, ద్వ. వి. 1. రూ-మణికట్టు-మనికట్టు: చూ, హస్తము. 1; వా. అ. క్రి. 2. రూ-మడిగట్టు. అరవేయబడినవస్త్రము ధరించు: మడిగట్టుకొను; 3. రూ - మడిగట్టు - నామక్రి

లను గట్టువేసి మడిగాయేర్పాటు: మడిగట్టుకొను.

మడికాసు, దే. వి. వెండి: చూ, లోహము. 1.

మడికాసుగట్టు, దే. వి. కైలాసము: చూ, పర్వతము.

మడికాసుమలతేడు, దే. వి: చూ, శివుడు.

మడిగట్టు, వా. వి. 1. చేనుగట్టు; అ. క్రి. 2: చూ, రూ-మడి కట్టు. 2; 3: చూ, రూ-మడికట్టు. 3.

మడిగట్టుకొను వా. అ. క్రి. చూ, మడికట్టు. 2-3.

మడిచేటు, ద్వ. వి. (మణిచిన + చేటు) వైష్ణవవ్రతముందు నుండియెత్తి వెనుకకు చెక్కుకొను కోకిచేటు: చూ, మైత్రాణి. మడిపెసలు, దే. వి. మడియందు పైరగు నల్లపెసలు: చూ, స్తంభిరి (పెసర.)

మడిమ, అం: చూ, కళాస్థానములు.

మడిపంచ, వా. వి. అరవైచినబట్ట: చూ, వస్త్రము.

మడిబట్ట వా. వి.—వై.—

మడిమంచ, దే. విణ. బలహీనము. స్వా. అ. 8. 28. రూ-మడి

మంచము, నిస్సత్తువ-నిస్సత్తువు. (సం).— అశక్తి, గ్లాని.

మడిమంచము, —వై.—

మడియడు, దే. విణ. మూడుడు. సా. 2, అ. 127: చూ, స్తబ్ధుడు.

మడియాలు, దే. వి. రూ-మడేలు: చూ, రజకి.

మడియించు, దే. స. క్రి, చంపు. సా. 2. అ. 37. చూ, సంహరించు.

మడియు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మరణించు; 2: కివ్వ. తున్నగు మడియుట, దే. వి: చూ, మరణము.

మడియుగాలి, వా: వి. చూ, మమ్ము. 1.

మడిపాలు, దే. వి. చూ, రజకుడు.

మడిసంచి, దే. వి. (ఇతరులు అంటగూడనిది) అరవైచిన బట్టలు. దేవుడు లోనగునవిగల సంచి: చూ, సంచి.

మడిసంది, దే. వి. (రామా. 8, అ. 184): చంక - చంకిరి - చక్కిరి. (సం).—కక్షము, కక్ష్య, దోర్మాలము, బాహు మూలము. (చూ, హస్తము.)

మడుగు, దే. వి. (రూ-మడుపు-మడ్గు-మణుగు-మణువు) 1.

గుణము. “దీనికిది యెన్నిమడుగులు హెచ్చు.”: చూ.

రెట్టి; 2. ప్రాదము: చూ, సరస్సు. 1; 3. కొలను. పంచ.

వా. 3, అ. 340: చూ, సరస్సు. 1; 4. పరిశుద్ధి: చూ, నుది.

2; 5. పరిశుద్ధవస్త్రము. సా. 2, అ. 14: చూ, వస్త్రము:

6. ఎనిమిదివీసెల కొలది, బారువలో ఇరుపదపంజి; 7,

అడకువ: చూ, వినయము. 1; బ. 8. అకుమడుపు.

రుక్మి 5, అ. 57: చూ, స్పృతపర్ణము; విణ. 9: చూ, మడి:

4: అ. క్రి. 10: చూ, వంగు. హరిశ్చ. 1, అ. 5, అ. 73;
 11: చూ, స్రుక్కు. 4. ఉ. హరి. 2, అ. 58; ఉ. హరి. 3, అ. 13.
 మధుఁచు, దే. ప్రే. చూ, రూ-మధుఁచు.
 మధువు, దే. వి. 1: చూ, మధుఁగు. 5. అని. 5, అ. 31;
 2: చూ, మధుఁక. 1; బి. 3: చూ, రూ-మధుఁగు. 8; స.
 క్రి. 4. చంపు: చూ, సంహరించు.
 మధువు, దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మధుఁగు.
 మదేలు, వా. వి: చూ, రూ-మడియాలు
 మద్దు, దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మధుఁగు. (గుణమునకు. —
 పాండు. 3, అ. 137).
 మద్ది, దే. వి. 1: చూ, బంధురము. 4; విణ. 2: చూ, సబ్బుఁడు.
 మద్దిపాలు, దే. వి. బంకగానుండు నొకరసము.
 మద్దు, దే. వి. ఇనువగుండు. ప్రకా. 5, అ. 80: చూ, రాయి.
 మద్దుకత్తి, ద్వ. వి: చూ, మచ్చుకత్తి.
 మద్దువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. గుమ్మెట, తుడుము: చూ,
 వీణె; అం. 2: చూ, ఆనర్థ వాద్యములు.
 మణుఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మధుఁగు. 1-2.
 మణి, సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. 1. రూ-మాణి. పచ్చణాయి
 లోనగునది (అశ్వజాతి): చూ, రత్నము. 1; 2. ముత్యము
 లోనగునది (అనశ్వజాతి): చూ, రత్నము. 1; 3. రతనము:
 చూ, రత్నము. 1; 4. నంద, ముంత: చూ, పాత్రము. 8;
 5. మని: చూ, మడికట్టు; 6. గొట్టెమెడచన్ను: చూ,
 స్తన్యము; 7. మగవాని కామచివర: చూ, శిశ్నము; 8.
 ఒకానొకపాము: చూ, సర్పము; అం 9: చూ, క్రియలు;
 10: చూ, అసంయుత హస్తములు.
 మణికట్టు, వా. వి: చూ, రూ-మడికట్టు.
 మణికము, సం. వి. అ. పుం. 1. కాఁగు. ముంత (అని
 కొందఱు): చూ, పాత్రము. 8; అం. 2: చూ, రదక్షతములు.
 మణికాచము, సం. వి. అ. పుం: చూ, వెంపలి*.
 మణికారుఁడు, సం. వి. అ. పుం. రత్నములను సానఁబట్టు
 వాఁడు: చూ, సానలవాఁడు.
 మణిగ, దే. వి. (రూ—మణిగ—మణిగె—మణిగె): చూ,
 దుకాణము. 1.
 మణిగణనికరము, పా: చూ, వృత్తము. 1. “న-న-న-న-న.
 9 యతి. 15వ చందస్సు”)
 మణిగము, దే. వి. రూ-మణివము. అధికారము: చూ, రసము. 1.
 మణిగాసనము, దే. వి. సన్నసున్నపు పూత: చూ,
 సమాలంభము.
 మణితము, సం. వి. అ. న. రూ-మాణితము. 1. రతికాలము
 నందలి గళరవము: చూ, స్వరము. 2; 2. కోకిలధ్వని:
 చూ, స్వరము. 2; అం. 3: చూ, రతిధ్వనులు.
 మణిదీపిక, పా: చూ, వృత్తము. 1. (మొదటి పాదము.—
 “న-భ భ-న-భ-స గణములు. 13 యతి; రెండవ పాదము—
 “న-న-న-స-జ-భ సగణములు. 14 యతి; మూడవ

పాదము.—“న-భ-ర-స-న-స-న-స-న గణములు. 12 యతి;
 నాలుగవ పాదము—“న-భ-ర-స-జ-జ-గురువు 12 యతి.)
 మణిపూరకము, అం: చూ, చక్రములు. (వెన్నెముకయందలి
 షట్పక్రములలో నొకటి.)
 మణిపూరము, అం. —పై.—
 మణిప్రవాళము, సం. వి. అ. పుం, న. రెండుభాషలు కలిసిన
 కవిత్వము: చూ, మాటలల్లుట.
 మణిబంధము, సం. వి. అ. పుం. 1. మని. చేతిమనికట్టు:
 చూ, హస్తము 1; అం. 2: చూ, అధమక్షేత్రములు.
 మణిబంధములు, అం. (ముంజేతులు) 1: చూ, లక్షణంగములు
 (పురుషునకు—ముడుసులు కనిపించుచున్న దుఃఖి. మిక్కిలి
 కుఱవయైన రాజు. మూఁడు రేఖలున్న మణిఖచిత భూషణ
 ముల ధరించును.) 2: చూ, స్త్రీ లక్షణంగములు. (లావైన
 పతి చచ్చును.)
 మణిబిందుమాలిక, అం: చూ, దంతక్షతములు.
 మణిభూషణము, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“ర-న-భ-భ-ర
 గణములు. 10 యతి. 15వ చందస్సు”);
 మణిమంత్రోషదాదిసిద్ధి, అం: చూ, కళలు.
 మణిమాల, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“త-య-త-య గణ
 ములు. 7. యతి. 12వ చందస్సు”)
 మణిరంగము, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“ర-స-స గురువులు.
 8 యతి. 10వ చందస్సు”);
 మణిరంజనము, సం. వి. అ. న. వర్ణపుటేకు.
 మణివకాఁడు, దే. విణ (మణివము + కాఁడు): చూ, పాఠ
 వత్తెపుకాఁడు.
 మణివము, దే. వి: చూ, రూ-మణివము.
 మణిసరులు, దే. వి. బ: చూ, ధన్యము.
 మణిసిల, వై. వి. మనశ్శిలా. కటంభర. (కుద్ది —సున్నపు
 నీళ్ళతో రెండుజాములు దోలాయంత్రమున వండినకుద్ది):
 చూ, రాయి.
 మణిసూత్రన్యాయము, న్యాయ. పూసలలో దారమువలె లోపలకలిసి
 యుండుననురీతి.
 మణిస్థానప్రయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.
 మణిచకము, సం. వి. అ. పుం. చాదినీవెండి: చూ, లోహము. 1.
 మణుఁగు, దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మధుఁగు.
 మణుఁగుఁబాలు, ద్వ. వి. బి. కుజేరమూలమను భక్ష్యము:
 చూ, భక్ష్యము.
 మణుఁచు, ద్రే. ప్రే: చూ, రూ-మధుఁచు.
 మణువు, దే. వి, అ. క్రి: చూ, రూ-మధుఁగు.
 మణేదారు, వా. వి. మునసబునకు సహాయకారి.
 మతంగజము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుఁగు: చూ, హస్తీ.
 మతంగుఁడు, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒకఋషి: చూ, సన్న్యాసి;
 2. రూ-మాతంగుఁడు: చూ, మాదిగ.
 మతము, దే. వి. 1. కవటము: చూ, సూక్ష్మము. 2; 2: చూ,
 మాయము. 1; 3: చూ, స్నేహము. 1.

మతకరి, దే. విణ. (మతకము + అరి) మాయావి: చూ, వ్యాకరణాహి.

మతము, సం. వి. అ. న. అభిసాయము: చూ, స్మృతి. 1; 2. అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1; 3: చూ, శాస్త్రము. 1; 4. సమ్మతము: చూ, స్వీకృతము. 1; 5. తెలియబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2; 6. పూజింపబడినది: చూ, సన్మతము. 2; 7. కులాచార పద్ధతి. తద్వి. — జై నము మొదలగు మతములు పెక్కులు గలవు (చూ, మతములు, హిందూ మతము).

మతములు, అం. 1. వైష్ణవము, మార్కండేయము, స్మార్తము; 2. వైష్ణవము, శైవము, శాక్తము, గణపతము (గాణపత్యము), సౌరము, కాపాలికము. (కాపాలము); 3. ద్వైతము, ఆద్వైతము, విశిష్టాద్వైతము. (చూ, శ్రయము).

మతలబు, వా. వి. 1. ఉత్తరము పైవిలాసము వ్రాయురీతి: చూ, శిరోనామ. “మహారాజశ్రీ... వారికి, బ్రహ్మశ్రీ... వారికి”. ఇత్యాది; 2. ఉత్తరములోని అంశముల గమనిక; 3: చూ, ముసాయిదా.

మతల్లిక, అం రూ-మాతల్లిక: చూ, శ్రేష్ఠ వాచకములు

మతాబు, దే. వి. రూ-మతాబు: చూ, బాణసంఘ.

మతి, సం. వి. ఇ. శ్రీ 1. = మది. శాస్త్రచింతనాదులచే గలుగు నర్థనిర్ణయ జ్ఞానము: చూ, హృల్లేఖము. 2; 2: చూ, వాచ; 3. తలఁపు: చూ, స్మృతి. 1; అం. 4: చూ, సంచారి భావములు. (“బెనాను. దాశరథి పరతత్వరూపమే కాకున్న నిర్లైలైడలం గాన్పించునే: యోసరమా! యిదియు నా కించుక బాగ్యమనియే తలంచెద”).

మతిరేవబలాధగ్గరియనీ, న్య. బలముకన్న బుద్ధియే గొప్పది.

మతోత్తము, అం: చూ, తంత్రములు

మత్కుణము, సం. వి. అ. పుం. 1. = మొగటి. నల్లి: చూ, రక్తాంగము. 4; 2. కొమ్ములులేని యేనుగు: చూ, హస్తీ; 3. నారికేళము: చూ, స్కంధపలము.

మత్కుణుడు, సం. వి. అ. పుం. గడ్డము మీసము లేనివాడు: చూ, సౌవిదల్లుడు.

మత్త, అం. (హంసశ్రేణి): చూ, వృత్తము. 1. (“మ-భ-స గురువులు. 7 యతి. 10వ చందస్సు”).

మత్తకాశిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-మత్తకాశిని. 1. మదము చేత ప్రకాశించునట్టి ఆడుది: చూ, శ్రీ; 2. ఆడుది: చూ, శ్రీ.

మత్తకాశిని, — పై. —

మత్తకోకిల, పా: చూ, వృత్తము. 1. (“ర-స-జ-జ భ-ర. 11 యతి. 18వ చందస్సు”).

మత్తగిలు, వై. అ. శ్రీ = మత్త: చూ, మదించు. 1.

మత్తత, వా. వి: మదటతనము.

మత్తమయూరము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“మ-త-య-స గురువులు. 8 యతి. 13వ చందస్సు.”)

మత్తము, సం. వి. అ. పుం. 1. మదముపట్టిన యేనుగు: చూ, హస్తీ; విణ. 2. మదముపట్టినది.

మత్తల్లిక, అం: చూ, రూ-మత్తల్లిక.

మత్తల్లి, అం. 1: చూ, కరణములు; 2: చూ, భూదారులు.

మత్తివారణము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఒలుగుదిండు: చూ, రోడు; 2: చూ, మత్తము. 1.

మత్తహంసిని, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“జ-త-స-జ గురువులు. 7 యతి. 13వ చందస్సు”).

మత్తా, వై. వి. = మద. మత్తు: చూ, మంపు

మత్తాక్రీడ, అం: చూ, వృత్తము. 1. (“మ-మ-త-న-న-న-న-న వగణములు. 9-17 యతులు. 23వ చందస్సు”).

మత్తాబు, దే. వి: చూ, రూ-మతాబు.

మత్తాలంబము, సం. వి. అ. న: చూ, ఉపాశ్రయము. (తె.)— కటకటాలు, కటకటాకమ్ములు (మత్తాలంబము చింత్యము).

మత్తి, వై. వి. మదము: చూ, మత్తా.

మత్తికాడు, ద్వ. వి: చూ, వలపుకాడు. ఉ. హరి 5, అ. 149.

మత్తిల్లు, వై. అ. శ్రీ. = మత్త: చూ, మదించు. 1.

మత్తు, వై. వి. = మత్త-మద: చూ, మత్తి.

మత్తుడు, సం. విణ. 1. మదట: చూ, శౌండుడు; 2: చూ, హృష్టుడు; 3: చూ, సోమరి.

మత్తేభవిక్రీడితము, అం. (మత్తేభము): చూ, వృత్తము. 1. (“స-భ-ర-స-మ-య-వ. 14 యతి. 20వ చందస్సు”)

మత్సరకృత్తు, అం: చూ, షడ్వగ్రామ గత మూర్చనలు.

మత్సరము, సం. వి. అ. పుం. 1 = మచ్చరము: చూ, హంస.

7. 2. క్రోధము: చూ, రోషము; విణ. 3. ఈర్యకలది; 4. క్రోధము గలది: చూ, రోషము; అం. 5: చూ, హేయ గుణములు; 6. (మాత్సర్యము): చూ, అరివర్గములు.

మత్స్యంధి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. రూ-మత్స్యంధి. కండచక్కెర: చూ, శర్కర. 1.

మత్స్యంధి, — పై. —

మత్స్యధాని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. చేపలబుట్ట, కువేణి: చూ, వల. 1.

మత్స్యపిత్త, సం. వి. అ. శ్రీ కటుకరోహిణి: చూ, శకులాదని.

మత్స్యబంధనము, సం. వి. అ. న: చూ, వల. 1.

మత్స్యబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.

మత్స్యము, సం. వి. అ. పుం. 1 (రూ-మచ్చము-మత్స్యము) =

మచ్చెము. (మాంసము హరించునిచ్చచేత హర్షించునది):

అంధజము, అనిమిషము — అనిమేషము, అప్పుచరము,

అంబుచరము, అత్మాశి, కచరము, క్షత్త, గోనర్దము,

చవలము, జలవిప్పకము, రుషము, పృథురోమము,

పోటగళము, మీనము, విసారము, వైసారిణము, శంఖ

రము, శకులి, (తె.)-చేప, (బి) తెలుగంటి, నీటికెదురెక్కు

పుట్టుపు, మచ్చము-మచ్చెము, మరునిదాలు, మిఠ-మీను-

మీలు, వాలుగ; తద్విశేషములు — ౧. అండాలుపు; ౨.

అంబుకీశము, అవసాధ్యము, ఉలూపి, జలకూర్మము, శిశు

కము, మీనదీంభము. (తె.)— ఉలచచేప, ఉలచమీను,

ఉలస-ఉలుచ, ఉలుచమీను; ౩. అంబుగజము, అంబుకంటకము

అంబు కిరాతము, అంబు మర్కటము, అవహారము-
అవహారము, అసిదంష్ట్రము, ఆరామము, కుంభి, కుంభి
రము, కీరశుక్లము, గిలగ్రాహము, గ్రాహము, చపలాం
గము, చులుక, జలకంటకము, జలకపి, జలజిహ్వము,
జలరూపము, జలసూకరము, జలసూచి, యుషము, యుషా
శనము, నక్రము, మకరము, మరోలి, మాయాదము,
మీనరము, వార్పటము, శింశుమారము, శిశుకము, హ్రాద
గ్రహము. (తె.)—కడలిరా తత్తడి, విడక మొసలి—పిడుక
మొసలి, మరునిదాలు, మొసలి; ౪. కుంభిరము—కుంభిలము,
గిలగ్రాహము, గోముఖము, నక్రము. (తె.)—కాటుమొసలి;
౫. అకూపారము, అవహారము—అవరాహము, అవహార
కము, కూర్మరాట్టు, జలకిరాటము, జలగ్రహము, జలహస్తీ,
జలాంటకము, జలాండకము, తంతునాగము, తంతువు
(తె.)—అగడు-నెగడు-నెవడు-నీటిదయ్యము; ౬. అతి
శృంగకము, శృంగి. (తె.)—కొమ్ముచేప, పాచమీను;
౭. (తె.)—అరిజ, అరుజ. తద్వి. —కల్లజ, పుల్లరజ
మొ.; ౮. అర్థశఫరము, తిమింగిలము, దండపాలము;
౯. అవహారము, గ్రాహము; ౧౦. అసిపుచ్చకము చపలాం
గము, జలకపి, జలచరము, జలౌకనము, నీరాటము, శిశు
మారము. (తె.)—నీరుద్రిమ్మరి; ౧౧. ఆలస్యము, కిమోణి
జలసూకరము. (తె.)—నీరువంది; ౧౨ ఇందాకము,
జలవృశ్చికము. (తె.)—చిలుచేప, రెయ్య-రొయ్య; ౧౩
ఇల్లిశము-ఇల్లిశము, ఇల్వలము, గాంగేయము, జలతాలము,
జలవాపికము, ప్రోష్టి, రాజశఫరము, వారికర్పూరము,
శఫరాధిపము, శఫరి. (తె.)—ఇల్లవ, ఇల్లిసె, ఇల్లెము, ఇల్లెస,
బేడిస; ౧౪. ఉచ్చింగటుడు, తృణగండము; ౧౫. ఉద్ధండ
పాలము; ౧౬. ఉద్రము-ఉద్రము, జలమార్జారము, జలా
ఖువు-జలామువు, జలనకులము, జలబిడాలము, జలప్లవము,
నకులప్లవము, నీరాఖువు. (తె.)—నీరుసిల్లి; ౧౭. ఉరగము;
౧౮. ఎఱ్ఱమీను (చూ, సర్పము, రోహితము); ౧౯.
ఏరంగము; ౨౦. కంకత్రోటము, జలవ్యధము, జలసూచి.
(తె.)—గద్దముకుచేప; ౨౧. కంటకాష్ఠిలము, కుజ్జిశము,
కుడిశము, కులిశము-కులీశము-కులీరము, ఖలిశము-ఖలే
శము-ఖలేశయము, ఖలేటము. (తె.)—గుడి, గుడిజెల్ల;
౨౨. కజ్జలి; ౨౩. కరంది, జలేశయము, మూకము,
శంఖరము; ౨౪. (తె.)—కరవాడు-కఱవాడు, వట్టిచేప,
వరుగుజేప; ౨౫. కర్ణఫలము; ౨౬. కలకిము, గండో
లము, గజోత్సాహము, శకిలి-శకులి, శకులము, శకులార్ప
కము. (తె.)—కుచ్చుమీను, బేడిస, బేడిసమీను, లంజెబేడిస;
౨౭. కలభము; ౨౮. కవయి, కవిక, క్రకచవ్యస్థి, రాజీ
వము. (తె.)—కొలువానములు, చొలు, చొట్ట-చోలు, చోలు
బుడుత, సొలు-సొట్ట-సొలుచేప; ౨౯. కిశ్యవము-కాశ్యవము;
౩౦. కాకోచి, కాకోచికము, జలవాపికము; ౩౧. కాతరము,
కాతలము; ౩౨. కుంచిక, కుంభిలము, కుంభిరము, కుచి
కము; ౩౩. కుడుంగము; ౩౪. క్షుద్రజలచరములు.—
కులాటము; (తె.)—ఎరచిల్ల పురుగు, కత్తరి, కురుమింద,
కౌయ, గవ్వము, చుట్టుడుగుల్ల, తలకప్ప, తెలిదెమ్మకరి,

నసిమిరి, నాచుడు, నిర్మూత, నీటికుమ్మరి పురుగు; నీటిగె,
నీరుగుట్టు, నీరుపాప, నీరెన, నీర్పలి, నులిగుల్ల, ప్రాచి
పురుగు, బంగరు పురుగు, రుండము, వెల్లపోలిక; ౩౫.
కోకణము; ౩౬. క్రోడీములము, ఖద్గము, గండకము—
గడకము, గడము, గలానిలము, శకులార్పకము. (తె.)—
గెడ-గెండె; ౩౭. క్షణనిశ్వాసము, శింశుమారము—శిశు
మారము; ౩౮. క్షద్రాండమత్స్య సంపాతము, పోతాధా
నము; ౩౯. గాంగటకము—గాంగటము—గాంగటేయము,
గాంగేయము; ౪౦. గరమ్మి; ౪౧. గండాపది. (తె.)—
అడు ఎఱ్ఱ (అడెఱ్ఱ) (చూ, సర్పము); ౪౨. గర్గరము,
గర్గాటము, యోగనాలిక; ౪౩. గర్జకము; ౪౪. గవాచి; ౪౫.
గుడము; ౪౬. గుల్మము; ౪౭. గోమీనము; ౪౮. గ్రామ
మద్గురిక, మద్గురిము, మద్గువు. (తె.)—బొమ్మదాయి;
౪౯. ఘర్షటము; ౫౦. చంద్రచందల; ౫౧. చిత్రఫలకము,
చిత్రఫలము, చిత్రఫలి, ఫలకి; ౫౨. చిరిచిమము-చిరిచి
మము-చిరిచిమము-చిరిచిమము. (తె.)—తేయమీను; ౫౩.
చులుపి; ౫౪. చులుకి; ౫౫. చిత్రవదాలము, చిత్రవల్లికము,
పాతీనము, సహస్రదంష్ట్రము. (తె.)—కొలు-కొట్ట, కొట్ట
మీను, పాతీనము, బేడిస; ౫౬. చీరము; ౫౭. చాగలకము;
౫౮. డాత్కూటము; ౫౯. చూ, తిమి; ౬౦. త్రికంటకము;
౬౧. నీరుకోడికి. (చూ, పంజా); ౬౨. నీటిగుట్టమునకు-
(చూ, హయము); ౬౩. శాలము; ౬౪. సిర్మల. (తె.)—
ఉప్పుజేప; ౬౫. మఱికొన్ని చేపలరకములు:—(తెలుగు
పదములతో వ్యవహరింపబడునవి)— అంబుపక్కెర;
అల్లెదము-అల్లెదమ్మ; అకుజెల్ల; ఇంగిలాయి; ఇసుకదొండు;
ఈసపిట; ఉలుజ; ఉరుజ; ఉల్లాకుజేప; ఉల్లికుచ్చడము;
ఎరచిల్లపురుగు; ఒల్లెంకి; కడిసెరి; కదిర; కనుగుజేప;
కల్లరజ; కాగిస; కుంటముక్కు; కూరముక్కు; కొరడు;
కొరడ; గెజ్జె; గొల్లదొండు; గ్రుడ్డింగిలాయి, చందమామ
పక్కె; చందువాచేప; చాళ, చాళమీను; చిత్తర; చీరచింపు;
చుక్కకార; చుక్కపిల్ల; జెల్ల; జేడి; తిమిరమీను; తిరిర;
తిటికి; తూర-తూల; వండుజేప; తెల్లనార; తొల్లిక; దాసరి
కొయ్య; దొండు; నాగపెంజెర; నీరుపాపర; పక్కె; పయి
జాటుతట్ట; పల్లికతట్ట; పరిగియ-పరిగె, పట్టెమీను; పాల
చేప; పాలచొలు; పుత్తడికాను; పులస; పులుచు; పుల్లరజ;
పులిమెకము; పూజేప; పూమేను; పూలమట్ట; పైజాటు
మట్ట; పొట్టపెంజెర; పొనుగుజేప; పొరకచేప; పొలస;
పోసతెక్క; బుద్ధపక్కె; బొంకప్ప; బొందపక్కె; బొచ్చె;
మంగలపక్కె; మట్టగిడును; మడవచేప; మలుగు;
మాచెనపక్కె; మాతగొరక; మిసి; మిసికల్లు; ముకుదొమ్మి;
ముచ్చంగి; ముట్టెచేప; ములువాయిగ; మెత్తడి; మేవ
మొట్టె; మోపిపక్కె; రాతిగొరక; రామ; లత్తిచేప;
వ. జంబు-వజ్జరము, వ. జా, వందొండు; వడగవ్వ; వాయిగ,

వాలుగటెంకి, వాలుగపాము, వాలుపు; వింజిలి; వెలిమొట్ట; సోరంగి. ౬౬. మీనడిభము:—ఉలూపి. అం. 2. మత్స్య దేశము: చూ, దేశములు; 3: చూ, మత్స్యవతారము; 4: చూ, అసనములు.

మత్స్యశీ, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. పొన్నగంటికూర: చూ, శీతసారము; 2: సోమేదకూర.

మత్స్యవతారము, అం: చూ, అవతారములు.

మథనము, సం. వి. అ. న. ఉన్మథము, దధిమథనము, దధిమథము. మంథనము. (తె) — చిలుకుట, చిలుకుడు, తరి, తరుచుట-త్రచ్చుట, త్రచ్చన.

మథించు, సం. స. క్రి: (తె) - గిలకరించు, చిలుకు, తరుచు-తర్చు-త్రచ్చు, పుడుకు.

మథితము. సం. వి. అ. న. 1. వీళ్ళు: లియని పుట్టి; విణ.

2. త్రచ్చబడినది; 3. ఒరయబడినది.

మదంతి, అం: చూ, శ్రుతులు.

మదకలము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మదపుటేనుగు; విణ. 2. మత్తుచేత వ్యక్తముకాని మాటలుకలది.

మదట, వై.విణ. 1. = మద: చూ, మత్తుడు. 1; 2. మత్తురాలు, దిమ్మరి-దిమ్మరి: చూ, స్త్రీ.

మదటతనము, వై. వి = మత్తత్వ: మత్తత.

మదటయేనుగు, ద్వ. వి. గంభీరవేది: చూ, మదిపుటేనుగు.

మదనకంటకము, సం. వి. అ. పుం: ఉదర్కము. (తె.) — ఉమ్మెత్తములు.

మదనకామేశ్వరలేహ్యము, అం: చూ, లేహ్యములు.

మదనగంధులు, దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మదనచేతులు, దే.వి. బ: 1 తనాబి, దంతియదంతె, దూలము. (సం.)-తండకము తుల, స్థూలము (చూ, స్తంభము తద్వి. 2: ఆర్థవాపు. 3: ఆర్థదూలము. 4: ఓడంగి.

మదనదర్పణము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (భ, స, జ, ర, జ. గురువులు. 11 యతి. 18వ చందస్సు.)

మదనము, సం. వి. అ. పుం. 1. అమసి: చూ, సంజరము. 3: 2. ఉమ్మెత్త: చూ, హలాపుష్పము; 3. మంగ: చూ, శ్వసనము. 3; 4 = మయినము: చూ, నిక్టకము; 5. ఒకపక్షి: చూ, కంజలము; 6: చూ, మర్లమాతంగి: అం. 7: చూ, జన్యతాళములు.

మదనవిలసితము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (న, న, గ. యతిలేదు. 17వ చందస్సు)

మదనవృత్తము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (ఇది వసంత తిలకవలెనే నడచును. 9 యతి.)

మదని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. జవాదిపిల్లి: చూ, సంకువు.

మదనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

మదిపుటేనుగు, ద్వ. వి: చూ, మదటయేనుగు.

మదమడచు, మి. స. క్రి. (మదము + అడచు) చంపు తె.

5, అ. 58: చూ, సంహరించు.

మదము, సం. వి. అ. పుం. 1. = మత్త. క్రొవ్వు: చూ, హామిక; 2. ఏనుగుక్రొవ్వు: చూ, హామిక; 3. సాడు: చూ, రేతస్సు. 1; 4. ఏనుగురేతస్సు: చూ, రేతస్సు. 1. (చూ, హస్తీ); 5. కస్తూరి: చూ, మదాహ్వాము; 6: చూ, హంకారిము; 7: చూ, సంతోషము; అం. 8: చూ, సంచారి భావములు. (అమ్మడువనంబున గవినరులు మధురమధు పాన వ్యామత్తులై తూలుచు, రేలుచు సోలుచు వివిధగతుల జెలంగిందొడంగిరి); 9: చూ. హేయగుణములు; 10: చూ, గజమదములు; 11: చూ, అరివర్గములు.

మదములు, అం. 1. (ఏనుగునకు మదము ఎనిమిదిచోట్ల బుట్టును.) — ౧. చెక్కిళ్ళకు. — దానము, ౨. కన్నులకు. — నీడువు, ౩. చెవులకు. — సౌగరము, ౪. తొండమునకు. — శీతరము, ౫. చనుమొనలకు. — శిశ్యము, ౬. మేహమునకు. — మదము, ౭. హృదయమునకు — ఘర్మము, ౮. చరణములకు. — మేఘము పుట్టును: చూ, హస్తీ; 2. తద్వి. — ౧ ఉత్కటము. (త్రిమదములు) — ౧. విద్యామదము, ౨. ధనమదము, ౩. కులమదము; 3. (అష్టమదములు). — ౧. అన్నమదము, ౨. అర్థమదము, ౩. స్త్రీమదము, ౪. విద్యామదము, ౫. కులమదము, ౬. రూపమదము, ౭. ఉద్యోగమదము, ౮. యౌవనమదము. (లేక) ౧. ధాన్య సంగ్రహ, ౨. ధన, ౩. మాన్యక్షేత్ర, ౪. విద్య, ౫. సత్తుల ప్రసూత, ౬. సౌందర్య, ౭. ఉత్తమ గ్రామనివాస, ౮. యౌవనమదములు.

మదయిత్తువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మేఘము. 1.

మదరేఖ, అం: చూ, వృత్తము. 1. (మగణ సగణ గురువు లతోగూడినది. 7వ చందస్సు.)

మదల, వా. వి. అలుచు: చూ, సోమరి.

మదలతనము, వా. వి. చూ, విలంబము. 1.

మదస్థలితము, అం: చూ, కరణములు.

మదస్థానము, సం. వి. అ. న. కల్లుత్రాగెడి యిల్లు: చూ, సదనము. 1.

మదహత్తి, వై.వి. మదహస్తి. మదపుటేనుగు: చూ, హస్తీ; మదాంవరము, సం.వి.అ.పుం. ఇంద్రుని ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

మదావళము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తీ.

మదాహ్వాము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మృగమదము.

మది, వై. వి. 1. గుండె: చూ, హృదయము. 2; 2 = మతి. బుద్ధి. ఉ, హరి. 5, అ. 191: చూ, హృల్లేఖము. 2.

మదించు, సం. అ. క్రి. 1. క్రొవ్వు: చూ, మబ్బుకొను; వై. అ క్రి. (1) తలచు. రా, వి. 3, అ. 52: చూ, సంకల్పించు. స. క్రి. (2) మదింపువేయు: చూ, తోచు. 4.

మదింపు, వై. వి: అంచన-అంచనా, దవులు-దోలు.

మదింపుకాడు, వా. వి: అంచనదారుడు.

మదికొలంకు పులుగు, ద్వ. వి: చూ, హంస. సాంఘ. తిర్య. 7.

మదికొలను నెక్కొనుపిట్ట, —వై.—

మదిమది, వై. వి. నెమ్మది. ఉ. హరి. 5, అ. 43: చూ, కాంతము. 1.

మదిర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2: 2. కుబేరుని కూతురు, కటమాలిని: చూ, సూన. 1: అం. 3: చూ, సంచారిభావమునఁ బుట్టిన దృష్టులు.

మదిరాక్షి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మదముకప్పిన కన్నులుగల ఆడుది: చూ, స్త్రీ: 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

మదిరాగృహము, సం. వి. ఆ. న: చూ, మదస్థానము

నుదీయము, సం. విణ (తె.)—నాది.

మదుగు, దే. వి. మదుము-మదువు. భాగ. 10, స్కం. పూ. 708: చూ, పిదపిద. 2.

మదుపు, దే. వి. 1. ఆకుపచ్చ: చూ, పర్ణము. 6: వా. 2. మదుపుపెట్టిన సొమ్ములోనగునది.

మదుము, దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.

మదురు, దే. వి. 1: చూ, మగులు: ఆ. క్రి. 2: చూ, మాగు. 3.

మదురుకమ్మ, వా. వి. గణికమ్మ-గణిగమ్మ: చూ, వృంతము. 1. (మట్ట).

మదురుగోడ, ద్వ. వి: చూ, మగులుగోడ.

మదుగువు, వై. వి. 1. మత్తు: చూ, హామిక: 2 = మదు. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మదువు, దే. వి: చూ, రూ-మదుగు.

మదోత్కటము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మదపుచేనుగు: 2. కపోతము: చూ, సురటి.

మద్గురము, సం. వి. ఆ. పుం. బొమ్మదాయి: చూ, మత్స్యము. 1.

మద్గువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. నీరుకాకి: చూ, వాయసము. 1: 2: చూ, మద్గురము.

మద్దత్తు, వా. వి: చూ, సహాయము.

మద్దల, వై. వి. = మర్దల. మృదంగము. రూ-మద్దెల: చూ, వీణె.

మద్ది, దే. వి: చూ, సాలము*. (దీనిభేదములు—ఇనుమద్ది, పిలుమద్ది.)

మద్దికాయలు, దే. వి. బ. చెవితమ్మెలనునగ: చూ, భూషణము. 2.

మద్దెల, వై. వి. = మర్దక: చూ, రూ-మద్దల

మద్దెలరూపురిక్క, వై. వి. = మర్దకరూపర్షధనిష్ఠ: చూ, రిక్క.

మద్దెలసంచు, అం: చూ, దండలు.

మద్దెలసంచుదండ, అం. —వై.—

మద్దెళన, అం. —వై.—

మద్యము, సం. వి. ఆ. న. కల్లు: చూ, సుర. 2.

మద్రంకరుడు, సం. విణ: చూ, శుభంకరుడు.

మద్రకము, పా: చూ, వృత్తము. 1. ("భ, ర, న, ర, న, స, న గురువులు. 11 యతి. 22వ చందస్సు").

మద్రము, అం: చూ, దేశములు.

మధుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తిప్పతీగ*: చూ, సోమవల్లి.

మధుకంతము, సం. వి. ఆ. పుం. కోయిల: చూ, సాకుడు పులుగు.

మధుకము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, యష్టిమధుకము*: 2.

రూ-మధుకము. ఇప్ప*: చూ, వానప్రస్థము. 2: 3. నెమలి: చూ, శిఖి. 2.

మధుకరము, సం. వి. ఆ. న. 1. భిక్షన్నము: చూ, సాదము.

(1): పుం. 2. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము: 3. జీవకము, సర్జకము*: చూ, రాజార్జము.

మధుకరి, అం: చూ, సుషిరవాద్యములు.

మధుకుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మగధుడు.

మధుకేళటము, సం. వి. ఆ. పుం. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము.

మధుక్రమము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధువారము.

మధుభర్జూరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఉబ్బిలి: చూ, హిం. కాలము. 1-౧, ౨, ౩, ౪.

మధుతృణము, సం. వి. ఆ. న. చెఱకు*: చూ, రసాలము. 3

మధుదీపుడు, సం. వి. ఆ. పుం. చూ, మన్మథుడు:

మధుద్రమ, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధుకేళటము.

మధుద్రుమము, సం. వి. ఆ. పుం. ఇప్ప*: చూ, మధుకము. 2

మధుపటలము, సం. వి. ఆ. న. కరండము, క్షేద్రపటలము.

(తె)—తుట్టియ-తుట్టె, తెట్టియ-తెటె, తేనెతుట్ట-తేనెతెర. పెర-పెఱ. తద్వి.—మధుపర్కము. ("చూ, సారఘము")

మధుపము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. తుమ్మెద, తేనెతిండి: చూ, పట్టదము: విణ. 2. మద్యపానముచేయునది.

మధుపర్కము, సం. వి. ఆ. న. 1. పెరుగుతోకలిసిన తేనె: చూ, సారఘము: 2. పెండ్లిలో పదూవరుల కిచ్చెడు నూతన వస్త్రము: చూ, వస్త్రము.

మధుపర్ణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: రూ-మధుకర్ణిక. 2: చూ మధుక*: 3. నీలి*: చూ, రంజని.

మధుపర్ణిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మధుపర్ణి*: చూ, సర్వతోభద్ర.

మధుపుష్పము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మధుద్రుమము*.

మధుప్రియుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బిలరాముడు.

మధుమక్షిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. తేనెటీగ: చూ, మక్షిక.

మధుమక్షికాన్యాయము, న్యా. ఈ. గలుచేర్చిన తేనె మనుష్యుల యాధీనమగునను రీతి.

మధుమతి, పా: చూ, వృత్తము. 1. ("నగణ భగణ గురువులు 7వ చందస్సు").

మమమేహము, సం. వి. ఆ. పు. మూత్రరోగము: చూ, మూత్రకృచ్ఛము.

మధుయష్టిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మధుకము. 1.

మధుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఒకపట్టణము. కాశీ. 3, అ.

47: చూ, దేశములు: దేశములు: 2: చూ, సదాప*: 3.

అడవిసదాప*: చూ, సదాప: అం. 4: చూ, వృత్తము. 1.

(ప్రభాతవృత్తచ్ఛాయను మొదటిచరణమును, అపరాజిత వృత్తచ్ఛాయను రెండవ చరణమును, మాలినీవృత్తచ్ఛాయను మూడవ చరణమును, నాలవ చరణము కలికిల్పితమును):

అం. 5: చూ, క్షేత్రములు: 6: చూ, పుణ్య నగరములు:

వా. 7. గ్రామనామము యింటిపేరుగా గలవారు.

మధురకవి యాగ్వారు, అం: చూ, ఆగ్వారులు

మధురగతి, పా: చూ, వృత్తము. 1. (నవవిధ రగడలలో నొకటి పదునాఱుమాత్రలు 3 వమాత్రయతి.) (చూ, రగడ.)

మధురమీనాక్షి, అం: చూ, అక్షయ.

మధురము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, విషము; 2. తుమ్మెద: చూ, పట్టదము; పుం. 3. తియ్యన: చూ, మాధుర్యము. 1; విణ. 4. తియ్యనిది: (తె.)—తియ్య-తీయ, తీ(పి) తీపు. తద్వి.—గ మిక్కిలి తియ్యనిది.— అతిమధురము; 5. ఇంపైనది: చూ, హృద్యము.

మధురస, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. చాగ*: చూ, స్రవ; 2. ద్రాక్ష*: చూ, స్వాదుఫల; 3. పిన్నపాల*: చూ, సుమంగళ. మధురాక్కర, అం: చూ, వృత్తము 1. ("ఒక సూర్యగణమును, మూడింద్ర గణమును, ఒక చంద్ర గణమును గలది. నాలవ గణద్యక్షరముయతి.")

మధురాష్ట్రఫలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, దానింజ*.

మధురిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. అడవి సదాప*: చూ, సదాప; 2: చూ, సదాప*; అం. 3: చూ, కకుజవిభాషణ.

మధురిపుడు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

మధురిను, సం. వి. న్. పుం. తియ్యన: చూ, మాధుర్యము. 1.

మధురిమము, సం. వి. అ. పుం.—పై.— (రూ-మధురిను.)

మధులిహము, సం. వి. హ్. పుం. చూ, మధుపము. 1.

మధువారము, సం. వి. అ. పుం. మధ్యపానక్రమము, మధుక్రమము.

మధువానిని, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఏఱుజాజి*: చూ, సుభిక్ష.

మధువు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. 1. పాలకూర*: చూ, సుమంగళ; న. 2. నీరు: చూ, సలిలము; 3. పాలు: చూ, స్తన్యము; పుం, న. 4.—మధురువు. కల్లు: చూ, సుర. 2. తద్వి.- ఇప్పకల్లునకు—మధ్వాసవము, మాధవతిము-మాధ్వకము, మార్ద్ధ్వకము; 5. తేనె (ఇదిత్రివిధము.— మాక్షి:ము; బ్రామరము, సారపుము, పౌత్తికమనికొందఱు) మిగత విశేషములకు:— చూ, సారపుము; 6. పూదేనె: చూ, సారపుము; పుం: 7. చైత్రము. చైత్రికము: చూ, మాసము. 1; 8. వసంతబుతువు: చూ, మాసద్వయము; 9. ఇప్ప*: చూ, మధుకము 2; 10. గోరంట*: చూ, సహ 2; 11: పుప్పొడి: చూ, సుమనోరజము. (ఈయర్థమునకు మధుకము— మాధుకము - మధూళి - మాధూళి - మధూళిక —

మాధూళిక రూపాంతరములని కొందఱు. ఇది చింత్యము.): అం. 12: చూ, మాసములు.

మధువులు, అం. మాక్షికము, బ్రామరము, సారపుము. (3)

మధువ్రతము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధులిహము.

మధుశిగ్రువు, సం. వి. ఉ. పుం: తేనెప్రధానమై యుండెడు ఎఱ్ఱపువ్వుల మునగ*: చూ, శిగ్రువు. 1.

మధుశ్రవ, సం. వి. అ. స్త్రీ. తెల్లగురిజ*: చూ, శ్వేతపాకి.

మధుశ్రేణి, సం. వి. ఈ: స్త్రీ రూ-ధనుశ్రేణి-1. చాంగ*: చూ, స్రవ. 2; 2. పిన్నయిప్ప*: చూ, వానప్రస్థము. 2.

మధుష్టిల, సం. వి. అ. స్త్రీ. ఇప్ప*: చూ, వానప్రస్థము. 2.

మధుష్టివము, సం. వి. అ. పుం.—పై.—

మధుసారది, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, మన్మథుడు.

మధుసూదనము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మధువ్రతము.

మధుసూదనాయనము, అం. (మధుసూదన:—మధుంసూదయతి=నాశయతి అసురస్వభావ సంహారకత్వాత్.): చూ, ఓమ్.

మధుసూదనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

మధుస్రవ, సం. వి. అ. స్త్రీ. చూ, మధువు. 1. *

మధూకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, రూ - మధుకము. 2.

: 2. నీరిప్ప: చూ, మధూరికము.

మధూచ్చిష్టము, సం. వి. అ. న. చూ, మయినము.

మధూరికము, సం. వి. అ. పుం: మధూకము (తె.)—

నీరిప్ప*: (కొండయిప్ప అనికొందఱు): చూ, సుమంగళ.

మధూరిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. పుప్పొడి: చూ, సుమనో

రజము; 2. చాగ*: చూ, స్రవ. 2.

మధూళి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. 1. కల్లు: చూ, సుర. 2; 2.

పూదేనె: చూ, మధువు. 6.

మధూళిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. పిన్నయిప్ప*: చూ, వానప్రస్థము. 2.

మధ్య, అం 1: చూ, చందస్సులు; 2. స్వీయాంత్రేద విశిష్ట నాయికావిశేషము. (ఉదయించిన యౌవనము గలది. పదుమూడేండ్లు మొదలు. పదునెనిమిదేండ్ల పర్యంతము వయసు గలది.) (ఇది వతియన్య సతీసక్తుడైనను గోపింపక తన సాత్వివ్రత్యభావము తప్పక యుండును): చూ, స్వీయ. (చూ, మధ్యా ప్రాసాదము).

మధ్యదేశము, అం. కురుక్షేత్ర ప్రయాగ హిమాద్రి వింధ్యము లకు నడిమిదేశము: చూ, సీమ. (1) (దేశములు).

మధ్యమ, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. దుద్దు: చూ, మిద్దె. 2; 2.

వాగ్మేదము: చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, నడిమివేలు; 4.

క్రాంతగ సమర్థాది (అడుది) దుష్టరజ: చూ, రజస్వల.

మధ్యమకాలము, అం మూడవ రాగము: చూ, స్వరము. 2.

(చూ, గానశాస్త్ర పండితుడు, చూ, సప్తస్వరములు).

మధ్యమక్షేత్రములు, అం. కపోలములు, అరచిము, పృష్ఠము, కటి, ఊరులు. (5)

మధ్యమగ్రామ గతమూర్చనలు, అం. సౌవీరి, హరిజాశ్యము,

కరోపనతము, శుద్ధమధ్యము, మారి పారవి, హృష్యము. (7)

మధ్యమగ్రామము, అం. 1: చూ, గ్రామములు; 2: చూ, కకుజ

భాషలు; 3: చూ, టక్కజ భాషలు.

మధ్యమణిన్యాయము, న్యా. భూషణమధ్య స్థాపితమగు మణి యిరు వంకలకును గాంతినిచ్చునట్లు రెండు వైపులకును వదము లన్వయించునపుడు దీని నుపయోగింతురు. దేహాళి దత్తదీప న్యాయమువంటిది.

మధ్యమ పాత్రలు, అం: పురోహిత బ్రాహ్మణాదులు: చూ, సూర్యము.

మధ్యమము, సం. వి. అ. పుం, న. 1. నడుము, కవును: చూ,

వీగు. 1; పుం. 2: చూ, మధ్యదేశము; 3: చూ, మధ్యమ.

3: విణ 4. నడిమిది, అంతస్థము; అం. 5: చూ, మధ్యమ

కాలము; 6. (మ): చూ, మ. 11; 7: చూ, హస్తక్షేత్రములు;

8: చూ, ఉత్తమ క్షేత్రములు; 9 నడుము: చూ, లక్షణాంగ

ములు (పురుషునకు—సింహాసమమైన బ్రహ్మము); 10.

నడుము: చూ, శుద్ధజాతులు. (అంశములు) 11: చూ,

కకుజభాషలు

మధ్యమముమత్స్యమోహము, అం: చూ, మోహచతుష్టయము.
మధ్యమస్థాయి, అం: చూ, ఉచ్ఛ్రిమము. (కంఠమునందుం
డెడు రెండవశ్రుతిసప్తకము)

మధ్యమాది, అం: చూ, రాగాంగములు.

మధ్యము, సం. వి. అ. న. 1. అ: కాశము: చూ, సందు. 6;
పుం, న. 2: చూ, మధ్యమము. 1; 3: చూ, మండలము.
1: పుం. 4. మానమున అరత్నిప్రమాణము హీనమైన
యేనుగు: చూ, హస్తీ: విణ. 5. నడితరముది: 6. నడి
మిది: చూ, మండలము. 1; అం: 7: చూ, లయలు: 8;
చూ, పురుషములు: 9: చూ, గురుమతమున వ్యూహంగ
ములు. (తకరాది ఆనుబంధమున చూడుము); 10: చూ,
శుక్రమతమున వ్యూహంగములు: 11: చూ, స్థాయి. (చూ,
మధ్యమస్థాయి); 12: చూ, లయప్రాణములు: (చూ, స్వర
ము. 2) (విలంబిత, ద్రుత, మధ్యంబులనెడి లయ విశేష
ములు వరుసగా తత్వ, ఓప, ఘనములనబడును. (విలం
బిత ద్రుతములయొక్క కూడికచేత రెంటినడమనుండునది
మధ్యము.)

మధ్యముడు, అం: చూ, ద్వాదశరాజమండలము.

మధ్యమోదీచ్ఛవ, అం. (జాతులు): చూ, అంశములు.

మధ్యరాత్రము, సం. వి. అ. న: చూ, నడికిరేయి.

మధ్యలోకము, అం. భూలోకము: చూ, లోకము. 1.

మధ్యవిత్త, అం: చూ, హిందోళజఘాతము

మధ్యవృత్తము, అం: చూ, ఊర్వవృత్తము.

మధ్యస్థిమ, సం. విణ ఇరుకక్షలకు న్యాయము చెప్పువాడు:
తగవుగోరి. (జప్తి.)

మధ్యా, అం: చూ, ధాటలు.

మధ్యాకృత, అం: చూ, పృథ్వీ. 1. (రెండు ఇంద్రగణ
ములు. ఒకసూర్యగణము. తిరిగి రెండుద్రగణములు ఒక
సూర్యగణము. నాలవ గదన్యాక్షరిముయతి.)

మధ్యాక్షిగల్పలు, అం మధ్యాప్రగల్బలు ధీర, అధీర, ధీరా
ధీరలను మూడు తెలుగులైరి. ధీర — ఇతరశ్రీనిఱింది
వచ్చిన పతినిజూచి దండించునది. అధీర. — అన్యసక్తు
డైనను పతినేమియనక పరాజ్ఞుడయ్యెడి. ధీరాధీర. —
పతిని అన్నివిధములచేత దండించునది. ధీర-అధీర-ధీరా
ధీరలు జ్యేష్ఠకనిష్ఠ భేదంబుచే నిరుదెలుగులైరి. (చూ,
స్వీయ, ముగ్ధ, మధ్య, ప్రగల్భ, పరకీయ, సామాన్య.)

మధ్యాహ్నము, సం. వి. అ. పుం. 1. (తె.) — పట్టపగలు,
మిడసరలగ్గము. అంబటిప్రాద్దు, (మి). — మట్టమధ్యా
హ్నము: చూ, వాసరము; తద్వి. — మిడసరలగ్గము: అం.
2: చూ, కాలములు. 1; 3: చూ, కాలపంచకము.

మధ్యాసనము. సం. వి. అ. పుం. ఇప్పపువ్వు కల్లు: చూ,
మధువు. 5.

మన, దే. స. మనము అనుదానికి ప్రాతిపదికము.

మనఃప్రభవుడు, సం. వి. అ. పుం. తలఁపుచూలి: చూ,
మన్మథుడు.

మనవీచమనప్యాణం కారణం బంధమోక్షయోః, న్యా, మను
మ్యుని బంధమోక్షములకు మనస్సేకారణము.

మనన, వా. వి. ఆయుస్సు: చూ, వయస్సు. 1.

మననము, సం. వి. అ. న. 1. చింతన, గమనము: చూ, సంత.

4: అం. 2: చూ, యోగాంగములు.

మనమడు, దే. వి. 1. కొడుకుకొడుకు: రూ మనుమడు —

మన్మడు, పట్టిపట్టి. (సం). — నప్త: చూ, సూనుడు. 1.

2. కూతుకొడుకు: రూ-మనుమడు-మన్మడు, పట్టి పట్టి;
(సం) — దౌహిత్రుడు, నప్త: చూ, సూనుడు. 1.

మనమరాలు, దే. వి. 1. కొడుకుకూతురు: రూ-మనుమరాలు.

పట్టిపట్టి. (సం). — నప్త, నప్తి: చూ, సూన. 1; 2:

కూతుకూతురు: రూ-మనుమరాలు, పట్టిపట్టి. (సం). —

దౌహిత్ర, నప్త నప్తి: చూ, సూన 1.

మనము, సం. వి. న. న. రూ-మనస్సు. 1. గుండె: చూ,

హృదయము. 2; 2. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; బ. దే

వి (1) నీవును నేనును; వా. (2). వితంతువునకిచ్చెడు భర

ణము: చూ, మనవృత్తి.

మనవృత్తి, వా. సం: వి. ఇ. శ్రీ: భరణము, మనోవృత్తి, మను

వృత్తి, మనోవర్తి. (తె.) — మనము.

మనవి, దే. వి: చూ, విన్నపము. రాఘ. 1, ఆ 34,

మనశ్శిల, సం. వి. అ. శ్రీ, = మణిసిల: చూ, రాయి.

మనశ్శుద్ధి, అం: చూ, శుద్ధులు.

మనవరి, మి, విణ. (మనసు + అరి) 1. కూరుడు: చూ

హంపీరుడు. 2; 2. బుద్ధిమంతుడు: చూ, సహృదయుడు.

మననిజుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనఃప్రభవుడు.

మనసు, సం. వి. న. న. (రూ-మనస్సు-మనము) 1: చూ,

మనము. 1; 2: చూ, మనము. 2; విణ. 3. ఇష్టము: చూ,

వల్లభము 2; అం. 4: చూ, మానసికపూజాకుసుమములు;

5: చూ, ఇంద్రియములు: 6: చూ, ద్రవ్యములు; 7: చూ,

అంతఃకరణములు: 8: చూ, కరణములు; వై. వి. (1):

చూ, మనసు. 1.

మనసుంచు, మి. అ. క్రి: చూ, మనసస్కరించు.

మనసు రగులుట, అం: చూ, మన్మథావస్థలు.

మనసు విలుగుట, జా. ఇష్టముపోవుట. "అంతనామాట మనసు

విటిగి" (నీతిచంద్రిక — విగ్రహము).

మనస్కరించు, సం. అ. క్రి: అవధరించు, చిత్తగించు, మన

సుంచు.

మనస్కారము, సం. వి. అ. పుం. మనఃప్రయత్నము, మనః

పూర్తి (అనికొందలు): చిత్తాభోగము.

మనస్వి, సం. విణ మంచిమనస్సుగలవాడు: చూ, సహృదయుడు.

మనస్సంగమము, అం. (మనస్సంగము) 1: చూ, ద్వాదశ

వస్త్రము: 2: చూ, దశావస్థలు.

మనస్సంగము, అం. — పై. —

మనస్సు, సం. వి. న. న. చూ, రూ-మనసు. 1. — 2.

మనాయించు, వా. స. క్రి: చూ, విను. 2.

మని, వై. వి. = మణి: చూ, మడికట్టు.

మనికట్టు, ద్వ. వి. — పై. — ఓ. హరి. 6, ఆ. 108.

మనికి, దే. వి. రూ-మన్కి. 1: చూ, స్థానము. 1. వసు. 2,

అ. 4; 2. జీవనము. మార్క. 7, అ. 169: చూ, వర్తనము
2; 3. వాసస్థానము: చూ, వీడుపట్టు; 4. జీవించుట: చూ,
మనికీ. 2. 5. వసించుట: చూ, మనికీ. 3; 6. వాసగృహము:
చూ, సదనము. 1.

మనికీశపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, శోకించు. విక్ర. 8, అ. 142.
మనికీతపాటు, ద్వ. వి. మనోవ్యధ: చూ, శోకము.

మనికీపట్టు, దే. వి. 1. వాసగృహము చూ, సదనము. 1; 2.
చోటు: చూ, స్థానము. 1.

మనికీజేడు, దే. వి. గృహస్థుడు: చూ, యజమానుడు
(ఇంటికాపు).

మనితము, సం. విణ. తెలియబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.

మనియకాడు, దే. వి. పాదుపత్తెకాడు: చూ, స్వామి. 3.

మనియార్డు, వా. వి. విలాసదారునకు తపాలులో పంపెడు
పైకము.

మనిసి, వై. వి. = మనజ. (రూ-మానిసి-మాసి) చూ, మనుష్యుడు

మనీష, సం. వి. ఆ. శ్రీ. బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2.

మనీషి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, విద్వాంసుడు: విణ. 2;
చూ, బుద్ధిమంతుడు.

మను, వై. వి. రూ-మన్ను. = మృత్స్న. 1. నేర. స్నా. 2,
అ. 11. చూ, భూమి. 1; 2. మట్టి: చూ, భూమి. 1; దే.

3: చూ, ముక్కొమ్ము మొకము; 4. ఋశ్యవాచక మైనమన్ను
శబ్దమునకు వృత్తియందు ద్విత్యము లోపించిన రూపము.

"మనుబోతు." మొ; అ. క్రి. 5. జీవించు. మార్క. 7,

అ. 169: చూ, బ్రదుకు. 3; 8. మెలగు: చూ, వర్తించు.

మనుగు, దే. అ. క్రి. చచ్చు: చూ, సమయము.

మనుకువ, దే. వి. 1. వాసస్థానము. య. 1, అ. 51: చూ,
సదనము, 1; 2. ఇక్క: చూ, స్థానము. 1; 3. చెలిమి:
చూ, స్నేహము. 1.

మనుగడ, దే. వి. 1. జీవనము: చూ, మనికీ. 2; 2. జీవనో
పాయము: చూ, స్థితి. 5.

మనుగుడుపు, దే. వి. (మనువు + కుడుపు) అర్థియము: చూ,
విందు. 2.

మనుచు, దే. స. క్రి. 1: చూ, పోషించు; ప్రే. 2. మనః
జేయు: చూ, మంచు. 2.

మనుజసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వము.

మనుజాసనుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మానిసిదిండి.

మనుజుడు, సం. వి. ఆ. పుం. = మనిసి: చూ, మనుష్యుడు.

మనుజేంద్రుడు, సం. వి. ఆ. పుం. చూ, మానిసిజేడు.

మనుదిండి, ద్వ. వి: చూ, మాలుధారము.

మనువరి, దే. విణ. (మనువు + అరి: చూ, రక్షకుడు.

మనుపాల, దే. వి: చూ, పాలకూర *.

మనుపీనుగు, దే. వి. జీవచ్ఛవము: చూ, శవము.

మనుపు, దే. వి. 1. చూ, రక్షణము: ప్రే. 2. చూ, రూ—
మంచు. 2.

మనుపెంటి, ద్వ. వి. అడుముశ్యమృగము: చూ, ముక్కొమ్ము
మొకము.

మనుబిళ్ల, ద్వ. వి. బిళ్ళదున్న: చూ, ముక్కొమ్ము మొకము.

మనుబోతు, ద్వ: చూ, మనుబిళ్ల.

మనుమడు, దే. వి: చూ, రూ-మనమడు. అం. 5, అ. 45.

మనుమరాలు, దే. వి. (మనుమ + అలు): చూ, రూ-మనమరాలు.

మనురాట్టు, సం. వి. జ్. పుం. కుజేరుడు: చూ, శ్రీమడు.

మనువృత్తి, వా. సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, మనవృత్తి.

మనువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1: చూ, మంత్రము. 1; 2. చూ,
విష్ణువు. 1; బ. 3. కాలాగ్రజుడు: చూ, మనువులు =

వైవస్వతాది: దే. వి. (1): చూ, మగడు. 2; (2). జీవనము.

మార్క. 5, అ. 169: చూ, వర్తనము. 2; (3). మగని

వరించుట: (4) నడవడి. భాగ. 2, స్కం. 74: చూ,

సమయము 2; అ. క్రి. (5). రూ-మనుగు: చూ,

మరణించు; స. క్రి. (6): చూ, పోషించు సాంబస్థా. 123.

మనువులు అం: చూ, స్వాయంభువుడు, స్వారోచిషుడు,

ఉత్తముడు, తామసుడు, దైవతుడు, చాక్షుడు, వైవస్వ

తుడు, సూర్యసావర్తి (సూర్యసావర్తి), దక్షసావర్తి (దక్ష

సావర్తి), బ్రహ్మసావర్తి (బ్రహ్మసావర్తి), ధర్మసావర్తి

(ధర్మసావర్తి), గుద్రసావర్తి (గుద్రసావర్తి), రౌద్రుడు,

భౌమ్యుడు. (14).

మనుష్యధర్ముడు, సం. వి. న్. పుం: చూ, మనురాట్టు

మనుష్యనాయకుడు, అం: చూ, నాయకత్రయము.

మనుష్యయజ్ఞము, సం. వి. ఆ. పుం. అతిథిపూజ: చూ,

మహాయజ్ఞములు (యజ్ఞములు).

మనుష్యవర్ణములు, అం. బ్రాహ్మణ (బ్రహ్మ), క్షత్రియ, వైశ్య,

శూద్రులు. (4)

మనుష్యసర్గము, అం: చూ, స్పష్టిసర్గములు.

మనుష్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం. = మనిసి: 1, ఉ: ఏధతుడు:

కర్మాక్షుడు, కర్మి, కుండిరుడు, జనపదుడు, జానపదుడు:

జాబాలుడు, ధవుడు, నరుడు, నారుడు, పంచజనుడు,

పుమాంసుడు, పురుషుడు, పూరుషుడు, భూమిస్పృకుడు,

మంతువు, మనుజుడు, మర్త్యుడు, మానవుడు, మాను

షుడు, మానుష్యుడు, విశుడు. (తె.)—మగడు, మగ

వాడు, మనిసి-మానిసి-మాసి, మిందగాడు, మిందగీడు,

మిందడు. తద్వి.—ం: (తె.)—అదవి మానిసి. ౨: (సం.)

అతికాయుడు, మహాకాయుడు; ౩: (తె.)—పులుమానిసి:

౪: పుట్టినవానికి—(చూ, సంభూతుడు); ౫ నీళ్లు మోయువాడు:

అంబువాహి. ౬. మంచమును మించిన పొడవు గలవాడు:

అతి: బ్బుడు. (మిగిలిన వానికి "చూ, సంభూతుడు").

మనెదారి, దే. వి. ప్రభువు, ఎకిమీడు: చూ, స్వామి. 2.

మదోగుప్త, సం. వి. ఆ. శ్రీ. చూ, మనశ్శిల.

మనోజన్మ, సం. వి. న్. పుం: చూ, మనోజుడు.

మనోజవసుడు, సం. విణ. రూ-మనోజపుడు, తండ్రిని:

బోలినవాడు (కొడుకు): చూ, సూనుడు. 1.

మనోజపుడు, సం. విణ. —పై.—

మనోజుడు, సం.వి.అ.పుం. తలఁపుచూరి: చూ, మన్మథుడు.
మనోజ్ఞ, పా: చూ, వృత్తము. 1. ("న-జ-జ-భ-రగణములు.
10 యతి. 15వ చందస్సు")

మనోజ్ఞత, సం. వి. అ. న: మంజిమ-మంజిమము.

మనోజ్ఞమగు, మి. అ. క్రి: మనోరమమగు. (తె.)—ఇంచు.
మనోజ్ఞము, సం. విణ: చూ, హృద్యము.

మనోజ్ఞుడు, సం. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుడు.

మనోదండము, అం: చూ, త్రిదండము. 1—2.

మనోభవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనోజుడు.

మనోమయ కోశము, అం: చూ, కోశములు.

మనోరథము, సం. వి. అ. పుం. కోరిక: చూ, వాంఛ.

మనోరథానామతటా: ప్రవాహా: న్యా. మనోరథ ప్రవాహ
ములకుఁ గట్టలులేవు.

మనోరథానాంగతిర్నవిద్యితే, న్యా. మనోరథములకు దూఱరాని
చోటులేదు.

మనోరమ, సం.వి. అ. స్త్రీ. 1 బౌద్ధదేవి: చూ, భార్య; అం.
2: చూ, వృత్తము. 1. ("న-ర-జ గురువులు. 7 యతి.
10వ చందస్సు").

మనోరమమగు, మి. అ. క్రి: చూ, ఇంచు. 3.

మనోరమము, సం. విణ: చూ, హృద్యము.

మనోవర్తి, వా. సం. వి. ఇ. ప్రి: చూ, మనవృత్తి.

మనోవృత్తి, —పై.—

మనోహతుడు, సం. విణ. మనసు చెడినవాడు: చూ,
హతుడు. 3.

మనోహరము, సం. వి. అ. న. 1. బంగారు: చూ. లోహము.

1; 2: చూ, భక్త్యము; విణ. 3: చూ, హృద్యము.

మనోహరవృత్తము, అం చూ, వృత్తము. 1. ("ఇది కలితాంత
వృత్తచ్ఛాయను బేసిపాదములున్న తొలక వృత్తచ్ఛాయను

సరిపాదములున్న నడచును").

మనోహరుడు, సం. విణ: చూ, మనోజ్ఞుడు.

మనోహిజన్మాంతర సంగతిజ్ఞమ్, న్యా. మనస్సు జన్మాంతర
సంబంధమును దెలిసికొనును. ఇట్టిదే "వ్యక్తిజన్మాంతర
ప్రీతిం మనస్స్నిహ్యదకారణం" అనునదియు,

మనోహ్వ, సం. వి. అ, ప్రి: చూ, మణిసిరి.

మన్కి, దే. వి: చూ, రూ-మనిక.

మన్దిండి, ద్వ. వి: చూ, రూ-మనుదిండి.

మన్న, దే. వి. 1: చూ, సంరోధము. 1; పై. వి. 2 = మన్య.
పడతలయందుండు నరము: మన్ని. (సం).— మన్య:
చూ, నీర. 1.

మన్నడు, దే. వి: చూ, మనెదారి.

మన్నన, పై. వి. = మానన. 1. బహుమానము, గౌరవము
(అనికొందఱు): చూ, సన్మానము; వా. 2. అపరాధక్షమము:
చూ, మన్నింపు. 2.

మన్నా, వా. వి. అటకాయంపు. "దేవిడిమన్నా": చూ,
సంరోధము. 1.

మన్ని. పై. వి. 1. = మన్య: చూ, మన్న. 2; దే. వి. 2:
చూ, మనిక. 2.

మన్నించు, పై. స. క్రి. 1: చూ, సమ్మానించు; 2. ఆదరించు:
చూ, సంబాళించు; వా. 3. అపరాధమును క్షమించు: చూ,
సహించు.

మన్నింపు, పై. వి. 1. మన్నించుట: చూ, మన్నన. 1; 2:
చూ, మన్నన. 2.

మన్నిక, పై. వి. = మానన: చూ, మన్నన. 1.

మన్నిగాను, దే. స. క్రి. చంపు. ఉ, హరి. 5, అ. 288
చూ, సంహరించు.

మన్నియ, పై. వి. = మాననీయ: చూ, మనెదారి. అచ్చ.
అర, కాం. 73.

మన్నియడు. —పై.—(రూ-మన్నెడు)

మన్నియము, పై. వి. = మాన్య. (రూ - మన్నెము-మందెము-
మన్యము) 1; చూ, మాన్యము. 1; వా. 2 కొండలనడుమ
నున్న భూమి. రోగిభూయిష్టమగునేల (అనికొందఱు) —
"గరుమన్నియమలో కాపురంబు." రూ - మన్నెము.
(సం).—మన్యము.

మన్నీడు, పై. వి. = మాననీయ. (ద్వ. అనికొందఱు): చూ,
రూ-మన్నియ. అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 56.

మన్ను, పై. వి. 1. = మృత్స్ని. నేల: చూ, రూ-మను. 1;
2. = మృత్. మట్టి: చూ, రూ-మను. 2; దే. వి. 3; చూ,
ముక్కుమ్ముమెకము. స్వా. 4, అ. 20; 4. యుద్ధసౌధ
నము. ఉ, హరి. 3, అ. 35; చూ, హేతి 4.

మన్నుకానుపు, ద్వ. వి: నీలాదేవి. అచ్చ. యు, కాం. 109;
చూ, నీత. 1.

మన్నుమిన్ను, వా. వి: చూ, రోదసి. 3.

మన్నుమిన్నుఁగానకుండుట, జా. క్రిందుమీఁదులు తెలియకుం
డుట. "మీరు మన్నుమిన్నుఁ గానకున్నారు." (ధర్మజరాజ
సూయము)

మన్నుతేడు, ద్వ. వి: చూ, మన్నియ.

మన్నె, పై. వి. = మాన్య. (దేశ్యమని శ. ర) —పై.—

మన్నెడు, పై. వి. = చూ, మన్నుతేడు.

మన్నెకాడు, ద్వ. వి. = —పై.— అచ్చ. సుం, కాం. 11.

మన్నెడి, పై. వి. 1 = —పై.—; 2. అరణ్యదేశమునకు దొర.
మన్నెము, పై. వి. 1 = మాన్య: చూ, మాన్యము. 1; 2: చూ,
రూ-మన్నియము. 2.

మన్నెముల్లు, ద్వ. వి. మేకల కాలిగిట్టలలోని ముల్లుతీసెడు
పెద్దసూది: చూ, సూది.

మన్నెవాడు, ద్వ. వి. = మాన్య: మన్నియ.

మన్నెతీకము, ద్వ. వి. మండలేశ్వరత్వము.

మన్నెలు, దే. వి. ఐ. నతివిశేషము: చూ, హణిగలు.

మన్మడు, దే. వి: చూ, రూ-మనమడు.

మన్మథ, అం: చూ, సంవత్సరములు.

మన్మథబాణములు, అం: గ. అరవిందము. (ఉన్మాదనము)

(ఐక్షవధనువు) (చెఱుకువిల్లు) (స్త్రీ స్తనములయందుఁ బ్రయోగము); ౨. అశోకము. (రోదనము) (ప్రయోగ స్థలము అవరము); ౩. చూతము. (సమ్మోహనము) (ప్రయోగస్థలము శిరస్సు); ౪. మల్లిక, నవమల్లిక. (శోణము) (ప్రయోగస్థలము నేత్రములు); ౫. వీరోత్పలము (మారణము) (ప్రయోగస్థలము గుహ్యము). (5): చూ, బాణము. 1—౬౩.

మన్మథబాణాలు, ఆం: చూ, దాన్యము.

మన్మథము, సం. వి. ఆ. పుం. 1: కామచింత*; 2: చూ, వెలగ*.

మన్మథావస్థలు, ఆం. కనులజూచుట, మనసు రగులుట, సంకల్పించుట, నిద్ర పట్టుకుందుట, చిక్కిపోవుట, అన్నింటి వినుగుపుట్టుట, సిగ్గువిడుచుట, చిత్తభ్రమనొందుట మూర్ఛ నొందుట, యత్నించుట. (10)

మృదుడు, సం. వి. పుం. (బుద్ధినిఁ గలియఁబెట్టువాడు): అంగజుడు, అంగభవుడు, అంగభువు, అంగహీనుడు, అజుడు, అతనుడు, అనంగుడు అనన్యజుడు, అన్యక్షుడు, అసమశరుడు. అసమేషువు, ఆత్మభువు, ఆత్మయోని, ఆశ యేశయుడు, ఇ, ఇక్షుధన్వుడు, ఇక్షుశరాసనుడు, ఇక్షు సాయకుడు, ఇష్టుడు, ఈశ్వరుడు, ఋశ్యకేతువు, కంజ నుడు, కంతుడు, కందర్పుడు, కమనుడు, కాలాకేలి—కలాకేళి, కామజుడు, కామదేవుడు, కాముడు, కాయ జుడు, కార్జీ, కింకిరాటుడు, కింకిరాతుడు, కింకిరుడు, కుసుమాయుధుడు, కుసుమేషువు, క్రోధుడు, గృతుడు, గృధువు, చేతోభవుడు, చోరుడు, జరాభీరువు రుషకేతుడు, రుషధ్వజుడు, పంచశరుడు, పంచేషుడు, పుష్పకేతువు, పుష్పధన్వుడు, పుష్పశరుడు, ప్రద్యుమ్నుడు, ప్రసూ నేషువు, బహురూపుడు, బ్రహ్మసువు, భావజుడు, మకర కేతనుడు, మకరధ్వజుడు, మకరాంతుడు, మదనుడు, మధుదీపుడు, మధుసౌరభి, మనసిజుడు, మనోజన్ముడు, మారుడు, మీనకేతనుడు, ముర్మురుడు, రణరణకుడు, రతిపతి, రతిరమణుడు, రమణుడు, రవీషుడు, రాగ రజ్జువు, రాజమిత్రుడు, రూపాస్త్రుడు, వ, వాముడు, విధాత-విధాత్యుడు, విశ్వకేతువు, విషలు, వీరధన్వంతుడు, శంఖరారి-సంఖరారి, శమాంతకుడు, శూర్పకారాతి, శృంగార యోని, శ్రీపుత్రుడు, సంకల్పజన్ముడు, సంకల్పజుడు, సంకల్పభవుడు, సంకల్పయోని, సంసారగురువు. సురభి సాయకుడు, స్మరుడు, స్వయంభువు, స్వాదుధన్వుడు.

(తె. ప.)—అంచయేనుగు మావంతు, అలరు విలుకాడు-అలరు విల్కాడు, అలరు విలుతుడు-అలరు విల్లుడు, ఇంచు విలుకాడు-ఇంచు విల్కాడు, ఇంచు విలుతుడు—ఇంచువిల్లుడు, ఇగురువిలుతుడు-ఇగురువిల్లుడు, ఎల్లపుడు ద్రిష్టురు తేరుదొర, కందుడు, కన్నుల విలుకాడు-కన్నుల విల్కాడు, కన్నుల విలుతుడు-కన్నుల విల్లుడు, కమ్మ విలుకాడు—కమ్మవిల్కాడు, కమ్మవిలుతువు—కమ్మ

విల్లుడు, కలుముల గరితబిడ్డ, కోయిల తెగదణి, క్రొంఱి గురుల విల్కాడు, గాడ్పుటరదపు దొర, గాలితేరెక్కు మన్నీడు, గొరవంక తెగదణి, చక్కనయ్య, చక్కెర విలుకాడు, చిగురాకువిలుకాడు—చిగురువిలుకాడు, చిలుకరవుతు-చిలుకరౌతు, చెఱుకు విలుకాడు, చౌవంచతూపులజోడు, జమిలి ముక్కాలి విలుకాడు, జాబిలి యల్లుడు, దెందమ్ము చూలి, తలపు చూలి, తలిరు విలుతుడు, తామర తూపరి, తావివిలుకాడు, తియ్యవిలుకాడు, తీగవిలుకాడు, తుంట విలుతుడు, తూడు విల్లుడు, తెలి విల్లుడు, తేటి తెగదణి, తేటి యల్లెవాడు, తేటి యల్లెవింటిదొర, నన విలుకాడు, ననవిలుతుడు, నెయ్యపుతేడు, నెలయల్లుడు, పంచదార తిండి, తేజిరౌతు, పంచవారువపు జోడు-పంచవర్షపు జోడు, పచ్చ విలుతుడు, పువ్విలుకాడు, పూల విలుతుడు, పూవింటి, పూవింటివాడు, పూవిలుకాడు, పూవిలుతుడు, బేసికైదువజోడు, మయిసున్నవజీరు, మరుడు, మీను మొసలి సిదోబులమేటి, రాచిల్కనెక్కురౌతు, లేమావిలాయపు తేజిరౌతు, వలపురాయడు, వలదొర, వలరాజు, వలతేడు, వాలుగడాలు, విరివిలుకాడు—విరివి విలుకాడు, వెడవింటి, సత్తిరావగలు, నిరిచూలి-నిరపిల్ల, సొగసరి. (మిగతవానికి “చూ, స్వాదుధన్వుడు”).

మన్మథము, సం. వి. ఆ. పుం. ఆదామగలు సురరతకాలము నందు దేశభాషతోఁ జెవిలో మెల్లగా చెప్పకొనుమాట: చూ, శబ్దము. 2.

మన్య, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మన్ని: చూ, నిర. 1.

మన్యము, వా. సం. వి. ఆ. న. = మన్నియము—మన్నెము. చూ, మన్నియము. 1; 2: చూ, మన్నియము. 2.

మన్యపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. క్రోధము: చూ, రోషము; 2: చూ, శోకము; 3. దైన్యము: చూ, వారము; 4: చూ, యజ్ఞము.

మన్మంతరము, సం. వి. ఆ. న. 1. దెబ్బదియొక్క దివ్య యుగములు: చూ, పురాణము. 6; ఆం. 2. మనుకాల మధ్యచరిత్రము: చూ, పంచలక్షణము.

మవృష్కము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మకుష్ఠకము.

మవ్పితము, దే. వి. మట్టు: చూ, మితము. 1.

మప్పు, దే. స. క్రి: చూ, రూ-మరపు.

మబ్బు, దే.వి.1: చూ, మేళము. 1; 2 మద్యసాన మదము: చూ, హామిక; 3. చీకటి. రామా. 8, ఆ. 23: చూ, శ్యామిక. 1; 4 అజ్ఞానము: చూ, స్వాపము. 3.

మబ్బుకొను, దే. ఆ. క్రి: కావరించు, క్రొవ్వు, క్రొవ్వుగొను, దిమ్ముకొను, దిమ్మువట్టు, పోతరించు, పోసరించు, మంపిలు-మంపిల్లు, మంపుగొను, మత్తిల్లు, మత్తుకొను: (సం.)—మదిచు-మదియించు. (మిగతవానికి “చూ, హంకరించు”).

మబ్బుతోవ, దే. వి. ఆకాశము: చూ, సురవర్తము.

మబ్బుపగ, దే. వి: చూ, వాయువు. ఆం. పదా. సుర. 35.

మబ్బుపువ్వులవెల్లి, ద్వ. వి: చూ, సముద్రము.

మబ్బుపూనిసువు, ద్వ. వి. అగ్ని. ఆం. భా. ప్ర. 47; చూ, వహ్ని. 1.
 మబ్బుమేపరి, దే. వి: చూ, మబ్బుపగ. ఆచ్ఛ. సుం. కాం. 121.
 మబ్బురవుతు, ద్వ. వి. మేఘవాహనుడు, ఇంద్రుడు: చూ, సహస్రాక్షిడు.
 మబ్బురావుంటనము, వా. వి. మత్తువస్తువుల లిపిచేసినమందు: మబ్బురావుంటు.
 మబ్బురావుంటు, —పై—ఆం. భా. ద్వ. 303.
 మబ్బురూపరి, ద్వ. వి. ఐరావతము; చూ, హస్తీ.
 మబ్బువిప్పు, దే. వి: చూ, మబ్బుపగ.
 మభ్యపెట్టు, మి స క్రి. 1; మోసపుచ్చు: 2. కమ్మిపెట్టు.
 మమకారము, వా. సం. వి. ఆ. న. 1. ప్రేమమ, దయ (అనికొందలు); చూ, స్నేహము. 1: ఆం. 2; చూ, హేయగుణములు.
 మమత, సం. వి. ఆ. ప్రి. మమత్వము; చూ, మమకారము. 1.
 మమ్మ, దే. అశ్య. (రూ - మమ్మరే - మమ్మరే - మమ్మా - మమ్మారే - మమ్మారే.); చూ, నేదాసు.
 మమ్మరే, —పై,—
 మమ్మరే, —పై,—
 మమ్మా, —పై.— రామా. 5, ఆ. 225.
 మమ్మానుము, వా. వి. మహమ్మాయచునులేహ్యము
 మమ్మారే, దే. అవ్య; చూ, రూ-మమ్మ. శకాం. 5, ఆ. 29.
 మమ్మారే, —పై.—
 మమ్మ దే. వి. 1. సముద్రముమీది ఓడలకు విఘాతముగా వీచు సుడిగాలి; చూ, వాయువు: 2. (రూ-మము-మమ్ములను) ఆస్పదర్థక ద్వితీయా బహువచనము.
 మయటము, సం. వి. ఆ. న. గడ్డిమేడ, గడ్డియిల్లు (అనికొందలు); చూ, సదనము 1.
 మయము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒంటె; చూ, లొట్టిపిట్ట:
 2. కంచరగాడిద; చూ, రాసభము. వా. వి. (1.) కవును: (2.) మధ్యభాగము, నట్టనడుము.
 మయకష్టము, సం. వి. ఆ. పుం. బ. చూ, మకుష్టకము.
 మయష్ట్రకము, చూ, మయష్టకము.
 మయి దే. వి. రూ-మై. 1; చూ, శరీరము: 2. చూ, విధము. 1: 3. తడవ: చూ, సారె. 7: 4; చూ, పార్శ్వము. 2: 5: వెన్నడి: చూ, వెంబడి. 2; అప. 6. కొన్నియెడల తృతీయావిభక్తియందుండువచ్చెడు ప్రత్యయము: రూ-మై.
 మయికము, దే. వి. రూ-మైకము. మత్తు: చూ మంపు.
 మయికొను, దే. అ.క్రి. (రూ-మెయికొను-మేకొను-మైకొను): చూ, సమ్మతించు.
 మయికోలు, దే. వి. రూ-మైకోలు. ఇచ్చగింత: చూ, సమ్మతి. 1.
 మయిజొలు, దే. వి. కొంతయెడయెడముగా అడ్డకమ్ములు వాటించిన అడుదానిచీరకొంగు: చూ, రూ-మైజొలు.
 మయితాలుపు, దే. వి. (రూ-మైతాలుపు-మెయితాలుపు-మేతాలుపు-మేనుతాలుపు) ప్రాణి: చూ, శరీరి.

మయిద, వై. వి. రూ-మైద. 1.—మాంద్య: చూ, మయికము: దే. వి. 2. రూ-మైద. గోరట *: చూ, సహ. 2.
 మయిదానము, వా. వి. రూ-మైదానము. బహి:ప్రదేశము: చూ, వెలుపల. 1.
 మయిదు, వై. వి. = మాంద్య. రూ-మైదు. 1. మంపు: చూ, హామిక: 2. మాయ: చూ, వంచన: 3. చొక్కు-పొడి: చూ, రూ-మైదు. 3.
 మయినపువత్తి, వై. వి. మధూచ్ఛిష్టవర్తి. రూ-మైనపువత్తి: చూ, వర్తి. 1.
 మయినము, వై. వి. = మదన. రూ-మైనము: చూ, నాసిక్తకము.
 మయిమయి, దే. వి. 1: రూ-మైమై-మెయిమెయి-మేమెయి-మైమయి. (సం) — అనాయాసము: క్రి. విణ. 2. అనాయాసముగా: రూ-మైమై - మెయిమెయి - మేమెయి — మైమయి.
 మయిమఱపు, దే. వి. రూ-మైమఱపు: చూ, విస్మృతి.
 మయిమఱుపు, దే. వి. రూ-మైమఱుపు: చూ, వాచావళము.
 మయిల, వై. వి. రూ-మైల. 1. నలుపు: చూ, వర్ణము. 3: 2 చీకటి: చూ, మబ్బు 3: 3. = మలిన. (రూ-మకిల-మైల. మాన్యము: చూ, మలినము. 1. 4 అకుచిత్వము: ఆశౌచము, అసుము: రూ-మైల. 5. మైలకోక: చూ, వస్త్రము: విణ. 6: చూ, మలినము. 1: 7. అకుచి: చూ, రూ-మైల. 4.
 మయిలకోక, ద్వ. వి. రూ-మైలకోక: చూ, మయిల. 5.
 మయిలవడు, వా. అ. క్రి. రూ-మైలవడు: చూ, మలినమగు.
 మయిలారు, దే. వి. ఒకజుడ్రదేవత: రూ-మైలారు.
 మయిలారువాడు, దే. వి. కోమట్లనడిగికొని జీవించువాడు: రూ-మైలారువాడు.
 మయిల, వా. వి. అరక్రోసుదూరము: రూ-మైలు.
 మయిలుతుత్తము, వై. వి. = మయూరతుత్తము రూ-మైలుతుత్తము (పెరుగుతోనూటి పుటమువేసినకుద్ది. : చూ, రసాంజనము.
 మయివడి, దే. వి. రూ-మైవడి. 1: చూ, సమ్మతి. 1: 2: చూ, స్నేహము. 1: 3. చూ, విధము. 1: 4: చూ, సౌమ్యత.
 మయినున్నవజీరు, వా. వి: చూ, మన్మథుడు.
 మయిడు, సం. వి. ఆ. పుం. అసురశిల్పి: చూ, స్వర్ణకారుడు.
 మయిపు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. కిన్నరుడు. (చూ, దేవతా భేదము.); 2. మయవను మృగము.
 మయూఖము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కిరణము: చూ, హాసము. 2: 2: కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1: 3. జ్వాల: చూ, వహ్ని. 1.
 మయూరకము, సం. వి. ఆ. న. 1. మయిలుతుత్తము: చూ, రసాంజనము: పుం. 2. ఉత్తరేను *: చూ, శైలికము.
 మయూరతుత్తము, సం. వి. ఆ. న. = మయిలుతుత్తము: చూ, మయూరకము.
 మయూరము, సం. వి. ఆ. పుం. 1, నెమలి: చూ, శిఖి. 2: 2. నెమలిజుట్టు: చూ, కి. 1: 3. ఓమము: చూ, యవాని: 4. చూ, మయూరకము. 2. *: 5. గురుంటకము,

తిలమయూరము : అం. 6; చూ, ఆసనములు : 7 : చూ, అసంయుత హస్తములు.
 మయూరలితము, అం: చూ, కరణములు.
 మయూరవిదళ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, నల్లతెగడ *.
 మయూరశిఖి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, దీపము. 4*
 మయూరసారి, పా: చూ, వృత్తము. 1. ("ర-జ-ర గురువులు. 7 యతి 10 వ చందిస్తు.")
 మయూరాసనము, అం: చూ, ఆసనములు.
 మయూరాస్యము, అం: చూ, అసంయుతహస్తములు.
 మయ్యంకి, దే. వి: చూ, తాళము. 5.
 మర, దే. వి. రూ-మఱ. 1. కీలు: చూ, మర్మము. 1; 2.
 తిరుగుడునొక్కు: చూ, హిందనము; 3. తిరుగుడుచీల: చూ, హిందనము.
 మరందము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మకరందము. 1.
 మరక, దే. వి: చూ, రూ-మఱ. 3.
 మరకతము, అం. (రూ - మరకతము - మకరతము): చూ, రత్నము. 1.
 మరకత్తి, దే. వి. కీలుకత్తి: చూ, రిష్టి. 2.
 మరకత్తిపీట, వా. వి. మరకత్తిని ఆడించు అనిపీట (మామిడికాయలు తలుగుటకు సులువుగ నుండును.)
 మరకము, వా. వి. ఎరిమిదిపళ్ళు, తూము.
 మరకాడు, దే. వి. 1. నావికుడు స్వా. 5, అ. 47: చూ, సరగు; 2 మరకకులస్తుడు.
 మరగాలు, దే. వి. కృత్రిమపాదము: చూ, హజ్జ.
 మరగు, దే. ఆ. క్రి. 1. పరిచిమగు. మార్క. 3, అ. 419: చూ, స్నేహించు; 2. ఆశ: చూ, వాచించు; స. క్రి 3. ఆశించు, ఇచ్చించు; చూ, వాచించు.
 మరగొమ్ము, దే. వి. గుఱ్ఱముపీడి పల్లమునకు ముందు వెనుకల నానికకై యెత్తుగా నేర్పబియుండు భాగము. కళా. 3, అ. 81.
 మరచుట్టు, దే. వి. చూ, తిరుగడ.
 మరణము, సం. వి. అ. న. 1. చావు: చూ, పావు; అం. 2: చూ, ఊర్ములు; 3: చూ, అవస్థలు; 4: చూ, ద్వాదశావస్థలు.
 మరణించు, సం. ఆ. క్రి. చచ్చు: చూ, సమయము.
 మరణోద్యమము, అం. 1: చూ, ద్వాదశావస్థలు; 2: చూ, దశావస్థలు.
 మరతము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మరకతము.
 మరపు, వా. వి. 1: చూ, రూ-మఱపు: దే. ప్రే. 2. మరగఁ జేయు. భాగ. 6, స్కం. 89.
 మరమేకు, దే. వి. రూ-మరామేకు. తిరుగుడు చీల: చూ, మర. 3.
 మరమ్మకు, వా. వి. భూమి లోనగువానిని బాగుచేయుట: చూ, మషాభిత్తు. 1.
 మరల, దే. అవ్య: రూ-మఱల: చూ, వెండియు. ఆం.భా.తృ. 69. మరలబడు, ద్వ. ఆ. క్రి. నివర్తియ: చూ, వట్రియ.

మరలబాటు, ద్వ. వి. రూ—మరలబాటు—మరులబాటు, మానుట, తిరుగుదల. (సం.)—అప్రవృత్తి, అర్థము, అవరతి, అవర్తనము-అవర్తము, అవృత్తి, ఉపసంహారము, నివర్తనము, నివృత్తి, (అవ్య.)—అతి: తద్వి. — ౧. పనస యొక్క అవృత్తులకు—(సం.) పున: ౨. పనసయొక్క అవృత్తికి. (సం.)—జట. (ఇట్లు శీర్షికాపదములకడ చదువు కొనుము) (చూ, వెండియు).
 మరలించు, దే. స. క్రి, ప్రే. మరలుచు-మరల్చు, మరపు, క్రిమ్యులుచు (సం.)—ఉపసంహరించు.
 మరలు, దే. ఆ. క్రి. రూ-మఱలు. 1: చూ. మరలబడు; 2. వెనుకకుఁదిరుగు రాఘ 3, అ. 84.
 మరలుచు, దే. ప్రే. రూ-మరల్చు చూ, మరలించు.
 మరల్చు, దే. ప్రే. —పై.—భో. 2, అ. 253.
 మరలుబాటు, ద్వ. వి: చూ, రూ-మరలబాటు.
 మరవలి, దే. వి. మనుగుడుపు: చూ, విందు. 2.
 మరసాన, ద్వ. వి. తాళ్ల పనివాని సాదనము.
 మరాటము, దే. వి. లాంగలి అను చెట్టు: చూ, లాంగలి. 1.
 మరాటి, వై. వి. = మహారాష్ట్ర: రూ-మరాటి, మరాటివాడు-మరాటివాడు: చూ, మహారాష్ట్రుడు.
 మరాటిమొగ్గ, వై. వి. ఒకానొక అంగడి వస్తువు.
 మరాటివాడు, వై. వి: చూ, మరాటి
 మరాటి, వై. వి. =: చూ, రూ-మరాటి.
 మరాటివాడు, వై. వి. చూ రూ-మరాటివాడు.
 మరామేకు, వా. వి: చూ, రూ-మరమేకు. "నిలుచుండిన మరామేకు, కూర్చుండిన మరామేకు" (ఉత్తరసర్కారులలో వాడుక).
 మరి, దే. వి. ఏ. రూ-మఱి 1. తడవ, వాచము: చూ, వెండియు; అవ్య. 2. ఇంకను: మఱి. 2; 3. ఆనంతరిము: చూ, వెనుక. 1.
 మరించు, సం. ఆ. క్రి: చూ, రూ-మరిణించు.
 మరిగొమ్ము, దే. వి. కలుఁజు: చూ, వాహసము. 2.
 మరిచము, సం. వి. ఆ. న. మరీచము=మిరియము: చూ, వేల్చెము.
 మరిడి మహాలక్ష్మి, మి. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 మరిడివ్యాధి, మి. వి. కలరా: చూ, విషాచిక.
 మరిడెమ్మ, వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3 "మరిడెమ్మతీర్థము".
 మరియాద. వై. వి. 1. న్యాయము: చూ, సత్యము. 1; 2. = మర్యాద. కట్టుపాటు: చూ, మర్యాద; 3: చూ, విధము. 1.
 మరీచము, సం. వి. ఆ. న. =: చూ, రూ-మరిచము.
 మరీచి, సం. వి. ఇ. పుం, స్త్రీ. 1. కిరణము: చూ, హాయనము. 2; పుం. 2. మరీచి అను ఋషి: చూ, సన్న్యాసి: అం. 3: చూ, ఋషి శ్రేష్ఠులు (గోత్రము 13; 4: చూ, బ్రహ్మలు.
 మరీచిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మృగతృష్ణ.
 మరీచికావ్యయము అం. మిరియములు తెల్లమిరియములు (2).
 మరు, దే. వి. వృత్తియందు మారుశబ్దమున కాదేశరూపము. "వేమరు".

మరుంద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: ఉచ్చ లలాటిక.
 మరుడు, వై. వి. = స్మర: చూ, మన్మథుడు.
 మరుతేజి, ద్వ. వి. చిరుక: చూ, శుకము.
 మరుతేరు, ద్వ. వి: చూ, వాయువు. సాంబ. దే. 13.
 మరుత్తు, సం. వి. త్. స్త్రీ. 1. పిక్క*: చూ, స్పృశ: చూ.
 రాజార్జము: పుం. 2. (రూ—మరుతము—మారుతము—
 మరుత్వంతము): చూ, మరుతేరు: 3: చూ, వేలుపు: అం.
 4: చూ, మహారాజులు.
 మరుత్మంతుడు, అం: చూ, మహారాజులు.
 మరుత్వంతుడు, సం. వి. త్. పుం: చూ, మణ్వురవుతు.
 మరుగ్రథము, సం. వి. ఆ. న. గుఱ్ఱము: చూ, హయము.
 మరుద్వాహము, సం. వి. ఆ. న: చూ, పొగ. (హా.)
 మరుధరిత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఎద్దడి నేల: చూ, భూమి. 1.
 మరునయ్యతేజి, ద్వ. వి. గరుడుడు: హరివాహనుడు.
 మరునల్లె, ద్వ. వి: చూ: భ్రమరము.
 మరునాడు, వా. వి: చూ, రూ-మరునాడు.
 మరుసిదాలు, ద్వ. వి. 1. చేప: చూ, మత్స్యము. 1; 2.
 మొసలి: చూ, మత్స్యము. 1.
 మరునిల్లు, ద్వ. వి. (మరుని + ఇల్లు): చూ, భగము. 12.
 మరునిసూడు, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. 1. అం. పదా. సు. 10
 మరున్మాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మరుత్తు. 1*.
 మరుపత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. ఇంగువు*: చూ, హింగువు.
 మరుపని, ద్వ. వి. సురతము: చూ, సంయోగము.
 మరుపు, దే. వి. రూ-మఱుపు: చూ, విస్మృతి.
 మరుభువ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, దేశములు. ౫౧.
 మరుమరీచికన్యాయము, న్యాయ. ఎడారిలో నెండమావులు నీళ్ళవలె
 గాన్పించి యెంతదూరము పోయిన నట్లే యుండునను రీతి
 మరుమామ, వై. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంశువు.
 మరులు, దే. వి. 1. పిశాచము: చూ, సోఁకుడు. 1; 2.
 మోహము: చూ, వలపు: 3. తీరని ప్రేమ. అం, భా. ప్ర
 138: స్నేహము. 1.
 మరులుదీగ, ద్వ. వి: చూ, మరులుజడ*.
 మరులుబాటు, దే. వి: చూ, రూ-మరలబాటు.
 మరులుకొను, దే. ఆ. క్రి. 1. కామించు: చూ, వలచు. 2; ప్రే.
 2. మరులుకొలుపు.
 మరులుజడ, ద్వ. వి: చూ, మర్లమాతంగి*.
 మరులుమాతంగి, దే. వి. —వై.—
 మరులుమ్మెత, —వై.—
 మరులుతేడు, దే. వి. పిశాచ వల్లభుడు: చూ, సోఁకుడు. 1.
 మరువకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = మరువము*: చూ,
 వాసనమొలక: 2. మంగ*: చూ, శ్వసనము.
 మరువము, వై. వి. = మరువకము*. రామా. 1. ఆ. 48: చూ,
 మరువకము. 1.
 మరువు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, మరుధరిత్రి: 2. కొండ:
 చూ, హిమాలయము (వర్వతము).
 మరుహేతువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, మధువాసిని*.
 మరోలి, సం. వి. ఇ. పుం. మొసలి: చూ, మత్స్యము. ౧—౩.

మర్కటకము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. కోతి: చూ, వానరము;
 2: చూ, సాలెపురుగు.
 మర్కటకిశోరన్యాయము, న్యాయ. కోతిపిల్లి తల్లియెంత యజ్ఞ
 గ్రత్తగానున్నను తల్లికడుపును బట్టుకొని విడువదనురీతి.
 (స్వప్రయత్నము లేక భగవంతుడు కాపాడడు.)
 మర్కటగృహము, సం. వి. ఆ. న. కోతిలెం: చూ,
 సదనము. 1.
 మర్కట విపీలిక, సం.వి.ఆ. స్త్రీ. పెద్దనల్ల చీమ: చూ, విపీలిక.
 మర్కటము, సం. వి. ఆ. పుం 1. కోతి: చూ, వానరము;
 2: చూ, సాలెపురుగు: అం. 3: చూ, గతులు.
 మర్కటవాసము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మర్కటగృహము.
 మర్కటి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. తీగకానుగ*: (మర్కట
 రోమములవంటి ముండ్లుగలది): చూ, శాదమ్మము: 2
 ధూలగొండి*: చూ, కూకళింబి.
 మర్కరి, వా. వి. పడవ నడిపించువాడు: చూ, సరంగు.
 మర్తబు, వా. విణ. రూ-మర్తరబు. సమాప్తము.
 మర్తరబు, —వై—
 మర్త్యము, అం. (భూలోకము): చూ, లోకములు.
 మర్త్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.
 మర్తనం గుణవర్ధనమ్, న్యాయ. మందెంత మర్దించిన నంత దాని
 గుణము హెచ్చును.
 మర్తనము, సం. వి. ఆ. న. 1. విసుకుట: చూ, సంవాహనము;
 2. నూలుట: చూ, సురుము.
 మర్దలబంధము, అం: చూ, శబ్దాలంకారములు.
 మర్దలము, సం.వి.ఆ.పుం. 1. = మద్దెల (దీనిద్వనిగుండిలము, :
 చూ, వీణ: అం 2: చూ, వాద్యములు.
 మర్దలాదులానర్దములు, అం: చూ, వాద్యములు
 మర్దళరూపర్ష, అం. = మద్దెలరూపురిక్క, రనిష్ఠ: చూ,
 రిక్క. 1—౨౩.
 మర్దించు, సం. స. క్రి. నూలు: చూ, సమ్మర్దించు.
 మర్దితము, సం. విణ. నూలుబడినది, వీడితము: చూ,
 సమ్మర్దితము.
 మర్దిని, అం: చూ, కళలు.
 మర్నాడు, దే. వి: చూ, రూ-మఱునాడు. పర. 5, ఆ. 33.
 మర్మజ్ఞుడు, సం. వి. ఆ. పుం: (తె.)—అణికాడు—అణి
 కాడు. ఒళవరి, కీలరి, నెలవరి.
 మర్మము, సం. వి. న్. న. 1. జీవస్థానము: చూ, ఆయువు—
 ఆయుస్సు. (తె.)—అంకిరి, అనరు, అణి-అణి, అను,
 ఆయము, ఒళవు, కిటుకు, కీలకము, కీలు, కొఱనంది,
 గాయకము, గుట్టు, గురుసు, గుటికొండి, తాపి-తాపి, నెఱుకు,
 నెఱును, నెళవు, పిక్కు, మర, మారాటము, మఱువు,
 రోచెయి—రోచెయ్యి. (“చూ, రోచెయ్యి”): 2: చూ,
 రహస్యము. 1.
 మర్మరము, సం. వి. ఆ. పుం = మొఱమొఱ. అకులు లోనగు
 వానియొక్క మోత: చూ, స్మరము. 2.
 మర్మస్పృశు, సం. విణ. (శ్.ఈ.శ్.) మర్మమును దాకునది
 (మాట), అరుంతుదము: చూ, శబ్దము. 2.

మర్యాద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. పొలిమేర: చూ, హద్దు. 1;
2. తీరము: చూ, రోధస్సు: 3. = మర్యాద, కట్టుపాటు;
4. = మర్యాద: చూ, సత్యము. 1; 5: చూ, సన్మానము.
మర్యాదకుడు, సం. విణ: చూ, ఆర్య. మిశ్రుడు.
మర్లమాతంగి, వా. వి. ముట్టినతోడనే మరులు పుట్టించెడి
యోషధి*: రూ-మరులుమాతంగి, మరులు: దీగ, మరులు
జడ, మరులుమొక. (సం.)—గోరోమి, భూతకేశము,
మదనము.

మర్లుబాము, దే. వి: చూ, మనుడింది.

మర్లము, సం. వి. ఆ. పుం ఓరుపు: చూ, శాంతము. 1.

మఱ, దే. వి: చూ, రూ-మర. 1-2-3.

మఱదలు, దే. వి. (మఱది+అలు) 1. తమ్మునిభార్య: చూ,
రిత్తిక; 2. భార్య చెల్లెలు; 3. తనకంటె చిన్నదగు మేనత్త
మేనమామల కూతురు.

మఱది, దే. వి. 1. చెల్లెలి మగడు; 2. భార్య తోబుట్టువు;
3. మేనమామ కొడుకు; 4. మగని తమ్ముడు. (సం.)—
బు, దేవరుడు.

మఱక, దే. వి. 1: చూ, రూ-మరక, కట్ట-కాటు-దాగు. 2.

మేకపడ్డ, పంచ. నా. 5, ఆ. 11: చూ, మేషము. 1.

మఱకువ, దే. వి. అజ్ఞానము. భార. ఆర. 1, ఆ. 328: చూ,
స్వాపము. 3.

మఱగుజ్జ, ద్వ. విణ: చూ, రూ--మఱగుజ్జ.

మఱచు, దే. స. క్రి. మఱపు: జెందు. పా. 4, ఆ. 18.

మఱపు, దే. వి. రూ-మఱపు. 1: చూ, విస్మృతి; 2: చూ,
మఱకువ; 3: చూ, పారవశ్యము. 4, హరి. 5, ఆ. 73;
4: చూ, ప్రమాదము. స్వా. 4, ఆ. 83.

మఱల, దే. అవ్య: చూ, రూ-మరల.

మఱలు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-మరలు, 1—2.

మఱి, దే. అవ్య. రూ-మరి. 1: చూ, రూ-మరి. 1; 2. ఇంకను.
రూ—మరి అన-అనగ-అనగా-అనాగ-అనా; 3: చూ,
మరి 3.

మఱిగ, దే. వి. జోర్త వెలవలె బలవపు తాతితో: జేయబడిన
పాత్రము: చూ, హరివాణము (పాత్రము 8)

మఱిమఱి, దే. అవ్య. 1. మఱియు-మఱియు, అందంద, అడద,
అనయము, (సం.)—అత్యంతము; 2: అనయము, అజీ-
ముతి, ఎస, ఏప్రాద్దు, కడు, తరమిడి, నలి, పెద-పెద్ద,
పొరి, జెట్టు, హాలెము. (సం.)—అనిశము. (మిగతవానికి
“చూ, హాలెము”)

మఱియు, దే. అవ్య. 1: అదిగాక, ఇంతేకాకుండ, కాక; 2:
చూ, వెండియు.

మఱియొకటి, ద్వ.స. (మఱి+ఒకటి) అన్యము: చూ, వేటు. 3.
మఱియొకడు, ద్వ. స: చూ, వేటునవాడు,

మఱియొకనాడు, ద్వ. వి. మఱియొకదినము.

మఱు, దే. వి. వృత్తియందు మఱుగు-మఱున-మఱుకబ్బముల
కా దేశరూపము. (“మఱుపడు, మఱునాడు, మఱుమాట”
మొదలగునవి).

మఱుగు, దే.వి.1. చాటు కళా. 4, ఆ. 102: చూ, స్థగనము;

2: చూ, మఱుగుచోటు; ఆ. క్రి. 3: ఏమరించు,

కనుమొఱుగు, దాగు, దాగురించు, దాగియుడు; 4.

చాటగు: చూ, లాచు. 2; 5: చూ, సంతాపించు.

మఱుగుగోడ, వా. వి. 1. మన్న ఇటుకతాయి లోనగువానిచే
పెట్టబడినగోడ. తద్వి — ౧. అండగోడ, తన్నుగోడ,
ముట్టుగోడ; ౨. అద్దగోడ, అరగడి, మఱుగుగోడ. (సం.)
అర్థకుడ్యము; ౩. అలవ, గోడ. (సం.)—౪. కుడ్యకము,
కుడ్యము, కూడ్యము, కుడ్యము, భిత్తి-భిత్తిక; ౪. కణాతి
గోడ-కనాతిగోడ, సరాతి; ౫. తడికకు-తడిక-తడుక-తడక-
తడికె, దడి, అంతిక-అంతికె (చూ, వాకిలి); ౬. తల్లిగోడ;
౭. పునాది; ౮. పొరకటి; ౯. మంటిగోడకు. (సం.)—
కంథ; ౧౦. మగులుగోడ, మదురుగోడ; ౧౧. వెలుగునకు
(చూ, వెలుగు.) (మిగతవానికి “చూ, సరాతి”).

మఱుగుదొడ్డి, దే. వి. విస్తావిసర్జన స్థానము: పాయకానా—
పాయికానా, పీతిరిగుంట, మఱుగుపెరడు. (బోడ హోలు
మఱుగుదొడ్డి అని మఱియొకటి).

మఱుగుచోటు, దే. వి: అంతరుపు, అంతస్తు, ఓరిము.

మఱుగుపడినవాడు, వా. వి: (సం.)—రోహితుడు.

మఱుగుపడు, ద్వ. ఆ. క్రి. మఱుగు: చూ, లాచు.

మఱుగుపెరడు, దే. వి: చూ, మఱుగుదొడ్డి.

మఱుగుమాట, దే. వి. అపలాపము: చూ, కబ్బము. 2.

మఱుగువెట్టు, దే. స. క్రి: చాటువెట్టు, మఱువెట్టు, మాటు.
(సం.)—అపరిపించు, నిహ్నవించు.

మఱుకువ, దే. వి: చూ, సంతాపము.

మఱుగుజ్జ, ద్వ. విణ. (మఱు+గుజ్జ) గూనివాడు,
గూనిది: చూ, వామనుడు.

మఱునాడు, దే. వి. (మఱున+నాడు): (సం)—అపర
దినము, అన్యేద్యువు, ఇతరేద్యువు.

మఱుపడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-మఱుగుపడు.

మఱుపు, దే. వి: చూ, రూ-మఱపు.

మఱిమాట, దే. వి. (మాటు+మాట): చూ, ప్రతివాక్యము
మఱుమోత, దే. వి. (మాటు+మోత) రూ-మాటు
మోత: చూ, స్వరము. 2.

మఱువ, ద్వ. వి. (మఱుగు+వా) 1. కుండ: చూ, భండము.
3: విణ 2: చూ, మూగ. 1.

మఱువకందు, ద్వ. వి. కుంభసంభవుడు, అగస్త్యుడు. అచ్చ.
ఆర, కాం. 7: చూ, సన్న్యాసి. 1.

మఱువు, దే. వి. 1. కవచము. మార్క. 8, ఆ. 107: చూ
వారవారము; 2. చాటు: చూ, స్థగనము; 3: చూ,
మర్మము. 1: * : చూ, పుట్టుమచ్చ.

మఱువెట్టు, దే. స. క్రి: చూ, మఱుగునెట్టు.

మఱున, దే. విణ అనబడి. జై. 8, ఆ. 93 (వృత్తియందు
అంత్యవర్ణంబునకు వికల్పంబుగా లోపించుగు. “మఱునాడు
మఱుపుట్టువు, మఱుమేనుపు” మొ.)

మలామ, దే. వి. బంగారు నీరు మొదలగువానిపూత; చూ, సమాలంభము. 1.

మలాము, దే. వి. చూ, రూ-మెలాము. 1-2.

మలారము, దే. వి. 1. రూ-మలారము, మట్టిగాజులగుది; 2. నిడుపు కొయ్యకొనను రెల్లలుకట్టి వీధిలోనగునది కూడెడు సౌదనము: చూ, సమ్మార్జని.

మలికితము, దే. వి. చూ, సందేహము. య. 4, ఆ. 62.

మలిగ, దే. వి. ఆపణము: చూ, సదనము. 1.

మలిగడ్లు, దే. వి. బ. గలచిత్తీయదగినతాయి: చూ, రత్నములు.

మలినతి, సం. వి. ఆ: స్త్రీ: చూ, మలినము. 1.

మలినమగు, మి. ఆ. క్రి: అంటగు, అంటుపడు, కందు(బాటు-కందువాటు, మయిలపడు-మైలవడు, మాగుడు వాటు, మాగువడు, మాగువాటు, మాయు.

మలినము, సం. వి. ఇ. = మకిల. 1: అకుచి, అకుద్ధము, కచ్చరిము. (తె.)—కన మూలము మయిల—మైల; విశేష్యములు—అనాచారిము, అకద్ధత, విసక, మలినత, మాలిన్యము (తె.) అటు, కనటు, క్రిచ్చు, ప్రాకు, మకిల-మకిలి, మక్కు, ఎలుకువ, మనటు-మన్టు, మనడు, మసి, మాగు-మాగుడు మాపు-మాపుడు, మాసి, మురికి-ముటి, రొచ్చు. (“చూ. రొచ్చు. 4”); 2. నిల్లనిది: చూ, వర్ణము. 8; 3. దూషిత మైనది: అనచ్చము, అనోదితము, అనిలకము, అవిలము, ఉద్వేషితము, కలుషము-కల్మషము, కిశ్కలము-కస్మలము, మలదూషితము, మలీమసము. (తె.)—కారాకూరము: అం 4: చూ, సంఘాతమునఁ బుట్టిన దృష్టలు.

మలిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. చూ: ముట్టుత.

మలిమిడి, దే. వి. నకుసాదరోగము: చూ, హనువు. 4. (రోగము. 1.)

మలిష్టుచము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. దోమ: చూ, మళకము 1; 2: చూ, మలమాసము.

మలిష్టుమడు, సం. వి. పుం. 1. దొంగ: చూ, హారకుడు. 1; 2. అగ్ని: చూ, వహ్ని. 1.

మలివారము, వా. వి. సోమవారము: చూ, వారము 2.

మలీమసము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇనుము: చూ, లోహము. 1; 2: చూ, మలినము. 3.

మలు, దే. వి. ఇ. మలుసకు ఆదేశరూపమైన మలుకబ్బమునకు రూపాంతరము. (“మలుకారు—మలుసంజ” మొ.)

మలుగు, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

మలుకారు, ద్వ. వి. 1. చలికారు: చూ, మాసద్వయము; 2. ముక్కారు పంటలో రెండవకారు.

మలుకు, దే. వి. రూ-మల్లు. దారములోనగువాని నెదురెదురుగ తగిలించి మరల పెడమర్ల త్రిప్పినది.

మలుకువ, దే. వి. ముటికి: చూ, మలినము. 1.

మలుగు, దే. వి. రూ-మల్లు. 1. తుంటి: చూ, రొండి; 2: చూ, మక్క. 1: ఆ. క్రి. 3. ఉపశమిల్లు: చూ, స్రుక్కు. 4: 4: చూ, నశించు.

మలుచు, దే. స. క్రి. రూ-మల్లు. 1: కోడు. చెరుగు; 2:

తటిమెన(బట్టు-తటిమెన(బెట్టు; 3: చూ, తాచు. 2.

మలుచూలు, దే. వి. రెండవచూలు.

మలుపక్కము, ద్వ. వి. కటిపక్కము: చూ, పక్షము. 1.

మలుపు, దే. ప్రే. మలుగజేయు. 1. ఆర్పు; 2. నశింపజేయు ఆచ్చ. యు, కాం. 314; 3. (దూడలు లోనగు వానిని) మల్లించు మళ్ళించు, మలదోలు.

మలుసంజ, ద్వ. వి: చూ, రూ-మలుసంజ.

మల్క, దే. వి. చూ, రూ-మలక.

మల్కు, దే. వి: చూ, రూ-మలుకు. శకాం. 5: ఆ. 7.

మల్లు, దే. వి: చూ, రూ-మలుగు.

మల్పు, దే. స. క్రి. చూ, రూ-మలుచు (తటిమెన(బెట్టుటకు. విజ 1. ఆ. 132)

మల్లి, వై. వి. = మల్లక. మట్టికంచము: చూ, హరినామము. భాండము. 3.)

మల్లికము, సం. వి. అ. పుం: ఆ. స్త్రీ: 1. = మల్లి.—వై.— 2: కీపపు ప్రమిద: చూ, హరివాణము (పాత్రము. 8.); వా. 3. అవరకర్మమందలి పిండివంట(చూ చతురంగులము)

మల్లికుడు, దే. వి. ఇ. కతినుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.

మల్లిగుల్లము, దే. వి: వాడులాట.

మల్లిచిప్ప, వా. వి: (నం).— పారి.

మల్లిచటచు, ద్వ. అ. క్రి. (మల్లిట+చటచు) భుజాస్పృశ సముచేయు. హరి. పూ. 8, ఆ. 136.

మల్లిచటచుట, ద్వ. వి. భుజాస్పృశసము: మల్లిచటపు

మల్లిచటపు, ద్వ. వి.—వై.—

మల్లిట, ద్వ. వి: రూ-మల్లాట, పోరాట.

మల్లిడి, దే. వి. 1: చూ, సంతాపము; 2. పెనఁకువ, గ్రుడ్డు లాట: చూ, యుద్ధము.

మల్లిడించు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వెంటిగొను; 2. అతిశయించు. భాగ. 4: స్కం. 515: చూ, సందడించు.

మల్లిడిగొను, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వెంటిగొను. హరి. పూ. 7, ఆ. 158; 2: చూ. పరితపించు; ప్రే. 3. మల్లిడిగొలుపు, పాండు. 4, ఆ. 292.

మల్లితాళము, అం: చూ, జన్యతాళములు.

మల్లి బంధములు, అం. కు స్త్రీలు, జెట్టిపోరాటములు. భాగ. దళ మస్కం. పూ. 133: ఇవి ౧౦౦.— (వీనిని క్షిత్తికలలో చేర్చలేదు. ఇవి ఒకదానితరువాత నొకటి దోడుగ సంబంధించియు సక్రమముగ నుండును. అట్లు దీనికి(దోడు అని ఒకదానికొకటి కలిపి చదువవలెను.): ౧ దస్తీ (హస్తము), ౨ ఒకయింపి (కత్తరి), ౩ ఉల్తాచూప్ (బోరగిలవేసి ముంచుట), ౪ పచాద్ (విపాతనము), ౫ కస్తీకార్ (పాద సంఘర్షణము), ౬ ఉల్తాబద్లీ (వ్యరేకముగ మార్చుట), ౭ పిఠలీ (వృష్టము), ౮ ఫర్షీ (సమీకరణము), ౯

పరేడా-పరేడా (మోషణము), ౧౦ యకాన్ (ఊపు), ౧౧ యూలీ (ఉద్ధారణము), ౧౨ డగ్ బేడ్ (గుల్ఫశృంఖల), ౧౩ కసోటా (గ్రీవాతాడనము), ౧౪ డూప్ (నిమజ్జనము) ౧౫ ఉల్ తాకపా (ప్రత్యామర్షము), ౧౬ ఉల్ తాయకాన్ (వ్యతిరేకముగా నూపుట), ౧౭ లస్తీ (చుట్టచుట్టుట), ౧౮ డూకీ (కూర్పరాకర్షణము), ౧౯ కోనిటార్ (కూర్పరావనయనము), ౨౦ బైరా (బధిరము), ౨౧ బితర్ (బాహ్యము), ౨౨ ఉతార్ (అవతారణము), ౨౩ యూలీ, ౨౪ డగ్ బేటీ (చరణశృంఖల), ౨౫ కొన్మా (నోయ్) భర్నా (కూర్పరాపూరణము), ౨౬ ఉల్తాబిథాన్ (ఉత్తానపాతనము), ౨౭ కిలావర్ (ఆకస్మికోపవేశనము), ౨౮ గి రై బాన్ (కక్షప్రవేశము), ౨౯ గా వ్ పథాద్ (ఆకస్మికనిపాతనము), ౩౦ గంధడా (గార్భభనిపాతనము), ౩౧ ఖపా (అగ్రహము), ౩౨ కిలావర్ (ఆకస్మికోపవేశనము) (౨౩-౨౯), ౩౩ ఉల్ తాబేటీ (స్రతిశృంఖల), ౩౪ చొబన్ (చతుర్దిశా వరణము), ౩౫ చాబూవ్ (విస్తారణము), ౩౬ ఉల్ తాలస్తీ (వెనుకకుఁజుట్టుట), ౩౭ పయిరేకేదస్తీ (పాదతాడనము), ౩౮ ఉల్ తాకసోటా (పృష్ఠనిబంధనము), ౩౯ డుప్పీ (అవగాహనము), ౪౦ సరేకసోటా-సర్కసోటా (శిరోబంధనము), ౪౧ అభేరాపద్ - అధోరాపద్ (ద్విగుణబంధనము), ౪౨ బగేలీ (కక్షము), ౪౩ ఉలబ్ దాన్ (శాతనిపాతనము), ౪౪ షత్ రంజి (చతురంగము), ౪౫ ఉల్ తాడూప్ (వామపాదన్యాసము), ౪౬ కస్తీబార్ (౪౬) (అవలగ్నాకర్షణము), ౪౭ బహిర్వా (బధిరము), ౪౮ దద్ భరానా (కబంధపూరణము), ౪౯ రూమ్ (పరివేశము), ౫౦ గోది (బడి), ౫౧ బహిరా (శ్రవము), ౫౨ డుప్ (ముంపు), ౫౩ రూమ్ (౪౯ పరివేశము), ౫౪ పాంభరానా (చరణపరివేశము), ౫౫ చొకస్తీ (కకుష్ఠపరివేశము), ౫౬ బహిర్వా (౪౭) (బధిరము), ౫౭ ధద్ భరాతి (వక్షత్యాగము), ౫౮ సీనేబన్ (ఊరోనిరోధము), ౫౯ నక్ సూట్ (ముక్కునొక్కుడు), ౬౦ కిలావర్ జంగ్ (జానువిన్యాసము), ౬౧ సీనేతడుబ్ (ఊరోభగ్నము), ౬౨ నాగిన్ (నాశికానిరోధము), ౬౩ పాంభరానా (వామపాద తాడనము), ౬౪ బందోటా (నిర్బంధము), ౬౫ లస్తీ (పరివేశము), ౬౬ డూలీ (ఉయ్యెల), ౬౭ రోబిచాట్ (రజకధావనము), ౬౮ సనారి—ధస్సా (ప్రవేశము), ౬౯ సరోతా (హస్తాకర్షణము), ౭౦ చొటాల్ భరానా (చతుశ్చరణబంధము), ౭౧ డగ్ బేటీ (౧౨-౨౪) (చరణశృంఖల), ౭౨ గజ్ బేటీ (గజశృంఖల), ౭౩ కస్తీబార్ (అవనుదపాదము), ౭౪ బాగ్ లీ-బిగ్ లీ (కక్షము), ౭౫ గంధడా-గదడా (సవ్యపాదతాడనము), ౭౬ ఉల్ తా గజ్ బేటీ (వ్యతిరేకగజశృంఖల), ౭౭ దండమొదోడి (కక్ష నివీడనము), ౭౮ ఉల్ తాగజ్ బేటీ (వ్యతిరేకద్విపశృంఖల), ౭౯ గిరైబాన్ (౨౮), ౮౦ ఉల్ తాముల్తా (ప్రతికూలబంధము), ౮౧ థాకలీ (కరతాడనము), ౮౨ చొబన్ (౩౪) (దిశావరణము), ౮౩ లప్ టీ (౧౩-౬౫) (పరివేశము), ౮౪ ఉల్ తాపచేటీ (పృష్ఠనియాతనము), ౮౫ వన్ ట్ (ఉద్ధాతపాదము), ౮౬ కుర్చి (౧౦౦) (సింహాసనము),

౮౭ యూలీ (దోల, ౮౮ వన్ ట్ ట్టా (చరణవిమయము), ౮౯ కిలావర్ (౨౭-౩౨) (ఆకస్మికోపవేశనము), ౯౦ ఖవ్చద్ (కక్షన్యాసము), ౯౧ వన్ (ఏకము), ౯౨ భరాటీ (తిరుగుడు), ౯౩ ఆదాధద్ కా (అర్థకంకాళము), ౯౪ ఏక్ లంగ్ (ఒంటికుంటి), ౯౫ లస్తీదాబ్ (నిహింసనము), ౯౬ జన్ దడా (పార్శ్వార్థము), ౯౭ గజ్ మహర్ - గజమహిర్ (గజచంద్రుడు), ౯౮ నయ్ పరా (ప్రకోష్టపీడనము), ౯౯ డువ్ కీ (పాదద్వయాకర్షణము), ౧౦౦ సుడీ. “కుస్తీ మల్లయుద్ధబోధిని” అను గ్రంథమునందు వీనివివరణము లన్నియు చూడవలయును. కిమ్మతు రు 0-8-0 గ్రంథకర్త భాగవతుల యక్షివతి శాస్త్రిగారు, తాలూకా రామచంద్ర పురము.) (ఈ శాస్త్రవిషయములంతరించినను గొన్ని లోకాచారముగానున్నవి ఇందు వివరింపబడియె.) మఱిన్ని తద్వి. = అంకిణి.

తద్వి. — ౧ దండలు 12, ౨. గతులు 12, ౩. పరువళ్ళు 12, ౪. మొనలు 12, ౫. కాయమానములు 12, ౬. విసరులు 14, ౭. ఉపవీతములు 18, ౮. విన్నాణములు 32, (ఆం, భా. ద్వి. క్ష. 209), ౯. ప్రచారములు 32, ౧౦. నలుకులు 3, ఇట్టిలక్షణములనేకములీములీమల్లశాస్త్రసాంప్రదాయము వలనఁ దెలియఁదగు. (వీని వివరములకుక్షీర్ణికలంజూడుము.) వ. మఱియు కొన్ని తెనుఁగుఁ బేళ్ళుఁ బరగుచున్నవానినిఁ బొందుఁ పఱువఁబడును. వానిని సందర్భమునుఁజెట్టి పై వానితో సమన్వయించుకొనవలయును. ౧. ఆయుధము. — చేత్రాడు; ౨. ఆయుధాగ్రము. — ములు — ముల్లు; ౩. పరికరములు. — కంబము, కటిక-కట్టిక, కొణత — కొణతము. కొణిత, నీల గోతాము, చాలసంగడము. మోడు, రోడ్డి. రోచు, సంగడము; ౪. కుస్తీలతావునకు. — పెక్కణము - పెక్కణము. (సం.) — ప్రేక్షణము; ౫. యుద్ధక్రియలు. — ఉప్పరించు, ఉప్పళించు. కలయు మెలఁకువ; ౬. మెలఁకువలకు. — ఇంగళింపు, కాలిపాడువ, జంపు, తెక్కు; ౭. విజ్ఞానమునకు. — ఉపతాయి; ౮. విద్యాభేదములు. — కన్నాత గస్తాలు, తాళాలు-దాళాలు, దండెములు, దింకిలు, పాపు పాపులు, పుటములు, మండీలు, లాగులు ఇత్యాది.

మల్లము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మల్ల.

మల్లయుద్ధము, పా: చూ, మల్లబంధములు.

మల్లరము, దే. వి. 1. గర్వము: చూ, హంకారము; విణ. 2. మదించినది. కళా. 8, ఆ. 222.

మల్లశాస్త్రము, అం: చూ. మల్లబంధములు.

మల్లసాల, వై. వి. భోజనశాల. హరిశ్చ. 4, ఆ. 193: చూ, సదనము. 1.

మల్లాట, ద్వ. వి: రూ, మల్లట, పోరాట: చూ. యుద్ధము.

మల్లాడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వెంటిగొను. స్వా. 4, ఆ. 115.

మల్లామడి, దే. విణ: 1. చూ. వీడితము; 2. వీడితుడు. ఉ. హరి. 5, ఆ. 188.

వల్లారము, దే. వి: చూ, రూ-మలారము. 1.

లి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మల్లియ *: చూ, మల్లె. 12:

మట్టిపాత్రము: చూ, భండము. 3; ఆం. 3, (కోషణము): చూ, మన్మథబాణములు: 4. (మర్రిక): చూ, జన్యతాళములు. మర్రికము, సం. వి. అ. పుం. మానీన ముక్కు కాళ్ళగల హంస: చూ, హంస. 1.

మర్రికాక్షము, సం. వి. అ. పుం. 1. మానీన ముక్కు కాళ్ళగల హంస: చూ, హంస: 2. తెల్లని కన్నులుగలగుట్టము. చూ, హయము.

మర్రికాభదనము, సం. వి. అ. న: చూ, మల్లెఆకు.

మర్రికామోదము, అం: చూ, జన్యతాళములు.

మర్రికార్జునలింగము, అం. చూ. జ్యోతిర్లింగములు.

మర్రియ, వై. వి. = మర్రికా. రూ-మల్లె, మల్లెతీగె: చూ, హసంతి. 2.

మల్లె, వై. వి. 1. = భల్లక. కోతి: చూ, వానరము; 2. జెట్టి పెనఁకువ: చూ, యుద్ధము: వా 3, మల్లెతాను: చూ, వత్తము.

మల్లెడు, సం. వి. అ. పుం. 1. జెట్టి: చూ, సాదనకాడు. 1; విణ. 2: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

మల్లెకట్టు, ద్వ. స. క్రి. అడ్డగించు: చూ, సంరోధించు.

మల్లెతాను, వా. వి. మల్లెబట్ట: చూ, మల్లె. 3.

మలుపెనఁగు, ద్వ. అ. క్రి. జెట్టిపెనఁకువగా పెనఁగు.

మల్లె, వై. వి. = మర్రికా. రూ-మర్రియ. 1: చూ, హసంతి. 2;

2 = మర్రిక: చూ, మల్లె; 3. ఉపశాఖ. చూ, శాఖ. 1.

మల్లెఆకు, వా. వి. (సం). — అశ్మంతకము, మర్రికాభదనము.

మల్లెజేరులు, ద్వ. వి: చూ, రాబందు.

మల్లెపువ్వు, వై. వి: (సం). — మకురము: చూ, హసంతి. 2.

మల్లెమొగ్గలు, ద్వ. వి. బ. 1. మెదనగ: చూ, భూషణము. 2;

2. కుండముకుళములు, గువాకము — గూవాకము: చూ, హసంతి. 2.

మల్లెలగుది, ద్వ. వి. మల్లెపూగుత్తివలె మనోజ్ఞమగుటచే కుక్క కియ్యఁబడినపేరు. స్వా. 4, అ. 32 చూ, సివెగి. 2.

మల్లెలు, దే. వి. బ. 1: చూ, ధాన్యము; 2. స్పోటకజనితక్రియ.

మల్లెశ్రీగంధులు, మి. వి. బ: చూ, ధాన్యము,

మవురి, దే. వి. రూ-మోరి: చూ, నాగసరము. 1.

మవ్వము, దే. వి. 1. కోమలత, నిర్వ. 5, అ. 105: చూ,

సౌకుమార్యము. 1; విణ. 2. కోమలము. కి. 7, అ. 174:

చూ, సుకుమారము. 2.

మళకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఘోషము, దంకి, మలిఘ్నచము,

రణరణము. దోమ: తద్వి. — ౧. ఘోణి. (తె.) — ఏనికిదోమ,

తొండపుదోమ: ౨. చిన్నదోమకు — (తె.) — చీకటియీగ.

౩. అడవిదోమ: ౪. సుసమ-సుసుమ. (చూ, సరపు); 2.

దేహమువిరియు రోగము: చూ, రోగము. 1.

మళహరి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చతుష్కి, జాలిక. (తె.) — దోమ

తెర: చూ, వత్తము.

మళాకత్తు, వా. వి. 1. భూమికిపెట్టిన ఎరువు: రూ-మళాకత్తు,

మసాకత్తు, మరమ్మతు-మరిమ్మత్తు; 2. శిల్పులుచేసిన

వస్తువులకు మజారి: మళాకత్తు, మజారి.

మళాకత్తు, వా. వి. — వై. —

మళాతు, వా. వి. నేలకొలుచుట, సర్వే.

మషాలు, వా. వి. కరదీవిక: చూ, నేహళము.

మషార్తి, వా. వి. దివిటీపట్టువాడు, దీపము వెలిగించువాడు.

మషి, సం. వి. ఇ. ఈ. త్రీ. = మని. రూ-మని. కాకితము

వ్రాసెడుమని: మని. (తె.) — మని.

మషిమణి, సం. వి. ఇ. త్రీ. (తె) — మనిబుద్ధి.

మస, దే. వి: చూ, విలాసము. 2.

మసఁగు, దే. అ. క్రి: చూ, విజృంభించు, హరి, పూ. 7, అ. 187.

మసక, వై. వి. రూ-మసకన. 1. = మేచక: చూ, మునిచీకటి.

జై. 7, అ. 193; స్వా. 4, అ. 37; 2. = మేచక. ఇంచుక

నలుపు: చూ, వర్ణము 8.

మసకన, వై. వి. = మేచక. — వై — (అమేదితమందు మసమసకన)

మసకపుణాము, దే. వి. సురతమొనరించుపాము: చూ, సర్పము.

మసకము, దే. వి. 1. రతి. భో. 5, అ. 118: చూ, సంయోగము;

2. సంభోగేచ్ఛ. ఉ, హరి. 3, అ. 84: చూ, వాంఛ; 3.

అహరతి: చూ, మసకలుపాటుట,

మసకలు పాటుట, దే. వి. అహరతి: చూ, సంయోగము.

మసకొను, దే. అ. క్రి. (మసకము + కొను) 1. స భోగేచ్ఛఁ

గొను; ప్రే. 2. మసకొల్పు. అచ్చ. అ, కాం. 34.

మసటు, దే. వి. రూ-మస్తు. 1. ముటికి. పాండు. 5, అ. 41:

చూ, మరినము. 1; 2. నింపిరి: చూ, మలము. 1.

మసడు, — వై. —

మసనము, వై. వి. = శ్మశానమ్: చూ, శ్మశానము.

మసమసకిన, వై. వి: చూ, మసక. 1 — 2. (మునిచీకటికి - జై. 2, అ. 101.)

మసర, దే. వి. 1. ధూసరవర్ణము: చూ, వర్ణము. 8; విణ. 2.

ధూసర వర్ణముగలది.

మసరు, దే. వి. అవేశము. మార్క. 8, అ. 88.

మసలిక, దే. వి. 1 మాంద్యము, ఆలస్యము: చూ, విలంబము.

1; విణ. 2: చూ, మంథరము. 2; 3: చూ, మంథరము. 3.

మసలు, దే. అ. క్రి. ఆలస్యముచేయు: చూ, వివరించు. 3; 2.

నీళ్లుమలమల (సరిసరి) కాగు; 3: చూ, విహరించు; 4:

చూ, వెనుకదీయు; 5: చూ, సంపరించు.

మసలుకొను, — వై. — (విహరించుటకు-భాగ. 3, స్కం. 508).

మసాకత్తు, వా. వి: చూ, రూ-మళాకత్తు.

మసారము, సం. వి. అ. పుం. ఇంద్రనీలము. పాండు. 2, అ.

44: చూ, రత్నము. 1.

మసాల, వా. వి. రూ-మసాలా. 1. పొగవు సరకులు: చూ,

సంభారము; 2. పశువులు లోనగువాని వ్యాధులకిచ్చెడు మందు;

3. తాంబూలములోని పరిమళ ద్రవ్యముల గుండ; 4.

కారపుసరకులు.

మసాలా, వా. వి. — వై. — “మసాలా కిళ్ళీ”.

మసి, సం. వి. ఇ. ఈ. త్రీ. 1. = మసి: చూ, రూ-మసి; ఈ.

త్రీ. 2. పెద్దసదాప: చూ, సదాప; వై. వి. (1) నలుపు:

చూ, వర్ణము. 8; (2) = మషి: చూ, బొగ్గు; (3): చూ,

మరినము. 1; (4) = మసి: చూ, మసి. 1.

మనీకట్టు, ద్వ. వి. బంగారు శోనగువాని చిలుము.

మనీకోతి, ద్వ. వి. నల్లకోతి: చూ, వానరము.

మనీబుడ్డి, మి. వి. (సం.)—మషీమణి.

మసె, దే. వి. టాకుబండి: చూ, శకటము. 1.

మసీదు, దే. వి. తురకల ప్రార్థనామందిరము: చూ, సదనము. 1.

మసుర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రూ-మసూర. 1: చూ, వేశ్య: పుం.

స్త్రీ. 2. ఓణునెనగలు: చూ, నెనగలు.

మసూర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ, పుం. స్త్రీ. —వై.—

మసూరము, సం. వి. ఆ. పుం. బిల్లతలగడ: చూ, రోడు.

మసూరవిదళ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లతెగడ*: చూ, సర్వానుభూతి.

మసూరి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. రూ-మసూరిక. ఒకరకము గజ్జి:

చూ, విదర్బిక. (చూ, వ్రణము).

మసూరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, మసూరి: 2. (రూ—

మసూచిక-మశూచిక): చూ, స్పృటకము.

మస్మణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. నల్లగిపె*: చూ, శుకనాసము. 1.

మస్మణము, సం. వి. 1. చిక్కనిది: చూ, స్నిగ్ధము. 3: 2.

సున్ననిది: చూ, స్నిగ్ధము. 2. (మస్మణ అని కొందలు).

మనెల, దే. వి. అటక: చూ, సదనము. 1.

మసోదా, వా. వి. చిత్తువ్రాసినది: చూ, ముసాయిదా.

మస్కరము, సం. వి. ఆ. పుం వెదురు*: చూ, వేణువు.

మస్కరి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, సన్న్యాసి: 2: చూ,

యాచకుడు. 1.

మస్టు, దే. వి: చూ, రూ-మసటు.

మస్తకము, సం. వి. ఆ. పుం, న. రూ-మస్తము. తల: చూ,

శిరము. 1.

మస్తకి, వా. వి. ఒకరకము మందు.

మస్తము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మస్తకము.

మస్తరించు, దే. స. క్రి. రో(బలచు. కాశీ. 5, ఆ. 238:

చేతులప్పళించు.

మస్తరు, దే. వి. 1. రో(కువ: చూ, వశము. 1: వా. 2.

సనివాండ్ర మొత్తమువద్దు.

మస్తి, వై. వి. = మదహస్తి. మదించిన యేనుగు: చూ, హస్తి.

మస్తిష్కము, సం. వి. ఆ. న. తలమెదడు: చూ, మెదడు.

మస్తి, వై. వి. = మదహస్తి: చూ, రూ-మస్తి.

మస్తు, వై. వి. 1. = మత్త. మదము: చూ, హామిక: దే. వి.

2: సమృద్ధి. 3 మీ(గడ: చూ, స్తన్యము: 4. చదరంగమందు

రాజు తరువాత నొక జంతువును ఉంచి యాడెడు అట.

మస్తువాడు, ద్వ. వి. మత్తుడు: చూ, సోమారి.

మస్తువు, సం. వి. ఉ. న: చూ, మండము. 1.

మస్తికాస్తి, సం. కపికందుకము. శిరోస్థి: చూ, శల్యము. 1.

మహాంతు, దే. వి. దేవస్థానమునకు ధర్మకర్తృత్వము జరి

గించు బైరాగి, మరాఠీపతిగానుండబైరాగి(అనికొందలు):

చూ, సన్న్యాసి.

మహాజరు, వా. వి. పెక్కుమందిచేరి వ్రాసికొను ప్రార్థనా

పత్రము. (పిటిషను, అర్జీ)

మహాజోతులు, వై. వి. బ. దీపభేదము: చూ, స్నేహశము.

మహతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. నూలు తంతులుగల నారిదువి

వీణ: చూ, వీణె: 2. తెలుగు వ్యాకరణమున తిర్యగేతర

స్త్రీ వాచకశబ్దములకు సంజ్ఞ: విణ. 3. గొప్పది: చూ, సుర.

(3): అం. 4: చూ, తతవాద్యములు,

మహతోనాన్తి పాతకమ్, న్యా. పెద్దలకు(బాపమంటదు.

మహాత్మ్యము, అం: చూ, ఆవరణములు.

మహాత్తు, సం. వి. త్. న. 1. దొరతనము: చూ, స్వారాజ్యము.

పుం. 2. బుద్ధి తత్త్వము: చూ, స్వభావము: 3. పురుషవాచక

శబ్దములకు సంజ్ఞ: పుంలింగము: విణ. 4. మహాత్త్వమును తెలు

పును: అట: 5: చూ, మహతి. 3: అం 6: చూ, ఆకాశములు.

మహాత్త్వము, సం. వి. అ పుం: ఉదారత్వము. ఔదార్యము.

మహాత్సర్గము, అం: చూ, సృష్టిసర్గములు.

మహాదాత్మ, అం: చూ, ఆత్మలు.

మహద్భయము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మహాభయము,

మహానీయుడు, సం. వి. గొప్పవాడు: చూ, సన్న్యాసితుడు.

మహామహానాడు, వా. వి. ఇప్పుడును కాదుగదా ఎల్లప్పుడును

(ము దు వెనుకరియందును.)

మహాము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మహస్సు.

మహర్లోకిము, అం: చూ, ఊర్ధ్వలోకిములు.

మహాలక్ష్మి, అం. చూ, రూ-మహాలక్ష్మి (వాడుక.)

మహాలయము, వా. సం. వి: చూ, రూ-మహాలయము.

మహార్షులు, అం. 1: చూ, గోత్రము. 13: 2: చూ, ఋషి

శ్రేణులు.

మహాజ, వా. వి. 1. దేశములోని భాగము: 2: చూ, రాజమం

దిరము: 3. ఉప్పుండు భూభాగము: చూ, భూమి. 1.

మహాసూలు, వా. వి. రూ-మహాస్సూలు, పంట: చూ, నేద్యము.

మహాసూలుదారు, వా. వి: చూ, నాయకవాడి.

మహాస్సు, సం. వి. న్. 1. తేజము: చూ వెలుతురు. 1: 2.

ఉత్పవము: చూ, సంజరము. 3.

మహాస్సూలు, వా. వి: చూ, రూ-మహాసూలు.

మహాస్సూలుదారు, వా. వి చూ, రూ-మహాసూలుదారు.

మహాంగము, సం. వి ఆ. పుం: చూ, లొట్టిపట్ట.

మహాందము, సం. వి. ఆ. పుం 1: చూ, వెల్లర్లి *: 2.

దురదకంద *: చూ, సూరణము.

మహాకరంజము, సం. వి, అ పుం. క్రానుగు *: చూ, శాదప్పుము.

మహాకాయుడు, వా. వి. చూ, అతికాయుడు.

మహాకారము, అం: చూ, లక్ష్యములు.

మహాకారివేల్లము, సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దకాకర *: చూ,

సుషవి. 1.

మహాకారి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, విషముష్టి *:

మహాకాలుడు, సం. వి. ఆ. పుం 1: చూ, శివుడు: 2. ఒక

శివభటుడు.

మహాకాశీమతము, అం: చూ, తంత్రములు

మహాకావ్యము, అం (అప్పుడప్పుడు కవి చెప్పిన పద్యములు

గ్రంథస్థములుగావు.) ఇది సంఖ్యాబద్ధము, అసంఖ్యాబద్ధము

అని యిటుతెలుగులు. (౧) సంఖ్యాబద్ధము ముక్తకాదీము.

౧. ముక్తకము, ౨. ద్వికము, ౩. త్రికము, ౪. పంచరిత్నములు,

౮. వారణమాల, ౯. నవరత్నములు, ౧౨. భాస్కర
మాలిక, ౧౬. శశికళ, ౨౯. నక్షత్రపంక్తి. ౩౦. త్రిశంతి,
౩౨. రాగమాల. ౫౦. పంచాదళ, ౧౦౦. శతకము. ౧౦౮.
అష్టోత్తరశతము, ౨౦౦. సప్తశతి; (౨) అసంఖ్యాబద్ధము
రగడ, గద్య, ద్విపద, దండక, మంజర్యాదులు. పైనిజెప్పిన
లక్షణములుగలది. మహాకావ్యము. (చూ, ఊద్రప్రబంధము)
మహాకులీనత, అం: చూ, నాయకగుణములు.
మహాకులుడు, సం. విణ: చూ, సాధువు. ౩.
మహాకోశాతకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్దబీట*;
మహాక్షితి, అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.
మహాక్షీణి, అం.—పై.—
మహాక్షీభము, అం.—పై.—
మహాగణా: పలాయంతే మళకానాంతుకాకథా? న్య. పెద్దపెద్ద
ఏనుగులే పరుగిడుచుండ దోమలమాట చెప్పినేల!
మహాగణులు, పా. జంగలి గురువులబిరుదు.
మహాజంబువు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, పెద్దనేరేడు*;
మహాజాలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. పచ్చ పువ్వుల ఆవడ*: చూ,
హ్రస్వగవేధుక.
మహాజ్యోతిష్మతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. లతావిశేషము: చూ, లత. 1.
మహాదురసి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: శమల*;
మహాతండువు, సం. వి. ఉ. పుం, ఉ. స్త్రీ. పెద్దతెట్టు: చూ,
హరివాణము (పాత్రము. ౪.)
మహాతలము, అం: చూ, అధోలోకములు.
మహాతార, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మనోరమ. 1.
మహాపిక్త, అక్షపీడు. మహాపీడ. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అక్షి,
యనపిక్త.
మహాతలము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దనువ్వు*;
మహాతుక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ సన్నయేలకి*: చూ, సత్రల.
మహాత్మగుప్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్దదూలగోవెల*.
మహాత్ములు, వా వి. గొప్పవారు: చూ, హేమాహేములు.
మహాదంతము, సం. వి. ఆ. పుం. ఏనుగుదంతము: చూ, పల్ల. 1.
మహాదమనము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రుచి, 5.
మహాదానములు, అం: చూ, దానములు.
మహాదేవతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.
మహాదేవతలు, అం: చూ, దేవతలు.
మహాదేవుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు. 1.
మహాదైత్యుడు, సం. వి. ఆ. పుం, పెద్దతొలివేలుపు: చూ,
రాక్షసుడు. 1.
మహాద్రోణము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దతుమ్మి*;
మహాధనము, సం. వి. ఆ. న. 1. చిల్లమద్ది: చూ, సల్లకి; 2.
బంగారు: చూ, రోహము. 1; ౩. కృషి: చూ, నేద్యము;
4. గొప్పవెలగలబట్ట: చూ, వస్త్రము: 5. గొప్పవెలగల
వస్తువు: చూ, సరకు. 2. విణ. ౪. గొప్ప వెలగలది.
మహాన్మహాత్సేవ కరోతి విక్రమమ్, న్య. గొప్పవాడు
గొప్పవానినే డిక్కొనును.
మహానటుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు.
మహానరకము, అం: చూ, నరకములు.

మహానసము, సం. వి. అ. న. = బాసనము. వంటయిల్లు: చూ,
సదనము. 1.
మహానస శశన్యాయము, న్య. వంటయింటి కుందేలు ఎక్కడికి
పోగలదను రీతి
మహానాభము, అం: చూ, శత్రుములు.
మహానిధి, అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.
మహానిరయము, అం: చూ, నరకములు.
మహానిశ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాత్రియొక్క రెండుమూడు
జాముల వేళ: చూ, రాత్రి.
మహానీలము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. సింహాశ ద్వీపమునందు
గలిగిన యింద్రనీలమణి: చూ, రత్నము 1; 2: చూ,
భృంగరాజము*.
మహానీలుడు, సం. వి. ఆ. పుం. దేవయోనిసర్పము: చూ, సర్పము.
మహాఫక్షము, సం. వి. ఆ. పుం. కన్నెలేడి: చూ, సుగృహము.
మహాపథము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ప్రాణాంతము; 2. రాజ
మార్గము: చూ, మార్గము. 1; అం. ౩: చూ, నరకములు.
మహాపద్మము, అం. 1: చూ, నిధులు; 2: చూ, సంఖ్యాభేదములు;
౩. దేవయోని సర్పవిశేషము: చూ, సర్పము.
మహాపలంకష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, పెద్దపల్లెడు*.
మహాపాతకములు, అం. స్వర్ణస్త్రీయము, సురాపానము, బ్రహ్మ
హత్య, గురుపత్ని గమనము, మహాపాతక సహవాసము,
(చూ, పంచకము).
మహాపాతక సహవాసము, అం. —పై.—
మహాపారేవతము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దయీడ*.
మహాపిండితకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, పెద్దమంగ*.
మహాపీడ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహాతిక్త.
మహాపుత్రజీవి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్దమంగ*.
మహాపురాణములు, అం: చూ, పురాణములు.
మహాప్రళయము, సం. వి. ఆ. పుం. లోకనాశనము, బ్రహ్మ
కల్పక్షయము: చూ, సంవత్సరము. 1. (చూ, కల్పము. 1.)
మహాప్రస్థాన గమనము, అం: చూ, కలయుగ వ్యర్థములు.
మహాప్రాచీరము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ సముద్రము.
మహాఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. రాజజంబువు*: చూ, సురభివత్ర.
మహాఫలము, సం. వి. ఆ. పుం. వినగుమ్ముడు*: చూ,
సర్వతోభద్ర. 1—౩.
మహాబలి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ అవర్తని, చర్మరంగ. (తె.)—
గూబతడ, నులితడ; తద్వి. — గాత్రవృక్షము. (తె.)—తడ.
మహాబలము, సం. వి. ఆ. న. సీసము: చూ, రోహము. 1.
మహాబలుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, వాయువు; 2: చూ,
బుద్ధుడు; విణ. ౩. మిక్కిలి బలముకలవాడు: చూ, శక్తుడు.
మహాభయము, సం. వి. ఆ. న. రూ-మహద్భయము. మిక్కిలి
వెఱపు: చూ, సాధ్యనము.
మహాభాగ్యము, సం. వి. ఆ. న. 1. గొప్పసంపద. “అరోగ్యమే
మహాభాగ్యము”: చూ, సంవత్తి. 1; అం. 2: చూ, నాయక
గుణములు.
మహాభూరి, అం: చూ, సంఖ్యాభేదములు.
మహాభైరవము, అం: చూ, తంత్రములు.

మహామాత్రుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. కార్యసహాయుడు: చూ, న్యవహర్త. 2; 2. మావటిదొర: చూ, హస్త్యా రోహిణి; 3: చూ, సంవన్నుడు.

మహాముందిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్ద దొడతరము*.

మహామాయాశంఖరము, అం: చూ, తంత్రములు.

మహామిద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అసుధారిణి మహామేద*.

మహామని, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, బుద్ధుడు

మహామూలము, సం. వి. అ. పుం: చూ, పెద్దముల్లంగి*: చూ, ముల్లంగి.

మహామృగము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, హస్తి.

మహామేద, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, మహామిద*

మహాయజ్ఞములు, అం. (చూ, యజ్ఞములు; చూ, పంచకము) బ్రహ్మ, చేవ, భూత, పితృ, మనుష్య యజ్ఞములు. (ఇంతను జ్యోతిష్లోమాది యజ్ఞములును గలవు).

మహాయమశపత్రక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఊడు: చూ, అంకోడము-అంకోటము-అంకోలము.

మహారంభ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ పచ్చయరటి*: చూ, రంభ. 2.

మహారజతము, సం. వి. అ. న. బంగారు: చూ, రోహము. 1.

మహారజసము, 1. —పై.—; 2. కుసుమపువ్వు: చూ, వహ్నిశిఖము. 2.

మహారణ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, పేరడవి.

మహారథుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. పడునొకండు వేలమంది విలుకాండ్రతో పోరెడి యోధుడు. తనను సారథిని గుఱుము లని కావారుకొనుచు పోరెడియోధుడు (అని కొందఱు) (చూ, భటుడు): చూ, హంపీరుడు; విణ. 2. గొప్పరథము గలవాడు.

మహారాక్షికులు, అం: చూ, గణదేవతలు.

మహారాజు, సం. వి. అ. పుం 1: చూ, బుద్ధుడు; 2 చక్రవర్తి: చూ రాజు. 1.

మహారాజులు, అం: గయుడు, అంబరీషుడు, శశిబిందువు, అంగుడు, పృథువు, మరుత్మంతుడు, మరుత్తు, సుహోద్రుడు, పరశురాముడు, శ్రీరాముడు, దీలీపుడు, నృగుడు, రుక్మిదేవుడు, యయాతి, మౌళాత, భగీరథుడు. (16)

(చూ, రాజు. 1.)

మహారాత్రము, సం. వి. అ. పుం. అద్దమరేయి: చూ, రాత్రి.

మహారాష్ట్రమూర్తరి, అం: చూ మూర్తర్యుపాంగములు (అంగము. 9).

మహారాష్ట్రబ్రాహ్మణులు, అం. (మహారాష్ట్రులు): చూ, బ్రాహ్మణులు. (మూర్తర దేశమునకు దక్షిణమునను, కన్నడ దేశమున కుత్తరమునను, ఆంధ్రదేశమునకు పశ్చిమమునను నుండు దేశము మహారాష్ట్రదేశము. ఈ దేశమున ప్రచారముగల భాషయు మహారాష్ట్రమే. ఆ దేశమందలి బ్రాహ్మణులు మహారాష్ట్రులనంటుదురు).

మహారాష్ట్రము, అం: చూ, దేశములు.

మహారాష్ట్రస్త్రీ, అం. మహారాష్ట్ర దేశపు ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

మహారాష్ట్రుడు, సం. వి. అ. పుం. = మరాటి-మరాటీ, మరాటి వాడు-మరాటివాడు, ఆరె.

మహారౌరవము, అం: చూ, నరకములు.

మహాలయము, వా సం. వి: చూ, మాలయము “మహాలయ అమావాస్య”.

మహాలక్ష్మి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. మహాలక్ష్మి (వా.) 1: చూ, సరస్వతి; 2 కర్ణనిపెంపుడుతల్లి: చూ, రాధ. 2: 3. నారాయణశక్తి. తద్విశేషములు-గ్రామదేశతలు. ౧. (తె.)-అంకమ్మ-అంకాలమ్మ-అంకు: ౨. (తె.)-అనీరమ్మ; ౩. (తె.)-ఉప్పాలమ్మ; ౪ (సం.)-ఉతి; ౫. (తె.)-ఎఱ్ఱపోతమ్మ; ౬. (తె.)-ఎఱ్ఱమారికమ్మ; ౭. (తె.)-ఎల్లమ్మ; ౮. (సం.)-కనకదుర్గ; ౯. (సం.)-కరీసుత; ౧౦. (తె.)-కాచెట్టి-కాచేటి; ౧౧. (సం.)-కామేశ్వరి; ౧౨. (సం.)-కాలిక-కాళిక; ౧౩. (సం.)-కులాంకుర; ౧౪. (తె.)-గంగనమ్మ-గంగమ్మ-గంగనమ్మ; ౧౫. (తె.)-గంటలమ్మ-గంటాలమ్మ; ౧౬. (తె.)-గొంతెమ్మ-గొంతెనమ్మ-గొంతెలమ్మ; ౧౭. (తె.)-గొట్టాలమ్మ; ౧౮. (మి.)-ధనమ్మ; ౧౯. (తె.)-నూకాలమ్మ; ౨౦. (తె.)-పల్లకమ్మ; ౨౧. (తె.)-పల్లాలమ్మ; ౨౨. (తె.)-పనుపులమ్మ; ౨౩. (తె.)-పెద్దింట్లమ్మ; ౨౪. (తె.)-పోలక-పోలకమ్మ; ౨౫. (తె.)-పోలేమ్మ-పోలేరు; ౨౬. (సం.)-మారి; ౨౭. (మి.)-మరిడిమహాలక్ష్మి; ౨౮. (తె.)-మరిడెమ్మ-మారెమ్మ; ౨౯. (తె.)-అమ్మవారు, ఆమ్మోరు, ఆటలమ్మ-ఆట్లమ్మ, పొంగులమ్మ; ౩౦ (తె.)-ముత్యాలమ్మ; ౩౧. (తె.)-ముసుళ్లమ్మ; ౩౨. (సం.)-మూలదేవి, మూల భద్ర; ౩౩ (తె.)-మొగదారమ్మ; ౩౪. (సం.)-శ్యామలాంబ; ౩౫. (తె.)-సోమాలమ్మ మొ. (మిగతవానికి “చూ, సోమాలమ్మ”); వా. 4 లచ్చి: చూ, లక్ష్మి. 1.

మహావాతగజన్యాయము, న్యా. గొప్పగాలిలో నేనుగులే కొట్టుకొని పోవుచుండగా నిక యల్ప జంతువుల రెక్కయేమిటనురీతి.

మహావాతము, సం. వి. అ. న. 1. గాలిలోగూడిన పెద్దవాన;

చూ, వాన. 1; వా. 2. చచ్చువాతము. (చంపివేయునది) మహావాద్యములు, అం. భేరి, కాహళము, వటహము, శంఖము, జయఘంట. (6). (చూ, వీణ.)

మహావార్తాకి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పెద్దములక. *

మహావిద్యలు, అం. వేదములు ౪, ఉపవేదములు ౪, అంతరంగవిద్యలు ౪, బహిరంగ విద్యలు ౬ = మొత్తము ౧౮. (ఈ మహావిద్యలవలన ౪౬ ఉపవిద్యలుగలిగి అన్నియు ౬౪ విద్యలయ్యె. ఈ ఉపవిద్యలయందొక్కొక్క దానియందవంతర భేదములును గలిగియుండునట్టి శిక్షాది ఉపవిద్యలను 414 పొరటలో “ఉపవిద్యలు” అనుకబ్దముకడ జూచుకొనవలెను.)

మహావీర్యుడు, సం. వి. అ. పుం. చూ, బుద్ధుడు.

మహావ్రతము, అం: చూ, తానములు (చూ, రిహీనతానములు)

మహావ్రతి, సం. వి. న. పుం: ఉరస్కటుడు, జోటింగుడు, పంచవటుడు, బాలయజ్ఞోపవీతుడు.

మహాశంఖము, సం. వి. అ. న. 1. నొసలు: చూ, లలాటము;

2. మనుష్యునియెముక: చూ, శల్యము. 1; అం. 3: చూ, సంఖ్యాభేదము.

మహాశతావరి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. పెద్దపిల్లపీఠాచర * : చూ, శతావరి.
మహాశయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, సముద్రము:
మహాశయుడు, సం. వి. ఆ. పుం: 1: చూ, సముద్రము:

విణ. 2. గొప్ప యభిప్రాయముగలవాడు.

మహాశూద్రు, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. గొల్లది: చూ, వ్రేత; 2.

గొల్లవానిభార్య: చూ, అభీరి. 2. (చూ, భార్య.)

మహాశూద్రుడు, సం. వి. ఆ. పుం ఎఱ్ఱగొల్ల: చూ, వ్రేడు.

మహాశ్యామ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: జంతుకారి *: చూ, నులి.

మహాశ్రావణిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మహాముండిని *:

మహాశ్రీ, సం. వి. ఈ. శ్రీ. బొద్దదేవి: చూ, బుద్ధుడు.

మహాశ్వగంధ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, పెద్దపెన్నేరు *:

మహాశ్వేత, సం. వి. ఆ. శ్రీ: నల్లనేలగుమ్మడు *: చూ,
సర్వతోభద్ర.

మహాసంమోహనము, అం: చూ, తంత్రములు

మహాసర్పము, సం. వి. ఆ. పుం. పెద్దసాము (సర్పరాజు):
చూ, సర్పము.

మహాసహ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మాషపర్తి *: 2. చూ,
గొజ్జంగ *: 3; చూ, పెద్దగోరంట *: (అమ్మానము, అధిక
మైన సమ్మర్దమును సహించునది)

మహాసుఖుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బుద్ధుడు.

మహాసూపవర్ణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: పిల్లపెసర *: చూ, పెసర.

మహాసేనుడు, సం. వి. ఆ. పుం: 1. కుమారస్వామి: చూ,
స్కందుడు; విణ. 2. గొప్ప సేనగలవాడు: చూ, నైనికుడు.

మహాస్రగ్ధర, అం: చూ, వృత్తము. 1. ("స, త, త, న, న,
ర, ర గురువులు. 9-18 యతులు. 22 వ చందస్సు.")

మహాస్థానము, సం. వి. ఆ. న: చూ, పేరోలగము.

మహి, సం. వి. ఇ. ఈ. శ్రీ: 1. పుడమి. చూ, భూమి. 1:
2. అవు: చూ, దేనువు.

మహిక: సం. వి. ఆ. శ్రీ: (రూ-మిహిక: హిమిక): చూ,
హిమము.

మహితము, సం. వి. ఆ. న. 1. శివునికులము: చూ, హేతి
(బాణము. 1-౨౭): విణ. 2. గొప్పది: చూ, సుర (3);
3. పూజ్యము: చూ, సత్తు. 4.

మహిమ, సం. వి. న. పుం. 1. గొప్పతనము: చూ, యోగ్యత;
అం. 2, ఒక ఐశ్వర్యము: చూ, సిద్ధులు (విభూతులు.)

మహిమము, —పై.—

మహిరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. (రూ - మిహిరుడు).
చూ, సూర్యుడు.

మహిషము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. (జలముగలదొటవలన
నాదరింపబడునది): అనూపము, కక్షము, కటాదము, కలు
షము, కాలితనయము, కాసరము, కృష్ణము, కృష్ణశృంగము,
కోణము, క్రోధము, గజచ్ఛాయము, గద్గదస్వరము,
జిడత్మ, జరంతము, రక్తాక్షము, రజస్వలము, లాలాయము,
వాహద్విషము, నైరిభము. (తె). — ఎనుపోతు, కారెను
పోతు, జమునెక్కిరింత, దుంత, దున్న, దున్నపోతు,
పోతు: తద్వి—౧. కోడె ఎనుపోతునకు—(తె). — కుఱ్ఱ,
కోడియ-కోడె, కోడెదూడ: (చూ, వృషభము): ౨. నల్ల

ఎనుపోతునకు. — గవలము. (మిగతవానికి "చూ, నైరి
భము."); అం. 2: చూ, గతులు: 3: చూ, దిక్పాలవాసములు.
మహిషవాహనుడు, సం. వి. ఆ. పుం. పోతురొతు: యముడు
చూ, హరి. 5.

మహిసాక్షము, సం. వి. ఆ. పుం. కాలరసము *:

మహిషి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1. పట్టపుదేవి: చూ, రాణి 1; 2.

బట్టే: చూ, హేరంబము; 3. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.
మహిషీప్రసవోన్ముఖ మహిషోమదనాతుర:, న్య. "గేదె యీన
నున్నది. దున్నపోతు దానిపై నెక్క-నున్నది.

మహిసాక్షి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: గుగ్గులువు. ఉదూఖలము.

జంబుకము. టుండురము, పలంకష. (తె). — గుగ్గిలపు
తెట్టు, గుగ్గిలము *:

మహిషులు, అం శ్రీకృష్ణులష్టమహిషులు, (భద్రలోనగువారు)

మహిళ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: రూ - మహేల. 1. ఆడుది. (24
ఏండ్లుగల ఆడుది): చూ, శ్రీ: 2. ప్రేమణము *: చూ,
సన్నకడువు.

మహిక్షితుడు, సం. వి. త. పుం. 1. పుడమితేడు: చూ,
రాజు. 1; 2. తేడు: చూ, రాజు 1.

మహిద్రుము, సం. వి. ఆ. పుం. పుడమితాలువు: చూ, పర్వతము.

మహినతానములు, అం: (చూ, తానములు) ఇడ, పురుషమే
దము, శ్వనము, వజ్రము. ఇషువు అంగిరస్సు, కంకిము (7).

మహిరుహము, సం. వి. ఆ. పుం. పుడమిపుట్టు: చూ, వృక్షము.

మహిలత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. ఎఱ్ఱ, గంధూపదము. చూ, సర్పము.

మహిసుత, సం. వి. ఆ. శ్రీ. భూమిజ: చూ, నీత. 1.

మహిసుతుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. అంగరక్ష: చూ,
వక్ర: 2. నరకాసురుడు. కుజుడు, భూమిజుడు,
భౌముడు. (తె). — నేలపట్టి, పుడమిపట్టి.

మహేంద్రగిరి, అం: చూ, లింగములు.

మహేంద్రజాలము, అం. 1: చూ, కళలు; 2: చూ, అవాంత
రములు; వి. 3. గారడీవిద్య: చూ, మాయము. 1.

మహేంద్రము, అం. కులపర్వతములలో నొకటి: చూ, పర్వ
తము. (చూ, కులపర్వతములు.)

మహేంద్రు, సం. వి. ఈ. శ్రీ. బొంతరటి *: చూ, రంభ. 2.

మహేంద్రుడు, సం. వి. ఆ. పుం. ఇంద్రుడు: చూ, సహ
స్రాక్షుడు.

మహేచ్ఛుడు, సం. విణ. గొప్పయభిప్రాయముగలవాడు.

మహేరణ, సం. వి. ఆ. శ్రీ. అందుగు *: చూ, సల్లకి.

మహేశ్వరుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, శివుడు; 2.

గొప్పప్రభువు: చూ, స్వామి. 1; అం 3: చూ, మూర్తులు.

మహోక్షము, సం. వి. ఆ. పుం: ఆబోతు: చూ, వృషభము 1.

మహోత్పలము, సం. వి. ఆ. న. తామర: చూ, నహస్రవ్రతము.

మహోత్సాహుడు, సం. విణ. అద్భుతకార్యారంభము కలవాడు.

మహోదయము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, కన్యాకుబ్జము. 2.

పుం: 2. ఆదిపత్యము: చూ, స్వారాజ్యము: 3. అభివృద్ధి:

చూ, హేచ్ఛు. 2; 4: చూ, మోక్షము. 1.

మహోదరము, సం. వి. ఆ. పుం. ఒకరోగము: చూ, రోగము. 1.

మహోద్యముడు, సం. విణ. మహోత్సాహుడు.

మహాషధము, సం. వి. అ. న. 1. అతివస *: చూ, విష; 2: చూ, వెల్లుల్లి *: 3. రూ-న హాషధి ఉషణము: చూ, సొంటి. మహాషధి, సం. వి. ఈ. త్రీ: చూ, మహాషధము. 3. మళయాళ (స్త్రీ), అం. మళయాళ దేశపు ఆడుది: చూ, త్రీ. మళయాళము, అం. మళయాద్రీ చుట్టునుగల దేశము: చూ, దేశములు.

మళిగ, వై. వి. అంగడి. రూ-మళిగె: చూ, సదనము. 1.

మళిగె, వై. వి.—వై.—

మళ్ళా, వా. వి. మరల, తిరుగ, మళ్ళీ.

మళ్ళించు, వా. ప్రే: రూ-మళ్ళించు: చూ, రూ మలుపు. 3.

మళ్ళి. వా. వి: చూ, రూ - మళ్ళా.

మళ్ళు. వా. వి: బ. 1. పరిమళ్ళు; దే. అ. క్రి. రూ - మరలు: చూ, పట్టిల్లు.

మా

మా, సం. వి. అ. త్రీ. 1: చూ, లక్ష్మి. 1; వై. విణ (1) = మహత్. మిక్కిలి. "మాబాగాయె." : చూ, మతిమతి; దే. అవ్య. (2) బళిరె. నై. 6, అ. 95: చూ, నేబాసు: స. బ. (3) మాయొక్క. "మారాజ్యము."

మాంగల్యము, సం. వి. అ. న. 1. మంగళత్వము: 2: చూ, తా. 1: 3: చూ, తాళిబొట్టు. 2.

మాంగళి, అం. 1: చూ, పంచమజభాషలు: 2: చూ, మాళవ ప్రాంతభాషలు.

మాంజిష్యము, సం. వి. అ. న. 1. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నె గలదీ: చూ, వత్తము; పుం. 2. ఎఱుపుమించిన పసుపు వన్నె: చూ, వర్ణము 6: 3. = మంజిటి *: చూ, సమంగ. 1; విణ. 4. ఎఱుపుమించిన పసుపువన్నెగలది: చూ, వర్ణము 6

మా-దూయము, అం: చూ, ఉపనిషత్తులు.

మాంత్రికుడు, సం. వి. అ. పుం: కాలింగుడు. కాలింగుడు, మంత్రజ్ఞుడు, మంత్రవాది, మంత్రికుడు - మాంత్రికుడు.

(తె) అంజనికాడు, అంజనకాడు.

మాంధాత, అం: చూ, మహారాజులు (రాజు. 1.)

మాందాళి, దే. వి. 1. రవా-రవాయి. "మాందాళిపచ్చ." : చూ, రత్నము. 1; 2. బచ్చపట్టుచీర. పంచ. వేం, 4, అ. 342: చూ, వత్తము.

మాందిలవము, సం. వి. అ. పుం. పెద్దకూకటిమూగ: చూ, భృంగరాజము. 3.

మాంద్యము, సం. వి. అ. న. = మయిదు. అరిస్యము: చూ, విలంబము. 1; 2. = మయిదు: చూ, రూ-మయికము.

మాంసం మాంసేనవర్థతే, న్యా. మాంసముమాంసమచేవర్ధిల్లును.

మాంసభక్షకుడు, సం. వి: అ. పుం: క్రవ్యాత్తు - క్రవ్యాదుడు, క్రవ్యాశి.

మాంసము, సం. వి. అ. న. 1. పొలసు (మాంసమునకును ఇందుల విశేషములకును గల పర్యాయపదములకు "చూ,

కుక్తము. 2." అం. 2: చూ, ధాతువులు

మాంసలుడు, సం. విణ. 1. బలిసినవాడు: చూ, శక్తుడు; 2: బలిమిగలవాడు: చూ, బలుడు. 4 (చూ, శక్తుడు.)

మాంసాదని, సం. వి. ఈ. (స్త్రీ): ఆగ్నిదుహ*.

మాంసాశనుడు, సం. విణ: చూ, మాంసాహారి.

మాంసాహారి, సం. విణ: మాంసాశనుడు. తె. — కాచు మేపిరి, పొలసుదిండి.

మాంసి, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. (మాంసమువంటి అవయవ ములుగలది): అంబార్దవచక, ఆమిషి, కాలిక, కృష్ణజట, కేశి, కోలజన, గంధమాంసి, గోలోమి, జట, జటామాంసి, జటిల, తపస్విని, పికాచి, పిశిత, భూతకేశము, మిసి, లోమశ *: (చూ, లోమశ.); 2. కా రు కొ ల్లి *: చూ, వాయస్థలి.

మాంసికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సంహా కుడు.

మాఁకు, దే. వి. రూ-మాఁకు. మాను: చూ, వృక్షము.

మాఁగాయ, దే. వి. (మావి + కాయ) 1. మామిడికాయ; వా.

2. మామిడికాయ పొప్పరగీచి రెండువైపులను తఱిగి ఉప్పుతో ఊరంబెట్టిన ఊరఁగాయ: చూ, రుచిఁగాయ,

మాఁగు, దే. వి. 1: చూ, మలినము. : 2: చూ, రూ-మంగు హరి. పూ. 5, అ. 120; అ. క్రి. 3: కనియు, కమియు, మదురు.

మాఁగుడు, దే. వి. 1, నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2, కనటు: చూ, మాఁగు. 1; వా. 3 మచ్చ. "ఆకాశము మాఁగుడు గానున్నది." : చూ, మేఘము. 1.

మాఁగుడువాలు, దే. అ. క్రి (మాఁగుడు + పాలు) (రూ— మాఁగువడు-మాఁగువాలు.) మాయ. ప్రభా 5, అ. 57: చూ, మలినమగు.

మాఁగువడు, ద్వ. అ. క్రి (మాఁగు + ఓడు.) —వై.— మార్క. 1, అ. 169

మాఁగువాలు, దే. అ. క్రి (మా గు + పాలు) —వై.—ఉ, హరి. 6, అ. 157.

మాఁటినంగ, దే. వి. (మాఁటిన + నంగ) కాము. కాశీ. 3, అ. 62; కాశీ. 3. అ. 171: చూ, త్రీ.

మాఁటు, దే. వి. 1. కాంత: చూ, వాంఛ; 2: చూ, మాఁతు; అ. క్రి. 3. తగులముగొను: చూ, మాఁటువడు.

మాఁటుమడఁగు, దే. అ. క్రి. జంజాట ముడిగి నిశ్శబ్దమగు. (రూ-మాఁటుమడుఁగు-మాఁటుమణఁగు-మాఁటుమణుఁగు)

మాఁటుమడుఁగు, —వై.—

మాఁటుమణఁగు, —వై.—

మాఁటుమణుఁగు, —వై.—

మాఁటువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, వాంఛించు.

మాఁడించు, దే. ప్రే: మాడుచు.

మాఁడు, దే. వి. 1: చూ, దగ్ధిక; 2 ఇంటి యొకభాగపు కప్పు: చూ, సదనము. 1; అ. క్రి. 3: చూ, దగ్ధమగు.

మాఁడుచు, దే. ప్రే. మాడఁజేయు. రామ. 7, అ. 242: మాఁడించు.

మాడె, వై. వి. 1: చూ, రూ-మండెము; 2: చూ, వాయసోలి*.
 మాడెము, వై. వి. రూ-మండెము. మండలాధిపతులు భూమండ
 లము. స్వా. 1, ఆ. 37: చూ, రూ-మండెము.
 మాతు, దే. వి. చతురంగపు ఆటయందు బంటుతోఁగాక
 తక్కినవానితో రాజునుగట్టుట: మాటు.
 మాకందము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మామిడి*. (దీనికి
 దోహదక్రియ కరస్పర్శము).
 మాకిరి, వై. వి. = మాలాకర: చూ, రూ-మాలకరి.
 మాకలి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, రూ-మాతలి.
 మాకొను దే. స. క్రి. కాటుచేయు, హరిశ్చ. 5, ఆ. 48.
 కఱచు, కొఱుకు.
 మాక్షికము, సం. వి. అ. న. 1. తైలవర్ణముగల తేనె: చూ,
 సారపుము; అం. 2: చూ, మధువులు.
 మాఖము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మాఖము.
 మాగిది, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఆడవిమొల్ల*: చూ, యూరిక;
 2: చూ, పిప్పరి*; 3: చూ, ప్రాకృతభాషా భేదములు; అం.
 4: చూ, వ్యాకరణము; 5: చూ, భాషలు.
 మాగధుడు, సం. వి. అ. పుం: మగధుడు, మధుకుడు.
 మాగాణి, దే. వి. 1: చూ, నంజ; 2: చూ, దేశము.
 మాగాని, —వై.—
 మాగిలి, దే. వి: చూ, దేశము.
 మాగుట్లకట్టు, వా. అ. క్రి. మట్టితో దళసరియెక్కు.
 మాఘము, సం. వి. అ. పుం. 1. మాఘమాసము: చూ,
 మాసము. 1; అం. 2: చూ, కావ్యములు.
 మాఘుడు, అం. (ఇతఁడు శిశుపాలవధ వ్రాసెను) చూ,
 కావ్యనాటకములు.
 మాఘ్యము, సం. వి. అ. న: చూ, మొల్ల*.
 మాచి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. కాచి*: చూ, వాయసి. 1;
 దే. వి. (1): చూ, మాచిపత్రి*.
 మాచిక, సం. వి. అ. స్త్రీ. అంబాలిక, అంబష్క*.
 మాచిపత్తిరి, ద్వ. వి: చూ, రూ-మాచిపత్రి*.
 మాచిపత్రి, ద్వ. వి: చూ, స్థానేయము. 2.
 మాచెనపత్కె, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.
 మాచకమ్మ, ద్వ. వి. (మాచ + అక + అమ్మ). రూ—
 మాసకమ్మ: చూ, పోట. 1.
 మాజు, వా. వి. గంజాయి, (బెల్లము మొదలగునవి చేర్చి
 సిద్ధముచేసిన మత్తువస్తువు).
 మాట, దే. వి. 1. పలుకు: చూ, శబ్దము. 2; 2. వచనము:
 చూ, శబ్దము. 2; 3: చూ, వార్త. 1; 4: చూ, నింద. 1;
 5. చూ, నింద. 8. ప్రతిజ్ఞా వచనము: చూ, శబ్దము. 2;
 7. పిలుపు: “ఏమందోయి సత్యంగా మామాట”
 మాటకాడు, దే. విణ. (రూ-మాటకారి-మాటలమారి): చూ,
 వాచాటుడు.
 మాటకారి, దే. విణ. 1: చూ, వాగ్మి; 2: చూ, వాచాటుడు
 మాటతప్పుట, వా. వి. వాగ్విత్తము నెఱవేర్చకపోవుట.
 మాడతేదా, వా. వి. తేదామాట. (సం.) - ఇ.

మాటదాటనివాడు, దే. విణ: చూ, విధేయుడు.
 మాటపట్టింపు, జా. వివాదము. “మాటపట్టింపుబట్టి” (రసికజన
 మనోరంజనము).
 మాటయిచ్చుట, జా. కరాడుచేయుట. “తమ లంకారాజ్య
 పట్టాభిషిక్తుని గావింపఁగ మాటయిచ్చి” (రామాభ్యుదయము
 మాటలమారి, దే. విణ: చూ, వాచాటుడు.
 మాటలల్లుట, వా. వి: కయిత-కయితము-కైత-కైతము, గుది,
 గుదికూర్పు. (సం.)—కవిత్వము. గద్యము, గుంఫనము—
 గుంభనము—గుంభము, గ్రంథనము, వచనము. (ఇది
 చతుర్విధము—౧. ఆశుకవిత్వము, ౨. బంధకవిత్వము, ౩.
 గర్భకవిత్వము, ౪. చిత్రకవిత్వము). తద్వి—౧. రెండు
 భాషలు కలిపిన కవిత్వమునకు—(సం.)—మణిప్రవాళము;
 ౨: (చూ, అవధానములు); ౩. గణపాదరహిత కవిత్వము—
 (సం.)—గద్యము, చూర్ణకము-చూర్ణి-చూర్ణిక, సక్తువు; ౪.
 గద్యవిద్యాది సందర్భము. (సం.)—గ్రంథనము.
 మాటలల్లువాడు, వా. వి: కవి. ఆభీకుడు.
 మాటలు చెవినినాటుట, జా. తెలియునట్లు దృష్టాంతముగాఁ
 జెప్పుట. “ఏవియో నాలుగుమాటలు నీ చెవినాటఁ బూను
 కొన్నాడ”, (ధర్మజ రాజసూయము).
 మాటవరుసకు, జా. సంగతి తెలియుటకు. “నీవు కల్లు త్రాగుదు
 పని మాటవరుసకు అన్నాడు.
 మాటాడు, దే. అ. క్రి. 1. పలుకు: చూ, పదించు; స. క్రి. 2.
 అను: చూ, పదించు.
 మాటికి, దే. ద్ర. 1: చూ, రూ-మాటిమాటికి; 2: చూ,
 వెండియు.
 మాటిమాటికి, దే. ద్ర. ముహూరర్థకము: చూ, శక్యత్తు. 1.
 మాటు, దే. వి. 1: చూ, మఱుగు 1; 2: చూ, వెండియు;
 3. పేటకాని దాగుడుపల్లము: అనుపు. (సం.)-ఉపశయము:
 చూ, రంద్రము. 1; 4: చూ, టంకిపుగొడి; స. క్రి. 5:
 చూ, మఱుగువెట్టు; 8. అతికించు: చూ, సంధించు 8.
 మాటువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మఱుగుపడు.
 మాతరుడు, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, దండుడు; 2: చూ,
 వ్యాసుడు.
 మాడ, దే. వి. 1. పణదళకము; 2. అరవరా: చూ, సువర్ణము. 2.
 మాడపట్టు, దే. వి: చూ, సోడు.
 మాడి, దే. వి. ఆడవియులవ*: చూ వాయసోలి.
 మాడికి, దే. ద్ర. రూ-మాడ్కి: చూ, విధము. 1. (ఇది
 నేఱుగా ప్రయోగింపఁ బడదు. “అమ్మాడికి, ఇమ్మాడికి,
 చెప్పినమాడికి” మొ.); వి. 2. ఉపమా వాచకము. (చూ,
 ఉపమ. 2.)
 మాడు, దే. అ. క్రి. 1. మెలయు: చూ, వర్తించు; వా. 2.
 అడుగంటు.
 మాడుగు, వై. వి = మాలికా. (రూ మాడుపు). 1. మేడ: చూ,
 సదనము. 1; 2. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1.
 మాడుపు, వై. వి = మాలికా. —వై.— (మేడకు.—మార్క.
 2. అ. 292).

మాడె, వై. వి. = మండల. (రూ-మాడెము): చూ, మన్నెము.
మాడెము, —వై.—

మాడ్కి, దే. ద్ర: రూ-మాడికి.

మాడ్చు, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, పృక్షము.

మాణవకము, సం. వి. అ. పుం. ఇరువదిపేటల మణిహారము:
చూ, భూషణము. 2.

మాణవకుడు, సం. వి. అ. పుం. (మనువుయొక్క ఆల్ప మైన
అపత్యకము) బాలకుడు: చూ, శిశువు.

మాణవ్యము, సం. వి. అ. న. బాలురగుంపు: చూ, శిశువు.

మాణిక్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. = మానిక. కెంపు. (దీనికి
సింహళము, కాలపురము, ఆంధ్రము, తుంబురము ఇవి
నాలుగు జన్మదేశములు, సింహళమునందు పుట్టిన కెంపు
రక్తవర్ణముకలది. అది పద్మరాగము. అది ఉత్తమము;
కాలపురమునందు పుట్టినది పసుపుదాళుకలది. అది కురు
విందము. అది మధ్యమము; ఆంధ్రమునందు పుట్టినది
అశోకపు చిగురుదాళుగలది. అది సౌగంధికము. అదియు
మధ్యమము. తుంబురమున బుట్టినది నీలపు దాళుగలది.
అది నీలగంధి. అది అధమము): చూ, రత్నములు; (చూ,
రత్నము. 1.)

మాణితము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మాణితము. 1—2.

మాణిబంధము, సం. వి. అ. న. రూ-మాణిమంధము. వైంధవ
లవణము: చూ, లవణము. 1.

మాణిమంధము, సం. వి. అ. న: చూ, రూ-మాణిబంధము.

మాత, సం. వి. ఋ. స్త్రీ. 1. (గర్భమీమె యిందిమిడి
యుండును): అంగారిక, అంబ, అంబిక, అక్క, అత్త,
ఆర్య, ఇజ్య, ఇ, జనని, జనయిత్రి, జామ, జ్యా, త్రాయంతి,
ధాత్రి, వ్రసుపు, మాతృక, సవిత్రి. (తె.)—అప—అప్ప,
అమ-అమ్మ, అవ-అవ్వ, కన్నది, తలి-తల్లి, తాయి; తద్వి-
గ. అసుగులతల్లికి—దితి; ౨. ఉపమాతకు, అంబిపాలి—
అంకపాళి, ఉపమాత, దన్య, ధాత్రి, మాతృక. (తె.)—
దాది-దాదిలి; ౩. దేవతల తల్లికి—అదితి, ఋ, ఋనామ,
ఋ, ఇ. కరవీరి, దేవమాత; ౪. ధృతరాష్ట్రుని తల్లికి—
అంబిక; ౫. వినతల్లి (తల్లి చెల్లెలు, వినతంద్రీ భార్య)కి.
(తె.)—వినతల్లి, వినమమ్మ. వన్ని; ౬. రాక్షసులు తల్లికి—
నికష; ౭. శ్రీకృష్ణుని తల్లికి—దేవకి. (తె.)—దేకి; ౮.
వ్యాసుని తల్లికి—సత్యవతి. (మిగతవానికి చూ, సవిత్రి. 1.);
బి. 2. బ్రాహ్మ్యది: చూ, మాతృకలు; ౩. చూ, లక్ష్మి. 1;
4. చూ, పార్వతి; 5. నేల: చూ, భూమి. 1; 6. ఆవు:
చూ, సౌరభేయి (దేనువు); పుం. 7: చూ, కొలగాడు; అం.
బి. 8: చూ, మాతలు.

మాతంగజాతి, అం: చూ, జాతులు.

మాతంగము, సం. వి. అ. పుం. ఏనుగు: చూ, హన్తి. 1.

మాతంగి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, హైమవతి (పార్వతి);
2. వశిష్ఠునిభార్య: చూ, భార్య.

మాతంగుడు, సం. వి. అ. పుం. = మాదిగ: రూ-మాతంగుడు:
చూ, మాదిగ.

మాతగౌరక, దే. వి: చూ, మత్స్యము. 1.

మాతరసితలు, సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: రూ-మాతాసితలు, సితలు.
మాతరిశ్వడు, సం. వి. న్. పుం. గాలి: చూ, వాయువు. 1.

మాతలి, సం. వి. ఇ. పుం: రూ-మాకరి. ఇంద్రుని సారథి:
మాతలు, అం. 1: చూ, మాతృకలు; 2: రాజభార్య, అన్నభార్య,
గురుభార్య, తనతల్లి, భార్యతల్లి (5) (చూ, పంచకము).

మాతాసితలు, సం. వి. ఋ. పుం. ద్వి: చూ, రూ-మాతరసితలు.

మాతాది, దే. వి. జరితాచ, జరబాజా: చూ, వస్త్రము.

మాతామహుడు, సం. వి. అ. పుం: (తె.)—అమ్మయ్య,
తల్లితండ్రీ. తాత.

మాతామహి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: (తె.)—అమ్మమ్మ, తల్లితల్లి.
మాతుల, సం. వి. అ. స్త్రీ. మేనమామభార్య, మాతులాని,
మాతులి: చూ, భార్య.

మాతులము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఉమ్మెత్త*: చూ, హలా
పుష్పము; 2. ముట్టుదాము: చూ, సర్పము; బి. 3.
కుసుమలు: చూ, స్తంబకరి (ధన్యము).

మాతుల పుత్రకము, సం. వి. అ. పుం: ఉమ్మెత్తకాయ.

మాతుల పుత్రకుడు, సం. వి. అ. పుం. మేనమామ కొడుకు:
దావ, దావగాడు.

మాతులాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. = మాత్ర. జనము, భోగ,
కుసుమలు (అనికొందలు): చూ, ధన్యము; 2. మేనమామ
భార్య: చూ, మాతుల (చూ, అత్త. 4; 3. లంకలు. (ఇది
చింత్యము.)

మాతులాహి, సం. వి. ఇ. పుం. నెత్తురుపెనుపొడ, ముట్టుదాము:
చూ, సర్పము.

మాతులి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: చూ, మాతులాని. 2; 2: చూ,
మాతులాని. 1.

మాతులంగము, సం. వి. అ. పుం. రూ-మాలుంగము = మాదీ
వలము*: చూ, సుపూరము.

మాతులుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మేనమామ.

మాతులేయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మాతుల పుత్రకుడు.

మాతృక, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. తల్లి: చూ, మాత, 1; 2. దాది:
చూ, మాత. 1—౨; 3: చూ, పార్వతి; 4: చూ, వర్ణమాల;
5. అసలు గ్రంథము: చూ, సంపుటము. 3; బి. 6: చూ,
మాతృకలు.

మాతృకము, సం. వి. అ. పుం. ఎడమవ్రక్క కొమ్ము చెవి
లోనగువానిచే కొఱవడిన యేనుగు: చూ, హన్తి. (దీనిచే
రాజునకు దారిద్ర్యము కలుగును).

మాతృకలు, అం: బ్రాహ్మి, మాహేశ్వరి. కౌమారి, వైష్ణవి,
వరాహి, ఇంద్రాణి, చాముండ. (7).

మాతృష్వనేయి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. తల్లితోడ బుట్టిన దాని
కూతురు: చూ, సూన. 1.

మాతృష్వనేయుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-మాతృష్వస్రీయుడు.
తల్లితోడ బుట్టిన దానికొడుకు: చూ, సూనుడు. 1.

మాతృష్వస్రీయ, సం. వి. అ. స్త్రీ. తల్లితోడ బుట్టిన దాని
కూతురు: చూ, సూన. 1.

మాతృష్వస్రీయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మాతృష్వ
నేయుడు.

మాతృసౌదాయకము, అం: చూ, త్రీధనములు.

మాత్ర, సం. వి. ఆ. త్రీ. 1. అక్షరావయవము (బాణాకృతి గలది. లఘువు, లఘువేమాత్ర, మాత్రయన నొక చిటికా లము వలుక(బడునది); 2 వృత్తాశము: చూ, వృత్తము. 5; 3: చూ, స్వల్పము; 4. కొలది రూ-మాత్రము: చూ, వాసి. (8) (పరిమితి); 5: చూ, త్రుటి. 1; 6: చూ. సంఘము. 1; 7. తొడవు: చూ, హవణిక (భూషణము.2); 8 ధనము: చూ, హిరణ్యము. 3; అ. న. 9 అవధారణము: చూ, వినుము; 10: చూ, సర్వము; దే. వి (1) చిన్న మందుంట: మందుకుప్పెకు—తిన, కుహనము, గుడము, గులిక—గులిక—గుళిగ, గోలము—గోళము, ఘనరసము, ఘటిక. (తె.)—ఉంట, ఉండ, కొప్పియ-కొప్పె, గుండు, పూచె, పూదియ-పూదె, పూస; (2) =మాతులాని. జనపనార సంఘి: చూ, సంఘి.

మాత్రము, వా. సం. వి. అ. న. 1: చూ, మాత్ర. 4; అవ్య. 2. ఇతర వ్యవచ్చేదము.

మాతృర్యము, సం. వి. అ. న. 1. =మచ్చరము: చూ, హంస. 7; అం. 2: చూ, అరివర్గములు.

మాతృర్యశీలుడు, సం. విణ: (తె.)—అంకకాడు, చలపకారి, చలపాది, చలమరి, మచ్చరి, మచ్చరీడు.

మాతృన్యాయము న్యా పెద్దచేప చిన్నచేపను దినుననురీతి.

మాతృన్యము, అం. (౧౪ ౦౦౦ కలది): చూ, పురాణములు.

మాద, దే. వి. వాపురోగము: చూ, వ్రణము.

మాదము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ-మదము. (విద్యా ధనాదులవలన వచ్చిన గర్వము)

మాదర్చోదీ, వా. వి. దగా, మోసము. (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక.)

మాదవళము, దే. వి. (రూ—మాదళము—మాదావళము మాదావళి) 1. కపిలవర్ణము: చూ, వర్ణము. 8; 2. కపిల వర్ణముగల చీర: చూ, వస్త్రము.

మాదళము, —పై.—

మాదావళము, —పై.—(కపిల వర్ణమునకు-కళా. 8, అ. 139)

మాదావళి, —పై.—

మాదిగ, వై. వి =మాతంగ: ఆసాది, గూబరి, గొడగరవాడు, గొడగరి, గొడారి, గొడారివాడు, గోసంగి—గోసంగి, చచ్చుడి, ముచ్చెవాడు. (సం.)—కురటుడు, గోహంసకుడు, చర్మకారుడు, చర్మరువు, పాదుకృతుడు-పాదాకృతుడు. పాదావాహుడు, మతంగుడు-మాతంగుడు. తద్వి.—మాదిగజాతికి.—గొడగర, మాదిగ.

మాదిగకత్తి, వై. వి. మాదిగవాని కత్తి: చూ, రిష్టి. 2.

మాదిపలము, వై. వి.=మాతులుంగ. రూ-మాదీపలము: చూ, సుపూరము.

మాదిఫలము, మి. వి. —పై.— ఉ, రా. 8, అ. 81; య. 2, అ. 47; య. 1, అ. 38.

మాదిరి, దే. వి. ఏ. రూ-మాదిరి. 1: చూ, సామ్యము; 2: చూ, విధము. 1. 3. ఉపమావాచకము: చూ, సామ్యము;

విణ. 4: చూ, సమానము. 2.

మాదీపలము, వై. వి.=చూ, రూ-మాదిపలము.

మాదీపలము, మి. వి: చూ, రూ-మాదిపలము.

మాదృకుడు, సం. విణ. నావంటివాడు.

మాదెన, దే. వి: చూ, స్థూలపుష్పము*.

మాద్ర, సం. వి. ఆ. త్రీ. అతివస *: చూ, విష.

మాద్రీ, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1. పాండురాజుదార్య: చూ, దార్య; దే. వి. ఏ. (1): చూ, రూ-మాదిరి. 1; వి. (2): చూ, రూ-మాదిరి. 2; (3): చూ, రూ-మాదిరి. 3; విణ. (4): చూ, రూ-మాదిరి. 4.

మాద్యీకము, సం. వి. అ. పు: చూ, రూ-మాధవకము.

మాధవకము, వా. సం. వి. అ. పు. మధుకరసంబంధ మైన ముద్ద, భగవంతుని స్మరించుచు అడిగెడి విజ్ఞాన్నపు ముద్ద (అనికొందలు) మాధావకము అనియు వాడుక). చూ, సౌదము (1).

మాధవకము, సం. వి. అ. పుం. 1. ఇప్పపువ్వు కల్లు: చూ, మధువు 4; 2. కల్లు: చూ, సుర. 2; 3. ద్రాక్షకల్లు: చూ, సుర. 2.

మాధవకరము, వా. సం. వి. అ. న: చూ, మాధుకరము.

మాధవము, సం. వి. అ. పుం. 1. వైశాఖమాసము: చూ, మాసము. 1; 2. వసంతముతువు: చూ, మాసద్వయము.

మాధవాయస్వాహా, అం. (మాధవ: =మాయా ౭ విద్యా యాస్తస్యా; ధునోతి=కంపయతి; మౌనాద్ధ్యానాచ్చయోగచ్చ విద్ధిభారత మాధవమ్): చూ, ఓమ్.

మాధవి, సం. వి. ఈ. త్రీ. 1: చూ, పూలగురిగింజ*: 2 చూ, మాదిపలము *: 3: చూ, సదాస *: 4. కల్లు: చూ, సుర. 2; 5. తేనె: చూ, సారము; 6 చక్కెర: చూ, శర్కర. 1; 7: చూ, లక్ష్మి. 1; 8 గోమహిష్యాది సమృద్ధి: చూ, సమృద్ధి; 9. కుంఠెనకత్తె: చూ, శంఖి.

మాధవుడు, సం. వి. అ. పుం. లచ్చిమగడు: చూ, విష్ణువు. 1. మాధుకరము, సం. వి. అ. న. మధుకరవృత్తి భో. 3, అ. 33: మాధవకరము.

మాధురి, సం. వి. ఈ. త్రీ 1: చూ, మాధుర్యము: 1; 2: కల్లు: చూ, సుర: 2.

మాధుర్యము, సం. వి. అ. న. తీపు: (ఇందులవిశేష్య విశేషణంబులకు: "చూ, సురసము. 2"); 2. పక్షులులోనగునవి వచ్చుటకు బోయవేసెడు ఈల: చూ, స్వరము. 2; అం. 3: చూ, కావ్యగుణములు; 4: చూ, గుణములు; 5: చూ, శృంగారచేష్టలు.

మాధ్యందిన బ్రాహ్మణులు, అం: చూ, మహారాష్ట్రులు. (కుక్షయజుర్వేదమునకు జేరినవారు, వీరు శతపథ బ్రాహ్మణము కాల్యాయన సూత్రము మాధ్యాహ్నికసంధ్య ప్రధానముగా గలవారు. మాధ్యాహ్నమునకు ముందు వీరిని జూడగూడదని కొందఱుందురు. ఇది చింత్యము. కోలాపూరు, నాసికా, దక్షిణమహారాష్ట్ర దేశములందు వీరిని జూడనగు): చూ, బ్రాహ్మణులు.

మాంధ్యదినము, అం: చూ, కల్పసూత్రములు.

మాధ్యస్తమ, సం. వి. అ. న. మధ్యస్థుడుచేయు తీర్పు.
 మాధ్యాహ్నిక సంధ్యావందనము, అం: చూ, సంధ్యావందనము.
 మాధ్యహ్నాహ్నికములు, అం: చూ, ద్రావిడులు, (వీరు కుద్ధముగ
 అటవలు. వీరు ఇతరద్రాహ్నికములనుండి వడుచులను తీసి
 కొందురు గాని వారివడుచులను ఇతరుల కియ్యనొల్లరు.
 వీరు కృష్ణయజుర్వేదములు, ఆపస్తంబ సూత్రములు. వీరినే వీర
 వైష్ణవులనికూడ చెప్పుదురు. వీరు ద్వైతమతమునకుఁ
 జెందినవారు. చూ, ద్రాహ్నికములు.)
 మాధ్వి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మధ్యము: చూ, సుర. 2; 2.
 మకరందము చూ, సుమనోరజము.
 మాధ్వీకము, సం. వి. అ: న. (రూ - మాధ్వీకము - మాధ్వీ
 కము - మాధవకము): చూ, రూ - మాధవకము. 1-2-3.
 మాన, వై. వి. = మానమ్. (రూ - మానిక - మానికె) రెండు
 తప్పులు, కుడపము - కుడుపము: చూ, నేరు.
 మానన, సం. వి. అ. స్త్రీ. = మన్నిక. 1: చూ, మన్నన.
 1; 2: చూ, వినయము.
 మాననీయము, సం. విణ. మన్నింపఁదగినది. క్షమింపఁదగినది:
 మాన్యము.
 మానము, సం. వి. అ. న. 1. త్రాసు, మూర, తూములోనగు
 నవి: ద్రువయము, పాయము, మాయము, పౌతవము:
 చూ, (తె). - వడ్డు. (ఇది త్రివిధము. - తులామానము,
 అంగుళీమానము, ప్రస్థమానము) 2 కొలఁది: చూ, వాసి
 (8) (పరిమితి); 3 మానిక: చూ, నేరు; పుం. 4 చిత్తైన్న
 త్యము; 5. గర్వము: చూ, హంకారము; 6. స్త్రీలకు పురు
 షులయెడఁగలుగు కోపము: చూ, రోషము; అం. 7: చూ,
 హేయగుణములు; 8. (వికంతివిగ్రహము): చూ, విగ్రహములు.
 మానములు, అం. 1: ౧ చాంద్రమానాబ్దిము, ౨ నాక్షత్ర
 మానాబ్దిము, ౩ సౌరమానాబ్దిము, ౪ బార్హస్పత్యమానా
 బ్దిము, ౫ సావనమానాబ్దిము; 2: చూ, మానము. 1.
 మానవతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మానముగల అడుది:
 చూ, స్త్రీ; 2. అడుది: చూ, స్త్రీ; 3: చూ, స్వీయ.
 మానవము, అం. 1: చూ, ఉపపురాణములు; 2: చూ, ప్రచారములు.
 మానవాత్మము, అం: చూ, అత్తములు. (బాహము. 1.)
 మానవుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మనుష్యుడు.
 మానసము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, మనసు. 1; 2 మానస
 సరస్సు: చూ, సరస్సు. 1.
 మానసిండు, సం. అ. క్రి. తలించు. ఉ, రా. 5, ఆ. 181:
 చూ, యోచించు.
 మానసిక పూజాకసుమములు, అం. మనస్సు. బుద్ధి, వాక్కు,
 శమము, దమము, అక్రోధము, మౌనము, నిరాహారము,
 నిద్రాత్యాగము, భూతదయ, అభినివేశము, నైర్మల్యము,
 అచాంచల్యము, వేదాంతవిచారము, బ్రహ్మజ్ఞానము.
 అనందము. (18.)
 మానసికము, అం. 1: చూ, స్వాధ్యాయము; 2: చూ, కర్మ
 ములు (కర్మములు.)
 మానసౌకసము, సం. వి. న. పుం: చూ, హంస.

మానా, వా. వి. వరివడి, వెఱవడి: చూ, మేలుబంతి.
 మానావతి, వా. మి. వి. తనలోపములను కప్పిపుచ్చి మాట
 లాడెడు స్త్రీ.
 మానావమానములు, అం: చూ, ప్రకాశింపఁ జేయఁగూడనివి.
 మాని, సం. విణ. మానము గలవాడు.
 మానిక, సం. వి. అ. స్త్రీ: చూ, మాన.
 మానికదారి, వై. వి. = మాణిక్యధారిణి. (మానికము + దారి).
 చూ, వేళ్య.
 మానికము, వై. వి. = మాణిక్య. కెంపు, కను. 1, ఆ. 2: చూ,
 రత్నములు 1; 2 మణి: చూ, రత్నము. 1.
 మానికె, వై. వి. 1. = మాన: చూ, మాన; 2. = మావ. మణి:
 చూ, రత్నములు. 1.
 మానితము, సం. విణ. 1. మన్నింపఁబడినది: చూ, సన్మానితము:
 అం. 2: చూ, తిర్యక్కరణ బంధములు.
 మానిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, మానవతి. 1-2; అం. 8:
 చూ, వృత్తము. 1. ("భ, భ, భ భ, భ, భ, భ గురువులు. 13
 యతి. 22వ చందస్సు).
 మానిపసుపు, ద్వ. వి. రూ - మానిపసుపు: చూ, హరిద్రుపు.
 (ఇదె ఎఱ్ఱకసిందవేరు లేక కాలేయకము).
 మానిపుక్కిటి పులుగు, దే. వి: చూ, బెబ్బులుగు.
 మానిపోటు పులుగు, - వై. -
 మానిని, వై. వి. 1. = మానుష: చూ, మనుష్యుడు; 2. =
 మానుషి. మనుష్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ; 3: చూ, భటుడు పర 5, ఆ 82.
 మానిసిదిండి, ద్వ. వి: చూ, రాక్షసుడు ఉ, హరి. 4, ఆ 282.
 మానిసిరౌతు, వై. వి. = మానుషరాహుత్త. నరవాహనుడు,
 కుబేరుడు: చూ, శ్రీదుడు.
 మానిసితేడు, ద్వ. వి. మనుజేంద్రుడు: చూ, రాజు. 1.
 మానిసిసింగము, వై. వి. = మానుషసింహ. అచ్చ. యు, కాం.
 468: చూ, సింగుడు. 1.
 మానీగ, దే. వి. భృంగవిశేషము: చూ, సౌరంగము. 3.
 మాను, దే. వి. 1. రూ - మాను చెట్టు. వసు. 1 ఆ. 45:
 చూ, వృక్షము; 2. బోదె: చూ, రూ - మాను; 3. మనోజ్ఞత:
 చూ, హృద్యము; 4. విసర్జనము: చూ, విమోచనము; విణ.
 5. మనోజ్ఞము: చూ, హృద్యము; స. క్రి. 8 విడుచు: చూ,
 విసర్జించు; వా. 7. (పుండు) హరించు: చూ, స్రుక్తు (9);
 8. (బిడికి) రాకుండఁగపోవు.
 మానుచు, దే. ప్రే. మానఁజేయు, మానించు: రూ - మాన్పు -
 మానుపు.
 మానుట, దే. అవ్య. నివృత్తి, అజ్ఞ: చూ, మరలఁజాటు.
 మానుపు, దే. ప్రే: చూ, రూ - మానుచు.
 మానుపసుపు, ద్వ. వి: చూ, రూ - మానిపసుపు.
 మానుపోటుపు, దే. వి: చూ, బెబ్బులుగు.
 మానుషి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. = మానిని. మనుష్యస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.
 మానుషుడు, సం. వి. అ. పుం. = మానిసి: చూ, రూ - మనుష్యుడు.
 మానుషకము, సం. వి. అ. న. మనుష్యుల సమూహము.
 మానెడు, ద్వ. వి. కుడపప్రమాణము.

మానెరు, దే. వి. రూ-మానేరు*: చూ, స్వర్ణవల్లి.
మానేజరు, వా. వి. కార్యనిర్వాహకుడు: రూ-మేనేజరు.
మానెరు, దే. వి: చూ, రూ-మానెరు*.

మాన్సు, దే. ప్రే: చూ, రూ-మానుసు.
మానైనవాడు, దే. విణ: చూ, సౌందర్యవంతుడు.
మానోజ్ఞకము, సం. వి. ఆ. న, మనోజ్ఞత: చూ, మాను. 3.
మాన్యజ్ఞేత్రములు, ఆం: చూ, మదములు.

మాన్యము, సం. వి. ఆ. న. = మన్నియము-మన్నెము. 1.
(తె.)-ఇనాము-ఈనాము, కిట్టుబడి, క్విటిరెంటు, మందెము-
మన్నియము-మన్నెము; 2. కొండల నడమను అరణ్య
మధ్యమునను గలభూమి, రోగిభూయిష్టమగు భూమి (అని
కొందఱు); (తె.) - మందెము - మన్నియము - మన్నెము;
విణ. 3: చూ, మాననీయము.

మాపు, దే. వి. 1: చూ, పుంట; 2: చూ, రాత్రి. భాగ. 10.
స్కం. పూ. 1050; 3. మైల: చూ, మరినము. 1; ప్రే. 4.
మాయజేయు, పోగొట్టు.

మాపుడు, దే. వి. మైల: చూ, మరినము. 1.

మాపు, వా. వి. మన్నింపు, క్షిమింపు.

మాపుచేయు, వా. స. క్రి. 1. క్షమించు; 2. కనబడకుండగజేయు
మాటగు, ద్వ. వి. 1: చూ, సమ్మతి. 1; అవ్య. 2. మిగుల
మంచిది: చూ, సమ్మతి. 1.

మామ, వై. వి. 1 = మామక. తల్లిసోదరుడు: చూ, మేన
మామ; 2. ఆలుమగల తండ్రి: చూ, శ్వశురుడు; 3 తండ్రి
తోబుట్టువుయొక్క భర్త, మేనత్తమగడు. (ఈద్రులు
కొందఱు తల్లిసోదరుని (మేనమామను) "నాన్న" అని
పిలుచుచున్నారు.)

మామకీనము, సం. విణ. నాది, నాయది.

మామకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. = మామ. 1: చూ, మామ. 1;
విణ. 2. నావాడు; వా. 3. పూజ్యుడు: చూ, సన్మానితుడు.

మామమామ, వై. వి. 1: చూ, విష్ణువు. 1. (లక్ష్మీదేవిని
పెండ్లాడుటచే తనకు మామయైన సముద్రునికి పెండ్లామగు
గంగాదేవి తనకు కూతురు వరుసయగుటచే విష్ణువు సము
ద్రునకు మామ అయినని యెఱుంగునది); 2. సముద్రుడు:
చూ, సముద్రము.

మామమామజావ, వై. వి. చంద్రుడు. ఆం. పదా. సు. 23:
చూ, హిమాంశువు.

మామా, దే. అవ్య. మానుమాను.

మామాటయే మాట, జా. నిజము. "మాభోగంబులె యాత్మ
భోగములుగా మామాటయే మాటగా" కళా. 5, ఆ. 215.

మామిడి, దే. వి: 1. రూ-మావిడి-మావి: (సం.)- అమ్రము-
అమ్రము, కాంతము. కామవల్లభము, కామశరము, కామాం
గము, కీరేష్టము, కేశవాయుధము, కోకిలానందము, కోకిలా
వాసము, గంధబంధువు, చామరపుష్పము, చూతకము—
చూతము, మాకందము, రసాలము*: తద్విశేషములు. —
౧. అంటుమామిడి; ౨. అంజాళము, నల్లమామిడి. (సం.)-
అంబ, అంబరీషము, అమ్రాతకము. అమ్మపాటలము,
అమ్మతకము, కపి, కపిచూడ, కపిచూతము, కపిప్రియము,

కపిరసాద్యము, కపితనము, కీరము, గుడబీజము, టంకము,
పీతనకము, పీతము, బృహదీజము, స్తనక్షీరము, స్నిగ్ధ
వృక్షము; ౩. అటకమామిడి—అటికమామిడి. (సం.)—
కుండలచ్చదము, బస్తాంద్రి, మండలచ్చదము, రక్త
పుష్పము, వికాలము, శ్వనాడికము; ౪. అడవి మామిడి,
(సం.) అంబష్ట, ప్రియాలము; ౫ ఎలమావి, తియ్యమామిడి,
తేనెమామిడి. (సం.)—అతసౌరభము; పుండరీకము, ససా
కారము; ౬. కట్టుమామిడి; ౭ కొండమామిడి, పుల్ల
మామిడి. (సం.)—కుశ, కుశామ్మి, కోశామ్రము, జీద్రా
మ్రము, ఘనస్కంధము, జంతువృక్షము, రక్తకము,
లాక్షవృక్షము; ౮. కోతిపిట్టమామిడి, కోతిమామిడి; ౯.

గుట్టమామిడి, రాచమామిడి. (సం.)-కామఫలము, కామా
యుధము, కామేష్టము, కోకిలానందము, కోకిలోత్సవము,
రాజామ్రము; ౧౦. తుమ్మెదమామిడి. (సం.)-కోశామ్రము,
క్రిమిద్రువు; ౧౧. పచ్చిబియ్యపు మామిడి; ౧౨. పోక
మామిడి. (సం.)—జీద్రామ్రము, తూదసస్యకము; ౧౩.
జీడిమామిడి, ముంతమామిడి. (సం.)—అగ్రబీజము; ౧౪.
(సం.)—అక్షిబము—అక్షిబము; ౧౫. (సం.)—అర్చుద
ఫలము. ౧౬. మామిడిపిందె (ఇట్లే పలురకములు అంటు
మామిళ్లు, పలురకముల మొక్కమామిళ్లకలవు) ౧౭.
చెట్టపేరు యింటిపేరుగా గలవారు (మామిడివారు,
రావివారు, జామవారు, చింతావారు, వేసావారు)

మామిడిఅల్లము, దే. వి. అల్లములో బేదము. కస్తూరిపసుపు
(అని కొందఱు)*: చూ, శృంగబేరము.

మామిడిగుత్తులు, ద్వ. వి. బ: చూ, ధాన్యము.

మామిడిపిందె, వా. వి. చూ, మామిడి ౧౯.

మామిలీతు, వా. వి. పద్ధతి: మామిలీయతు.

మామిలీయతు, వా. వి.—వై.—

మామూలు, వా. వి. 1. వాడుక, అలవాటు: చూ, స్వభావము;

2. వాడుకగానిచ్చెడు విత్తము; 3. లంచముగానిచ్చెడు
విత్తము; 4. బహుమతి.

మామెన, దే. వి: చూ, శారిణ*:

మాయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: అజ, అజయ, ఉపాదానము,
ప్రకృతి, ప్రత్యాహారము, ప్రధానము, (తె.)=మాయము; 2;
=మాయము. ఇంద్రజాలాదివిద్య: చూ, మాయము. 1; 3.=
మాయము: చూ, వంచన; 4. ఒకపట్టణము. కాశీ 3, ఆ.
87: చూ, దేశములు; 5 బుద్ధి: చూ, హృల్లేఖము. 2; 8: చూ,
విష్ణువు. 1: ఆం. 7: చూ, ఉపాయములు. 1; 8: చూ, పుణ్య
నగరములు; పా. 9 దీనికి ఉపమానము -రాక్షసులు.

మాయకాడు, దే. విణ. (వై = మాయావి అనికొందఱు):

1: చూ, వంచకుడు. 1. 2 ఇంద్రజాలికుడు: చూ, వ్యాకృహి.

మాయదారి, ద్వ. విణ.—వై.—

మాయపోతు, దే. విణ —వై —

మాయము, వై. వి. 1=మాయ: (దేశ్యమని శ. ర.) కని
కటు - కనుకట్టు, కయిలాటము - కైలాటము, గారడము—
గారడి, దండన, బూటకము, బూమియ, మతకము,
మాయము, వేడబము (సం.)—కుహరము, కూకము,

చింతాయన, చిత్ర, తంత్రము, జాలము, మాయ, మాయోపాయము; తద్వి. — కర్కటముఖము, కాలకూటము, కుంభ, కృష్ణాంగము, భాగతుండము, జాంగలి, మహేంద్రజాలము, శాంబరి: (చూ, బంద్ర జాలికము) ఇత్యాది (మిగతవానికి “చూ, వేదబము”); 2.=మాయ: చూ, మాయ. 1; 3.=మాయ. చూ, వంచన; 4. అదృశ్యము. వై. 3, ఆ. 82: చూ, విచ్ఛమొగము; అం. 5; చూ, మాయ. 7. మాయలమారి, మి విణ (వై. అనికొందలు=మాయావి): చూ, మాయకాడు. 1-2. మాయలాడి, మి. విణ. టక్కులాడి: చూ, త్రి. మాయలాడు, మి. విణ: చూ, మాయకాడు. 1-2. పాండు. 5, ఆ. 206. మాయాంశము, అం: చూ, షష్ఠ్యశములు. మాయాకాడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయకాడు. 1-2. మాయాదేవీసుతుడు, సం. వి. ఆ. పుం రూ-మాయాసుతుడు. శాక్యబుద్ధదేవుడు: చూ, బుద్ధుడు. మాయావి. సం. విణ=మాయదారి: చూ, మాయకాడు. 1-2. మాయాసుతుడు, సం.వి. ఆ. పుం:చూ,మాయాదేవీసుతుడు. మాయి, సం. విణ. చూ, మాయకాడు. 1-2; దే. వి. (1) నలుపు: చూ, వర్ణము. 6; 2. మలుగు. చూ, స్థగనము. మాయికుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయకాడు. 1-2. మాయ, దే. అవ్య. 1. రూ - మాయరె: చూ, నేదాసు; ఆ. క్రి. 2: చూ, మలినమగు; 3: చూ, నశించు. మాయుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2. అసురుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1. మాయుకము, సం. వి. ఆ. పుం. నేనాపతికిని రాష్ట్రమునకును నాశము కలుగజేయు ఏనుగు (నల్లని శరీరమును, నల్లని నాలుకయును, కుటుచ దేహమును, అల్పములైన కర్ణవాల మేహనములును, దీర్ఘమగు తొండమును, కృశమగు గ్రీవమును, దుర్గంధమును గలది): చూ, హస్తీ. మాయరె, దే. అవ్య: చూ. మాయ. 1. మాయపు, సం. వి. ఉ. స్త్రీ. పితృము: చూ, రోగము. 1. మాయారము, సం. వి. ఆ. న. 1. నెమిళ్ళగుంపు: చూ, శిఖి. 2; విణ. 2: మయారసంబంధమైనది; అం. 3: చూ, భావ దూషితములు. మాయోపాయము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మాయము. 1. మాయము, సం. వి. ఆ. న: చూ, మానము. 1. మారకజిత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, బుద్ధుడు. మారకము, సం. వి. ఆ. న. 1.=మార్కము: చూ, మరణము; వా. 2. (రూ-మారుగడ-మారకము-మార్కము-మార్పు-మాటుపు.) ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చు కొనుట: చూ, వినిమయము; 3. పెద్ద నాణ్యమును ఇచ్చి దానికి సరిపడు చిన్ననాణ్యములను కోరువారు ఇచ్చెడు దుసుము. “రూపాయకు వైస మారకము” మొ; వా. 4. బంధకము, తా:ట్టు: చూ, వారకము. 1. మారకుడు, సం. విణ చంపువాడు: చూ, హింసకుడు.

మారజిత్తు, సం. వి. త్. పుం: చూ, మారకజిత్తు. మారణము, సం. వి. ఆ. న. చంపుట: చూ, హింస. 1; 2: చూ, మారకము. 1; 3. మారణమనువిద్య: అం. 4. (నీలో త్వలము): చూ, మన్మథబాణములు; 5: చూ, విద్యలు; 6: చూ, కళలు; 7: చూ, అత్తములు; 8: చూ, ఉపవిద్యలు. మారదుడు, సం. వి. ఆ. పుం: 1: చూ, విష్ణువు. 1; 2: చూ, శివుడు; 1; 3: చూ, సంబంధి. 1. మారాకు, వా. వి మొలకకు మొదటపుట్టిన ఆకునకు తరువాత పుట్టినఆకు. మారాటము, దే.వి రూ-మాటాటము. కలహము: చూ, యుద్ధము. మారాము, వై. వి.=మర్మము. 1. చూ, మర్మము. 1; వా. 2. గరాబము. “మావాడు గరాముచే బడికిపోవుటలేదు.” చూ, గరము. 3. మారాముళ్ళు, వా. వి. బ: చూ, పుట్టాకులు. మారి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: 1. చూ, మారకము; 2. మసూరిక: చూ, స్ఫోటకము; 3. వర్షము: చూ, వాన. 1; ఈ. స్త్రీ. 4 జన తీయము; 5: చూ, పార్వతి; అం 6: చూ, నుద్యమ గ్రామగత మార్చనలు; దే. వి (1) ఒకగ్రామదేవత:చూ, మహాలక్ష్మి. 3; అప. 2. తాచీల్యమునందు వచ్చెడి యొక నొక ప్రత్యయము. “కొట్లమారి, మొట్లమారి.” మారిణి, అం: చూ, తంత్రములు. మారిమనలు, దే. స. క్రి. చంపు: చూ, హింసించు. మారిష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. దక్షిణతల్లి: చూ, సవిత్రి. 1. మారిషము, సం. వి. ఆ. పుం: 1 ఆరామశాకము. (తె).— తోటకూర. తద్విశేషములు. — 1: అంబుబాష్పము, ఆకువ క్రోష్టి, జలకూర్చిక, (తె).—నీరులోటకూర: 2. ఎట్టా కులతోటకూరకు. — తైలపాయిక: తొగిణి: (తె. ఎట్టా కుల తోటకూర: 3. కుణుంబము, చిక్కని-చిక్క-చిక్లిక-చిల్లిక, జీవంతిక-జీవాంతిక, జీవాంతకము, బాష్పము, రక్త నాశము, రోమశ. (తె).—కొయుగూర—కోయుగూర—కొయుగూర—కొయుగూర, కొయ్య తోటకూర-కోయు తోటకూర, తలుగాకు; 4: మహాబాష్పము, జీవశాకము, శాకిని. (తె).—చిరుక తోటకూర, పెరుగాకు-పెరుగు తోటకూర; 5: ములు తోటకూర (మిగతవానికి “చూ, శాకిని 2.”)

మారిషుడు, అం. రూ మూర్ఘుడు. 1: చూ, పారిపార్శ్వకుడు; 2. ఆరుగుడు, పూజ్యుడు: చూ, సన్మానితుడు. మారీచము, అం: చూ, ఉపపురాణములు. మారీపత్తు, వా. వి. రూ-మారీబత్తు. 1: చూ, వశము. 1; 2. ద్వారా, పరంగా, గుజార్తున. మారీబత్తు, —వై.— మారు, దే. వి. 1. రూ-మాలు. ప్రతి: చూ, సమానము. 2: 2: చూ, మజ్జిగ: వా. స. క్రి. 3. రూ-మాలు. (కట్టతో) కొట్టు: చూ, మొత్తు. 2. మారుడు, సం. వి.ఆ.పుం. రూ-మరుడు: చూ, మన్మథుడు. మారుగడ, దే. వి: చూ, మారకము. 2. మారుతము, దే. వి. గాలి: చూ, వాయువు.

మారుతాపహ, సం.వి.అ.ప్రీ. ఉరిమిడి*: చూ, శ్వేతపుష్పము.
 మారుతి, సం. వి. ఇ. ప్రీ. 1. సౌత్తీనక్షత్రము: చూ, రిక్క: ఇ. పుం. 2: చూ, భీమనేనుడు; 3. హనుమంతుడు: చూ, వానము.
 మారుతుడు, వా. వి. రూ-మార్తుడు—మాటుతుడు: చూ, శత్రువు. 1.
 మారెడు, వై.వి=మాలార. రూ-మారేడు*: చూ, శ్రీఫలము.
 మారెమ్మ, వా. వి: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 మారేడు, వై. వి.=మాలార: చూ, రూ-మారేడు*.
 మార్కండేయము, అం. (3-2,000 కలది): చూ, పురాణములు.
 మార్కండేయుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, చిరజీవి. 4.
 మార్కటకము, అం: చూ, స్థితకరణబంధములు.
 మార్కము, వై. వి.=మారక: చూ, రూ-మారకము.
 మార్కవము, సం. వి. అ. పుం. గుంటగలగర*: చూ, భృంగరాజము. 1.
 మార్కు, వా. వి. 1 గులుతు; బ. 2. బడిపిల్లలు గెలుపునందు పొందెడు గుణములు.
 మార్కొను, దే. అ. క్రి. రూ-మాటుకొను; 1: చూ, ప్రతిఘటించు; స. క్రి. 2: చూ, స్పృశించు.
 మార్గక్రియలు, అం: చూ, తాళక్రియలు.
 మార్గణ, సం. వి. అ. ప్రీ. (రూ—మార్గణము-మృగణ) 1: చూ, వెదకుడు; 2: చూ, యాచన; అ. పుం. 3: చూ, బాణము. 1.
 మార్గణము, సం. వి. అ. న, పుం. —వై.—
 మార్గణుడు, సం. విణ: చూ, యాచకుడు.
 మార్గదర్శకుడు, సం. విణ: చూ, ముందునడచువాడు.
 మార్గదర్శి, సం. విణ. —వై.—
 మార్గప్రాణము, అం: చూ, తాళమార్గములు.
 మార్గము, సం.వి.అ.పుం. (దీనిచేతఁ బదార్థమును వెదకుదురు తెరువరుల యడుగులచేత దుడవఁబడునది) 1: ఆధ్వము, అయనము, ఋతి, నిగమము, కాయస్థ, భుజకము, భుల్లము, గతి, గమము, గృహతటి. గోత్రము, ద్వారము, పంథ, పథము, పదవి, పద్య, పద్ధతి, పథ్య, వర్తని, వర్తము, వహము, వాటము, విపథము, విశిఖ, వీధి, వ్రజము, సరణి, సానువు, స్మృతి. (తె.)—అంగడి, అంగక్షవాడి, చనువ, చొప్పు, జొడ, దొంక, తెన్ను, తెరగు—తెలుపు—తెరువు—తెన్ను, తెరుకువ, త్రోవ దారి, నడవ, నెరవు—నెఱువు, పొంత, వాడ, వాడకట్టు, రస్తా, వీధి, వెంట, సడవ, సరవి. (మిగత వానికి “చూ. స్మృతి 1”); తద్విశేషములు—౧. (తె.)—అంగడి, అక్కవాడ, అక్కలవాడ: ౨. అతిపథము, కల్యాణగోత్రము, సత్పథము, సన్మార్గము, సుపథము. (తె.)—మంచిత్రోవ; ౩. అపథము, ఉన్మార్గము. (తె.)—తప్పుత్రోవ, తప్పుదారి, పెడకింత, పెడదారి, పొరతెరవు, మాటుదారి; ౪: అశ్వీనము—అశ్వీనము—అశ్వీనము; ౫: (తె.)—ఇలుకువీధి, కంత-క్రంత-గంత, గల్లీ, సందు. (చూ, సందు. 5.); ౬: ఉపనిష్కరము-ఉపనిష్కరము, గుల్మము. (తె.)—ఉక్కశము; ౭: ఉపరథ్య, దర్శిని,

వశుమార్గము. (తె.)—పసులదారి, పసులపుంత, పుంత, వాళి; ౮: ఏకపది. (తె.)—కాలిత్రోవ; ౯: కదధ్వము, కాపథము, దురధ్వము, అధ్వము, వ్యధ్వము, విపథ, విపథము. (తె.)—చెద్దత్రోవ; ౧౦: కరాంగణము, నిగమము, నిర్బటము; ౧౧: కాంతారము; ౧౨: క్రయారోహము, గ్రామముఖము, చంగలము, జన్యము, నిగమము, పణ్యవీధి, వివణి, హట్టము (తె.)—బజారు—బాజారు; ౧౩: గృహంతరము, త్రికము. (తె.)—ముయ్యెలగుట్ట; ౧౪: గూఢ మార్గము; ౧౫: ఘంటాపథము, రథ్య, విశిఖ, సంసరణము. (తె.)—తెట్టతెను, తెట్టతెరువు, దండుదారి, దండుబాట. నడువీధి, పెందెరువు, పెద్దవీధి, బ-డిబాట, బాట, రచ్చ, రహదారి; ౧౬: ఘర్షరము, పర్వతమార్గము. (తె.)—ఆరప-నరవ, కురవ-కురువ; ౧౭: అధ్వము, చతుష్కము, చతుష్పథము, చత్వరము, జ ఘాపథము, జలసూచి, పట్టము, ప్రవణము, శృంగాటము. (తె.)—చదుకము; ౧౮: ఛాయాపథము, దేవపథము, నభస్పరిత్తు, సోమధార; ౧౯. (తె.)—చుట్టు, చుట్టుదారి; ౨౦: ప్రచారము; ౨౧: ప్రాంతరము; ౨౨: (తె.)—బారి; ౨౩: (తె.)—మడ; ౨౪: మహాపథము; ౨౫: మూలుత్రోవ; ౨౬: (తె.)—వంకదారి; ౨౭: వెలుపలకు పోవ దారిలేని సందునకు. (తె.)—ముట్టుసందు; ౨౮. సవారీమార్గము: అనివారు(లు)-కనివాలు; ౨౯. మేకలత్రోవ: అజపథము, అజవీధి; ౩౦. అకాశమునందు ఛాయాపథవిశేషము: అజపథము, అజవీధి. (మిగతవానికి “చూ, స్మృతి. 1.”); 2. మృగశీర్షా నక్షత్రము: చూ, రిక్క; 3. మార్గశీర్షమాసము: చూ, మాసము. 1; 4: చూ, వెదకుడు; 5. కస్తూరి: చూ, మృగమదము; అం. 6. తాళమునకు ప్రాణములు పది. అందిది యొకటి: చూ, తాళప్రాణములు (చూ, తాళ సూర్గములు).
 మార్గములు, అం: కవిమార్గము, విహంగమార్గము, మార్జాల మార్గము, మీనమార్గము. కూర్మమార్గము (5).
 మార్గవము, సం. వి. అ. పుం: చూ. మార్కవము*.
 మార్గశీర్షము, సం. వి. అ. పుం: చూ, రూ మార్గము. 3.
 మార్గితము, సం. విణ. వెదకఁబడినది: చూ, మృగితము.
 మార్గ్యము, సం. విణ. 1. వెదకఁదగినది: మృగ్యము; 2. తుడువఁదగినది: మార్జనీయము.
 మార్పు, దే. స. క్రి. 1: వడ్డించు; ప్రే. 2. నాశనముచేయు: చూ, సమయు. 3: 3: తొరలుచు—తొరల్చు, బదలాయించు, విరాయించు విరాయించు.
 మార్జన. సం. వి. అ. ప్రీ. మురజధ్వని: చూ, స్వరము. 2.
 మార్జనము, సం. వి. అ. ప్రీ, అ. న 1. తోముడు: చూ, కుద్ది 2; పు. 2 లొడ్డుగు*: చూ, లోద్రము.
 మార్జని, సం. వి ఈ ప్రీ. 1. చీపురు కట్ట: చూ, సమ్మార్జని; అం. 2: చూ, శ్రుతులు.
 మార్జనీయము, సం. విణ: చూ, మార్గ్యము. 2.

మార్గరకర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కర్ణమూటి, చాముండాదేవి: చూ, మాతృకలు.

మార్గరము, సం. వి. అ. పుం. 1. పిల్లి: చూ, రూ-మార్గరము: అం. 2: చూ, వ్యాసరణ బంధములు.

మార్గరక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. పునుగుపిల్లి: చూ, మార్గరము. మార్గరకబళన్యాయము, న్యా. పిల్లి బోజనముచేయువారియొద్ద: గూర్చుండి వారెత్తు కబళములన్నియు: దన సమిత్తమేయని తలంచుచుండునను రీతి.

మార్గరకశోరన్యాయము, న్యా. పిల్లి తననోటితో: బండ్లుతగుల కుండ సతిజాగ్రతతో: బిల్లను దీసికొను పోవుననురీతి.

(స్వప్రయత్నము లేకున్నను భగవంతుడే రక్షించును.)

మార్గరగంధిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. పిల్లిపెసర *: చూ, పెసర. మార్గరము, సం. వి. అ. పుం. (మూషక గ్రహణముచేత గృహమును శుద్ధిచేయునది) 1: రూ - మార్గరము, ఆబు భుక్కు, ఓతువు, కాహళము, కుందమము, క్రందనము, గాత్రసంకోచి, జహరము, త్రిశంకువు, పతంగము. పిశాచము, పృషదంశకము, బిడారకము, బిడారము, మండలి, మేనాదము, వృషదంశకము, వృషాహారము, సూచకము. (తె).—చీలి, నాసి, పిల్లి: తద్విశేషములు.— ౧: కోహకము, హిహకము; ౨: కిశము, కస్తూరి, గంధమృగము, పూతిము, మార్గరక, మృగపారిక. (తె) ఒత్తెడుపిల్లి. కమ్మిలి, కస్తూరిపిల్లి, చట్టపుమెకము, చెట్టపుమెకము, పునుగుపిల్లి-పున్నపిల్లి, బూతపిల్లి; ౩: గంధలేళిక-గంధవేళిక, వేదముఖ్య, సంకువు. (తె) జవాజిపిల్లి, జవాదిపిల్లి—జవాదిపిల్లి: ౪. పిల్లిమొగమునకు.— చద్గుపు: ౫. జవాదిపిల్లి: చివుకపిల్లి, చుక్కపిల్లి; ౬: జంగలబిడారము-జాంగలబిడారము. (తె) జంగపిల్లి-జంగుపిల్లి; ౭: (తె) పిల్లికూస: ౮. (తె) బావురు - బారువుగాడు, బావురుబిల్లి: ౯ మానుబిల్లి. (మిగతవానికి "చూ, సూచకము. 5."); అం. 2. చూ, గతులు

మార్గించు, సం. స. క్రి. తుడుచు, తొడయు: చూ, సమ్మార్గించు.

మార్గిక, సం. వి. ఆ. శ్రీ. = మజ్జిగ. 1. చల్ల: చూ, మజ్జిగ: 2. కొన్నిసంఖ్యలుచేర్చి పక్షముచేసిన పెరుగు: చూ, స్తన్యము; వా 3. మెంతిమజ్జిగ పొగుపు పెట్టినది: చూ, మజ్జిగ. మార్తండుడు, సం. వి. అ. పుం. రూ-మార్తండుడు: చూ. సూర్యుడు.

మార్తండుడు, సం. వి. అ. పుం.—పై. —

మార్తుడు, దే. వి: చూ, రూ-మారుతుడు.

మార్తురు, వై. వి. బ. = మారక. శత్రువులు.

మార్తంగికుడు, సం. వి. అ. పుం. మృదంగము వాయించు వాడు: మోరజికుడు.

మార్తవము, సం. వి. అ. న. మృదుత్వము: చూ, మెత్తన. 1. మార్తవానుగుడు, అం. (మృదువదములలోనే విరళార్థమును రసమును జూపువాడు): చూ, కృతికర్త.

మార్తవేదహవోదోషాః, న్యా. మార్తవమున: బెక్కుదోషములు గలవు. "మెత్తనివానిని: జూచిన మొత్తబుద్ధియగు" నని సజాతీయమగు నాంధ్రలోకోక్తి.

మార్త్వీకము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, రూ - మార్త్వీకము: విణ. 2. ద్రాక్షిసంబంధమైనది.

మార్పడు, ద్వ. ఆ. క్రి. రూ-మాటుపడు: చూ, వేటుపడు. వై. 1: ఆ. 82.

మార్పు, దే. వి. రూ-మాటుపు. 1. ఒకటియిచ్చి మఱియొకటి పుచ్చుకొనుట: చూ, మారకము. 2: వా. 2. బంధకము: చూ, వారకము. (1).

మార్పెట్టు, దే. ఆ. క్రి. రూ-మాటుపెట్టు. ఎదిరించు: చూ, ప్రతిపటించు. (చూ, వచించు.)

మార్పాట, దే. వి. రూ-మాటుమాట. ప్రతివాక్యము: చూ, సమాధానము. 4.

మార్పి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. రూ-మార్పి: చూ, మార్పనము. 1.

మార్పి. —పై.—

మాటకము, దే. వి: చూ, మార్పు. 1—2.

మాటట, దే. వి: చూ, మారు. 1. ౬, హరి. 5, ఆ. 139; భార. ఉద్యో. 3. ఆ. 107.

మాటకు, దే. వి. ప్రాకుడుగొయ్య. భాగ. 8, స్కం. 65: ప్రాకు. (సం.)—ఉపప్నము.

మాటాట, దే. వి: చూ, రూ-మాటాటము.

మాటాడము, —పై.—భాగ. 8, స్కం. 321.

మాటాడు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, మార్పెట్టు: 2: చూ, మాటుమోయు. మాటి, వా. వి: చూ, రూ-మారి.

మాటు, దే. వి (రూ-మటు) 1: ఈడు, ఉత్తి, బదులు, పెట్టు. (సం.)—ప్రతినిధి: 2. తడ: చూ, వెండియు; 3. పలుమాటు: చూ, శక్వత్తు. 1: 4 రెండవతూరి పెట్టడగిన భోజ్యపదార్థము వై. 8, ఆ. 133; చూ, సాదము (1): 5: చూ, శత్రువు. 1: 6. 8. ప్రతి: చూ, సమానము. 2:

7. అన్యము: చూ, వేటు. 3: ఆ. క్రి. 8; చూ, నశించు:

9 చూ, మార్పడు; 10. వేటురూపమగు: తొరలు; వా. 11. చూ, రూ-మారు. 3.

మాటుంచు, దే. స. క్రి: చూ, ఎడపెట్టు 2.

మాటుదల్లి, దే. వి. 1. విమాత: చూ, సవిత్రి. 1: అం. 2: చూ, దూతీచతుష్టయము.

మాటుకొను, దే. ఆ. క్రి. స. క్రి: చూ, రూ-మార్కొను.

మాటుగడ, దే. వి: చూ, మారకము. 1—2

మాటుచెరిగెను, దే. ఆ. క్రి: చూ, ప్రతిధ్వనించు.

మాటుచేత, వా. వి: చూ, ప్రతికారము.

మాటుచు, దే. ప్రే. మాటజేయు.

మాటుతుడు, దే. వి: చూ, రూ-మారుతుడు.

మాటుదల, దే. వి. మాటుపాటు: చూ, వ్యత్యయము.

మాటుదెబ్బ, వా. వి. ప్రతిపము: చూ, హతి.

మాటునీళ్లు, ద్వ. వి. బ ముట్టునీళ్ళకు మటుసటికాటిస్సానము;
చూ, ముట్టునీళ్ళు

మాటుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ మార్పుడు.

మాటుపడుకు, దే. అ. క్రి ఎదురాడు: చూ, వచించు.

మాటుపాటు, ద్వ. వి: చూ, మాటుదల

మాటుపు, దే. వి: చూ, రూ-మార్పు. 1-2.

మాటుపెట్టు, దే. అ. క్రి. చూ, రూ-మార్పు.

మాటుబేరము, దే. వి. చిల్లరవర్తకము: చూ, వర్తకము. 1

మాటుమగడు, దే. వి. ఉపపతి: చూ, సామి 2.

మాటుమనువు, దే. వి. అడుదాని ద్వితీయవరణము: చూ,
వివాహము.

మాటుమనువుది, దే. వి. (మాటుమనువు + అది): చూ, దిరిపువు!

మాటుమసలు, దే. అ. క్రి. సమత్వముగా కలహించు: చూ,
వాటులాడు.

మాటుమాట, దే. వి: చూ, రూ-మార్పాట.

మాటుమూల, దే. వి. ఎదురుమూల: చూ, మూల (1).

మాటుమొగము, ద్వ. వి: చూ, పెడము.

మాటుమొగమువడు, ద్వ. అ. క్రి: పెడమొమువడు.

మాటుమోత, దే. వి: చూ, ప్రతిధ్వనము.

మాటుమోయు, దే. అశ్య: చూ, మాటుపడుకు.

మాటురూపు, వా. వి. 1 (సం.) ప్రతికృతి: 2. ప్రతిబింబము;
చూ, వికారము. 1.

మాటునేత, వా. వి. ప్రతివిధానము.

మాటొడ్డు, దే. వి. 1. ఒడ్డారము. (సం.) ప్రతిఘటనము (చూ.

ప్రతి. 8): అ. క్రి. 2: చూ, ప్రతిఘటించు.

మాటొత్తు, దే. వి: చూ, ఎదురొత్తు.

మాటొత్తులు, దే. వి. బ: చూ, ఎదురొత్తులు

మాల, సం. వి. అ. స్త్రీ 1. = మాలె. పూదండ. చూ, భూషణము. 2: 2. పిక్క *: చూ, రాజాక్షము; వై. వి (1) చందాలుడు: చూ, సురియాకుపు: తద్వి — చందాలస్త్రీకి — మాలెత. (సం). — చందాలి.

మాలంకషము, సం. వి. అ. పుం: చూ, సముద్రము.

మాలడు, వై. వి: చూ, మాల. (1).

మాలకము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, వేము *: 2 గగ్గర*:

చూ, సుగంధికము; 3: తిన్నె, దిబ్బ: చూ. హస్తినఖము.

మాలకిరి, వై. వి. 1. = మాలాకార: రూ. మాలకిరి పూలమ్మ
వాడు. (సం.) మాలకరుడు - మాలాకారుడు, మాలి,

మాలికుడు; 2. వనసాలకుడు బో. 5, అ. 192.

మాలకరుడు. సం. వి. అ. పుం =: చూ, మాలకిరి. 1.

మాలకాకి, వై. వి: చూ, బొంతకాకి.

మాలగిబోతు, దే. వి. రూ-మారుగిబోతు: చూ, సోమరి.

మాలగుడు, దే. వి. రూ-మారుగుడు. అలసత్వము: చూ,
తొండుతనము.

మాలతి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1: జాటి *: చూ, సుమన: 2.

ఒకానొక అడుది: చూ, స్త్రీ:

మాలతీపుష్ప మళ్ళనాహంతుమీహతే, న్యా మాలతీపుష్ప
మును జాతితోనలగగొట్టినట్లు తిలహృదయలు సాధువుల

యెడల అట్లే సంచరింతురు.

మాలనూలు, ద్వ. ప. మాలలునేయుసన్ననూలు చూ, సూత్రము 1.

మాలపల్లె, వై. వి: చూ, వెలివాడ.

మాలము, సం. వి. అ. పుం. 1. చందాలజాతి విశేషము;

పుం. న. 2. దిబ్బ: చూ, మాలకము. 3

మాలయము, సం. వి. అ. పుం, న. చందనము, ఏకాంగము:

చూ, సుగంధము. (హ.)

మాలవము, అం: చూ, రూ-మాళవము.

మాలవీణె, వై. వి కిన్నెర: చూ, వీణె

మాలాకందము, సం. వి. అ. న. అడవింపి *: చూ, చూరణము,

మాలాకారుడు, సం. వి. అ. పుం. = మాలకిరి: చూ, రూ-
మాలకరుడు.

మాలాతృణము, సం. వి. అ. పుం. (మాలాతృణము; చిప్ప
కసపు: సా: చూ, తృణము. 1.

మాలాదీపకము, అం: చూ, ఆలంకారిము. 3. (దీపకము ఏకా

వళి కలిసి యగుచున్నది. "మదనుడు దాని మదినుండె.
దానిమది నీయందుండె")

మాలాయము, వా. వై. వి. = మహాలయము భాద్రపదబహుళ
పాడ్యమి మొదలు అమవసవముకును పితృకర్మల నాచరిం
చెడి పృణ్యాకాలము: (సం) మహాలయము.

మాలి, సం. వి. న. పుం. 1. చూ, మాలకిరి 1: 2. సుకేశ
డను రాక్షసునికొడుకు: చూ, సూనుడు. 1; 3. 3.

మాలగలవాడు; చూ, హారి. 5: వై. వి. (1) తోటకాచు
వాడు; చూ, వనసాలుడు; వా. (2) = మహాలక్ష్మి: చూ,
మహాలక్ష్మి. 1-2-3.

మాలిక, సం. వి. అ. స్త్రీ 1. = మాలియ. రూ-మాలికిము
దండ, పూదండ, పూదండలగుంపు (అనికొండలు): చూ,
హవణిక. 2 (భూషణము. 2.) 2 మెడదీగ: చూ, హవ

ణిక: 2 (భూషణము. 2; 3: చూ, విరిజాటి *: 4: చూ,
మాడుగు. 1: 5: చూ. మాడుగు. 2: 6. ఒకనది; చూ,
హోదిని (నది); 7. కూతురు: చూ, సూన. 1; పా. 8.
పెక్కుచరణములుంచి చెప్పినదానిని మాలికయందురు.

(తలుచుగ నీమాలికలు గీత, నీస, చంప, కోత్పల, డ్వపద,

రగడలయందె కన్నట్లుచున్నవి.) (చూ, మాలికావృత్తములు.)

మాలికాడు, ద్వ. వి. జాలరి. అం, భా. ప్ర. 153: చూ, వల
తేడు; వా. 2. పడవనడపువాడు: చూ, సరంగు.

మాలికాగోళము, అం: చూ, రదక్షతములు.

మాలికావృత్తములు, అం. లయగ్రాహి, లయవిభాతి, లయ
విహారి. త్రిభంగి, దండకము. (5).

మాలికుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మాలకిరి.

మాలిగ, వై. వి = మాలికా: చూ రూ-మాళిగ.

మాలిని, అం: చూ, వృత్తము. 1. (౧. — న, న, మ, య,
య, య, 9. యతి": ౨. — "పడుభగణములు గురువు

13 యతి"); 2: చూ, క్షుద్రప్రబంధము.

మాలినీవిద్య. అం: చూ, తంత్రములు.

మాలిన్యము, సం. వి. అ. న. మలినత: చూ, మలినము. 1.

మాలిమి, దే. వి. 1. ప్రేమము: చూ, స్నేహము. 1; 2. చూ,వాత్సల్యము; 3. ఓడనడక శాస్త్రము: చూ, మాలిమికాడు. మాలిమికాడు, దే. వి. మాలిమి శాస్త్రము నెఱిగినవాడు: చూ, సరంగు.

మాలియ, వై. వి. రూ-మాలె. 1. = మాలికా. దండ: చూ, హవణిక. 2 (భూషణము. 2.); 2. మిద్దెటిల్లు: చూ, సదనము. 1; 3. రాజగృహము: చూ, సదనము. 1. (బ్రాహ్మణులు.)

మాలియెబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు మాలీషు, వా. వి. గుఱ్ఱమును తోముట: చూ, హయము.

మాలి, వా. వి. 1: చూ, రూ-మహలు. 2; దే. అ. క్రి. 2. చెడు. భార. విరా. 2, ఆ. 192: చూ, నశించు.

మాలంగము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ; రూ మాతులుంగము. మాలగుబోతు, దే. విణ. రూ-మాలగుబోతు: చూ, సోమరి. మాలగు, దే. వి. రూ-మాలి. 1: చూ, పాలుమాలిక; 2. బెస్తరి బుజుముమీది తడిమడతలపొత్తులు; ఆ. క్రి. 3. సోమరితనము బొందు: చూ, రూ-మాలి.

మాలగుబోతు, దే. విణ: చూ, రూ-మాలగుబోతు. మాలగుడు, దే. వి: చూ, రూ-మాలగుడు. మాలగులు, దే. వి. బ. రూ-మాలగులు: చూ, మెత్త. 5.

మాలి, దే. ప్రే. మాలజేయు: రూ-మాలి. మాలిధానము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, ముల్లుబాము. మాలారము, సం. వి. ఆ. పుం: 1. = మాలెడు*: చూ, శ్రీపరిము; 2: చూ, వెలగ*.

మాలె, వై. వి. =: చూ, రూ-మాలియ. మాలెత, ద్వ. వి. (మాల + ఎత) మాలది. (సం.) చండాలి: చూ, మాల. (1)

మాలి, దే. వి, ఆ. క్రి: చూ, రూ-మాలగు. 1—2—3.

మాలి, దే. ప్రే: చూ, రూ-మాలియ. మాల్యము, సం. వి. ఆ. న. 1. (రూ-మాల-మాలి): చూ, హవణిక. 2. (భూషణము. 2): 2: చూ, పుష్పము. 1; అం. 3: చూ, భూషణములు.

మాల్యవంతము, సం. వి. త. పుం. 1. క్రాంచపర్వతము (ఇది మేరుపర్వతమునకు పడమట గంధమాదన సమ ప్రయాణమై యుండును): చూ, హిమాలయము (పర్వతము ౧౪): అం. 2: చూ, కులపర్వతములు.

మావంతి, వై. వి. = మావంత. ఏనుకాపరి: చూ, మావటి. మావంతు, —వై. —వా. 2. మాయొక్క భాగము.

మావతుడు, వై. విణ. = మావంత. —వై — (రూ-మావు తుడు-మావంతు-మావటి-మావటీడు-మావటివాడు). మావటము, దే. వి: చూ, మోద. కళా. 7, ఆ. ౩౩.

మావటి, వై. వి. = మావంత. పా. 2, ఆ. 31: చూ, హస్త్యా రోహుడు.

మావటికాడు, ద్వ. వి. —వై. — (వై. అని కొందఱు) మావటిడు, —వై. — మార్క. 3, ఆ. 318 (స్వార్థమున ఈడు) మావలి, దే. వి: (సం.) సుగందిమూల*.

మావి, దే. వి. 1. చూ, రూ-మామిడి*: 2. గర్భస్థ విండమునకు రక్షణముగా మీదక్రమ్మకొని యుండు తోల సంధి: (సం.)

అవర-అమర-అవర, ఉల్పము, కలలము, గర్భాశయము, జరాయువు, ధర. తద్వి. — గర్భోత్పత్తి స్థానమునకు — (సం.) గర్భాశయ, గర్భాశయము: (చూ, భూణము. 1: చూ, వేడిటి).

మావికొమ్మయిలుపులుగు, ద్వ. వి. కోకిలము. సాంబ. తి. 7: చూ, సోకుడుపులుగు

మావిడి, దే. వి: చూ, రూ-మామిడి*.

మావు, దే. వి. 1. గుఱ్ఱము: చూ, హయము: 2. అశ్వసంగ మము: చూ, సంయోగము: 3. చేపలవల: చూ, వల. 1. మావుతుడు, వై. విణ. = మావంత: చూ, రూ-మావతుడు; మావుమోమువాడు, ద్వ. వి కింపుడుపుడు, తురంగవదనుడు (చూ, దేవతాభేదము.)

మావెలగ, ద్వ. వి. ఉలిమిరి*: చూ, శ్వేతపుష్పము. మాషపర్తి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. కారుమినుము*: చూ, మినుము. మాషము, సం. వి: ఆ. పుం: 1. మినుములు: చూ, దాన్యము;

2. అయిదు గురిగింజలయెత్తు; 3. త్వగ్దోషభేదము; 4. మూర్ఛము: చూ, మౌర్ఛము.

మాషీణము, సం. విణ. రూ-మాష్యము. మాషములు పండు నది (పాలము): చూ, హరిప్రియ. 2. (భూమి. 1)

మాష్టి, దే. వి. మాలవాండ్రలోనొకజాతి. "మాలమాష్టివాండ్రు." మాష్యము, సం. విణ: చూ, రూ - మాషీణము.

మాస, దే. వి: చూ, పక్షి.

మాసకమ్మ, ద్వ. వి: చూ, రూ-మాచకమ్మ.

మాసటి, దే. వి (రూ-మాసటీడు-మాష్టిడు.) 1. కూరుడు: చూ, హంపీరుడు. 2: 2. శస్త్రవిద్యాదక్షుడు: చూ, సాదన కాడు. 2; 3. మల్లుడు: చూ, సాదనకాడు. 1; విణ. 4: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

మాసటీడు, దే. వి, విణ: — వై. — (మల్లునకు. — స్వా 5 ఆ. 47) మాసద్వయము, అం: (చూ, ఋతువులు) ౧. వసంత (చైత్ర వైశాఖ): — పుష్పసమయము, మధువు, మాధవము, వసం తము, సురభి. (తె.) — అమని, ననకారు, పూదటి; ౨. గ్రీష్మ (జ్యేష్ఠఆషాఢ): — ఉష్ణము, ఉష్ణము, ఉష్ణోపగ మము, ఉష్ణము, ఉష్ణము, ఉష్ణము, ఉష్ణోప గమము, గ్రీష్మము, పుర్ణము, తపనము, తపము-తపస్సు, నిదామము, శుచి, (తె.) — అమని, ఎండకారు, వినరి, వెట్ట, వెట్టకారు, వెట్టికారు, వేసగి-వేసవి; ౩. వర్ష (శ్రావణ భాద్రపద): — పునకాలము, పునకరము, జలార్ణవము, నభము, ప్రావృట్టు — ప్రావృష — ప్రావృషము, వర్షము. (తె.) — కారు, చిత్తడి, చిత్తటి, తొలికిరి- తొలుకరి- తొ ల్కరి, తొలుకారు-తొల్కారు, నీరామని, వాన, వానతటి; ౪. శరత్తు (ఆశ్వయుజ కార్తీక): — పునాత్యయము, శరత్తు. (తె.) — వెన్నెలకారు; ౫. హేమంత (మార్గశీర్షపుష్య): — హేమంతము, సహ-సహము. (తె.) — మంచుకాటు, మంచు తటి; ౬. శిశిర (మాఘపాల్మణ). — తపము. తపస్సు, శిశిరము. (తె.) — చలికారు, చలితటి, జలుబుకారు, మలు కారు, నీతు-నీతువు. (మిగతవానికి 'చూ, సంవత్సరము.')

మాసమాసము, సం. వి. ఆ. పుం. ఏడాది: చూ, సంవత్సరము.
 మాసము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. (చూ, మాసములు): అహర్గణము, కలుషము, వర్షాంగము, వర్షాంశకము, శ్రామము.
 (తె.)—చందు, నెల. తద్వి. ౧. అధికమాసమునకు. — అధికమాసము, అధిమాసము, మలమాసము; ౨. బిడ్డల కనునెలకు. — ఉల్బము, వైజననము. (తె) — ప్రొద్దునెల — ప్రొద్దులనెల. (మిగతవానికి “చూ, సంవత్సరము”); 2. మాషపరిమాణము; వై. వి. (1) రెండున్నర చిన్న మెత్తు. మాసములు, అం. (ఇవిపందెండు ౧ చైత్ర: చైత్రము, చైత్రము, చైత్రము, చైత్రము, సురభి. (తె). — ముల్లైపురిక్కనెల; ౨. వైశాఖ: — మాధవము, రాధము, వైశాఖము (తె) — చేటిరిక్కనెల; ౩. జ్యేష్ఠ: — జ్యేష్ఠము, జ్యేష్ఠామూలీయము మిథునమాసము, శుక్రము, శుచి. (తె) తాటిరిక్కనెల, పెద్దనెల; ౪. ఆషాఢ: — ఆషాఢము, శుచి. (తె) నీటిరిక్కనెల; ౫. శ్రావణ: — నభము. శ్రావణము. (తె) తూపురిక్కనెల; ౬. భాద్రపద: — నభస్యము, ప్రోష్ఠపదము — ప్రోష్ఠపదము, భద్రము — భాద్రము, భద్రపదము — భాద్రపదము; ౭. ఆశ్వయుజ: — ఆశ్వయుజము, ఆశ్వినము, ఇషము. (తె) తొలురిక్కనెల; ౮. కార్తిక: — ఉర్జము, కార్తికము — కార్తికము, కౌముదము, బాహుళము. (తె). కత్తిరనెల; ౯. మార్గశీర్ష: — అగ్రహాయణము, అగ్రహాయణికిము, మార్గము, సూర్యశరము, మార్గశీర్షము, సహ, సహము, హైమనము. (తె) జింకతల చుక్కనెల పొంగటినెల; ౧౦. పుష్య: — తిష్యము, తైష్యము, పౌష్యము సహస్యము; ౧౧. మాఘ: — కుంభమాసము, కుసుమాకరకరము, గోద్ధాలము, తపము — తపస్సు, మాఘము, సమాలి. (తె) చలినెల, జన్నపురిక్కనెల; ౧౨. ఫాల్గుణ: — తపస్యము, ఫాల్గుణము — ఫాల్గుణికిము (తె). చలినెల, ప్రొద్దురిక్కనెల, (మిగతవానికి “చూ, సంవత్సరము.”) (“చూ, మాసము. 1.”)
 మాసరిము, సం. వి. ఆం. పుం. వారుపుడు: చూ, సౌదము (1; విణ. 2: చూ, వ్యాప్తము. 1; 3. దీర్ఘము వై. 1, ఆ. 75): చూ, సోగ. 3.
 మాసారము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-మసారము.
 మాసి, వై. వి. 1. = మలిన: చూ, మలినము. 1; వా. 2. = మామష: చూ, రూ - మానిసి.
 మాసిక, దే. వి. 1. అతుకు: చూ. సంధానవసనఖండము; 2. చిక్కు: చూ, స్రుక్కు. 3.
 మాసికము, సం. వి. ఆ. న అన్వాహార్యము, అధికమువలకు నెలనెలకు చేనెడి శ్రాద్ధము: చూ, సాంవత్సరికము. (శ్రాద్ధము. 1); 2. ప్రతిఅమవసయందు చేనెడి శ్రాద్ధము: చూ, సాంవత్సరికము (శ్రాద్ధము 1): విణ. 3 మాససంబంధమైనది. మాస్టిడు, దే. వి. విణ: చూ, రూ, మాసటి. (శూరునకు. — రామా. 8, ఆ. 91.)
 మాహ, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చూ, మాహాయి.
 మాహాత్మ్యము, సం. వి. ఆ. న. 1. గొప్పతనము: చూ,

సామర్థ్యము. 2: ఆం. 2: చూ, ఐశ్వర్యములు.
 మాహిష్మతి, అం. మాహిష్మతీపురము: చూ, దేశములు.
 మాహిష్మడు, సం. వి. ఆ. పుం. అంతఃపుర కావలికి తగిన వాడు: చూ, సౌవిదల్లుడు.
 మాహేంద్రము, అం. దినముయొక్క వదుమూడవభాగము: చూ, దినభాగము (వాసరము).
 మాహేంద్రుడు, సం. విణ మేదరి: చూ. వేణులావకుడు.
 మాహాయి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: ఆవు: చూ, దేనువు.
 మాహేశ్వరి, అం: చూ, మాతృకలు.
 మాహేశ్వరీతంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.
 మాళవ, అం: చూ, ఉత్కలకై శికిజభాషలు (రెండవదిభిన్నావళిత.)
 మాళవకై శికిజభాషలు, అం. 1. బంగాళి, మాంగళి, హర్ష, ప్రేరి, మాళవవేసరి, ఖంజరి, ఘూర్జరి, గాడి, పొరవి, అర్ధవేసరి, శుద్ధమాళవి, నైంధవి, అభీరిక (13); 2: కాంభోజి, హేవాకవర్ణి (2)
 మాళవపంచమిజభాషలు, అం: వేదవతి, భావని, విభావని. (3)
 మాళవము, అం. (రూ-మాలవము: చూ, దేశములు.
 మాళవవేసరి, అం. 1: చూ, ఉత్కజభాషలు: చూ, హిందోళజ భాషలు; 3: చూ, మాళవకై శికిజ భాషలు.
 మాళవ, శ్రీ. అం: చూ, రాగంగములు (అంగము. 9.)
 మాళవి, అం. 1: చూ, ఉత్కజ భాషలు; 2: చూ, భిన్నషడ్జజ విభాషలు.
 మాళిగ, వై. వి. = మాలికా. 1: చూ, మాడుగు. 1. ప్రభు. 1, ఆ. 63; 2: చూ, మాడుగు. 2.

మి

మింగడ, దే. వి. (రూ-మీగడ-మీవడ) 1. కాగినపాల మీడి తెల్లై, సంతానిక; చూ, స్తన్యము; 2. పెరుగు మీడి తెల్లై, మస్తువు: చూ, స్తన్యము.
 మింగనగొండి, దే. వి: చూ, ధక్షకుడు.
 మించినదానికి త్రవ్వకొనుట. జా. వెనుకటిగాథలను మఱలఁ దలపోసికొనుట “చెవిం బెట్టక యూరకొంటినిటు మించిన దానిని ద్రవ్వకొంటి” (రసికజన మనోరంజనము)
 మించిలి, దే. వి. చూ, నిశాంకుశ *:
 మించు, దే. వి 1. చూ, విద్యుత్తు 1: 2. కిరణము. ఆం. భా. ప్ర 82: చూ, హాయనము. 2; 3. ప్రకాశము. హరి. ఉ. 7, ఆ 55: చూ, వెలుతురు. 1; 4. ఆదిద్యము. రామా. 7. ఆ. 192: చూ, హెచ్చు 2; 5. పురుషపాదతర్జన్యాభరణము. మల్లె - మెట్టియ - మెట్టై: చూ, భూషణము. 2: ఆ. క్రి. 6: చూ, వర్షిల్లు; 7. అతిక్రమించు: చూ, మట్టు మిగులు; 8. అతిశయించు: చూ, సందడించు.
 మించుగాలు, దే.వి కుడిపాదము. రామా. 5, ఆ. 19: చూ, హజ్జి.

మించుబోడి, దే. వి. రూ-మించుబోడి. 1. మెలుపువలె మనోజ్ఞురాలగు ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 2. ఆడుది: చూ, స్త్రీ.

మించుబోడి, దే. వి. —పై.—

మించుదల, దే. వి. 1. అతిక్రమణము: చూ, వ్యత్యయము; 2: చూ, మించు. 4.

మింజామలె, వా. అవ్య. మొత్తములో నొకపాటు.

మింటబెట్టిన దీపము, జా. గొప్పతనము, ప్రసిద్ధము “వాడు

మింటబెట్టిన దీపమువలె మిటమిటలాడు చున్నాడు.” (ధర్మజరాజసూయము.)

మింటముక్కిడివల, దే. వి. ఒకవల: చూ, వల 1.

మింటిజెట్టు, దే. వి. కల్పవృక్షము *: చూ, వేలుపుజెట్టు.

మింటికిమంటికిసూత్రమువన్నుట, జా. అనందరూపలోచనసేయుట.

మింటిచూలి, దే. వి: చూ, వాయువు.

మింటితెరువరి, దే. వి. 1: చూ, సూర్యుడు; 2. చూ, వేలుపు.

మింతుడు, సం. వి. అ. పుం. = మిండడు: చూ, విటుడు.

మిండ, వై. విణ. 1. వృత్తియందు మిండడునకు మీది

ఋణములోపింపగా మిగిలిన రూపము. (“మిండతపసి = విటతపస్వి. రామా. 2, అ. 110; మిండతుమ్మెద = మగ తుమ్మెద. పాండు. 2, అ. 11; మిండవడ్డి = అధికవడ్డి, పాండు. 3, అ. 18): దే. వి. 2: చూ, నలికండ్లపాము.

మిండడు, వై. వి. 1. = మింత. (రూ - మిండగాడు-మిండ గీడు): చూ, మింతడు; 2. పురుషుడు: చూ, మను

ష్యుడు; విణ. 3. అధికుడు: చూ, స్వామి 3.

మిండకోర, ద్వ. వి. కులట: చూ, వైవిరిణి.

మిండగాడు, ద్వ. వి: చూ, మిండడు. 1—2.

మిండగీడు, —పై.—

మిండత, ద్వ. వి. (మిండడు + త): చూ, రూ-మిండకోర.

మిండతీకము, ద్వ. వి. (మిండడు + తీకము) జారత్వము:

చూ, అంకు.

మిండలకోర, ద్వ. వి: చూ, రూ - మిండకోర (38 ఏండ్లుగలస్త్రీ)

మిండలకోరి, ద్వ. వి. —పై.—

మిక్కుటము, దే. విణ. (రూ-మిక్కుటము-మిక్కిలి-మిగిలి-

మిమ్మటము) 1. అతిశయము: చూ, హెచ్చు. 2; 2. అధి

కము: చూ, హేరాశము; 3: చూ, శ్రేష్ఠము.

మిక్కిణ, దే. వి: చూ, పతిపత్ని.

మిక్కిలి, దే. విణ: చూ, మిక్కుటము. 1-2-3.

మిక్కిలికంటివేల్పు, దే. వి. ముక్కుంటి: చూ, శివుడు.

మిక్కిలికను, దే. వి. రూ-మిక్కిలికన్ను. శివునిపాలనేత్రము:

చూ, లోచనము.

మిక్కిలికన్ను, —పై.—

మిక్కిలివాడు, దే. విణ అధికుడు: చూ, స్వామి. 3.

మిక్కిలు, దే. అ. క్రి. అతిశయించు. ఉ, హరి. 6. అ 108:

చూ సందడించు.

మిక్కుటము, దే. వి: చూ, రూ-మిక్కుటము.

మిగత, దే. వి. (రూ-మిగిలి-మిగులు-మివులు) 1. ఒడిపు: చూ, లాభము. 1; 2. అధికము: చూ, హేరాశము; 3. మిగులు: చూ, శ్రేష్ఠము. 1.

మిగిలి, దే. వి: —పై.—తద్వి-గ అవ్య - అందంద.

మిగిలినది, దే. విణ. అవశిష్టము: చూ, శేషము. 1.

మిగులు, దే. వి: చూ, రూ-మిగత. 1-2 3; అ. క్రి. 4. అతి

శయించు: చూ, సందడించు; 5. అతిక్రమించు. కళా. 6:

అ. 265: చూ, మట్టుమిగులు; 6: చూ, శేషించు.

మిగులుచు, దే. ప్రే. మిగులజేయు: రూ-మిగుల్పు.

మిగుల్పు, దే. ప్రే. చూ, రూ-మిగులుచు. పర. 1, అ. 149

మిటమిట, దే. వి. 1. కాయుటయందగు ద్వన్యనుకరణము.

కళా. 6, అ. 265: చూ, హూహూ; 2. మండుటయందగు

ద్వన్యనుకరణము: చూ, హూహూ.

మిటమిటన, దే. వి. క్రిందుమీదుల గానకుండుట. (విణ

మిమిటని.)

మిటాయి, వా. వి రూ - మిటాయి: చూ, భక్త్యము.

మిటారము, దే. వి. 1. అతిశయము. అచ్చ. జాల, కాం. 144:

చూ, హెచ్చు. 2; 2 నిక్కు. వీలా. 2, అ 24: చూ,

విలాసము. 2.

మిటారి, దే. వి. 1. మదముగల యాడుది: చూ, స్త్రీ; 2.

ఆడుది: చూ, స్త్రీ; 3. విలాసవతి. ఎప్పెలాడి: చూ, స్త్రీ.

4. మదముగలది. “మిటారితోత్తు” మొ. 9. ఉన్నతిగలది.

“మిటారిబల్ పిటుడు.”; 6 నిక్క (లది. “మిటారిగుబ్బ” మొ:

మిటారింపు, దే. అ. క్రి. 1. నిక్కు. కళా. 7, అ. 76: చూ,

వీగు; 2: చూ, విజృంభించు. య. 1, అ, 112; 3. అతిశ

యించు. ఉ, రా. 1. అ. 130: చూ, సందడించు.

మిటారింపు, దే. వి: చూ, మిటారము. 2.

మిట్ట, దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి. చిన్నకొండ (అనికొండలు).

“మిట్టనేల”, చూ, భూమి. 1; విణ. 2: చూ, తీక్షణము. 1.

“మిట్టకోల”: 3. ఉన్నతము. “మిట్టపండ్లు”: చూ, సోగ.

మిట్టపండ్లవాడు, దే. వి. మిడిపండ్లవాడు (సం.)-దంతురుడు,

ఉదగ్రదంతుడు, ఉద్దంతురుడు, ఉత్కటదంతుడు:

మిట్టపండ్లు, దే. వి. బ. ముందటికి వచ్చినపండ్లు: మిడిపండ్లు.

మిట్టపెత్తనములు, జా. మెరకను గూర్చుండి చేయు పెత్తనము,

కట్టపెత్తనము. “మిమ్ము మిట్టపెత్తనములకు విడిచిపెట్టుట

యిది మాతప్సే” (ధర్మజ రాజసూయము.)

మిట్టమిట్టు, దే. వి. (మిట్టు + మిట్టు) 1. అత్యున్నతమగునేల:

చూ, భూమి. 1; విణ. 2. అత్యున్నతము.

మిట్టాడు, దే. అ. క్రి. (మిట్టి + అడు): చూ, సంచరించు.

కాశీ. 5, అ. 267; స్వా. 4, అ. 88.

మిట్టించు, దే. అ. క్రి. మిట్ట, ఎగురు. కళా. 6, అ. 228:

చూ, లంఘించు.

మిట్టిపడు, ద్వ. అ. క్రి. ఎగిరిపడు: చూ, లంఘించు.

మిట్టిపాటు, ద్వ. వి. మిట్టిపడుట, గర్వము: చూ, హంకారము.

మిట్ట, దే. అ. క్రి: చూ, మిట్టిండు. కాశీ. 5, అ. 23.

మిఠాయి, వా. వి: చూ, రూ-మిటాయి.

మిదసరల్గము, వా. వి. 1: చూ, మధ్యాహ్నము. 1; 2. మట్ట

మధ్యాహ్నమందుంచినమహూర్తము: చూ, మధ్యాహ్నము. 1.

మిడి, దే. వి. 1: చూ, మిట్టిపాటు. 4, హరి. 5, అ. 295;

విణ. 2. మిడిసిపాటు గలది "మిడిబోను" 3. ఉన్నతము.

"మిడిపండ్లు": చూ, మిట్ట. 3; 4. తీక్షణము. "మిడిమధ్యా

హ్నము": చూ, వేడిమి.

మిడిగ్రుడ్లవాడు, దే. విణ ఉన్నేత్తుడు.

మిడిగ్రుడ్లు, దే. వి. బ. ముంపటిపటికిన కనుగ్రుడ్లు.

మిడినాగు, ద్వ. వి. రూ-మిడినాగు. ఎగిరిఎగిరిపడు పాము:

చూ, సర్పము.

మిడిపండ్లవాడు, దే. విణ: చూ, మిట్టపండ్లవాడు.

మిడిపండ్లు, దే. వి. బ: చూ, మిట్టపండ్లు.

మిడిబోను, దే. వి: చూ, బోను.

మిడిమాసి, ద్వ. వి: చూ, శూరుడు

మిడిమేలము, దే. వి. 1: చూ, దుస్సహము; 2. గర్వము 4,

రా. 6, అ. 273: చూ, హంకారము.

మిడియ, దే.వి. వేదవాక్యము. పర. 2, అ. 113: చూ, వేదము.

మిడియు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మిట్టిండు; 2. వెలికులుకు.

మిడివోవు, దే. అ. క్రి. (మిడిసి + పోవు) 1: చూ, రాలగ

ణాలు; 2. తక్కు. రాఘ. 4, అ. 198: గెంటువడు, చిక్కు.

తక్కు. తప్పు, త్రిక్కు, వరియు, బెడియు, బెసుకు.

మిడిసిపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మిట్టిపడు.

మిడిసిపాటు, ద్వ. వి: చూ, మిట్టిపాటు.

మిడుగు, దే. వి. అగ్నికణము: చూ, వహ్ని. 1.

మిడుగురుపురువు, దే. వి. ఖద్యోతము: చూ, పురుగు.

మిడుగులు, 1. —పై.—; 2: చూ, మిడుగు.

మిడుగులు: బురువు, దే. వి: చూ, రూ-మిడుగురు పురువు.

మిడుగులు: బుర్వు, —పై.—

మిడుకు, దే. వి. 1: చూ, పరిచేవనము; 2 జీవము. 4, హరి.

3, అ. 53: చూ, హంసుడు 2; అ. క్రి. 3 జీవించు. భాగ.

8, స్కం. 216: చూ, బ్రదుకు; 4. త్రుళ్లు: చూ, లంఘించు;

5: చూ, సరించు. విర్వ. 10, అ. 28; 4, హరి. అ. 44; 6:

చూ, సంచరించు, మార్కు. 2, అ. 291; 7. పరితపించు: చూ,

సంతాపించు; 8. ఆలు, ఎండు, క్రల్లవడు, దొంకు, తడితీయు,

నీరింకు. (చూ, శోషించు. 2.)

మిడుకుమాలు, దే. అ. క్రి: చూ, మిట్టిపడు.

మిడుగు, దే. వి. కఠినశిల: చూ, రాయి.

మిడుగురాయి, దే. వి. —పై.—

మిడుచు, దే. న. క్రి. 1. అభిమరించు: చూ, వడ్డించు; 2

నెటికవిలుచు.

మిడుత, దే. వి: చూ, శలభము.

మిడుతంబొట్లు శకునము, జా. అనుకొనని పని నెఱవేలుట.

మిడునాగు, ద్వ. వి: చూ, రూ-మిడినాగు.

మిడుమిడుకను, దే. అ. క్రి. (మిడుకు + మిడుకు + అను):

చూ, మిడుకు. 7. భాగ. 8, స్కం. 291.

మిణకరము, దే. వి. ఏమియుతోచక భ్రమించుట.

మిణకరించు, దే. అ. క్రి. నవుడుకొట్టు-నాడుకొట్టు.

మిణుగు, దే. వి: చూ, రూ-మిడుగు.

మిణుగులు, దే. వి: చూ, రూ-మిడుగులు.

మిణుగులు: బురువు (బుర్వు), దే. వి: చూ, మిడుగులు:

బురువు.

మిణుగులుబూచి, —పై.—

మితంపచుడు, సం. విణ: చూ, లోభి.

మితద్రువు, సం. వి. 4. పుం: చూ, సముద్రము.

మితము, సం. విణ. 1. = మట్టు. కొలఁదియిడఁబడినది:

ఉచితము, పరిమితము; (తె.)—మట్టు, మప్పితము; 2.

తెలియఁబడినది: చూ, వ్యక్తము. 2.

మితాహారము, అం: చూ, యోగయమాంగములు (అంగము. 9.)

మితి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ: చూ, పరిమితి. (తె.)—ఎడ, కంతు,

గడువు, గుఱి, గుఱి:ట్టు, మట్టు.

మిత్ర, వై. వి = మిత్రమ్: చూ, స్నేహితుడు. అచ్చ. యు.

కాం. 219.

మిత్తి, వై. వి. 1. = మృత్యు: చూ, యముడు; 2: చూ,

శంఖపుష్పి*; 3: చూ, మరణము.

మిత్తిక. వై. వి. = మృత్తికా. మన్ను: చూ, భూమి. 1.

మితిమీలు, వా. స. క్రి: చూ, సుతిమించు.

మిత్తిగొంగ, ద్వ. వి. మృత్యుంజయుడు: చూ, శివుడు.

మిత్తిచూలు, ద్వ. వి. కేతువు: చూ, సుకేతనము.

మిత్తిమిత్తి, వై. వి: చూ, మిత్తిగొంగ. సాంబ. దే. 3.

మిత్తివేటకాడు, ద్వ. వి.—పై.—అచ్చ. అ, కాం. 116.

మిత్తిసూడు, —పై.—

మిత్రకార్యతంత్రము, అం: చూ, పంచతంత్రము.

మిత్రబలము, అం. (స్వపక్షమువారు): చూ, అహిభయము.

మిత్రభేదము, అం: చూ, తంత్రములు.

మిత్రుడు, సం. వి. అ. న. 1. = మిత్ర. హితుడు: చూ,

స్నేహితుడు; న. 2. దండెత్తి పోవువాని శత్రుదేశమున

కావలి దేశపు రాజు: చూ, రాజు 1; 3: చూ, సూర్యుడు;

అం. 4: చూ, ఆదిత్యులు; 5. (అరిమిత్రుడని కొందఱు):

చూ, ద్వాదశ రాజమండలము; 6: చూ, తారిలు.

మిత్రమిత్రుడు, అం: చూ, ద్వాదశ రాజమండలము.

మిత్రలక్ష్మీప్రయోగము, అం: చూ, తంత్రములు.

మిత్రలాభము, అం: చూ, తంత్రములు.

మిత్రులు నశించుట, అం: చూ, నష్టములు.

మిత్రోత్సంగము, అం: చూ, సంయుత హస్తములు.

మిథము, సం. అవ్య. న. 1: అన్యోన్యము, ఇతరేతరము,

పరస్పరము. (తె.)—(సర్వ.)—ఒండొకటి. (ద్ర.)—

ఒండొరు-ఒండొరుల. (అవ్య.)—చెరి-చెఱి; 2. ఏకాంతము:

చూ, రహస్యము. 1.

మీధిలము, అం.=మీదిల: చూ, దేశములు.

మీధునము, సం. వి. అ. న. 1. అలుమగలజత, ద్వంద్వము, దొందము: చూ, సంగడి. 5; 2. ద్వయము: చూ, రెండు. 2; అం. 3. మీధునరాశి: చూ, రాసులు.

మీధ్య, సం. అవ్య ఆ. మృష, అసత్యము (మిథ్యాదృష్టి = నాస్తికత్వము. మిథ్యామతి = భ్రాంతి): చూ, వితథము.

మిథ్యాదృష్టి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఇహలోకమే కాని పరలోకము లేదనెడిబుద్ధి: నాస్తికత.

మిథ్యామతి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ. ఒకదానింజూచి మఱొకటియని తలంచుట: చూ, భ్రాంతి. 1.

మీదిల, వై వి =మీధిలా. జనకరాజు పట్టణము: చూ, దేశములు.

మిద్దియ, దే. వి. రూ మిద్దె. 1. మాడుపుమీద చదునుగా పలకజకప్పి గచ్చుపూసిన కప్పు. (రాయలసీమలో దద్దళము లందురు) అచ్చ. యు, కాం. 280: చూ, సదనము. 1; 2. తామరపూవు లోనగువాని లోపలి దిమ్మె శకం. 2. అ. 7: చూ, సహస్రపత్రము; 3 ఉంగరము మీద దిమ్మెవలె నేర్పబడెడి తదవయవ విశేషము.

మిద్దె, దే వి.—పై — 2 వ యర్థమునకు.—శకం 2, అ. 7. విద్యాధ్యవనీతి, అం: చూ, అలంకారము. 3. (ఒక బద్ధమును స్థిరపఱచుటకింకొక బద్ధము గల్పించుట. “గగనకుసుమము దాల్చినవాడు నుమీ వేశ్యను వశపఱచుకొనును.”)

మిద్యాభియోగము, సం.వి.అ.న. కల్లజగడము: చూ, యుద్ధము. మిద్యాభిశంకనము, సం.వి.అ. పుం. అపదూలు: చూ, నింద1-2. మిన, దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.

మినమిన, దే. వి. అధికప్రభ: చూ, వెలుతురు. 1.

మినమిననివాడు, దే. వి: గరగరనివాడు. (సం).—మేదురుడు మినమినలాడు, దే. అ. క్రి. మినమినయని మొలయు: మీనుకు - మీనుకుమీనుకు మను - మీనుకు మీనుక్కుమను మీనుక్కురను-మీను మీనుకను, మీలమీలలాడు.

మినహాయింపు, వా వి. తగ్గింపు, తీసివేత. వ్యవకలనము.

మిను, దే. వి. (రూ-మిన్ను, విను-విన్ను) ఆకాశము, చూ, సురవర్తము.

మినుకు, దే. వి. రూ-మిన్ను. 1. కిరణము. రామా. 8, అ. 42: చూ, హాయనము. 2; 2. తాలిబొట్టు: చూ, భూషణము. 2; 3. చిన్నబంగారునాణెము. పాండు. 4, అ. 185: చూ, రోహము, 1; 4. మినుకు మీనుక్కుమను కాంతి: చూ, మినుకు. 1. (అమ్రేడితమందు మినుకుమినుకు.); అ. క్రి. 5: చూ, మినమినలాడు.

మినుకుజేడియ, ద్వ. వి: చూ, సరస్వతి. పాండు 5, అ. 171.

మినుకుతెరువరులు, దే. వి. బ: చూ, వేలుపు. (వేం, అం 20.)

మినుకుమినుకుమను, దే. అ. క్రి. చూ, రూ-మినుకు. 5.

మినుకుమినుక్కుమను, —పై.—

మినుకులదణి, ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మ. 1.

మినుకులబరణి, ద్వ. వి. త్రయితనుపు. పాండు 5, అ. 185: చూ, సూర్యుడు.

మినుకులయిక్క, దే. వి.—పై.—అచ్చ. కిష్కిం, కాం. 31. మినుకులు, దే. వి. బ. రూ-మిన్నులు. 1: చూ, వేదము; 2. వాక్కు: చూ, శబ్దము. 2.

మినుక్కురను, దే. అ. క్రి: చూ, మినుకు. 5. వసు. 4 అ. 128. మినుగులు, దే. వి: చూ, రూ-మిదుగులు,

మినుచూలు, దే. వి. నభస్వంతుడు: చూ, వాయువు

మినుపపోక, ద్వ. వి. (మినుము + పోక): చూ, భక్ష్యము.

మినుమినుకను, దే. అ. క్రి: చూ, మినుకు. 5. ఉహరిఅ 5 8, 18.

మినుము దే. వి. 1. (సం).—కాకాండోలము, కురువిందము, పున, మాషము తద్వి. — కారుమినుము-కాటుమినుము. (సం) — కల్యాణి, కాంభోజి. కుల్మాషము-కుల్మాసము, కృష్ణవృంత, మహాసహ, మాషపర్ణి, యవకము-యావకము, హయపుచ్చి. (“చూ, హయపుచ్చి”): అం. 2 చూ, దాన్యము. మినువాకతోబుట్టువు, ద్వ. వి: చూ, కూడుగుడు సౌంబ. మా. 3. మినునికగలాడు, ద్వ. వి. వ్యోమకేళుడు. అం, బా. ప్ర. 37: చూ, శివుడు.

మినునిగవేల్పు, ద్వ. వి: చూ. మినునికగలాడు.

మిన్నులచదువరి, దే. వి: చూ: బ్రాహ్మణుడు.

మిన్ను, వై. వి. 1. ఒకానొకనగ: చూ, భూషణము. 2; 2. = మణి: చూ, రత్నము. 1: 3 పదోత్తరమతీత శ్రేష్ఠవాచకము; విజ. 4: చూ, శ్రేష్ఠ్యము.

మిన్నందుట, జా. ఉప్పొంగుట “మిన్నంది వేగగైకొవి.” పారి. 1. అ. 77.

మిన్నక, దే. అవ్య. తూష్టిమర్థకము: ఉరక-ఉరక

మిన్ను, దే. వి. చూ, రూ-మిను.

మిన్నుకొలకు, ద్వ. వి. ఆకాశగంగ రామా. 5, అ. 19: చూ, నది.

మిన్నుమన్ను, ద్వ. వి: చూ, ద్యావాపృథువులు.

మిన్నువాక, ద్వ. వి. రూ-మిన్వాక: చూ, మిన్నుకొలకు.

మిన్నువాకతాళపు, ద్వ. వి. గంగాధరుడు: చూ, శివుడు.

మిన్నువిరిగి మీదబడుట, జా. అపత్తు తటస్థించుట “ఇన్ని దేమి మిన్నువిరిగి మీదబడుననియెన్నుకొనుచు.” (దర్శన రాజసూయము.)

మిన్నేటితాళపు, దే. వి: చూ, మిన్నువాకతాళపు.

మిన్నేలు, దే. వి: చూ, మిన్నుకొలకు. పాండు. 1, అ. 148.

మిన్వాక, —పై.—వీలా. 2, అ. 78.

మిమ్మటము, దే. విజ: చూ, మిక్కుటము. పాండు. 5, అ. 275.

మిర, సం. వి. అ. స్త్రీ. = మేర. మర్యాద, హద్దు: చూ, సీమ. 1.

మిరాశీ, వా. వి. రూ-మిరాసీ 1. స్వల్పతీరువగల భూమి. “మిరాశీ యానాములు”; 2. పారంపర్యముగ వచ్చినసొత్తు.

మిరాసీ, —పై.—

మిరిమిడి, దే. వి: చూ, తళతళ. 1.

మిరియము, వై. వి. = మరీవమ్, రూ - మిరెము - మిర్యము:

చూ, శ్యామము. 2. తద్వి. చలువమిరియము, తోకమిరియము. మిరియాలు, అం: చూ, కటుకములు.

మిరెవ, వై. వి. మిరెవచెట్టు: మిర్చి, (ఇదిద్వివిధము.—పొట్టి మిరెవ, పొడుగు మిరెవ ఎఱ్ఱమిరెవ.)

మిరెపకాండ్ర, ద్వ. వి. ఒకముండచెట్టు: చూ, వృక్షము.
 మిరెపకాయ, ద్వ. వి. బృహన్మరీచము.
 మిరెము, వై. వి. = చూ, రూ-మిరియము.
 మిర్చి, వై. వి: చూ, మిరెప.
 మిర్మిట్టు, దే. వి. బ: చూ, రూ-మిలుమిట్టు. అచ్చ. యు. కాం. 183.
 మిర్యము, వై. వి. = చూ, రూ-మిరియము.
 మిఱిమిఱి, దే. వి. 1: చూ, మించు. 1: ఆం. పద. సుర. 45;
 2: చూ, తళతళ. 1. ఆం. పద. సుర. 22.
 మిలు, దే. వి. బ. మిలుమిట్టుగలది. భాగ. 8, స్కం. 722.
 (అమేడితమందు మిలుమిలు.)
 మిలుమిట్టులు, దే. వి. బ. (మిట్టు + మిటు) (కన్నులు)
 మిక్కిలి మిట్టుటలు: రూ-మిర్మిట్టు-మిలుమిట్టు.
 మిలుమిట్టు, దే. వి. బ. — వై. —
 మిలుమిట్టుగాను, దే. ఆ. క్రి. కన్నులు మిక్కిలిచెదరు. పు
 1, ఆ. 99. చిరుతలుకవియు, చిరుతలుక్రమ్ము. చిరుతలుపాలు.
 మిలు, దే. వి. 1. ఉన్నతభూమి: చూ, భూమి. 1; వి. 2.
 ఉన్నతము: చూ, సోగ.
 మిఱుచూపు, దే. వి. ఊర్వదృష్టి.
 మిఱ్ఱెను, దే. వి: చూ, శిఖరము.
 మిరిమిరి. దే. వి. 1. అధికకాంతి. వసు. 4, ఆ. 23: చూ,
 వెలుతురు. 1; 2. మెదలుట యందగు ధ్వన్యనుకరణము:
 చూ, హూహూ; 3. మెలగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము.
 ఉ, హరి. 3, ఆ. 27: చూ, హూహూ.
 మిరిమిరిన, దే. వి. మినమినలాడుట. (విణ మిరిమిరిని).
 మిరిమిరిలాడు, దే. ఆ. క్రి. (మిరిమిరిలు + అడు): చూ,
 మినమినలాడు. అచ్చ. సుం. కాం. 22.
 మిలాయించు, వా. స. క్రి. కలుపు. (మెలాయించు-మెదాయించు)
 మిలు, వై. వి. బ. = మిన. రూ-మీలు. చేపలు. సాం. స్థా.
 12: చూ, మత్స్యము. 1.
 మిల్లి, దే. వి. రూ-మిల్కి. మిక్కిలి చిన్నగరిటె. చూ,
 పాతము. 8—౧౧.
 మిల్లు, వా. వి. మర, యంత్రము, మిషను.
 మివులు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-మిగులు. (మట్టుమీలుటకు—
 కళా. 7, ఆ. 80.)
 మిశ్రకావ్యము, అం: చూ, కావ్యములు.
 మిశ్రణము, సం. వి. అ. న. కలుపుట.
 మిశ్రదధి, సం. వి. ఇ. న. కలపు: చూ, స్తన్యము.
 మిశ్రమగు, మి, ఆ. క్రి. కలయు: చూ, మేళగించు. 1.
 మిశ్రమము, అం. ప్రసిద్ధకథకుఁగొంత కల్పితము చేర్చుట:
 చూ. వస్తువు. 2.
 మిశ్రము, సం. వి. 1. కలిసినది: చూ, సంస్పృష్టము 1: ఆం.
 2: చూ, తాళజాతులు (తాళము); 3: చూ, గమకములు; 4:
 చూ, కుకుబాషలు; 5: చూ, జాతిక్రియలు; 6: చూ, సమా
 సములు (సాంస్కృతికము, ఆచితము, మిశ్రము అనిసమా
 సములు త్రివిధము.)

మిశ్రలక్ష్మీప్రయోగము, అం, చూ, తంత్రములు.
 మిశ్రితము, సం. వి. 1: చూ, మిశ్రము. 1; అం. 2: చూ,
 ప్రచారములు.
 మిశ్రీకరించు, సం. స. క్రి. కలుపు: చూ, సంధించు 3.
 మిశ్రీబ్రాహ్మణులు, అం. 1: చూ, కన్యాశుల్కులు (శుక్లయజుస్సు
 కాణ్యశాఖ ముగ్ధ్యదులు ఆశ్వలాయనులొకకొందఱుకలరు.);
 2: చూ, ఉత్క-శు. (శుక్లయజుర్యదులు. మాధ్యందినశాఖవారు)
 మిశ్రేయ, సం. వి. అ. శ్రీ. అడవిసదాప *: చూ, సదాప.
 మిశ్రేయము, సం. వి. అ. పుం. — వై. —
 మిష, సం. వి. అ. న. కపటము: చూ. సూక్ష్మము. 2.
 మిషను, వా. వి. మర, యంత్రము, మిల్లు.
 మిషి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: జటామాంసీ *: చూ, మాంసి. 1.
 మిస, దే. వి. కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1. (అమేడితమందు
 మిసమిస - శకాం. 2, ఆ. 61.)
 మిసమిస, దే. వి. మెఱుఱుటయందగు ధ్వన్యను కరణము;
 చూ, హూహూ.
 మిసమిసను, దే. అ. క్రి. కాంతిగలదియగు: రూ-మిసమిసమను.
 మిసమిసమను, — వై. —
 మిసి, సం. వి. ఇ, ఈ. శ్రీ: 1. చూ, మిషి *: 2 ఓమము: చూ,
 యవాని. 1; 3. మధుర: చూ, సదాప *: ఇ, ఈ. శ్రీ. ఇ, పుం.
 4. అడవిసదాప *: చూ, సదాప; దే. వి. (1) మిసికల్లు
 అను చేప. హంస. 4, ఆ. 187: చూ, మత్స్యము. 1.
 మిసికల్లు, దే. వి: చూ, మిసి. (1)
 మిసిమి, దే. వి. 1. నూతనకాంతి: చూ, వెలుతురు 1; 2:
 చూ, నవనీతము. పాండు. 1, ఆ. 213; 3. మృదుత్వము:
 చూ, సుకుమారము.
 మిసిమింతుడు, దే. వి. బ. అరిసినవాడు. హరి. ఉ. 7, ఆ.
 225: చూ, శ్రాంతుడు. 3.
 మిసిమింతురాలు, దే. వి. బ. అరిసినది, శ్రాంతురాలు. హరిశ్చ.
 3, ఆ. 140: చూ, స్త్రీ.
 మిసుకు, దే. ఆ. క్రి: చూ, సరించు.
 మిహి, దే. వి. 1: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. స్వా. 4, ఆ. 28; 2:
 చూ, మిసిమి. 3; 3. నవము. అం, భా. తృ. 23: చూ,
 హాస; 4. నటన, పచరణ: చూ, వర్తనము. 1.
 మిహిక, సం. వి. అ. శ్రీ మంచు: చూ, హిమము
 మిహిరాణుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, శివుడు.
 మిహిరుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, సూర్యుడు.
 మిళిందము, సం. వి. అ. పుం తుమ్మెద: చూ, పట్టదము.
 మిళితము, సం. వి. బ. = మెలిక. 1. పేనఁబడినది; 2. కలిసినది:
 చూ, మిశ్రము. 1,
 మిల్కి, దే. వి. 1: చూ, రూ-మిల్లి: వా. 2. మోసము: చూ,
 మిల్కింతలు.
 మిల్కింతలు, వా. వి. బ. దగా, మోసము. “మిల్కింతలు చేయు
 చున్నాడు”: చూ, వంచన.

మీ

మీ, దే. విణ. వృత్తియందు మీదుశబ్దమునకు మీదివర్ణము లోపింపగా మిగిలినరూపము. (దీనికి పరుషములు పరిమలుగునపుడు నుగాగమంబగు. “ఉ. మీగడ,మీజెయిమొ) మీగండ్లమెకము, ద్వ. వి. (మీదు+కన్నులు+మెకము) ఊర్ధ్వలోచనము: చూ, శరభము.

మీగడ, ద్వ. వి. (మీదు+కడ) చూ, రూ-మింగడ. మీగడపెరుగు, ద్వ. వి. మంగళ్యము, శ్రీమనము: చూ, స్తన్యము. మీగాలు, దే. వి. (మీదు+కాలు) 1. పాదోపరిభాగము:

చూ, హజ్జ; పా. 2. దీనికి ఉపమానములు:—తాబేలు. మీజెయి, ద్వ. వి. (మీదు+చెయి) కరోపరిభాగము, పెడచేయి: చూ, హస్తము.

మీదికిదువ్వ, దే. న. క్రి: ఎగదువ్వ, వైకిదువ్వ. మీదికిబ్రాకు, దే. అ. క్రి: ఎగబ్రాకు. మీదికెత్తు, వా. న. క్రి: ఎగనెత్తు, ఎత్తికొను, ఎత్తు, వైకెత్తు.

(సం).—అభ్యుద్ధరించు, ఉత్పాదించు, ఉద్ధరించు. మీదిగాలి, దే. వి. కించులికిము-కించులుకము: చూ, వాయువు. మీదిసాకిరి, ద్వ. వి. (మీదు+సాకిరి) ఉత్తరసాక్షి: చూ, సాక్షి. మీదు, దే. వి. 1. పరము: చూ, మోక్షము. 1; 2. ఉపరిభాగము: అగ్రము, అపరము. ఉత్తరము. ఊర్ధ్వము. (అవ్య) ఉపరి, ఉపరిష్ఠాత్తు. (తె).—ఉప్పరము, ఎగుదల, ఎగువ, వయ - పై: 3. భవిష్యత్కాలము. స్వా. 3, అ. 134: చూ, సాంపరాచము. 3, 4: చూ, ముడుపు. 3; 5: చూ, ముడుపు. 1.

మీదుచూచాడు, దే. విణ: (సం).—ఉత్పక్యడు. మీదుఁక్కులి, దే. విణ ఉడుమిక్కిలి. విణ. 3, అ. 158. మీట, దే. వి. (ఏతపుమానిక్రిందియరభాగము. (ఏతపుమాని మీది యరభాగము మునస.)

మీటింగు, వా. వి కూటమి, సమాదేశము, సభ. మీటు, దే. వి. 1. ఉద్రేకిము: చూ, విజృంభణము; 2. పెంపు. య. 2, అ: 10: చూ, హెచ్చు, 2; విణ. 3. అధికిము: చూ, హేరాశము, స. క్రి. 4: ఎగజిమ్ము, ఉత్తేపించు: వా. 5. చూ, పొడుచు 2; 6: చూ, పొడుచు. 3; 7. (వీదెపిదేలు లోనగువాని తంతులుగోరుతో) మీటించు: 8. (రూపాయలు లోనగు నాణ్యములను గోరుతో) మీటించు.

మీధము, సం. విణ. విడువబడిన మూత్రము: మూత్రితము: (చూ, మూత్రము. 1.)

మీర్ద, దే. వి. నలికండ్లపాము: చూ, సర్పము. మీనకేతనుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుడు. మీనడింభము, సం. వి. అ. పుం. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1. మీనము, సం. వి. అ. పుం =మీలు 1. చేప: చూ, మత్స్యము. 1; అం. 2: చూ, రాసులు.

మీనరము, సం. వి. అ. న: చూ, మొసలి. మీనరూపర, సం. వి. అ. స్త్రీ. =మీనురూపు రిక్క, రేవతి: చూ, రిక్క. 1—౨౮.

మీనవల్లకి, వై. వి. =మీనవల్లికా. నీటికుటికి మత్స్యములను

బట్టెడు ఒకానొకపక్షి. (రూ - మీనుల్లకి - మీనువల్లకి) చూ, వర్తిక.

మీనవల్లిక, సం. వి. అ. స్త్రీ =మీనవల్లకి—వై.— మీను, వై. వి. =మీన చేప: చూ, మత్స్యము. 1. (హల్లు పరమగుచో ఇందలి యత్వమునకు వికల్పంబుగ లోపం బగు. “తనువు మీన్నొలవల్పు.” భార. ఆది 3, అ. 39.) మీనురూపురిక్క, వై. వి. =మీనరూపర్. రేవతీనక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1—౨౮.

మీనుమొసలి సిదెంబులమేటి, ద్వ. వి: చూ, మన్మథుడు సొంబ. దేవ. 8.

మీనుల్లకి, వై. వి. =మీనవల్లికా: చూ, వర్తిక. (పురుషోత్తమ కవీయము.)

మీమాంస, సం. వి. అ. స్త్రీ. 1. (విచారణ) కర్మప్రతిపాదక శాస్త్రము: చూ, ఉపవిద్యలు: అం. 2; చూ, విద్యలు: 3: చూ, కళలు: 4; చూ, వేదోపాంగములు.

మీమాంసకుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, అపూర్వవాది. మీమాంసలు, అం: ఉత్తరమీమాంస, పూర్వమీమాంస. (2)

మీరు, దే. న. చేతుడు, మీలు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, వర్తిల్లు. అం. థా. తృ. 89; 2:

చూ, సందడించు: 3. కడచు: చూ, సను. 3; స. క్రి. 4. అతిక్రిమించు: చూ, దాటు. 9.

మీలుట, దే. వి: చూ, పర్యయము. మీలదొంగ, ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లకి.

మీలనము, సం. వి. అ. న. 1. కనుమూయుట; అం. 2. ఒక యర్థాలంకారము: చూ, అలంకారము. 3. (చూ, మీలింము.)

మీలముచ్చు, ద్వ. వి: చూ, మీనవల్లకి. మీలవల్లకి, ద్వ. వి. =మీనవల్లికా—వై.—

మీలితము, సం. విణ. 1. మూయబడినది: చూ, స్థగితము; అం. 2: చూ, అలంకారము. 3. (సామ్యమునైననైన భేదము దెలియకుంట్ల. “ఉ. సహజశోణములైన నీచరణ ముల లాక్షగానబడదు.”)

మీలివేశము, అం: చూ, తంత్రములు. మీలు, వై. వి. బ: చూ, రూ-మీలు.

మీవడ, ద్వ. వి: చూ, రూ-మీగడ. పంచ, వేం. 1, అ. 590. మీస, వై. వి. =శ్మశ్రు. రూ-మీసము: చూ, శ్మశ్రువు.

మీసకట్టు, ద్వ. వి. (మీసము+కట్టు) మీసముయొక్క యేర్పాటు. మీసము, వై. వి. =శ్మశ్రు: చూ, రూ-మీస. అని. 3, అ.

44. (తద్వి.—అరపమీసము.)

మీసర, వై. వి. =మృగశీర్ష: జొబిరిరిక్క: చూ, రిక్క. మీసరము, దే. విణ: చూ, శ్రైష్ఠ్యము. శకాం, 4, అ. 119:

మీసాలపైదేనియర్. జా. అల్పసుఖము. “మీసాలపైదేని యర్.” స్వా. 2, అ. 85. “మీసాలపైదేనియ, లాసల పుంజంబులిట్టి యైశ్వర్యంబుర్” (కుచేలోపాఖ్యానము.)

మీసాలబువ్వ, జా. పైకిబటారము. లోపలలోటారము. (మీసాలకు పెరుగుతోగూడిన బువ్వపటించుకొని బయటకువచ్చి

మీసములు దువ్వుకొనుచు పెరుగుజిడ్డును వర్షించుట.)

ము

ము, దే. అప. 1. అమహత్తులకును, మహన్నపుంసకములకును ప్రథమైక వచనమునందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. “దుమువులు” ప్రథమావిభక్తి. “వనము, అపత్యము, కళత్రము” మొ; విణ. 2. వృత్తియందు మూడుశబ్దమునకు ఆదేశముగా వచ్చెడి రూపము “ముక్కాక, ముజ్జగము.” మొ; 3. ముందుశబ్దమునకు మీడివర్ణము లోపింపఁగా మిగిలిన రూపము. “ముంగడ, ముంజెయి”; 4. నెట్టనాదులు త్రీక్షిబ సమంతులు. “ఉదా.— నెట్టన - నెట్టనము, అక్కటిక, అగ్గలిక, ఈరస, అచ్చిక, అటమట, అరమర” మొ. నెట్టనాదులు వీనికి మువర్ణముతోడ నొక రూపము; మువర్ణకములేక యొకరూపము; 5. కుళాదులకు (ము) లోపంబు, “కుళ, దర్ప, కుండ, పనస” మొ.

ముంగ, వై. విణ. 1.—మూక.(రూ-మూగ-మూవ-మూక-మూకు - మూగి.): చూ, మూగవాడు. 1; దే. వి. 2. ఎన్నులమోపు.

ముంగడ, ద్వ. వి (ముందు+కడ) 1. ముందుచోటు, ఎదురు. పంచ. వేం. 1, ఆ. 785: చూ, ముందర. 1: 2. పూర్వకాలము, ముందు, తొలి: చూ, మొదలు. 4.

ముంగతనము, వా. వి: చూ, మౌర్ఖ్యము.

ముంగమురము, దే. వి. (ముందు+కయి+మురము.) ముంజేత ధరించెడు కటక విశేషము. (రూ - ముంగమురాము-ముంగమురారి-ముంగయిమురారి -ముంగమురము -ముంగమురారి-ముంగమురుగు- ముంగమురువు- ముంగై మురారి) చేతినగ: చూ, భూషణము. 2-౧౨—(౨౩).

ముంగమురాము, —వై.—

ముంగమురారి, దే. వి: చూ, ముంగమురము.

ముంగయిమురారి, —వై.—

ముంగర, దే. వి. రూ-ముక్కర. అడ్డబాస. వసు. 5, ఆ. 122: చూ, భూషణము. 2. F-(x) (ముంగెర - ముక్కెర అని కొందఱు.)

ముంగల, ద్వ. వి. (ముందు+కలను) 1: చూ, రూ - ముంగడ. 1—2: దే. ద్ర. 3. పురార్థ పురోర్థము: చూ, మొగి. 4.

ముంగలి, దే. విణ: 1: ముందునడచునది: 2: చూ, ముందు నడచువాడు. నిర్వ. 8, ఆ. 148:3 మీదటి. కాశీ. 5, ఆ. 181.

ముంగాలు, దే. ఆ. క్రి: ముందునడచు.

ముంగము, దే. వి. 1: పొట్లముగా మడచిన తాటాకుమట్ట: (ముంగముఅని వాడుక.) 2. బెల్లము మొదలగువాని నిం చిన బరువులో సగము.

ముంగముచీర, ద్వ. వి. ఆడువారు కట్టుకొనెడి ఒకరకము నారచీర: చూ, పట్టుము.

ముంగమురము, దే. వి: చూ, రూ-ముంగిమురము.

ముంగమురారి, —వై.—

ముంగమురుగు, దే. వి. (ముందు+కయి+మురుగు)—వై.—చూ, భూషణము. 2-౧౨—(౨౩).

ముంగామురువు, —వై —

ముంగాలు, దే: వి (ముందు+కాలు) ప్రపదము: చూ, హజ్జ. ముంగి, దే. వి: చూ, రూ-ముంగిస.

ముంగి మూసానమ్మ, వా. విణ. మాటలాడనిది: మూగి మూసానమ్మ.

ముంగిలి, దే. వి. (ముందల+ఇల్లు) 1. నలుచదరమునకు

నడిమిచోటు అని. 1. ఆ. 42: 2. నలుచదరపు చోటు: అంకణము, అంగళ, అంతస్తు, కట్టు, తొట్టికట్టు, లంక, లోవరి, (సం.)-(అవ్వ.)-అ: (వి.) అ, అమ్, అంగణము-అంగనము, అటికిము, ఇయాంసము, ఉత్తానము, ఊ, కక్ష్య, కలంబిక, కలాచిక, చత్వరము, జిగుల్యము, జొమ, ప్రకోష్ఠము, ప్రాంగణము. “చూ, సదనము. 1.” 3. నడిమి చోటు: చూ, స్థానము. 1.

ముంగిస, దే.వి. రో-ముంగి. (సం.)-అంగూషము, కోటిరము, కోశికము, నకులము, వింగళము. తద్వి. — ఊరముంగిసకు. (సం.)—వంచకము “చూ, వంచకము. 2.”

ముంగిసమాను, దే. వి. ముంగిసరూపుగల మునస చివర: చూ, మునస.

ముంగురులు, ద్వ. వి. (ముందు+కురులు) 1. నొసటిపై గునిసియాడెడు ఉంగరపు వెండ్రుకలు, భ్రమరకము, విజ. 1, ఆ. 106: చూ, వెండ్రుక. 1: పా. 2. వీనికి ఉపమాన

ములు—ఇంద్రనీలములు, తుమ్మెదలు, చీకటి, నాచు, నీలమేఘము.

ముంగేలు, దే. వి. (ముందు+కేలు): చూ, ముంజెయి.

ముంగై మురారి, దే వి: చూ రూ-ముంగమురము. స్వా. 8, ఆ. 114.

ముంగొంగు, దే. వి. (ముందు+కొంగు) చెఱఁగుకొన. అని. 1, ఆ. 42: చూ, రూ-మునిగొంగు.

ముంగొంగుపసిడి, జా.(ముంగొంగు బంగారము, కొంగుపసిడి) ముంగొంగుననున్న బంగారమువలె సులభముగానభీష్టమును తీర్చునది. “ముంగొంగుపసిడి శ్రీరంగళాయి” (కవికర్త రసాయనము); “ముంగొంగు బంగారంబవై” (దర్మజరాజ సూయము); “బుధకోటికి గొంగుపసిండి” (విజయవిలాసము); “ముంగొంగు పసిండి గాదె”. (సారంగధరచరిత్ర); “మాట ముంగొంగు బంగారుమూట మాకు”. (రసికజన మనోరంజనము).

ముంగొన, ద్వ. వి. (ముంపు+కొన) ముందటికొన. రామా. 2, ఆ. 80.

ముంగోపము, మి. వి. (ముందు+కోపము) రూ-ముక్తోపము, ఓర్పులేకతటాలునవచ్చుకోపము. ఉ.రా. 3, ఆ 7: చూ, రోషము. ముంగోపి, మి.వి. ఓర్పులేక తటాలున కోపించువాడు: ముక్తోపి. ముంగోలు, దే.విణ.(ముందు+కోలు) మొదటిది, ప్రాథమికము. ముంచు, దే. ప్రే. 1. మునుఁగఁజేయు: రూ-మునుచు; స.క్రి. 2: అద్దించు, అద్దు.

ముంచుకొను, దే. స.క్రి. ఆక్రమించుకొను: చూ, మొగరించు.

ముంజకేతుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

ముంజము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ముంజగడ్డి*. పొనిక: చూ, తృణము. 1: అం. 2: చూ, దర్శలు.

ముంజి, పై. వి. 1. = ముంజీ. బ్రహ్మచారి కట్టుకొనెడు ముంజ దర్శమొలత్రాడు, గడ్డిమొలత్రాడు: చూ, సూత్రము. 1: 2: చూ ముంజె.

ముంజికాడు, ద్వ. వి: చూ, బ్రహ్మచారి,

ముంజియ, దే. వి. లేతతాటికాయలోని గిజురు. రూ-ముంజె:

చూ రుంజ. 2.

ముంజె. —పై.—

ముంజెమొలనూలు, ద్వ. వి: (సం.) అష్టిలము, ఆదర్శము.

ముంజెయి, ద్వ. వి. (ముందు + చెయి) (రూ—ముంజెయ్యి—

ముంజే-ముంజేయి) ముంగేలు, ప్రకోష్ఠము: చూ, హస్తము.

ముంజెయ్యి, —పై.—

ముంజెరను, ద్వ. వి. (ముందు + చెరను): చూ, రూ-ముంజెరను.

ముంజే, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముంజెయి.

ముంజేయి, —పై.—

ముంజేయి యాదిన మోచేయి యాడును, లో. “ముంజేయును నాదెనేని మోచేయాడున్” (ఉచేలోపాఖ్యానము).

ముంజారు, దే. వి. (ముందు + చారు) చారు ముందటిభాగము.

కొణిగ: చూ, వాచూరు.

ముంజీల్చు, వా. స. క్రి: పొంజ-పోంజ ప్రోంజ.

ముండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. బోడతరము*: చూ, హపుష;

దే. వి. (1): చూ, ముండమోపి; వా. (2): చూ, అంకులాడి.

“అంకుముండ”: చూ, నైవేరిణి; (3). తలవెండ్రుకలు

తీయించుకొన్న ఆడుది; (4). మగడు చనిపోయిన

ఆడుది; 5: చూ, వేళ్య.

ముండికిము, అం. చూ, ఉపనిషత్తులు

ముండనము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, వపనము. 1: 2: చూ, సంరక్షణము.

ముండము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. తల: చూ, శిరము. 1: 2. = మొందెము: చూ, మొందెము.

ముండమోపి, దే. వి. (వైదవ్యము నొందినదిముండ): చూ, విధవ.

ముండమోయు, దే. ఆ. క్రి. 1. వైదవ్యము నొందు; 2: చూ, వ్యర్థమగు.

ముండరి, దే. విణ. (ముండలు + అరి) వేళ్యాసంగమ శీలుడు: చూ, పైశికుడు. 1.

ముండరిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కదంబ పుష్ప, ముండలిక*.

ముండలిక, —పై.—

ముండలు, దే. వి. బ. వేళ్యలు: చూ, వేళ్య.

ముండి, సం. వి. న్. పుం. 1: చూ, మంగలి. 1: 2: చూ, బోడతరము*.

ముండితము, సం. విణ. పరివాపితము. బోడి: చూ, వాపితము. 1.

ముండితుడు, సం. విణ. (రూ-ముండుడు) 1. తల బోడియైన వాడు; 2. తలగొలుగుగ బడినవాడు.

ముండిని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, ముండి. 2.

ముండుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: రాహుగ్రహము: చూ. రాహువు; 2. ఒకరక్కసుడు: చూ, రాక్షసుడు. 1: విణ, 3: చూ, బోడ. 1: 4. తెగిన కాళ్ళు చేతులు లోనగునవి కలవాడు.

ముందెము, దే. వి: చూ, మొందెము.

ముంద్లకంచె, దే. వి. అలవ: చూ, వెలుగు.

ముంద్లగుంపు, దే. వి. 1. ముంద్లపొద: చూ, నితాగ్రము; 2. లంజెల సమూహము: చూ, వేళ్య.

ముంద్లదొంక, వా. వి: చూ, ముంద్లగుంపు. 1.

ముంద్లపంది, దే. వి. రూ-ములుపంది. ఏదుపంది, శల్యము: చూ, సూకరము.

ముంద్లమండ, దే. వి: చూ, ముంద్లకంచె.

ముంద్లమునై, వా. వి: చూ, శుండ. 5.

ముంద్లయ్యచ్చిత, దే. వి. —పై.—

ముంత, దే. వి. 1. జోద్దవెలవంటి మానిపాత్రము, నంద: చూ, పాత్రము. 6: 2. మానిక: చూ, నేడు. 1.

ముంతపొగ, దే. వి. మూతికి కట్టుటకు కాలి ముంతలోవేసిన మిరెపకాయల పొగ.

ముంతమామిడి, దే. వి. అగ్రబీజము*: చూ, మామిడి. 1-౧౩.

ముందర, దే. వి. రూ-ముందర. 1 పురోభాగము: అగ్గడి, ఎదురు, తల, తిరుగుమొగము, తొడరు, బరివాగె, ముంగక-ముంగల, ముందు, మునుము-మున్ను, మొకము-మొగము-మోము, మొగదల, మోలి. (సం.)—అగ్రము, అభితము, అభిముఖము, ఇ, పురోభాగము. (అవ్య.)—అగ్రత, అభి, ఆ, ఆజ్: 2. పూర్వకాలము: చూ, మొదలు 4: 3. ఆరంభము: చూ, మొదలు. 1.

ముందరడుగు వెనుకపెట్టు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వెనుదీయు. అం, భా. తృ. 105.

ముందర, దే. వి: చూ, రూ-ముందర. 1—2—3 (ఎదురు నకు.—కళా: 3: ఆ. 119.)

ముందటికాళ్ళకు బందములువేయుట, జా: రా. బోవుదానికి అట్టు చెప్పట. “ముందటికాళ్ళకు బందములువేయుట యెందెవరినేని ముందుగా నిన్నుజెప్పి చెప్పవలయును.” (ధర్మజరాజ సూయము.)

ముందటిమాను, దే: వి: అరిణినిలుపుటకై అడ్డముగా గట్ట బడినమాను

ముందల, దే. వి: (ముందు+తల): అవుదల—బొదల.

ముందితుకొను, వా: స. క్రి: (సం) పురస్కరించు.

ముందు, దే: వి, ద్ర: చూ, ముంగడ. 1—2.

ముందునడచువాడు, వా. వి. ముంగలి. (సం.) అగ్రతస్సరుడు, అగ్రసరి — అగ్రసరుడు — అగ్రణము — అగ్రిముడు, అగ్రగుడు అగ్రయాయి, అగ్రేసరుడు, అగ్ర్యుడు, పురస్సరుడు, పురోగముడు, పురోగామి, పురోగుడు, ప్రాడు, పాగ్రసరుడు, మార్గదర్శకుడు, మార్గదర్శి. ముందు, ద్వ: అ, క్రి: ముందగు: మునుకొను-మున్నొను. మునుచు, మునుపడు.

ముందువెనుకలు, దే అవ్య. ఎడతెగక: చూ, సదా.

ముంపు, దే, వి: 1. ముంచుట రామా. 8, ఆ. 88: ములుగుడు; 2: గుంపు: చూ, సమూహము:

ముంపుగాను, దే: ఆ, క్రి: దాటుకట్టు: భాగ: 8, స్కం: 5 3:

ముకద్దమా, వా: వి, గ్రామ్యవ్యవహారము: రూ-మొకద్దమా.

ముకాబిలా, వా. వి: సంప్రతింపు: రూ-మొకాబిలా.

ముకాసా, వా. వి: పన్నులేకుండగ నియ్యబడిన గ్రామము. రూ - మొకాసా.

ముకు, వై. వి: రూ-ముక్కు. 1. నానిక: చూ, రూ-ముక్కు.

1: 2. పక్షిముక్కు, చంచుపు: చూ, రూ-ముక్కు. 2: 3:

చనుమొన: చూ, స్తనము; ఆ. క్రి. 4: రూ-ముక్కు: శ్వాస

విగబట్టు: దే. ఆ. క్రి: 5: చూ, నశించు: వా: 8: శ్లేష్మో

ద్రేకమున ఊపిరాడక శ్వాసించు.

ముకుందము, సం: వి: ఆ. న. 1. ఎఱ్ఱదామర: చూ, సహస్ర

పత్రము; 2. రూ - కుందము: పాలంక్య - పాలుక్య, కుం

దురువు *: చూ, రాజార్థము; 3: చూ, పాదరసము 4

ఒకానొకమణి: చూ, రత్నములు; ఆం: 5: చూ, నిధులు;

8: చూ, జన్యతాశములు.

ముకుందుడు, సం: వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1.

ముకుగోళ్ళు, ద్వ. వి: బ: (రూ - ముక్కుగోళ్ళు - ముక్కు

గ్రోళ్ళు - ముక్కుగ్రోళ్ళు) నాసాపువము: చూ, ముక్కుజెఱుమ,

ముకుగ్రోళ్ళు, ద్వ. వి. బ. — పై. — కాశీ. 4, ఆ. 272.

ముకుజెఱుమ, ద్వ. వి. — పై. —

ముకుద్రాడు, ద్వ. వి. (ముకు + ద్రాడు) నాథము: చూ,

రూ - ముక్కుద్రాడు;

ముకుటము, సం. వి: ఆ: న: 1. చూ, రూ - ముకుటము; దే.

వి: 1) రూ-ముకుటము. నారమడి, నారచీర, త్నము:

చూ, వస్త్రము.

ముకుదూలము, వై. వి: ముక్కునడిమియెముక, రూ-ముక్కు

దూలము, ముక్కుకందిము: చూ, శల్యము. 1.

ముకుదొమ్మ, ద్వ. వి: ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1:

ముకులంతి, వై. వి. దేనువులకు తైత్తమచే నాసారంద్రము

లందుగలిగెను కేశావృతపిండరూపవ్యాధి. హరి. పూ 2. ఆ 143.

ముకురము, సం: వి: ఆ: పుం: 1. రూ - ముకురము, అబ్బము,

అశ్వదర్శకము, ఆత్మదర్శము, ఆదర్శనము, ఆదర్శము,

కిర్రురము, కిర్రుము, కర్పరము, కురువిందము. (తె). —

అద్దము, 2: పొగడ, మకురము *: చూ, వకుళము;

3: మల్లెపువ్వు, మకురము: చూ, హసంతి: 2: 4: కుమ్మరి

లాతము: చూ, మకురము. 4. గ్లాసు.

మకులి, ఆం: చూ, సుషిరవాద్యములు.

ముకుష్ఠకము, సం. వి. ఆ, పుం: చూ, మకుష్ఠకము.

ముకుళము, సం. వి. ఆ. పుం. న. 1: = మొగడ-మొగ్గ: రూ-

మకుళము: చూ, మొగ్గ. 1: పుం: 2: అభినయ హస్తవిశే

షము (అయిదు వ్రేళ్ళను కొనలుకూర్చి పట్టినవి): చూ

వ్యంజకము. 1: ఆం. 3: చూ, అసంయుత హస్తములు; 4,

చూ, సంచారీభావమున బట్టిన దృష్టులు.

ముకిశస్వప్తికము, ఆం. చూ, స్వప్తహస్తములు.

ముకుళించు, సం. ఆ. క్రి. = ముడుగు. 1: చూ, ముడుచు.

1: ఆం. వ్రే. 2. మొగుడ్చు.

ముకుళితము, సం. విణ. ముకుళించినది: ముద్రితము.

ముకుళిభవించు, సం. ఆ. క్రి: చూ, ముకుళించు. 1.

ముకులకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మకులకము *:

ముక్క, దే. వి. తునుక: చూ, శకలము. 4:

ముక్కంటి, దే. వి. (మూడు + కన్ను) త్రిలోచనుడు చూ,

శివుడు.

ముక్కంటిచెలి, దే. వి. త్ర్యంబకసఖుడు. కుబేరుడు; చూ,

శ్రీమడు

ముక్కంటిచుక్క, ద్వ. వి. ఉత్తరభద్రపదానక్షత్రము: చూ,

రిక్క. 1 — 2.

ముక్కంటితల, దే. వి: శివునిశిరస్సు: (సం) — ఉ.

ముక్కంటితలపువ్వు, ద్వ. వి. చంద్రుడు: చూ, హిమాంతువు.

ముక్కంటితొలిపట్టి, దే. వి: చూ, వినాయకుడు. 1.

ముక్కంటిపండు, దే. వి: కొబ్బరికాయ.

ముక్కంటి పండుల మెక్కెడు దిండీడు, ద్వ. వి: చూ.

ముక్కంటితొలిపట్టి.

ముక్కంటిమరి, ద్వ. వి: తైలాసము: చూ, పర్వతము,

ముక్కంటియావు, దే. వి: అచ్చుచెడ్డు: చూ, వృషభము. 1.

ముక్కంటియమ్మలపొది, ద్వ. వి: చూ, సముద్రము.

ముక్కంటియిల్లు, దే. వి: చూ, ముక్కంటిమరి.

ముక్కంటివెలది, దే. వి: చూ, పార్వతి.

ముక్కంటిసొమ్ము, దే. వి: చూ, సర్పము. వేం, ఆం. 102.

ముక్కడి, దే. వి. (మూడు + కాడి) 1. అనేకులకు ఒక

పెట్టున తగిలెడివ్యాధి. సాంక్రమికామయము: ముంగడి,

ముడిచె: 2. దుక్కిచాలించి ఆహారమునకు పోవునపుడు

అరకలన్నిటి నొక్కచో ప్రోగుచేసి యొక్కటిగాజేర్చి నిలిపి

నట్టి యారకలకాండ మొత్తము.

ముక్కద్దము, వై. వి. (ముక్కు + అద్దము): చూ, సులోచనము.

ముక్కున్ను, దే. వి. (మూడు + కన్ను) మూడవకన్ను.

ముక్కుపురుగు, ద్వ. వి. తవుటిపురుగు: చూ, సస్యసంహారి (షరుగు)

ముక్కుర. ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కుర

ముక్కురమాను, దే. వి. పుల్లిరుసు తిరుగుచట్టము.

ముక్కురము, ద్వ. వి. (ముక్కు + కాడము) చూ, ముక్కుగోళ్ళు.

ముక్కుర, ద్వ. వి. (ముక్కు + టాయి) రూ-ముక్కుర, అద్ద

బాస: చూ, భూషణము. 2.

ముక్కులిపీట, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముక్కులిపీట.

ముక్కుస, దే. వి. మూడుకుండములు: రూ-ముక్కుస.

ముక్కుక, ద్వ. వి: మూడుకాకల నమాహారము.

ముక్కుని, ద్వ. వి. (మూడు + కాని) మూడుకానులు.

ముక్కుమరి, వా. వి: గ్రామనామము. ఇంటిపేరుఅయ్యె.

ముక్కురు, ద్వ. వి. (మూడు + కారు) 1. మూడుకారులు;

2: ముక్కురుపంట, తొలుకారు. (ఇదేమొదటిపంట) చూ,

సారువా.

ముక్కరుపంట, వా. వి: చూ, ముక్కరు 2.

ముక్కలిపీట, ద్వ. వి: (మూడు + కాలు + పీట) రూ-ముక్కలిపీట. మూడు కాళ్ళమర్చిన యెత్తుబల్ల; చూ, సింహాసనము.

ముక్కలు, దే. వి. (మూడు + కాలు) 1. మూడుకాళ్లు; 2. మూడుపాతికలు.

ముక్కలుగడియ, ద్వ. వి. త్రిపాదఘటిక.

ముక్కిడి, ద్వ. విణ. (ముక్కు + ఇడి) ముక్కుపోయిన వాడు: చూ, విగ్రుడు.

ముక్కిడి, దే. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ముక్కు, వై వి. 1: రూ-ముక్కు. (సం.) గంధనాలి, గంధవహ-గంధవాహ—ఘోరణ, ప్రాణము, ప్రూతి, ణ, తనుభత్త, నభము, నస, నాసిక. తద్వి. — ౧. ఈగముక్కునకు—తొండము; ౨. ఏనుగు ముక్కునకు—తొండము. (సం.) తుండము; ౩. గుఱ్ఱపు ముక్కునకు—(సం.) ఘోరణ, ప్రోథము; ౪. చేప ముక్కునకు—త్రోటి; ౫. చప్పట ముక్కునకు—చప్పట ముక్కు. (సం.) అపటిట-అపటిటము, అవనాట, అవభట, నతనాసిక; ౬. పంది ముక్కునకు—పందిపీట. పందిముక్కు, పందిమూతి, ముట్టియ—ముట్టె; ౭. పక్షి ముక్కునకు—తొండము, త్రోటి. (సం.) చంచువు, తుండము; ౮. బుఱ్ఱ ముక్కునకు—దొడ్డి ముక్కు, బుఱ్ఱ ముక్కు: (“చూ, పదనము. 2.”) 2: చూ, ముక్కు. 2: బ. 3. చనుమొన: చూ, స్తనము; ఆ. క్రి. 4: చూ, రూ-ముక్కు. 4: దే. ఆ. క్రి. 5: చూ, రూ-ముక్కు. 5: వా. 6: చూ, రూ-ముక్కు. 6. “శిశువు ముక్కుచుండెను”; 7. “ముక్కు” అను ఇంద్రియము. ఇంటిపేరుగగా గల కవి “ముక్కు తిమ్మన కవి”. (ఇట్లే ముక్కువాడు: చూ, బుఱ్ఱ, నోరు).

ముక్కుగమ్మి, వై. వి: చూ, ముక్కుపోగు.

ముక్కుగ్రోళ్ళు, ద్వ. వి. బ: చూ, రూ-ముక్కుగోళ్లు.

ముక్కుజెఱుమ, ద్వ. వి: రూ-ముక్కుజెఱుమ, ముక్కుగోళ్లు—ముక్కుగ్రోళ్లు—ముక్కుగోళ్ళు—ముక్కుగ్రోళ్ళు. (సం.) నాసాపుటము.

ముక్కుద్రాడు, ద్వ. వి: రూ-ముక్కుద్రాడు. (సం.) నాదము: చూ, సూత్రము. 1.

ముక్కు బట్టుకొని కూర్చుండుట, జా. జపము చేయుచు, కూర్చుండుట. “ముక్కు బట్టుకొని కూర్చున్నట్టి” రామా. 8, ఆ. 182.

ముక్కుకంటము, ద్వ. వి: చూ, ముక్కుదూరము.

ముక్కుకొయ్య, ద్వ. వి. బాధాకరుడు: చూ, వేసరి.

ముక్కుకొలికి, ద్వ. వి: (సం.)—ఘంటాపథము, చర్వితము.

ముక్కుకోతలు, జా. చిక్కులుపెట్టుట. “అనుచున్ రైతులు ముక్కుకోతలకు లోనై మొక్కగా చిక్కులేకునీకిన్” (ధర్మజ రాజసూయము).

ముక్కుటము, దే. వి: చూ, రూ-ముక్కుటము (1.)

ముక్కుతెవులు, ద్వ. వి. ముక్కురోగము: చూ, శ్వాసము 1.

ముక్కుదాడిమ, వై. వి. ఒకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ముక్కుదూరము, వై. వి: చూ, రూ-ముక్కుదూరము.

ముక్కుపూరెడు, ద్వ. వి. ఒకరకము పూరెడు: చూ, శ కుంతి (పక్షి) ముక్కుపై వ్రేలువేసికొనుచు, జా. ఆశ్చర్యపడుచు. “యెంతటి వారును ముక్కుపై వ్రేలువేసికొనరు.” (ధర్మజరాజసూయము)

ముక్కుపొడి, వా. వి. పొడుము, ముక్కుపొడుము, (సం.) నస్యము. తద్వి. — అవపీడన, అవపీడనము

ముక్కుపొడుము, —వై. —

ముక్కుపోగు, ద్వ. వి. ముక్కుగమ్మి: చూ, భూషణము. 2—F. ౬.

ముక్కుముంగర, ద్వ. వి. చూ, భూషణము. 2—F. ౫.

ముక్కుమొగము, జూడక, జా. మొగమోటమి ఆలోచింపక.

“ముక్కుమొగంబు జూడ కటుముట్టను చొమ్మనెదేరి” విజ. 3, ఆ. 30.

ముక్కులు, దే. వి. బ. 1. చూచుకములు: చూ, ముక్కు. 3: బ.

2. చీరు, మిక్కిలి చిన్ననూకలు: చూ, శంకుకము; 3: చూ, భక్త్యము కాశీ. 7, ఆ. 186.

ముక్కువిలచుట, జా. ఇష్టపడకపోవుట, ఆక్షేపించుట. “బాంధవులు ముక్కువిరువం, బుత్రులు వేసరంగళత్రంబులు వేసరింప.” (కవికర్ణ రసాయనము)

ముక్కున, ద్వ. వి. (మూడు + కుంచము) చూ, రూ-ముక్కున. ముక్కుడు, దే. ఆ. క్రి. అజ్ఞానమును పొందు.

ముక్కుర, వా. వి. రూ ముంగర: చూ, భూషణము. 2.

ముక్కుటిక, ద్వ. వి. (మూడు + కొటిక) త్రిపురములు.

ముక్కును, దే. ఆ. క్రి. (మును + కొను) ముందుకొను.

ముక్కుమ్మ మొకము, ద్వ. వి. (ముందు + కొమ్ము మొకము): బిళ్లదున్న, మను-మన్ను, మనుదోతు, మనుదిళ్ళు. (సం.) ముశ్యము-ముష్యము. తద్వి. — ఆడు ముశ్యమృగమునకు—(తె.)—మనుపెంటి.

ముక్కుటి కలకంటు, ద్వ. వి: చూ, శివుడు. ఆం. ప. 1—10.

ముక్కుణము, మి. వి (మూడు + కోణము): చూ, త్రిభుజము.

ముక్కుపము, మి. వి: చూ, రూ-ముంగోపము.

ముక్కుపి, మి. వి: చూ, రూ-ముంగోపి.

ముక్కుల, దే. వి. (మూడు + కోల): చూ, త్రిదండము. 1-2.

ముక్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ 1 = ముక్తము. రూ-మౌక్తికము: చూ, రత్నములు. 1: 2. అంకురాడి: చూ, స్వైరీణి; విణ.

3. ముక్తినిందినది; 4. విడువబడినది: చూ, హీనము. 3.

ముక్తకంచుకము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, నిర్ముక్తము.

ముక్తకము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, కరయంత్రము; ఆం. 2: చూ, మహాకావ్యము.

ముక్తవదగ్రస్తము, ఆం: చూ, అలంకారము. 3. (విడిచిన

పదమే యవ్యవధానముగా మరలమరల వచ్చుట “ఉదా.—మేరుధరాధరధీరా । ధీరాణ్యనందకర”; “వానికిర్తి లోక మాక్రమించు, మించును, మించుతేజంబు, జంబునదీ జంబాలంబుంబోలు దమకాంతిచే నాతడురంజిల్లు, జిల్లుల్వడఁ జేయు మదనుని గర్వంబురూపు, రూపుమాపు శత్రుయ శంబుల నాతనిశక్తి”) (చూ, హేతువు 2.)

ముక్తసరి, వా. వి. రూ-ముక్తసరు: చూ, సంగ్రహము. 2.

ముక్తసరు, —పై—

ముక్తాయంపు, దే. వి. 1: చూ, ముగింపు; వా. 2. వాద్యముతోను ఆటతోను గూడిన (ముక్తాయంపు) పాట; 3. పాటవెనుక వాద్యము.

ముక్తాపళి, సం. వి. ఇ. ఈ. స్త్రీ. ముత్యాలదండ: చూ, హవణిక. 2. (భూషణము. 2౬—(3F.)

ముక్తాసనము, అం: చూ, ఆసనములు.

ముక్తాస్పృటము, సం. వి. అ. పుం ముత్తైపుణిప్ప: చూ, కుక్తి. 1.

ముక్తాహారము, సం. వి. అ. పుం: చూ, ముక్తావళి.

ముక్త్యారు, వా. వి: చూ, స్వతంత్రాధికారమును పొందినవాడు.

ముక్తి, సం. వి. ఇ. స్త్రీ = ముగితి-ముక్తి. 1: చూ, సదాగతి. 2: 2. విడుపు: చూ, విమోచనము.

ముక్తిచతుష్టయము, అం: సామీప్యము, సాలోక్యము, సారూప్యము, సాయుజ్యము. (4).

ముక్తిత్రయము, అం, జీవన్ముక్తి, విదేహముక్తి, క్రమముక్తి(3)

ముక్తులు, అం. 1: చూ, ముక్తిత్రయము; 2: చూ, ముక్తిచతుష్టయము.

ముఖక్రియలు, అం: భుగ్నము, వ్యాభుగ్నము, ఉద్వాహము, విఘతము, వివృతము, వినివృత్తము, (6)

ముఖచపల, అం: చూ, వృత్తము. 1. (కందపద్యభేదము లాటింటిలో నొకటి) (చూ, కందము. 3.)

ముఖత్రాణము, సం. వి. అ. న. కవచభేదము: చూ, వారవారణము ముఖము, సం. వి: అ. న. 1. = మొగము: చూ, వదనము.

2: 2: నోరు: చూ, వదనము. 1: 3. మాట: చూ, శబ్దము.

2: 4: చూ, నిస్సరణము. 1: 5. ఉపాయము: చూ, వెరవు:

6. ప్రయత్నము: చూ, సన్నాహము. 2: అం. 7: చూ,

ముఖసంది; 8. (మొగము): చూ, లక్షణాంగములు. (పురు

షునికి — ముఖము పూర్ణచంద్రసమమయిన దానధర్మశీలు

డగు. కరాళమయిన దరిద్రుడగు. హయవక్త్రమయిన

దు:ఖదరిద్రము లనుభవించును; 9. (మొగము). చూ, స్త్రీ

లక్షణాంగములు. (స్త్రీకి. — నిర్మలమై పూర్ణచంద్రసమ

మైన రాజపత్నియగు. రక్తిమగల్గిన భాగ్యవతియగు. పద్మ

సమమై నునుపుగలిగిన సుఖవతియగు. వికృతమయినను

ఎండియున్నను విధవయగు. చక్రమువలెనున్నను గుఱ్ఱపు

మొగమైనను దుర్గంధము గలిగినను దరిద్రురాలగు. పెద్ద

పులిమొగమైన దాసియగు. రోమములును మొటిమలును

గలిగి నుదురు మొగమును మించియున్నను వ్రేలుచున్నను

దుర్లక్షణియగు. నోరుపెద్దదియైన మగని(జంపును.)

ముఖములు, అం. ఈశాన, తత్పరుష, వామదేవ, సద్యోజాత, అహారములు. (5)

ముఖరజ్జువులు, అం. (వాగె): ఉత్తిప్తము, శిథిలము, ఉత్తర

వతి, మందము. వైహాయనీ, విక్షిప్తైకకరము, అర్థకంఠ

రము సమము, ఉత్కిర్ణము, విచిత్తము, అచ్యుక్షిప్తలలము,

ఉద్భృతము, వ్యాగూఢము, గోకర్ణిక. (14)

ముఖరము, సం. విణ. 1. = మొగరి. మ్రోగునది. ద్వని

తము: చూ, రవణము. 2: 2. అనంబద్ధ వచనములాడునది.

ముఖరుడు, సం. విణ: అబద్ధముఖుడు, అసత్యుడు, అహ

తుడు, దుర్ముఖుడు, వంచకుడు. (తె). — కల్లరి, కల్ల

రీడు, జల్లికాడు, టక్కరి, టవళికాడు, తాబోటు, దబ్బిట-

దబ్బిట-దబ్బిటి- దబ్బిటకాడు, బొంకరి, బొంకులాడు,

రజాలాడు. తద్వి.-(తె)-పుట్టుకల్లరి (“చూ, వంచకుడు?”)

ముఖవాసన, సం. వి. అ. స్త్రీ. అ. పుం, న. కర్పూరాదివాసన.

చూ, వాసన. 1.

ముఖవీణ, సం. వి. స్త్రీ. మొగవీణ: చూ, వీణ.

ముఖశాల, సం. వి. అ. స్త్రీ. = మొగశాల-మోసరి. 1. తరి

వాకిటిచావడి: చూ, సదనము. 1: వా. 2: చూ, మొగవాకిలి. 2.

ముఖసంది, అం (అరంభ బీజములచే ముఖసంది): చూ, నాటక

సంధులు (సంధులు.)

ముఖస్తము, వా. సం. అవ్య: ముఖముఖి. (తె). ఎట్టయెదురు,

చక్కనియెదురు.

ముఖముఖి, వా. సం. అవ్య (ఇ) — పై. —

ముఖాస్తము, సం. వి. అ. పుం పీత: చూ, హరిలాంఠనము.

ముఖ్యకళాప్రాణము, అం: ౧. సద్యోజాతముఖమునఁ బుట్టిన

చంచత్పుటతాళము. ౨. వామదేవముఖమునఁ బుట్టిన చర్ప

పుట తాళము. ౩. అహారముఖమునఁ బుట్టిన షట్పుతాపుత్ర

తాళము. ౪. తత్పరుషముఖమునఁ బుట్టిన సంసద్యేష్టక

తాళము. ౫. ఈశానముఖమునఁ బుట్టిన యుద్ధుటతాళము (5)

(ఈయైదింటియందే 96 తాళములు(బుట్టి 101 తాళమయ్యెను):

(చూ, జన్యతాళములు.)

ముఖేముఖే సరస్వతి, న్యా. “ప్రతివాని ముఖమందును సర

స్వతిగలదు” అనఁగా సరస్వతి యొకరిసొత్తుగడు. ఆమె

బ్రహ్మ ముఖమునమాత్రమే యుండును. ఎల్లరి ముఖము

లందును గలదు.

ముఖ్యము, సం. విణ. గామిడి: చూ, త్రైస్వ్యము.

ముఖ్యుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, ప్రధానుడు. 3. (హి. అదిష్టార)

ముగిండి, దే. వి: చూ, ముక్కండి. 1.

ముగము, పై. వి. = ముఖమ్. (రూ - మొగ - మొగము -

మోము.) మూలి: చూ, వదనము. 1.

ముగతి, దే. వి: చూ, పతిపత్ని.

ముగింపు, దే. వి: చూ, సమాప్తి. 1.

ముగితి, పై. వి. = ముక్తి. య. 2, అ. 44: చూ, సదాగతి. 2.

ముగియిక, దే. వి. చూ, ముగింపు.

ముగియు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, మరణించు. అం, భా. త్పు.

87: 2. అయిపోవు: చూ, సరిపోవు. 3: ప్రే. 3. ముగించు.

ముగుద, పై. వి. = ముగ్ధ. 1. అడుది. రాఘ. 3, అ. 85:

చూ, స్త్రీ: 2. పంద్రెండేండ్ల పర్యంతమైన వయసుగల

అడుది: చూ, స్త్రీ: విణ. 3. తెలివితక్కువది.

ముగుగు, దే స. బ. మూడుశబ్దమునకు మహాన్మహాత్మ్యర్థక

బహువచనాంతాదేశము: రూ-ముగ్గురు-మువురు- ముగులు -

మువ్వురు-మూగురు-మూవురు.

ముగులు, వా. స. బ. — పై. —

ముగ్గ, దే. వి. ఒకానొకచెట్టు: చూ, వృక్షము.

ముగ్గవేయ. వా. స. క్రి. పండవేయ.

ముగ్గు, దే. వి. 1. రూ-ముగ్గు. ఇల్లుఅలికినవిమ్మట ముత్యములు రోనగువానితో లతాద్యాకారముగా చేయు ఆలంకారము: చూ, రంగవల్లి; వా. ఆ. క్రి. 2. కాయవండు, కాయఫలించు.

ముగ్గుటిని గూర్చెను ముండదయ్యము, రో. (పెండ్లికొమారునికి నత్తి - పెండ్లికొమార్తెకునత్తి - పొరోహితునకునత్తి. వీరి సంభాషణలనడుమ బాకావాడు బాకాపట్టుట. అనుచిత్రకథ దీనికి ముడిపెట్టుచుండుడు.) "ముగ్గురం, గూర్చినె ముండదయ్యమని కుందిరి." (రామాభ్యుదయము-5, అ. 148.)

ముగ్గురు, దే. స. బ. (మూడు + గురు): చూ, రూ-ముగురు. ముగ్గులు, దే. స. బ. —వై—

ముగ్గులు, వా. వి. బ: చూ, చిక్కులు. 1.

ముగ్గొయ్య, దే. వి. (ముందు + కొయ్య) 1. అగ్రదండము; 2. గండు, గడ్డు, గడుసు. (సం.) అసంభావ్యత. అసంభావ్యము, అసాధ్యత, అసాధ్యము, ప్రచండము.

ముగ్గ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1 = ముగుద-ముద్దియ, ముదిత. స్వీయాంతరేంద్ర విశిష్ట నాయకావిశేషము. (ఉదయించుచున్న యౌవనముగలది. పండ్రెండేండ్ల వయస్సుగలిగి యౌవనోదయ మందుచున్నది: చూ, స్వీయ: (చూ, యౌవనభేదములు): విణ. 2. = ముద్దు. చక్కనిది: చూ, హృద్యము; 3. తెలివిలేనిది: స్థూలము. 3; 4 క్రొత్తది: చూ, శారదము. 5.

ముగ్గుడు, సం. విణ. = ముద్దుడు, గోల: చూ, ముద్దుడు. ముచపత్ర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఆదార్వి (తె) జరూక. కోరింద. ముచిక, ద్వ. వి. రూ-ముచ్చిక. కొబ్బరి తాటి మామిడిరోనగు వాని తొడిమక్రింది బిల్లి. (కాయపండిన వెంటనే రాలిపోవుట కనువుగ విభజ్యకణములీ బిల్లనంటియుండును)

ముచికకుడికి, వా. వి. చిట్టచివఱకు, అంతమునకు.

ముచికుండుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, బ్రహ్మ. 1.

ముచుండ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. ఎత్తుమల్లె *: చూ, హసంతి. 2.

ముచ్చి, దే. వి. 1: అంచులవాడు, జీనిగిరివాడు. (సం).— ఆరేఖ్యకృత్తు, కృణువు, చిత్రకరుడు, చిత్రకారుడు, చిత్రకుడు, చిత్రకృత్తు, రంగజీవుడు. ("రూ-రంగజీవుడు."). అం. 2. చూ, శిల్పిలు.

ముచ్చిక, ద్వ. వి. (ముందు + సిక): చూ, రూ-ముచిక (సంది నివర్తివికారము.)

ముచ్చిచ్చు, ద్వ. వి. (మూడు + చిచ్చు) త్రేతాగ్ని: చూ, హి. 1. ముచ్చిముమ్మాటికి, జా. తప్పనిసరిగా మూడుమాల్లు.

ముచ్చిరి, దే. విణ. 1. కోపి: చూ, రోషణుడు; 2. శో: మునొందినవాడు; 3. దు:ఖమునొందినవాడు: చూ, విమమడు.

ముచ్చిరితనము, దే. వి. మనోవ్యధ: చూ, విపత్తి.

ముచ్చిరు, దే. ఆ. క్రి: చూ, శోకింపు.

ముచ్చిలకా, వా. వి. రూ—ముచ్చిలికా. 1. రయితు భూమిభామందునకు వ్రాసియిచ్చెడుసాగు పరతుపక్రము కడిపా; 2. ఉభయవాదుల నడుమపై ఛెడు ఒడంబడిక. [చూ అటువు

ముచ్చిలి, దే. వి. పెడచిల యందలిగుంట: ముచ్చిలిగుంట:

ముచ్చిలించు, దే. స: క్రి. రూ - ముచ్చిలించు. దొంగిలించు: చూ, సదపు.

ముచ్చిలిగుంట, దే. వి: చూ, ముచ్చిలి.

ముచ్చిలికా, వా. వి: చూ, రూ-ముచ్చిలకా.

ముచ్చిలిపాటు, ద్వ. వి. కునికిపాటు, ప్రమీ: చూ, స్వప్నము?

ముచ్చిలు, దే. స. క్రి. రూ-ముచ్చిలు: చూ, రూ-ముచ్చిలించు.

ముచ్చివుక, దే. వి. (మూడు + చివుక): ముద్దుగులము.

ముచ్చె, వై. వి = మోచకా. 1: చూ, పార్శ్వత.

ముచ్చెబంగారు, వై. వి: చూ, బేగడ.

ముచ్చెలక, వా. వి. (మూడు + చెలక) దుగులముబేడ.

ముచ్చెవాడు, ద్వ. వి: చూ, మాదిగ.

ముచ్చ, దే. వి. (ముద్ది + పూస) 1: చూ, ముద్దిపూస: (సందినివర్ణవికారము); 2. తిగ: చూ, మూడు.

ముచ్చంగి, దే. వి. ఒకచేప. హంస. 4 అ 187: చూ. మత్స్యము 1.

ముచ్చట, దే. వి. 1. వృత్తాంతము: చూ, సమాచారము. 2; 2. గుసగుస: చూ, సల్లాపము; 3. ప్రేమము. వసు. 4, ఆ. 8: చూ, స్నేహము; 4. కోరిక. ఉ. రా. 8, అ 178: చూ, వాంఛ; వా. 5. అల్లికతోగూడిన సికముడి, ముచ్చటముడి: చూ, సిక. 2.

ముచ్చటకాడు, దే. విణ కోరికగలవాడు. పంచ. వేం. 4, అ 442.

ముచ్చటపడు, దే. ఆ. క్రి. కోరు. కళా. 3, అ. 101: చూ, వాంఛించు.

ముచ్చటముడి, వా. వి. చూ, ముచ్చట. 5.

ముచ్చటలాడు, దే. ఆ. క్రి: చూ, ముచ్చటించు.

ముచ్చటించు, 1.—వై.—; వా. 2. సమాచారమునుచెప్పు.

ముచ్చట్లు, దే. వి. బ. (మూడు + చోట్లు) 1. మూడుప్రదేశములు: చూ, స్థానము. 1: వా. 2. భార్యభర్తలుగాని తదితరులుగాని అనురాగముతో నాడుకొనెడు సంభాషణాదికము.

"అచ్చట్లు ముచ్చట్లు చెప్పకొనుచున్నారు."

ముచ్చముడుగు, వై. ఆ. క్రి. (ముడుగు + ముడుగు) మిక్కిలిముడుగు. భో. 4, అ. 165; జై. 3, అ. 112.

ముచ్చవలము, దే. వి. (మూడు + చవలము) మూడు చవలములు.

ముచ్చవుక, వా. వి: చూ, రూ-ముచ్చవుక.

ముచ్చు, దే. వి 1: చూ, ముచ్చ. 2: 2. రూ-ముచ్చు. దొంగ: చూ, హోరకుడు. 1; 3. అలటిపువ్వులోని కాడ. (ఇదే స్త్రీకేసరము) దొంగ: చూ, రూ-ముచ్చు. 2.

ముచ్చోకము, ద్వ. వి: ఇరాటు ఈరాటు, నల్లిగ, పండ్రెండు, పదిరెండు, బార-బార, రెండాలులు. (సం.)—జగలి, ద్వాదశకము. ("చూ, రెండాలులు").

ముజ్జిమ, వా. వి. తెలుపికానిచిక్కు, ఇబ్బంది.

ముజరా. వా. వి. 1. తిరిగిరావలసిన పైకము లోనగునది; 2. పెత్తనదారిముదరా.

ముజముదారు, వా. వి. లెక్కలను పరిశీలించు ఉద్యోగి.

ముజ్జగము, ద్వ. వి. మూడుజగములు.

మురూలబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, కపూరియె బ్రాహ్మణులు.

ముటము, దే. వి: రూ-మూటము ముద్దపిడుచి: చూ, శుష్క-గోమయము (పిడుక.)

ముటాలు, వా; వి. బ. వంటకట్టియలు: చూ, సమిద.

ముట్టబడి, ద్వ. అ: క్రి. ఎత్తుపడు, బలహీనమగు. భో. 6. అ: 188; నిర్వ. 4, అ. 76: చూ, వలియు.

ముట్టడము, వై. వి. = ముద్రణ. (దే. అని శ. ర.) 1. నిర్బంధము, కట్టు: చూ, హతము. 2; 2. ముట్టడి: చూ, యుద్ధము ముట్టడి, వై. వి. = ముద్రణ. (దే: అని శ. ర): చూ, ముట్టడము. 2: బ్ర. 3, అ. 180.

ముట్టడించు, దే: స. క్రి. (కోటలోనగువాని) ముట్టడివేయు: చూ, సంరోధించు.

ముట్టణము, దే. వి: చూ, రూ - ముట్టడము. (ముట్టడికి. — భాగ. 10, స్కం. పూ. 1533.)

ముట్టనీయకుండును, అం: చూ, చిహ్నములు.

ముట్టి చు, దే. వై: 1. ముట్టజేయు; 2. కాల్చు: చూ, దహించు; 3. రగుల్చు: చూ, రవులుచు.

ముట్టికాళ్ళవాడు, దే. విణ: చూ, సంజ్ఞపు.

ముట్టికాళ్ళు, దే. వి: చూ, ముడికాళ్ళు.

ముట్టికోలు, వా. వి: చూ, రూ-ముట్టుకోలు.

ముట్టియ, దే. వి: చూ, రూ-ముట్టె.

ముట్టు, దే. వి. 1. ఆడుదానిరజస్సు, ముట్టునెత్తురు: చూ, రేతస్సు. 1; 2. తాకుడు. భార. శల్య. 1, అ. 333: చూ, స్పర్శము. 1; 3. కొఱముట్టు: చూ, సాధనము. 2; విణ.

4 ముట్టుడి: చూ, రజస్వల; స. క్రి. 5: చూ, స్పృశించు:

6. శత్రువులను దాకు. నిర్వ. 7, అ. 48: చూ, స్పృశించు:

7. మర్మముదాకు: చూ, స్పృశించు; 8: చూ, ముట్టడించు.

నిర్వ. 6 అ. 14; 9 ఉడముట్టు నిర్వ. 3, అ. 39. చూ, సరిపోవు 3.

ముట్టుకట్ట, వా. వి. ముట్టగూడనికట్ట: చూ, అంటుకట్ట.

ముట్టుకొను, దే. స. క్రి. 1: చూ, ముట్టడించు. నిర్వ. 3, అ.

6; 2. ఆక్రమించు: చూ, మొగరించు: పే. 3. ముట్టుకొలుపు.

ముట్టుకోలు, దే. వి: చూ, ముట్టడము. 2.

ముట్టుకోలుగొను, దే. స. క్రి. రూ-ముట్టుకోల్గొను: చూ, ముట్టడించు.

ముట్టుకోలుపట్టు, రూ-ముట్టుకోల్పట్టు. — వై. — (రామా. 6, అ. 219)

ముట్టుకోలుపఱచు, — వై. —

ముట్టుకోల్గొను, — వై. — (సా. 3, అ. 166)

ముట్టుకోల్పట్టు, — వై. — (సా. 3: అ. 168)

ముట్టుగోడ, ద్వ. వి. అండగోడ, తన్నుగోడ చూ, ముటుగుగోడ. ముట్టుత, దే. వి: చూ, ముట్టు. 4.

ముట్టునీళ్లు, ద్వ. వి. బ. బహిష్ట యయిన ఆడుది నాలవ నాడుచేయు స్నానము: చూ, స్నానము. 1; (తద్వి. — మాటునీళ్ళు: చూ, స్నానము. 1.)

ముట్టుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, సంతాపించు.

ముట్టుపాటు, ద్వ. వి: చూ, సంకటపాటు.

ముట్టుమోకాళ్ళవాడు, వా. వి: చూ, సంజ్ఞపు.

ముట్టుసందు, దే. వి. వెలుపలకు పోవదారిలేనిసందు: చూ, మార్గము, 1.

ముట్టె, దే. వి. రూ-ముట్టియ. 1. పందిముక్కు: చూ, ముక్కు. 1 — 2; 2 పశ్వాదులమూతి

ముట్టెచేప, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.

ముట్టెతోపు, వా. వి: నిదానములేని తొందర.

ముట్టెమెకిము, ద్వ. వి: చూ, పంది.

ముట్టెమోపు, దే. వి. కార్యనిర్వాహక సమయము. (శ. ర.)

ముట్టెనది, వా. వి: చూ, ముట్టుత.

ముట్టచవిక, దే. వి. ముట్టువాండ్రుండెడి యిల్లు (గది): చూ, సదనము. 1. (ముట్టగది.)

ముట్టుడిగినది, వా, విణ నిష్కళస్త్రీ: చూ, స్త్రీ.

ముతా, వా. వి. 1. కొన్నిగ్రామములు కలిసిన సంస్థానము; 2. జనులగుంపు: చూ, సమూహము.

ముడత, వా. వి: చూ, మడత. 3.

ముడి, దే. వి. 1. గ్రంథి, చెట్టులోనగువాని ముడి: చూ, ముడుత; 2. దారములోనగువాని ముడి. గంటు. (సం.) — గ్రంథి; 3. వెండ్రుకల ముడి. పా. 1, అ. 124. గంటు, దుయుముడి-దూముడి-దూయుముడి. (సం.)-కేశకలాపము, గ్రంథి: చూ, సిక. 1; తద్వి. — (రాజులముడికి-చూ, సిక. 1; 4. రూకలముడి: గంటు; 5: గొంతుముడి. (సం.) కంఠమణి; 6. ఎద్దుమూపురము. “ముడిగిబ్బి”: చూ, స్కంధము. 1; 7. కలహము: చూ, యుద్ధము; 8. ముడివలెవ్రాసెడి కొన్ని హల్లుల రూపాంతరము. “తాముడి, శాముడి, మాముడి”; 9. నంది: చూ, సాప్తపదీనము; 10: చూ, రూ-ముడ్డి: విణ. 11. ఖండముకానిది: అఖండము; 12. వికసింపనిది.

ముడికాడు, దే. విణ. 1. ధూర్జుడు: చూ, వంచకుడు; 2. దంభకూరుడు: చూ, శూరుడు. 3; 3: చూ, సంధాయకుడు.

ముడికాళ్ళవాడు, దే. వి. చూ, ముట్టికాళ్ళవాడు.

ముడికాళ్ళు, దే. వి: కంగటికాళ్ళు, ముట్టికాళ్ళు.

ముడికొట్టు, దే. వి. ఒకానొక పురుగు: చూ, సస్యసంహారి (పురుగు).

ముడిగాలి, దే. వి. రూ-మూడిగాలి, అపానము: చూ, వాయువు ముడిగిబ్బి, దే. వి. ఆబోతు: చూ, వృషము. 1,

ముడిగొను, దే. స. క్రి: చూ, ముడుచు.

ముడిచె, దే. వి: చూ, ముక్కడి. 1.

ముడికట్ట, వా. వి: విత్తనాలకట్ట.

ముడినువ్వులు, వా. వి. బ. పప్పుచేయని నువ్వులు.

ముడిబట్ట, ద్వ. వి. అంచు కమ్ములులేని బట్ట: చూ, వస్త్రము.
ముడిబొమ, దే. వి. ముడిపెట్టబొమ.
ముడియ, దే. వి. 1: చూ, మూట. రామా. 6, ఆ. 230; 2:
చూ, వందెము. 1.

ముడియవిడుపు, దే. వి. రూ-ముడియవిడ్చు. ముడియవిడుచు
దొంగ: చూ, హోరకుడు. 1.

ముడియవిడ్చు, —వై.—

ముడివడు, ద్వ. ఆ. క్రి. 1. ముడిగలది యగు; 2: చూ,
సందించు. స్వా. 3, ఆ. 34; 3. పెనగొను: చూ, వెంటి
గొను; 4 ఆతిశయించు: చూ, సందడించు; 5. కలుగు: చూ,
సంభవించు.

ముడివాటు, ద్వ. వి. ముడివడుట.

ముడివెట్టు, దే. స. క్రి. 1. ముడివేయు. స్వా. 5, ఆ. 94;
వా. 2 భార్యభర్తలకు ముడివెట్టు; 3. పువ్వుకట్టు; 4.
లంకవేయు.

ముడివేయు, —వై.—

ముడివేయుట, జా. వాదమునకు బట్ట ముడివైచి ప్రతిజ్ఞచేయుట.
“ముడియ వైవగవచ్చు మొన దారనించిన శూరత్వమున
వెన్నుజూపఁ దనుచు”. (పాండు. 1, ఆ. 63)

ముడుంబ (బా), వా. వి. 1. చిట్టు. తకరరు; 2. ఉమ్మడి.
“ముడుంబా వదలలేదు” (ఉత్తర సర్కారులలో వాడుక).

ముడుంగబాటు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, ముడుచు. 1 వై. 2, ఆ. 118.
ముడుగు, వై. ఆ. క్రి. = ముకుళ. (రూ-మునుగు — మున్ను,
మొగ్గు.) 1. —వై.— సా. 2, ఆ. 30; 2. తగ్గు: చూ,
స్రుక్తు. 9; 3: చూ, సంకోచించు. వసు. 2, ఆ. 44; 4.
చేష్టలుడుగు: చూ, వెఱుగుపడు.

ముడుగుదామర, ద్వ. వి. (రూ-ముణుగుదామర-మొగడ
దామర): చూ, పొత్తిదామర.

ముడుచు, వై. ప్రే. 1. = ముకుళ. ముడుగుగ జేయు. వసు.
3 ఆ. 181: చూ, స్రుక్తు. 8; 2: ముడివెట్టు. (ఈ యర్థ
మోపచారికము), గంటువెట్టు ముడిగొను, ముడివేయు.

ముడుకు, దే. వి: చూ, మోకాలు. ఆం, పదా. నర. 74.

ముడుచు, దే. స. క్రి: చూ, స్రుక్తు 8.

ముడుచుకొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, సంక్షేపించు.

ముడుచుట, దే. వి. ముడివేయుట: రూ-ముడ్చుట. (సం.)—
అకుంచనము.

ముడుత, దే. వి. 1: కంఠి, కడింది, కణుపు - కనుపు - కన్ను,
కొడుపు, గంటు, గనుపు, గుబ్బి, చిట్టియ-చిట్టె, బుడిపి —
బుడ్డి, బొడవ, బోటు, ముడి. (సం.) — కాండనంది, కుటి,
కడుపు, గ్రంథి, వర్షము, పర్వరీణము; 2. వస్త్రపునెఱి:
చూ, వశి. 2; 3. కడుపుమీది వశి: చూ, వశి. 1.

ముడితపడు, దే. ఆ. క్రి: ఉగ్గపడు.

ముడుపరి, దే. వి. (ముడుపు + అరి) ముడుపుపట్టినవాడు.

ముడుపు, దే. వి. 1. (శుభకార్యదుల ఆరంభమునందు)

ధనము ముడిచి మీదుకట్టిన మూట: మీదు, ముల్లియ —
ముల్లె; 2. ధనము: చూ, హింజ్యము 3; వా. 3 దేవతా
దుల నుద్దేశించి చెల్లించెడు ధనాదిము: మీదు, ముల్లియ —
ముల్లె.

ముడుము, దే. వి: చూ, ముడుకు.

ముడుసు, దే. వి. 1. ఎముక: చూ, శల్యము. 1; 2. గ్రంథి
లాస్థి: చూ, శల్యము. 1; 3: చూ, ముడ్డిపూస.

ముడేకము, దే. వి: ఏగాని, అరకాని.

ముడ్చుట, దే. వి: చూ, రూ-ముడుచుట.

ముడ్డి, దే. వి. 1. రూ - ముడి-మూడి, కట్టియ-కట్టె, గాడు,
పట్ట పట్టె, పూడ (సం). — అపానము, అవస్కరము,
ఆదారము, ఉపస్థ, కిల్మాషి, గుదము, గుహ్యము. తను
హృదము, పాయువు, పృష్ఠము. తద్వి. — గురుదద్వారమునకు
— (సం) చుతము, చుతి.

ముణుకరాములు, వా. వి. బ. ఎటుతోచనిస్థితి. (వికాటవట్టణ
ప్రాంతమున వాడుక.)

ముణుగుదామర, ద్వ. వి: చూ, రూ - ముడుగుదామర.

ముతంగి, సం. వి. ఈ. శ్రీ. తెల్లగినె *: చూ, కుకనాశము.

ముతరాచ, ద్వ. వి. సవారీచ వాహనములులోనగువానిమోయు
నొకకూద్రజాతి: రూ - ముత్తరాచ - ముత్తిరాచ, ముత్తిరాచ
వాడు, ముత్తిరాజులు.

ముడుక, దే. విణ. 1: చూ, రూ - ముడుక. 1; 2: చూ, రూ -
ముడుక. 2.

ముత్త, దే. విణ: చూ, ముడుక. 1. పాండు, 3, ఆ. 50.

ముత్తడము, దే. వి. ఉత్తరిగ: చూ, భూషణము. 2.

ముత్తనియవ్రేలు, దే. వి. జాట్టెనవ్రేలు: చూ, వేలు. 2.

ముత్తయిదువ, దే. వి రూ - ముత్తైద - ముత్తైదువ-ముత్త: చూ, శ్రీ.
ముత్తర, అం. రూ - ముత్తైరి - ముత్తర: చూ, విన్నాణములు.
(మల్లకొత్తము.)

ముత్తరంగలు, దే. వి. బ. కడుపుమీది త్రివళులు: చూ, వశి. 1.

ముత్తరము, దే. వి. బ. మూడుతరములు.

ముత్తరాచ, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచ.

ముత్తవపులగము, ద్వ. వి. చిట్టాముదపుజెట్టు: చూ, సహ దేవ.

ముత్తవ, ద్వ. వి. వృద్ధపితామహి. రూ-ముత్తవ: చూ, సవిత. 2.

ముత్తవ్వ, ద్వ. వి. (ముత్త + అవ్వ) — వై —

ముత్తాత, దే. వి. (ముత్త + తాత) వృద్ధపితామహుడు: చూ,
ప్రపితామహుడు; [సదాగతి. 2.

ముత్తి, వై. వి. = ముక్తి. మోక్షము. వీలా. 1. ఆ. 118: చూ,

మాత్తిగ, ద్వ. వి (మూడు + తిగ) తొమ్మిది: చూ, ముమ్మాడు.

ముత్తియము, వై. వి. = మోక్తిక. రూ — ముత్తైము: చూ,
రత్నము. 1.

ముత్తిరాచ, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముతరాచ.

ముత్తిరాచవాడు, — వై. —

ముత్తిరాజులు, ద్వ. వి. బ. — వై. —

ముత్తము, ద్వ. వి. (మూడు + తాము) మూడుతాములు.
 ముత్తవ, దే. వి: చూ, ముత్తవపుంగము *.
 ముత్తైపుణిప్ప, ద్వ. వి. (ముత్తము + చిప్ప) 1: చూ, ముత్తై
 స్పృటము; 2: చూ, భక్త్యము
 ముత్తైపుణింట, ద్వ. వి. (ముత్తము + పంట) చెఱకు *: చూ,
 రసాలము. 3.
 ముత్తైపుడిగ, ద్వ. వి: రూ-ముత్తైపుడిగె. (సం) కటశర్కర,
 గంగేష్టి. *.
 ముత్తైపుడిగె, —వై.—
 ముత్తైపురిక్కనెల, అం. చైత్రమాసము: చూ, మాసములు.
 ముత్తైపునవతు, వై. వి. చిత్రానక్షత్రము: చూ, రిక్క-1-౧-౪
 ముత్తైము, వై. వి. = చూ, రూ-ముత్తియము.
 ముత్తైర, అం: చూ, రూ-ముత్తర.
 ముత్తైరువులాడి, దే. వి. ఆకాశగంగ: చూ, నది.
 ముత్తైసరము, వై. వి. = ముక్తాహార. రూ-ముత్తైసరి ముత్యాల
 దండ: చూ, భూషణము. 2.
 ముత్తైసరి, 1. = వై.—; 2. సన్యవిశేషము: చూ, సన్యము. 1.
 ముత్తైసరులు, వై. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 ముత్తైద, దే. వి: చూ, రూ-ముత్తయిదువ.
 ముత్తైదువ, —వై.—
 ముత్తైవ, దే. వి: చూ, ముత్తవ *.
 ముత్తై, దే. వి. (ముత్త + తోయలి): చూ, ముత్తయిదువ.
 ముత్తయంతమాట, జా. కొలదిమాట. "సత్యమగు వీముత్య
 మంతమాట." (ధర్మజరాజ)
 ముత్తయము, వై. వి. = ముక్తా. 1: చూ, రూ-ముత్తియము.
 పాండు. 2, అ. 171; అం. 2: చూ, రత్నములు. వా. 3.
 ముత్తయనునామముగాగల "ముత్తయ" అనుఇంటిపేరుగలవారు
 ముత్తయలకుచ్చు, ద్వ. వి. పారితథ్యావిశేషము, వాలపాశ్యావిశే
 షము; చూ, భూషణము. 2—౧౦-౧౬.
 ముత్తయమ్మ, వై. వి. ఒకగ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.
 ముత్తైవ, దే. వి. మూడుత్రోవలు.
 ముత్తైవద్రిమ్మరి, దే. వి. (మూడు + త్రోవ + త్రిమ్మరి)
 త్రిపథగ: చూ, నది.
 ముదము, సం. వి. న్. త్రీ: 1. రూ-ప్రమదము: చూ, సంతో
 షము; అం. 2. (మోదము): చూ, సంచారిధానిములు.
 "(అహోహా. మున్ను నేనొనర్చిన నోములు నేటికిఁబందె-
 నిట్టిమయంబు చేకూరునని తలంచనైతి. రామవేంద్రుండు
 సురవైరిందుని మెనఁట.)"
 ముదముద, దే. వి: కొతుకు: చూ, సంకోచము.
 ముదల, దే. వి. 1. అజ్ఞ. ప్రభా. ౩. అ. 203: చూ, నెలపు; 2.
 గణుతి. ఉ. హరి. 4, అ. 203: చూ, లక్ష్మ్యము. 1; 3.
 గనిమచేరికనేల: చూ, హరిప్రియ. 2. (భూమి 1.)
 ముదలకించు, దే. స. క్రి: చూ, మార్కాను 1 రామా 5 అ. 198
 ముదలవెట్టు, దే. స. క్రి. అజ్ఞాపించు. కళా-1, అ. 188: చూ,
 నెలవిచ్చు.
 ముదలించు, దే. స. క్రి. 1. అడుగు. ౩, హరి. 3, అ. ౬4.

చూ, సవాలవేయు; 2 చూ, ముదలకించు. నిర్వ. 7, అ. 78:
 ముది, దే. వి. (రూ-ముదిమి-ముదితనము.) 1. వార్ధకము.
 స్వా. 1. అ. 50: చూ, స్థావిరము; విణ. 2. వృద్ధ, వృద్ధుడు
 ఉ. రా. 4, అ. 308: చూ, స్థవిరుడు.
 ముదికాకి, ద్వ. వి. అశ్శకోస: చూ, వాయసము. 1.
 ముదిగారము, దే. వి: చూ, మౌర్ధ్యము.
 ముదిగొండ, వా. వి. 1-2 ఒకానొకగ్రామము; 2. గ్రామనా
 మము ఇంటిపేరుగాగలవారు. కందికొండవాడు, బెల్లపుకొండ
 వారు, ఇత్యాది
 ముదిత, సం. బి. అ. త్రీ. 1 = ముద్రియ. పరికియాభేదము:
 చూ, ముద్గ. 1: దే. వి (1.) అడుది. య. 2, అ. 100:
 చూ, త్రీ:
 ముదితము, సం. విణ ఉల్లాసము, ప్రతీతము, నిర్వృతము:
 చూ, హ్లాదనము.
 ముదితనము, దే. వి: చూ, ముది. 1.
 ముదిమి, దే. వి: చూ, ముది. 1.
 ముదిమివాడు, దే. వి: చూ, ముది. 2
 ముదియ, వై. వి. = ముద్గ. (రూ-ముద్ద - ముద్రియ - ముద్దు
 గుమ్మ: చూ, ముద్గ. 1.
 ముదియిది, వై. వి. ముసలిది, ముద్రి: చూ, వృద్ధ
 ముదియనివారిలోఁబెద్ద, ద్వ. వి. చూ, బ్రహ్మ. 1.
 ముదియనివారు, ద్వ. వి. బి. దేవలిలు. అం. పద. సుర. 38;
 చూ, వేలుపు
 ముదియు, దే. అ. క్రి: చూ, దొక్కు. 3.
 ముదిరము, సం. వి: అ. పు: చూ, మేఘము. 1.
 ముదిరుడు, సం. వి: అ. పుం: చూ, విటుడు.
 ముదివాడు, దే. విణ: చూ, ముది. 2.
 ముదిసినివాడు —వై.—సాం. మా. 4.
 ముదుక, దే. విణ: 1. చూ, ముది. 2. జై. 4. అ. 44; 2.
 రూ-ముతుక హరి, పూ. 5, అ. 143; చూ, బెరసు 2.
 ముదుకడు, దే. విణ: చూ, ముది. 2.
 ముదుకసరులు, దే. వి. బ: చూ, ధాన్యము.
 ముదుగు, దే. విణ: చూ, ముదుక. 2.
 ముదుగునూకిలు, దే. వి. బి. గండ్రనూకిలు: చూ, శంబుకము.
 ముదుటుంగరము, వై. వి. = ముద్రాంగుళి. (ద్వ. అవి శర.)
 రూ-ముద్దుటుంగరము: చూ, భూషణము. 2—౧౨—(౨).
 ముదురు, దే. విణ 1: చూ, ముది. 1. పాండు. 2, అ. 108;
 2: చూ, ముది 2; అ. క్రి. 3. (కాయలోనగునది) పరిణ
 మించు: చూ, వికసించు; 4: చూ, వర్షిల్లు.
 ముదురుమొగ్గ, దే. వి. పుష్పించుటకు నిద్దమైనమొగ్గ: చూ,
 మొగ్గ. 1.
 ముదుసరి, దే. విణ: చూ, ముది. 2.
 ముదుసరితనము, దే. వి: చూ, ముది. 1.
 ముదుసలి, దే. విణ: చూ రూ-ముదుసరి.
 ముదురిది, దే. విణ: చూ, ముదియది.
 ముద్గపర్తి, సం. వి, ఈ. త్రీ. నిల్లిపెసర *: చూ, పెసర.

ముద్గళుక్కు, సం. వి. జ్. న. గుట్టము: చూ, హయము.

ముద్గము, సం. వి: అ. పుం, బ: పెసలు: చూ, పెసర.

ముద్గరము, సం, వి: అ, పుం, 1: అవదారణము, ఉద్వృతము, కర్కరము, కుద్దరము - కుద్దలము - కూద్దలము, ఖని

త్రము, కౌత్రము, ఘనము, టంక - టంకము - టంగము.

(తె).— గుద్దలి. త్రవుకోల - త్రవ్వకోల, బొరిగ - బొరిగె.

తద్విశేషములు. — ౧. అబ్రి (చూ, వీరి. 2.౨.) కాష్టకుద్దా

లము, రదని. (తె).—కజ్జగుద్దలి: ౨. (తె).—కోలుడు

పాట-గోకుడుపాట, చెక్కుడుపాట, తవుకోల-తవ్వగోల.

దోకుడుబాట; ౩. కర్కరము, కలిరము, కుతారము,

గాఢముష్టి, చిదిరము, ద్రుఘణము, పరకుపు, పరశ్వఢము,

స్వదితి. (తె).— గండగొద్దలి - గండగొద్దలి, గొద్దలి; ౪.

కాష్టలోహి, కూటము, ఖనిత్రము, ద్రుఘణము, వాతర్థి.

(తె) — ఇనుపగుదియ-ఇనుపదుడ్డు, గుడుప, గుదియ-గుదె

గునపము-గునుపము, దుడ్డు; ౫. (సం).— ముసుందము,

ముసుండి; ౬. (తె) — క్రుచ్చిక, (చూ, క్రుచ్చిక); ౭.

(తె) — చిప్పగుద్దలి, చిప్పగొద్దలి; ౮: కాపాలము; ౯.

ఖనిత్రము, ఖనిత్రి, విశిఖ, (తె) — గడ్డపాట, పార - పాట;

౧౦ (తె) — కొండగుద్దలి. (మిగతవానికి "చూ, స్వదితి.")

2: చూ, సమ్మేట. 1; 3: మల్లె *: చూ, హసంతి. 2; 4:

చూ, అసనములు; 5: చూ, ముప్పదిరెడాయుధములు

(బాణము. 1.)

ముద్గఁడు, సం, వి: అ. పుం. జీవాత్మ: చూ, హంసుఁడు. 2.

ముద్గ, వై: వి. 1: = ముగ్ధ: చూ, రూ-ముదియ; దే. వి. 2.

కబళము: చూ, విందము. 3: 3: పిడుచ: చూ, విందము. 4.

ముద్గకట్టు, దే. అ. క్రి: అడకట్టు-అడగట్టు, అడగొను, కరుడు

గట్టు, చిముడు, పాయబాటు, పాయు, మెత్తబడు. (సం)

పునీశవింతు. [చూ, స్వర్ణకారుఁడు.

ముద్గమృరి, ద్వ. వి. తాయికరగి యినుము చేసెడు కమ్మరి:

ముద్గకష్టము, దే. వి. మ్రానిబిల్లతగిలించిన కిష్టము: చూ,

వైశాఖము. 2 (మంతానము)

ముద్గకొలిమి, దే. వి. తాయి యినుముగా కరగెడు కొలిమి

(పల్లము): చూ, రంద్రము. 1.

ముద్గఖర్జూరము, వా. వి: చూ, అశ్వభక్ష్య.

ముద్గళు, వా. వి. కాలపరిమితి (ముద్గతుకవులు=కరారుమా;

ముద్గతుక్రయము=అవదిక్రయము).

ముద్గపప్పు, దే. వి. వండినవప్పు: చూ, సూపము.

ముద్గబీగము, దే. వి: కప్పతాళము (చూ, బీగము).

ముద్గయ్య, వై. వి. కుమారస్వామి: చూ, స్కందుఁడు.

ముద్గర, వై. వి.=ముద్రా 1. అచ్చు, చప్ప, ముద్దు, మొహరు:

చూ సికా; తద్వి. — ప్రేక్షచేత అంకుశకారముగ పెట్టెడి

ముద్ర: సం. అంకుశముద్ర.

ముద్గరాలు, ద్వ. విణ. ముగ్ధ: చూ, ముదియ.

ముద్గఁడు, దే. స. క్రి. 1. చుంబనాది పూర్వకముగా లాలనము

చేయు హరిశ్చ. 3, అ. 138: ముద్గిమ ముద్గుపెట్టుకొను;

2. ఆదరించు. ఉ, హరి. 5, అ. 8: చూ, సంభాళించు.

ముద్గాయ, వా. వి. నేరముమోవబడినవాఁడు: ప్రతివాది.

ముద్గి, దే. వి. 1. ఆపద: చూ, విపత్తు; 2: చూ, ముదియది.

ముద్గిడు, దే. స. క్రి: చూ, ముద్గాడు. 1. విజ. 1, అ. 137.

ముద్గియ, వై. వి.=ముగ్ధ: చూ, రూ-ముదియ.

ముద్గిఁబె, దే. వి. తోత్రము: చూ, ముల్లుకోల.

ముద్గు, వై. వి. 1. ప్రేమము. ఆం, పదా. చర. 7: చూ,

న్నేహము; 2. తామరదుడ్డు. ఆం, భా. ప్ర 165: చూ,

మిద్గియ. 2; 3: (సం.)-అన్వర్తము, చుంబనము. తద్వి. —

దొంతరముద్గు; 4. = ముద్రా: చూ, ముద్గర. "ముద్గుటుంగ

రము": విణ. 5. ప్రియమైనది. (ఉ, హరి. 4, 7): అనుఁగు,

పాటన, పాటింపు. (సం.) — ఆదరము, ఆదృతి: చూ,

సౌందర్యము; 6. = ముగ్ధ. మనోజ్ఞత: చూ, హృద్యము;

విణ. 7. మనోజ్ఞము. "అలక మిగుల ముద్గుగానున్నది":

చూ, హృద్యము.

ముద్గుఁడు, వై. విణ. = ముగ్ధ. ఉ, హరి. 3, అ. 100: చూ,

స్తబ్ధుఁడు.

ముద్గుగల కాళ్ళపురువు, ద్వ. వి. జంటముక్కలి: చూ,

షట్పదము.

ముద్గుగల తల్లులబిడ్డఁడు, ద్వ. వి: చూ, ముద్గయ్య.

ముద్గుగుమ్మ, ద్వ. వి. (రూ-ముద్గులగుమ్మ) 1. మనోజ్ఞులగు

ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ. 2. ఆఁడుది: చూ, స్త్రీ.

ముద్గుగురియుట, జా. మనోహరముగా నుండుట. "మత్యాల

సరులతో ముద్గుగురినె" (శృంగార నైషధము); "ముద్గులు

గురియరా ముదిపెండ్లికొడుకా అనిన పెండ్లికివచ్చిన స్త్రీ

లందఱు నా భార్యలే" అన్నట్లు. (లోకోక్తి).

ముద్గుగులము, వా. వి: చూ, ముచ్చివుక.

ముద్గుటుంగరము, వై. వి. =: చూ, రూ-ముదుటుంగరము

రామా. 6, అ. 186.

ముద్గుటుంగ్రము, వై. వి. =: — వై. —

ముద్గుపెట్టుకొను, ద్వ. స. క్రి: (సం.) — చుంబించు.

ముద్గుప్రాలు, ద్వ. వి: చూ, రాన్యము

ముద్గుముద్దు, వా. విణ: చూ, జిలిబిలి. 4.

ముద్గురాలు, ద్వ. వి. (ముద్గులు + ఆలు): చూ, ముద్గుగుమ్మ.

ముద్గులగుమ్మ, ద్వ. వి: చూ, రూ-ముద్గుగుమ్మ.

ముదులాడి, ద్వ. వి. 1. — వై. —; విణ 2 మనోజ్ఞురాలు: చూ, స్త్రీ.

ముద్గులాఁడు, ద్వ. విణ: చూ, మనోజ్ఞుఁడు. భాగ. 10, స్కం.

పూ. 1253.

ముద్గులుగుల్కుట, జా: చూ, ముద్గుగురియుట. "ముదులుగుల్లు

వీ భువనమోహన కుండలంత్తు దీదితుల్." (కవికర్ణ

రసాయనము); "ముద్గులు గుల్కుచున్న యుగ్మలి." (రిసిక

జన మనోరంజనము).

ముద్గులు మూటగట్టుట, జా: చూ, ముద్గుగురియుట. మఱికొన్ని

సంగతులు ముద్గులు మూటగట్టఁ జాలు", (శ్రీనివాస

విలాసము).

ముద్గె, దే. వి: చూ, ముద్దు. 2.

ముద్ర, సం. వి. అ. స్త్రీ. = ముద్దు. 1; చూ, ముద్గర: 2.

ఉంగరము లోనగువానియందుఁ గల సంజ్ఞాక్షరములు. (తె.)-
అచ్చు: 3. ధన్యపు రాశిపై ముద్ర: బరగద: ఆం. 4: చూ,
అలంకారము. 3. ("చెప్పఁదలచినది పదములందుఁ జూపుట
ఉదా. -నితంబగుర్విత్తస్వి"): 5: చూ, నృత్తహస్తములు.

ముద్రగద, మి. వి. రాజదండము.

ముద్రణము, సం. వి. ఆ. న. 1. ముద్రించుట; 2.=ముట్టడి.

అక్రమించి నిర్బంధించుట: చూ, ముట్టడి.

ముద్రపత్ర సంపుటము, సం. వి. ఆ. పుం అచ్చు పొత్తము:
చూ, సంపుటము. 3.

ముద్రపలక, వా. మి. వి. (ధన్యపు రాశిపైన వేయు) ముద్ర
బల్ల: చూ, ముద్రబల్ల.

ముద్రబల్ల, వా. మి. వి. -పై.- "ముద్రబల్లవద్ద దెబ్బతిన్నట్లు".

ముద్రలు, అం: శేచరి, భూచరి, మధ్యమ, షణ్ముఖి, శాంభవి. (5)

ముద్రాంగుళీయకము, సం. వి. ఆ. న. = ముద్దుటుంగరము:
చూ, ముదుటుంగరము.

ముద్రాక్షరశాల, సం.వి.ఆ.స్త్రి ముద్రాశాల, అచ్చుఁగూటము-
అచ్చుకూటము: చూ, సదనము. 1.

ముద్రాక్షకము, అం: చూ, కళలు.

ముద్రాశాల, సం. వి. ఆ. స్త్రి: చూ, ముద్రాక్షరశాల.

ముద్రించు, సం. స. క్రి. 1. ముద్రాకింతము చేయు: చూ,
అచ్చుకొట్టు-అచ్చుగుద్దు-అచ్చువేయు: వా. 2. చక్రాంకితము
చేయు: 3. ఉత్తరము లోనగువాని మీఁద నీలునునొక్కు
(కొట్టు).

ముద్రిక, సం. వి. ఆ. స్త్రి: చూ, ముదుటుంగరము.

ముద్రికము, అం: చూ, ఆసనములు.

ముద్రితము, సం. విణ. 1. ముద్రింపఁబడినది; 2. ముకుళింపఁ
బడినది: ముకుళితము; అం. 3: చూ, గమకములు.

ముద్ర సం. వి. ఆ. స్త్రి: చూ, వ్యర్థము.

మున్, దే. అవ్య: చూ, ముంగల. 3.

మునక, దే. వి. రూ-మునుక: చూ, స్నానము. 1.

మునగ, వై. వి. = మురంగి. రూ-మునుగ: చూ, శిగువు.

మునస, దే. వి. ఏతపు మ్రానిమీది యరభాగము. (ఏతపు
మ్రానిక్రింది యరభాగము మీట): తద్వి.-ముంగిసమ్రాసు.
మునసపు(బు), వా. వి. రూ-మున్సిపు. 1. గ్రామాధికారి:
అధ్యక్షుడు; 2: న్యాయాధికారి. "డిస్ట్రిక్టు మునసబు."

ముని, సం. వి. ఇ. పుం. 1. ఋషి(వశిష్ఠాది: చూ, సన్న్యాసి:
2: చూ, బుద్ధుడు; 3. అగినియ: చూ, శుకనాసము:
దే. వి. (1) అత్యగ్రము; (2)యత్నము: చూ, సన్నాహము.
2: విణ. (3) వత్తియందు మునశబ్దము యొక్క అంత్య
కారమునకు ఇకారము వచ్చినరూపము. "మునివేళ్లు.
మునిముచ్చు."

మునిగించు, దే. స. క్రి. 1. స్నానముచేయించు: వా. 2.
(కనఁబడకుండునటుల పదవ లోనగునవి) నీటిలోమునుగు
నట్లుచేయు.

మునిగినవాడు, దే. విణ. అప్లుతుడు: చూ, స్నాతుడు.

మునికొంగు, దే. వి: చూ, రూ-ముంగొంగు.

మునికోల, దే. వి. 1: చూ, రూ-ముల్లుకోల; 2: కక్కసము,
కమిచీ, కసము, కొరడా. చబుకు, చవుకు-చౌకు, చేరుకోల.
చేర్కోల-చేలుకోల-చేలులకోల-చేర్లకోల, జాటి, తిరటు -
తటిటు, సంపెట-సమ్మెట, సాటి. (సం.)— అర్మపి, కళ,
క్రకచారకము, తోత్రము, తోదనము, ప్రాజనము. (మిగత
వానికి "చూ, సమ్మెట. 2.")

మునిచీకటి, దే. వి. (మును + చీకటి) ప్రాద్దుక్కుంకినతోడనే
పర్వెడుచుచని చీకటి, మునిమునిచీకటి (అనికొందలు.)
చూ, మేచకిము. 1:

మునిబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, దశవిధబ్రాహ్మణులు. (కంద
మూలాదు లశనముగ గ్రహించి దాంతులై తపోనిష్ఠగలిగి
వేదశాస్త్రములను కర్తవ్య కర్తవ్యములను గుర్రెటింగివిశేష
జ్ఞానముచే సత్యవాక్కుగలవారే బ్రాహ్మణులు. "శ్లో. ఫల
మూలశనోదాంతో తపస్వీ వేదశాస్త్రవిత్, కృత్యాకృత్య
విశేషజ్ఞో సత్యవాక్కునిరుచ్యతే".

మునిమనుమడు, దే. వి. (మును + మనుమడు.) ప్రపౌ
త్రుడు, పరంపరుడు రూ-ముమ్మనుమడు: చూ, నూనుడు 1.
మునిమనుమరాలు, దే. వి. ప్రపౌత్రి. రూ- మమ్మనుమరాలు:
చూ, నూన. 1.

మునిమాపు, దే. వి. (మును + మాపు): చూ, ప్రదోషము. 1.
పా. 1, ఆ. 48.

మునిముంగల, ద్వ. వి. (ముంగల + ముంగల) ఎట్టెదుట:
చూ, మొట్టమొదలు.

మునిముచ్చు, దే. వి. (మును + ముచ్చు) 1: చూ, పశ్యతో
హరుడు. 2. కళా. 3, ఆ. 188: చూ, హో-కుడు. 1: 2.
పశ్యతోహరురాలు: చూ, హోరకుడు. 1. (చూ, స్త్రి.)
మునియేడు, దే. వి. (మును + ఏడు) రూ - మున్నేడు.
నిరుటికి తొలియేడు: చూ, సంవత్సరములు.

మునిషి, వా.వి.1.తుర: చదువుచెప్పువాడు; 2: చూ, వ్రాతకాడు.
మునిసత్వ, అం: చూ, ద్వాదశసత్వలు.

మునీంద్రుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1: చూ, బుధుడు; 2:
చూ, సన్న్యాసి (ఋషి.)

మునీనాంచ మతిభ్రమ: న్య. మునులకునుమతిభ్రమముగలగును.
మును, దే. వి. 1. (రూ - మునుపు - మున్ను) పూర్వకాలము.
చూ, మొదలు, 4; 2 (రూ-మునుపు-మున్ను) ఆరంభము:
చూ, మొదలు 4; 3. అంతము. తుది హరి: పూ. 7, ఆ.
198: చూ, సుద: అవ్య. 4: చూ, ముంగల.

మునుగు, దే. ఆ. క్రి రూ-మున్గు. 1: చూ, మరణించు.
సాం. మా. 38; 2. మునుకివేయు: చూ, స్నానమాడు: 3.
అహగు భో. 1. ఆ. 101: చూ, స్రుక్కు. 4; 1: చూ,
నశించు; 5. మఱుగుపడు: చూ, లాఁచు.

మునుగువాడు, దే. విణ. అప్లుతుడు: చూ, స్నాతుడు.

మునుక, దే. వి. రూ-మునుక. మునుగుట 1: చూ, స్నానము
1: 2. మునుకివేయుట. విణ. 1, ఆ. 121: చూ, స్నానము 1.

మునుకు, దే. అ. క్రి: 1; చూ, సంతాపించు జై. 7, అ. 115.

2. మాటువలుకు. భో. 5. అ. 66; 3. పలుకు. వై. 3, అ.

44: చూ, వచించు.

మునుకువ, దే. వి. పూనిక. య. 3, అ. 18; చూ, సన్నాహము 2.

మునుకొను, దే. అ. క్రి. రూ మున్నొను: చూ, ముందుపడు.

మునుకోలు, దే. వి. మునుకొనుట.

మునుగ, వై. వి. = మురంగి: చూ, రూ-మునగ *:

మునుగట్టు, ద్వ. వి. తూరుపుగొండ: చూ, పర్వతము

మునుచీతలులవిచ్చుమొగ్గ, ద్వ. వి. చంద్రుడు. వేం. అం.

11: చూ, హిమాంశువు.

మునుచు, దే. ప్రే: చూ, రూ-ముంచు.

మునుపడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మునుకొను.

మునుపు, దే. వి. రూ-మున్పు: చూ, రూ-మును 1.—2

మునుము, దే. వి. రూ-మున్ము 1. వైరుపండిన పిదపకోయుట

కేర్పటచుకొనిన పరిమితి: పాయ: 2. పరుస, పంక్తి: చూ, శ్రేణి. 1; 3. ఎదురు: చూ, ముందర. 1; 4. ఎదుటిచోటు:

5: చూ, నేనముఖము; 6: తటమందనము-తటుమందనము,

ఒత్తడి, ఒత్తు, జవరము; విణ. 7. తటమ. హరి. ఉ. 9, అ.

48: చూ, మొత్తము; వా. వి. 8. నాలునాచెడువరుస.

మునుముకొను, దే. అ. క్రి. వరుసపెట్టు.

మునులయిల్లు, వా. వి. ఆకుటిల్లు: చూ, సదనము. 1.

మున్నొను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మునుకొను.

మున్ను, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మునుగు. (మునుకవేయుటకు-పాండు. 4, అ. 196.)

మున్నడి, దే. అవ్య. క్రి: విణ. (మున్ను + అడుగు) మూడుగా: రూ-మున్నాడి.

మున్నరక, దే. వి. 1; తొలిదుక్కి: చూ, లాంగలము. 1; 2:

దైర్యము. విణ. 3. అ. 144: చూ, స్థైర్యము. 1.

మున్నాడి, దే. అవ్య. క్రి. విణ: చూ, రూ-మున్నడి. పా. 1: అ. 103

మున్నీటిచూలి, ద్వ. వి. క్షీరసాగరకన్యక: చూ, షక్తి. 1:

మున్నీటి: ట్టి. ద్వ. వి: చూ, హిమాంశువు. సాం. దే. 10:

మున్నీటియగ్గి, ద్వ. వి: చూ, బడబాలనము.

మున్నీరు, ద్వ. వి. (మును + నీరు): చూ, సముద్రము. పాండు. 2, అ. 108.

మున్ను, దే. వి: చూ, రూ-మును 1—2.

మున్నూలు, దే. స. బ. (మూడు + నూలులు) మూడు నూలులు.

మున్నూలు, దే. వి: త్రిసూత్రి: రూ-మున్నూలు. ముప్పిరి, ముప్పేట: చూ, సూత్రము 1:

మున్నెరిక, దే. వి. పూర్వరాగమువలనగలిగినవిరహతాపము.

మున్నేడు, దే. వి: చూ, రూ-మునియేడు.

మున్ను, దే. వి: చూ, రూ-మునుపు.

మున్ను, దే. వి: చూ, రూ-మునుము.

మున్నిపు, వా. వి: చూ, రూ-మునసపు (బు.)

ముప్పండ్రు, ద్వ: వి. బ: ముప్పదిమంది.

ముప్పటిలు, దే. అ: క్రి. రూ-ముప్పటిల్లు. చల్లారు: చూ, స్రుక్తు. 4.

ముప్పటిల్లు, వా. అ. క్రి.—వై—

ముప్పది, ద్వ. స: (మూడు + పది) ముప్పై (30)

ముప్పదియాతేండ్లది, ద్వ. వి. నిరతము, లోల, మిక్కిలియిచ్చ గలది: చూ, స్త్రీ.

ముప్పదిరెంటిగుంపు, ద్వ. వి. రేవతి: చూ, రిక్క. 1—2.

ముప్పదిరెండా యుధములు, అం: (చూ, బాణము. 1. ౬౫)

దాణము, బద్ధము (కటారి), తోనురము (కోదండము),

స్తోమము, చేరి, సృగము, శక్తి, యష్టి, భిండివాలము, పరి

ఘము, పరశ్వతము, గద, ప్రాసము, ముద్గరము, ముస

లము, శూలము, పాశము, చక్రము, ముసుండి, దండము,

వజ్రము, అశని, హలము, ఆరిష్టము, క్రకిచము, కుంతము,

వరకుపు, శంకుపు, వేణుపు, తోత్రము, కుసులము, త్రిశూ

లము. (32). (చూ, ఆయుధనామవిశేషములు 857 పొరట.)

ముప్పదిరెండు, ద్వ. వి: (సం.)—ఆకృతి.

ముప్పరువునేల, దే. వి. క్రోశత్రయము: రూ - ముప్పర్వనేల.

ముప్పర్డు, వా. వి. చిత్రావర్ణాలలేని వరుసపెద్దుల పొత్తము.

ముప్పర్డునేల, దే. వి: చూ, రూ-ముప్పర్డునేల.

ముప్పలము, ద్వ. వి. (మూడు + పలము) మూడుపలములు.

ముప్పాతిక, ద్వ. వి. (మూడు + పాతిక) మూడు పాతికలు

ముప్పాపు, ద్వ. వి. (మూడు + పాపు) మూడుపాపులు.

ముప్పాపులా, ద్వ. వి. (మూడు + పాపులా) మూడుపాపులాలు

ముప్పిడి, దే. వి. (మూడు + పిడి) చాళు: చూ, రిష్టి. 2.

ముప్పిర, దే. వి. (మూడు + పిర) మూడుపిరలు.

ముప్పిరి, దే. వి. (మూడు + పిరి): చూ, మున్నూలు; విణ.

2 మూడుపిరులుగలది.

ముప్పిరిగొను, దే. అ. క్రి: 1. మూడుపిరులుగా పెనగొను;

2. పెనగొను. నిర్వ. 10, అ. 140: చూ, వెంటిగొను.

ముప్పు, దే. వి. 1: వార్ధకము: చూ, స్థావిరము; 2: చూ,

విపత్తు. రామా. 7, అ. 119.

ముప్పుట, దే. వి. (మూడు + పూట) మూడు పూటలు.

మప్పె, వా. వి: చూ, వ్యాధుడు. 2.

ముప్పేట, దే. వి: చూ, ముప్పిరి.

ముప్పేటపేరు, దే. వి: త్రిసరము: చూ, హవణిక. 2. (చూ, భూషణము. 2.)

ముప్పై, వా. వి: ముప్పది. (30.)

ముప్పొంగు, దే. అ. క్రి. (మూడు + పొంగు) మూడు పొంగులు పొంగు.

ముప్పొత్తులు, దే. వి: బ. (మూడు + పొత్తులు) అసద్ద: చూ, సయాట.

ముప్పోలాడు, దే. వి. (మూడు + పోకలు + అడు.) త్రిగుణాత్మకుడు: చూ, వేలుపు.

ముప్పిడి, దే. విణ: చూ, రూ-ముమ్మడుగు.

ముప్పిడించు, దే. అ. క్రి. ముమ్మడియగు: రూ-ముమ్మడించు.

ముప్పొసవల్లిము, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు. అం, పదా. సుర 21.

ముప్పై, దే. వి. నితంబపార్శ్వము: చూ, మంబె.

ముచ్చేద, వా. వి. (మూడు + బేడ) మూడుబేడలు.

ముముక్షుత్వము, అం: చూ, సాధనచతుష్టయము.

ముముక్షు, సం. విణ. (ఉ) విడువనిచ్చగలవాడు.

ముమూర్ష, సం. వి. ఆ. శ్రీ: చావనిచ్చ: చూ, వాంఛ.

ముమూర్షువు, సం. విణ. (ఉ) చావనిచ్చగలవాడు.

ముమ్మడి, దే. విణ: చూ, రూ-ముమ్మడుగు.

ముమ్మడిచు, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ-ముమ్మడించు.

ముమ్మడుగు, దే. విణ. మూడురెట్లు: ముమ్మడి-ముమ్మడి.

ముమ్మనుమడు, దే. ని: చూ, రూ-మునిమనుమడు.

ముమ్మనుమర, దే. వి: చూ, రూ-మునిమనుమరాలు.

ముమ్మరము, దే. విణ: 1. అధికము. పంచ: నా. 3, ఆ. 84:

చూ, హేరాశము. 2: చూ, విజృంభణము.

ముమ్మరించు, దే. ఆ. క్రి. అతిశయించు: చూ, సందడించు.

ముమ్మాలు, దే. వి (మూడు + మాలు) మూడుమాలులు.

ముమ్మాడు, దే. స. (మూడు + మూడు.) మూడుమూళ్లు
రూ-ముమ్మాడు. తొమ్మిది. ముత్తిగ. (చూ, ఓమ్.) (సం)
అంకము. ౧౦౮ము, నవకము.

ముమ్మాడు, దే. స. (మూడు + మూడు)-వై.-

ముమ్మార, దే. వి. మూడుమూలలుగలది.

ముమ్మొన, అం: చూ, మొనలు.

ముమ్మొనవాలు, ద్వ. వి. (మూడు + మొనవాలు) త్రిశిఖము,
త్రిశూలము: చూ, బాణము. 1-3౪.

ముమ్మొనవాలుదాలుపు, ద్వ. వి. శూలి: చూ, శివుడు.

ముమ్మొనవార్తంట, —వై—

ముమ్మోటు, దే. విణ: (మును + మోటు) మూడశిరోమణి.

ముయ్యంచు, ద్వ. వి: (మూడు + అంచు) 1. మూడుమూ
లలు; విణ. 2. మూడుమూలలుగలది.

ముయ్యంచుతుంగ, ద్వ. వి. మూడంచుల తుంగ *: చూ,
తృణము. 1.

ముయ్యగ్గి, ద్వ. వి. అగ్నిత్రయము: చూ, వహ్ని. 1.

ముయ్యడ, ద్వ. వి (మూడు + అడ) అటు మానికలు,
కుంభపక్షిము.

ముయ్యడబొన్న, ద్వ. వి. (మూడు + అకు + పొన్న.)
మువ్వంచాకు *: చూ, సాలపర్తి.

ముయ్యలు, దే. స. (మూడు + అలు) మూడుఅలులు.
3 × 6 = 18.

ముయ్యెలగుట్ట, ద్వ. వి. (మూడు + ఎల్ల + గుట్ట) 1. మూడు
ఎల్లలుకలియుదోటు: చూ, స్థానము. 1; 2. మూడుదారులు
కలియుదోటు, త్రికము, స్వా. 3. ఆ. 34: చూ-మార్గము. 1.

ముయ్యేడు, దే. స (మూడు + ఏడు) మూడేళ్లు. 3 × 7 = 21.

ముయ్యేలు, దే. వి. (మూడు + ఏలు) త్రిపథగ, గంగ: చూ, నది.

ముర, సం. వి. ఆ. శ్రీ: = మరువము వాసనగల మొక్క:
చూ, రాక్షాస్థము. (చూ, సల్లకి.)

మూరింగి, సం. వి. ఈ: శ్రీ: = మునగ. కారుమునగ *: చూ,
శిగ్గువు.

మూరకనాటిబ్రాహ్మణులు, అం: చూ, ఆంధ్రులు. 853 పొరట.

(మూరకనాడులు, చెన్నూరు మూరకనాడులు అని రెండు విధ
ములు. శుక్లయజుర్వేదములు. కాత్యాయనసూత్రమువారు.)

మూరజబంధము, అం. (మర్దలబంధము): చూ, శబ్దలంకార
ములు. (హేతువు. 2.)

మూరజము, సం. వి. ఆ. పుం: 1; మృదంగము (దీనిమోత
మూర్జన.): చూ, వీణ; అం: 2 చూ: ఆనర్థవాద్యములు.

మూరటి, దే. వి: చూ, పుచ్చము. అం. పదా. 5-7.

మూరదారునింగు, వా. వి: కంకుష్టము కంకుష్టపు.

మూరబ్బ, వా. వి: మూరబ్బా. 1. పెంకితనము. మూరబ్బి: 2.

అల్లపుమూరబ్బా అనులేహ్యము.

మూరబ్బా, వా. వి —పై—

మూరబ్బి, వా. వి: చూ, మూరబ్బ. 1.

మూరమర్తనుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, విష్ణువు. 1:

మూరము, దే. వి. అందుగు *: చూ, సల్లకి. (చూ, మూర.)

మూరముర, దే. వి: 1. మూల్గుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము:
చూ, హూహూ: 2. అణుగుటయందగు ధ్వన్యనుకరణము:
చూ, హూహూ.

మూరశి, సం. వి. ఈ: శ్రీ: 1. విల్లనగ్రోవి. పాండు, 1, ఆ.

164: చూ, వీణ; 2. అశ్వధారావిశేషము. పా. 2, ఆ. 101:

చూ, హయము.

మూరశించు, దే. స. క్రి: తిరస్కరించు: చూ, హేళనముచేయు.

మూరశ్యాదులుసుషీరములు, అం: చూ, వాద్యములు.

మూరాయింపు, వా, వి. బుకాయింపు: చూ, మొరాయింపు,

మూరారి, సం. వి. ఇ. పుం: 1. తృప్టుడు: చూ, విష్ణువు. 1; 2:
ఒకానొకకవి.

మూరారేస్తృతీయ: పంథా, న్యా. మూరారి. మూడవదారి.

మూరాశము, దే. వి: దిగదుడుపు: చూ, సురాశము. 1.

మూరాశించు, దే. స. క్రి. దిగదుడుచు: చూ, సురాశించు.

మూరి, దే. వి. 1: కండకావరము, గర్వము. అచ్చ. కిష్కిం,
కాం. 32: చూ, హంకారము; 2. నడకయందలి కులుకు:
మూరిపము - మూరిపెము.

మూరించు, దే. ప్రే: 1. అంకించు, త్రిప్ప, త్రిప్పియాడు, మలపు,
ముఱకటించు. తద్వి.-౧. కడుపులో త్రిప్పనకు.-గుండ్రించు
గుండ్రించు.

మూరికాడు, దే. విణ. గర్విష్టుడు. అచ్చ. బాల, కాం 189:
చూ, హేరంబుడు.

మూరికి, దే. వి. రూ-ముఱికి. మాలిన్యము: చూ, మలినము. 1.

మూరికొను, దే. స. క్రి. (మూరియ + కొను.) ఖండించు. ఉ.
హరి. 8, ఆ. 10: చూ, నెలగు.

మూడిగొలుసు, దే. వి: ముంజేతవేసికొనెడి బంగారు మెలికల
గొలుసు: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౪)

మూరిపము, దే. వి: చూ, మూరి. 1-2. (గర్వమునకు.—ఉ.
హరి. 1, ఆ. 57.)

మురిపెము, దే. వి.—వై.—; 3: చూ, విలాసము. 2; 4.

శృంగారగర్వము: చూ, హంకారము.

మురియ, దే. వి. ముక్క: చూ, శకలము. 4.

మురియఁబడు, ద్వ. అ. క్రి. అలిశయించు. పంచ. నా. 1, అ.

282: చూ, సందడించు. 2.

మురియు, దే. అ. క్రి. 1. నడుచునప్పుడు కులుకు; 2. గర్వించు:

చూ, హంకరించు; 3. నివర్తిల్లు: చూ, పట్టిల్లు; 4. తెగు.

హరి. ఉ. 2, అ. 60: చూ, ప్రకిరవాలు; 5. పాకముచెడు: చూ, విలుగు. 5.

మురుఁడు, సం. వి. అ. పుం. మురుఁడనురక్కసుఁడు: చూ; రాక్షసుఁడు. 1.

మురుగు, దే. వి. (రూ-ముర్గు-మురువు-ముర్వు.) 1. ముంజేతి నగ: చూ, భూషణము. 2-౧౨-(౨౫); 2. అల్లికివేసిన బంగారు కమ్మి.

మురుము, దే. వి. అందుగు*: చూ, సల్లకి. (రూ-మురము.)

మురువనడ, దే. వి: చూ, మురళి. 2.

మురువు, దే. వి. రూ-ముర్వు. 1. గర్వము. య. 2. అ. 52; చూ. హంకారము; 2: చూ, సౌందర్యము; 3. శృంగార గర్వము: చూ, హంకారము; 4: చూ, రూ-మురుగు. 1; 5: చూ, రూ-మురుగు. 2; 6: చూ, విలాసము. 2; విణ. 7. సుందరము. బ్ర. 5. అ. 29: చూ, సౌందర్యము; 8. మంజులము: చూ, హృద్యము.

ముర్గు, దే. వి: చూ, రూ-మురుగు.

ముర్మురము, సం. వి. అ. పుం. 1. కుమ్మ: 2. సూర్యుని గుఱ్ఱము: చూ, హయము.

ముర్మురుఁడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మన్మథుఁడు.

ముర్వ, దే. వి. విణ: చూ, రూ-మురువు,

ముఱకటము, దే. వి. ముఱకటించుట.

ముఱకటించు, దే. స. క్రి: చూ, మురించు.

ముఱకము, దే. వి. నిక్కు: చూ, హంకారము.

ముఱముఱమును, దే. అ. క్రి. కోపవికారము చూపు: చూ, ముఱముఱలాడు.

ముఱముఱలాడు, దే. అ. క్రి: చూ, ముఱముఱమును.

ముఱి, దే. వి: 1: చూ, శౌర్యము; విణ. 2. అల్పము: చూ, స్వల్పము; 3. కుత్సితము: చూ, హీనము. 1.

ముఱికి, దే. వి. 1: వింకిరి: చూ, మలము. 1; 2. కల్మషము చూ, మలినము. 1.

ముఱికికాలువ, వా. వి. ముఱికినీరుపోవుకాలువ. (ఇది పంటకు పనికిరాదు)

ముఱికిగుంట, వా. వి. పీతిరిగుంట: చూ, మలుగుదొడ్డి.

ముఱికి చెమట, దే. వి: కొంచు: చూ, స్వేదము.

ముఱికినాఁడు, దే. వి: ఒకదేశము రూ-మురికినాఁడు-మురికి నాఁడు (అనికొందలు) (చూ, మురకనాటిబ్రాహ్మణులు:)

ముఱిచీకటి, దే. వి. గబ్బుచీకటి: చూ, మేచకము. 1.

ముఱిముఱి, దే. విణ. కొంచెముకొంచెము: చూ, స్వల్పము.

ముఱిముఱిచీకటి, దే. వి: చూ, ముఱిచీకటి.

ముఱియు, దే. అ. క్రి: గర్వించు, రూ-మురియు. అచ్చ, కిష్కిం,

కాం. 72: చూ, హంకరించు.

ములు, దే. వి రూ-ములు. 1: చూ, మురియ; 2: చూ, పీయాషము.

ములుగు, దే. అ. క్రి. 1: కుళ్ళు—క్రుళ్ళు; 2: చూ, సద మదమగు. మార్గ. 2, అ. 41.

ములుగుడు, దే. విణ: ముఱిగినది. స్వా. 4, అ, 37: చూ. వి. ముంపు.

ములుతోవ, దే. వి. (ములుగు + తోవ.) దుర్గంధమగుదారి: చూ, మార్గము. 1.

ములు, దే. వి: చూ, రూ-ములు.

ములుఁబాము, దే. వి: చూ, మాతులాహి.

ములుఁబాలు, ద్వ. వి: చూ. రూ-ములు. 2.

ములుపు, దే. వి: చూ, రూ-మురువు. 2.

ములక, దే. వి: రూ-ములక *: చూ. సింహి. 2. (ఇది కప్ర ములక, తెల్లములక, పెద్దములక అని త్రివిధము.)

ములకాలకట్ట, వా. వి: చూ, ములుకోల (ఉత్తరస్కారులలో వాడుక.)

ములికి, దే. వి. రూ-ముల్కి. 1. అంప: చూ, బాణము. 1;

2. బాణపుటలుగు: చూ, బాణము. 1; 3. బొంగరపుముల్లు;

వా. 4. మనసుననాటిన మాట: చూ, శబ్దము. 2.

ములు, దే. వి. రూ-ముల్లు. 1: కంటకము: చూ, సితాగ్రము:

2, నీవారాదికూకము: చూ, సితాగ్రము; 3. త్రాసుముల్లు,

మొల: చూ, సితాగ్రము: 4. మల్లయుద్ధాయుధాగ్రము: (అ)ముళ్ళు.

ములుక, దే. వి. చూ, రూ-ములక *.

ములుకత్తి, ద్వ. వి: ముల్లుతీసెడుకత్తి: చూ, రిప్పి. 2.

ములుకోల, దే. వి: 1. (ములకాలకట్ట): చూ, రూ-ముల్లుకోల: 2. తోత్రము: చూ, రూ-ముల్లుకోల.

ములుగ, వై. దే. వి: దరియ - గరుగు - గలుగు *.

ములుగు, వై. వి. 1.—మూలక. బొక్కనము: చూ, పంట

సాల: దే. వి. 2: చూ, రూ-ములుగు, 1; అ. క్రి: (రూ-

ములుగు - మూల్గు.) 3. నొప్పిచే ద్వనించు. ఉ. హరి. 8,

అ. 77: చూ, రూ - మూలుగు 3; 4 అఱచు: చూ, శబ్దించు.

ములుగొలిమిడి, దే. వి. ఇక్షరము *: చూ, మొగిబీర.

ములుగోరఁట, ద్వ. వి. యింటి *: చూ, సహ. 2.

ములుచిత, దే. వి: చూ, రూ-ముల్లుచిత *: పర. 5, అ. 185.

ములుచ, దే. విణ 1. ధూర్తుఁడు: చూ, వ్యాధుఁడు. 2; 2:

చూ, మూధుఁడు. కళా. 8, అ. 267; 3. తక్కువ: చూ, వెలితి. 2.

ములుచఁదనము, దే. వి, గట్టిదనము: చూ, వృత్తము. 6.

(బెడిదము. 5.)

ములుజెముడు, ద్వ. వి: (సం).—అలంబుషము త్రికటము *:

ములుతారు, దే. వి: ఒకవల. హరిశ్చ. 2, అ. 15: చూ, వల. 1.

ములుతోటకూర, దే. వి. ముళ్లతోటకూర* చూ, మారిషము.

ములుత్రాసు, దే. వి: చిన్నత్రాసు: చూ, త్రాసు.

ములుదోస, దే. వి: రోమశి *: చూ, హరివాలుకము.

ములుదోసతీగె, —వై—

ములుపండి, దే. వి: ఏదు, శల్యము: చూ, సూకరము.
 ములుబంతి, ద్వ. వి. ఒకానొకచోరసాధనము, గద్దగోరు-గ్రద్ద
 గోరు, గరుడిగోరు, తలముక్కు, బలపము: చూ, రిష్టి. 2.
 ములుము, దే. వి. బావులనీళ్లు పాటించిపండించెడు పొలము: చూ, హరిప్రియ. 2 (భూమి. 1.)
 ములుమోదుగు, దే. వి: చూ, రోహి. 2. *:
 ములువాలుగ, దే. వి. ఒకచేప: చూ, మత్స్యము. 1.
 ములువెంపలి, దే. వి: కంటకపుంఖి *: చూ, వెంపలి.
 ములువెలగ, దే. వి: పుల్లవెలగ. చతురశ్రము, గ్రంథి
 లము, కశేరుకము, కంటకకపిత్థము *: చూ, వెలగ.
 ములువెలమ, దే. వి: చూ, వికంకతము. 1*:
 ములుసూపు, దే. ల. క్రి: 1. అతిశయించు: చూ, సందడించు;
 వా. 2. త్రాసుముల్లు బరువువైపుబరగు.
 ముల్కి, దే. వి: చూ, రూ-ములికి.
 ముల్చ, దే. విణ: 1: చూ, రూ - ములుచ. 2. పర: 3, ఆ.
 198; 2: చూ, ములుచ. 3.
 ముల్లంగి, వై. వి.=మూలకమ్: చూ, హస్తికంద. *:
 ముల్లంగిపిట్ట, ద్వ. వి: చూ, పక్షి.
 ముల్లమువై, దే. వి: చూ, ముల్లచింత *:
 ముల్లకుజాయి, దే. వి: ఒకరకముపత్రపరశువు: చూ, పృశ్చినము.
 ముల్లియ, వై. వి: 1.=మూత, రూ-ముల్లె: చూ, మూట; 2:
 చూ, ముడుపు. 1; 3: చూ, ముడుపు. 2; 4: చూ, ముడుపు. 3.
 ముల్లియవిప్పు, ద్వ. వి. మూటలదొంగ: చూ, హారకుడు. 1.
 ముల్లు, దే. వి: చూ, రూ-ములు.
 ముల్లుకోరి, వా. వి. రూ-ములుకోరి: చూ, సిక్కు.
 ముల్లుచింత, దే. వి. (ముల్లు + ఉచ్చింత) రూ-ములుచింత *: చూ, కుండ 5.
 ముల్లుచూపుట, జా. పక్షపాతము లేకుండుట "వెలయంగ
 నశ్వమేధంబులు ధర్మమువలనన ములుసూపు."
 (భారతము) (చూ, ములుసూపు. 2)
 ముల్లుపుచ్చికోట్టడము, వా. ఆ. క్రి. మునుపటికంటె నెక్కువ
 బాధకలుగు.
 ముల్లె, వై. వి.=మూత: చూ, రూ-ముల్లియ.
 ముల్లెవిప్పువాడు, ద్వ. వి: చూ, ముల్లియవిప్పు.
 ముప్పురు, దే. స. బ: చూ, రూ-ముగురు.
 మువ్వ, ద్వ. వి. (మూడు + వా) 1. మొనలో మూడు
 సందులుగల పెద్దగజ్జె, గజ్జియ: చూ, భూషణము. 2-౧౦-
 (౩); 2. ఒకపట్టణము. రూ-మువ్వ: చూ, సీమ (1)
 (దేశములు).
 మువ్వంచ, ద్వ. వి. (మూడు + పంచ) 1: మూడు పంచలు;
 విణ. 2, మూడు పంచలుగలది.
 మువ్వంచాకు, ద్వ. వి. (మూడు + పంచ + ఆకు): చూ,
 ముయ్యాకుబొన్న*.
 మువ్వంటు, దే.వి.(మూడు + అంటు) నెలకులోపలి మూడు
 పురుడులు. హరి, ఉ. 4, ఆ. 251.

మువ్వకోడె, దే. వి. మువ్వపసరము, కాడికిని గంతకును
 క్రొత్తగా అలవరించెడి యెద్దు: చూ, వృషభము. 1.
 మువ్వగలవన్నెమెకము, ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ, శార్దూలము. 1.
 మువ్వదోనె, ద్వ. వి. అడుగున ఒంటిపలక గల దోనె: చూ,
 హోడము.
 మువ్వన్నె, ద్వ. విణ. మూడు రంగులుగలది.
 మువ్వన్నెకాడు, ద్వ. వి: చూ, సూర్యుడు.
 మువ్వన్నెమెకము, ద్వ. వి. పెద్దపులి: చూ, శార్దూలము. 1.
 మువ్వన్నెపిల్లు, ద్వ. వి. ఇంద్రధనుస్సు: చూ, బాణము. 1.
 మువ్వపసరము, దే. వి: చూ, మువ్వకోడె.
 మువ్వీసము, దే. వి. మూడు వీసములు.
 మువ్వరు, దే. స. బ: చూ, రూ-మువురు.
 మువ్వేలుపులయిక్క, దే. వి: చూ, సూర్యుడు.
 ముషిణి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, విషముష్టి* (వీనిగింజలు
 చిట్టివేళ్లరసమున రెండుజాములు వండినకుద్ది) (చర్మరోగ
 ములు హరించును).
 ముషితము, సం. విణ. 1. దొంగిలించినది: రూ-ముషితము:
 చూ, హృతము; 2. నటకబడినది.
 ముష్కకము, సం. వి. అ. పుం = మొక్కము. (రూ-ముష్కరము -
 ముష్కశము*): చూ, మొక్కము.
 ముష్కము, 1: —పై.—; 2: చూ, వృషణము; 3: చూ,
 మొత్తము. 2.
 ముష్కరము, సం. వి. ఆ. పుం. = మొక్కరము*: చూ,
 మొక్కము.
 ముష్కరుడు, సం. విణ = మొక్కలుడు: చూ, వ్యాధుడు. 2.
 ముష్కశము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, రూ-ముష్కరము.
 ముష్టి, సం. వి. ఇ. పుం. స్త్రీ. 1. కత్తిపిడి: చూ, రిష్టి. 2.
 (పిడి. 2); 2. పిడికిలి, సంగ్రహము: చూ, పిడి. 1; 3:
 చూ, సమృద్ధి; 4 = ముసిడి*: చూ, ముషిణి: పుం. 4.
 అభినయ హస్తవిశేషము: చూ, వ్యంజకము. 1: వా. వి.
 5. బిచ్చము: చూ, వేడికోలు; అం. 7: చూ, అసంయుత
 హస్తములు.
 ముష్టితాపము, అం: చూ, తాపములు.
 ముష్టింపచుడు, సం. విణ. దరిద్రుడు: చూ, లొల్లెగాడు
 (బీదవాడు).
 ముష్టిప్రకరణము, అం: చూ, ప్రమేయములు.
 ముష్టిబంధము, సం. విణ. 1. గట్టిగా పిడికిలించుట, సంగ్రహము:
 చూ, హస్తము. 1; 2. పిడికిలి, సంగ్రహము: చూ,
 హస్తము. 1.
 ముష్టిస్వస్తికము, అం: చూ, నృత్యహస్తములు.
 ముసగెన, దే. వి: చూ, గుసగుస.
 ముసద్ది, వా. వి. 1: చూ, లెక్కవాడు: 2: చూ, లేఖకుడు.
 ముసద్దీపేచి, వా. వి. 1. వ్రాతరుసుము ముట్టని విషయములో
 వ్రాతకాడు వ్రాతయందు చూపెడు లోపము. "ముసద్దీ
 పేచీయందరాడు": మధ్యవర్తియొక్క మదత సంభాషణము
 3. ఉభయ వాదులయొక్క భావములు విడకపోవుట.

ముసనాబు, దే. వి. అందలమువక్క తెర.

ముసముస, దే. వి. 1. ముసురుట లోనగువాని యందలి భ్వస్యనుకరణము: చూ, హూహూ; 2. కోవమున గలుగు చిఱచిఱ; 3 వంది మూర్ఖునుట యందగు భ్వస్యనుకరణము భాగ. 3, ఆ 413: చూ, హూహూ.

ముసముసమును, దే. ఆ. క్రి. రూ-ముసముసయను. 1. ముసముసయని శబ్దించు: చూ, శబ్దించు; 2. చిఱచిఱలాడు, మండు: చూ, వెలుగు. 5.

ముసముసయను, దే. ఆ. క్రి. —పై—

ముసరు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్యాపించు. భో, 3, ఆ. 178.

ముసరికినలాయతే, న్య. "రోకలి చిగిరించినట్లు".

ముసలము, సం. వి. ఆ. పుం. న. రూ-ముషలము. 1: చూ, రోకలి; అం. 2: చూ, ముప్పది రెండాయదములు; 3: చూ, అత్తములు.

ముసలి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. ఉడుము: చూ, బిలేశయ; 2. ఎలుకజీడి*: చూ, స్ఫోటకోవ; 3: చూ, నేలరాడి*; 4 రూ-ముషలి. ఇల్లి: చూ, హాలాహలము. 2: న. పుం. 5: చూ, బిలరాముడు; దే. విణ. (1) వృద్ధు: చూ, స్థావిరము.

ముసలితనము, వా. వి: చూ, ముసలి (1).

ముసలిది దే విణ: చూ, ముదియది.

ముసలివాడు, దే. విణ: చూ, స్థవిరుడు.

ముసల్మాను, వా. వి. తురక, స్లేచ్చుడు.

ముసల్మాను, సం. విణ. రోకటిచేత జంపదగినవాడు.

ముసాంబ్రము, దే.వి. ఒకానొక మందువస్తువు: చూ, రాజార్హము.

ముసాబు, వా. వి: చూ, నానుడు వాన.

ముసాయిదా, వా. వి చిత్తువ్రాత, మకలబు, మసోదా.

ముసి, దే.విణ చొంకు: చూ, వితథము. 1. రామా. 8, ఆ. 230.

ముసిండు, దే: ఆ. క్రి: చూ, నశించు.

ముసిరి, వై. వి. = ముష్టి: చూ, ముషిణి*.

ముసిణి, —పై—

ముసినగవు, దే. వి. చిఱునగవు: చూ, హాస్యము. 1.

ముసిముసి నగవు, —పై—

ముసిముసి నవ్వు, —పై—

ముసుండము, సం.వి.ఆ.పుం. కొయ్యగుదియ: చూ, ముద్గరము.

ముసుండి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. —పై—; అం. 2: చూ, ముప్పదిరెండాయదములు.

ముసుగు, దే. వి. కప్పుడు: చూ, వ్యవధానము. 3.

ముసుగుడు, —పై—

ముసుగుడువడు, ద్వ. ఆ. క్రి. కప్పుడువడు: రూ-ముసుగు వడు. ముసుగువాటు.

ముసుగుబొంద, దే. వి. మట్టలుడిడని చిన్నతాడి*: చూ, శ్రీతాళము.

ముసుగువడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ, రూ-ముసుగుడు వడు. నిర్. 10, ఆ. 140.

ముసుగువాటు, —పై— పు. 1, ఆ. 101.

మునురు, దే. వి. రూ-ముసువు. 1. చూ, నానుడు వాన; 2. వర్షము: చూ, వాన. 1.

మునురుకవియు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్యాపించు.

మునురుకొను, —పై—

మునురుమూతి, దే. వి: కోవవికారముగల మొగము: చూ, వదనము. 2.

మునురుమూతివాడు, దే. విణ.కోవవికారిముగలమూతివాడు. మునువు, దే. వి: చూ, రూ-మునురు. 1—2.

ముస్త, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: (రూ - ముస్తకము - ముస్తయ - ముస్తై) 1. నిడుముస్తై*: చూ, ముస్తకము. 2; 2. కైవడి ముస్తై*: చూ, ముస్తకము. 1.

ముస్తకము, సం. వి. ఆ. పుం: న. 1 = ముస్తా. తుంగముస్తై. (చూ, తృణము 1 రో తుంగముస్తై*) అంత్య, అంత్యము, అంబుధరము, 1: అంబువాహి, అంభోదము అంభోదరము.

1. కుటంనటము-కుటన్నటము, కైవర్తము, కైవర్తము - కము-కైవర్తముస్తకము, కైవర్తి-కైవర్తిక, కైవర్తిముస్తకము - కైవర్తిముస్తకము, గోనర్తము, గోపురము, పునము, జలదము, చాళపురము, నాగము, నాదేయము, పరిపేల నము, ప్లవము, ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, వానేయము (తె).—కయివడి, కైవడి, కయివడిముస్తై-కైవడి ముస్తై, ముస్తయ - ముస్తై*: 2. నిడుముస్తై (చూ, తృణము 1 రో తుంగగర్జి) *: ముస్త, మేఘనామము, మేఘము, రాజకేశరుక. (తె).—తుంగ, తుంగముస్తై, నిడుముస్తై, ముస్తయ-ముస్తై. తద్వి. — ౧. భద్రము భద్రముస్తకము: ౨. ఉచ్చట, చక్రల. (తె.)-వట్టువముస్తై (చూ, తృణము 1 రో గుండ్రతుంగ); (మతీయు పచ్చతుంగముస్తై కోలతుంగ ముస్తై మున్నగునవి): చూ, హరిత. (తృణము. 1.)

ముస్తాదు, వా. విణ. 1. నిర్దమైనది: రూ-ముస్తాబు; 2. ఆయుత్తము: చూ, సన్నాహము. 2.

ముస్తాబు, వా. విణ. —పై— వి. 3. దుస్తులు లోనగునవి ధరించుకొనుట.

ముస్తయ, వై. వి. = ముస్తక: చూ, ముస్తకము. 1—2. *: ముస్తీదు, దే. విణ: చూ, ముస్తాదు. 2. ఉదా. 4, ఆ. 278.

ముస్తీబు, వా. విణ: చూ, రూ-ముస్తీదు.

ముస్తై, వై. వి. = ముస్తక: చూ, రూ-ముస్తయ. *: (నిడు ముస్తైకు.—స్వా. 2, ఆ. 7.)

ముస్తైలమేవరి, ద్వ. వి. పంది: చూ, సూకరము.

ముహూ, సం. అవ్య: చూ, మాటిమాటికి.

ముహూర్తము, సం. వి. ఆ. పుం, న: రూ - ముహూర్తము = మూరతము-మూరుతము-మూర్తము. 1. పండ్రెండు ఊణ ముల కాలము; 2. రెండుగడియల కాలము.

ముహూర్భాష, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అనులాపము: చూ, శబ్దము. 2. ముహూర్తము, సం. వి: ఆ. పుం: న. చూ, రూ-ముహూర్తము.

ముక్కమాటలు, జా. మాయమాటలు. "పలుదెలుగు ముక్క మాటల, కలహమె కల్యాణమని" పారి. 1, ఆ. 85.

ముక్తయతి, మి. వి: నారదుడు: చూ, సన్న్యాసి.
ముక్తవంగ, దే. వి. కత్తెరవంగ *; చూ, వంగ.
ముక్కు, వా. వి: బ. 1; చూ, ములు. 4; వా. 2. చిక్కులు.
“మూరాముక్కు.”

మూ

మూ, దే. విణ. వృత్తియందు మూడుశబ్దమునకుమీడివర్ణము
లోపింపగా మిగిలిన రూపము. “మూన్నాళ్లు”.
మూక, దే. వి. 1: చూ, సమూహము; 2. దండు: చూ, సేన
1; ఆం. 3: చూ. దూతీచతుష్టయము.
మూకవిప్పు, దే. విణ: చెదరగొట్టునది. స్వా. 4, ఆ. 108.
మూకుడు, ద్వ. వి. (మూత + కుడుక) 1. తట్టువంటి మట్టి
పాత్రము: చూ, పాత్రము. 6-8; 2. ఇత్తడిమూకుడు
పాండు 3, ఆ. 201: చూ, పాత్రము. 6-8; 3. మూయు
టకుదగిన మూకుడులోనగునది: మూత.
మూగ, దే. వి: 1. చూ, దోమ; 2: చూ, పక్షి: వై. విణ.
3. = మూక: నోరుమొంగ, ములువ, ముంగ, మూగవాడు
మూగి, మూత, (సం.)—అభాషణుడు, ఆవాచినుడు,
మూకుడు. తద్వి - గ:పుట్టు మూగ: (సం) కలంబకుడు
మూగదాటు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్యాపించు. 4, హరి. 4, ఆ. 92.
మూగతీట, ద్వ. వి. ఒడలిపై దట్టముగా పేలినతీట: చూ,
ఒడర్చిక.
మూగబోతు, ద్వ. వి: తుషసమేతధాన్యములు: మూన, మూస:
చూ, స్తంబకరి (ధాన్యము).
మూగబిట్టుకోడి, ద్వ. వి: చూ, పుంజు.
మూగమొగ్గలు, ద్వ. వి. వికసింపనిమొగ్గలు.
మూగవాడు, ద్వ. వి. నాణకలేనివాడు, కొండనాణకలేని
వాడు (అనికొండలు): చూ, మూగ. 3.
మూగి, వై. విణ: చూ. మూగ. 3.
మూగిమూసానమ్మ, వా. వి: చూ, రూ-ముంగిమూసానమ్మ.
మూగు, దే. ఆ. క్రి: చూ, వ్యాపించు. కళా. 3, ఆ. 18.
మూడు, దే. స. రూ-మూడు: చూ, రెండొకటి: ఆ. క్రి: 2:
కలుగు: చూ, సంభవించు: 3. ముగియు: చూ, సరిపోవు. 3.
మూడుఅంకములుగలవి, ఆం: చూ, త్రయము.
మూడుచు, దే. ప్రే. మూడజేయు, కలిగించు: రూ-మూడు.
మూడునొకటి, వా. స: చూ, నాలుగు.
మూడుపూవులాలుకాయలు, జా. అభివృద్ధి. ప్రతి పువ్వున
కొక్కొకకాయ సహజము. (ఇచ్చటపువ్వునకు రెండు
కాయలు చెప్పుట ఆతిశయకథనము. “మూడుపూవులాలు
కాయలుగా నున్నదని” (ధర్మజ రాజసూయము).
మూడుమాట లాటుతప్పులు, జా. ఎక్కువ తప్పులు. (కళా
పూర్ణోదయము.
మూత, దే. వి. 1. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము; 2: చూ,
మూకుడు. 3; 3. కనుతెప్ప మూత: చూ, విహితము;
వా. 4. (నీసాకువేయు) బిరడ: చూ, బిరడ. 2.

మూతబల్లి, దే. వి. వాచూరుపదై
మూపు, దే. వి. అంసము, భుజిరము: చూ, స్కంధము. 1.
మూపురము, దే. వి. ఎద్దు భుజిరము: చూ, స్కంధము. 1.
మూకాంబ, ఆం: చూ, అంబ: 6.
మూకుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఒకరక్కనుడు: చూ,
రాక్షసుడు, 1; విణ. 2. = మూగ-ముంగ: చూ, మూగ. 3.
మూగురు, దే. స: చూ, రూ-ముగ్గురు.
మూగేలు, దే. వి. చుంచు: చూ, మూషికము.
మూచూచు, దే. స. క్రి. (మూతి + చూచు): చూ, మూర్ఛాను.
మూచూచుట, దే. వి: చూ, మూర్ఛానుట.
మూజువాని, వా. వి. నోటిమాట.
మూట, వై. వి. = మూత: చిప్పము-చిప్పెము, మల్లియ—
ముల్లె, బొక్కినా. (సం.)—మూతము.
మూటగట్టుకొనుట, జా. సొగసుగానుండుట “ముద్దులమూట
గట్టు తన:ట్టి” (ధర్మజ రాజసూయము) “ముద్దులుమూట
గట్టి” (రసికజన మనోరంజనము).
మూటికి ముడివేయుట, జా. మొండికెత్తుట “మూటికి ముడి
వేసి: వారికి సిగ్గేమి, యెగ్గేమి” (ధర్మజ రాజసూయము).
మూటము, దే. వి: చూ. రూ ముటము.
మూటికి, వా. వి. దాహమునకు. “పంతులుగారు: మూటికి
వెళ్ళెదము అని బాలబాలికలు మూడువేళ్లు చాపి
చూపెదరు.”
మూడమంచు, దే. వి. ఓట్టమైనమంచు, హిమాని: చూ.
హిమము.
మూడవకొంఱము, ద్వ. వి. వైశ్య: లము.
మూడవకొలము మనిసి, ద్వ. వి: చూ, వైశ్యుడు
మూడవమూల, దే. వి: (సం.)—అనంత, వాయువ్యము:
చూ, హరిత్తు. 1.
మూడి, దే. వి చూ, రూ-ముద్ది. కళా. 2. ఆ. 78
మూడిగాలి, దే. వి: చూ, రూ-ముడిగాలి.
మూడు, దే. స. (రూ-మూడు-మూర్): చూ, రూ-మూడు.
మూడునొకటి, వా. స: చూ, రూ-మూడునొకటి.
మూడు, దే. ప్రే: చూ, రూ-మూడుచు
మూడం మూడధాషయైన బోధయేత్, న్యా. మొరటివానిని
మొరటిమాటలతోనే బోధపఱచవలెను. దుర్బుధులకు చెడ్డ
గుణములనే బోధపఱచవలెను.
మూఠ: పరప్రత్యయనేయ బుద్ధి: న్యా. మూఠుడు పరుల
మాటలయందు విశ్వాసము గలవాడు. అనగా స్వయముగా
నాలోచించి నిర్ణయింపజాలడు
మూఠము, ఆం. 1: చూ, రదక్షతములు: 2: చూ దంతక్షతములు.
మూఠత్వము, సా: చూ, అశ్వహృదయ పరిజ్ఞానము.
మూఠుడు, సం. విణ. = మొండి-మోటు-మొద్దు. 1. తెలివి
లేనివాడు: చూ, స్తబ్ధుడు: 2. బాలుడు: చూ, శిశువు.
మూతము, సం. వి. అ. న. 1 రాజులు చేతిక్రింద నుంచుకొను

తలగడ: చూ, రోడు; 2 = ముడి, బొక్కిసొ, ముల్లె: చూ, మూట; విణ. 3 కట్టబడినది: చూ, సితము. 4.
 మూత్ర, దే. వి. 1. నోటి పైభాగము: చూ, వదనము. 1: 2. ముఖము: చూ, వదనము. 2.
 మూత్రదు బ్రాహ్మణులు, అం. వీరు కేరళదేశస్థులు: చూ, కట్టబడులు.
 మూత్రకృచ్ఛము, సం. వి. అ. న: 1. అశ్మరి. (తె.)— ఉబ్బరము, నీరుకట్టు, నీరుకట్టుతెవులు; తద్వి. — ౧. అనాహము, నిబంధము. రూ-విబంధము. (తె.)— ఇరువాయి కట్టు; ౨. నీరుచులుకు; ౩. నీరుడి; ౪. మధుమేహము.
 మూత్రకోశము, సం.వి.అ.న: క్లోమము. (తె.)— ఉచ్చబుద్ధ, నీరుతిత్తి.
 మూత్రపిండము, సం.వి.అ.న.ల. (కిర్మీన్): చూ, వృక్క. 2.
 మూత్రఫల, సం. వి. అ. ప్రి. చేతిదోస*: చూ దోస.
 మూత్రము, సం.వి.అ.న: ఉత్పము, ఏకాంగులము, కల్కము, కాయజలము, గుహ్యానిష్ఠ్యందము, జలము, ప్రసావము, మేహము. (తె.)— ఉచ్చ, కాలుమడి-కాల్మడి, నీరు, నీరు ముట్టు తద్వి. — ౧. అవు ఉచ్చకు — గోంబు, గోజలము, గోద్రవము, గోనిష్ఠ్యందము, గోమూత్రము, గోవిరేచనము, పంచితము; ౨. విడువదగిన మూత్రమునకు — మీథము, మూత్రితము; అం. 2: చూ, లక్షణాంగములు (ఉచ్చ) — పురుషునకు-విరివిగ దక్షిణవర్తముగ నొకధారయైన రాజగు. రెండుధారలైన ధనియగు. బహుధారలైన దరిద్రుడగు. ద్వనియు క్తమైన సుఖియగు నిశ్శబ్దమైన దరిద్రుడగు.)
 మూత్రరంధ్రము, అం: చూ, రంధ్రములు.
 మూత్రల, సం. వి. అ. ప్రి: చూ, మూత్రఫల*.
 మూత్రాచు, సం. అ. క్రి: చూ, కాలుమడుచు.
 మూత్రితము, సం. వి. అ. న: చూ, మూత్రము.
 మూత్రితుడు, సం. విణ. నీరు (ఉచ్చ)విడిచిన వాడు.
 మూదల, దే. వి. (మూల+తల) తారకాణ: చూ, రుజువు.
 మూవలించు, దే. స. క్రి. 1: చూ, తారకాణించు. హరి. ఉ. 8. అ. 238: కళా. అ. 187: చూ, హెచ్చరించు. 1.
 మూదలిక, దే. వి: చూ, రూ-మూదల.
 మూదేవి, వా. వి: చూ: పెద్దమ్మ. 1.
 మూన, దే. వి. 1. వస్త్రగాలితముచేయఁగా రాలకనిలిచినది: 2. రాగులు, అముదాలు, మేలురాసికాఁగా మిగిలినపొల్లు: 3: చూ, మూగబోతు.
 మూను, దే. స. క్రి. వస్త్రగాలితముచేయు.
 మూన్నాళ్ళపట్టపగలు, జా. మూడురోజుల మధ్యాహ్నము, స్వల్పకాలము. “మూన్నాళ్ళపట్టపగటి నిరికే పట్టపగ్గములు లేవు” (ధర్మజ రాజసూయము.)
 మూన్నాళ్ళముచ్చట, జా. — వై.—
 మూన్నాలు, దే. వి: చూ, రూ-మున్నాలు.
 మూయి, దే. వి. అడ్డపాటు: చూ, స్థగనము.

మూయు, దే. స. క్రి. కప్పు, మూత్రపెట్టు (అని కొందఱు): చూ, స్థగనముచేయు.
 మూయుట, దే. వి. కప్పుట: చూ స్థగనము.
 మూర, దే. వి. 1. రెండుజేనల కొలది: చూ, హస్తము: విణ. 2. నిడుపైనది: చూ, సోగ. 3.
 మూరకోక, దే. వి: చూ, బాదామి.
 మూరకోల, వా. వి. అరగజముబద్ధ.
 మూరతము, వై. వి. = ముహూర్తము: చూ, ముహూర్తము.
 మూరిబోవు, దే. అ. క్రి. 1: చూ, విజృంభించు హరి. ఉ. 4, అ. 45: 2: చూ, సందడించు: 3: చూ, వర్ణిల్లు మార్క. 8, అ. 235: 4: చూ, సిద్ధించు. మార్క. 7, అ. 185: 5: చూ, నశించు, భాగ. 8, స్కం. 135.
 మూరు, దే. అ. క్రి: చూ, సందడించు వి పు ? , అ. 100.
 మూరుకొండ, ద్వ. వి. రూ-మూర్కొండ: చూ, రూపగంధ*.
 మూరుకొను, దే. స. క్రి: చూ, రూ-మూర్కొను.
 మూరుకొనుట, దే. వి: చూ, రూ-మూర్కొనుట.
 మూరుతము, వై.వి.=ముహూర్తము: చూ, ముహూర్తము 1-2.
 మూరెడు, దే. అప. మూరప్రమాణము.
 మూర్కొండ, ద్వ. వి: చూ, రూ-మూరుకొండ*.
 మూర్కొను, దే. స. క్రి. (రామా. 4, అ. 66: రూ— మూరుకొను. మూచూరు, పట్టు. (సం.)— అఘ్రాణింపు.
 మూర్కొనుట, దే. వి. రూ-మూరుకొనుట—మూచూరుట. (సం.)— అఘ్రాణము.
 మూర్థము, సం. విణ: చూ, మూర్థము.
 మూర్ధ్, సం. విణ.=మంకు, మొఱకు-మొఱకుడు-మొఱకు: చూ, స్తబ్ధుడు.
 మూర్ధుడు, సం. విణ — వై.—
 మూర్పు, సం. వి. అ. ప్రి. 1. రోగాదులచేత స్మృతిదప్పట: చూ, సొమ్ము; అం 2: చూ, దళావస్థలు: 3: చూ, ద్వందళావస్థలు: 4: చూ, అవస్థలు.
 మూర్చన, సం. వి. అ. ప్రి. 1. సంగీతమునందు క్రమముగా సప్తస్వరములయొక్క అరోహణ: రోహణములు: చూ, స్వరము. 2: అం. 2: చూ, అష్టాదశపదార్థములు.
 మూర్చనొందుట, అం: చూ, మన్మథావస్థలు.
 మూర్చాలుడు, సం. విణ. మూర్చరోగము గలవాడు, ప్రయాణపు బడలికలోనగు వానిచే సొమ్మునిలినవాడు 'అని కొందఱు): చూ, సొమ్మునిలినవాడు.
 మూర్చితుడు, సం. విణ. 1. — వై.—; 2: చూ, మూర్ధ్; 3. వృద్ధిబొందినవాడు.
 మూర్చిల్లు, సం. అ. క్రి: చూ, సొమ్మునిల్లు.
 మూర్ణము, సం. విణ: చూ, రూ-మూతము. 3.
 మూర్తము, సం. విణ. 1. గట్టిది: చూ, బెడిదము. 5: 2. మూర్చరోగము గలది: 3. స్వరూపము గలది: వై. వి. రూ-మూరుతము. (1): చూ, ముహూర్తము. 1: (2): చూ, ముహూర్తము. 2.

మూర్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ. 1: చూ, శరీరము; 2. కారిత్యము: చూ, బెడిదము. 5; 3. ప్రతిమ: చూ, హరిణి 3; వా. బ.

4 బట్టలసంఖ్య. "మూర్తులెన్ని?"; 5. దేవుని స్వరూపము. మూర్తిమత్తు, సం. వి. త్. న. గట్టిది: చూ, బెడిదము 5.

మూర్తుడు, సం. విణ: చూ, మూర్ఖులుడు.

మూర్తులు అం. 1: పృథివి, అప్పు, తేజము, వాయువు, ఆకాశము, సూర్యుడు, చంద్రుడు, సోమయాణి. (8); 2: బ్రహ్మ, విష్ణు, మహేశ్వరుడు. (3)

మూర్త్యుకరంజము, సం. వి. అ. పుం: కేదారశృంగము, (తె.)-దోదారసింగి*.

మూర్త్యము, సం. వి. న్. పుం: చూ, మూర్తి. 1.

మూర్త్యములు, అం. (మూర్త్యనృపములు) ఋ-ఋ-ర-ఋ-ష-ఠ వర్ణములు.

మూర్త్యాభిషిక్తుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. క్షత్రియుడు: చూ, రాజు. 1; 2. చక్రవర్తి: చూ, రాజు. 1; 3. మంత్రి: చూ, సచివుడు. 1; వా. విణ. 4. శిరస్సునందు ఆభిషేకము చేయబడువాడు.

మూర్త్య, సం. వి. అ. శ్రీ, చాగ*: చూ, స్రవ.

మూల, సం. వి. అ. శ్రీ. 1. మూలానక్షత్రము: చూ, రిక్క: దే. వి. (1) రెండుదిక్కుల నడుమ: చూ, హరిత్తు. 1.

తద్వి. — మాఱుమూల. (చూ, ఏంగిలు, కోణము. 1.); (2) గొండి: చూ, హరిత్తు. 1; (3) కొప్పు: చూ, వేనలి.

మూలకము, సం. వి. అ. పుం. న. = ముల్లంగి*: చూ. హిలమోచిక; 2. ములుగు: చూ, బొక్కసము.

మూలకర్మము, సం. వి. న్. న. కార్మణము, చిల్లింగి: చూ, హింసాకర్మము.

మూలక్రిమిన్యాయము, న్యాయ. వేరులో పురుగుబుట్టిన చెట్టు తయై చచ్చుననురీతి.

మూలగ, దే. వి. నెనడు: చూ. మజ్జ. 2.

మూలదుంప, మి. వా. వి. (మూలము + దుంప) 1. మొదటి గడ్డ; 2. మొదటి కారణము.

మూలదేవి. సం. వి. ఈ. శ్రీ. ఒక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మూలదేవుడు, సం. వి. అ. పుం: ఉగ్రనేనజుడు, కంసుడు. కర్ణీసుతుడు, కలాంకురుడు, మూలభద్రుడు.

మూలధనము, సం. వి. అ. న: చూ, సంచిమొదలు.

మూలనున్నవాని ముంగిటబెట్టుట. రో. ఎరుటబెట్టుట 'మూల నున్నవాని ముంగిట బడవైచి.' (కుచేరోపాధ్యానము)

మూలఫల, సం. వి. అ. శ్రీ. (తె.)—కొమ్మన గొలిమిడి*: చూ, మొగబీర.

మూలబంధము, సం. వి. అ. పుం: (తె.)-పుట్ట, పునాది.

మూలబలము, అం. (స్వపక్షమువారు): చూ, అహిభయము.

మూలభద్ర, సం. వి. అ. శ్రీ. ఒక గ్రామదేవత: చూ, మహాలక్ష్మి. 3.

మూలభద్రుడు, సం. వి. అ. పుం: చూ, మూలదేవుడు.

మూలము, సం. వి. అ. న. 1: చూ, వేరు. 1; 2. మొట్టదామర దుంప: చూ, సహస్రవక్త్రము; 3. ఊడ: చూ, శివ. 1; 4.

మొదలు: చూ, హజ్జ; 5: చూ, సంచిమొదలు; 6: చూ, సమీపము. 1; 7. అడవికంద*: చూ, సూరణము; వా. 8. పద్యకావ్యము: 9. అసలుసంగతి; అం. 10. మూలా నక్షత్రము: చూ, రిక్క. 1-౧౯; 11: చూ, బంధనములు.

మూలమట్టము, దే. వి. గోడల మూలలను సరిచూచెడు మూడు మూలల మట్టపు పరిక: చూ, సపాట.

మూలముట్టు, మి అవ్యక్తి. విణ అమూలము. స్వా 3. అ. 134.

మూలయేలు నేర్పరి, దే. వి: చూ, నిర్పతి. 2.

మూలరోగి, సం. విణ. ములురోగము గలవాడు: అర్భసుడు.

మూలడా, దే. వి. రూ-మూలదాయి. వజ్రము. వసు. 2, అ, 58: చూ, రత్నములు. 1.

మూలదాయి, —వై.—

మూలతేడు, దే. వి: చూ, నిర్పతి. 2. అచ్చ. సుం. కాం. 41.

మూలలు, అం: చూ, హరిత్తు. 1, (చూ, మూల 1.)

మూలవాటు, దే. వి. అయిమూల-ఐమూల, (సం.)—అప దిశము, విదిక్కు: చూ, హరిత్తు 1.

మూలసంక, వా. వి. పిలక-పిలుక-పిల్క, మొటిమ, మొలక.

మొల్క. (సం.)—అర్భము-అర్భస్సు. గుదకీలకము—గుద కీలము, గుదాంకురము, దుర్నామము, (వా) మూలశంఖ. (చూ, రోగము. 1.)

మూలస్థులు, అం. (స్థులు) (చూ, ధర్మశాస్త్రము): మను(స్వాయంభువ), బృహస్పతి, వశిష్ట, కశ్యప, భృద్వాజ, గౌతమ, యాజ్ఞవల్క్య: భృగు (ఉశన), నారద, కపిల, పరాశర, వ్యాస, కాత్యాయన, ఆపస్తంబ, ఆశ్వలాయన, కణ్వ, అత్రి, హరీత స్థులు. (18) (చూ, స్థులు).

మూలాధారము, అం. గుదస్థానమునందుండెడు నాడులకాధార మైన చక్రము: చూ, చక్రములు.

మూలిక, సం. వి. అ. శ్రీ. 1: చూ, మందాకు*: 2 = మొలక: చూ, మొక్క. 1.

మూలికుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. వృక్షమూలమున. గూర్చుండి తపముచేయుటయే వ్రతముగా గలవాడు: చూ, వ్రతి. 2; అం. 2: చూ, గతిభేదములు.

మూలుగు, దే. వి: రూ - మూలు. 1. రూ-ములుగు: వీధాధ్వని కుంఠనము: చూ, స్వరము. 2; 2: (సం) — అంబుదపలి,

అనీలయష్టిక, క్షీబిని, ప్రసాదని*: అ. క్రి. 3: చూ, రూ-మూలుగు. 3: 4: చూ, రూ-ములుగు. 4.

మూలుగులు, దే. వి: బ, చూ, మాలుగులు.

మూలేచిన్నే కుశ్రకాఖో ప్రరోహః, న్యాయ. వేరుగొట్టివేయగా గొమ్మలెట్లు మొలచును:

మూలు, దే. వి: అ. క్రి: చూ, రూ-మూలుగు. 1-2-3-4.

మూల్యము, సం. వి. అ. పుం. = మొల్లము. విలువ: చూ, వెల 1.

మూవ, వై. విణ: = 1. మూక: చూ, రూ-మూగ. 3: దే. వి. 2. = చూ, రూ-మువ్వ. 1; 3: చూ, రూ-మువ్వ. 2.

మూవురు, దే. స: చూ, రూ-మూగురు.

మూష, సం. వి. అ. శ్రీ. = మూస: చూ, మూస. 1.

మూషకవర్తి, సం. వి. ఇ. శ్రీ: ఎలుకజీడి*: చూ, సుతశ్రేణి.

మూషకము, సం. వి. అ. పుం: = మూసకము: రూ-మూషికము,

1. ఆవి, ఆఖనికము, ఆఖువు, ఇలి, ఇలికము, ఉందురము-ఉందురువు-ఉదురువు, కర్వము, కాండము, కాచిషము. ఖనకము, కుహనము, గర్తాటము, చండువు, తుటుమము, దీన, విలేళయము, రంధ్రబభ్రువు, వృషము (తె).— మూసకము, ఎలక-ఎలికె-ఎలుక, గోడదొడ్డులప్రోడ, త్రాళ్ళరాసిగాడు, రాళ్ళరాసిగాడు, బొక్కలాడు, లాగడాగుడు. తద్విశేషములు:- ౧. చిట్టెలుకకు.- అంజలిక, గిరిక, బాలమూషిక. (తె).— అరిపె. చిట్టెలుక, చూరెల్క:- ౨. పందికొక్కునకు.— రూ-మూషికము, ఆఖువు, ఉందురము-ఉందురువు-ఉదురువు, ఖనకము-ఖనకము, గర్తాటము, గృహభూదారము, దీర్ఘదేహి, రోమశము. (తె).— కొక్కు, పందికొక్కు, మూసకము; ౩. రాజమూషకమునకు.— రాజమూషకము. (తె).— ఎల్లెలుక-ఎల్లెల్క, గరిమిడి, రాళ్ళరాసిగాడు, వెల్లయెలుక-వెల్లెలుక; 4 చుంచునకు. అంజనిక, గంధమూషి, గంధమూషికము, గంధకుండిని, గంధాఖువు, చిక్కము, చుచుందరి-చుచుందరి (తె).— కంపెలుక, కల్లెలుక-కల్లెల్క, చుంచు, చుంచెలుక, చుండు, చుండెలుక, చెంచు, మూగేలు. (మిగతవానికి "చూ, వృషము. 3.")

మూషకాహిమంజూషాన్యాయము, న్యాయ. ఎలుకపాముగల పెట్టెయందేమో కలదని కొఱికి పాముచే దినబడె ననురీతి.

మూషణము, సం. వి. ఆ. నః చూ, మిరియము.

మూషికము, సం. వి. ఆ. పుం.=మూసకము. 1 ఎలుక: చూ, రూ-మూషకము; 2. పందికొక్కు: చూ, రూ—మూషకము. ౨.

మూషికాంచనుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, వినాయకుడు. మూషితము, సం. విణ రూ-ముషితము: చూ, హృతము. మూస, వై వి. 1=మూషా:క్రోవి (సం.)-అంగార కర్పరము. అగ్నిష్టము, తైజసావర్తిని, ష. మూతద్వి-౧. అంధమూష. వా. 2: చూ, మూగబోతు.

మూసకము, వై. స.=మూషక: చూ, మూషకము.

మూసనమురికి, దే. విణ: చూ, వ్రాణె.

మూసిక, దే. వి. మంగళసూత్రమునందు తాళిబొట్టునకు ఈవలావల గ్రుచ్చికట్టుకొనెడు నానుక్రోవి. నీరా. 1, అ. 102. మూసిగంతలు, దే. వి. ఖ. కనుమూసిగంతలు: చూ, బాలక్రీడ. మూసినముతేము, జా. ఎక్కువజాగ్రత్తగా నుండుట. "మూసినముతేమై వెలుగు ముద్దుకుమారునిమీద" సారం. 3, అ. 53.

మృ

మృగణ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, వెదకుడు.

మృగత్వష్ట. సం. వి. ఆ. స్త్రీ: రుచి-రూలి, మరీచిక. (తె).— ఎండమావులు.

మృగదంకకము, సం. వి. ఆ. పుం: 1. కుక్క: చూ, కునకము; 2. ఎలుగు: చూ, వెలుగుబంటి.

మృగధూర్తకము, సం. వి. ఆ. పుం: నక్క:చూ, సృగంము.

మృగనాభి, సం. వి. ఇ. పుం: చూ, మృగమదము.

మృగపాలిక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: కమ్మబిల్లి:చూ, మార్జాలము. మృగపుత్రము, అం: చూ, అకాశచారులు.

మృగబంధని, సం. వి: ఈ. స్త్రీ: మృగములబట్టువల:చూ:వాగుర.

మృగమదము, సం. వి: ఆ. పుం:=మెకపుటాము: 1. అండజ, కస్తూరి, కామాంధ, కురంగనాభి, గంధకేలిక, గంధచేలిక, గంధధూళి, గంధవంతము, దర్పము, నాభి, నాభిజము, మదము మదాహ్వాము, మృగనాభి, శ్వేతము, శ్వేత

మృగాండజము. (తె) — ఇట్టిగోరజము, కస్తూరి, జింక పొక్కిలి, మదము, మెకపుటాము. తద్వి. — ౧ (తె).— కస్తూరివీణియ: (మిగతవానికి "చూ, శ్వేతమృగాండజము.")

మృగమదవాస, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: చూ, కస్తూరిమల్లిక.

మృగము, సం. వి. ఆ. పుం. 1 =మెకము-మెగము. నాలుగు కాళ్ళ జంతువు: గయము, వకువు. (తె).— మెకము—మెగము. తద్వి-౧. పకుకులమునకు.:- (చూ, పసులము) ౨. ప్రాయపుపకువునకు.— బర్కరము; ౩. ప్రేటునకుం జిక్కిని పకువునకు.-(తె).— గడిమెకము; ౪. మృగవిశేషములు.- కాశ్యపము, ఖరాకము, పార్వణము. ఇత్యాది "చూ, సింహము"; 2. జింక: చూ. హరిణము, 1; 3. అడవి

యందు తిరిగెడి యేనుగు: చూ, హస్తా; 4. మృగశీర్షము: చూ, రిక్క; 5: చూ, మృగణ; 6: చూ, మృగయ. 1; 7: చూ. వేడికోలు; అం. 8: చూ, గజజాతులు.

మృగమోహము, అం. (ఇది అధమము): చూ, మోహచతుష్టయము.

మృగయ, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1: చూ, వేట. 3; 2: చూ, మృగణ.

మృగయుడు, సం. వి. ఆ. పుం: 1. బోయ:చూ, వ్యాధుడు. 1; 2: చూ, బ్రహ్మ. 1; 3: చూ. వేటకాడు.

మృగరాజ, వా. సం. వి. న: పుం: చూ, సింహము. 1.

మృగరిపువు, సం. వి. ఉ. పుం.—వై.—

మృగరోమజము, సం. వి. ఆ. పుం: మృగరోమములచేతఁ జేయఁబడినకాలువ, రాంకవము; చూ, వస్త్రము.

మృగవధాజీవుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగయుడు 1-3

మృగవాహనుడు, సం. వి. ఆ. పుం:జింక: రౌతు:చూ, వాయువు

మృగవ్యము, సం. వి. ఆ. న: చూ, మృగయ. 1.

మృగవ్యాఘ్రుడు, అం: చూ, రుద్రులు.

మృగశిర, సం. వి. ఆ: స్త్రీ: = మీసర. రూ. మృగశిరము—మృగశీర్షము: చూ, రిక్క. 1—౫.

మృగశిరము, సం. వి. న: న.=—వై.—

మృగశీర్షకము, అం. అభినయహస్తవిశేషము:చూ, శ్యంజికము 1

మృగశీర్షము, సం. వి. ఆ. న.=1: చూ, మృగశిర; అం:2: చూ, అభినయహస్తములు.

మృగస్వామి, సం. వి, ఇ: పుం.= మెకములసామి; చూ, సింహము. 1.

మృగాంకుడు, సం. వి. ఆ. పుం: జింకతాలుపరి, చంద్రుడు: చూ, హిమాంబువు

మృగాజీవము, సం. వి. ఆ: పుం: చూ, నివంగి. 1.

మృగాజీవుడు, సం. వి. ఆ. పుం. బోయ: చూ, వ్యాధుడు. 1.
 మృగాదనము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగాజీవము.
 మృగాదనుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగాజీవుడు.
 మృగితము, సం. విణ. వెదకఁబడినది: అన్విష్టము, అన్వేషి
 తము, గవేషితము, మార్గితము.
 మృగీ, అం: చూ, పృతము. 1. (ఒక్కొక్క పాదమునకు
 ఒకరగణముగలదైతృతీయచందస్సునందుఁబట్టినపృతము.)
 మృగేంద్రము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగస్వామి.
 మృగేంద్రుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మృగేంద్రము.
 మృగోర్వారుపు, సం. వి. ఉ. పుం: చూ, బుడమ. *:
 మృగ్యము, సం. విణ. వెదకఁబడినది: మార్గ్యము.
 మృచ్చఘటిక, అం. (ఈ గ్రంథమును కూర్చుండు వ్రాసెను):
 చూ, కావ్యనాటకములు.
 మృజ, సం. వి: ఆ. స్త్రీ: చూ, రూ-మార్జనము. 1.
 మృదాని, సం. వి. ఈ. స్త్రీ: చూ, పార్వతి.
 మృదుడు, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, శివుడు. 1.
 మృణాలము, సం. వి. ఆ. న. వట్టివేరు: చూ, నేవ్యము. 1:
 పుం. న. 2: బిసము: చూ, సహస్రవత్రము. 1.
 మృతండుడు, సం. వి. ఆ. పుం: (రూ-మృతాడుడు-మా
 ర్తండుడు-మార్తాండుడు): చూ, సూర్యుడు.
 మృతజీవుడు, సం. విణ. చచ్చినను కీర్తివహించినవాడు.
 మృతము, సం. వి. ఆ. న. 1: చూ, మృతి. 1: 2. యాచిత
 వృత్తి: చూ, యాచితము; 3. చచ్చినది: చూ, సమాప్తము: 2:
 మృతశయ్య, సం. వి: ఆ. స్త్రీ: అంతశయ్య, అంతశయ్య.
 ఖనువు, భూశయ్య. (తె.)— నేలపడక.
 మృతసఃజీవని, అం: చూ, కళలు.
 మృతస్నానము, సం: వి. అ: న: అపస్నానము. (తె.)—
 చూ, చావుమునుక.
 మృతస్నాతుడు, సం. విణ: అపస్నాతుడు.
 మృతాలకము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మృతాలకము.
 మృతాశౌచము, సం. వి. ఆ. న. 1: అస్పృష్టి, ఆశౌచము
 (తె.)— చావుమయిల - చావుమైల. తద్వి.—పక్షిణి: అం:
 2: చూ, ఆశౌచములు.
 మృతి, సం. వి. ఇ: స్త్రీ: 1: చావు: చూ, సావు: అం. 2: చూ,
 సంచారిభావములు. (ఇస్పిరో: యామేనేల: 3: వేణీభరంబు
 కుత్తుకు హత్తింది చుట్టిరాఁబెట్టి యొక్క పెట్టున బిగియ
 లాగి యాదొసఁగు టుసుకులు దొలగించక నిలువనేల:)
 మృతుడు, సం. విణ: చూ, పరేతుడు. 2. మార్క. 3, ఆ.
 17: (చూ, స్వర్గస్థుడు.)
 మృత్కరుడు, సం. విణ: కుంభకారుడు, కులారుడు, భర
 టుడు. (తె.)— కుమ్మరవాడు, కుమ్మరి.
 మృత్కిర, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: పంది: ముండ్లవి: చూ, సూకరము.
 మృతాలకము, సం. వి: ఆ. పుం: రూ-మృతాలకము: చూ,
 సురాప్తజము. 1—2—3.
 మృత్తిక, సం. వి: ఆ. స్త్రీ = మట్టి. 1. తొగరిమన్ను: చూ,

భూమి. 1—౮౬; 2. మన్ను: చూ, భూమి. 1-౮౬
 మృత్తు, సం. వి: ద్. స్త్రీ. = మిత్తిక. —పై—
 మృత్యుంజయుడు, సం. వి. ఆ. పుం: మిత్తిగొంగ: చూ, శివుడు. 1
 మృత్యుఫల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: అరటి *: చూ, రంభ. 2.
 మృత్యుబీజము, సం. వి: ఆ. న: చూ, వేణువు. 1.
 మృత్యువు, సం. వి. ఉ. పుం: న. = మన్ను. 1. చావు: చూ,
 సావు: పుం. 2. మరణాదిదేవత.
 మృత్స, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. = మన్ను. 1. మంచిమన్ను: చూ,
 భూమి. 1—౮౮; 2. తొగరిమన్ను: చూ, భూమి. 1-౮౬.
 మృత్స్న, —పై—
 మృథము, సం. వి. ఆ. న. రూ-మృథము: చూ, యద్ధము.
 మృదంగము, సం. వి. ఆ. పుం: 1. = మద్దెక: చూ, వీణె; 2.
 తప్పెట: చూ, వీణె; 3. సద్దు: చూ, స్వరము. 2; 4.
 వెదురు *: చూ, వేణువు. 1.
 మృదుతీక్షణతరం (రూ) మృదుస్పృతీక్షణ, న్యా. మృదువైనది
 తీక్షణముగానుండును. (మెత్తనిపులి అన్నట్లు.)
 మృదుత, అం: చూ, సఖితములు.
 మృదుత్వక్కు, సం. వి: చ్. పుం: చూ, బుజపత్తిరి *.
 మృదుద్రుమము, సం. వి. ఆ. పుం. 1 గోగు*: చూ, వఱగోగు.
 అకరోటు 2. అక్రోటు, (అక్రోటుపండు):
 మృదులము, సం. విణ. మెత్తనిది: చూ, మృదువు. 1.
 మృదువు, సం. విణ. 1. = మెదుకు, మెత్తనిది: చూ, నుకు
 మారము. 2: 2: చూ, సోమరి.
 మృద్వటన్యాయము, న్యా. మట్టికుండ తేలికగాబ్రద్దలగుననురీతి.
 మృద్వంశము, అం. 1: చూ, శ్వవ్యంశములు. ౧౯; 2: చూ,
 శ్వవ్యంశములు. ౪౭.
 మృద్విక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ: రూ-మృద్విక. ద్రాక్ష *: చూ, స్వాదుఫల
 మృద్విక, —పై—
 మృథము, సం. వి. ఆ. న: చూ, రూ-మృథము.
 మృష, సం. అవ్య. బొంకు: చూ, వితథము.
 మృషావాదము, అం: చూ, కళలు.
 మృష్టము, సం. విణ. కడుగుటలోనగువానిచేత గరగరికైనది:
 చూ, శోధితము. “మృష్టాన్నము.”

మె

మెంచ. వై. వి. = మ్లేచ్చ. తురక, మహమ్మదీయుడు: చూ,
 మ్లేచ్చుడు.
 మెండియము, దే. వి. రూ - మెండెము. చూపుడువ్రేలవేసి
 కొనెడి యుంగరము: చూ, హవణిక. 2 (భూషణము. 2.)
 మెండీడు, దే. వి. (మెండెము + ఈడు.) చూపుడువ్రేలు:
 చూ, వేలు. 2.
 మెండు, దే. వి. 1: అధికము: చూ, హెచ్చు. 2: 2. అతిశ
 యము. స్వా. 3, ఆ. 28: చూ, హెచ్చు. 2: 3: చూ, మిట్టు
 1: విణ. 4. అధికము: చూ, హేరాళము.

మెండుకొను, దే. అ. క్రి. 1. అతిశయించు; శశాం. 2. అ. 80:

చూ, సందడించు; 2. చూ, విజృంభించు; 3. నిండుకొను.
ఉ. హరి. 5, ఆ. 84: చూ, సంపూర్ణమగు; ప్రే. 4.
మెండుకొలుపు.

మెండెము, దే. వి: చూ, రూ-మెండియము

మెందొడ్డు, దే. అ. క్రి: (మెండు + ఒడ్డు) ఎదిరించు. శశాం.

4. అ. 32: చూ, వక్కళించు.

మెంతి, వై. వి. = మేంధి. కుంచిత *: చూ, మేంధి *:

మెంతిమట్టిగ, వా. వి. చల్లడి, తిమ్మనము, తేమనము, సిగర-
సిగరి. చూ, మట్టిగ.

మెంతులు, వై. వి. బ = మేంధి: చూ, మెంతి.

మెంబరు, వా. వి: చూ, సభికుడు.

మెకపుటాము, వై. వి. = మృగమద: చూ, మృగమదము.
అచ్చ. అ, కాం. 10.

మెకము, వై. వి. = మృగ. 1. రూ-మెగము: చూ, మృగము.

1; 2. టింక, అచ్చ. ఆర, కాం. 37: చూ, మృగము. 2.

మెకములకొలముసామి, వై. వి: చూ, మెకములతేడు.

మెకములతిండి, ద్వ. వి: 1 చూ, మృగాజీవము; 2: చూ, పెద్దపులి.

మెకములతేడు, ద్వ. వి. మృగేంద్రుడు: చూ, సింహము.

మెకములసామి, వై. వి. = మృగస్వామి. -వై—

మెకమెకపడు, ద్వ. అ. క్రి. గర్వించు: చూ, హంకరించు.

మెకమెకపాటు, ద్వ. వి. 1: గర్వము. స్వా. 3, ఆ. 38: చూ,
హంకారము; 2. ఆకలి యోర్వనట్టి యార్తి.

మెక్క, దే. న. క్రి: తిను, చూ, భక్షించు.

మెగము, వై. వి. = మృగ: చూ, రూ-మెకము. 1—2.

మెగ్గ, దే. వి. ఊట: చూ, నెలయూట.

మెచ్చ, దే. వి: 1. క్లాపన: చూ, స్తోత్రము; 2. ప్రేమము:
చూ, స్నేహము; 3: చూ, బహుమానము; విణ. 4: చూ,

క్లామ్యము; స. క్రి. 5: చూ, క్లాపించు; 6: గణించు: చూ,

లక్ష్యపెట్టు; ప్రే: 7: మెచ్చించు-మెప్పించు.

మెచ్చలచెట్టు, దే. వి: చూ, పెట్టుకెట్టు.

మెచ్చలాడి, దే. వి. (మెచ్చలు + అడి) 1. మెచ్చకొన
దగిన అడుది ఉ, రా. 5, ఆ. 248: చూ, స్త్రీ: విణ. 2.
మెచ్చకొనదగినది.

మెచ్చలాడు, దే. విణ. (మెచ్చలు + అడు) మెచ్చకొన
దగినవాడు.

మెటిక, దే. వి: రూ-మెటిక-మెట్టిక. తంతియ: చూ, సోపానము
మెటికకాయ, వా. వి: గోరుచిక్కుడుకాయ, (రాయలసీమలో
వాడుక.)

మెటికె, దే. వి: 1. చూ, రూ-మెటిక; 2. కీళ్ళు విలుగుటచే
కలుగుద్వవి: చూ, స్వరము. 2; 3. పాదము: చూ, హజ్జ.

మెట్ట, దే. వి. 1: చూ, భూమి. 1; 2: చూ, పర్వతము; 3:

చూ, మెటికె. 3; 4. నీరాసలేక పండెడుచేను, మెరక
పొలము: చూ, భూమి. 1.

మెట్టజీలుగు, దే. వి. ఒకసస్యము: చూ, సస్యము. 1.

మెట్టతమ్మి, ద్వ. వి: చూ, నేలతమ్మి *.

మెట్టదామర, —వై—

మెట్టనాగలి, వా. వి. మెరకను దున్నెడు నాగలి (చూ,
దంపనాగలి)

మెట్టపంటలు, దే. వి. బ: చోడి, జొన్న మొదలగునవి.

మెట్టసొంకండములు, జా. నిరుపయోగమగు మాటలు.

మెట్టవంగ, ద్వ. వి. పెద్దవంగ *: చూ, వంగ.

మెట్టవాలుపిట్ట, ద్వ. వి. రూ-మెట్టవార్పిట్ట. కోడి: చూ, పుంజు.

మెట్టవార్పిట్ట, —వై— అచ్చ. బాల. కాం. 8.

మెట్టిక, దే. వి: చూ, రూ-మెటిక.

మెట్టిల్లు, దే. వి: (మెట్టిన + ఇల్లు.) అడుదాని అత్తవారి
యిల్లు: చూ, సదనము 1.

మెట్టియ, దే. వి: రూ-మెట్టె: చూ, మట్టియ. 2.

మెట్టు, దే. వి. 1. వీణాసోపానము: చూ, సోపానము; 2:
చూ, సోపానము; 3: పులి: డుగు, పులిమట్టిగ: చూ, శుక్తము.

1; బ. 4. ఆకుచెప్పలు వసు. 5, ఆ. 77: చూ, సమ్మళి

గలు; 5. సుంకము పుచ్చుకొనెడు ఘట్టము: చూ, స్థానము

1. 6. కొండ: చూ, పర్వతము; 7. చిన్నకొండ: చూ, పర్వ

తము; 8. త్రొక్కుట. య. 2, ఆ. 58. “వాడు కాలితో

మెట్టుటనేర్చెను.”; 9. అనరు: చూ, సంకటము; 10. అం

తెలయొక్క వెరసి: చూ, వెరసి. 1; స. క్రి: 11. మట్టు,

ఒత్తు: చూ, త్రొక్కు. 3.

మెట్టుబ్రాలు, దే. వి. బ. తలబ్రాలు. స్వా. 5, ఆ. 79. చూ,
నేరబ్రాలు.

మెట్టుకు, దే. ద్ర. 1. తుదకు, చివరకు; 2. మొత్తమునకు,

మెట్టువాలు, దే. వి. గంగ: చూ, నది.

మెట్టె, దే. వి. రూ-మెట్టియ: చూ, రూ-మట్టియ. 2.

మెట్టగుంటక, దే. వి. గుంట భేదము: చూ, హలము (పాపటము).

మెడ, దే. వి: 1. అటు-అట్టు, కుతిక-కుతుక-కుత్తిక-కుత్తక

కొలికి, గొంతు-గొంతుక, పీక-పీక-పీకె-పీకియ, బొండు,

మెడకాయ. (సం).—ఈ కంఠము, కంధర-కంధరము,

కంది, కంబువు, కుహరము, కృకము, గళము, గాత్రము,

గిరి, గ్రీవ, ధమని, విగరణము, ప్రగ్రీవము. తద్విశేష

ములు—౧: అంగిలి, లోకుత్తుక; ౨: అంటుమెడ, ఇటుకు

మెడ, పొట్టిమెడ; ౩: (సం).—గల్య; ౪: (సం).—కంబు

గ్రీవ; ౫: (సం).—గ్రీవ (“చూ, శిరము.”); అం. 2: చూ,

నఖశతస్థానములు.

మెడకాయ, దే. వి. —వై—

మెడకొంకి, దే. వి. మెడముందటియద్దయెముక: చూ, శల్యము 1

మెడజాట్టుకొనుట, జా. అఱముకొనుట. “మెడజాట్టుకొనియె

నూరక.” పాండు. 5, ఆ. 225: “కొమ్మనీమెడజాట్టుకొన

కున్నె.” రామా. 1, ఆ. 147.

మెడనూలు, దే. వి. బంగారుతీగెలహారము: చూ, భూషణము. 2.

మెదపొంపు, దే. వి. గ్రీవాగభాగము: పొంపు, మెదవంపు.

మెదవంపు, —పై—

మెదపల, దే. వి. ఒకరకమువల: చూ, వల.

మెదవాలు, దే. వి. 1: చాకలత: చూ, రజకి; 2: చాకలవాడు: చూ, రజకుడు.

మెడిదము, దే. వి: ద్వని. య. 1: ఆ. 116: చూ, స్వరము. 2.

మెడుద, దే. వి: చూ, మెట్టు. 3.

మెణకరి, దే. వి: చూ, బ్రహ్మచారి. ఉ, హరి. 5, ఆ. 26.

మెణత, దే. వి: చూ, మెల్లె.

మెతక, వై. విణ. చూ, రూ-మెతుక. 1-2.

మెతుక, వై. విణ. రూ-మెతక. = మృదు. 1. మృదువై నది.

మెత్త: చూ, మెదువు. 1; 2. మందము: చూ, మెదువు. 2.

మెతుకు, దే. వి. 1. అన్నము: చూ, సాదము (1); 2. అన్నముయొక్క కణము, సిక్తిము: చూ, సాదము (1.)

మెతువు, వై. విణ. = మృదు: చూ, రూ-మెతుక. 1—2.

మెత్త, వై. వి 1: చూ, శయ్య. 1: 2. గుఱ్ఱపుపల్లము: చూ, హయము: 3. పఱపు: చూ, శయనము; 4. సాగరము మోనెడియెద్దుగంతకుడి పఱపు: బ. 5. పల్లకి మోయువారు భుజముపై వేసికొను దూదివేసి కుట్టిన బిళ్ళ: మాలుగులు—మూలుగులు; విణ. 6: చూ, మెతుక. 1.

మెత్తబడు, వై. ఆ. క్రి. (మెత్తన + పడు) 1. మృదువగు. భాగ. 7, స్కం. 288; 2. నమ్రమగు. విణ. 3, ఆ. 107; భార. విరా. 2, ఆ. 54: చూ, వంగు: వా. 3. చిముడు: చూ, ముద్దకట్టు.

మెత్తబడుట, దే. వి. లొంగిపోవుట. భార. ఉద్యో. 3, ఆ. 189

మెత్తబాటు, వై. వి. 1. మృదుత్వము: చూ, సుకుమారము. 2; 2. అలస్యము: చూ, విలంబము. 1.

మెత్తబాటు, ద్వ. ఆ. క్రి. (మెత్తన + పాటు): చూ, మెత్తబడు. 1.

మెత్తగిల్లు, వై. ఆ. క్రి: మెత్తనగు.

మెత్తడము, దే. వి. మెత్తుట.

మెత్తడి, దే. వి. ఒకచేస: చూ, మత్స్యము. 1.

మెత్తన, వై. వి. 1. = మృదు. మార్దవము: చూ, మెత్తబాటు. 1; 2: చూ, శాంతి. 1. హరి పూ. 3, ఆ. 148; విణ. 3. మృదువు: చూ, సుకుమారము. 2: క్రి. విణ. 4: తిన్నగా: చూ, మెల్ల. 3.

మెత్తనిది, వై. విణ: చూ, మెత్తన. 3.

మెత్తపఱచు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ. ఉను. 5.

మెత్తర, దే. వి: చూ, ముత్తర.

మెత్తినగోడ, ద్వ. వి: బొమికలగోడ. (సం)- ఏడుకము— ఏడూకము.

మెత్తు, దే. వి. 1. మన్నులోనగువాని దళముగా పూసిన పూత: అలుకుట. (సం)— ఉపలేపనము, గోముఖము; స. క్రి. 2. మన్నులోనగువాని దళముగా పూయు, అలుకు-అల్కు: చూ, లేపనముచేయు.

మెదడు, వై. వి. = మేదస్. తలయందుండు క్రొవ్వ: క్రొవ్వ. (సం).— మస్తిష్కము మేదస్సు. (ఇది చిన్న మెదడు,

పెద్ద మెదడు అని ద్వివిధము.) (చూ, శరము. 1.)

మెదలిక, దే. వి. మెదలుట.

మెదలు, దే. ఆ. క్రి. కొంచెము చలించు: చూ, సలించు: 2: చూ, సంచరించు.

మెదలుచు, దే. ప్రే. మెదలజేయు: రూ-మెదల్పు.

మెదల్పు, —పై—

మెదించు, వై. స. క్రి: = మర్చించు. రూ-మెదించు. రుక్మి. 2, ఆ. 26: చూ, సమర్పించు.

మెదికాళ్ళు, దే. వి మానికాళ్ళు.

మెదుక, వై. వి: 1. చూ, విసక; 2. మందుడు. పాండు.

5, ఆ. 61: చూ, సోమరి; 3. మందము: చూ, విలంబము. 1

మెదుకగొను, ద్వ. ఆ. క్రి. విసకపట్టు. హరి. పూ. 5, ఆ. 148.

మెదుకు, వై. వి. = మృదు (దే. అని శ ర): చూ. రూ-మెతుకు.

మెదుగు, దే. ఆ. క్రి: 1. డంగు-దంగు; 2. నలగు: చూ, సదమదమగు.

మెదుగుడు, దే. వి ప్రాతబట్ట, పాండు. 2, ఆ. 19: చూ, వస్త్రము.

మెదుచు, వై. స. క్రి = మృద్ మర్ద: చూ, మెదించు. కాశీ, 7, ఆ. 5: ఉ, హరి. 5, ఆ. 56

మెదువు, దే. ప్రే. మెదుగజేయు. పాండు. 5, ఆ. 21.

మెదువు, వై. విణ. 1. = మృదు: చూ, మృదువు. 1; 2. మందము: చూ, మెదుక. 3.

మెనుపు, దే. స. క్రి: కవ్వముతో ఎనుచు.

మెప్పు, దే. వి: 1. చూ, మెచ్చు. 1; 2: చూ, మెచ్చు. 2: 3. వరము. అచ్చ. ఆర, కాం 21. చూ, వరము. 3,

మెయి, దే. వి. (రూ-మయి-మై-మే-వే ను.) 1. దేహము హరి. ఉ. 10, ఆ 78: చూ, శరీరము, 2: చూ, పార్శ్వము. 2. కణ. 1, ఆ. 162; 3: చూ, విధము. 1; 4: చూ, వెంబడి; అవ. 5 కొన్నియెడల తృతీయా విభక్తి యందు వచ్చెడు ప్రత్యయము. (ఉదా:- అలుక మెయి, చలము మెయి)

మెయికోను, దే. ఆ. క్రి. రూ-మయికోను. 1: చూ, సమ్మతించు: 2. కలుగు. భో. 1. ఆ. 103: చూ, సంభవించు: 3 పొందుపడు: చూ, సరిపడు. 1; స. క్రి. 4: చూ, సమ్మతించు. భార. ఆను. 4, ఆ. 202.

మెయికోలు, దే. వి: చూ, రూ-మయికోలు,

మెయితాళపు, దే. వి: చూ, రూ-మయితాళపు.

మెయిపాలు, దే. వి: సమభాగము.

మెయిమఱపు, దే. వి: చూ, మూర్ఛ. 1.

మెయిమరుగు, దే. వి: కవచము. (రూ-మెయిమరువు—మెయి మర్చు—మెయిమఱపు—మేమరుగు-మేమరువు-మే మర్చు-మేమఱుగు): చూ, వారవారణము.

మెయిమరువు, —పై—

మెయిమర్చు, —పై—

మెయిమఱపు, దే. వి: చూ, రూ-మయిమఱపు.

మేడిచీల, ద్వ. వి. మేడి జాలరాకుండ వేసిన చీల: చూ, లాంగలము. 1.

మేడితోక, ద్వ.వి. మేడి చివరకొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.

మేడిపాలు, ద్వ. వి. 1. నేద్యగాని భాగము: చూ, సిస్తు 1:

2. నేల యొడయుని భాగము. చూ, సిస్తు. 1. (చూ, స గోరు.)

మేడిసోగ, ద్వ. వి: చూ, మేడితోక.

మేత, దే. వి. వశ్యాద్యాహారము: మేపు. తద్వి. -దొంగిమేతకు. తొడుకు.

మేతరి దే. వి. (మేత+అరి) 1. కొండటి శిల్పాలలో ముఖ్యుడు; విణ. 2. తిండిపోతు: చూ, భక్షకుడు.

మేతలాడు, దే. ఆ. క్రి. మేతమేయు: రూ-మేతాడు,

మేతాడు, —వై.—

మేకిము, సం. వి. ఆ. పుం.=మేక. చాగిము: చూ, మేషము 1.

మేకు, దే. వి. చీల: చూ, శూలము.

మేకుతరి, దే. వి: (సం.) — కుంభము = గుబ్బి.

మేకొను, దే. ఆ. క్రి (రూ-మైకొను-మయికోను-మెయికోను)

1: చూ, సమ్మతించు: 2: చూ, సంభవించు, 3: చూ,

యత్నించు: స. క్రి 4: చూ, సక్తమగు. ఉ, రా. 7, ఆ.

187; ప్రే. 5: మేకొలుపు.

మేకోలు, దే. వి. (రూ-మెయికోలు-మయికోలు-మైకోలు). 1.

అంగీకారము: చూ, సమ్మతి. 1: 2. యత్నము: చూ,

సన్నాహము.

మేఖరి, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. ఆడుదాని యెనిమిది పేటల

మొలనూలు: చూ, హవణిక. 2. (భూషణము. 2.): 2.

కొండనడుము: చూ, హిమాలయము (పర్వతము): 3.

ఆయుధము జాతకుండక మణికట్టనగట్టు కట్టు, చిలుకడ

త్రాడు: చూ, సూత్రము. 1.

మేఖరి కన్యక, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. సర్మద: చూ, నది.

మేఖరికా తంత్రము, అం: చూ, తంత్రములు.

మేగలి, దే. వి. యత్నము: చూ, సన్నాహము.

మేఘచాతక న్యాయము, అం. చాతకపక్షి మేఘమిచ్చినదే కాని

త్రాగదనురీతి: (చూ, చాత: జీమూత న్యాయము.)

మేఘజ్యోతి, సం. వి. న్. పుం: చూ, ఇరమ్మదము

మేఘద్వారము. సం. వి. అ. న. విన్ను: చూ, సురవర్తము.

మేఘనాదము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. ఉలుము: చూ, స్తనితము:

2. చిట్టికూర*: చూ, భండీరము. 2 (చూ, వృక్షము)

మేఘనాదానులాసి, సం. వి. న్. పుం: చూ, నెమలి.

మేఘనాథుడు, సం. వి. ఆ. పుం. 1, రావణుని కొడుకు:

చూ, సూనుడు. 1: 2. ఒకానొక రక్కసుడు: చూ,

రాక్షసుడు. 1: 3: చూ, వరుణుడు.

మేఘనామము, సం. వి. న్. పుం. 1. నిడుమునై*: చూ,

ముస్తకము. 2: 2. ముస్త*: చూ, ముస్తకము: 1.

మేఘనిర్హోషము, సం. వి. ఆ. పుం: చూ, మేఘనాదము. 1.

మేఘపుష్పము, సం. వి. ఆ. న. 1. వీరు: చూ, సలిలము:

2 తూర: చూ, వాన. 1: పుం. 3. కృష్ణుని తేరిగుట్టము:

చూ, హయము; అం. 4: చూ, రథ్యములు.

మేఘమాల, సం. వి. ఆ. స్త్రీ. 1. మబ్బు: చూ, మేఘము 1: 2. మేఘపంక్తి: చూ, మేఘము. 1.

మేఘము, సం. వి. ఆ. పుం. (తడుపునది) 1. = మెగులు:

అంబదము, అంబుదము. అంబుధరము, అంబుభృత్తు,

అంబుముక్కు, అంబుముచము, అంబువాహిక, అంబు

వాహము, అంబోదము, అంబోధరము, అబ్బము, అభ్రము,

అగ్నివర్షకము, అంబూకృతము, ఉద్గీఢము, ఓ, కందము,

కంఠము, కంఠరము, కజ్జలము, కమలాసనము, కర

మాలము, కరము, కేతుభము, క్షరము, ఖచరము, ఖతమా

లము, ఖద్యుతము-ఖద్యోతము, గడేరము, గగనద్వజము,

గడయంతము, గదా-బరిము-గదాంవరము, గాడబము, ఘ,

ఘనము, చరయువు, చషము, జలకరంకము, జలదము,

జలధరిము, జలపోటనము, జలమసి, జలముచము.

జీమూతము, జీవమూతము, తటిత్పతి, తటిత్వంతము, తరి,

తోయదము, దద్దురిము, దారాధరము, ధూమయోని, సభము,

నభోగజము, నాగము, నీరదము, సయోధరము, సాదోదకము,

పారణ-పాణము, బలాహకము, భేకము, మదయిత్నువు,

ముదిరము, వనదము, వర్షము, వలాహకము, వాతరథము,

వాయుదారిము, వాయుదారువు, వారిమసి, వారివాహము,

వ్యోమభూమము, శ్యామము, సేచకము, స్తనయిత్నువు.

(తె. ప.)—గాలిసూడు, జాలుదొడుకు, జేజేతేనియరదము,

నీటితాలుపు, నీటిమోపరి, నీరుతాలుపు. పయిరులుసులు—

పైరులుసులు, మబ్బు—మృబ్బు, మాగుడు, మించుదారి,

మొగిలు—మొగులు, మొయిలు—మొయులు. తద్విశేషములు.—

మేఘములకు—౧: చూ, మేఘములు: మఱికోన్నింటికి—

౨: అగ్నివర్షకము, ఆవర్తము: ౩: ఆవరకము: ౪:

ఆనకము: ౫: ఇంద్రదాసము: ౬: ఐరావతము, రాజ

మేఘము: ౭: కాలి, కాలిక (క్రోత్తమబ్బు): ౮: కాలిక

(మబ్బుగుంపు): ౯: కౌశేయము: ౧౦: ఖండాభ్రము: ౧౧:

మనాఘనము. (తె.) తొలుమొగులు: ౧౨: జలపక్షము:

౧౩: వర్షనృము: ౧౪: (తె.)- బడగొండ: ౧౫: మేఘముల

వరుసకు—కాదంబిని, మేఘపంక్తి, మేఘమాల, మేఘశ్రేణి.

(తె.) అగడపలు, ఆడెపలు-ఆడెబలు, ఆడెలు-ఆడెలు, మొగిలు

దొంతికలు: మోడము ౧౬. మేఘావరణమునకు—(తె.)—

మందారము, మోడము: ౧౭. నీటినిచ్చునది: అంబోదము:

౧౮. నీటి బుట్టినవాడు: అంబోజాడు: ౧౯. నీటిని

విడుచునది: అంబుముక్తు—అంబుముచము: ౨౦. నీరు

మోయునది: అంబువాహము: ౨౧. నీరుగా చేయబడినది:

అంబూకృతము: ౨౨. నీరు మోయువాడు: అంబువాహ.

(మిగతవానికి “చూ, స్తనయిత్నువు. 1.”) 2. ఏనుగు

కాలియందలి మదము: చూ, హామిక: 3. ముస్తై*: చూ,

ముస్తకము. 1: 4. నిడుమునై*: చూ, ముస్తకము. 2:

అం. 5: చూ, గజమదములు.

మేఘములు, అం: ఆవర్తము, సంవర్తము, పుష్కలము,

ద్రోణము, కాలజము, నీలము, వరుణము, వాయువు, తమము

(9) (ఆవర్తము, సంవర్తము, పుష్కలావర్తము, ద్రోణము,

కాశమేఘము, నీలమేఘము (7) అని కొందఱు.)

మేఘుల, అం: చూ, ఆగంతుకములు.

మేఘవహానుడు, సం. వి. ఆ. పుం. (రూ-మేఘవాహనుడు-మేఘవాహనుడు) చూ, మబ్బు రౌతు.

మేఘవాహనుడు, .—పై.—

మేఘవాహనుడు, .—పై.—

మేఘవిరిసితము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (మ-న-న-నగణములు 8 యతి. 12 వ చందస్సు.)

మేఘవిస్ఫూర్ణితము, అం: చూ, వృత్తము. 1. (య-మ-న-న-ర-ర గురువులు. 13 యతి 19 వ చందస్సు.)

మేఘశ్రేణి, సం. వి. ఈ. శ్రీ: చూ, మేఘము. 1—౧౬.

మేఘానీ, సం. వి. ఇ. శ్రీ: చూ, వడగల్లు.

మేచకము, సం. వి. అ. న. 1. = మనకన. చీకటి. (చీకటికిని, ఇందుల విశేషమునకును "చూ, శ్యామిక. 1."); పుం.

2. నెమలిపురికన్ను: చంద్రకము, మేచకము. (తె.) కన్ను, పించియము-పించెము: 3. నలుపు: చూ, వర్ణము.

4. విణ 4. నల్లనిది: చూ, వర్ణము. 8.

మేచ, దే. వి. పడియ: చూ, పర్వలము.

మేజా, వా. వి. బల్ల: చూ, సింహాసనము.

మేజావాణి, వా. వి. రూ - మేజావాని. 1. బోగమువాండ్ర మేళము, నాగవాసము: చూ, వేళ్య: 2. బోగమువాండ్ర అటస్థలము: చూ, స్థానము. 1; 3: విందు.

మేజావాని, వా. వి. —పై.—

మేజోడు, వా. వి. పాదరక్షలకు రోపలగాలికి వేయుజోడు: చూ, సమ్మాళిగలు.

మేట, దే. వి: చూ, ఎక్కలి. "ఇసుకమేట."

మేటరి, దే. విణ. (మేటి + అరి) మేటి: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

మేటి, దే. వి. 1. ఏలిక. హరి. పూ. 7, ఆ. 208: చూ, స్వామి. 1: 2: రూ-మేటు. కనవుల గుప్ప, గడ్డిమేటి, గడ్డివామి. (సం.) —అంశము, గరళము: చూ, మెటి: విణ. 3: చూ, శ్రేష్ఠుడు: 4: చూ, శ్రేష్ఠ్యము: వా. 5 చిల్లరపనులు చేయుబంటు: చూ, నేవకుడు. 1.

మేటివీరుచూలిమెయి దాలుపులసామి, ద్వ. వి: చూ, వరుణుడు. అం. సం. దే. 21.

మేటిల్లు, దే. అ. క్రి. అతిశయించు. హరి. పూ. 9, ఆ. 13: చూ, సందడించు.

మేటు, వా. వి: చూ, రూ-మేటి.

మేడ, దే. వి సౌధము. కళా. 6, ఆ. 188: చూ, సదనము. 1.

మేడగది, వా. వి. మేళమీదిది

మేడము, వై. వి. 1. = మేళ. కూడిక. ఉ. రా. 3, ఆ. 188: చూ, సంయోగము: 2: చూ, ముద్దము.

మేడముపొడుచు, ద్వ. అ. క్రి. పెనెగు: చూ వాటులాడు.

మేడమెట్టు, వా. వి. మేడచీడి: చూ, సోపానము.

మేడి, దే. వి. 1: అంజారు, అర్చి. బొడ్డ. (సం).—అంజోళము, అ పుష్పము, ఉదుంబము, కాంచనము, కృమి

కంటకము — క్రమికంటకము — క్రిమికంటకము, క్షీరవృక్షము, క్షేమఫల — క్షేమాఫల, జంతుఫలము, ద్రుమము, పవిత్రకము, యజ్ఞాంగము, హేమదుగ్ధకము. తద్వి. —౧: (సం) కలిమోహనము; ౨: (సం) కుంకుమప్రియము; ౩: (సం) ఆద్యుదంబరి. ౪. మేడిపండు: (సం) అంతఃకృమి, అంతఃక్రిమి (మిగతవానికి 'చూ, హేమదుగ్ధకము."); వై. వి. 2. = మేళ. నాగటికిఁజేటికిఁగిల్చు కొయ్య: చూ, లాంగలము. 1.

మేడియము, దే. వి. చెక్కడపు జామికీయంచు పనితరము: రూ - మేడెము.

మేడు, దే. వి. మిట్టు: చూ, భూమి. 1.

మేడుపడు, ద్వ. అ. క్రి. అజ్ఞతఁబొందు: రూ-మేడ్పడు.

మేడెము, దే. వి: చూ, రూ-మేడియము.

మేడ్పడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, రూ-మేడుపడు.

మేడ్తము, సం. వి. అ. పుం: చూ, మగిగుటి.

మేతాలుపు, దే. వి: చూ, రూ-మయితాలపు.

మేదకము, సం. వి. అ. పుం. పెల్లెము: చూ, సుర. 2.

మేదకుడు, దే. విణ. అంబస్తు, దమ్మడు. (సం).—అకౌటి ల్మడు, నిష్కపటి-నిష్కపటుడు.

మేదతనము, దే. వి. సౌధత్వము.

మేదర, దే. వి. చాపలు రోనగువానిని అమ్మి జీవించెడుజాతి. మేదరరవాడు, దే. వి. (వై. = మేంద్ర. అనికొందలు): చూ, మేదరి.

మేదరసాని, ద్వ. వి. మేదరవాని భార్య: చూ, సహధర్మిణి (భార్య.)

మేదరి, వై. వి = మాహేంద్ర. (దేశ్యమని క. ర.) (మేదర + ఇ): చూ, వేణులావకుడు. పర. 1, ఆ. 128.

మేదస్సు, సం. వి. న. న. = మేదడు-మేడు: చూ, మేదడు. మేదావి, దే. వి. బొపాసనాన్ని మసి, కళా. 4, ఆ. 44: చూ, సిగరి. 1 (భస్మము).

మేడించు, వై. స. క్రి: చూ, రూ—మేడించు కాశి. 3ఆ. 118.

మేడిని, సం. వి. ఈ. శ్రీ. 1: చూ, భూమి. 1; అం. 2: చూ, వృత్తము. 1. (న-జ-భ-జ-ర గురువులు. 11 యతి. 18వ చందస్సు.)

మేడు, వై. వి. = మేదన: చూ, మేదస్సు.

మేడురము, సం. విణ. చిక్కనై నునుపైనది.

మేడురుడు, సం. విణ. (తె.)—గరగరనివాడు, మినమిననివాడు.

మేర, సం. వి. అ. శ్రీ. అపలభ: చూ, హృల్లేఖము. 2.

మేధము, సం. వి. అ. పుం: చూ, యజ్ఞము.

మేదావి, సం. వి. న. పుం. 1. చిలుక: చూ, శుకము. 2: విణ.

2. ధారణాశక్తిగలగొప్పబుద్ధిగలవాడు: చూ, విద్వాంసుడు.

మేధి, సం. వి. ఇ. పుం. కట్టుగొట్టు: చూ, స్తంభము.

మేధ్యము, సం. వి. అ. పుం. 1. ముంజికనవు*: చూ, హరిత (తృణము. 1.): విణ. 2 పవిత్రమైనది. (వస్తువు): పవిత్రము, పూతము: చూ: సమీచీనము.

మేన, సం. వి. ఆ. ప్రి. 1: మేనక; దే. వి. (1) తోడబుట్టిన దానియొక్కయు, తండ్రి తోడబుట్టిన దానియొక్కయు, తల్లితోడబుట్టిన దానియొక్కయు దేహసంబంధము. ఉదా.- మేనగోడలు (తోడబుట్టిన దానికూతురు), మేనత్త (తండ్రి తోడబుట్టినది), మేనబావ (తనకంటె పెద్దవాడైన మేనత్త మేనమామలకొడుకు), మేనమఱదలు (తనకంటె చిన్నదైన మేనత్త మేనమామల కూతురు), మేనమఱది (తన కంటె చిన్నవాడైన మేనత్త మేనమామల కొడుకు), మేన మామ (తల్లితోడబుట్టినవాడు), మేనల్లుడు (తోడబుట్టిన దానికొడుకు), మేనవదిన (తనకంటె పెద్దదైన మేనత్త మేనమామలకూతురు) (చూ, మేనటికము.)

మేనక, సం. వి. ఆ. ప్రి: చూ, మేన. 1.

మేనకాత్మజ, సం. వి. ఆ. ప్రి: చూ, సార్వత్రి.

మేనగోడలు: చూ, మేన. (1):

మేనత్త, దే. వి: ఆత్త ఆత్తమ్మ, ఆత్తయ్య. (సం). అంధిక. (చూ, మేన (1)).

మేనత్తకొడుకు, వా. వి: చూ, మేనబావ.

మేనత్తమగడు. వా. వి: చూ, మామ. 3. (మేనత్తమగడు మేనమామకాడు. వినతల్లి మగడు వినతండ్రి కాడు. అపిలోకోక్తి).

మేనబావ, దే. వి: మేనత్తకొడుకు. (సం). — పైతృష్య నేయుడు. పైతృష్యసీయుండు (మేన. (1)).

మేనమఱదలు, వా. వి. (చూ, మేన, (1)).

మేనమఱది, వా. వి: (చూ, మేన 1.)

మేనమామ. దే. వి. 1. తల్లితోడబుట్టినవాడు: మామ. (సం) — ఆదీగవుడు, కలాడుడు, గురువు, పూజ్యుడు, మాతులుడు, మామకుడు; అం. 2: చూ, ప్రిరక్షకులు:

మేనయల్లుడు, వా. వి: చూ, రూ—మేనల్లుడు.

మేనరికము, దే. వి. తోడబుట్టినదానియొక్కయు, తండ్రి తోడబుట్టిన దానియొక్కయు, తల్లితోడబుట్టినదాని యొక్కయు దేహసంబంధభావము, శరీరసంబంధ బంధుత్వ భావము: చూ, మేన. 1.

మేనల్లుడు, దే. వి. రూ-మేనయల్లుడు: చూ, స్వప్రీయుడు. (చూ, మేన. 1.)

మేనవదిన, దే. వి: చూ, మేన, 1.

మేనా, వా. వి. పల్లకి: చూ, సవారి.

మేనాదము, వా.వి.1. పిల్లి: చూ, మార్దాలము; 2. మేకపోతు: చూ, మేషము. 1.

మేనాధవము, సం. వి. ఆ. పుం, హిమాద్రి: చూ, పర్వతము. మేని, దే.వి.కాంతి: చూ, వెలుతురు. 1.(రూ-మయి-మై-మే) మేను, దే. వి. (రూ-మయి-మై-మే) 1: చూ, శరీరము; 2: చూ, సంభవము; 3: చూ, సార్వము. 2.

మేనతాలుపు. దే.వి:చూ, రూ-మయిరాలుపు. అం. బాల.కాం. 54 మేనుతాలుపులసామి, ద్వ. వి: చూ, వరుణుడు.

మేనేజరు, వా. వి. పైయధికారి.

మేపవన, ద్వ. వి. చిహ్నము: చూ, లక్షణము. 1.

మేపరి, దే. విణ. (మేపు + అరి): చూ, భక్షకుడు.

మేపు, దే. వి. పశు పక్ష్యాద్యాహారము, పాండు. 4. ఆ. 227;

మేత 2. దోనెపిండి మొదలైనదానికి నూటికూడఁ జేర్చెడు మినుప పప్పులోనగునది: ప్రే. 3. మేయఁజేయు.

మేపుట్టువు, దే. వి. 1. కూతురు: చూ, సూన. 1; 2. కొడుకు: చూ, సూనుడు.

మేపుమేయ, దే. ఆ. క్రి: గర్బాడు (భక్షించు).

మేమరుగు, దే. వి. (రూ-మేమరువు-మేమర్దు-మేమలువు) కవచము: చూ, వారవారణము.

మేమరువు, దే. వి: చూ, మూర్పు.

మేమరువు, దే. వి: చూ, రూ-మేమరుగు.

మేమర్దు, —పై.—

మేమలువు, —పై.—

మేము, దే. స. ఐ. ఆస్మచ్ఛబ్ద ప్రథమాబహువచనము.

మేముడు, దే. వి. మేకోలు: చూ, సమ్మతి 1.

మేమెయి, దే.వి.క్రి.విణ.(రూ-మెయిమెయి-మైమై-మైమయి-మయిమయి): చూ, రూ-మయిమయి:

మేయు, దే. స. క్రి. పశ్యాదులు మేతఁడిను. భాగ. 7. స్కం. 61; కాశీ, 6, ఆ. 257; హరిశ్చ. 1, ఆ. 140.

మేర, వై. వి. = మిరా. 1. సీమాస్థలము: చూ, సీమ 1; 2. మర్యాద: చూ, సన్మానము; 3. క్రమము: చూ, విధము. 1; 4. ఏర్పాటు. రాజ, 3, ఆ. 18: చూ, సత్యము. 1.

మేరగట్టు, ద్వ. వి. చక్రవాక్రి: చూ, పర్వతము. ౧౩.

మేరతప్పు, వా. స. క్రి. హద్దుమీటు. అజ్ఞమీటు.

మేరమీటు. ద్వ. స. క్రి: చూ, దాటు. 9.

మేరు, దే.వి. రూ-మేరువు. 1. ఎక్కుటకును బరువెక్కించుట కును పొడుగుగా కట్టవలెవేయించెడి యిసుకలోనగువాని దిబ్బ: చూ, సారువ. 1; 2. శిఖరమునందుండెడి మణి: చూ, సారువ. 4; 3. హారమధ్యమందు వ్రేలెడుమణి: చూ, సారువ. 5.

మేరువ, దే. వి. వీణాగ్రము: చూ, వీణ.

మేరువు, సం. వి. ఉ. పుం. 1. హేమాద్రి: చూ, పర్వతము; అం. 2. వర్షవర్షతములలో నొకటి: చూ, పర్వతము. ౨౫;

దే. వి. (1): చూ, రూ-మేరు. 1. య. 4, ఆ. 82; (2): చూ, రూ-మేరు. 2. వసు. 2, ఆ. 42(3): చూ, రూ-మేరు 3.

మేర్, దే. వి. రూ-మేలు. 1. క్షేమము. అం. భా. ప్ర. 98: చూ, కుభము. 1; అవ్య. 2: చూ, నేబాసు

మేలమాడు, దే.స.క్రి. (మేలము + అడు) పరిహాసముచేయు: చూ, హాసించు.

మేలము, దే. వి. చూ, పరిహాసనము.

మేలిచ్చుపులుగు, దే. వి. గరుడుడు: చూ, హరివాహనుడు. మేలిమి, దే. వి. 1. అపరంజి: చూ, లోహము. 1; 2.

అధిక్యము: చూ, హెచ్చు. 2; 3. గౌరవము: చూ, సన్మానము. మేలిమి మెట్టవిచ్చేటి, దే. వి: చూ, శిష్యుడు. 1.

మేలిల్లు, దే. వి. (మేలు + ఇల్లు): చూ, మేడ,

మేలు, దే. వి. 1. క్షేమము: చూ, కుభము. 1; 2. ప్రేమము. అం. భా. ప్ర. 136: చూ, స్నేహము: 3. చొక్క. స్వా. 6, ఆ. 88: చూ, పలుపు 2; 4. బడుపు: చూ, లాభము. 1. ౧.

మదము: చూ, హామిక; 8: చూ, సౌందర్యము: 7. పుణ్యము: చూ, సుకృతము 1; 8. దర్శము, బాగు: చూ, సుకృతము. 1; 8. విశేషము. 3. 2: ఆ. 12: చూ, విశేషము 4; విణ. 10. బాగు: చూ, శ్రేష్ఠ్యము: 11 అది కము. నిర్వ. 3, ఆ. 41: చూ, హేరాళము; వి. 12. చూ, ఉపకారము, ఉపకృతి, విణ. 12. ఉపరి: చూ, మీడు. 2: 14. మంచి: చూ, శ్రేష్ఠ్యము: 15: చూ, మంగళ్యము. 7; అవ్య. 18: చూ, నేజాను. (అప్రేక్షితమందు మేలు మేలు.—వసు 1: ఆ. 5.)

మేలుకట్టు, దే. వి. 1: చూ, వితానము; 2. మెట్టు: చూ, సోపానము.

మేలుకను, దే. ఆ. క్రి. రూ—మేల్కను. నిద్రతెలియు. విక్ర. 4, ఆ. 74: చూ, లేచు. 2.

మేలుకనుపు, దే. ప్రే. రూ—మేల్కనుపు: భో. 1, ఆ. 20: చూ, మేలుకొలుపు

మేలుకమ్మిచీర, ద్వ. వి. ఓరమూడగుళముల వెడల్పు చాయనూలితో నేసిన అంచులుగల కోట. చూ, వస్త్రము.

మేలుకాంచు, దే. ఆ. క్రి: చూ, మేలుకను.

మేలుకాంచుట, దే. వి: చూ, మేలుకోలు.

మేలుకాడు, దే. వి. చూ, కుభంకిరుడు.

మేలుకొంచుట, దే. వి: చూ, మేలుకాంచుట.

మేలుకొంట, —వై.—

మేలుకొనియుండువాడు, వా. విణ: పదిలుడు, మెలకువ వాడు. (సం)—జాగరికుడు, జాగరిత, జాగరూకుడు, భద్రుడు.

మేలుకొను, దే. ఆ. క్రి. రూ—మేల్కొను. 1: చూ, లేచు. 2: స. క్రి. 2: చూ, మోహించు

మేలుకొలుపు, దే. ప్రే. రూ—మేల్కొలుపు: చూ, కుభోదయము. "మేలుకొలుపులుపాడుచుండెను"

మేలుకొలుపువాడు, దే. విణ: (సం). — ఉద్బోధకుడు అవబోధకుడు.

మేలుకోలు, దే. వి: ఉపవదము—ఉప్పవదము, కినువిప్పు, జతనము: పదిలము, భద్రము మెలకువ—మెలకువ మెలపు, మేలుకాంచుట—మేలుకొంచుట—మేలుకొంట—మేల్కొంట—మేల్కొనుట—మేల్కొనుట, హుసారు (సం)—అవబోధనము అవబోధము, ఉద్బోధము, జాగర—జాగర్య—జాగరణము—జాగరము, జాగ్రత్—జాగ్రత్తు, ప్రబోధము.

తద్వి - రాత్రీమేలుకొనుటకు. -జాగరము.(సం.)-జాగరము అవబోధనము అవబోధము: (చూ, హుసారు. 2.)

మేలుగీక్కిళ్లు, వా. వి. బ: మంచిచెడ్డలు. అనుగాములు—అచుగాములు—బొగాములు.

మేలుచేయు, ద్వ. వి. 1 అదిక్యము: చూ, హెచ్చు: 1: విణ. 2 హెచ్చైనవాడు నై. 1; ఆ. 28: చూ, సమర్థుడు: 3. హెచ్చైనది: 4 గెలుపుగలది: 5. గెలుపుకాడు, విణయ:

చూ, సమర్థుడు.

మేలుచేయువాడు, దే విణ: చూ, మేలుకాండు.

మేలుతరము, దే విణ: చూ, శ్రేష్ఠ్యము

మేలుపడు, ద్వ. ఆ క్రి. రూ X మేల్పడు. విణ. 3, ఆ. 31: చూ, వలపుగొను.

మేలుబంతి. ద్వ. వి. 1: ఒడ్డుబంతి—ఒడ్డుబంతి, ఒరవడి: తద్వి—మానా, నెఱవడి—ఒరవడి: 2. చూచియేదేని యొకపని నేర్పు కొనుటకుగాని మొదటనేర్పిన మాదిరి: 3: చూ, శ్రేష్ఠ్యము "తోరపుకా తికి మేలుబంతి." (కవిచిర్ర రసాయనము); విణ. 4: చూ, శ్రేష్ఠ్యము. 5: చూ, శ్రేష్ఠుడు.

మేలుమచ్చు, దే. వి. 1. మేడ: చూ, సదనము. 1; 2. చంద్రశాల శై. 2, ఆ. 87: చూ, సదనము. 1.

మేలుమచ్చులు, దే. వి. బ: చూ, బాలికాక్రీడ.

మేలురాసి, ద్వ.వి. తూర్పు త్రినధాన్యము: ప్రోపు: చూ, రాశి. 1.

మేలువాడు, దే. విణ. 1: చూ, వెలుగుగడు: 2: చూ, సుకృతి: 3: చూ, వలపుకాడు.

మేలైవచ్చు, వా. ఆ. క్రి: చూ, అచ్చివచ్చు.

మేల్కొంట, దే. వి: చూ, మేలుకోలు.

మేల్కొనబోవు, దే. ఆ. క్రి. 1: చూ, వ్యర్థమగు: వా. 2 మేలుచూడబోవు.

మేల్కొను, దే. ఆ. క్రి: చూ, రూ—మేలుకను.

మేల్కొనుపు, దే. ప్రే: చూ, రూ—మేలుకనుపు.

మేల్కొను, దే. ఆ క్రి, స, క్రి: చూ, రూ—మేలుకొను.

మేల్కొపరి, దే. వి: చూ, వేళ్య.

మేల్పడు, ద్వ. ఆ. క్రి: చూ; రూ—మేలుపడు 4, రా. 4 ఆ. 183.

మేల్పంతి, ద్వ. వి విణ: చూ, రూ—మేలుబంతి

మేల్మచ్చు, దే. వి: చూ, రూ మేలుమచ్చు.

మేన, దే. వి. 1: చూ, సూదిద: 3: చేప: చూ, మత్స్యము 1.

మేవడి, దే. వి. 1. సమ్రత అవనతి: చూ, నంగుట: 2. ఉపాయము: చూ, వెలపు: 3: చూ, వినయము: విణ. 4: చూ, యోగ్యము.

మేవడికాడు, దే. విణ. 1: చూ, విధేయుడు: 2: చూ, సమర్థుడు: వా. 3. ఉపాయముగలవాడు.

మేవు, దే. స. క్రి: చూ. రూ—మేగు. (రూ—మేవు. మేగు.)

మేన్దరు, వా. వి. 1. బడిపంతులు: చూ, సురాచారుడు (పంతులు); 2. పనిచేయవాండ్రమీద పెద్ద, మేష్ఠి: చూ, యజమానుడు. 3.

మేషపుచ్చవ్యాయము, న్య. మేలోరొర యెప్పుడును జెల్లెదే. ఎదుగును బొడుగును లేనివిధము.

మేషము, సం. వి. ఆ. పుం. 1. = మేక: (హిం. ఆ. ష.)

అజము, అగ్నివాహనము, అగ్నివాహము, అతిరోమశము, అమీధ, అమీధురము, అల్పాయువు, ఇదిక్కిము, ఉరణము, ఉరభ్రము, ఉర్తము, ఉర్తాయువు: ఋక్షోసనము, ఏడకము ఏరకము, కేశటము, చగలము. ఛాగము, ఛాగలకము, తగరము, తుభము, దేవానాంప్రియము, నర్మరము,

పరిక్రమసహము, పర్ణభోజనము, బస్తము, బర్కరము, బాలవాహ్యము, బుక్కిము, మేంకము, మేనాదము, లంబకర్ణము, లఘుకాయపు, వర్కరము, వల్లపు, వృష్టి, శివాప్రియము, (తె. ప) - అగ్గితత్తడి, ఇరుదలతేజి, ఏడిక, చింబోతు, తగరు, నేమము, పొరేలు-పొర్రెలు-పొర్రేలు, మేక, మేకపొతు, వేట, తద్విశేషములు. ౧. ఆడు మేకకు - అవి, అజి, గిరిస్తని-గలేస్తని, చులుంప, ఛాగి-ఛాగికి, దేవానాంప్రియము, మేషి, సంజాయుంప. (తె).

ఆడుమేక, చింబు, చుచ్చు; ౨. అజాపుము, అజర్య అజకము, అజము, (తె). - మేకలమంద; ౩: (తె). - కందిమేక; 4: కుల్లాకము - కుల్లాసము; ౫: (తె). కొదమ: ౬: (తె). ముక, మేకపడ్డ; ౭: వనచ్చాగము. (తె) - అడవిమేక; మఱిన్ని: - ౮. మగగొట్టెకు, - అగ్నివాహనము, అగ్నివాహము, అజము, పశువు, బహు రోగము, మేషము, రోమశము, రోమశము, సంస్కారము, హుడుపు; (తె). ఏట, ౯. ఆడుగొట్టెకు. - అవి, అమలు, అవిల, ఏడక, ఏరక, కురరి, గడ్డర, జాంకిని, ప్లవము. మేషి (తె). - ఆడుగొట్టె ఏడిక, ఏరిక, గొటియ - గొటె-గొట్టియ - గొట్టె; ౧౦. ఔరణము, ఔరభ్రకము, ఔరభ్రము. అపకటము, (తె) - గొట్టెలమంద; ౧౧: (తె). కురుపగొట్టె-కురుపగొట్టె; ౧౨: కణ్ణము, రోహిషము - రోహిషము, (తె). - కొండగొటియ - కొండగొట్టియ - కొండగొట్టె. ౧౩. అవశిరోజము, (మిగతవానికి "చూ, హుడుపు") (మేషము = మగమేక, మగగొట్టెయనియు, మేషి = ఆడు మేక, ఆడుగొట్టెయనియు, రెండువిధములుగ వాడుచున్నారు.); 2 = మేకరాని. మొదటిరాని. "మీనమేషములు లెక్కించుచున్నాడు." చూ, రాసులు; 3. ఒక మండు: చూ, సంగరము 4. (చూ, మండు 1.)

మేషయ్యధ్యయము న్యా. పొరేళ్ళు దెబ్బలాడుచుండగా మద్యపు నక్కపడి చచ్చెననురీతి

మేషి, వా. సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. గొట్టె, ఆడుగొట్టె: చూ, మేషము. 1: 2. మేక, ఆడుమేక: చూ, మేషము. 1. మేత్రి, వా. వి. పనివాండ్రమీద పెద్ద: మేస్తరు, యజమానుడు. మేహనము, సం. వి. అ. న. 1: చూ శిశ్నము 2: చూ, మూత్రము. మేహము, సం. వి. అ. పుం. ఇరువది విధములుగల మేహము: చూ. రోగము. 1.

మేళకము, సం. వి. అ. పుం కూడిక: చూ, సంయోగము. మేళగాడు, దే. విజ. (మేళము + కాడు) 1. మేళము వాయించువాడు: బజంతి; 2. వేళకాంతలవెనుక మేళము వాయించువాడు: ప్రభా. 1. అ. 51.

మేళగించు, వై. అ. క్రి = మేలక: రూ-మేళగించు. 1. స్నేహము కలిగియుండు; రూ-మేళగించు, అనగిపనగ, అనగ. ఒరుము, కదలించు, కలయు, తగులు-తవులు-తొలు, తొడురు, దొరలు, పెనకువ, పెనగ, పెనయు,

పోవు. (మి. - మిశ్రమగు, సక్తమగు, 2. పొందు, కలియు: చూ, సక్తమగు. 1: అం. ప్రే. 3. జరిగూర్పు. స్వా. 3. అ. 57: రూ-మేళగించు; 4. కలుపు: రూ-మేళగించు; 5.

శ్రుతులగలుపు మేళగించు.

మేళనము, సం. వి. అ. న: చూ, మేళకము.

మేళము, సం. వి. అ. పుం. 1: చూ, మేళము; 2. రాగాను గుణముగ స్వరస్థానములయందు మెట్లుకుదుర్చుట. వ. సు. 2, అ. 30 చూ, స్వరము. 2: 3 = మేళము నటులగుంపు. "భోగపు మేళము, బజంతి మేళము, సానాయి మేళము" మొ: చూ, మేళము. (3); దే. వి. (1) నాగసరములోనగు వాద్యముల జత: చూ, వీణ: వా. (2) గుంపు: చూ, సమూహము; (3 = మేళము నటులగుంపు: చూ, మేళము 3: వా. (4) దొంగల జట్టు.

మేళగించు, వై: అ. క్రి. అం ప్రే: చూ, రూ-మేళగించు. (స్నేహముకలిగి యుండుటకు. - జై. 5. అ. 111; కలియుటకు-నై. 7. అ. 93. కలుపుటకు-నై. 3, అ. 102). మేళ్లు, వా. వి. బ. మంచివి. "భూములు కీడు మేళ్లగుసను రెండు సమధానిములుగ పంచుకొనిరి" (చూ, మేలుగీ(కీ)ళ్లు

మై

మై దే. వి. అస: చూ, రూ-మయి. (దేహమునకు. - ఉ, రా. 4, అ. 115)

మైగనురా, డ్వ. వి. ఇందుగ్రేడు. అం, పదా - సుర, 28: చూ, సహస్రాక్షిగ్రేడు.

మైము, దే. వి: చూ, రూ - మయికము

మైరాసు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ-మయికోను.

మైకోలు, దే. వి: చూ, రూ-మయికోలు.

మైజాటు, దే. వి: రూ-మయిజాటు, అంచు, ఓర, కొంగు.

గుటికట్టు, చుంగు - చెంగు, చెరగు - చెఱగు, టాకు, పయిట కొంగు - పైటకొంగు. (సం). - అంకపాలి - అంక పాలిక. అంకపాళి, అంచలము, అంబరాంపము, అళి, అణి, కుటము, కోటి, పాళి, యతరము తద్విశేషములు - ౧: కమ్మి, చిట్టియ - చిట్టె; ౨. జిన్న; ౩. (సం) - పల్ల వము; ౪: మడిచేటు; ౫: ఉరుతచారంచు.

మైతాలుపు, దే. వి: చూ, రూ-మయితాలుపు

మైత్రిము సం. వి. అ. పుం. దినముయొక్క మూడవ భాగము: చూ, వాసరము.

మైత్రివరుణి, సం. వి. ఇ. పుం అగస్త్యుడు: చూ, సన్యాసి. 1. మైత్రివరుణుడు, అం: చూ, ఋత్విజుడు. 1.

మైత్రి, సం. వి. ఈ. స్త్రీ. 1. మిత్రభావము, మైత్ర్యము: చూ, స్నేహము; 2 మిత్రకర్మము, మైత్ర్యము: చూ, స్నేహము; 3. అనూరాధ: చూ, రిక్క: అం 4: చూ, యతి మైత్రి: చూ, యతి. 1

మొచ్చుప్రొద్దు, ద్వ. వి. అర్థరాత్రము; చూ, రాత్రి
మొచ్చుపోవు, వా. అ. క్రి: కొల్లపోవు, చెడు, చూపుపోవు.
దొడ్డిపోవు. పటిపోవు.

మే

మేగు, దే. స. క్రి: చూ, రూ—మేగు. (అవరించుకొను
టకు.—నిర్వ. 3, అ. 7.)
మేవు, దే. స. క్రి.—పై.—(రూ—మేవు) (పూయుటకు.—
కాశీ. 5, అ. 195.)

మొ

మొక్కు, దే. వి. స. క్రి: చూ, రూ—మొక్కు. 1—3.
(అ. క్రి. మొక్కు; స. క్రి. మొక్కు అని. శ. ర.)
(నమస్కరించుటకు,— జె. 5, అ. 169.)
మొక్కుడు, దే. వి: చూ, రూ—మొక్కు. 1. మొక్కుబడి.
దే. వి: చూ, రూ—మొక్కుబడి. 1—2
మొక్కువాడు, వా. వి: చూ, వందారువు.
మొగ్గబడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మోకరించు.
మొగ్గతిలబడు, ద్వ. అ. క్రి. రూ—మొగ్గతిలబడు: చూ,
మోకరించు.
మొగ్గతిలబడు, —పై—
మొగ్గిలు, దే. అ. క్రి: చూ, మోకరించు. (రూ—మొగ్గిలు).
మొగ్గిలు, దే. అ. క్రి.—పై.—
మొగ్గు, దే. వి. 1. ఎక్కువ. కళా. 3, అ. 264: చూ,
హేరాశము; అ. క్రి. 2: చూ, మోకరించు. 6, హరి
8, అ. 168; 3, అడగారు, దిందు, చూ, స్రుక్కు. 4.

మో

మోగు, దే. అ. క్రి: చూ, మొరయు. రామా. 8, అ. 117.
మోగుడు, దే. వి. మోర: చూ, స్వరము. 2.
మోర, దే. వి.—పై—భో. 4, అ. 8.

మోడు, దే. వి. రూ—మొరడు. 1: చూ, మొక్కు. 1; 2:
చూ, మొద్దు. 1. స్వా. 3, అ. 46; 3. మూర్ఖుడు.
రామా. 8, అ. 148: చూ, స్తబ్దుడు; 4: చూ, రూ—
మోడు. 5.

మోడువడు, ద్వ. అ. క్రి: చూ, మొక్కుపోవు 1.
మోయు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ—మొరయు.
మోలి, దే. వి. 1. ఎదురు. విజ. 3, అ. 126: చూ, ముందట.
1: ద. 2. పురోద్ధము: ఎదుట, ఎదురుకట్టల, ఎదురుకట్ట.
మోలు, వా. వి. ఉరుమ. ఊడెడువాద్యము; చూ, వీణె.
మోవు, దే. అ. క్రి: చూ, రూ—మోగు.

మ

మంత్రము, సం. వి. అ. న. తలయంటు; చూ, స్నానము. 1.

మూ

మూనము, సం. విజ. వాడి: ది: మ్లిష్టము.
మూని, సం. వి. ఇ. శ్రీ. (పుష్పాదులు) వాడుట: క్లిమథము,
క్లిమము: చూ, సొగటు.

మి

మిష్టము, సం. విజ. 1: చూ, మూనము; 2. స్పష్టముకానిది
(మాట), అవిస్పష్టము, చూ, శబ్దము2.

మే

మేచ్చదేశము, సం. వి. అ. పుం. భారతవర్షమునకు తుద
నుండెడు కామరూపాది ప్రత్యతదేశము: చూ, సీమ (1)
(దేశములు).
మేచ్చమిథము, సం. వి. అ. న. రాగి: చూ, లోహము. 1.
మేచ్చుడు, సం. వి. అ. పుం. 1. = మెంచ. గోమాంసభక్ష
కుడై సమస్తాచారములను వదలి యవ్యక్తముగా మాట
లాడుచు వర్తించువాడు. తుదుప్పుడు, మహమ్మదీయుడు,
అంతుడు, అజమీ కాఫి (తె.)—తురక, మలక, మెంచ
2. పాపరతుడు: చూ, వ్యాధుడు 2.

468

BCI

830

TRAI04B125

ಮಹಾನು ಘಂಡೇಷನ್
ಪುಸ್ತಕಾಲ ಪರಿಶೀಲನಾಪಟ್ಟಿಕೆ

ಪುಸ್ತಕಂ ಪಂಖ್ಯಾ	TPLA104B125
ಪುಸ್ತಕಂ ವೆರು	ಕೊಂಠಯ್ಯಾ ಪುಲಿಯು
ತಾರೀಖು	25-10-24
ಮುಂದು ಅಟ್ಟ	yes
ವೆತುಕ ಅಟ್ಟ	yes
ಮೊತ್ತಂ ವೆಜೆಲು	419,-
ವಿಧ್ವಂಸ ವೆಜೆಲು	ನಿ
ಭಾಕೆ ವೆಜೆಲು	1, 3, 4, 6, 8, 10, 11
ಲೆಖ ವೆಜೆಲು	123 to 128 117, 118, 113, 114
ತಯಾರು ವೆಜೆಲು	kasimbi
ವೆಜೆಲು ವಿಡವಿವಿವಿ	kasimbi
ಪ್ಲಾನ್ ವೆಜೆಲು	lakshmi
ವರಿಕ್ಷ ವೆಜೆಲು	
ವೆಜೆಲು ಪರಿಚಾಪಿವಿವಿ	
ಲೆಂಡಿಂಗು ವೆಜೆಲು	
ಪ್ಯಾಕಿಂಗು ವೆಜೆಲು	
ಪ್ಲಾನ್ ವೆಜೆಲು	
ತಪ್ಪುಲು	ನಿ
ಪರಿಶೀಲಿ	ಗಾಂ